

**Namminersorneq pillugu kalaallit
qallunaallu isumalioqatigiissitaasa
Kalaallit Nunaanni namminersornermik
isumaliutissiissutaat**

APRIL 2008

NAMMINERSORNEQ PILLUGU KALAALLIT
QALLUNAALLU ISUMALIOQATIGIISSITAASA
ISUMALIUTISSIISSUTAAT

Imarisai

SIULEQUT	6
KAPITALI 1: NAMMINERSORNEQ PILLUGU	9
KALAALLIT QALLUNAALLU ISUMALIOQATIGISSITAASA PILERSINNEQARNERANNUT ATATILLUGU TUNULIAQUTTAT	9
1. OQALUTTUARISAANERMI TUNULIAQUTTAT, NAMMINERSORNERUNEQ ILANNGULLUGU	10
2. NAMMINERSORNERULERNISSAMIK KALAALLIT ISUMALIOQATIGISSITAASA INAARUTAASUMIK ISUMALIUTISSISSUTAAT	13
3. ITILLIMI OQAASEQAAT INATSILLU PIGINNAATITSSISSUT	15
KAPITALI 2: ISUMALIOQATIGISSITAT SULINERANNI NAJOQQUTAT AAMMA ISUMALIOQATIGISSITAT SULINERATA INGERLANERA	17
1. AALLAQQAASIUT	18
2. ISUMALIOQATIGISSITAT SULINERMINNI NAJOQQUTAAT	18
3. ISUMALIOQATIGISSITAT ILAAASORTAAT	19
4. ISUMALIOQATIGISSITAT SULINERAT SULERIAASIALLU	21
KAPITALI 3: ISUMALIOQATIGISSITAT SULINERANNI NAJOQQUTAT PINGAARNERIT KILLISSARITITALLU SUUNERINIK QULAAJAANEQ	25
1. ISUMALIOQATIGISSITAT SULINERANNI TUNNGAVIUSUMIK KILLISSARITITANIK NAJOQQUTAT, ILANNGULLUGIT IMMINUT OQARTUSSAFFIGINEQNEQ, INATSISIT TUNNGAVIUSUT AAMMA PIGINNAATITAANERIT PISUSSAUFFILLU TUNNGAVIAT	26
2. ISUMALIOQATIGISSITAT SULINERANNUT ATATILLUGU SINNAAKKUSIUSSAT QANOQ ATITUTIGINERANNIK ISUMALIOQATIGISSITAT NALILINERAT	27
2.1. <i>Naalagaaffeqatigiinnerup sinaakkutigineqarnera</i>	27
2.2. <i>Oqartussaassuseqarnermik nuussinermut atatillugu inatsisit tunngaviusut sinaakkusiussaat</i>	27
2.2.1. Namminersorerulernissamik isumalioqatigiissit sinnaakkusiussaannik 1978-imi isumalioqutaat	28
2.2.2. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissit namminersornermik nutaamik inatsisissamut atatillugu inatsisit tunngaviusut sinnaakkusiussaannik isumalioqutaat	28
2.3. <i>Inuiaat inatsisaasa sinnaakkusiussaat</i>	35
2.3.1. Inuiaat inatsisaat malillugit inuiaaneq	35
2.3.2. Inuiaat inatsisaat tunngavigalugit imminut oqartussaaffigineq	36
2.3.3. Namminilivereermermi allanut atassutit	38
2.3.4. Free association	38
2.4. <i>Piginnaatitaaffiit pisussaaffiillu imminut naapertuuttuunissaannik tunngaveqarneq</i>	39
KAPITALI 4: NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT	41
1. INATSISARTUT NAALAKKERSUISULLU PILLUGIT NAMMINERSORNERUNERMI INATSIMMI AALAJANGERSAKKAT	42
2. NAMMINERSORNEQ PILLUGU KALAALLIT ISUMALIOQATIGISSITAASA INATSISILORTUT, AQUTSISUT EQQARTUSSIVILLU OQARTUSSAFFFII PILLUGIT SIUNNERSUUTAAT	43
3. NAMMINERSORNEQ PILLUGU KALAALLIT QALLUNAALLU ISUMALIOQATIGISSITAASA NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT PILLUGIT ISUMALIUTERSUUTAAT SIUNNERSUUTAALLU	43
KAPITALI 5: NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT SULIASSAQARFINNUT AKISUSSAANERMIK TIGUSINISSAAT	45
1. AALLAQQAASIUT	46
2. NAMMINERSORNERUNERMIK INATSIT 1978-IMEERSOQ TUNNGAVIGALUGU SULIASSAQARFINNIK TIGUSISARNERIT	46
3. NAMMINERSORNERMIK INATSIT MALILLUGU SULIASSAQARFINNIK TIGUSINISSAMUT ISUMALIOQATIGISSITAT MALERUAGASSATUT SIUNNERSUUTAAT	47
4. INATSISINIK SINNAAKKUSIUSSANIK ATORUNNAARSITSINISSAQ	50
5. AATSITASSANUT TUNNGASUT PINERULLUGIT	51
5.1. <i>Aatsitassarstiornermik aqqiussussineq maanna atuuttoq</i>	51
5.2. <i>Isumalioqatigiissit aatsitaassanut tunngasunik tigusinissamik siunnersuutaat</i>	52
6. SULIASSAQARFINNIK TIGUSEREERNERUP KINGORNA KALAALLIT NUNAANNI NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT NAALAGAFAFFIMMILU OQARTUSSAT AKORNANNI SULEQATIGIHNISSAQ	53

KAPITALI 6: NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT NAALAGA AFFIULLU AKORNANNI ANINGAASANIK ATTAVEQAATIT	55
1. NAMMINERSORNERUNERMIK INATSIT MALILLUGU AAQISSUUSSINERUP MASSAKKUT ATUUTTUP ALLAASERINERA	56
1.1. <i>Aaqqissuussinerup massakkut atuuttup tunngavii pingaarnit</i>	56
1.2. <i>Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasartuutai tamarmiisut</i>	57
2. TAPIISSUTIT ATAATSIMOORTUT KALAALLIT NUNAANNUT SUNNIUTAAT	58
3. AATSITASSAT PILLUGIT AAQISSUUSSINERMI MASSAKKUT ATUUTTUMI ANINGAASATIGUT ATTAVEQAATIT	61
4. SIUNISSAMI AAQISSUUSSINISSAMI NAATSORSUUTIGISAT TUNNGAVISSALLU	62
5. NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT NAALAGA AFFIULLU AKORNANNI SIUNISSAMI ANINGAASARSIORNIKKUT ATASSUTEQAATISSATUT PERIUSISSAMIK ATAATSIMOORTUMIK SULEQATIGIISITAP SIUNNERSUUTAA	64
KAPITALI 7: NUNANUT ALLANUT TUNNGASUT	73
1. AALLAQQAASIUT	74
2. NUNANUT ALLANUT TUNNGASUT ULLUMIKKUT INGERLANNEQARNERAT	74
2.1. <i>Namminersornerunermik inatsimmi nunanut allanut tunngasunik aalajangersakkat</i>	74
2.2. <i>Namminersornerulerunerup kingorna namminersornerullutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni suleqatigiinnerup allanngoriartormera</i>	75
2.3. <i>Itillimi oqaseqaat</i>	77
2.4. <i>Piginnaatitsinermik inatsit</i>	77
2.4.1. <i>Piginnaatitsinermik aaqqissuussineq</i>	78
2.4.2. <i>Piginnaatitsinermik inatsisip ilai allat</i>	79
3. NUNANUT ALLANUT TUNNGASUNIK AALAJANGERSAGASSANIK ISUMALIOQATIGIISITAP SIUNNERSUUTAAT	79
3.1. <i>Kunneqarfik sinnerlugu Kalaallit Nunaanni naalackersuisut inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiminniarlutillu isumaqatigiissuteqarsinnaanerat</i>	81
3.2. <i>Naalagaaffiup oqartussaasa ataanni Kalaallit Nunaanni naalackersuisut nunanut allanut tunngasunut peqataatinneqarnissat</i>	83
3.3. <i>Aalajangersagassatut siunnersuutit allat</i>	84
KAPITALI 8: SULIASSAQARFINNI DANSKIT OQARTUSSA AFFIGISAANNI KALAALLIT NUNAANNI NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT NAALAGA AFFIMMILU OQARTUSSAT SULEQATIGIINNERAT	87
1. AALLAQQAASIUT	88
2. SULIASSAQARFINNI DANMARKIP OQARTUSSA AFFIGISAANI SULEQATIGIINNEQ ATUUTTOQ	88
2.1. <i>Danmarkimi inasisiliat namminersornerullutik oqartussanut saqqumiinneqartarnerat</i>	88
2.2. <i>Namminersornerullutik oqartussat naalagaaffimmilu oqartussat akornanni ilugiuillutik oqartussaassuseqarnerannut atatillugu apequtit nalornissutit</i>	89
2.3. <i>Namminersornerunerup nalaani Rigsombudsmandip inissisimanera</i>	90
3. ISUMALIOQATIGIISITAP NAMMINERSORNERUNERMIK INATSIMMI MALITTARISASSANIK SIUNNERSUUTAAT	90
3.1. <i>Danmarkimi inatsisiliat namminersorlutik oqartussanut saqqumiinneqartarnissat</i>	90
3.2. <i>Namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmilu oqartussat akunnerminni oqartussaassutsiminnik nalornineri</i>	93
3.3. <i>Namminersornerunerup nalaani rigsombudsmandip inissisimanissaa</i>	93
KAPITALI 9: OQAATSIT	95
1. NAMMINERSORNERUNERMIK INATSIMMI OQAATSIT PILLUGIT AALAJANGERSAKKAT, NUNAT AVANNARLIIT OQAATSINIK ISUMAQATIGIISUTAANNI KALAALLIT DANSKILLU OQAAASIINIK AALAJANGERSAKKAT OQAATSINILLU AALAJANGERSAKKAT ALLAT	96
2. NAMMINERSORNEQ PILLUGU KALAALLIT ISUMALIOQATIGIISITAASA OQAATSINIK ISUMALIOQQUTAAT	96
3. OQAATSIT PISORTANI ATORNEQARNISSAANNIK ISUMALIOQATIGIISITAP SIUNNERSUUTAAT	98
KAPITALI 10: KALAALLIT NUNAATA NAMMIILIVISSINNAANERA	101
1. TUNULIAQUTTAT	102
2. KALAALLIT NUNAATA NAMMIILIVINNISSAANIK ISUMALIOQATIGIISITAP SULIAQARNERAT	102
2.1. <i>Namminersornermik inatsisissap siulequtassaa</i>	102
2.2. <i>Nammiilivinnissamik aalajangersagassatut siunnersuut</i>	104
3. NAMMIILIVINNERUP KINGUNISSAI	105
KAPITALI 11: NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT SULIASSAQARFINNIK TIGUSISARNISSAANNUT ATATILLUGU SULISUNUT TUNNGASUT	107

1. AALLAQQAASIUT	108
2. MALITTARISASSAT ATUUTTUT	108
2.1. <i>Tjenestemandit</i>	108
2.1.1. Tjenestemandit 1. januar 1976 sioqqullugu atorfinissimasut	109
2.1.2. Tjenestemandit 1. januar 1976 imaluuniiit tamatuma kingorna atorfinissimasut	109
2.1.3. Isumaqatigiissutit malillugit il.il. atorfillit	109
3. ISUMALIOQATIGIISSTAT ISUMALIUTERSUUTAAT	109
3.1. <i>Tjenestemandit</i>	110
3.2. <i>Isumaqatigiissutit malillugit il.il. atorfillit</i>	110
KAPITALI 12: IKINNERUSSUTEQARLUNI OQAASEQAAT	113
KAPITALI 13: KALAALLIT NUNAANNI NAMMINERSORNERMIK INATSISSATUT SIUNNERSUUMMUT MISSINGIUSIAQ	121
KAPITALI 14: KALAALLIT NUNAANNI NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT SULIASSAQARFINNIK TIGUSISARNISSAANNUT ATATILLUGU SULISUT PILLUGIT INATSISSATUT SIUNNERSUUMMUT MISSINGIUSIAQ	325
KAPITALI 15: KALAALLIT NUNAATA NAMMINERSORNERANUT ATATILLUGU PIS-SUTSIT ASSIGIINNGITSUT PILLUGIT INATSISSATUT MISSINGIUSIAQ	339
KAPITEL 16: KALAALLIT NUNAANNI AAMMA DANMARKIMI NAALAKKERSUISUT ISUMAQATIGIISSTISSAATTUT MISSINGIUSIAQ	353
ILANNGUSSAT	356
1. <i>Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaasa sulinerminni toqqammaviat.</i>	357
2. <i>Oqartussaaffinnik arlaqarnerusunik kalaallit oqartussaannut nuussisisinnaanermik Inatsisunik Atortitsinermik Ministereqarfiup allakkiaa 3. november 2004-meersoq.</i>	359
3. <i>Namminersornermut Eqqartuussiveqarnermullu Pisortaqarfiup Inatsisunik Atortitsinermik Ministereqarfiup allakkiaanut 3. november 2004-meersumut oqaaseqaataani allakkiaa 2. marts 2005-meersoq.</i>	386
4. <i>Namminersornermik inatsimmi nunanut allanut aalajangersagassanik Nunanut Allanut allakkiaa 10. november 2006-meersoq. Namminersorerullutik Oqartussat allakkiaannut 13. august 2006-meersunut oqaaseqaatit.</i>	396
5. <i>Inatsisunik tunngaviusunik nassuiaasarnermik aamma inatsisit tunngaviusut pillugit ileqqulioneqartartut pillugit professor Jens Hartig Danielsen-ip allakkiaa 22. december 2006-meersoq.</i>	424
6. <i>Namminersornermik inatsimmi nunanut allanut kapitalimut tunngasunik professor Ole Spiermann-ip allakkiakkut 8. januar 2007-meersukku oqaaseqaatai.</i>	428
7. <i>Inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit inuiaanersut Nunanut Allanut Ministereqarfiup allakkiaa 8. november 2004-meersoq.</i>	435
8. <i>Inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit imminnut aalajangersaaffigisussaananerannik Nunanut Allanut Ministereqarfiup allakkiaa 15. august 2005-meersoq.</i>	437
9. <i>Inuiaat kalaallit namminiilivinnissaminnik aalajangissappata Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni piginnaatitaanerit pisussaataitaanerillu suut pingitsoornatik atuunnissaannik Nunanut Allanut Ministereqarfiup allakkiaa 24. februar 2005-meersoq, tak. inuiaat inatsisaat.</i>	444
10. <i>Kalaallit Nunaannut attuumassutilimik eqqartuussiverni Danmarkimi eqqartuussiviit suliaqarneranni Kalaallit Nunaanni pissutsinik ilisimasaqarluartunik ilaatitsisoqarsinnaaneranik Inatsisunik Atortitsinermut Ministeriap allakkiaa 22. november 2005-meersoq.</i>	449
11. <i>Pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitap nalunaarusiaa, 8. september 2005.</i>	455
12. <i>Aningaasarsiormermik inuutissarsutinillu suleqatigiissitap nalunaarusiaa, april 2007.</i>	484
13. <i>Nunat avannarliit oqaatsinik isumaqatigiissutaata ataani nunani avannarlerni oqaatsit inissimanerannik Inatsisunik Atortitsinermut Ministereqarfiup allakkiaa 26. maj 2005-meersoq.</i>	599
14. <i>"Oqaatsit" Kalaallit Nunaanni namminersortunut isumagisassanngortinneqarsinnaaneran-nik professor Henrik Zahle-pallakkiaa 22. august 2005-meersoq.</i>	603
15. <i>Inatsisunik tunngaviusunik inuiaallu inatsisaannik suleqatigiissitap nalunaarusiaa, 7. juni 2007.</i>	609

16. *Namminersornerullutik Oqartussat nunanut allanut oqartussaanermik kissaatigisaasa il.il. namminersorermik inatsisikkut nunanut kapitalimi missingiusimi akuerineqanngitsut pillugit Nunanut Allanut Ministereqarfiup allakkiaa 13. august 2006-imeersoq.*

669

Siulequt

Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaat pilersinneqarput Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut kissaatigimmassuk Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni sapinngisamik annertunerpaamik naligiinnissaq aammalu naalagaaffeqatigiinnerup atuuttup iluani inuiaat kalaallit sapinngisamik annertunerpaamik imminnut oqartussaaffigilernissaat.

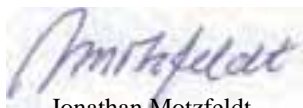
Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaasa sulinerminni toqqammavissaat Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut siulittaasuannit ministeriunermillu 21. juni 2004 atsiorneqarpoq. Tamatumuunakkut isumalioqatigiissitat suliassinneqarput killiliussat matuma siuliani taaneqartut iluanni aaqqissuussinissamik siunnersuusioqullugit ilaatigut kinguneqartussamik Kalaallit Nunaanni oqartussat oqartussaaffinnik suli annertunerusunik tiguisinnaanissaannik. Aamma isumalioqatigiissitat suliassinneqarput Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasatigut isumannaagassat pillugit nutaamik aaqqissuussinissamik siunnersuusioqullugit.

Kalaallit Nunaanni namminersulernissamik isumaliutissiissutikkut isumalioqatigiissitat Kalaallit Nunaanni siunissami namminersulernissamik isumaliutersuutitik saqqummiuppaat. Isumalioqatigiissitat isumaliutersuutaasa kinguneraat Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsisissatut siunnersuut isumaliutissiissummiittoq.

Isumaliutissiissut inaarlugu suliarineqarpoq isumalioqatigiissitat 17. april 2008-mi ataatsimiinneranni. Ilaasortat tamakkerlutik ataaserli kisimi peqataanani isumaliutissiissutip imai isumaqatigaat. Søren Espersenip isumaliutissiissut isumaqatiginngilaa ikinnerussuteqarlunilu oqaaseqaammimi isumaliutissiissutip *kapitaliisa 12-anni* naqitami tunngavilersuilluni.

Isumalioqatigiissitat amerlasuut isumalioqatigiissitat suliaata sapinngisamik pitsaanerpaamik tunngaveqarnissaa anguniarlugu piffissamik nukinnillu atuisimasut qutsavigaat.

København, 17. april 2008

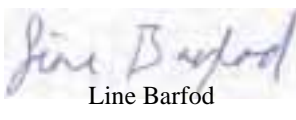
Jonathan Motzfeldt
Siulitaasoq

Christian Mejdahl
Siulittaasup tullia

Kim Andersen

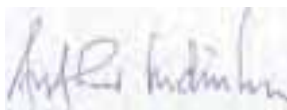
Line Barfod

Per Berthelsen

Søren Espersen

Anthon Frederiksen

Ruth Heilmann

Frank Jensen

Kristen Touborg Jensen

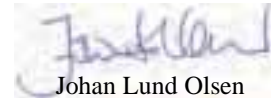
Lars-Emil Johansen

Per Ørum Jørgensen

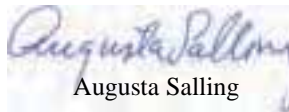
Kuupik Kleist

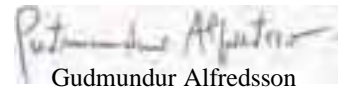
Johan Lund Olsen

Niels Helveg Petersen

Augusta Salling

Gudmundur Alfredsson

Anne Kristine Axelsson

Jens Hartig Danielsen

Kaj Kleist

NAMMINERSORNEQ PILLUGU KALAALLIT
QALLUNAALLU ISUMALIOQATIGISSITAASA
PILERSINNEQARNERANNUT ATATILLUGU
TUNULIAQUTTAT

Kapitalimi annermik sammineqarpoq siullermik nunasiaanerup nalaani tamatumalu kingorna nunasiaanerup 1953-imi atorunnaarneraniit 1979-imi namminersornerulernermut oqaluttu- arisaaneq naatsumik allaaseralugu, namminersornerulerneq ilutigalugu Kalaallit Nunaanni oqartussat suliaasaqarfut arlallit pillugit inatsisiliorsinnaaneq aammalu aqutsisimaaneq tigummisarilerpaat. Aammattaaq Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaan- nut tunuliaquttat, isumalioqatigiissitat sulinerminni najoqqutaat inassutaallu pingaarnerit allaaserineqarput. Aammattaaq taama pisoqarnerata nalaani kingornagullu iliuutsit tigus- saasut Kalaallit Nunaanni oqartussat nunanut allanut sillimaniarnermullu tunngasunut Kalaallit Nunaannut attuumassutilinnut akuutinneqalernerannik siunertaqartut ilanngullugit taaneqarput.

1. Oqaluttuarisaanerme tunuliaquttat, namminersorneruneq ilanngullugu

1979-imi namminersornerulerneq sioqqullugu inuiaat kalaallit nunap naalakkersugaaneranut anni-kitsuinnarmik akuutinneqarput. Oqartussaaffinnik kalaallit oqartussaanut nuussuineq aatsaat namminersornerulerneq kingornagut aallartilluarpoq.

1721-imi Kalaallit Nunaata nunasiaalerneraniit 1800-kkut qiteqqunnerata nalaanut Kalaallit Nunaat danskit naalakkersuisuinit aqunneqarpoq nunap immikkoortortaani kattuffiit assigisaallu kalaallit pilersitaat akulerunnagit; 1800-kkulli qiteqqunneranni nunap immikkoortortaani siunnersuisut, *paarsisunik* taasat, pilersinneqarput. Paarsisut ilaasortaataat tassaapput nunap immikkoortortaani atorfillit: niuertoq, palasi, noorliit ajoqersuiartortitaat nuimanagerit, ajoqiuneq nakorsarlu. Taakku imminnut ilalersortarput niuortoruseqarfiit eqqaanilu asimioqarfiit paarsisaannik, niuertoqarfimmili piniartunik amerlanerpaamik 10-12-iusunik piniartunik pikkorissunik, akiitsoqanngitsunik minnerpaamillu 30-nik ukiulinnik. Ukiut untritillit taasat naajartulerneranni paarsisut atorunnaararput.

1911-imi nunap immikkoortortaani *kommunerådit* aammalu *landsrådit marluusut* Kitaata Avannaani Kujataanilu atuuttut pilersinneqarput. Kommunerådit ukiuni sisamani atasussanngorlugit kalaallinit taakkulu aammalu danskit atorlittaasa Kalaallit Nunaanni sivikinnerpaamik ukiuni marlunni atorfeqarsimasut akornanni qinerneqartarput. Qinerseqataasinnaasulli killeqaqaat, assersuutigalugu arnat aatsaat 1948-mi qinerseqataasinnaalerput. Kommunerådit suliaasa pingaarnersaraat inunnut imminnut pilersorsinnaanngitsunut ikiorsiissutinik agguaassisarneq, inuusuttut inuutissarsiutinik ingerlatitsilersinnaanissaat siunertaralugu ilinniartinneqarnissaasa iliuseqarfiginissaat aammalu napparsimasut ikiorneqarnissaat aqussallugit. Kommunerådittaaq pisussaapput najukkaminni eqqissisimatitsinissaq isumagissallugu.

Landsrådit qinersisartunit toqqaannartuunngitsumik qinerneqartarput rådimmi ilaasortaataat kommune-rådit ilaasortaannit qinerneqartarmata. Landsrådit suliaasaraat landsrådeqarfinnut ataasiakkaanut tamarmiusunut tunngasut oqaluserisassallugit. Apeqqutit sammineqartartut tassaasinnaapput Danmarkimi naalakkersuisut oqaaseqarfigisassatut saqqummiussaata imaluunniit apeqqutit rådi-p oqaluserisassanngortitai.

1925-mi *sysselrådit* pilersinneqarput. Rådit ataatsit ilaasortaqarput nunap ilaani atuuffigisaminni kommunerådit siulittaasuunik landsrådimilu ilaasortanik aammalu nunap ilaani atuuffigisaminni atorfilinnik danskit inatsisaat malillugit inatsiseqartinneqartunik kommunerådinilu ilaasortanik qinerseqataasinnaasunik. Sysselrådit suliaasa pingaarnersaraat sysselkarsip siunertanut makkununga aqunneqarnissaa: illuliortunut ikiorsiissutit, inuutissarsiulerlaat (piniartut, aalisartut savaatillit) 20 inorlugit ukiullit aallaasitaarnissaannik ikiornissaat, illuliortunut taarsigassarsisitsisarneq, inuutissarsiutissaminnik pissarsiniartunik taarsigassarsisitsisarneq, inunnut timikkut tarnikkulluunniit ajoquteqarnertik pissutigalugu tamakkiisumik ilaannakkuusumilluunniit sulisinnaanngitsunut ikiuutisiassanik agguaasarneq aammalu utoqalinersiaqartitsineq.

Piffissami taamaalineraniit nunap immikkoortortaani landsrådimi ilaasortaata qinerneqartalerpoq nunap immikkoortortaani pineqartumi kommunerådini sysselrådinilu ilaasortanik. Landsrådimut qinigaasinnaassagaanni piumasarineqarpoq kommunerådinut qinigaasinnaanissaq aammalu nunap immikkoortortaani pineqartumi najugaqavinnissaq. Naalagaaffiup Avannaani Kujataanilu inspek-tøri kingornalu landsfogedii landsrådinut siulittaasuupput naak taaseqataasinnaanatik.

Rådit pineqartut 1951-imi *kommunalbestyrelsenit* aammalu *landsrådimit ataasisumit* aammalu toqqaannartumik qinerneqartartunit taarserneqarput. Avanersuaq Tunulu aatsaat 1961-imi

landsrâdimi sinniseqalerput. Naalagaaffiup sinniisaa landshøvdingi 1967-imi taamanerniit landsrâdimut ilaasortanit taakkulu ilaasortaasa akornannit qinerneqartumik siulitaasoqalernerata tungaanut landsrâdimut siulittaasuvoq.

Soorlu taagutaata ersersereeraa landsrâdi annermik Danmarkimi naalakkersuisunut siunnersuisuovoq aammalu Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni sulianut killeqaqisumik akisussaalluni. Landsrâdip ileqqoreqqusaliorsinnaanera annermik immami nunamilu uumasunik miluumasunik eqqissisimatit-sinermut, pingortitamik eqqissisimatitsinermut inunnillu isumaginninnermut tunngavoq. Taaneqar-tunut landsrâdip ileqqoreqqusaliai atuutissagunik naalagaaffimmit akuerineqaaqqartussaapput.

Ukiuni 1945-miit 1954-ip tungaanut Kalaallit Nunaat FN pillugu isumaqatigiisummi kapitalit XI-iata ataani nunat imminnut aqunngitsut pillugit nalunaarsukkat ataanni allassimavoq, piffissamilu tassani Danmark FN-ip ataani nunasiaajunnaartitsiniarlutik suliaqartunut nalunaarutininik akuttun-gitsumik saqqummiussisarpoq. Taamak akuttunngitsumik nalunaaruteqartarneq 1954-imi taamaatippoq FN-ip Generalforsamlingiata aalajangersagaq 849 (IX) akuersissutigimmagu tamatumuunakkullu FN-ip Generalforsamlingiata Kalaallit Nunaata Danmarkip naalagaaffianut ilanngutivinneqarnera tusaatissatut tigummagu. Aalajangerneq ilaatigut pingorpoq paasissutissat Danmarkip suliai aammalu Kalaallit Nunaanni landsrâdimi ilaasortat isumaqatigiillutik 9. september 1952 „inatsisini tunngaviusuni (naalagaaffiup) aalajangersagassatut missingiusiaa nutaaq Danmarkip kunngeqarfiata Inatsisaasa tunngaviusut Kalaallit Nunaannut atuutilernissaannik aammalu Kalaallit Nunaata Danmarkip Rigsdagiani sinniseqalernissaanik imalik akuersissutigim-massuk.

1970-ikkut affaanni siullerni Kalaallit Nunaanni kommunet nutaamik aqqissuussivigineqarput suliat arlallit naalagaaffimmit ingerlanneqaraluartut kommunenut isumagissassanngortinneqarmata. Peqatigitillugu Kalaallit Nunaata Københavnimiit aqunneqarnera isorineqallattaartalerpoq piumasarineqarlunilu landsrâdip oqartussaanerulernissaa.

1972-imi oktoberip aappaanni Kalaallit Nunaata Europami Kattuffimmut (EF-imut) ilanngunnis-saanik inuit taasisinneqarnerat nikeriartitsisuvoq. Kalaallit Nunaat 1973-imi EF-imut ilaasortan-gorpoq naak Kalaallit Nunaanni taaseqataasunit amerlanerussuteqarluartut (70,8 procentit) akerliullutik taasigaluartut tassaanimi taasineq Danmarkimi inuit taasinerannut uiggiunneqarmat. 1982-imi februarip 23-anni Kalaallit Nunaat EF-imi ilaasortaaginassanersoq pillugu inuit taasiseqqinneqarput. Taasisinnaasut 74,9 procentii taaseqataapput, taasinerillu atorsinnaasut 53 procentii ilaasortaaginnarnissamut akerliupput 47 procentit ilaasortaannissamut angertut. Inuit taasisinneqarnerisa kinguinngua Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut Danmarkimi nunanut allanut ministereqarfik suleqatigalugu EF-imiit aninermi atugassat pillugit EF isumaqatiginialerpaat, ilanngullugit Kalaallit Nunaata anereernermini qanoq ittunik EF-imut attaveqarnissaa. Isumaqa-tigiinniarnirit inerneraat Kalaallit Nunaata nunat imarsuit akianiittutut taaneqartartulli, OLT-tut, pineqalerneru. Taamak aqqissussineq 1. februar 1985 atuutilerpoq.

1973-imi ukiakkut Kalaallit Nunaanni landsrâdip Folketingi kajumissaarpaa ataatsimiititaliamik qallunaanik kalaallinillu ilaasortalimmik Kalaallillu Nunaata Danmarkimut attaveqarneranik misis-suisussamik pilersitseqqullugu. Danskit tungaanit kissaatigineqarpoq siullermik ataatsimiititalia-mik kalaalliinnarnik ilaasortalimmik pilersitsisoqassasoq tamatumuunakkut kalaallit kissaatigisatit takorluukkatillu suunersut ersersissinnaaniassammatigik.

Landsrådip kissaateqarnera malillugu 1973-imi januariugaa Kalaallit Nunaannut ministerip *namminersornerulernissamik ataatsimiititaliaq* pilersippaa. Ataatsimiititaliami ilaasortaapput Folketingimi ilaasortat Kalaallit Nunaanni qinikkat marluk landsrådimilu ilaasortat tallimat rådimit toqqakkat. Kingusinnerusukkut ataatsimiititaliaq isummerpoq kommunet kattuffiata sinniisaanik ilaasortani taperniarlugit. Suliassiissut malillugu ataatsimiititaliap suliassaa pingaarneq tassaavoq naalagaaffeqatigiinnerup iluani namminersornerunermik pilersitsisinnaanermik periarfissat misisornissaat.

Namminersornerulernissaq pillugu ataatsimiititaliap 1975-imi februariugaa isumaliutissiissuttip ilaa/isumaqatigiinniarnissani toqqammavissaq Kalaallit Nunaannut ministerimut tunniuppa. Ataatsimiititaliap suliassa qarfiit *immikkut isumagisassanut* aammalu *ataatsimoorluni isumagisassanut* immikkoortippai. Immikkoorluni isumagisassat tassaassapput Kalaallit Nunaata naalakkersorneqarneranut atatillugu inatsisit, akileraarutit, inunnik isumaginnineq, inuutissarsiutit, atuarfeqarneq, kulturimut tunngasut, piniarneq eqqissisimatitsinerlu, takornariaqarneq, aappariinnermut tunngasut, meeqqanut tunngasut, angajoqqaatut akisussaataaneq, pinerlunneq aammalu aatsitassat. Suliassat taakku Kalaallit Nunaanni politikikkut inuit qinigaannit aammalu „nalakkersuisut“-nit inuit qinigaasa qinigaannit isumagineqassapput. Ataatsimoorluni isumagisassatut siunersuutigisanut ilaapput ilagiit, politiit, eqqartuussiviit eqqartuussisarnermullu tunngasut, illersornissamat tungasut, nunanut allanut tunngasut, peqqinnissaqarfik il.il. Ataatsimoorluni isumagisassat naalagaaffiup oqartussaani isumagineqaannassapput. Namminersornerulernissamik ataatsimiititaliap isumaqatigiinniutissatut saqqummiussaa namminersornerulernissaq pillugu isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaanni ersarinnerusumik allaaserineqarpoq¹.

1975-imi oktoberimi *namminersornerulernissaq pillugu isumalioqatigiissitat* landsrådimut toqqakanik tallimanik aammalu Folketingimi ilaasortanik marlunnik Kalaallit Nunaanni qinikkanik ilaasortallit, Folketingip toqqagaanik arfineq marlunnik ilaasortallit immikkullu paasisimasalimmik siulittaasullit pilersinneqarput. Isumalioqatigiissitat suliassat pingaarneq tassaavoq Kalaallit Nunaata namminersornerunissaata naalagaaffeqatigiinnerup iluani pilersinneqartussap pilersaarusiornissaa. Tamatumunnga peqatigitillugu suliassa qarfiit qanoq tulleriiaagaallutik qaqugulu nuunneqarnissaannik pilersaarusiortoqassaaq. Namminersornerunermik inatsit malillugu suliassa qarfiit malittarisassat suut malillugit tigoorneqassanersut aammalu naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutai *kapitalini 5-imi aamma 6-imi* ersarinnerusumik allaaserineqarput.

Folketingip namminersornerunermik inatsit² 1978-imi novemberimi akuersissutigaa inatsisilli atulersinnissaani utaqineqarluni inatsit akuerineqartoq toqqammavigalugu Kalaallit Nunaanni inuit taasinerata qanoq inerneckarnissaa.

Inuit taasinerat pivoq 17. januar 1979, taaseqataasinnaasullu 63,3 procentti taaseqataapput. Namminersornerulernissamat amerlanerussuteqarluartut akuersaarlutik taasipput tassami 73,1 procentit angermata uffa 26,9 procentit naaggaartut. Tamatuma kingorna inatsisissatut siunnersuut nutaaq namminersornerunermik inatsimmik atulersitsisussa saqqummiunneqarpoq. Namminersorneruneq 1. maj 1979 atuutilerpoq.

Namminersornerulernikkut namminersornerulluni isumagisassat pillugit inatsisiliorinnaaneq aammalu aqutsineq Kalaallit Nunaata tiguai. Inuit qinigaat – Inatsisartut – inatsisiliornermik

---

¹ Tak. isumaliutissiissut 837/1978, atuagaq 1, qup. 12-13.

² Tak. Kalaallit Nunaanni namminersorneruneq pillugu inatsit nr. 577 29. november 1978-imeersoq.

ingerlatsipput naalakkersuisullu aqutsinermik ingerlatsillutik. Naalakkersuisut Inatsisartunit qinerneqartarput. Qinersineq pisarpoq amerlanerussuteqarluarnikkut.

Ukiut arlaqarpallaangitsut ingerlaneranni suliassa qarfiit uku namminersornerullutik oqartussanut isumagisassanngortinneqarput: Kalaallit Nunaata iluani aqutsineq, akileraarutit akitsuutillu, ilagiit lutherikkuusut aammalu ilagiit ilagiinitt lutherikkuusunit allaasumik upperisallit, killeqarfiup iluani aalisarneq, piniarneq, nunaateqarneq aamma tuttuuteqarneq, eqqissisimatitsineq, nunamik pilersaarusionerq, inuussutissat unammillernerumullu tunngasut pillugit inatsisiliorneq, innunnik isumaginninneq, sulisoqarnermut tunngasut (sulinermi avatangiisinut tunngasut ilanngunnagit), atuartitsineq kulturimullu tunngasut, inuutissarsiutinik ilinniartitsineq, inuutissarsiutinut tunngasut allat, peqqinissaqarfik, ineqarneq, nioqqutissanik pilersuineq, nunap iluani ilaasunik angallassineq pigisanillu assartuineq aammalu avatangiisinik illersuineq.

2. Namminersornerulernissamik kalaallit isumalioqatigiissitaasa inaarutaasumik isumaliutissiissutaat

Ukiut 20 namminersorneroreerneremi suliassa qarfiit Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat namminersornerullutik oqartussanit tiguneqarsinnaasutut naatsorsuutigisaat tamangajamik tiguneqareerput.

Namminersorneruneq annertusiartorpoq suliassa qarfinnik tigooraaneq aammalu avatangiisit namminersornerunerup atuuffiisa allanngoriartornerat ilutigalugu. Aamma Kalaallit Nunaanni isumaqarpoq Danmarkip EU-mut pissaanermik annerujartuinnartumik tigusiartortumut ilaasortaanaera pissutaalluni Kalaallit Nunaata EU-mik isumaqatigiissuteqarluni attaveqarnera pingaaruteqarnerujartuinnartoq. Pissutsit taakku kinguneraat 1999-imi upernaakkut Inatsisartunut qinersereernermi Siumup aamma Inuit Ataqatigiit naalakkersuisooqatigiilernerannik kinguneqartumik isumaqatigiit-toqarmat namminersornerunerumut killigitat nutaamik nalilersortariaqartut.

Tamanna tunuliaqutaralugu naalakkersuisut ukiut 1999 aamma 2000 nikinneranni Namminersorneq pillugu kalaallit Isumalioqatigiissitaat pilersippaat.

Isumalioqatigiissitat sulinerminni toqqammavitik malillugit suliassaat pingarnerit 7-usut ukuupput:

1. Allaaserissallugu namminersornerullutik oqartussat inatsisini tunngaviusuni inissisimanerat – ilanngullugit oqartussaassuseqarnerat aammalu naalagaaffiup namminersornerullutillu oqartussat akornanni oqartussaaffinnik allamat isumaginnittussanngortitsisinnaaneq – aammalu aqqissuussinerit assigiinngitsut naalagaaffeqatigiinnerup iluani namminersuler-nissamik kissaateqarnerup akuersaarneqarnerulerneranik kinguneqarsinnaasut suussusersis-sallugit allaaserissallugillu,
2. Kalaallit Nunaata nunanut allanut sillimaniarnerumullu tunngasunut oqartussaassusiata ili-u-seqarsinnaaneratalu annertusaqqinneqarsinnaanerani periarfissat misissussallugit,
3. Allaaserissallugit suliassa qarfiit namminersornerullutik oqartussat oqartussaaffigilersi-ma-saat, suliassa qarfiit suli naalagaaffiup oqartussaaffigisai aammalu suliassa qarfiit assigiin-ngitsutigut namminersornerullutik oqartussat naalagaaffiullu avillutik oqartussaaffigisaat. Taakkununga ilanngullugu immikkut eqqarsaatersuutigeqquneqarpoq, Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq pillugu Isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaat toqqammavigalugu, Inatsisunik atortitsinerumut tunngasut massakkut kingusinnerusukkulluunniit Kalaallit Nunaannit tiguneqarsinnaannginersut.

4. Aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulernissap tungaanut periarfissat pillugit siunnersuusiussallutik,
5. Suliassaqarfiit suli amerlanerusut namminersorerullutik oqartussanut isumagisassanngortinnerisigut pitsaaqutissat ajoqutissallu pisariaqarneri nalilersorlugillu qanoq periarfissaqarnerinik ujartuiffigissallugit,
6. Killeqarfinnik aammalu aalisartunik nakkutilliinermi kalaallit peqataasinnaanerat misissusallugu isumaliutersuuteqarfigissallugulu,
7. Namminersoreruneq pillugu inatsimmut, inatsisinut piginnaatitsisinut aammalu naalagaaffiup aammalu namminersorerullutik oqartussat akornanni aqutsinermik killiliussanillu isumaqatigiissutit allannguutissaannik siunnersuuteqassalluni.

Kingusinnerusukkut sulinermi toqqammavik oqaatsit atorpeqarnerannik suliaqarnissamik qinnuteqaammik ilaneqarpoq.

Isumalioqatigiissitani ilaasortassatut naalakkersuisut toqqarpaat partiinit ataasiakkaanit inassuteqarneq tunngavigalugu partiit Inatsisartuni sinniisiititaqartut tamakkerlutik sinniisaat (katillutik ilaasortat sisamat). Aammattaaq naalakkersuisut inuit allat sisamat inuiannik kalaallinik ilisimasaqarluartut toqqarpaat. Kiisalu isumalioqatigiissitat siulittaasuat naalakkersuisunit toqqarneqarpoq.

Isumalioqatigiissitat suleqatigiissitanik sisamanik ukuusunik pilersitsipput:

1. Suleqatigiissitaaq nunanut allanut sillimaniarnermullu tunngasunik sammisalik,
2. Suleqatigiissitaaq inunnik isumalluuteqarnermik sammisalik,
3. Suleqatigiissitaaq aningaasarsiornermik inuutissarsiutinillu piorsaanermik sammisalik aammalu
4. Suleqatigiissitaaq isumalioqatigiissitat suliaasa inatsisinut tunngasortaannik sammisalik.

Isumalioqatigiissitat 14-eriarlutik ataatsimiittarput, ataatsimeersuarnerit annertuut pingasut ingerlallugit, soorlu aamma isumalioqatigiissitat suleqatigiissitallu nunap ilaani assigiinngitsuni ataatsimiittarnerminnut atatillugu innuttaasunik ataatsimiititsisarnerit ingerlattarpaat. Kikkunnik tamanik akuutitsineq aammattaaq pisarpoq aviisini ilanngussaqaartarnertigut, ilanngullugit aviisinut ilanngullugit immikkut saqqummersitat marluk aammalu Kalaallit Nunaata Radioatigut oqallissaaraluni aallakaatitsisarnerit.

Isumaliutissiisummi inassutigineqartut pingaernerit makkuupput:

- Kalaallit Nunaata imminut oqartussaaffigilernissaanik Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni peqatigiinnissamik isumaqatigiissutissaq namminersorerunermut atuuttumut taarsiuttusaaq,
- Namminersorlutik oqartussat naalakkersueriaaseq pissaanermik pingasuinnorlugu avitsinermik tunngavilik atussavaat tassalu inatsisiliortoqassalluni, aqutsisoqassalluni eqqartuussisoqassallunilu,
- Aalajangersarneqassaaq inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit inuiaasut,
- Kalaallit oqaasii tassaassapput Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaatsit,
- Aalajangersarneqassaaq inuiaat kalaallit Kalaallit Nunaata nunartaani imartaanilu pingortitami pisuussutinut tamanut piginnittuusut,
- Aningaasarsiornikkut imminut napatissinnaalernissamat aqqutissat pilersinneqassapput,
- Ilinniarsimassutsikkut qaffasissuseq annertuumik qaffatsinneqassaaq,

- Nunanut allanut politikip pingaernerullugu siunertarissavaa nunap aningaasarsiornerata ikorfartorsarnissaa,
- Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut akornanni Nunanut allanut tunngasut pillugit isumaqatigiinniarsinnaanissamat illua-tungeriillutik pisussaaffeqassapput.

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat sulinerminni toqqammavitik malillugit aamma eqqartuussiveqarnermut tunngasut suliassaraat; isumalioqatigiissitalli apeqqutit taakku iluamik samminngitsoorpaat Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq pillugu Isumalioqatigiissitat sulinerata inernissaa utaqqineqaraluarat. Taamaakkaluartorli Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa siunnersuutigaat namminersorluni oqartussaaneq inuiaqatigiinni pissaanermik pingasuinguilluni avitsisarnermik toqqammaveqartariaqartoq, tassalu inatsisiliorneq inatsisartuniilluni, aqutsineq naalakkersuisuniilluni eqqartuussisarnerlu eqqartuussivinniilluni. Taamatut siunnersuuteqarnermut tunngaviuvoq pissaanermik avitsisarneq tassaammat inuiaqatigiit inatsisunik toqqammavillit aaammalu demokrati atorlugu naalakkersueriaasillit ilaat pingaarutilik.

Isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutertik 2003-mi upernaakkut naalakkersuisunut tunniuppaat.

Naalakkersuisut isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaat 2003-mi ukiakkut Inatsisartunut saqqummiuppaat inassutigalugulu isumalioqatigiissitat inassutaasa akuersissutigineqarnissaat inassutigaluguttaaq kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaannik politikerinik amerlaqatigiinnillu ilaasortalinnik pilersitsisoqarnissaa.

3. Itillimi oqaaseqaat inatsillu piginnaatitsissut

Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaanni sulinerup nalaani naammasseqqamerneraniluunniit tigussaasunik iliuuseqartoqarpoq nunanut allanut sillimaniarnermullu politikikkut apeqqutini Kalaallit Nunaanni oqartussat akuutinneqarnerulernissaannik siunertaqartunik. Pineqarput Kalaallit Nunaata nunanut allanut sillimaniarnermullu peqataatinneqarnerulernissaanik Itillimi oqaaseqaat 14. maj 2003-meersoq aammalu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut inuiaat akornanni inatsisit malillugit isumaqatigiissuteqarsinnaanerat (inatsit piginnaatitsissut) pillugu inatsit nr. 577 24. juni 2005-imeersoq. Taakku *kapitalimi* 7-imi annerusumik eqqartorneqassapput.

ISUMALIOQATIGIISSITAT SULINERANNI NAJOQQUTAT AAMMA ISUMALIOQATIGIISSITAT SULINERATA INGERLANERA

Pingaarnertut siunniussaq tassaavoq kalaallit danskillu namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaannut suliassiissut pillugu nassuiaasiornissaq, isumalioqatigiissitani ilaasortasanik toqqaasarneq isumalioqatigiissitalu sulinerat suleriaasi allu pillugit nassuiaasiornissaq, ilanngullugit isumalioqatigiissitanit suleqatigiissitaliat pilersinneqartut pillugit taakkulu suliaannik nassuiaasiornissaq.

1. Aallaqqaasiut

Statsministeri Naalakkersuisunit 2003-mi saaffigineqareermermi kingorna nalunaarpoq tulluassasasooq kalaallit danskillu peqatigiillutik namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaliorpata. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat taamaattut nutaamik aaqqissuusineq piareersaasiorfigisussaavaat soorluttaaq namminersorerulerneq pillugu inatsisip 1970-ikkunni piareersarneqarsimaneranisut. Naalakkersuisut siulittaasuata aamma statsministerip 2004-mi ataatsimeeqatigiinnerminni aalajangerpaat suliaq pineqartoq aallarnisarneqassaasoq, taamatullu kalaallit danskillu namminersornermut isumalioqatigiissitaannik piulersussamut suliasamat nassuiaasiussamik siunnersuusiorneq aallartinneqassaasoq.

Statsministerip aamma Naaakkersuisut siulittaasuata kalaallit danskillu namminersornermut isumalioqatigiissutissaannut suliassiissut 21. juni 2004 atsiorpaat.

Tamanna pereersorlu danskit naalakkersuisuisa aamma Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut peqatigiillutik isumalioqatigiissitassami siulittaasusaaq siulittaasullu tullissaa toqarpaat danskillu naalakkersuisuisa isumalioqatigiissitani ilaasortassanik arfineq-marlunnik Folketing-imeersunik toqqaallutik soorluttaaq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumalioqatigiissitami ilaasortassanik arfineq-marlunnik toqqaasut Inartsisartuni partiit ilaasortaataqartut inassuteqaateqareernerisigut.

Taakku saniatigut danskit naalakkersuisui aammalu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut alaatsinaattussanik tamarmik marlunnik toqqaapput.

Folketing-imut 2005-imi februaarimi qinersisoqarnera aammalu Inatsisartunut ukioq taanna novemberimi qinersisoqarnera aammalu novemberimi 2007-imi Folketingimut qinersisoqareernerani naalakkersuisunik pilersitsineq pissutigalugit isumalioqatigiissitami ilaasortat ilaat paarlanneqarput, ilanngullugu isumalioqatigiissitani siulittaasoq.

2. Isumalioqatigiissitat sulinerminni najoqutaat

Suliassiissut ima oqaasertaqarpoq:

“Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut kissaatigimmassuk Kalaallit Nunaat Danmarkilu annertunerpaamik naligiittariaqartut aammalu naalagaaffeqatigiinnermi atuuttup tunngaviisa iluanni kalaallit inuiaat annertunerpaamik imminnut oqartussaaffiginerulertariaqartut Danmarkimi aammalu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiipput isumalioqatigiissitaliorniartutik illuatungeriinnersunik amerlaqatigiinnik ilaasortalinnik. Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa inaarutaasumik isumaliutissiissutaat isumalioqatigiissitat suliannut pingaaruteqartumik ilaassaaq.

Kalaallit Nunaata inatsisitigut tunngaviusutigut inissisimanagera atuuttoq aallaavigalugu aammalu inatsisit inuiat akornanni atuuttut tunngavigalugit inuiaat kalaallit imminnut oqartussaaffigisinnaanerat naapertorlugu inatsisit tunngaviusut periarfiissiinerat naapertorlugu Kalaallit Nunaanni oqartussat oqartussaaffinnik allanik qanoq ilillutik tiguisinnaanerannik isumalioqatigiissitat isumaliutiginnisapput siunnersuuteqassallutillu. Isumalioqatigiissitat tamanna pillugu inatsisissisapput, aamma suliassaqrarfiit Kalaallit Nunaanni Namminersorerullutik Oqartussat pillugit inatsit naapertorlugu Kalaallit Nunaanni oqartussaasunit tiguneqareersut eqqarsaatigalugit.

Isumalioqatigiissitat tamatuma saniatigut suliassaqrarfiit naalagaaffimmiit Namminersorerullutik Oqartussanut nuunneqareersut sammissanngilaat.

Isumalioqatigiissitat sulinerminni tunngavigissavaat piginnaatitaanerit pisussaaffiillu imminnut naapertuuttuunissaat. Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasanut tunngasut pillugit nutaamik aaqqissuussisoqarnissaanut isumalioqatigiissitat isummersuuteqarlutillu siunnersuusiussapput.

Isumalioqatigiissitat sulinerik namminneerlutik aaqqissuutissavaat, tamatumunnga ilanngullugu suleqatigiissitanik pilersitsisinnaaneq. Isumalioqatigiissitat sulineri atugassaminnik paasissutissanik Danmarkimi aammalu Kalaallit Nunaanni qitiusumik allaffeqarfinit pissarsiniarsinnaatitaapput.

Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu naalackersuisut isumaqatigiipput Kalaallit Nunaat namminersulivikkusunnersoq kalaallit inuiaqatigiit aalajangigassarigaat nutaamillu aaqqissuussinerup tamanna allannortissanngikkaa. Taamaattoqassappat inatsisini tunngaviusuni § 19-imi malittarisassat malilugit isumaqatigiissuteqartoqarnikkut namminiilivittoqarsinnaassaaq. Isumalioqatigiissitat nutaamik aaqqissuussinissamik siunnersuutaat Kalaallit Nunaata namminersulivissinnaanera pillugu aalajanger-sakkamut naapertuuttumik imaqaassaaq.

Isumalioqatigiissitat nutaamik aaqqissuussinissap aallartinneqarnissaa pillugu Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu naalackersuisut akornanni isumaqatigiissutissamik siunnersuusiussapput.

Danmarkimi naalackersuisut isumalioqatigiissitani ilaasortat arfineq marluk Folketingip inassuteqarnera malillugu toqqassavaat ilaasortallu allat arfineq marluk partiit ataatsimooqatigiilluunniit Kalaallit Nunaanni Inatsisartuni ilaasortaatilallit inassuteqarnerat malillugu Kalaallit Nunaanni naalackersuisut toqqassallutigik.

Tamatuma saniatigut Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu naalackersuisut ataatsimoorlutik isumalioqatigiissitat siulittaasussaas siulittaasuatalu tullissaa toqqassavaat.

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut immikkut peqataatissat tamarmik immikkut marluk toqqassavaat.

Naatsorsuutigineqarpoq isumalioqatigiissitat pilersinneqarnerminniit ukiut marluk qaangiutsinnagit suliarfik naammassiniassagaat isumaliussiisummillu saqqummiussillutik. Isumalioqatigiissitat isumaliutissiisutissamik ilassaannik saqqummiussinnaapput.

Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu naalackersuisut isumalioqatigiissitat isumaliutissiisutaat tamarmiu-soq saqqummerpat isumalioqatigiissitat siunnersuutaasa oqallisigineqarnissaa isumaqatigiissutigaa.

- o -

Isumalioqatigiissitat allattoqarfiannik pilersitsineq kiisalu isumalioqatigiissitat sulinerata aningaasalersorneqarnera, tassunga ilanngullugit allatseqarnikkut ikiorneqarnerat angalasamerillu, pillugit Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu naalackersuisut akornanni erseqqinnerusumik isumaqatigiissutigineqassapput.”

3. Isumalioqatigiissitat ilaasortaat

Isumalioqatigiissitani isumaliutissiisutip naammassiartornerani uku ilaasortaapput:

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut peqatigiillutik toqqagaat:

Jonathan Motzfeldt (SIU) (siulittaasoq)

Christian Mejdahl (V) (siulittaasup tullia)

Partiit Inatsisartuni ilaasortaattillit inassuteqarnerat malillugu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut toqqagaat:

Per Berthelsen (D)
Anthon Fredeksen (KP)
Ruth Heilmann (SIU)
Lars-Emil Johansen (SIU)
Kuupik Kleist (IA)
Augusta Salling (A)
Johan Lund Olsen (IA)

Folketingip inassuteqarnera malillugu Danmarkimi naalakkersuisut toqqagaat:

Kim Andersen (V)
Line Barfod (EL)
Søren Espersen (DF)
Frank Jensen (S)
Kristen Touborg Jensen (SF)
Per Ørum Jørgensen (KF)
Niels Helveg Petersen (RV)

Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunit alaatsinaattutut toqqakkat:

Gudmundur Alfredsson
Kaj Kleist

Danmarkimi naalakkersuisunit alaatsinaattutut toqqakkat:

Anne Kristine Axelsson
Jens Hartig Danielsen

Allattoqarfik

Jakob Janussen (Naalakkersuisut Allattoqarfiat)
Lisbeth Møller Jensen (Naalakkersuisut Allattoqarfiat)
Steen Ryd Larsen (Statsministeria)
Anne Dannerfjord (Statsministeria)
Søren Klit (Statsministeria)

Else Theill Sørensen (KF), Erik Larsen (V) aamma Henrik Vestergaard (V) isumalioqatigiissitani ilaasortatut peqataapput 2005-imi februaarip tungaanut, Folketing-imullu ulloq 8. februar 2005 qinersereernerup kingorna kingoraarneqarlutik Per Ørum Jørgensenimit (KF), Birthe Rønn Hornbechimit (V) aamma Line Barfodimit (EL). Birthe Rønn Hornbech 13. november 2007-imi Folketingimut qinersinerup kingorna qimaasunut, nunasiartortunut, inuiaqatigiinnut ilanngutivitisiniarnermut ilagiinnullu ministerinngortinneqarnermi kingorna januarimi 2008-mi Kim Andersenimit (V) kingoraarneqarpoq.

Kalstat Lund (SIU) siulittaasutut aamma Aqqaluk Lyngø (IA) Per Rosing Petersenilu (SIU) isumalioqatigiissitani ilaasortaapput 2006-imi januaarip tungaanut, Inatsisartunullu ulloq 15. november 2005 qinersereernerup kingorna kingoraarneqarlutik Ruth Heilmannimit (SIU), Anthon Frederiksenimit (KP) aamma Johan Lund Olsenimit (IA). Tamanna ilutigalugu Jonathan Motzfeldt isumalioqatigiissitani siulittaasussatut toqqarneqarpoq.

Christian H. Hansen (DF) isumalioqatigiissitani ilaasortatut peqataavoq 2006-imi juni tikillugu taamanikkullu kingoraarneqarluni Søren Espersenimit (DF).

Palle Frederiksen alaatsinaattut Naalakkersuisunillu toqqakkatut isumalioqatigiissitani peqataavoq 2007-imi junip tungaanut taamanikkullu kingoraarneqarluni Kaj Kleistimit. Kaj Kleist peqataavoq 2007-imi junip tungaanut taamanikkullu kingoraarneqarluni Mininnguaq Kleistimit 2007-imi septemberip tungaanut taamaalineranilu Kaj Kleist toqqarneqaqqilluni.

Henrik Zahle danskit naalakkersuisuinit toqqakkatut isumalioqatigiissitani alaatsinaattut peqataavoq 2006-ip aasaanerani toqussi tikillugu. Jens Hartig Danielsen alaatsinaattussatut danskit naalakkersuisuinit toqqagaavoq 2006-imi novembarimi.

Sten Frimodt Nielsen danskit naalakkersuisuinit toqqakkatut alaatsinaattut 2007-imi septemberip tungaanut peqataavoq taamaalineranilu Anne Kriistine Axelssonimit kingoraarneqarluni.

Joakim Søndergaard Hansen allaffeqarfimmiippoq piffissami 2005-imi februaramiit 2006-imi oktoba-rip tungaanut. Søren Klit 1. februar 2007-imi allaffeqarfimmiilerpoq.

Professori Ole Spiermann Københavns Universitet-imit taamatullu aamma Justitsministeriamit, Udenrigsministeriamit kiisalu Nunanut Allanut Pisortaqarfimmit sulianut pineqartunut immikkut paasisimasallit isumalioqatigiissitat ataatsimiinnerini peqataasarput sulianut aalajangersimasunut atasumik.

4. Isumalioqatigiissitat sulinerat suleriaasiallu

Isumalioqatigiissitat pingaarnertut suleriaasiat ilaatigut tassaanneruvoq isumalioqatigiissitani imminerni ataatsimiittarnerit, ilaatigullu, suleqatigiissitaliani pingasuusuni, isumalioqatigiissitat pilersitaanni, suliaqartarnej.

Isumalioqatigiissitat aqqaneq-marloriarlutik ataatsimiippat: 29. september 2004 (Nuummi), 6. december 2004 (Københavnimi), 15. marts 2005 (Ilulissani), 13. juni 2005 (Skjoldenæsholmimi), 8. september 2005 (Sørup Herregaardimi), 8. februar 2006 (Sisimiuni), 13. juni 2006 (Narsami), 29. september 2006 (Frederiksdalimi), 30. januar 2007 (Københavnimi), 18. april 2007 (Københavnimi), 13. juni 2007 (Tasiilami) aamma 17. april 2008 (Københavnimi).

Isumalioqatigiissitat suleqatigiissitalianik ukuningga pilersitsippat:

- Pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitaliaq
- Aningaasarsiorneq inuutissarsiutinillu piorsaaneq pillugit suleqatigiissitaliaq
- Inatsisunik tunngaviusunik inuiaallu inatsisaannik suleqatigiissitaliaq

Inuit arllallit Kalaallit Nunaanneersut, Danmarkimeersut aamma Islandimeersut suleqatigiissitaliani suleqataasarsimappat sulianut immikkut paasisimasalittut.

Pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitaliaq pilersinneqarpoq isumalioqatigiissitat 2004-mi septembarimi siullermeerluni ataatsimiinnerani. Suleqatigiissitaliap Kalaallit Nunaanni pisuussutit uumaatsut pillugit suliaqarfiup kalaallinit tiguneqarsinnaanissaanut isumaliutigisaqarlunilu siunnersuusiornissaq suliaraa. Suleqatigiissitaliap nalunaarusiani innersuussutinilu isumalioqatigiissitalianut tunniuppai 2005-imi septembarimi.

Suleqatigiissitaliami nalunaarusiap tunniinnerata nalaani uku ilaasortaapput: Kuupik Kleist (siulittaasoq), Per Berthelsen, Kristen Touborg Jensen, Christian H. Hansen, Jens-Birger Christophersen (Energistyrelsen) aamma Hans Kristian Schønwandt (Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaarfik).

Taamatuttaa*q* *Aningaasaqarneq inuutissarsiutinillu piorsaaneq pillugit suleqatigiissitaliaq* pilersinneqarpoq isumalioqatigiissitat 2004-mi septembarimi siullermeerlutik ataatsimiinnerani. Suleqatigiissitaliap Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni aningaasaqarnikkut aaqqissuusaa*neq* pillugu nutaamik aaqqissuusseriaaseqarnissamut isumaliutigisaqarlunilu siunnersuusiornissaq suliassaraa, tamatumani immikkut sammillugit kalaallit oqartussaasuisa aamma naalagaaffiup akornanni aningaasaarsiornikkut attaveqaatit, ilanngullugulu suliassaralugu ataatsimut aningaasaliissutaasartut siunissami qanoq allanngoriartornissaannik aalajangersimasunik pioreersunillu allaanerusinnaasunik tunngavissaasinnaasunik siunnersuusiornissaq. Suleqatigiissitaliap nalunaarusiani innersuussutinilu isumalioqatigiissitalianut tunniuppai 2007-imi apriliimi.

Suleqatigiissitaliami nalunaarusiap tunniinnerata nalaani uku ilaasortaapput: Frank Jensen (siulittaasoq), Kuupik Kleist, Per Berthelsen, Augusta Salling, Ruth Heilmann, Kristen Touborg Jensen, Søren Espersen, Per Ørum Jørgensen, Søren Bo Nielsen (Copenhagen Business School), Joakim Søndergaard Hansen (Finansministeria) aamma Peter Beck (Aningaasaqarnermut Pisortaarfik).

Tamatuma kingorna isumalioqatigiissitat junimi 2007-imi isummerput immikkut ilisimasalinnik namminersorerullutik oqartussaneersunik Danmarkimilu ministereqarfinneersunik aatsitassarsiornermit isertitat qanorpiaq paasisariaqarnerannik misissuisussanik pilersitsiniarlutik. Immikkut ilisimasallit Kalaallit Nunaanneersut siulittaasoraat Jørn Skov Nielsen (Aatsitassanik Ikummatissanillu Pisortaarfik) Danmarkimeersullu Ib Larsen (Energistyrelsen). Aningaasaarsiornermik inuutissarsiutinillu suleqatigiissitaq immikkut ilisimasallit suliaat tunuliaqutaralugu namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasaarsiornikkut attaveqaatissanik namminersornermik inatsisissami aalajangersagassanik missingiusianik nutaanik aprilimi 2008-mi isumalioqatigiissitanut saqqummiussivoq.

Inatsisunik tunngaviusunik aamma inuiaat inatsisannik suleqatigiissitaliaq isumalioqatigiissitat pingajussaannik 2005-imi marsimi ataatsimiinnerani pilersinneqarpoq. Suleqatigiissitaliaq inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit imminnut oqartussaaffigisinnaanerannik, Kalaallit Nunaata inatsisit tunngaviusut iluanni maannakkut inissisimaneranik aammalu kalaallit oqartussaasuisa oqartussaaffinnik annerusumik tigusisinnaanissaminnut periarfissaannik nassuiaasiornissaq suliassaraa. Taamatuttaa*q* suleqatigiissitaliaq namminersornermik inatsisissami aalajangersimasunik aalajangersagassanik siunnersuusiortussaavoq. Isumalioqatigiissitatta*q* qulingiluassaannik 2007-imi januaarimi ataatsimiinneranni aalajangiunneqarpoq suleqatigiissitaliaq namminersornermik inatsisissami nunanut allanut tunngasunik aalajangersagassanik siunnersuusiussasoq. Suleqatigiissitaliap namminersornermik inatsisissami aalajangersimasunik aalajangersagassatut siunnersuutai isumalioqatigiissitat ataatsimiittarnerini ingerlaavartumik oqaluuserineqartarput. Suleqatigiissitaliap nalunaarusiani taamatullu namminersorneq pillugu inatsisissatut ataatsimut inassuteqaatigisani 2007-imi juunimi tunniuppai.

Suleqatigiissitaliami nalunaarusiap tunniinnerata nalaani uku ilaasortaapput: Lars-Emil Johansen (siulittaasoq), Anthon Frederiksen, Johan Lund Olsen, Niels Helveg Petersen, Birthe Rønn Hornbech, Line Barfod, Mininnguaq Kleist (siulittaasumut siunnersorti), Jørgen Steen Sørensen

(Justitsministeria), Tyge Lehmann (Udenrigsministeria), Jens Hartig Danielsen (Aarhus Universitet), Ole Spiermann (Københavns Universitet) aamma Gudmundur Alfredsson (Lunds Universitet).

Junimi 2007-imi isumalioqatigiissitat isummerput inatsisit tunngaviusut inuiaallu pillugit suleqatigiissitap Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut akornanni isumaqatigiissutissatut missingiusiaq aamma namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasatigut attaveqaatisat pillugit namminersornermik inatsimmi aalajangersagassatut mssingiusiaq Aningaasarsiornermik inuutissarsiutinillu suleqatigiissitap suliaa toqqammavigalugu sanaaq suliarissagai. Apeqqutit taakku pillugit suleqatigiissitap isumalioqatigiissitanut nalunaaruteqarpoq aprilimi 2008-mi. Suleqatigiissitap sulinerata naalernerata nalaani Ole Hasselgaard (Justitsministeriet) oktober 2007-imiit Jørgen Steen Sørensen sinnerlugu aamma Kim Andersen januar 2008-miit Birthe Rønn Hornbech sinnerlugu peqataapput.

Statsministeria aamma Namminersorerullutik Oqartussat suleqatigiissitalianut pineqartunut allatsinik atugassiipput, ukuninnga inuttaqartinneqartut: Jakob Janussen, Lisbeth Møller Jensen, Steen Ryd Larsen, Anne Dannerfjord aamma Søren Klit.

Isumalioqatigiissitat kingullermik ataatsimiinnerminni aalajangerpaat isumalioqatigiissitat isumaliutissiisutaat isumalioqatigiissitani ilaasortat peqatigalugit Nuummi ilisaritinneqassasoq.

Siuliani taasami ilisarititsinerup saniatigut tamanut ilisimatitsisoqartarpoq isumalioqatigiissitat tusagassiorfinnut nalunaaruteqartarneratigut, aviisitigut ilanngutassiisarnikkut, ilanngullugu aviisimut ikisatut immikkut saqqummiussakkut, taamatullu Kalaallit Nunaanni aviisit Sermitsiaq aamma Atuagadliutit/Grønlandsposten (AG) aqputigalugit siammarterneqartukkut, kiisalu isumalioqatigiissitap www.nanoq.gl-imi nittartagaa aqputigalugu paasissutissiisarnikkut.

ISUMALIOQATIGIISSITAT SULINERANNI NAJOQQUTAT PINGAARNERIT KILLISSARITITALLU SUUNERINIK QULAAJANEQ

Kapitalimi matumani pingaarnertut siunertaavoq Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalackersuisut isumalioqatigiissitat sulinerannut atatillugu tunngavissarititaannut atasumik paasimmernik isumaannillu isumalioqatigiissitani oqallisigineqartunik isummiussaannillu nassuiaaneq.

1. Isumalioqatigiissitat sulineranni tunngaviusumik killissarititanik najoqqutat, ilanngullugit imminut oqartussaaffigineq, inatsisit tunngaviusut aamma piginnaatitaanerit pisussaaffillu tunngaviat

Isumalioqatigiissitanut Kalaallit Nunaanni Naalackersuisut aamma danskit naalackersuisuisa akornanni suliassiissut pillugu isumaqatigiissuteqartoqarnerani illua-tungeriit sulinissamut tunngavissanik arlalinnik naatsorsuutigisaqarsimapput. Tunngavissatut naatsorsuutigisat isumalioqatigiissitat sulinerannut tunngavissiaritinneqartut suliassiissummi takuneqarsinnaapput³.

Tunngavissatut naatsorsuutigisat immikkoortukkuutaanut ukununga immikkoortinneqarsinnaapput:

a. Annertunerpaamik imminut oqartussaaffigineq naalagaaffeqatigiinnerup pioreersup iluani

Suliassiissummi taaneqarpoq Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalackersuisut kissaatigigaat Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni sapinngisamik annertunerpaamik naligiittoqarsinnaanissaa aammalu inuiaat kalaallit namminneq sapinngisamik annertunerpaamik imminnut oqartussaaffigilernissaat. Tunngavissaritinneqarpoq tamanna naalagaaffeqatigiinnerup pioreersup iluani pissasoq. Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalackersuisut isumaqatigiissutigigaat inuiaat kalaallit aalajangigassarigaat Kalaallit Nunaat namminersulivinnissaminik kissaatigisaqarnerasoq isumalioqatigiissitallu nutaamik aqqissuussinissamut siunnersuutaani tamanna pillugu aalangersagaqartoqassasoq. Namminersulivinnissaq pissappat tamanna inatsisini tunngavisuni § 19-imi maleruagassat naapertorlugit isumaqatigiissuteqarnikkut pisussaassaaq.

b. Inatsisit tunngaviusut periarfissiinerata iluani oqartussaassuseqarfinnik arlaqarnerusunik tigusinissaq

Inuiaat kalaallit namminneq oqartussaassuseqarnerulernissaata annerulernissaa kissaatigalugu isumalioqatigiissitat Kalaallit Nunaata maannakkut inatsisini tunngavisuni inissisimanagera tunngavigalugu aammalu inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit imminnut oqartussaassuseqarfigiqarnerat naapertorlugi isumaliutersuuteqarlutillu siunnersuuteqassapput inatsisit tunngaviusut periarfissiinerat malillugu qanoq iliornikkut oqartussaaffinnik annerusunik tiguisinnaanersut.

c. Pisinnaatitaaffiit aamma pisussaaffiit imminnut naapertuuttuunissaannik tunngavissaq aamma aningaasarsiornikkut nutaamik aqqissuussinissaq

Tunngavissatut aallaaviuvoq isumalioqatigiissitat sulinerat ingerlanneqassasoq pisinnaatitaaffiit aamma pisussaaffiit imminnut naapertuuttuunissaannik tunngavissaq naapertorlugu. Isumalioqatigiissitat suliassiissut naapertorlugu tamatumunnga atatillugu isumaliutersuuteqarlutillu siunnersuuteqassapput Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni aningaasarsiornikkut nutaamik aqqissuussisoqarnissaanik.

d. Isumalioqatigiissitat sulinerat pillugu tunngavissatut naatsorsuutigisat allat

Suliassiissummi takuneqarsinnaavoq isumalioqatigiissitat nutaamik aqqissuussinissaq pillugu inatsisiliassamik aalangersimasumik siunnersuusiussasut aammalu nutaamik aqqissuussinissap atuutilernissaanut Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalackersuisut akornanni isumaqatigiissutissamik siunnersuusiussallutik. Namminersorneq pillugu kalaallit Isumalioqatiissitaasa inaarutaasumik siunnersuusiordermi isumaliutissiisutaat 2003-meersoq isumalioqatigiissitap sulinerani pingaarutilittut ilapittuutaassaaq.

---

³ Takuuk kapitali 2 aamma ilanngussaq 1.

2. Isumalioqatigiissitat sulinerannut atatillugu sinnaakkusiussat qanoq atitutiginerannik isumalioqatigiissitat naliliinerat

Isumalioqatigiissitat sulinerannut tunngavissat, soorlu suliassiissummi allassimasut, isumalioqatigiissitani arlalitsigut oqallisaallutillu paasiinarneqarput qanoq atitutigineri pillugit, pingaartumik inatsisit tunngaviusut suliamut immikkut sinaakkusiussaata eqqarsaatigalugit. Isumalioqatigiissitani ilaasortat tamatigut isumaqatigiinneq ajorput sinaakkusiussaata aammalu taakku qanoq paasineqar-nissaata pillugit, taamaattorli isumalioqatigiissitat tunngavissaq sulinermi ingerlariaqqiffiusussa-q pillugu aalajangiussa-qarput.

Isumalioqatigiissitat isumalioqutaat matuma kinguliini allaaserineqarput, ilanngullugit isummat assigiinnngisaartut isumalioqatigiissitani saqqummiunneqartut.

2.1. Naalagaaffeqatigiinnerup sinaakkutigineqarnera

Isumalioqatigiissitat kalaallit oqartussaassuseqarnerulernissaannik isumalioqutai, soorlu suliassiis-summi naatsorsuutigineqartut, naalagaaffeqatigiinnerup atuuttup iluaniipput. Naalagaaffeqatigiin-neq aamma taannaavoq Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat namminersornerulerneq pillugu inatsimmut 1978-imeersumut suliassaannut suliassiissummi tunngavigitinneqartoq. Namminersornerulermik isumalioqatigiissitat taaguut “naalagaaffiup ataasiunera” ilisimaneqareersoq Savalimmiuni namminersornerulertoqarmat inatsimmi atussallugu toqqarpaat taamatullu Namminersornerulernermut isumalioqatigiissitani siunnersuutigineqartoq malillugu kalaallit namminersornerulernissaannut inatsimmi atorneqaqqilluni.

Isumalioqatigiissitanik tunngavissii-sut naalagaaffeqatigiinnerup pioreersup isumalioqatigiissitat makku sulinerannut sinaakkusiinerisa siulliat-tut malitsigaa aallaaviussammat Kalaallit Nunaat danskit naalagaaffiata suli ilagissigaa tulliat-tullu isumalioqatigiissitat isumalioqutaat inatsisit tun-gaviusut iluanni sinaakkutaqassammata. Isumalioqatigiissitat taamaasillutik siunnersuusiorsin-naannngillat piviusunnngortinneqassagunik inatsisinik tunngaviusunik allannguinissamik piumasaa-qaqarfiusunik. Inatsisit tunngaviusut sinaakkusiussaata *immikkoortumi 2.2-mi* eqqartorneqarput.

Suliassiissutip aalajangersareeraluaraa isumalioqatigiissitat kalaallit annerusumik oqartussaassuse-qalernissaata pillugu isumalioqquteqarnerat naalagaaffeqatigiinnerup pioreersup iluani pissasoq taamaattoq Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalakkersuisut isumaqatigiissutigaat “ inuiaat kalaallit namminneq aalajangigassarigaat Kalaallit Nunaat namminersulivissanersoq, aammalu nutaamik aqqi-suusseqinnikkut tamanna allannngornaviannngitsoq”. Namminersulivinnissaq pillugu apeqqut sukumiinerusumik sammineqarpoq isumaliutissiissummi *kapitali 10-mi*.

2.2. Oqartussaassuseqarnermik nuussinermut atatillugu inatsisit tunngaviusut sinaakkusi-ussaata

Isumalioqatigiissitat oqartussaassuseqarfinnik Kalaallit Nunaannut annerusumik nuussinissamik isumalioqutaat tunngaveqarput tamanna pissammat inatsisit tunngaviusut sinaakkusiussaasa iluanni, tak. matuma siulianiittumi *immikkoortoq 2.1*. Inatsisit tunngaviusut maannakkut atuuttut 1953-imeersuupput taamatullu aamma atuullutik namminersornerulernissamik inatsisissap 1978 tikillugu suliarineqarnerani. Matuma kinguliini Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat oqartussaassuseqarnermik nuussinissamut atatillugu inatsisit tunngaviusut sinaakkusiussaannik isumalioqutaat naatsumik nassuiarneqarput, soorlu isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaanni 1978-imeersumi allaaserineqartut. Tamatuma kingorna allaaserineqarput Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat Kalaallit Nunaannut namminersornermik nutaamik inatsisissamut atatillugu inatsisit tunngaviusut sinnaakkusiussat pillugit isumalioqutaat.

2.2.1. Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat inatsisit tunngaviusut sinaakkusiussaannik 1978-imi isumalioqquataat

Namminersornerulernissamik inatsisissap siunnersuusiarineqarneranut atatillugu Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitani aamma naleqqutsinneqarpoq oqartussaassuseqarfinnik Kalaallit Nunaannut nuussinissamut sinaakkutissanik isumalioqquteqarnissaq. Isumalioqatigiissitalli namminersornerulernissamik inatsisissatut siunnersuummi aalajangersimavissumik isummerfiginngilaat suliaasaqarfiit tiguneqarnissaannut atatillugu killissat sorpiaassanersut, taamaattorli apeqqut isumaliutissiissummi sammivaat. Isumalioqatigiissitat tamatumani tunngavigaat Statsministeriap allagaa 23. december 1975-imeersoq⁴ suliarineqartoq Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissamik aaqqissuussinissap “naalagaaffeqatigiinnermi killissarititaasut iluanni” iluseqarnissaanik naatsorsuuteqarnermik apeqquataalik aallaavilik.

Statsministeriap allakkamini ilaatigut taavaa naalagaaffeqatigiinnerup attatiinnarnissaanut naatsorsuutigisariaqartoq naalagaaffiup oqartussaasuisa oqartussaaffiisa ilaannaat namminersornerusunut nuunneqarsinnaasut, aammalu suliaasaqarfiit Kalaallit Nunaannuunnaq tunngasut namminersornerusunut nuunneqarsinnaasut tamatumalu kingunerissallugu namminersornerusut pineqartunut inatsisiliortuunermik aamma aqutsinermik tigusinerat. Savalimmiuni namminersornerulernissamik inatsit innersuussutigalugu Statsministeriap taaneqareersut saniatigut taakkartorpai immikkoortut naalagaaffimmi ataatsimoorussamik suliaqarfittut taaneqarsinnaasut taamatullu nuunneqarsinnaangitsut aammalu naalagaaffiup suliaasaqarfigisaasut nalilerneqartariaqartut.

Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat isumaliutissiissummini Statsministeriap suliasaqarfiit ilaasa namminersornerusunut nuunneqarsinnaannginnerannik isumaa tusaatissatut tiguaat, tamannalu tunngavigalugu Statsministeriap allagaani maluginiarnerarlugu pineqartut tassaannerusut “inatsisinut tunngaviusunut tunngassutillit (ilanngullugit naalagaaffittut qullerpaartamik oqartussaaffiit, Folketingimut qinersinnaatitaaneq qinigaasinnaanerlu, inatsisilerinermik inatsit, kiffaanngissuseqarnermut pisinnaatitaaffiit), nunanut allanut tunngasut (ilaatigut ilanngullugit nunat akornanni isumaqatigiissutit), naalagaaffiup aningaasaatai (ilaatigut ilanngullugit Nationalbanken taassumalu suliai, aningaasalersuisarnermut, aningaasaatinut aamma aningaasat nalinginut politikkit), illersornissamut tunngasut, pineqaatissiisarnermut inatsisit aamma parnaarussiveqarneq, kiisalu inunnut, ilaqutariinnut, kingornussisarnermut aamma nalilinnik inatsisit”⁵.

2.2.2. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat namminersornermik nutaamik inatsisissamut atatillugu inatsisit tunngaviusut sinaakkusiussaannik isumalioqquataat

Kalaallit Nunanni oqartussanut oqartussaassuseqarfinnik nuussinissamut inatsisit tunngaviusut sinnaakkusiussaannik apeqqut Inatsisit tunngaviusut aamma inuiaat inatsisaat pillugit suleqatigiissitami oqaluuserineqareerpoq, isumalioqatigiissitallu pineqartoq pillugu oqaaseqaatai suleqatigiissitami oqaluuserineqarsimasunik tunngaveqarput.

Malugineqarsinnaavoq namminersornerunermik inatsisip atuutilereerneratigut immikkoortuni atasiakkaani suliaasaqarfiit suut naalagaaffeqatigiinnerup iluani Kalaallit Nunaanni namminersornerulutik oqartussanut isumagisassanngortinneqarsinnaanerannik Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat isumaliutissiissummini taasimasaannit allaanerusumik isummertoqarsinnaasartoq.

Taamaasilluni Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaanni taaneqarpoq pineqaatissiisarnermut inatsisilerineq aamma parnaarussiveqarneq namminersornerusunit

⁴ Takuuk isumaliutissiissut 837/1978, atuagaq 2, ilanngussaq 2.

⁵ Takuuk isumaliutissiissut 837/1978, atuagaq 1, qupp. 23 [danskisuuani].

tiguneqarsinnaassanngitsut, taamaattorli pineqaatissinneqarsimasunik nakkutilliisoqarfik namminersornerusut ataanni inissinneqarsinnaassasoq⁶. Taamaakkaluartoq Eqqartuussiveqarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuaq Kalaallit Nunaanni Namminersorerullutik Oqartussanit aamma danskit naalagaaffiannit pilersinneqartoq apeqqut pineqartoq pillugu allamik isumaqarpoq.

Taamatullu Eqqartuussiveqarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup Justitsministeriap Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit, politiit aamma pineqaatissinneqarsimasunik nakkutilliisoqarfik periarfissaqarfiusut Kalaallit Nunaanni Namminersorerullutik Oqartussanut nuunneqarsinnaanerannik allakkiaa 11. november 1997-imeersoq suliarneqartoq isumalioqatigiissitat sulinerannut atugassatut 2004⁷-imi isumaliutissiissummini taavaa:

”Inatsisit tunngaviusut akornutaanngillat eqqartuussiveqarnerup ilaanik tamanik annertuumik nuussinissamut, ilanngullugit inatsisiliorsinnaaneq, qanoq aqqiussuussinnaaneq il.il. Inatsisit tunngaviusut piumasaat pingaarutalik tassatuaavoq piginnaatitaaneq namminersorerullutik oqartussat tigusassaasat ingerlanneqassasoq inatsisit tunngaviusut sinaakkusiussaasa iluanni, ilanngullugu Højesteret tassaaginnassalluni ”kunneqarfiup eqqartuussiviisa qullersaat”. Taamaattumik Daanmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit imminnut ataannassapput, Højesteretillu isumaqatigiinngissutit naggataajusumik aalajangiiffigisassavai, ilaatigut aqutsisut nakkutigisarisallugit inatsisiliortullu killingi nakkutigisarissallugit. Nuussinissami soqutiginarutut oqaatigisariaq tassaasusaaq inatsisiliorsinnaanermik taamalu isummersinnaanermik nuussinissap nassatarissagaa namminersorerunermik inatsimmik allannortitsinissaq. Allakkiami takuneqarsinnaavoq tamatuma pisinnaanera inatsisitigut akornutissaqanngitsaq.”

Taamatuttaaq Savalimmiunut attuumassuteqartumik assersuutissaqarpoq danskit naalakkersuisui naalagaaffeqatigiinnerup iluani suliassaqarfiit suut nuunneqarsinnaanerannik isummanik allannguisimanerannik. Statsministeri Savalimmiuni naalakkersuisunut allakkamini 18. februar 1982-imeersuni ilaatigut taavaa:

”Naalagaaffiup naalagaaffittut nunagisamik oqartussaaffigisaminik naalagaaffiup immikkoortuisa ilaani aalajangersimasumik imaluunniit pineqartut innuttaannut imaluunniit namminersorerusutut oqartussaasuinut aalajangersimavissumik allaqquttussaannngitsumillu tunniussinnaanera danskit inatsisilerinikkut tunngavissarisat malillugit periarfissaanngilaq, tamannalu naalagaaffeqatigiinnermut naapertuunnavianngilaq taamatut Savalimmiuni najugaqavissunut nunagisami aatsitassanut kisermaassisinnaatitaalluni oqartussaanerup tunniunneqarsinnaaneranut. Taamaattumik danskit naalakkersuisuisa periarfissaasorinngilluinnarpaat suliassaqarfiup ”nunagisami aatsitassat” tamakkii-sumik ilaannakortumilluunniit Savalimmiuni namminersorerusunut immikkut oqartussaaffigisassatut nuunneqarsinnaanissaat.”

Taamaakkaluartoq suliassaqarfik pineqartoq Savalimmiuni namminersorerusunut nuunneqarpoq 22. december 1992-imeersumik isumaqatigiissusiornikkut. Justitsministeriap 28. februar 2001 allakkiamini paasisatut inerniliuppaa nuussineq inatsisinut tunngaviusunut akerliunngitsaq:

”Isumaqatigiissutip malitsigiinnarpaa naalagaaffimmi oqartussaasut pineqartoq pillugu inatsisilerinerimik aqutsinermillu oqartussaassuseqarfigisaa, inatsisit tunngaviusut malillugit, Savalimmiuni namminersorerullutik oqartussanut isumagisassanngortinneqarmat. Namminersorerusut taamaasillutik pineqartoq pillugu suliqaarnissaminnut tamanut atuuttumik tunngavissiuussinnaanngorput, ilaatigut Savalimmiut nunataanni aatsitassanik ikummatissanillu misissueqqaarnissanut,

⁶ Takuuk isumaliutissiissut 837/1978, atuagaq 1, qupp. 23 [danskisuuani].

⁷ Takuuk isumaliutissiissut 1442/2004, atuagaq 4, qupperneq 1315 f [danskisuuani].

misissueqjissaarnissanut pīaanissanullu akuersissutissanut. Taamaasillutik namminersornerusut aatsitassanit ikummatissanillu pīaanernernit isertitaasinnaasut atugarisinnaalissavaat.

Namminersornerusut isumaqatigiissutip 22. december 1992-imeersup isumaqatigiissutigineratigut taaneqareersunit allanit oqartussaaffilerneqangillat. Taamaasilluni isumaqatigiissutip aamma malitsiginnigilaa naalagaaffiup Savalimmiuni nunagisanik naalagaaffittut oqartussaassuseqarneranik imaluunniit nunamik piginnittussaannermik tunniussisoqarnera. Assersuutigalugu namminersornerusut 1992-imi isumaqatigiissut malillugu piginnaatitaangillat Savalimmiuni nunanik tunniussilluniluunniit tunisinissamik, ilanggullugu Savalimmiuni nunagisanik naalagaaffimmut allamut tunniussisinnaa-nissaq.”

Erseqqivinnigilaq Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat oqartussaaffiit Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqarnissaannut killiliussat pineqarneranni suut isumalioqutigisimaneraat; tamatumani inatsisunik tunngaviusunik isumaannaat kisimik tunngaviu-simanersut imaluunniit ilanggullugu aamma isumaliutigineqarsimanersoq taaguutip naalagaaffeqati-giinnerup nalinginnaanerusumik nalilersuiffigineqartarnera. Naalagaaffeqatigiinnerup iluani sulias-saqarfiit suut kalaallit aamma savalimmiormiut namminersornerusuinut nuunneqarsinnaanerannik paasinnittarnerit matuma siuliani aamma taaneqartut tunngavigalugit Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni inatsisit tunngaviusut pillugit pissutsinik inatsisunik nalilersuineq allanngors-imanersoq oqatigissallugu periarfissaqangilaq. Kalaallit tungaannit oqatigineqarpoq inatsisunik tunngaviusunik paasinnittarneq allanngorsimasoq taamaasilluni oqartussaaffinnik assersuutigalugu Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut nuussisinnaanermut killigititaasut 1978-imut sanilliullugu ikinnerulersimasut.

Namminersorneq pillugu Isumalioqatigiissitat oqartussaaffinnik Kalaallit Nunaanni oqartussanut annerusumik isumagisassannortitsinissamik siunnersuusiormi periarfissanik nalilersuisinnaaju-mallutik isumalioqatigiissitat Justitsministeria qinnuugaat inatsisit tunngaviusut sinaakkusiussaannik nassuiaasioqullugu. Tamanna tunngavigalugu Justitsministeria 3. november 2004 allakkiorpoq Kalaallit Nunaanni oqartussanut oqartussaaffinnik annerusumik nuussisinnaanissamut periarfissat pillugit⁸.

Justitsministeriap inatsisi tunngaviusut pillugit eqqarsaatersuutaasartut naqitaareersimasullu misis-soreerlugit nalilerpaa inatsisit tunngaviusut naapertorlugit annertoqisumik periarfissaqartoq Ka-laallit Nunanni oqartussanut inatsisiliornikkut aqutsinikkullu sulii annerusumik isumagisassannor-titsinnaanissamik. Killissarititaapput naalagaaffiup ataasiunera imaluunniit inatsisini tunngaviu-suni immikkut aalajangersakkat malillugit suliasat kalaallit oqartussaannit tiguneqarsinnaanngitsut.

Namminersornermut Inatsiseqarnermullu Pisortaqarfik Justitsministeriap allakkiaanut⁹ 2. marts 2005 oqaaseqaammik saqqummiussaqqarpoq. Pisortaqarfiup ilaatigut erseqqissarpaa pisortaqarfiup isumaa malillugu inatsisit tunngaviusut periarfissiisut kalaallit oqartussaasuinut oqartussaassutsimik annerusumik tunniussisoqarsinnaaneranik piginnaatitsissuteqarnerinnaanngitsukkut, taamaasilluni tunngaviusumik inatsisit toqqammavigalugit oqartussaaffinnik isumagisassannortitsisoqarsinnaa-soq taamaattumillu naalagaaffiup oqartussaasuinit kisimillutik imaaliinnaq atorunnaarsinneqarsin-naaniluunniit allanngortinneqarsinnaanngitsumik. Pisortaqarfiuttaaq Justitsministeriap isumaa malillugu sulianut nuunneqarsinnaanngitsutut taasaanut oqaaseqaatit saqqummiuppai, tak. matuma kinguliiniittut.

---

⁸ Takuuk ilanggussa 2.

⁹ Takuuk ilanggussa 3.

Matuma kinguliini nassuiarneqassapput Justitsministeriap isumaa malillugu namminersorlutik oqartussat tiguisinnaangisaat:

a. Inatsisit tunngaviusut

Justitsministeria isumaqarpoq naalagaaffiup ataasiunera aamma naalagaaffimmi qullerpaartatut oqartussaaffinnik inatsisini tunngaviusuni aalajangersakkat pissutigalugit inatsisinut tunngaviusunut attuumassutilinnik nuussisinnaasoqanngitsoq. Tamatumani ilaatigut pineqarput kunnigikkormiunut tunngasut, naalagaaffiup ilisarnaatai, Folketingip ingerlatitaanera imaluunniit danskit naalackersuisa Kalaallit Nunaat pillugu suliarisartagaat, Folketingimut qinersisarneq aammalu naalagaaffiup isertitarisartagai aningaasartuutigisartagaalu. Taamatuttaaq ilaapput inatsisinik aamma nunat akornanni isumaqatigiissutinik naalagaaffimmi oqartussanit isumaqatigiissutinik kiisalu nalunaarutit immikkoortuni naalagaaffiup oqartussaanit suli tiggummineqartut pillugit tamanut saqqummiussisarnerit.

Danskit oqaasii taakkulu atugaanerannut tunngasut eqqartorneqarput isumaliutissiissut *kapitaliani 9-mi*.

b. Nunanut Allanut politikki

Nunanut Allanut politikkip isumagisassanngortinneqarsinnaaneranut atatillugu inatsisit tunngaviusut sinaakkusiussaata Inatsisinik tunngaviusunik inuiaallu inatsisaannik suleqatigiissitami aammalu isumalioqatigiissitami sukumiisumik isumaliutersuuteqarfigineqarput. Sulinermi tunngavigineqarput atortussiat annertuut, soorlu Justitsministeriap aamma Namminersornermut Inatsiseqarnermullu Pisortaqarfiup allakkiaat matuma siuliani taaneqareersut saniatigut Justitsministeriap namminersornermik inatsimmi nunanut allanut tunngassuteqartunut atatillugit inatsisit tunngaviusut pillugit oqaaseqaatai 10. november 2006-imeersut¹⁰, professor Jens Hartig Danielsenip inatsisit tunngaviusut qanoq paasineqarnissaannik aamma inatsisinut tunngaviusunut atatillugu inatsisinik ileqquliusanik allakkiaa 22. december 2006-imeersoq¹¹ aammalu professorip Ole Spiermannip namminersorneq pillugu inatsisissiami nunanut allanut tunngasumik kapitalianut atortussianut oqaaseqaatai allakkiami 8. januar 2007-imeersut¹².

Justitsministeria isumaqarpoq inatsisini tunngaviusuni § 1-imi naalagaaffiup ataasiunera aammalu inatsisini tunngaviusuni § 19-imi nunanut allanut tunngasunik oqartussaaffeqarnermik aalajangersakkat naatsorsuutigineqarneratigut nunanut allanut oqartussaassuseqarnermut tunngasumik inatsisit tunngaviusut sinaakkusiussaannik aalajangersaasut. Taamaasilluni danskit naalagaaffiat inuiaat inatsisaat malillugit kisimi akisussaatinneqarsinnaavoq naalagaaffiullu immikkoortui ataasiakkaat immikkut inuiaat inatsisaat malillugit akisussaatinneqarsinnaanatik. Tamanna ima isumaqarpoq Kalaallit Nunaat naalagaaffiit akornanni pisunut nammineerluni iliuseqarsinnaanngitsoq.

Namminersornermut Inatsiseqarnermullu Pisortaqarfiup Justitsministeriap isumaanut oqaaseqaammini taavaa Kalaallit Nunaat soorunami inuiaat inatsisaat malillugit akisussaatinneqarsinnaanngitsoq tamanna aatsaat pisinnaassammatt Kalaallit Nunaat nammineerluni naalagaaffiuppat, kisiannili Kalaallit Nunaat/inuiaat kalaallit – soorlu inuttulli allatulli – killilimmik inuiaat inatsisaat malillugit akisussaatinneqarsinnaasutut isigineqartariaqartut.

---

¹⁰ Takuuk ilanngussaq 4.

¹¹ Takuuk ilanngussaq 5.

¹² Takuuk ilanngussaq 6.

Danskit naalakkersuisui Justitsministeriap isumaa malillugu inatsisit tunngaviusut §-iisa 19-ianni naalakkersuisutut kisimiillutik oqartussaassuseqartitaanermikkut nunanut allanut naalagaaffik sinnerlugu iliuseqarsinnaatitaapput, taamaattumillu nunanut allanut naalakkersuinikkut tunngassuteqartunik oqartussaaffigisaminnik Kalaallit Nunaannut tunniusseriaannaanatik, ilanngullugu nunanut allanut ministereqarfiup maleruagassaanik tunniussisinnaaneq.

Kalaallit Nunaanni oqartussat naalagaaffik sinnerlugu iliuseqartaraluarpata tamanna naalagaaffimmu tamarmut pituttuissagaluarpog taamaasillunilu nunanut allanut tunngasumik iliuserisat tunngaviatigut tassaassallutik naalagaaffiup nunanut allanut naalakkersuinikkut politikianut tunngassutillit. Taamaattumik inuiaat inatsisaat malillugit kalaallit oqartussaasuinik isumaqatigiissutit aqqutigalugit akisussaaffimmik malinninnginnerit naalagaaffiup oqartussaasuisa akuleruffigisariaqassavaat.

Justitsministeria isumaqarpoq pissutsit annertuumik allaanerussuteqartut kalaallit oqartussaasuisa maleruagassiisinnaanerannit oqartussaasutullu naalakkersuisinnaanerannit, tamatumani taamatut piginnaatitaassutit taamaallaat Kalaallit Nunaanni atuuttussanik maleruagassiisinnaammata. Kalaallit Nunaanni oqartussanut suliassaqarfinnik Kalaallit Nunaanni attuumassuteqartunuinnaq isumagisassanngortitsisoqarsinnaaneramik piumasagaat taamaasilluni (tamakkiisumik) naammassineqarsinnaanngisaannassaaq nunanut allanut tunngassuteqartut pillugit.

Taamaakkaluartoq Namminersornermut Inatsiseqarnermullu Pisortaqarfiup nalilerpaa pissutsit annerusumik allaanerussuteqanngitsut pineqartillugit Kalaallit Nunaanni oqartussat maleruagassiisinnaanermik taamatullu aqutsisinnaanermik oqartussaaffimmik isumaginnittussanngornerannut sanilliullugu naak piginnaatitaaffiit taamaattut taamaallaat Kalaallit Nunaanni atuuttussanik maleruagassiisinnaagaluartut. Tamanna pisortaqarfiup isumaa malillugu tunngaveqarpoq Kalaallit Nunaanni oqartussat oqartussaassuseqassutsiminnik ingerlatsinerminni pineqartunut tamarluinna ngajannut atatillugu naalagaaffiit akornanni isumaqatigiissutinut pisussaaffinnik naalagaaffimmittaaq pituttuisunik malinnittussaariissammata. Naalagaaffiit akornanni pisussaaffinnik taamaattunik oqartussaassuseqartutut ingerlatsinermi unioqqutitisinerit naalagaaffimmut inuiaat inatsisaat malillugit akisussaassuseqarfiussapput.

Piumasagaataagaluarpat Kalaallit Nunaanni oqartussanut suliassaqarfinnik taamaallaat tunniussisoqarsinnaasoq Kalaallit Nunaanni pissutsinut attuumassuteqartuinnarnik tamannarpiarlu, pisortaqarfiup isumaa malillugu, kinguneqarsimassagaluarpog Kalaallit Nunaanni oqartussanut suliassaqarfinnik naalagaaffit tamalaat akornanni, taamatullu naalagaaffimmut pituttorfiusunik, isumaqatigiissutinut ilaasunik oqartussaaffinnik nuussisoqarsinnaannginnissaanik kinguneqassagaluarneranik – taamaakkaluarunilu pineqassagaluarlutik immikkoortut pineqartut tamarmik.

Pingaartuuvoq nunanut allanut oqartussaassuseqarnermut atatillugu inatsisit tunngaviusut aalajangersagaasa aamma inatsisinut tunngaviusunut atasumik inatsisitigut ileqquliussaqartarnerup qanoq paasineqatarnerannik misissuissalluni. Jens Hartig Danielsenip pineqartut pillugit allakkiamini ilaatigut taavai:

”Inatsisini tunngaviusuni maleruagassap qanoq paasineqarnissaanut aallaaviusartut tassaasarput maleruagassap oqaasertai, imaappog aalajangersagaq pineqartoq pillugu oqaasilerinikkut nalinginnaasumik paasinnineq. Paasinnineq tamanna – tunngaviusumik inatsisiliortut siunertarisaat annerusumik paatsuunganarfiutillugit – aalajangersakkat pineqartut suliareqqaarneqarnerannik siunertaanillu ilaqartinneqarsinnaavoq. Taamatuttaaq nalinginnaasumik ilaliunneqartarput inatsisiliortutut pissaanillit aammalu eqqartuussiviit malittaralugit ileqquliussaat. Inatsisini tunngaviusuni aalajangersimasumik

oqaasertaliussaq erseqqippat aalajangersagarlu akерliаnik paasisariaqарnerarlugu oqaatigigaanni taava tamanna ermergluni inatsisinik tunngaviusunik assaannarnik titartakkatut isikkoqalersarpoq, – akерliаnik inatsisinut tunngaviusunut atatillugu ileqquliussamik innersuussuteqangikkaanni.” Inatsisinut tunngaviusunut atasumik ileqquliussaq pillugu ilaatigut ima taasaqarpoq: “Inatsisinut tunngaviusunut atatillugu ileqquliussap qanoq paasineqarnissaata arlaat arlaalluunniit tunngavigigaluaaraanni taava inatsisiliortup tunngaviusumik inatsit allannгortissinnaаngilaa inatsisinut nassuiaatini imaluunniit inatsisip oqaasertaani annerusumik minnerusumilluunniit taasaqарnerinnakkut inatsisinut tunngaviusunut atatillugu ileqquliussamik arlaannik arlaannilluunniit imalimmik pilersitsinissaq kissaatigineqartoq.”

Ole Spiermanniip inatsisini tunngaviusuni aalajangersakkap qanoq paasineqarnissaannik allakkiamini ilaatigut taavaa:

”§ 19, imm. 1-imi aallarniutigalugu pineqarput naalagaaffimmi qullerpaartatut oqartussaasut akornanni oqartussaaffeqarfigisanik arlalinnik agguataarineq, tassalu naalakkersuisut (kunngi) aamma Folketingi. Aalajangersakkap siunertarigunаngilaa naalagaaffiup naalagaaffullu immikkoortuisa akornanni inatsisitigut aalajangersaasarnissamik siunertaqарneq. Kalaallit Nunaata naalagaaffinni innuttaasut akornanni nammineerluni – naalagaaffik taama pineq ajortoq – iliuuseqartarnera aalajangersakkap oqaasertaanut naapertuuppoq. Aalajangersakkami isummerfigineqanngilaaq naalagaaffiup immikkoortuisa ilaat naalagaaffinni innuttaasut akornanni sulianut iliuuseqarsinnaassanersut imaluunniit taamaattoqassappat kikkut naalagaaffiup immikkoortua sinnerlugu iliuuseqarsinnaassanersut.”

Taamatuttaaq taaneqarpoq:

”Inatsisit tunngaviusut naalagaaffiup ataatsimoortuuneranik naatsorsuutigisaqарnera nunanut allanut politikkimut atatillugu aalajangersimasumik isummersorfigineqartuartarpoq. Ilutigalugu pineqartoq tassaaginnarpoq naatsorsuutigisaq suliassaqarfiit arlallit iluanni 1979-imiit annikkiartorsimasoq (nunap nunavittaani aatsitassat, pineqaatissiisarneq pillugu eqqartuussisulerineq aamma eqqartuussinnaanermik pissaanillit il.il.). Taamaattumik namminersornerulernermut aamma namminersornermut atatillugu inatsisit tunngaviusut killigititaat ikiliartorsimapput killigititaasullu kinguleruttut sionatigornit annerusumik inatsisini tunngaviusuni aalajangersakkanut aalajangersimasunut tunngatitaallutik.” Ole Spiermanniip naalagaaffiup ataatsimoortuuneranik apeqqutip allanngoriartornera pillugu maluginiarpaa: “Inatsisilerinerinnakkut siunut eqqoriarneqarsinnaаngilaaq (naalakkersuinikkut) ileqquliussassat qanoq allanngoriartorumaarnissaat. Maannamulli misilittagaareersut tunngavissaqartitsipput naatsorsuutigineqarsinnaasoq naalagaaffiup ataatsimoortuuneranik naatsorsuuteqарneq siunisami aamma pisartunut naleqqussarneqartarumaartoq aammalu atuuffigisai annikinnerulerumaarunartut.”

Nalilersueriaatsitit isumalioqatigiissitani arlalitsigut isumalioqquteqartitsisarsimapput. Isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaanni nunanut allanut tunngasumik kapitali sukumiinerusumik allaaserisaq isumaliutissiissutip *kapitaliani 7-imiippoq*.

c. Illersornissamut aamma isumannaallisaanermut politikki

Justitsministeriap illersornissamut aamma isumannaallisaanermut politikki pillugu allakkiamini 3. november 2004-meersumi ilaatigut taavaa illersornissamut aamma isumannaallisaanissamut politikki naalagaaffimmut tamarmut tunngasusooq, ilaatigut aamma pineqarmat illersornerup ataatsimoor-tussaasariaqарnera ataatsimoorussamik qullersaqarfilik. Naalagaaffiup atasuunera aamma inatsisini tunngaviusuni § 19 pissutaallutik ajornartippaat illersornikkut aamma isumannaallisaanikkut naalakkersuinikkut ingerlassanik kalaallit oqartussaasuunut nuussisinnaaneq.

Namminersornermut Inatsiseqarnermullu Pisortaqarfiup pineqartoq pillugu maluginiarpaa iluaqutisatut erseqqissarneqarsinnaagaluartoq suliassat illersormissaqarfiup ullumikkut isumagisaata ilaat, ilanngullugu assersuutigalugu aalisarnermik nakkutilliineq, pisortaqarfiup isumaa malillugu nuunneqarsinnaassagaluartut.

d. Højesteret-i

Soorlu matuma siuliini taaneqareersoq inatsisit tunngaviusut ajornartinnigilaat Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarnermut inatsiseqarnerup aalajangersaaffigineqartarnerata Kalaallit Nunaani oqartussanut nuunneqarsinnaanerata, ilanngullugu Kalaallit Nunaanni namminerisamik eqqartuussivinnik pilersitsisinnaaneq. Inatsisinili tunngaviusuni naatsorsuutigineqarpoq naalagaaffik ataatsimoorusamik ataasiinnarmik qullerpaamik eqqartuussiveqassasoq (Højesteret), taamaattumillu piumasari-neqarpoq suliat ilaasa Højesterettimut apuunneqartuartsinnaanissaat. Taamatuttaaq Højesteret-ip eqqartuussivittut aqqissugaanera ingerlatsinalu pillugit pissutsinik inatsisitigut aalajangersaga-liorsinnaanernik kalaallit oqartussaasuinut nuussisoqarsinnaanngilaq, ilanngullugit Kalaallit Nunaanni sulianut ingerlassanut Højesteret-imullu apuunneqartunut eqqartuussiveqarnikkut maleruagassiorsinnaanissaq, imaluunniit maleruagassiorsinnaanissaq suliassat suut Højesteret-imut apuunneqarsinnaanissaannik. Ilaatiguttaaq kalaallit eqqartuussissusisulerisut soorliit Højesteret-imut sassarsinnaatitaanissaannik maleruagassiorsinnaatitaaneq kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngilaq imaluunniit aalajangiisoqarsinnaanani Højesteret-ip eqqartuussuteqarfigeriigaanik suliamik nutaamik suliassiisoqarqissinnaanissaannik.

e. Naalagaaffimmi innuttaaneq

Justitsministeriap allakkiamini 3. november 2004-imeersuni taavaa danskit naalagaaffianni innuttaaneq eqqartuussivilerinikkut arlalitsigut malitseqartoq naalagaaffiup iluani tamarmi atuuttunik taamatullu aamma taallugu inatsisini tunngaviusuni § 44 malillugu oqartussaaffigisamik immikkut aalajangersakkami allassimasoq nunami allamiut naalagaaffimmi innuttaaqataalernerannik akuersineq aatsaat pisinnaasoq inatsisiliornikkut. Justitsministeriap isumaa malillugu tamanna tunngavigalugu danskit naalagaaffianni innuttaalernissamut imaluunniit innuttaajunnaarnissamut apeqqutini isumaginninnermik kalaallit oqartussaasuinut tunniussisoqarsinnaanngilaq. Namminersornermut Inatsiseqarnermullu Pisortaqarfik taaneqartumut atatillugu oqaaseqaateqanngilaq.

f. Nunat allat aningaasaat aamma aningaasat pillugit politikki

Justitsministeriap isumaa malillugu nunat allat aningaasaat aamma aningaasat pillugu politikkimik suliassaqarfiup naalagaaffiup ataasiunerani mianerisassat pissutigalugit kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngilaq. Justitsministeriap tamatumunnga ilaatigut tunngatillugu tunngavissarittipaa nunat allat aningaasaat aamma aningaasat pillugit politikkimut pissutsinut ilaammata inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut tunngaviusumik tunngavissarititaasussanut suugaluartunulluunniit tunngassutillit, ilanngullugit nunap allap aningaasaata qanoq naleqartinneqarnissaanik apeqqut, aammalu nunap allap taassuma aningaasaataanik qanoq amerlatigisunik neqeroorutiginnittoqarsinnaanera.

Namminersornermut Inatsiseqarnermullu Pisortaqarfiup allakkiamini ilaatigut maluginiarpaa kalaallit namminneq immikkuullarissumik aningaasaat pillugit oqartussaaffigisanik tunniussisinaaneq pisortaqarfiup isumaa malillugu taamaallaat tuussinnaassasoq “inuiaqatigiinni kalaallini aningaasaqarnikkut sutigulluunniit ingerlatsisinnaanissamut tunngaviusumik tunngavissarititaasut” pineqarpata, taamatullu aamma isumaqarnerarani naalagaaffiup ataasiunerani mianerisassat Kalaallit Nunaanni nunat allat aningaasaat aamma aningaasat pillugit politikkimik aalajangersaasinnaanissamik tunniussinissamut aporfiussasut.

2.2.3. Isumalioqatigiissitat inerniliinerat

Oqartussaaffiit nuunneqarnissaannut atatillugu inatsisit tunngaviusut sinaakkusiussaat isulioqatigiissitanit oqaluuserineqarput tassanilu tunngavigineqarlutik Inatsisinik Atortitsinermik Ministereqarfiup, Namminersornermut Eqqartuussiveqarnerlu Pisortaqarfiup kiisalu aamma allat tunniussaat. Isumalioqatigiissitat oqaluuserinninnerata inerneraa aalajangerneqarmat Danmarkimi naalakkersuisut aaqqissuussinermi sinaakkutissatut paasinninnerat – Inatsisinik atortitsinermut ministereqarfiup allataa – tunngaviussasooq namminersornermik inatsisissatut isumalioqatigiissitat siunnersuutaannut. Isumalioqatigiissitat tassunga atatillugu oqaatigissavaat taama aalajangerneq paasineqassanngimmat isumalioqatigiissitani ilaasortat tamarmik Danmarkimi naalakkersuisut tassunga paasinninneranut isumaqataasut.

Tamanna aallaavigalugu namminersornermik inatsisissatut siunnersuummi tunngavigineqarput *imm.* 2.2.2-mi taaneqartut namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsinnaanngitsut: Inatsisit tunngaviusut, nunanut allanut politikki, illersornissamut sillimaniarnermullut tunngasut, eqqartuussiviit qullersaat (højesteret), naalagaaffimmi innuttaassuseqarneq kiisalu nunat allat aningaasaannut aningaasanullu politikki.

Oqartussaaffeqarfiit allat tiguneqarnissaannut siunnersuutitut aalajangersakkat isumaliutissiissutitup *kapitali* 5-ianni allaaserineqarput.

2.3. Inuiaat inatsisaasa sinaakkusiussaat

Isumalioqatigiissitanut suliassiissuummi *imm.* 1.1-imi taaneqartut tamatuma malitsigaa isumalioqatigiissitat isumalioqutigalugulu siunnersuutigimmassuk Kalaallit Nunaanni oqartussat oqartussaaffinnik annertunerusunik qanoq tiguisinnaanersut tamannalu pissalluni inuiaat inatsisaat malillugit kalaallit imminnut aalajangersaaffigisinnaanerannut naleqquttumik. Tamanna tunngavigalugu isumalioqatigiissitallu namminersornermik inatsisissatut siunnersuutissatut isumalioqutaat tunngavigalugit isumalioqatigiissitat naleqquttuutippaat apeqqutit arlallit inuiaat inatsisaannut tunngasut matuma kinguliini eqqartorneqartut misissornerunissaat. Inuiaat inatsisaannut atatillugu apeqqutit Inatsisit tunngaviusut inuiaallu inatsisaat pillugit suleqatigiissitamit sammineqarput.

Apeqqutinik inuiaat inatsisaannut tunngasunik paasissutissat tunngavigalugit isumalioqatigiissitat isumalioqutaat ilaatigut takkorliupput namminersornermik inatsisissatut isumalioqatigiissitat siunnersuutaata aallaqqaasiutaani. Aallaqqaasiut isumaliutissiissutitup *kapitali* 10-ani itinerusumik allaaserineqarpoq.

2.3.1. Inuiaat inatsisaat malillugit inuiaaneq

Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiissutaata 2003¹³-meersup inerneraa inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit inuiaasut imminnut aalajangersaaffigisinnaassusillit. Aamma taama inerniliivoq Gudmundur Alfredsson atuakkiamini uani ”The Right To National Self-Determination”¹⁴.

Aammattaq Nunanut allanut ministereqarfiup apeqqut sammivaa allakkiamini 8. november 2004-meersumi, apeqqutigineqarmat inuiaat kalaallit inuiaanersut inuiaat inatsisaat malillugit¹⁵. Nunanut allanut ministereqarfiup allaaseraa inuiaat inatsisaat aallaavigalugit ”inuiaat” qanoq paasisariaqar-

¹³ Tak. Kalaallit namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaata isumaliutissiissutaata, marsi 2003.

¹⁴ Tak. The Right To National Self-Determination – The Faroe Islands and Greenland, Martinus Nijhoff Publishers, 2004, qup. 49 tulliilu.

¹⁵ Tak. ilanngussaq 7.

nerat erseqqivinnikkaluartuq taamaattoq tunngaviusumik paasinnittoqarsinnaasoq killiliiniarnermi iluaqutaasinnaasunik.

Inuiaat paasineqarsinnaapput tassaasut inuit immikkoortut tunngaviit aalajangersimasut ataasiakkaanullu tunngasut tunngavigalugit aalajangersimasunik ilisarnaqatigeequteqartut, inuiannit allanit erseqqissumik allaassutigisaminnik. Ilisarnaatit aalajangersimasut taaneqarsinnaapput ataatsimoorlutik oqaasii, ingerlaasiat, kikkuussusiat, kulturiat upperisaallu. Aammattaaq tassaassapput inuiaat nunami aalajangersimasumik killilimmi inuusut. Ataasiakkaanullu tunngasunik ilisarnaataatut taaneqarsinnaapput inuit akunnerminni pissutsitigut ataatsimooqatigiinnerat, atukkamikku assigiinnerat kiisalu kinaassutsiminnik ataatsimoorlutik paasinninnerat.

Nunanut allanut ministereqarfik inerniliivoq ministereqarfiup paasinninnera malillugu inuiaat kalaallit naammattunik immikkoorteqartut inuiaat inatsisaannik paasinnittarnek malillugu inuiattut taaneqarsinnaasut. Tamanna isumalioqatigiissitanit tusaatissatut tiguneqarpoq inerniliinerlu suliami tunngavigineqarluni.

2.3.2. Inuiaat inatsisaat tunngavigalugit imminut oqartussaaffigineq

Aalajangiunneqareemat inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit inuiaasut pissussamisoorpoq inuiaat imminnut aalajangersaaffigisinnaanerannik inuiaat inatsisaat malillugit paasinnittarnek misissussallugu. Taama pisinnaatitaaffeqarneq isumaqatigiissutigineqarpoq FN-ip 1945-mi isumaqatigiissusioqatigiinneratigut kingornalu allanngoriartorteqqinneqarluni pingaartumik FN-ip Ataatsimeersuartarnerani aammalu FN-ip inuit pisinnaatitaaffii pillugit nunat akornanni 1966-imi isumaqatigiissutaani nunat akornanni isumaqatigiissummi artikeli 1-imi.

FN-imi nunat akornanni isumaqatigiissummi artikeli 1-imi aalajangersarneqarpoq inuiaat tamarmik imminnut aalajangersaaffigisinnaasut aammalu tamanna tunngavigalugu naalakkersuinikkut inissisimanertik killilerneqaratik aalajangersinnaagaat taamatullu namminnek aningaasaqarnikkut, inuit atugarisaasigut kulturikkullu piorsaanertik killilerneqaratik isumagisinnaagaat. Taamatuttaaq aalajangersarneqarpoq inuiaat tamarmik siunertarisaminnut atatillugu pinngortitamit pisuussutiminnik isumalluutinillu killilerneqaratik atuisinnaasut nunat tamalaat akornanni aningaasaqarnikkut suleqatigiinnertigut illugiimmik iluaquteqarsinnaanermik tungavissaqartumik naalagaaffiit innuttanut pisussaaffiit tassuunakkut killiliisussamik iliuseqanngikkaluarluni. Inuiaat aalajangersagaq malillugu piujuaanarsinnaanissaminnik arsaagaasinnaanngisaannassapput.

Taamaasilluni imminut aalajangersaaffigisinnaaneq sammivinnut arlalinnut siunnerfeqarpoq. Pisinnaatitaaffik avammut sammisortaqarpoq inuiaat pisinnaatinneqarmata attuumassuteqarfisassaminnik toqqaasinnaanissamik, assersuutigalugu avissaarsinnaanissamik taamatullu nutaamik naalagaaffiliornermik malitseqartumik. Avammut sammisortaanut atatillugu pisinnaatitaaffiit pineqartut samminerupput nunasiaasunut imaluunniit nunarsuup immikkoortuinut tiguakkanut iluanaarniarfigineqartartunullu. Avammut sammisortaanut atatillugu pineqanngilaq inuiaat pineqartut namminnek naalagaaffiliorersimatinnatik inuiaat nunanut allanut namminneerlutik politikiminnik ingerlataqartarnissaat. Ilummut sammisortaa minnerunngitsumik piorsarneqarsimavoq nunat inuiinut atatil-lugu, ilaatigut nunap inuii ilisarnaateqatigiiaatullu innuttaaqatigiiaat [stammefolk] pillugit nunat tamalaat akornanni ILO-p 1989-imi isumaqatigiissusiorneratigut. Taanna nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissut Højesteret-imit 2004-mi atornerqarpoq Thule pillugu suliami. Naalagaaffiit innuttaminnut pisussaaffiit pinngortitami isumalluutit pillugit suliaqartarnermik aamma inuiaat oqartussaassuseqarnerannik katigussisarnerit innersuunneqarsinnaapput pisinnaatitaaffiup ilummut sammisortaanut.

Nunanut allanut ministeriap isumalioqatigiissitanit aperineqarnini tunngavigalugu 15. august 2005 allakkiamini sukumiinerusumik nassuiaateqarfigaa inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit imminnut aalajangersaaffigisinnaanerat¹⁶.

Nunanut allanut ministeria isumaqarpoq imminut aalajangersaaffigisinnaaneq atorneqaleqqaarami naalagaaffiup pilersinneranut inuiaallu naalagaaffimmik namminersornermillu pilersitsinermut atattillugu piumasaminnik saqqummiisinnaanerannut aattumassuteqartoq. Inuiaat namminersulersimannigitsut Nunanut allanut ministeriap isumaa malillugu assersuutigalugu namminneq oqartussaassuseqarnertik atorlugulu takutissinnaavaat naalagaaffimmik arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumut akulerutitinnikkut imaluunniit naalagaaffimmut arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumut namminneq piumassutsiminnik katigunnikkut. Taamaasilluni imminut aalajangiiffigisinnaaneq annertuumik pingaaruteqarsimavoq nunasiaateqarnerup nalaani, taamaattumik Nunanut allanut ministeriap isumaa malillugu imminut aalajangersaaffigisinnaanermi illuinnaasiortumik pisinnaati-taasoqartitsisoqanngilaq naalagaaffimmik inatsisitigut kikkut tamat oqartussaaqataanerannik tunngaveqartumik atorunnaarsitsisinnaanissamik. Naalagaaffimmi inatsisinik tunngaveqarluni ingerlasumi imminut aalajangersaaffigisinnaanerup sukumiinerusumik imarisai isumaqatigiinniuti-gisariaqarput kikkut tamat oqartussaaqataaneranni periusaasartut nalinginnaasut naapertorlugit.

Nunanut allanut ministeriap naggataarutitut oqaaseqaatigai:

”**Naatumik** oqaatigineqarsinnaavoq inuiannut pineqartunut imminut aalajangersaaffigisinnaaneq sammivinnut arlalinnut siunnerfilerneqarsinnaasoq, assigiinngitsunik sivissussilersukkamik aammalu assigiinngitsunik imaqartillugu – soorluttaq Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni pissutsit allanggoriartorsimanerat tamatumani aamma uppersaataasut. Taamaasilluni Kalaallit Nunaata nunasiaataanerata 1953-imi atorunnaarsinneqarnera, Kalaallit Nunaanni Namminersornerulernerup 1979-imi eqqunneqarnera, Kalaallit Nunaata EF-imi suleqatigiinnermit 1985-imi aninera aammalu Kalaallit Nunaanni Namminersorneq pillugu Inatsisissamik aqqissuussilluni sulineq takussutissaapput inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit inuiattut imminnut aalajangersaaffigisinnaanerannut.”

Nunanut allanut ministeriap allakkiaa Inatsisit tunngaviusut inuiaallu inatsisaannut suleqatigiissitami oqallisigineqartarpoq. Inuiaat kalaallit imminnut aalajangersaaffigisussaanerat avammut aamma illumut sammivigisat pillugit isummat assigiinngitsut tunuliaqutsersorneqartarsimapput. Gudmundur Alfredssonip erseqqissarpaa inuiaat avammut sammisumik imminnut aalajangersaaffigisussaanerat, pingaartumik nunasiaajunnaarnissaq siunertarineqartillugu inuiaat inatsisaat malillugit maleruagassaqartinneqartoq FN pillugu naalagaaffiit akornanni isumaqatigiissummi kapitali XI tunngavigalugu, FN-ip nunat inuiaallu nunasiaasut namminersulernissaat pillugu nalunaarutaani, Nunat Tamalaat akornanni Eqqartuussiviup Namibiami, Western Saharami aamma East Timorimi suliat pillugit aalajangersagaani aammalu naalagaaffiit kiisalu nunat akornanni kattuffiit aalajangersimasumik peruserisartagaanni, taamatullu malitseqarsimasut illuinnaasiortumik (allanik aperisaqarani) avisaarsinnaatitaanissamik. Ole Spiermannip innersuussutigaa naalagaaffimmik kikkut tamat oqartussaaqataanerannik naalagaaffimmik inatsisitigut kikkut tamat oqartussaaqataanerannik tunngaveqartumik illuinnaasiortumik atorunnaarsitsisinnaanissamut aqqut - ilaatigut Ikinngutigiiilluni suleqatigiiffiusut pillugit FN-ip naalagaaffinnut nalunaarutaa FN-illu Ataatsimeersuarnerani ulloq 4. november 1970-imi akerliuffigineqarani naalagaaffinnut malitassatut peqqussutaa 2625 (XXV) naapertorlugu – kisimi atorsinnaanngitsoq naalagaaffinnut inuiaat namminneq oqartussaaqataanerannik tunngavissarpiat pineqartut naapertorlugit ingerlatsisunut.

---

¹⁶ Takuuk ilanngussaq 8.

Ole Spiermannip tassunga atatillugu uparuarpa inaarutaasumik paasineqarnikuunngitsoq inuiaat nunasiaateqareersimasumut akulerutinneqarnikuusut, soorlu kalaallinut taama pisoqarsimasoq, tassuunakkut namminneq avammut sammisumik oqartussaassuseqarsinnaatitaanerit nungutinneqareersimannginnersoq.

Isumalioqatigiissitat isummersuutit pineqartut tusaatissatut tiguaat malitsigalugulu paasisatut inerniliullugu isumalioqatigiissitanut suliassiisut malillugu taaneqarmat inuiaat kalaallit imminnut aalajangersaaffigisinnaanissaata erseqqinnerusumik annertussuserisinnaasaa pinerunnikkaluarlugu – Naalackersuisut aamma danskit naalackersuisuisa akornanni isumaqatigiissutaasoq inuiaat kalaallit aalajangigassarigaat Kalaallit Nunaat namminersulivissanersoq. Tamanna isumalioqatigiissitat isumalioqatigutaannut ilaavoq, taamatullu isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaani aamma taaneqarluni. Isumalioqatigiissitat namminersulivinnissaq pillugu aalajangersagaqarnissamut siunnersuutaat isumaliutissiisut *kapitaliani 10-mi* sukumiinerusumik sammineqarpoq. Isumalioqatigiissitat aatsitassat ikummatissallu pillugit nutaamik aaqqissusseqqinnissamut siunnersuutaat pillugu innersuussutigineqarput isumaliutissiisummi *kapitali 5 aamma 6*.

2.3.3. *Namminiilivereermermi allanut atassutit*

Inuiaat inatsisaannik apeqqutit ilaat isumalioqatigiissitat nassuiaateqarfigeqqusimasaannut peqqut ilaasoq tassaavoq nutaamik naalagaaffiliortoqarnissaq kissaatigineqarpat taamatut inissisimalertogarnera inuiaat inatsisaasa tungaannit isigalugu qanoq inissisimasoqassanersoq – imaappoq ima pisoqarpat Kalaallit Nunaata kissaatigigaa namminersulivinnissaq. Apeqqut tamanna Nunanut allanut ministeriap allakkiaani 24. februar 2005-imeersumi¹⁷ sammineqarpoq.

Nunanut allanut ministeriap taavaa Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni Kalaallit Nunaata namminersulivinnissaanik isumaqatigiissuteqartoqarpat pissutsit arlalialuit pillugit pisariaqassasoq isumaqatigiissusiussalluni. Pingaarnertut pineqarput naalagaaffimmi innuttaanermit tunngasut, namminersulivittoqarneratigut kalluarneqartussanut tunngasoq, aammalu naalagaaffiup pigisaanik nalilinnik aamma akiitsuinik imaluunniit pisuussutaanik agguaanissamut tunngasut.

Taakku saniatigut apeqqutit arlallit allanngorarsinnaajumaartumik isumaqatigiinniutigineqartariaqassapput isumaqatigiinniutigineqarsinnaassallutilluunniit. Assersuutitut taaneqarsinnaapput Kalaallit Nunaanni naalackersuisut aamma danskit naalackersuisuisa akornanni siusinnerusukkut isumaqatigiissutaasareersimasut killiffigisaat, tjenestemandit atugarisaannut tunngasut, Kalaallit Nunaannut aningaasanik tapiissuteqaannarsinnaanissaq pillugu apeqqut, Danmarkimik peqateqaqatigiissinnaaneq (associering), Kunngikkormiunut ataneq, Kalaallit Nunaanni pisortat oqartussat suliassaasa isumagineqarnerannut atatillugu ikiuuttoqarsinnaaneranut tunngasut aammalu Danmarkimik naalagaaffittut aningaasat nalingisigut suleqateqaannarsinnaanissaq. Oqaluuserisassat sorpiaannissaanik aalajangerneq aatsaat pisinnaassaaq pineqartut pillugit isumaqatigiinniarnert aallarnisarneqariarpata.

Apeqqut sukumiinerusumik sammineqarpoq isumaliutissiisummi *kapitalimi 10-mi*.

2.3.4. *Free association*

Inatsisit tunngaviusut inuiaallu inatsisaat pillugu suleqatigiissitaliaq suliaminut ilanngullugu taaguummik “free association”-imik nalilersueqqissaarisogarnissaanik aallarniikuuvoq, tamatumani ilanngullugu aaqqissusseriaaseq taamaattoq aamma atorneqarsinnaanersoq namminersor-

---

¹⁷ Takuuk ilanngussaq 9.

nermik inatsisinnortussami. Nalilersueqqissaarinermi ilaatinneqarput USA-p qeqertaqqanut Marshall-ip qeqertaanut, Mikronesin-imut Palau-imullu atassutai, New Zealandip Cook Islands-inut atassutai taamatullu Pukkitsormiut De Nederlandske Antiller-inut Aruba-mullu atassutaat. Nalilersueqqissaarinermit atatillugu Nunanut allanut ministeria, Inatsisunik atortitsinermit ministeria, professori Ole Spiermann aamma siunnersorti Mininnguuaq Kleist apeqqut pineqartoq pillugu allakkiani ikiuuttarnikuupput.

Nalilersueqqissaarineq tunngavigalugu paasisatut inerniliunneqarsinnaavoq free association tassaangitsoq inuiaat inatsisaat malillugit aalajangersimavissumik taaguutaasoq, aaqqissuussinerillu taamatut "free association"-itut taaguuteqartinneqartut assigiimmik atuiffiunngitsut. Taamaak-kaluartoq naalagaaffiit maannakut periuserisartagaat tunngavigalugit paasisatut inerniliunneqarsinnaavoq aaqqissuussinerit taamaattut aamma ataatsimoorussamik ataasiakkaatigut ilisarnaateqartut. Taamaasilluni aaqqissuussinerit taamaattut isumaqatigiissusiaapput (naalagaaffiit akunnerminni isumaqatigiissusiaattut tunngavilimmik), isumaqatigiissutigigajunneqartarlutillu naalagaaffiit akornanni. Illua-tungeriit isumaqatigiissusiorlutut naalagaaffittut namminneq inatsiseqartarput, taamaatorli ilaat naalagaaffimmit isumaqatigiissusiorfigineqartumit oqartussaaffiusut naalagaaffiup aappaanit isumagineqartarlutik. Taamatut naalagaaffiit akornanni suleqatigeeriaatsit oqaluttuarisaaneq malillugu annerusumik atorneqartarsimapput avissaarniarnermik suliaqarnerup ingerlannerani.

Isumalioqatigiissitat taamak tunuliaqutaqarlutik tunngaviliuppaat free association-imik aaqqissuussineq siulianisut ilisarnaatilik isumalioqatigiissitanut suliassiissutit naalagaaffeqatigiinnerup attatiinnarnissaanik tunngaveqartup iluaniissinnaangitsoq aammalu naleqqutissanngitsoq namminersornermik aaqqissuussinissaq "free association"-imik taassallugu taaneqartunik ilisarnaatitaqanngippat. Peqatigitilluguli isumalioqatigiissitat isumaqarput namminersornermik inatsisissatut siunnersuosiornermit atatillugu free association-inik aaqqissuussinerit atuuttut isumassarsiorfigineqarsinnaasut uunga tunngatillugu namminersornermik inatsisissaq Naalakkersuisut aamma danskit naalakkersuisa akornanni isumaqatigiissummik tunngaveqartussaammat, inatsit aqutugalugu Kalaallit Nunaat naalagaaffeqatigiinnerup iluani annertuumik nammineerluni inissisimalersussaammat aammattaarli free association-erpiamik aaqqissuussineq eqqarsaatigineqarsinnaammat Kalaallit Nunaata qaqugukkulluunniit namminiilivinnissaq qinissagaluarpagu. Tamanna isumaliutissiissutit *capitaliani 10*-mi ersarinnerusumik eqqartorneqarpoq.

2.4. Piginnaatitaaffiit pisussaaffiillu imminnut naapertuuttuunissaannik tunngaveqarneq

Isumalioqatigiissitanut suliassiissummi aalajangersarneqarpoq isumalioqatigiissitat Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni aningaasaqarnikkut atukkat pillugit nutaamik aaqqissuussinissamik siunnersuusuaa tunngaveqartinneqassasoq pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu akornanni naapertuuttoqarneranik tunngavissamik.

Isumalioqatigiissitat isumaqarput pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu akornanni naapertuuttoqarnissaanik tunngavissami ilaasoq Kalaallit Nunaata annerusumik namminersulernerata aningaasaqarnikkut annerusumik akisussaaffeqalerneranum attuumassuteqassasoq. Kalaallit Nunaat taamaasilluni ullumikkornit annerusumik isertitaqarnerulersinnaasariaqarpoq annerusumik namminersornerulerneq aningaasalersinnaajumallugu tassuunakkullu aamma naalagaaffimmit tapiissutunik isumaluateqannginnerulerluni.

Isumalioqatigiissitat Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni aningaasaqarnikkut atukkat pillugit nutaamik aaqqissuusseqqinnissamat siunnersuutaat Aningaasaqarneq inuussutissarsiutinillu piorsaaneq pillugit suleqatigiissitamini sammeneqarput, Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni aningaasaqarnikkut attuumassuteqaatinik apeqqut sukumiinerusumik sammeneqarpoq isumaliutissiissummi *capitali 6*-imi.

IV

NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT

Kapitalimi siunertaq pingaarneq tassaavoq Kalaallit Nunaanni inatsisiliortut, Inatsisartut, aqutsisut, naalakkersuisut eqqartuussiviillu akornanni pissutsit allaaserinerat. Aamma allaaserineqarput Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa aamma Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaasa namminersorlutik oqartussat eqqartuussiviillu pillugit isumaliutersuutaat siunnersuutaallu

1. Inatsisartut naalakkersuisullu pillugit namminersornerunermi inatsimmi aalajangersakkat

Namminersornerunermik inatsisip kapitaliani 1-imi namminersornerunerup sulinermini sinaak-kutissai pingaernerit aalajangersarneqarput. Tassani aalajangersarneqarpoq Kalaallit Nunaanni namminersornerusut naalagaaffeqatigiinnerup iluani Kalaallit Nunaannut tunngasut isumagissagaat.

Namminersornerunermik inatsit malillugu inuit qinigaat, Inatsisartut, inatsisiliortuupput aqutsisulli, naalakkersuisut, Inatsisartunit (amerlanerussuteqartunit) qinerneqartarlutik. Inatsisiliortut aqutsisul-lu akunnerminni qanoq aaqqissuussinissaat namminersornerullutik oqartussat namminneerlutik aalajangi-gassaraat.

Namminersornerunermik inatsisip § 2-ani aalajangersarneqarpoq Inatsisartunut qinersinerit ukiut sisamakkaarlugit pisassasut nalinginnaasumik, toqqaannartumik isertortumillu qinersinikkut, kisan-nili Inatsisartut namminneerlutik aalajangi-savaat qinersisinnaatitaanermut qinigaasinnaatitaaner-mullu tunngasut soorlu aamma Inatsisartut suleriaasissartik namminneerlutik aalajangi-gassarigaat.

Qinersisinnaatitaanermut qinigaasinnaatitaanermullu maleruagassat aalajangersarneqarput Inatsisar-tunut qinersinermik Inatsisartut inatsisaanni nr. 9-mi 31. oktober 1996-imeersumi kingusinneru-sukkut allannguutai ilanngullugit. Namminersornerullutik Oqartussat sulinerat aalajangersaavigine-qarpoq Inatsisartut naalakkersuisullu pillugit inatsisartut inatsisaanni nr. 11-mi 20. oktober 1988-imeersumi kingusinnerusukkut allannguutai ilanngullugit, Inatsisartut suleriaasiat aalajangersaavigi-neqarpoq Inatsisartut Suleriaasianni 4. november 1999-imeersumi kingusinnerusukkut allannguutai ilanngullugit.

Inatsisip atuuttut malillugit Inatsisartuni ilaasortat 31-upput. Inatsisartuni ilaasortat ukiuni sisamani atuuttussanngorlugit qinerneqartarput. Taamaattorli inatsisiliortuni amerlanerussuteqartut naalak-kersuisuutitaqarnissaat (parlamentarisme) 1984-imiilli atuutilerpoq, taannalu malillugu inatsiseqar-poq naalakkersuisut Inatsisartunit tatigineqannginnermik aalajangiiffigineqar-pata qinersisitsisoqar-sinnaasoq.

Kalaallit Nunaata kitaa kujataani Nunap Isuaniit avannaani Nuussuup tungaanut siusinnerusukkut qinersivinnut pingasunut aggugaavoq, taavalu Uummannaq, Upernavik, Avanersuaq, Illoqqortoormiut aamma Ammassalik tamarmik immikkut qinersiviullutik. Qinersisarnermut inatsit ullumikkut atuuttoq malillugu nuna tamarmi qinersiviuvoq ataaseq.

Kinaluunniit Folketingimut qinersisinnaatitaasoq aamma Inatsisartunut qinersisinnaatitaavoq. Piumasaqaataavorli qinersinissaq sioqqullugu qaammatini arfinilinni Kalaallit Nunaanni najugaqa-vissuusimanissaq.

Kinaluunniit Inatsisartunut qinersisinnaatitaasoq aamma Inatsisartunut qinigaasinnaatitaavoq.

§ 3-mi aalajangersarneqarpoq naalakkersuisut siulittaasuut naalakkersuisunilu ilaasortat Inatsisartu-nit qinerneqartassasut tamatumalu kingorna naalakkersuisut siulittaasuata suliassaqarfiit naalakker-suisuni ilaasortanut agguaatissagai. Siullermik naalakkersuisut siulittaasuut, aamma Inatsisartuni ilaasortaasussaasoq, qinerneqartarpoq. Taava naalakkersuisuni ilaasortat sinneri ataasikkut qinerne-qartarput. Naalakkersuisut siulittaasuattut naalakkersuisunilu ilaasortatut qinigaasinnaasagaanni tamanna amerlanerussuteqarnikkut pissaaq.

Naalakkersuisuni ilaasortat akisussaaffi aalajangersarneqarput naalakkersuisut akisussaaffii pillugit inatsisartut inatsisaanni nr. 6-imi 13. maj 1993-imeersumi.

2. Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa inatsisiliortut, aqutsisut eqqartuussivillu oqartussaaffii pillugit siunnersuutaat

Kalaallit Nunaanni namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiisumminni inatsisiliortut aqutsisullu oqartussaaffii allaaseraat. Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa eqqartuussivinnut tunngasut annerusumik oqaluuserinnigilaat Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarnek pillugu Isumalioqatigiissitat utaqqineqarmata, taamaattoorli oqartussaaffiit pingasoqiusaanerannik periaaseq pingaarutilerujussuurtut isigigamikku isumalioqatigiissitat inassutigaaat eqqartuussiveqarnermut tunngasut misissorluarneqassasut. Eqqartuussiveqarnek pillugu Isumalioqatigiissitat kingusinnerusukkut nalunaarutigaaat eqqartuussiveqarnerup Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit Kalaallit Nunaanni oqartussanut isumagisassanngortinneqarnissaannut periarfissaqartoq, tak. *kapitali 3, immikkoortoq 2.2.2.*

Pissutsit Inatsisartut naalakkersuisullu sulinerannut tunngasut arlallit namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa nalilersorpaat. Nalilersuineq demokratiip ingerlanneqarneranut tunngasut aallaavigalugit pivoq. Nalilersuinerit allat Inatsisartunut qinersinerup kingorna naalakkersuisunnngortitsinerimi maleruagassanit atuuttunit tunngaveqarput, aammattaaq naalakkersuisut ulluinnarni sulinerat pillugu aalajangersakkanit arlalinnit tunngaveqarlutik.

Demokratimut inuit qinersinermik sanniisoqarnerannik ingerlatsiviusumut, ingerlaannarnissaanillu isumalioqatigiissitanit isumaqarfigineqartumut, ilanngullugu isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat inuit taasisinneqarsinnaanerisa killilimmik atorneqarnissaanut periarfissat misissornerunissaat.

Isorliunerusut qinersisikitsunnugit Inatsisartuni sanniisoqarsinnaanerit qulakkeerniarlugu isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat Avanersuup Illoqqortoormiullu immikkut qinersiviunerisa atuuteqqilernissaat.

Naligiissumik periuseqarnissaq eqqarsaatigalugu isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat pisortani atorfillit Inatsisartunut qinngissannngortittut akissarsiaqarlutik sulinnigiffeqartarnerannik periuseq atorunnaarsinneqassasoq. Periuseq naalakkersuisunit atorunnaarsinneqareerpoq isumalioqatigiissitat siunnersuutaat malillugu.

Isumalioqatigiissittattaq siunnersuutigaat naalakkersuisut akisussaassuseqarnerat pillugu Inatsisartut inatsisaata atorluarneqarsinnaanerulersillugu iluarsineqarnissaa paasinarmammi inatsit ulluinnarni atorikkuminaatsoq, ilaatigut naalakkersuisuni ilaasortat ataasiakkaat namminneq akisussaaffiisa naalakkersuisullu ataatsimoorlutik akisussaaffiisa killingisa takujuminaassinnaanerit pissutaalluni.

3. Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaasa namminersorlutik oqartussat pillugit isumaliutersuutaat siunnersuutaallu

Inatsisartut naalakkersuisullu akornanni pissutsit namminersorneruneg pillugu inatsisimmi *kapitali 1, imm. 1-imi* allaasereqartut namminersornerunermi oqartussaaffiit namminersornerunermi oqartussanut aalajangigassannngortinneqarput. Isumalioqatigiissitat isumaqatigaat naalakkersuisut Inatsisartullu akornanni pissutsit namminersornermi oqartussanit aalajangersaavigineqartassasut taamaattumillu apeqqut oqaluuserinagu. Taamaattoq isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat namminersornermik inatsisip aalajangersarneqarneranut atatillugu oqartussaaffeqarfiiit taakku kalaallisut aqqi atorneqassasut, tassalu Inatsisartut aamma Naalakkersuisut.

Namminersornermi oqartussaasut pingasoqiusanngorlugit immikkoortinneqarnerannik periuseq, namminersorlutik oqartussat sapinngisamik annerpaamik pisinnaatitaanissaat ilanngullugu, anguneqarsinnaavoq namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinni tigusaminni inatsisiliornikkut ingerlatsinermikkullu oqartussaaffigisamik saniatigut Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnermi sulineq pillugu aalajangersaasalernerisigut, eqqartuussiviit imminnut aquttut ilanngullugit. Isumalioqatigiissitat pingaartippaat pinerluuteqarsimasunik isumaginnineq, politiit unnerluussisoqarnerlu, pinerlusimasunik eqqartuussiviit eqqartuussiveqarnermilu sulineq, eqqartuussivinnik pilersitsineq ilanngullugu, namminersorlutik oqartussanit oqartussaaffigineqarsinnaassasut, tak. namminersornermik inatsisissatut missingersuusiami §§ 2 aamma 3.

Inatsisilik Atortitsinermut Ministereqarfiup Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarneq pillugu isumalioqatigiissitanut allagaa, *kapitali 3, imm. 2.2.2.*-mi allaaserineqartoq, tunngavigalugu Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat naatsorsuutigaat Eqqartuussiviit qullersaat (Højesteret) naalagaaffiup iluani eqqartuussiveqarnermi qullersaajuassasooq eqqartuussiveqarnermi sulineq namminersorlutik oqartussanut nuunneqaraluarpulluunniit.

Oqaatigineqassaaq inatsisilik tunngaviusunik inuiaallu inatsisaannik suleqatigiissitap misissormagu Danmarkimi eqqartuussivinni sulianut atatillugu Kalaallit Nunaanni pissutsinik ilisimasallit peqataatitaasinnaanersut, tassani ilanngullugu kalaallit eqqartuussisut immikkut ilisimasallit eqqartuussivinni peqataatinneqarsinnaanerat. Inatsisilik atortitsinermut ministereqarfiup allakkiami 22. november 2005¹⁸-imeersumi tassunga atatillugu ilaatigut nalunaarutigaa inatsisiliornikkut periaaseq sivisuumik atuussimasooq aalajangersimasumillu tunngavilik malinneqartoq, Højesteret immikkut ilisimasalinnik eqqartuussisoqarneq ajortoq, Eqqartuussiveqarneq pillugu isumalioqatigiissitat misissoraat Højesteretip Kalaallit Nunaannut atatillugu sulinerani immikkut aaqqiisooqarsinnaaneranik pisariaqartitsisoqarnerisooq, isumaqarlutillu naammattumik pisariaqartitsisoqaranilu tunngavissaqanngitsoq Højesteretip suliainik ingerlatsinerani malittarineqartut saneqqunnissaannut, aammalu inuinaat akunnerminni suliassiissutaasa eqqartuussivinni suliarineqarnerini tunngaviusut tassaasut isumaqatigiinniarnikkut tunngavissinerit, taakkulu ilaatigut malitsigalugu illua-tungeriit tunngaviusumik pisussaataasut namminneerlutik eqqartuussivimmuut nalunaarutigisallugit paasissutissat suliainut pingaarutillit, tassani ilaallutik paasissutissat Kalaallit Nunaannut immikkut attuumassutillit. Tamanna tunngavigalugu Inatsisilik Atortitsinermut Ministereqarfik isumaqarpoq eqqartuussinerit Kalaallit Nunaannut attuumassutillit Danmarkimi eqqartuussivinni suliarineqarnerinut atatillugu kalaallinik immikkut ilisimasalinnik ullumikkornit peqataatitsinerunissamut tunngavissaqanngitsoq. Inatsisilik Atortitsinermut Ministereqarfiup isumaa suleqatigiissitamit kingornalu isumalioqatigiissitanit tusaatissatut tiguneqarpoq.

Taassuma saniatigut eqqartuussiveqarnerup namminersorlutik oqartussanut isumagisassanngortinneqarnissaanik apequt Isumalioqatigiissitanit annerusumik oqaluuserineqanngilaq, taannami allanit suliarineqarmat, tassalu Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut akunnerminni toqqaanartumik oqaluuserimmassuk.

Namminersornermi oqartussaaffiit eqqartuussiviillu pillugit namminersornermik inatsimmi § 1-imi aalajangersarneqartussatut isumalioqatigiissitat siunnersuutaat imaappoq:

”§ 1. Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat suliassaqarfiit tigusatik pillugit inatsisiliorsinnaallutillu aqutsinissaminnut piginnaatitaapput. Eqqartuussiviit namminersorlutik oqartussat pilersitaat Kalaallit Nunaanni suliassaqarfinnut tamanut eqqartuussisinnaapput. Tamatumunnga naapertuuttumik inatsisiliorneq Inatsisartuniippoq, aqutsineq Naalakkersuisuniilluni eqqartuussinerlu eqqartuussivin- niilluni.”

---

¹⁸ Takuuk ilanngussaq 10.

NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT
SULIASSAQARFINNUT AKISUSSAANERMIK
TIGUSINISSAAT

Kapitalimi pingaarnerutillugu siunertarineqarpoq namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnik nutaanik sapinngisamik annertunerpaamik tiguisinnaanerat isumalioqqutiginerata allaaserinera aamma suliassaqarfinnik nuussereernerup kingornatigut namminersorlutik oqartussat naalagaaffullu akornanni suleqatigiinnissap allaaserinera.

1. Aallaqqaasiut

Isumalioqatigiissitat sulinerminni toqqaammaviat malillugu isumalioqatigiissitat ”inatsisit tunngaviusut periarfiissiinerat naapertorlugu Kalaallit Nunaanni oqartussat oqartussaaffinnik allanik qanoq ilillutik tigusisinnaanerannik isumalioqatigiissitat isumaliutiginnissapput siunnersuuteqassallutillu. Isumalioqatigiissitat tamanna pillugu inatsisissanik siunnersuuteqassapput, aamma suliassaqarfiit Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussat pillugit inatsit naapertorlugu Kalaallit Nunaanni oqartussaasunit tiguneqareersut eqqarsaatigalugit. Tamatuma saniatigut isumalioqatigiissitat suliassaqarfinnik naalagaaffimmiit namminersornerullutik oqartussanut nuunneqartunik annertunerusumik sammisaqassanngillat.”

Isumaliutissiissutip kapitaliisa 3-anni nassuiarneqarput isumalioqatigiissitat inuiaat inatsisaasa, naalagaaffiup ataatsimoortuunerata, inatsisit tunngaviusut oqartussaaffinnik Kalaallit Nunaanni oqartussanut nuussinermut atatillugu sinnaakkusiussaannik eqqartugaat isumalioqqutaallu. Matuma kinguliini eqqartukkat taamaattumik annermik imarissavaat isumalioqatigiissitat kapitalit 3-anni inerniliinerit toqqaammavigalugit suliassaqarfinnik tigusinissanik isumalioqqutaasa allaaserinerat.

2. Namminersornerunermik inatsit 1978-imeersoq tunngavigalugu suliassaqarfinnik tigusisarnerit

Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat namminersornerullutik oqartussanut suliassaqarfinnik nuussisarnissamik tunngaviusumik isumalioqqutaanni isumaqatigiinneqarpoq tunngavik pingaarneq tassaasariaqartoq inatsisiliorsinnaaneq aningaasartuutissanillu akuersisarneq immikkoortittariaqanngitsut – soorlu Savalimmimiormiut namminersornerulerneranni aamma taamaattoq. Isumalioqatigiissitali isumaqarput taamatut tunngaveqarnerup ajornartissanngikkaa aamma suliassaqarfiit kalaallinit namminernit aningaasaliiffigineqarsinnaanngitsut namminersornerullutik oqartussanut nuunneqarsinnaanissaat.

Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat siunnersuutaata tunngavigaa namminersornerullutik oqartussat erngerlutik aalajangersinnaagaat suliassaqarfiit namminersornerullutik oqartussat namminneerlutik aningaasalersinnaasaat tigiunarlugit tamatumalu kingunerissallugu namminersornerullutik oqartussat suliassaqarfik pillugu inatsisiliorsinnaaneq aqutsinerlu aammalu pineqartumut atatillugu aningaasartuutit tigussagat. Peqatigitillugu namminersornerullutik oqartussat naalagaaffimmi oqartussat isumaqatiginiareerlugit aalajangersinnaavaat suliassaqarfiit taamaattut namminersornerullutik oqartussanut nuunneqassasut.

Suliassaqarfiit naalagaaffimmit tapiiffiigineqartariaqartut pillugit Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat siunnersuuteqarput inatsisit piginnaatitsissutit (inatsisit sinaakkusiussat) immikkut ittut atorlugit piginnaatitsisoqartassasoq taamalliornikkut Folketingip suliassaqarfimmi pineqartumi sinaakkusiussaqaartassalluni tunngavissatut pingaarnertut isikkulinnik taassumali saniatigut ersarinnerusumik malittarisassiorneq aqutsinerlu namminersornerullutik oqartussanut isumagisassanngortittassallugu.

Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat suliassaqarfiit nammineq aningaasalersukkat pillugit Inatsisartut maleruagassiaat taaguut ”inatsisartut inatsisaat” atorneqassasoq suliassaqarfinnili tapiissuteqarfiusuni taaguut ”inatsisartut peqqussutaat” atorneqassalluni. Tassunga tunngatillugu isumalioqatigiissitat oqaatigaat inatsiserpiatigut naliliineq malillugu maleruagassiat taakku assigiinngissuteqanngitsut, tassungalugu uiggiullugu taaneqarpoq maleruagassat ulluinnarni atorneqarnerannut atatillugu pineqartut marluk immikkoortinneqarneq ajortut.

Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat siunnersuutaat suliassaqarfiit nammineq aningaasalersukkat pillugit namminersornerunermik inatsisip § 4-atut suliassaqarfiillu tapiissuteqarfiusartut pillugit § 5-iattut akuerineqarput. Pineqartut tassaapput: Kalaallit Nunaata naalakkersorneqarnera, kommunit naalakkersorneqarnerat, akileraarutit akitsuutillu, ilagiit lutherikkuusut ilagiinnillu lutherikkuusunit allanik upperisallit, killeqarfiup iluani aalisarneq, piniarneq, nunalierneq tuttuuteqarnerlu, eqqissisimatitsineq, nuna tamakkerlugu pilersaarusionerq, inuutissarsiutinik unammillernermillu inatsisiliorneq, aamma ilanngullugit neriniartarfinnik akunnittarfinnillu ingerlatsineq, imigassat aalakoornartullit aamma qaqugu matusisarnissanik malittarisassat, isumaginninnermut tunngasut, suliffissaqartitsinnermut tunngasut, atuartsineq kulturilu, ilanngullugu inuutissarsiutinik ilinniartitsineq, peqqinnissaqarfik, inissianik attartortitsisarnermi inatsisiliorneq, inissianut tapersiisarneq inissianillu aqutsineq, nioqutissanik pilersuineq, nunap iluani ilaasunik usinillu assartuineq, avatangiisinik illersuineq.

Peqatigitillugu namminersornerunermik inatsisip §-iisa 7-ianni aalajangersarneqarpoq naalagaaffimmi oqartussat namminersornerullutik oqartussat isumaqatigiiniereerlugit taakkulu akuersitillugit aalajangersinnaagaat suliassaqarfiit ilanngussami taasat saniatigut allat namminersornerullutik oqartussanut nuunneqarsinnaasut – nammineq imaluunniit tapiissutinik aningaasalersorlugit.

Namminersornerullutik oqartussat namminersornerulernermik inatsisip 1979-imi atuutilernerata kingorna suliassaqarfiit inatsimmut ilassummi taagorneqartut tamakkingajallugit tiguaat, taamaattorli suli suliassaqarpoq tiguneqanngitsunik. Suliassaqarfiit ilaat tiguneqarput naalagaaffimmit aningaasaleeqataaffigineqarlutik. Tamatumunnga ilaavoq namminersornerullutik oqartussat inatsimmi § 7 malillugu suliassaqarfinnik arlalinnik ilassummi allassimanngitsunik tigusinikummata tigusat ilaat nammineq aningaasalersugaasarlutik allallu tapiissutit atorlugit aningaasalersugaasarlutik. Suliassaqarfiit tigusat pillugit takussutissiaq isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuusiaanni ilanngussatut ilaavoq.

Suliassaqarfiit pingaartut ilaannik namminersornerullutik oqartussat tigunngisaannik makku taaneqarsinaapput: Eqqartuussiveqarneq, pinerluttulerinermi inatsit, politiit, pinerlussimasunik nakkutillineq, pigisanik nalilinnut tunngasut, inuit, ilaqutariit kingornussisarnermullu tunngasut, aatsitassanut tunngasut, nunani allamiunut tunngasut, aningaasanut sillimmasiisarnermullu tunngasut, neqilianik nakkutilliinermut tunngasut annersaat, aalisakkat aalisakkanillu nioqqusiat pitsaassusiinik nakkutilliinerup ilai, atuakkianut, eqqumiitsulianut, assilisanut il.il. pilerseqqaakkanut piginnaatitaaneq, imaani angallannermut tunngasut annersaat, sullivinni avatangiisit immamilu avatangiisinut tunngasut.

3. Namminersornermik inatsit malillugu suliassaqarfinnik tigusinissamut isumalioqatigiissitat maleruagassatut siunnersuutaat

Suliassaqarfinnik tigusinissamut maleruagassanik siunnersuusionerq Inatsisunik tunngaviusunik inuiaallu inatsisaanik suleqatigiissitami ingerlanneqarpoq. Suleqatigiissitap suliassaqarfinnik tigusinissani periususinnaasut assigiinngitsut isumaliutigaat ilaatigullu makku eqqarsaatigineqarsinnaallutik:

- Suliassaqarfiit tiguneqarsinnaasut allattorlugit nalunaarsugalionerq. Periutsimi tassani suliassaqarfiit nalunaarsukkamiittuinnaat tiguneqarsinnaasapput.
- Suliassaqarfiit tiguneqarsinaanngitsut allattorlugit nalunaarsugalionerq. Periutsim tassani suliassaqarfiit tamarmik nalunaarsukkamiinngitsut tiguneqarsinaasapput.

- Isumaqatigiissutitut isikkulerlugu periuseqarneq suliassaqarfiit tigusassat Kalaallit Nunanni Danmarkimilu naalakkersuisut akornanni tamatigut isumaqatigiissutigineqartassallutik.

Siuliani taaneqartut namminersornerunermik inatsit tiguneqarsinnaasunik nalunaarsukkanik toqqammaveqarpoq inatsimmi allassimallutik suliassaqarfiit tiguneqarsinnaasut aammalu periarfissiilluni naalagaaffimmi oqartussat namminersornerullutik oqartussat isumaqatiginiareerlugit taakkulu akuersitillugit inatsisiliornikkut aalajangersinnaallugu suliassaqarfiitaaq allat namminersornerullutik oqartussanut nuunneqarsinnaasut.

Periutsit taaku pingasut oqallisigineranni ilaasortat Kalaallit Nunaanneersut kissaatigaat tiguneqarsinnaanngitsut allattorsimaffianni ersarissumik takuneqarsinnaassanngitsaq suliassaqarfiit sorliit tiguneqarsinnaannginnersut. Isumaqartoqarpoq tiguneqarsinnaanngitsut allattorsimaffiat eqarnerussasq suliassaqarfinnik tigusassanik sinaakkusiussat qaqugu siunissami allaasutut nalilerneqassagaluarpata.

Tamatuma paarlattuatut oqaatigineqarpoq – Ilaatigut Inatsisunik atortitsineramik ministeriamit isumaqatigineqarluni – suliassaqarfiit sorliit tiguneqarsinnaaneramik isummamik allannguisoqassappat inatsimmi naatsorsuutigineqartut toqqammavii allanngorsimassasut. Inatsisunik atortitsineramik ministeriap isumaa malillugu inatsimmi naatsorsuutigineqartut toqqammaviulluinnartut allanngorsimassappata – naak aamma taaku inatsisip oqaasertaani ersarissumik takuneqarsinnaanngikkaluarpataluunniit – pinngitsoorani Folketingip akuersinissaa pisariaqassasq.

Isumaqatigiissummik periuseqarnerpiaq pillugu isumalioqatigiissitani isumaqatigiittoqarpoq taanna namminersornermik naammattumik ilaqarnaviannngitsaq suliassaqarfinnik tigusineq tamatigut Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiissuteqarneratigut pisassammat. Periuseq taanna atorneqartillugu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut namminneerlutik aalajangersinnaasassanngilaat suliassaqarfimmik tigusinissaq.

Inatsisunik tunngaviusunik inuiaallu inatsisaannik suleqatigiissitami isumalioqqutit tamanna aallaavigalugu ineneraat siunnersuutigineqarmat namminersornermik inatsimmi tiguneqarsinnaasunik nalunaarsukkat aamma isumaqatigiissutit malillugit periuseq ataatsimoortillugit atorneqassasut tamannalu isumalioqatigiissitani ilalerneqarluni. Suleqatigiissitap inassutaa malillugu namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnik namminersornerunermik inatsit tunngavigalugu suli tiguneqareersimanngitsunik namminersorlutik oqartussat aalajangersagassanik imaattunik siunnersuuteqarput:

” § 2. Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat aalajangersinnaavaat suliassaqarfiit inatsimmut ilanngussamiittut namminersorlutik oqartussat tigusagaat.

Imm. 2. Suliassaqarfiit arlallit inatsimmut ilanngussami litrap imaluunniit normup ataatsip ataaniippata suliassaqarfiit taaku piffissami ataatsimi Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanit tiguneqassapput, takuulli imm. 3.

Imm. 3. Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat aalajangersinnaavaat suliassaqarfiit ilaat inatsimmut ilanngussami nalunaarsukkani I-imi, litra b-miittut aamma nalunaarsukkani II-mi, nr. 15, 25 aamma 27 namminersorlutik oqartussat tigusagaat.

§ 3. Suliassaqarfiit ilanngussap nalunaarsugartaani I-imiittut Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat piffissami taaku aalajangigaanni tiguneqartassapput.

Imm. 2. Suliassaqarfiit ilanngussap nalunaarsugartaani II-miittut Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat piffissani namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmi oqartussanik isumaqatiginninniareernerisigut namminersorlutik oqartussanit tiguneqartassapput.

§ 4. Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut isumatigiissutigisinnaavaat suliassaqarfiit Kalaallit Nunaannut taamaallaat tunngasut ilanngussamili taaneqanngitsut Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsinnaasut.”

Siunnersuutip imaa pingaarneq tassa namminersorlutik oqartussat aalajangertussammasuk suliassaqarfiit nalunaarsukkani I aamma II-mi taasat namminersorlutik oqartussanit tiguneqassasut. Aamma ilaavoq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiissutigisinnaammassuk suliassaqarfiit Kalaallit Nunaannuinaq attuumassutillit nalunaarsukkanilu taaneqanngitsut namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsinnaasut. Siunnersuutikkut isummerfigineqanngilaq tigusinermut atatillugu periuseq qanoq ittoq Kalaallit Nunaanni atorneqassanersoq, tammannalu namminersorlutik oqartussat aalajangigassaraat.

Suliassaqarfiit kalaallinit qaqugu tiuguneqassanersut isummerfigineqarsinnaanerat namminersorlutik oqartussaniippoq naatsorsuutigineqarlunilu suliassaqarfiit nalunaarsukkani II-miittut qaqugu tiguneqarnissaat aalajangerneqartinnagu Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalakkersuisut akornanni isumaqatigiinniartoqartassasoq. Suliassaqarfiit nalunaarsukkani II-miittut qitiulluinnarput annertoqalutillu naatsorsuutigineqarlunilu tiguneqartinnagit peqatigiilluni piareersaasoqartassasoq. Naatsorsuutigineqarpoq tigusinissaq sioqqullugu namminersorlutik oqartussat Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiinniarnissaat namminersorlutik oqartussat suliassaqarfimmik tigusilersaernerat sioqqutingaatsiarlugu pisassasut tamannalu taamaallaat pisassasoq illua-tungeriit tamarmik soqutigissammasuk aamma suliassaqarfiit pisariunerusut tiguneqartassasut torersumik. Nalunaarsukkani suliassaqarfiit suneri tunngaveqarput ministeriat susassaqartut ullumikkut suliassaqarfinnik aqutsisut nalunaarutaannik.

Suliassaqarfiit ilaat ima imminnut atagipput namminersorlutik oqartussanit piffissami ataatsimi tiguneqartariaqarlutik. Suliassaqarfiit taakku ilanngussap nalunaarsugaani ataatsimoortillugit allassimapput taamatullu imiikkoortillugit tiguneqarsinnaanatik. Tamatumani assersuutigalugit pineqarput politiiit unnerluussisartullu eqqartuussisarnerrullu ilai taakkununga atasut.

Ilaatigut suliassaqarfiup immikkoortuisa ilaat tiguneqarsinnaapput. Tamatumani pineqarput suliassaqarfiit § 2, imm. 3-mi allassimasut. Suliassaqarfiit pineqartut taakku isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaata oqaasertaasa allaaserineranni ersarinnerusumik allassimavoq pineqartut ilaat sorliit immikkoortillugit tiguneqarsinnaanersut.

Ilanngussami nalunaarsukkami I-imi suliassaqarfiit annerusumik oqaluserinagit tiguneqarsinnaasut pillugit allassimapput: Sulitilluni ajoqusernissamut sillimaneq, peqqinnissamut tunngasut sinneri, angallanneq, pigisat pillugit inatsit, aqqartartoqarneq.

Ilanngussami nalunaarsukkami II-mi suliassaqarfiit namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmi oqartussanik isumaqatiginninniareerlutik tigusinnaasaat pillugit allassimapput: Pinerluttut pillugit inatsisit, passit, politiiit unnerluussisartullu aammalu pinerluttut pillugit inatsisit taakkununga atasut, eqqartuussiveqarneq, nunani allamiunut tunngasut killeqarfinnillu nakkutilliineq, inuit pillugit inatsisit, ilaqutariit pillugit inatsisit, kingornussisarnermik inatsisit, eqqartuussisorisut, sakkunut tunngasut, radiut atorlugit immakkut angalasunik ajutuulersunik kiffartuussissutit isumannaallisaanerillu, radiut atorlugit attaveqarnermut tunngasut, piginneqatigiinnermut,

naatsorsuuserinermut kukkunersuinernullu tunngasut, nerisassanut neqilinnillu nakkutilliinnermut tungasut, silaannakkut angallanneq, atuakkianut, eqqumiitsulianut assilisanut il.il. pilerseqqaakkanut piginnaatitaaneq, pilersitseqqaartut piginaatitaaneq, gymnasiani ilinniarnert, immakkut isumannaallisaaneq, umiarsuarnik nalunaarsuineq inatsisillu immakkut angalasunut atuuttut, nunap assiliorneq, imaani nalunaaqutsersuineq, naaralaartitsiviit ilisimasortaqaarnerlu, immami avatangiisit, aningaasanut tunngasunik aaqquissuussineq nakkutilliinerlu, aatsitassanut tunngasut, sullivinni avatangiisit.

Soorlu suliassaqarfinnik namminersornerunermik inatsimmi § 4 tunngavigalugu tigusinertut siunnersuut malillugu suliassaqarfimmik tigusinerup malitsigissavaa namminersorlutik oqartussat suliassaqarfimmi pineqartumi inatsisiliorsinnaanneq aqutsisinnaanerlu tigussammassuk. Namminersorlutik oqartussat suliassaqarfiup ilaannaa tigusinnaanngilaat, s.ass. inatsisiliornerinnaq tigullugu aqutsinerli tigunagu. Suliassaqarfimmik tigusinermi namminersorlutik oqartussat pineqartoq pillugu malittarisassiorsinnaalissapput namminersorlutili oqartussat peqatigitillugu pisussaassallutik malittarisassat atuuttut malillugit aqutsissallutik.

Siunnersuut periarfissiinngilaq suliassaqarfiit tigusat naalagaaffimmit aningaasaleeqataaffiginissaannik, aamma periarfissiinngilaq suliassaqarfiit ataasiakkaat tigusinerinut atatillugu inatsisinik sinnaakkutinik tunngaveqarnissaannik, tak. matuma kinguliini *immikkoortoq 4*.

Namminersornermik inatsit malillugu namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasatigut attaveqaatit isumaliutissiissutip *kapitaliata 6*-iani ersarinnerusumik allaaserineqarput.

4. Inatsisinik sinnaakkusiussanik atorunnaarsitsinissaq

Soorlu matuma siuliani taaneqareersoq isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaaniinngilaq suliassaqarfinnik tigusineq inatsisit sinaakkutit tunngavigalugit pisassanngitsoq. Peqatigitillugu isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnuttaaq namminersornerunermik inatsimmi § 5 najoqqutaralugu siusinnerusukkut inatsisit sinaakkusiussat malillugit tigusanut inatsisiliorsinnaallutillu aqutsisinnaassasut.

Tamatuma kingunerisaanik siunersuutigineqarpoq inatsisit sinaakkusiussat atuuttut atorunnaassasut. Tamanna pissaaq Kalaallit Nunaanni Namminersornermut atatillugu pissutsit assigiinngitsut pillugit isumalioqatigiissitat inatsisissatut siunnersuutaatigut, tak. isumaliutissiissummi *kapitali 15*. Inatsisartulli peqqussutaat inatsisit sinaakkusiussat toqqaammavigalugit pilersitat atuutiinnassapput pineqartut pillugit Inatsisartut nutaanik malittarisassiornissaasa tungaannut.

Inatsisit sinaakkusiussat ilaanni pineqarput suliassaqarfiit inatsisit tunngaviusut toqqaammavigalugit immikkut najoqqutaqartitanik. Taamaalilluni namminersorlutik oqartussat inatsisit sinaakkusiussat atorunnaareerneratigut sianigisassaraat s. ass. inatsisini tunngaviusuni § 4, taanna malillugu “ilagiit naaggaaartut (Lutherikkut) danskini naalagaaffiup ilagiissortarai naalagaaffimmit tapersorneqartussaallutik”, aamma § 76, taanna malillugu “ Meeqqat atualersussanngorlutik ukioqalersimasut tamarmik meeqqanut kikkunnulluunniit atuarfinni akeqanngitsumik atuartitaasinnaapput. Angajoqqaat angajoqqaalluunniit sinnerlugit meeqqanik nakkutiginnittut meeqqatik meeqqanut tamanut atuarfinni ilinniartitaanermi minnerunngitsumik atuartinneqartikkunik taava piunaffigineqarsinnaanngillat meeqqat taakku meeqqanut kikkunnulluunniit atuarfiusunut atuariatortittassagaat.” Tamakku namminersornermik inatsimmut oqaasertaliussani sukumienerusumik allaaserineqassasut siunnersuutigineqarpoq.

Taakku saniatigut inatsisit sinaakkusiussat ataasiakkaat imaqarput aalajangersakkanik attatiinnartariaqartunik, s. ass. aalajangersakkanik sakkutuut sulinerannut pingaarutilinnik. Tamakku Kalaallit Nunaanni Namminersornermut atatillugu pissutsit assigiinngitsut pillugit isumalioqatigiissitat inatsissitat siunnersuutaannut ilaapput, tak. isumaliutissiisummi *kapitali 15*, aalajangersakkat taamaattut imaat ataannassasut.

5. Aatsitassanut tunngasut pinerullugit

Aatsitassanut tunngasut ilanngussap II-p nalunaarsugartaani allassimapput. Suliassaqarfik isumalioqatigiissitani qitiutillugu oqaluuserineqarpoq, isumalioqatigiissitallu ataatsimeeqqaarnerminni aalajangerput Pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitamik suliassaqarfiup tigusissaanut atatillugu siunissami periusiusinnaasunik isumalioqquteqarlunilu siunnersuuteqartussamik pilersitsiniarlutik, ilanngutissavaattaq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu oqartussat siunissami suleqatigiinnissaat qanoq aaqqissuunneqarsinnaanersoq. Suleqatigiissitaq 8. september 2005¹⁹ nalunaarumminik saqqummiussaqarpoq, taannalu isumalioqatigiissitanit ilalerneqarpoq.

”Atortussiassaq”-mik oqarnermi pineqarput aatsitassanit atortussiassat, tassalu aatsitassat manngertut ikummatissallu, imermik nukissiuteqarneq 1996-imi taakkunannga immikkoortinneqarpoq namminersorerullutillu oqartussanit isumagineqalerluni.

Malugineqassaaq aatsitassanut tunngasut tiguneqarnerata, suliassaqarfinnik allanik tigusinertulli, kingunerissammagu namminersorlutik oqartussat pineqartut pillugit inatsisiliorsinnaaneq aqutsisinnaanerlu tigussamatigik. Tamatumunnga peqatigitillugu Kalaallit Nunaata aatsitassanik Kalaallit Nunaata nunavittaani susassaqarneq iluaquteqarsinnaanerlu pigilissavaat. Naalagaaffilli Kalaallit Nunaannut naalagaaffittut annertunerpaamik oqartussaassuseqaannassaaq.

5.1. Aatsitassarsiornermik aaqqissuussineq maanna atuuttoq

Aatsitassarsiornermik aaqqissuussineq maanna atuuttoq annermik aatsitassanik inatsisikkut²⁰ malittarisassaqartinneqarpoq. Aaqqissuussinerup tunngavigaa Namminersorerulernissamik isumalioqatigiissitat isumaliutissiisutaanni siunnersuut.

Namminersorerulernissamik isumalioqatigiissitat aatsitassanik aaqqissuussinissamik isumalioqquteqarneranni aaqqissuussinermut uku tunngavigitinneqarput²¹:

- Naligiinnissamik tunngavik taanna malillugu Kalaallit Nunaat aamma Danmark Kalaallit Nunanni aatsitassarsiornerup piorsarneqarneranut atatillugu malittarisassionermit ataatsiakkaanillu aalajangiisarnerni naligiissasut.
- Namminersorerullutik oqartussat naalagaaffiullu aatsitassanut tunngasunik aalajangiinernut pingaartunut ataatsimoorlutik isummertarnerat.
- Politikerit, aqutsisut teknikerillu ingerlatsinermit peqatigiinnerat.

Aatsitassanik aaqqissuussinerup tunngavigaa periuseq pingaartoq pineqartumi iliuitsit pingaarutillit pissappata piumasaammat Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiinnissaat. ”Ingerlatsinermit peqatigiinneq” timitalerneqarpoq Kalaallit Nunaanni Aatsitassat pillugit Siunnersuisoqatigiit illua-tungeriinnit amerlaqatigiinnik ilaasortallit atorlugit ilaasortat ilaat

¹⁹ Tak. ilanngussaq 11.

²⁰ Tak. Kalaallit Nunanni aatsitassat pillugit inatsimmik nalunaarut nr. 368 18. juni 1998-imeersoq.

²¹ Tak. isumaliutissiisut 837/1978, atuagaq 1, qup. 25 kingornaniitullu.

namminersornerullutik oqartussanit amerlaqataallu Danmarkimi naalackersuisunit toqqarneqartarlutik toqqaasut atuuffiini atuuttussanngorlugit. Ilaasortat saniatigut siunnersuisoqatigiit siulittaasoqarput namminersornerullutik oqartussat Danmarkimilu naalackersuisut ataatsimoorlutik inassuteqarnerat malillugu Dronningimit toqqarneqartartumik ukiuni 4-ni atuuttussanngorlugu. Siunnersuisoqatigiit suliassaasa pingaarnersaraat oqaaseqaateqartassallutik Kalaallit Nunanni Danmarkimilu naalackersuisut aatsitassanut tunngasunik aalajangiinnagit.

Aatsitassanik aaqqissussinerup ilaa pingaarteq tassaavoq aatsitassasionermit isertitanik agguaaasseriaaseq namminersornerullutik oqartussat naalagaaffiullu isumaqatigiissutigisaat. Agguaaasseriaaseq Kalaallillu Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasarsionikkut attaveqaatit isumaliutissiissutip *kapitaliani 6*-imi ersarinnerusumik allaaserineqarput.

Aatsitassat pillugit aaqqissuussinermik aqutsineq naalagaaffiup ataaneeqqaaraluarpoq namminersornerusulli naalagaaffiullu isumaqatigiissuteqarneratigut aatsitassanik inatsisip allannortinneratigut namminersornerullutik oqartussanut nuunneqarpoq Aatsitassanullu Ikummatissanullu Pisortaqaarfimmi inissisimalluni.

5.2. Isumalioqatigiissitat aatsitaassanut tunngasunik tigusinissamik siunnersuutaat

Kalaallit Nunanni naalackersuisut ukiuni kingullerpaani aatsitassanik aaqqissuussinerup atuuttup allannortinnissaa piumasarisapaat. Tamatumunnga toqqammaviupput ilaatigut Kalaallit Nunaanni oqartussat aatsitassat annerusumik oqartussaaffigilerusullugillu akisussaaffigilerumammaticigut ilaatigullu Kalaallit Nunaanni naalackersuisut isumaqarmata aaqqissuussineq pisariuallaartoq aatsitassanik misissueqqaarnissat, misissueqqissaarnissat iluaquteqarnissallu aalajangiiffigineqassagaangata tamatigut Siunnersuisoqatigiit aammalu qallunaat kalaallillu naalackersuisui akuliunneqartarmata. Tamatuma peqatigisaanik Kalaallit Nunaanni naalackersuisut isumaat malillugu aaqqissuussinerup malitsigereqqajaavallaarpaa naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat sulianik aqutsinermik marloqiusamillusoq ingerlatsilersarnerat.

Kalaallit Nunaanni naalackersuisut Namminersornermik isumalioqatigiissitat pilersinneqannginneranni Danmarkimi naalackersuisunik oqaloqateqartarnermini erseqqissartarpaat aatsitassanik iluaquteqarnermut tunngatillugu Danmarkip Kalaallillu Nunaata akornanni suleqatigiinnarnissaq pisariaqassasoq, tamatumani ilanngullugu kalaallit aatsitassanut oqartussaasuisa aamma GEUS-ip DMU-llu akornanni suliati pillugit suleqatigiinnerat. DMU 1. januarip 2007-p kingorna Aarhus Universitetip ilagilerpaa.

Pisuussutininik uumaatsunik suleqatigiissitaq isumaqarpoq kalaallit oqartussaasui - aamma aatsitassanut - sapinngisamik annerpaamik oqartussaallutillu akisussaasariaqartut tamanna namminersorlutik oqartussanit kissaatigineqarpat. Tamaakkaluartoq suleqatigiissitap naatsorsuutigaa, aamma Kalaallit Nunaata aatsitassanik suliassaarfik tigugaluarpaguluunniit, Kalaallit Nunaat Danmarkilu peqatigiillutik misissueqqissaarneq Kalaallit Nunaanni aatsitassanik piiaarnermit isertitat amerliartornissaannut anguniakkamut naapertuuttumik annertussusilik anguniartariaqaraat. Tamatuma ilagisaatut politik-ikkut anguniagaasariaqarpoq qallunaat kalaallillu aatsitassat pillugit suliffeqarfiisa ukiunut arlalinnut atuuttussanik isumaqatigiissuteqartarnissaat taamalu Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ujarlernerup annertussusiata taamaaginnarnissaa. Suleqatigiissitaq tunngaviusumik isumaqarpoq ikiorsiineq pisariaqartinneqartoq sapinngisamik pitsaasuullunilu akikitsuusariaqartoq. Kalaallit oqartussaasuisa aatsitassarsionermit tunngasut

tigoreerpatigik naapertuutissaaq kalaallit qallunaallu suliffeqarfiisa akornanni suleqatigiinnerup ingerlaqqinnissaa, pingaartumik piffissami ikaarsaariarfusumi.

Suleqatigiissitap aamma pingaartippaa aatsitassarsiorluni ingerlatat avatangiisit eqqarsaatigalugit isumannaatumik ingerlanneqartarnissaat kiisalu Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissueqqissaarneq iluaquteqarnerlu sapinngisamik aalajangiiffigineqartassasoq nassatarisassanik atuumaartussanik, tamatumani ilanngullugit inuutissarsiornikkut, suliffeqarnikkut avatangiisitigullu kingunerisassaat.

Suleqatigiissitap tamanna tunuliaqutaraluggu immaattunik inassuteqarpoq²²:

”Oqartussaanerup akisussaanerullu sapinngisamik annerpaap kalaallit oqartussaasuinut nuunneqarnissanik anguniagaq pingaarneq aallaavigalugu aamma pisinnaataaffit pisussaaffiillu imminnut ataqatigiinnissaannik tunngavisoq isumagalugu suleqatigiissitap inassutigai

- aatsitassanut tunngasut kalaallit oqartussaasuinut nuunneqarnissaat pisariaqartoq tunngaviit suliassat allat namminersulernissamat atatillugu siunnersuutigineqartussat aallaaviisa assingi atorlugit. Suleqatigiissitap tunngavigaa suliassaqarfiup nuunneqarnerata kingunerissagaa tamatumani inatsisiliornermik pisortallu aqutsinerannik oqartussaaffiup nuunneqarnera,
- aatsitassarsiornermut tunngasut kalaallinit tiguneqarnissaannut tunngatillugu qallunaat suliffeqarfiisa suleqatigiinnarnissaat siunertaralugu ukiuni arlalinni atuuttussanik isumaqatigiissuteqartoqartassasoq isumaqatigiinniaqqinnissamat nutaanilluunniit isumaqatigiissuteqarnissamat immikkut piumasaqaatinik ilalinnik.”

Isumalioqatigiissitap suleqatigiissitap inassutai isumaqatigaat.

Isumalioqatigiissitap siunnersuutigaa aatsitassanut tunngasut tiguneqassasut suliassaqarfiit allat tigunerini toqqammaviit malillugit. Soorlu *immikkoortoq 3-mi* takuneqarsinnaasoq aatsitassanut tunngasut isumalioqatigiissitap namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaata ilassutaani nalunaarsukkani II-nut ilaapput taamalu tiguneqarsinnaassallutik piffissami namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmi oqartussanik isumaqatigiinniareerlutik aalajangiagaani.

Isumalioqatigiissitap isumaat malillugu pisariaqarpoq periusissaq namminersornermik inatsisissamat ilannguttariaqarpoq sianigisassat Pisuussutinik uumaatsunik suleqatigiissitap taakkartugai qulakkeerniarlugit. Suleqatigiissitap nalunaarusiamini suleqatigiinnissamat periusissamik tigussaasumik siunnersuuteqarpoq²³. Suleqatigiinnissamik periusissaq namminersorlutik oqartussat naalagaaffiillu akornanni siunissami aningaasarsiornikkut attaveqaatissanik ataatsimoortumik periuseqarnissamik suliaqarnermut Aningaasarsiornermik inuutissarsiutinillu piorsaanermik suleqatigiissitami ingerlanneqartumi isumalioqatigiissitallu namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaata §-iisa 9-anni timitalerneqarluni ilaatinneqarpoq. Periusissaq siunissami aningaasarsiornikkut attaveqaataasussat isumaliutissiissutit *kapitaliisa 6-ianni, immikkoortoq 5-imi* allaaserineqartut ersarinnerusumik eqqartorneqarpoq.

6. Suliassaqarfinnik tiguserernerup kingorna Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmilu oqartussat akornanni suleqatigiinnissaq

Namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnik nutaanik tigusinerannut atatillugu pissusissamisoorsinnaavoq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu oqartussat suliffeqarfiillu akornanni

²² Tak. ilanngussaq 11, Pisuussutinik uumaatsunik suleqatigiissitap nalunaarusiaa, qup. 5.

²³ Tak. ilanngussaq 11, Pisuussutinik uumaatsunik suleqatigiissitap nalunaarusiaa, qup. 7.

nangittumik suleqatigiinnissat, pingaartumik piffissami ikaarsaariarfimmi. Tamanna assersuutigalugu pisinnaavoq suliassaqarfinnik pisariunerusunik tigusermut atatillugu imaluunniit piffissami suliassaqarfik naammattunik sulisussaqaartinnagu.

Aamma misilittakkat takutippaat namminersorerulernerup eqqunneqareernerata kingorna Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu oqartussat akornanni arlalitsigut suleqatigiittoqartoq, ilanngullugit suleqatigiiffiit aaqqissuussanik ataatsimiitarnernik aamma aalajangersimasumik aaqqissuussaannigitsunik tunngavillit.

Isumalioqatigiissitat nalinginnaasumik eqaarsaatersuuteqanngillat namminersornermik inatsit tunngavigalugu suliassaqarfinnik tiguserernermi suleqatigiinnerit qanoq ittut eqqarsaatigineqarsinnaanersut. Suliassaqarfimmili ataatsimi isumalioqatigiissitat naleqquttuusoraat pineqartumi suleqatigiinnissaq, tak. siuliani *immikkoortup* 5.2-p ataani taagukkat aammalu kapitalimi, *immikkoortoq* 5.2, aatsitassanik tiguserernermi suleqatigiinnissaq.

Isummalioqatigiissitat aallaavigaat namminersorlutik oqartussat aalajangertassagaat suliassaqarfinnik ataasiakkaanik tigusermut atatillugu suleqatigiinnissaq, s.ass. fagini suleqatigiinnissaq il.il., isumaqatigiinniutigumanerlugu.

Suliassaqarfinni nunat akornanni pisussaaffeqarfiusuni Kalaallit Nunanni Danmarkimilu oqartussanut naleqqussinnaavoq suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarnernissaq s.ass. nunat arlallit kattuffiini kalaallit danskilu kissaatigisaat anguniarneqartillugit oqallinnissat sioqullugit peqatigiilluni piareersaqatigiinnissanik qulakkeerisinnaasut. Suleqatigiinneq taamaattoq minnerunngitsumik ministerianut ataasiakkaanut attuumassutilik *kapitali 7-imi* ersarinnerusumik allaaserineqarpoq.

NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT NAALAGAAFFIULLU AKORNANNI ANINGAASANIK ATTAVEQAATIT

Kapitalimi annermik siunertarineqarpoq ilaatigut aaqqissuussinerup atuuttup namminersorerullutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasanut tunngasuni toqqammavissusup, ilanngullugu tapiissutit ataatsimoortut Kalaallit Nunannut sunniutaat, allaaserinissaa ilaatigullu siunissami aningaasanut tunngasumik attaveqaatissat periusissaannik isumaliogatigiissitat siunnersuutaannik allaaseqarneq, ilanngullugit periutsip siunnersuutigineqartup toqqammaviinik eqqartuinerit.

1. Namminersornerunermik inatsit malillugu aaqqissuussinerup massakkut atuuttup allaaserinera

1.1. Aaqqissuussinerup massakkut atuuttup tunngavii pingaarnertit

Naalagaaffiup aamma namminersornerullutik oqartussat akornanni aningaasanut tunngasunik attaveqaatit namminersornerunermik inatsimmi aalajangersakkat pingasunik pingaarnernik toqqammaveqarput:

- Inatsisiliorsinnaaneq aningaasanillu akuersissuteqarsinnaaneq avissaartinneqassanngillat.
- Kalaallit Nunaanni oqartussat suliassaqarfinnik tiguisinnaasariaqarput naalagaaffimmit aningaasalersorneqartunik.
- Suliassaqarfinnut naalagaaffimmit aningaasaliiffigineqrlutik tiguneqartunut naalagaaffiup tapiissutai isumaqatigiinniutigalugit aalajangerneqartarput naalagaaffiup maannamut pineqartunut aningaasartutai aallaavigalugit.

Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaanni tikkuarneqarpoq toqqammaviatigut pitsaanerpaassagaluortoq namminersornerullutik oqartussat suliat naalagaaffimmit tigusatik namminneerlutik aningaasalersoraluarpatigik. Isumalioqatigiissitalli isumaqarput Kalaallit Nunaata aningaasarsiornikkut piginnaanera pisortat suliaannik tigoruset annertussusiannut naleqqiukkaanni ukiorpaalunni pisariaqassasoq suliat naalagaaffimmit tigusat naalagaaffimmit aningaasaliiffigeqatigineqartarnissaat. Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat peqatigitillugu isumaqarput nammineerluni aningaasaliinissaq apequtaatittariaqanngitsoq namminersornerunerup piviusumik annertussuseqalernissaanut imaqarnissaanullu.

Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat naalagaaffiup tapiissutaanik isumaliutersuteqarnerminni aallaavigaat namminersornerulernermut ikaarsarneq naalagaaffiup sipaaruteqarfiginagulu aningaasartuuteqarfiginerulissanngikkaa. Tamatuma kinguneraa naalagaaffiup sulianut tigusanut tapiissutai aalajangersaavigineqartassammata naalagaaffiup sulianut pineqartunut aningaasartuutitigisimasai aallaavigalugit.

Taamaattumik isumalioqatigiissitat namminersornerunermik inatsimmi §-ini 4-mi aamma 5-imi allassimasut periusigineqarnissaat siunnersuutigaat.

§ 4 malillugu namminersornerullutik oqartussat isummersinnaapput suliassaqarfinnik tigusinierlutik naalagaaffik tapiissuteqartinnagu. Suliassaqarfinni taakkunani namminersornerullutik oqartussat inatsisiliorsinnaanermik aqutsisinnaanermillu pinsinnaatitaaffit tiguserpaat peqatigitillugulu namminersornerullutik oqartussat suliassaqarfimmuut atatillugu aningaasartuutit tiguserlugit (nammineq aningaasalersuineq). Aningaasartuutissanut oqartussaaneq namminersornerullutik oqartussat tigugaangassuk peqatigitillugu suliassaqarfinnut taakkununga Danmarkimi ministeri akisussaajunnaartarpoq.

§ 5 malillugu namminersornerullutik oqartussat suliassaqarfinnik tiguisinnaapput naalagaaffimmit tapiiffigineqarlutik. Namminersornerunermik inatsimmi § 5 malillugu suliassaqarfinnik tiguisoqarpat tapiissutit aalajangersarneqassapput Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiinniareernerisigut aallaavigineqassallutillu naalagaaffiup sulianut pineqartunut tiguserunerp tunngaviussapput inatsisit Folketingimit akuersissutigineqartut aammalu suliassanut pineqartunut pingaarnersunik

sinnaakkusiussanik imallit. Namminersornerullutik oqartussat inatsisit piginnaatitsissutit (inatsisit sinaakkusiussat) malillugit pineqartut pillugit malittarisassioq aqutsinerlu isumagissavaat taamaattorli – tigusineq naalagaaffiup aningaasalersuineranik malitseqarneranik pissuteqarmat – inatsisiliorsinnaanermik akisussaaffik tamakkerlugu tigussanngilaat.

Tapiissutit ataatsimoortut ukiukkaartullu ataatsimoortillugit tapiissutigineqartarput suliassaqrarfiit namminersornerunermik inatsimmi § 5 malillugu tigusanut aningaasaleeqataassutissatut. Tamatumunnakkut Kalaallit Nunaanni oqartussat inatsisip piginnaatitsissutit sinnaakkusiussaasa suliassaqrarfiimik namminersornerullutik oqartussanut tunniussinermi tunngaviusup iluanni annertuumik kiffaanngissuseqarput sulianik tamarmiusunik tulleriarinissaminut.

Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat isumaliutissiisumminni innersuutigaat naalagaaffiup namminersornerullutik oqartussanut tapiissutai ukiumoortut aalajangersarneqartassat naalagaaffiup sulianut pineqartunut tiguserup tungaanut aningaasartuutai aallaavigalugit²⁴. Aamma isumalioqatigiissitat kaammattuutigaat tapiissutit ataatsimoortut isumaqatigiinniutigineranni eqqumaffigineqartassat sanaartornerup annertussusiata allanngorarsinnaanera siumut takorloorneqarsinnaasoq aammalu pissutsit pingaarutilinnik allanngorarsinnaaneri ingerlatsinermut sanaartornermullu aningaasartuuteqarnermut sunniuteqarsinnaasut (s.ass. soraarnerussutisiallit, atuartut aammalu pissutsit allat aalajangersimasut)²⁵.

Tapiissutit ataatsimoortut ingerlajuartumik naleqqussarneqartarput suliassaqrarfinnik namminersornerunermik inatsimmi § 5 tunngavigalugu suliassaqrarfinnik naalagaaffimmiit namminersornerullutik oqartussanut nuussisarneq peqatigalugu. 1990 tikillugu tapiissutit ataatsimoortut taassuma saniatigut naleqqussarneqartarput nunap inuisa amerlassusiat katitigaanerallu pissutsillu allat aalajangersimasut allanngorneri malillugit. 1990-illi kingorna tapiissutit ataatsimoortut Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiissutaat malillugu akit akissarsiallu qaffariartornerat taamaallaat malillugit naleqqussarneqartarput. 2005-ip kingorna ukiumoortumik 50 mio. kr. tapiissutinit ataatsimoortunit ilinniartitaanermut inuutissarsiutinillu piorsaanermut atugassanngortinneqartarput. Suliassaqrarfiit ilaannut taamak aaqqissuussineq Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutinik ingerlatalinnik nutartereqataallunilu annertusiartortitsissallunilu taamalu aamma aningaasarsiornikkut imminnut napatinissamik siunertaq ikorfartueqataaffigissallugu.

1.2. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasartuutai tamarmiusut

Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasartuutai *immikkortoq 1*-imi tapiissutit ataatsimoortut taasat saniatigut suliassaqrarfinnut suli naalagaaffimmiit ingerlanneqartunut aningaasartuutininik ilaqarput. Suliassaqrarfiit pineqartut ilaatigut tassaapput politiit eqqartuussiveqarnerlu, aatsitassanut tunngasut (suliassaqrarfinmilli aqutsineq namminersornerullutik oqartussat ataatsimoortuninik tapiffigineqarlutik tiguat), pinerlussimasunik nakkutilliineq, inunnut, ilaqutariinnut kingornussisarnermullu tunngasut, nunanut allamiunut tunngasut, aningaasanut sillimasiisarnermullu tunngasut, neqilianik nakkutilliinerup annersaa, aalisakkanik aalisakkanillu nioqqusianik nakkutilliinerup ilaa, umiartornermut tunngasut annersaat, atuakkianik, eqqumiitsulianik il.il. piginnittuunermut tunngasut, silaannakkut angallanneq, sullivinni avatangiisit aamma immami avatangiisit.

²⁴ Tak. isumaliutissiisut 837/1978, atuagaq 1, qup. 83.

²⁵ Tak. isumaliutissiisut 837/1978, atuagaq 1, qup. 86.

Kalaallit Nunaata suliassaqarfinnik taakkuninnga tigusaqarsinnaaneranut inatsisit tunngaviusut periarfissarititaat *kapitali 3, immikkoortoq 2.2*-mi aamma *kapitali 5, immikkoortoq 3*-mi ersarinnerusumik eqqartorneqarput.

Matuma ataani takutinneqarput naalagaaffiup Kalaallit Nunannut aningaasartuutai tamarmiusut tapiissutinut ataatsimoortunut aningaasartuutinullu allanut agguarlugit.

Takussutissiaq 6.1 Kalaallit Nunaannut tapiissutit ataatsimoortut aningaasaliissutillu allat

	R	R	R	R	B
	2002	2003	2004	2005	2006
	----- Mio. kr. -----				
A. Kalaallit Nunaannut ataatsimoortumik tapiissutit.....	2.877,3	2.952,1	3.006,1	3.018,6	3.069,5
B. ilinniartitaanermut inuutissarsiutinillu piorsaanermut pilersaarutit.....	-	-	-	50,0	50,0
C. Aningaasartuutit allat katillutik	643,1	677,9	604,0	612,3	680,3
- Illersornissamut ministeriap ataani aalisarnermik nakkutilliineq il.il.....	261,9	269,8	227,5	235,7	240,2
- Politiit, eqqartuussiveqarneq pinerlussimasunillu nakkutilliineq.....	168,9	171,4	198,8	192,1	191,6
- Nukissiorfiit, avatangiisit aamma aatsitassarsiorneq	110,6	122,3	77,7	92,8	101,4
- Statens Luftfartsvæsen aamma Meteorologisk institut	48,9	43,3	45,4	33,0	47,6
- Dansk Polarcenter, issittumi ilisimatusarneq ilisimatusarnermi siunnersuisoqatigiit	31,3	32,6	26,5	23,4	61,7
- Allat	21,6	38,4	28,2	35,3	37,8
D. Sanaartornermi aningaasartuutit katill.....	1,6	0,4	0,3	5,8	3,1
E. Aningaasartuutit katill. (A+B+C+D)	3.522,0	3.630,4	3.610,5	3.686,7	3.802,9

Najoqqutaq: Nalunaarsukkat Finasministeriamit sanaajupput kisitsisit ministerianit ataasiakkaanit tigusat tunngavigalugit. Ilaatigut kisitsisit missiliuussaapput.

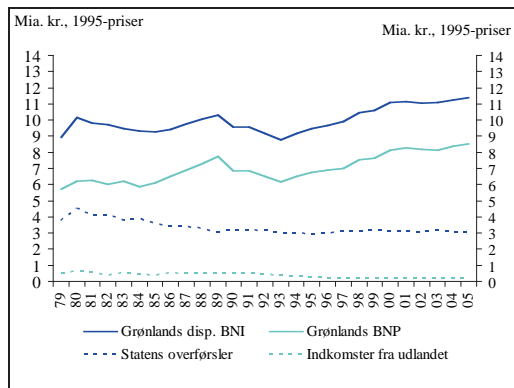
Nal.: Naalagaaffiup aningaasartuutai tamarmiusut tassaapput tapiissutinut ataatsimoortunut aningaasartuutit aammalu naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni isumagisaanut, ilanngullugit Kalaallit Nunaanni aammalu Danmarkimi aningaasartuutit. Taakku saniatigut naalagaaffik aningaasartuuteqartarpoq s. ass. nunanut allanut politikimik ingerlassaqarnerminut. Aningaasartuutit taakku takussutissiami ilaangillat. Takussutissiap kisitsisitali aningaasartuuterpiaannaapput, tassa isertitaasinnaasut ilanngaatigineqareerlutik. 2002-2005-nut nalunaarsukkat naatsorsuutinik tunngaveqarput 2006-imulli atatillugu aningaasartuutissat akuersissutit 2006-imi aningaasanut inatsimmiittut tunngavigineqarlutik. Aalisarnermik nakkutilliinermut il.il. atatillugu Kalaallit Nunaanni aningaasartuutit ikileriameerat pissuteqarpoq avatangiisinut nukinnillu atuinnginnerulernissamut atatillugu Kalaallit Nunaanni nutarterinerneqarput 50 mio. kr.-usut taamaatinneqarmata.

Inuit Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimi innuttaasutut taakku saniatigut Danmarkimi inuiaqatigiinni kiffartuussivinnik, s. ass. Ilinniarfinnik atuisinnaapput soorlu aamma inuit Danmarkimeersut taamaaqataanik Kalaallit Nunaanni kiffartuussivinnik atuisinnaasut. Aningaasartuutilli taamaattut takussutissiami 6.1-imi nalunaarsukkani ilaangillat.

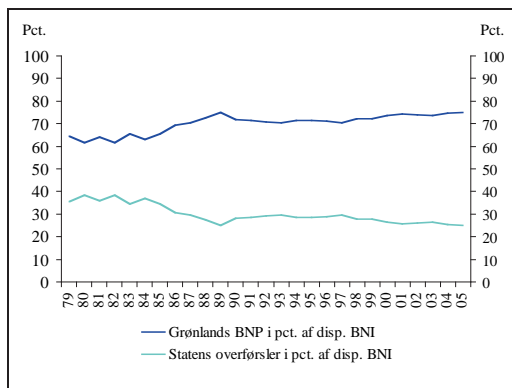
2. Tapiissutit ataatsimoortut Kalaallit Nunaannut sunniutaat

Kalaallit Nunaanni isertitat tamakkerlutik angissusiat (nunami tamarmi isertitat atorneqarsinnaasut/disp. BNI) tassaavoq Kalaallit Nunaata nioqqusiaasa tamakkerlutik nalingat (BNP), naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasaliissutai (tapiissutit ataatsimoortut aningaasaliissutillu allat) aammalu nunanit allanit isertitat (s.ass. EU-mit aningaasaliissutit). Annertussutsit taakku ukiuni 1979-2005-imi piviusumik allanngoriartornerat takussutissiami 6.1-imi takutinneqarpoq.

Takussutissiaq 6.1. Kalaallit Nunaanni disp. BNI-p, Kalaallit Nunaanni BNP-p, naalagaaffiup aningaasaliissutaasa Kalaallillu Nunaata nunanit allanit isertitaasa allanggoriartornerat. 1979-2005. 1995-imi akit.

Takussutissiaq 6.2. Kalaallit Nunaanni disp. BNI-p Kalaallit Nunaanni BNP-mut aamma naalagaaffiup aningaasaliissutaanut naleqqiullutik allanggoriartornerat. 1979-2005

Pissarsiffik: Naatsorsueqjissaartarfik.

Takussutissiap 6.1-ip takutippaa Kalaallit Nunaanni disp. BNI 1995-imi akit najoqqutaralugit 1979-imiit 8,9 mia. kr.-niit 2005-imi 11,4 mia. kr.-nut qaffassimasooq, agguaqatigiissillugu ukiumut piviusumik 0,9 procentimik qaffariartarsimalluni. Piffissami tassani naalagaaffimmit isertitat 3,7 mia. kr.-niit 3,1 mia. kr.-nut apparsimapput, agguaqatigiissillugu ukiumut appariaat piviusooq 0,8 procentiusarsimalluni. Appariarneq piffissami 1989 siornagut pivoq tapiissutimmi ukiuni 20-ni kingullerni ataatsimut isigalugit allanggoriarsimangimmata.

Disp. BNI-p naalagaaffimmit isertitanut sanilliulluni alleriangaatsiarnerunera peqquteqarpoq BNP-p piffissami 6,2 mia. kr.-niit 8,5 mia. kr.-nut alleriarnernik, ukiumoortumik piviusumik alleriaat 1,5 procentimut naapertuulluni. Taamaalilluni Kalaallit Nunaata nioqqusiaasa nalingat ukiut ingerlaneranni Kalaallit Nunaata isertitaanut tamarmiusunut annerujartuinnartumik ilaajartorsimavoq.

Takussutissiami 6.2-mi takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaata isertitai tamarmiusut Kalaallit Nunaata naalagaaffimmit isertitaanik annikilliertortunik ilaqariartortut. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasaliissutaasa 2005-imi Kalaallit Nunaanni disp. BNI-p 25 procentiinut amerlanerulaarput 1980-imi 40 procentingajaagalutik, naalagaaffiulli aningaasaliissutai suli aningaasarsissutigineqarluartarput. Kalaallit Nunaanni nioqqusiorneq piffissami pineqartumi assingusumik alliartorsimavoq 2005-imilu isertitat tamakkerlutik 75 procentingajaannut tunngaviulluni naak 1980-imi 60 procentinut amerlanerulaaginnaraluartut.

Taamaalilluni Kalaallit Nunaat piffissap ingerlanerani naalagaaffiup aningaasaliissutaanik isumalluuteqannginnerulerpoq imminullu napatinnerulerluni.

Naalagaaffiulli aningaasaliissutigisartagai suli innuiaqatigiinnut kalaallinut isertitsiviulluartarput. Tapiissutit ataatsimoortut Kalaallit Nunaannut sunniutaat takussutissinniarlugit matuma kinguliani tapiissutit ataatsimoortut naalagaaffiulli aningaasartuutai allat nioqqusiat tamarmiusut nalingannut

(BNP-mut), isertitanut atorneqarsinnaasunut tamanut (BNI-mut) aammalu Landskarsip isertitaanut aningaasartuutaanullu naleqqiullugit takutinneqarput.

Takussutissiaq 6.2. Kalaallit Nunaannut ataatsimoortumik tapiissutit aningaasaliinerillu allat Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup iluani siunertanut immikkoortunut naleqqiullugit. 2005

Aningaasaliissutit	Kal. Nun. BNP	Kal. Nun. disp. BNI	Landskarsip isertitai	Landskarsip aningaasartuutai
				Pct.
Tapiissutit ataatsimoortut	30,1	22,5	55,0	57,8
Naalagaaffiup aningaasartuutai allat	5,8	4,4	10,6	11,2
Katillugit.....	35,9	26,9	65,6	69,0

Najoqqutaq: Naatsorsukkat sulirineqarput saqqummersitat uku toqqammavigalugit:2005 pillugu naatsorsuutit, Naatsorsueqqissaartarfik aamma 2005 pillugu landskarsip naatsorsuutai, Namminersornerullutik Oqartussat.

Takussutissiap takutippaa tapiissutit ataatsimoortut 2005-imi nioqqusiat tamarmiusut nalingisa 30,1 pct.-erigaat aammalu isertitat atorneqarsinnaasut 22,5 pct.-erigaat. Naalagaaffiup aningaasartuutai allat ilanngunneqarpata naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasartuutai tamarmiusut uuttukkat taakku 35 pct. aamma 25 pct. sinnerinit amerlanerulaarput. Landskarsip isertitaanut aningaasartuutaanullu naleqqiullugit takussutissiap takutippaa tapiissutit ataatsimoortut landskarsip isertitaasa affaanit amerlanerusut taamatullu aamma landskarsip aningaasartuutaasa affaanit amerlanerit matusarlugit.

Isertitat tamarmiusut atorneqarsinnaasut, ilanngullugit naalagaaffiup aningaasaliissutigisartagai, takutippaat inuiaqatigiit pigissaassusiat tamarmiusoq, tassa pisissutigalugit atorsinnaasat aningaasaliissutigisinnaasallu. Takussutissiami 6.3-mi Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi isertitat tamarmiusut pisissutigineqarsinnaasut sanileriissinneqarput.

Takussutissiaq 6.3. Nunami isertitat tamarmiusut atorneqarsinnaasut. 2005

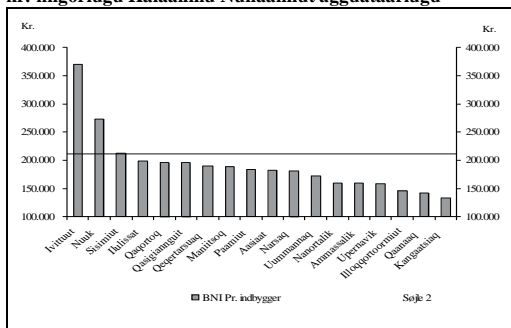
	Kalaallit Nunaat	Danmark
Disp. BNI, mia. kr.....	13,6	1.534,2
Disp. BNI, inummumut ataatsimut, 1.000 kr.	239,4	282,7
Disp. BNI, inummumut ataatsimut, pisissutaasinnaanerinut aaqqillugit 1.000 kr.	211,5	282,7

Najoqqutaq:Naatsorsueqqissaartarfik, Danmarks Statistik namminerlu naatsorsukkat.

Kalaallit Nunaanni akit 13 pct.-ip missaanik qaffasinnerunerat naqqiutigigaanni takussutissiap taammaalilluni takutippaa Kalaallit Nunaanni isertitat qaffasissusiat Danmarkimit qaffasissutsimit 25 pct. missaanik appasinnerusoq.

Kalaallit Nunaannili isertitat atorneqarsinnaasut kommunenut ataasiakkaanut agguarnerat equngasorujussuuvoq. Tamanna takussutissiami 6.3-mi takutitsisumi BNI-p inummumut ataatsimut naatsorsorlugu kr.-nngorlugu kommunenullu agguarlugu takutinneqarpoq. Kommune pingasut katillutik 21.000 sinnilaarlugit – tassa inuit tamarmiullutik 37 pct.-iisa missinginik – inullit Kalaallit Nunaanni tamarmiusumi agguaqatigiissitsinerup qulaaniillutilluunniit taamaaqatigaat allalli 15 agguaqatigiissitsinerup ataaniillutik, taakkunanga arfinillit malunnartumik ataaniillutik.

Takussutissiaq 6.3. BNI inummut ataatsimut naatsorsorlugu kr.-nngorlugu Kalaallilu Nunaannut agguataarlugu

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik, 2006, aamma nammineq naatsruskakat.

Nal.: BNI takussutissiami 6.3-mi Kalaallit Nunaanni kommuneni inummut ataatsimut naatsorsorlugu pingaarnersiorlugu naatsorsugaavoq isertitat agguataarnerannik paasissutissat atorlugit.

3. Aatsitassat pillugit aaqqissuussinermi massakkut atuuttumi aningaasatigut attaveqaatit

Kalaallit Nunaanni aatsitaassanik aaqqissuussineq namminersornerunerup ilagaa tassanilu nalunaarsorneqarput aatsitassarsiornermi sulianik danskit kalaallillu peqatigiillutik ingerlatsinerat. Aatsitassarsiornermik aaqqissuussineq pillugu pingaarnerusumik aalajangersagaqarpoq namminersornerunermik inatsisip §-iisa 8-anni sukumiinerusumillu malittarisassaqluni aatsitassat pillugit inatsimmi²⁶.

Aatsitassat pillugit aaqqissuussinerup ilaa tassaavoq aatsitassarsiornermik isertitsisoqartillugu naalagaaffiup aamma Namminersornerullutik Oqartussat akornanni avitseqatigiittarnissamik isumaqatigiissut. Isumaqatigiissutigeqqaagaq malillugu aatsitassarsiornermit isertitaasinnaasut naalagaaffiup namminersornerullutik oqartussanut ataatsimoortumik tapiissutaanit ilanngaatigineqartaraluarput. Kingusinnerusukkut isumaqatigiissut allanngortinneqarpoq imaalillugu ukiumut isertitat 500 mio. kr. tikillugit amerlassusillit illua-tungeriit angeqqatigiinnik avittassagaat. Taakku sinnerlugit isertitat inatsisikkut aalajangersarneqartassapput Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni naalackersuisut isumaqatigiinniareernerisigut.

Isumaliutissiissut *kapitaliani 5-imi, immikkoortoq 5-imi* eqqartorneqartut siusinnerusukkut aatsitassanik aaqqissuussinerup ilagigaluarpa imermik nukissiuuteqarneq, pineqartorli 1993-imi aaqqissuussinermit immikkoortinneqarpoq suliassaqarfillu imermik nukissiuuteqarneq taakkunanngalu isertitsissutaasinnaasut namminersornerullutik oqartussanit isumagineqalerlutik. Aatsitassat pillugit aaqqissuussinerup maanna atuuttup ilagai aatsitassanit atorussiat, tassalu ikummatissat aamma aatsitassat manngertut.

Aatsitassanik inatsisip §-iisa 22-anni, imm. 3-mi aalajangersaaffigineqarput aatsitassarsiornermut atatillugu isertitanik agguassinermi tunngavissat. Tamanna pingaarnersiorlugu *immikkoortoq 5-imi, immikkoortoq 3-mi* matuma kinguliini allaaserineqarpoq.

Isertitat pineqartut tassaapput namminersornerullutik oqartussat naalagaaffiullu ataatsimoorlutik aatsitassarsiornermi peqataaneratigut isertitaasartut. Taamatut ataatsimoorluni peqatigiinneq

²⁶ Tak. Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit inatsimmik nalunaarut nr. 368 18. juni 1998-imeersoq.

ingerlanneqarpoq Nunaoil A/S namminersorerullutik oqartussanit naalagaaffimmillu tamarmik immikkut 50 pct.-imik pigineqartoq aqutugalugu. Selskabi ikummatissanik misissueqqissaarnerni iluaquteqarnermilu akuersissuteqartarnerni tamani peqataasarpoq. Misissueqqissaarnerup nalaanni selskabi "nammanneqartarpoq" ima paasisariaqartumik selskabit allat akuersissummik pigisallit Nunaoil A/S-ip misissueqqissaarnerni aningaasartuutissai isumagisarpaat. Niuerutigineqarsinnaasunik nassaartoqarpat Nunaoil A/S-ip pilersaarummi peqataaginnarnissani isummerfiggissavaa taammaassappallu aningaasaliissutissanut aningaasaleeqataassutissani nassaallu nioqqusiarineqarnerannut atatillugu siunissami ingerlatsinermut aningaasartuutissani isumagissallugit.

Nunaoil A/S-ip ingerlanneqarnera pigineqarneralu tunngaveqarpoq "Namminersorerullutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni Nunaoil A/S pillugu iliuusissanik isumaqatigiissummi" 8. aamma 11. september 1998-imeersumi. Kingusinnerusukkut isumaqatigiissut inatsisitugit tunngavissinneqarpoq selskabimik Kalaallit Nunaanni ikummatissanik suliaqartussaamik inatsit²⁷ aamma selskabimik Kalaallit Nunaanni ikummatissanik suliaqartussaamik Inatsisartut inatsisaat²⁸ atorlugit.

4. Siunissami aaqqissuussinissami naatsorsuutigisat tunngavissallu

Soorlu kapitalit 2-anni taaneqartoq Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissit Aningaasarsiornermik inuutissarsiutinillu piorsaanissamik suleqatigiissitaq pilersippaat. Suleqatigiissitap "nutaamik aaqqissuussinissaq isumalioqutugalugulu siunnersuusiussavaa Kalaallit Nunaanni oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasaqarnermut attuumassuteqartortaat qitiutillugit, taakkunungattaq ilanngullugit ataatsimoortumik tapiissutit siunissami allanngoriartornissaannut periarfissanik allanik assigiinngitsunik tigussaasunillu siunnersuuteqassaaq". Suleqatigiissitattaq "pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitap naammassisai ilanngullugit suleqatigiissitaq taakkua saniatigut pisuussutit uumaatsut taakkunangalu aningaasat isertissutisiginnaasat tapiissutit ataatsimoortut siunissami allanngoriartortinnissaannut tunngavissanut ilaatinneqarsinnaasaanersut nutaamik siunnersuusiussaaq"²⁹.

Suleqatigiissitap soorlu suleqatigiissitap nalunaarusiaani³⁰ allaaserineqartoq naalagaaffiup siunissami tapiissuteqartarnissaanik periusissat arlallit aammalu aatsittasarsiornermit siunissami isertitaasinnaasut qanoq pineqartarnissaanik aammalu isertitat taamaattut qanoq ilillutik tapiissutit allanngoriartorsinnaanerit ilaatinneqarsinnaaanersut oqaluuserai. Suleqatigiissitaq isummerpoq siunnersuut matuma kingulianiittoq Kalaallillu Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasarsiornermik aaqqissuussinissamik ataatsimoortumik imalik isumalioqatigiissitanut saqqummiunniarlugu, tamatumunnga ilaassalluni pisuussutinit uumaatsunit isertitat qanoq pineqartarnissaat.

Immikkoortumi uani siulliullugit allaaserineqassapput isumalioqatigiissitap suleqatigiissitamit inanekarlutik naatsorsuutigisat tunngaviliussaallu.

²⁷ Tak. selskabimik Kalaallit Nunaanni ikummatissanik il.il. suliaqartussamik inatsimmik nalunaarut nr. 87 9. februar 1999-imeersoq.

²⁸ Tak. selskabimik Kalaallit Nunaanni ikummatissanik suliaqartussamik inatsisartut inatsisaat nr. 10 22.november1984-imeersoq, inatsisartut inatsisaatigut nr. 12 30. oktober 1998-imeersukkut kingullermik allanngorinneqartoq.

²⁹ Tak. ilanngussaq 12, Aningaasarsiornermik inuutissarsiutinillu piorsaanermik suleqatigiissitap nalunaarutaa, april 2007, immikkoortoq 1.1. Suleqatigiissitap pilersinneqarnera sulinerminilu tunngavia.

³⁰ Tak. ilanngussaq 12.

Isumalioqatigiissitat siunersuutaasa toqqammavigaat tunngaviusumik naatsorsuutigisat toqqammaviillu suliassiisummi aamma isumalioqatigiissitat oqallitarnerinik aallaavillit.

Piginnaatitaanerit pisussaaffiillu:

Isumalioqatigiissitat – taamatullu aamma suleqatigiissitaq – suliassiisumminni suliassinneqarput suliami tunngavigineqassasoq piginnaatitaanerit pisussaaffiillu iminnut naapertuunnissaannik. Suleqatigiissitaq isumaqarpoq piginnaatitanerit pisussaaffiillu iminnut naapertuunnerat ima paasisariaqartoq Kalaallit Nunaanni annerusumik namminersulernissaq Kalaallit Nunaata aningaasarsiornikkut annerusumik akisussaalernissaanut atasoq.

Aningaasarsiornikkut imminut napatinneq:

Naatsorsuutigineqarpoq namminersorlutik oqartussat naalagaaffiillu akornanni anngaasatigut attaveqaatissap inuiaqatigiit kalaallit ”aningaasarsiornikkut imminnut napatinnerulernerat aammalu tapiissutinik ataatsimoortunik sillimmaqannginnerulernerat” ikorfartussagaa.

Tamtumunnga tunuliaqutaavoq ullumikkut Kalaallit Nunanni pigissaassuseq Danmarkimit tapiissutinit napatinneqarmat taakkumi peqanngikkaluarpata isertitat atorneqarsinnaasut ullumikkut qaffasissutsiminnit 25 pct.-inik appasinnerussagaluarмата, tak. suleqatigiissitap pingaarnersiulluni naatsorsugai. Taammaattumik Kalaallit Nunaata aningaasarsiornera ullumikkut imminut napatittutut oqaatigineqarsinnaaqqajannilaq.

Aningaasarsiornikkut imminut napatinneq paasisariaqarpoq tassaasoq inuiaqatigiit aningaasarsiornikkut toqqammaviat nikeriassasoq inuutissarsiutininik ingerlatsisut isertitaat amerlanerusut tapiissutinik avataaneersunik ikinnersusut tunngaviginerulissallugit. Taammalliluni aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulernerq isumaqarpoq Kalaallit Nunaanni inuuniarnerup toqqammavia annerusumik nammineq nioqqusiornermit pisuullisasoq Danmarkillu aningasaliissutai annikinnerusumik pingaaruteqalissallutik.

Suliassaqarfii:

Periutsip aamma ilagissavaa suliassanik tigusinermi aningaasanut tunngasumik pissutsit qanoq ittut atorneqarnissannik siunnersuuteqarnissaq. Tamanna ima isumaqarpoq suliassanik tigusaqarnermut atatillugu naalagaaffiup aningaasaleeqataasinnaanera periarfissaassanersoq imalunniit Kalaallit Nunaata suliassaqarfiiit tigusani tamakkerlugit aningasalersornerat isumagisarilissaneraa.

Isumalioqatigiissitat aallaavigaat namminersulernissap ilusissaani, tak. kapitali 5, namminersorlutik oqartussat taassaassasut suliassaqarfiiit qanoq annertutigisut qanorlu sukkatigisumik tiguneqarnissaannut aalajangiisartussat. Naatsorsuutigineqarpoq suliassaqarfiiit suli nuunneqanngitsut imaluunniit Kalaallit Nunanni oqartussanut nuunneqarsinnaanngitsut naalagaaffiup aningasalersuinnassagai, tak. naalagaaffeqatigiinnerup sinaakkutassai.

Aammattaq naatsorsuutigineqarpoq namminersorlutik oqartussat suliassaqarfimmik tigusinissaasa tungaannut naalagaaffiup ingerlaannartumik Kalaallit Nunanni suliassaqarfimmi pineqartumi pitsaassuseq Danmarkimi pitsaassutsimut naleqquttoq taamallaalli Kalaallit Nunanni pissutsinik tunngavilerneqarsinnaasunik immikkut allaassutilik qulakkiissagaa.

Sianigisassat allat:

Suliassaqarfinnik siunissami naalagaaffimmiit namminersorlutik oqartussanut nuussisarnissanut atatillugu sianigisassat arlallit aamma oqaluuserineqarput.

Sianiginiarneqarpoq pigissaassutsimik appartitsinnginnissaq. Aningaasarsiornermik inuutissarsiutinillu suleqatigiissitap naatsorsorpaq tapiissutit ataatsimoortut appartikkiartuaarnerat atugarissaassutsip qutsissusianut, pigissaassutsip allanngoriartorneranut naamineerlunilu nioqutissiorsinnaanermut qanoq sunniuteqarsinnaanersoq. Tamatuma inerneru pillugu suleqatigiissitap nalunaarusiaani immikkoortoq 6 aammalu ilanngussaq 1 tassunga ilaasoq innersuunneqassapput³¹. Naak anguniagaagaluartoq Kalaallit Nunaat ungasinnerusoq isigalugu naalagaaffimmit tapisarunaassasoq sianiginiarneqarpoq periutsip kingunerissanngikkaa Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni inuuniarnikkut atukkat assigiinngissutaat isertitaasareersut assigiinngissutaannik toqqaammaveqartut annerulersissagaat.

Sianigisassaq alla tassaavoq periutsimik nassaarniassalluni minnerpaamik namminersorlutik inuutissarsiutinik ingerlatsisunut ajornerusunik atugaqalinnginnermik sinniutilimmik pitsaanerpaajugunilu namminersorlutik inuutissarsiortut namminneerlutik nioqutissiornerannik taamalu aamma aningaasarsiornermik imminut napatinnerulernermik perrassaasumik nassaarniassalluni. Inuutissarsiutinik piorsaaneq – piffissami qanittumi aningaasaarsiornermik atukkat qanoq ittuussusiata saniatigut – annermik inuutissarsiutinik politikimit sunniivigineqartarpoq.

Kiisalu isumalioqatigiissitap pingaartippaat siunissami aningaasarsiornermik aqqiineq ikorfartueqataassasoq aningaasarsiornerup patajannerulerneranut.

5. Namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni siunissami aningaasarsiornermik atassuteqaatissatut periusissamik ataatsimoortumik suleqatigiissitap siunnersuutaa

Aningaasarsiornermik inuutissarsiutinillu piorsaanermik suleqatigiissitap nalunaarusiamini namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni siunissami aningaasarsiornermik atassuteqaatissatut periusissamik imaattumik siunnersuuteqarpoq³²:

” Suleqatigiissitap siunnersuutai:

1. Tapiissutit ataatsimoortut allanngoratik nangissapput, akit akissaatillu allanngoriartornerinut naleqqussarneqartarlutik.
2. Kalaallit Nunaata suliassaqarfiit namminersornermik inatsit malillugu tigusassat tamaasa nammineerluni aningaasalersussavai, aammattaaq aatsitassanut tunngatillugit aningaasartuutit, taamaattoorli tak. matuma kingornani imm. 5.
3. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermit isertitat Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik inatsimmi aalajangersaavigineqarnermissut isumallit Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat pisassavaat.
4. Tapiissutit ataatsimoortut, tassa akinut akissaatinullu naleqqussarneqarlutik, ukiumi ilivitsumi aatsitassarsiornermit isertitat 75 mio. kr.-nit amerlanerussutaasa affaannik annikillineqartassapput.
5. Naalagaaffiup aamma Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat siunnersuilluni pisortatullu suliat ingerlallugillu aningaasalersussavaat, ilanngullugit tunngaviumik suliffeqarfitsigut ilisimatusarnikkullu suliat ” Pisussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitap nalunaarusiaani” 8. september 2005-imeersumi, (qupp. 7)-mi suleqatigiinnissamik periusissatut siunnersuummi eqqartorneqartut. Tamatuma kingorna namminersorlutik oqartussat aalajangissavaat isumaqatigiissut nutaterneqassanersoq.
6. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut ataatsimoortumik tapiissutai nul kroninngorpata Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalakkersuisut akornanni isumaqatigiinniartoqalissaaq. Isumaqatigiinniutinut ilaassapput isumaqatigiissut imm. 5-imi taasaq nangingneqassanersoq aamma Kalaallit Nunaata nunataani aatsitassarsiornermit isertitat agguanneqartarnissaannik apeqqut.”

³¹ Tak. ilanngussaq 12.

³² Tak. ilanngussaq 12, immikkoortoq 9.2.

Isumalioqatigiissitat suleatigiissitat siunnersutai isumaqatigaat peqatigitilluguli pisariaqartillugu periutsip immikkoortuisa 3-anni, 5-ianni aamma 6-ianni naleqqussaasoqarnissaa erseqqissaassoqarnissaallu, tak. matuma kinguliani oqaaseqaatit.

Periutsimut oqaaseqaatit:

Immikkoortoq 1. Naalagaaffiup tapiissutai pillugit

Siunnersuutigineqarpoq tapiissutit ullumikkut annertussutsivimminnik angissusilerneqassasut, tassalu 3.202,1 mio. kr. (2007-imi akit akissaatillu qaffasissusiat). Tamanna takuneqarsinnaavoq isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaasa §-iisa 5-ianni. Tapiissutit annertussusivimminnik angissusillit isumaqarput, Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup annertusiartuinnaarnissaa naatsorsuutigigaanni, naalagaaffimiit isertitaasartut piffissap ingerlanerani isertitanut tamarmiusunut annikinnerujartortumik ilaalernissaat naatsorsuutigisariaqartoq tamatumuunakkut Kalaallit Nunaanni tamarmiusumik aningaasarsiornermut naleqqiullugu naalagaaffimiit aningaasaliissutaasartut sillimmataanninnerulissasut taamatullu aningaasarsiornermik immiut napatinnerulerneq pissasoq.

Immikkortoq 2. Suliassaqarfiit tigusat aningaasalersornerat pillugu

Soorlu *immikkortoq 4-mi* taaneqartoq naatsorsuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni oqartussat suliassaqarfinnik naalagaaffimiit tigooraaneq qanoq annertutigalunilu pilertortigissanersoq aalajangertassagaat. Aammattaq suleqatigiissitat naatsorsuutigaa naalagaaffiup suliassaqarfiit Kalaallit Nunaanni oqartussanit tiguqanngitsut tiguqanngitsinnaanngitsulluunniit aningaasalersuinnaasagai, taamaattoarli tak. ataani imm. 6-imut oqaaseqaatit.

Aammattaq naatsorsuutigineqarpoq namminersorlutik oqartussat suliassaqarfimmik tigusinissaata tungaanut naalagaaffiup ingerlaannartumik Kalaallit Nunaanni suliassaqarfimmi tassani pitsaassuseq Danmarkimisulli naleqquttoq qulakkiissagaa taamaallaat immikkut allaanerussuteqartillugu Kalaallit Nunaanni pissutsinik pissuteqartinneqarsinnaasunik.

Suliassaqarfiit namminersorlutik oqartussanit tigusat Kalaallit Nunanni Namminersorlutik Oqartussat tigusinerannit aningaasaliiffigineqartalissapput. Tamanna takuneqarsinnaavoq isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaata §-iisa 6-ianni tassanilu aamma takuneqarsinnaalluni namminersorlutik oqartussat pigisat nalillit suliassaqarfimmut tigusamut toqqaannartumik atasut tigussagaat.

Immikkoortoq 3. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermit isertitat pillugit

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermit isertitat Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat pisassavaat, taamaattoarli tak. matuma kingornani imm. 6-imut oqaaseqaatit. Taanna ilanngunneqarpoq isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaasa §-iisa 7-iani, imm. 1-imi. Aningaasarsiornermik inuutissarsiuutinillu piorsaanermik suleqatigiissitat nalunaarusiamini inassutigaa isertitat aalajangersarneqassasut aatsitassarsiornermik inatsimmi atuuttumi aalajangersaavigineqarnerminnut naapertuuttumik.

Isumalioqatigiissitali junimi 2007-imi ataatsimiikkamik paasivaat aatsitassarsiornermik Kalaallit Nunaannut atuuttumik allaasumik aqqissuussisoqarnissaa pissutigalugu pisariaqartoq aatsitassarsiornermik inatsimmi isertitat suussusaannik atuuttumut atatillugu apequtinik qulaajagasaqartoq, immikkullu paasisimasallit namminersornerullutik oqartussat sinniisaanneersut Danmarkimilu ministereqarfinnerisut pilersineqarputapequtinik allaaserinnillutillu misissuisussat

aammalu inatsisini aalaajangersakkanik oqaasertaannillu namminersornermik inatsimmut ilaassusunik siunnersuusioqullugit.

Immikkut paasisimasallit suliaat tunuliaqutaralugu Aningaasarsiornermik inuutissarsiutinillu piorsaanermik suleqatigiissitaq aatsitassarsiornermit isertitat sorphiaanerinik siunnersuummik nutaamik saqqummiussa qarpoq isumalioqatigiissitat akuerisaannik. Suussutsinik ersarissaaneq isertitanik makkuninnga ima qarpoq:

1. Aatsitassanik misissueqqaarnissamik, misissueqqissaarnissamik iluaquteqarnissamilluunniit akuersissutinik ataasiakkaanit isertitat, taamaattoorli aningaasat Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfiup aningaasartuutaanut matussutissat pinnagit.
2. Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni piginnaatitaaneramik pigisallit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorlutik ingerlassamik tunngasortaannik akileraartitaanerannit isertitat.
3. Selskabini il.il. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsisut Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi oqartussanit piginneqataaffigineqartunit isertitat.
4. Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni selskabini piginaatitaaneramik pigisalinni imaluunniit selskabini toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit tamakkerlugit pigisalinni aktiaatillit iluanaarutaannik il.il. akileraarusiinnermi sinneqartoorutit.

Aatsitassarsiornermik inatsimmut atuuttumut naleqqiullugu isertitat sorphiaanerinik nassuiaatip allannguutaa pingaarneq sorphiaanerit nassuiarneqarneranni imm. 3-miippoq. Aatsitassarsiornermik inatsimmi sorphiaasutsimut nasuiaammut taamaallaat ilaapput naalagaaffiup aamma namminersornerulluik oqartussat peqatigiillutik aatsitassarsiornermik ingerlatsinnermi peqataanerannit isertitat, tak. aatsitassarsiornermik inatsimmi § 22, imm. 3, nr. 3, tassa ullumikkut ataatsimoorluni pigisamit Nunaoil A/S-imit isertitat.

Pissutsini namminersorlutik oqartussat aatsitassarsiornermik tiguisinnaaffianni Kalaallillu Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut tamarmik immikkut naaggaarsinnaatitaallutik peqatigiillutik aalajangeeqatigiissinnaanerata taamaalilluni atuukkunnaarfigisinnaasaani isumalioqatigiissitat pingaartippaat selskabini il.il. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsisut Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu oqartussanit piginneqataaffigineqartunit isertitat tamakkerlutik isertitat sorphiaanerinut nassuiaammut ilaassasut.

Sorphiaassutsimik nassuiaat isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaanni § 7-imi, imm. 2-mi takuneqarsinnaavoq.

Immikkoortoq 4. Naalagaaffiup tapiissutaasa ikilisikkiartuaarnerat pillugu

Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutaasa allanngoriartornerat isertitanit imm. 3-mi taasanit sunnerneqartarpoq. Periutsimi naatsorsuutigineqarpoq naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut tapiissutai kisitsisinik Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorluni isertitat affaannut naapertuuttumik annikillineqartassasut. Ukiumoortumillu aatsitassarsiornermit isertitat siulliit 75 mio. kr. tapiissutit ikilisikkiartuaarnerata tunngavianut ilaaneq ajorput. Kisitsisit tunngaviusut 75. mio. kr. ukiumoortumik akit akissaatillu allanngoriartornerat malillugu namminersornermik inatsisip atuutilernerata kingorna 1. januarimiit naleqqussarneqartassapput. Ukiumoortumik naatsorsuut naatsorneqartassaaq ukioq pineqartoq tapiissutit annertussusiat aallaavigalugu, tassa 3.202,1 mio. kr. (2007-mi akit akissatillu qaffasissusiat). Tamanna ima isumaqarpoq ukiumi aatsitassarsiornermit isertitat (75 mio. kr. taasat saniatigut) annikillippata tapiissutit kisitsimmik annikilleraatit affaannut

naleqquttumik annertusineqassapput, taamaattorli tak. matuma kingornani *imm.* 6-imut oqaaseqaatit.

Tamanna takuneqarsinnaavoq isumalioqatigissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaasa §-iisa 8-anni.

Immikkoortoq 5. Aningaasarsiornermi suleqatigiinnissami periusissaq

Soorlu isumaliutissiissutip kapitaliisa 5-ianni, immikkoortoq 5.2-mi taaneqartoq Aatsitassat uummaatsut pillugit suleqatigiissitap nalunaarusiamini innersuussutigaa ”aatsitassarsiornermut tunngasut kalaallinit tiguneqarnissaannut atatillugu qallunaat suliffeqarfiisa suleqatigiinnarissaat siunertaralugu ukiuni arlalinni atuuttussanik isumaqatigiissuteqartoqartassasoq isumaqatigiinniaqqinnissamut nutaanilluunniit isumaqatigiissuteqarnissamut immikkut piumasaqaatinik ilalinnik”³³.

Suleqatigiissitap ukiuni arlalinni atuuttussamik isumaqatigiissuteqarnissamik siunnersuutaat ima oqasertaqarpoq³⁴.

”1. Suliassat siunersuinerlutik pisortatullu sulinerlutik tunngasut: Namminersornerullutik Oqartussat kalaallit aatsitassanut tunngasunik tiguseranniit atulersussamik danskit ilisimatusarnermut suliffeqarfiisa immikkoortuini GEUS-imi DMU-milu ukiuni tallimani atuuttussanngorlugit isumaqatigiissutit killiliussaasa iluanni maannamutut annertutigisumik siunnersorneqarnissaminut periarfissaqassapput suliassat Kalaallit Nunaanni aatsitassanik oliamillu ingerlatsinerlutik pisortat sulinerannut tunngavissarsiorfiussanik. Sullissinerlutik taakkununga akiliutit GEUS-ip DMU-llu sulianik taakkuninnga ingerlatsinerminnut atatillugu aningaasartuutaasa nalingisut annertussuseqassapput, tassa ukiumut GEUS-imut DMU-mullu akiliutigineqartassallutik siullermut taaneqartumut 3,0 mio. koruunit aappaanullu 2,2 mio. koruunit. Akiliutit danskit pristaliata allanngoriartornera malillugu iluarsineqartassapput. Taakku saniatigut Namminersornerullutik Oqartussat siunnersuinerlutik il.il. namminneerlutik GEUS-imiit DMU-millu imaluunniit allaniit ilassumik pisisinnaassapput.

2. Suliassat aatsitassanut tunngasut: Namminersornerullutik Oqartussat maannamutut aningaasanik nalilinnik aatsitassarsiornermut pilersaarutitik timitalinnik aalajangersimasunillu siunertalinnik aatsitassaqassutsip il.il. pilersaarutiginnissaanik ingerlatsissapput. Namminersornerullutik Oqartussat piffissami isumaqatigiissuteqarfimmi siullermi pilersaarutit pillugit GEUS-imik DMU-millu suleqateqarlutik 2000-2004-misut annertutigisut ingerlatsissavaat, tassa piffissaq isumaqatigiissuteqarfik tamakkerlugu pilersaarutit annertussusaasa affaat. Namminersornerullutik Oqartussat maannamutut aatsitassat pillugit pilersaarutit ingerlanneranni annerusumik GEUS aamma DMU siunnersortigissavaat. Maannamutut pilersaarutitut aningaasanik atuineq eqaatsumik ingerlaannassaaq. GEUS DMU-lu peqatigalugit pilersaarutitik ingerlatsineq ukiuni tallimani atuuttussanngorlugit suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutit killiliussaasa iluanni ingerlanneqassaaq.

Pilersaarutitik suliaqarnermi tunngaviit pingaarnerit tassaassapput illua-tungeriit pilersaarutitut aningaasaliuttagaat aamma/imaluunniit allanik kiffartuussilluni sullissinerit. Illua-tungeriit akileeqataassutaat immikkualuttunut agguanneqartassapput pilersaarutitullu ataasiakkaanut tamanut atasumik aningaasaliussitissatut missingersuutitut naatsorsorneqartarlutik. Tamatumani naalagaaffiup suliffeqarfiini ”Ingerlatat naalagaaffiup aningaasateqarfiinit programinullu aningaasanit aningaasalersugaasuni” Aningaasanut ministereqarfiup missingersuusiormut ilitersuutaa naapertorlugu akigitat atorneqassapput. Namminersornerullutik Oqartussat akileeqataassutaat

³³ Tak. ilanngussaq 11, qup. 5.

³⁴ Tak. ilanngussaq 11, qup. 7.

pissapput Namminersornerullutik Oqartussat missingersuusiordermut malittarisassaat malillugit. Pilersaarutit suunerat ilusilerneqartassaaq Aatsitassanut Pisortaqarfiup aatsitassanut oliamullu siunissami pilersaarusiaasa iluanni. Illuatungerit minnerpaamik ukiumut ataasiarlutik naapittassapput ukiumut tullermut/ukiunut tullernut pilersaarutit isumaqatigiinniutiginnissaat siunertaralugu.

3. Suliffeqarfiit ilisimatusarfiillu suliassaat tunngaviusut, ilanngullugit paasisutissanik katersiviit: GEUS-ip DMU-llu piffissami siullermi sulinermut pisortallu suliassaannut tunngasut pillugit isumaqatigiissutit atuuffianni ilisimatusarnermi suliniutit aatsitassanut immikkut pingaaruteqartunik tunngavissiiisut suliarisassavaat. Piffissami isumaqatigiissuteqarfiusumi siullermi suliniutit aningaasartaat 2005-imisut annertutigissapput danskillu akinut iluarsiiisutigisartagaata allanngoriartornera malillugu iluarsineqartassallutik. Aamma isumaqatigiissutit ingerlateqqinneqaannartillugit GEUS-ip DMU-llu paasisutissanik katersiviit immikkut aatsitassanut tunngasutillit, soorlu assersuutigalugu sajuppillatsitsisarnermut tunngasut pillugit paasisutissanik katersiviit, aatsitassat aamma pinngortitamut malussarissumut tunngasut pillugit paasisutissanik katersiviit ingerlannerat, ingerlateqqissavaat aningaasalersorlugulu.

4. Siuliini taaneqartut saniatigut suleqatigiinnermut akiliutaasartut allat pillugit aningaasat atugassaritit suliffeqarfiit akuliusimasut akornanni immikkut isumaqatigiinniutigineqartassapput. Kalaallit danskillu suliffeqarfii tamarmik immikkut suliffeqarfiup missingersuutininut malittarisassaasa il.il. atuuttut eqqortinneqarnissaannut akisussaassapput.

5. Naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat suliffeqarfiisa sulianut attuumassutillit peqatigalugit danskit kalaallillu naalackersuisui piffissap isumaqatigiissuteqarfiup siulliup naanissaa qaammatinik aqqaneq marlunnik sioqqullugu isumaqatigiinniutigilissavaat isumaqatigiissutit nutarterneqassanersut, tamatumani ilanngullugit suuneri, annertussusaat aamma suliassanut siunnersuinermit pisortatullu aqutsinermik ingerlassinermi tunngasunut akiliutit, suliassat aatsitassanut tunngasut pillugit isumaqatigiissutit kiisalu suliffeqarfiit ilisimatusarfiillu piffissami isumaqatigiissuteqarfimmi tullermi suliassaat. Isumaqatigiinniarterit naammassereersimassapput piffissap isumaqatigiissuteqarfiup naanissaa kingusinnerpaamik qaammatinik qulingiluanik sioqqullugu. Piffissap isumaqatigiissuteqarfiup tulliuttup naanerani tamaaqataanik isumaqatigiinniarterit aallartinneqassapput.“

Pisuussutit umaatsut suleqatigiissitap siunnersuutai isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaata §-iisa 9-attut ilaavoq. Aalajangersakkakkut siunnersuutigineqarpoq naalagaaffiup qulakkiissagaa namminersorlutik oqartussat suliassaqarfimmik pineqartumik aqutsinerminnut atatillugu akiliillutik siunnersorneqarsinnaassasut il.il. Siunnersuutit kingunerissvaa suliassaqarfimmik tigusinermiit Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut kiffartuussinissamik isumaqatigiissuteqassasut ukiuni 5-ini atuuttussamik. Isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat piffissap ukiunik 5-inik sivissussillip siulliup naanerani Kalaallit Nunaanni naalackersuisut aalajangissagaat isumaqatigiissut nutarterneqassanersoq ukiuni arlalinni (ukiut 5-iunngikkaluartuni) atuuttussanngorlugu. Kiffartuussinernik taasanik isumaqatigiissuteqartartillugu Danmarkimi naalackersuisut ilisimatusarneq Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissueqqissaarnermut immikkut pingaarutilik akeqanngitsumik Kalaallit Nunaanni naalackersuisunut atugassanngortittassavaat.

Immikkoortoq 6. Isumaqatigiinniarterneq pillugu

Naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut tapiissutai nul koruuninngorpata siunnersuut malillugu Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalackersuisut akornanni isumaqatigiinniartoqalissaaq. Aningaasarsiornermik inuutissarsiurtinillu piorsaanermik suleqatigiissitap nalunaarusiaata ilaani imm. 6 pillugu siunnersuutaanut naleqqiullugu suleqatigiissitap kingusinnerusukkut inassuteqarnera malillugu isumalioqatigiissitat akuersissutigaat

isumaqatigiinniarnerni sammineqassasut siunissami namminersorlutik oqartussat aamma naalagaaffiup akornanni aningaasarsiornikkut ataaveqaatissat, taakkununga ilanngullugit Kalallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat agguanneqartarnissaat, naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut tapiissutai ingerlateqqinneqassanersut aammalu siunnersuinnermut pisortatullu aqutsinnermut atatillugu sulianik isumaqatigiissut nangingneqassanersoq, tak. massuma siulianiittut.

Isumaqatigiinniutigisassanut ilaasut taasat pissutsit matuma kinguliiniittunut annermik atatinnerullugit isigineqassapput:

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut akornanni Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsinnermit isertitanik agguassinissamik isumaqatigiittoqanngippat isertitat taakku namminersorlutik oqartussanut nakkartassapput. Tamannali atuutinnigilaq selskabinit il.il. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsisut Danmarkimi pisortatut oqartussanit (naalagaaffimmit aamma kommunenit il.il.) piginneqataaffigineqartunit aammalu Danmarkimi akileraarutitigut akitsuutitigullu isertitanut. Isertitat taakku naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut tapiissutai nul kroninut ikilineqarpata Danmarkimi pisortatut oqartussanut nakkartalissapput.

Naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut tapiissutai nul kronenut ikilisinneqarpata tapiissutit ukiumut tulluuttumutaaq atuukkunnaassapput namminersorlutillu oqartussanut tapiissuteqartarunnaassalluni allaasumik isumaqatigiittoqanngippat. Tamanna atuutissaq Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat appaqikkaluarpataluunniit nunguikkaluarpataluunniit. Pissutsit taamaattut atuutilersinnaapput ukiumi immikkorluinnaq ataasiarluni isertitaqarfiup tullini ukiumi, s.ass. suliffeqarfinnik aatsitassarsiornermut attuumassutilinnik Kalaallillu Nunaanni pisortatut oqartussanit piginneqataaffigineqartut tunineqarnerata kingunerisaanik. Tapiissutillu atorunnaassanngillat ikileriaateqarnermut s.ass. pissutaappat selskabi naalagaaffimmit piginneqataaffigineqartumi naalagaaffiup piginneqataassutai tunineqarpata taamalu namminersorlutik oqartussat ikileriaateqarnermut toqqaannartumik sunniuteqanngippata. Taamak pisoqartillugu kisisit naalagaaffiup tapiissutaanik nul kronenngortisisinnaasut taamaallaat ilanngunneqassapput aningaasallu sinneruttut ukiumut tullianut nuunneqassapput ukiumilu tassani ilaatinneqassallutik.

Kiisalu siunnersuinnermut pisortatullu ingerlatsinnermut atatillugu sulianik Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut akornanni isumaqatigiissut ingerlaqqissinnaassanngilaq naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut tapiissutai nul kronenut apparpata pineqartut tamanna pillugu isumaqatigiissuteqanngippata.

Isumaqatigiinniutigisassanut ilaasussat taaneqartut saniatigut apeqqutit ilaatinneqarsinaapput suliassaqarfinnut inatsisit tunngaviusut naalagaaffeqatigiinnerullu iluani namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsinnaanngitsunut aammalu apeqqutinut allanut namminersorlutik oqartussat Danmarkimilu naalakkersuisut peqatigiillutik ingerlakkumassaannut aningaasartuutit matussutissanut attuumassutilit.

Illua-tungeriilli arlaannaalluunniit pissaanngilaq isumaqatigiinniarnerni aalajangersimasumik inerneqarnissaannut.

Tammanna takuneqarsinnaavoq isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaanni §-it 10-anni isumaqatigiinniarnissanut sinnaakkusiusanni.

Aningaasarsiornermik inuutissarsiutinillu suleqatigiissitap nalilerpaa:

- Periuseq piginnaatitaaffiit pisussaaffiillu imminnut naapertuuttuunissaannik ikorfartuisuusooq, tassa Kalaallit Nunaanni annerusumik namminersulerneq Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermik akisussaanerulernermit atassasoq, tak. imm. 2. Namminersorlutilli oqartussat namminneerlutik aalajangertassavaat suliassa qarfiit arlaqarnerusut tigurjumanerlugit taamalu aamma taakkununga aningaasartuutit tunngasut akisussaaffigiumanerlugit.
- Periutsip inuiaqatiginni kalaallini aningaasarsiornermik annerusumik immiut napatilernissaq ikorfartora Kalaallimmi Nunaata aatsitassarsiornermit ukiup ataatsip ingerlanerani isertitat siulliit 75 mio. kr. tigussartussaammagit tamatumunngalu peqatigitillugu aatsitassanik misissueqqissaarnerup iluani suliat siunnersuinermit pisortatullu ingerlatsinermit attuumassutillit, ukiumut 29 mio. kr.-nut naapertuuttut, naalagaaffiup aningaasalersortussaammagit.
- Periutsip qularnaassagaa Namminersorlutik Oqartussat tunngavississallugit aningaasarsiornermik patajaatsumik pilersarusiornermissamut Namminersorlutimmi Oqartussat namminneerlutik aalajangertassammassuk suliassa qarfiit sorliit qaqugulu tigussanerlugit, tak. namminersornermik inatsisissatut siunnersuut. Tamatumunnga ilaavoq ukiumoortumik aatsitassarsiornermit isertitat (75 mio. kr. siulliit annertussusiata saniatigut) annikillipata naalagaaffiup tapiissutai angeqqataannik amerleriassapput, tassa siusinnerusukkut amerlatsussiminnut uteqqissallutik, taamaattorli tak. pissutsit tapiissutit nul kronenut apparfiat matuma siuliani eqqartorneqartooq.

Isumalioqatigiit isumaqatigiittut, Søren Espersen-ili, MF (DF) pinnani, suleqatigiissitat innersuussutaat isumaqatigaat oqaseqaatit immikkoortuni 3-mi, 5-imi aamma 6-imi allannguutit taasat ilanngullugit.

Tammanna tunuliaqutaralugu isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaanni aningaasanik attaveqaatissanik aalajangersagassat ima oqaasertaqarput:

” § 5. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat ukiumut 3.202,1 mio. kr.-nik tapiiffissassavai, takuulli § 8, imm. 1. Aningaasat annertussusiligaapput 2007-imi akit akissarsiallu qaffasissusiat aallaavigalugu.

Imm. 2. Tapiissuutit ukiut tamaasa ukiumi pineqartumi aningaasanut inatsimmi akinut akissarsianullu naleqqussaait nalinginnaasut alleriarnerat malillugu naleqqussarneqartassapput.

Imm. 3. Tapiissutit 1/12-iisut amerlatigisut qaammatit tamaasa siuumoortumik tunniunneqartassapput.

Imm. 4. Aningaasanut tunngasunut ministerip Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigalugit akiliiffiusartunik allaasunik aalajangersagaqarsinnaavoq.

§ 6. Suliassa qarfiit §-it 2-4 malillugit namminersorlutik oqartussanit tiguneqartut piffissaq namminersorlutik oqartussat tigussiffiat aallamerfigalugu aningaasaliiffigineqartassapput.

Imm. 2. Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat pigisat nalillit piviusut suliassa qarfimmuut toqqaannartumik atasut tigussavaat.

§ 7. Kalaallit Nunaanni aatsitassanik iluaquteqarnikkut isertitat Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat pisassavaat.

Imm. 2. Isertitat imm. 1-imi taasat imaattunik isertitanik ilaqarput:

1. Aatsitassamik misissueqqaarnissamik, misissueqqissaarnissamik iluaquteqarnissamilluunniit akuersissutinik ataasiakkaanit isertitat, taammaattorli Atsitassanut Ikummatissanullu Pisortqarfiup aningaasartuutaanutmatussutissat pinnagit.
2. Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni piginnaatitaanermik pigisallit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorlutik ingerlassamik tunngasortannik akileraartitaanerannit isertitat.
3. Selskabini il.il. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsisut Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi oqartussanut piginneqataaffigineqartunit iseretitat.
4. Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni selskabini piginaatitaanermik pigisalinni imaluunniit selskabi toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumillunniit tamakkerlugit pigisalinni aktiaatillit iluanaarutaannik il.il. akileraarusiinermi sinneqartoortut.

§ 8. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornikkut namminersorlutik oqartussat isertitaqarpata, tak. § 7, naalagaaffiup tapiissutai ukiumi pineqartumi isertitat 75 mio. kr.-nit amerlanerussutaasa affaannik annikillineqassapput.

Imm. 2. Inatsisip atuutilerfiata kingorna 1. januarimiit aningaasat ukiumoortut 75 mio. kr. imm. 1-imi taasat ukiumi pineqartumi aningaasanut inatsimmi akit akissarsiallu nalinginnaasumik qaffariaataannut naapertuuttumik naleqqussarneqartassapput.

Imm. 3. Imm. 1 malillugu akiligassanik isumannaajaaneq ukiup tulliani pisassaaq.

§ 9. Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat aatsitassarsiornermik tiguserat peqatigalugu Danmarkimi naalakkersuisut qulakkiissavaat namminersorlutik oqartussat aatsitassarsiornermik ingerlatsinerminnut atatillugu akiliillutik siunnersorneqarnissaat sulianillu ingerlatsinerminnut atatillugu allatigut sullinneqarnissaat.

Imm. 2. Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut namminersorlutik oqartussat aatsitassarsiornermik tiguserat peqatigalugu imm. 1-imi taasat pillugit isumaqatigiissuteqassapput.

Imm. 3. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut aalajangiisinnaapput imm. 2-mi taaneqartumik isumaqatigiissut nutarterniarlugu ukiuni arlalinni atuuttussanngorlugu.

Imm. 4. Imm. 2 aamma imm. 3 malillugit isumaqatigiissuteqarnerit peqatigalugit Danmarkimi naalakkersuisut ilisimatusarnikkut paasisat Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorluni ingerlatsinermut immikkut pingaarutillit Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunut akeqanngitsumik atugassanngortissavaat.

§ 10. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut tapiissutaat nul koruuninut apparpata, tak. § 8, Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni siunissami aningaasarsiornikkut ataveqaatisanik isumaqatiginnialissapput, ilanngullugit aatsitassarsiornikkut isertitat agguannissaat, naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Nammi nersorlutik Oqartussanut tapiissutaasa atuutilerseqqinneqarnissaat aammalu § 9-mi tunniunneqartartut taasat pillugit isumaqatigiissutip nangeqqinneqarsinnaanera.”

VII

NUNANUT ALLANUT TUNNGASUT

Kapitalimi pingaernerullugu siunertaavoq ilaatigut nunanut allanut tunngasunik aalajangersakkat massakkut atuuttut aammalu Kalaallit Nunaata Danmarkillu suleqatigiinneranni periutsit massakkut atuuttut allaaserinerat ilaatigullu namminersornermik inatsisissami nunanut allanut tunngasunik aalajangersagassanik isumalioqatigiissitat isumaliutersuutaasa isummernerisalu allaaserinerat.

1. Aallaqqaasiut

Isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsissiatut siunnersuutaanni nunanut allanut tunngasut Namminersornerq pillugu isumalioqatigiissitani annertoqisumik oqallisaapput. Nunanut Allanut Pisortaqaarfiup aamma Nunanut Allanut Ministeriap sinniisaat oqallittarnerni peqataasarput. Suliassaqaarfittut nunanut allanut tunngasut suliassaqaarfinnut namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsinnaanngitsunut ilaapput, tak. isumaliutissiissummi *kapitali 3, immikkoortoq 2.2.*

Namminersorneruneq atulinggikkallarmat Kalaallit Nunaat nunanut allanut tunngasuni killilerujussuarmik peqataatinneqartarpoq. Tamatuma kingorna namminersornerullutik oqartussat annertuumik peqataatinneqartarput ullumikkullu nunanut allanut tunngasuni arlalinnik pisinnaatitaallutik. Taakku matuma kinguliani ersarinnerusumik allaaserineqassapput. Nunanut allanut tunngasunik isumalioqatigiissitat siunnersuutaasa ilaatigut tunngavigaat namminersornerunermik inatsimmi aamma piginnaatitsineramik inatsimmi aalajangersakkat atuuttut pillugit misilittakkat³⁵, ilaatigullu ersarissumik iluseqartingikkaluarlugit Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni namminersornerulerup kingorna suleqatigiinnerit pileriartorsimasut.

2. Nunanut allanut tunngasut ullumikkut ingerlanneqarnerat

2.1. Namminersornerunermik inatsimmi nunanut allanut tunngasunik aalajangersakkat

Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat isumaliutissiissummini nunanut allanut apeqqutinik sammisaqarput tassanilu malugalugu nunat akornanni isumaqatigiissuteqarsinnaanermut piginnaatitaaffik aamma naalagaaffiup (kunneqarfiup) inuiaat akornanni suleqatigiinnermut peqataanera inatsisit tunngaviusut malillugit naalagaaffiup oqartussaanniittoq tamannalu namminersornerunermik inatsimmi § 11, imm. 1-imi aalajangersarneqarluni. Tamatuma saniatigut Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat apeqqutinik pingasunik sammisaqarput³⁶.

Siullermik Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat paasivaat nunat akornanni isumaqatigiissutit ilaat isumaqatigiissutigittinnagit – inatsisiliorsinnaanermi il.il. periutsitulli – pisariaqartoq namminersornerullutik oqartussat siumut tusarniaavigereersimassallugit. Tamanna tunuliaqutaralugu namminersornerunermik inatsisisip §-iisa 13-ianni aalajangersarneqarpoq ”nunat akornanni isumaqatigiissutit folketingimit akuerineqartussat aammalu Kalaallit Nunaata soqutigisaanik immikkut attuisut isumaqatigiissutigineqartinnatik namminersornerullutik oqartussanut saqqummiunneqartassasut.”

Aapassaannik Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat namminersornerullutik oqartussat iliuserissamaagaat aallartitinneqarnerallu naalagaaffiup inuiaat akornanni suleqatigiinneranut imaluunniit nunanut allanut pissuseqarneranik allanik annertuumik pingaarutillit akuerineqartinnatik naalagaaffiup oqartussaanut isumaqatigiinniutigineqartassasut. Tamanna namminersornerunermik inatsimmi § 12-tut ilanngunneqarpoq.

Pingajussaannik Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat EF-ip tungaanut pissutsit oqaluuseraat. Isumalioqatigiissitat aallaavigaat Kalaallit Nunaata tamatuma nalaanni EF-imut ilaasortaanera siunnersuutikkullu apeqqut isummerfigineqartussaangimmat Kalaallit Nunaata EF-imut naleqqiulluni inissisimanerata allanngornissaa. Isumalioqatigiissitat aalajangersagassamik

³⁵ Tak. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissuteqarsinnaanernannik inatsit nr. 577 24. juni 2005-imeersoq.

³⁶ Tak. isumaliutissiissut 837/1978, atuagaq 1, qup. 35 kingornaniittullu.

siunnersuuteqarput Danmarkimi naalakkersuisunik pisussaatisumik namminersorerullutik oqartussat oqaloqatigereerlugit Kalaallit Nunaata immikkut ittumik EF-imi soqutigisaasa ingerlanneqarneranni ersarinnerusunik malittarisassiussasut. Aammattaaq namminersorerullutik oqartussat Europami Peqatigiit Rådianni Kalaallit Nunaata soqutigisaanik immikkut attuisunik akuerisassatut siunnersuutit ilisimatinneqartassapput. Siunnersuutit namminersorerunermik inatsisip §-iisa 15-ianni akuerineqarput.

Taakku saniatigut Namminersorerulernissamik isumalioqatigiissitat arlalinnik allanik nunanut allanut tunngasunik siunnersuuteqarput matuma kinguliani imaalillugit allaaserineqartunik³⁷:

”Matuma siuliani naalagaaffimi aamma namminersorerullutik oqartussat akornanni peqatigiinnissamik aalajangersakkanik siunnersuutit pingaaruteqarnerusut saniatigut isumalioqatigiissitat aamma siunnersuuteqarput inuutissarsiutinut ingerlatsinermit tunnganerusunik aalajangersagassanik taakku malillugit namminersorerullutik oqartussat namminneerlutik ilaatigut nunani allani immikkut soqutigisatik isumagisinnaassaagaat. Siunnersuutit imaqarput

namminersorerullutik oqartussat piumasarinnaagaat nunani Danmarkip aallartitaqarfiini Kalaallit Nunaata inuutissarsiutitigut immikkut soqutigisaqarfiini suleqatinik atorfiniitsisoqarsinnaassasoq soqutigisanik taamaattunik isumaginnittussanik. Naalagaaffimi oqartussat aalajangersinnaavaat tamatumani aningaasartuutit namminersorerullutik oqartussat isumagisassagaat,

naalagaaffimi oqartussat namminersorerullutik oqartussat isumaqatiginiareerlugit taakku pisinnaatissinnaagaat inuiaat akornanni Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutinik ingerlatsisut pingaartitaannik isumaqatigiinniarni Kalaallit Nunaata immikkut soqutigisaanik angusaqarniarlutik peqataasinnaanissannut aammalu

naalagaaffimi oqartussat suliat Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutillit pineqartillugit tamannalu naalagaaffiup soqutigisaanut akerliusunut isumaqarfigineqanngippat namminersorerullutik oqartussat piginnaatissinnaagaat tamatuminga qinnuteqareernerikkut toqqaannartumik isumaqatiginninniarnissamut allanut ministereqarfik ikiortigalugu.”

Siunnersuutit taakku kingusinnerusukkut namminersorerunermik inatsimmi §-it 16-iattut akuerineqarput.

Namminersorerulernermik inatsimmi namminersorerullutik oqartussat nunanut allanut sulinermit ingerlaavartumi ilaatinneqarnissaanik ikittuinnarnik aalajangersagaqarpoq. Tamatumunngali peqatigitillugu inatsit ima annertutisumik periarfissiivoq namminersorerullutik oqartussat namminersorerulernermik inatsisip 1979-imi atulernerata kingorna nunanut allanut tunngasuni peqataanera malunnaqisumik allanngoriartorsinnaasimalluni.

2.2. Namminersorerulernerup kingorna namminersorerullutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni suleqatigiinnerup allanngoriartornera

Julimi 1999-imi danskit kalaallillu nunanut allanut sillimaniarnermillu suliassaqarfinnik Kalaallit Nunaata soqutigisaanik suleqatigiissitaat ”Annoraamik nalunaarusiamik” taasamik saqqummersitsivoq, taassuma imarai suliassani pineqartuni Kalaallit Nunanni Danmarkimilu oqartussat suleqatigiinnerata allaaserinera. Annoraammik nalunaarusiaq Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat sulinerannut atatillugu Nunanut Allanut Pisortaqarfimmit Nunanullu Allanut

³⁷ Tak. isumaliutissiissut 837/1978, atuagaq 1, qup. 36 kingornaniittullu.

Ministereqarfimmit Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata nunanut allanut sillimaniarnermullu tunngasunik allakkiaatigut 23. januar 2006-ikkut ilaterneqarlunilu nutarterneqarpoq.

Aamma Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaata, pingaartumillu taassuma ataani suleqatigiissitaq nunanut allanut sillimaniarnermullu tunngasunik sammisallip, namminersorerullutik oqartussat ukioq 2002 ilanngullugu nunanut allanut tunngasunik iliuuseqartarnera annertuumik allaaseraat³⁸.

Kalaallit Nunaanni oqartussat nunanut allanut tunngasunik pissutsinut arlalinnut annertuumik akuutinneqarnikuupput. Namminersorerullutik oqartussat ingerlaavartumik suliani arlalinni ulluinnarni sulinerminni Nunanut Allanut Ministereqarfimmik suleqateqarput. Tamatuma saniatigut Nunanut Allanut pisortaqarfik aamma Danmarkimi ministereqarfiit ataasiakkaat sulianik ministereqarfiit taakku suliaannik aammalu nunanut allanut attuumassutitalinnik Kalaallillu Nunaannut immikkut pingaarutilinnik suleqateqarput.

Inuiaat akornanni isumaqatigiinniartarnerit pillugit suleqatigiinneq pisarpoq namminersorerullutik oqartussat naalagaaffiup isumaqatigiinniartitaanut ilaaneriniit Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut piginnaatitaanerinit aqutsinermi isumaqatigiissutissanik isumaqatigiinniussinerit isumaqatigiissuteqarnernullu, ilanngullugit aalisarnerup iluani aamma Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut piginnaatitaanissaannik inatsit immikkoortoq akuersissutigineqanngikkallarmalli, tak. matuma kinguliiniittut.

Pingaartumik EU-mut atatillugu malugineqassaaq Kalaallit Nunaat EU-miit animmat 1. februar 1985 atuutilersumik nunalli nunallu ilaanut imavissuit akianiittunut (OLT-nut) EU-millu immikkut isumaqatigiissuteqartunut ilaalluni. Tassunga atasumik EU-lu aalisarnermik isumaqatigiissuteqarpoq aalisarnerup iluani pineqartut akunnerminni imminnut attaveqarnerinik maleruagassiuusumik. Junimi 2006-mi Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut, Danmarkimi naalakkersuisut kommissionilu nutaamik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarput. Peqatigiinnissamik isumaqatigiissut tassaavoq politikikkut nalunaaruteqarneq pineqartut oqaluttuarisaanikkut, politikikkut, aningaasarsiornikkut aammalu kulturikkut attaveqaatit pissutigalugit kissaatigigaat aalisarnermik suleqatigiinnerup saniatigut ilaatigut ilisimatusarnermik (ilaatigut klimamik ilisimatusarnermik), ilinniartitaanermik, nukissiuutitut tunngasunik, takornariaqarnermik, kulturimik aamma inuussutissat isumannaatsuunissaannik ilaqartup nanginnissaa annertusinissaalu.

Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut Danmarkip EU-mik ataqatigiissaarinerani tusarniaavisartakkatut peqataanermikkut ataatsimiititaliani immikkut ittunik sulialinni peqataasinnaapput. Soorunami Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut periarfissaat aqutsisoqarfinni nukissat killeqarneratigut killeqarput. Tamatuma erseqqissarpaa pisariaqartoq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut aamma ministereqarfiit susassaartut suleqatigiissutinik isumaqatigiissuteqarnissaat.

Tamakku saniatigut Kalaallit Nunaat tigussaasunik nunanut allanut tunngasunik soqtigisaqarpoq, s.ass. Kalaallit Nunaata illersorneqarnera pillugu USA-lu isumaqatigiissummut (illersornissamik USA-lu isumaqatigiissut 1951-imeersoq), nunat avannarliit suleqatigiinnerannut, issittuni apeqqutinut, aalisarnermut, immami miluumasunut, avatangiisinut akileraartarnermullu tunngasunik Assersuutitut taaneqarsinnaavoq Arfanniartarnermik Nunat Assigiinngitsut kommissioniat (IWC);

³⁸ Tak. Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiissutaat, marts 2003, qup. 105-141 aamma qup. 643-740.

taassuma siunertaraa ”arferit piunnarlutillu aqunneqarnissaat aammalu arfanniarluni suliffissuaqarnerup naammaginatsumik piorsaavigineqarnissaa”. Kalaallit Nunaata annertuumik soqutigisaraa immap pisuussutaasa uumassusillit illersorneqarsinnaasumik iluaqutigineqarsinnaanissaat tassanissaarli aamma pineqarluni Kalaallit Nunaata inuisa kulturimik ilaanik piginniinnarnissaat. Naalagaaffiup IWC-mi ilaasortaana assersuutaavoq kattuffiup iluani suleqatigiinnermut kattuffimmut sinnaakkusiussat – naalagaaffiit kisimik IWC-mi ilaasortaasinnaapput – pisariaqalersikkaat kalaallit, savalimmiormiut danskillu kattuffiup politikianut peqatigiillutik isummersinnaasariaqartut pimoorullugu peqataaniaraanni. Tamanna tunuliaqutaralugu IWC-mi ataatsimiinnissat sioqqullugit kunngeqarfiup aallartitaannut najoqqutassaq peqatigiilluni Kalaallit Nunaata, Savalimmiut Danmarkillu akornanni isumaqatigiiniutigineqartartoq suliarineqartarpoq.

2.3. Itillimi oqaaseqaat

Illersornissami isumaqatigiissutip 1951-imeersup nutarterneqarnissaanik USA-mik isumaqatigiinniarnernut atatillugu Danmarkimi aammalu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut majimi 2003-mi Itillimi oqaaseqaat isumaqatigiinniarnerni Kalaallit Nunaata peqataatinneqarnerani apeqqutini pingaarnerni politikikkut toqqammavissanik annertunerusunik imalik atsiorpaat. Oqaaseqaat imaqarportaaq teknikimut aningaasanullu tunngasut pillugit USA-lu suleqatigiissutissat isumaqatigiinniutiginerinut atatillugu Kalaallit Nunaata peqataanissaani aammalu nunanut allanut sillimaniarnermullu tunngasuni allani peqataanissaani tunngavissanik pingaarnernik. Sulinerup nassataraa illersornissamik USA-lu isumaqatigiissutip nutarnerneqarnera aammalu peqatigiilluni oqaaseqaatit marluk teknikikkut aningaasarsiornikkullu aammalu avatangiisitigullu suleqatigiinnissamik imallit. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut Danmarkimi naalakkersuisut peqatigalugit illua-tungeriit allakkiaat pingasut Kalaallit Nunaanni Igalikumi augustusimi 2004-mi USA-p nunanut allanut ministeriata allakkianik atsiueqataaffigisaani atsiuinnermut atatillugu persuarsualaarnermi atsiueqataanerat.

Nunanut allanut sillimaniarnermullu tunngasunik Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut suleqatigiinerannik allakkiami Nunanut Allanut Pisortaqrarfiup aamma Nunanut Allanut Ministereqrarfiup Itillimi oqaaseqaat ima eqqartorpaat:

”Oqaaseqaatip apeqqusinnigilaa apeqqutit taamaattut naalagaaffimmi oqartussat isumagisassarigaat taamaattumillu naggataagut naalagaaffimmi oqartussanit aalajangiiffigisassaasut. Danmarkimili naalakkersuisut inatsisit tunngaviusut malillugit akisussaannerat pisinnaatitaanerallu apeqqutaatillugu oqaaseqaatip Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu oqartussat suleqatigiinnerata piviusumik peqataatitsinermik sunniuteqataaernermillu tunngaveqartut naalagaaffiup ilaani immikkoortortat marluk naliggiillutik apeqqutini tamani Kalaallit Nunaata Danmarkillu peqataaffigisaani politikikkut sinaakkutai aalajangersarneqarput. Tunngaviusumik oqaaseqaammimi aalajangersarneqarpoq apeqqutit taamaattut Kalaallit Nunaannut immikkut soqutiginaateqartillugit inuiaallu akornanni isumaqatigiinniutigineqartillugit aallaavissaq naleqquttoq tassaasoq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiinniarni Danmarkimi naalakkersuisut peqatigalugit peqataasassasut kalaallit isumaat soqutigisaallu saqqummiussinnaajumallugit. Inuiaat inatsisaasa periarfissiinerannut taamanna naleqquppat Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut Danmarkimi naalakkersuisut peqatigalugit atsiuqataasinnaapput inuiaat akornanni isumaqatigiinniarnernit inuiaat inatsisaat malillugit naalagaaffik sinnerlugu pituttuisumik isumaqatigiissuteqarnermik nassataqarpara.”

2.4. Piginnaatitsinermik inatsit

Folketingip 1. oktober 2002-mi ammarneqarnerani ministeriunerup oqaaseqarnermini neqeroorutigaa Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu oqartussat aaqqissuussinissamik taakkunani

naalackersuisut piginnaatitaassasut naalagaaffik sinnerlugu inuiaat akornanni Kalaallit Nunaannuinaq imaluunniit Savalimmiunuinaq tunngasuni qanoq iliuseqarsinnaanissaannik oqaloqatiginiarlugit. Danmarkimmi aamma Savalimmiuni Kalaallillu Nunaanni naalackersuisut isumaqatigiinniarnersa kinguneraat siunnersuutigineqarmat Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu assigiimmik aaqqissuusinissaq inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissuteqarsinnaanermik. Saavalimmiuni aamma Kalaallit Nunaanni naalackersuisut kissaatigisaat malillugit Danmarkimi naalackersuisut inatsisissat siunnersuutit marluk saqqummiuppaat – aappaa Kalaallit Nunaannut tunngasoq aappaalu Savalimmiunut tunngasoq. Inatsisissat siunnersuutit Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu oqartussanit suliarineqareerlutillu, ilaatigut Inatsisartunit Lagtingimillu akuerineqareerlutik, junimi 2005-imi Folketingimi akuerineqarput.

Namminersornerullutik oqartussat nunanut allanut piginnaatitaanerannik inatsisitigut tunngaviit inatsisikkut piginnaatitsissutikkut annertuumik allannortinneqarput. Allannguut piffissami sivisunerusumi pineqartumi allannortartornermut, kingullermik Itillimi oqaaseqaammut, naleqquppoq.

2.4.1. Piginnaatitsinermik aaqqissuussineq

Piginnaatitsinermik inatsisip qiteraa Kalaallit Nunaanni naalackersuisut ersarissumik nalinginnaasumillu oqaasertalimmik periarfissinniarlugit namminneerlutik – naalagaaffik sinnerlugu Nunanulli Allanut Ministereqarfik peqatiginagu – nunat allat nunallu arlallit kattuffiinik suliaasaqarfinni tamakkerlugit tigusaminni isumaqatiginninniarlutillu isumaqatigiissuteqarsinnaanissaannik³⁹. Peqatigalugu aaqqissuussinerup tunngavigaa Danmarkimi oqartussat naalagaaffiup nunanut allanut politikianut piginnaatitaaffisa pisussaaffisalu killilerneqannginnissaat, tak. inatsisini tunngaviusuni § 19.

Inatsit piginnaatitsissut malillugu Kalaallit Nunaanni naalackersuisut ”nunani allani naalagaaffinnik nunallu arlallit kattuffiinik inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatiginninniarlutillu isumaqatigiissuteqarsinnaapput, ilanngullugit aqutsinermut atatillugit isumaqatigiissutit suliaasaqarfinnut tamakkerlugit tigusanut tunngasut”. Inatsisip pingaernerullugu atuuffissaatut naatsorsuutigineqarput nunanik saniliniq aamma EU-mik illua-tungeriilluni isumaqatigiissuteqarsinnaaneq, s.ass. aalisarneq, niuerneq, marloqiusamik akileraartarneq, kulturi, ilisimatusarneq, atuartitaaneq, isumaginninnermut, peqqinnissamat, avatangiisinut, takornariaqarnermut assigisaannullu tunngasut pillugit. Aaqqissuussinerup ilagaa Kalaallit Nunaanni naalackersuisut isumaqatigiissuteqarsinnaanngimmata naalagaaffiup ilaanut allanut atuuttussanik.

Nunat arlallit isumaqatigiissutaat Kalaallit Nunaannut soqutiginarsinnaasut Danmarkimissaq atuuttussaassapput. Taakkunani piginnaatitsineq atorsinnaassanngilaq Kalaallit Nunaat aamma Danmark inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissutinut atatillugu immikkoorlutik peqataasinnaanngimmata. Tamatumani Danmark naalagaaffik sinnerlugu isumaqatigiissuteqartussaassaaq. Isumaqatigiissut Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu atuutissappat Danmarkimulli atuunnani Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu naalackersuisut aaqqissuussinerup iluani naalagaaffik sinnerlugu peqatigiillutik isumaqatigiissuteqarsinnaapput.

Piginnaatitsineq isumaqatigiissutinut inuiaat arlallit kattuffiisa Danmarkip ilaasortaaffigisaasa iluanni isumaqatigiinniutigineqartuni atuutinngilaq. Inuiaat arlallit kattuffiinut EU-mi ilaasortat

³⁹ Tak. Kalaallit Nunaanni naalackersuisut inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissuteqarsinnaanerannut inatsisissamat oqaaseqaatit nalinginnaasut, L 168, 2004-05, ataatsimiinnerit aappaat.

namminneerlutik ilaasortaaffiginnisaannut tamannalu pissutigalugu EU ataasiinnarmik taasisinnaatillugu (s.ass. NAFO-mi, NEAFC-mi aamma NASCO-mi) piginnaatitsinermik aaqqissuussineq taamaattoq atorneqarsinnaavoq. EU-p iluani tamatuma tungaanut allanngoriartornerup kingunerissavaa siunissami arlalinnik pisoqartassamat piginnaatitsinerup taamaalilluni atorneqarsinnaaneramik nassatalimmik.

Piginnaatitsinermik aaqqissuussineq isumaqatigiissutini illersornissami sillimaniarnermullu attuumassutilinni atuutinngilaq, aamma s.ass. aaqqissuussinerup ilaginnigilaa illersornissamik USA-mik isumaqatigiissuteqarneq.

Piginnaatitsinermik aaqqissuussinerup ilaatut inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissutit piginnaatitsinermik inatsit malillugu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiissutigisussaavaat taaguuteqartillugit "Kunngeqarfiup Danmarkip ilaa Kalaallit Nunaannut tunngasoq" isumaqatigiissutillu Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu naalakkersuisut peqatigiillutik isumaqatigiissutaanni taaguut "Kunngeqarfiup Danmarkip ilai Saaavalimmiunut aamma Kalaallit Nunaannut tunngasut". Aalajangersagaq malillugu taaguutit allat aalajangersarneqarsinnaapput. Nunanut Allanut Ministereqarfiup kaajallaasitami Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu naalakkersuisut oqaloqatigereerlugit kingusinnerusukkut isumaqatigiissutit taamattut taaguutaat Danmarkimi naalakkersuisut aqutsisullu sinnerlugit isumaqatigiissutaasussatut isikkullit aalajangersarpaat⁴⁰.

2.4.2. Piginnaatitsinermik inatsisip ilai allat

Piginnaatitsinermik aaqqissuussinerup saniatigut piginnaatitsinermik inatsit allanik marlunnik ilaqarpoq kalaallit soqutigisaminnik annerusumik ingerlassinissaannut ilapittuisinnaasunik.

Namminersornerunermik inatsisip §-iisa 16-iata, imm. 3-p annertusineqarneranik nutarterneqarneranillu aalajangersagaqarpoq taamaalilluni namminersornerullutik oqartussat sinniisaasa naalagaaffiup aallartitaqarfiini "suliassat Kalaallit Nunaanni oqartussat tamakkerlugit tigusaannik" aamma taamaalilluni nunanut Kalaallit Nunaata inuutissarsiutitigut immikkut soqutigisaqarfiinut killeqartitaanngitsuni isumagisinnaagaat.

Ammattaq Kalaallit Nunaata nammineq atini atorlugu inuiaat akornanni kattuffinnut ilaasortaasinnaaneramik aalajangersagaqarpoq. Inuiaat akornanni kattuffiit naalagaaffiunngitsut aamma naalagaaffiit kattuffiginnisaasa ilaasortaasinnaanerannik ammaassitillugit Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunit qinnuigineqarlutik isummersinnaapput Kalaallit Nunaata ilaasortaannissaanik qinnuteqaat tunniunniarlugu ilalerniarluguluunniit tamanna Kalaallit Nunaata inatsisini tunngaviusuni inissisimanageranun naapertuuppat. Inatsisissatut siunnersuummut oqaseqaatini allassimavoq aalajangersagaq taanna amerlanerusutigut ilanngulluni ilaasortaasinnaanermut imavissuit illua-tungaaniittunut nunanullu allanut soqutigisaanik naalagaaffiup ilaasortaasup isumagineqartunut tunnganerusoq.

3. Nunanut allanut tunngasunik aalajangersagassanik isumalioqatigiissitat siunnersuutaat

Soorlu matuma siuliani takuneqarsinnaasoq namminersornerullutik oqartussat ullumikkut nunanut allanut sulianut peqataanerat ilaatigut namminersornerunermik inatsimmi aamma

---

⁴⁰ Tak. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissuteqarsinaanerat inatsit nr. 577 24. juni 2005-imeersumi § 2, imm. 2, matuma kingorna taagorneqartoq "inatsit", najoqqutaralugu Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut suleqatigiinnerata ersarinnerusumik aalajangersaavigineqarnera pillugu kaajallaasitaq nr. 125 26. september 2005-imeersoq..

piginnaatitsinermik inatsimmi inatsisinik aalajangersakkanik ilaatigullu s.ass. Itillimi oqaaseqaatinik aammalu periusigineqaleriartorsimasunik toqqammaveqarpoq.

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat assut pingaartippaat namminersornermik inatsisip imaqarnissaa ataatsimoortumik siunnersuummik Kalaallit Nunaata nunanut allanut politikimut tunngasuni peqataanerata ataatsimoortumik pileriartorfigisinnaasaanik. Isumalioqatigiissitat akueraat Danmarkimi naalackersuisut inatsisit tunngaviusut sinnaakkusiussaannik naliliinerat pissutigalugu taamaallaat killilimmik inatsisinik aalajangersagaqartoqarsinnaasoq namminersorlutik oqartussat ullumernit annerusumik nunanut allanut pisussaaffilerneqarnissaannik. Peqatigitilluguli isumalioqatigiissitat kissaatigaat Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut akornanni periarfissiisoqassasoq isumaqatigiissuteqarnissanut suleqatigiinnerup arlalitsigut annertusarneqarsinnaaneramik periarfissiisumik. Sianigisassat taakku marluk qitiupput isumalioqatigiissitat nunanut allanut politikimik aalajangersagaqarnissanik siunnersuuteqarneranni.

Namminersornermik inatsisissami nunanut allanut tunngasunik kapitalip ilusilersornerata nalaani Inatsisinik tunngaviusunik inuiaallu inatsisaannik suleqatigiissitamut isumalioqatigiissitat siunnersuummik ataatsimoortumik isummerfigisassaannik suliat inissinneqarput. Isumalioqatigiissitat suleqatigiissitat siunnersuutai isumaqatigaat.

Siunnersuutikkut namminersorlutik oqartussat nunani allani politikimi suleqatigiinnermi peqataanissaa pingaarnerusumik sinaakkusiorneqarpoq tamatumunngalu peqatigitillugu Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut akornanni isumaqatigiissuteqartoqarsinnaanerannik ammaassisoqarpoq arlalitsigut suleqatigiinnermik annertusaallunilu ilusilersuisinnaasumik. Taamaalillutik isumalioqatigiissitat isumaqarput namminersornermik inatsisissap pineqartumi ukiumi arlaqarnerusuni suleqatigiinnerup ilorraap tungaanut allanngoriartorerata nanginnissaa ammaakkaa.

Tamanna tunuliaqutaralugu isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat namminersornermik inatsimmi nunanut allanut kapitali aalajangersakkamik imaattumik aallaqaateqassasoq:

” § 11. Kalaallit Nunaanni naalackersuisut inuiaat akornanni tunngasut pillugit iliuuseqarsinnaapput kapitalimi uani aalajangersakkat malillugit aammalu Danmarkimi naalackersuisut isumaqatigalugit.

Imm. 2. Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut inuiaat akornanni tunngasut pillugit Kalaallit Nunaata soqutigisai aammalu Danmarkip kunngeqarfiata soqutigisai ataatsimoortut isumannaarniarlugit kapitalimi uani aalajangersakkat malillugit suleqatigiissapput.

Imm. 3. Kapitali una malillugu Kalaallit Nunaanni naalackersuisut pisinaatitaaffiisigut Danmarkimi oqartussat inatsisit tunngaviusut malillugit akisussaaffiat aammalu inuiaat akornanni tunngasunut pisussaaffii killilerneqanngillat nunanummi sillimaniarnermullu tunngasut naalagaaffiup oqartussaasa isumagisarimmatigik.“

Aalajangersakkap oqaatigai nunanaut allanut tunngasunik sulinermi sinaakkutissat tunngavissallu pingaarnertit tamatumunngalu peqatigitillugu Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut suleqatigiinnerata ersarinnerusunik isumaqatigiissuteqarnertigut aalajangersarneqarsinnaanera ammaallugu. Peqatigitillugu aalajangersarneqarpoq nunanut allanut sillimaniarnermullu tunngasut naalagaaffiup oqartussaasa susassarigaat aammalu inatsisikkut Danmarkimi oqartussat pineqartumi akisussaaffii piginnaatitaanerilu killilerneqanngitsut, tak, inatsisit tunngaviusut.

Siunnersuutip ilaata sinneranik eqqartuineq immikkoortunut pingasunut aggugaavoq:

- Kalaallit Nunaanni naalakersuisut naalagaaffik sinnerlugu inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatiginninniarlutillu isumaqatigiissuteqarsinnaanerat (§ 12).
- Kalaallit Nunaanni naalakersuisut naalagaaffimmi naalakersuisut ataanni nunanut allanut politikimi apeqqutitut peqataatinneqarnissat (§ 13).
- Aalajangersagassatut siunnersuutit allat (§§ 14, 15 og 16).

3.1. Kunngaqarfik sinnerlugu Kalaallit Nunaanni naalakersuisut inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatiginninniarlutillu isumaqatigiissuteqarsinnaanerat

Kalaallit Nunaanni naalakersuisut naalagaaffik sinnerlugu inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatiginninniarlutillu isumaqatigiissuteqarsinnaanerat namminersornermik inatsimmi nunanut allanut aalajangersagassatut siunnersuutip ilagaa pingaartoq. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat siunnersuutaata tunngavigaa piginnaatitsinermerk aqqissuussineq, tamatumalu namminersornermik inatsimmi allaanerusumik ilusilernissaa isumalioqatigiissitani oqallisaanngaatsiarpoq.

Ilaasortat Kalaallit Nunaanneersut pingaartippaat piginnaatitsissutitut inatsisissamut siunnersuutip 2005-imi suliarineqarnerani Kalaallit Nunaanni naalakersuisut nalunaarutigereermassuk piginnaatitsissutitut inatsit Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat isumalioqqutaanut siumut pituttuisuussanngitsoq. Ilaasortat Danmarkimeersut tamatumunnga illua-tungiliullugu taavaat Danmarkimi naalakersuisut Kalaallit Nunaanni naalakersuisut nalunaarutaannut isumaqataallutik nalunaartut tassami Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat sulinerat inatsisit tunngaviusut naalagaaffeqatigiinnerullu killissarititaasa iluanniimmat aamma piginnaatitsissutitut inatsisikkut nunanut allanut tunngassutilinni killissarititaasutut aalajangikkat ajornartinnngisaattulli annertutigisumik aqqissuussisoqareersimammat.

Siunnersuut piginnaatitsissutitut aqqissuussinissamut tunngasutigut piginnaatitsissutitut inatsimmut naleqqiullugu oqaasertalersuineritigut arlalitsigut allannguutissanik siunnersuutitaqarpoq piginnaatitaaffitsigut siunertarisanut allannguutaasussaannngitsunik. Taamaalilluni inuiaat inatsisaat tunngavigalugit isumaqatigiinniarnissamut isumaqatigiissuteqarnissamullu piginnaatitaaneq maannakkut atuuttutut aqqissuussinermisulli killissarititaasunik tunngavigisassanillu malinniffiusussaavoq. Danmarkimi naalakersuisut naliliipput Kalaallit Nunaat inuiaat assigiinnngitsut susassaqarfiini nammineq atermini iliuseqartarnissamut piginnaatitaallissaguni namminersuvittariaqartoq imaluunniit inatsisinik tunngaviusunik allannguisoqartariaqartoq.

Isumalioqatigiissitat siunnersuutaat ima oqaasertaqarpoq:

” § 12. Kalaallit Nunaanni naalakersuisut naalagaaffiit allamiut aammalu inuiaat arlallit peqatigiiffii naalagaaffik sinnerlugu isumaqatiginiarlugillu isumaqatigiissuteqarfigisinnaavaat, tamatumunnga ilanngullugit ingerlatsinermi isumaqatigiissutinik taamallat Kalaallit Nunaannut aammalu suliassaqarfinnut tamakkerlugit tigusanut tunngasunik.

Imm. 2. Inuiaat akornanni isumaqatigiissutit taamaallaat Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu attuumassutillit aammalu suliassaqarfinnut tamakkerlugit tigusanut tunngasut pillugit Kalaallit Nunaanni aammalu Savalimmiuni naalakersuisut aalajangiinerisigut naalagaaffik sinnerlugu Kalaallit Nunaanni savalimmiunilu naalakersuisut peqatigiillutik isumatigiinniutigisinnaallugillu isumaqatigiissuteqarfigisinnaavaat.

Imm. 3. Inuiaat akornanni isumaqatigiissutit imm. 1 imaluunniit imm.2 malillugit isumaqatigiissutigineqartut taakkunani aalajangersakkat malillugit atorunnaarsinneqarsinaapput.

Imm. 4. Inuiaat akornanni isumaqatigiissutit illersornissamut sillimaniarnermullu tunngasut aammalu inuiaat akornanni isumaqatigiissutit Danmarkimut atuuttussat imaluunniit naalagaaffiit arlallit peqatigiiffianit Danmarkip ilaasortaaffigisaanit isumaqatigiinniutigineqartut § 13-imi aalajangersakkat malillugit isumaqatigiinniutigineqarlutillu isumaqatigiissutigineqartassapput.

Imm. 5. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiinniutigisamaakkatik aallartitsinnagit, isumatigiinniarnermik ingerlanerini aammalu inuiaat akornanni isumaqatigiissutitik atulersinnagit imaluunniit atortuujunnaarsinnagit Danmarkimi naalakkersuisut ilisimatittassavaat. Aalajangersagaq una pillugu killissarititat Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiinniareernerisigut aalajangersarneqartassapput.

Imm. 6. Imm. 1 malillugu inuiaat akornanni isumaqatigiissutit naalagaaffik sinnerlugu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiissutigisassavaat ima taaguuserlugit:

- a) Kunneqarfiup Danmarkip ilaa tassaasoq Kalaallit Nunaat isumaqatigiissullu naalagaaffiit akornanni isumaqatigiissutit isikkulik.
- b) Kalaallit Nunanni naalakkersuisut isumaqatigiissullu naalakkersuisut imaluunniit aqutsisutut oqartussat akornanni isumaqatigiissutit isikkulik. Taamatut pisoqartillugu isumaqatigiissutit siuleqtaani inatsimmi uani imm. 8-mi aalajangersakkat ersarinnerusut innersuunneqartassapput.

Imm. 7. Imm. 2 malillugu inuiaat akornanni isumaqatigiissutit naalagaaffik sinnerlugu Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu naalakkersuisut peqatigiillutik isumaqatigiissutigisassavaat taaguuserlugit kunneqarfiup Danmarkip ilai tassaasut Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat.

Imm. 8. Taaguutit imm. 6-imi aamma imm. 7-imi aammalumi taaguutit allat assingusut atorpeqarnissaannik ersarinnerusunik aalajangersaasoqarsinnaavoq imm. 5-imi aalajangersakkat malillugit.“

Soorlu aalajangersakkani takuneqarsinnaasoq suli eqqarsaataavoq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut naalagaaffinnik allanik inuiaallu arlallit kattuffiinik inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatiginninniarlutillu isumaqatigiissuteqarsinnaasasut, ilanngullugit aqutsinermik isumaqatigiissutit, isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaannuinnaq tunngasuuppata aamma isumaqatigiissutit suliassaqrinnut tamakkerlugit tigusanut tunngasuuppata. Tamatumunga ilaavoq isumaqatigiissut imaqassanngitsoq apeqqutit ilaannik suli Danmarkimi oqartussat oqartussaaffigisaannik. Soorlu inatsimmi piginnaatitsissummitulli inuiaat akornanni suliassat iliuuseqarfiginissaannik piginnaatitsivittoqassanngilaq. Tamatumani namminersorlutik oqartussat nunanut allanut tunngasuni piginnaatitaanerit namminersorlutik oqartussat suliassaqrinnut Kalaallit Nunaata inatsisiliorfigisinnaallugillu aqutaanut piginnaatitaanerannit allaassuteqassaaq. Danmarkimi naalakkersuisut suli nunanut allanut politikimi oqartussaaginnassapput aammattaq apeqqutini Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunut piginnaatitsisutigineqartuni.

§ 12, imm. 4-mi erseqqissarneqarpoq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut piginnaatitaanermikkut inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissuteqarsinnaanngitsut illersornissamut sillimaniarnermullu tunngasunik attuumassutilinnik aamma inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissutiinik Danmarkimut atuuttussanik imaluunniit inuiaat arlallit kattuffiata Danmarkip Kunneqarfiata ilaasortaaffigisaata iluani isumaqatiginninnutigineqartunik. Isumaqatigiissutit taamaattut Danmarkimi naalakkersuisunit isumaqatigiissutigineqartassapput Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut peqataatillugit siunnersuutip §-iisa 13-iata matuma kinguliini eqqartorneqartussat periarfissiinerata annertussusia malillugu.

Malugineqassaaq § 12, imm. 6-8-mi taaguutit pineqarmata Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiissuteqarnerminnut atatillugit atugaat. Isumaqatigiissutit amerlanersaat Danmarkimi naalakkersuisut aqutsisulluunniit isumaqatigiissutaasut isikkoqarmata taamaattumillu taaguut ”Kunneqarfiup Danmarkip ilaa Piginnaatitsinermik aaqqissuussinerup ilaatut inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissutit piginnaatitsinermik inatsit malillugu Kalaallit Nunaanni

naalackersuisut isumaqatigiissutigisussaavaat taaguuteqartillugit ”Kunneqarfiup Danmarkip ilaa Kalaallit Nunaannut tunngasoq” qaqutiguinnaq atorneqartarmat isumalioqatigiissitat isuummerput taaguut taanna taaguummik ”Naalackersuisut”-mik ilaniarlugu isumaqatigiissut naalackersuisut imaluunniit aqutsinermik oqartussat akornanni isumaqatigiissutaasutut isikkulik. Tamatuma takutippaa Nunani Allani Ministereqarfiup tamanna pillugu kaajallaasaani taaguutit atorneqartartut.

3.2. Naalagaaffiup oqartussaasa ataanni Kalaallit Nunaanni naalackersuisut nunanut allanut tunngasunut peqataatinneqarnissat

Piginnaatitaanermik aqqissuussinerup Kalaallit Nunaanni naalackersuisut sinnaakkusiussat iluanni periarfissikkaluara inuiaat inatsisaat malillugit nammineerlutik isumaqatiginninniarlutillu isumaqatigiissuternissaannut aamma pisariaqarpoq Kalaallit Nunaanni naalackersuisut peqataatinneqartassat naalagaaffimmi oqartussat inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatiginninniarlutillu isumaqatigiissuteqarnerini immikkut Kalaallit Nunaannut pingaarutilinni.

Immikkortup 2.1 ataani nassuiarneqarput nunanut allanut tunngasut isumaqatigiissutiginerannut atatillugu namminersorerullutik oqartussat peqataatinneqartarnerannik namminersorerunermik inatsimmi aalajangersakkat. Isumalioqatigiissitat isumaqarput pineqartumi Kalaallit Nunaata peqataasarnerni periusinngoriartorsimasoq namminersorermik inatsimmi ersersittariaqartoq namminersorlutik oqartussat namminersorerunermik inatsisip malitsigisaanut sanilliullutik annerusumik peqataatilerneqatigut.

Isumalioqatigiissitat aalajangersagassatut siunnersuutat ima oqasertaqarpoq:

”§ 13. Inuiaat akornanni isumaqatigiissutissat Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutillit isumatigiinniutigilersinnagit Danmarkimi naalackersuisut Kalaallit Nunaanni naalackersuisut ilisimatittassavaat. Kalaallit Nunaanni naalackersuisut kissaateqarnerat malillugu aalajangersakkap uuma iluani suleqatigiinnermi malittarisassat ersarinnerusut, ilanngullugittaap qaqugukkut isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqarnerusut, ministeri susassaqartorlu isumaqatigiissuteqarfigineqarsinnaavoq.

Imm. 2. Suliani taamaallaat Kalaallit Nunaannut tunngasuni Danmarkimi naalackersuisut Kalaallit Nunaanni naalackersuisut piginnaatissinnaavaat Danmarkimi nunanut allanut ministereqarfik peqatigalugu isumaqatiginninniarnissamik.

Imm. 3. Isumaqatigiissutit Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata peqatigiillutik isumaqatigiinniutaat Danmarkip naalackersuisa, sapinngisamik annertunerpaamik Kalaallit Nunaanni naalackersuisui peqataatillugit, atsiortassavaat.

Imm. 4. Inuiaat akornanni isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutillit atulersinneqartinnatik imaluunniit atorunnaarsinneqartinnatik Kalaallit Nunaanni naalackersuisunut oqaaseqarfigitinneqartassapput. Danmarkimi naalackersuisut pisariaqartikkunikku isumaqatigiissuteqarsinnaapput Kalaallit Nunaanni naalackersuisut akuersitinnagit taamaattoqartillugulu tamanna annertunerpaatigut pisassalluni akuersissut Kalaallit Nunaannut atuuttussaatinnaagu.“

Takuneqarsinnaasut isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat Danmarkimi naalackersuisut inuiaat inatsisaat malillugit immikkut Kalaallit Nunaannut pingaarutilinni isumaqatiginninniarnit sioqullugit Kalaallit Nunaanni naalackersuisut kalerrittassagaat. Tassunga atatillugu siunnersuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni naalackersuisut ministerillu ataasiakkaat oqartussaaffigisaminnut atatillugu suleqatigiinnissamut ersarinnerusunik malittarisassiorsinnaasut taakkunanilu suliassaqarfiit ataasiakkaat pillugit ersarinnerusumik aalajangersaasoqarsinnaasoq isumaqatigiissutit qanoq ittut pineqartillugit Kalaallit Nunaanni naalackersuisut

kalerinneqartassanersut tusarniaavigineqartassanersulluunniit. Tamatumunga ilaanggullugu assersuutigalugu aamma sinaakkusiortoqarsinnaavoq qaqugu aamma qanoq ililluni Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut naalagaaffiup isumaqatigiinniartitaanut peqataatinneqarsinnaanersut.

§ 13-imi, imm. 2-mi siunnersuutigineqartoq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut suliani Kalaallit Nunaannuinaq tunngasuni piginnaatinneqarsinnaasut Nunanut allanut Ministereqarfik peqataatillugu isumaqatiginninniarnissamik piginnaatinneqarsinnaasoq ilaatigut namminersornerunermik inatsimmi § 16, imm. 3-mik toqqammaveqarpoq. Ilaanneeriarluni suliat taamaattut pillugit toqqannartumik isumaqatigiinniartoqarsinnaavoq Nunanut Allanut Ministereqarfik peqataatinnagu piginnaatitsinermik aalajangersakkat malillugit. Tamatumunnga assersuutigineqarsinnaavoq EU-mik isumaqatiginninniarneq 2006-imi aalisarnermik isumaqatigiissummik nutaamik aammalu peqatigiinnissamik isumaqatigiissummik inernilik, tak. *immikkoortoq 2.2*. Matumani namminersornerullutik oqartussat piginnaatitsinermik inatsit atorsimasinnaagaluurpaat pitsaernerpaamilli angusaqarniarnissamik periarfissat ataatsimut nalilersorneranni qinerlugu isumaqatigiinniarnert Danmark peqatigalugu ingerlanniarlugit.

Imm. 3-kkut siunnersuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalakkersuisut peqatigiillutik isumaqatigiinniarunik isumaqatigiissut Danmarkimi naalakkersuisunit atsiorneqassasoq periarfissallu annertunersaanni Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut peqatigalugit. ”Periarfissat annertunersaat”-nut ilaatigut tunuliaqutaavoq Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut kisimik aalajangigassarinnngimassuk kina atsiortuussanersoq. Aamma isumaqatigiissummi peqataasoq alla tamanna pillugu isumaqarsinnaavoq, soorlu aamma inuiaat inatsisaat malillugit periuseqarlunilu ileqquliussaqartoqarsinnaasoq tamatumunnga akerliusumik.

Siunnersuutip imm. 4-ani takuneqarsinnaavoq inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutillit isumaqatigiissutigineqannginnerminni imaluunniit atorunaarsinneqannginnerminni Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunit saqqummiunneqartassasut oqaaseqarfigisassanngorlugit. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut kissatiginngippassuk isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaannut atuunnissaa imaluunniit Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut oqaaseqaataat tigunggippassuk isumaqatigiissut atsiorneqarsinnaavoq. Taamak pisoqartillugu isumaqatigiissut ”periarfissat annertunersaanni” atsiorneqassaaq Kalaallit Nunaannut atuuttussaatinnaq. Inuiaat akornanni isumaqatigiissutit ilaanni – s.ass. inuit piginnaatitaanerinit imaluunniit pinerliiniat akiorneqarnerannut tunngasuni – periarfissaqaraniluunniit kissaatiginangilaq isumaqatigiissutit nunap ilaani sumi atuutsinneqarfissaanik apeqqusiissalluni killiliissalluniluunniit. Tusarniaanissamut pisussaaneq namminersornerunermik inatsimmi § 13-imi piumasamut sanilliulluni anneroqaaq assersuutissaallunilu periutsip ilorraap tungaanut allanngoriarorneranik.

3.3. Aalajangersagassatut siunnersuutit allat

Soorlu siuliani taaneqareersoq Danmarkimi naalakkersuisut piginnaatitsinermik inatsit malillugu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunit qinnuigineqarlutik Kalaallit Nunaata inuiaat arlallit kattuffiannut namminneq atertik atorlugu ilaasortaanissaminnik qinnuteqaataat tunniussinnaavaat tapersersinnaalluguluunniit kattuffiit periarfissiippata naalagaaffiunngitsut naalagaaffiilluunniit kattuffiginngisaat ilaasortaanissaasut aammalu tamanna Kalaallit Nunaata inatsisinni tunngaviusuni inissisimaneranut naleqquppat. Isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat aalajangersagaq namminersornermik inatsimmut ilanngunneqassasoq. Piginnaatitsinermik inatsisissatut siunnersuummik oqaaseqaatini allassimavoq aalajangersagaq annermik peqateqarluni ilaasortaanermut imavissuit illua-tungaani inissisimasunut nunanullu allanut suliassat

naalagaafimmit ilaasortaasumit isumagineqarajuttunut tunngatinneqartoq. Isumalioqatigiissitat siunnersuutimikkut inatsisitigut periarfissat allangortinniannigilaat.

Isumalioqatigiissitat aalajangersagassamik imaattumik siunnersuuteqarput:

”§ 14. Naalagaaffiit arlallit peqatigiiffii periarfissaqartitsigaangata naalagaaffiunngikkaluartut imaluunniit naalagaaffiit kattuffiisa avataaniittut namminneq atertik malillugu ilaasortaaniissaannut Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut kissaateqarnerat malillugu aammalu Kalaallit Nunaata inatsisit tunggaviusut iluanni inissisimaneranut naapertuunna apeqquataatillugu Danmarkimi naalakkersuisut isummersinnaapput ilaasortaaniissamik qinnuteqaat tunniunniarlugu imaluunniit tapersersorniarlugu.”

Aammattaq siunnersuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut nangittumik piumasarisinnaagaat naalagaaffiup nunani allani aallartitaqarfiini sinniisiminik suliaasaqarfinnik namminersorlutik oqartussanit tamakkerlugit tigusanik isumaginnittussanik atorfinitsitsinissaq soorlu aaqqissuussineq piginnaatitsinermik inatsimmeereersoq.

Isumalioqatigiissitat aalajangersagassaq imaattoq siunnersuutigaaq:

”§ 15. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut kissaateqarnerat malillugu kunngeqarfiup Danmarkip nunani allani aallartitaqarfiini suliaasaqarfiit tamakkerlugit namminersorlutik oqartussat tiggumisaasa iluanni kalaallit soqutigisaannik suliaqartussanik Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut sinniisaannik atorfinitsitsisoqarsinnaavoq. Danmarkimi naalakkersuisut aalajangiisnaapput tamatumani aningaasartuutit Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumagissagaat.”

Naak Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut aalajangersakkakut taamaallaat sinniisunik suliaasaqarfinnik tamakkerlugit tigusanik isumaginnittussanik atorfinitsitsinnaaniissamik piunasaqarsinnaagaluartut isumaqatigiissutigineqarsinnaassaaq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut sinniisaat aamma allanik suliaqarsinaassasoq. Nunanut Allanut Ministereqarfik piunanerapqoq tamanna pillugu isumaqatigiissuteqartoqarsinnaasoq tamannalu aalajangersakkamut oqaaseqaatini eqqartorneqarluni.

Kiisalu aalajangersagassaq imaattoq siunnersuutigineqarpoq:

” § 16. Inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissutit inuiaallu akornanni malittarisassat sukkulluunniit naalagaaffimmut atuuttut malillugit pisussaaffiit namminersorlutik oqartussat malitassaraat.

Imm. 2. Namminersorlutik oqartussat qanoq iliuuserissamaagaat aammalu timitalerneqarnermikkut naalagaaffiup nunanut allanut pissuseqarneranut annertuumik sunniuteqarsinnaasut, ilanngullugit naalagaaffiup inuiaat akornanni suleqateqarneranut tunngasut, akuerineqartinnatik naalagaaffimmut isumaqatiginniutigineqartassapput.“

Imm. 1-imi siunnersuutikkut aalajangersarneqarpoq namminersorlutik oqartussat inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissutinik inuiaallu akornanni malittarisassanik malitassaqartut taakkulu annermik namminersornerunermik inatsimmi tunggaveqarput. Akerlianik Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat namminersornerunermik inatsimmi § 10, imm. 3-mi malittarisassat ittoq siunnersuutiginnigilaat; taanna malillugu Danmarkimi naalakkersuisut namminersornerullutik oqartussat peqqusinnaavaat iliuuseqqullugit inuiaat akornanni pisussaaffinnik eqqortitsinissaq qularnaarumallugu pisariaqartunik. Taamaattorli Danmarkimi naalakkersuisut siunnersuutikkut Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut nangittumik peqqusinnaavaat inuiaat akornanni pisussaaffit malinneqarnissat siunertaralugu qanoq iliuuseqarsinnaanissaannik siunnersuutigineqarlunilu tamanna namminersornermik inatsississatut siunnersuummut oqaaseqaatini allassimassasoq.

Siunnersuummi imm. 2-p namminersornerunermik inatsimmi § 11, imm. 2-mi aalajangersagaq assigaa tassani aalajangersarneqarmat namminersorlutik oqartussanit iliuuserissamaakkat timitalerneqarnermikkut naalagaaffiup nunanut allanut pissuseqarneranut annertuumik sunniuteqarsinnaasut, ilanngullugit naalagaaffiup inuiaat akornanni suleqateqarneranut tunngasut, akuerineqartinnatik naalagaaffimmut isumaqatigiinniutigineqartassasut.

W VIII

SULIASSAQARFINNI DANSKIT
OQARTUSSAAFFIGISAANNI KALAALLIT NUNAANNI
NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT NAALAGAAFIMMILU
OQARTUSSAT SULEQATIGIINNERAT

Kapitalimi annermik sammeneqarput suliassaqarfiit Danmarkip oqartussaaffigisaani militarisassat periutsillu massakut atuuttut aammalu taakku toqqammavigalugit namminersormik inatsisissaq malillugu suleqatigeeriaasissatut isumalioqatigiissitat isumaliutersuutaasa allaaserinerat.

1. Aallaqqaasiut

Namminersornerunermik inatsisip periuseq una tunngavigaa namminersornerullutik oqartussat suliassa qarfiit arlallit maannamut naalagaaffimmi oqartussat ataaniissimasut aammalu Danmarkimi inatsisiliat malillugit aqunneqarsimasut tigusinnaagaat. Isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissatut siunnersuutaatigut siunnersuutigineqarpoq Kalaallit Nunaata suliassa qarfiit suli amerlanerusut tigusinnaagai. Peqatigitillugu siunnersuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalakkersuisut akornanni suliassa qarfiit tiguneqanngitsut imaluunniit tiguneqarsinnaanngitsut pillugit suleqatigiinnerat nukittorsarneqassasoq.

Inatsisinik aamma aqutsisut malittarisassiaannik saqqummiussisarnermik inatsisit aalajangersagaannik suleqateqarnerup saniatigut ullumikkut pissusissamisoortumik politikikkut aqutsinikkullu ingerlaavartumik suleqatigiittoqarpoq. Politikikkut suleqatigiinnermut atatillugu s.ass. taaneqarsinnaapput Inatsisartut Nunanut Allanut Sillimaniarnermullu Ataatsimiititaliaata aamma Folketingip Nunanut Allanut Ataatsimiititaliaata ataatsimiittarneri akuttunngitsumik pisartut aamma Folketingip Præsidaata Kalaallillu Nunaanni Inatsisartut siulittaasoqarfiata akornanni Attaveqatigiinnermik ataatsimiititaliap ataatsimmiittarneri ukiumut ataasiarlutik pisartut aammalu Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu inatsisartuni ilaasortat suliannut atatillugu apeqqutinik ataatsimoorluni soqutigisanut attuumassutilinnik oqalliffiusartut. Aqutsisut akornanni arlalippassuartigut suleqatigiinneqarpoq, s.ass. namminersornerullutik oqartussat Danmarkimilu ministeeriat taakkuluunniit ataanni inissisimasut akornanni suleqatigiinnerit ataasiakkaat. Minnerunngitsumik nunanut allanut tunngasuni annertuumik assigiinngitsunillu ilusilinnik suleqatigiittoqarpoq. Taanna isumaliutissiissutip *kapitaliani 7-imi* ersarinnerusumik eqqartorneqarpoq.

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu oqartussat akornanni suleqatigiinneq pitsaasoq angusaqarfiusorlu suliassa qarfinni Kalaallit Nunaannit tiguneqartuni pingaarluinnarpoq, s.ass. inuiaat akornanni kattuffiit ataatsimiinnissaat aammalu inuiaat akornanni isumaqatigiissutissat inatsisiliornermut sunniuteqarsinnaasut sioqqullugit ataatsimiittarnerit. Tamakku isumalutissiissummi *kapitali 5-imi, immikkoortoq 6-imi* ersarinnerusumik allaaserineqarput.

2. Suliassa qarfinni Danmarkip oqartussaaffigisaani suleqatigiinneq atuuttoq

2.1. Danmarkimi inasiliat namminersornerullutik oqartussanut saqqumiunneqartarnerat

Namminersornerunermik aaqqissuussinissap ilaasaatut Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat isumaliutersuutigaat suliassa qarfinni naalagaafiup oqartussaaniiginnartussanik naminersornerullutik naalagaaffimmilu oqartussat akornanni qanittumik suleqatigiinneq qanoq aaqqissuunneqarsinnaanersoq. Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat isumaqarput inatsitigut maligassat nalinginnaasut Kalaallit Nunaannut atuuttussat aalajangersarneqarnerannut atatillugu namminersornerullutik oqartussat peqataatinneqartarnissaat pisariaqartoq. Taanna pillugu isumalioqatigiissitat allapput⁴¹:

”Namminersornerullutik oqartussat tusarniaavigineqartarnissaannik il.il. aalajangersakkat namminersornerunermik inatsimmiitariaqarput, isumalioqatigiissitallu taakku pillugit imaattumik siunnersuuteqarput:

- 1) *inatsisissatut* siunnersuutit aalajangersakkanik Kalaallit Nunaannut tunngasuinnarnik imallit folketingimut saqqummiunneqartinnatik namminersornerullutik oqartussanut oqaaseqarfigisassanngorlugit saqqummiunneqartassapput,

⁴¹ Tak. isumaliutissiissut 837/1978, atuagaq 1, qup. 34.

- 2) *aqutsisut maligassatut* missingusiaat Kalaallit Nunaannut tunngasuinnarnik imallit atortuulersinneqartinnatik namminersorerullutik oqartussanut oqaaseqarfigisassanngorlugit saqqummiunneqartassapput,
- 3) *inatsisissat aqutsisullu maligassiaat allat* immikkut Kalaallit Nunaannut pingaarutillit Kalaallit Nunaanni atuutilersinneqannginnerminni namminersorerullutik oqartussanut oqaaseqarfigisassanngorlugit saqqummiunneqartassapput.”

Aammattaq Namminersorerulernissamik isumalioqatigiissitat isumaqarput namminersorerullutik oqartussat oqaaseqaataat saqqummiussinerup kingorna naalagaaffiup oqartussaasa pisuni ataasiakkaani allanik aalajangigaqanngippata kingusinnerpaamik qaammatit 6 qaangiunneranni pereersimasassasoq aammalu inatsit aqutsisulluunniit maligassiaat piarnerpaamik namminersorerullutik oqartussanut oqaaseqarfigisassanngorlugu saqqummiunneqassasoq saqqummiussinissaq pissutsinik pisariaqarlunnartut pissutigalugit pisinnaasimangippat.

Namminersorerulernissamik isumalioqatigiissitat siunnersuutat namminersorerulernermik inatsimmi § 12-isut aamma 14-itut 1978-imi akuerineqarput inatsisillu § 13-ianni aalajangersarneqarluni nunat akornanni isumaqatigiissutit Folketingimit akuerineqartussat aammalu Kalaallit Nunaata soqutigisaanik immikkut attuisut saqqumiunneqartarnissaannik piumasaq taamaattoq, taanna pillugu ersarinnerusumik tak. Isumaliutissiissummi *kapitali 7, immikkoortoq 2.1.*

2.2. Namminersorerullutik oqartussat naalagaaffimmilu oqartussat akornanni illugiillutik oqartussaassuseqarnerannut atatillugu apeqqutit nalornissutit

Namminersorerulernissamik isumalioqatigiissitat sulinerata nalaani isumaliutersuutigineqarpoq namminersorerullutik oqartussat naalagaaffimmilu oqartussat akunnerminni oqartussaassuseq nalornissutigineqalissagaluarpat qanoq pisoqarnissaa.

Ilaatigut isumalioqatigiissitat imaattumik allapput⁴²:

”Kalaallit Nunaanni soorlu aamma taama Savalimmiuni namminersorerulernermik inatsimmi naatsosuutigisariaqarpoq apeqqutit nalornissutaalersut immikkorluinnaq pisuni isumaqatigiinniarnertigut aaqqiisoqarsinnaatinnagu qanoq iliornikkut aaqqiisoqartassanersoq.

Apeqqutip taassuma aaqqiivigineqarsinnaaneraniq periarfissat assigiinngitsut arlallit isumalioqatigiissitat eqqartorpaat immikkoortumili tassani Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaata akornanni aaqqiinerit assigiinnissaat kissaatiginartuutinniarlugit pitsaanerutippaat Savalimmiuni namminersorerulernermik inatsimmi oqaasertaliornerata assingata uniffiginissaa.”

Tamanna tunuliaqutaralugu namminersorerulernermik inatsimmi aalajangersgaq imaattoq ilanngunneqarpoq:

”§ 18. Namminersorerullutik oqartussat naalagaaffimmi oqartussanut sanilliullutik oqartussaassusiat naalagaaffimmi oqartussat aamma namminersorerullutik oqartussat akornanni nalornissutigineqalerpat apeqqut aalajangiisartunut ilaasortanik 2-nik Danmarkimi naalakkersuisunit toqqakkanik, ilaasortanik 2-nik namminersorerullutik oqartussanut toqqakkanik aammalu højesteretip præsidentianit toqqakkanik højesteretimi eqqartuussisunik 3-nik taakkulu ilaat ataaseq siullittaasutut toqarneqartussaalluni saqqummiunneqassaaq.

⁴² Tak. isumaliutissiissut 837/1978, atuagaq 1, qup. 37.

Imm. 2. Ilaasortat 4 Danmarkimi naalakkersuisunit aamma namminersornerullutik oqartussanit toqqakkat isumaqatigiippata suliaq naammassillugu aalajangikkatut isigineqassaaq. Akerlianik pisoqarpat suliaq højesteretimi eqqruussisut taasat 3 aalajangissavaat.

Imm. 3. Namminersornerullutik oqartussat akuersissutaat aalajangigaalluunniit aalajangiisartunut saqummiussaq Danmarkimi naalakkersuisut aalajangiisartut aalajangiinisaata tungaanut atorunnaarsikkallarsinnaavaat.”

2.3. Namminersornerunerup nalaani Rigsombudsmandip inissismana

Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat isumaqarput Kalaallit Nunaanni namminersorneruneq – Savalimmiuni namminersorneruneq assigalugu – rigsombudsmandimik namminersornerunermik inatsisikkut suliffeqarfittut pilersinneqartumik aalajangersakkanik imaqartariaqartoq.

Rigsombudsmandi Statsministeriep ataani suliffeqarfiuvoq. Rigsombudsmandi Danmarkimi oqartussat inuiaqatigiinnut kalaallinut, ilanngullugit Kalaallit Nunaanni oqartussanut, attaveqaataattut inissisimavoq aammalu Danmarkimi oqartussat Kalaallit Nunaanni Inatsisartut oqallitarnerinik aammalu Kalaallit Nunaanni politikimi inuiaqatigiinnilu pissutsinik ilisimatitsisarlu.

Suliat ingerlassinnaajumallugit namminersornerunermik inatsimmi aalajangersagaqarpoq rigsombudsmandi namminersornerullutik oqartussanit qinnuigineqarluni namminersornerullutik oqartussat suliffeqarfiini isumaqatigiiniarnernut peqataasinnaasoq aammalu namminersornerullutik oqartussat ”sapinngisamik piaartumik rigsombudsmandi inatsisartut inatsisaannik aamma inatsisartut peqqussutaannik akuerisanik aammalu inatsisitut maleruagassianik nalinginnaasunik allanik namminersornerullutik oqartussanit atulersitanik kalerrittassaaq”⁴³.

3. Isumalioqatigiissitat namminersornerunermik inatsimmi malittarisassanik siunnersuutaat

3.1. Danmarkimi inatsisiliat namminersorlulik oqartussanut saqummiunneqartarnissaat

Inatsisit aqutsinermilu maleruagassat namminersornerullutik oqartussanut saqumiuissarnermi malittarisassat massakkut atuuttut aallaavigalugit Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat isumaliutersuutigaaq namminersornerunerup nalaanni suliassaqarfinni suli naalagaaffiup oqartussaaniiginnartussanik saquumiussisarnissaq qanoq aqqiissuunneqarsinnaanersoq.

Inatsisinik Kalaallit Nunaannut atuuttussanik immikkut akuersissuteqartoqarnerata saniatigut Danmarkimi inatsisiliani inatsisip naalagaaffiup ilaani atuuffissaanut atatillugu ima oqaasertaliisoqartarpoq:

- Inatsit Kalaallit Nunaannut atuuppoq
- Inatsit Kalaallit Nunaannut atuutinnigilaq taamaattoarli kunngip peqqussutaatigut Kalaallit Nunaanni atuuttussanngortinneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni pissutsit immikkut itut pissutigalugit allaassuteqarluni.
- Inatsit Kalaallit Nunaannut atuutinnigilaq.

Inatsisit naalagaaffimmi assigiinnissaat pisariaqartinneqarpat inatsit Danmarkimut Savalimmiunullu atuunnermi saniatigut toqqaannartumik Kalaallit Nunaannut atuuttariaqarpoq. Tamatumunnga assersuutaapput Danmarkimi innuttaassuseqarnek, kunngit tullerriaarnissaannik inatsit, Danmarks

---

⁴³ Tak. namminersornerunermik inatsimmi § 17.

Nationalbank pillugu inatsit, aningaasanik inatsit aamma nunanut allanut sammisumik kiffartuussinermik inatsit.

Inatsit Danmarkimut naleqqiulluni (annikinnerusunik) allaassuteqarluni Kalaallit Nunaannut atuutissappat aalajangersaasoqarsinnaavoq inatsit kunnqip peqqussutaatigut Kalaallit Nunaannut atuuttussanngortinneqarsinnaasoq allaassutitaqarluni Kalaallit Nunaanni pissutsinik immikkut ittunik pissuteqartunik. Oqaatsit ”Kalaallit Nunaanni pissutsinik immikkut ittunik pissuteqartunik” takutippaat allaassuteqaaataasinnaasut Kalaallit Nunaanni pissutsinik naalagaaffiup sinnerata ilaani pissutsinit allaanerusunik tunngaveqassasut. Isumalioqatigiissitani isumaqatigiissutigineqarpoq naleqqutsinneqartoq siunissami oqaatsit ”Kalaallit Nunaanni pissutsinik pissuteqartunik” oqaatsinut ”Kalaallit Nunaanni pissutsinik immikkut ittunik pissuteqartunik” taarsiullugit atorveqassasut taamaakkaluartorli tamatumuuna siunertarineqanngitsoq oqaatsit isumaasa allanngortinnissaat.

Suliassaqarfanni amerlanerpaani Danmarkimi inatsisiliorfigineqarsinnaasuni peqqussummik periarfissaq atorveqartarpoq tamannami eqaatsuummat aammalu inatsiliorneq Kalaallit Nunaanni pissutsinut naleqqussarlugu piaartumik piviusunngortinneqarsinnaammat. Kunnqip peqqussutissaatut missingusiap sularineqarneranut atatillugu kalaallit tunngaannit inatsisip imaanik kissaatigisaqaraanni inatsimmut sinnaakkusiussat iluanni akuersaarneqarsinnaanngitsunik kunnqip peqqussutaatigut inatsisip Kalaallit Nunaannut atuuttussanngortinneqarsinnaanernik periarfissiinera atunngitsuinnarneqarsinnaavoq. Taarsiullugu pineqartumi Kalaallit Nunaannut inatsit immikkut ittoq piviusunngortinniarneqarsinnaavoq.

Inatsisit ilaat Kalaallit Nunaannut atuuttussaaneq ajorput aammalu kunnqip peqqussutaatigut atulersinneqarsinnaassanatik. Tamanna assersuutigalugu suliassaqarfanni Kalaallit Nunaanni tiguneqartunut, s.ass. akileraarutinut Kalaallillu Nunaata inatsisiliorfigisinnaasaanut, tunngasuusinnaavoq aammattarli suliassaqarfinnut inatsisinut immikkut ittunut Kalaallit Nunaannut atuuttunut, s.ass. eqqartuussiveqarnermut pinerlussimasunullu inatsisinut, tunngasuusinnaalluni.

Inatsisit aamma aqutsisut maleruagassiaasa namminersorlutik oqartussanut saqqummiunneqartarnissaannik Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat sulinerat Inatsisit tunngaviusunik inuiaallu inatsisaannik suleqatigiissitami ingerlanneqarpoq.

Suleqatigiissitap sianigisassat imminnut assortuuttut oqaluuserai illua-tungaani kissaatigineqarluni namminersorlutik oqartussat annertuumik sunniuteqarsinnaanissaat aappaatigulli Folketingip sulinera aammalu Danmarkimi inatsisiliorneq peqatigitillugu akornusertariaqannginnera annertuumik sianiginiartariaqarluni.

Suleqatigiissitap sianigisassat assigiinngitsut akornanni oqimaqatigiinneq naniniarpaa tamannalu tunuliaqutaralugu aalajangersagassanik isumalioqatigiissitat isumaqatigisaannik siunnersuuteqarluni:

”§ 17. Danmarkimi naalakkersuisut inatsisissatut siunnersuutaat Kalaallit Nunaannut atuuttussat imaluunniit atuuttussanngortinneqarsinnaasut Folketingimut saqqummiunneqartinnatik Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut oqaaseqarfigisassanngorlugit nassiunneqartassapput.

Imm. 2. Danmarkimi naalakkersuisut inatsisissatut siunnersuutaat Kalaallit Nunaannorpiaanaq tunngasunik imaluunniit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutilinnik aalajangersagartallit Danmarkimi naalakkersuisut Folketingimut saqqummiutsinnaagit namminersorlutik oqartussat oqaaseqaataat utaqeqqaartassavaat.

Imm. 3. Imm. 2-mi pineqartut pillugit oqaaseqaatit qaqugu tigoreersimanissaat pillugu aalajangersaasoqarsinnaavoq.

§ 18. Aqutsisut malittarisassiassaasut missingusiat Kalaallit Nunaannut atuuttussat imaluunniit atuuttussannngortinneqarsinnaasut atortussannngortinneqartinnagit Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanit oqaaseqarfigisassannngorlugit nassiunneqartassapput.

Imm. 2. Aqutsisut malittarisassiaat Kalaallit Nunaannuinaq tunngasut imaluunniit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutillit atortussannngortinneqartinnagit namminersorlutik oqartussat oqaaseqaatissaat utaqqineqartassapput.

Imm. 3. Imm. 2-mi pineqartut pillugit oqaaseqaatit qaqugu tigoreersimanissaat pillugu aalajangersaasoqarsinnaavoq.“

Siunnersuutip malitsigaa inatsisissatut siunnersuutit aqutsisullu malittarisassiaat arlallit namminersorlutik oqartussanut nassiunneqartassammata oqaaseqarfigisassannngorlugit namminersornerunermik inatsimmi malittarisassanit allaasut malillugit. Peqatigitillugu inatsisissatut siunnersuutit aqutsisullu maleruagassiaat aalajangersagartallit ”Kalaallit Nunaannuinaq atuuppoq” imaluunniit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqarpoq” saqqummiunneqassanatik atuuttussannngortinneqassanatillu namminersorlutik oqartussat oqaaseqaataat pereertinnagu. § 17-imi aamma !8-imi aalajangersakkat malillugit oqaaseqaateqartarnissat piffissamik killissaliiffisoqarsinnaavoq.

Inatsisissatut siunnersuutini aalajangersagartaqanngitsuni ”Kalaallit Nunaannuinaq atuuppoq” imaluunniit ”Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqarpoq” annertunerpaatigit eqqarsaatigineqarpoq toqqaannartumik Kalaallit Nunaannut atuuttussannngitsut atuuttunnngortinneqarsinnassallutilli kunngip peqqussutaatigit. Isumalioqatigiissit isumaqarput pisut ilaanni namminersorlutik oqartussat oqaaseqaatissat utaqqineqassappat tamatumani navianartoqarsinnaasoq Danmarkimi inatsisiliornep akornuserneqarnissaanik. Tamatuma kingunerisinnaavaa taamak pisoqartillugu Danmarkimi naalackersuisut inatsisissatut siunnersuutini saqqumiussit periarfissaqartitsinatik taakku kunngip peqqussutaatigit Kalaallit Nunaannut atuuttussannngornissaanik. Taama pisoqartillugu Folketingimi nutaamik inatsisiliornissaq ingerlanniarneqartariaqassaaq tamanna Kalaallit Nunaata kissaatigippagu. Tamatumuunakkut Danmarkimi inatsisiliat Kalaallit Nunaannut tunngassutillit nutarternissaat kinguarsarneqarsinnaavoq.

§-ini 17-imi aamma 18-imi periuseq qinigaq ima paasisariaqarpoq Kalaallit Nunaat periarfissaqassasoq ataatsimoorluni inatsisiliamit ilaatinneqarsinnaanissaminut taamalu pilertornerusumik malittarisassat nutarterneqarsinnaatilerlugit aappaatigulli tamatumuuna pituttorsimassanani kalaallimmi tunngaannit nammineq isummerfigineqartassamat peqqussutip peruserineqarnissaata atorneqarnissaa kissaatiginarnersoq taamalu inatsit Kalaallit Nunaannut atuuttussannngortinneqassanersoq. Tamanna tunuliaqutaralugu siunnersuutip ilagaa Danmarkimi naalackersuisut taamak pisoqartillugu inatsisissatut siunnersuut saqqummiussinnaammassuk naak aamma namminersorlutik oqartussat sulii oqaaseqaateqanngikkaluartut.

Malugeqquneqassaaq kunngip peqqussutai Kalaallit Nunaannut atuuttussannngortitat tassaammata aqutsisut peqqussusiaat pissutsit ilusiat malillugu ”aalajangersakkanik Kalaallit Nunaannuinaq tunngasunik imallit”. Taamattumik kunngip peqqussutaasa atortussannngortinnissaanni siunnersuummi § 18. imm. 2 malillugu namminersorlutik oqartussat oqaaseqaataat utaqqeqqaarneqartassapput.

3.2. Namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmilu oqartussat akunnerminni oqartussaassutisiminnik nalornineri

Isumalioqatigiissitat eqqartorpaat namminersornerunermik inatsisip namminersornerunermik inatsimmi § 18-imi oqartussaassutisimik isumaqatigiinngittoqartillugu aaqqiiniarnermik aalajangersakkat namminersornermik inatsisissami ingerlateqqinneqarnissaat. Malittarisassat maannamut atorpeqanngillat, isumalioqatigiissitalli isumaqarput naleqquttuusinnaasoq malittarisassaqaassalluni taamatut pisoqarsinnaanera aammalu isumaqatigiinniarnertigut aaqqiisoqarsinnaassannginnera eqqarsaatigalugu.

Tamanna tunuliaqutaralugu isumalioqatigiissitat aalajangersagassaq imaattoq siunnersuutigaat:

”§ 19. Namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmi oqartussanut naleqqiullutik qanoq oqartussaassuseqarnerat Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmilu oqartussat akornanni nalornissutigineqalissappat Danmarkimi naalakkersuisut imaluunniit Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isummersinnaapput apeqqut aalajangiisartunut suliassiissutigineqassasoq taakkulu ilaasortarissallugit Danmarkimi naalakkersuisut toqqagaat marluk, Kalaallit Nunnaanni naalakkersuisut toqqagaat marluk aammalu Højesteretimi prædidentip toqqagai Højesteretimi eqqartuussisut pingasut taakkualu ilaat ataaseq siulittaasuussalluni.

Imm. 2. Ilaasortat sisamat Danmarkimi aammalu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunit toqqakkat isumaqatigiippata apeqqut inivittutut aalajangiivigineqassaaq. Tamatumunnga akerliusumik pisoqarpat apeqqut Højesteretimi eqqartuussisunit aalajangiivigineqassaaq.

Imm. 3. Aalajangiisartut aalajangersinnaapput aalajangiineq aalajangiisartunut suliassanngortitaq atorunnaarsikkallassallugu aalajangiisartut aalajangiinisaata tungaanut.“

Aalajangersakkap aallaavigaa namminersornerunermik inatsimmi § 18-inimi aalajangersakkap assinga, isumalioqatigiissitalli siunnersuutigaat allannguutissat ataasiakkaat. Taamalilluni erseqqissarneqarpoq akerleriissutit aalajangiisartunut saqqummiunneqassasut Danmarkimi imaluunniit Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut taamatut isummerpata. Aammattaq Danmarkimi naalakkersuisut namminersornerullutik oqartussat aalajangigaat isummiussaalluunniit aalajangiisartunut saqqummiunneqartoq atortuujunnaarsissanngilaat, akerlianilli aalajangiisartut namminneq aalajangerneq isummernerluunniit atortussaajunnaarsissinnaassavaat aalajangiisartut aalajangiinisaata tungaanut.

3.3. Namminersornerunerup nalaani rigsombudsmandip inissisimanissaa

Isumalioqatigiissitat tunngavissaqartinnngilaat namminersornerunerup nalaanut sanilliullugu rigsombudsmandip inissisimaneramik allannguutissanik siunnersuuteqassallutik. Isumalioqatigiissitalli isumaliutersuutigaat rigsombudsmandip piginnaatitaaffiinik namminersornermik inatsimmi aalajangersagaqartoqartariaqarnersoq. Namminersornerullutik oqartussat inatsisitigut maleruagassiaat nalinginnaasut tamarmik kikkunnulluunniit takusassiarineqartarmata isumalioqatigiissitat pisariaqartinnngilaat namminersornermik inatsimmi aalajangersagaqarnissaa inatsisitigut maleruagassanik akuersissutigisanik rigsombudsmandip kalerinneqartarnissaanik. Isumalioqatigiissitat isumaqarput rigsombudsmandip pisussaaffini eqqortissinnaagai pisussaaffiit namminersornermik inatsimmi ersarinnerusumik allaaserinngikkaluarlugit. Rigsombudsmandip suliassaasa ilaat inatsisini allani allaaserineqarsinnaapput, assersuutigalugu ilaqutariinnermut inatsisini aamma Folketingimut qinersinissat ingerlanneqarnissaannut tunngasuni.

IX

OQAATSIT

Kapitalimi pingaarnertut siunertaavoq namminersormik inatsimmi § 9-mi aalajangersagaq, Kalaallit Nunaanni pisortat sulianik ingerlassinerminni inatsisaat, nunat avannarliit oqaatsinik isumaqatigiissutaat aammalu Kalaallit namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaasa oqaatsinik isumalioqqutaat aallaavigalugit isumalioqatigiissitat kalaallisut qallunaatullu oqaatsit Kalaallit Nunanni pisortani atorneqarnerannik isumaliutersuutaat siunnersuutaallu allaaserissalugit.

1. Namminersornerunermik inatsimmi oqaatsit pillugit aalajangersakkat, nunat avannarliit oqaatsinik isumaqatigiissutaanni kalaallit danskillu oqaasiinik aalajangersakkat oqaatsinillu aalajangersakkat allat

Oqaatsinik Kalaallit Nunanni atorneqartunik namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat eqqartuinerata aallavigai ilaatigut Kalaallit Nunaanni inatsisit atuuttut ilaatigullu nunat avannarliit oqaatsinik isumaqatigiissutaat. Aamma isumalioqatigiissitat qallunaat oqaasiinik atuineramik maleruagassiuisinnaanermik nalileeqqullugit qinnuigai professor Henrik Zahle, Inatsisinik Atortitsinermut Ministereqarfik aammalu Namminersorneq Eqqartuussiveqarnerlu pillugit Pisortaqarfik. Kiisalu Namminersornermik isumalioqatigiissitat maluginiarpaat Kalaallit namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaat isumaliutissiissummini 2003-meersumi oqaatsit pillugit allagaqartoq.

Namminersornerunermik inatsisip §-iani 9-mi allassimavoq kalaallit oqaasii Kalaallit Nunaanni oqaasiusut pingaarnerit, qallunaat oqaasii peqqissaartumik ilinniartitsissutigineqassasut oqaatsillu taasat tamarmik pisortaqarfinni atorneqarsinnaassasut.

Kalaallit Nunanni pisortat sulianik ingerlassinerminni inatsisaata Danmarkimi pisortat sulianik aqutsinerminni inatsisaannut assingusup aalajangersarpari kalaallisut qallunaatullu oqaatsit pisortaqarfinni atorneqarsinnaassasut.

Nunat avannarliit oqaatsinik isumaqatigiissutaat 17. juni 1981-imeersaq malillugu nunani avannarlerni innuttaassusillit pisinaatitaapput nunami avannrlerni allami namminneq oqaatsiminnik atuissaminnut. Oqaatsinik isumaqatigiissummi pineqartut tassaapput islandimiut, norskit, svenskit, danskit finlandimiullu oqaasii. 18. juni 2003-mi isumaqatigiissuteqartoqarpoq isumaqatigiissummik pineqartumik allannortitsisumik. Isumaqatigiissutikkut oqaatsit atorneqarsinnaasut ilaneqarput kalaallit, savalimmiormiut samillu oqaasiinik. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitanit qinnuigineqarluni Inatsisinik Atortitsinermik Ministereqarfiup 26. maj 2005-imeersumik allakkiorluni⁴⁴ nalunaarutigaa isumaqatigiissut malillugu Danmarkip pisussaaffii Danmarkimi pisortat sulianik aqutsinerminni inatsisaanni ilitseruinissamik ammasumillu pissuseqarnissamik ilaqartumik aalajangersakkanit annerunngitsut.

2. Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa oqaatsinik isumalioqutaat

Kalaallit namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaasa oqaatsinik isumalioqutaasa nalinginnaasut aallaavigaat oqaatsit inuiaat kulturikkut ilisarnaataannut pingaarutilimmik ilisarnaataanermik saniatigut inuit akornanni attaveqarnermi atuuttuusut aammalu Kalaallit Nunaanni marlunnik oqaaseqarneq immikkoorluinnarluni pissusioqqajanngitsoq inuiaqatigiimmi arlalinnik oqaasillit silarsuarimi allami nalinginnaanerugajummata.

Kalaallit namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiissummini eqqartorpaat Kalaallit Nunaanni oqaatsinik politikip 1900-kkut affaanni kingullermi malunnartumik allanngornera.⁴⁵ Piffissap pineqartup affaani siullermi danskit oqaasii assorsuaq pingaartinneqarput kalaallit oqaasiisa annikitsuinnarmik ilinniartitsissutigineqarnerannut sanilliullutik. 1970-ikkut naajartulersut kalaallit oqaasiinik ilinniartitsineq annertuumik annertusilerneqarpoq danskilli oqaasii annikinnerusumik pingaartinneqalerlutik.

---

⁴⁴ Tak. ilanngussaq 13.

⁴⁵ Tak. Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiissutaat, marts 2003, qup. 161-165.

Aamma Naatsorsueqqissaartarfiup ukiuni 1984-99-ini Kalaallit Nunaanni oqaatsit allanngoriartornerannik nalunaarusiaani inernerit issuarneqarput⁴⁶. Misissuinerup toqqammavigaa aperineqartut oqaatsinik sorlernik atuinerminnik namminneq oqarnerat. Nalunaarusiami ilaatigut erserpoq 1999-imi inuit tamarmiusut 30 pct.-iisa missaat kalaallisuinnaq oqaluttuusut 40 pct.-iisalu missaasa kalaallisut oqaatsit pingaernerutillugit oqaaserigaat peqatigitillugulu danskit oqaasii atorlugit oqalulluarsinnaallutik. 15 pct. missaat marlunnik oqaaseqarput. Danskisuinnaq oqaluttut ilaat kalaallisut oqalulaarsinnaasut danskisullu oqaluttut kalaallisut oqalulluarsinnaasut katillutik nunap inuisa 15 pct.-eraat.

Naatsorsueqqissaartarfiup nalunaarusiaa ilaqarpoq 1999-imi meeqqat atuarfiini oqaatsinik. Atuartut ilaat kalaallisuinnaq oqaasillit peqatigitillugulu annikitsuinnarmik danskisut oqalussinnaasut 45 pct.-iupput oqaatsinilli marlunnik atuisinnaasut 1984-imut naleqqiullutik malunnartumik appariarsimallutik⁴⁷.

Aamma ukiut tusintillit nikinnerata nalaani kalaallit ilinniartut marluk kalaallit Danmarkimi ilinniartut akornanni misissuinerat issuaavigineqarpoq. Misissuinerup takutippaa kalaallit Danmarkimi ilinniartut amerlanerpaartaat kalaallisut oqalussinnaanngivissut annikitsuinnarmilluunniit kalaallisut oqalussinnaallutik⁴⁸.

Kalaallit Nunaanni Inatsisartunit qinnuigineqarlutik Kalaallit namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaasa oqaatsit Inatsisartut oqaluttarfianniit atorneqartut sammivaat. Isumalioqatigiissitat isumaqarput oqaatsit Inatsisartut oqaluttarfianniit atorneqartut Inatsisartuni ilaasortassanik qinerseqataasinnaanermut qinigaasinnaanermullu atalluinnartut. Piginnaatitaanerit pisussaaffiillu imminnut naapertuuttuunissaat aallaavigalugu Kalaallit namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaasa eqqarsarnartoqartippaat inuk Inatsisartut ilaasortassaannik qinerseqataasinnaasoq taamalu qinigaasinnaasoq mattutissallugu oqaatsit nammineq tulluarinerusani atorlugit oqalussinnaanissaanut.

Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiisumminni inassutigaat:

- Kalaallit oqaasii tassaapput inuiaat kalaallit kulturikkut kinaassutsiminnik ilisarnaataasa ilaat, taamaattumillu kalaallisut oqaatsit tassaaginnartariaqanngillat nunami oqaatsit pingaernerit tassaasariaqarlutilli pisortatigoortumik oqaatsit.
- Qanoq iliuseqartoqanngippat danskisut allamiulluunniit oqaasiinik allanik piginnaasaqannginnerup Kalaallit Nunaanni ilinniarsimassutsikkut katataaqqaneq sivitsortissavaa oqaatsinillu politiki tamanna eqqarsaatigalugu aalajangersaavigisariaqarluni.
- Kalaallit Danmarkimi iliniartut akornanni qanoq iliuseqartoqartariaqarpoq, aammattaaq kalaallit oqaasiinik ilinniartitsineq ilanngullugu, taakku Kalaallit Nunaannut suliarternissaminnut aammalu tassani suliffeqaannarnissaminnut kajungerulersinniarlugit.
- Inatsisartut suleriaasianni aalajangersagaq § 53 atuinnaartariaqarpoq. Aalajangersagaq malillugu Inatsisartut oqallinneri kalaallisut pisassapput danskisulli

⁴⁶ Tak. oqaatsit pillugit Kangerlussuarmi ataatsimeersuarnermi Thomas Andersen statistik aamma oqaatsinik politikimik saqqummiussaa, januar 2001.

⁴⁷ Tak. oqaatsit pillugit Kangerlussuarmi ataatsimeersuarnermi Thomas Andersen statistik aamma oqaatsinik politikimik saqqummiussaa, januar 2001.

⁴⁸ Tak. oqaatsit pillugit Kangerlussuarmi ataatsimeersuarnermi Naja Lund-ip aamma Naaja Nathanielsen-ip saqqummissaat, januar 2001.

malinnaaffigineqarsinnaassallutik aammalu danskit oqaasii atorneqarsinnaasariaqarlutik ilaasorta q danskisuinnaq oqaluttuuppat ataatsimiinnerli kalaallit oqaasii atorlugit malinnaavigineqarsinnasariaqarluni.

Isumalioqatigiissitat oqaatsinik inassutaat isumaliutissiissut tamarmiusoq peqatigalugu naalakkersuisunit 2003-mi ukiaanerani Inatsisartunut saqqummiunneqarput. Inatsisartuni ilaasortat isumaqatigiittut inassutit isumaqatigaat.

3. Oqaatsit pisortani atorneqarnissaannik isumalioqatigiissitat siunnersuutaat

Danskit oqaasii taakkulu atorneqarnerat pillugu Inatsisinut Atortitsinermut Ministereqarfik allakkiami 3. november 2004-meersumi allappoq⁴⁹ ministeriap isumaa malillugu naalagaaffimmi atasiussusilimmiinnerup ilaatigut malitsigigaa innuttasut piginnaatitaasariaqartut naalagaaffiup ilaani sumiikkaluarunilluunniit danskit oqaasii pisorta qarfinni atussallugit ilaatigullu tamanna tunuliaqutigalugu oqaatsit taakkulu atorneqarnerat kalaallit oqartussaannut isumagisassanngortinneqarsinnaanngitsoq.

Namminersornermik Eqqartuussiveqarnermillu Pisorta qarfiup 2. marts 2005-imi allakkiami⁵⁰ Inatsisinik Atortitsinermut Ministereqarfiup allakkiaa oqaaseqarfigaa. Pisorta qarfik allakkiami allappoq pisorta qarfiup isumaa malillugu Inatsisinik Atortitsinermut Ministereqarfiup naliliinera naammattumik tunngavissaqanngitsoq ilaatigullu allalluni taamatut isumaqarneq inatsisinik tunngaviusunik amigarluinnartumik tunngaveqartoq inatsisimmi tunngaviusut oqaatsinik aalajangersagaqanngimmata aammalu oqaatsit "naalagaaffiup atasiussusia" imalunniit "naalagaaffeqatigiinneq" inatsisini tunngaviusuni atorneqanngimmata.

Apeqqutip Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitani oqaluuserineqareernerani professor Henrik Zahle qinnuigineqarpoq danskit oqaasii taakkulu atorneqarnerata Kalaallit Nunaaanni oqartussanit tiguneqarsinnaanerannik nalileeqqullugu. Henrik Zahle allakkiami 22. august 2005-meersumi ilaatigut inernilivoq:⁵¹

"Inatsisinik tunngaviusunik paasinneq malillugu illuariartorsimasoq periarfissaqalerluni *annerujartortumik* namminersorlutik oqartussanut tunniussisoqarsinnaalerluni.

Tamanna tunuliaqutaralugu massakkt naammattumik – inatsisinik tunngaviusunik ileqquliussanilluunniit tunngaveqarani – periarfissaqanngilaq "danskit oqaasiinnik taakkulu atorneqarnerannik" namminersorlutik oqartussanut isumaginnittunngortitsinissamik inatsisitigut tunngaviusutigut killiliinissaq tunngaveqartissallugu. Oqaatsit pillugit apeqqutit nunani ataasiakkaani nunallu akornanni soqutigineqaraluttuinnarnerat tamatumunnga tunngavigitinniarneqarsinnaanngilaq.

Una allaavoq isumaginnittunngortitsinnaaneq isumaqatigiissutigineqarsinnaammat aalajangersimasunik tunngaveqarluni. Oqaatsit pillugit imikkut malittarisassiortoqarsinnaavoq atortitsisoqarsinnaallunilu killeqartitsinerulli s.ass. namminersornernermik inatsisip §-ata 9-p tunngavigititaanut naleqquttumik. Apeqqut taanna politikikkut oqaluuserisassaallunilu isumaqatigiissusiorfissaavoq. Taassumma saniatigut nunat akornanni pisussaaffiit – suli – atuupput."

Ilanngullugu Henrik Zahle allakkiami tassani allappoq oqaatsinik apeqqut suliaassarfiit ataasiakkaat isumagisassanngortinnerinut atatillugu isumagisassanngortinneqartartut.

⁴⁹ Tak. ilanngussaq 2.

⁵⁰ Tak. ilanngussaq 3.

⁵¹ Tak. ilanngussaq 14.

Isumalioqatigiissitat Henrik Zahle-p isumaa tusaatissatut tiguaat suliallu ingerlateqqinnerani ilaatillugu.

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat oqaatsinik aalajangersagaqarnissamik eqqarsaatersuuteqarnermut atatillugu isumalioqatigiissitat pingaartippaat aalajangersagaq taammaallaat apeqqutinut pingaarnernut tunngasuussasoq apeqqutimmi allat aalajangersaavigineqarsinnaammata inatsisiliat allat aqutigalugit.

Tamanna aallaavigalugu isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat namminersornermik inatsisissatut siunnersuummi aalajangersagaqassasoq aalajangiisumik kalaallit oqaasii Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaasiusut.

Kalaallit oqaasii aamma danskit oqaasii qanoq annertutigisumik ilinniartitsissutigineqassanersut taakkuninnga inatsisiliani allani naleqquttuni malittarisassiortoqartassaaq, assersuutigalugu meeqqat atuarfii pillugit inatsimmi, nalinginnaq perorsaataasumik inuutissarsiutinillunniit ilinniartitaanermik inatsisini.

Pisortat sulianik ingerlassineranni inatsisartut inatsisaata aalajangersarpaa kalaallit aamma danskit oqaasii pisortaqarfinni atorneqarsinnaasariaqartut.

Tamanna tunuliaqutaralugu isumalioqatigiissitat aalajangersagassaq una siunnersuutigaat:

”§ 20. Kalaallit oqaasii Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaasiupput.”

KALAALLIT NUNAATA NAMMINIILIVISSINNAANERA

Kapitalip uuma siunertaa pingaarneq tassaavoq isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissap aallarniutissaata aammalu namminiilivissinnaanerata ilusilerneqarmissaannik isumaliutersuutaasa allaaserinerat.

1. Tunuliaquttat

Isumalioqatigiissitanut suliassiisummi takuneqarsinnaavoq isumalioqatigiissitat ”Kalaallit Nunaata ullumikkut inatsisini tunngaviusuni inissisimanera aammalu inuiaat inatsisaat malillugit inuiaat kalaallit imminnut aalajangersaaffigisinnaanerat aallaavigalugit isumaliutersuuteqarlutillu siunnersuusiussapput tamanna inatsisitigut tunngaviusutigut periarfissaqartillugu Kalaallit Nunaanni oqartussat oqartussaaffinnik annertunerusunik tigusaqarsinnaanersut”. Peqatigitillugu aamma takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqagiittut ”inuiaat kalaallit pisussaaffigaaat aalajangissallugu Kalaallit Nunaat namminersulivinnissamik kissaatigisaqarnersoq”. Taamalillutik isumalioqatigiissitat sulinerminni Kalaallit Nunaata massakkut inatsisini tunngaviusuni inissisimanera tunngavigissavaat Kalaallilli Nunaata namminiilivinnissaa isumalioqatigiissitat siunnersuutaasigut mattunneqassanani.

Tamanna tunuliaqutaralugu isumalioqatigiissitat suliassinneqarput Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanik aalajangersagassioqqullugit taamatut pisoqassappat namminiilivinneq ”piviusunnngortinneqassalluni inatsisit tunngaviusut §-iisa 19-ianni malittarisassat malillugit tamatuminna isumaqatigiissuteqarnikkut”.

2. Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanik isumalioqatigiissitat suliagarnerat

Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanik apeqqut Inatsisunik tunngaviusunik aamma inuiaat inatsisaanik suleqatigiissitami sularineqarpoq. Isumalioqatigiissitat namminiilivinnissamik aalajangersagassaq inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit imminnut aalajangersaavigisussaananik apeqqummut peqatigitillugu eqqartorpaat. Tamanna tunuliaqutaralu isumalioqatigiissitat namminersornermik inatsisissap siulequtassanik aammalu Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanik aalajangersagassamik siunnersuorparput.

2.1. Namminersornermik inatsisissap siulequtassaa

Namminersornerunermik inatsit 1978-imeersoq ima siuleqummik aallaqqaateqarpoq:

”Uagut MARGRETHET AAPPAAT, Guutip saammaassineratigut Danmarkimut Dronningiusugut, atsiorpugut: Kalaallit Nunaata inuiaqatigiittut, kulturikkut nunamilu sumi inissisimanermigut naalagaaffiup iluani immikkut ittuunera nassuerutigalugu folketingimi Kalaallillu Nunaata landsrådeani akuersineranut naapertuuttumik akuersineratigut Uagullu isumaqataanisigut Kalaallit Nunaata inatsisitigut tunngaviusutigut naalagaaffimmi inissisimanernik inatsit imaattoq atuuttussanngorlugu atsiorparput:”

Aallaqqaasiut Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat inatsissatut siunnersuutaata oqaasertaaneersuvoq⁵², tamatumunngalu atatillugu isumalioqatigiissitat innersuussutigaaat Savalimmiuni namminersornerunermik inatsit 1948-meersoq taamaattupajaamik oqaasertaligaq. Isumalioqatigiissitat naatsorsuutigaaat namminersornerunermik inatsisip immikkut ittuunera taassumap assinganik erseqqissarneqartoq, siulequllu inatsit akuersissutigineqarmat ivertinneqarpoq.

Namminersoneq pillugu isumalioqatigiissitat isumaqarput aamma namminersornermik inatsisissami aalajangersartariaqartoq inatsit immikkut ittuusoq, siunnersuutikkulu inatsimmut siulequtissaq ikkunniarneqartoq ilaatigut imalik inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit imminnut aalajangersaaffigisussaasut.

---

⁵² Tak. isumaliutissiisut 837/1978, atuagaq 1, aneks 1.

Siulequtissamat naleqqiullugu inuiaat inatsisaannik eqqarsaatersuutit immikkut apeqqummut inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit inuiaanerannut aammalu inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit imminnut aalajangersaaffigisussaanerannut annermik tunngatinneqarput. Taakku allaaserinerannut atatillugu isumaliutissiisummi *kapitali 3-mi, immikkortut 2.3.1 aamma 2.3.2* innersuuneqarput. Isumalioqatigiissitat pingaartippaat pissutsit taakku siulequtikkut takussutissiarineqassasut.

Peqatigitillugu siunnersuutigineqarpoq siulequtikkut aamma naqissuserneqassasoq inatsit Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut aamma Danamarkimi naalakkersuisut isumaqatigiissutaannik toqqammaveqartoq tamatumuunakkut aamma namminersulernissaq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu politikikkut sakkortunerpaamik inissisimallunilu aalajangersagaasoq takutinniarlugu⁵³.

Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa Kalaallit Nunaata immiut aalajangersaaffigisussaaneramik peqatigiinnissamik isumaqatigiissutissatut siunnersuutaa siulequtissap tigussaasumik oqaasertaliornerani isumassarsiorfimmu ilaavoq.⁵⁴

Tamanna tunuliaqutaralugu isumalioqatigiissitat inatsisissamat siulequtissatut siunnersuutaat ima oqaasertaqarpoq:

”Inuiaat kalaallit inatsisit inuiannut atuuttut malillugit imminnut oqartussaaffigalutik inuiaanerat nassuerutigalugu inatsisip tunngavigai Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akornanni naligiinnerunissamik kissaateqarneq aammalu ataqpeqatigiillutik peqatigiinnerat. Tamatumunnga naapertuuttumik inatsisip uuma tunngavigaa Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut naligiissutut isumaqatigiissutaat.”

Taakkununnga oqaaseqaatini allassimavoq danskit tunngaannit kisimiilluni inatsimmik tunuartitsineq inuiaat inatsisaannit isigalugu naligiinnissap annertusarnissaanik, peqatigiinnermi ataqpeqatigiinnissamik aammalu inuiaat kalaallit immiut aalajangersaaffigisussaanerannik siulequtip toqqammaviinut naleqquttuunavianggitsoq.

Ilaasortat Kalaallit Nunaanneersut maluginiarpaat Statsministeriap februarimi 1998-imi Savalimmiumi namminersornerunermik inatsimmu tunngatillugu imaattoq nalunaarutigaa⁵⁵:

”Ministeriap isumaa malillugu namminersornerunermik inatsit pinngitsoorani inatsisaavoq immikkut ittoq soorlu tamanna inatsisip immikkut ittumik siulequteqarneratigut nalunaatsumik ersersinneqartoq. Ministeriamut qularutissaanngivippoq inatsit politikikkut ileqqorissaarnissakkullu nalilerlugu Danmarkip Savalimmiullu akornanni isumaqatigiissutitut isigisariaqartoq Danmarkimi oqartussaannarnit aammalu namminersornerullutik oqartussat isumaqataaffiginngisaannik allangortinneqarsinnaanggitsoq.
Uku apeqqummi tassaniipput:

1. Statsministeria maannamut isumaqartoq namminersornerunermik inatsit Folketingimit allangortinneqarsinnaasoq inatsimmi § 7-p periarfissarititaa malillugu (tassa namminersornerullutik oqartussanut allangortinninnerani saqqummiutereerneratigut)

⁵³ Tak. Kalaallit Nunaanni Aamma Danamarkimi naalakkersuisut akornanni isumaqatigiissutissatut missingiusiaq kapitaluit 16-ianiittoq.

⁵⁴ Tak. Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiisutaanut ilanngussaq 4, marts 2003.

⁵⁵ Tak. Folketingip Politikimut Aningaasarsionnemullu Ataatsimiititaliaa, ilanngussaq nal., ilanngussaq 138 februar 1998-imeersoq.

2. apeqqut inatsisunik tunngaviusunik atuakkiani sulii sammeneqartoq
3. isummersuutigineqartartut arlallit ilaat ataaseq ministeriap massakkut isumaqataaffigissallugu periarfissaasorinngikkaa
4. ministeriap isumaa malillugu pinngitsoorani inatsisaasoq immikkut ittoq soorlu tamanna siulequtaatigut immikkut ittukku ersersinneqareersoq
5. ministeriamut qularutissaanngitsoq inatsit politikikkut ileqqorissaarnikkullu nalilerlugu Danmarkip Savalimmiullu akornanni isumaqatigiissutaasoq Danmarkimi oqartussat kisimiillutik aammalu namminersornerullutik oqartussanit isumaqatigineqarnatik allannortissinnaanngikkaat.”

2.2. Nammiilivinnissamik aalajangersagassatut siunnersuut

Siuleqqutissatut siunnersuut isumaliogatigiissitat Kalaallit Nunaata nammiilivinnissaanik aalajangersakkamik siunnersuutaannut atasutut isgisariqarpoq.

Inatsisunik tunngaviusunik inuiaallu inatsisaannik suleqatigiissitap Kalaallit Nunaata nammiilivinnissaanik periusissat assigiinngitsut eqqartorpai. Isumaqatigiissuteqarluni periutsimi naatsorsuutigineqarpoq Kalaallit Nunaata nammiilivinnera timitalemeqassasoq illua-tungeriit Folketingimit akuerineqarlutik isumaqatigiissuteqarneratigut. Avissaarnikkut periutsimi naatsorsuutigineqarpoq Kalaallit Nunaata nammiilivinnera timitalerneqassasoq nammineq kisimi aalajangeratigut Folketingip akuersinera namminersornermik inatsisikkut pereersimassamat. Periuseq arlaannaannulluunniit atanngitsoq Kalaallit Nunaata nammineq kisimi aalajangikkaminik nammiilivinnissaaneranik apeqqut ammatikkaa taamatullu piginnaatitaaneq Folketingip inatsisini tunngaviusuni § 19 malillugu akuersinissaa apeqquaatikkaa. Inatsisini tunngaviusuni § 19 malillugu siumut akuersereernerup avissaarnikkut periutsimi naatsorsuutigineqartup apeqqutini pingaarutilinnik inatsisit tunngaviusunik ajornartorsiutit pilersissavai. Isumaliogatigiissitat sulinerminni najoqutaata oqaasertai innersuullugit taannami malillugu nammiilivittoqassappat tamanna ”inatsisini tunngaviusuni § 19-imi aalajangersakkat malillugit tamatuminnga isumaqatigiissuteqarnikkut piviusunngortinneqartusaammatt” suleqatigiissitap tamatuma kingorna isumaliogatigiissitanut periuseq inassutigaat nammiilivinnerup tunngavigissagaa Kalaallit aamma Danmarkimi naalakkersuisut isumaqatigiissutaat Kalaallit Nunaanni Inatsisartunit Folketingimillu akuerisat (isumaqatigiissuteqarluni periuseq).

Aalajangersakkap Danmarkimi naalakkersuisut pisussaattippai isumaqatigiinniarnit aallartissagaat siunertarlugu isumaqatigiissuteqavinnissaq. Tamatumunnga tunngatillugu isumaqatigiinniarnit ingerlanneqassapput piviusumik piumassuseqarluni illua-tungeriimmi imminermiinnut akuersaatigiinnissartik anguniassammassuk. Malugineqassaaq soorlu siusinnerusukku suliaassiisutikkut ersereersoq Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalakkersuisut isumaqatigiissutigigaat inuiaat kalaallit aalajangigassarigaat Kalaallit Nunaat nammiilivikkusunnersoq. Aamma ministeriunerup arlaleriarluni Danmarkimi naalakkersuisut isumaat erseqqissartarpaa tamannalu malillugu inuiaat kalaallit Kalaallit Nunaata siunissaa Danmarkimullu atanissaq aalajangigassarigaat.

Isumalioqatigiissitat suleqatigiissitap aalajangersagassatut siunnersuutaanut isumaqataapput taamaattumillu Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanik aalajangersagassatut siunnersuuteqassalluni ima oqaasertalimmik:

” § 21. Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa inuiaat kalaallit aalajangiassaraat.

Imm. 2. Imm. 1-imi pineqartumik aalajangiisoqarpat Kalaallit Nunaata nammiilivinnissaa piviusunnortinniarlugu Danmarkimi aammalu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut akornanni isumaqatigiinniartoqalissaaq.

Imm. 3. Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaata piviusunnortinnissaanik Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiissutaat Inatsisartut akuersitillugit isumaqatigiissutigineqassaaq aammalu Kalaallit Nunaata inuinit taasissutigineqassalluni. Isumaqatigiissut aammattaaq Folketingimit akuersissutigineqassaaq.

Imm. 4. Kalaallit Nunaata namminiilivinnerata kingunerissavaa Kalaallit Nunaata naalagaaffittut imminut oqartussaaffigilivinnera.“

Namminiilivinnissamik isumaqatigiinniarnertit aallartinnissannik aalajangerneq siunnersuut malillugu inuiaat kalaallit aalajangissavaat. Isumalioqatigiissitat isumaqarput Kalaallit Nunaata tungaannit piginnaatitaaneq qanoq ittuussanersoq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut Danmarkimi naalakkersuisunik isumaqatiginnialersinnagit tamaallaat Kalaallit Nunaata isumagisassarigaa taamaattumillu inatsimmi ersarinnerusumik eqqartorneqassanngitsoq.

Soorlu takuneqarsinnaasoq namminiilivinnissamik Kalaallit Nunaanni Daanmarkimilu naalakkersuisut akornanni isumaqatigiissut piviusunnortinnissaani piumasaavoq Kalaallit Nunaanni Inatsisartut aamma Folketingip akuersinissaat. Folketingimut tunngatillugu tamanna pissuteqarpoq inatsisini tunngaviusuni § 19-imik taanna malillugu Daanmarkimi naalakkersuisut Folketingimit akuerineqartinnatik qanoq iliuuseqarsinnaanngimmata ”naalagaaffiup nunartaanik allisitsisumik millisitsisumilluunniit”.

Isumaqatigiissut Folketingimut saqqummiunneqartinnagu naatsorsutigineqarpoq isumaqatigiissut inuiannut kalaallinut saqqummiunneqareersimassasoq aammalu Kalaallit Nunaanni inuit taasineratigut akuerineqareersimassasoq. Inuit taamaattumik taasisinneqarnissannut atatillugu apeqqutit isumalioqatigiissitat isumaat malillugu namminersorlutik oqartussanit aalajangiiffigineqartussaapput, isumalioqatigiissitali naatsorsuutigaat Kalaallit Nunaanni Inatsisartunut qinersinermi malittarisassat tunngavii aallaavigineqassasut. Isumalioqatigiissitat pingaartippaat taasinerup inernerata ersarissumik ersersissagaa namminiilivinnissaq piumasarineqartoq taamaalluni inuiaat akornanni nalornisoqquunagu.

3. Nammiilivinnerup kingunissai

Namminiilivinnikkut Kalaallit Nunaat naalagaaffinngussaaq nutaaq, Kalaallillu Nunaata killeqarfiata iluani naalagaaffittut oqartussaaneq naalagaaffiup nutaap oqartussaani qullerpaaniilertussaalluni. Inuiaat inatsisaat pillugit pissutsit nutaat atuutilissapput naalagaaffiit tullerriaarnerannik malittarisassani pineqartut.

Namminiilivinnerup piviusunnortinneqarneratigut apeqquterpassuit Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni nangittumik pissusiuliulersussanut tunngassutillit qularnaartariaqartullu pilissapput. Soorlu *kapitali 3-mi, immikkoortoq 2.3.3-mi* eqqartorneqartoq Nunanut Allanut Ministereqarfiup pissutsit allakkiamini 24. februar 2005-imeersumi allaaserai Kalaallit Nunaata inui isummissagaluarpata namminiilivinniarlutik Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni

piginnaatitaanerit pisussaaffiillu suut pinngitsooratik atuutissanersut, tak. inuiaat kalaallit namminiilivinnissaminnik isummissagaluarpata inuiaat inatsisaanni aalajangersakkat⁵⁶.

Nunanut Allanut Ministereqarfiup allakkiamini taavai apeqqutit arlallit namminiilivinnermik isumaqatigiinniarnernut atatillugu sammisariaqartut sammineqarsinnaasulluunniit. Apeqqutit inuiaat inatsisaat malillugit periutsinut naleqquttumik sammineqartariaqartut ilaattut taaneqarput namminiilivinnermit eqqorneqartut naalagaaffimmi innuttaanerannut tunngasut, aamma Danmarkip naalagaaffiata pigisaasa nalillit, ilaatigut Kalaallit Nunaanni pigisaanut tunngasut, agguaanissaat.

Apeqqutit allat isumaqatigiinniarnerni ilaasariaqassapput pisariaqassammammi isumaqatigiissutitigut aaqqiisoqarnissaanik, s.ass. tjenestemandit, soraarnerussutisiaqartitsinissamik pisussaaffiit aammalu Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut akornanni siusinnerusukkut isumaqatigiissutaasimasut qanoq pineqarnissat pillugit.

Kiisalu arlalinnik apeqquteqassaaq isumaqatigiinniutissatut eqqarsaatigineqarsinnaasunik taamaattorli inuiaat inatsisaat malillugit siunissami suleqatigiinnissamik piunasaqaateqarfiunngitsunik aammalu illua-tungeriit tamarmik qilersugaaffiginngisaannik. Ilaatigut pineqarput Kalaallit Nunaannut aningaasanik tapiisarneq nanginneqassanersoq, Danmark peqatigineqassanersoq (free association, tak. isumaliutissiissutip *kapitalia* 3, *immikkortoq* 2.3.4), Kunnigikkunnut attaveqarneq, Kalaallit Nunaanni pisortatut suliat suliarinerannut atatillugu ikiorsiisoqassanersoq aammalu aningaasat akiliutigineqartartut pillugit Danmarkimik suleqateqarsinnaaneq.

Isumalioqatigiissitat isumaqataapput apeqqutit matuma siuliani taasat namminiilivinnermik Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni isumaqatigiinniarnerni ilaasariaqartut ilaatinneqarsinnaasulluunniit taamanikkussarli aatsaat isummerfigineqavissinnaassallutik apeqqutit sorliit oqaluuserineqassanersut.

---

⁵⁶ Tak. ilanngussaq 9.

XII

NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT
SULIASSAQARFINNIK TIGUSISARNISSAANNUT
ATATILLUGU SULISUNUT TUNNGASUT

---

*Kapitalimi annermik sammineqarput suliassaqarfinnik naalagaaffimmiit tigusinermut atatil-
lugu sulisut pillugit malittarisassat periutsillu massakkut atuuttut allaaserinerat aammalu
taakku tunuliaqataralugit allaaseralugit Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat
siunissami suliassaqarfinnik arlaqarnerusunik tiguisarnissat kingunerisaannik isumalio-
qatigiissitat isumaliutersuutaat inassutaallu.*

1. Aallaqqaasiut

Oqartussaqaarfinni manna tikillugu suliassaqaarfinni Kalaallit Nunaanni oqartussanut nuunneqartunik sulianik ingerlatsisusut sulisut atorfeqartitaanerannik apeqqutit sammineqalerput Kalaallit Nunaanni kommunet 1970-ikkut qeqqaniit suliat naalagaaffimmiit tigummatigilli. Namminersornerulernikkut apeqqut sulisut saqqumilaarnerulerpoq.

Namminersornermik inatsimmi aammattaaq suliassaqaarfeqassaaq inatsisiliorsinnaanermik aqutsisinnaanermillu piginnaatitaanerup Kalaallit Nunaanni oqartussanit tiguneqarneranik kinguneqartussamik. Ullumikkut suliassarfiit taakku isumagineqarput danskit oqartussaanni sulisunit, s.ass. eqqartuussiveqarnermi politiiinilu. Suliassaqaarfinni taakkunanissaq sulisut maannamut sulianik ingerlatsisut atorfeqarnerannut tunngasunik apeqqutunik pinngortoqartassaaq, ilanngullugit sulisut pineqartut Kalaallit Nunaanni oqartussani atorfinillutik nuussanersut.

Isumalioqatiigiissitat innersuussutigaat apeqqummik pineqartumik inatsisitigut malittarisassiussineq sulisut pissutigalugit immikkualuttortaqangaatsiarloq inatsisikkut immikkoortukkat namminersornermik inatsisissaq peqatigalugu piviusunngortinneqartussakkut maleruagassiorneqassasoq. Kapitalimi uani allaaserineqarput malittarisassat atuuttut aamma siunissami malittarisassatut innersuussutit inatsisissatullu siunnersuut oqaaseqaatillu nalinginnaasut tamakkerlutik kapitali 14-imi takuneqarsinnaasut.

2. Malittarisassat atuuttut

2.1. Tjenestemandit

Tjenestemandinut naalagaaffimmi atorfilinnut Kalaallit Nunaanni oqartussat suliamik suliassarfimmilluunniit tigusinerisa naalaani Danmarkip Kalaallit Nunaanni oqartussaqaarfiani sulisunut pissutsinik aalajangersakkat maleruagassaqaartinneqarput naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandit pillugit inatsisaani⁵⁷ aamma naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandiisa il.il. soraarnerussutiaat pillugit inatsimmi⁵⁸.

1975-imi inatsisinik allannqortitsinikkut tjenestemandit naalagaaffimmi atorfillit pillugit inatsisaanni aalajangersagaliorloqarpoq siunertaralugu naalagaaffiup sulifeqarfiisa imaluunniit aqutsisoqarfiisa naalagaaffimmit Kalaallit Nunaanni landsrådimut kommunemulluunniit nuunneqarnerini tjenestemandit piginaatitaanerinik pisussaaffiinillu malittarisassiussisumik.

Inatsisip siunertaraa naalagaaffiup suliffeqarfiisa imaluunniit aqutsisoqarfiisa naalagaaffimmiit Kalaallit Nunaata landsrådianut imaluunniit Kalaallit Nunaanni kommunenut nunneqarnerannut atatillugu tjenestemandit piginnaatitaaffiisa pisussaataaffiisalu maleruagassiornissaat.

Taamaattumik tjenestemandit 1. januar 1976 sioqqullugu atorfillit aamma 1. januar 1976 kingoqqullugu atorfillit immikkortinneqartarput.

Namminersornerulerunerup atuutilernerata kingorna suliassaqaarfinnik nuussinermi atugassat matuma kinguliinni eqqartukkat atorneqartarput taamaalilluni namminersornerullutik oqartussat suliassaqaarfimmik ataatsimik tigusinerminni sulisut suliassaqaarfimmut attuumassutillitaaq tigusarlugit.

---

⁵⁷ Tak. naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmik nalunaarut nr. 574 5. august 1991-imeersoq kingusinnerusukkut allanguutai ilanngullugit.

⁵⁸ Tak. naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandiisa il.il. soraarnerussutiaat pillugit inatsimmik nalunaarut nr. 661 12. august 1993-imeersoq kingusinnerusukkut allanguutai ilanngullugit.

2.1.1. Tjenestemandit 1. januar 1976 sioqqullugu atorfinissimasut

Tjenestemandit 1. januar 1976 sioqqullugu atorfinissimasut neqeroorfigineqassapput namminersornerullutik oqartussat imaluunniit kommuneq ataani tjenestemandisut atorfininnissaminnik akissarsiamikkut, soraarnerussutisiamikkut atorfeqarnerminnilu atukkamikku naalagaaffimmi atorfeqarallarnerminni atuakkaminut nalequttut atorlugit. Tjenestemandip neqeroort akueriumanngikkuniuk tjenestemandi naalagaaffiup ataani atorfeqaannassaap pisussaallunili suliffeqarfimmut aqutsisoqarfimmulluunniit atukkiunneqassalluni. Suliffeqarfiup aqutsisoqarfiulluunniit Kalaallit Nunaanni oqartussanut nuunnerata kinguneranik tjenestemandi piumasaqarsinnaanngilaq utaqqiisaasumik akissarsiaqarnissaminik imaluunniit soraarnerussutisiaminnik.

2.1.2. Tjenestemandit 1. januar 1976 imaluunniit tamatuma kingorna atorfinissimasut

Tjenestemandit 1. januar 1976 imaluunniit tamatuma kingorna atorfinissimasut ataatsimoorluni atorfiniffigineqarsinnaasut taaneqartartumi atorfinitsinneqartarput taakkumi atorfinitsinneqartaramik "nuna eqqarsaatigalugu Kalaallit Nunaanni naalagaaffiup, Kalaallit Nunaanni landsrådip (ullumikkut namminersornerullutik oqartussat) imaluunniit kommuneq ataani tjenestemandit atorfiini".

Tjenestemandit taakku pisussaapput Kalaallit Nunaanni oqartussat ataani atorfinissallutik piumasarisinnaanagulu utaqqiisaasumik akissarsiaqarlutik imaluunniit soraarnerussutisiaminnik atorfinissallutik soraarsinneqarnissaminnik suliassaqarfinnik nuussinerup kingunerisaanik.

Tjenestemandittaaq taakku neqeroorfigineqassapput Kalaallit Nunaanni oqartussami pineqartumi tjenestemanditut atorfinitsinneqarnissaminnik. Tamatuma malitsigaa Kalaallit Nunaanni oqartussat Danmarkimi oqartussanut naleqqiullutik pisussaammata tjenestemandit tigussallugit.

2.1.3. Isumaqatigiissutit malillugit il.il. atorfillit

Inatsisit atuuttut ersarinnerusunik aalajangersagaqanngillat tjenestemandiunngitsut pillugit. Siusinnerusukku suliassaqarfinnik nuussisarnernut atatillugu pingaarnerusutut pissuserineqartarpoq naalagaaffiup aamma Kalaallit Nunaanni oqartussat akornanni isumaqatigiissuteqartarpoq tamalillutik isumaqatigiissutit malillugit atorfillit atorfeqarnerminni atukkatik Kalaallit Nunaanni oqartussani nangissinnaasarlutigik akissaatit atorfeqarnerminnilu atukkatik allanngortinnagit.

3. Isumalioqatigiissitat isumaliutersuutaat

Isumalioqatigiissitat eqqumaffigaat ukiuni kingullerni siornatigut pisortat suliffeqarfigisimasaannik il.il. namminersortunngorsaanermut atatillugu atorfillit piginnaatitaaffii nakkunneqarnerulersimasut. Taamattumik isumalioqatigiissitat namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnik tigusinissaannut atatillugu sulisunik apeqqutinik isumalioqquteqarnermini atugassaminnik Personalestyrelsen Aningaasanik Ministereqarfiup ataaniittoq aamma Inatsisunik Atortitsinermik Ministereqarfik qinnuigaat namminersormik inatsissamut atatillugu sulisut atugaasa maleruagassaannik nassuiaasioqqullugit, ilanngullugit sulisut suliassaqarfinnik tigusinernit eqqorneqartut piginnaatitaaffigisinnaasaat allat.

30. maj 2005 Personalestyrelsi allakkiamini immikkut malugeqquaa isumaqatigiissutit malillugit akissaatillit allallu tjenestemandisut atorfeqanngitsut suliffeqarfiit allanut nuunneqarnerannut inatsimmit⁵⁹ illersugaanngitsut inatsimmi Kalaallit Nunaannut atuutinngimmat.

Inatsisunik Atortitsinermik Ministereqarfik Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitanit piunnafigineqarluni 24. august 2005-imi allakkiorluni nassuiaateqarpoq piginnaatitaanernik Danmarkimi pisortat sulianik ingerlassinerannik inatsit aammalu saqqumiussisusaatitaanernik

⁵⁹ Tak. suliffeqarfinnik nuussinermini sulinermik akissarsiuutillit inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsimmik nalunaarut nr. 710 20. august 2002-meersoq.

inatsit malillugit sulisup suliassaqarfimmik tigusinermik eqqortuneqartup piginnaatitaaffiiniq, ilanngullugit pappiaqqanik suliamut atasunik paasiniaasinnaanermik immikkut aalajangersakkanik, peqataasut tusarniaavigineqarnissaannik, nammagittaalliornermik ilitsersuunneqarnissamik aammalu aalajangikkat tunngavilersorneqarnissaannik.

Tigusat kingusinnerusukkullu oqallittarnerit toqqammavigalugit isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat soorlu immikkoortoq 1-imi taaneqartutut immikkut inatsisiliortoqassasoq Kalaallit Nunaanni oqartussat suliassaqarfinnik tigusinerannut atatillugu sulisunik apeqqutinik maleruagassiuussisumik, tak. isumalioqatigiissitat sulisunik inatsisissatut *kapitali 14*-imi siunnersuutaat.

3.1. Tjenestemandit

Sulisut tjenestemandisut atorfillit pillugit siunnersuutigineqarpoq naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandisut atorfeqartitaanut inatsisaani maleruagassat atuuttut ataasiakkaanik aaqqiissuteqartillugit atuinnerneqassasut, tak. § 4.

Tamanna ima paasisariaqarpoq tjenestemandit 1. januar 1976 tamatumaluunniit kingorna atorfinittut pisussaapput namminersorlutik oqartussat ataannut nuussallutik, tak. *immikkoortoq 2.1.2.*

Siunnersuutigineqarpoq ministeri pisussaasoq Kalaallit Nunaanni oqartussat isumaqatiginiareerlugit aalajangiisinnaassalluni atorfillit atorfinni ersarinnerusuni taaneqartuni atorfillit, s.ass. politiit eqqruussiveqarfiullu iluaniittut, pisussaassanngitsut kiffartuussinertik Kalaallit Nunaanni oqartussat ataanni nangissallugu. Aalajangersakkami pineqarput atorfillit inatsisit allaluunniit pissutigalugit Kalaallit Nunaanni oqartussat ataanni kiffartuussinerminnik nangitsinissaminnut pisussaannngitsut. Aalajangersagaq tjenestemandinut 1. januar 1976 sioqqullugu atorfilinnut aamma atorneqarsinnaassaaq pisoqarpat Kalaallit Nunaanni oqartussat isumaqarpat atorfik inummit attartugaanngitsumit Kalaallilli Nunaanni oqartussani atorfilimmit isumagineqartariaqartoq.

Aammattaq siunnersuutigineqarpoq tjenestemandit pillugit inatsimmi aalajangersakkat ilaneqartariaqartut maleruagassamik Kalaallit Nunaanni oqartussat Danmarkimi aningasanut ministerip ersarinnerusumik aalajangersaaneratigut isumaqatigiittoqarsinnaasoq tjenestemandit Danmarkimi oqartussani pineqartuni atorfeqarnerminnik attassiniartut Kalaallilli Nunaanni oqartussanut attartortinneqartut akissataannut atorfeqarnerminnilu atugaannut allanut tunngasutilinnik.

3.2. Isumaqatigiissutit malillugit il.il. atorfillit

Isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat isumaqatigiissutit malillugit atorfillit allalu tjenestemandisut atorfeqanngitsut namminersorlutik oqartussat suliassaqarfiup pineqartup il.il. tiguneqarnerata nalaani Danmarkip Kalaallit Nunaanni oqartussaqaarfiani sulisut atugaat ima maleruassaqaartinneqassasut namminersorlutik oqartussat sulisut taakku tigusussaassallugit, tak. inatsisissatut siunnersuummi § 2, imm. 1.

Siusinnerusukkut taaneqareersutut suliffeqarfiit allanut nuunneqarnerannik inatsit Kalaallit Nunaannut atuutinngilaq. Isumalioqatigiissitat siunnersuutigaat namminersorlutik oqartussat inatsisiliorinikkut qularnaassagaat suliffeqarfiit allanut nuunneqarnerannik inatsit malillugu piginaatitaanerit pisussaaffiillu namminersorlutik oqartussat sulisunik matuma siuliani taasanik tigusinerminnut atatillugu assinganik atortinneqartarnissaannik, tak. inatsisissatut siunnersuummi § 2, imm. 2.

Taamak inatsiliornerup ilaatigut kingunerissavaa Kalaallit Nunaanni oqartussat sulisunut tigusiffiup nalaani akissaatinik sulinermilu atukkanik pisortat oqartussaannit aalajangersakkat akuerineqartulluunniit aamma akissatit sulinermilu atukkat pillugit immikkut isumaqatigiissutit tunngavigalugit isumaqatigiissutit malillugit piginnaatitaanerit pisussaaffiillu iserfigissammatigik.

Inatsiliornerup kingunerissavaattaaq suliassa qarfirmik tigusineq pissutigalugu soraarsitsineq oqartussaaffimmi pissutsinik tunngaveqartuunerarneqarsinnaassanngimmat soraarsitsineq aningaasaarsiornermut, teknikimik aaqqissuussinermilluunniit sulisoqarnermut allannguinermit nassatalimmik pissuteqanngippat.

Tjenestemanditut atorfeqanngitsuttaaq atorfinni ersarinnerusuni taaneqartuni atorfillit Kalaallit Nunaanni oqartussat ataanni kiffartuussinerminnik nangitsinissaminnut pisussaassangitsut.

XIII

IKINNERUSSUTEQARLUNI OQAASEQAAT

**Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu Isumalioqatigiissitaasa
”Kalaallit Nunaata namminersorneranik inatsisissamut missingiummut
atatillugu”.**

*Christiansborg, sisamangorneq 3. april 2008
- Søren Espersenimit, MF, Dansk Folkeparti
Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu
Isumaliuteqatigiissitaanni ilaasortaq*

Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu Isumalioqatigiissitaasa ”Kalaallit Nunaata namminersorneranik inatsisissatut missingiusiaq” inatsisinnngortinneqarpat Folketingi Danmarkip oqaluttuarisaanerani annerpaat ilaannik politikikkut kukkussuteqassaaq, - aammalu naleqqangitsumik kukkussutit akisunersarissagunagaannik.

Nalungginittut amerlasuut naatsorsuutigaat Kalaallit Nunaata eqqaani aatsitassat nassaassat annertussaqsut isertitassallu amerlasoorujussuussallutik. Kisitsisit amerlasoorujussuit 10.000 milliardit kr. tikillugit oqaatigineqartarput. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat suliaata inernera taamanikkussamut kikkunnulluunniit paasinarsiumaarpoq, aammalu Danmarkimi naalakkersuisunik Folketingimillu isornartorsiuiuniq naakkittaatsuujumaarluni manna kikkunnulluunniit paasineqarpat: Danmark aningaasanik iluanaaruteqassanngilaq, Kalaallit Nunaat namminersortoq kisimi iluanaaruteqassaaq.

Pissutsit taamatut allanngoriartornerat oqaluttuarisaanermi pissusiviusunut akkerliusut ersarissilluinnarumaarput tassalu Danmark inuulu namminissarsioratik pitsieriarlutillu Kalaallit Nunaata piorsagaaneranut ikiuuttut Kalaallit Nunaat ullumikkut inuiaqatigiittut pigissaartutut nutaaliaasutullu ullumikkutut isikkoqalersillugu.

Naalagaaffeqatigiinnerup massakut siunissamilu pisuussutai atorlugit aniongaasarsiornermik tutsuiginartumik tunngavilimmik naalagaaffeqatigiinneq piorsaqqinnagu nukittorsarnagulu paarlattuanik massakut naatsorsuutigisariaqalerpoq politikerit danskit kalaallillu amerlanersaasa naalagaaffeqatigiinnerup soqutigisai maanngaannartinniaaraat. Tamatuma akigerataannaavai naalagaaffeqatigiinnerup tunngavianik qajannarsisitsineq, naalagaaffeqatigiinnnerup immikkoortuinik assigiinnngitsunik avissaartitsineq soqutigisanillu akkerliilersitsilerneq ataatsimoorneq qularnaatsumillu ingerlaneq pinnagit.

Dansk Folkeparti ilungersorluni, piunassuseqarluni ilumoorlunilu Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaasa piareersarluni sulineranni sivisuumik peqataavoq. Taamaattumik ajuusaarutigearput partii isummermat isumalioqatigiissitat ”Kalaallit Nunaata Namminersorneranik Inatsisissatut siunersuutaat”-nnik inassuteqarnerat akueriniarnagu. Taaneqareersutut tamatumunnga pissutaanerpaajupput siunissami aningaasanik pissusiulersussat – ”Kapitalit 3-anni – Kalaallit Nunaata Namminersortup aamma naalagaaffiup akornanni aningaasatigut attaveqaatit” (§-it 5, 6, 7, 8, 9 aamma 10).

Neriuutigaarpulli isumalioqatigiissitap inassuteqaatai tunngavigalugit tamanut ammasumik siunissami oqallinnerup kiisalu Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut akornanni isumaqatigiinniarnert kinguneriumaaraat inatsisissami Kapitali 3-mi aalajangersagassat

isumakulunnartut oqallisigineqaqqissasut. Naalagaaffeqatigiinnermut aammalu Kalaallit Nunaannut Danmarkimullu pilluarnarnerpajussaaq inuit amerlasuut politikerillu katersuullutik oqimaqatigiissumik inatsisiliamik taperseruigaluarpata tamatumuunakkullu folketingip isumaqatigiittup akuersinissaa qulakkeerlugu.

Kapitali 3-mut tunuarsimaarnitta matuma kingorna uterfigisassatta saniatigut Dansk Folkepartimit kissaatigaarput isumalioqatigiissitap sulineranut inassuteqaataanullu ataasiakkaanik nalinginnaasunillu oqaaseqaateqarnissarput.

Isumalioqatigiissitani suleriaaseq naammaginarsimangilaq aammalu ajornartorsiutit isummerfigisassat eqqarsaatigalugit pissusissamisunngivissimalluni.

Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaasa pilersinneqarneranni isumaqatigiissitani sulineq suleqatigiinnut pingasunut agguanneqarpoq: Suleqatigiissitaq inatsisilik tunngaviusunik inuiaallu inatsisaannik suliaqartussaq kiisalu Suleqatigiissitaq aningaasarsiornermik inuutissarsiutinillu piorsaanermik suliaqartussaq. Suleqatigiissitaq siulleq qallunaat tungaanniit ukuninnga ilaasortaaffigineqarpoq: Venstre, Det Radikale Venstre aamma Enhedslisten suleqatigiissitalu aappaa ukuninnga ilaasortaaffigineqarluni: Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti kiisalu Det Konservative Folkeparti. Taakku saniatigut aamma suleqatigiissitamik pisuussutinik uumaatsunik sammisalimmik pilersitsisoqarpoq, taassumalu nalunaarusiani inassuteqaatinilu septemberimi 2005-imi isumalioqatigiissitanut tunniuppai. Suleqatigiissitaq taanna qallunaat tunngaanniit peqataaffigineqarpoq SF-imit DF-imillu.

Suleqatigiissitap isumalioqatigiissitamut tamarmiusumut nalunaaruteqarnerani, partiinit suleqatigiissitami pineqartumi sinniisoqarsimangitsumut sammisanut oqallisigineqareersimasunut – amerlanertigullu annertuumik ajornartorsiorfiusimasunut – sunnuteqarniarnissaaq ajornavissimavoq, akuttunngitsumillu akunnerminni aamma kalaallit tungaannut naapiffeqartariaqartarsimallutik.

Suleqatigiissitani taakkunani marlunni ataatsimiittarnerit saniatigut qallunaat aallartitaanni tamarmiusuni aamma kalaallit aallartitaanni tamarmiusuni immikkut ittumik aamma ataatsimiittoqartarsimavoq.

Tamanna nunat marluk akornanni isumaqatigiinniarnertut pissuseqartitsisimavoq – tamannalu *politikikkut* isummanut assigiinngitsorujussuarnut, minnerunngitsumik qallunaat aallartitaanni atuuttuni akuttunngitsumik takutinneqarneq ajorluni. Taamaalillunilu isummat marluk imminnut illuatungeriilermata – kalaallit qallunaallu, Dansk Folkeparti isumaqarpoq tulluurtutuaasoq tassaasimassagaluartoq namminersorneq pillugu inatsisissap nutaap oqallisigineqarnera Naalakkersuisut aamma Danmarkimi naalakkersuisut akornanni toqqaannartumik isumaqatigiinniarnikkut ingerlanneqarpat – tamatumalu kingorna isumaqatigiinniarnerni angusaasimasunut Inatsisartut aamma Folketingi isummersinnaallutik.

Taamatut iluseqalerneranut – taamaalilluni isumarput naapertorlugu naammaginangitsumut – akisussaasoq tassaangilaq Isumalioqatigiissitami siulittaasoqarfik. Tassunga Danmarkimi naalakkersuisut aamma Naalakkersuisut akisussaasuusariaqarput. Illuatungeriit taakku aallaqqaataaniilli toqqaannartumik isumaqatigiinniarsimassagaluarput.

-

Suliassiisummi Nuummi ulloq 21. juni 2004-mi Statsministerimit (Anders Fogh Rasmussenimit) aamma Naalakkersuisut Siulittaasuannit (Hans Enoksenimit) tunniunneqartumi aamma Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu Isumalioqatigiissitaannut tunuliaqutaasumi takuneqarsinnaavoq siunertaq tassaasoq ”Kalaallit Nunaat Danmarkilu annertunerpaamik naligiittariaqartut aammalu naalagaaffeqatigiinnermi atuuttup tunngaviisa iluanni kalaallit inuiaat annertunerpaamik imminnut oqartussaaffiginerulertariaqartut” qulakkiissallugit.

Isumarput naapertorlugu siunertaq taanna naammassineqanngilaq, ilaatigut, taaneqareersutut, Kalaallit Nunaat Namminersortoq kisimi isumaqatigiissutikkut aningaasanik iluanaaruteqartussaammat, immaqa aamma kalaallit tungaanniit Kalaallit Nunaata Namminiilernissaanut piareersarnissaq isiginiarneqarnerusimammat – imatut paasillugu kalaallit aallartitaasa amerlanersaannit Namminersorneq taamaallaat namminiilivinnissamut ingerlariaqqinnissami siunertatut pingaarnertut atorneqarsimammat.

Dansk Folkeparti-p ullormi oqaluuserisassaq taanna tikilluaqqusimanngilaa, ullormilu oqaluuserisassamut tassunga akuutinneqarneq kajumerisimanagu, isumarput naapertorlugu isumalioqatigiissitap anersaavanut siunertaanullu toqqaannartumik akerliusoq.

Dansk Folkeparti isumaqarpoq Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa – kalaallit naalagaaffittut pilersitsinerat – qallunaat imaluunniit inuit kalaallit soqutigisaannut iluaqutaanngitsoq. Taamaalilluta Naalagaaffeqatigiinnermut illersuilluartuuvugut, tamatumalu ingerlaannarnissaa kissaatigalugu. Qallunaat kalaallillu akornanni ataqatigiissitsisut annertooujussuuppit – oqaluttuarisaanikkut, misigissutsikkut ilaqutariissutsikkullu illuatungeriit ukiut 300-it ataqatigeereernerisigut oqaluttuarisaanikkut kukkunerussalluni, ilalumi oqaluttuarisaanikkut atorsinnaanngilluinnassalluni atassutaasut kipineqassappata.

Tassunga atatillugu oqaatigineqartariaqarpoq isumarput malillugu kalaallit politikerii ataasiakkaat, oqaluttuarisaanermut ileqqunullu misigissuseqarnatik, ukiuni kingullerni oqaatsitigut naleqqutinngitsumik Danmarkimut inuiannullu qallunaanut saassussisarnermikkut kalaallit qallunaallu akornanni aporfimmik pilersitsinissartik iluatsissimagaat - aporfik, isumarput malillugu kalaallit isumaannut tarniannullu nalinginnaasumik takussutaanngitsoq, taamaattumillu qujanartumik inuit kalaallit amerlanersaannit paasineqarsimanngitsoq. Tassani Danmarkimut, innunut qallunaanut kunnigkormiunullu asannineq – taamaalillunilu Naalagaaffeqatigiinnermut – allannornani taamaaginnarpoq.

Oqaluttuarisaanikkut piviusunik sumiginnaanikkut kiisalu takorluukkanik piviusorsiuunngitsunik erseqqissaanikkut politikerit taakku ataasiakkaat ukiut arlallit ingerlaneranni iluatsissimavaat naammattumik uuliaqalerpat taava Kalaallit Nunaat siunissami nunatut nammineertutut ingerlasinnaalissasoq nunatullu namminiivissutut iliuseqalersinnaassasoq – tassa nuna nunani allani aallartitaqarnermigut nunanut allanut namminerisaminik ingerlatsisoq, kiisalu illersornissamut isumannaallisaanermilu suliassanik nammineq isumaginnittoq.

Aammattaq politikerinit taakkunannga ataasiakkaaniit oqaatigineqarpoq piviusorsiornerusoq Kalaallit Nunaat nammineq naalagaaffittut nammineertutut kikkut tamarmik oqartussaaffigisaannik inuiaqatigiinnik atugarissaartunik inatsisinik atortitsineq isumagisinnaagaa, ilanngullugit eqqartuussiviit pilersinneqarneri ingerlanneqarnerilu, ilinniarfinnik akunnattunik sivisuunillu ingerlatsiffiusunik pilersitsineq ingerlatsinerlu kiisalu isumaginninnikkut peqqinnissaqarfimmillu tamakkiisumik ineriartortinneqarsimasumik pilersitsineq ingerlatsinerlu.

Isumarput malillugu inuiaqatigiit taamatut kalaallisut ajortigisumik ilinniarsimasullit, 50.000-iinnarnik inoqartoq (Vordingborg Kommunitut inoqartoq, siamasissunilli) suliassanik taamatut annertutigisunik pisariusutigisunillu suliassarujussuarmik kivitsisinnaangitsoq nunarsuarmi killerni, nutaaliaasuni piumasarineqartut pissusissamisoorut nunani killerniittuni nutaaliaasuni unammisassat assigalugit.

Isumaqarpugut ukiut ingerlanerini aatsitassanik annertooujussuarnik nassaartoqarnera pissutigalugu Kalaallit Nunaanni imaannaangitsumik pisuussutinik peqalissagaluarpasut pisuussutinngortut taakku nammineerlutik suliaqarnikkut ilinniartitaanikkullu amigaataasunik iluarsinaviangitsut, ersissutigarpummi "uulia tissalulerpat" aningaasanik isaatitsiffik taanna Kalaallit Nunaannut Namminersortumut akitsitut kinguneqassasoq soorlu aamma tapiissutit ataatsimoortut taamak aamma ajoraluartumik akisaasimasut.

Ilutigisaanik uparuaalluta innersuussutigissavarput Kalaallit Nunaanni eqqaanilu annertuumik uuliaqassagaluarpasut taava uulia taanna ukiut 15-20-t qaangiuppata arlaatigut naleqarumaarnersooq qularnarpoq. Allatigut nukissanik misissuinerimi teknikkut ineriartornermi malunnaatilimmik sukkasuumillu siuariartortoqarpoq; silap pissusaata pitsaanerulersinnissaa sukataarfigineqarluni sunniuteqarluartumillu nunani tamalaani sulissutigineqarpoq, taamaattumillu ilimanangitsuunngilaq ukiut 20 qaangiuppata nukissiuutinik akikinnerungaartunik minguinnerusunillu nassaartoqarumaartoq, uulia pisariaarunneqarluni – taamaalillunilu naleerulluni.

Taamaalilluta isumaqarpugut kalaallit namminiilivinnerat uuliamik annertuumik nassaartoqarnerata malitsigisaanik nammineq napatilennissaanik taamaallaat tunngaveqartup inuianni kalaallini annertuumik toqqissiviilliorneq kinguneriumaaraa.

Taamaalilluta Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu Isumaliogatigiissitaasa nalunaarutaanut atatillugu erseqqissarusupparput Kalaallit Nunaata maannakkut namminersulernerimik angusaqarnera ajunngitsumik isiginerani, taamaalilluni Naalagaaffeqatigiinnermi sinaakktissat iluanni sapinngisamik annertunerpaamik inuit kalaallit nammineq aalajangersinnaanerata annertusineqarluni, taava Kalaallit Nunaata nunatut namminiilivinnissaa kaammattuutigisinnaangilarput.

Siunissami politikerit kalaallit ilaasa Kalaallit Nunaata Danmarkimik annertuumik qanimullu ataqatigiinneraniit anisitsinissaq iluatsissappassuk tamatuma Kalaallit Nunaat nunani tamalaani isumannaallisaaanikkut ingerlatsinerimi sunnertiasutut peqataalersissinnaavaat.

Taamaattorli Dansk Folkeparti – Inatsisartuni akuersisoqarnerata kingorna aamma Inatsisartunut Folketingimullu qinersinerimi tunngaviit atuuttut naapertorlugit inuit taasitinneqarnerisa kingorna, inuiaat kalaallit namminiilivinnissaq aalajangissappassuk – taamatut aalajangernermut akerlilisinnaangilaq. Akerlianilli taamatut pisoqartillugu Dansk Folkeparti Namminersornermiit Namminiilivinnermut ikaarsaarnermi ikinngutinnersumik anersaaqarluni kiisalu torersumik, ataqinartumik pissuserissumillu ajunngitsumik peqataajumavoq.

-

Soorlu qulaani oqaatigineqartut "Kapitali 3 – Kalaallit Nunaata Namminersortup aamma Naalagaaffiup akornanni aningaasaqarnikkut attuumassutit"-imut (§5, §6, §7, §8, §9 aamma §10) innersuussilluni Dansk Folkeparti "Kalaallit Nunaata namminersornera pillugu Inatsissamat

missingiummut” isumalioqatigiissitap inassuteqaataanut akuerseqataaniarnani aalajangerpoq. Tulliuttumi nangassutigut nassuiaateqarfigissavavut Kapitali 3-mi paragraffinut innersuussilluta:

Maannakut tapiissutit ataatsimoortut 3.202,1 mio. koruunit (§5) nikinnaveersinnissaasa (akitigut akissarsiatigullu iluarsineqartartut) naammaginngisatta saniatigut isumarput malillugu siunissami Folketingimik pituttuinissaq naleqqutinnngitsuuvoq, Kalaallit Nunaat siunissami namminersorneq aallartiinnartorli Kalaallit Nunaata nunataanik piginnittussaanerup tunniunneqarnissaa Kapitali 3-mi tapersorneqarpoq, aamma Kalaallit Nunaanni aatsitassanik piaanermi isertitat taamaallaat Kalaallit Nunaanni Namminersornermut (§7) tutsinneqartassasut.

Ilutigisaanik naalagaaffik, naalagaaffimmiit tapiissutit 0 koruunimut appartinneqarnerisa kingorna, Kalaallit Nunaanni aatsitassanik (§10) piaanermi isertitaasinnaasunit pissarsisarunnaassaaq. Taamaalilluni naatsorsuutigineqarsinnaalluarpoq Naalagaaffik uku allanneqarnerisa nalaanni 1953-ip kingorna Kalaallit Nunaannut koruuninik 150 milliardinik tunniussaqaarsimasoq taakku saniatigut suli 60-70 milliard koruuninik tunniussaqaqqissasoq ukiup Kalaallit Nunaata Namminersortup tapiissutinik ataatsimoortunik 0 koruuninngortitsinissaata tungaanut. Pingaaruteqarpoq erseqqissassallugu Naalagaaffik isumaqatigiissut malillugu iluanaarutinik pissarsisassanngimmat taamaallaalli tapiissutit ataatsimoortut ilaannik akiliisarunaassalluni.

Ataatsimut tapiissutit nikinnaveertinnerinut atatillugu uagutsinnut immikkut naleqquttuunngilaq Kalaallit Nunaanni siuariartorfiusuni, aatsitassanut attuumassuteqanngitsuni – assersuutigalugu tunisassiornerup annertusinerata kingunerisaanik – taava ataatsimut tapiissutit allannngortinneqaratik ingerlaannassapata.

Kapitel 3-mut atatillugu makku aamma oqaatigineqassapput:

Isumaqaarpugut Kalaallit Nunaata namminersulernerumt ikaarsaananut atatillugu naalagaaffimmit aningaasat pineqartillugit naalagaaffiup aningaasaanik Kalaallit Nunaanni ingerlatsivinnik sunniuteqarluartumik nakkutilliinerunissaq qulakkeerneqartariaqartoq. Ilusissaq erseqqarissaq tassaassaaq Statsrevisorerne aamma Rigsrevisioni Namminersornerullutik Oqartussanik aamma Kalaallit Nunaanni ingerlatsivinnik kukkunersiunissamut pisinnaatinneqassasut, Danmarkimi oqartussat kukkunersiorfigineqarnerat assigalugit. Taamatut aaqqiissuteqarnissamut kalaallit piomassuseqannginnerat tupigusunnarpoq, tassa ileqqorlunnermut kissaatigineqanngitsumut pisortallu aningaasaataannik atornerluinnermut inuiaqatigiit illersorneqarnissaannut sakkussaalluarmat ajunngilluinnartoq, taamaattumik neqeroorummut akuersisoqartariaqaralarpoq. Kalaallit Nunaanni Aqutsisut neqeroorummut taamak pitsaatigisumut naaggaarnerat isumaqartipparput Kalaallit Nunnaani Aqutsisunut tatiginninnginnerput annertusaraa taamalu Naalagaaffeqatigineq sanngiillisarlugu.

§ 7-mi allassimavoq: ”Kalaallit Nunaanni aatsitassanik iluaquteqarnermit isertitat Namminersornermi Oqartussanik pineqartassapput”. Tupigaarput qallunaat aallartitaasa sinnerisa – partiit talerperliit Venstre aamma Det Konservative Folkeparti – piginnittussaanerumt tunngatillugu pissutsit taamatut ittut akuerisinnaammattigik, taamaalillunilu Danmarkip soqutigisai naapertorlugit erseqqissumik iliuseqarnatik.

Erseqqarilluinnartuusariaqarpoq Danmarkip Naalagaaffiani nunap ilua soorunami Danmarkip Naalagaaffianit pigineqarmat, aamma Naalagaaffeqatigiinnermi innuttaasut tamarmik nunap iluani nalilinnik nassaarineqarsinnaasunik pissarseqataasariaqarlutik.

Pissutsimmi taamaattuupput assersuutigalugu Danmarkip nunap iluani nalillit qaqqineqartut pineqartillugit kiisalu nalinut Danmarkimi innuttaasunit pilersinneqartunut naleqqiullugu – aamma nammaqatigiinnikkut, ukiumit ukiumut, Kalaallit Nunaannut ingerlateqqinneqartarlutik – tamannalu ilaatigut Namminersornerullutik Oqartussanut ukiukkaartumik ataatsimut tapiissuteqarnikkut milliarderpassuarnik tapiissuteqarnikkut takuneqarsinnaalluni.

Namminersornerullutik Oqartussat sioqqullugit aamma Danmarkimiit Kalaallit Nunaannut ukiuni 1953-imi Inatsisit tunngaviusut akuersissutigineqarnerisigut Kalaallit Nunaat Dnamarkimut ilanngutivinneqarnerannit 1978-imut Kalaallit Nunaata Namminersornerulernissaminik aalajangererata tungaanut tapiissuterpassuit nuunneqarput.

Aamma ukiuni 1953 tikillugu, Kalaallit Nunaat nunasiaagallarmat, Naalagaaffimmit Kalaallit Nunaannut tapiissuterpassuit nuunneqarsimapput. Ukiuni tamani, soorlu DIIS-ip nalunaarusiaanit 2007-imeersumit ("Afvikling af Grønlands Kolonistatus 1945-54 - En historisk udredning") erseqqissumik takuneqarsinnaasoq, oqaluttuarisaanermi piffissap arlaannaaniluunniit Danmarkip Kalaallit Nunaat iluaqutigisimangilaq, soorlu nunasiaatillit nunasiaasullu akornanni pissutsit nalinginnaasumik taamaattarsimagaluartut.

Akerlianilli Danmarkip suli – namminissarsiunngitsumik ilungersuuteqarnermigullu – ukiumiit ukiumut Kalaallit Nunaanni aamma kalaallit inuinit pissutsit *pitsaanerulersinnissaat* sulissutigai. Tamannaannaq tunngavigalugu ileqqorissaanermi akuersaarneqarsinnaassanngilaq Danmarki Kalaallit Nunaata nunap iluani aatsitassatigut isertitassarpassuaqaleraluarpat nalit ilaannik pissarsissanngippat.

Namminersorneq pillugu Isumalioqatigiissitani oqallinnernut atatillugu kalaallit tungaanniit akuttunngitsumik taamanikkut Schlüterimik siuttoqarluni naalackersuisoqarnerata nalaani aatsitassanut tunngatillugu Savalimmiunik isumaqatigiissuteqarsimaneq innersuusutigineqartarpoq. Uagulli isumaqarpugut Savalimmiut arlalissuarnik peqquteqartumik Kalaallit Nunaannut assersuunneqarsinnaanngitsoq. Tassani pineqarpoq imminut napatinneq, ilinniagaqarnerup qaffasinnera aamma nalinginnaasumik aningaasarsiornikkut pissutsit.

Aammattaq isumaqarpugut oqaluttuarisaanermi ilinniagaqartariaqartugut – minnerunngitsumillu oqaluttuarisaanermi kukkussutinit. Taamaallluta isumaqarpugut taamanikkut statsministeri Poul Schlüteri namminersuutigalugu oqaluttuarisaanermi kukkusumik aalajangiisimasoq, taamatut iliornermigut – aamma inuiaqatigiinni oqallisigineqaaqanngitsumik – Naalagaaffimmi nunap ilua iliuuseqarfigimmagu.

Iliuserisaq taamanikkut tunngavissaqarlumut Danmarkimi inunnit kngusinnerusukkut annertuumik isornartorsiorneqarpoq. Dansk Folkeparti oqaluttuarisaanikkut assingusumik kukkusoaqarnissaanut peqataarusunngilaq.

Danmarkip Naalagaaffiata annikillisinneqarnissaanut, qanorluunniit pisoqaraluarpat kajumissaarinnissamut, peqataanissamut pilersaanngilagut, aamma qaqqumulluunniit Danmarkip Naalagaaffiata ilaanut Naalagaaffiup piginnittussaananik tunniussinissamut peqataarusunnata. Aatsaat qulaani suleriaatsit taaneqartut malillugit Danmarkip Naalagaaffianit avissaarnissartik piumasaralugu inuit kalaallit aalajangerpata apeqqutaatilluinnarlugu taamatut aalajangernermut taaseqataassasut ullumikkut Kalaallit Nunaanni Inatsisartunik Folketingimullu qinersinerni taaseqataassinnaasunut atuuttut assingiginik toqqammaveqarlutik oqaatigineqartut naalagaaffiup

piginnittutut kisimi naalakkiisinnaassuseq piginnittuussuserlu Kalaallit Nunaannut nutaamut namminiilersumut tunniunniissaanut piareersimavugut. Ilanngullugu Dansk Folkeparti isumaqarpoq Kalaallit Nunaata namminiilivinneranik akuersineq taamallaat pissanngitsoq Kalaallit Nunaanni inuit taasisinneqarneratigut, aammattaarli Danmarkimi Savalimmiunilu inuit taasisinneqarneratigut.

Kalaallit Nunaata Namminersulernissaanik inatsisissatut missingiusiap siulequtaani allassimavoq "inuaat kalaallit inuaat inatsisaat malillugit inuiaasut" naak inuaat kalaallit ersarinnerusumik nassuiarneqanngikkaluartut. Aamma kapitali 7-imi (Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanik periarfissani) allassimavoq "Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanik aalajangertussat tassaasut inuaat kalaallit". Naak Dansk Folkeparti tungaanit arlaleriarluta kajumissaarutigisaraluarlugu ajornarsimavoq inuaat kalaallit qanorpiaq paasineqassanersut ilanngussisoqarnissaa, naak soorunami pingaarluinnartuugaluortoq Danmarkip naalagaaffianit avissaavinnissamik taasisitsinermi taamak pingaaruteqartigisumi kikkut taaseqataasinnaanersut.

Isumarput malillugu taamak soqutiginartigaq Kalaallit Nunaata Nunavittaa ersarinnerusumik qanoq paasineqassanersoq. Taamaattumik massakkut immikkut ilisimasalinnik nalilersuititsiniarpugut paasiniarlugu Kalaallit Nunaata killingi sumiinnerusut, nunap ilaa sorleq Kalaallit Nunaata namminersortup imaluunniit nammiliivissup oqartussaaffigisinnaaneraa aammalu Kalaallit Nunaata nunataata ilaa sorleq Naalagaaffimmit aquunneqarsinnaanersoq aammalu pisuussutaanik Naalagaaffimmit iluaquteqarfiusinnaanersoq. Tamatumani annermik pineqarpoq Kalaallit Nunaata immami killeqarfiata 200 sømilip avataaniittoq. Aamma soqutigaarput immikkut paasisimasalinnut misissortissallugu nunap inoqqaavi nunap ilaanut inoqanngitsunut nunagineqanngitsunullu (Kalaallit Nunaata tunuata avannaani Naalagaaffiup Nunatut eqqissimatitaani) piginnaatitaanersut, aammalu nalilersortikkusullutigu Kalaallit Nunaata namminiilivittup Kalaallit Nunaata tunuata avannaa oqartussaaffigivinnissaa qulakkeersinnaaneraa allakkiortitsillutalu 1933-mi Haag-imi eqqartuussinerup inernera paasineqarsinnaanersoq.

Matuma siuliini nangaassutivut pissutigalugit, minnerunngitsumik kapitali 3-mut tunngasut, tunuarsimaarfivut tunngavigalugit Dansk Folkeparti-p Kalaallit Nunaanni Inatsisartut, Kalaallit Nunaanni qinersisartut aamma Folketingi kaammattussavai "Kalaallit Nunaata namminersornera pillugu Inatsisissamut missingiu" itigartinneqassasoq, ilutigisaanillu Naalagaaffeqatigiiffiup soqutigisaanut Kapitali 3-p oqaasertaata allanngortinnissaa pillugu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut Danmarkimi Naalakkersuisunik isumaqatigiinniarnissamut kaammattussallugit.

Christiansborg, sisamangorneq 3. april 2006

Dansk Folkeparti sinnerlugu

Søren Espersen, Folketingimi ilaasortaq

##

KALAALLIT NUNAANNI NAMMINERSORNERMIK
INATSISSISATUT SIUNNERSUUMMUT
MISSINGIUSIAQ

Uunga missingusiaq

Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsit

Inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit imminnut oqartussaaffigalutik inuiaanerat nassuerutigalugu inatsisip tunngavigai Danmarkip aammalu Kalaallit Nunaata akornanni naligiinnerunissamik kissaateqarneq aammalu ataqpeqatigiillutik peqatigiinnerat. Tamatumunnga naapertuuttumik inatsisip uuma tunngavigaa Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut naligiissutut isumaqatigiissutaat.

Kapitali 1

Namminersorlutik oqartussat eqqartuussiviillu

§ 1. Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat suliassaqarfiit tigusatik pillugit inatsisiliorsinnaallutillu aqutsinissaminnut piginnaatitaapput. Eqqartuussiviit namminersorlutik oqartussat pilersitaat Kalaallit Nunaanni suliassaqarfinnut tamanut eqqartuussisinnaapput. Tamatumunnga naapertuuttumik inatsisiliorneq Inatsisartuniippoq, aqutsineq Naalakkersuisuniilluni eqqartuussinerlu eqqartuussivinniilluni.

Kapitali 2

Namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnik tiguserat

§ 2. Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat aalajangersinnaavaat suliassaqarfiit inatsimmut ilanngussamiittut namminersorlutik oqartussat tigussagaat.

Imm. 2. Suliassaqarfiit arlallit inatsimmut ilanngussami litrap imaluunniit normup ataatsip ataaniippata suliassaqarfiit taakku piffissami ataatsimi Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussanit tiguneqassapput, takuulli imm. 3.

Imm. 3. Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat aalajangersinnaavaat suliassaqarfiit ilaat inatsimmut ilanngussami nalunaarsukkani I-imi, litra b-miittut aamma nalunaarsukkani II-mi, nr. 15, 25 aamma 27 namminersorlutik oqartussat tigussagaat.

§ 3. Suliassaqarfiit ilanngussap nalunaarsugartaani I-imiittut Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat piffissani namminerlutik oqartussat aalajangigaanni tiguneqartassapput.

Imm. 2. Suliassaqarfiit ilanngussap nalunaarsugartaani II-miittut Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat piffissani namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmi

oqartussanik isumaqatiginninniareernerisigut namminersorlutik oqartussanit tiguneqartassapput.

§ 4. Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut isumatigiissutigisinnaavaat suliassaqarfiit Kalaallit Nunaannut taamaallaat tunngasut ilanngussamili taaneqanngitsut Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsinnaasut.

Kapitali 3

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat naalagaaffillu akornanni aningaasatigut attaveqaatit

§ 5. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat ukiumut 3.202,1 mio. kr.-nik tapiiffigisassavai, takuulli § 8, imm. 1. Kisitsisit angissusilerneqarput 2007-imi akit akissaatillu qaffasissusii naapertorlugit.

Imm. 2. Tapiissutit ukiumoortumik naleqqussarneqartassapput ukiumi pineqartumi aningaasanut inatsimmi akit akissaatillu nalilerneqarnerannut naleqquttumik.

Imm. 3. Tapiissutit siumoortumik qaammatit tamaasa1/12-imik akilerneqartassapput.

Imm. 4. Danmarkimi aningaasanut ministeri Kalaallit Nunnaanni naalackersuisut isumaqatigalugit akiliiffiusartunik allaasunik malittarisassiorsinnaavoq.

§ 6. Suliassaqarfiit Kalaallit Nunanni Namminersorlutik oqartussanit §-it 2-4 malillugit tiguneqartut tiguneqarfimminninngaaniit namminersorlutik oqartussanit aningaasalersorneqalissapput.

Imm. 2. Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat pigisat nalillit suliassaqarfimmut tigusamut toqqaannartumik atasut tigussavaat.

§ 7. Kalaallit Nunaanni aatsitassanik iluaquteqarnermit isertitat Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat pisassavaat.

Imm. 2. Isertitat imm. 1-imi taaneqartut tassaapput isertitat uku:

- 1) Aatsitassanik misissueqqaarnernik, misissueqqissaarnernik iluaquteqarnermilluunniit akuersissutit ataasiakkaat malillugit isertitat, taamaattorli aningaasat Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfiup aningaasartuutaanut matussutissatut akiliutit pinnagit.
- 2) Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni akuersissutinik pigisallit ingerlatamik ilaannik Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut tunngasunik tamatigut akileraaruteqartinneqarnerannit isertitat.
- 3) Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi pisortatut oqartussat selskabini il.il. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatalinnik piginneqataassuteqarnerat najoqqutaralugu isertitat.

- 4) Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni selskabini akuersissutinik pigisalinni aktiaatillit imaluunniit selskabini selskabinik taamaattunik toqqaannartumik imaluunniit toqqaannangitsumik tamakkerlugit pigisallit aammalu akileraartitaanatik taakkunannga iluanaaruteqarsinnaasut iluanaarutaasa akileraarusigaanerisigut il.il. sinneqartoorutaannik isertitat.

§ 8. Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat Kalaallit Nunaanni aatsitassanik iluaquteqarnikkut isertitaqassappata, tak. § 7, naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut tapiissutai ukiumi pineqartumi isertitat 75 mio. kr.-nit amerlanerussutaasa affaannut naleqquttumik apparneqassapput.

Imm. 2. Inatsisip atulernerata kingorna 1. januar atuutilerfigalugu aningaasat imm. 1-imi taaasat 75 mio. kr. ukiumut ukiumi pineqartumi aningaasanut inatsimmi akit akissaatillu nalinginnaasumik nalilerneqarnerannut naleqquttumik naleqqussarneqartassapput.

Imm. 3. Imm. 1 malillugu naatsorsuineq ukiumi tulliuuttumi pisassaaq ukiup tulliani akiliinissaq siunertaralugu.

§ 9. Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat aatsitassarsiornermik tigusineranni Danmarkimi naalakkersuisut qularnaassavaat namminersorlutik oqartussat aatsitassarsiornermik ingerlatsinerminnut atatillugu akiliillutik siunnersorneqarnissaat allatigullu suliaminnik ingerlatsisinnaanissaat.

Imm. 2. Kalaallit Nunnaanni aamma Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat aatsitassarsiornermik tigusinerat aallarnerfigalugu imm. 1-imi taasanik kiffartuussinissamik isumaqatigiissuteqassapput.

Imm. 3. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isummersinnaapput isumaqatigiissut imm. 2-mi taasaq ukiumi arlalinni atuuttussatut isumaqatigiissutinngortillugu nutarterniarlugu.

Imm. 4. Imm. 2 aamma imm. 3 malillugit isumaqatigiissuteqartoqartillugu Danmarkimi naalakkersuisut ilisimatusarneq Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissueqqissaarnermut immikkut pingaarutilik Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunut akeqanngitsumik atugassanngortissavaat.

§ 10. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussanut tapiissutai nul kr.-nut ikilineqarpata, tak. § 8, Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut akornanni siunissami Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasatigut attaveqaatit pillugit isumaqatigiiniialissapput, ilanngullugit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermit isertitat agguarneqarnissaat, naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussanut tapiissuteqaaqqilernissaa aammalu kiffartuussinerit § 9-mi taasat nangeqqinneqarsinnaanissaat.

Kapitali 4

Nunanut allanut tunngasut

§ 11. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut inuiaat akornanni tunngasut pillugit iliuuseqarsinaapput kapitalimi uani aalajangersakkat malillugit aammalu Danmarkimi naalakkersuisut isumaqatigalugit.

Imm. 2. Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut inuiaat akornanni tunngasut pillugit Kalaallit Nunaata soqutigisai aammalu Danmarkip kunngeqarfiata soqutigisai ataatsimoortut isumannaarniarlugit kapitalimi uani aalajangersakkat malillugit suleqatigiissapput.

Imm. 3. Kapitali una malillugu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut pisinnaatitaaffiisigut Danmarkimi oqartussat inatsisit tunngaviusut malillugit akisussaaffiat aammalu inuiaat akornanni tunngasunut pisussaaffii killilerneqanngillat nunanummi sillimaniarnermullu tunngasut naalagaaffiup oqartussaasa isumagisarimmatigik.

§ 12. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut naalagaaffiit allamiut aammalu inuiaat arlallit peqatigiiffii naalagaaffik sinnerlugu isumaqatigiinarlugillu isumaqatigiissuteqarfigisinnaavaat, tamatumunnga ilanngullugit ingerlatsinermi isumaqatigiissutinik taamallaat Kalaallit Nunaannut aammalu suliaassarfinnut tamakkerlugit tigusanut tunngasut.

Imm. 2. Inuiaat akornanni isumaqatigiissutit taamaallaat Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu tunngasut aammalu suliaassarfinnut tamakkerlugit tigusanut tunngasut pillugit Kalaallit Nunaanni aamma Savalimmiuni naalakkersuisut aalajangiinerisigut naalagaaffik sinnerlugu Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu naalakkersuisut peqatigiillutik isumatigiinniutigisinnaallugillu isumaqatigiissuteqarfigisinnaavaat.

Imm. 3. Inuiaat akornanni isumaqatigiissutit imm. 1 imaluunniit imm.2 malillugit isumaqatigiissutigineqartut taakkunani aalajangersakkat malillugit atorunnaarsinneqarsinnaapput.

Imm. 4. Inuiaat akornanni isumaqatigiissutit illersornissamut sillimaniarnermullu tunngasut aammalu inuiaat akornanni isumaqatigiissutit Danmarkimut atuuttussat imaluunniit naalagaaffiit arlallit peqatigiiffianit Danmarkip ilaasortaaffigisaanit isumaqatigiinniutigineqartut § 13-imi aalajangersakkat malillugit isumaqatigiinniutigineqarlutillu isumaqatigiissutigineqartassapput.

Imm. 5. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiinniutigissamaakkatik aallartitsinnagit, isumatigiinniarnermik ingerlanerini aammalu inuiaat akornanni isumaqatigiissutitik atulersinnagit imaluunniit atoruujuunnaarsinnagit Danmarkimi naalakkersuisut ilisimatittassavaat. Aalajangersagaq una tunngavigalugu suleqatigiinnermut sinnaakkusiussat Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiinniareernerisigut aalajangersarneqartassapput.

Imm. 6. Imm. 1 malillugu inuiaat akornanni isumaqatigiissutit naalagaaffik sinnerlugu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiissutigisassavaat ima taaguuserlugit:

- a) Kunngearfiup Danmarkip ilaa tassaasoq Kalaallit Nunaat isumaqatigiissullu naalagaaffiit akornanni isumaqatigiissutitut isikkoqarpat.
- b) Kalaallit Nunanni naalakkersuisut isumaqatigiissullu naalakkersuisut imaluunniit aqut-sisutut oqartussat akornanni isumaqatigiissutitut isikkoqarpat. Taamatut pisoqartillugu isumaqatigiissutip siulequtaani inatsimmi uani imm. 8-mi aalajangersakkat ersarinnerusut innersuunneqartassapput.

Imm. 7. Imm. 2 malillugu inuiaat akornanni isumaqatigiissutit naalagaaffik sinnerlugu Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu naalakkersuisut peqatigiillutik isumaqatigiissutigisassavaat taaguuserlugit kunngearfiup Danmarkip ilai tassaasut Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat.

Imm. 8. Taaguutit imm. 6-imi aamma imm. 7-imi aammalumi taaguutit allat assingusut atorneqarnissaannik ersarinnerusunik aalajangersaasoqarsinnaavoq imm. 5-imi aalajangersakkat malillugit.

§ 13. Inuiaat akornanni isumaqatigiissutissat Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutillit isumatigiinniutigilersinnagit Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut ilisimatittassavaat. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut kissaateqarnerat malillugu aalajangersakkap uuma iluani suleqatigiinnermi malittarisassanik ersarinnerusunik ministeri susassaqartoq isumaqatigiissuteqarfigineqarsinnaavoq, ilanngullugit qaqugukku isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqarnerannik tunngaviit.

Imm. 2. Suliani taamaallaat Kalaallit Nunaannut tunngasuni Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut piginnaatissinnaavaat Danmarkimi nunanut allanut ministereqarfik peqatigalugu isumaqatiginninniarnissamik.

Imm. 3. Isumaqatigiissutit Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata peqatigiillutik isumaqatigiinniutaat Danmarkip naalakkersuisa atsiortassavaat sapinngisamik annertunerpaamik Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut peqataatillugit.

Imm. 4. Inuiaat akornanni isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutillit atulersinneqartinnatik imaluunniit atorunnaarsinneqartinnatik Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunut oqaaseqarfigitinneqartassapput. Danmarkimi naalakkersuisut pisariaqartikkunikka isumaqatigiissuteqarsinnaapput Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut akuersitinnagit, taamaattoqartilluguli tamanna annertunerpaatigut pisassalluni akuersissut Kalaallit Nunaannut atuuttussaatinngagu.

§ 14. Naalagaaffiit arlallit peqatigiiffii periarfissaqartitsigaangata naalagaaffiunngikkaluartut imaluunniit naalagaaffiit kattuffiisa avataaniittut namminneq atertik malillugu ilaasortaanissaannut Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut kissaateqarnerat malillugu aammalu Kalaallit Nunaata inatsisit tunngaviusut iluanni inissisimaneranut naapertuunna apeqqutaatillugu Danmarkimi naalakkersuisut isummersinnaapput ilaasortaanissamik qinnuteqaat tunniunniarlugu imaluunniit tapersersorniarlugu.

§ 15. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut kissaateqarnerat malillugu kunngeqarfiup Danmarkip nunani allani aallartitaqarfiini suliassaqarfiit tamakkerlugit namminersorlutik oqartussat tigummisaasa iluanniittunik kalaallit soqutigisaannik suliqaqtussanik Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut sinniisaannik atorfinitsisoqarsinnaavoq. Danmarkimi naalakkersuisut aalajangiisinaapput tamatumani aningaasartuutit Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumagissa-gaat.

§ 16. Inuiaat akornanni isumaqatigiissutit inuiaallu akornanni malittarisassat sukkulluunniit naalagaaffimmut atuuttut malillugit pisussaaffiit Kalaallit Nunnaanni Namminersorlutik oqartussat malitassaraat.

Imm. 2. Namminersorlutik oqartussat qanoq iliuuserissamaagaat aallartinneqarnermikkullu naalagaaffiup nunanut allanut pissuseqarneranut annertuumik sunniteqarsinnaasut akuerineqartinnatik naalagaaffimmut isumaqatiginninniutigineqartassapput, ilanngullugit naalagaaffi-up inuiaat akornanni suleqateqarneranut tunngasut.

Kapitali 5

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmilu oqartussat inatsisit aqutsisullu malittarisassiaat pillugit suleqatigiinnerat

§ 17. Danmarkimi naalakkersuisut inatsisissatut siunnersuutaat Kalaallit Nunaannut atuuttussat imaluunniit atuuttussanngortinneqarsinnaasut Folketingimut saqqummiunneqartinnatik Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussanut ingerlatinneqartassapput oqaaseqarfigisas-sanngorlugit.

Imm. 2. Danmarkimi naalakkersuisut inatsisissatut siunnersuutitik Kalaallit Nunaannorpiaan-naq tunngasunik imaluunniit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutilinnik aalajangersagar-tallit Folketingimut saqqummiutsinnagit namminersorlutik oqartussat oqaaseqaataat utaqpeq-qaartassavaat.

Imm. 3. Imm. 2-mi pineqartut pillugit oqaaseqaatit qaqugu tigareersimanissaat pillugu aalajangersaasoqarsinnaavoq.

§ 18. Aqutsisut malittarisassiassaasut missingusiat Kalaallit Nunaannut tunngassutillit ima-luunniit atuuttussanngortinneqarsinnaasut atortussanngortinneqartinnatik Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussanut ingerlatinneqartassapput oqaaseqarfigisassanngorlugit.

Imm. 2. Aqutsisut malittarisassiaat Kalaallit Nunaannuinaq atuuttussat imaluunniit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutilit atortussanngortinneqartinnagit namminersorlutik oqartussat oqaaseqaataat utaqqineqartassapput.

Imm. 3. Imm. 2-mi pineqartut pillugit oqaaseqaatit qaqugu tigareersimanissaat pillugu aalajangersaasoqarsinnaavoq.

Kapitali 6

Aaqqiaginngittoqartillugu aaqqiiniartarnek

§ 19. Namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmi oqartussanut naleqqiullutik qanoq oqartussaassuseqarnerat Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmilu oqartussat akornanni nalornissutigineqalissappat Danmarkimi naalakkersuisut imaluunniit Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isummersinnaapput apeqqut aalajangiisartunut suliaassiisutigineqassasoq taakkulu ilaasortarissallugit Danmarkimi naalakkersuisut toqqagaat marluk, Kalaallit Nunnaanni naalakkersuisut toqqagaat marluk aammalu Højesteretimi præsidentip toqqagai Højesteretimi eqqartuussisut pingasut, taakkualu ilaat ataaseq siulittaasuussalluni.

Imm. 2. Ilaasortat sisamat Danmarkimi aammalu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunit toqqakkat isumaqatigiippata apeqqut invittutut aalajangiivigineqassaaq. Tamatumunnga akerliu-sumik pisoqarpat apeqqut Højesteretimi eqqartuussisunit 3-usunit aalajangiivigineqassaaq.

Imm. 3. Aalajangiisartut aalajangersinnaapput aalajangiineq aalajangiisartunut suliaassanngortitaq atorunnaarsikkallassallugu aalajangiisartut aalajangiinissaata tungaanut.

Kapitali 7

Oqaatsit

§ 20. Kalaallit oqaasii Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaasiupput.

Kapitali 8

Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanut periarfissat

§ 21. Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa inuiaat kalaallit aalajangigassaraat.

Imm. 2. Imm. 1-imi pineqartumik aalajangiisoqarpat Kalaallit Nunaata nammiilivinnissaa piviusunngortinniarlugu Danmarkimi aammalu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut akornanni isumaqatigiinniartoqalissaaq.

Imm. 3. Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaata piviusunngortinnissaanik Kalaallit Nunaani Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiissutaat Inatsisartut akuersitillugit isumaqatigiissutigineqassaaq aammalu Kalaallit Nunaata inuinit taasissutigineqassalluni. Aammattaaq isumaqatigiissuteqarneq pissaq Folketingimit akuersissutigineqarluni.

Imm. 4. Kalaallit Nunaata namminiilivinnerata kingunerissavaa Kalaallit Nunaata imminut oqartussaaffigilivinnera.

Kapitali 9

Atuutilernek ikaarsaariarfimmilu aalajangersakkat

§ 22. Inatsit atuutilissaaq 21. juni 2009.

§ 23. Kalaallit Nunaata namminersornerulerneranik inatsit nr. 577 29. november 1978-imeersaq atorunnaarpoq, takuulli imm. 2.

Imm. 2. Kalaallit Nunaata namminersornerulerneranik inatsimmi § 8 atuinnarallassaaq aatsitassarsiornermut tunngasut Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanit tiguneqarnerata tungaanut.

Imm. 3. Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat suliassa qarfiit Kalaallit Nunaanni namminersornerulerneramik inatsimmi § 4 malillugu tigusat pillugit nangittumik inatsisiliorfigisinnaallugillu aqussavaat.

Imm. 4. Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat suliassa qarfiit Kalaallit Nunaanni namminersornerulerneramik inatsimmi § 5 malillugu tigusat pillugit nangittumik inatsisiliorfigisinnaallugillu aqussavaat.

§ 24. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut inuiaat akornanni atuuttussanik isumaqatigiissuteqarsinnaanerani inatsit nr. 577 24. juni 2005-imeersaq atorunnaarpoq.

Imm. 2. Maligassiat inatsit malillugu atulersitat inatsit una malillugu allannguutitik ilanngulugit atuutiinnassapput pisortatut oqartussamit pisussaviumit allanngortinneqarnissamik atorunaarsinneqarnissamilluunniit tungaanut.

§ 25. Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit inatsimmi § 22 atorunnaarpoq, tak. inatsit pillugu nalunaarut nr. 368 18. juni 1998-imeersaq.

§ 26. Aalajangersakkat Kalaallit Nunaannut atuuttut inatsisip uumma allannguutitarisaanik allannguuteqarlutik atuutiinnassapput pisortatut oqartussamit pisussaviumit allanngortinneqarnissamik atorunnaarsinneqarnissamilluunniit tungaannut.

§ 27. Aalajangersakkat Kalaallit Nunaannut atuuttut inatsisip uuma allannguutitarisaaanik allannguuteqarlutik atuutiinnassapput pisortatut oqartussamit pisussaviumit allanngortinneqarnissamik tungaannut.

§ 28. Suli at piffissami suliassa qarfiit Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussanut nuunneqarfimmik nalaani Danmarkimi oqartussanit ingerlanneqartut Kalaallit Nunaanni oqartussanit susassa qartunit inaarneqassapput, takuulli imm. 2.

Imm. 2. Danmarkimi pisortatut oqartussaq susassa qartoq pissutsini immikkuullarissuni aaammalu Kalaallit Nunaanni oqartussaq susassa qartoq isumaqatigiissuteqarfigalugu aalajangiisnaavoq suliassat ilaat aalajangersimanerusut Danmarkimi oqartussanit inerlugit suliarineqassasut.

lanngussaq

Nalunaarsukkat I

- a) Sulitilluni ajoqqusernissamut sillimaneq
- b) Peqqinnissamut tunngasut sinneri
- c) Angallanneq
- d) Pigisat pillugit inatsisit
- e) Aqqartartoqarneq

Nalunaarsukkat II

- 1) Pinerluttunik isumaginninneq
- 2) Pas
- 3) Politiit unnerluussisartullu aammalu pinerluttut pillugit inatsisit ilaat taakkununga atasut
- 4) Eqqartuussiveqarneq pillugu inatsit, eqqartuussiviit pilersinmissaat ilanngullugit
- 5) Pinerluttut pillugit inatsisit
- 6) Nunanut allamiunut tunngasut killeqarfinnillu nakkutillineq
- 7) Inuit pillugit inatsisit
- 8) Ilaqutariit pillugit inatsisit
- 9) Kingornussisarnerit pillugit inatsisit
- 10) Eqqartuussisorisut
- 11) Sakkunut tunngasut
- 12) Radiut atorlugit immakktu angalasunik ajutuulersunik kiffartuussissutit isumannallisaanerillu
- 13) Radiut atorlugit attaveqarnermut tunngasut
- 14) Piginneqatigiinnermut, naatsorsuuserinnermut kukkunersiuinnermullu tunngasut
- 15) Nerissanut neqilinnillu nakkutilliinnermut tunngasut
- 16) Silaannakktu angallanneq
- 17) Atuakkianut, eqqumiitsulianut, assilisanut il.il. pilerseqqaakkanut piginaatitaaneq
- 18) Pilersitseqqaartutut piginnaatitaaneq
- 19) Gymnasiani ilinniarnertit
- 20) Immakktu isumannaallisaaneq
- 21) Umiarsuarnik nalunaarsuineq inatsisillu immakktu angalasunut atuuttut
- 22) Nunap assiliorneq
- 23) Imaani nalunaaqutsersuineq, naaralaartitsiviit ilisimasortaqartarnerlu

- 24) Immami avatangiisit
- 25) Aningaasanut tunngasunik aaqqissuussineq nakkutilliinerlu
- 26) Aatsitassanut tunngasut
- 27) Sullivinni avatangiisit

Inatsisissamut siunnersuummut oqaaseqaatit

Oqaaseqaatit nalinginnaasut

1. INATSISISSAMUT SIUNNERSUUTIP SIUNERTARISAI TUNULIAQUTALU	135
1.1. AALLAQQAASIUT	135
1.2. NAMMINERSORNEQ PILLUGU KALAALLIT QALLUNAALLU ISUMALIOQATIGIISSTAAT	135
1.3. TUNULIAQUTAATA ERSARISSARNERA	137
2. INATSISISSAMUT SIUNNERSUUMMI IMMIKKOORTUT PINGAARNERIT	138
3. KALAALLIT NUNAANNI NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT.	140
4. NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT SULIASSAQARFINNIK TIGUSINISSAAT	141
4.1. SULIASSAQARFINNIK MAANNAMUT TIGOOQQAANERIT	141
4.1.1. <i>Namminersornerullutik oqartussat inatsisaanni maannakkut atuuttumi § 4 malillugu suliaassaqarfiiit tiguneqarsimasut inatsisissamut siunnersuutikkut aalajangersornerat</i>	143
4.1.2. <i>Namminersorneruneg pillugu inatsimmi atuuttumi § 5 malillugu suliaassaqarfiiit tiguneqarsimasut inatsisissamut siunnersuutikkut aalajangersornerat.</i>	143
4.1.2.1. <i>Ilinniartitaanermut tunngasut immikkut</i>	144
4.1.2.2. <i>Ilagiinnut tunngasut immikkut</i>	144
4.1.2.3. <i>Sulisogarnermut isumaginninnermullu immikkut tunngasut</i>	145
4.2. INATSISISSAMUT SIUNNERSUUT MALILLUGU SULIASSAQARFINNIK TIGUSINEQ	145
4.2.1. <i>Suliaassaqarfiiit § 3, imm. 1-miittut</i>	148
4.2.2. <i>Suliaassaqarfiiit § 3, imm. 2-miittut</i>	148
4.3. SULIASSAQARFINNIK KALAALLIT TIGUSINISSAASA KINGUNERISASSAI	150
4.4. SULIASSAQARFIIT BILAGIMI LISTE I AAMMA II-MIITTUT	151
4.4.1. <i>Sulinermi ajutoornissamut sillimaneq (liste I, naqinneq a)</i>	151
4.4.2. <i>Peqqinnissaqarfiiup ataani suliaassaqarfiiit sinneri (liste I, naqinneq b)</i>	152
4.4.3. <i>Angallannermut tunngasut (liste I, naqinneq c)</i>	154
4.4.4. <i>Inatsisit pisuussutinut tunngasut (liste I, naqinneq d)</i>	155
4.4.5. <i>Aqqartartunut tunngasut (liste I, naqinneq e)</i>	157
4.4.6. <i>Pinerluttunik isumaginninneq (liste II, nr. 1)</i>	157
4.4.7. <i>Passit (liste II, nr. 2)</i>	159
4.4.8. <i>Politiit aamma unnerluussisuutitaasut kiisalu pinerluttunik eqqartuussisarnermi inatsisit ilaat taakkununga tunngasut (liste II, nr. 3)</i>	160
4.4.9. <i>Eqqartuussisoqarneq, ilanngullugu eqqartuussivinnik pilersitsineq (liste II, nr. 4)</i>	162
4.4.10. <i>Pinerluttulerinermik inatsit (liste II, nr. 5)</i>	164
4.4.11. <i>Nunanut allanut tunngasut aamma killeqarfinnik nakkutilliineq (liste II, nr. 6)</i>	165
4.4.12. <i>Inatsisit inunnut tunngasut (liste II, nr. 7)</i>	167
4.4.13. <i>Ilaqutariinnermut inatsisit (liste II, nr. 8)</i>	168
4.4.14. <i>Kingormussisarnermik inatsisit (liste II, nr.9)</i>	169
4.4.15. <i>Eqqartuussissuserisoqarneq (liste II, nr. 10)</i>	170
4.4.16. <i>Sakkunut tunngasut (liste II, nr. 11)</i>	170
4.4.17. <i>Imarsiormermi ajornartorsiortunik isumaannaallisaanermilu radiukkut kifartuussinerit (liste II, nr. 12)</i>	171
4.4.18. <i>Radiukkut atassuteqaatinut tunngasut (liste II, nr. 13)</i>	172
4.4.19. <i>Selskabinut, naatsorsuutinut naatsorsuutinillu kukkumersiuisarnermut tunngasut (liste II, nr. 14)</i>	173
4.4.20. <i>Inuussutissanut aammalu nersutit nakorsaasa nakkutilliinerannut tunngasut (liste II, nr. 15)</i>	175
4.4.21. <i>Silaannakkut angallanneq (liste II, nr. 16)</i>	177
4.4.22. <i>Pilersitseqqaarneq pillugu inatsisit (liste II, nr. 17)</i>	178
4.4.23. <i>Piginneqqaartussaataaneq (liste II, nr. 18)</i>	180
4.4.24. <i>Ilinniarnertuunngormiarfinni ilinniarnernerit (liste II, nr. 19)</i>	180
4.4.25. <i>Imaani isumaannaallisaaneq (liste II, nr. 20)</i>	181
4.4.26. <i>Umiarsuarnik nalunaarsuineq inatsisillu allat imarsiormermut tunngasut (liste II, nr. 21)</i>	182

4.4.27.	<i>Nunat assiliorneq (liste II, nr. 22)</i>	183
4.4.28.	<i>Imartanik nalunaaqutsersuineq, naaralaartitsiviit aamma ilisimasortaqaqartarnermut tunngasut (liste II, nr. 23)</i>	184
4.4.29.	<i>Imaani avatangiisit (liste II, nr. 24)</i>	185
4.4.30.	<i>Aningaanut tunngasunik inatsisit nakkutilliinerlu (liste II, nr. 25)</i>	186
4.4.31.	<i>4.4.31. Aatsitassanut tunngasut (liste II, nr. 26)</i>	189
4.4.32.	<i>Suliffinni isumannaallisaaneq (liste II, nr. 27)</i>	191
4.5.	SULIASSAQARFIIT DANMARKIMI NAALAKKERSUISUT ISUMAAT MALILLUGU NAALAGAAFFIMMI OQARTUSSANIIGINNARTARIAQARTUT.	193
4.5.1.	<i>Naalagaaffiup naalakkersorneqarmeranut tunngasut</i>	194
4.5.2.	<i>Naalagaaffimmi innuttaasuseqarneq</i>	195
4.5.3.	<i>Eqqartuussiviit Qullersaat</i>	195
4.5.4.	<i>Nunat allanut tunngasunut, illersornissamut isumannaallisaanermullu politikki.</i>	196
4.5.5.	<i>Nunap aningaasaatai aningaasanullu politikki</i>	198
4.6.	APEQQUTIT ALLAT	198
4.6.1.	<i>Kalaallit Nunaanni eqqartuusseriaaseq pillugit immikkut taasassat</i>	198
4.6.2.	<i>Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat pisinnaatitaaffiisa naalagaaffeqatigiinnerup killingisa iluanni killilererat</i>	201
4.6.3.	<i>Pissutsit danskit oqartussaasuisa Kalaallit Nunaanni sulinerannut sulisuinullu tunngasut pillugit inatsisiliorneq</i>	201
4.6.4.	<i>Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni inatsisitigut akerleriissutit</i>	202
5.	KALAALLIT NUNAANNI NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT NAALAGAAFFIULLU AKORNANNI ANINGAASATIGUT ATTAVEQAATIT	203
5.1.	ANINGAASATIGUT ATTAVEQAATIT PIOREERSUT	203
5.2.	NAALAGAAFFIUP TAPISSUTAASA KALAALLIT NUNAANNUT ANINGAASATIGUT SUNNIUTAI	205
5.3.	INATSISISSAMUT SIUNNERSUUT MALILLUGU ANINGAASATIGUT ATTAVEQAATIT	206
5.3.1.	<i>Siunissami aningaasatigut attaveqaatissat imarisassaat pingaarutillit</i>	206
5.3.2.	<i>Siunnersuutip tunuliaqutaa</i>	207
5.3.3.	<i>Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat agguarneqarnissaat</i>	208
5.3.4.	<i>Aatsitassanik aqqissuussinermi atuuttumi isertitat suunerannik nassuiaat</i>	211
5.3.5.	<i>Inatsisissamut siunnersuut una malillugu isertitat suunerisa nassuiarnerat</i>	216
5.3.6.	<i>Aatsitassarsiornermut tunngasutigut suleqatigiinneq</i>	230
5.3.7.	<i>Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut akornanni isumaqatigiinniarnissat, namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai ikilissappata 0 kruuninggorlutik</i>	232
6.	NUNAP ATAANI AATSITASSANUT KALAALLIT NUNAATA PISINNAATITAAFFI	233
7.	NUNANUT ALLANUT TUNNGASUT	234
7.1.	KALAALLIT NUNAATA NUNAT ASSIGIINNGITSUT PEQATIGIINNERANNUT PEQATAANERATA ALLANNGORIARTORTINNISSAA	234
7.2.	INATSISIT TUNNGAVIUSUNUT TUNNGASUT	237
7.3.	NUNANUT ALLANUT TUNNGASUNUT KAPITALIP IMAANUT TAKUSSUTISSAQ	239
7.4.	INUIAAT INATSISAAT TUNNGAVIGALUGIT NAALAKKERSUISUT ISUMAQATIGINNINNIARSINNAALLUTILLU ISUMAQATIGIHSUTEQARSINAANERAT	241
7.5.	INUIAAT INATSISAAT TUNNGAVIGALUGIT DANMARKIMI NAALAKKERSUISUT ISUMAQATIGIHSUTAAT	244
7.6.	NUNAT ASSIGIINNGITSUT AKORNANNI KATTUFFINNUM NAMMINEQ ATEQ ATORLUGU ILAASORTAANEQ	246
7.7.	NAALAKKERSUISUT SINNIISAANNIK DANSKIT NAALAGAAFFINNUM ALLANUT AALLARTITTAQARFINI SINNIISEQARNEQ	246
7.8.	NUNAT AKORNANNI PISUSSAAFFIIT IL,IL	247
8.	INATSISINUT AQUTSINERMILU PEQUSSUTINUT TUNNGATILLUGU NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT KUNNGEQARFIMMILU OQARTUSSAASUT SULEQATIGIINNERAT	247
8.1.	NAMMINERSORNERUNEQ PILLUGU INATSISIP KINGORNA SAQQUMMIUSSINEQ	247
8.2.	INATSISISSATUT SIUNNERSUUTIT AAMMALU AQUTSINERMI PEQUSSUTISSANUT MISSINGERSUUTIT PILLUGIT SAQQUMMIUSSISARNISSANI MALERUAQQUSASSANUT SIUNNERSUUTIT	248
8.3.	INATSISISSAMUT SIUNNERSUUMMUT TUNNGATILLUGU SAQQUMMIUSSINISSAMUT MALERUAQQUSAT ERSEQQINNERUSUMIK EQQARTORNERAT	249

8.4.	SAQQUMMIUSSINISSAMUT MALERUAQQUSAT AQUTSINERMI PEQQUSSUTINUT NALEQQIULLUGIT ERSEQQISSARNERAT	253
8.5.	PISSUTSIT SANEQQUNNEQARSINNAANNGITSUT	254
9.	AAQIAGIINGISSUTINIK AAQIINEQ	255
10.	KALAALLIT NUNAATA NAMMINIILIVINNISSAA	255
10.1.	NAMMINIILIVINNISSAMUT PERIARFISSAT	255
10.2.	NAMMINIILIVINNISSAP PIVUSUNNGORTINNISSAA	256
11.	ANINGAASAQARNIKKUT AQUTSINIKKULLU IL.IL. KINGUNERISASSAI	258
12.	EQIKKAALLUNI IMMERSUGAQ	261
13.	OQARTUSSAASUT IL.IL. TUSARNIARNEQARSIMASUT	262

1. Inatsisissamut siunnersuutip siunertarisai tunuliaqutalu

1.1. Aallaqqaasiut

Inatsisissamut siunnersuutip matuma siunertaraa Kalaallit Nunaanni namminersornermik aaqqissuussinissaq.

Inatsisissamut siunnersuutip tunuliaqutaraa Danmarkimi naalakkersuisut aammalu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut kissaatigisaat Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni annertunerpaamik naligiilernissaq aammalu nalagaaffeqatigiinnerup pioreersup iluani annertunerpaamik inuiaat kalaallit namminneerlutik aalajangiisinnaalernissaat.

Tamanna naapertorlugu inatsisissamut siunnersuutikkut tunngavilerneqassaaq Kalaallit Nunaata oqartussaaffinnik allanik tigusinissaa, naalakkersuinerimi inatsisitigut tamanna ajornartitaanngippat, tamatuma peqatigisaanik inatsisissamut siunnersuummi tunngavigineqarluni inuiaat kalaallit tassaasut inuiannut inatsisit naapertorlugit namminneerlutik aalajangiisinnaasut.

Inatsisissamut siunnersuutikkut aamma siunertarinearpoq kalaallit danskillu oqartussaasuisa annertunerusumik suleqatigiilernissaat, tamatumuunakkut suliassaqarfiit naalagaaffeqatigiinnermi oqartussaasunit isumagineqartartut kalaallinit annertunerusumik isumagineqarsinnaanngorlugit.

Inatsisissamut siunnersuutikkuttaaq anguniarinearpoq suliassaqarfiit nunanut allanut politikkimut tunngasut ingerlanneqarneranni Kalaallit Nunaata ataatsimoortumik tunngavissinneqarnissaa.

Tamatuma saniatigut inatsisissamut siunnersuutikkut siunertarinearpoq Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasanut tunngasut nutaamik aaqqissuussiffiginiarnissaat.

Naggataatigut inatsisissamut siunnersuutikkut anguniarinearpoq Kalaallit Nunaata namminiilernissaanik aalajangernissamut piviusunngortinnissaanullu aaqqiinissaq.

1.2. Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaat

Danmarkip Kalaallit Nunaatalu akornanni annertunerpaamik naligiilernissap qanoq qulakkeerneqarsinnaanerata isumaliutigineqarnissaa siunertaralugu, aammalu inuiaat kalaallit namminneerlutik aalajangiisinnaanerata annertusarniarlugu Danmarkimi naalakkersuisut aammalu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiippat pilersitsiniarlutik

isumalioqatigiissitanik, Folketingimi aammalu Kalaallit Nunaanni Inatsisartuni ilaasortanik amerlaqatigiinnik ilaasortalinnik.

Tamanna tunngavigalugu statsministerip Naalakkersuisullu siulittaasuata 21. juni 2004 atsiorpaat namminersulernissaq siunertaralugu Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaasa (matuma kingorna taaneqartartussa; namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat) suliassaasa suunerannik nassuiaat.

Suliassat suunerannik nassuiaammi allassimavoq Kalaallit Nunaata inatsisitigut inissisisimanagera tunngavigalugu aammalu inuiattut imminut oqartussaaffiginermik inatsit naapertorlugu inuiaat kalaallit namminneerlutik aalajangiisinnatitaanerat naapertorlugu, namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat isumaliutigalugulu siunnersuutigisinnaagaat Kalaallit Nunaanni oqartussat oqartussaaffinnik allanik qanoq ilillutik tigooqqaasinnaersut, inatsisit tunngaviusut naapertorlugit tamanna ajornaquteqartinnagu. Tamanna tunngavigalugu suliassiissutit naapertorlugit ataatsimiititaliarsuaq (isum.) nutaamik aqqissuussinissamat inatsisissamat siunnersuusiussaaq, ilanngunneqassallutik suliassaqarfiit Kalaallit Nunaanni Namminersorneruneg pillugu inatsit naapertorlugu kalaallinit oqartussaasunit tiguneqareersimasut.

Ataatsimiititaliarsuup suliaanut tunngaviusussaavoq pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu imminnut naapertuuttuunissaat. Tassunga atatillugu ataatsimiititaliarsuup isumaliutigalugulu siunnersuuteqarfigissavaa Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasanut tunngasutigut nutaamik aqqissuussinissaq.

Aammattaq suliassat suunerannik nassuiaammi allassimavoq Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallit Nunaannilu naalakkersuisut akornanni isumaqatigiissutigineqartoq inuiaat kalaallit namminneq aalajangissagaat Kalaallit Nunaat namminersulissanersooq, aamma nutaamik aqqissuussinikkut tamanna allanngortinneqassanngitsoq, aammalu nammineersinnaaneq piviusunngortinneqassasoq inatsimmi tunngaviusumi § 19-imi maleruaqqusat naapertorlugit isumaqatigiissuteqarnikkut. Nutaamik aqqissuussinissamik ataatsimiititaliarsuup (isum.) siunnersuutaa suliassiissutit suunerannik nassuiaat naapertorlugu Kalaallit Nunaata namminiilersinnaaneranut aalajangersakkamik imaqassaaq.

Namminersorneq pillugu ataatsimiititaliarsuaq (12)-eriarluni ataatsimiittarpoq, kingullermik ataatsimiinnermi Nuummi 12. september 2007-imi pisumi oqallittarnini naammassisimallugit.

Inatsisissamat siunnersuut manna namminersorneq pillugu ataatsimiititaliarsuup suliaraa.

1.3. *Tunuliaqutaata ersarissarnera*

Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallit Nunaannilu naalakkersuisut assigiimmik kissaatigaat Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni pissutsit piorsarneqarnissaat nutaangorsarneqarnissaallu, aammalu inuiaqatigiit kalaallit ineriartortinneqarnissaat inuiaat kalaallit namminneerlutik aalajangissagaat.

Kalaallit Nunaanni namminersornermik aaqjissuussineq, Kalaallit Nunaanni 1979-imi namminersorerulernikkut oqartussaaffinnik kalaallit oqartussaasuinut nuussuinerup nanginnerissavaa, tak. matuma kinguliiniittut.

1721-imiit aammalu inatsisit tunngaviusut 1953-imi allanngortinneqarnerat tikillugu Kalaallit Nunaata naalagaaffiup ilaviatut inissinneqarnerata tungaanut Kalaallit Nunaat Danmarkip nunasiaatigaa. 1945-imiit 1954-imut Kalaallit Nunaat FN-imi isumaqatigiisummi kapitali XI-mi nunat ilaasa imminnut ingerlattut allattorsimaffianni ilaatitaanngilaq, ukiunilu taakkunani Danmarkip Kalaallit Nunaanni pissutsit FN-ip nunasiaajunnaarsitsinissamik suliuniuteqartuinit akuttunngitsumik nalunaarusiarisarpai. Taamatut akuttunngitsunik nalunaasusiortoqassaarpoq 1954-imi, FN-imi generalforsamlingimi isumaqatigiisutikkut 849-kkut (IX) aalajangersaasoqarmat, FN-mi generalforsamlingip Kalaallit Nunaata naalagaaffiup ilaatut isigineqalerneru tusaatissatut tigugaa.

1800-kkut qiteqqunneranni Kalaallit Nunaanni namminermi killilimmik nammineersinnaasoqalerpoq. 1911-mi pilersinneqarput kommunerådit landsrådillu marluk killilimmik oqaasissaqartitaallutik naalagaaffimmit nakkutigineqartut. Landsrådit taakku marluk 1951-mi ataatsimut kattunneqarput landsrådi ataasiinnanngorlugu. 1967-imi naalagaaffiup atorfilittaasa qullersaat – Kalaallit Nunaanni landshøvdingi – landsrådimut pinngitsoorani siulittaasuusussaajunnaarsitaavoq, landsrådimi ilaasortat siulittaasussartik namminneq qinertalermassuk. Landsrådip malittarisassatut aalajangersarsinnaalerpai imaani nunamilu miluumasunik eqqissisimatitsineq, pinngortitamik allanngutsaaliuineq aammalu inuit atugarisaannut tunngasut. Landsrådip aalajangersagai atuussinnaassagunik naalagaaffimmit akuerineqartussaapput. 1979-imi namminersorerulerneq tikillugu Kalaallit Nunaannut tunngasunik aqutsinermi allannguisoqanngilaq.

1979-imi namminersorerulernerumut atatillugu tunngavilerneqarpoq kalaallit oqartussaasuisa inuiaqatigiinnut kalaallinut tunngasunik suliassaqarfinnut erseqqinnerusumik taagorneqartunut inatsisiliorsinnaalerlutillu aqutsisinnaalernerat. Suliassaqarfiit tamakku Kalaallit Nunaanni namminermi pissutsinut tunngasuupput, soorlu Kalaallit Nunaata iluani aqutsinermut tunngasut, akileraarutit akitsuutillu, aalisarneq piniarnerlu, atuartitaneq ilinniartitaanerlu, inuit atugarisaannut tunngasut, suliffissaqartitsiniarnermut tunngasut,

inuutissarsiornermut tunngasut, peqqinnissamut tunngasut, il.il. pkt. 4-mi erseqqinnerusumik eqqartorneqarput.

Namminersornerulernermik aaqqissuussinerup Kalaallit Nunaanni namminersornermik aaqqissuussinermik taarserneqarniarneranut pingaarutilimmik tunngaviuvoq kalaallit oqartussaasuisa pisinnaatitaaffinnik akisussaaffinnilu tigusinissaannut annertunerusumik periarfissiinissamik kissaateqarnerat, namminersornerusut tigoreersimammatigik suliassaqarfiit namminersornerunermik inatsit naapertorlugu nuunneqarsinnaasut.

Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut aammalu Danmarkimi naalakkersuisut pingaartillugu aalajangiuppaat Kalaallit Nunaata siunissami namminiilernissaa. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut namminersulernissamik ataatsimiititaliarsuup (isum.) suliassaani aalajangersaanermi oqaatigaat ”inuiaat kalaallit aalajangissagaat Kalaallit Nunaata namminiilernissaa kissaatiginerlugu, nutaamilu aaqqissuussinerup tamanna allanngortissanngikkaa”.

2. Inatsisissamut siunnersuummi immikkoortut pingaarnerit

Inatsisissamut siunnersuummi tunngavigineqarput inatsisit inuiannut tunngasut naapertorlugit inuiaat nammineersinnaatitaanerat, ilaatigut tunngaveqartoq FN-imi isumaqatigiissummi artikel 1, imm.2-mik. Inatsisissamut siunnersuummut aallaqqaasiussami oqaatigineqarpoq inuiaat kalaallit inuiaat imminnut oqartussaaffiginerannik inatsisit tunngavigalugit nammineersinnaatitaasut. Aalajangiunneqarpoq inatsimmi tunngavigineqartoq Danmarkip Kalaallit Nunaatalu akornanni peqatigiinnermi assigiimmik naligiinnerup ataqpeqatigiinnerullu siuarsarnissaannik kissaateqarneq, tamannalu naapertorlugu inatsit Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut naligiimmik suleqatigiissutut isumaqatigiissutaannik tunngaveqartoq. Inatsit danskit tungaanniit illuinnarsiortumik tunuartinniarneqassagalarpat, inuiaat imminnut oqartussaaffiginerannik inatsit naapertorlugu inatsimmut aallaqqaasiussami peqatigiinnermi naligiinnissamik ataqpeqatigiinnissamillu, aammalu inuiaat kalaallit namminneerlutik aalajangiisinaanerannik aalajangersakkanut tamanna tulluurtuussanngilaq.

Namminersorneq pillugu ataatsimiititaliarsuup suliassai naapertorlugit inatsisissamut siunnersuummi tunngavigineqarpoq inuiaat kalaallit aalajangissagaat Kalaallit Nunaat namminersulerusunnersoq. Tamanna tunngavigalugu inatsisissamut siunnersuummi § 21-mi aalajangersagaqarpoq namminersulernissaq inuiaat kalaallit aalajangissagaat.

Tamatuma saniatigut inatsisissamut siunnersuutip siunertaraa kalaallit oqartussaasuisa pisinnaatitaaffinnik sulii allanik qanoq tigoqqaanissaannut tunngavilersuinissaq, tamanna danskit naalakkersuisuisa isumaat malillugu inatsisitigut ajornaqutissaqartinneqanngippat.

Inatsisissamut siunnersuummi §-1-imi aalajangersarneqarpoq Kalaallit Nunaanni piginnaatitaaffinnik tunngaviusumik agguaneq. § 1-imi aalajangersagaq taanna naapertorlugu Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat suliaasaqarfiit tiguneqarsimasut iluanni inatsisiliorsinnaallutillu aqutsinissaminnut pisinnaatitaapput, eqqartuussiviillu namminersorlutik oqartussanit pilersinneqartut suliaasaqarfiit tamarmiusut iluanni Kalaallit Nunaanni eqqartuussinissaminnut piginnaatitaapput. Eqqartuussiviit qullersaata (Højesteret) danskit naalakkersuisuisa isumaat naapertorlugu naalagaaffimmi eqqartuussiviit qullersaattut ingerlaannarsinnaaneranut tunngatillugu innersuussutigineqassapput matuma kinguliini imm. 4.5.3 aamma imm.4.6.1.

Inatsisissamut siunnersuummi §§ 2-mi 3-milu aalajangersagaqarpoq Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat aalajangersinnaagaat suliaasaqarfiit inatsimmut ilanngussamiittut namminersorlutik oqartussanut nuunneqassanersut, taamatullu suliaasaqarfiit tiguneqarnissaannut killissarititaasut aalajangersarneqarsimallutik. Aalajangersakkat § 4-mit naammaasernerqarput, naalakkersuisut danskillu naalakkersuisuisa isumaqatigiissutigisinnaallugu suliaasaqarfiit taamaallaat Kalaallit Nunaannut tunngasut, ilanngussami taaneqarsimannegitsut, namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsinnaasut.

Inatsisissamut siunnersuummi kapitali 3-mi Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasanut tunngasut eqqartorneqarput.

Inatsisissamut siunnersuummi nunanut allanut tunngasut pillugit kapitali 4-miippat Kalaallit Nunaata nunanut allanut tunngasunut politikimi peqataanissaanut tunngavissarititaasut.

Inatsisissamut siunnersuummi kapitali 5-miippat namminersorlutik oqartussat danskillu naalakkersuisuisa akornanni suleqatigiinnermut tunngavissat.

3. *Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat.*

Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat tassaapput inuit qinigaat – Inatsisartut – aammalu pisorta qarfik Naalakkersuisunit aquneqartoq.

Namminersorluni oqartussaalernissaq pillugu ataatsimiititaliarsuup (isum.) inatsimmi taaguutit Inatsisartut aamma Naalakkersuisut atorniarlugit aalajangerput, inatsisip immikkut ittuunera ersersinniarlugu.

Inatsisartut qallunaatut tassaapput Grønlands Landsting (Kalaallit Nunaanni Inatsisartut). Naalakkersuisut qallunaatut tassaapput Grønlands Landsstyre (Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut).

Inatsisartut suliassa qarfiit tiguneqarsimasut iluanni inatsisiliorsinnaapput. Naalakkersuisut suliassa qarfiit tiguneqarsimasut iluanni aqutsisinnaatitaapput.

Kalaallit Nunaanni namminersorneruneq pillugu inatsimmi nr. 577-imi 29. november 1978-imeersumi §§ 2 aamma 3-mi Inatsisartut Naalakkersuisullu pillugit pingaarutilinnik aalajangersagaqarpoq. Assersuutigalugu Namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 2-mi allassimavoq inatsisartunut ilaasortat ukiunut sisamanut qinerneqartassasut, nalinginnaasumik, toqqaannartumik isertortumillu qinersinertigut, Inatsisartullu qinersineq pillugu erseqqinnerusunik malittarisassioartassasut, ilanngullugit qinersisinnaatitaaneq qinigaasinnaanerlu. Inatsisartut aamma aalajangertarpaat namminneq suleriaasissartik. Namminersorneruneq pillugu § 3-mi aalajangersarneqarpoq inatsisartut qinertassagaat naalakkersuisut siulittaasuata, naalakkersuisunullu ilaasortat allat. Naalakkersuisut siulittaasuata ilaasortat suliassaat naalakkersuisut akornanni agguartarpei.

Namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 6-mi aalajangersagaqarpoq inatsisartut inatsisaannik peqqussutaannillu atuuttussanngortitsinermik nalunaarutiginninnermillu. Ilaatigut allassimavoq inatsisartut inatsisissaattut peqqussutissatullu siunnersuutit isumaqatigiissutaasimasut atuuttussanngortitaassagunik naalakkersuisut siulittaasuannit aalajangersarneqarsimassasut, aammalu nalunaarutigineqassasut aalajangersakkat inatsisartut inatsisaatigut aalajangersakkat malillugit.

Namminersornerulerneq pillugu inatsimmi inatsisissamut siunnersuutip allaanerussutigaa Inatsisartut Naalakkersuisullu katitigaanerannik, atuunnerannik il.il., imaluunniit inatsisartut inatsisaannik il.il. atuuttussanngortitsinermik nalunaarutiginninnermillu

aalajangersagartaqannginnini, tamanna pillugu aalajangersakkanik aalajangersaaneq Kalaallit Nunaanni namminersortunut isumagisassanngortitaasariaqarmat.

Tamannattaq pissutigalugu inatsissamat siunnersuut imaqqanngilaq Kalaallit Nunaanni oqartussaasut, assersuutigalugu Kalaallit Nunaanni namminersornerup Kalaallit Nunaannilu kommunit ataanni oqartussaasut akornanni suliassat agguataarnissaannik aalajangersakkanik.

4. Namminersorlutik oqartussat suliassaqaarfinnik tigusinissaat

4.1. Suliassaqaarfinnik maannamut tigooqqaanerit

Kalaallit Nunaanni oqartussat suliassaqaarfinnik tigooqqaanerannut tunngaviusut aalajangersorneqarsimapput Kalaallit Nunaanni namminersornerulerneq pillugu inatsimmi nr. 577-imi 29. november 1978-imeersumi, 1. maj 1979-imi atuutilersumi.

Namminersornerulerneq pillugu inatsisip atuutilernerani isumaqartoqarsimavoq suliassaqaarfiit arlaqartut namminersornerullutik oqartussanut tunniunneqarsinnaanngitsut. Assersuutigalugu isumaliutissiissummi nr. 837/1978-imeersumi, bind 1-mi qupperneq 23-imi allassimavoq suliassaqaarfiit ilaat namminersornerullutik oqartussanit tiguneqarsinnaassanngitsut pingaartumik tassaasut naalagaaffiup inatsisaanut tunngasut, nunanut allanut pissutsinut tunngasut, naalagaaffiup aningaasaqarnera, illersornissaq, pillaasarnermut inatsisit parnaarussiveqarnermullu tunngasut, aammalu inunnut, ilaqtariinnut kingornussisinnaanermullu tunngasut nalinginnaasut.

Kalaallit Nunaanni namminersorneruneq pillugu isumaliutissiissummi allassimasoqaraluartoq, kingusinnerusukkut isumaqartoqarsimavoq inatsit tunngaviusoq akornutaasinnaanngitsoq, ilaatigut eqqartuussisoqarnermut pinerluttunillu isumaginninnermut tunngasunik maleruaqqusaliorsinnaanerup Kalaallit Nunaanni namminersornerusunut isumagisassanngortinnissaanut. Tamatumunnga tunngasut erseqqinnerusumik takuneqarsinnaapput allatigut pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaanni oqartussanut isumagisassanngortinneqarsinnaanerannik Justitsministeriap allakkiaani 3. november 2004-meersumi, inatsissamat siunnersuummut bilag 2-tut ilanngunneqartumi.

Namminersorneruneq pillugu inatsimmut bilagimi taagorneqarsimapput suliassaqaarfiit namminersornerullutik oqartussanut nuunneqarsinnaasut. Suliassaqaarfiit bilagimi taagorneqarsimasut tiguneqarsinnaanerat tunngaviusumik assigiinngitsutigut pisinnaavoq:

Namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 4 malillugu namminersornerullutik oqartussat tigusinnaavaat suliassaqaarfiit, imaluunniit suliassaqaarfiup ataatsip ilai, taamaalillugu

namminersornerullutik oqartussat tamakkununga tunngasunik inatsisiliorsinnaallutillu aqutsilersinnaallutik, aammalu tamakkununga aningaasartuutit tigussallugit. Suliassaqarfiit inatsisartunit isumaqatigiissutaasut naalackersuisullu siulittaasuannit atuuttussanngortitaasut pillugit maleruagassat taaneqartarput ”inatsisartut inatsisaat”.

Namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 5-mi aamma allassimavoq naalagaaffimmi oqartussaasut namminersornerullutik oqartussat isumaqatiginiareerlugit inatsisitigut namminersornerusut piginnaatissinnaagaat maleruqqusaliorsinnaanngortillugit, aammalu suliassaqarfiit namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 4 malillugu namminersornerusunit tiguneqarsimangitsut aqutarilersinnaagaat. Tamakkununga naalagaaffiup tapiissutai inatsisikkut aalajangersorneqartarput. Suliassaqarfinnut tamakkununga inatsisartunit isumaqatigiissutigineqarsimasunut, naalackersuisullu siulittaasuannit atuuttussanngortitaasimasunut maleruqqusat taaneqartarput inatsisartut peqqussuutaat. Suliassaqarfiit § 5 malillugu tapiissuteqarfigineqartartut eqqarsaatigalugit akuersisussaataitaaneq inatsisinillu piginnaatitsissutinik aalajangersaasinnaaneq Folketingimiiginnarpoq.

Inatsisit piginnaatitsissutit aamma taaneqartarput killiliussanik inatsisinik, inatsisimmi atuuffigisaannik killiliinermik saniatigut imaqarajuttarmata pingaarutilinnik ikittunnguanik, namminersornerullutik oqartussat erseqqinnerusunik maleruqqusaliornikkut atuutitissallugit pisussaaffigisaannik. Assersuutigalugu Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiat pillugu killiliussamik inatsimmi aalajangerneqarpoq, ukiuni 9-ni pinngitsoorani atuartoqartassaasoq, aammalu meeqqat atuarfianni atuartitsineq atuartitsinermilu atortut akeqassanngitsut.

Namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 7 malillugu naalagaaffimmi oqartussaasut namminersornerullutik oqartussat isumaqatigiissuteqarfigalugit inatsisikkut aalajangersinnaavaat suliassaqarfiit inatsimmut bilagimi taaneqarsimangitsut inatsimmi § 4 imaluunniit § 5 malillugu

Namminersornerullutik oqartussanut nuunneqarsinnaasut.

Kalaallit Nunaanni namminersornerullutik oqartussat 1. maj 1979-imi namminersornerulernerup atuutilerneraniit tigusarpaat suliassaqarfiit naalagaaffimmi oqartussaasunit isumagineqarsimasut.

Inatsisissamat siunnersuummut bilag 1-tut ilanngunneqarpoq suliassaqarfiit namminersorneruneq pillugu maannakkut inatsisaasumi namminersornerullutik oqartussanit tiguneqarsimasut nalunaarsornerat.

4.1.1. Namminersornerullutik oqartussat inatsisaanni maannakkut atuuttumi § 4 malillugu suliassaqarfiit tiguneqarsimasut inatsisissamut siunnersuutikkut aalajangersornerat

Inatsisissamut siunnersuummi § 23, imm. 3 naapertorlugu namminersorlutik oqartussat suliassaqarfiit namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi § 4 naapertorlugu tiguneqarsimasut iluanni inatsisiliorsinnaallutillu aqutsinissaminnut piginnaatitaaginnassapput.

Inatsisissamut siunnersuummi atorineqarput oqaasit ”aqutsinissamut piginnaatitaaneq”, ”pisortatut oqartussaaneq”, namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi atorineqartut atorineqaratik. Tamatumuunakkut imarisaatigut allangortitsinissaq siunertarineqanngilaq.

Siuliini imm. 4.1-mi taaneqartutut namminersornerullutik oqartussat inatsisaanni § 4 malillugu suliassaqarfiit tigueneratigut suliassaqarfimmut aningaasartuutit namminersornerullutik oqartussat tigusimavaat. Inatsisissamut siunnersuutikkut tamanna allangortinneqanngilaq.

4.1.2. Namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi § 5 malillugu suliassaqarfiit tiguneqarsimasut inatsisissamut siunnersuutikkut aalajangersornerat.

Inatsisissamut siunnersuummi § 23, imm. 4 naapertorlugu Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat suliassaqarfiit, namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi § 5 malillugu tiguneqarsimasut iluanni suliassaqarfimmut inatsisiliorsinnaatitaallutillu aqutsinissamut piginnaatitaapput.

Taamaalillutik Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat inatsisissamut siunnersuut malillugu namminersornerunermik inatsimmi atuuttumi § 5 malillugu suliassaqarfiit tiguneqarsimasut maleruaqqusaliiuutiinnarnagit oqartussaaffigiinnarnagillu, aammali namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi § 4 malillugu suliassaqarfittulli inatsisiliorsinnaallutillu piginnaatinneqarput, aamma suliassaqarfiit inatsisissamut siunnersuut manna tunngavigalugu tiguneqarumaartut eqqarsaatigalugit.

Inatsisissamut siunnersuutip matuma saqqummiunneqarnerata peqatigisaanik namminersornermik inatsisip kingunerisaanik allanguutaajumaartussat pillugit inatsisissamut siunnersuuteqartoqarumaarpoq, inatsisit piginnaatitsissutit, namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi § 5 naapertorlugu atuuttussanngortitaasimasut, atorunnaarsitaanissaat siunnersuutigineqassalluni.

Namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi § 5 malillugu suliassaqarfiit tiguneqarsimasut, ilaatigut tassaapput Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfiat, inuutissarsiutitigut ilinniartitsinerit, peqqinnissamat tunngasut, sulinermut inunnillu isumaginninnermut tunngasut aammalu ilageeqarnermut tunngasut, inatsisissamat siunnersuummut bilag 1 naapertorlugu.

Namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi § 5 malillugu suliassaqarfiit tiguneqarsimasut iluanni Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat piginnaatitaaffii inatsisissatut siunnersuutip atuuttussanngortinnerata kingorna inatsisissamik siunnersuut malillugu suliassaqarfiit tigunissaannut killissarititaasut iluanni ingerlanneqassapput. Matuma kinguliini eqqartorneqassapput tamanna ilaatigut qanoq kinguneqassanersoq ilinniartitaanermut tunngasunut aammalu ilageeqarnermut tunngasunut.

4.1.2.1. Ilinniartitaanermut tunngasut immikkut

Meeqqat atuarfiannut tunngatillugu inatsimmi tunngaviusumi § 76 Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat piginnaatitaaffiitut pingaaruteqarpoq. § 76-imimi aalajangersakkami allassimavoq meeqqat ukiuni pinngitsooratik atuartussatut ukiullit tamarmik meeqqat atuarfianni akeqanngitsumik atuartitaassasut. Tamatuma kingunerisaanik pisortat pisussaaffigaat meeqqat atuarfiannik pilersitsillunilu ingerlatsinissaq, peqatigisaanillu meeqqat atuarfianni akeqanngitsumik atuartitsinissamik pisussaaffik aalajangerneqassalluni.

Inatsimmi tunngaviusumi § 76, imm. 2-mi aalajangersarneqarpoq angajoqqaat pinnaatitaasut meeqqat atuarfianni meeqqamik atuartinneqarnissaat pinngitsoortissinnaallugu, meeraq angerlarsimaffimminni imaluunniit atuarfimmi privatinit ingerlanneqartumi atuartinneqarsinnaappat, meeqqat atuarfianni nalinginnaasumik piumasarineqartunut naleqqiunneqarsinnaasumik atuartinneqarsinnaaguni.

Oqaatigineqartut Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfianni atuarneq akeqanngilaq, aammalu atuarfimmik nammineq toqqaasinnaasoqassaaq, meeqqat allani meeqqat atuarfiginngikkaluagaanni atuartinneqarnermikkut pinngitsooratik atuartinneqarnissaminut piginnaatitaaffimminnik naammassinnissinnaanngorlugit.

4.1.2.2. Ilagiinnut tunngasut immikkut

Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat ilageeqarnermut tunngasut iluanni pinnaatitaaffii ingerlanneqassapput inatsimmi tunngaviusumi § 4 naapertorlugu.

Inatsimmi § 4-mi aalajangersarneqarpoq ilagiit evangelistit-lutterikkuusut tassaasut ilagiit naalagaaffimmit tapersorneqartut. Ilagiinni allakkat nassuerutiginnissutit ukunaniipput: Bibelimi, ilagiinni qangarsuarli upperisamik nassuerutiginninnerni pingasuni, Den augsburgske Konfessionimi aamma Lutterip katekismusinguani.

4.1.2.3. Sulisoqarnermut isumaginninnermullu immikkut tunngasut

Inatsisini tunngaviusuni § 75 Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat sulisoqarnermut isumaginninnermullu oqartussaanerannut pingaaruteqarpoq. § 75-imi, imm. 1-imi aalajangersakkakkut aalajangerneqarpoq innuttaasut tamarmik iluaqutissaat isumagalugu anguniartariaqartoq kinaluunniit sulisinnaasoq suliffissaqartinniarneqassasoq imminut pissaqartinnissaminut pissarsiorfigisinnaasaanik. Inatsisini tunngaviusuni § 75-imi, imm. 2-mi aalajangerneqarpoq pisortat ikiorsiisinnaassasut. Tamatuma malitsigaa pisortat pisussaammata qularnaveequsissallugu kialuunniit imminut ilaqtaminilluunniit pissarsiuussisinnaanngitsup aammalu allamik pilersuisussaqaanngitsup inuussutissaqarnissaa taamaattoqli pineqartoq pisussaatinneqartariaqarluni inatsisit piumasaannut akisussaassalluni. Tamatumani pineqarput inuit sulisinnaasutut utoqqaassusillit aammalu inuit soraarnerussutisiaqalersimasut.

4.2. Inatsissamat siunnersuut malillugu suliassaqarfinnik tigusineq

Aaqjissuussinissamik siunnersuut malillugu namminersorlutik oqartussat aalajangersinnaavaat suliassaqarfiit inatsimmut bilagimi taaneqarsimasut namminersorlutik oqartussanut nuutinneqassasut, siunnersuummi § 2, imm. 1 naapertorlugu.

Suliassaqarfiit bilagimi liste I-mi allattorsimasut nuutinneqassapput Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanit piffissani aalajangerneqartuni, tak. siunnersuummi § 3, imm.1, aamma tamatuma kinguliini imm. 4.2.1.-imi. Suliassaqarfiit bilagimi liste II-mi allattorsimasut nuutinneqassapput namminersorlutik oqartussanut, piffissani taakkunannga aalajangiunneqartuni, naalagaaffimmi oqartussanut isumaqatigiinniutigineqareerlutik, tak. siunnersuummi § 3, imm. 2, aamma matuma kinguliini imm.4.2.2.

Pissutsit ilaasigut suliassaqarfiit arlallit bilagimi normumik imaluunniit naqinnermik assigiimmik ilisarnaasarneqartarput. Tamatuma isumagaa suliassaqarfiit pineqartut tunngaviusumik ataatsikkut tiguneqarsinnaasut. Assersuutitut taaneqarsinnaapput politiit pisortallu unnerluussisussaaitaasut, aammalu pinerlutsaalisitsinermi inatsisit ilaat taakkununnga tunngasut (liste II, nr. 3). Tak. inatsissamat siunnersuummi § 2, imm. 2.

Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat namminneerlutik aalajangiisinnaassanngillat inatsimmut bilagimi suliassaqarfiit ilaannik tigusiniarlutik. Assersuutigalugu aalajangerneqarsinnaassanngilaq Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat unnerluussisussaataaneq tigussagaat, piumasariitigalugu Danmarkimi unnerluussisussaataasut (Rigsadvokat) Kalaallit Nunaanni pisortat unnerluussisussanngortitaasut ingerlatsinerannik nakkutiginnillutillu naammagittaalliutigineqarsinnaasut.

Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat siuliini oqaatigineqareersutut aamma aalajangersarsinnaanngilaat suliassat aalajangersimasut iluanni inatsisiliorneq tigussallugu, peqatigisaanik inatsisit pineqartut naapertorlugit suliassanik ingerlatsineq tigunggikkunikku. Assersuutigalugu aalajangiisoqarsinnaanngilaq Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat unnerluussisussaataanermi inatsisiliorneq tigussagaat, peqatigisaanik unnerluussisussaataaneq tigunggikkunikku.

Pissutsit ilaasigut suliassaqarfiit ilaat tiguneqarsinnaapput. Soorlu suliassaqarfiit inatsisissamut siunnersuummi § 2, imm. 3-mi taaneqarsimasut. Suliassaqarfiit nassuiarneqarneranni taaneqarsimapput ilaat sorliit immikkut tiguneqarsinnaanersut.

Siunnersuummi § 4-mi aalajangersarneqarpoq Danmarkimi naalackersuisut Kalaallit Nunaannilu naalackersuisut isumaqatigiissutigisinnaagaat suliassaqarfiit bilagimi taaneqarsimanngitsut, taamaallaalli Kalaallit Nunaannut tunngassuteqartut Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsinnaasut. Namminersornerunermik inatsisip atuuttup akерlianik piumasarineqanngilaq suliassaqarfiit bilagimi allassimanngitsut inatsisiliornikkut tiguneqartassasut.

Suliassaqarfiit minnerusut arlaqartut bilagimi ilaannngillat. Assersuutigalugu ilaatigut tassaapput pigaartoqartarnermut tunngasut, qimaannakkat nassaat, aningaasanoortarfiit, kikkulluunniit nuannaarniartarfii, katersuiniarnerit, atornikuerniarfiit, elektroniskimik atsiorderit aammalu innuttaasut piareersimatitaasut ilaasa sinneri. Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnik tamakkuningga tiguserusuppata siunnersuummi § 4 naapertorlugu tamanna pisinnaavoq.

Naalagaaffeqatigiinnerup aammalu inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat immikkut ittut kinguneraat suliassaqarfiit ilaasa Danmarkimi naalackersuisut isumaat malillugu naalagaaffimmi oqartussaniinnartariaqarnerat. Tak.matumaa kinguliini imm.4.5.

Inatsisissamut siunnersuummi suliassaqarfinnik pineqartunik Kalaallit Nunaata tigusinissaa piareersarneqassaaq Kalaallit Nunaanni oqartussat naalagaaffimmilu oqartussat

peqatigiinnerisigut, tigusinissamut tunngatillugu apeqqutit ingerlatsinermut suliassanillu ingerlatsinermut tunngasut nalorninaataarunnissaat siunertaralugu. Tassunga atatillugu assersuutigalugu isumaliutigineqarsinnaavoq suliassaqarfinni ataasiakkaani nalorninartoqarnerisigut Kalaallit Nunaanni oqartussat naalagaaffimmilu oqartussat akornanni isumaqatigiinniutigisariaqartunik, imaluunniit ataqatigiissaarneqartariaqartunik. Assersuutigineqarsinnaapput oqartussaasut akornanni suleqatigiissutigineqarsinnaasut, aammalu Kalaallit Nunaannut Danmarkimullu tunngasunik apeqqutit eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaanni maleruagassat Danmarkimiluunniit maleruagassat atorneqassanersut.

Inuiaqatigiit nalinginnaasumik ineriartornerannut tunngasunut – aamma teknologimut tunngasut – atatillugu imaalluarsinnaavoq suliassaqarfinnik nutaanik pilersooqartassasoq ullumikkut inatsisitigut il.il. killilersugaanngitsunik. Suliassaqarfik taamaattoq nutaaq suliassaqarfimmu §§ 2-4 naapertorlugit tiguneqareersimasumut ilaasutut isigineqarsinnaasorinarpat, suliassaqarfik nutaaq taanna Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsimasutut isigineqarsinnaassaaq. Taamaanngippat suliassaqarfik § 4 malillugu nutaamik isumaqatigiissuteqarnikkut tiguneqarsinnaassaaq.

Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnik inatsisissamut siunnersuummi siunnersuutigineqartunik tigooqqaanissaannut tunngatillugu makku pingaartillugit taagorneqassapput:

Inatsisissamut siunnersuutip atuuttussanngortitaanerata kingunerissavaa Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnut arlalissuarnut inatsisiliorsinnaalerlutillu aqutsinissamut piginnaatitaalernissaat, ilanngullugit suliassaqarfiit pingaaruteqarluartut, soorlu inatsisinut tunngasut pinerlutsaaliuinerimullu tunngasut, aammalu inatsisit pisuussutinut tunngasut inatsisillu ilaqutariinnermut tunngasut. Tamatuma saniatigut inatsisissamut siunnersuutikkut tunngavissinneqassaaq Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat pilersitsinissaat Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviusinnaasunik.

Tamatumuunakkut naalagaaffiup iluani piginnaatitaaffinnik nalinginnaasumik avitsisarnermi annertoorujussuarmik pingaarutilimmillu aqqissuussisoqassaaq.

Suliassaqarfiit ilaat Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanit tiguneqareerpata Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu suliassaqarfinni tamani kalaallinit ingerlanneqalersussani assigiinngitsunik inatsisitigut periaaseqartoqalersinnaavoq, ilanngullugit innuttaasunut pingaaruteqarluartut, soorlu pinerluttulerinermi inatsit, eqqartuussisoqarneq pisuussutinullu inatsisit nalinginnaasut.

Inatsisissamik siunnersuutikkut taamak annertutigisumik pingaaruteqartigisumillu aaqqissuussinissamat tunngaviupput Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni oqaluttuarisaanermut kulturimullu tunngasutigut imminut qanilluni suleqatigiinneq, ilanngullugit inatsisinut tunngasut pingaarutillit, inatsiseqarneq ingerlatsinerlu – taamaattumillu piginnaatitaassallutik oqartussat inatsisiliorsinnaatitaasut, soorlu naalagaaffimmi oqartussaasut.

Tamanna naapertorlugu aaqqissuussinikkut anguniarneqarpoq naalagaaffimmi naleqartillugit pingaartitaasut periaatsillu eqqartuussiveqarnermi inatsisiliornermilu taagorneqartut assigiimmik ataqineqarnissaat.

Tamatuma assersuutigalugu kinguneraa inatsisissamat siunnersuutikut naatsorsuutigineqarmat pinerlunneq pillugu inatsisisip kalaallinit tiguneqarnerani aalajangersagaqartuassasoq danskit naalagaaffiata nammineersinnaassusianut isumannaatsuunissaanullu pinerluutit, aammalu naalagaaffimmi inatsisinut naalagaaffimmilu qullersaallutik oqartussaasunut il.il. pinerlunnerit pillugit pinerluttulerinermi danskit inatsisaanni kapitali 12 aamma 13-imi maleruaqqasanut naleqquttunik.

4.2.1. Suliassa qarfiit § 3, imm. 1-imiittut

Suliassa qarfiit bilagimi liste I-imiittut Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut nuunneqassapput piffissani taakkunannga aalajangerneqartuni. Tassaapput a) sulinermi ajutoornissamat sillimanerit, b) peqqinnissamat tunngasut, ilaat suli tiguneqarsimangitsut, c) angallannermut tunngasut, d) pisuussutinut inatsisit, aamma e) aqqartartunut tunngasut.

4.2.2. Suliassa qarfiit § 3, imm. 2-miittut

Suliassa qarfiit ilaat pingaarutilerujussuupput annertullutillu naalagaaffimmi oqartussaasut aammalu Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat akornanni siumut paasiniaqqissaareertariaqartutut isigineqarlutik, taamaalillugu suliassa qarfimmik pineqartumik tigusineq pissutsit piareersarluareersimallugit pisinnaaqqullugu.

Tamanna tunngavigalugu inatsisissamat siunnersuummi § 3, imm. 2 malillugu suliassa qarfiit bilagimi liste II-miittut Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut tunniunneqassapput naalagaaffimmi oqartussaasut isumaqatiginiareerlugit namminersorlutik oqartussanit piffissani aalajangerneqartuni.

Tamakku tassaapput 1) pinerlussimasunik isumaginnineq, 2) passit, 3) politiit unnerluussisussaataitasullu aammalu pinerluttaalisitsinermit inatsisit ilaat taakkununga tunngasut, 4) eqqartuussisoqarnek, tassunga ilanngullugu eqqartuussivinnik pilersitsineq, 5) pinerluttulerinermit inatsisit, 6) nunat allamiunut tunngasut killeqarfinnillu nakkutillineq, 7) inatsisit innunut tunngasut, 8) inatsisit ilaqutariinnermut tunngasut, 9) kingornussisarnermut inatsisit, 10) eqqartuussissuserisuunermit tunngasut, 11) sakkunut tunngasut, 12) imarsiornermi ajornartorsiorunut isumannaallisaanermilu radiukkut kiffartuussinerit, 13) radiukkut atassuteqaqatigiinnermut tunngasut, 14) selskabinut, naatsorsuuserinermit naatsorsuutinillu kukkunersuinermit tunngasut, 15) inuussutissanut aammalu nersutit nakorsaasa nakkutillinerannut tunngasut, 16) silaannakkut angallaneq, 17) anersaarsiornermit tunngasunik inatsisit, 18) pilersitseqqartut piginnaatitaaffinnut tunngasut, 19) ilinniarnertuunngorniarfinni ilinniarnert, 20) imaani isumannaatsuunissaq, 21) umiarsuarnik nalunaarsuineq imaani angallanermi inatsisinut tunngasut, 22) nunat assiliornek, 23) imaani isumannaallisaatitut nalunaaqutsersuineq, naalagaartitsiviit ilisimasortaqtarnermullu tunngasut, 24) imaani avatangiisit, 25) aningaasaqarnermik aaqqissuussineq nakkutillinerlu, 26) aatsitassanut tunngasut aamma 27) sulinermit avatangiisinut tunngasut.

Suliassaqtarninnut bilagimi liste II-mi ilanngunneqarsimasunut tunngatillugu Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat aalajangertussaavaat suliassaqtarninnik tigusinissaq aammalu – naalagaaffimmi oqartussaasut isumaqatiginiareerlugit – aalajangissallugit tigusinissaq qaqugu pissanersoq. Naalagaaffimmi oqartussanik isumaqatiginninniareertoqarsimassaaq, illuatungeriinnut soqutiginaateqarmat suliassaqtarninnit pisariunerusut piareersarluarsimalluni tigunneqarsinnaanissaat.

Assersuutigalugu pisariaqtarninnaavoq Kalaallit Nunaanni inatsisiliortoqarnissaa suliassamik tigutinanni. Politiinik unnerluussisussaataitanermillu tigusinissamik kalaallit aaljangernerata pisariaqalersittussaavaa Kalaallit Nunaanni kingusinnerpaamik tigusinissap peqatigisaanik inatsisiliortoqarnissaa, ilaatigut eqqarsaatigalugit politiit unnerluussisussaataitanerullu erseqqinnerusumik aaqqissuunneqarnissaat.

Aamma pissutsini immikkut ittuni pisariaqtarninnaavoq Danmarkimi inatsisiliortoqarnissaa suliassaqtarninnik Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut nuussinermit atatillugu. Assersuutigalugu inatsisissamut siunnersuummi naatsorsuutigineqarpoq namminersorlutik oqartussat eqqartuussivinnik pilersitsinnginneranni – tamatumuunakkullu kalaallit eqqartuussiveqarnermik tigusinnginneranni - Eqqartuussiviit qullersaanni (Højesteret) Kalaallit Nunaanni suliassat inatsisinut tunngasut suliarineqartarnissaat pillugu inatsisiliortoqarnissaa, tak. kinguliini imm.4.5.3.

Tamanna tunngavigalugu naatsorsuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmilu oqartussat akornanni isumaqatigiinniarnissat pisassasut namminersorlutik oqartussat suliassaqarfimmik aalajangersimasumik tigusiniarnerat sioqqulluarlugu.

4.3. Suliassaqarfimmik kalaallit tigusinissaasa kingunerisassai

Suliassaqarfiit inatsisissamut siunnersuummi pineqartut Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanit tiguneqarnissaasa sunniutigisussaavaat, namminersorlutik oqartussat suliassaqarfiup pineqartup iluani inatsisiliorsinnaallutillu aqutsinissamut piginnaatitaaffeqalernissaat, tak. inatsisissamut siunnersuummi § 1.

Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat eqqartuussisoqarnermik tigusineratigut (liste II, nr. 4) Kalaallit Nunaanni eqqartuussisinnaassapput eqqartuussiviit namminersorlutik oqartussanit pilersinneqartut, tak. siunnersuummi § 1, aamma matuma kinguliini imm.4.4.9

Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi § 4 malillugu suliassaqarfiit tigusimasamik iluanni inatsisiliorsinnaallutillu aqutsinissamut piginnaatitaaffeqarput, tak. inatsisissamut siunnersuummi § 23, imm. 3, aamma matuma siuliini imm.4.1.1.

Aammattaq Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat suliassaqarfiit namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi § 5 malillugu tiguneqarsimasut iluanni inatsisiliorsinnaallutillu aqutsinissamut piginnaatitaaffeqarput, tak. inatsisissamut siunnersuummi § 23, imm. 4 aamma qulaani imm.4.1.2.

Suliassaqarfiit Kalaallit Nunaanni namminersorlutik aqutsisunit inatsisissamut siunnersuummi §§ 2-4 malillugu tiguneqartussat namminersorlutik aqutsisunit aningaasalersoneqassapput tiguneqarnerminniit, tak. inatsisissamut siunnersuummi § 6, aamma matuma kinguliini imm. 5.

Inatsisissamut siunnersuummi § 27 ikaarsaarnermut tunngasumik aalajangersagaqarpoq, allassimalluni Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanit suliassaqarfiit tiguneqarneranni suliassat naammassineqarsimangitsut oqartussanit kikkunnit suliarineqartassanersut.

§ 27, imm. 1-imi siunnersuutigineqarpoq suliassat aalajangersimasut, suliassaqarfiup namminersorlutik oqartussanit tiguneqarnerani danskit oqartussaasuinit suliarineqartut

tungaviumik kalaallit oqartussaasuinit naamassillugit suliarineqartassat. Aamma § 27, imm. 2-mi siunnersuutigineqarpoq danskit oqartussaasut pineqartut pissutsini immikkut ittuni, aammalu kalaallit oqartussaasuinik pineqartunik isumaqatigiissuteqarnikkut aalajangersinnaagaat suliassat erseqqinnerusumik aalajangerneqarsimasut ilaat danskit oqartussaasuinit naamassillugit suliarineqartassat.

Suliassaqarfimmik kalaallit tigusinissaanut tungatillugu apeqqutinngorsinnaapput suliassaqarfimmi pineqartumi suliassanik ingerlatsisimasumi atorfeqartitsinermut tunngasut. Apeqqutit taamaattut inatsisissamut siunnersuummi ilannguneqanngillat, akerlianilli ilanngunneqarlutik Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnik inatsisissamut siunnersuutip matuma peqatigisaanik finansministerimit saqqummiunneqartunut atatillugu apeqqutinut sulisorisanut tunngasunik inatsisiliornissamut siunnersuummi.

4.4. Suliassaqarfii bilagimi liste I aamma II-miittut

Matuma kinguliini eqqartorneqassapput suliassaqarfii bilagimi liste I-mi aamma II-mi eqqartorneqartut.

4.4.1. Sulineri ajutoornissamut sillimaneq (liste I, naqinneq a)

Suliassaqarfimmi sulineri ajutoornissamut sillimanermut tunngasumi pineqarpoq sulisisisup sulisuminut taassumalu qimataanut taarsiisussaatitaanera, sulisisisup sullinnerani imaluunniit suliamik ingerlatsinermi sulisoq ajoqusersimappat. Sulisisisup sulineri ajutoorsinnaanermut sillimasiisarfirmut taarsiisuteqarsinnaanermut sillimasiisussaatitaanera aamma sulineri ajutoorsinnaanermut sillimanermut tunngassuteqarpoq.

Sulineri ajutoorsinnaanermut tunngasut aqqissuussiffigeqqinneqarnerat (ilaatigut ajutoornerit suut pineqarnersut, ajutoornermik oqariartaatsip aammalu sulineri ajoquteqalarternermik oqariartaatsip annertusineqarnera, aammalu inuit sillimasiiffigineqarsimasut annertusinerat) inatsisikkut nr. 422-kkut 10. juni 2003-kkut Danmarkimi atulersitaasoq, Kalaallit Nunaanni atuutitinneqanngilaq.

Sulineri ajutoornerit kingunerannut sillimasiisarnermik inatsit nr. 390, 20. maj 1992-imeersoq Kalaallit Nunaanni atuuttussanngortitaavoq kunngip peqqussutaatigut nr. 273-ikkut, 24. april 2001-imeersukkut, pisariaqartunik naleqqussaavigalugu. Inatsimmi ilaatigut aalajangersagaqarpoq sulineri ajutoornissamut, nalunaarutiginninnissamut, sulineri

ajutoornerup akuerineqarnissaanut, inatsit malillugu aningaasartuutitut (ullormusiat, napparsimanermi nakorsartinnermut aningaasartuutit akilernissaat, sungiusaaqqinneq atortullu iluaqusersuutit il.il., inuutissarsiorsinnaajunnaarnermut taarsiissutit, iluarseqqinneqarsinnaanngitsumik ajoqusernermut taarsiissutit, toqusoqarnerani utaqjiisaasumik ikiorsiissutaasartut aammalu pilersuisumik annaasaqarnermut taarsiissutit) sulisitsisup isumannaallisaanermut pisussaaffianik Sulisitsisullu Inuutissarsiornermi nappaateqalernermit isumannaallisaanissaannut maleruaqqusanik.

Kalaallit Nunaanni pilersitsisoqarnikuvoq sulinermit ajutoorsinnaanermut pisortaqaarfimmik namminersortumik; Kalaallit Nunaanni Sulinermit Ajutoorsinnaanermut Sillimmasiisarnermut Ataatsimiititaliaq, tassani ilaasortaallutik Namminersornerullutik Oqartussat sinniisuutitaat aammalu Kalaallit Nunaanni peqatigiiffiit kattuffiillu assigiinngitsut, aamma sulisut aammalu sulisitsisut kattuffii. Kalaallit Nunaanni sulinermit ajutoorsinnaanermut sillimmasiinermit tunngasut Danmarkimi oqartussaasunit (Sulisooqarnermut Ministereqarfik aamma Sulinermit ajutoorsinnaanermut Pisortaqaarfik) inatsisitigut, aningaasalersorneqarnermikkut allaffeqarnikkullu sulisut akisussaaffigineqarput.

4.4.2. *Peqqinnissaqarfiup ataani suliasaqarfiit sinneri (liste I, naqqinneq b)*

Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfik pillugu inatsisikkut nr. 369-kkut, 6. juni 1991-imeersukkut, 1. januar 1992-i atuutilersukkut (piginnaatitsinermit inatsit) Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmittunngasut namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 5 naapertorlugu Kalaallit Nunaanni namminersornerullutik oqartussanut nuunneqarput. Inatsit malillugu namminersornerullutik oqartussat inatsisartut peqqussutaatigut aalajangersaasinnaapput Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmittunngasunik. Piginnaatitsissummi tamakkerlugit pineqarput inatsisip atulernerani peqqinnissamut ministereqarfiusimasup akisussaaffigisimasai. Inatsiseqarnermut ministereqarfik inatsisip atulernerani akisussaasimavoq tarnikkut nappaateqartunik katsorsaanermi pinngitsaaliisnaanermut inatsisinut, toqusunik misissuinermit, toqusunik ammaalluni misissuinermit aammalu pilattaanikkut allap timaata pisataanik ikkussinermit il.il. inatsisinut, naartuersitsinermit inatsisinik aammalu naartut arlaqarsimappata nakorsaait atorlugit arlaannik peersineq, minnerpaamik naartoq ataaseq atatillugu, aammalu naartusinnaajunnaartitsinermit issuiinermullu inatsisit, taamaattumik inatsit taanna inatsimmut piginnaatitsissummut ilanngunneqarsimanani. Taagorneqartulli tamakkua Peqqinnissamut Ministereqarfimmittunngasunik/Pissutsinut Peqqinnissamullu Ministereqarfimmittunngasunik nuunneqarsimapput, tamatumali kingunerinagu inatsisip taassuma

inatsimmut piginnaatitsissummut ilanngunneqarnera. Suliassa qarfiit matuma kinguliiniittut ataasiakkaat immikkoortukkuutaarlugit tiguneqarsinnaapput.

Tarnikkut nappaateqartunik katsorsaannermi pinngitsaaliisinnaaneq

Tarnikkut naappaateqartunik katsorsaannermi pinngitsaaliisinnaaneq Danmarkimi maleruagassa qarpoq tarnikkut nappaateqartunik katsorsaannermi pinngitsaaliisinnaanermik inatsimmi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 1111, 1. november 2006-imeersoq. Inatsimmi aalajangersarne qarpoq tarnikkut nappaateqartunik napparsimmavinnut unitsitsinnermut, tamakkunaniinnermut katsorsaannernullu atatillugu kiffaanngissusiaaneq allatullu iliorluni pinngitsaaliineq.

Kalaallit Nunaanni tarnikkut nappaateqartunik katsorsaannermi kiffaanngissusiaanerit maleruagassa qarput niaqulaartut pillugu Danmarkimit inatsisaasimasumi, tak. inuit niaqulaartut napparsimavimmiitinneqartarnerat pillugu inatsit nr. 118 13. april 1938-imeersoq, kingusinnerusukkut allanngortinneqartarsimasoq.

Toqusunik misissuineq, toqusunik ammaalluni misissuineq aamma pilattaanikkut inuit allat timikkut pisataannik ikkussineq il.il.

Tassunga atapput inuup qanga toqunerarneqarnissaanut malittarisassat, aammalu tassunga atatillugu misissuinerit suut ingerlanneqassanersut.

Tassungattaq ilaapput kina qaqugukkullu inuup toqungasup timaanik misissuisinnaanersoq, toqusoqartillugu politiit qaqugu nalunaarfigineqassanersut, toqusoqartillugu eqqartuussinermi nakorsat toqungasup timaanik misissuisinnaanerannut maleruagassat, toqusumik allagartat, toqungasunik isumaginninnerit, toqungasunik ammaalluni misissuinerit, ilanngullugit toqusoqartillugu eqqartuussinermi nakorsaannermik ilisimatusartutut nakorsat ammaallutik misissuisinnaanerit il.il.

Inuit suli uumasut toqusullu pisataannik allanut ikkussinerit pillugit maleruagassat aamma tassunga ilaapput.

Tamakkununga tunngasut malittarisassaqarput peqqinnissaq pillugu inatsimmi (inatsit nr. 546 24. juni 2005, kingusinnerusukkut allannguutilik) kapitali 12 aamma 54-57-imi.

Kalaallit Nunaanni toqusunik misissuinnermut tunngasut malittarisassaqarput toqusunik misissuineq il.il. pillugu inatsimmi nr. 279-imi 26. maj 1976-imeersumi, kunngip peqqussutaa nr. 533 6. juni 1988-imeersoq naapertorlugu.

Naartuersinnerit naartullu arlaqarsimappata nakorsaatit atorlugit arlaannik peersineq, ikimmerpaamik naartooq ataaseq atatillugu

Suliassaqarfiup ataani apeqqutaavoq arnaq naartusoq qaqugukkut naartuerneqarsinnaanersoq, aammalu apeqqutaalluni arnap arlariinnik naartusup naartui qaqugukkut ilanngarneqarsinnaanersut .

Tassunga tunngasut malittarisassaqqarput peqqinnissaq pillugu inatsimmi kapitali 25-imi.

Kalaallit Nunaanni tassunga tunngasut malittarisassaqqarput naartuiisarneq pillugu inatsimmi nr. 232, 12. juni 1976-imeersumi.

Naartusinnaajunnaarsitsineq issuiinerlu

Tassunga atapput pilaanikkut kinguaassiuutini qinersinik peersineq nakorsaanerluunniit, qaqugumulluunniit atorsinnaajunnaarsillugit (issuiineq) aammalu allatut nakorsaanerit kinguaassiorsinnaajunnaarsitsissutaasut (naartusinnaajunnaarsitsinerit).

Tassunga tunngasut peqqinnissaq pillugu inatsimmi kapitali 29-33-mi malittarisassaqqarput. Inatsimmi aalajangersarneqqarput pilaanissamut aalajangiinnermut tunngaviusut periaatsillu, ilanngullugit isumasioqatigiissitanut naammagittaalliorsinnaanermut il.il. tunngasut.

Tassunga tunngasut Kalaallit Nunaanni malittarisassaqqarput naartuiisarneq issuiinerlu pillugit inatsimmi nr. 318-imi, 13. juni 1973-imeersumi, tak. inatsit nr. 233, 12. juni 1975-imeersoq, inatsit tassuunakkut Kalaallit Nunaanni atuuttussanngortitaalluni.

4.4.3. Angallannermut tunngasut (liste 1, naqinneq c)

Suliassaqarfinnut angallannermut tunngasunut ilaapput angallanneq, angallannermi pissusilersornissaq angallannermilu isumannaatsuunissaq, ilanngullugit sukkassutsimik killilersuutit, imigassartorsimalluni biilerneq, biilersinnaanermut allagartat, atortut isumannaallisaatit, piffissaq biilerfiusinnaasoq qasuserfiusinnaasorlu, aammalu qamutitut motorilinnut atatillugu taarsiissuteqarsinnaanerit sillimmasiinerillu. Assartuinnermut Nukissiornermullu Ministereqqarfiup ataaniippat qamutit motorillit qanoq ittuunissaat atortuulu, ilanngullugit qamutit motorillit misissorneqartarnerat, aammalu aqquserngit qanoq ittuunissaat atortuulu, ilanngullugit aqquserngit nalunaaqutsersugaanerat. Aamma

Akilerartarnermut Ministereqarfiup suliassaanut ilaapput qamutininik motorilinnik nalunaarsuineq il.il.

Aqqusinermi angallannermut Kalaallit Nunaanni immikkut inatsiseqarpoq, inatsit nr. 832, 18. december 1991-imeersoq.

4.4.4. *Inatsisit pisuussutinut tunngasut (liste I, naqinneq d)*

Inatsisit pisuussutinut tunngasut tassaanerupput isumaqatigiissutinut pisinermullu inatsisini malittarisassat. Ilangunneqassapputtaaq isumaqatigiissuteqarsimangikkaluarluni taarsiissuteqarsinnaanermut tunngasut. Apeqqutilli tamakkua ilaat immikkut inatsisiliunneqarsimapput, pisuussutillu pillugit inatsisinut aamma ilaapput inatsisit apeqqutinut allanut tunngasut.

Pisuussutinut inatsisinut assersuutigalugu ilaapput isumaqatigiissuteqarnernut inatsisit, isumaqatigiissutit aammalu pisuussutinut inatsisit iluanni inatsisitigut iliuutsinut allanut tunngasut pillugit inatsimmik nalunaarummi nr. 781-imi, 26. august 1996-imi malittarisassaliunneqarsimasut. Ilaapputtaaq inatsisit allat isumaqatigiissuteqarsinnaanermik inatsimmut atatillugu apeqqutinik immikkut ittunik malittarisassallit. Soorlu atuisut isumaqatigiissuteqarsinnaanernik inatsit nr. 451, 6. juni 2004-imeersoq, akiligassarsinnaanermik isumaqatigiissuteqarsinnaaneq pillugu inatsit nr. 398, 13. juni 1990-imeersoq, inatsisikkut nr. 538-ikkut, 8. juni 2006-ikkut allanngortinneqarsimasoq, illumik il.il. pisinermi atuisut illersorneqarnissaannik inatsit nr. 391, 14. juni 1995-imeersoq, attartornermut isumaqatigiissutit pillugit inatsit nr. 453, 22. maj 2006-imeersoq, illumik piffissami aalajangersimasumi attartorsinnaanermik isumaqatigiissuteqarsinnaanermik inatsit nr. 472, 30. maj 1993-imeersoq, aningaasartuutit tamaasa ilannguteerlugit angalanerit pillugit inatsit nr. 472, 30. juni 1993-imeersoq, niuernermi akunnermiliuttut niuernermilu angalanerit pillugit inatsit nr. 272, 2. maj 1990-imeersoq aammalu piginnaatitsissutit pillugit inatsit (inatsimmik nalunaarut nr. 636, 15. september 1986-imeersoq, inatsisikkut nr. 271-ikkut aamma inatsisikkut 272-ikkut 2. maj 1990-imeersukut allanngortinneqarsimasoq). Sillimmasiinermik isumaqatigiissutinut tunngatillugu inatsisinut isumaqatigiissuteqarnermut tunngasunut apeqqutit malittarisassaqrput sillimmasiinerit pillugit isumaqatigiissutit pillugit inatsimmi nr. 999-imi 5. oktober 2006-imeersumi.

Pisuussutit pillugit inatsisiniipputtaaq inatsisit pisinermut tunngasut, pisineq pillugu inatsimmik nalunaarummi nr. 237-imi, 28. marts 2003-imeersumi malittarisassiunneqarsimasut aamma nunat assigiinngitsut akornanni pisineq pillugu inatsimmi nr. 733-mi, 7. december 1988-imeersumi malittarisassiunneqarsimasut. Ilaapputtaaq

inatsisit pisinermut inatsisinut il.il. tunngasumik inatsisinik sorlernik atuinissamut tunngasumik malittarisassat. Taaneqarsinnaapput inatsimmik nalunaarut nr. 722, 24. oktober 1986-imeersoq nunat assigiinngitsut akornanni mikisualunnik pisinermi nunap sorliup inatsisaanik atuinissamut tunngasoq, aamma inatsit nr. 188, 9. maj 1984-imeersoq isumaqatigiissuteqarnikkut pisussaaffinnut il.il. inatsisip sorliup atorneqarnissaanik isumaqatigiissuteqarnerit, inatsit taanna allanngortinneqarsimalluni inatsisikkut nr. 442-kkut, 31. maj 2000-imeersukkut.

Inatsisit pisuussutitut tunngasut arlaqartut malittarisassartaqarput taarsiissuteqarnissamut pisinnaatitaaffinnut apeqqutinik imalinnik. Immikkut taaneqarsinnaavoq inatsimmik nalunaarut nr. 885, 20. september 2005-imeersoq, taarsiisinaanermik akisussaaffimmut tunngasoq, inatsisikkut nr. 1545-ikkut, 20. december 2006-ikkut allanngortinneqarsimasoq, aamma inatsit nr. 371, 7. juni 1989-imeersoq, nioqutigisanut akisussaananermut tunngasoq, inatsisikkut nr. 541-kkut 8. juni 2006-imeersukkut allanngortinneqartoq. Aamma taaneqassapput inatsit nr. 225, 6. april 1994-imeersoq, avatangiisinik ajoqusiinermi taarsiinissamut tunngasoq, inatsisikkut nr. 552-ikkut, 24. juni 2005-ikkut allanngortinneqartoq, inatsit nr. 332, 31. maj 2000-imeersoq atomit atorlugit ajoqusiinermut taarsiissuteqarnermut tunngasoq, inatsisikkut nr. 433-kkut, 31. maj 2000-imeersukkut allanngortinneqartoq, inatsimmik nalunaarut nr. 1100, 8. november 2006-imeersoq angallannermut inatsimmut tunngasoq (taarsiineq sillimmasiinerlu pillugit kapitali 16) , inatsisikkut nr. 1560-kkut aamma 1565-ikkut, 20. december 2006-imeersukkut allanngortinneqartoq, aamma inatsimmik nalunaarut nr. 692, 9. september 1986-imeersoq nioqutissanik assartuineq pillugu nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissutit (inatsit CMR) pillugit.

Suliassaqarfinni pisuussutit pillugit inatsisinut tunngasuni inatsisit taaneqarsinnaasut allat assersuutigalugu tassaapput sulisitsisup akisussaanaa aamma pisoqalisoorlut pillugit Danske Lovimi aalajangersakkat ilaat, inatsit nr. 274, 22. december 1908-meersoq pisassarisat ilaasa pisoqalisoornerannut tunngasoq, inatsimmik nalunaarut nr. 639, 16. december 1986-imeersoq, pappiaranik aningaasalinik nalilinnik atorunnaarsitsisarnermut tunngasoq, inatsisikkut nr. 539-ikkut, 8. juni 2006-imeersukkut allanngortinneqartoq, inatsimmik nalunaarut nr. 158, 9. marts 2006-imeersoq eqqartuussivikkut nalunaarsuisarnermut tunngasoq, inatsisikkut nr. 539-ikkut, 8. juni 2006-imeersukkut allanngortinneqartoq, inatsimmik nalunaarut nr. 669, 23. september 1986-imeersoq, akiitsut allagartaannut tunngasoq, inatsisikkut nr. 539-ikkut, 8. juni 2006-imeersukkut allanngortinneqartoq, inatsimmik nalunaarut nr. 743, 4. september 2002-imeersoq, kingusinaarluni akiliinermi il.il. ernialiisarnermut tunngasoq, inatsisikkut nr. 554-kkut 24. juni 2005-imeersukkut allanngortinneqartoq, aamma inatsit nr. 29, 16. februar 1932-imeersoq, akiitsoqartut aningaasanik toqqorsinikkut pituttugaasinnaajunnarsinnaanerannut tunngasoq.

Aamma taaneqassapput akiliisitsiniartarnek pillugu inatsit nr. 329, 14. maj 1997-imeersoq, inatsisikkut nr. 538-ikkut, 8. juni 2006-ikkut allanngortinneqartoq, aamma inatsimmik nalunaarut nr. 698, 11. august 1922-imeersoq, aningaasaateqarfinnut peqatigiiffillu ilaannut tunngasoq, inatsisikkut nr. 552-ikkut, 24. juni 2005-imeersukkt allanngortinneqartoq.

4.4.5. *Aqqartartunut tunngasut (liste I, naqinneq e)*

Suliassa qarfirmi pineqarput aqqartartut inuutissarsiornermi isumannaallisaanermut taamatullu inuutissarsiuteqarnermut tunngasut.

Suliassa qarfik pillugu malittarisassat allassimapput inatsimmi nr. 18-mi, 7. januar 2000-imeersumi aqqartartut sulinermut aqqartartullu atortuinut tunngasut, kunngip peqqussutaatigut nr. 728-ikkut, 19. august 2003-imeersukkt Kalaallit Nunaanni atuuttussanngortitaasimasumi.

4.4.6. *Pinerluttunik isumaginninneq (liste II, nr. 1)*

Suliassa qarfirmi pinerluttunik isumaginninnermut tunngasuni pineqarput pineqaatissiisutunik naammassinninnermut tunngasunik apeqqutit, ilanngullugit pinerluttunik isertitsivinnik ingerlatsinnermut il.il. tunngasut, aamma suliffeqarfinni taamaattuni apeqqutit sulisoqarnermut tunngasut. Aamma ilaapput suliassat taagorneqartut, pinerluttunik isumaginninninnermut atasut.

Kalaallit Nunaanni eqqartuunneqarsimasunut tallimanik isertitsiveqarpoq, Qaqortumi, Nuummi, Sisimiuni, Aasianni Ilulissanilu. Tamatuma saniatigut illoqarfinni ataasiakkaani nunaqarfiillu ilaanni politeeqarfinnut atasunik isertitsiveqarpoq, tiggumisaagallartunik inissiiffiusartunik. Herstedvesterimi isertitsivimmi immikkoortoqarpoq kalaallinut eqqartuussasimasunut, ulorianartutut isigineqartunut, killiligaanngitsumillu sivilissusilimmik inissinneqarsimasunut.

Kalaallit Nunaanni pinerluttunik isumaginnittoqarfirmi pisortaasoq Inatsisunik atortitsinnermut Ministerip ataaniippoq, sumiiffinni assigiinngitsuni pisortat Kalaallit Nunaanni Pinerluttunik Isumaginninnermi Ataatsimiititaliap ataaniillutik, tak. pinerluttut pillugit Kalaallit Nunaanni inatsimmi §§ 120 aamma 121. Pinerluttunik isumaginninneq Kalaallit Nunaanni Politimesterimit isumagineqarpoq, inatsisunik atortitsinnermut ministerimit aammalu pinerluttunik isumaginninnermut ataatsimiititaliap piginnaatitsineratigut, tak. pinerluttulerinnermik inatsimmi § 22. Pinerluttunik inissiisarfiit avataanni pinerluttunik isumaginninneq aammalu inuit isertitsivimmiittinneqartut pillugit isumaginninneq

ingerlanneqartarpoq isumaginninnermi pisortamit, maleruaqqusat inatsisunik atortitsinnermut ministerimit aalajangerneqarsimasut, imaluunniit pinerluttunik isumaginninnermi ataatsimiititaliamit piginnaatitaanikkut, tak. pinerluttulerinermik inatsimmi § 123.

Pinerluttunik isumaginnittoqarfimmi suliassat pingaarnersaraat pineqaatissiissutininik naammassinninnissaq, tassa ilaatigut isertitsivimmi inissiinissamik eqqartuussutit naammassineqarnissaat, aammalu misiligutaasumik iperaanermut isumagisassanngortitsinnermillu eqqartuussutininut atatillugu nakkutiginninneq il.il. Ilaatigut tassunga atapput eqqartuussummik piviusunngortitsinissamik kinguartitsinissamillu apeqqutit, aammalu pillagassaaajunnaarsitsineq, eqqartuussinnermik naammassinninnissap qanoq pinissaa, ilanngullugu inissiivissamik aalajangiinissaq, aammalu pineqaatissinneqarnerup nalaani assersuutigalugu pulaarneqarsinnaanermut anisinnaatitaanermullu pininnaatitaaffiit pisussaaffiillu.

Pinerluttunik isumaginnittoqarfik inunntut allanut tunngatillugu suliassaqarpoq, soorlu nunani allamiut pillugit inatsit naapertorlugu tigusaasimasut, tigungmineqarallartut kiffaanngissusiagaasullu.

Pillaatinik naammassinninnermut malittarisassat Danmarkimi aalajangersarneqarsimapput pillaaatinik il.il. naammassinninnermi inatsimmi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 207, 18. marts 2005-imeersoq, inatsisikkut nr. 1558-kkut 20. december 2006-imeersukkut, Kalaallit Nunaannut atuutinngitsukkut, allannngortinneqarsimasoq. Kalaallit Nunaanni tassunga tunngasut malittarisassaqrput pinerluttulerinermik inatsimmi aalajangersakkanik aammalu pisortaqaarnikkut peqqussutininik arlalinnik, ilaatigut Kalaallit Nunaanni Politimesterimit aalajangersarneqarsimasunik.

Aamma pillaaasernerit il.il. pillugit nunani allani aalajangerneqarsimasunik naammassinninnernut tunngasut pinerluttunik isumaginnittoqarfiup suliassaqrarfiinut atapput. Tassunga atapput parnaarussilluni pillaanissamik, akiliisitsilluni pillaanissamik allatulluunniit pillaanissamik il.il. nunani allani aalajangersarneqarsimasut kunngeqarfimmi naammassineqarsinnaanerannik maleruaqqusat, taamaassappallu suut tunngavigalugit taamaaliortoqarsinnaersoq.

Maleruaqqusat taamaattut allassimapput nunat assigiinngitsut akornanni pillaatissiissutininik il.il. naammassinnittarnermik inatsimmi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 740, 18. juli 2005-imeersoq, aamma inatsit nr. 212, 31. maj 1963-imeersoq pillaatissiissutininik il.il. naammassinnittarnerit pillugit Finlandimik, Islandimik, Norgemik Sverigimillu suleqateqarnermik inatsit, kingusinnerusukkut allannngortinneqarsimasoq. Inatsit taaneqartoq kingulleq inatsisit pingaarnersaannut atatillugu Kalaallit Nunaannut atorpoq.

4.4.7. *Passit (liste II, nr. 2)*

Suliassaqarfimmi passinut tunngasumi pineqarput passinik atulersitsineq aammalu pinngitsoorani passeqartussaataaneq. Suliassaqarfimmutaaq atapput inuk passitaartinneqassappat piumasaaqatit suut naammassineqarsimassanersut, maleruaqqusallu suut malillugit passimik arsaarinnittoqarsinnaanersoq, kiisalu nunamut tikinnermi aallanermilu passeqartoqarlunilu angalanermut uppernarsaateqartoqassanersoq.

Danskit naalagaaffianni innuttaasut il.il.passeqarnissaannik inatsit Kalaallit Nunaannut atorpoq, tak.inatsimmik nalunaarut nr. 586, 1. september 1986-imeersoq, passinut tunngasoq, inatsisikkut nr. 557-ikkut 24. juni 2005-imeersukkut allanngortinneqarsimasoq (inatsisip allannguutaa kingulleq suli Kalaallit Nunaannut atulersitaanngilaq), §§-nulli 5-7-mut tunngatillugu inatsisit Kalaallit Nunaannut immikkut tunngasut kingunerannik killilersuuteqarlunilu allannguuteqarluni.

Suliassaqarfiup kalaallinit tiguneqarneranni Kalaallit Nunaanni oqartussaasut piginnaatitaallissapput Danmarkimi innuttaasut Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqartut passitaartissinnaanerannut malittarisassiorsinnaanissamut, aammalu suliassaqarfimmik tassannga ingerlatsinissamut.

Passinut tunngasumik suliassaqarfiup tiganeratigut kalaallit oqartussaasut aamma Danmarkimi innuttaasunut, Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqartunut EU-passiliorsinnaalissapput. Oqaatigineqassarli taamaalorsinnaanissamut apeqqutaassammat taamatut aqqissuussineq Danmarkip EU-mi inatsisitigut pisussaaffiinut naapertuunnersoq.

Passeqarnermut tunngasut kalaallinit tiguneqarnissaannut akornutaassanngilaq danskit Kalaallit Nunaanni oqartussaasuisa Danmarkimi innuttaasunut Kalaallit Nunaanniittunut, Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqanngitsunut, danskit passii pillugit malittarisassaat tunngavigalugit passiliorsinnaanerannut. Taamaaqqataanik danskit oqartussaasut passiliorsinnaassapput inunnut Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqartunut, kisianni Kalaallit Nunaanniinngitsunut (assersuutigalugu nunani allani angalanermi passimik tammaasaqarnermi).

4.4.8. *Politiit aamma unnerluussisuutitaasut kiisalu pinerluttunik eqqartuussisarnermi inatsisit ilaat taakkununga tunngasut (liste II, nr. 3)*

Politiit

Suliassa qarfirmi tassani politiinut tunngasumiipput politiit aqqissugaanerat ingerlatsinerallu.

Politiit aqqissugaanerannut ilaapput politiit oqartussaasut ataasiakkaat amerlassusiat akunnerminnilu pissusii aammalu politiini sulisoqarnermut tunngasut, ilanngullugit politiini sulisut pissusilersornerinut naammagittaalliutit. Ilaapputaaq politiit illuutaat, atortui ingerlatsinerannilu suliasat assigiinngitsut.

Politiit aqqissugaanerannut maleruaqqusat Kalaallit Nunaanni atortut aalajangersarneqarsimapput Kalaallit Nunaanni eqqartuussisoqarnermik inatsimmi kapitel 1, afsnit D-mi.

Politiit ingerlatsinerannut ilaapput suliassaannik aalajangersaaneq aammalu suliasat ingerlatinnissaannut maleruaqqusat, politiit pinngitsooratik malitassaat. Kalaallit Nunaanni politiit ullumikkut suliasaat aalajangersarneqarsimapput Kalaallit Nunaanni eqqartuussisoqarnermik inatsimmi kapital 1, § 17-imi, tassani allassimalluni politiit suliassarigaat isumannaallisaanissaq, eqqissisimasumik torersumillu innuttaasut pissusilersornissaata isumaginissaa, inatsisit maleruaqqusallu malinneqarnersut nakkutigissallugit aammalu pinerluttaalisitsillutik, kiisalu pinerlunnernik paasiniaanissaq itisiliinissarlu.

Suliassa qarfirmiipputaaq sulisunik naammagittaalliutit misissornissaat, tak.Kalaallit Nunaanni politiini sulisut pillugit naammagittaalliutit pinerlunnernullu tunngasut suliarineqartarnerat pillugu inatsit nr. 905, 16. december 1998-imeersoq.

Politiinut tunngasunik Kalaallit Nunaata tigusineranut atatillugu – suliassa qarfinni allanisulli – apeqqutit assigiinngitsut pillugit suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqartoqarnissaa pisariaqassaaq.

Tamanna pillugu oqaatigineqassaaq Rigspolitichefip pinartoqartillugu suligasuartittagai (Aktionsstyrke) pissutsini immikkut ittuni kalaallit qinnuteqarnerisigut Kalaallit Nunaanni sulianik ingerlatsinnaasammata, aamma politiinut tunngasut Kalaallit Nunaannut nuunneqareernerisigut. Taamatut pisoqartillugu danskit oqartussaasut aalajangertassavaat

qinnuteqaat akuerineqassanersoq. Tamanna pillugu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummi aalajangerneqartartussaasaaq politiit Kalaallit Nunaanni suleqatigiittariaqalerfianni danskit oqartussaasuisa peqqussutaat malillugit pinartoqartillugu suligasuartartut sulissanersut, suliamillu ingerlatsineq danskit oqartussaasuisa akisussaaffigissaneraat, suliat naammassineqarnissaat Kalaallit Nunaanni oqartussaasut akisussaaffigissagaat, taakkua ilitsersuutaat malillugit ingerlanneqarluni.

Politiit isertortumik paasiniaasartuinut (PET) immikkut tunngatillugu oqaatigineqassaaq pisariaqassamat PET-p aammalu Kalaallit Nunaanni politiitut oqartussaalersussat akornanni suleqatigiinnissaq pillugu Kalaallit Nunaanni oqartussaasut danskillu oqartussaasuisa akornanni isumaqatigiissuteqarnissaq. Pingaartumik paasissutissanik paarlaateqatigiittarnissaq eqqarsaatigalugu. Tamatumunnga isumaqatigiissuteqarnermi aamma pingaartinneqartariaqassaaq PET-p pisariaqartillugu Kalaallit Nunaanni ikiuuttarnissaa. Tassungattaq atatillugu suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummi aalajangersarneqartariaqassaaq PET pissutsini immikkorluinnaq ittuni Kalaallit Nunaanni sulianik ingerlatsisarsinnaassasoq, Kalaallit Nunaanni oqartussanut susassaartunut siumut ilisimatitserneqarnermik.

Unnerluussisussaataasut

Unnerluussisussaataaneramik suliassaqarfimmut ilaapput unnerluussisussaataasut aaqqissuunneqarnissaat ingerlatsinissaallu.

Unnerluussisussaataasut aaqqissugaanissaannik apeqqummiipput aaqqissugaanissaat, ilanngullugit qullersaallutik unnerluussisussaataasut alliullutillu unnerluussisussaataasut akornanni pissutsit. Ilangunneqassapput sulisoqarnermut tunngasut. Kalaallit Nunaanni unnerluussisussaataasut aaqqissugaanerak immikkut malittarisassaqqarpoq Kalaallit Nunaanni eqqartuussisoqarnermik inatsimmi kapitali 1, afsnit D-mi.

Kalaallit Nunaanni eqqartuussisoqarnermik inatsimmi kapitali 1, § 22 malillugu unnerluussisussaataasut politiit tunngatillugu eqqartuussisoqarnermik inatsimmi maleruaqqusat malillugit suliassaasa pingaarnersaraat pinerluttuliornerit eqqartuussivinnut ingerlatissallugit.

Suliassat pinerlunnernut tunngasut Kalaallit Nunaanni pinerlunnerit pillugit inatsimmi kapitali 5 aamma 6-mut tunngasuni (danskit naalagaaffiata isumannaatsuunissaanut il.il. pinerlunnerit pillugit pillaasarnermik inatsimmi kapitali 12 aamma 13-p assigisai) Kalaallit Nunaata unnerluussisussaataasunik il.il. tiguseranerak atatillugu aaqqissuussisoqartariaqarpoq, unnerluussutit danskit inatsisinik atortitsinerak ministeriannit tapersorneqarnissaat

pisariaqassalluni, suliassani taamaattuni naalagaaffinnut il.il. allanut pissutsit eqqarsaatigisariaqassammata. Tigusinissaq sioqqullugu aqqissuussinissaq peqqissaarullugu ilusilersortariaqassaaq.

Pinerluttulerinermik inatsisip ilai politiit unnerluussisussaataasunullu atasut

Pinerluttulerinermik inatsisip ilai politiit unnerluussisussaataasullu suliaannut atassuteqaqimmata pisariaqartinneqarsimavoq pinerluttulerinermik inatsisip ilaanik kalaallit tigusinissaa pissasoq

politiit unnerluussisussaataasullu tighenerata peqatigisaanik. Tassani pingaartumik pineqarput pinerluttulerinermik inatsisip iluani maleruqqusat politiit unnerluussisussaataasullu pinerlunnernik suliassanik paasiniaasernerannut atassuteqartut.

Tassa imaappoq kalaallit politiinik unnerluussisussaataaernermillu tighenerata kingunerissagaa ilaatigut eqqartuussassannortitsisarnermik, unnerluutigineqartumik taassumalu illersortaanik apeqqutit aammalu eqqartuussisussannortitsisoqartinnagu unnerluutiginninnissamik piareersaanerit peqatigisaanik tigheneqqasat, ilanngullugit paasiniaanernut tighesarinninnernullu, tighummigallagassannortitsinernut allatullu pinerluttoqarsimatillugu pinngitsaaliisariaqarnerit pillugit maleruqqusat, tak. Kalaallit Nunaanni eqqartuussisoqarnermik inatsimmi kapitali 5, afsnit B aamma C.

Pinerluttoqarsimatillugu taarsiissuteqarnissamik suliassat, ullumikkut Kalaallit Nunaanni eqqartuussisoqarnermik inatsimmi kapitali 8, §§ 2 aamma 3-mi malittarisassiuunneqarsimasut aamma ilaapput, pinerluttulerinermik inatsisip ilai politiit unnerluussisussaataasunullu qanittut, suliassarfiit taakkua tigheneqarnerata peqatigisaanik tigheneqartussaasut.

Eqqartuussisoqarneq pillugu inatsisip ilai arlaqartut tigheneqarsinnaassapput politiit unnerluussisussaataasullu tigheneqarnerannut atanngitsumik. Pineqartut tassaapput maleruqqusat arlaqartut eqqartuussisut pinerluutinik suliarinnittarnerannut tunngasut, ilanngullugit eqqartuussinissat aqqissuunnissaannut, naammagittaalliuutinut, suliassannortitseqqinnernut il.il. malittarisassat. Pinerluttulerinermik inatsisip ilai tamakkua suliassarfimmu uunga ilaasussaapput: ”Eqqartuussisoqarneq, ilanngullugu eqqartuussivinnik pilersitsineq”, matuma kinguliini imm. 4.4.9-mi eqqartorneqartoq.

4.4.9. Eqqartuussisoqarneq, ilanngullugu eqqartuussivinnik pilersitsineq (liste II, nr. 4)

Suliassarfimmi eqqartuussisoqarnermut tunngasumiippu eqqartuussiviit aqqissugaanerit – ilanngullugit eqqartuussivinnik pilersitsineq – aammalu eqqartuussiviit pillugit suliassat

ingerlanneqarnerat. Tamatumunnga Kalaallit Nunaanni maleruaqqusat aalajangerneqarsimapput Kalaallit Nunaanni eqqartuussisoqarnermik inatsimmi.

Eqqartuussisoqarnermik suliasami ilaangillat pinerluttulerinermik inatsisip ilai politiinut unnerluussisussaataitaasunullu atasut. Pinerluttulerinermik inatsisip ilai taaneqartut ilaapput liste II, nr. 3-mi), tak. siuliini imm. 4.4.8. Eqqartuussissuserisoqarneq aamma eqqartuussisoqarnermut ilaangilaq, tak. liste II, nr. 10) matumalu kinguliini eqqartuussissuserisoqarneq pillugu imm.4.4.15.

Eqqartuussiviit aqqissugaanerannut ilaavoq eqqartuussiviit amerlassusissaannik apeqqut, aammalu eqqartuussiviit ataasiakkaat suut qulliissanersut alliissanersulluunnit pillugit apeqqut. Tassungattaq ilaavoq eqqartuussisut (dommere) amerlassusissaannik apeqqut aammalu eqqartuussisut sulisoqarnerannut eqqartuussivinnilu sulisunut allanut tunngasut. Eqqartuussiviit aqqissugaanerannuttaaq atapput eqqartuusseqataasartunik il.il. toqqartuinermi periaasissanik malittarisassat.

Suliasanik eqqartuussivinni suliarinninnermi ilaapput illersuisoqarneq (værdneting) aammalu pinerluutunik suliasat, inuinnat akornanni aqqiagiinngissutit, suliasat aappariinnermut tunngasut, ataatassarsiunerit il.il. suliarineranni periaasissat.

Eqqartuussisoqarnermik suliasaqarfimmuut aamma ilaatigut ilaapput eqqartuussiviit aalajangiannik pinngitsaalliisummik naammassisassanngortitsinerit, ilanngullugit pinngitsaaliinikkut akitsorterussinerit utaqqisaagallartumillu eqqartuussinnermi periaasit. Aamma aalajangiinernik naammagittaalliutit suliasanngortitseqqiinerillu, kiisalu suliareqqiinerit.

Eqqartuussisoqarnermik inatsimmi aamma ilaapput apeqqutit akiliisinnaajunnaarnermut inatsimmiittut. Akiliisinnaajunnaarnermik inatsit, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 118, 4. februar 1977-imeersoq, kunngip peqqussutaatigut nr. 983-ikkut, 16. december 1997-imeersukku allannguuteqarluni Kalaallit Nunaanni atortussanngortitaavoq 1. januar 1998 (akiitsunilli akiliisusaaajunnaarsitaanermik immikkoortoq aatsaat 1. juni 1998-imi).

Pigisanik toqusut qimataannik ataatsimullu pigisanik eqqartuussivimmi agguasarnermik apeqqutit Kalaallit Nunaanni kingornussisarnermik inatsimmi, tak. inatsit nr. 154, 27. maj 1964-imeersoq kingusinnerusukku allannngortinneqarsimasoq, aamma aappariinnermut tunngasut inatsisitigut sunniutaat pillugit inatsisip atulersitaaneranik inatsit, tak. inatsit nr. 150, 31. marts 1933-imeersoq, aamma atapput eqqartuussisoqarnermik inatsimmut.

Eqqartuussisoqarnermik inatsimmut aamma ilaapput innuttaasut eqqartuussisunut suliassissutaannut akiliutit, eqqartuussutinik naammassinninnaasarnernut, kingornussassanullu tunngasunik akiliutissat akilerneqarnissaat.

Ilanngullugit innersuussutigineqassapput Eqqartuussiviit Qullersaat pillugu matuma kinguliini immikkoortoq 4.5.3. aamma Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarneq pillugu matuma kinguliini immikkoortoq 4.6.1.

4.4.10. Pinerluttulerinermik inatsit (liste II, nr. 5)

Pinerluttulerinermik inatsimmik suliassaqrarfinnut ilaapput iliuutsit suut imaluunniit iliuuserinngitsuukkat suut pinerluttuliorneritut isigineqarnissaannut maleruaqqusaliornissaq, aammalu pinerluttuliornernut iliuuseqanngitsoornernulluunniit qanoq pillaaasoqarsinnaanersoq. Ilaapputtaaq pinerluttuliornernut inatsisit naapertorlugit akisussaaffinnut tamanut atorutumik piumasaqaataasut pillugit malittarisassat. Maleruaqqusat taamaattut Danmarkimi allasimapput pillaaasarnermik inatsimmi, aammali inatsimmi immikkoortumi taamaattut pillugit malittarisassaqrarpoq. Kalaallit Nunaannut atorpoq pinerlunnerit pillugit inatsit (nr. 55, 5. marts 1954-imeersoq) kingusinnerusukkat allanngortinneqartarsimasoq.

Suliassaqrarfiit arlalissuit iluanni, soorlu avatangiisinut inuussutissanullu tunngasut, inatsiseqarlunilu peqqussuteqrarpoq, peqqussutini pineqartuni aalajangersakkanik unioqquutitsinerit pinerluttulerinermik inatsit malillugu qanoq iliuuseqarfigineqarsinnaasut. Inatsimmi immikkut ittumi maleruagassat taamaattut aamma pinerlunnernik inatsimmi qanoq iliuuserineqarsinnaatitaasunut tunngagaluartut, pinerluuteqarnermik inatsimmut ilaatitaangillat. Akerlianik maleruaqqusat taamaattut suliassaqrarfinnut immikkut ittunut ilaasutut igineqassapput, assersuutigalugu avatangiisinut tunngasutut.

Pinerluttulerinermik inatsimmi aamma ilaapput apeqqutit nunami maani pinerlunnermik-/pillaasarnermik suliat ingerlanneqartarnerannut tunngasut.

Suliassanut ilaapput pasillerneqartunik, unnerluutigineqartunik eqqartuunneqartunilluunniit nunanut allanut tunniussinerit. Apeqqutit tamakkua pillugit maleruaqqusat allasimapput inatsisinik unioqquutitsisunik Finlandimut, Islandimut, Norgemut Sverigimullu tunniussisarnerit pillugit inatsit nr. 27, 3. februar 1960-imeersoq, kingusinnerusukkat allanngortinneqarsimasoq, aamma inatsisinik unioqquutitsisunik tunniussisarneq pillugu inatsit , tak. inatsimmik nalunaarut nr. 833, 25. august 2005-imeersoq inatsisikkut nr. 542-kkut 8. juli

2066-imeersukkut allanngortinneqarsimasoq, nunanut allanut, avannarliunngitsunut tunniussisarnermut tunngasoq. Maleruaqqusaat tamakku ilaat Kalaallit Nunaannut atorput.

Pinerluttulerinermik inatsimmut aamma ilaavoq inuiannik toqoraasunik pillaaarneq pillugu inatsit nr. 132, 29. april 1955-imeersoq.

4.4.11. Nunanut allanut tunngasut aamma killeqarfinnik nakkutilliineq (liste II, nr. 6)

Nunanut allanut tunngasut killeqarfinnillu nakkutilliinermik suliassaqarfiit ataanniippoq nunat allamiut nunamut isersinnaatitaanerat tassaniissinnaatitaanerallu, ilanngullugit qimaasutut isigineqarnissamut malittarisassat, ilaqutariit kattutinneqartarnerannik, sulifissaqalernissaq siunertaralugu nunamiissinnaanermut sulisinnaanermullu akuersissuteqartarneq pillugu, nunamullu isersinnaanermut akuersissuteqartarneq pillugu maleruaqqusat. Taakku saniatigut ilaatigut malittarisassaqarput nunamiissinnaanermut akuersissutinik sulisinnaanermullu akuersissutinik arsaarinnittarnermik, aammalu nunamiit anisitsisarnermut itigartitsisarnermullu, maleruaqqusat.

Suliassaqarfimmutaaq ilaapput nunat allamiunik, kunngeqarfimmut iserniarlutiluunniit tassannaaniit aallarniartunik nakkutilliineq, ilanngullugit nunamut isernissamut nunamiillu aallarnissamut nakkutilliinermut, passeqarnermut imaluunniit angalanermi uppersaatinik allanik pigisaqarnermut, nunamullu isernissamut akuersissutinik naqissusiisarnermut maleruaqqusat.

Tamakkuununga malittarisassat nunat allamiut pillugit inatsimmiipput, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 945, 1. september 2006, inatsisikkut nr. 80-kkut, 30. januar 2007-imeersukkut (1. februar 2007 atulersitakkut) allanngortinneqartoq. Nunat allamiut pillugit inatsit Kalaallit Nunaanni atulersitaavoq kunnigip peqqussutaatigut nr. 1150-kkut, 23. februar 2001-imeersukkut, nunat allamiut pillugit inatsisip Kalaallit Nunaanni atulerneranut tunngasoq.

Nunat allamiut pillugit inatsisip atuuttup immikkut ilisarnaatigaa nunat allamiut pillugit inatsimmi Kalaallit Nunaata angalaffissatut uninngaarfissatullu immikkut ittutut isigineqarnera. Assersuutigalugu nunamut isernissamik akuersissut, tassaniinnissamut akuersissut sulinissamulluunniit akuersissut Danmarkimi suliarineqarsimasoq Kalaallit Nunaanni atunngilaq, tamanna erseqqissumik immikkut taaneqarsimanngippat. Tamatuma assinganik Kalaallit Nunaannut isernissamut akuersissut, tassaniinnissamut akuersissut sulinissamulluunniit akuersissut Danmarkimi (Savalimmiunilu) atunngilaq, tamanna erseqqissumik immikkut taaneqarsimanngippat.

Tassunga atatillugu oqaatigineqassaaq nunanut allanut tunngasut tigungerata kingorna namminersorlutik oqartussat piginnaatitaaffii Kalaallit Nunaannuinnaq atuuttussaammata. Tamatuma ilaatigut kinguneranik Kalaallit Nunaanni oqartussat nunamut isernissamut akuersissummik tassaniinnissamulluunniit il.il. akuersissuteqarsinnaapput, akерlianiilli Danmarkimi (Savalimmiunilu) uninngaarsinnaanermut il.il. apeqquummik aalajangiiffiginnissinnaanatik.

Nunat allamiunut tunngasut tiguneqarneratigut Kalaallit Nunaata Kalaallit Nunaanni najugaqarnissamut piumasarisaasut namminneerluni aalajangersorsinnaalissavai. Nunat allamiut Kalaallit Nunaanniinnissaminnut akuerineqartut kingusinnerusukkut danskisut innuttaassuseqalernissamut periarfissaat eqqarsaatigalugit tamatumunnga maleruaqqusanut nalinginnaasunut atasutut isigineqassapput, tak. naalagaaffimmi innuttanngortitsineq pillugu kaajallaasitamik allagaq nr. 9, 12. januar 2006. Danskisut innuttaasunnussagaanni ataannartumik ukiuni 9-ni nunami najugaqarsimasariaqarpoq. Nunat allamiulli, qimaasutut najugaqarnissaminnut akuerineqarsimasut danskisut innuttaassuseqalersinnaapput ataannartumik ukiuni 8-ni najugaqarsimagunik. Qinnuteqartut oqaatsitigut piginnaanerisa uppersarnissaannut tunngatillugu nalinginnaavoq, qinnuteqartup danskisoorsinnaanermik misilitsinnermigut uppersarnaasissaa. Kalaallit Nunaannili – aammalu Savalimmiuni – najugaqarlutik qinnuteqartunut immikkut piumasarineqarpoq pineqartup allatut oqaatiginninnani oqaatsilluunniit allat atornagit, aammalu sumiorpalussuseq nalinginnaasoq atorlugu danskisut kalaallisulluunniit (savalimmiormiutulluunniit) oqaloqatigiinnermi ajornaquteqanngitsumik peqataasinnaanerata naammaginatutut isigineqarsinnaanerani politikaliinnissaat.

Nunat allamiunut tunngasunut, killeqarfinnillu nakkutilliinermut aamma ilaapput nammineq nunagisamut utersinnaaneq (nunat allamiut namminneq nunagisaminnut imaluunniit nunamut najugarisimasaminnut namminneq piumassutsiminnik utersinnaanerata, tassani nunaqalivinniarlutik. Nammineq nunagisamut uterniartunik ikiuinikkut nunat allamiut Danmarkimi najugaqarnissaminnut akuerineqarsimasut, aammalu nunagisaminnut najugarisimasaminnulluunniit uterniartut pitsaanerpaamik siunnersorneqassapput.

Tamakku pillugit malittarisassat nammineq nunagisamut uternissaq pillugu inatsimmi aalajangersarneqarsimapput, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 4, 5. januar 2006, inatsisikkut nr. 404-kkut 8. maj 2006-imeersukkut allannngortinneqartoq. Inatsit taanna kunngip peqqusineratigut Kalaallit Nunaanni atortussanngortinneqarsinnaasoq, Kalaallit Nunaannut atulersitaasimangilaq.

Namineq nunagisamut utertarnermut tunngasut kalaallit oqartussaasuinit tiguneqassapput nunat allamiunut tunngasut killeqarfinnillu nakkutilliinermut tunngasut tigherannut atatillugu.

Nunat allamiunut tunngasunut killeqarfinnillu nakkutilliinermut tunngasunut aamma ilaavoq nunat allamiut innuttaasunut ilanngutivinneqartarnerannik apeqqut.

Apeqqutit taamaattut qimaasut inissinneqartarnerannut tunngatillugu innuttaasunut ilanngussivittarnermik inatsimmi, aammalu danskisut ilinniartitaanermik inatsimmi danskisut ilinniartitaasinnaanermik neqeroorut, nunat allamiullu tikeqqammersut sulisinnaalersinniarnerannut aallarniutitut pikkorissarnermut akiliuteqartarnermut, aammalu tamakkununga tunngatillugu aningaasartuutit aningaasalersorneqartarnerannut tunngasunik aalajangersagartaqarput.

Tamakkununga maleruaqqusat innuttaasunut ilanngussivittarnermik inatsimmiippit, tak. inatsimmik nalunaerut nr. 902, 31. juli 2006, allangortinneqarsimasoq inatsisitigut ukunuuna: inatsisit nr. 523-kkut 24. juni 2005, inatsisit nr. 1540, 20. december 2006, inatsisit nr. 104, 7. februar 2007, inatsit nr. 176, 27. februar 2007 aamma inatsit nr. 292, 27. marts 2007, kiisalu nunat allamiut inersimasut allallu danskisut ilinniartitaasarnerat pillugu inatsit, tak. inatsimmik nalunaerut nr. 259, 18. marts 2006, allangortinneqartoq inatsisikkut nr. 523-kkut, 24. juni 2005, aammalu inatsisikkut nr. 104-kkut 7. februar 2007-imeersukkut. Innuttaasunut ilanngutivittarnermik inatsit Kalaallit Nunaannut atunngilaq.

Innuttaasunut ilanngutivittarnermik ministereqarfiup suliassai ilanngutivittarnermik sulianut tunngatillugu qimaasunik nunasisunillu suliffissaqartitsiniarnermut ilinniartitsisarnermullu, aammalu illoqarfinni najugaqarfiit ilaasa aarlerinartorsiortitaasut ineriartortinnissaannut tunngassuteqarput.

Nunat allamiunik innuttaasunut ilanngutivittarnermik suliassat immikkuutaarlutik ilisarnaatigaat suliassaqarfiugamik inunnik isumaginninnermut- suliffissaqartitsinerimullu, illoqarfinnik ineriartortitsinerimut atuartitaanermullu tunngassutillit, taamaattumillu annerusutigut namminersorerullutik oqartussanit tiguneqareersimallutik.

4.4.12. Inatsisit inunnut tunngasut (liste II, nr. 7)

Suliassaqarfimmiippit ilaatigut nammineersinnaajunnaarsitsinerimut aammalu nammineersinnaanngitsut inuillu nammineersinnaajunnaarsitaasimasut pigisaat nalillit il.il. pillugit malittarisassat. Kalaallit Nunaanni ullumikkut atorpoq nammineersinnaatitaanermik

siornatigut inatsisaasimasq, tak. nammineersinnaatitaanermik inatsisip Kalaallit Nunaanni atulersitaanera pillugu peqqussut nr. 306, 14. maj 1993.

Suliassaqarfimmutaaq ilaapput tammartut pillugit peqqut. Tammartut pillugit inatsit nr. 3907, 12. juni 1946-imeersoq Kalaallit Nunaanni atorpoq.

4.4.13. *Ilaqutariinnermut inatsisit (liste II, nr. 8)*

Suliassaqarfimmi ilaqutariinnermut inatsimmut tunngasumiipput angajoqqaatut oqartussaassuseqarnermik angajoqqaanillu peqateqartarnermik apeqqut, aamma ataataassutsimik meeqqallu pilersugaanissaannik apeqqut. Apeqqutit tamakkua Danmarkimi aalajangersaavigineqarsimapput inatsisini ukunani: inatsit nr. 387, 14. juni 1995 angajoqqaatut oqartussaassuseqarnermut angajoqqaanillu peqateqartarnermut tunngasoq, kingusinnerusukkut allanngortinneqarsimasq, inatsit nr. 460, 7. juni 2001, kingusinnerusukkut allanngortinneqarsimasq – meeqqat pilersugaanissaat pillugu inatsit, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 352, 15. maj 2003, kingusinnerusukkut allanngortinneqarsimasq. Apeqqutit tamakkua Kalaallit Nunaannut tunngatillugit inatsisini makkunani malittarisassaqarput:

Nammineersinnaajunnaarsitsisarnermik nakkutigineqartussanngortitsinermillu inatsit nr. 277, 30. juni 1992, kingusinnerusukkut allanngortinneqarsimasq, kunngip peqqussutaatigut nr. 306, 14. maj 1993 Kalaallit Nunaannut atuuttussanngortitaasimasq, aamma meeqqat inatsisitigut inissisimanerat pillugu inatsit nr. 197, 16. juni 1962. Nunani avannarlerni ataataarsiuinerni aalajangiinerit akuerineqartarnerannut tunngatillugu Kalaallit Nunaannut atorpoq inatsit nr. 158, 6. maj 1980, tak. peqqussut nr. 482, 28. august 1982.

Qitornavittut tiguisarnermik apeqqut ilaqutariinnermik inatsimmut aamma atavoq. Danmarkimi atorpoq qitornavittut tiguisarnermik inatsit nr. 279, 7. juni 1972, kingusinnerusukkut allanngortinneqarsimasq. Qitornavittut tiguisarnermik inatsit Kalaallit Nunaanni atorussanngortitaavoq kunngip peqqussutaatigut nr. 63-ikkut 26. februar 1976.

Suliassaqarfimmut aamma ilaapput nunani assigiinngitsuni meeqqanik qimarngussisarnernut tunngasumik maleruaqqusat, tak. inatsit nr. 793, 27. november 1990 angajoqqaatut oqartussaassusermik aalajangiinerit nunat assigiinngitsut akornanni atuuttussanngortitaasarnerannut tunngasut. Angajoqqaatut oqartussaassutsimik aamalu peqateqartarnermik nunani allani aalajangikkanik akuersissutiginnittarnerit atuuttussanngortitsisarnerillu aamma malittarisassiuunneqarsimapput meeqqanik illersuineq pillugu nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissutini Haagimi isumaqatigiissutinik

inatsimmi nr. 434-imi 8. maj 2006-imeersumi. Inatsisit taakkua arlaannaalluunniit Kalaallit Nunaannut atuutitinneqanngilaq.

Aappariilertarnermik aappariinnermillu atorunnaarsitsisarnermik apeqqut aamma ilaqutariinnermut inatsisiniippoq. Danmarkimi atorpoq inatsit nr. 256, 4. juni 1969 aappariilertarnermut aappariinnerullu atorunnaarsitaasarneranut tunngasoq, kingusinnerusukkut allanngortinneqarsimasoq. Inatsit Kalaallit Nunaanni atuuttussanngortitaasimavoq, tak. kunnqip peqqussutaa nr. 307, 14. maj 1993. Aamma tassunga ilaavoq aappariinnerup inatsisitigut sunniutai pillugit apeqqut, tak. aappariinnerup inatsisitigut sunniutai pillugit inatsit nr. 56, 18. marts 1925, kingusinnerusukkut allannguutilik. Inatsisitigut sunniutit pillugit inatsit, inatsimmik nalunaarut nr. 149, 8. marts 1991-imeersoq, Kalaallit Nunaanni atortussanngortitaavoq inatsisikkut nr. 150-kkut 31. marts 1993.

Suliassaqarfimmi ilaqutariinnermut inatsisinut tunngasumiipportaaq aappariittut inooqatigiittut nalunaarsorneqarneq, tak. inooqatigiittut nalunaarsorneqarneq pillugu inatsit nr. 372, 7. juni 1989, kingusinnerusukkut allanngortinneqartoq, Kalaallit Nunaanni atuuttussanngortinneqartoq kunnqip peqqussutaatigut nr. 320-kkut 26. april 1996.

Pilersuutitut akilersuutunik akiliisitsiniartarnermik maleruaqqusat aamma ilaqutariinnermut inatsisit ataanniipput, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 946, 10. oktober 2005, Kalaallit Nunaannut atunngitsoq.

Inuit aqqinut tunngasut aamma ilaqutariinnermut inatsisiniipput. Tassunga tunngasut Danmarkimi inuit aqqi pillugit inatsimmiipput, tak. inatsit nr. 524, 24. juni 2005. Kalaallit Nunaannut suli atorpoq inuit aqqi pillugit inatsit nr. 193, 29. april 1981, kingusinnerusukkut allannguutilik, tak. kunnqip peqqussutaa nr. 549, 21. august 1986.

4.4.14. Kingornussisarnermik inatsisit (liste II, nr.9)

Suliassaqarfik malittarisassaqqarpoq kingornussisarnermik Kalaallit Nunaannut inatsimmik, inatsit nr. 154, 27. maj 1964, kingusinnerusukkut allannguutilik, malittarisassiunneqarsimalluni inuup toqusup pigisai aapparisaanut ilagisaanullu qanoq agguanneqassanersut, aammalu kingornussassanik nalunaarsuusiorneq atorsinnaannginneraanerlu il.il.

4.4.15. *Eqqartuussissuserisoqarneq (liste II, nr. 10)*

Suliassaqarfimmut ilaatigut tunngapput eqqartuussisoqarnermik ingerlatsineramik apeqqut, ilanngullugit eqqartuussissuserisussanngortitsineramik, eqqartuussissuserisutut sulisinnaatitaanermik atorunnaarsitsineramik eqqartuussissuserisutullu ileqqorissaarnissamik maleruqqusat.

Aamma eqqartuussissuserisunik eqqartuussissuserisunilu fuldmægtiginik nakkutilliineq aammalu eqqartuussissuserisut pillugit naammagittaalliuuutit suliarineqartarnerat eqqartuussissuserisoqarnermik suliassaqarfimmut ilaapput. Tamatuma ilaatigut kinguneraa kalaallit suliassaqarfimmik tigusineranni, Det danske Advokatsamfundip ataani Advokatnævni-mut taarsiullugu suliassanik taamaattunik suli-aqartartussanik pilersitsinissaq.

Naatsorsuutigineqarpoq inatsisitigut siunnersorneqarneq eqqartuussisoqarnermik inatsimmi §§ 323-324 eqqartuussissuserisoqarnermut ilaassanngitsut. Tamatuma ilaatigut tunuliaqataraa inatsisitigut siunnersorneqartarnermik apeqqutip akeqanngitsumik eqqartuussisutigoortitsiner-mut, eqqartuussisoqarnermut atasumut, qanittutut isigisariaqarnera, tak. inatsisissamut siunnersuummi liste II, nr. 4) aamma imm. 4.4.9.

Eqqartuussissuserisoqarnermik suliassaqarfimmut ilaanngilaq eqqartuussivimmi najuussinnaatitaanermik apeqqut. Apeqqutit taamaattut eqqartuussissuserisoqarnermut ilaanngitsutut isigineqarnerannut pissutaavoq, inuit kikkut eqqartuussivinni najuussinnaanerata aalajangerneqarnissaa eqqartuussutininik eqqartuussiviit suliarinnittarnerannik maleruqqusanut nalinginnaasunut atasutut isigineqarmata. Taamaattumik eqqartuussivinni najuussinnaatitaanermik apeqqut eqqartuussiveqarnermik inatsimmut, tamatumuunakkullu liste II nr. 4)-mut ilaasutut isigineqarpoq, tak. Højesteretimi najuussinnaatitaaneq pillugu imm. 4.4.9 aamma imm. 4.5.3.

4.4.16. *Sakkunut tunngasut (liste II, nr. 11)*

Suliassaqarfimmut ilaapput sakkut, qaartartut sakkutuullu atortui, ilanngullugit tamakkunangga nunat assigiinngitsut akornanni eqqussisarneq, sananeq, pissarsineq, pigis-aqarneq, atuneq, allanut tunniussineq, nunanut allanut annissineq nuussinerlu pillugit apeqqut. Sakkut pillugit Kalaallit Nunaannut immikkut inatsiseqarpoq, tak. inatsit nr.1008, 19. december 1992, taanna malillugu Kalaallit Nunaanni Politimesteri piginnaatitaalluni sakkunik eqqussinissamut, sananissamut, pisinissamut, pigis-aqarnissamut, nassataqarnissamut atuinnissamulluunniit akuersissuteqarnissaminut. Kalaallit Nunaanniit nunanut allanut sakkunik annissisoqassatillugu Justitsministeria akuersisinnegartussaavoq, tak. inatsimmi § 10.

4.4.17. *Imarsiornermi ajornartorsiortunik isumannaallisaanermilu radiukkut kiffartuussinerit (liste II, nr. 12)*

Telemut tunngasut, pinnagit radiukkut atassuteqaqatigiinnerit radiukkullu maligaasanik atorneqarsinnaasunik tunniussinerit aammalu imarsiornermi ajornartorsiortunik isumannaallisaanermilu kiffartuussinerit, namminersornerunermik inatsimmi § 7 naapertorlugu kalaallit oqartussaasuinit tiguneqarnikuupput, tak. innaallagiaq, imeq kiassarnerlu, qatserisartoqarneq, umiarsualiviit, aqquserngit, nalunaarasuartaatitigut atassuteqaqatigiinnerit il.il. pillugit Kalaallit Nunaannut inatsimmi nr. 943-imi, 23. december 1986-imeersumi § 5, nalunaarasuartaatitigut atassuteqarnerit pillugit Kalaallit Nunaannut inatsisikkut nr. 1089-kkut 29. december 1997 allanngortinneqartoq.

Nalunaarasuartaatinut tunngasutigit unammillersinnaaneq atuisunullu tunngasunik inatsit (nalunaarasuartaatit pillugit inatsit), tak. inatsimmik nalunaarut nr. 784, 28. juli 2005, kingusinnerusukkut allanngortinneqartoq, imaqarpoq pilersuisussaaneermik malittarisassanik, tamatuma kingunerlugu innuttaasut kikkulluunniit Danmarkimi sumiikkaluarunilluunniit nalunaarasuartaatitigut assigiinngitsutigit kiffartuunneqarsinnaanerit. Pilersuinissamik pisussaaffiup ullumikkut imarai kiffartuussinerit nalinginnaasut, soorlu telefoni, ISDN, aalajangersumik kaaviiartut. Innarluutilinnut immikkut kiffartuussinerit, normunik paasiniaaviit telefonillu pisortanit akilerneqartartut. Tamakkua saniatigut pilersuisussaataitanermit ilaapput Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu imarsiorunik ajornartorsiortunik isumannaallisaanernilu kiffartuussinerit.

Pilersuisussaataitaneq ullumikkut TDC-mit ingerlanneqarpoq, TDC pisussaatailluni Kalaallit Nunaanni ajornartorsiortunik isumannaallisaanernillu kiffartuussinerit akeqanngitsumik ingerlannissaannut. Kiffartuussinerit Tele Grønland A/S-mit ingerlanneqarput, atortussat pisariaqartut taassuma aamma aningaasalersortarlugit. Tamatuma kingorna TDC-p ingerlatsinerminut ukiumoortumik aningaasartuutini Tele Grønland A/S-imut taarsertittarpai.

Imarsiornermik ajornartorsiortunik isumannaallisaanermilu radiukkut kiffartuussinerit telemut tunngasut ilaasa nuunneqarnissaannut atatillugu kalaallit oqartussaasuinit nuunneqannginnissaannut pissutaavoq aalajangerneqarsimammat pilersuisussaataitanerup ilaatut kiffartuussinerit ingerlatiinnarneqarnissaat.

2007-imi pilersitsisoqartussaavoq suleqatigiissitanik, ministereqarfinniit susasaqartuneersunik ilaasortaqaqtussanik, oktober 2007 naatinnagu misissuisussanik Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu imarsiornermi ajornartorsiortunik isumannaallisaanermilu kiffartuussinerit radiukkoortut siunissami aaqqissuunneqarnissaannut

aningaasalersorneqarnissaannullu periarfissanik misissuisussanik, ilanngullugit kiffartuussinernut atatillugu aningaasartuutunik misissuissallutik.

4.4.18. Radiukkut atassuteqaatinut tunngasut (liste II, nr. 13)

Ilisimatusarnermut, teknologimut ineriartortitsinermullu ministeri sinnerlugu IT- aamma Telestyrelsi Kalaallit Nunaanni radiukkut atassuteqaatinut tunngasunik maleruaqqusaliussaaq. Maleruaqassat suliarineqassapput Namminersornerullutik Oqartussat suleqatigalugit, Kalaallit Nunaanni pissutsinut naleqqussarnissaat qulakkeerniarlugu.

Maleruaqqusat radiukkut maligaasat atassuteqaatit pillugit inatsimmi nr. 421-imi 6. juni 2002-imiipput. Inatsit Kalaallit Nunaannut atuuttussanngortitaavoq kunngip peqqussutaatigut nr. 38-ikkut 23. januar 2004, radiukkut maligaasat atassuteqaatit pillugit inatsisip Kalaallit Nunaannut atulersitaaneranut tunngasukkut.

Radiukkut atassuteqaatinut makku ilaapput: Kalaallit Nunaannut radiukkut maligaasanik atassuteqaatinik pilersitsineq, maligaasat atorneqartarnerata ataqatigiissaarnissaat siunertarlugu nunat assigiinngitsut suleqatigiinneranni peqataaneq, radiukkut maligaasat atassuteqaatit atornissaannut akuersissuteqarnissamut maleruaqqusaliorneq, radiunik misileraanermit maleruaqqusat, kalerrisaarutunik tunniussinermut atuinermullu maleruaqqusat, pissutsini immikkut ittuni radiukkut maligaasanik atuinermut maleruaqqusat, tamakkununga tunngasut pillugit inatsisinik nakkutilliinermut maleruaqqusat, aammalu inatsisip atortinneranut atasumik aningaasartuutit matussutissaannik akiliisitsisarnermut maleruaqqusat.

Oqaatigineqassaaq Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu nalunaarasuartaaserisoqarnermut tunngasumik ataatsimiititaliaq 1998-imi allaganngorlugu nalunaarusiorsimammat Kalaallit Nunaanni radiukkut atassuteqarnermut tunngasut pillugit. Nalunaarusiornermi ilaatigut siunertarineqarpoq allanik inatsisiliorsinnaanermut piginnaatitaanerup Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqarsinnaanera naleqquttuunersoq. Nalunaarusiaq inatsimmut nutaamut malinnaatinneqanngilaq.

4.4.19. *Selskabinut, naatsorsuutitut naatsorsuutitullu kukkunersuisarnermut tunngasut (liste II, nr. 14)*

Selskabinut tunngasunut aamma ilaapput inuutissarsiorfinnik killilimmik akisussaassusilinnik, soorlu aktieselskabinik, anpartselskabinik, aningaasaateqarfinnik inuutissarsiuutitunik ingerlataqartunik imaluunniit andelsselskabinik killilimmik akisusaaffilinnik, ingerlatsisinnaanermut inatsisitigut killissaatitaasut. Tassunga ilaatigut ilaapput ingerlatat pilersinnerannut, siulersorneqarnerannut atorunnaarnerannullu maleruaqqusat, aamma Erhvervs- og Selskabsstyrelsemi nalunaarsuutitini kikkunnilluunniit misissorneqarsinnaasuni, paasissutissanik taamaattunik nalunaarsuinermik maleruaqqusat.

Tamatumunnga maleruaqqusat aalajangersarneqarput aktieselskabit pillugit inatsimmi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 649, 15. juni 2006, inatsimmi nr.109-mi, 7. februar 2007-imeersumi § 4-kkut allanngortinneqartoq, anpartsselskabit pillugit inatsit, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 659, 15. juni 2006, aningaasaateqarfiit inuutissarsiummik ingerlataqartut pillugit inatsit, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 652, 15. juni 2006 aamma ingerlatsiviit ilaasa inuutissarsiuutitunik ingerlatsinerat pillugu inatsit, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 651, 15. juni 2006.

Aktieselskabit pillugit inatsit Kalaallit Nunaanni atulersitaavoq kunngip peqqussutaatigut nr. 1214-ikkut 7. december 2004. Anpartsselskabit pillugit inatsit Kalaallit Nunaannut atulersitaavoq kunngip peqqussutaatigut nr. 1215-kkut 7. december 2004. Aningaasaateqarfiit inuutissarsiuutitunik ingerlataallit pillugit inatsit Kalaallit Nunaannut atulersitaavoq kunngip peqqussutaatigut nr. 1212-kkut 7. december 2004. Ingerlatsiviit inuutissarsiummik ingerlataqartut ilaat pillugit inatsit Kalaallit Nunaannut atulersitaavoq kunngip peqqussutaatigut nr.1216, 7. december 2004.

Naatsorsuutitut tunngasunut ilaapput ingerlatsiviit inuutissarsiuutitunik ingerlataqartut ukiumoortumik nalunaarusiortarnissaannik (ukiumoortumik naatsorsuutit il.il.) maleruaqqusat – ilanngullugit ingerlatsiviit killilimmik akisusaaffillit, assersuutigalugu aktieselskabit – aammalu ukiumoortumik nalunaarutit Erhvervs- og Selskabsstyrelsemut nassionneqartarnissaat. Ukiumoortumik nalunaarutit naatsorsuutitunik misissuisartunik soqutiginnittunik kikkunnilluunniit misissorneqarsinnaapput (assersuutigalugu ingerlatsivimmut aningaasaliisartut aningaasanillu pisassallit). Ukiumoortumik nalunaarutit Erhvervs- og Selskabsstyrelsemit taamungaannaq tigusiffigalugit misissorneqarsinnaapput.

Naatsorsuutitut maleruaqqusat aalajangersorneqarsimapput ukiumoortumik naatsorsuutit pillugit inatsimmi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 647, 15. juni 2006, inatsimmi nr.108, 7.

februar 2007-imi § 5-kkut allangortinneqartoq. Ukiumoortumik naatsorsuutit pillugit inatsit Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaavoq kunngip peqqussutaatigut nr. 1213, 7. december 2004, ingerlatsiviit inuutissarsiummik ingerlatallit ukiumoortumik naatsorsuutiminnik il.il. saqqummiussisarnissaat pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaaneranut tunngasukkut.

Naatsorsuutinutaaq tunngasunut ilaapput ingerlatsiviit aningaasartuutininik isertitanillu allattuinnissaanik (bogføring) piomasagaatit pillugit malittarisassat, ilanngullugit ingerlatsiviup ukiumoortumik nalunaarusiaanut tunngaviusut naatsorsuutit toqqortarineqarnissaannut piomasagaatit. Ingerlatsiviup naatsorsuutiminut tunngasut nunami allamiitikkusukkunigit, taamaaliornissaminut Erhvervs-Selskabsstyrelse akuersiseqqaartussaavaa.

Bogföriinermik maleruaqqusat bogföriineq pillugu inatsimmi aalajangersarneqarput, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 648, 15. juni 2006. Inatsit kunngip peqqussutaatigut Kalaallit Nunaannut atortussanngortinneqarsinnaavoq, Kalaallit Nunaanni pissutsit immikkut ittut tunngavigalugit allannguuteqarluni, maannakkulli suli Kalaallit Nunaannut atortussanngortinneqarsimanani. Bogföriinermulli inatsisaasimasog Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaasimavoq, tak. bogföriinermik inatsisip Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaanera pillugu inatsimmik nalunaarut nr. 325, 14. november 1961.

Naatsorsuutininik kukkunersiuinermut ilaapput naatsorsuutininik kukkunersiuusut ingerlatsinerallu pillugu maleruaqqusat, ilanngullugit kukkunersiuusut naalagaaffimmit akuerineqarsimasut kukkunersiuusutullu nalunaarsorneqarsimasut taamatut sulisinnaanerannut piomasagaatit, aammalu kukkunersiuinermut il.il. atatillugu suliassat ingerlannerinut piomasagaatit. Ingerlatsiviit ilaat, ilanngullugit aktie- aamma anpartsselskabit aalajangersumik angissusillit, pisussaapput ukiumoortumik nalunaarutimik kukkunersiuusumut naalagaaffimmit akuerineqarsimasumut kukkunersiuusutulluunniit nalunaarsorneqarsimasumut kukkunersuortissallugit (inatsisit malillugit kukkunersiuinissamik pisussaaffik). Erhvervs- og Selskabsstyrelsip kukkunersiuusut naalagaaffimmik akuerineqarsimasut kukkunersiuusutullu nalunaarsorneqarsimasut aammalu kukkunersiuusutut ingerlataqartut tamaasa nalunaarsuuteqartissavai. Paasisutissat nalunaarsuutiniittut tamarmik kikkunnilluunniit misissorneqarsinnaapput.

Kukkunersiuusut pillugit maleruaqqusat aajalangersorneqarput kukkunersiuusut naalagaaffimmit akuerineqarsimasut kukkunersiuusutullu nalunaarsorneqarsimasut pillugit inatsimmi nr. 302, 30. april 2003, kingusinnerusukkut allangortinneqartumi inatsimmi nr. 123, 13. februar 2007-imi § 2-mi. Inatsit kunngip peqqussutaatigut Kalaallit Nunaannut atortussanngortinneqarsinnaavoq, Kalaallit Nunaanni pissutsit immikkut ittut tunngavigalugit allaassuteqarluni, maannakkulli Kalaallit Nunaannut atortinneqarani. Kukkunersiuusulli

naalagaaffimmik akuerineqarsimasut kukkunersuiusutullu nalunaarsorneqarsimasut pillugit siornatigut inatsisaasimasut kunngip peqqussutaatigut Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaasimasut, maannakkut sulii atuupput, tassa kukkunersuiusut naalagaaffimmit akuerineqarsimasut pillugit inatsisip Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaanerani peqqussut nr. 846, 13. november 1995-imeersoq, aamma kukkunersuiusut nalunaarsorneqarsimasut pillugit inatsisip Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaanerani peqqussut nr. 847.

Inatsisit piginneqatigiiffinnut tunngasut naatsorsuutinullu tunngasunut inatsisit tiguneqassappata namminersorlutik oqartussat piginnaatitaaffii taamaallaat atorsinnaassapput piginneqatigiiffinnut inuutissarsiummik ingerlataqartunut (selskabinut il.il.) Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqartunut. Taamaaqataanik kukkunersuiusunut tunngasumik namminersorlutik oqartussat piginnaatitaaffii taamaallaat atorsinnaassapput ingerlatsiviit Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqartut ukiumoortumik nalunaarusiaasa il.il. kukkunersionnissaanut, taamatullu kukkunersuiusut taamatut ingerlatsisinnaanerannut akuersissutit taamaallaat atorsinnaassallutik kukkunersuiusunut Kalaallit Nunaanni sulisussanut. Assersuutigalugu inuk Kalaallit Nunaanni sulinissaminut akuerineqarsimasoq ingerlatsiviup Danmarkimi angerlarsimaffeqartup ukiumoortumik nalunaarusiaani inatsisit malillugit kukkunersuiusinnaassanngilaq.

4.4.20. Inuussutissanut aammalu nersutit nakorsaasa nakkutilliinerannut tunngasut (liste II, nr. 15)

Suliassaqarfimmut ilaapput inuussutissanut nersutillu nakorsaasa nakkutilliinerannut tunngasut ilaat 1992-imi Danmarkimit Nunalerinermut Ministereqarfimmut Aalisarnermullu Ministereqarfimmut atasut.

Suliassaqarfimmut ilaapput ingerlatsiviit inuussutissanik uumassulinneersunik (neqinik, aalisakkanik, immunnik, manninnik) nioqqutissiortunut malittarisassat nakkutilliinerlu, nunanut allanut nioqquteqarnissamik siunertaqartut, soorlu uumasunik toqoraaviit, aalisakkeriviit, angallatit fabrikit, aalisariutit imarmiuinillu ineriartortitsilluni nioqqutissiorfiit, uiloqarfinnik nakkutilliinerit, kiisalu inuussutissanik nersutineersunik eqquusuinermik annissuinermillu nakkutilliinerit.

Suliassaqarfimmuttaaq ilaapput nersutaatit nappataannik tunillannartunik nakkutilliineq nungusaaniarnerlu (zoologisk haveni eqqiluisaarnermut tunngasut) – pinnagit nappaatit uumasuniit inunnut tunillaattartut, soorlu uumasut perlerorneri. Ilaapputtaaq ingerlatsiviit uumasut igitassartaannik suliarinnittartut malittarisassiunnerat nakkutiginerallu, aammalu

nersutinik uumasunik, nioqutissanillu uumassusilinneersunik, inuit nerisassarinnngisaannik nunamut eqqussuineq annissuinerlu.

Suliassaqarfimmutaaq ilaapput nersutit nakorsaasa ingerlatsinerannut malittarisassiorneq nakkutilliinerlu, nersutit nakorsaasa pisinnaatitaaffii pisussaaffiilu, nersutit nakorsaasa, nersutaatillit il.il.nersutinut nakorsaatinik atuinerat, kiisalu stoffit ilaasa atornissaannik inerteqqutit.

Suliassaqarfik Danmarkimi malittarisassaqarpoq inuussutissat pillugit inatsimmi nr. 526, 24. juni 2005-imi, kingusinnerusukkut allanngortinneqartumi, uumasuteqarneq pillugu inatsimmi nr. 432, 9. juni 2004-imi, kingusinnerusukkut allanngortinneqartumi, aammalu nersutit nakorsaat pillugit inatsimmi nr. 433, 9. juni 2004-imi, kingusinnerusukkut allanngortinneqartumi. Kalaallit Nunaanni tassunga tunngasut malittarisassaqarput inatsisini makkunani: inuussutissat il.il. pillugit inatsisip Kalaallit Nunaannut atulersitaaneraniq peqqussut nr. 523, 8. juni 2004, nersutit nappaataat aseruuuttoortarnerilu pillugit inatsisip Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaaneraniq inatsit nr. 524, 8. juni 2004, kiisalu nersutit nakorsaatut sulineq il.il. pillugu inatsisip Kalaallit Nunaannut atuuttussanngortitaaneraniq peqqussut nr. 525, 8. juni 2004.

Suliassaqarfik tamakkerlugu ilaannakorluguluunniit tiguneqarsinnaavoq. Ila, aalisakkeriviit nunanut allanut nioqquteqarnissaq siunertaralugu ingerlataqartut malittarisassiuunnerat nakkutiginerallu, ilanngullugit angallatit fabrikit, aalisariutit imarmiunillu ineriartortitsilluni nioqutissiorfiit, aammalu uioloqarfinnik nakkutiginninnerit, kiisalu aalisakkanik eqqussuinerup annissuinerullu nakkutigineqarnera, kisimiitillugit tiguneqarsinnaanngillat.

Uumassusilinnut tunngasut sinnerisa, tassa neqinut, immunnut, manninnullu tunngasut, nersutinik nakkutilliinermut tamarmut ilanngullugit tiguneqartariaqarput, tassa nersutaatit nappaataannut tuniluuttunut nersutillu nakorsaannut tunngasut, imminnut atalluinnarnerat pissutigalugu.

Suliassaqarfimmut ilaanngilaq inuussutissat Kalaallit Nunaanni tuniniagassatut nioqutissiarineqartut pillugit inatsisiliorneq nakkutilliinerlu, inuussutissanik uumassusilinneersuunngitsunik nunanut allanut nioqquteqarneq, kiisalu nappaatit qimerlulinniit inunnut tuniluuttartut akiorniarneqarnerat, ilanngullugu uumasut perlerornerat. Suliassaqarfiit taakku tiguneqarsimapput namminersornerullutik oqartussat peqqinnissaqarfimmik tiguserannut atatillugu, tak. Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfik pillugu inatsit nr. 369, 6. juni 1991-imeersoq.

4.4.21. *Silaannakkut angallanneq (liste II, nr. 16)*

Suliassaqarfimmut ilaapput silaannakkut angallatit, timmisartortartut, silaannakkut angallasseqatigiiffiit, mittarfiit il.il. isumannaallisaanissaannik piumasagaatit, ilassuserneqarsimasut silaannakkut angallannerup kingunerisaanik akornutaasinnaasunut isumannaallisaanissamik piumasagaatinik, soorlu avatangiisinut piumasagaatinik. Suliassaqarfimmuttaaq ilaapput inuutissarsiutigalugu silaannakkut angalanermi pisinnaatitaaffiit malittarisassaannut politikki, ilanngullugu silaannakkut angalatitsiviit nunat allamiut danskit oqartussaaffeqarfiata iluani inuutissarsiutigalugu silaannakkut angalasinnaanerat. Aamma ilaallutik silaannakkut angallannerup pinerluffigineqannginnissaanut qanoq iliuitsit. Kiisalu ilaapput ajutoortunik pisunillu misissuinissamik maleruaqqusat.

Silaannakkut angalanermut tunngasut malittarisassaqarput silannakkut angallannermut inatsimmi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 1484, 19. december 2005, allanngortinneqartoq inatsisikkut nr. 242, 21. marts 2007, tassani pineqarlutik danskit oqartussaaffiata iluani inuinnaat silaannakkut angalasinnaatitaanerat aammalu danskit oqartussaaffiata avataani silaannakkut angallatinik Danmarkimi nalunaarsorneqarsimasunik angalaneq.

Silaannakkut angalanermut inatsit Kalaallit Nunaannut atorpoq, Kalaallit Nunaanni pissutsit immikkut ittut inatsimmi eqqarsaatigalugit oqilisaanertaqarluni, tak. inatsimmi § 158. Inatsit Kalaallit Nunaannut ataasiakkaanik aalajangersagartaqarpoq, Danmarkimi inatsimmiit allaanerusunik: Mittarfiit pisortanit ingerlanneqartut akuerineqarnissaannut Naalakkersuisut akuerseqataasinnaanerannik § 55 aamma § 71, taakku malillugit Naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni pisortat mittarfiutaasa atorneqarnissaannut akiliuteqartoqartarnissaanik maleruaqqusaliorsinnaallutik. Tamatuma saniatigut inatsimmi aalajangersagaqarpoq ukununnga tunngasunik: peqatigiinnissamut inatsisini maleruagassat (soorlu § 1a) aamma Eurocontrolkonvention (Europami nakkutillineq pillugu nunat assigiinngitsut isumaqatigiissutaat)

(§ 71, imm. 4) Kalaallit Nunaata nunataanut tunngasuunngitsoq.

Inatsit nunani assigiinngitsuni inuinnaat angalasarnerat pillugu nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissummik (Chicagokonvention) tunngaveqartoq inatsisavaoq ilaartorneqarsinnaasoq. Inatsimmut tunngatillugu ingerlatsinermi peqqussuterpasuarnik sanasoqarnikuuvoq (Inuinnaat silaannakkut angalanerannik aalajangersakkat), annikitsukkuutaanik immikkoortortalersukkanik, annertuumilli nunat assigiinngitsut akornanni maleruaqqusanut naleqqussakkanik. Malittarisassat taakku annerusutigut aamma Kalaallit Nunaannut atorput. Ingerlatsinermi peqqussutinik immikkut Kalaallit Nunaannut (Savalimmiunullu) tunngasunik sanasoqarnikuuvoq, assersuutigalugu BL 3-25, Savalimmiuni

Kalaallit Nunaannilu helikopterinit mittarfinnik pilersitsisinnaanerit pillugit aalajangersagaq, BL 5-23, Kangerlussuup akunniffigineqarsinnaaneranut aalajangersakkat FIR aamma BL 5-24, Kalaallit Nunaata iluani timmisartornermut aalajangersakkat.

4.4.22. *Pilersitseqqaarneq pillugu inatsisit (liste II, nr. 17)*

Pilersitseqqaarneq pillugu inatsimmi suliaasaqarfimmut ilaapput pilersitseqqaartut piginnaatitaannermik qinnuteqarnissamik apeqqut, pilersitseqqaartut pisinnaatitaasinnaaneq, aammalu pisinnaatitaaffimmik taamaattumik attassinisaaq illersuinissarlut.

Pilersitseqqaartut pisinnaatitaaffik tassaasinnaavoq, pilersitamik nutaamik illersuineq (patent), assersuusaaq (brugsmode), nioqqutissap ilisarnaataa, ilusilersugaq, nioqqutissaaq halvleder (chips) imaluunniit pilersitseqqaartut pisinnaatitaaffik. Pilersitseqqaartut pisinnaatitaaffik matuma kinguliinni eqqartorneqarpoq, tak. imm. 4.4.23.

Pilersitseqqaartut pisinnaatitaaffimmik maleruaqqusaniippoq qinnuteqartup nassaami, industrikkut ineriartortinneqarsinnaasup illersorneqarnissaaq qinnuteqarsinnaanera. Kalaallit Nunaannut atorpoq pilersitseqqaartut pisinnaatitaaffimmik inatsit, tak. inatsit nr. 479, 20. december 1967, illanngortinneqartoq inatsisikkut nr. 221, 24. april 1974, inatsit nr. 264, 8. juni 1978, aamma inatsit nr. nr. 153, 11. april 1984. Pilersitseqqaartut pisinnaatitaaffimmik inatsisip allannuutai Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaanngillat.

Aamma Danmarkimi atorpoq pilersitseqqaartut isertortumik pisinnaatitaaffimmik inatsit, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 732, 27. november 1989, aamma Kalaallit Nunaannut atuuttoq. Inatsit naapertorlugu økonomi-aamma erhvervsministerip illersornissamat ministerip qinnuteqarneratigut

aalajangersinnaavaa nassaamik pilersitseqqaartut pisinnaatitaaffiliisoqarsinnaasoq isertortumik, naalagaaffiup illersorneqarnissaa eqqarsaatigalugu tamanna pisariaqarpat. Inatsisissamat siunnersuutikkut matumuuna naatsorsuutigineqarpoq naalagaaffiup illersorneqarnissaa isumannaallisaanikkullu politikki eqqarsaatigalugit pilersitseqqaartut pisinnaatitaannermut inatsisit kalaallinit tiguneqannginneranni namminersorlutik oqartussat danskillu naalakkersuisuisa akornanni isumaqatigiissutikkut aaqqiisoqarsinnaasoq imaalillugu, nassaamik pilersitseqqaartut pisinnaatitaaffimmik aamma Kalaallit Nunaanni pilersitseqqaartut pisinnaatitaaffiliisoqarsinnaasoq, naalagaaffiup illersorneqarnissaa eqqarsaatigalugu tamanna pisariaqartutut isigineqarpat.

Kalaallit Nunaannuttaaq atorpoq sulisorisat nassaavi pillugit inatsit nr. 142, 29. april 1955-imeersoq, Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaasoq inatsisikkut nr. 87, 16. maj 1960, tak.

kunnigip peqqussutaa nr. 334, 21. september 1960, allanngortinneqartoq inatsisikkut nr. 479, 20. december 1967 aamma inatsit nr. 250, 12. juni 1975, sulisorisat sulisitsisullu akornanni pissutsinut tunngasoq, sulisorisap (pisortani inuinnarniluunniit atorfeqartup) nassaarsimasullu pilersitseqqaartut pisinnaatitaaffeqarnissaminik qinnuteqarsinnaaneranut tunngasoq; inatsit taanna Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaavoq kunnigip peqqussutaatigut nr. 350, 14. juli 1980. Inatsisip kingusinnerusukkut allannguutai Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaanngillat.

Assersuusiat pillugit maleruaqqusaniippoq qinnuteqartup teknikki atorlugu assersuusiaminik, industrimi ineriartortinneqarsinnaasumik tunineqarsinnaanera. Danmarkimi atorpoq assersuusiat pillugit inatsit, tak. inatsit nr. 1431, 21. december 1995-imeersoq, inatsisikkut nr. 538-kkut 6. juni 2006 allanngortinneqartoq. Inatsit naapertorlugu sunaluunniit pilersitaq industrimi ineriartortinneqarsinnaasoq, teknikkullu ajornartorsiutinik aqqiisutaasinnaasoq, qinnuteqarnikkut assersuutitut nalunaarsorneqarsinnaavoq. Assersuutit pillugit inatsit Kalaallit Nunaannut atulersitaanngilaq.

Ataatsimoortumik ilisarnaatinik maleruaqqusaniipput qinnuteqartup tunineqarsinnaanera ilisarnaammik ataatsimoortumik imaluunniit ilisarnaammik uppernarsaataasumik. Ilisarnaatit taamaattut immikkut ilisarnaataapput inuutissarsiutinik ingerlataqartut peqatigiiffiisa inuilluunniit arlallit inuttut ataatsit isigineqartut pigisaattut, nioqqutissat ilaannut kiffartuussinernulluunniit atorneqartartut atorumaneqartartulluunniit. Kalaallit Nunaannut atorpoq ataatsimut ilisarnaatinik inatsit nr. 342, 6. juni 1991-imeersoq, Kalaallit Nunaannut atugassanngortitaasoq peqqussutikkut nr. 856, 16. december 1991.

Ilusilersuineramik maleruaqqusatigut qinnuteqartoq pisinnaatitaavoq ilusilersukkaminik piginnittusaanerminut, pilersitani immikkut ilusilersorsimaguniuk, immikkut ilisarnaasersimaguniuk pinnersarsimaguniulluunniit. Ilusilersuineramik inatsit Kalaallit Nunaannut atunngilaq. Taamaalillugu ilusilersuutit pillugit inatsit nr. 218, 27. maj 1970-imeersoq, inatsisikkut nr. 854, 23. december 1987 allanngortinneqartoq, Kalaallit Nunaannut atuutiinnarpoq. Ilusilersuutit pillugit inatsisip allannguutai Kalaallit Nunaannut atulersitaanngillat.

Nioqqutissiat halvlederit (chips) illersugaanerannik maleruaqqusaniipput edb-teknologiimi tunngaviusut – ”chips” – inatsisitigut immikkut illersugaanerat. Nioqqutissiat halvlederit ilusaat pillugit inatsit nr. 778, 8. december 1987-imeersoq Kalaallit Nunaannut atunngilaq.

Pilersitseqqaartut pisinnaatitaaffiit pillugit inatsimmut atatillugu nunat assigiinngitsut isumaqatigiissuteqartup, ilaat Kalaallit Nunaannut atorlutik.

4.4.23. *Piginneqqaartussaataaneq (liste II, nr. 18)*

Piginneqqaartussatitaanermik suliaasaqarfiup iluaniipput atuakkiornikkut eqqumiitsuliornikkullu pilersitsinermi atugassaatat nukittorsarnissaat, aammalu innuttaaqataasut tamakkuninnga atuisinnaatitaanissaat. Piginneqqaartussaaneermik inatsit malillugu pilersitsisup kisimi pilersitani iluaqutiginiarsinnaavaa erseqqinnerusumik aalajangersumik periaaseqarluni, tamatumuunakkut naleqquttumik aningaasarsiutiginissaanut periarfissinneqarluni. Innuttaaqataasut eqqarsaatigineqassapput pilersitanik atuisinnaanngortillugit, tamanna pilersitseqqaartup kisimiilluni pisinnaatitaaffiint annertuumik akuliunnertaqanngippat. Piginneqqaartussaataaneermik malittarisassatigut anguniarneqarpoq pilersitseqqaartup innuttaaqataasullu akornanni pisariaqartumik oqimaatigiissoqarnissaa.

Tamatumunnga tunngasut Danmarkimi malittarisassaqarput piginneqqaartussaaneermik inatsimmi nr. 395, 14. juni 1995-imi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 763, 30. juni 2006. Piginneqqaartussaaneermik inatsit Kalaallit Nunaannut atulersitaavoq kunngip peqqussutaatigut nr. 561, 7. juni 2006. Kalaallit Nunaanni piginneqqaartussaaneermik inatsimmi maleruaqqusat Danmarkimi inatsisinut naapertuupput. Kalaallit Nunaanni malittarisassat kingullermik allannngortinnerisigut namminersornerullutik oqartussat tigusimavaat piginneqqaartussaaneermut inatsisitigut ingerlatseqatigiiffiit (KODA aamma Gramex) akuerineqarnerat nakkutiginerallu.

Piginneqqaartussaaneermut tunngasut malittarisassaannut tunngaviupput nunani avannarlermi inatsisit assigiissuunissaat aammalu EU-mi peqqussutit, tamakkununngalu tunngasunik nunat assigiinnigitsut isumaqatigiissutaat.

4.4.24. *Ilinniarnertuunngorniarfinni ilinniarnertit (liste II, nr. 19)*

Ilinniarnertuunngorniarfinni ilinniarnertit, Kalaallit Nunaanni tassaasoq ilinniarnertuunngorniarluni ilinniarneq, niuernermi annertunerusumik ilinniarneq aammalu teknikimut tunngasutigut annertunerusumik soraarummeerniarluni ilinniarneq (tamarmik Undervisningsministeriap ataaniittut) eqqaassanngikkaanni. Ilinniarnermut tunngasut namminersornerullutik oqartussanit tiguneqarnikuupput.

Tigusinerit arlaqartut pisimapput namminersornerunermit inatsimmi § 5 naapertorlugu, tak. inatsisit ilaartorneqarsinnaasut ataani taagorneqartut:

- Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfii pillugit inatsit nr. 579, 29. december 1978,

- Inuutissarsiutitigut ilinniartitaanerit pillugit Kalaallit Nunaannut inatsit nr. 582, 29. november 1978,
- Kalaallit Nunaanni folkehøjskolerit pillugit inatsit nr. 609, 23. december 1980,
- Sunngiffimmi atuartitsineq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsit nr. 584, 29. november 1978.

Kalaallit Nunaanni ilinniarnertuunngorniarni ilinniarnertit ingerlanneqartarput danskit oqartussaasuisa maleruaqqusaat malillugit. Ilinniarnertuunngorniarni ilinniarsimasut tamarmik Danmarkimi nunanilu allani ilinniaqqissinnaapput, danskit ilinniarnertuunngorniarni ilinniarsimasutulli.

Ilinniarnertuunngorniarni ilinniarnernik namminersortut tigusineranni isumaqatigiissuteqartariaqassaaq malittarisassanik aqqissuussinissamik imarisassaannillu, qulakkeerniarlugu Kalaallit Nunaanni ilinniarnertuunngorniarni ilinniartut Danmarkimi nunanilu allani ingerlaqqissinnaanissaat.

Namminersornerullutik Oqartussat piumasaqarneratigut Namminersornerullutik Oqartussat Undervisningsministeriallu maannakkorpiaq oqaloqatigiissutigaaq ilinniarnertuunngorniarni ilinniarnertit 2008-p ingerlanerani kalaallinit tiguneqarsinnaanerannik apeqqutit. Namminersornerullutik Oqartussat aamma suleqatigiissitaliorsimapput ilinniarnertuunngorniarni ilinniarnertit aqqissuuteqqinneqarnissaanik piarsaasussanik. Pilersaarutigineqarpoq aqqissuusseqqinnerup atulersitaanissaa ilinniarnertuunngorniarni ilinniarnertit tiguneqarnerisa kingorna.

4.4.25. *Imaani isumannaallisaaneq (liste II, nr. 20)*

Imaani isumannaallisaanermik inatsisikkut malittarisassiuunneqarput umiarsuit assigiinngitsunik ilusillit saneqartarneri, atortui ingerlannerilu; umiarsuarni sulinermi avatangiisinut tunngasut, umiarsuaatillit umiarsuarnilu naalakkat akisussaaffii, umiarsuarnik tigungminnikkallarneq, selskabit umiarsuarnik assigiinngitsunut immikkoortiterisartut, umiarsuarnik uuttortaannermut, akuersissutinut, aammalu nakkutilliinermit ingerlatsinermullu tunngasut. Suliassaqarfimmutaaq ilaapput ajutoornernik paasiniaanerit, imaani angallannermut il.il.maleruaqqusat aammalu umiarsuarnik inuttalersuinermit piginnaaneqarnissamillu piumasaqaatit, kiisalu umiarsuarmiunut il.il. tunngasut.

Suliassaqarfiit nunat assigiinngitsut akornanni sakkortuunik malittarisassaqaqtitaapput, imarisaat nunap nammineq iluani malittarisassiuunneqartarlutik.

Imaani isumannaatsuunissamik inatsit, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 627, 26. juli 2002-imeersaq, kingusinnerusukkut allannguutilik, aamma umiarsuarmit pillugit inatsit, tak. inatsit nr. 15, 13. januar 1997-imeersaq, kingusinnerusukkut allannguutilik, kiisalu umiarsuarmit uuttortaanermik inatsit, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 43, 2. januar 1993-imeersaq, kingusinnerusukkut allannguutilik, tassaapput inatsit pingaarnersut. Taakku Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaapput ukunuuna: peqqussut nr. 607, 25. juni 2001-imeersaq, kingusinnerusukkut allannguutilik, aamma peqqussut nr. 608, 25. juni 2001-imeersaq.

Imarsiornermut qullersaqarfik Kalaallit Nunaanni immikkoortoqarpoq.

4.4.26. Umiarsuarmit nalunaarsuineq inatsisillu allat imarsiornermut tunngasut (liste II, nr. 21)

Suliassaqarfimmut atapput umiarsuarmit, umiarsuaatillit il.il. tunngatillugu piginnittuunermit aningaasaateqarnermullu tunngasut, ilanngullugit umiarsuarmit qularnaveeqqusiussinermit, akisussaanermit sillimmasiinerimullu tunngasut, kiisalu assartuinermit isumaqatigiissutit. Suliassaqarfimmutaaq atapput pisortat inatsisaannut eqqartuussisarnernullu tunngasut arlaqartut, ilanngullugit umiarsuit suut danskit erfalasuaannik erfalasulerlutik angalasinnaanersut, immakut ajutoornermit nassuiaatit il.il., kiisalu umiarsuaatillit nunani allani oqartussaasunut il.il. pissusii.

Suliassaqarfimmi inatsit pingaarnersaraat imarsiornermit inatsit, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 538, 15. juni 2004, kingusinnerusukkut allannguutilik, inatsisini allani arlalinni ilassuserneqartarsimasoq. Tamatumani innersuussutigineqassaapput: nunat assigiinngitsut akornanni umiarsuarmit danskit nalunaarsuutaat pillugu inatsimmik nalunaarut nr. 273, 11. april 1997, danskit umiarsuaatillit nunat allani oqartussanut paasissutissiisinaanerata killilersornerannik inatsit nr. 254, 8. juni 1967-imeersaq, aamma gruppit marlukkuutaartut arlalikkuaartaalluunniit nunat assigiinngitsut akornanni usinik assartuutit umiarsuaatillit ataatsimeersuarneri (liniekonferencer) pillugit inatsit nr. 174, 28. april 1982-imeersaq, kiisalu nunani assigiinngitsuni umiarsuarmit angallannerup iluani qanoq iliuserisassat pillugit inatsimmik nalunaarut nr. 239, 14. april 1984-imeersaq Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaasimanngilaq, kalaallili oqartussat, suliassaqarfik tiguneqassappat, tamakkua assingit maleruaqqusaliorsinnaapput.

Imarsiornermit inatsisip ilai Kalaallit Nunaannut atuuttusanngortitaasimapput peqqussutikkut nr. 8, 15. januar 1996-imi. Inatsit nr. 254, 8. juni 1967-imeersaq inatsimmillu nalunaarut

nr. 239, 14. april 1989-imeersaq aamma Kalaallit Nunaannut atuupput. Nunat assigiinngitsut akornanni umiarsuarnik nalunaarsuisarnermik danskit inatsisaat siuliinilu liniekonferencit pillugit inatsit Kalaallit Nunaannut atulersitaasimanngilaq, suliassaqarfilli tiguneqassappat kalaallit oqartussaasut tamatumunnga malittarisassiorsinnaapput.

4.4.27. Nunat assiliorneq (liste II, nr. 22)

Suliassaqarfimmut ilaapput nunat assiliortut (geodætít suliaat), nunap ilusaa malillugu nunat assiliorneq aamma imartanik assiliorneq.

Nunat assiliornermi suliat tassaapput eqqoqqissaartumik nunat assilioriaatsinik pilersitsineq aammalu tamakkuninnga qarasaasiat atorlugit allanngutsaaliineq nalunaarsuinerlu (tassa qarasaasianik nunat assigiinngitsut akornanni uuttortaariaatsimut ilaasunik aammalu ilisimatuutut sulinermi tunngaviusartunik), ilangullugit tyngdepunktít, kiisalu nuna tamakkerlugu atortussanik nalimasunut qatsissutinullu najoqqutassanik uuttortaariaatsit.

Nunap ilusaa malillugu nunat assingi tassaapput assilialiatut imaluuniit qarasaasiaq atorlugu nunat ilusaat malillugit nunanik nalunaarsuineq allaaserinninnerlu.

Kort- og Matrikelstyrelse pillugu inatsimmi nr. 749, 7. december 1988-imeersumi, aamma Kalaallit Nunaannut atortumi, § 2 malillugu Kort- og Matrikelstyrelsip suliassaraa Danmarkip, Kalaallit Nunaata Savalimmiullu nunataasa uuttortarnissaat assiliornissaallu, aammalu nunat taakkua imartaasa assiliornissaat.

Kalaallit Nunaata imartaasa uuttortarnerat ingerlanneqartarpoq Farvandsvæsenimit, sakkutuut imarsiortut atortui inuttaalu atortoralugit ikiortigalugillu. Imartanik uuttortaanermi siunertarineqarpoq immap assiliornissanut najoqqutassanik paasissutissanik katersinissaq. Imartanik uuttortaneq ingerlanneqassaaq imartanik uuttortaaartut nunanit assigiinngitsunit akuerineqarsimasunit (IHO). Imartanik uuttortaanermi paasissutissat pissarsiat Farvandsvæsenip pitsaassusiisigut nakkutigalugillu toqqortarisassavai. Paasissutissat misissoqqissaarneqarsimasut tunniunneqartassapput Kort- og Matrikelstyrelsemut, taakkua tunngavigalugit imartanut assiliorussamat.

Uuttortaanermi angallatit sakkutuunit ullumikkut ingerlanneqarlutillu isumagineqartarput. Grønlands Kommando imartanik uuttortaanermit atatillugu atorneqartartunik illunik il.il.peqarpoq. Pissutsini immikkut ittuni, angallatit uuttortaatit isumannaatsuunissaq eqqarsaatigalugu ingerlaqateqanissaat pisariaqarsorineqaraangat, angallatit imartanik

uuttortaait sakkutuunit imarsiortunit Grønlands Kommandomut atasunit ingerlaqatigineqarsinnaapput.

Imartanik uuttortaanermi Kalaallit Nunaata imartaanut paasissutissat sukumiisut pissarsiarineqassapput. Paasissutissat tamakkua ilaat kikkunnilluunniit atorneqarsinnaasunngortinneqarsinnaapput imartat pineqartut assingisa naqiterneqarnerisigut. Paasissutissat sukumiisut eqqarsaatigalugit suliassat tiguneqarnerannut atatillugu naatsorsuutigineqarpoq paasissutissat ingerlateqqinneqartarnissaat isumaqatigiissutigineqassasoq.

4.4.28. *Imartanik nalunaaqutsersuineq, naaralaartitsiviit aamma ilisimasortaqartarnermut tunngasut (liste II, nr. 23)*

Suliassaqarfimmut ilaapput imartanik nalunaaqutsersuineq, ilisimasortaqartarnek naaralaartitsiviillu, ilanngullugit naaralaartitsivinnik 63-inik Racon stationinillu ingerlatsineq, kiisalu nalunaaqutsiussanik 543-inik (imarsiortunut nalunaaqutsiussat nunamiittut) aserfallatsaaliineq. Tamakkua maannakkut Farvandsvæsenimit isumagineqartarput.

Suliassaqarfimmiipput naalagaaffiup imartaanut tunngasunik paasissutissanik imarsiortunut nalunaaruteqartuarnissaq. Umiarsuarnik angallannerup annersaa Kalaallit Nunaata imartaasa avataanni pisarmat (avammut 3 sømil tikillugu) naleqquttuunavianngilag imartanut tunngasunik paasissutissiisarnissamut tunngasut kisimik nuutinneqassappata, taamaattumillu imartat Kalaallit Nunaannut qaninnerusut ataatsimut nuutineqarnissaat pisariaqarpoq. Farvandsvæsenip Kalaallit Nunaata eqqaani Kalaallit Nunaannilu nalunaaqutsersuillunilu naaralaartitsivilersuisussaananut tunngaviuvoq imaatigut angallannerup isumannaatsuunissaa pillugu inatsimmi § 8, Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaasimasumi kunnigip peqqussutaatigut nr. 607, 25. juni 2001. Inatsisimmi tassani Søfartsstyrelsip suliarnik ingerlatsinissaa allallu Farvandsvæsenimut tunngasut, malittarisassaqarput.

Kalaallit Nunaanni ilisimasortaqartarnermut tunngasumik suliassat tunngassuteqarput ilisimasortaqartitsinissamik pisussaaffik tamakkulu nakkutiginnissaat. Ilisimasortaqartarnek pillugu inatsimmi nutaami, 1. december 2006 atulersumi Kalaallit Nunaat Savalimmiullu ilaangillat, tamanna periaaserineqartarsimasup nanginneriinnarlugu. Tassa imaappoq Kalaallit Nunaata eqqaani ilisimasortaqartarnek inatsisiliuunneqarsimangitsoq, imatullu Kalaallit Nunaanni ilisimasortaqartitsisoqartarnerarlugu oqartoqarsinnaanani.

Ilisimatuutut sajuupillatitsisarlungunilu imartanik misissuinerni, assersuutigalugu uuttortaanermi atortunik nalunaaqutalinnik ikkussuinermut atatillugu soqutigisaqartut susassaqartut

oqaaseqaateqarfigineqartartussaapput, aammalu Kalaallit Nunaata imartaasa assiliorneqarnerannut soqutiginarsinnaasunik paasissutissinneqartartussaallutik.

4.4.29. *Imaani avatangiisit (liste II, nr. 24)*

Imaatigut avatangiisinik suliassaqarfimmiippoq pinngortitamik avatangiisinillu illersuinissaq, inuit atugarisaat mianeralugit aammalu uumasut naasullu nungutsaaliorneqarnissaat siunertaralugu inuiaqatigiit nungusaanertaqanngitsumik ineriartortinneqarsinnaaqqullugit. Suliassaqarfimmut ilaavoq pinngortitap avatangiisillu illersorneqarnissaat mingutsitsinerullu killilersorneqarnissaa, inuit peqqissusiannut aammalu nunami imaanilu pinngortitamut tunnganik kulturikkullu nalilittut isigineqartartunik, ilanngullugu immap naqqanik, ulorianartorsiortitsinissaq pinngitsoorniarlugu, immamik iluaquteqarniarnermut akornutaasinnaasunik imaluunniit sunngiffimmi pingaartitanut sammisartakkanullu akornutaasinnaasunik. Aamma pineqarpoq imaani, sinerissani umiarsualivinnilu mingutsitsisinnaanermut sillimaniarnissaq.

Danmarkimi atorpoq imaatigut avatangiisinik illersuineq pillugu inatsit nr. 476, 30. juni 1993-imeersoq, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 925, 28. september 2005, allanngortinneqartoq inatsisikkut nr. 474, 31. maj 2006, inatsit nr. 571, 9. juni 2006, kiisalu inatsit nr. 1571, 20. december 2006.

Imaatigut avatangiisit pillugit inatsit Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaavoq kunngip peqqussutaatigut nr. 1035, 22. oktober 2004, Kalaallit Nunaata imaatigut killeqarfiata avataanut tunngasoq. Peqqussutip allaanerussutigaa imaatigut killeqarfiup avataanut tunngasut pillugit aalajangersagaq kisiat ilanngunneqarmat. Tamatuma saniatigut kommunit aalajangersarsimasaat tamarmik EU-milu aalajangersakkat peerneqarput, Kalaallit Nunaata ilannguttariaqarsorinngisai.

Kalaallit Nunaanni imaatigut killeqarfeqarpoq avammut 3 sòmilmik, imaatigut killeqarfimmiit avammut 200 sòmil tikillugit aningaasarsiorfusinnaasumik killeqarfeqarluni. Avatangiisinut il.il. tunngasut pillugit inatsit nr. 850, 21. december 1988-imeersoq, inatsisikkut nr. 921, 25. november 1992-ikkut allanngortinneqartoq, naapertorlugu Kalaallit Nunaata namminersornerulernermik inatsimmi § 5 naapertorlugu tiguisimavai nunami avatangiisit aammalu avammut 3 sòmil tikillugit imaani avatangiisit illersornissaannut inatsisiliorneq ingerlatsinermilu pisinnaatitaaffiit.

Pisuussutininut aatsitassanut, ilanngullugit ikummatissat (kulbrintit), tunngasut oqartussaasutut pisinnaatitaaffiit suliassallu Naalakkersuisut peqqussutaat naapertorlugu ingerlanneqartarput.

Pineqanngillalli inatsimmi maleruaqqusanik aalajangersaasinnaaneq, tak. aatsitassanut tunngasut pillugit kinguliini imm. 4.4.31. Naalakkersuisut oqartussaaffigaat misissueqqaarnissamut, misissueqqissaarnissamut aatsitassanillu iluaqutiginninnissamut akuersissutit. Tamanna pisarpoq Kalaallit Nunaanni pisuussutit aatsitassat pillugit inatsit, aammalu nunaviup ilaa immap naqqaniittoq pillugu inatsit naapertorlugu, pisortatigut ataatsimut aqutsinermut atatillugu.

Imaatigut avatangiisit pillugit inatsit tunngassuteqarpoq imaani isumannaallisaanermik inatsimmut, kunngip peqqussutaatigut Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaasumut.

Imaatigut avatangiisit pillugit inatsimmi § 34 naapertorlugu illersornissamut ministerip, annaassiniarnissamut piareersimatitat oqartussaasullu allat, piginnaatitani suleqatigalugit, akisussaaffigaa imaanik imaatigullu killeqarfiup ilaanik sinerissamut qanittunik uuliamik aammalu akuutissanik ulorianartunik mingutsitsisinnaanermik akiuiniarnissaq. Illersornissamut ministerip aamma akisussaaffigaa umiarsuit uuliamik akuutissanillu ulorianartunik mingutsitsinermut atatillugu imaatigut avatangiisit pillugit inatsimmi aalajangersakkat malinneqarnissaat.

4.4.30. Aningaanut tunngasunik inatsisit nakkutilliinerlu (liste II, nr. 25)

Aningaasanik inatsisinut nakkutilliinermullu tunngasunik suliassaqarfimmiippat aningaasanut tunngasunik maleruaqqusaliorneq nakkutilliinerlu. Maleruaqqusat nakkutilliinerlu tunngaviatigut immikkoortukkuutaarlugit ataatsimut tiguneqartariaqarput, maleruaqqusaliornermik iternga tikillugu ilisimasaqanngikkaanni nakkutilliiniarneq ajornakusoortorujussuussamat.

Aallarniutigalugu oqaatigineqassaaq malittarisassiorneq aamma/imaluunniit nakkutilliineq Kalaallit Nunaata tigussappagu Kalaallit Nunaanni aningaasatigut ingerlatsiviit nakkutigineqarnerat isigineqassamat nunani ineriartortitassani ingerlatsiviusutut. Danmarkimi aningaasatigut ingerlatsivimmik ingerlatsinissamut akuerineqarnissamut tunngaviussaaq Finanstilsynip naliliinissaa Kalaallit Nunaanni malittarisassiorneq nakkutilliinerlu tamatumunnga EU-mi maleruaqqusanut naleqquttuunersoq. Tamanna atorpoq nunanut ineriartortitassanut tamanut (nunat EU-p avataaniittut aningaasanut tunngasutigut isumaqateqarfigineqarsimannigitsut).

Aningaasanut tunngasunut ilaappat aningaaseriviit, aningaasanik elektronik atorlugu akuersissuteqartartut, isumannaatsunik sallunaveeqquteqarluni taarsigassarsitsisarfiit (reakreditinstitut), sillimasiisarfiit, soraarnerussutisiaqarfiit, aningaasanik nioqquteqarnermi

isumaqatigiissitsiniartarfiit (fondsmæglerselskab), peqatigiiffiit aningaasaliissuteqartartut, sillimasiissutinullu tunngasunik sulissussisartut.

Tamakkununnga tunngasunik naleqqussaannermi piumasarineqartussaavoq taagorneqartunik ingerlatsinissamut akuersissuteqarnissaq, ingerlanneqartup siulersorneqarneranut- aamma piginnittoqarneranut aningaasaateqarneranullu, ukiumoortumik nalunaaruteqartarnissaat nakkutigineqarnissaallu.

Pineqarputtaaq aningaasanik pinerlunnikkut pissarsiarineqarsimasunik malunnaarunnaarsaaneq aamma pinerlunniarnernik aningaasalersuineq, kiisalu atuisunik illersuineq.

Tamakkununnga tunngasunik naleqqussaannermi tunngaviupput inatsisit nalunaarutillu arlalissuit, ilaatigut Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaasimasut.

Ataani taagorneqartut ataasiakkaarlugit immikkut tiguneqarsinnaapput, makkuali imminnut ataqatigiissillugit tiguneqarnissaat naleqquttuusinnaavoq:

- Aningaaseriviit, aningaasanik nioqquteqarnermi isumaqatigiissitsiniartarfiit aamma isumannaatsumik sallunaveeqquteqarluni taarsigassarsisitsisarfiit.
- Sillimasiisarnermut soraarnerussutisiaqarnermullu tunngasut.
- Pappiaranik aningaasanik nalilinnut tunngasut.

Aningaaseriviit, aningaasanik nioqquteqarnermi isumaqatigiissitsiniartarfiit aamma isumannaatsumik sallunaveeqquteqarluni taarsigassarsisitsisarfiit

Aningaaserivinnut, aningaasanik nioqquteqarnermi isumaqatigiissitsiniartarfinnut aammalu isumannaatsumik sallunaveeqquteqarluni taarsigassarsisitsisarfinnut tunngatillugu inatsisit makkua pingaaruteqarput:

- Aningaasanut tunngasunik ingerlatsinermik inatsit, Kalaallit Nunaannut atulersitaasoq kunngip peqqussutaatigut nr. 1252, 15. december 2004, aningaasanut tunngasunik ingerlatsineq pillugu inatsisip Kalaallit Nunaanni atulerneranut tunngasoq.
- Aningaasaliissuteqartut aningaasaliisullu isumannaallisaatit aningaasaateqarfiat (garantifond) pillugu inatsit Kalaallit Nunaanni atulersitaavoq kunngip peqqussutaatigut nr. 137, 9. marts 2005, aningaasaliissuteqartunut aningaasaliisunullu garantifondimik inatsisip Kalaallit Nunaanni atulerneranik inatsisaasoq.

- Isumannaatsumik sallunaveeqquteqarluni taarsigassarsisitsisarnermik taarsigassarsisitsifinnilu taamaattuni pappiarat aningaasanik nalillit (obligationer) pillugit inatsit (inatsit nr. 454, 10. juni 2003-imeersoq Kalaallit Nunaanni atorpoq).
- Aningaasanik pinerlunnikkut pissarsiarineqarsimasunik malunnarunnaarsaaneq pinerlunniarnernillu aningaasalersuineq akiorniarlugit qanoq iliuseqarmissamik inatsit, kunnqip peqqussutaatigut nr. 575, 6. juni 1996-imi atulersitaasoq. (Oqaatigineqassaaq peqqussut suliarineqarsimammat aningaasanik pinerlunnikkut pissarsiarineqarsimasunik malunnarunnaarsaaneq pillugu danskit inatsisaat 1993 sioqullugumeersoq tunngavigalugu, tassa imaappoq danskit inatsisaanni pinerlunniarnerit aningaasalersorneqartarnerannik malittarisassaqqanngikkallarmat).

Aningaasaliissuteqartut aningaasaliisullu gerantifondiat pillugu inatsimmut tunngatillugu oqaatigineqassaaq ullumikkut Kalaallit Nunaanni ataatsimik aningaaseriveqarmat danskit aningaasaliissuteqartartut gerantifondiannut ilaasortaasumik. Aningaasanut tunngasunut inatsisillu maleruarneqarnissaannik nakkutilliinermik inatsisiliorneq kalaallit oqartussaasuinut nuunneqassappat apeqqutinngussaaq ilaasortaaneq siuliini taaneqartoq atuutiinnarsinnaanersoq, naatsorsuutigineqarmat aningaasaliissuteqartartut isumannaallisavigineqartarnerat aningaasatigullu ingerlatsiviit nakkutigineqarnerat ataatsimoortillugit tiguneqarumaartut.

Sillimasiinernut soraarnerussutisianullu tunngasut

Sillimasiinernut soraarnerussutisianullu tunngasunut tunngaviupput inatsisit nalunaarutillu assigiinngitsut, ilaat pingaarteqartut makkua taagorneqarsinnaallutik:

- Aningaasanik ingerlatsivinnik inatsit, Kalaallit Nunaanni atulersitaasoq kunnqip peqqussutaatigut nr. 1252, 15. december 2004 aningaasatigut ingerlatsivinnik inatsisip Kalaallit Nunaannut atulersitaaneranut tunngasoq.
- Firmat soraarnerussutisianut aningaasaateqarfiisa nakkutigineqarnerat pillugu inatsit (Kalaallit Nunaannut atunngitsoq).
- Ajoqusersinnaanernut sillimasiisarfiit isumannaallisaaatitut aningaasaateqarfii pillugit inatsit (Kalaallit Nunaannut atunngitsoq).

Ajoqusersinnaanernut sillimasiisarfiit isumannaallisaaatitut Danmarkimi aningaasaateqarfeqarput, inatsisikkut pilersinneqarsimasumik. Kalaallit Nunaanni taamaattumik ullumikkut soqqanngikkaluortoq namminersornerullutik oqartussat qinnutigaat inatsisip taassuma Kalaallit Nunaanni atulersitaanissaa, naatsorsuutigineqarluni 2007-2008-ip ingerlaneranni kunnqip peqqussutaatigut tamanna pisinnaasoq.

Namminersortut sillimmasiinermit soraarnerussutisiaqarnermullu tunngasunik tigusinerata kingorna aammalu Kalaallit Nunaanni ajutoorsinnaanermut sillimmasiisarfirmik pilersitsisoqassapat ajornartorsiummik pilersoqarsinnaavoq, aningaasaliissuteqartut isumannaallisaavigineqartarnerannut tunngasumik siuliini taaneqartut assingannik.

Pappiaranik aningaasanik nalilinnik nioqquteqartarnermut tunngasut

Pappiaranik aningaasanik nalilinnik nioqquteqartarnermut tunngasut pingaarnertigut malittarisassaqrput pappiaranik aningaasanik nalilinnik nioqquteqartarnermik il.il. inatsimmi, Kalaallit Nunaannut atulersitaasumi kunngip peqqussutaatigut nr. 930, 25. oktober 1996 aamma nr. 208, 17. marts 1997.

Inatsimmi pineqarput aningaasanik nalilinnik nioqquteqartarfiit pappiaranillu aningaasanik nalilinnik nioqquteqartarfiit allat. Ilanngullugu oqaatigineqassaaq nioqquteqartarfinnut malittarisassat nakkutigineqarnerisalu saniatigut suliaasaqartassammat pappiaranik aningaasanik nalilinnik nakkutiginnittartut allat suleqatigalugit, ilanngullugit Danmarkimi oqartussaasut, soorlu ilisimasanik atornerluilluni akikinaarilluni nioqquteqarneq.

Aningaasaliinissamut peqatigiiffinnut tunngasut

Aningaasaliinissamut peqatigiiffinnut tunngasut pingaarnerusutigut inatsisinik makkuninnga tunngaveqarput:

- Aningaasaateqarfinnik ingerlatsinermik inatsit Kalaallit Nunaannut atulersitaasoq kunngip peqqussutaatigut nr. 121, 15. december 2004, aningaasaateqarfinnik ingerlatsineq pillugu inatsisip Kalaallit Nunaanni atulersitaaneranut tunngasoq.
- Aningaasaliinissamut peqatigiiffiit peqatigiiffiillu immikkut ittut, aammalu aningaasaliinissamut peqatigiilluni aaqquissuussinerit il.il. pillugit inatsit (Kalaallit Nunaannut atunngitsoq).

4.4.31. 4.4.31. Aatsitassanut tunngasut (liste II, nr. 26)

Aatsitassanut tunngasuni pineqarput Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ujarlerneq iluaqutiginninnerlu. Aatsitassat pineqartut tassaapput pisuussutit uumassuseqanngitsut, tassaasut aatsitassat manngertut aammalu ikummatissat (kulbrinter).

Kalaallit Nunaanni aalajangersumik nunaqartut Kalaallit Nunaanni pinngortitami pisuussutininik iluaqutiginninnissaminut tunngaviusumik pisinnaatitaaffii pillugit namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 8-mi aalajangersarneqarsimapput Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit inatsimmi

(aatsitassanik inatsit), tak. Kalaallit Nunaanni aatsitassat il.il.pillugit inatsit nr. 368, 18. juni 1998, tassunga ilaalluni ”Kalaallit Nunaanni aatsitassanik nakkutillineq pillugu Namminersornerullutik Oqartussat Danmarkimilu naalakkersuisut 1. juli 1998-imiit isumaqatigiissutaat” 8. januar 1998-imeersoq.

Aatsitassat pillugit inatsit naapertorlugu Kalaallit Nunaanni aatsitassanut tunngasut nakkutigineqarput Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aatsitassanut tunngasunik aaqqissuussinerup immikkut ittup iluani.

Aatsitassanik aaqqissuussinermi makku pingaarnersaapput:

- Namminersornerullutik oqartussat naalagaaffullu peqatigiillutik aalajangiisinnaanerat, assigiimmik itigartitsisinnaallutik.
- Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitanik naalagaaffiup namminersornerusullu akornanni avitsisarnissamut najoqqutassat.
- Kalaallit Nunaanni Aatsitassat pillugit Fællesråd danskinik kalaallinillu amerlaqatigiinnik ilaasortalik.
- Namminersornerullutik oqartussat ataanni aatsitassarsiornermut qullersaqarfik ingerlatsinermi qitiusumik suliassanik ingerlatsisoq, ilanngullugu fællesrådimut allattuulluni.

Aatsitassat pillugit aamma inatsimmiipput Kalaallit Nunaanni ikummatissanik aatsitassanillu manngertunik misissueqqaarnissamut, misissueqqissaarnissamut iluaqutiginninnissamullu akuersissuteqarnissat atugassaatitalu pillugit aalajangersakkat. Malittarisassaniipputtaaq naleqquttunik, teknikkikkut, sulisussatigullu, aammalu isumannaallisaaanikkut isumannaatsumik ingerlatsinissanut najoqqutassat, ingerlatsiviusuni avatangiisit eqqarsaatigalugit.

Aatsitassanut qullersaqarfimmi oqartussaasutut suliarnittarnermi pineqarput akuersissuteqarnissami periaatsit, nakkutilliineq, siunnersuineq nalunaarusiornerlu, kiisalu pissutsit ilaasigut tunuliaqutaasunik misissuineq. Oqartussaasutut taamatut sulianut ilaatigut tunngaviupput Kalaallit Nunaanni aatsitassat il.il. pillugit inatsimmi aalajangersakkat, aammalu inatsisini makkunani aalajangersakkat (kingusinnerusukkat allannguutillit):

- Nunaminertanik atuneq, illoqarfiit ineriartornerat illuliortarnerlu pillugit Kalaallit Nunaannut inatsit;
- Avatangiisinut il.il. tunngasut pillugit Kalaallit Nunaannut inatsit;
- Innaallagiq, kiassarneq, qatserisartoqarneq, umiarsualiviit, aqquserngit, nalunaarasuartaatigit il.il. atassuteqaqatigiinneq pillugit Kalaallit Nunaannut inatsit;

- Pilersuineq, angallanneq, allakkanik isumaginninneq il.il. pillugit Kalaallit Nunaannut inatsit.

Avatangiisit pillugit oqartussaassuseq, avatangiisit pillugit inatsit, umiarsualiviit pillugit inatsit taassumalu Kalaallit Nunaannut atulersitaanera pillugu peqqussut naapertorlugit, namminersornerullutik oqartussanut nuunneqarsimasoq, Aatsitassarsiornermut pisorta qarfimmit, aatsitassarsiornermut tunngasutigut oqartussatut tigummineqarpoq.

Nunaviup ilaa immap naqqaniittoq pillugu inatsisit atuuttoq naapertorlugu pilersitat (anlæg) isumannaallisaatitullu killeqarfii nunaviup ilaani immap naqqaniittumi Kalaallit Nunaannut atasumiittut, taassumaluunniit iluani pilersinneqarsimasut eqqarsaatigalugit inatsisit Kalaallit Nunaannut atortut atuupput, Naalakkersuisullu §§ 2 aamma 4-mi aalajangersarneqarsimasunik pisinnaatitaaffeqarlutik, aatsitassat pillugit inatsimmi maleruaqqusat naapertorlugit. Aatsitassanut qullersaqarfik tamakkununga tunngasutigut naalakkersuisut oqartussaassuseqartippaat.

Naalagaaffiup namminersornerullutillu oqartussat piginneqatigiillutik pilersissimavaat Nunaoil A/S, Kalaallit Nunaanni ikummatissanik ujarlerneramik ingerlataqartoq. Nunaoil A/S-mut malittarisassat aalajangersorneqarsimapput ”Nunaoil A/S pillugu qanoq iliuksit pillugit naalagaaffiup namminersornerullutillu oqartussat akornanni isumaqatigiissut”mi”, kingusinnerusukkut tunngavilerneqarsimasumi inatsimmik nr. 1023, 23. december 1998 inatsisartullu inatsisaannik nr. 12, 30.oktober 1998.

4.4.32. *Suliffinni isumannaallisaaneq (liste II, nr. 27)*

Suliffinni isumannaallisaanermik suliasaqarfimmiupput suliffimmi avatangiisinik isumannaatsunik peqqinnartunillu pilersitsinissaq, qanoq ilisukkulluunniit kalaallini inuiaqatigiinni teknikkikkut inuttullu atugarisatigut ineriartornermut naapertuuttunik. Tassungattaq atapput ingerlatsiviit isumannaallisaanermut peqqinnissamullu tunngasunik namminneerlutik aqqiiniarsinnaanerat sulisartut peqatigiiffiit siunnersorneqarlutik, aammalu Sulinermit Nakkutilliisoqarfimmit ilitsersorneqarlutillu nakkutigineqarlutik.

Pitsaaliuinnermik suliniutitigut ilassutaasunik malittarisassiornikkut anguniarneqarpoq timikkut tarnikkullu peqqinnissamik isumannaallisaanissaq. Ilaatigut pineqarput sulinermi ajutoorsinnaaneriit inuutissarsiornermilu nappaatit pinngitsoortinniarnissaat, tassa tassangaannartumik pisut sunniutaannik, aammalu siunissaq qaninnerusooq ungasinnerusorlu eqqarsaatigalugit sunniutaasut, timikkut eqqarsartaatsikkullu peqqissutsimik akornusiisinnaasut eqqarsaatigalugit, ilanngullugit eqqarsartaatsikkut anniaatit aammalu peqqinnissamut akornutaasinnaasunik allatut sunnerneqarnissamut illersuutaasinnaasut.

Tamatumunnga tunngasut Danmarkimi malittarisassaqpuput sullivinni avatangiisit pillugit inatsimmi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 268, 18. marts 2005- imeersoq. Kalaallit Nunaannut atorpoq Kalaallit Nunaanni sullivinni isumannaallisaaneq pillugu inatsit nr. 1048, 26. oktober 2005-imeersoq.

Kalaallit Nunaanni sullivinnik isumannaallisaanermik inatsimmi tunngavigineqarpuput Kalaallit Nunaanni sulisisisumi sulineq, nunami aammalu aatsitassanik piianaanmi sulinermut atortoq, aamma ilanngullugit Kalaallit Nunaata sineriaata avataani uuliasiornerit. Nunami sulinermut tunngatillugu inatsit silaannakkut angallannermut taamaallaat atorpoq. Kalaallit Nunaanni sullivinnik isumannaallisaanermik inatsit taamaallaat atorpoq imarsiornermut aalisarnermullu, umiarsuarnik usilersuinermut usingiaanermullu tunngatillugu, ilanngullugit umiarsuit aalisariutit, aamma amutsiviit umiarsuarni suliaat, suliallu allat tassunga sanillinneqarsinnaasut.

Danmarkimi naalakkersuisut isumaqarpuput imaani aatsitassarsiornermi isumannaallisaanermut peqqinnissamullu akisussaaffik Kalaallit Nunaanni namminersortunit immikkut tiguneqarsinnaasoq. Mannali tikillugu Kalaallit Nunaanni annertunerusumik sinerissap avataani uuliasiortoqarsimangilaq.

Kalaallit Nunaanni sullivinnik isumannaallisaaneq pillugu inatsit Danmarkimi inatsisitulli inatsisaavoq immersorneqarsinnaasoq piginnaatitsissutitaqartorlu, aalajangersagartaani assersuutigalugu isumannaallisaanermut peqqinnissamullu tunngasutigut qanoq ittunik atortoqarnissamik piimasaqaatit tassaallutik atortussanik il.il. nioqquteqartartut, sanatitsisut, suliat ingerlanneqarnerinik, suliffiit aaqqissugaanerannik, teknikkikkut atortunik, stoffinik atortunillu isumannaatsunik atuinissamik imaqartut, aammalu ulorianartunik sulinermi ukiukinnerpaaffissanut tunngasut.

Inatsimmissaaq aalajangerneqarsimappuput isumannaallisaanernik aaqqissuussinissamik, sullivinnik isumannaallisaaneq pillugu avatangiisit pillugit ilinniarnernik, suliffinnik nalilersuinerit, sulisisisup pisussaaffii, inuusuttut 18 inorlugit ukiullit, ullormut sapaatillu akunneranut piffissat qasuerserfissat sivikinnerpaaffissaannik malittarisassat, nakorsamullu misissortinnerit, pillugit piimasaqaatit. Tamatuma saniatigut maleruaqqusalinneqarpuput Kalaallit Nunaanni sullivinni avatangiisit pillugit siunnersuisartut (Det grønlandske Arbejdsmiljøråd), ilaasortaqtartut namminersorerullutik oqartussat aammalu Kalaallit Nunaanni peqatigiiffiit kattuffiillu assigiinngitsut toqqagaannik, ilanngullugit sulisut sulisisisullu kattuffii, aammalu sulinermik nakkutilliisut suliaasaat pisinnaatitaaffiilu.

Inatsimmiipputtaaq pinerluttulerinermik inatsit naapertorlugu qanoq iliuusissat sukumiisut, ilanngullugit pillaasarnermik akiliisitsisarnermillu maleruaqqusat immikkut ittut. Tassunga atatillugu politiit qanimut suleqatigineqartarpuput ilaatigut sulinermi ajutoornerit

misissorneqarneranni aammalu pillaatissiisoqarnerani. Sullivinnittaaq nakkutilliisut suleqatigisarpaat unnerluussisussaataasut, sullivinni isumannaallisaanermik inatsisip unioqqutinneqarnerani pillaatissiisoqarneranut atatillugu, ilanngullugit pineqaatissiinerit suliassanngortitsinerillu.

Kalaallit Nunaanni sullivinnik isumannaallisaanermut tunngasunut tunngaviupput nunat assigiinngitsut akornanni maleruaqqusat Kalaallit Nunaannut atuuttut. Tassa FN-imi nunat assigiinngitsut isumaqatigiissutaat, pingaartumik ILO-mi isumaqatigiissutit.

4.5. Suliassaqarfiit Danmarkimi naalackersuisut isumaat malillugu naalagaaffimmi oqartussaniiginnartariaqartut.

Taaneqareersutut siunnersuummi § 4-miippoq Danmarkimi naalackersuisut Naalackersuisullu isumaqatigiissutigisinnaasaanik aalajangersagaq, tassa suliassaqarfiit bilagimi taaneqarsimangitsut, Kalaallit Nunaannullu taamaallaat tunngassuteqartut, Kalaallit Nunaanni namminersortunit tiguneqarsinnaasut.

Naalagaaffeqatigiinnerli aammalu inatsimmi tunngaviusumi immikkut aalajangersakkat eqqarsaatigalugit Danmarkimi naalackersuisut isumaqarput suliassaqarfiit ilaat naalagaaffimmi oqartussaasunit tigummiinnarneqartariaqartut. Innersuussutigineqassaaq kalaallit oqartussaasuinut annertunerusumik pisinnaatitsissutit nuussisinnaaneq pillugu Inatsisinik atortitsinermut ministerqarfiup 3. november 2004 allakkiaa, inatsisissamut siunnersuumut bilag 2-tut ilanngunneqartoq.

Danmarkimi naalackersuisut isumaat malillugu pineqartut tassaapput naalackersuinikkut aaqqissuussineq, naalagaaffimmi innuttaassuseqarneq, Eqqartuussiviit Qullersaat, nunanut allanut, isumannaallisaanermut illersornissamullu politikki, kiisalu nunap aningaasaatai aningaasanullu politikki. Tamakkua matuma kinguliini erseqqinnerusumik eqqartorneqarput.

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat tunngavigaat naalagaaffimmi inatsisit atortinnerannut Danmarkimi naalackersuisut isumaat, imatulli paasillugu ataatsimiititaliarsuarmi ilaasortat tamarmiunngitsut Danmarkimi naalackersuisut isumaat isumaqatiginngikkaat.

4.5.1. *Naalagaaffiup naalakkersorneqarneranut tunngasut*

Naalagaaffimmut naalakkersorneqarneranullu tunngasut inatsisip tunngaviusup iluani Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussannut tunniunneqarsinnaanngillat. Assersuutigalugu pissutsit kunnigkormiunut tunngasut namminersorlutik oqartussanut nuunneqarsinnaassanngillat.

Aamma ilaatigut suliassa qarfiit Folketingip sulineranut Danmarkimiluunniit naalakkersuisut Kalaallit Nunaannut tunngasumik ingerlataat, ilanngullugit danskit ministeriisa inatsisit tunngavigalugit akisussaaffiinut tunngasut, namminersorlutik oqartussanut tunniunneqarsinnaassanngillat. Apeqqutit taamaattut malittarisassa qarput ministerit akisussaaffii pillugit inatsimmi aammalu rigsret pillugu inatsimmi.

Taamaapputaaq Folketingimut qinersisarnermut tunngasut, ilanngullugit kalaallit folketingimi ilaasortaatitassaannik marlunnik qinersisarnermik maleruaqqusat, aamma qinersisinnaatitaaneq qinigaasinnaanerlu pillugit maleruaqqusat.

Inatsimmi tunngaviusumi §§ 45-47-imi pine qarput danskit naalagaaffiata aningaasaatai. Danskit naalagaaffiata isertitai aningaasartuutaalu pillugit apeqqutit tamarmik naalagaaffimmi oqartussaasuniippat, pisinnaatitaaffiup ilaannai Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut tunniunneqarsinnaanatik.

Naalagaaffiup naalakkersorneqarneranut atasutut aamma assersuutigineqarsinnaavoq inatsisinik , peqqussutinik nalunaarutinillu, naalagaaffimmi oqartussanit suliareqarsimasunik nalunaarutiginnittarneq. Taamaattumik Folketingip inatsisaanik il.il. Kalaallit Nunaanni nalunaaruteqartarnermik apeqqut inatsisissamut siunnersuut malillugu Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut isumagisassanngortinneqarsinnaanngilaq.

Kunneqarfimmi ilisarnaatit pillugit apeqqut – ilisarnaatit naalagaaffimmut tamarmut atortut – naalagaaffimmi oqartussaasut ataanniippoq, pisinnaatitaaffik Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut nuunneqarsinnaanani. Taamaattumik naalagaaffimmi oqartussaasut suliassaattut isigisariaqarpoq danskit erfalasuata naalagaaffiullu ilisarnaataasa il.il. Kalaallit Nunaanni atornissaannik aalajangersagaliornissaq.

Aamma innersuussutigineqassapput matuma kinguliini imm. 4.6.3 Kalaallit Nunaanni naalagaaffimmi oqartussaataitasunut sulisuinullu tunngasumik maleruaqqusanut tunngasut.

4.5.2. *Naalagaaffimmi innuttaassuseqarneq*

Naalagaaffimmi innuttaassuseqarnermut tunngasut inatsisit tunngaviusut iluanni Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut tunniunneqarsinnaanngillat.

Naalagaaffimmi innuttaassuseqarnermik suliassaqarfimmut ilaavoq Danmarkimi innuttaasutut pisinnaatitaaffeqalersinnaanermik, taamaattumillunniit arsaarinnissinnaanermik apeqqut. Danmarkimi innuttaasutut pisinnaatitaaffeqarneq inatsisitigut assigiinngitsutigut sunniuteqarpoq, aamma kunngeqarfimmi sumiluunniit atuuttunik, assersuutigalugu ilanngullugu Folketingimut qinersisinnaaneq.

Danmarkimi innuttaasutut pisinnaatitaaffimmik tunniussinissamut tunngaviuvoq inatsimmi tunngaviusumi § 44, nunat allamiut kikkullunniit inatsit saneqqullugu Danmarkimi innuttaasutut pisinnaatitaaffeqalersinnaanatik. Aalajangersakkap taassuma kinguneraa Folketingi Danmarkimilu naalackersuisut kisimik peqatigiillutik taamatut akuersissuteqarsinnaammata.

Taamaattumik Danmarkimi innuttaasutut pisinnaatitaaffimmik annerusutigut tunniussisoqarsinnaavoq inatsisissamik siunnersuutip Folketingimi isumaqatigiissutigineqarneratigut, tassa Danmarkimi innuttaasutut pisinnaatitaalernissamik qinnuteqartut aqqi taagorneqarlutik ilanngunneqartarlutik (naalagaaffimmi innuttanngortitsineq). Aamma Folketingi naalagaaffimmi innuttaasutut pisinnaatitaaffiliinermik inatsimmi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 422, 7. juni 2004, maleruaqqusat malillugit nunat allamiut, pissutsini immikkut ittuni erseqqissarlugit taaneqarsimasuni, Danmarkimi innuttaasutut pisinnaatitaaffeqalersinnaapput, suliassani pineqartuni Folketingi akuliutinngikkaluarlugu.

4.5.3. *Eqqartuussiviit Qullersaat*

Inatsisissamut siunnersuutip imaraa Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat eqqartuussisaatsimik tigusisinnaanerat, ilanngullugu eqqartuussivinnik pilersitsineq, tak. siuliinni imm.4.4.9-mi allassimasut.

Kalaallit Nunaatali inatsimmi tunngaviusumi periarfissatitaasut iluanni Eqqartuussiviit Qullersaat tigusinnaanngilaa. Inatsimmi tunngaviusumi allassimavoq naalagaaffimmi ataatsimik, ataatsimoorussamik eqqartuussiveqartoq (Eqqartuussiviit Qullersaat), taamaattumik naalagaaffimmi killissarititaasut iluanni pilersitsoqarsinnaanngilaq eqqartuussivinnik arlalinnik taassuma assinginik.

Taamaalillugu Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut tunniunneqarsinnaanngillat pisinnaatitaaffiit Eqqartuussiviit Qullersaata aqqissuussaananat il.il. tunngasut, ilanngullugit

Eqqartuussiviit Qullersaanni eqqartuussinerni suliassat Kalaallit Nunaanneersut suliarineqarnissaannut maleruaqqusaliorneq, imaluunniit suliassiissutit suut Eqqartuussiviit Qullersaannut suliassanngortinneqarsinnaanersut. Taamaalillugu Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat tamatuma kingunerisaanik pisinnaatitaaffilerneqarsinnaanngillat aalajangissallugu kalaallit eqqartuussissuserisut kikkut Eqqartuussiviit Qullersaanni najuussinnaatitaassanersut.

Taamatuttaa Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat Eqqartuussiviit Qullersaata suliaanut atasumik apeqqutit assigiinngitsut malittarisassiorsinnaassanngilaat. Assersuutigalugu namminersorlutik oqartussat aalajangersinnaassanngilaat Eqqartuussiviit Qullersaanni eqqartuussutaasimasumik qaqqitseqqinnissaq.

Eqqartuussiviit Qullersaata naalagaaffimmi eqqartuussiviit qullersaattut qanoq paasisariaqarneranut tunngatillugu innersuussutigineqassaaq matuma kinguliini imm. 4.6.1.

4.5.4. Nunat allanut tunngasunut, illersornissamut isumannaallisaanermullu politikki.

Nunanut allanut, isumannaallisaanermut illersornissamullu politikkimi pisinnaatitaaffiit inatsimmi tunngaviusumi § 19 naapertorlugu Danmarkimi naalakkersuisuniipput. Danmarkimi naalakkersuisut isumaat malillugu pisinnaatitaaffiit taakku Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut nuunneqarsinnaanngillat.

Inatsimmi tunngaviusumi § 19-mi aalajangersakkani allasimavoq ”Kunngi (naalakkersuisut) naalagaaffik sinnerlugu pissutsinut nunat assigiinngitsut akornannut tunngassutilitsigut qanoq iliuuseqartartussaasoq”. Nunanut allanut tunngasunik suliaqartarnermik inatsit malillugu nunanut allanut politikki Nunanut allanut Ministereqarfimmu atavog. Ministereqarfiilli assigiinngitsunik akisussaaffillit ilaat suliassaqarfimmik iluanni nunanut allanut tunngasunik annertuunik suliaqartarput. Pissutsini taamaattuni Nunanut allanut Ministereqarfik ataqaqatigiissaarisutut oqartussaavoq, assersuutigalugu tak. nunat assigiinngitsut akornanni ingerlatsinermik isumaqatigiissuteqartarnerit pillugit Statsministeriap kaajallaasitaa nr. 15. 20. januar 1977-imeersoq.

Qanoq iliuutsit § 19-mi taagorneqartut tamakkiisumik taagunngikkaluarlugit oqaatigineqarsinnaavoq nunanut allanut tunngasutigut piginnaatitaaffimmut ilaatigut makku ilaammata: nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiinnikkut aalajangersaaneq isumaqatigiissuteqarnerlu, aammalu isumaqatigiissutinik taamaattunik isumaqatiginninniuteqarnerit, nunanut allanut aallartitanik ”nassiussineq” ”tigusinerlu”, naalagaaffinnik naalakkersuisunillu nutaanik akuersissuteqarneq, nunanut allanut oqartussaasunut nunanut allanut politikkimut tunngasut pillugit atassuteqarnerit, nunat assigiinngitsut akornanni

ataatsimeersuarnernut il.il. peqataatitassanik toqqaasarneq, aamma aallartitanut taamaattunut ilitersuusiortarneq, kiisalu sakkutooqarnikkut pinngitsaaliiniutinik atuissamik aalajangiinerit, kunngeqarfiullu killeqarfianut tunngasut.

Pissutsit ilaasigut § 19-mi aalajangersakkat avataasigut pisinnaatitaaffiit atapput nunanut allanut, isumannaallisaanermut illersornissamullu politikimut. Assersuutigalugu apeqqutit Nunanut allanut politikimi ataatsimiititaliaq (Det udenrigspolitiske Nævn) pillugu inatsimmi 15. marts 1954-imi malittarisassiunneqarsimasut, nunanut allanut tunngasunik sullissisarfik pillugu inatsit 13. april 1983-imeersoq, ineriartortitsinissaq pillugu nunat assigiinngitsut akornanni suleqatigiinnermut tunngasunik allannguutilik, konsuleqarnikkut atassuteqarnerit pillugit inatsit 8. marts 1972-imeersoq, aallartitaqarnikkut atassuteqarneq pillugu inatsit 18. juni 1968-imeersoq, nunat assigiinngitsut akornanni kattuffiit il.il. pisinnaatitaaffii unnerluutigineqarsinnaannginnerilu pillugit inatsit 30. november 1983-imeersoq, kiisalu inatsit 28. april 1971-imeersoq nunani avannarlerni suleqatigiinnermut tunngasoq, kingusinnerusukkat allanngortitaq.

Apeqqutit inatsisitigut aalajangersorneqarsimasut aamma allat nunanut allanut politikimut isumannaallisaanissamullu politikimut atasutut isigisariaqarput. Assersuutitut taaneqarsinnaapput inatsisit naalagaaffimmi innuttaasut pisussaafiinut sunniutilimmik kunngeqarfiup killeqarfianik aalajangiinertallit, ilanngullugit imaatigut killeqarfik, aalisarnermut killeqarfik, aningaasarsiorfittut killeqarfik il.il. aamma apeqqutit inatsisitigut maleruaqqusaluuusat allat nunanut allanut isumannaallisaanermullu politikikkut iliuitsinut ima attuumassuteqartigisinnaapput, suliassaqarfinnut nunanut allanut sillimaniarnikkullu politikimut atasutut isigisariaqarlutik. Assersuutigalugu taaneqarsinnaapput NATO-mi sakkutuut inatsisitigut inissisimanerannik isumaqatigiissuteqarneq pillugu inatsit 29.april 1955-imeersoq, aammalu NATO-mi sakkutuut qullersaqarfiaq pillugu protokoli, kiisalu Danmarki sakkutuut nalinginnaasut misissuiffiqeqartarnerat.

Imaanngilaq taagorneqartut kingunerannik aaqqissuussisoqarsinnaanngitsoq nunanut allanut politikip ilaanut tunngasutigut Naalakkersuisut naalagaaffik sinnerlugu qanoq iliuuseqarsinnaatillugit. Matuma kinguliini imm.7.4 innersuussutigineqassaaq.

Sakkutooqarnermut isumannaallisaanermullu politikip ilaasa avataaneersunut tunngasortaasa saniatigut suliassaqarfinnut aamma ilaapput sakkutooqarnermut tunngasuni aaqqissuussinerit, ilanngullugit sakkutooqarnerup aaqqissugaaneranut tunngasut, sakkutooqarnerup assigiinngitsunut agguarneqarnera, sakkutuunut atugassarisitaasut, kiisalu sakkutooqarnermi illuutit, sakkut atortullu allat.

Danmarkimi sakkutooqarnerup, sakkutooqarnermi siunertat, suliassat aaqqissugaanerlu il.il. pillugit inatsimmi §§ 3-7 malillugit NATO-mut ilaasortatut iligiit sakkutuui suleqatigalugit, suliassaraa

aaqqiagiinngissutaasinnaasunik pitsaaliuinermi peqataanissaq, ajornartorsiutaalersunik aqutsineq, kiisalu iligiit periaaserisartagaat naapertorlugit NATO-p ingerlatsivigisartagaanik illersuinissaq. Sakkutuut naalagaaffiup namminersorsinnaassusianik innarliiniarsinnaanernik paasiniaallutillu pitsaaliuisinnaapput, aammalu peqataassallutik tatiginninnermik pilersitsiniarnermi patajaassutsimullu iluaqutaasinnaasunik sulianut, kiisalu nunat NATO-p avataaniittut sakkutooqarnikkut suleqatigissallugit. Sakkutuuttaaq sakkutuut periaaserisartagaat atorlugit suliassaraat aaqqiagiinngissutinik qaangiinarneq, suliassallu allat eqqissisimaannarnissamut, eqqissisimalersitsissutaasinnaasunut, ikiuiniarnermut assigisaannullu tunngasut. Sakkutooqarneq pillugu inatsit naapertorlugu sakkutuut suliassaasa ilagaat sorsunnerit ajunaarnersuilluunniit kingunerinut inooqatigiinni piareersaatit piareersimaffigissallugit, ilanngullugit tamakkiisumik sakkuttooqarnerup immikkoortuisa allat tapersersornissaat suleqatiginissaallu.

Suliassamik naammassinninnissamut sakkutuut kunngeqarfiup iluani nakkutilliillutillu misissuisassapput, ilanngullugit kunngeqarfiup ilaaniittuni nunani avannarlerni, namminersortuunerup innarlerneqarnissaa pitsaaliornissaalu. Tamanna pisassaaq imarsiutit atorlugit nakkutilliinikkut.

4.5.5. Nunap aningaasaatai aningaasanullu politikki

Naalagaaffeqatigiinneq tunngavigalugu nunap aningaasaataanut aningaasanullu politikkimik aalajangiisinaaneq Kalaallit Nunaanni namminersortunut nuutinneqarsinnaanngilaq.

Aningaasaatinut politikkiimiipput aningaasat suut akiliutaasinnaasutut atugassanngortitaasinnaallutillu atorneqarsinnaanerannik apeqqut, aamma aningaasaatit nalingat (kurs) qanoq aalajangerneqarsinnaanersoq.

Aningaasanut politikkiimiipput qanoq iliuutsit aningaasanik tuniniaanermut pisiniartarnermullu tunngasut, tak. Nationalbanki pillugu inatsimmi § 1, taanna malillugu Danmarkimi Nationalbankip inatsit peqqussutillu inatsimmut tunngasut naapertorlugit suliassaralugu kunngeqarfimmi isumannaatsumik aningaaseriveqarnissaq aammalu aningaasanik nioqquteqartarneq akiligassarsisitsisarnerlu ajornanninnerulersillugillu naleqqussassallugit.

4.6. Apeqqutit allat

4.6.1. Kalaallit Nunaanni eqqartuusseriaaseq pillugut immikkut taasassat

Inatsisissamut siunnersuummi § 2, imm. 1, tak. § 3, imm.2, naapertorlugu eqqartuusisarneq Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat tigusinnaavaat, ilanngullugu eqqartuussivinnik

pilersitsineq, naalagaaffimmi oqartussat isumaqatiginiareerlugit piffissami aalajangikkaminni. Siuliini imm. 4.4.9 innersuunneqarpoq.

Tamatuma kingunerisaanik Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinnik immikkut pilersitsisinnaapput. Eqqartuussiviit suliassaqrarfiup ”eqqartuussisaaseq, ilanngullugu eqqartuussivinnik pilersitsineq”, tiguenerata kingorna eqqartuussiviit pilersissinnaasai tassaapput inatsit tunngaviusoq naapertorlugu eqqartuussivittut isigineqartut. Tamanna naapertorlugu siunnersuummi § 1-imi naatsorsuutigineqarpoq eqqartuussiviit taamaattut Kalaallit Nunaanni eqqartuussisussaataaassasut. Eqqartuussivinnik Namminersorlutik oqartussat pilersitsinerat pillaaarnermik inatsisip iluani eqqartuussivinni aalajangeeqataasartut eqqartuussisullu tiguinnakkat peqataatitaasarnissaannik piumasaqaataasut naapertorlugit soorunami pisassaaq, tak. inatsimmi tunngaviusumi § 65, imm. 2, kiisalu eqqartuussiviit pituttugaannginnissaannik piumasaqaat.

Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarnermi eqqartuussivinni suliassaqrarfiit tamarmik iluanni eqqartuussinermi suliassat ingerlanneqarsinnaassapput. Taamaalillutik eqqartuussiviit Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanit pilersinneqartut – suliassani Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinnut atasuni – eqqartuussisinnaassapput suliassani naalagaaffimmi oqartussaasunut atasuni, aammalu suliassani Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut atasuni.

Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat eqqartuussisarnermik tigusinnaanerannik, tassungalu atatillugu eqqartuussivinnik pilersitsisinnaanerannik siunnersuummi naatsorsuutigineqarpoq namminersorlutik oqartussat eqqartuussivinnik pilersitsisinnagit – tamatumuunakkullu eqqartuussisarnermik tigusitinnagit – inatsisiliortoqarsinnaassasoq suliassat Kalaallit Nunaannut tunngasut Eqqartuussiviit Qullersaanni suliarineqarsinnaanngorlugit. Inatsisini taamaattuni maleruagassaqartariaqarpoq Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat eqqartuussivimmi pilersitaanni aalajangiiffigisassat suut Eqqartuussiviit Qullersaannut suliassanngortinneqarsinnaassanersut. Tassunga atatillugu aalajangerneqarsinnaassaaq Eqqartuussiviit Qullersaannut suliassanngortitsisoqassappat suliamik ingerlatsinissamik Kalaallit Nunaanni ataatsimiititaliamit akuerineqarsimanissaa piumasarineqartoq – kalaallit inuiaat sinniisuutitaannik peqataasoqarsinnaassalluni.

Tassunga atatillugu oqaatigineqassaaq Danmarkimi naalakkersuisut pisariaqarsinnaasutut isigimmassuk, Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat eqqartuussivimmi pilersitaanni aalajangigaasimasup Eqqartuussiviit Qullersaannut suliassanngortinneqarsinnaanera, suliassami pineqartumi inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat imaluunniit Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Europami Isumaqatigiissut (Den europæiske Menneskerettighedskonvention) naapertorlugu pingaarutilinnik aalajangiiffigisassanik apeqquteqarpat.

Taamaaqataanik Danmarkimi naalackersuisut isumaqarput pisariaqartillugu suliassamik Eqqartuussiviit Qullersaannut suliassannortitsoqarsinnaasariaqartoq suliassami apeqqutinik pingaarutilinnik saqqummersoqarpat, ilanngullugit pingaartumik Kalaallit Nunaannut Danmarkimullu attuumassuteqartunik inatsisinut tunngasunik isummerfigisassanik. Assersuutigalugu akuerineqarnikkut pisariaqalersinnaavoq suliassamik Eqqartuussiviit Qullersaannut suliassannortitsineq, suliassami apeqqutinngorsimappat inatsisinut tunngasunik Kalaallit Nunaanni Danmarkimiluunniit maleruaqqusat malillugit aalajangiisoqassanersoq.

Danmarkimi naalackersuisut isumaat malillugu naalagaaffimmi oqartussaasut Kalaallit Nunaanni eqqartuussutit suliarineqarnerat Eqqartuussiviit Qullersaanni suliarineqarnissaannik maleruaqqusat taaneqartut inatsisiliuunneqarnissaat, ilanngullugit suliassat suut Eqqartuussiviit Qullersaannut suliassannortinneqarsinnaanerannik maleruaqqusat, tak. siuliini imm.4.5.3, taamaassappallu eqqartuussutinik ingerlatsinissamut akuersisartunik ataatsimiititaliamik nutaamik Kalaallit Nunaanni pilersitsinissamik apeqqut, taassuminnga isummerfigineqarsinnaalluni Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussaanit eqqartuussivimmi pilersinneqarsimasumi aalajangaq Eqqartuussiviit Qullersaannut suliassannortinneqarsinnaanersoq. Danmarkimi naalackersuisut – eqqartuussisarnermik inatsimmik Kalaallit Nunaat tigisitinnagu aammalu Naalackersuisut isumaqatiginiareerlugit – periaatsit taagorneqartut tunngavigalugit inatsisissamik taamaattumik siunnersuuteqarsinnaapput.

Eqqartuussiviit Qullersaata suliassaanik piareersaanissaq eqqarsaatigalugu maleruaqqusassatut taagorneqartutigut isumannaarneqartariaqarpoq Kalaallit Nunaanni eqqartuussutaasimasut – aalajangiinerit pingaarutilit il.il. – amerlannigitsuinnaat Eqqartuussiviit Qullersaannut suliassannortinneqartarnissaat.

Kalaallit Nunaanni eqqartuusseriaatsimik aaqqissuussinermi najoqqutarineqartariaqarput innuttaasut suliassani pillaassutaasuni eqqartuussivinni assigiinngitsuni marlunni suliassannortitsisinnaatitaanerannut tunngasut (Den europæiske Menneskerettighedskonventionimi protokol nr. 7) aamma parnaarussigallartarneq pillugu suliassani (inatsimmi tunngaviusumu § 71, imm. 4).

Tamanna tunngavigalugu naatsorsuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarnerup iluani Eqqartuussiviit Qullersaata saniatigut eqqartuussivinnik marlunnik peqartuassasoq, Kalaallit Nunaanni eqqartuussutit pingaarnerusutigut eqqartuussiviit taamaattut allersaanni suliassannortinneqarsinnaassallutik. Tamatumuunakkut eqqartuussivinni marlunni suliassannortitsisinnaaneq killissarititaasut iluanni ajornaquteqassanngilaq, Eqqartuussiviit Qullersaanni suliarineqarsinnaassallutik Kalaallit Nunaanni eqqartuussutaasimasut amerlannigitsuinnaat.

4.6.2. Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat pisinnaatitaaffiisa naalagaaffeqatigiinnerup killingisa iluanni killilernerat

Kalaallit Nunaata iluanut tunngasuinnaat Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut nuutinneqarsinnaapput. Tassa imaappoq suliassaqarfinnut tigusanut tunngatillugu Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat inatsisiliornissamat aqutsinissamullu piginnaatitaaffiat taamaallaat Kalaallit Nunaanni atortoq, naalagaaffiup sinneranut atuunnani.

Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat piginnaatitaaffiisa taamaallaat Kalaallit Nunaanni atorsinnaanerannik aalajangiinnikkut akornutissaqassanngilaq namminersorlutik oqartussat inatsisiliaasa pisariaqartumik annertussusilimmik Kalaallit Nunaata avataani iliuuserineqarsimasunut aamma atorsinnaatitaanissaat. Ilaatigut pillaaasarnermut tunngasutigut ajornassanngilaq – Danmarkimi pillaaasarnermik inatsit naapertorlugu – aalajangissallugu inuit Kalaallit Nunaannut immikkut atassuteqartut pissutsit naapertorlugit pillarneqarsinnaasarnissaat Kalaallit Nunaata avataani pinerluutiminnut.

Tassunga atatillugu aamma taaneqarsinnaavoq inuutissarsiutitigut ilinniartitaanerit pillugit Kalaallit Nunaannut inatsimmi § 5-imi aalajangerneqarsimammat, tak. inatsit nr. 582, 29. november 1978, namminersornerullutik oqartussat maleruaqqusaliorsinnaasut inuit Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqartut, Kalaallit Nunaanni Danmarkimiluunniit inuutissarsiutinik ilinniarnerni peqataasut ilinniarnerminni ikiorserneqartarnissaannik.

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu inatsisit akornanni aaqqiagiinnigissutaasinnaasut pillugit matuma kinguliini imm. 4.6.4 innersuunneqassaaq.

4.6.3. Pissutsit danskit oqartussaasuisa Kalaallit Nunaanni sulinerannut sulisuinullu tunngasut pillugit inatsisiliorneq

Siuliini imm.4.5.1-mi taaneqartut naalagaaffiup naalakkersorneqarneranut tunngasumik suliassaqarfik Danmarkimi naalakkersuisut isumaat malillugu naalagaaffimmi oqartussaasunit tigungmiinnarneqassaaq. Oqaatigineqareersut tamatumaa ilaatigut kinguneraa Folketingip suliaanut tunngasut imaluunniit Kalaallit Nunaannut tunngassutilinnik naalakkersuisut suliaat, ilanngullugit Danmarkimi ministerit inatsisit malillugit akisussaaffii, naalagaaffimmi oqartussaasunit ingerlanneqaannassasut.

Tassunga atatillugu inatsisissamat siunnersuummi uani naatsorsuutigineqarpoq naalagaaffimmi oqartussaasut piginnaatitaaginnassasut aalajangissallugu maleruaqqusat qanoq ittut naalagaaffimmi oqartussaasut Kalaallit Nunaanni suliaannut atuutissanersut. Taamaalillugu inatsisissamat siunnersuutip atuutilernerata kingorna naalagaaffimmi oqartussaasut aalajangersinnaajuassavaat,

assersuutigalugu naalagaaffiup sinniisuutitaata (rigsombudsmand) suliaanut maleruaqqusaliorneq maleruaaqusanillu nalinginnaasunik aqutsineq.

Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni sinniisuutitaqarfiani sulisut pisussaaffii akisussaaffiilu pillugit arlalinnik apeqquteqarpoq, inatsisissamut siunnersuut malillugu naalagaaffimmi oqartussaasut piginnaatitaaffiinut ataannartussanik. Apeqqutit ilaat tassaapput naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni sinniisuutitaqarfiani sulisut atorfimminnut atatillugu sunik immikkut pisussaaffeqarnerisut, aammalu tamakkua Danmarkimi tjenestemandit pillugit inatsisit ataanniiginnarsinnaassallutik.

Aamma pissutsit naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni sinniisuutitaanut tunngasut misissorneqartarnissaanik apeqqut naalagaaffimmi oqartussaasut piginnaatitaaffianniiginnassaaq.

Danmarkimi sakkutooqarnermi sulisut eqqarsaatigalugit immikkut atorput sakkutuunik pillaaarnermik inatsimmi sakkutuunillu eqqartuussisarnermik inatsimmi immikkut aalajangersakkat, tak. inatsit nr. 530, aamma 531, 24. juni 2005-imeersut.

4.6.4. Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni inatsisitigut akerleriissutitt

Ullumikkut atuutereerput suliassarfiit arlaqartut iluanni Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu maleruaqqusat assigiinngitsut, taamaattumillu suliassani Kalaallit Nunaannut Danmarkimullu tunngassutilinni Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu inatsisitigut akerleriissuteqartoqalersinnaavoq.

Assersuutigalugu apeqqutinngorsinnaavoq inatsisinut tunngasoq aalajangersimasoq naliliiffiqeqassanersoq maleruaqqusat Kalaallit Nunaanni atuuttut malillugit, imaluunniit maleruaqqusat Danmarkimi atortut malillugit. Apeqqutinngorsinnaavortaaq Kalaallit Nunaanni oqartussaasut aalajangigaat Danmarkimi akuerineqarlunilu – aamma akerlianik - naammassisassanngortinneqarsinnaanersoq.

Inatsisissamut siunnersuutip atulersitaaneratigut suliassarfiit arlaqartut Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut nuutinneqarnerata peqatigisaanik - ilanngullugit innuttaasunut pingaaruteqarluinnartunut tunngasut, soorlu inatsisit pillaaarnermut tunngasut, eqqartuussisarnermut tunngasut, inatsisit ilaqutariinnermut tunngasut inatsillu nalinginnaasoq pisuussutinut tunngasoq – apeqqutinik taamaattunik saqqummersoqartarnissaa annertusiartussasoq ilimagisariaqarpoq.

Inatsisissamik siunnersuutikkut matumuuna isummerfigineqanngilaq apeqqutit taamaattut qanoq ilionnikkut aqqiivigineqartassanersut suliassaqarfiit Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsinnaasut iluanni, inatsisissamik siunnersuut atortussanngortitaasimasoq tunngavigalugu. Tamatumunnga ilaatigut pissutaavoq pisariaqassanngimmat apeqqutinngorsinnaasut suliassaqarfiit ataasiakkaat iluanni assigiimmik aqqiivigineqartarnissaat.

Tassunga taarsillugu naatsorsuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni oqartussaasut naalagaaffimmilu oqartussaasut isumaqatigiissuteqarnikkut allatullu ataqatigiissumik suleqatigiinnikkut pisariaqartillugu peqatigiillutik apeqqutinik pineqartunik oqaloqatiginnissutiginnittarnissaat.

5. *Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasatigut attaveqaatit*

5.1. *Aningaasatigut attaveqaatit pioreersut*

Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut maannakkut aningaasartuutai pingaarnersutigit ukununnga avinneqarsinnaapput:

Suliassaqarfiit Kalaallit Nunaanni oqartussanit ingerlanneqartut ataatsimoortumik tapiissutinik naalagaaffimmit aningaasaleeqataaffigineqartartut.

Suliassaqarfiit Kalaallit Nunaannut tunngasut naalagaaffimmit ingerlanneqartut.

1-imut: Suliassaqarfiit arlaqartut Namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 5 malillugu tiguneqarsimasut ullumikkut Kalaallit Nunaanni oqartussanit ingerlanneqartut ataatsimoortumik tapiissutinik naalagaaffimmit aningaasaleeqataaffigineqarlutik ingerlanneqarput. Assersuutigalugu makkuupput: meeqqat atuarfiinut tunngasut, suliffissaqartitsinermut inunnillu isumaginninnermut tunngasut, ilageeqarneq, avatangiisit, inuutissarsiutinut tapiissutit, peqqinnissaqarfik, pilersuineq, angallassineq, allakkanik isumaginnineq, innaallagiaq, imeq, kiassarneq, qatserisartoqarneq, umiarsualiviit, aqquuserngit, inissianik pilersuineq, boligstøtte, inissianik attartortitsineq aammalu oqarasuaatitigit attaveqaatit. Suliassaqarfiit tamakkua aningaasaleeqataaffiginerisigit ataatsimoortumik tapiissutitigit, inatsisini piginnaatitsissutini ataasiakkaani nalinginnaasumik killilersuutitigit, aammalu namminersornerunermik isuma naapertorlugu namminersornerullutik oqartussat ullumikkut ataatsimoortumik suliassanik pingaarnersuinissaminnut annertuumik kiffaanngissuseqareerput.

2-mut: Suliassaqarfiit Kalaallit Nunaannut tunngasut arlaqartut naalagaaffimmit suli ingerlanneqarput, aningaasartuutitai naalagaaffimmit akilerneqartarlutik. Assersuutigalugu makkuupput: politiit eqqartuussisoqarnerlu, pinerluttunik isumaginnineq, inunnut-, ilaqutariinnut-kingornussisarnermullu tunngasut, nunat allamiunut tunngasut, aningaasaqarnermut tunngasut

sillimmasiisarfeqarnerlu, uumasut nakorsaannut tunngasut annersaat, aalisakkat aalisakkanillu nioqqtissiat pitsaassusiinik nakkutilliinermut tunngasut ilaat, imarsionermut tunngasut annertunersaat, inatsisit pilersitseqqaartuunermut tunngasut, silaannakkut angallassinermut tunngasut, suliffinni avatangiisinut tunngasut, umiarsualivinni avatangiisinut tunngasut aammalu aalisarnermik nakkutilliisoqarneq.

Tamakkua saniatigut naalagaaffiup ilaatigut aningaasartuutigisarpai nunanut allanut- aamma isumannaallisaanermi politikkimi suliassat ingerlannerannut tunngasut.

Suliassaqarfii arlaqartut namminersorerullutik oqartussat aalajangerneratigut tiguneqarsimapput naalagaaffimmit aningaasaleeqataaffigineqaratik, namminersoreruneq pillugu inatsimmi § 4 naapertorlugu. Namminersorerullutik Oqartussat tamakkununga tunngasutigut inatsiliornermik akisussaaneq ingerlatsisutullu piginnaatitaaffiit tigusimavaat, tamatuma peqatigisaanik suliassaqarfinnut tamakkununga aningaasartuutit (nammineq aningaasaliisarneq) tigusimallugit. Akuersisartut oqartussaaneq namminersorerullutik oqartussanut nuunneqarsimalluni.

Tabel 1-mi takuneqarsinnaavoq naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tunngasumik aningaasartuutaasa ataatsimoortumik tapiissutitut tunniunneqartartut, aammalu suliassaqarfinnut allanut namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsinnaasunut naalagaaffiup aningaasartuutaanut takussutissiaq.

Tabel 1-imi takutinneqarpoq naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutitut ataatsimoortut aningaasartuutai, aningaasartuutaalu allat.

Tabel 1. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasartuutai (tapiissutit ataatsimoortut aningaasartuutaalu allat) 2006

	Mia kr.
Kalaallit Nunaanut tapiissutit ataatsimoortut, ilanngullugit aningaasat qanoq amerlatigisut sunut atorneqartarnerannut takussutissat	3,1
Kalaallit Nunaanni suliassaqarfinnut naalagaaffiup aningaasartuutai	0,3
Katillugit	3,4

Malugisassaq: Naalagaaffiup ataatsimoortumik aningaasartuutai tassaapput tapiissutitut ataatsimoortunut aningaasartuutit aammalu naalagaaffimmut tunngasut Kalaallit Nunaanni suliarineqarnerannut aningaasartuutit, ilanngullugit Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu aningaasartuutit. Tamatuma saniatigut naalagaaffiup naalagaaffimmi oqartussaasutut akilertarpai nunanut allanut tunngasunut isumannaallisaanermilu politikkimut tunngasumik aningaasartuutit. Aningaasartuutit tamakku tabellimi ilaangillat.

Tigusiffigisaq: Suliassaqarfinnut Kalaallit Nunaanut tunngasunut aningaasartuutit nalunaarsorneqarsimapput Finansministeriamit, ministereqarfinnit ataasiakkaanit paasisutissat tiguneqarsimasut tungavigalugit aammalu naalagaaffiup 2006-imut naatsorsuutai tungavigalugit. Nalunaarsuummiippat naatsorsuutit kisitsisitaasa ataasiakkaat agguarnerannut atatillugu kisitsisit missiliuussat.

5.2. Naalagaaffiup tapiissutaasa Kalaallit Nunaannut aningaasatigut sunniutai

Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutai 1979-imi namminersornerulernerup kingorna Kalaallit Nunaata aningaasaqarniarneranut, tamatumuunakkullu isertitanut imatut pingaarutaarukkiartuaarsimapput aammalu – Kalaallit Nunaanni namminermi nioqqustissioseq taamaaqqataanik qaffariartuaarsimalluni. Naalagaaffiup tapiissutaasa 1980-imi Kalaallit Nunaanni katillugit isertitat 40 %-ngajarigaat 2006-imi isertitat 22 %-iisa missiliorpaat.

Kalaallit Nunaat taamaalilluni piffissami namminersorneruffigisamini naalagaaffiup tapiissutaanik isumalluuteqarpallaarunnaarsimavoq, aningaasarsiornikkut nammineernerulersimalluni. Ataatsimoortumilli tapiissutit naalagaaffiullu Kalaallit Nunaannut aningaasartuutai allat Kalaallit Nunaanni isertitat suli annertuumik ilagaat, ataatsimoortumik tapiissutit landskarsip ullumikkut katillugit isertitaasa affaat sinnerlugit annertussuseqarlutik.

Tabel 2-mi takuneqarsinnaasut Kalaallit Nunaanni 2006-imi isertitat atorneqarsinnaasut 14,2 mia. kruuniupput, Danmarkimi 1.639,9 mia kruuniullutik. Kalaallit Nunaanni isertitat atorneqarsinnaasut inummut ataatsimut 2006-imi 249.400 kruuniupput, Danmarkimi 301.700 kruuniullutik. Kalaallit Nunaanni akit ataatsimut isigalugu Danmarkimi akiniit 13½ pct.-imik qaffasinnerugunartut eqqarsaatigigaanni, Kalaallit Nunaanni inummut ataatsimut isertitat atorneqarsinnaasut Danmarkimi akinut uuttorlugit 2006-imi 219.600 kruuniupput. Akit assigiimmik angissusiannut uuttorlugit Kalaallit Nunaanni inuup ataatsip isertitai, naalagaaffiup tapiissutai ilanngullugit, Danmarkimi inuup ataatsip isertitaaniit 27 pct. missiliorlugu appasinnerupput.

Tabel 2. 2005-imi isertitat tamarmiusut atorneqarsinnaasut (bruttonationalindkomst) imminnut sanilliunnerat.

	Kalaallit Nunaat	Danmarki
BNI atorneqarsinnaasut, mia kr.	14,2	1.639,8
BNI atorneqarsinnaasut, inummut ataatsimut 1.000 kr.	249,4	301,7
BNI atorneqarsinnaasut inummut ataatsimut, pisissutigineqarsinnaanerannut iluarsillugu, 1000 kr.	219,6	301,7

Paasissutissanik piffigisat: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik, Danmarks Statistik aamma Namminersornerunermik ataatsimiititaliarsuup nammineq naatsorsugai.

Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutaasa Kalaallit Nunaanni aningaasaqarniarnermut suli annertuumik pingaaruteqarnerat, aammalu Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni isertitaasartut suli annertuumik assigiinnigissuteqarnerat annertuumik pingaaruteqarsimapput aningaasaqarniarneq pillugu inatsisissamik siunnersuummi aalajangersagassatut isumaliutinut.

5.3. *Inatsisissamut siunnersuut malillugu aningaasatigut attaveqaatit*

5.3.1. *Siunissami aningaasatigut attaveqaatissat imarisassaas pingaarutillit*

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasatigut attaveqaatissanut siunnersuutit imarisaas pingaarnerit makkuupput:

1. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut ukiumut aalajangersumik tapiissutigisassavai 2007-imi ataatsimoortumik tapiissuutit amerlaqataat, tassa 3.202,1 mio kr., tak. § 5.
2. Suliassaarfiit inatsit taanna malillugu Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanit tiguneqartussat piffissamit tiguneqarfiminniit Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanit aningaasalersorneqalissapput, tak. § 6.
3. Kalaallit Nunaata nunataata ataani aatsitassarsiornermi siunissami isertitaasartussat Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat pisassavaat, tak. § 7, imm.1.
4. Naalagaaffiup Namminersorlutik Oqartussanut tapiissutai apparneqassapput Kalaallit Nunaanni aatsitassanik qaammatisiutit malillugit ukiumi pineqartumi isertitat 75 mio kr.nit amerlanerussutaasa affaannut naleqquttunngorlugit, tak. § 8. Tassunga atatillugu naatsorsuutigineqarpoq naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut tapiissutai millippata 0 kruuninngorlutik, taava tamatuma kingorna ukiuni tulliuttuni Namminersorlutik Oqartussanut tapiissuteqartoqassanngitsoq, illuatungeriit allamik isumaqatigiissuteqanngippata.
5. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut tapiissutai millippata 0 kruuninngorlutik, Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiinnialissapput Namminersorlutik Oqartussat naalagaaffiullu aningaasatigut siunissami attaveqarnissaas pillugu, tak. § 10. Isumaqatiginninniarnerni ilaatigut ilanngunneqassapput Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat avinneqarnissaas aammalu naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut tapiissutaasa nanginneqarnissaannik apeqqut. Illuatungeriit arlaannaalluunniit pisussaasataannilaq isumaqatiginninniarnerni aalajangersumik angusaqarnissaminut. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat avinneqarnissaannik illuatungeriit isumaqatigiissuteqanngippata, isertitat Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat pisassavaat, ilanngunagit Danmarkimi pisortatut oqartussat selskabit il.il. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlataqartut akileraarutaannit, akitsuutinit piginneqatiginnissutaannillu isertitaat. Naalagaaffiup Namminersorlutik Oqartussanut tapiissutai millippata 0 kruuninngorlutik, illuatungeriillu naalagaaffiup tapiissutaasa nangeqqinneqarnissaannik isumaqatigiissuteqanngippata, naalagaaffik ukiuni tulliuttuni Namminersorlutik Oqartussanut tapiissuteqassanngilaq. Innersuunneqassapput imm. 1.3.7. aamma § 10-mut oqaaseqaatit.

Tamatuma saniatigut inatsisissamut siunnersuummiippoq Danmarkimi ilisimatusarnikkut ingerlatsivinni susassaqtuni Kalaallit Nunaata aatsitassanut tunngasutigut siunnersorneqarsinnaanera aammalu ilisimatusarsinnaanera, tak. § 9. Siunnersuut suleqatigiinnissamut missingersuusiap ataatsimoortup ilagaa, tak. imm. 1.3.6.

5.3.2. *Siunnersuutip tunuliaqutaa*

Namminersorlutik Oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasatigut attaveqaatit pillugit inatsisissamut siunnersuummi aalajangersakkat oqaasertalersorneranni imminnut ataqatigiissinniarneqarsimapput pisinnaatitaaffiit (piginnaatitaaneq) aammalu pisussaaffiit (aningaasatigut akisussaaneq), peqatigisaanik Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni isertitat assigiinningsutaat sianiginiarneqarluni.

Pingaartinneqarsimavoq Kalaallit Nunaanni inuup ataatsip isertitaasa (naalagaaffiup tapiissutai ilanngullugit) Danmarkimi isertitaasartuniit 25 procentimik appasinnerunerat. Tamanna tunngavigineqarsimavoq siusinnerusukkut assersuutigalugu naalagaaffiup tapiissutaasa ikilisikkiartuaarneqannginnissaannut, tapiissutilli 2007-imi angissusiviattut angissuseqartinnissaannut, t.i. 3.202,1 mio kr. Siunertarineqaraluartoq Kalaallit Nunaata piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu naalagaaffimmiit tapiissuteqarfigineqartannginnissaa, siunnersuutikkut sianiginiarneqarsimavoq Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni inuuniarnermi atugarisat assigiinningsutaasa annerulersinneqannginnissaat, isertitat assigiinningsuteqareernerat eqqarsaatigalugu.

Inatsisissamut siunnersuutikkut tapiissutit ukiumut iluarsisuserneqartassapput ukiumi pineqartumi aningaasanut inatsimmi akit akissaatillu nalinginnaasumik nalilerneqarnerminni qaaffariaataannut naapertuuttunngorlugit. Procentip qaaffariaataasussap naatsorsorneqarnerani tunngavigineqarpoq atukkat akiinut naliliussat qaaffariaatissaattut eqqoriakkat aammalu naalagaaffiup akissarsianut naliliussaanut agguaqatigiissitsineq, 40/60-imik angissusiligaq. Tamatuma assigaa Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut 1988-imili ataatsimut tapiissutit angissuilerneqartarnerannik aalajangersagaq.

Aningaasatigut attaveqaatit siunnersuutigineqartunut tunngaviusoq pingaartoq alla tassaavoq politikikkut pisinnaatitaaffiup Kalaallit Nunaannut nuunneqarnissaata aammalu Kalaallit Nunaanni suliassaqarfiiit tiguneqartussaata nammineerluni aningaasalersorneqarnissasa imminnut ataqatigiissinneqarnissaat. Tamanna erserpoq Kalaallit Nunaata inatsit malillugu suliassaqarfinnik tigussaminik nammineerluni aningaasalersuinissaatigut Tamatumani pingaartinneqarsimavoq suliassaqarfiiit suut

tiguneqarnissaannik qaqugulu tamatuma pinissaanik inatsisissamut siunnersuut malillugu Kalaallit Nunaanni oqartussaasut aalajangernissaat.

Naatsorsuutigineqarpoq naalagaaffiup aningaasalersortuassagai suliassaqarfiit Kalaallit Nunaanni oqartussanit tiguneqarsimangitsut imaluunniit tiguneqarsinnaangitsut.

Naatsorsuutigineqarportaaq namminersorlutik oqartussat suliassaqarfimmik tigusinissaata tungaanut naalagaaffiup suliassaqarfimmi pineqartumi pitsaassutsimik qulakkeerinnissimajuarnissaa, Danmarkimi pitsaassutsip assinganik pitsaassuseqarnissaq qulakkeerlugu, Kalaallit Nunaannilu pissutsit immikkut ittut sianigalugit.

5.3.3. *Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat agguarneqarnissaat*

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat agguarneqarnissaat aalajangigaavoq Kalaallit Nunaanni pisuussutit aatsitassanit pisut pillugit inatsimmi (aatsitassanik inatsit) § 22-mi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 368, 18. juni 1998-imeersoq. Aalajangersakkakkut tassuuna Kalaallit Nunaanni pisuussutit aatsitassanit pisut pillugit inatsisip allannguutaanik inatsimmi nr. 844-mi 21. december 1988-imeersumi § 26-imi isertitat agguarneqarnissaannik aalajangersagaq allanngortinneqarani atuutiinnarpoq.

Isertitat agguarneqarnissaannik isumaqatigiissutip maannakkut atuuttup saqqummiunneqarneranut atatillugu aammalu isertitat suut pineqarnerannik nassuiaammut atatillugu aatsitassat pillugit inatsisip (§ 26-usimasup tunuliaqutarisaata) allanngortinneqarneranik inatsimmut 103-mut 17. november 1988-imeersumut oqaaseqaatini ilaatigut ima allassimasoqarpoq:

”Isertitat agguarnissaannut periaaseq maannamut atuuttoq (Kalaallit Nunaanni pisuussutit aatsitassanit pisut pillugit inatsimmi 1978-imeersumi) naapertorlugu selskabinit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermissamut akuerineqarsimasunit pisortat isertitaat Kalaallit Nunaanni namminersornerullutik oqartussat pisassavaat, tamatumali peqatigisaanik naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasaliissutaanut aningaasanngorlugit nuunneqartunut naligiissaatitut atorneqassallutik. Tamakkua saniatigut pisariaqarpat isertitat agguarneqassapput Danmarkimi naalakkersuisut namminersornerullutillu oqartussat akornanni erseqqinnerusumik isumaqatigiissuteqarnikkut.

§ 26, imm. 1 aamma 2-mi aalajangersagassatut siunnersuutit kingunerissavaat isertitat Danmarkip Kalaallit Nunaatalu akornanni avinneqartarnerata allannguuteqarnissaat, taamaalillugu Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi pisortat siunissami isertitaasa avinneqartarnerat Danmarkimiit Kalaallit Nunaannut aningaasanik ukiumoortumik nuutaasartunut attuumassutaarullugit.

Allanguutittaaq kingunerissavaa isertitat aqqissuussinermi ilaasut tamarmiusut ukiumut 500 mill. kruunit tikillugit avinneqartarnissaat naalagaaffimmut 50%-imik aammalu Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut 50%-imik, aningaasanit nuutaasartunit ilanngaatiginagit. Aningaasat taakku saniatigut isertitat avinneqartarnissaat Danmarkimi naalackersuisut aammalu namminersornerullutik oqartussat isumaqatigiinniarnertigut inatsisikkut aalajangerneqassapput, tak. imm. 4.

Taamatut 50%-50%-imik avitsineq naapertuutissaaq aatsitassanik aqqissuussinermi periaatsinut allanut, avitseqatigiinnissamik aammalu assigiimmik aalajangiisinnaanermik tunngaveqartunut. Peqatigiilluni ingerlatsiviup Nunaoil A/S-ip, naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat tamarmik immikkut 50%-imik aktiaateqarfigisaanni periaatsimut taanna naapertuuppoq. Nunaoil A/S-ip suliassaraa isumagissallugu Kalaallit Nunaanni ikummatissanik allanillu aatsitassarsiornermi Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu pisortat peqataanissaat, tak. inatsit nr. 595, 12. december 1984, inatsisikkut nr. 106-kkut 20. marts 1987-imeersukkut allangortinneqartoq.”

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut tunngasut ineriartortitaanerat Kalaallit Nunaanni siunissami inuutissarsiornermik ineriartortitsinermut pingaaruteqartorujussuannngorsinnaavoq, tamatumuunakkut isertinneqartalersinnaammata naalagaaffiup tapiissutaanut tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit taartaasinnaasut, tamatumani Kalaallit Nunaat aningaasarsiornikkut imminut napatissinnaanerulersinnaalluni.

Taamaassappat aatsitassarsiornerup Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut pitsaasumik sunniutigisinnaasai pilersinnaassapput nalinginnaasumik aningaasarsiornikkut, ilanngullugit sanaartukkanut il.il. aningaasaliissutitigut, aammalu sanaartukkat ingerlatinnerannut il.il. atatillugu nunaqavissunik sulisussarsisarnertigut, kiisalu pisortat piginneqatigiiffinniit isertitaasigut.

Inatsisissamut siunnersuut manna naapertorlugu Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat pissavaat. Naalagaaffiulli tapiissutaasa qanoq pineqarnissaannut apeqqutaasussaassaaq aatsitassarsiornermik ingerlatsinermi pisortat isertitaasa annertussusiat.

Siunnersuutikkut tassuuna namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai apparneqassapput ukiumi pineqartumi isertitat 75 mio kr.-nit amerlanerussutaasa affaannut naleqquttumik.

75 mio kr.nik ilaanggaasiineq pissaaq ujarlernissamut kajumissuseqarnerulersitsiniarluni tamatumuunakkullu Kalaallit Nunaat aningaasarsiornikkut imminut napitinnerulersinniarlugu.

Naatsorsuutigineqarpoq 75 mio kruunit aatsitassarsiornermi isertitanit ilanngaatigineqartussat naalagaaffiup tapiissutaasa millissutissaasa avataaniitinneqartussat inatsisip matuma atulernerata

kingorna 1. januarimiit akikut akissarsianullu naleqqussarneqartassasut. Naleqqussaaneq naalagaaffiup tapiissutaanut periutsit malillugit pisassaaq.

Aatsitassarsiornermi ukiumoortumik isertitat piffissap ilaatigut ikileriassappata (75 mio kr. siulliit saniatigut), ataatsimoortumik tapiissutit amerlineqassapput ikileriaatit affaasa amerlaqataannik. Assersuutigalugu ukiumi siullermi aatsitassanit isertitat 275 mio kruuniuppata, naalagaaffiup tapiissutai ikilineqassapput (275-75, 2-mik agguarlugit=) 100 mio kr. Taamaallillugu Namminersorlutik Oqartussat ukiumi siullermi isertitatut, aningaasartuutit ilanngaatigereerlugit, allassinnaavaat (275-100=) 175 mio kr. Ukiup aappassaani aatsitassanit isertitat 175 mio kruuninut ikileriarpata naalagaaffiup ukiumut tassunga tapiissutai ikilineqassapput (175 - 75, 2-mik agguarlugit=) 50 mio kr.. Namminersorlutik Oqartussat ukiup aappassaani isertitaat, aningaasartuutit ilanngaatigereerlugit, imaassapput (175-50 =) 125 mio kr. Tassa imaappoq aatsitassanit isertitat ukiumi siullermiit ukiup aappasaanut 100 mio kruuninik (275-175) ikileriarnerat Namminersorlutik Oqartussat isertitaasigut (aningaasartuutit ilanngaatigereerlugit) 50 mio kruuniussasut. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat ikileriarpata 0 kruuninngorlutik, naalagaaffiup tapiissutai 3.202,1 mio. kruuniussapput (2007-imi). Aatsitassanit isertitat kingunerannik ataatsimoortumik tapiissutit ikilinerannut aallaaviuvoq ukiut tamaasa 3.202,1 mio kruuniunissaat (2007-imi).

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat kingunerannik ikilippata 0 kruuninngorlutik, ukiumut tullermut tapiissutit aamma peerneqassapput, taamaallillugulu Namminersorlutik Oqartussanut tapiissuteqartoqaqqissanani, illuatungeriit akunnerminni allamik isumaqatigiissuteqarsimangippata, tassunga atatillugu tak. siunnersuummi § 10.

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat kingunerannik Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai 0 kruuninngorlutik ikilissappata tapiissutit ukiumut aamma tulluuttumut atorunnaarnissaannik aaqquussineq taaneqartoq aamma atuutissaaq, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermit isertitat ukiuni kingusinnerusuni appariaqqissagaluarpata imaluunniit atorunnaavissagaluarpata. Pissutsit ilaatigut taamaalisinnaapput ukiup siulliup kingorna ukiumi ataasiartumik immikkut ittunik isertitaqartoqassappat, assersuutigalugu selskabini aatsitassanik ingerlatsisuni Kalaallit Nunaanni pisortanit pigineqartuni piginneqataassutit tuninerisa kingunerisaannik.

§ 10-imili aalajangersagaq atussanngilaq Namminersorlutik Oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai ikilissappata 0 kruuninngorlutik, Danmarkimi pisortatut oqartussaasut imaluunniit selskabit il.il. Danmarkimi pisortatigut oqartussaasunit pigineqartut aatsitassarsiorfinnik § 7, imm. 2, nr. 3-mi taaneqartunik piginneqataassutiminnik, imaluunniit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermissamut akuersissutinik piginneqataaffigisaminnik tunisaqarpata. Tunisinermi isertitat ilaat ukiumut

isertitatut nalunaarsukkanut ilaangunneqartut, taamaalillutillu Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut nuunneqartut, naatsorsorneqassapput naalagaaffiup tapiissutaasa 0 kruuninngortinneqaatigisaattut. Pissutsinili taamaattuni isertitatut ilanngunneqartut naalagaaffiullu tapiissutaasa 0 kruuninngorlugit ikilissutaasa kingunerissanngilaat siunissami tapiissutit peerneqarnissaat, tak. § 10-mut oqaaseqaatit.

5.3.4. *Aatsitassanik aaqqissuussinermi atuuttumi isertitat suunerannik nassuiaat*

Pisuussutit aatsitassanit pisut tassaapput atortussiassat ikummatissallu (kulbrinter). Isertitat suut avinneqartarnissaannik nassuiaat atuuttoq aatsitassat pillugit inatsimmi § 22, imm. 3-miippoq, (siornatigut § 26), tak. inatsimmik nalunaarut nr. 368, 18. juni 1998-imeersoq. Nassuiaammi pingaarnerusut makkuupput:

1. Immikkut aalajangersunut akuersissutit naapertorlugit isertitat, pinnagilli akitsuutit il.il. Ikummatissanut aatsitassanullut pisorta qarfimmi aningaasartuutitut matussutissatut akilerneqartartut.
2. Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni pisinnaatitaaffilinnik sutigulluunniit akileraarusiinikkut isertitat, Kalaallit Nunaanni pisuussutitut aatsitassanit pisunut ingerlatsinermut ilaasut.
3. Naalagaaffiup Namminersorerullutillu Oqartussat peqatigiillutik aatsitassarsiornermi peqataaffigisaanni isertitat.
4. Selskabini, pisinnaatitaaffilinni, imaluunniit selskabini selskabinik taamaattunik toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit pigisaqartuni aktiaatilinnut tunngatillugu Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu aningaasanit pissarsianit akileraarutinit il.il. iluanaarutit.

Aatsitassat pillugit inatsisip allanngortinneqarnera pillugu inatsimmi L 103-mi 17. november 1988-meersumi § 1, nr. 6-imut oqaaseqaatini isertitat suut pineqarnersut ima allassimasoqarpoq:

” § 26, imm. 3-mi aalajangersagassatut siunnersuut ima qarpoq isertitat suut isertitanik avitsinissami ilanngunneqarnissaannik sukumiisumik naatsorsuutit.

§ 26, imm. 3, nr. 1-mi isertitatut taagorneqartut tassaapput paaanissani aalajangersuni aalajangersakkat tunngavigalugit pisortat isertitaat suugaluartulluunniit. Pineqaratilli akitsuutit il.il. Ikummatissanut aatsitassarsiornermullu pisorta qarfiup aningaasartuutaanut matussutissatut akilerneqartartut.

Isertitanut nr. 1-mi pineqartunut assersuutitut taaneqarsinnaavoq akuersissummut akitsuut 45%, Greenex A/S-imut Maarmorilimmi ilaatigut aqerlumik zinkimillu paaanissaanut akuersissummi aalajangerneqarsimasoq.

Assersuutip aappaatut taaneqarsinnaavoq nioqutissiornermut akitsuut (royalty) Tunup Avannaani Jameson Landimi selskabit arlaqartut ikummatissanik ujarlernissaannut piiiaanissaannullu akuerineqarnerminnut akiligassaattut 1984-imi aalajangerneqarsimasoq.

Maarmorilimmut- aamma Jameson Landimut akuersissutit naapertorlugit akuersissummik pigisaqartut ukiumoortumik akiliuteqartarput il.il. Ikummatissanut aatsitassarsiornermullu pisortaqaarfiup aningaasartuutaanut matussutissanik, avatangiisinik allanillu tunuliaqutaasunik misissuineranut, pisortat suliaannut (akuersissutit suliarinerannut, nakkutilliineranut, nalunaarusiornermut il.il.) aammalu paasisitsiniaaneranut il.il. atatillugu. Isertitat taamaattut siornatigutut naalagaaffiup namminersorerullutillu oqartussat isertitanik avitsisarneranni ilaanngillat.

§ 26, imm. 3 nr. 2-mi isertitanut taagorneqartunut ilaapput Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu selskabit akuersissummik pigisaqartut akileraarutaat suulluunniit.

Tamatumani siulliullugit pingaernerullugillu pineqarput Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu akileraarnernermut inatsisit sukkulluunniit atuuttut malillugit selskabit akileraarutaat, tassani pingaernerpaalluni akuersissummik pigisaqartup sumiiffik angerlarsimaffia ingerlatsivialu. Assersuutitut taaneqarsinnaavoq akuersissummik pigisaqartut A/S Arco Greenland aamma Arktisk Minekompagni A/S Jameson Landimi uuliamik piiiialissagaluarunik Kalaallit Nunaanni ingerlatsivigisaminni Danmarkimilu angerlarsimaffigisaminni akileraartitaasussaammata. Kalaallit Nunaanni akileraarutit Danmarkimi selskabinut akileraarummit ilanngaatigineqassapput.

Tamatuma saniatigut selskabit akuersissummik pigisaqartut allatut qanorluunniit akileraaruteqartussaapput, ilaatigut Kalaallit Nunaanni ikummatissanut akileraarutinik (ikummatissanut akileraarut Danmarkimi atuuttoq Kalaallit Nunaanni atunngilaq).

§ 26. imm. 3, nr. 3-mi isertitatut taagorneqartunut ilaapput aatsitassarsiornermik ingerlatsinermi naalagaaffiup namminersorerullutillu oqartussat peqatigiillutik peqataaneranni isertitat. Taamatut peqatigiilluni peqataaneq selskabi Nunaoil A/S aqqtigalugu ingerlanneqartussaassaaq.

Nunaoil A/S pillugu inatsit naapertorlugu naalagaaffiup namminersorerullutillu oqartussat selskabimi aktiaatilittut isertitaat allasimapput Kalaallit Nunaanni atorussiasat aatsitassanit pisut pillugit inatsimmi nr. 585-mi 29. november 1978-imeersumi § 26-mi. § 26, imm. nr. 3-mi aalajangersagassatut siunnersuut malillugu naalagaaffiup namminersorerullutillu oqartussat Nunaoil A/S-mi aktiaatilittut isertitaat, isertitat avinneqartarnissaanni isertitatut allatulli pineqassapput.

Naalagaaffiup namminersorerullutillu oqartussat isertitanik 50%-50%-mik avitsisarmissaannik siunersuutikkut aamma anguneqartussaavoq illuatungaatigut isertitat avinneqartarnissaata illuatungaatigullu Nunaoil A/S-ip pigineqarnerata imminnut naapertuutlernissaat.

§ 26, imm. 3, nr. 4-mi isertitat suut pineqarneranni ilaapput Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu pissarsianit iluanaarutinit akileraarutit il.il. selskabini akuersissutininik pigisaqartuni, imaluunniit selskabini taamaattunik toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit tamakkiisumik pigisaqartuni aktiaatilinnut tunngasut, assigiinngitsutigut aktianik 100%-mik pigisaqartoqartillugu.

Iluanaarutinit akileraarutit naalagaaffiup namminersorerullutillu oqartussat avitseqatigiittarnissaannut ilaajuarnissaannut pissutaanerpaavoq akileraarusiineramik apeqquumi iluanaarutinit Danmarkimut Kalaallit Nunaannulluunniit akileraartarnissamik apeqquumi akuersissummik pigisaqartup sumiiffik angerlarsimaffia apeqqutaammat. Taamaattumik sumiiffik angerlarsimaffik tassaansoq Kalaallit Nunat Danmarkiluunniit pingaaruteqartorujussuavoq piiaanissamut akuersissummik pigisaqartup akileraartarnissaanut, apeqquulu akuersissutissanik isumaqatigiinniutiginninnerni akuersissummik pigisaqartumut oqartussanullu pingaaruteqartussaavoq. Iluanaarutinit akileraarutit isertitat avinneqartarnissaannut ilaangippata naalagaaffiup namminersorerullutillu oqartussat iluanaarutinit tunngasutigut soqutigisaat tamatigoruinnaq akkerliilluinalertussaapput sumiiffimmut angerlarsimaffimmut tunngatillugu. Pissutsit taamaattut akuersissummik pigisaqartunut tunngatillugu pisortat soqutigisaannik ingerlatsinermi, aatsitassarsiornermik ingerlatsinermi periaatsinut pingaaruteqarluinnartunut naalagaaffimmut namminersorerullutillu oqartussanut akornutaalersinnaassapput.

Pissutsit taamaattut pinngitsoorneqarsinnaapput iluanaarutinit akileraarutinit iluanaarutit isertitanik avitsinissamut ilaatitaappata.”

Aamma ila allassimavoq:

”Pisortat isertitaat allat tamarmik § 26, imm. 3-mi taaneqarsimangitsut isertitat avinneqarnissaanni ilaassanngillat, Kalaallit Nunaannili Danmarkimilu oqartussanut pisassanngortinneqassallutik. Taamaallilugu assersuutigalugu ilaatigut akuersissummik pigisaqartut sulisorisaasa, entreprenørit pisiortorfiillu suluisua akileraarutaannit isertitat aammalu akitsuutit (told) ingerlatsiviullu ingerlanneranut akitsuutit allat isertitat avinnissaanni ilaatitaassanngillat.”

Kalaallit Nunaannut atuuttumik aatsitassanik aaqquissuussinermik Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut energiministeriallu akornanni 9. januar 1989-imi isumaqatigiissummi ilaatigut ima allassimavoq:

”Pisuussutit aatsitassanit pisut piiarnissaannut siunissami akuersissutaasartussani [...] isumannaarniarneqassaaq oqartussaasut piiaanermi isertitaasa suunerisa takuneqarsinnaanissaat aammalu allanik ingerlatsinermi isertitaniit akileraarutit tungaasigut immikkoortinneqarnissaat. Taamaattumik pisariaqarpoq iluaqutiginninnissamut siunissami akuersissuteqarnerni - akuerineqarnissamut piumasaqaataasutut aalajangersakkatigut – makkua isumannaarneqarnissaat,

- akuersissummik pigisaqartup ingerlataqannginnissaa akuersissummi ilaangitsumik allamik imaluunniit allamik ingerlataqannginnissaa Kalaallit Nunaanni isumalluutit aatsitassanit pisut pillugit inatsit naapertorlugu;

- akuersissummik pigisaqartup selskabini allani imaluunniit piginneqatigiiffinni piginneqataasutut (juridiske personer) aningaasaliinnginnissaa;
- akuersissummik pigisaqartup Kalaallit Nunaanni imaluunniit Danmarkimi selskabinut allanut ataatsimut akileraaruserneqannginnissaa;
- akuersissummik pigisaqartut aaqquissuussivigineqarnerat, ilanngullugit selskabimut qullersarisaanut pissutsit, allannngortinneqarsinnaassanngitsoq Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfik akuersisimatinnagu;
- akuersissummik pigisaqartup sumiiffik angerlarsimaffia allannngortinneqarsinnaassanngitsoq Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfik akuersisimatinnagu.

Piiaanissamut akuersissuteqarnissap isumaqatigiinniutigineqarnerini akuersissummik pigisaqartup sumiiffik angerlarsimaffigisaa aammalu aaqquissuussivigineqarnera taamaatillugu oqaloqatigiissutigineqartariaqarput energiministeriap Naalakkersuisullu akornanni, isertitat avinneqarnissaanni siunertaanngitsumik equngassuteqalinnginnissaa isumannaarniarlugu. Tamatuma peqatigisaanik isumannaartariaqarpoq Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfiup Danmarkimi akileraartarnermut qullersaqarfiup (skattedepartement) aammalu Kalaallit Nunaanni akileraartarnermut pisortaqarfiup isumaqatigiinnissaat qanoq naatsorsorneqassanersut, piiaanermi isertitat avinneqarnissaannut tunngatillugu.

Iluanaarutinit akileraarutinit tunngatillugu isumannaarniarneqassaaq isertitat avinneqarneranni illuatungeriinnut taakkua iluaqutaanissaat, aammalu akuersissummik pigisaqartup sumiiffimmik angerlarsimaffianik apeqqutip namminersorerullutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni soqutigisatigut akkerliissutigineqalinnginnissaat. Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu akileraartarnermut inatsisit ullumikkut atuuttut tunngavigalugit Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfiup, skattedepartementip aammalu Kalaallit Nunaanni akileraartarnermut pisortaqarfiup akornanni isumaqatigiissutigineqarsimavoq iluanaarutinit akileraarutit, isertitat avinneqarnissaannut ilaasussat naatsorsorneranni periaatsit makku atorneqassasut:

- a. Selskabit akuerineqarsimasut Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffillit iluanaarutiminnit akileraarutaat tamakkiisumik isertitat avinneqarnissaanni ilaatitaassapput.
- b. Selskabini akuerineqarsimasuni Danmarkimi angerlarsimaffilinni nunat allamiut aktiaatillit iluanaarutiminnit akileraarutaat isertitat avinneqarnissaanni ilaasussat naatsorsorneqassapput aningaasartuutit ilanngaatigereerlugit, aningaasartuutit ilanngaatigereerlugit angissusiat naatsorsorlugu, iluanaarutinit akileraarutit angissusiat naatsorsorlugu, ilanngaatigalugit aningaasat marloqiusamik akileraarusiisarnermik isumaqatigiissutit malillugit aktianik pigisalinnut nunami allamiunut utertinneqartussat, ilanngullugit akileraarutinit taarsiissutigineqarsinnaasut.
- c. Selskabinut akuerineqarsimasunut naalagaaffiup iluaniittunut aktianik pigisalinnut Danmarkimi angerlarsimaffeqartunut iluanaarutinit akileraarutissat, isertitat avinneqarnissaanni ilaasussat naatsorsorneqassapput tunngavigalugit siumoortumik tunniunneqarsimasut aningaasartuutit ilanngaatigereerlugit (nettoeløb) angissusilerlugit, nettoeløb naatsorsorneqassalluni iluanaarutinit akileraarutit siumoortumik tunniunneqarsimasutut inissutaasutut, ilanngaatigalugit akileraarutinit taarsiissutissatut naalagaaffiup aningaasartuutai. Pissutsini taakkunani iluanaarutit

annertuungussappata tamanna energiministeriap Naalakkersuisullu akornanni oqaloqatigiissutigineqarsinnaavoq.

- d. Aktianik piginnittoq imm. C-mi tassaappat selskabi 25-99%-inik aktiaatilik, taava iluanaarutinit akileraarutinit ilanngaassisoqarsinnaangilaq. Iluanaarutinit tulliullugit akiliutigineqartussanit iluanaarutinit akileraarutit isertitat avinneqarnissaanni ilaassanngillat. Periaatsinik isumaqatigiissutip kinguneranik tamatuma kinguneraa Namminersornerullutik Oqartussat isertitat avinneqarnissaannut tungnavigiusumik anguniakkanut atatillugu iluanaarutissaminnik annaasaqarnissaat. Taamaattumik tamanna pinaveersaartinneqartariaqarpoq. Taamaalisoqarnissaali pinngitsoorneqarsinnaangippat, iluanaarutillu annertuujussappata, energiministeriap Naalakkersuisullu akornanni isumaqatigiinniartoqarsinnaavoq.
- e. Akatianik pigisalik imm. c-mi tassaappat selskabi aktianik 100%-mik pigisaqartoq, iluanaarutinit akileraarutit akiliutiutiginitneqarallarsimasut tunniunneqarsimanngitsut ilanngunneqassapput selskabimut attaveqarfisamut (moderselskab), toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit selskabimik akuerineqarsimasumik piginnittumut iluanaarutinit akiliuteqarnermi, isertitanik avitsinermi, aatsaalli iluanaarutinit taamatut akiliuteqartoqarpat aammalu taamaallaat iluanaarutinit Kalaallit Nunaanni ingerlatsinermut tunngatinneqarsinnaasunut tunngatillugu.

Illuatungeriit soqutigivaat iluanaarutinit akileraarutinit akileraarutinullu allanut tunngasumik aningaasat avitsinermi ilaatitaasussat naatsorsorneqarnissaat siunertaanngitsumik equngassuteqalernissaa pinngitsoortillugu, tak. § 26, imm. 3. Tamanna siunertaralugu Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfik, skattedepartementi Kalaallit Nunaannilu akileraartarnermut pisortaqarfik akuttunngitsunik oqaloqatigiittassapput, akileraarutissat isertitat avinneqarnerannut ilaasussat naatsorsorneqartarnissaat pillugu, aammalu naatsorsuinermit atatillugu ingerlatsinermi ajornartorsiutaalersinnaasut pinngitsoortinniarlugit. Misilittagaalersussat tunngavigalugit oqaloqatigiissutigineqartarsinnaapput ingerlatsinermi iluarsisutaasariaqartussat aammalu iluanaarutinit akileraarutinit iluanaarutit akileraarutillu allat isertitat avinneqarnissaanni ilaasussat avinneqarnissaanni naatsorsueriaatsit atornerqartut.

Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu akileraarutinit tunngasumik inatsisinik siunissami allannguisoqassappat isertitat avinneqarnissaannut sunniuteqartussanik, taava illuatungeriit oqaloqatigiissutigissavaat inatsimmi § 26, imm. 3, nr. 2 aamma 4-mi aalajangersakkat iluarsisariaqarnermut.

Oqaatigineqassaaq aatsitassanut inatsisip isumaqatigiissutigineqarnerata kingorna iluanaarutit akileraaruserneqartarnissaannik Danmarkimi inatsit allanngortinneqarnikummat, taamaattumik isumaqatigiissut aammalu aatsitassanut inatsimmut oqaaseqaatit paasineqassallutik akileraartarnermik inatsisaasimasoq tunngavigalugu.

Isumaqatigiissummissaaq allassimavoq:

”Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut akileraarutinit akitsuutinillu assigiinngitsunik il.il. atulersitsissagunik imaluunniit annertuumik allanngortitsissagunik, Kalaallit Nunaanni pisuussutinit uumassuseqanngitsulerinermut sammititanik imaluunniit annertuumik sunniuteqartussanik, taava Danmarkimi naalakkersuisunut Naalakkersuisunullu tamakku oqaloqatigiissutigisassavaat.”

§ 22 (siornatigut § 26) imm.3.nr. 1-imi isertitat suusinnaanerannut tunngatillugu aatsitassat pillugit inatsisip allannguutaanik inatsimmi nr. 61, 4.november 1993-imeersumi makku allassimapput:

” § 31 b-mut:

Inatsimmi § 8-mi periarfissiisoqarpoq pisinnaatitaaffinnik pigisaqartut akitsuutunik akiliisinniarnissaannut. Akitsuutit tamakku ilaatigut tassaapput siunertanut aalajangersunut akitsuutit, aatsitassarsiornermut qullersaqarfiup aningaasartuutaanut matussutissat, ilaatigullu tassaallutik akitsuutit allatut ittut, soorlu nioqqutissiornermut akitsuutit (royalty). Inatsimmi § 22, im. 3 nr. 1 malillugu siunertanut aalajangersunut akitsuutit naalagaaffiup namminersorerullutillu oqartussat isertitanik avitsinissaannut ilaangillat.

Siunnersuummi tunngavissinneqarpoq akiliutit (gebyrer) akitsuutillu Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfiup aningaasartuutaannut matussutissatut akiliutigitinneqartut, tak. inatsimmi § 22, imm. 3, nr. 1, aalajangersornissaannut aningaasartuutit ilaannut matussutissatut. Siunertanut aalajangersunut akitsuutit kisimik siunnersuummi pineqarput.

Akiliutit akitsuutillu taaneqartutut ittut aalajangerneqassapput inatsimmi § 6, imm. 4, § 7, imm. 6 aamma § 8, imm.1-imi oqaaseqatigiit siulliit naapertorlugit, aammalu pissutsit ilaasigut pisinnaatitaaffeqartut inatsimmi § 25, imm. 5 naapertorlugu aatsitassanut qullersaqarfiimmi oqartussaasutut sulianut tunngatillugu aningaasartuutinut taarsiissutissatut akiliisitsiniartoqartanninnissaannut atasutut isigineqassalluni.

Akiliutit akitsuutillu taaneqartut tamatigungajak ikummatissanut aatsitassanullu assigiinngitsusarput aalajangerneqarajuttarlutik aatsitassarsioqatigiiffiit uuliasioqatigiiffiillu Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ujerlernissaminnut piaanissaaminnullu aningaasaliissuteqarnissaannut pilerisaarnissaannut annaanaveersaarnissaannullu periarfissat annertuumik ajornerulersinnaveersaarlugit. Akiliutit akitsuutillu taamaalillugu angissusilerneqartassangillat aningaasartuutinut tamakkiisumik matussutissarsiniarnissaq siunertaralugu. [...]”

5.3.5. *Inatsisissamut siunnersuut una malillugu isertitat suunerisa nassuiarnerat*

Aatsitassarsiornermik aaqqissuussinerup nutaap tamanut tunngatillugu tunngavia tassaavoq Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat Kalaallit Nunaanni aatsitassanut tunngasut iluanni tamakkiisumik oqartussaaffiginnilersinnaanerat, inatsisillu atuutilereratigut Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitaqarsinnaanerat, tak. siunnersuummi § 7, imm. 1. Tamatuma saniatigut innersuussutigineqassapput § 10-mut oqaaseqaatit, naalagaaffiup Namminersorlutik Oqartussanut tapiissutaasa 0 kruuninngorlutik ikilinerannut tunngasut.

§ 7, imm. 2-mi taagorneqarput isertitat suunerannik nassuiaatini isertitat pineqartut. Nassuiaammut annertuumik tunngaviupput aatsitassat pillugit inatsimmi atuuttumi § 2, imm. 3-mi isertitat suunerannik nassuiaatit. Aatsitassanik aaqqissuussineq atuuttoq naapertorlugu

danskít-kalaallíllu assígíímmík aalajángíísinnaatítaappút Kalaallít Nunaanni písuussutít aatsítassaní písut píllugít síunnersuísoqatígíít aqputígálugít, Danmarkími naalakkersúísút Naalakkersúísúllu tamarmík naaggaarsinnaatítaallutík. Taamaalíllugu ísertítat súuneranník nassúíaatít assígííngítutígut náleqqússartaríaqarsímappút, nassúíaatít síuníssámí aatsítassaní aaqúíssúúsinermí nutaamí Namminersorlutík Óqartússat tígúsinnaasaanni atorsinnaassammata.

§ 7, ímm. 2-mí ísertítaní nassúíámmút túngavíupput Kalaallít Nunaanni Danmarkímlu ínatsísít atuuttút, síunertaalluní ímm. 1 malíllugu Kalaallít Nunaanni Namminersorlutík Óqartússat atsíttasatígut ísertítassaat taagorneqassallutík. Ísertítattaq tamakkúa túngavíússappút naalagaaffíup Namminersorlutík Óqartússanut tapííssútaasa íkílineqarsinnaanerannút, ángíssúseqalersíllugít Namminersorlutík Óqartússat aatsítassarsíornermí ísertítaasa ukíumút 75 mío kúunínít amerlanerusút affaaník, tak. síunnersúúmmí § 8.

Kalaallít Nunaanni ímaluunníít Danmarkími ínatsísít ímaluunníít akíleraarutínút, aatsítassanut ímaluunníít selskábínút túngatíllugu óqartússaaffígínnínérup síuníssámí allannguútaasa kíngúnerísinnaavaat ísertítat súuneranník nassúíaatít síunertanút naapertuúkkunnaarnerat. Tamatuma kíngúneraní ísertítat súuneranník nassúíaatít Naalakkersúísúnít Danmarkímlu naalakkersúísúnít nálíleqqínneqartaríaqassappút, qulakkeerníarlugu ísertítat súuneranník nassúíaatít ínatsímí síunertarísanút naapertuúttúuníssaat. Taamatut nálíleqqínnerup ílísmatítínermík túngaveqartúmík píníssaa qulakkeerníarlugu naatsorsúutígíneqarpoq ílluatúngéríít atortússaní tamatumúnnga túngassútilíní tamaní súkumíísúmík ímmínnút ílísmatítárníssaat. Kalaallít Nunaanni Danmarkímlu ínatsísít allannguútaat allat aatsítassarsíornermí ísertítat avíneqárníssaannút allannguútaasússaangítut ísertítat súuneranník nassúíaatít nálíleqqínníssaannút píssúttíssaassangíllat. Taamaalíllugu assersúutígálugú akíleraarutít ángíssúsíanník allannguúttíssat, tak. síunnersúúmmí § 7, ímm. 2, nr. 2, ísertítat súuneranník nassúíaatíp nálíleqqínníssaanut túngavíússangíllat.

Akuersíssutít aalajangersímásut naapertorlugít ísertítat

§ 7, ímm. 2, nr.1-mí síunnersúutígíneqartút aatsítassat píllugít ínatsímí § 22, ímm. 3 nr. 1-ímí aalajangerságaareersút nangínnéaat. Taamaalíllugu síunnersúutígíneqarpoq aatsítassaní míssúúeqqaarníssámút, újarlérníssámút ímaluunníít píiaaníssámút akuersíssutít aalajangersímásut naapertorlugít ísertítat súuneranník nassúíaatít íngerlatíínnarneqassasút, taamatúllu síunnersúutígíneqarluní Íkúmmatíssanut aatsítassanúllu písortaqarfiup aníngaaartúutaanut matússutítut akílerneqartartúnít ísertítat naatsorsórneranní maannámút ílanngúnneqartangítut íngerlatíínnarneqassasút.

§ 7, imm. 2, nr. 1-imi siunnersuutigineqartut isertitat assigiinngitsut tassaapput Kalaallit Nunaanni oqartussat isertitaat suulluunniit aatsitassanik misissueqqaarnissamut, ujarlernissamut piaaansamullu akuersissutit aalajangersimasut naapertorlugit tiguneqartartut, aamma tak. isertitat suunerannik nassuiaatinut 1988-imeersumut oqaaseqaataasimasut (inatsit nr. 103, 17. november 1988).

Isertitanut nr. 1-imi taaneqartunut assersuutit taaneqarsinnaavoq nioquttissiornermut akitsuut (royalty), pisinnaatitaanermik pigisaqartup akuersissut naapertorlugu akiligassaa, tak. aatsitassanik inatsimmi § 8, imm. 1.

Assersuut alla tassaavoq ingerlatap akuersissuteqarfigineqarsimasup aningaasatigut pissarsiaasa ilaannik pisortanut akiliutit (sinneqartoorutinit pissarsiat), tak. aatsitassat pillugit inatsimmi § 8, imm. 1.

Aatsitassanik isertitat isertitanik naatsorsuinermit ilaanngitsut

Aatsitassarsiornermit isertitat naatsorsorneranni isertitat ilaat aalajangersimasut ilanngunneqartussaannngillat, tak. siunnersuummi § 7, imm. 2, nr. 1, immikkoortup aappaa. Pineqarput isertitat akuersissutit aalajangersunut atatillugu tiguneqarsimasut, aningaasat Ikummatissanut aatsitassanullu pisorta qarfiup aningaasartuutaanut matussutissatut akilerneqartartut. Ilanngussinngitsoornermik siunnersuut aatsitassanik inatsimmi § 22, imm. nr. 1-imi aaqquissuussinerup pioreersup nanginneraa.

Aningaasat siunnersuut taanna naapertorlugu isertitanik naatsorsuinermit ilanngunneqartussaannngitsut tassaapput aningaasat taarsiissutit, akitsuutit aamma akileraarutit il.il. avatangiisinik allanillu tunuliaqutaasunik misissuineranut, pisortat suliaannut (akuersissuteqarnerit, nakkutilliinerit, nalunaarusiornerit il.il.) aammalu paasisitsiniaaneranut il.il. atatillugu Ikummatissanut aatsitassanullu pisorta qarfiup aningaasartuutaanut matussutissat. Tamakkununga aningaasartuutit akuersissutit aalajangersimasut naapertorlugit akilersinniarneqartunut tungasuussapput. Paasisitsiniaanermulli aningaasartuutit tunngatillugu tamanna piomasarineqanngilaq.

Pisinnaatitaaffinnik piginnittut imminnut akuersissutigineqartut naapertorlugit pisussaaffimminnik naammassinnginnerannut atatillugu Kalaallit danskillu oqartussaasuisa oqartussaasutut iliutsiminnut aningaasartuutaat (soorlu taamaatitsineranut tungasut avatangiisinillu saliinerit) aatsitassanik isertitanik akilerneqarsinnaannngillat, tamatumani isertitat suunerannik nassuiaatini ilaatinneqassanatik. Taamaaqataanik aningaasat taarsiissutaasut kalaallit danskillu oqartussaasuisa akiliutaagallartunut matussutissatut pisinnaatitsissutit pigisalinniit tigusaat, isertitat suunerannik nassuiaammik ilaassannngillat.

Avatangiisinik saliinermit taamaatitsinerinullu assigisaannut Ikummatissanut aatsitassanullu pisorta qarfiup aningaasartuutigisimasinnaasaanut matussutissanik akitsuutinik il.il.

akiliisitsiniartoqarsinnaanngilaq, isertitat suunerannut nassiuaatini ilanngutinngitsoorneqarsinnaasunik.

Akiliutit akitsuutillu il.il. Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfiup aningaasartuutaanut matussutissatut akilersinniarneqarsinnaasut aatsitassanik inatsimmi § 31 b-mut oqaaseqaatini erseqqinnerusumik nassuiarneqarput (inatsisissamut siunnersuut 61, 4. november 1993). Tak.siuliini oqaaseqatigiit 1.3.4.

Ikummatissanut akuersissutinut tunngasumik nunaminertanut akitsuutit maannakkut atuuttut aalajangerneqarput imaalillugu, nunaminertanut akitsuutit assigalugit Ikummatissanu aatsitassanullu pisortaqarfiup aningaasartuutaanut tunngasutut. Tamakku atussapput siunissami akuersissutini nunaminertanut akitsuutinut.

Akiliutit akitsuutillu il.il. siuliini taagorneqartut Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfiup aningaasartuutaanut matussutissatut akilersinneqartut ikummatissanut aatsitassanullu allanut assigiinngitsuugajupput. Najoqqutassatut aalajangerneqartarpoq Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ujarlernissamut piiiannissamullu aatsitassarsioqatigiit uuliasortullu pilerisaarnissaannut annaanaveersaarnissaannullu periarfissat annertuumik ajorseriartinneqassanngitsut. Akiliutit akitsuutillu taaneqartut angissusilerneqartanngillat aningaasartuutit tamakkiisumik matussutissinniarlugit. Aatsitassanik inatsisip 1993-imi allannortinnerani § 31-ip ilanngunneratigut inatsimmi periarfissiisoqarpoq aningaasartuutit ilaasa matussutissinneqartarnissaannut.

Taamaatitsinerit avatangiisinillu saliineq

Aatsitassat pillugit inatsimmi atuuttumi § 18, imm. 1-imi allassimavoq pisinnaatitsissutinik pigisaqartut pisussaasut taamaatitsinerminni iliuuseqarnissaminnut, ilanngullugit ingerlatsiunnaarunik avatangiisinik saliginissaminnut. Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfik pisinnaatitsissummik pigisaqartut pisussaaffimminnik naammassinninnissaat qulakkeerniarlugu aalajangersakkiorsinnaavoq imm. 1 malillugu, ilanngullugu piumasarinnaallugu isumannaallisaasiisoqarnissaa, tak. aatsitassanik inatsimmi § 18, imm. 2. Aatsitassanik manngertunik misissueqqaarnissanut piiiannissamulluunniit akuersissuteqarnerni tamanna pisinnaavoq nalinginnaasumik sillimmasiinikkut, ilanngullugu piffissami akuersissuteqarfiusumi akiliuteqartitsisarnertigut, tamatumuunakkut sillimmasiissutit piffissami akuersissuteqarfiusumi ataatsikkoortinneqarsinnaallutik.

Ikummatissanik imaani piiiannerup kingorna avatangiisinik saliginermut tunngatillugu Namminersorlutik Oqartussat qulakkiissavaat akuersissutinut aalajangersunut tunngatillugu piumasaripeqarnissaa isumannaatsunik sillimmasiisoqassasoq uppersaasiisoqassasorlu il.il., Disko Vest'imi juli 2006-imi neqeroortitsinerneq akuersissutissanut assersuusiami sillimmasiinernik

uppernarsaasiinernillu il.il. piumasaaqatit aammalu neqerooruteqartitsinermit tassani akuersissutit aalajangersimasut assingannik. Namminersorlutik Oqartussat aamma isumannaassavaat piumasaaqatit tamakkua aqutsisoqarfimmiit malittarineqarnissaat.

Aatsitassanik inatsimmi § 18, imm. 3 malillugu Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfik taamaatitsinermit saliinermullu il.il. qanoq iliuuseqarsinnaavoq, ilanngullugu avatangiisinik saligisitsisinnaalluni pinnaatitsissummik piginnittup akiligassaanik, ajutoortoqarpallu akisussaaffigisassaanik, taassuma iliuusereqqusaasut malinnigippagit. Tamanna ikummatissanut akuersissutinut akuersissutinullu allanut aamma atorpoq. Siunissami inatsisiliassat akuersissuteqarnissanullu piumasaaqatit pinnaatitaanermik pigisaqartup akiligassaanik ajutoortoqarpallu akisussaaffigisassaanik Aatsitassarsiornermit pisortaqarfiup isumannaallisaatit, peqqinnissamut, avatangiisinut taamaatitsinernullu il.il. qanoq iliuuseqarnissanut aalajangersakkanik taakkua assinginik imaqarsinnaapput, akuersissutinik pigisaqartut qanoq iliuuseqanngikkaangata, imaluunniit pinnaatitsissummik pigisaqartut Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfiup aalajangersumik akuersissutinut tunngatillugu aningaasartuutaanut taarsiinngikkaangata. Iliuutsinut taamaattunut tunngatillugu Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfiup aningaasartuutaanut taarsiissutinik isertitat siunnersuummi § 7, imm. 2, nr.imi isertitat suunerannik nassuiaammi ilanngunneqanngillat.

Isertitat suunerannik nassuiaammi aamma ilaangillat sillimanissamut, peqqinnissamut avatangiisinullu upalungaarsimanissakkut qanoq iliuutsinut, pinnaatitsissutinik piginnittup Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornerannut toqqaannartumik atassuteqartunut atatillugu Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfiup aningaasartuutaanut matussutissatut utertitat. Tamanna atorpoq pineqarpata iliuutsit atortussiassanik misissueqqaarnissamut, ujarlernissamut piiaanissamullu akuersissutit naapertorlugit pinnaatitaaffinnik pigisaqartut pisussaaffiginningsaat Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfimmiit tigussallugit.

Uuliamik aniasoortoqartillugu allatulluunniit pisoqartillugu pinnaatitaaffimmik pigisaqartup upalungaarsimanera naammangippat imaluunniit susoqanngippat, aammalu Kalaallit Nunaanni Danmarkimiluunniit oqartussaasut iliuuseqartariaqalerpata, aningaasat taarsiissutit, tamakkununga atatillugu aningaasartuutiminnut matussutissatut tigusaat, isertitat suunerannik nassuiaammi ilaassanngillat.

Akileraarutinit isertitat

Inatsisissamut siunnersuummi § 7, imm. 2, nr. 2 aamma 4, kinguneraat aatsitassarsiornermut tunngasunik Kalaallit Nunanni Danmarkimilu pinnaatitaaffinnik pigisaqartut akileraarutaat suulluunniit aammalu iluanaarutinit akileraarutaasunit iluanaarutit suulluunniit, isertitat avinneqarnissaannik isumaqatigiissutaasumi ilaanissaat. Tamatuma assigaa

aatsitassarsiornermik inatsimmi atuuttumi isertitat suunerannik nassuiaat erseqqissaatitaqartoq.

Taamaalillugu siunnersuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni atortussiassanut tunngasumik pisinnaatitaanermik pigisallit ingerlatsinerannut Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu akileraarusiinermi isertitat suunerannik nassuiaatip atuutitiinnarnissaa.

Siunnersuutigineqarportaaq

selskabini pisinnaatitsissunik pigisalinni aktiaatillit, imaluunniit selskabini selskabini taamaattunik toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit pigisalinni aktiaatillit Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu iluanaarutiminniit akileraarutiminnit il.il. iluanaarutaasa nassuiarneqarnerata atuutitiinnarneqarnissaa. Erseqqissarneqassaaq - siornatigut periaaserineqartarsimasoq naapertorlugu - selskabit tamakkiisumik pisinnaatitaaffinnik pigisaqartut iluanaarutaasa akileraaruserneqartarnerat taamaallaat ilaatinneqassamat, selskabit pingaarnersaat (moderselskab) akileraaruteqanngitsunik iluanaaruteqarsinnaagaangat. Maleruaqqusat atuuttut malillugit tamanna Danmarkiinarmi ajornanngilaq.

Nassuiaatit taakkua marluk piviusunngortinneqarnissaat Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu akileraarusiisarnermut malittarisassanut atuuttunut naleqqussagaavoq. Akileraarusiisarnermut malittarisassat atuuttut allanngortinneqarpata isertitat suunerannik nassuiaatit siunertamut naleqqukkunnaarlutik, tak. imm.1.3.5.-imi oqaaseqaatit, taava isertitat suunerannik nassuiaatit taamaaqqataamik nalileqqinneqartariaqassapput. Akileraarusiisarnermut maleruaqqusat allanngortinnissaannut, atortussiassanit isertitat avinneqartarnerannut allannguutaanngitsut, ilanngullugit akileraarutit annertussusiannik imaluunniit nalikilliliinermut ilanngaasiisarnermullu maleruaqqusanik allanngortitsineq, taava isertitat suunerannik nassuiaatip nalileqqinneqarnissaanut pissutissaqanngilaq.

Piiaanissamut maannamutut akuersissuteqarnerni isumannaarneqassaaq piiaanermi isertitat sorpiaanerisa takuneqarsinnaanissaat, aammalu allanik ingerlatsinermi isertitanit aningaasartuutinillu akileraarutit tungaasigut immikkoortinneqarnissaat. Namminersorlutik Oqartussat tamanna aamma qulakkiissavaat atortussiannik aqqissuussinermi nutaami aatsitassarsiornermut tunngasut tigugunikkit.

Tamatuma kinguneranik piiaanissamut akuersissuteqarnermut allannguinernulluunniit atatillugu isumannaarneqassapput makku: Isertitanik akileraarutit pillugit inatsisartut inatsisaanni § 3, imm. 3-mi taaneqartut pisinnaatitaaffimmik pigisaqartup akileraartussaataaanginnerminik nalunaarfigineqannginnissaa, Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqrifiup uppernarsanngippagu akuerineqarnerup kinguneranik isertitat

suunerannik nassuiaammi tamakkiisumik ilaasunik artorsiissutaasunik akitsuutininik akiliisoqartartoq, pisinnaatitsissummik pigisaqartoq akuersissut naapertorlugu aammalu aatsitassanik inatsit naapertorlugu allamik kisimiilluni ingerlatsisusooq, pisinnaatitsissummik pigisaqartoq selskabini allani imaluunniit piginneqatigiiffinni allani piginneqataassutilik aningaasaliissuteqanngitsoq, pisinnaatitsissummik pigisaqartoq Kalaallit Nunaanni Danmarkimiluunniit selskabinut allanut ilanngulluni akileraartinneqarsinnaanngitsoq, pinngitsaaliissummik ataatsimut akileraartitsineq pineqanngippat, nunap nammineq iluani ingerlatseqatigiiffissuarni pisinnaatitsissummik pigisaqartoq nunani allani ingerlatseqatigiiffissuarni pisinnaatitsissutinik pigisalittut aningaasannortitsinissamik piumasaqaatit assingannik piumaffigineqarsinnaasoq, pisinnaatitsissummik pigisaqartoq tamanut tunngatillugu akinut nammineq sunniuteqarfigisinnaanngisanut, aammalu nammineq sunniuteqarfigisinnaanngisat pillugit piumasaqaatit malillugit niuertassasoq, pisinnaatitsissummik pigisaqartup aaqqissuunneqarnera, ilanngullugu moderselskabinut atassuteqarnera, allannortinneqarsinnaanngitsoq Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfik akuersisimatinnagu, aammalu pisinnaatitsissummik pigisaqartup sumiiffik angerlarsimaffia allannortinneqarsinnaanngitsoq Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfik akuersisimatinnagu.

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat piumasarisinnaavaat selskabi, Kalaallit Nunaanni atortussiassanik aatsitassanik pisunik misissueqqaarnissamut, ujarlernissamut imaluunniit paaanissamut akuerineqarsimasooq Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqassasoq, tak. ikummatissanik aatsitassanillu inatsimmi § 7, imm. 3-mi taassuma assinga.

Matuma peqatigisaanik innersuusutigineqassaaq Kalaallit Nunaanni ikummatissat aatsitassallu pillugit inatsisip allannguutissaanik siunnersuut.

Kalaallit Nunaanni ikummatissanut aatsitassanullu tunngasunik ingerlatsinermi pisortatut oqartussat peqataaneranni isertitat

Inatsisissamut siunnersuummi § 7, imm. 2, nr. 3-mi aalajangersarneqarpoq isertitat suunerannik nassuiaatini pineqartut tassaasut Kalaallit Nunaanni ikummatissanik aatsitassanillu ingerlatsinermi selskabini il.il. Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu pisortat oqartussaasut piginneqataassutaasigut isertitat. Isertitanik aaqqissuussinermi pineqarput Kalaallit Nunaanni ikummatissanik aatsitassanillu ingerlatsinermi isertitat, toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu oqartussaasut piginnittut pisassa, oqartussaasullu tamakkua selskabini il.il. Kalaallit Nunaanni ikummatissanik aatsitassanillu ingerlatsisuni piginneqataassutiminnik tunisinerminni isertitaat. Selskabimik ingerlatsinermut sanilliullugu ikummatissanut aatsitassanullu tunngasunik ingerlatsisunut aaqqissuussineq qanorluunniit ittoq aamma ilaavoq, tassunga ilanngullugu pisortat ingerlatsinerannut il.il. atassuteqarneq.

Ikummatissanik aatsitassanillu ingerlatsinermi pineqartoq tassaavoq Kalaallit Nunaanni ikummatissanik aatsitassanillu misissueqqaarneq, ujarlerneq piiannerlu pillugit akuersissutit naapertorlugit ingerlatsineq, tak. ikummatissat aatsitassallu pillugit inatsimmi § 6 aamma § 7.

Isertitat nr. 3-mi pineqartut § 7, imm. 1 malillugu isertitat naatsorsorneranni ukiumi isertitanit imaluunniit nuutanit akileraarutit akilerneqarfissaanni naatsorsuinermi ilanngunneqassapput. Takuulli immikkoortup uuma ataani aammalu immikkoortumi 1.3.3.-mi oqaaseqaatit, aammalu Danmarkimi pisortatut oqartussat ikummatissanik aatsitassanillu il.il. ingerlatsivinni piginneqataassutiminnik tunisinerminni aammalu Kalaallit Nunaanni ikummatissanut aatsitassanullu akuersissutini piginneqataassutiminnik ukiuni arlaqartuni isertitaasa agguarneqartarnerat ilanngunneqartarnerallu pillugit § 10-mut oqaaseqaatit, § 7, imm. 2, nr. 3.

Pisortatut oqartussat tassaapput oqartussat ingerlatsiffiit suulluunniit, naalagaaffiuguni, nunap immikkoortuini ingerlatsiviugunik imaluunniit kommuneni ingerlatsiviugunik, aammalu tassaagunik pisortatut ingerlatsiviit nalinginnaasut imaluunniit tassaagunik ingerlatsiveqarfiit il.il. immikkut ittit.

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu pisortatut oqartussaasut selskabini il.il. Kalaallit Nunaanni ikummatissanik aatsitassanillu ingerlatsiviusuni piginneqataassutimikkut isertitaat pineqartut tassaapput Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissueqqaarnermi, ujarlernermi piiaanermiluunniit peqataanerminni oqartussaasut pisassaat taamaattut. Taamaappoq apeqqutaatinnagu oqartussaasup selskabi tamaat imaluunniit ilaannaa toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit pigineraa (selskabi tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit pigisaq aqutigalugu), ilanngullugu selskabit annersaannik, piginneqataaffigisamilluunniit imaluunniit assinganik) piginnittuuneg aqutigalugu, aammalu apeqqutaatinnagu aatsitassanik piiaanermi selskabip peqataanera pinersaq tuniniaasarnermi piumasaqaatit piumasaqaatilluunniit allat naapertorlugit akuersissuteqarneq naapertorlugu, ilanngullugit piffissami akuersissuteqarfiusumi tamarmi taassumaluunniit ilaani selskabip (aningaasartuutaanut matussutissatut) tamakkiisumik killilimmilluunniit (ilaannakortumik) ingerlanneqarneranut aningaasartuutit matuneqarnissaannik piumasaqaataasut.

Ingerlatsivinnit § 7, imm. 2 nr. 3-mi taagorneqartunit isertitat naatsorsorneqassapput Kalaallit Nunaanni naatsorsueriaatsimut- ilanngaatinullu il.il. maleruaqqusat qaqugukkulluunniit atuuttut naapertorlugit selskabip akileraaruteqaataasussatut isertitai tunngavigalugit, takuulli Kalaallit Nunaanni Danmarkimiluunniit inatsisitigut inissisimaneq allannguuteqarsimatillugu isertitat suunerannik nassuiaatit nalileqqinneqarnissaannik matuma siuliini imm. 1.3.5.-mi oqaaseqaatit. Isertitat akileraaruteqaataasussat naatsorsorneranni iluanaarutit ”agguagarasiat”, atorunnaarsitsinermi iluanaarutit imaluunniit nammineq aktiaatinik utertillugit pisinermi ilanngaatigineqarsimappata, ilanngaatit taamaattut isertitanut akileraaruteqaataasussanut

ilanngunneqassapput. Aammattaaq isertitat akileraaruteqaataasussat ilanngarneqassapput selskabip akileraarutiniq iluanaarutiminillu akileraarutaanik, § 7, imm. 2, nr. 2 aamma 4 malillugit isertitanut ilaasunik, qulakkeerniarlugu akileraarutit § 7, imm. 2, nr. 2 aamma 4-mi isertitat suunerannik nassuiaammi ilanngunneqarsimasut marloriaammik ilanngunneqannginnissaat.

Aammattaaq ilanngunneqassapput Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu pisortatut oqartussaasut (piginnittut) piginneqataassutaasa selskabiniluunniit il.il. tamakkua assigisaanni Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlataqartuni tunisinermi iluanaarutit, isertitanut ilanngunneqarsimasunut iluarsillugit.

Piginneqataassutiniq tunisinermi iluanaarutit naatsorsorneqassapput imatut:

- (piginnittut) piginneqataassutiniq tunisinermi iluanaarutit
- + piffissami piginnittuuffimmi iluanaarutit il.il. agguakkat
- (piginnittut) piginneqataassutiniq pisinermi akiliutigineqartut
- § 7, imm. 2, nr. 3 naapertorlugu isertitat piffissami piginneqataaffiusumi ilanngunneqarsimasut.

Iluanaarutit naatsorsorneqassapput piginnittup katillugit iluanaarutaatut, t.i. piffissami piginneqataaffiusumi tunisinermi iluanaarutit iluanaarutillu agguakkat il.il. inernerattut, ilanngaatilugit pisinermi akiliutit (ilanngullugit aningaasaliissuteqarsimagaanni tassunga atatillugu aningaasat pisissutit), ilanngaatilugit isertitat piffissap piginneqataaffiusup ingerlanerani isertitat, isertitat naatsorsorneranni ilanngunneqarsimasut. Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu pisortatut oqartussaasut selskabini il.il. inatsisip atuutilernerani Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsereersuni (piginnittut) piginneqataassutaannut tunngatillugu piginneqataassutiniq taamaattunik aningaasat pisissutit naatsorsorneqassapput pisortatut oqartussaasut toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit selskabip nammineq aningaasaataanik piginneqataassutit, inatsisip atuutilernerani ukiumoortumik nalunaarutit kingullit akuerineqarsimasut naapertorlugit. Tulliusutut aningaasaliissutit imaluunniit piginneqataassutiniq allanik pisineq, naatsorsueriaaseq naapertorlugu aningaasanut pisissutinut ilanngunneqassapput.

§ 7, imm. 1-mi aalajangersakkap kinguneraa § 7, imm. 2, nr. 3 mi isertitat taaneqartut suulluunniit Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat pisassagaat, takuulli § 10-mut oqaaseqaatit, naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut tapiissutai 0-ngorlutik ikilinerannut atassut.

Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu selskabit il.il. pisortanit pigineqartut, imm. 2, nr.3-mi nassuiaatini pineqartut aalajangersagaq malillugu pisussaataitaanngillat Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornerminni isertitaminnit Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut akiliinissaminnut.

Danmarkimi pisortatut oqartussat, selskabini Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsisuni toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit piginneqataassutillit taamaattunik isertitaqartarata imaluunniit isertitat taakkununga tutsinneqassappata, Danmarkimi pisortatut oqartussaasut katillugit ukiumut isertitaasa amerlaqataat naalagaaffimmiit Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut nuunneqassapput, tak. tamatuma imm. 1.3.5.4.mi allaaserineqarnera.

§ 7, imm. 2, nr. 3 malillugu isertitat naatsorsornerat pingaaruteqarpoq naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut ukiumoortumik tapiissutaasa iluarsissusersinnaanerannut, tak. § 8. Oqaatigineqartutut naatsorsuutigineqanngilaq Danmarkimi Kalaallit Nunaanniluunniit selskabinit pisortanit tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit pigineqartunit Namminersorlutik oqartussat isertitassaattut naatsorsorneqarsimasut nuunneqarnissaat. Taamaalillugu naatsorsuinermi ilaatigut akornutissaqanngilaq atugassaatalimmik peqataanikkut aatsitassanik piiaanermi sinneqartoortut, tassunga ilanngullugu aningaasartuutitut matussutissartalimmik atugassaatalimmik peqataaneq, selskabimi tigummiinnarneqarnissaat aammalu selskabip pineqartup patajaallisarnissaanut atorneqarnissaat.

Selskabip nr. 3 naapertorlugu isertitai ukiumi aalajangersumi amigartoorutaappata, taava akileraartarnermut inatsisini maleruqqusat malillugit selskabip amigaartoorutai akileraarutaasussat ukiuni tulliuuttuni imm. 2, nr. 3 naapertorlugu isertitanut ilanngullugit naatsorsorneqassapput. Pissutsini taamaattuni inatsisissamut siunnersuummi § 7, imm. 2, nr. 3 malillugu isertitat ukiumi pineqartumi Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat tamarmiusut naatsorsorneranni 0 kruunitut ilanngunneqassapput, aalajangersagaq taanna malillugu selskabini allani piginneqataassutinik iluanaarutaasussanik ilanngussaqartoqanngippat. Ukiuni ataasiakkaani ajunaarutaasut taamaalillutik annaaneqassanngillat, ukiunili tulliuuttuni naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut ukiumoortumik tapiissutaani milleriaateqarnissaq milleriaatinilluunniit killiliinissaq pinngitsoortissinnaassallugu, tak. § 8.

Danmarkimi pisortatut oqartussat selskabilluunniit il.il. toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit Danmarkimi pisortatut oqartussanit pigineqartut Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik selskabini piginneqataassutiminnik tunisaqarata, tamatuma kingunerisinnaavaa § 10 malillugu naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut tapiissutaasa peerneqarnerat. Assersuutigalugu taamaattoqarsinnaavoq ukiumi aalajangersumi isertitat 6 mia kruuniuppata, ilanngunnagit Danmarkimi pisortatut oqartussat aatsitassarsiorfinni aatsitassarsiornermullu akuersissutini piginneqataassutinik tunisaqarnerminni isertitaat, kisiannili Danmarkimi pisortatut oqartussat aatsitassarsiorfinni piginneqataassutaannik aatsitassarsiornermullu akuersissutini piginneqataassutinik tunisinermi isertitaat ilanngullugit 7 mia kruuniuppata. Pissutsini taamaattuni iliuitsit Kalaallit Nunaanni namminersorlutik Oqartussat toqqaannartumik sunniuteqarfigisinnaanngisaasa kingunerannik naalagaaffiup namminersorlutik

oqartussanut tapiissutaasa peerneqarnerannik kinguneqarsinnaapput. Taamatut pisoqarnissaa pinngitsoorniarlugu Danmarkimi pisortatut oqartussat aatsitassarsiorfinni il.il. oqartussanit toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit pigineqartuni piginneqataassutiminnik tunisinerminni, aammalu aatsitassarsiornissamut akuersissutini piginneqataassutiminnik tunisinermit isertitat, isertitat suunerannik nassuiaammi imatut ilanngunneqassapput, (pissutsini taamaattuni § 10 atorneqassanani):

Danmarkimi pisortatut oqartussat selskabilluunniit il.il. Danmarkimi pisortatut oqartussanit toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit pigineqartut Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsinermit piginneqataassutiminnik aatsitassarsiornissamulluunniit akuersissutiminnik piginneqataassutiminnik tunisaqarnermikkut isertitaqarpata, ukiumilu pineqartumit tunisinermit isertitat ilanngunneqarnerata kingunerissappagu naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut tapiissutaasa ikilinissaat 0 kruuninngorlutik, ukiumi pineqartumit isertitat naatsorsorneranni isertitat ilaannaat ilanngunneqassapput. Isertitat ilaat ukiumi isertitat naatsorsorneranni ilanngunneqartut, tamatumuunakkullu namminersorlutik oqartussanut nuunneqartut naatsorsorneqassapput aningaasatut naalagaaffiup tapiissutaasa 0 kruuninngorlugit ikileriaataattut. Aningaasat sinneri naalagaaffimmit tigummiinnarneqassapput ukiumilu tulliuuttumit isertitat naatsorsorneranni ilanngussassatut nuunneqassallutik. Aningaasat sinneruttut kingunerannik naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut tapiissutaanut ukiumi tulliuuttumit ikileriaataassappata 0 kruuninngorlugit, taava aningaasat naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut tapiissutaanik 0 kruuninngorlugit ikileriaataasut ilaannaat taamatullu ilanngunneqassallutillu nuunneqassapput – ilaalu ilanngullugit. Isertitat ilanngunneqartut aammalu ukiumi pineqartumit naalagaaffiup tapiissutaasa 0 kruuninngorlugit ikileriaataasa kingunerissanngilaat naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut siunissamit tapiissutigisagassaasa peerneqarnissaat, tak. imm.1.3.3. aamma § 10-mut oqaaseqaatit. Ukiumi ataatsimi isertitat allat, Danmarkimi pisortatut oqartussat aatsitassarsioqatigiiffini il.il. aatsitassarsiornissamullu akuersissutini isertitaat pinngit, naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut tapiissutaanut millissutaassappata, taava aatsitassarsioqatigiiffinni il.il. aatsitassarsiornissamullu akuersissutini piginneqataassutiminnik tunisineranni aningaasat sinnerussinnaasut naalagaaffiup tigummiinnassavai, taavalu § 10 naapertorlugu isumaqatigiinniartoqalissaaq.

Selskabit akileraartussaataitanerminni ukiumut angusaannik namminersorlutik oqartussat Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitanik piviusumik takussutissaqarnissaaq qulakkeerniarlugu namminersorlutik oqartussat makku isumannaassavaat:

- 1) aatsitassanik misissueeqarnermut, ujarlernermit piaanermullu akuersissutit pisarnissaat paasiuminartumik assigiinnillu atugassaataqarluni,
- 2) ingerlatsiviup aatsitassarsiornerrinnarmik ingerlatsinissaa, taamatullu ingerlatsinerup Kalaallit Nunaanni akuersissutaasut taamaallaat tunngavigalugit pinissaa,

aamma tak. § 7, imm. 2, nr. 2 aamma 4, kiisalu aatsitassanik inatsimmi § 7, imm. 3, aamma § 8, imm. 3,

- 3) ingerlatat § 7, imm. 2, nr. 3-mi taaneqartutut niuernerpalaartumik ingerlanneqarnissaat, tamatuma kinguneranik ingerlatsiviup isertitani amerlisassallugit, aammalu assersuutigalugu nioqutissiornerminut, pisiortorfimminut aammalu akissarsianut aningaasartuutiminik annikitsuutitsiniarnissaa, kiisalu
- 4) ingerlatsinermik ukiumoortumik nalunaarusiortoqarnissaa International Financial Reporting Standards (IFRS) malillugu.

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat aatsitassanik misissueqqaarnermut, ujarlerner mut paaanermullu akuersissutinik agguaanerminni qulakkiissavaat agguaanerup – paasiuminartunik assigiimmillu atugassaatitaasut saniatigut, tak. siuniili allassimasut – aamma naapertuilluartumik kinnaassusersiunngitsumik tunngaveqarluni pinissaa. Ilaatigut tassaniippoq namminersorlutik oqartussat pingaarnerutitsinnginnissaat selskabinut tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit Danmarkimi oqartussanit pigineqartunut akuersissutinik agguaassiner mi tamakku isertitaasa ilaannik pissarsinissaminnik, tak. §§ 7-8-mi aalajangersagassatut siunnersuutit. Taamaallilugu akuersissutinik agguaneq aaqqissuunneqassaaq selskabit aalajangersimasut kisimik, soorlu DONG Grønland A/S, kisiisa pineqartussanngorlugit.

Inatsisissamut siunnersuutip atuutilerneranut atatillugu namminersorlutik oqartussat tigussavaat naalagaaffiup Nunaoil A/S-imi aktiaatai, tassungalu akiliutigissallugit aningaasat selskabip naatsorsuutiminik 31. december 2997-imi inaarsinerani oqimaatigiissitsissutitut naalagaaffiup piginneqataassutaasa annertoqataat, ilanngunneqassallutik Nunaoil A/S-mi aktiaataasa namminersorlutik oqartussanit tiguneqarnerat tikillugu naalagaaffiup aningaasaliissutigisimasai. Nunaoil A/S-imi naalagaaffiup piginneqataassutiminik namminersorlutik oqartussanut tunisinerani isertitat, isertitat suunerannik nassuiaammi ilaangillat. Namminersorlutik oqartussat Nunaoil A/S-imi piginneqataassutiminnik tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit kingusinnerusukkut tunisissagalarpata tamanna isertitat suussusiannik nassuiaammi piginneqataassutinik tunisinerut allatulli isigineqassaaq. Namminersorlutik oqartussat qulakkiissavaat naalagaaffiup Nunaoil A/S-imi aktiaatiminik tunisiner mi kingorna naalagaaffiullu namminersorlutik oqartussanut tapiissutimi 0 kruuninngornissaata tungaanut Nunaoil A/S-imi siulersuisunut ilaasortassamik ataasimik toqqaasinnaanissaa.

Aatsitassanit isertitat naatsorsornerat

Imm. 2-4 malillugu isertitat naatsorsorneranni immikkoortunut sisamanut immikkoortillugit isertitat naatsorsorneqqaassapput, taamaalioreeraannilu Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat ataasimut naatsorsorneqassallutik. Tunngavigineqarsinnaasut immikkoortut taakku sisamaasut tamarmik immikkut isertitat katillugit naatsorsorneranni taamaallaat ilanngunneqarsinnaapput iluanaarutitut. Taamaattorli amigartoorutit ilanngunneqarsinnaapput immikkoortut ataasiakkaat

taakkua iluarseeqqiffigineqarnerata kingunerisaanik, assersuutigalugu selskabip akileraarusiiffigineqarnerata iluarsiiiffeqqinneqarnerata kinguneranik isertitanik iluarseeqqinnermi.

Isertitatut naatsorsorneqarsimasut imm. 1 naapertorlugu Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat pisassaraat. Imm. 2, nr. 2 imaluunniit 4- mi isertitat pineqartut tassaappata Danmarkimi pisortat oqartussat isertitaat, namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup isertitaasa amerlaqataat nuunneqassapput. Imm. 2, nr. 3 malillugu imaluunniit nr. 3 malillugu Danmarkimi pisortatut oqartussat, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik selskabit il.il. toqqaannartumik toqqaannartuungitsumilluunniit piginneqataassutillit isertitarippatigit, taakkua amerlaqataat naalagaaffimmiit namminersorlutik oqartussanut nuunneqassapput. Takuulli siuliini imm. 1.3.5.3 Danmarkimi pisortatut oqartussaasut aatsitassarsioqatigiiffiinni il.il. aatsitassarsior-nissamullu akuersissutini piginneqataassutiminnik tunisinerminnut isertitaannut tunngasut, § 7, imm.2, nr. 3-imiittut.

Naatsorsuutigineqarpoq Naalakkersuisut ukiumoortumik kingusinnerpaamik 1. september isertitat suussusiannik nassuiaatit naapertorlugit ukiumi qaangiuttumi Kalaallit Nunaanni pisortatut oqartussat aatsitassarsiornermi isertitarisimasaasa naatsorsuutaat Danmarkimi naalakkersuisunut nassitassagaat. Naatsorsuutit Landkarsip naatsorsuutaanik kukkunersuiusumit kukkunersiorneqassapput. Danmarkimi naalakkersuisut tamatuma assinganik ukiumoortumik kingusinnerpaamik 1. september Danmarkimi pisortatut oqartussaasut ukiumi kingullermi isertitat suunerannik nassuiaatit naapertorlugit aatsitassarsiornermi isertitarisimasaasa naatsorsuutaannik nassitsisassapput. Naatsorsukkat kukkunersuiusumit uppersaaserneqassapput.

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat kingunerannik naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutai ukiumi tulliuuttumi naleqqussarneqartassapput ukiumi tulliuuttumi isumannaarneqartussanngorlugit (ukiumi siuliani iluarsiiissutigisariaqakkat ilanngullugit). Iluarsiiissutit iluarsiiissuseeqqissutaasariaqartullu naatsorsorneqartassapput akinut akissarsianullu iluarsiiissutit ilanngullugit.

Taamaalillugu ukiumi aalajangersumi isertitat – ukioq isertitaqarfik 1 – ukiumi isertitaqarfimmi 2- mi kingusinnerpaamik 1. september nassiuunneqassapput, tamatuma kingorna aningaasat ukiuanni 3- mi naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutai iluarsiiissuserneqassallutik (ukiumi isertitaqarfiusumi akinut akissarsianullu iluarsiiissutit ilanngullugit). Aningaasat ukiuanni 3- mi naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutai amerlassusissamittut amerlassusillit pisariillisaanissaq pissutigalugu iluarsiiissuserneqarsimapput ukiumi isertitaqarfimmi 1- mi isertitat naapertorlugit. Taamatulli aningaasat Danmarkimi pisortatut oqartussaasut imm. 2, nr. 2-4- mi pineqartut katillugit isertitaasa amerlaqataat namminersorlutik oqartussanut ukiumi isertitaqarfiusumi 3- mi nuunneqassapput, ukiumut isertitaqarfiusumut 1- mut tunngasut.

Naalagaaffiulli tapiissutai isertitaalu, tak. isertitat suunerannik nassuiaat, ukiumut ataatsimut tunngasuussapput. Isertitat iluarsiiissutillu akornanni piffissap teknikkikkut nikingassutaata kinguneranik ima pisoqaratarsinnaavoq, namminersorlutik oqartussat naatsorsuutigisamiit amerlanerusunik naalagaaffimmiit tapiiffigineqartut, tak. §§ 8 aamma 10.

Assersuutigalugu ukiumi isertitaqarfiusumi 1-mi isertitat ima amerlatigissagaluarpata, namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai 0 kruuninut ikilillutik, tamanna ukiumi isertitaqarfiusumi 2-mi kingusinnerpaamik 1. september isertitat naatsorsorneqarneranni aatsaat takuneqarsinnaassaaq. Tamatumuunakkut ukiumi isertitaqarfiusumi 2-mi naalagaaffiup tapiissutissai namminersorlutik oqartussanut tunniunneqartussaangikkaluit tunniunneqartussaassapput, tak. §§ 8 aamma 10. Piffissap teknikkikkut nikingassutaata kinguneranik naalagaaffiup tapiissutai amerlanaarlugit tunniunneqarsimasut namminersorlutik oqartussaniit naalagaaffimmut ukiumi isertitaqarfiusumi 3-mi naalagaaffimmut utertinneqassapput.

Naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut tapiissutai millippata 0 kruuninngorlutik, tak. § 8, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi Danmarkimi pisortatut oqartussaasut piginneqataassutaannit selskabinillu il.il. tunisinermi, aammalu Danmarkimi akileraarutinit akitsuutinillu isertitat, tak. § 7, imm.nr. 2-4, Danmarkimi pisortatut oqartussaasut pineqartut pisarsaraat. Tamanna atorpoq ukiumit naalagaaffiup tapiissutaasa 0 kruuninngorfianniit. Namminersorlutik oqartussat ukiumi pineqartumi aatsitassaniit 6.479,2 mio kruuninik (2007-mi akit) taakkuluunniit sinnerlugit isertitaqanngippata, namminersorlutik oqartussat aatsitassaniit isertitaasa taakkulu 6.479,2 mio kruuninut assigiinngissutaannik namminersorlutik oqartussat naalagaaffimmut akiliuteqassapput. Taakkua saniatigut Danmarkip isertitai Danmarkimi pisortatut oqartussat pissavaat. Tak. § 10-mut oqaaseqaatit. Tassani pineqarlutik selskabini il.il. aatsitassarsiorfinni piginneqataassutinik aatsitassarsiornermullu akuersissutinik allanik tunisinermi Danmarkimi pisortatut oqartussat isertitaasa kingunerannik naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut tapiissutaasai millisinnaaneranmi 0 kruuninngorlutik, pissutsit atulersussat, tak. § 7, imm.2, nr. 3 aamma.

Tamatuma saniatigut Naalakkersuisut ukiut tamaasa suliarisassavaat Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqrarfiup ukiunut naatsorsuiffinnut tamanut aningaasartuutigisimasaanut atatillugu aningaasat tiguneqarsimasunut, aammalu aningaasartuutit tamakkua sunut atorneqarsimanerannut nassuiaatit, tak. inatsisissamat siunnersuummi § 7, imm.2, nr. 1.

Nassuiaat imaqassaaq Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqrarfiup akiliutinit akitsuutinillu siunertanut aalajangersunut atugassatut katillugit tigusimasaanut ukiumi naatsorsuiffimmi kingullermi tiguneqarsimasunik, tak. § 7, imm.2, nr. 1 oqaaseqatigiit aappaat, aammalu ukiuni naatsorsuiffinni kingullerni pingasuni tiguneqarsimasunik paasissutissanik. Tamakkua saniatigut nassuiaat imaqassaaq ukiumi naatsorsuiffimmi naammassineqarsimasumi kingullermi, aammalu ukiuni naatsorsuiffinni kingullerni pingasuni Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqrarfiup

aningaasartuutaanut matussutissatut aningaasartuutaasimasunut tamarmiusunut tunngasunik. Nassuiaat aamma immikkoortortaqaassaaq akitsuutit akiliutillu il.il. ilanngunneqarsimangitsut matussutissaattut suut aningaasartuutaasimanersut. Nassuiaat kukkunersiorneqassaaq kukkunersiuusumit Landkarsip naatsorsuutaanik kukkunersiuusartumit.

Naatsorsuutigineqarpoq Naalackersuisut Danmarkimilu naalackersuisut isertitat suunerannik nassuiaat malillugu isertitat naatsorsornerannik paasisutissanik sunilluunniit imminnut ilisimateqatigiittarnissaat, ilanngullugit aatsitassanik misissuinermut piiaanermullu akuersissuteqarnermut patsisissaatitaasut nakkutigineqarnerannut malinneqarnerannullu uppernarsaatit.

Naatsorsuutigineqarportaaq namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu imminnut ilumoorfigalutik suleqatigiinnissaat inatsimmi aalajangersakkat periaatsillu, aammalu siunertaasut eqqortinneqarnissaat isumagissallugu, aammalu suleqatigiinneq pissasoq ataqeqatigiilluni tatigeqatigiillunilu, kiisalu eqaatsumik suleqatigeeriaaseqarluni.

5.3.6. Aatsitassarsiornermut tunngasutigut suleqatigiinneq

Inatsimmi matumani aalajangersakkat malillugit namminersorlutik oqartussat aatsitassanut tunngasunik tigusinissaata tungaanut aatsitassanut tunngasut namminersorneruneq pillugu inatsimmi, aatsitassat pillugit inatsimmi aammalu inatsimmi tassani isumaqatigiissutit malillugit malittarisassiunneqarsimapput, imaluunniit Naalackersuisut aammalu Danmarkimi naalackersuisut akornanni isumaqatigiissutaajunnartut malillugit, ilanngullugu ”Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit ingerlatsinermik Naalackersuisut Danmarkimilu naalackersuisut akornanni isumaqatigiissut 1. juli 1998-imeersoq.”

Aatsitassanut tunngasut ullumikkut Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu pisortatut oqartussat akornanni annertuumik suleqatigiissutigineqarput. Ilimagineqarpoq namminersorlutik oqartussat aatsitassanut tunngasut tiguenerata kinguinngua pisariaqartissagaat Danmarkimi ingerlatsiviit aqutsinikkut ilisimatusarnikkullu suleqatiginerisa ingerlatiinnarnissaa.

Taamaattumik inatsisissamut siunnersuummi § 9 malillugu Naalackersuisut Danmarkimilu naalackersuisut Kalaallit Nunaata suliassaqarfimmik tigusinerata kinguinngua atuutilersussamik isumaqatigiissuteqassapput. Naatsorsuutigineqarpoq isumaqatigiissutip ukiunut tallimanut atuunnissaa.

Ukiunut siullernut tallimanut isumaqatigiissutip atorunnaanginnerani Naalackersuisut aalajangersinnaapput isumaqatigiissut ukiunut arlalinnut atorussanngorlugu nutaanngorsassallugu, kingornalu nutaanngorsaqattarsinnaallugu. Isumaqatigiissutit taamaattut makkuninnga imaqarsinnaapput:

Naalakkersuisut akiliuteqarlutik Danmarkimi pisortatigut ilisimatusarfinniit siunnersortittassapput aammalu aatsitassanut tunngasunik namminersorlutik oqartussat suliassanik allanik ingerlatsinissaannut allanut siunnersortittarsinnaallutik. Siunertarinqartoq tassaavoq Naalakkersuisut taamatut siunnersorneqarsinnaanissaat GEUS-ip aamma DMU-p (1. januar 2007-imiit Aarhus Universitetip ilagiligaasa) manna tikillugu suleqatigineqarnerisa annertoqataannik. Naatsorsuutigineqarpoq taamatut ikiorneqarnernut akiliutit amerlaqatigissagaat GEUS-ip DMU-llu taamaattunik suliaqartarnerminnut ukiumut aningaasartuutigisagaat, t.i. 2004-mi GEUS-imut 3,0 mio kr. DMU-mullu 2.2 mio kr. Taakku saniatigut namminersorlutik oqartussat GEUS-imut DMU-mullu isumaqatigiissuteqarsinnaapput GEUS-imiit DMU-miillu allanilluunniit allatut siunnersorneqartarnissamik.

Oqaatigineqareersutut ukiunut tallimanut siullernut isumaqatigiissutip naanerata kingorna Naalakkersuisut kissaateqarneratigut taamaattunik assigisaanilluunniit sullinseqarnissamik ukiunut arlalinnut atortussanik isumaqatigiissuteqartoqarsinnaavoq. Eqqarsaataavoq taamaattoqartillugu isumaqatigiissutip atuuttup atorunnaarnissaa qaammatinik 12-nik sioqqullugu isumaqatiginninniartoqartalernissaa. Isumaqatigiissuteqarnissap taamatut siviisutiginissaanut piffissallu isumaqatigiissuteqarfiup aallartinnissaa sioqullulluarlugu isumaqatiginninniartoqartarnissaanut pissutaavoq qulakkearniarneqarmat namminersorlutik oqartussat aatsitassanut pisortaasa periarfissinneqartarnissaat aalajangissallugu Danmarkimi ilisimatusarfinnik suleqateqarnerup ingerlatiinnarneqarnissaa kissaatiginerlugu, imaluunniit akiliuteqarluni allaniit siunnersorneqartarnissaq kissaatigineqarnerisooq, aammalu ilisimatusarfiit periarfissinneqarnissaat ukiunut arlalinnut atuuttussamik suliarnikk aaqquissuussinissaminut.

Isumaqatigiissutinik qulaani taaneqartunik isumaqatigiissuteqarnermi Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ujarlernissamat immikkut pingaaruteqartunik Danmarkimi pisortatigut ilisimatusarfiit maanamut ilisimatusartarnerata taamaaqataanik Naalakkersuisunut periarfissiissapput isumaqatigiissutit ingerlaneranni akeqanngitsumik ilisimatusartitsinissamik. Tamatumani eqqarsaatigineqarput suliffeqarfiit ilisimatusarfiillu suliassat pingaaruteqartut, ilanngullugit paasissutissat (databaser) aatsitassarsiornermut immikkut pingaaruteqartut ingerlatiinnarnissaat aningaasalersornissaallu, soorlu sajuupillatsitsisarnermut tunngasunik paasissutissat, aatsitassanut paasissutissat aammalu pingortitat ilaannut mianernartunut paasissutissat, GEUS-ip DMU-llu Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ujarlernermut tunngassutillit ingerlassimasaat. Isumaqatigiissuteqarfimmi siullermi suliat 2005-mi aningaasatut atorneqarsimasutut annertussuseqassapput (akinut aningaasarsianullu iluarsillugit). GEUS-ip DMU-llu oqaatigaat ukiumut katillugit 29 mio. kruunit missiliorlugit amerlassuseqartut.

Naatsorsuutigineqarportaaq namminersorlutik oqartussat taamatut isumaqatigiissuteqarnerminni aatsitassat nassaarineqarunnartut il.il. nioqutiginissaannut pilersaarusiussasut manna tikillugu aningaasartuutaasimasut amerlaqataannik, aammalu namminersorlutik oqartussat piffissami isumaqatigiissuteqarfiusumi siullermi GEUS-imik DMU-millu suleqatiginnissasut, 2000-2004-mi suleqatigiissimanerup annertoqataannik, t.i. piffissami isumaqatigiissuteqarfiusumi tamarmiusumi

pilersaarutigisap affangajaatut annertussusilimmik. Naalagaaffik siuliini oqaatigineqartutut annertutigisumik pilersaarussianut taakkununga aningaasaleeqataassaq.

Namminersorlutik oqartussat namminneq aalajangissavaat ukiut isumaqatigiissuteqarfiusut tallimat kingorna ukiunut arlalinnut atuuttussanik nutaanik isumaqatigiissuteqarfigissanerlugit Danmarkimi naalackersuisut Danmarkimi ilisimatusarfiit ikiortiserineqartarnissaat pillugu, taamatullu inatsisissamut siunnersuummi uani Naalackersuisut killiliiffigineqaratik taamaattunik allanut isumaqatigiissuteqarnissaminnut.

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu ingerlatsiviit pisortatullu oqartussat suliassaat aatsitassanillu maannakkut aaqqissuussinermut atatillugu aningaasartuutaat atuarneqarsinnaapput Namminersorneq pillugu ataatsimiititaliarsuup ataani isumalluutit uumassuseqanngitsut pillugit Suleqatigiissitap nalunaarusiaani bilag 3-mi.

5.3.7. Naalackersuisut Danmarkimilu naalackersuisut akornanni isumaqatigiinniarnissat, namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai ikilissappata 0 kruuninngorlutik

Naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut ukiumi ataatsimi tapiissutai ikilissappata 0 kruuninngorlutik, tak. § 8, Naalackersuisut Danmarkimilu naalackersuisut akornanni isumaqatiginniniutigineqalissapput namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasanut tunngasutigut atassuteqarnerit, tak. § 10-mi aalajangersakkat.

Isumaqatiginninniarnerni immikkut ilanngunneqassapput makku: Namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup tapiissuteqaqqitalernissaanik apeqqut, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat avinneqartarnissaanik apeqqut aammalu akiliutit § 9-mi taaneqartut pillugit isumaqatigiissutip nanginneqarnissaanik apeqqut. Isumaqatiginninniarnerni aamma ilanngunneqarsinnaavoq inatsisip tunngaviusup aammalu naalagaaffeqatigiinnerup iluani suliassaqarfinnut tiguneqarsinnaanngitsunut naalagaaffiup aningaasartuutaasa matuneqarnissaanik apeqqut, aammalu suliassaqarfiit allat namminersorlutik oqartussat Danmarkimilu naalackersuisut peqatigiillutik aaqqiiffigiumasaat.

Illuatungeriit arlaannaalluunniit isumaqatiginninniarnerni aalajangersumik angusaqarnissaminnut pisussaataitaanngillat.

Naalagaaffiup tapiissutaasa millinerisigut 0 krunningorlutik illuatungeriit naalagaaffiup tapiissutaasa ingerlaqqinnissaanik isumaqatigiissuteqanngippata, naalagaaffik ukiuni tulliuuttuni namminersorlutik oqartussanut tapiissuteqassanngilaq. Danmarkimi naalackersuisut Naalackersuisullu tamanna pillugu isumaqatigiissuteqarpata, namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup tapiissuteqartarnera aatsaat ingerlaqqissinnaavoq. Tassunga atatillugu

naatsorsuutigineqarpoq namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup tapiissutaasa ingerlaqqissinnaanerannik isumaqatigiissuteqartoqarsinnaassasoq inatsisiliornikkut, inatsisitigut tamatumunnga tunngaviusussakkut.

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat avinneqarnissaannik apeqqummut tunngatillugu isertitat tamakku Namminersorlutik Oqartussat pisassavaat, tak. § 7, isertitat avinneqarnissaannik illuatungeriit isumaqatigiissuteqanngippata. Tamannali atunngilaq selskabini Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlataqartuni il.il. Danmarkimi pisortatut oqartussaasut piginneqataassutaasigut isertitanut, aammalu Danmarkimi akileraarutitigut akitsuutitigullu isertitanut, tak. § 7, imm. 2, nr. 2-4. Pissutsini taamaattuni isertitat Danmarkimi pisortatut oqartussat susassaartut pisassavaat.

Naggasiullugu oqaatigineqassaaq Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut aatsitassanut tunngatillugu namminersorlutik oqartussat ingerlatsinissaannut atugassatut siunnersuisarnissaq suliassanillu allanik ingerlatsinissaq pillugit isumaqatigiissutaajunnartut, tak. § 9, nanginneqarsinnaanngimmata namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai millissappata 0 kruuninngorlutik, illuatungeriit tamatuminnga isumaqatigiissuteqarsimanngippata.

6. *Nunap ataani aatsitassanut Kalaallit Nunaata pisinnaatitaaffii*

Inatsisissamut siunnersuut malillugu aatsitassanut tunngasut namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsinnaapput, tak. bilagimi liste II, nr. 26. Aatsitassanut tunngasunik Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat tigusinerminni inatsisiliorsinnaallutillu aqutsinissaminut piginnaatitaallissapput.

Taamaalillugu Kalaallit Nunaata aatsitassanut tunngasunik tigusinerani Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat namminneerlutik aalajangersinnaalissavaat aatsitassanut tunngasunik ingerlatsinermut killissaatitaasut, aammalu soorlu misissueqqaarnissanut, misissueqqissaarnissanut piaanissanullu akuersissusiarsinnaalissallutik

Aatsitassanut tunngasut tiguneqarpata Kalaallit Nunaat nunatami ataani aatsitassanik piginnittussaalerlunilu iluaqutiginninnialersinnaavoq. Naalagaaffiulli Kalaallit Nunaat naalagaaffittut oqartussaaffigiuaassavaa.

Kalaallit Nunaanni aatsitassanik piaanermi isertitanut tunngatillugu tak. siuliini imm. 5-imi allassimasut.

Inatsissamulli siunnersuummi § 21, imm. 4-mi allassimasut naapertorlugit Kalaallit Nunaata namminiilivinnerata kingunerissavaa Kalaallit Nunaata imminut oqartussaaffigilernissaa. Matuma kinguliini imm.10.2-mi oqaatigineqartutut qullersaalluni oqartussaaffiginninnermiipput Kalaallit Nunaanni killeqarfinnut tamanut tunngasut (nunami, imaani silaannarmilu killeqarfiit).

7. *Nunanut allanut tunngasut*

7.1. *Kalaallit Nunaata nunat assigiinnngitsut peqatigiinnerannut peqataanerata allanngoriartortinnissaa*

Kapitalimi nunanut allanut tunngasuni inatsisikkut aalajangersakkatigut ersippoq 1979-imi namminersorerulernerup kingorna namminersorerullutik oqartussat nunat assigiinnngitsut suleqatigiinneranni peqataanerat annertuumik alliartorsimasoq. Suliani assigiinnngitsuni amerlasuuni allanngoriartorneqarsimavoq. Allanngoriartorneq taanna suleqatigiissitaliap danskinik-kalaallinik ilaasortaqaartup, taaneqartartup ”Anorak-rapport” 8 juli 1999-imi nalunaarusiaani eqqartorneqarpoq. Nunat assigiinnngitsut akornanni suleqatigiinnermi Kalaallit Nunaata peqataanera pillugu kalaallit nalunaarusiaannut tunngatillugu innersuussutigineqarsinnaapput Kalaallit Nunaanni namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiissutaanni quppernerit 87-118, pingaartumik nunanut allanut isumannaallisaanermullu tunngasut pillugit suleqatigiissitat, isumaliutissiissummi quppernemi 487-630-mi ilassutigisaat, aammalu Naalackersuisut nunanut allanut tunngasunik politikki pillugu inatsisartunut ukiumoortumik nalunaarusiarisartagaat.

Naalackersuisut Danmarkimilu naalackersuisut Kalaallit Nunaata nunanut allanut tunngasuni isumannaallisaanikkullu politikimi peqataalernissaa maj 2003-mi tunngaviumik isumaqatigiissutigat (Itillimi isumaqatigiissut). Isumaqatigiissut tassaavoq amerikamiut Thule-radarimik sakkortusaanissamik qinnuteqaataata USA-mik danskit/kalaallillu peqatigiillutik isumaqatiginninniarnissaannut tunngavissat ilaat. Tamatuma kinguneranik Kalaallit Nunaata illersorneqarneranik isumaqatigiissut nutaanngorsarneqarpoq aammalu teknikkkut, aningaasarsiornikkut avatangiisinullu tunngasunik nutaamik USA isumaqatigiissuteqarfigineqarluni.

Itillimi isumaqatigiissut imaqarpoq Thule-radarip sakkortusarnissaanik USAp qinnuteqaataata isummerfigineqarnissaani, aammalu nunanut allanut tunngasut isumannaallisaanissamullu tunngasumik apeqqutit allat eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaata peqataatitaalernissaanut periaasissanik sisamaasunik. Isumaqatigiissummi erseqqissumik oqaatigineqarpoq politikikkut periaatsit taakkua atortinneqalersinnaasut inatsisit tunngaviusut malillugit naalagaaffimmi oqartussaasut pinnaatitaaffii akisussaaffiilu apeqqutaatillugit. Periaatsit makkuupput:

- Nunanut allanut tunngasuni isumannaallisaanikkullu politikimut tunngasumik apeqqutit Kalaallit Nunaannut pingaarutillit nakkutigineranni pissusissamisoorpoq Kalaallit Nunaata peqataatinneqarlunilu sunniuteqaqataasinnaanissaa.
- Pineqarput peqataativinneqarneq sunniuteqaqataavinnissarlu, naalagaaffiup immikkoortuisa taakkua marluk naligiilluinnarnissaat siunertaralugu Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata peqatigiillutik peqataatinneqarneranni.
- Apeqqutit taamaattut Kalaallit Nunaannut immikkut soqutiginaatillit nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatiginninniutigineqarnissaat pisariaqalissappat pissusissamisoortumik tunngavigineqartariaqassaaq, Naalackersuisut isumaqatiginninniarnerni taamaattuni Danmarkimi naalackersuisut peqatigalugit peqataanissaat, kalaallit isumaasa soqutigisaasalu ilaatinneqarnissaat siunertaralugu.
- Pissusissamisoorpoq Naalackersuisut inuiaat inatsisaanni periaatsinut tamanna naapertuuppat, Danmarkimi naalackersuisut peqatigalugit atsiqataasinnaanissaat nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiinniarnernit taamaattut kinguneqassagaangata naalagaaffik sinnerlugu inuiaat inatsisaat naapertorlugit pituttuisunik isumaqatigiissuteqarnernik.

Isumaqatigiissummi imm. kingullermi aalajangerneqarpoq Kalaallit Nunaanni namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaannut atatillugu Kalaallit Nunaanni nunanut allanut politikimut tunngasutigut pissutsit isumaqatigiinniutaanerata qanoq inerneqarnissaanut tamanna apeqqutaassanngitsoq. Aalajangerneqarportaaq isumaqatigiissut atuutiinnassasoq, isumaqatigiinniarnernit naammassinissaata tungaanut.

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitani isumaqatigiissutigineqarpoq politikikkut periaatsit tamakkua atortiinnartariaqartut inatsisit tunngaviusut malillugit naalagaaffimmi oqartussaasut pisinnaatitaaffii akisussaaffiilu apeqqutaatillugit. § 11 aamma § 13-mi aalajangersakkat oqaasertalerneqarput tamakkua sianigeqqissaarlugit.

Statsministeri 1. oktober 2002-mi Folketingimi ammaanersiorluni oqaaseqarnermini ima oqarpoq: ”...suliassat Savalimmiunut Kalaallit Nunaannullu taamaallaat tunngassutillit pillugit Danmarkimi naalackersuisut Savalimmiuni Kalaallit Nunaannilu Naalackersuisut piginnatikkumasinnaavaat inuiaat assigiinngitsut akornannut tunngassutilinni naalagaaffik sinnerlugu qanoq iliuuseqarsinnaalersillugit. Piginnaatitsissut taamaattoq namminersoreruneq pillugu inatsisit atuuttut avataaniissaaq, Danmarkimili naalackersuisut inatsisiliorumasinnaapput Savalimmiuni Kalaallit Nunaannilu naalackersuisut piginnaatillugit.”

Danmarkimi naalackersuisut Naalackersuisullu isumaqatigiinniarnernata inerneraa Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu assigiimmik aaqquissuussisoqarnissaa siunnersuutigineqarmat, inuiaat inatsisaat naapertorlugit nunani taakkunani naalackersuisut isumaqatigiissuteqarsinnaalersillugit.

Nunani taakkunani naalakkersuisut marluusut kissaateqarnerisigut Danmarkimi naalakkersuisut inatsisissanik marlunnik siunnersuuteqarput: aappa Kalaallit Nunaannut aappaalu Savalimmiunut. Inatsissamut siunnersuutit Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu oqartussaasunit eqqartorneqareerlutik, folketingimit juni 2005-imi atortussanngortitaapput, Inatsisartunit Lagtingimillu isumaqatigineqarlutik.

Tassunga atatillugu oqaatigineqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni Inatsisartut 2004-mi ukiakkut naammassillugu oqaluuserimmassut Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut inuiaat inatsisaat naapertorlugit isumaqatigiissuteqarsinnaanerannik inatsisissamut siunnersuut. Taassumali Inatsisartunit naammassillugu oqaluuserineqarnerata kingorna Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut, Savalimmiuni Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiinniutigeqqippaat piginnaatitsissummik aaqqissuussinermi allannguutissat ataasiakkaat. Tamakkua isumaqatigiinniutigineqarnerat naammassineqareermat Inatsisartut oqallisigalugulu atortussanngortippaat Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut inuiaat inatsisaat naapertorlugit isumaqatigiissuteqarsinnaanerit pillugit inatsisissamut siunnersuutip allannguutissai; isumaqatigiissutit tamakkua Folketingimit atortussanngortitaapput inatsisikkut nr. 577, 24. juni 2005-imeersukkut (inatsit piginnaatitsissut).

Inatsisartunit oqaluuserineqarneranut atatillugu Naalakkersuisut oqaatigaat siunnersuut akuerineqarsinnaasoq, namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat isumaliutigisaasa inernissaanut pituttuisuussanngippat. Danmarkimi naalakkersuisut tamatumunnga isumaqataapput, namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat suliaat inatsisit tunngaviusut naalagaaffeqatigiinnerullu iluaniimmata.

Inuiaat inatsisaat naapertorlugit Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisut isumaqatigiissuteqarsinnaanerannik inatsit nr. 577, 24. juni 2005-meersoq atulersitaavoq 26. juni 2005. Nunanut allanut tunngasut naalagaaffimmit oqartussaaffigineqarnerat tunngavigalugu inatsisip kinguneraa Naalakkersuisut inatsisitigut aalajangerneqartumik piginnaatitaanissaat naalagaaffinnut allanut nunanilu assigiinngitsuni kattuffinnut isumaqatiginninniarnissaminnut. Inatsit taamaallaat atorpoq suliassaqarfiit tiguneqareersimasut iluanni isumaqatigiissutinut, aamma imaqarluni killilersuutitik inatsisit tunngaviusut aamma/ imaluunniit inuiannut inatsisit aalajangersagartaaneersunik.

Piginnaatitsinermik inatsisip suliarinerata peqatigisaanik apeqquutit aqutsinermut sulisoqarnermullu tunngasut arlallit kalaallit oqartussaasuisa Udenrigsministeriallu oqallisigaat. Ilaatigut pineqarput Namminersornerullutik oqartussani sulisut aallartitat kikkunnik qullersaqartussaanerannut aammalu danskit nunani allani aallartitaqarfiini allagartaliisarnernut erfalasoqartarnernullu tunngasunik. Oqaloqatigiissutit tamakkua inerneru allanneqarput udenrigsministerip aammalu nunanut allanut

Naalakkersuisup nunanut allanut tunngatillugu aqutsinermi suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutaanni 9. maj 2005-imeersumi.

Kalaallit danskillu namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaanni isumaqatigiissutigineqarpoq namminersorneq pillugu inatsimmi nunanut allanut tunngasumik kapitali pingaarutilimmik allanngoriartornermik tamatuminnga tunngaveqassasoq. Tamatuma peqatigisaanik namminersornermik isumalioqatigiissitani pingaartillugu kissaatigineqarpoq namminersornermik inatsimmi apeqqutit nunanut allanut tunngasut naleqqussagaanerat killiliissanngitsoq namminersorlutik oqartussat danskillu oqartussaasa suleqatigiinnerata eqaatsumik allanngoriarnissaanut.

7.2. *Inatsisit tunngaviusunut tunngasut*

Inatsisit tunngaviusut piginnaatitsissummik aaqjissuussinermi § 12-mut tunngasunik sinaakkusiussaannik Danmarkimi naalakkersuisut ima oqaaseqarput:

Inatsisini tunngaviusuni § 19, imm. 1 aamma 3 imatut oqaasertaqarput:

”§ 19. Inuiaat akornanni tunngasuni kunngeqarfik sinnerlugu kunngi qanoq iliuseqartassaaq. folketingili akuersisimatinnagu, kunngeqarfiup allinissaanut millinissaanulluunniit tunngasunik qanoq iliuseqarsinnaanngilaq, imaluunniit akisussaatisinnaanngilaq eqqortinneqassappat folketingip peqataaffigisariaqagaanik imaluunniit annerusumik pingaarutilinnik allanik qanoq iliuseqarsinnaanngilaq. Kunngittaaq folketingi akuersitinnagu inuiaat akornanni isumaqatigiissutinik, folketingi akuersisillugu isumaqatigiissutaasimasunik atorunnaarsitsinnaanngilaq.

Imm. 2.(..)

Imm. 3. Folketingi qitermini qinersissaaq nunanut allanut tunngasumik ataatsimiititaliamik, nunanut allanut tunngasutigut politikimut pingaarutilinnik aalajangiinissaq sioqqullugu naalakkersuisut isumasiortagassaannik. Nunanut allanut ataatsimiititaliamut maleruaqqusat erseqqinnerusut inatsisikkut aalajangersarneqartassapput.”

Inatsimmi tunngaviusumi § 19, imm. 1-mi allassimasutut inuiannut allanut tunngassuteqartunik kunngeqarfik sinnerlugu kunngi (naalakkersuisut) qanoq iliuseqartassaaq. Tamatumaniippoq inatsisit tunngaviusut malillugit kunngeqarfiup immikkoortuisa ataasiakkaat tamakkunatigut namminneerlutik piginnaatitaasinnaannginnerat.

Taamaattumik Kalaallit Nunaat namminiilivitsinnagu Kalaallit Nunaat inatsisit tunngaviusut atortinneranni inuiannut assigiinngitsunut tunngasuni nammineerluni qanoq iliuseqarsinnaatitaassappat pisariaqassaaq inatsisit tunngaviusut allanngortinnissaa.

Taava apequtaalerpoq inatsisit tunngaviusut naapertorlugit Kalaallit Nunaata kunneqarfik sinnerlugu inuiannut allanut tunngassutilinni arlalinni qanoq iliuseqarsinnaaneranut periarfissaqarnersoq. Tamanna pillugu makku oqaatigineqassapput:

Naalackersuisut kunneqarfik sinnerlugu iliuseqarnermikkut kunneqarfik tamaat qilersussavaat, taamaallilugu nunanut allanut politikkikkut iliuitsit tunngaviusumik kunneqarfiup nunanut allanut politikkikkut pissusiinik attuissallutik. Ilaatigut Naalackersuisut inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissuteqarnerata kingunerisaanik inuiaat inatsisaat malillugit akisussaassutsimik unioqqutissuteqarnersoq Danmarkimi oqartussaasut akuliutitissavaat.

Nunanut allanut politikki tamatumuunakkut annertuumik allaanerussuteqarpoq Kalaallit Nunaanni oqartussat inatsisiliornissamut aqutsinissaminnullu oqartussaaffeqarnerannut tunngasuni, pisinnaatitaaffiimmi taakku malillugit kunneqarfiup ilaanut susassaartumut sunniuteqartumik maleruaqqusanik il.il. taamaallaat aalajangersaasoqarsinnaammat.

Taamaattumik inatsisit tunngaviusut akornutaasussaapput Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat inatsimmi tunngaviusumi § 19, imm. 2-mi aalajangersakkami taaneqartumi inuannut allanut tunngassutilinni pisinnaatitaaffeqalernissaat. Taamaattumik tamatuma kinguneranik naatsorsuutigisariaqarpoq nunanut allanut tunngasunik maleruaqqusalorsinnaaneq Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut tunniunneqarsinnaanngitsoq. Inatsisit tunngaviusut ilaatigut akornutaassapput nunanut allanut sulianut tunngasunik namminersorlutik oqartussat inatsisiliorsinnaanissaannut nunani allani pisortatigoortumik suliffeqarfinnik pilersitsisinnaanermut imaluunniit suliffeqarfinnik taamaattumik Kalaallit Nunaanni pilersitsinissamut akuersissuteqarnissamut.

Inatsisilli tunngaviusut iluanni ajornassanngilaq inuiannut allanut tunngasuni kunneqarfik sinnerlugu Naalackersuisut iliuseqarnissaminnut piginnaatitaanissaat.

Taamaattumik isumaqarnarpoq inatsisit tunngaviusut akornutaanaviannngitsut Kalaallit Nunaannut taamaallaat tunngasuni inuiannut allanut tunngasuni kunneqarfiullu ilaanut allanut attuumassuteqanngitsunik iliuseqarnissaminnut pisinnaatitaassappata.

Apeqqutit taamaallaat Kalaallit Nunaannut tunngassuteqartut piginnaatitaaffiginissaannut tunngasut siullermik kingunerissavaat kunneqarfik sinnerlugu iliuseqarnissamut piginnaatitaaffiup killeqartitaanissaa suliassaqarfinnut Kalaallit Nunaata inatsisiliornikkut aqutsinermullu piginaatitaaffigiligaanut – tassa imaappoq suliassaqarfiit Naalackersuisut inuiannut isumaqatigiissutinut atasumik inatsisinut allannortitsisinnaallutik aqutsinermilu iliuseqarsinnaallutik.

Oqaatigineqartut aappasaanik kingunerisussaavaat kunngeqarfik sinnerlugu Naalackersuisut nunanut allanut isumaqatigiissutaasa piginnaatitsissut taaneqartoq tunngavigalugu taamaallaat Kalaallit Nunaata iluani atorsinnaatitaassammata.

Oqaatigineqartut pineqangilaq inuiannut allanut tunngasuni iliuuseqarnissamut piginnaatitsissutinik nuussinissaq. Taamaattumik Danmarkimi naalackersuisut nunanut allanut tunngasuni piginnaatitaaffeqartuassapput aamma Naalackersuisut piginnaatitaaffiinut ilaasuni.

Kunngeqarfiup ataasiunerata aammalu inatsimmi tunngaviusumi § 19 naapertorlugu aamma kingunerissavaat Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat nunanut allanut tunngasuni iliuuseqarnerminni - taaneqartut inuiaat inatsisaat malillugit kunngeqarfimmik tamarmik qilarsuisussamik – kunngeqarfiup soqutigisaanut akerliusunik iliuuseqarsinnaassanngitsut, ilanngullugu kunngeqarfimmi nunanut allanut politiki nalinginnaasoq.

Taamaalilluni Naalackersuisut nunanut allanut tunngasunik iliuuseqarsinnaanngillat kunngeqarfiup immikoortuisa ilaasa soqutigisaannut akerliusunik – ilanngullugit isumaqatigiissutit suliaasaqarfimmi pineqartumi nunanut allanut politikimi periaatsinut nalinginnaasunut akerliusut.

Taamaattumik kunngeqarfiup nunanut allanut politikianut nalinginnaasumut naapertuuttuunissaa qulakkeerniarlugu inuiaat assigiinngitsut akornanni kunngeqarfik sinnerlugu Naalackersuisut piginnaatitaanissaannut tunngaviusariaqassasoq qularnaarisumik Danmarkimi naalackersuisut pisariaqarneratut annertussuilimmik ilisimatinneqartarnissaat siunersiorneqartarnissaallu suliaasanilu nunanut allanut tunngassutilinni iliuuseqartoqartinnagu siumut ilisimatinneqartarnissaannik.

7.3. Nunanut allanut tunngasunut kapitalip imaanut takussutissaq

Nunanut allanut pissutsinut tunngasumik Namminersorneruneq pillugu inatsimmi aalajangersagaqarpoq taamatullu namminersornerunermut tunngasunik kapitali 2-mi kiisalu kapitali 3-mi kunngeqarfimmi oqartussanut tunngasumik. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitani isumaqatigineqarpoq namminersorneq pillugu inatsisissami nutaami nunanut allanut tunngasumik aalajangersakkat ima pingaaruteqartigissasut pissusissamisoorluni immikkut kapitalimi katersorneqarnissaat.

Kapitalimi tassaniipput inatsisit tunngaviusut malillugit isuma, tassa kunngeqarfimmi oqartussat inatsisit tunngaviusut malillugit nunanut allanut politikimut isumannaallisaanermullu politikimut tunngasuni annertunerpaamik aalajangiisinnaallutik; Itillimi isumaqatigiissummi peqataatitaanissami sunnuteqaqataanissamilu politikikkut periaatsit aammalu Naalackersuisut

piginnaatitaaffilerneqarnissaat piginnaatitsissummik inatsimmi eqqartorneqartoq eqqarsaatigalugit. Ataqatigiissitsinikkut tassuuna naalagaaffeqatigiinnerup iluani Kalaallit Nunaat nunat assigiinngitsut akornanni suleqatigiinnermi maannakkutut inissisimatitaavoq.

Kalaallit Nunaata inuiqatigiit assigiinngitsut peqatigiinneranni peqataanera aalajangerneqarpoq nunanut allanut tunngasunut kapitalimi, immikkoortunut annernut marlunnut.

§ 12-mi pineqarput Naalackersuisut namminneerlutik isumaqatiginninniarsinnaallutillu inuiaat inatsisaat toqqammavigalugit isumaqatigiissuteqarsinnaasut nunanut allanut ministeria peqataanngikkaluartoq. Nunanut allanut tunngasunut kapitalimi tamatumunnga aalajangersakkat immikkoortuisa ilaasa oqaasertaat allangortinneqarput piginnaatitsissummik inatsimmi § 1-mi § 2-milu aalajangersakkanut naapertuuttunngorlugit. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitani isumaqatigiissutigineqarpoq oqaaseqatigiit allannguutaat tamatumunnga tunngasunik inatsisinut allannguutaassanngitsut.

Piginnaatitsinermik aalajangersakkanut atavog inatsimmi § 15-mi aalajangersagaq, taanna malillugu Naalackersuisut qulakkeersinnaallugu kunngeqarfiup nunani allani aallartitaqarfiini Naalackersuisut sinniisuutitaminnik aallartitaqarsinnaasut, suliaassarfiit tamakkiisumik tigusat iluanni kalaallit soqutigisaannik isumaginnittussanik. Aalajangersagaq naapertuuppoq piginnaatitsissummik inatsimmi § 3-mi aalajangersakkamut, tak. namminersornerneq pillugu inatsimmi § 16, imm. 1.

Immikkoortut pingaarnerit aappaat § 13-imi pineqartut tassaapput Danmarkimi naalackersuisut kunngeqarfik sinnerlugu aamma Kalaallit Nunaannut sunnuteqartussamik iliuusissaat. § 13-mi aalajangersorneqarpoq Naalackersuisut tamatigit peqataaninneqartassasut isumaqatigiissuteqarniarnerni Kalaallit Nunaannut atortussani, aammalu Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqartussani.

Pingaaruteqartut taakkua § 12 aamma § 13-miittut taamaallaat tunngassuteqarput inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissuteqarnernut nunallu assigiinngitsut akornanni pisussaaffinnik pituttuisunik. Tamatumani pineqarput isumaqatigiissutit pisussaaffiillu inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissuteqarnissamik imaluunniit inuiaat inatsisaat allat malillugit inatsisitigit pituttuisut. Aalajangersakkanili taakkunani tunngaviit pingaaruteqarnerpaat tassaapput tunngaviit nalinginnaasut nunat akornanni attaveqatigiinnerni allani inuiaat inatsisaat malillugit pituttuiffiunngitsuni saqqummersinnaasartut.

§ 11, imm. 1 aamma 2-mi aalajangersakkat aallarniutaasut pingaarnerutitanik taaneqartunik marlunnik imaqarput. Tamatuma saniatigit imm. 1-mi taaneqarput Danmarkimi naalackersuisut Naalackersuisullu erseqqinnerusunik isumaqatigiissuteqarnissaannut periarfissat.

Isumaqatigiissutini taamaattuni aalajangersarneqarsinnaavoq Naalackersuisut pissutsini immikkut ittuni, imaluunniit inuiaat assigiinngitsut akornannut tunngassuteqartuni allatigut iliuseqarsinnaasut isumaqatiginninniannikkaluarlutik isumaqatigiissuteqanngikkaluarlutillu.imm. 2-mittaaq aalajangersarneqarpoq nunanut allanut tunngasuni kapitalimi killissaatitaasut iluanni Naalackersuisut Danmarkimilu naalackersuisut suleqatigiissasut Kalaallit Nunaata soqutigisai kunngeqarfiullu ataatsimut soqutigisaat isumaginarlugit.

Matuma siuliini imm. 7.2-mi oqaatigineqartutut inatsisit tunngaviusut malillugit § 11, imm. 3-mi aalajangersarneqarpoq nunanut allanut isumannaallisaanermullu politiki kunngeqarfiup suliassaanut atasoq, kunngeqarfiullu akisussaaffii pisussaaffiilu inatsisit tunngaviusut malillugit taamaaginnessasut. Tamannattaq atorpoq Naalackersuisut § 12-mi aalajangersakkat malillugit nunanut allanut ministereqarfik peqataannikkaluartoq isumaqatiginninniarsinaanerannut isumaqatigiissuteqarsinaanerannullu apeqqummi. Inatsisinik tunngaviusunik paasinnineq malillugu aamma § 16, imm. 1-mi aalajangersarneqarpoq namminersorlutik oqartussat malittussaagaat pisussaaffiit, kunngeqarfiup nunanut assigiinngitsunut isumaqatigiissutaasa il.il. iluanniittut. § 16, imm. 2-mi aalajangersarneqarpoq namminersorlutik oqartussat Danmarkimi naalackersuisut isumaqatiginiartassagaat kunngeqarfiup nunanut allanut tunngasuni atassuteqarneranut annertuumik sunnuteqarsinnaasunik iliuseqannginnerminni.

Taamatuttaaq nunanut allanut tunngasut pillugit § 14-mi aalajangersakkamiippoq nunat assigiinngitsut akornanni kattuffinnut ilaasortaaneq. Pissutsit ilaasigut Kalaallit Nunaat – kisimiilluni imaluunniit Savalimmiut peqatigalugit – nunani assigiinngitsuni kattuffinnut tamakkiisumik ilaasortanngorsinnaavoq piginnaatitsissummik § 12-mi aalajangersagaq tunngavigalugu. Taamaassappat pineqartoq tassaasussaavoq Kunngeqarfik Danmark sinnerlugu Kalaallit Nunaat (immaqalu Savalimmiut) pillugu/it ilaasortaanissaat. § 14-mi aalajangersagaq periarfissiivoq nammineq taaguut atorlugu ilaasortanngorsinnaaneq, t.i. taaguut Kalaallit Nunaat taaguutigalugu tamanna Kalaallit Nunaata inatsisini tunngaviusuni inissisimaneranut naapertuuppat.

7.4. Inuiaat inatsisaat tunngavigalugit Naalackersuisut isumaqatiginninniarsinnaallutillu isumaqatigiissuteqarsinaanerat

§ 12-mi aalajangersakkakkut Naalackersuisut piginnaatinneqarput nunanut allanut ministereqarfik akuliutinngikkaluarlugu inuiaat inatsisaat toqqammavigalugit ilaatigut isumaqatigiissuteqarsinnaanerminnut. Piginnaatitsissutit pillugit inatsimmi § 1 aamma 2 tunngavigalugit aalajangersagaavoq maannali paragraffitut ataatsit katinneqarluni. Piginnaatitsinermilli inatsimmi § 1, imm. 5 inatsissamut siunnersuummi § 11, imm. 3-miilerpoq. Piginnaatitsinermik inatsimmut tunngatillugu piginnaatitsinermik aalajangersakkami allannguutini

taamaallaat anguniarneqarpoq inatsisinik aalajangersakkat erseqqissarnissaat paasiuminarsarnissaallu. Aalajangersakkat malillugit inatsisitugit pissutsit atuuttut tamatumuunakkut allannguuteqassanngilallat.

§ 12-mi piginnaatitsinermik aalajangersakkat kingunerannik Naalakkersuisut namminneerlutik isumaqatiginninniarsinnaapput, taamaaliornissaminnulli pisussaanerannik imaqaratik. Taamaalliluni § 12-p ajornartinnigilaa Naalakkersuisut qinersinnaammassuk piginnaatitsinermik maleruaqqusani § 13 malillugu, § 12-li malinnagu isumaqatiginninniartoqarnissaa. Tamatumani pisariaqalersinnaavoq § 13, imm. 2-mi maleruaqqusat malinnissaat, tassani allassimammat Naalakkersuisut namminneerlutik isumaqatiginninniarsinnaasut nunanut allanut ministereqarfik peqataatillugu, aammalu imm. 3-mi allassimalluni Naalakkersuisut sapinngisamik annertunerpaamik inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissutinut atsiqataasinnaasut, Danmark Kalaallit Nunaallu peqatigiillutik peqataatinneqartillugit.

§ 12 taamaallaat tunngassuteqarpoq inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissutinut suliaasaqarfinnut Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat tigusaasa iluaniittunut.

Inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissutit, Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu tunngasut, § 12, imm. 1-mi piumasaqaataasunik naammassinninngillat, apeqqutinut taamaallaat Kalaallit Nunaannut tunngasunut tunngassuteqannginnamik. Kissaatiginartinneqarmat Naalakkersuisut Savalimmiunilu Naalakkersuisut imm. 1-mi periaatsit aalajangersorneqarsimasut malillugit isumaqatiginninniarsinnaallutillu isumaqatigiissuteqarsinnaasut, imm. 2-mi aalajangersakkakkut periarfissiisoqarpoq Naalakkersuisut Savalimmiunilu naalakkersuisut peqatigiillutik isumaqatiginninniarsinnaallutillu isumaqatigiissuteqarsinnaasut, piumasalarugu peqatigiillutik iliuuseqarnissaat. Aalajangersakkakkut tassuuna periarfissaqalerpoq Kalaallit Nunaata Savalimmiullu peqatigiillutik iliuuseqarsinnaanissaat, pinngitsooratilli taamaaliortussaataitanatik. Illuatungeriit arlaata kissaatigippagu § 13-mi aalajangersakkat malillugit isumaqatiginninniartoqarlunilu isumaqatigiissuteqartoqassasoq, taava periarfissaq ammavoq.

§ 12, imm. 4 malillugu isumaqatigiissutit ilaat aalajangersimasut piginnaatitsissutit pillugit inatsimmi § 12-i ilaangillat. Taamaattumik aalajangersakkami allassimavoq § 13-mi aalajangersagaq malillugu isumaqatigiittoqartassasoq. Tamatumani pineqarput inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissutit, illersornissamut isumannaallisaanissamullu politikimut tunngassutillit, inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissutit aamma Danmarkimut atuuttussat, aammalu inuiaat inatsisaat malillugit isumaqatigiissutit nunat assigiinngitsut akornanni kattuffiit, kunngeqarfiup Danmarkip ilaasortaaffigisaasa iluini isumaqatigiinniutigineqartut.

§ 11, imm. 3-mi erseqqissarneqarpoq § 12-kkut killilerneqanngitsaq nunanut allanut ministerip Danmarkimilu oqartussaasut nunanut allanut politikikkut Kalaallit Nunaannut tunngatillugu

piginnaatitaanerat. Nunanut allanut ministerip kunngeqarfimmi nunanut allanut politikki tamakkiisumik – aamma Folketingimut tunngatillugu – akisussaaffigiussavaa – inatsillu tunngaviusoq naapertorlugu isumaqatiginninniarnissamut isumaqatigiissuteqarnissamullu piginnaatitaaffiit tigummiinnassallugit, kunngeqarfik ataatsimut isigalugu aammalu kunngeqarfiup ilai ataasiakkaat eqqarsaatigalugit Naalackersuisut tusarniaaviginissaannut ilaatitaanissaannullu maleruaqqusat sianigalugit. Nunanut allanut ministeri aamma pissutsini assigiinngitsorpassuarni isumaqatiginninniarsinnaallunilu isumaqatigiissuteqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni atuuttussanik. § 12-mi annertuutigut allaanerussuteqarpoq nunanut allanut tunngasunut aqqiussuussinermi inatsisiliorsinnaanerup aqutsinissamullu piginnaatitaanerit tiguneqarnissaannut tunngasuninngaaniit.

Isumaqatigiissummik § 12-miittumik pissutsit ilaasigut kunngeqarfimmut annertuutigut pisussaaffiliinertaqarnini pissutigalugu qaqutigut pisariaqalissagaluarpat Folketingip akuersissuteqarnissaanik nunanut allanut ministeri, Det udenrigspolitiske Nævn-imut aamma akisussaasussaasoq, inatsisit tunngaviusut aammalu Det udenrigspolitiske Nævn pillugu inatsit naapertorlugit annertussuseqartumik, aamma taamatut akuersisummik piniartussaassaaq.

Inatsisinik tunngaviusunik oqaaseqaatini imm. 7.2-miittumi allassimavoq Naalackersuisut § 12-mi aalajangersagaq naapertorlugu nunanut allanut tunngassutilinnik iliuuseqarsinnaanngitsut kunngeqarfiup ilaani allani soqutigisanut akerliusunik – ilanngullugit pineqartuni kunngeqarfiup nunanut allanut politikiani tunngaviusunik nalinginnaasunik akerliusunik isumaqatigiissuteqarsinnaanatik. Taamaattumik inatsisinik tunngaviusunik oqaaseqaatit malillugit kunngeqarfik sinnerlugu inuiaqatigiinnut assigiinngitsunut tunngassutilinni Naalackersuisut isumaqatiginninniarnissaminnut piginnaatitaanissaannut tunngaviussaaq aqqiussuussisoqarnissaa, isumannaarlugu Danmarkimi naalackersuisut pisariaqarneratut annertutigisumik ilisimatineqarlutillu iliuuseqartinnani inatsit naapertorlugu siunersiorneqarnissaat. § 12, imm. 5-mi aalajangersakkap kinguneraa Danmarkimi naalackersuisut Naalackersuisut isumaqatiginiareerlugit suleqatigiinnissamut sinaakktissanik aalajangersaasinnaammata. Sinaakktissat taamaattut piginnaatitsinermik inatsimmi § 2, imm. 2 naapertorlugu aalajangersarneqareerput. Tunngavissaatitaasut taakkua atuutiinnassapput. Nunanut allanut ministeri aamma taamatulli aalajangisinnaassaaq suleqatigiinnerup ingerlanerani apeqqutaalersussat pineqartillugit, assersuutigalugu isumaqatigiissutiginiarneqartoq suliassaqarfiit tiguneqareersimasut iluanniinersoq.

§ 12-mi aalajangersakkap isumannaarsinnaanngilaa naalagaaffiit allat nunanut allanut politikikkuk piginnaatitsissutinik aalajangersakkamiittunik akuersissuteqarnissaat. Taamaattumik pissutsit naapertorlugit pisariaqalersinnaavoq nunanut allanut ministerip Naalackersuisut ilaasortaannut immikkut ittumik piginnaatitsissuteqartarnissaa, tamanna nunap imaluunniit nunat isumaqatiginiarneqartussat piumasarissappassuk.

§ 12, imm. 6-mi aalajangersorneqarpoq piginnaatitsissummik aalajangersakkani § 12 naapertorlugu Naalackersuisut isumaqatigiissutaasa qanoq taagorneqarnissaat. Isumaqatigiissutit taamaattut ”Kunneqarfiup Danmarkip Kalaallit Nunaannut tunngatillugu isumaqatigiissutaa”-nik taaneqassanersut pillugit piginnaatitsinermik inatsimmi periaatsit atortinneqassapput. Oqaasertaali piginnaatitsinermik inatsimmi aalajangersakkanut tunngatillugu annertuumik allannguuteqarput, tamakkua saniatigut aalajangersakkami atorneqarmata taaguutaasinnaasut allat, atorneqarsinnaasut isumaqatigiissutit naalagaaffiit akornanni isumaqatigiissutigineqarsimatinnagit, taamaallaalli nunami pineqartumi naalackersuisut ingerlatsinermilu pisortaasut akornanni isumaqatigiissutigineqarsimatillugit. Taaguutaasinnaasut tamakkua maannamut aalajangersorneqarput nunanut allanut ministerip kaajallaasitaatigut.

7.5. Inuiaat inatsisaat tunngavigalugit Danmarkimi naalackersuisut isumaqatigiissutaat

Inatsisissamut siunnersuummi § 13-mi namminersornerunermik inatsimmi § 13-mi aalajangersakkamut nunat assigiinngitsut akornanni Kalaallit Nunaannut sunniuteqartussanut isumaqatigiissuteqartinnani tusarniaasarnissamut tunngasut, aamma § 16, imm. 2 aamma 3-mut tunngasut nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatiginninniarnerni peqataanissamut tunngasut.

§ 13, imm. 1-mi aalajangersagaq, Danmarkimi naalackersuisut naalagaaffimmi inuiaat inatsisaannik tunngavilinnik isumaqatigiissuteqartinnatik Naalackersuisunik ilisimatitsisarnissaannik imaqartoq, namminersorneruneq pillugu inatsimmut naleqqiullugu nutaajuvoq. Nunanut assigiinngitsunut isumaqatiginninnialersinnaani siumut ilisimatitsisarnissamik piumasaaqat annertuutigit malinneqartarsimavoq, tunngavigalugu Statsministeriap suliassat Kalaallit Nunaannut tunngassutillit suliarineqartarnissaannik, aammalu ministeriat pisorta qarfiillu Kalaallit Nunaannut tunngasunik pissusiinut maleruaqqusat tunngavigalugit.

Inatsimmi aalajangersakkakkut naatsukkut erseqqissumik oqaatigineqarsinnaangilaq oqariartaatsit ”immikkut Kalaallit Nunaannut pingaarutillit” tamanut tunngatillugu qanoq paasineqassanersut. Taamaattumik § 13, imm-1-mi nutaartaavoq aalajangersagaq ministereqarfiit ataasiakkaat iluanni ministerip susaqaartup Naalackersuisullu akornanni § 13-mi periarfissaatitaasut iluanni suleqatigiinnissamut maleruaqqusanik isumaqatigiissuteqartoqarsinnaanera, ilanngullugu isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqarnerannik isumaqatigiissuteqarnissamik killiliinissaq.

Kunneqarfimmi oqartussaasut ilisimatitsissuteqarneratigut Naalackersuisut isummaminnik isumaqatiginninniarnernut ilanngussasanik kissaateqassappata, isummat tamaattut isumaqatiginninniarnissat piareersarneqarneranni ilaatitaassapput.

§ 13, imm. 2-mi aalajangersakkap kinguneraa Danmarkimi naalackersuisut Naalackersuisunik piginnaatitsinissaat nunanut allanut ministereqarfiup peqataaffigisaanik isumaqatiginninniarnissamat. Aalajangersagaq namminersornerunermik inatsimmi § 16, imm.3-mut naapertuuppoq. Oqariartaatsinut ”suliassat immikkut Kalaallit Nunaannut tunngasut”ersernerluttunut § 16, imm. 3-mi atorneqartunut taarsiullugu § 13, imm. 2-mi pineqarput isumaqatigiissutit ”taamaallaat Kalaallit Nunaannut tunngasut”.

Namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 16, imm. 3 malillugu taamatut piginnaatitsinissamat piunasaqaataavoq kunneqarfiup soqutigisaanut akerliunnginnissaa. Pineqanngimmat Naalackersuisut pisinnaatitaanissaat, Danmarkimi oqartussaasut periarfissaqartuassapput qulakkiissallugu piginnaatitsinnginnissaq kunneqarfiup soqutigisaanut akerliusunik. Taamaattumik piunasaqaat taanna aalajangersakkanit peerneqarpoq.

§ 13, imm. 3-mi aalajangersagaq tunngassuteqarpoq Naalackersuisut isumaqatigiissutinik aalajangersunik atsioqataanissaannut. Aalajangersakkap kinguneranik Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata peqatigiillutik isumaqatiginninniarnernut peqataatitaanerannut tunngasuni Naalackersuisut annertuumik isumaqatigiissummik pineqartumik atsioqatiginnissinnaapput.

Isumaqatigiissummik atsioqataasinnaanikkut allanngortinneqanngilaq isumaqatigiissutip kunneqarfimmut tunngatillugu Danmarkimi naalackersuisunit isumaqatigiissutigineqarnissaa, aammalu Kalaallit Nunaata naaggaarsinnaatitaannginnera. Tassunga tunngatillugu aalajangersagaq Itillimi isumaqatigiissummumut naapertuuppoq, inatsit tunngaviusoq naapertorlugu Danmarkimi naalackersuisut akisussaaffii pisinnaatitaaffiilu apequtaatinneqarlutik.

Naalagaaffiup innuttaminut pisussaaffi pillugit isumaqatigiissutit Naalackersuisunut tusarniaassutigineqarnissaannik § 13, imm. 4-mi aalajangersakkat, namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 13-mut naleqqiullugit annertunerungaatsiarput, §-mi tassani taamaallaat pineqarmata isumaqatigiissutit ilaasa Folketingimit akuerineqartussat tusarniaassutigineqarnissaat. Siunnersuulli annertunerusutigut naapertuuppoq suliassat Kalaallit Nunaannut tunngasut pillugit Statsministeriap ilitsersuutaanut, aammalu ministereqarfiit pisortaqarfiillu Kalaallit Nunaannut tunngasunik suliaannut maleruaqqusanut.

Oqariataatsit ”Immikkut Kalaallit Nunaannut pingaarutillit” qanoq paasisariaqarnerannut tunngatillugu innersuussutigineqassapput siuliini § 13, imm.1-mi allassimasut. Saqqummiussinissamik pisussaaneq soorunami atunngilaq isumaqatigiissutinut Kalaallit Nunaannut atortussaannngitsunut, assersuutigalugit isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaata EU-mut, ilaasortaaffiginngisaanut, tunngasut.

Danmarkimi naalackersuisut qaqutigooortuunngitsumik kissaatigisarpaat nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissutit piaartumik atortussanngortinnissaat, Naalackersuisulli kissaatigineq ajorpaat isumaqatigiissutip Kalaallit Nunaannut atortinneqarnissaa, imaluunniit piffissaliussat iluanni isummerfiginissaanut periarfissaqartaratik. Pissutsini taamaattuni Danmarkimi naalackersuisut akuersissuteqarnermut atatillugu oqaaseqartarput isumaqatigiissutip taamaattup Kalaallit Nunaannut atuutinnnginneranik, kingusinnerusukkat tamatumunnga tunggasumik immikkut oqaaseqaateqartoqarsimangippat. Periaatsikkut tassuuna periarfissaqarnerulerpoq nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaanni atortinneqarnissaannut namminersorlutik oqartussat soqutigisaasa sianigineqarnissaannut. Inuiaqatigiilli akornanni isumaqatigiissutit ilaanni – assersuutigalugu innuttaasut pisinnaatitaaffii imaluunniit pinerlunniarnernik pitsaaliuernermit tunggasuni – ajornarpoq imaluunniit kissaatiginanngilaq nunap killeqarfiisa iluanni isumaqatigiissutinut nangaassuteqarsinnaaneq killiliisinnaanerluunniit.

Namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 14 naapertorlugu pissutsini allatut ajornavissuni kingusinnerusukkat saqqummiussisoqarsinnaavoq, nalinginnaasumik tusarniaanerup akineqarnissaanut qaammatinik 6-nik periarfissiisoqartarluni, kunneqarfimmi oqartussaasut pissutsini ataasiakkaani allamik aalajangiisimatinnagit. Siunnersuutigineqarpoq maleruaqqusat tamakkuva nutaannngorsarneqarnissaat, kingusinnerusukkat tusarniaanissamik aalajangersagaq atorunnaarsillugu nutaaliaasunik atassuteqatigiittalernikkut tusarniaasoqartarsinnaassammat sivikitsumik piffissaliilluni.

7.6. Nunat assigiinngitsut akornanni kattuffinnut nammineq ateq atorlugu ilaasortaaneq

§ 14 piginnaatitsinermik inatsimmi § 4-mi aalajangersakkap assigaa. § 14-mi aalajangersagaq tunngassuteqarpoq immikkut pissutsinut, nunat assigiinngitsut akornanni kattuffiit periarfissiisimatillugit naalagaaffiunngitsut naalagaaffiillu kattuffiginngisaasa ilaasortannngorsinnaanerit namminneq atertik atorlugu ilaasortaanissaannut. Tamatumani annerusumik pineqarput ilaasortatut ilanngunneqarneq, nunanut imarpissuit akianiittunut atortinneqartartuni, nunanut allanut tunngasutigut naalagaaffimmik ilaasortaaffigisamik sullinneqartartunut.

7.7. Naalackersuisut sinniisaannik danskit naalagaaffinnut allanut aallartitaqarfiini sinniiseqarneq

§ 15-ip assigaa namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 16, imm. 1, piginnaatitsinermik inatsimmi § 3-kkut annertusineqarlunilu nutaannngorsagaasoq. Aalajangersakkap kinguneraa nunanut allanut ministereqarfiup atorfinitsitsisarnissaa danskit nunani allani aallartitaqarfiini Naalackersuisut

sinniisuutitassaannik, suliassaqarfiit tiguneqareersut iluanni kalaallit soqutigisaannik ingerlatsisussanik, tamanna Naalakkersuisunit kissaatigineqarpat.

7.8. Nunat akornanni pisussaaffiit il.il

§ 16, imm. 1-mi aalajangersagaq namminersorlutik oqartussat inuiaat inatsisaat malillugit akisussaaffinnit kunngearfimmuut atuuttut malillugit qilersugaasut, annerusutigut namminersoreruneq pillugu inatsimmi § 10, imm. 1 aamma 3-mut assingupput. Inuiaat inatsisaat malillugit akisussaaffiit naalagaaffimmuut atuuttut aammattaq tassaapput akisussaaffiit namminersorlutik oqartussat piginnaatitaanermik inatsimmi § 12 malillugu akisussaaffigiligaat. Namminersoreruneq pillugu inatsimmi § 10, imm. 3-mi aalajangersagaq Danmarkimi naalakkersuisut namminersorerullutik oqartussanik pisussaataffaaliisinnaanerannut tunngasoq, nunat assigiinngitsut akornanni pisussaaffinnik naammassinninnissamut pisariaqartunut tunngasoq nunanut allanut tunngasunut kapitalimi ilanngunneqanngilaq, tunngavigineqarmat Danmarkimi naalakkersuisut pisinnaatitaasut tamanna namminersornermik inatsimmi immikkut tunngavissinneqanngikkaluarpalluunniit.

Imm. 2-mi aalajangersakkami Naalakkersuisut iliuutsit aallartinneqarnissaat kunngearfiup nunanut allanut pissusiinut annertuumik pingaaruteqarpata qanoq iliuuseriniarneqartunik Danmarkimi naalakkersuisunut isumaqatiginninniartarnissaannut tunngasoq namminersorerunermik inatsimmi § 16, 2-p assigaa.

8. Inatsisinut aqutsinermilu peqqussutinut tunngatillugu namminersorlutik oqartussat kunngearfimmilu oqartussaasut suleqatigiinnerat

8.1. Namminersoreruneq pillugu inatsisip kingorna saqqummiussineq

Kalaallit Nunaanni namminersoreruneq pillugu inatsimmi nr. 577, 29. november 1978-imeersumi § 12, imm. 1 aamma 2 malillugit inatsissanut Kalaallit Nunaannut tunngassuteqartuinnarnut

missingersuasiat Kalaallit Nunaanni oqartussanut oqaaseqarfigisassanngorlugit Danmarkimi naalakkersuisut saqqummiutissavaat, inatsisissaq Folketingimi saqqummiunneqartinnagu. Taamaaqataanik Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni oqartussanut saqqummiussissapput aqutsinermi maleruqqusanut missisingersuusianik, inatsisit atortussanngortinnagit. Danmarkimi naalakkersuisut aamma Kalaallit Nunaanni oqartussanut saqqummiutissavaat inatsisissat aqutsinermilu peqqussutit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqartut, Kalaallit Nunaanni atortussanngortinnagit. Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni oqartussanut saqqummiunniartarsimavaat inatsisissanut Kalaallit

Nunaannut tunngassuteqartunut siunnersuutit, Folketingimi saqqummiunneqartinnagit, nukinginnarpata saqqummiunneqarnerisa kinguinnguutigut.

8.2. *Inatsisissatut siunnersuutit aammalu aqutsinermi peqqussutissanut missingersuutit pillugit saqqummiussisarnissani maleruaqqusassanut siunnersuutit*

Siunnersuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsisissamut aqutsinermilu peqqussutissanut siunnersuutinik Danmarkimi naalakkersuisut saqqummiussinissaminnut pisussaaffiat annertunerusumik atuutissasoq Kalaallit Nunaanni namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi § 12-imut naleqqiullugu.

Aalajangersagassatut siunnersuutitigut anguniarneqarpoq Danmarkimi naalakkersuisut saqqummiussinissaminnut pisussaaffiata annertusineqarnissaa, atuuttussanngorlugu inatsisissanut siunnersuutinut aammalu aqutsinermi peqqussutissanut missingersuutinut tamanut, Kalaallit Nunaannut tunngassuteqartunut imaluunniit Kalaallit Nunaannut atortussanngortitaasunut.

Aammattaq saqqummiussinissamut pisussaaffik annertusineqassaaq, aalajangerlugu Danmarkimi naalakkersuisut utaqqisassagaat Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat oqaaseqarnissaat, inatsisissamut siunnersuut imaluunniit aqutsinermi peqqussutit aalajangersagartaqartillugit taamaallaat Kalaallit Nunaanut tunngasunik, imaluunniit immikkut Kalaallit Nunaannut pingaarutilinnik.

Tassunga atatillugu Danmarkimi naalakkersuisut piffissaliisinnaapput namminersorlutik oqartussat oqaaseqaateqarnissaannut. Naatsorsuutigineqarpoq piffissaliisoqartassasoq pissutsini ataasiakkaani ajornartinnagu sapinngisamik sivisuumik.

Tunngaviatigut Danmarkimi ministerip susassaqtup isummerfigisartussaasavaa inatsisissamut aqutsinermiluunniit peqqussutissamut siunnersuut namminersorlutik oqartussanut saqqummiunneqassanersoq, namminersorlutik oqartussat oqaaseqaatissaat utaqqineqassanersoq, aammalu namminersorlutik oqartussat oqaaseqaateqarnissaminnut piffissaliiffigineqassanersut.

Tamatumunnga pissutaavoq Danmarkimi ministerip susassaqtup peqqussusiortussaanera. Nalornisoqarpat apeqqut Kalaallit Nunaanni oqartussanut susassaqtartunut oqaloqatiginnissutigineqarsinnaavoq.

Danmarkimi naalakkersuisut saqqummiussinissaminnut pisussaataitaneratigut
namminersorlutik oqartussat Danmarkimi inatsisilioriaatsimut atatillugu

sunniuteqarsinnaassapput, ilaatigut namminersorlutik oqartussat oqaaseqaataat inatsisissamut siunnersuutip allannortinneqarneranik kinguneqarsinnaallutik. Saqqummiussinissamut pisussaaffiup annertusineqarnissaanut pissutaavoq namminersorlutik oqartussat sunniuteqarsinaanerisa nukittorsarneqarnissaanik kissaatigisaq.

Saqqummiussinissamut pisussaaffik taamaallaat tunngassuteqarpoq suliassaqarfinnut namminersorlutik oqartussat tigunianngisaañnut, aammalu suliassaqarfinnut tiguneqarsinnaannqitsunut. Namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnik arlaqartunik tigusiortornerata peqatigisaanik saqqummiussisarnissamut maleruauqqusat pingaaruteqarpallaarunnaartussaapput.

Saqqummiussisarnissamut maleruauqqusatigut pingaartumik siunertaavoq inatsisissamut siunnersuutit aammalu aqutsinermut peqqussutit ”nalinginnaasut” suliarineqartarnerata malittarisassaqañnissaa. Inatsisissamut siunnersuutikkut Kalaallit Nunaannut tunngaviumik pingaaruteqarnerusutigut imaluunniit kinguneqartussatigut, assersuutigalugu Kalaallit Nunaanni pissutsinik annertuumik aaqqissuussinermut tunngasutigut, namminersorlutik oqartussat periaaserineqartarsimasut naapertorlugit siusissuklut akuliunneqartassapput, assersuutigalugu udvalqinut namminersorlutik oqartussat sinnissuutitaasa peqataaffigisaannut.

8.3. Inatsisissamut siunnersuummut tunngatillugu saqqummiussinissamut maleruauqqusat erseqqinnerusumik eqqartornerat

Ullumikkut inatsisit nunap ilaani sorlerni atorussaataitaanerata eqqarsaatigalugu Danmarkimi inatsisini oqariartaatsit makku atorneqarput: 1) Inatsit Kalaallit Nunaannut atorpoq, 2) inatsit Kalaallit Nunaannut atunngilaq, kunngilli peqqusineratigut Kalaallit Nunaannut atulersitaasinnaalluni, Kalaallit Nunaanni pissutsit immikkut ittut tamanna ajornartinnqippassuk, aamma 3) inatsit Kalaallit Nunaannut atunngilaq.

Matuma kinguliini erseqqinnerusumik eqqartorneqassapput saqqummiussinnissami maleruauqqusat, inatsisitut taagorneqartunut naleqqiullugit.

1) Inatsit Kalaallit Nunaannut atorpoq

Kunneqarfimmi pisariaqarpat inatsisit assigiinnissaat, taava inatsit Danmarkimut Savalimmiunullu atuunnermi saniatigut Kalaallit Nunaannut atuuttariaqarpoq. Matumani assersuutitut taaneqarsinnaavoq Danmarkip naalagaaffiani innuttaasutut pisinnaatitaaffeqarnermik inatsit,

kunnigissaq pillugu inatsit, Danmarkimi Nationalbank pillugu inatsit, aningaasaqarneq pillugu inatsit aammalu nunanut allanut pisortaqarfik pillugu inatsit.

Allatigut (ikittunnguutigut) inatsisinut tunngasut Danmarkip Kalaallit Nunaatalu akornanni assigiipput, siuliini assersuutitut taagorneqartunisut pisariaqartinnagu. Tamakkunatiguttaaq inatsit Kalaallit Nunaannut atuuttussaassaaq. Assersuutitut taaneqarsinnaapput isumannaatsumik sallunaveeqquteqarluni taarsigassarsisarnermik (reakreditlån) aammalu isumannaatsumik sallunaveeqqutini obligationit pillugit inatsit. Silaannakkut angallannermut inatsit aamma arlalitsigut allannguutit – silaannakkut angallanneq pillugu inatsisip kunngip peqqussutaatigut Kalallit Nunaannut atortussanngortitaanerata kingorna – Kalaallit Nunaannut atulersitaasoq. Tamakkua saniatigut politikikkut partiinut aningaasanik tapiissuteqartarnermut aalajangersakkat assigiinngitsut Kalaallit Nunaannut atuupput.

Siunnersuummi § 17, imm. 2 malillugu Danmarkimi naalackersuisut Kalaallit Nunaannut atuuttussatut ("Kalaallit Nunaannut tunngasut") inatsisissatut siunnersuutaat, namminersorlutik oqartussanut oqaaseqarfitiginneqassapput Folketingimut saqqummiunneqannginnerminni. Danmarkimi naalackersuisut inatsisissamat siunnersuutit taamaattut folketingimut saqqummiutsinnagit namminersorlutik oqartussat akissuteqarnissaat utaqqissavaat, inatsisissamat siunnersuut imaqarpat aalajangersakkanik Kalaallit Nunaannut tunngasuinnarnik imaluunniit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutilinnik.

Inatsisissamat siunnersuut imaqanngippat aalajangersakkanik taamaallaat Kalaallit Nunaannut atuuttunik, imaluunniit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqartunik, Danmarkimi naalackersuisut inatsisissamat siunnersuummik saqqummiussisinnaapput. Namminersorlutik oqartussat oqaaseqaateqarsimanngikkaluarpataluunniit.

Inatsisit Kalaallit Nunaannut atuuttut allat tassaapput Kalaallit Nunaannut inatsisit immikkut ittit. Kalaallit Nunaannut inatsisit immikkut ittit atorneqarajupput Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu inatsisitigut annertuunik pingaarutilinnilluunniit assigiinngissuteqaraangat. Kalaallit Nunaannut immikkut inatsisinut assersuutigineqarsinnaapput makku: eqqartuussisaatsimik Kalaallit Nunaannut inatsit, pinerluttulerinermik Kalaallit Nunaannut inatsit, Angallanneq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsit, sakkut pillugit Kalaallit Nunaannut inatsit, Folketingimut Kalaallit Nunaanni qinersineq pillugu inatsit, Kalaallit Nunaanni atorfillit pillugit inatsit, kingornussisussaannermik Kalaallit Nunaannut inatsit, Kalaallit Nunaanni sullivinni avatangiisit pillugit inatsit aammalu Namminersornerullutik oqartussanut tapissuteqartarnermik inatsit.

Inatsisissamat siunnersuutit tamakkua aamma siunnersuummi § 17, imm. 1 naapertorlugu namminersorlutik oqartussanut saqqummiunneqartussaapput oqaaseqarfigisassanngorlugit, folketingimut saqqummiunneqartinnagit. Inatsisit tamakkua taamaallaat Kalaallit Nunaannut

atuummata Folketingimut saqqummiutsinnagit Danmarkimi naalakkersuisut namminersorlutik oqartussat oqaaseqarnissaat utaqqisussaavaat, tak. siunnersuummi § 17, imm. 2.

Siunnersuummi § 17, imm. 3 naapertorlugu Danmarkimi naalakkersuisut imm. 2 malillugu namminersorlutik oqartussat oqaaseqaateqarnissaannut piffissaliisinnaapput. Naatsorsuutigineqarpoq piffissaliisoqarumaartoq pissutsini ataasiakkaani pisariaqartitsineq naapertorlugu sivisussuseqartussanik.

2) Inatsit Kalaallit Nunaanut atunngilaq, kunngilli pequsineratigut Kalaallit Nunaanut atortussanngortitaasinnaalluni, Kalaallit Nunaanni pissutsit immikkut ittut pisariaqartippassuk allannguuteqarluni.

Inatsit Kalaallit Nunaannut atussappat Danmarkimut naleqqiullugu (annertunngitsunik) allannguuteqarluni, aalajangersakkamik ilanngussisoqarsinnaavoq inatsit Kalaallit Nunaannut atuuttussanngortitaasinnaasoq kunngip peqqussuteqarneratigut, Kalaallit Nunaanni pissutsit immikkut pisariaqartippassuk allannguuteqarluni.

Oqaaseqatigiit ”Kalaallit Nunaanni pissutsit immikkut ittut pisariaqartippassuk” ersersippaat allaanerussutaassinnaasut tunngaveqassasut Kalaallit Nunaanni pissutsinik, kunngearfiup ilaani pissutsiniit allaanerusunik.

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitani isumaqatigineqarpoq oqaatsit ”Kalaallit Nunaanni pissutsit pisariaqartitsinerat” siunissami atuinneqartariaqartoq, taarsiullugu uunga ”Kalaallit Nunaanni pissutsit immikkut ittut pisariaqartitsinerat”. Oqaatsit isumaasa allanngortinnissaat siunertarineqanngilaq.

Danmarkimi inatsisitigut pisinnaatitaaffiit arlaqartut iluanni atorneqartarpoq aalajangiinissamut periarfissaq, tamanna eqaatsuummat, aammalu inatsisinik Kalaallit Nunaannut pisariaqartumik naleqqussakkanik sukkasuumik atulersitsinissamut periarfissaalluni. Aalajangiinissamut periarfissaq ilaatigut makkununnga tunngasutigut atorneqartarpoq: aningaasanut inatsisinullu selskabinut tunngasunut (assersuutigalugu aningaasatigut ingerlatsineq, aktiat piginneqatigiiffillu pillugit inatsit, aningaasat peqquserlunnikkut pissarsiarineqarsimasut malunnaarunnaarsagaasarnerat pillugu inatsit, aningaasaliisuteqartartut qularnaveeqqusiifigineqartarnerat pillugu inatsit, pappiaranik aningaasanik nalilinnik nioqquteqartarneq pillugu inatsit, ukiumoortumik naatsorsuutit pillugit inatsit), nersutit nakorsaasa nakkutillinerannut tunngasut, inuussutissanut tunngasut, inatsisit anersaakkut sulinermut tunngasunik inuutissarsiutinut tunngasut (inatsisit makkununnga tunngasut: suliffissuaqarnermi illersuutit, piginneqaartussaataitanerit, nioqqutissat ilisarnaataat, ilusilersuutit piginneqaartussaaniikkullu pisinnaatitaaffiit, sulinermi ajoqusernissamut sillimmasertarnerit, isumaqatigiissuteqarnissamut tunngasut, aammalu Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit pisortatigoortut

ingerlatsineri pillugit inatsisit, inunnik nalunaarsuisarnek, nunanut allanut tunngasut, ilinniarnertuunngorniarmiit allatullu annerusumik angusaqarniarluni soraarummeernerit, inuutissarsiutinut tunngasutigut ilinniarnertuunngorniarnertit, imarsiornermut tunngasut, inatsit inunnut ilaqutariinnermullu tunngasut, kiisalu aningaasaateqarfinnut tunngasut.

Siunnersuummi § 17, imm. 1 malillugu Danmarkimi naalakkersuisut inatsisissamut siunnersuutaat, "Kalaallit Nunaanni atuuttusanngortitsisinnaaneq" pillugu aalajangersagartalik namminersorlutik oqartussanut saqqummiunneqassaaq oqaaseqarfigisassanngorlugu, Folketingimut saqqummiunneqartinnani.

Inatsisissamut siunnersuut, kunngip peqqussutaatigut Kalaallit Nunaannut atuuttusanngortitaasinnaasoq, Folketingimut saqqummiutsinnagu Danmarkimi naalakkersuisut namminersorlutik oqartussat akissuteqarnissaat utaqqissavaat, inatsisissamut siunnersuut nalaatsortumik imaqqassagaluarpat aalajangersakkanik Kalaallit Nunaannut taamaallaat tunngasunik, imaluunniit immikkut Kalaallit Nunaannut pingaarutilinnik.

Inatsisissamut siunnersuut imaqqarpat aalajangersakkanik taamaallaat Kalaallit Nunaannut atuuttunik imaluunniit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqartunik, Danmarkimi naalakkersuisut inatsisissamut siunnersuut saqqummiussinnaavaat, namminersorlutik oqartussat oqaaseqaateqarsimanngikkaluartut.

Inatsisissamut siunnersuummut, aalajangersakkanik, taamaallaat Kalaallit Nunaannut atuuttunik imaluunniit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutilinnik, imaqqanngitsumut tusarniaassutit tassaanerupput oqaasertalersorneranut tunnganerusut, taassuma iluani namminersorlutik oqartussat oqaaseqaateqarsinnaallutik Kalaallit Nunaanni pissutsinut tunngasunut, inatsimmi sianigisariaqartunut, ilanngullugit peqqussutinik aalajangersaarnertit immikkut ilusilersugaanissaat.

Oqaatigineqassaaq inatsisissamut siunnersuuttip Folketingimut saqqummiunneqannginnerani tusarniaaarnertit saniatigut, kunngip peqqussutissaanut inatsimmik Kalaallit Nunaanni atulersitsisussamut, missingersuummik namminersorlutik oqartussanut saqqummiussisoqartussaammatt. Kunngip peqqussutaa taamaattoq aqutsinermi peqqussutaavoq, siunnersuummi § 18, matuma kinguliinniitooq naapertorlugu namminersorlutik oqartussanut saqqummiunneqartussaq. Pissutsini taamaattuni peqqussutip atulersitaanissaanut utaqqisariaqassaaq namminersorlutik oqartussat oqaaseqaateqarnissaat, tak. matuma kinguliiniittut.

Oqaatigineqassaartaq kunngip peqqussutissaanut missingersuusiornermut atatillugu namminersorlutik oqartussat inatsisip imasaanik, inatsisissap iluani akuerineqarsinnaanngitsunik, kissaatigisaqassagaluarpata, kunngip peqqussutaatigut atulersitsinissamik periarfissaq atunngitsoorneqarsinnaammatt. Taarsiullugu taamaattunut tunngasunik Kalaallit Nunaannut

immikkut inatsisiliortoqarsinnaassaaq. Periarfissaq taanna namminersorneq pillugu inatsisissamut siunnersuummi allanngortinneqanngilaq.

Siunnersuummi § 17m imm. 3 naapertorlugu Danmarkimi naalakkersuisut namminersorlutik oqartussat imm. 2 malillugu oqaaseqaateqarnissaannut piffissaliisinnaapput. Naatsorsuutigineqarpoq pissutsit pisariaqartitsinerat malillugu piffissaq siviisutiginnaasoq.

3) Inatsit Kalaallit Nunaannut atunngilaq

Inatsit Kalaallit Nunaannut atunngippat imaluunniit Kalaallit Nunaannut atuuttussanngortinneqarsinnaanngippat, pisariaqalersinnaavoq inatsisiliornissaq namminersorlutik oqartussat piginnaatitaaffiinut atasumik, assersuutigalugu akileraartarnermut tunngasumik. Aamma tassaasinnaapput inatsisit kunneqarfimmi oqartussaasut inatsisissatut piginnaatitaaffeqarfigisaat, immikkulli Kalaallit Nunaannut inatsisitallit. Danmarkimi angallanneq pillugu inatsit assersuutigalugu aalajangersagartaqarpoq, inatsit Kalaallit Nunaannut atunngitsoq, tassunga tunngasut angallanneq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsimmi immikkut ittumi aalajangersarneqarsimammata, tak. imm. 1.

Siunnersuummi § 17, imm. 1-imi naatsorsuutigineqarpoq taamaallaat inatsisit Kalaallit Nunaannut atuuttut imaluunniit immikkut atuuttussanngortitaasinnaasut, namminersorlutik oqartussanut saqqummiunneqartassasut.

8.4. Saqqummiussinissamut maleruaqqusat aqutsinermi peqqussutinut naleqqiullugit erseqqissarnerat

Siunnersuummi § 18, imm. 1-mi aalajangersagaq imaqarpoq aqutsinermi peqqussutit, ilanngullugit nalunaarutit kunngillu peqqussutai, inatsisinik Kalaallit Nunaannut atulersitsissutaasut, namminersorlutik oqartussanut tusarniaassutigineqartarnissaannik.

Siunnersuummi § 17, imm. 1-mi aalajangersagaq aammalu § 18, imm. 1-imi aalajangersagaq imminnut naapertuupput. Pineqarpat inatsit Kalaallit Nunaannut atuuttoq, aamma pingaarutilimmik pisariaqartussaassaaq aqutsinermi peqqussutit, inatsit naapertorlugu atulersitaasut aamma Kalaallit Nunaannut atortinneqarnissaat. Taamaappoq naalagaaffimmi innuttaassutut pisinnaatitaaffinnik inatsimmut (Kalaallit Nunaannut atuuttumut) tunngatillugu, naalagaaffimmi innuttaasutut pisinnaatitaaffeqalersinnaanermik nalunaarut nr. 576, 22. november 1978-imeersoq, nalunaarutikkut aamma Kalaallit Nunaannut atuutitaammat.

Siunnersuummi § 18, imm. 1 malillugu aqutsinermi peqqussutissatut missingersuutit, Kalaallit Nunaannut atuuttussat ("Kalaallit Nunaannut tunngasuupput"), imaluunniit "Kalaallit Nunaannut atulersitaasinnaasut" atulersitaatinnatik namminersorlutik oqartussanut oqaaseqarfigitinneqassapput. Sapinngisamik kalaallisut qallunaatullu saqqummiunneqassapput. Peqqussutit atulersitaatinnagit namminersorlutik oqartussat akissuteqarnissaat utaqqineqassaaq, ilaqarpata aalajangersakkanik taamaallaat Kalaallit Nunaannut atuuttunik, imaluunniit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqartunik.

Kunngip peqqussutai inatsisinik Kalaallit Nunaanni atulersitsisut, aqutsinermi peqqussutaapput, imaqartut "aalajangersakkanik taamaallaat Kalaallit Nunaannut tunngasunik". Taamaattumik kunngip peqqussutai atulersinnagit § 18, imm. 2 malillugu namminersorlutik oqartussat oqaaseqaateqartinneqassapput.

Siunnersuummi § 18, imm. 2 naapertorlugu Danmarkimi naalakkersuisut piffissaliisinaapput imm. 2 malillugu namminersorlutik oqartussat oqaaseqaateqarnissaannut. Naatsorsuutigineqarpoq pissutsit pisariaqartitaattut sivistigisumik piffissaliisoqarnissaa.

8.5. *Pissutsit saneqqunneqarsinnaanngitsut*

Aaqqissuussinissamik siunnersuutikkut pineqarpoq Danmarkimi naalakkersuisut saqqummiussinissaminnut pisussaaffianik annertusisitsineq. Tamanna tunngavigalugu pilersoqarsinnaavoq pissutsinik saneqqunneqarsinnaanngitsunik, Folketingimut saqqummiussinnginnermi namminersorlutik oqartussanut Danmarkimi naalakkersuisut inatsisissamat siunnersuutaannik saqqummiussinissaq ajornartillugu. Pissutsinut taamaattunut saneqqunneqarsinnaanngitsunut atatillugu inatsisissamat siunnersuutikkut naatsorsuutigineqarpoq, § 17, imm 1-mi saqqummiussinissamik pisussaaffik malinneqanngitsoorsinnaasoq. Pissutsini taamaattuni Danmarkimi naalakkersuisut inatsisissamat siunnersuummik saqqummiussininaapput, namminersorlutik oqartussaata tusarniaaffingngikkaluarlugit. Pissutsini taamaattuni inatsisissamat siunnersuut piaarnerpaamik namminersorlutik oqartussanut nassiunneqassaaq, namminersorlutik oqartussat ajornartinnagu oqaaseqaateqartinneqarsinnaallutik, Folketingimut saqqumiussinnginnermi.

Pissutsini saneqqunneqarsinnaanngitsuni saqqummiussinissamat pisussaataitaaffiup saneqqunneqarnissaanik aalajangernermut tunngatillugu, Danmarkimi naalakkersuisut apequtinik pilersoqartillugu nalilertariaqassavaat saneqqutsinissaq pisariaqarnersoq. Tassunga atatillugu naatsorsuutigineqarpoq pissutsini taamaattuni Danmarkimi naalakkersuisut ajornartinnagu namminersorlutik oqartussanik isumasiuinissaat. Suut tamaasa eqqarsaatigalugit naatsorsuutigineqarpoq saqqummiussinissamat pisussaaffik pissutsini immikkut illuinnartuni saneqqunneqartassasoq.

9. *Aaqqiagiingissutinik aaqqineq*

Namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi § 18-mi aalajangersagaqarpoq Danmarkimi naalakkersuisut namminersorerullutillu oqartussat kunngeqarfimmi oqartussaasut piginnaatitaaffii pillugit aaqqiagiingissutigisinnaasaasa aaqqivigineqarnissaannik.

Aalajangersagaq atorneqarsimanngisaannarpoq. Siunnersuutigineqarporli aalajangersakkap ilanngunneqarnissaa, naleqquttutut isigineqarmat piginnaatitaanermut tunngasutigut aaqqiagiingissutaalersinnaasut isummerfigineqareernissaat. Ilimagisariaqarpoq maannamutut aaqqiagiingissutaalersinnaasut oqallisigineqarsinnaanissaat kunngeqarfimmi oqartussanit namminersorlutillu oqartussanit, aammalu eqqarsaataavoq aalajangersakkap atortinneqarnissaa pissutsini immikkorluinnaq ittuni, namminersorlutik oqartussat kunngeqarfimmilu oqartussat oqaloqatigiinnerat aaqqiinermik kinguneqassanngikkaluarpat.

Namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi § 18-mi siunnersuutigineqarpoq erseqqissarneqassasoq, Naalakkersuisut aammalu Danmarkimi naalakkersuisut aaqqiagiingissutit qaangerneqarnissaannut ataatsimiititalianut suliassanngortitsisinnaanerat, taamatullu isumaqatigiissutaasimasut aalajangiinerulluunniit atorunnaarsinneqarsinnaanera ataatsimiititaliamut aalajangigassanngortinneqarsinnaasoq.

10. *Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa*

10.1. *Namminiilivinnissamut periarfissat*

Namminersorneruneq pillugu isumalioqatigiissitat suliassaasa allassimaffianniippoq Danmarkimi naalakkersuisut Naalakkersuisullu isumaqatigiissutigigaat Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa kalallit inuiaqatigiit aalajangigassarigaat.

Suliassat allassimaffianni aamma allassimavoq Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa piviusunngortinneqassasoq inatsimmi tunngaviusumi § 19-mi maleruaqqusat malillugit isumaqatigiissuteqarnikkut.

Allassimavortaaq isumalioqatigiissitat nutaamik aaqqissuussinissamut siunnersuutaat imaqqassasoq Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanut aalajangersakkamik.

§ 21-mi aalajangersakkakkut siunnersuutigineqarpoq periaatsit taaneqartut namminersornermik inatsimmi aalajangersakkami immikkut ittumi inatsisitut atuuttussanngortitaassasut.

§ 21-mi aalajangersakkakkut takuneqarsinnaavoq Danmarkimi naalakkersuisut kalaallillu oqartussaasa isumaqatigiissutigigaat Kalaallit Nunaata namminiilivissinnaanera, Danmarkimi naalakkersuisut arlalitsigut oqaatigisarsimasaat. Danmarkimi naalakkersuisut, assersuutigalugu Folketingip ammarnerani oqallinnernut atatillugu, statsministerip 1. oktober 2002 aamma 7. oktober 2003 nassuiaatimmi oqaatigaa kalaallit inuiaqatigiit namminneerlutik aalajangissagaat Kalaallit Nunaata siunissaa aammalu Danmarkimut atassuteqarneq qanoq ittuussanersoq. Taamaalilluni aalajangersakkap tunngavigaa Danmarkimi naalakkersuisut siusinnerusukkut Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanik oqaatigisagaat, aamma aalajangersakkakkut inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit piginnaatitaaffitik annaanngilaat.

Tamanna tunuliaqutaralugu § 21, imm. 1-mi aalajangersakkami takuneqarsinnaavoq inuiaat kalaallit

Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanik aalajangiisussaasut.

Allassimavoq Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat piumagunik inatsisinik tunngaviusunik piareersaallutik aallartissinnaapput. Taamaalilluni namminersorneq pillugu inatsisip iluani Kalaallit Nunaata kisimiilluni namminiilivinnissani piareersalersinnaavaa. Namminiilivinnissamik Kalaallit Nunaata isumaliutersuutaata ilaatut isumaliutigineqarsinnaavoq pituttugaanngitsumik ("free association") Danmarkimut atassuteqarnissaq. Siuliini taaneqartut Danmarkimi naalakkersuisut oqaatigisarnikuuaat inuiaat kalaallit namminneerlutik aalajangissagaat Kalaallit Nunaata siunissaa Danmarkimullu atassuteqarnerup qanoq ittuunissaa.

10.2. Namminiilivinnissap piviusunngortinnissaa

§ 21, imm. 1-mi taaneqartut aalajangerneqarpoq Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa inuiaat kalaallit aalajangissagaat.

§ 21, imm. 2-mi aalajangerneqarpoq Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa siunertaralugu isumaqatigiinniartoqalissasoq, inuiaat kalaallit tamanna aalajangerpassuk. Taamatut aalajangertoqarpat namminersorlutik oqartussat Danmarkimi naalakkersuisunut saaffiginnissapput isumaqatigiinniarnissat aallartinniarlugit.

§ 21, imm. 2-mi aalajangerneqarpoq Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa siunertaralugu Kalaallit Nunaat isumaqatigiinniarnissaminut pisinnaatitaasoq.

§ 21-mi aalajangersakkakut isummerfigineqanngilaq, isumaqatigiinniarnit ilimagisatut namminiilivinnissamik isumaqatigiinnernik inerneqassanngikkaluarpata qanoq iliortoqassanersoq. Aalajangersakkakut Danmarkimi naalakkersuisut pisussaatinneqarput isumaqatiginninnialissallutik isumaqatigiissuteqarnissaq anguniarlugu. Tamanna tunngavigalugu isumaqatigiinniarnit pimoorullugu ingerlanneqassapput, illuatungeriit illugiillutik imminnut akuersaarnissaat anguniarlugu.

Namminersorlutik oqartussat Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiissutaanni aalajangiiffigineqartariaqarput apeqqutit arlaqartut, kalaallit namminersulivinnerannut atasumik paasineqartariaqartut. Ilaatigut pineqarpoq inuit, Kalaallit Nunaata namminiilivinneratigut eqqugaasussat naalagaaffimmi innuttaassusiannut tunngasut, tak. naalagaaffimmi innuttaassuseqannginnerup killilerneqarnissaa pillugu FN-mi isumaqatigiissummi 30. august 1961-imeersumi artikel 10, aamma naalagaaffimmi innuttaassuseqarneq pillugu Europarådimi isumaqatigiissummi 6. november 1997-imeersumi artikel 19. Aammattaq isummerfigineqartussaavoq marloqiusamik akileraarusiisarnermik inuillu atugarisaannut tunngasunik Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallit Nunaannilu naalakkersuisut isumaqatigiissutaat atuinnaassanersut Danmarkip aammalu Kalaallit Nunaata nammineerluni naalagaaffiusup akornanni. Isumaqatigiissumissaaq taaneqartumi assersuutigalugu ilaatinneqassapput aningaasanik ikiorsiisarnermik aalajangersakkat, aammalu Danmarkimi oqartussat Kalaallit Nunaanni oqartussanut aqutsinermi ikiorsiisarsinnaanerat.

§ 21, imm. 3-mi allassimavoq Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiissutaat Inatsisartunit akuersissutigineqassasoq, aammalu Kalaallit Nunaanni inunnik taasisitsinikkut akuerineqassasoq. Naatsorsuutigineqarpoq akuersissuteqartitsisoqassasoq inunnillu taasisitsisoqassasoq Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiinniarneri naammassineqariarpata.

Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaata inunnut taasisitsissutigineqarnissaanut tunngatillugu inunnik taasisitsinerup qanoq ingerlanneqarnissaanik apeqqutinik arlalinnik pilersooqartussaavoq. Apeqqutit tamakkua Namminersorlutik oqartussanit aalajangiiffigineqartussaapput, naatsorsuutigineqarmat Inatsisartunut qinersinermi qinersisinnaatitaanermut maleruaqqusat atuuttut tunngavigineqarnissaat.

Inunnik taasisitsinerup inernerata erseqqissumik takutissavaa namminiilivinnissamik erseqqissumik kissaateqartoqarnera nunat assigiinnngitsut akornanni nalornisoortoqaqqunagu.

Aammattaq § 21, imm. 3-tut siunnersuutigineqartup kinguneraa Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanik Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiissutaat Folketingip akuerissagaa. Folketingi akuersissaaq inatsimmi tunngaviusumi § 19 naapertorlugu.

Aalajangersagassatut siunnersuutigineqartunut tunngaviupput Kalaallit Nunaata kunngeqarfimmit avissaarsinnaanera aammalu kunngeqarfimmit avissaarnera inatsisinik tunngaviusunik allanngortitsinermik kinguneqassanngitsoq.

Paasiuminarsarlugu oqaatigineqarsinnaavoq inatsisissamut siunnersuummi Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa imatut tulleriinnilimmik pisinnaasoq:

- Namminiilivinnissaaq Kalaallit Nunaata aalajangissavaa
- Kalaallit Nunaat Danmarkimi naalakkersuisunut saaffiginmissaaq isumaqatigiinnialernissaaq pillugu
- Isumaqatigiinniarnert ingerlanneqassapput
- Isumaqatigiinniarnert inerneqassapput
- Inatsisartut akuersissapput
- Kalaallit Nunaanni inuit taasisinneqassapput
- Folketingi akuersissaaq

§ 21, imm. 4-mi erseqqissumik aalajangersarneqarpoq Kalaallit Nunaata namminiilivinnerata kingunerissagaa Kalaallit Nunaata naalagaaffittut nammineersinnaatitaalerneru. Naalagaaffittut nammineersinnaatitaaneq imm. 4-mi taaneqartoq Kalaallit Nunaata killeqarfiinut (nunakkut, imaatigut silaannakkullu) tamanut atorpoq.

11. Aningaasaqarnikkut aqutsinikkullu il.il. kingunerisassai

Inatsisissamut siunnersuummi suliaasaqarfinnik pineqartunik kalaallit tigusineratigut naatsorsorneqarpoq ingerlatsinermi aningaasanik naalagaaffiup sipaarsinnaassagai ukiumut 300 mio kr. sinnilaarlugit.

Naatsorsorneqarpoq danskit naalagaaffiata Kalaallit Nunaanni pigisai nalillit suliaasaqarfinnut toqqaannartumik atasut 110 mio kr.-usut, tak. inatsisissamut siunnersuummi bilag 3. Siunnersuutip nassatarissavaa Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat suliaasaqarfinnik ataasiakkaanik tigusinerminnut atatillugu nalillit taakku tigussagaat akilernagit.

Naatsorsorneqarpoq danskit naalagaaffiata Kalaallit Nunaanni pigisai nalillit suliassa qarfinnut toqqaannartumik atangitsut, (atorfinnut tunngatillugu illut il.il.) 50 mio kr. sinnilaarlugit amerlassuseqartut, tak. inatsisissamut siunnersuummut ilaliussaq 4. Suliassa qarfiit tигunerannut atatillugu pigisat nalillit tamaattut Kalaallit Nunaanni oqartussanut nuunneqassanngillat. Kalaallit Nunaanni oqartussat suliassa qarfinnik tamakkuninnga tiguserannut atatillugu Danmarkimi naalakkersuisut anguniarniarpaat tamakkua tunineqarneranni iluanaarutit nuunneqassasut aningaasaateqarfimmut Kulturfonden Danmark-Grønland-imut. Nalilinnik pigisat tamakkua tunineqarnerat tunineqarnerannilu iluanaarutit saqqummiunneqassapput Folketingip Finansudvalgianut, Finansministeriap budgetinut ilitersuusuaani maleruaqqusat naapertorlugit.

Danmarkimi aningaasanut inatsimmi aningaasartuuteqarfiit pingaarnersiorlugit nalunaarsorlugit, kalaallinit maannakkut tiguneqassagunik ima isikkoqartussaapput:

Mio kr. (akit 2006)		Suliassaqarf. tunngasut nalingat	Suliassaqarf. tunngasuunngitsut nalingat Ingerlats.ukiumut sipaarutit
Politiit,unnerluuss. il.il.	131,8	37,7	
Eqqartuussiviit il.il.	40,5	20,4	9,4
Pinerlutt.isumaginninneq	42,9	31,0	1,5
Ilaqutariinnermi inatsisit	3,8	-	17,5
Aningaas. iluarsisutit nakkutill.	0,8	-	-
Inatsisit selskabinut tunngasut il.il.	0,3	-	-
Imarsiornermut tunngasut ilaat	2,0	1,1	1,5
Imaatigut nakkutill. il.il. tunngasut	0,2	8,6	-
Nunat/immat assiliorneq	4,1	-	-
Imaani isumannaallisaaneq	2,0	-	-
Sullivinnik avatangiisinut tunng.	5,3	-	1,7
Sullivinni ajutoors. sillimmasiisarneq	8,9	-	-
Ilinniarnertuunngorniarf. ilinniarnarit	1,2	-	-
Aatsitassanut tunngasut ilaat	10,8	-	1,7
Silaannakk.angallannerm.tunng.	46,0	11,2	0,7
Inuussutiss.nersutillu nakkutill. nakors.	4,4	-	-
Allat	0,5	-	-
Katillugit	305,5	110,0	50,6

Aningaasartuuteqarfiit siuliini taagorneqartut saniatigut Grønlands Kommando Kalaallit Nunaanni aalisarnermik nakkutillii voq. Illersornissamut ministereqarfiup oqaatigaa sakkutuut aalisarnermik nakkutillineq ingerlattaraat Kalaallit Nunaanni suliarninnut allanut atasumik. Suliassaq taanna kalaallit oqartussaasuinit tiguneqarsinnaavoq inatsisissamut siunnersuutip matuma iluani. Nakkutillii-nerli namminersortuunerullu atortinneqarnerata nakkutigineqarnera eqqarsaatigalugu Illersornissamut ministereqarfik isumaqarpoq sakkutuut Kalaallit Nunaanniitinneqartarnerat annikillisaavigina- viarnagu, suliassallu nuunneqassagaluarpata aningaasatigut iluanaarutigina viarnagu.

Tassunga atatillugu oqaatigineqassaaq Kalaallit Nunaanni oqartussat ingerlatsiveqanngimmata suliassamik ingerlatsisinnaasumik taamaattumillu tassunga tunngasumik aningaasartuutit annertusinnaammata.

Inatsisissatut siunnersuut inuutissarsiornermik ingerlatsisunut aningaasartuutitigut aqutsinikkullu sunniuteqassanganneqanngilaq.

Inatsisissatut siunnersuut innuttaasunut aningaasartuutitigut aqutsinikkullu sunniuteqassanganneqanngilaq.

Inatsisissatut siunnersuut avatangiisinut sunniuteqassanganneqanngilaq.

Inatsisissatut siunnersuut EU-mi inatsisit ilaannik imaqanngilaq.

12. Eqikkaalluni immersugaq

	Aningaasartuutit ikinnerulissapput	Aningaasartuutit amerlanerulissapput
Naalagaaffiup, kommunit regionillu sipaarutissaat	Naatsorsorneqarpoq suliassaqarfinnik kalaallit tiguseratigut naalagaaffiup ingerlatsinermut ukiumut katill. sipaarutigissagai 300 mio kr. Inatsisissamut siunnersuut aningaasatigut kommunit regioninulluunniit sunniuteqassanngilaq	Suliassaqarfinnut inatsisissamut siunnersuummi kalaallit oqartussaasuinit tiguneqarsinnaasunut tunngasumik danskit naalagaaffiata pigisai nalillit naatsorsorneqarput 110 mio kr.-nik naleqassasut.
Naalagaaffimmut, kommunit regioninullu aqutsinerup kingunissai	Suliassaqarfimmik Kal.Nun.-a tiguserata kingunerissavaa tamakkununga akisussaanerup danskit tamakkununga oqartussaasuiniit kalaallit oqartussaasuinit nuunneqarnissaa	Kinguneqassanngilaq.
Inuutissarsiornermut aningaa-	Kinguneqassanngillat	Kinguneqassanngillat

sartuutitigut kinguneri		
Inuutissarsiornermik aqutsiner- mut kinguneri	Kinguneqassanngillat	Kinguneqassanngillat
Aqutsinermi innuttaasunut kinguneri	Kinguneqassanngillat	Kinguneqassanngillat
Avatangiisinut kinguneri	Kinguneqassanngillat	Kinguneqassanngillat
EU-mi inatsisinut tunngasut	Inatsisissamut siunnersuut EU-mi inatsisinut tunngasunik ilaqanngilaq	

13. Oqartussaasut il.il. tusarniarneqarsimasut

[...]

Inatsisissatut siunnersuummi aalajangersakkanut ataasiakkaanut oqaaseqaatit

Aallaqqaasiussaq

Inatsisissamut siunnersuummut aallaqqaasiussami inersuussutigineqarput inuiaat nammineersinnaatitaanerannut tunngaviusut, Danmarkip Kalaallit Nunaatalu akornanni pissutsit ilaatigut kingunerissallugu inuiaat kalaallit namminneerlutik aalajangissagaat Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa. Peqatigisaanik alajangerneqarpoq namminiilivinnissap anguniarneqarnerani Danmarkip Kalaallit Nunaatalu naligiillutik peqatigiinnissaat tunngaviussasoq.

Aallaqqaasiussami aalajangerneqarpoq inatsit Danmarkip Kalaallit Nunaatalu akornanni naligiinnermik peqatigiinnermilu ataqqeqatigiinnissamik kissaatigisamik tunngaveqartoq, inatsillu tamanna tunngavigalugu Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut naligiimmik peqatigiinnermik isumaqatigiissutaannik tunngaveqartoq.

Aallaqqaasiussaq inatsisip ilagaa aammalu aalajangersakkat ataasiakkaat qanoq paasisariaqarnerannut tunngaviussalluni.

§ 1-imut

§ 1-imi aalajangersagassatut siunnersuutit tunngapput Kalaallit Nunaanni piginnaanermik avitsinermut.

Oqaaseqatigiinni siullerni aalajangerneqarpoq Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat suliassaqarfiit tiguneqarsimasut iluanni inatsisiliorsinnaallutillu aqutsinissamut piginnaatitaasut. Tamatumuunakkut aalajangerneqarpoq namminersorlutik oqartussat §§ 2-4-mi maleruaqqusat malillugit suliassaqarfimmik tigusinerata inatsisitigut kingunerissagaa namminersorlutik oqartussat suliassaqarfimmut tunngasumik inatsisiliorsinnaatitaallutillu aqutsininnaatitaanissaat.

§ 3, imm. 2-mi aalajangersagassatut siunnersuut naapertorlugu namminersorlutik oqartussat aalajangiisinaapput eqqartuussisarnermut tunngasut tiguniarlugit, taamaalillutillu eqqartuussivinnik pilersitsisinaallutik. Eqqartuussiviit namminersorlutik oqartussanit pilersinneqartut inatsit tunngaviusoq naapertorlugu eqqartuussiviussapput, tamannalu tunngavigalugu *oqaaseqatigiit aappaanni* erseqqissarneqarpoq eqqartuussiviit taamaattut suliassaqarfiit tamarmiusut iluanni eqqartuussisinaatitaasut.

Oqaaseqatigiit pingajuanni aalajangersakkat naapertorlugit Kalaallit Nunaanni piginnaanerit avinneqarnerat tamanna tunngavigalugu oqaatigineqarpoq inatsisiliortussaasut Inatsisartut, aammalu Naalakkersuisut aqutsinissamut piginnaatitaasut, eqqartuussisussaataitaallutillu eqqartuussiviit.

Kalaallit suliassaqarfimmik tigusinerata aningaasanut tunngasutigut kingunerisasaanut tunngatillugu § 6-mi aalajangersagaq innersuussutigineqassaaq.

§ 2-mut

Imm. 1-mi aalajangersagassatut siunnersuutip kingunerissavaa namminersorlutik oqartussat piginnaatitaasasut aalajangissallugu suliassaqarfiit inatsimmut bilagimi taasat namminersorlutik oqartussanit tiguneqassasut.

Taamaalilluni namminersorlutik oqartussat piginnaatitaapput aalajangissallugu suliassaqarfik tiguneqassasoq, assersuutigalugu - § 4-misut – piumasarineqarani tamatuma Naalakkersuisunit Danmarkimilu naalakkersuisunit isumaqatigiissutigineqarnissaa.

Aalajangersakkakut isummerfigineqanngilaq suliassaqarfimmik tigusinissamik aalajangernermut atatillugu periaaseq suna Kalaallit Nunaanni atorneqassanersoq. Namminersorlutik oqartussat apeqqut taanna namminneerlutik aalajangiiffigissavaat.

Imm. 2-p kinguneraa suliassaqarfik naqinnermi imaluunniit normumi ataatsimi inatsimmut bilagimi taaneqarsimasoq tunngaviatigut namminersorlutik oqartussanit piffissami ataatsimi tiguneqassasoq.

Namminersorlutilli oqartussat aalajangersinnaavaat suliassaqarfiit imm. 3-mi taasat ilaasa namminersorlutik oqartussanut nuunneqarnissaat. Nalinginnaasumik oqaaseqaatini suliassaqarfiit ataasiakkaat nassuiarneqarneranni allassimavoq ilaat sorliit immikkut tiguneqarsinnaanersut.

§ 3-mut

§ 3-mi aalajangersakkakut malittarisassiuunneqarput namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnik tigusinissaannut piffissat.

Imm. 1 malillugu namminersorlutik oqartussat namminneq aalajangersinnaavaat suliassaqarfiit bilagimi liste I-mi allassimasut qaqugu tiguneqassanersut.

Imm. 2-mi aalajangersagassatut siunnersuutip kingunerissavaa suliassaqarfiit bilagimi liste II-miittut namminersorlutik oqartussanit tiguneqassasut naalagaaffimmi oqartussat isumaqatiginiareerlugit, namminersorlutik oqartussanit piffissami aalajangerneqartumi.

Suliassaqarfimmik liste II-miittumik namminersorlutik oqartussat kunngeqarfimmi oqartussat susassaqartut isumaqatiginiareerlugit tigusinissaata piffissalernerneqarnissaanut tunngaviuvoq kalaallit suliassaqarfimmik tigusinissaata piareersarluaareerluni aammalu torersumik pinissaa.

§ 4-mut

§ 4-mi aalajangersagassatut siunnersuutip kinguneranik Danmarkimi naalakkersuisut isumaqatigiissuteqarfingereerlugit Naalakkersuisut suliassaqarfinnik allanik § 2 aamma § 3-mi allassimangitsunik tigusinissaassapput.

Aalajangerneqarporli namminersorlutik oqartussat taamaallaat tigusininnaasut suliassaqarfinnik Kalaallit Nunaannut taamaallaat tunngassuteqartunik. Tamatumunnga pissutaavoq naalagaaffeqatigiinneq.

Tamatumattaq saniatigut naalagaaffeqatigiinnerup inatsimmilu tunngaviusumi immikkut aalajangersakkat kingunerisinnaavaat suliassaqarfiit ilaasa naalagaaffimmi oqartussaniiginnarnissaat. Danmarkimi naalackersuisut tamatuminnga naliliinerat oqaatigineqarpoq nalinginnaasumik oqaaseqaatini imm. 4.5.-imi.

§ 5-mut

Namminersornerullutik Oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai ullumikkut allassimapput Namminersornerullutik oqartussanut 2008-mi 2009-milu tapissuutit pillugit inatsimmi. *Imm. 1-mi* siunnersuutigineqarpoq naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutaasa 2007-mutut angissuseqaannarnissaat, t.i. 3.202,1 mio kruuniullutik.

Aalajangersagaq § 8, imm. 1-mut atasutut isigineqassaaq, tapiissutillu aalajangersakkap taassuma kinguneranik annertussusilimmik ikileriartinneqartassapput.

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat kinguneranik Namminersorlutik Oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai millissappata 0 kruuninngorlutik, ataatsimoortumik tapiissutit aamma ukiumut tullermut peerneqassapput, tamatumalu kingorna namminersorlutik oqartussanut tapiissuteqartoqassanngilaq, § 19 naapertorlugu allatut isumaqatigiissuteqartoqarsimangippat, aamma tak. § 8, imm. 1-itut siunnersuutigineqartumut oqaaseqaatit.

Imm. 2-mi aalajangersakkap kingunerissavaa aningaasanut inatsimmi akinut akissarsianullu nalinginnaasumik naliliunneqartartut qaaffariaataat naapertorlugit tapiissutit iluarsineqartarnissaat. Taassuma taamaqqatigaa Kalaallit Nunaanni namminersornerullutik oqartussanut tapiissutinut maannamut iluarsiissutaasartoq.

Imm. 3 malillugu tapiissutit qaammatikkaartumik tunniunneqartarput, Danmarkimili aningaasaqarnermut ministerip *imm. 4* malillugu Naalackersuisunut isumaqatigiissutigisinnaavaa tamatuma allangortinneqarsinnaaneranik maleruaqqusaliormissaq. Ataatsimut tapiissutaasartut pillugit inatsit atuuttoq taassuma assinganik aalajangersagartaqarpoq.

§ 6-mut

Namminersorneruneg pillugu inatsit atuuttoq malillugu namminersornerullutik oqartussat tiguisinnaapput suliassaqarfinnik, namminersornerullutik oqartussat namminersorneruneg

pillugu inatsimmi § 4 naapertorlugu suliassa qarfinnik ingerlatsiner mut tunngasumik aningaasartuutunik tamakkiisumik tigusinnaanngorlugit, imaluunniit namminersornerunermik inatsimmi § 5 naapertorlugu naalagaaffik suliassa qarfiit tiguneqartut ingerlannissaannut tapiissuteqarsinnaanngorlugu.

Imm. 1.-p kinguneranik Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat §§ 2-4 naapertorlugit suliassa qarfiit tigusatik namminneq aningaasalersussavaat. Aalajangersagaq suliassa qarfinnut tiguneqareersimasunut sunniuteqassanngilaq. Suliassa qarfiit tamakkua tiguneqarsimappata naalagaaffimmiit tapiissuteqarfigineqartarlutik, taava tapiissutit atuutitiinnarneqassapput imallillugit Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut katillugit tapiissutit inatsisisissamut siunnersuummi § 5 malillugu 2007-mutut angissuseqartillugit, tak. aalajangersakkamut tassunga oqaaseqaatit. Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat aatsitassanut tunngasunik tigusineranni Ikummatissanut aatsitassanullu tunngasumik naalagaaffiup tapiissutai ingerlaannassapput, ataatsimoortumik tapiissutinut ilaasut inatsisisissamut siunnersuummi § 5 malillugu namminersorlutik oqartussanut katillugit tapiissutaasartut ilaattut.

Imm. 2 malillugu suliassa qarfinnut tiguneqartussamut toqqaannartumik tunngasut pigisat nalillit Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat tigussavaat. Oqaaseqaatini nalinginnaasuni imm. 11 innersuunneqarpoq.

§ 7-mut

Imm. 1-ikkut Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat pisassavaat. Aalajangersagaq § 8 aamma § 10-mut atasutut isigineqassaaq, § 5 malillugu Kalaallit Nunaannut naalagaaffiup tapiissutaasa angissusiannut sunniuteqassalluni. Isertitat Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat pisassavaat, apeqqutaatinnagu namminersorlutik oqartussat aatsitassanut tunngasunik § 2 malillugu tigusisimanersut. Aalajangersakkap taassuma § 8 aamma § 10 ilanngullugit taarsissavaa Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat maannaklutut avinneqartarnerat, Kalaallit Nunaanni atorussiasanik aatsitassarsiorneq pillugu inatsimmi allassimasut, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 368, 18. juni 1998-imeersoq.

Isertitat imm. 2 nr.3-miittut Danmarkimi pisortatut oqartussaasunit isertitaappata imaluunniit taakkununga tunngatitaappata, aningaasat taakkua amerlaqataat naalagaaffimmiit Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut nuunneqassapput. Selskabini il.il. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsisuni Danmarkimi pisortatut oqartussaasut piginneqataassutaannik tunisinerminni isertitanut tunngatillugu innersuussutigineqassapput imm. 1.3.3. aamma 1.3.5.3.mi oqaaseqaatit aammalu § 10-mut oqaaseqaatit.

Imm. 2 malillugu isertitanik naatsorsuineq aamma pingaaruteqarpoq Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup tapiissutaanut, tak. § 8.

Namminersorlutik Oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai millissappata 0 kruuninngorlutik Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsinermi isertitanik pisinnaaneq § 10-mut oqaaseqaatini eqqartorneqarpoq.

Imm. 2-mi taagorneqarput isertitat, isertitat suunerannik nassuiaammi taagorneqartut. Imm. 2-mi annertuumik tunngavigineqarpoq aatsitassat pillugit inatsimmi § 22, imm. 3-mi isertitat suunerannik maannamut nassuiaat.

Isertitat assigiinngitsut § 7, imm. 2, nr.1-tut siunnersuutigineqartumi ilanngunneqartut tassaapput aningaasat suulluunniit atortussiassanik aatsitassanit pisunik misissueqqaarnermut, ujarlernermit piaanermulluunniit akuersissutaasimasut naapertorlugit tiguneqartartut, aamma tak. isertitat suusinnaanerannik nassuiaatip 1988-meersup (inatsit nr. 103, 17. november 1988-imeersoq) ilaanut oqaaseqaataasimasut.

Aatsitassarsiornermili isertitat naatsorsorneranni aningaasat ilaat aalajangersimasut ilanngunneqartussaannngillat, tak. aalajangersakkani imm.2. Pineqartut tassaapput akuersissutaasimasunut aningaasat, Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqrarfiup aningaasartuutaanut atatillugu matussutissatut aningaasat tiguneqarsimasut.

Akitsuitit akiliutillu isertitat naatsorsornerannut ilanngunneqartussaannngitsut akilersinniarnernanni aningaasartuutitut matussutissanik piniarsinnaaneq Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqrarfiup oqartussatut suliarinninneranut atatillugu aningaasartuutaanut taartissanik pisinnaatitaaffinik pigisaqartut taarsiissuteqartinniarneqarsinnaanerannut atassuteqarpoq, tak. aatsitassanik inatsimmi § 25, imm.5.

Taamaalillugu aningaasat taaneqartut isertitat naatsorsorneranni taamaallaat ilanngunneqannngitsoorsinnaapput, aningaasartuutit taakku matussutissaannik tarsiissuteqartoqareersimangippat, tak. aatsitassanik inatsimmi § 25, imm. 5. Taamaalillugu periarfissaqannngilaq akuersissutaasimasut naapertorlugit aningaasartuutit saniatigut isertitat naatsorsuutaanni isertitanik allanik ilanngussinngitsoornissamut, tak. nalinginnaasumik oqaaseqaatini imm.1.3.5.1.

Akuersissutitut aalajangersunut tunngasumik Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqrarfiup pisortatut suliaminut il.il. akiliutigigitamisut isertitai aalajangersumik annertussusilimmik aningaasat ukiuanni, ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqrarfiup akuersissutitut taamaattunut aningaasartuuteqarfiani tiguneqassannngillat. Tamatuma saniatigut isertitanut

apeqqutaavoq akiliutigigitat akitsuutillu aalajangersimasut, kinnaassusersiunngitsumik tunngavigisat tunngavigalugit angissusilerneqartussat, soorlu akuersissuteqarnissamik suliassap sularineqarneranut sivitsorneqarneranulluunniit tunngatillugu agguaqatigiissillugu aningaasartuutit imaluunniit suliap aalajangersimasup nioqqutissiorfiulluunniit aalajangersimasup akuerinissaanut tunngasut. Piffissamili ukiunik arfinilinnik sivissussuseqartussami Ikummatissanut aatsitassanullu pisortaqarfiup aningaasartuutai aammalu aningaasat tamakkununga matussutissatut atugassatut akilersinniarneqartussat, aammalu isertitat naatsorsorneranni ilanngunneqartussaangitsut, oqimaqaatigiittussaapput.

§ 7, *imm. 2, nr. 2-p* kinguneranik isertitat suunerannik nassuiaatini ilaapput pisinnaatitsissutinik pigisaqartunik Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu qanorluunniit akileraarusiineq, Kalaallit Nunaanni isumalluutinik aatsitassanut tunngasunik ingerlatsinermut tunngassuteqartut.

Akileraarusiinermi ilaassapput selskabit akileraarutaat naatsorsorneqarsimasut naatsorsuinermit ilanngaasiissarnermullu malequaqqusat malillugit aammalu Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu procentit akilileraarutaasussat malillugit naatsorsorneqarsimasut. Ilanngunneqassapput aningaasannortitsineq, akit nammineq sunniuteqarfignannaangisat tamakkunungalugu atugassaaitat, akuersissuteqarnissamut piumasaqaatinut nalinginnaasumik oqaaseqaatini *imm. 1.3.5.2.* immikkut aalajangersakkat. Aalajangersakkat taakku aamma naammassineqarsimassapput. Aamma innersuussutigineqassapput Kalaallit Nunaanni isumalluutit aatsitassanit pisut pillugit inatsisip allannguutissaatut peqatigisaanik saqqummiunneqarsimasut.

Akileraarusiinermi aamma ilanngunneqartussaapput ikummatissanut akileraarutit assigisaallu, tamakkunnga akileraarusiisoqartassappat. Pinngitsaaliissuumik ataatsimut akileraarusiisoqartillugu selskabip akileraarutai iluarsineqartassapput, taamatut pinngitsaaliissummik ataatsimut akileraarusiinerup kingunerisaanik isertitat naatsorsornerannut atugassamik.

Pisinnaatitsissummik pigisaqartoq Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqarpat Danmarkimi selskabinut akileraarummik akileraartoqassanngilaq.

Angerlarsimaffigisarli Danmarkiuqqat aalajangersumik ingerlatsiviusoq naapertorlugu Kalaallit Nunaanni akileraarusiisoqassaaq (killilimmik akileraarusiisoqassaaq), Danmarkimili selskabinut akileraarummik akileraarusiisoqassanani, pissutigalugu Danmark aalajangersumik ingerlatsiviusunut nunat allamiunut akileraarusiisarunnaarnikummat. Pissutsinili aamma taamaattuni taamaallaat Kalaallit Nunaanni selskabinut akileraarummik akileraartoqartassaaq.

Selskabi (imaluunniit aalajangersumik ingerlatsiviusoq) Danmarkimi nunanik assigiinngitsunik ataatsimut akileraarusiisarnermi ilaappat, Danmarkimi akileraartitsisoqarsinnaavoq, kisiannili Kalaallit Nunaanni akileraartitsisoqarnera uppernarsaaserneqassalluni. Kalaallit Nunaanni akileraarut Danmarkimi akileraarummiit minneruppat aatsaat Danmarkimi akileraarusiisoqarsinnaavoq. Tamanna isumannaarneqarsinnaavoq pisinnaatitsissutinik pigisaqartut Danmarkimi selskabit akileraarutaannik akiliisinngitsoorneqarnerisigut nunanut allamiunut ataatsimut Danmarkimi akileraarusiisarnermi pineqartut, Kalaallit Nunaanni selskabinut akileraarusiunneqartartoq (ikummatissanut akileraarusiunneqarsinnaasoq ilanngullugu) Danmarkimi selskabinut akileraarusiunneqartartumiit annerutillugu.

§ 7, imm. 2, nr. 3-mi oqaatigineqarput Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsinerneqarsinnit pisortat peqataaneranni isertitat, inatsisissamut siunnersuummi isertitat suunerannik § 7-mi pineqartut. Nr. 3-mi aalajangersakkami ilaapput isertitat selskabit il.il. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlataqartuni pisortatut oqartussaasut piginneqataassutaasigut Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu pisortat toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit pisassaasut. Tassunga atatillugu pisortatut oqartussaasunik oqarnermi ”silittumik” paasineqassapput aqutsisutut oqartussaasut tamarmik.

Selskabini il.il. aatsitassarsiornermik ingerlataqartuni Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu pisortatut oqartussaasut piginneqataassutaasigut isertitani ilaapput Kalaallit Nunaanni isumalluutunik aatsitassanik misissuinerneqarsinnit paaqarsinnit peqataanermeqarsinnit oqartussat tamakkua ingerlatsiviilluunniit assigisaasalu isertitaat. Tamanna atuuppoq apeqqutaatinnagu oqartussaasup selskabi toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit tamaat taassumaluunniit ilaa pigineraa (selskabi tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit pigineqartoq aqutugalugu, ilanngullugu selskabimik tamakkiisumik pigisaqarneq, allamit aqutaasumit assigisaanilluunniit pigisaqarneq aqutugalugu), aammalu apeqqutaatinnagu aatsitassarsiornermeqarsinnit selskabip peqataanera pinersooq niuernerneqarsinnit ingerlataqartunut piimasaqaataasartut assigisaalluunniit naapertorlugit, ilanngullugit selskabip tamakkiisumik killilimmilluunniit ingerlatitaaneranut (aningaasartuutaanik matussusiisarneq) piimasaqaataasut, piffissami akuersissuteqarfiusumi tamarmiusumi taassumaluunniit ilaani.

Isertitat § 7, imm. 2, nr. 3-mi pineqartut naatsorsorneqassapput selskabip isertitai akileraarutaasussat tunngavigalugit, Kalaallit Nunaanni naatsorsueriaatsimut ilanngaasiisarnermullu il.il. maleruaqqsat sukulluunniit atortut tunngavigalugit.

Isertitat imm. 2, nr. 3-mi pineqartut Danmarkimi pisortatut oqartussat pisassarippatigit imaluunniit taakkununga tunngatinneqassappata, aningaasat isertitat taakku amerlaqataat naalagaaffimmiit namminersorlutik oqartussanut nuunneqassapput.

Selskabit il.il. Danmarkimi imaluunniit Kalaallit Nunaanni pisortanit pigineqartut, imm. 2 nr. 3-mi nassuiaatini ilaasut, aalajangersagaq malillugu pisussaatinneqanngillat Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitaminnik namminersorlutik oqartussanut akiliinissaminut.

§ 7, imm. 2, nr. 4-p kinguneranik iluanaarutit isertitat suunerannik nassuiaammi ilaatinneqanngillat. Aalajangersakkami pineqarput iluanaarutinit akileraarutit il.il. naatsorsueriaatsimut ilangaaseeriaatsimullu maleruaqqusat qaqugukkulluunniit atuuttut aammalu Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu akileraarutit procentii malillugit naatsorsorneqarsimasut. Maannamutut tassaapput aningaasartuutit ilanngaatigereerlugit iluanaarutit, t.i. ilanngaataajunnartut millisaataajunnartullu ilanngaatigereerlugit iluanaarutit. Marloqiusamik akileraarusiisarnermik isumaqatigiissutit kingunerannik millisaanerit, selskabimik tamakkiisumik piginnittuunermut tunngasut, akileraarutininik tarsiissuteqarnermi naatsorsuinermi ikilisaataasinnaasut assigisaalluunniit, aningaasartuutit ilanngaatigereerlugit angissusiliinermi taamaalillutik ilaassapput.

Pisinnaatitsissummik pigisaqartoq Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqarpat, maleruaqqusat atuuttut malillugit taamaallaat Kalaallit Nunaanni iluanaarutinit akileraartitsisoqassaaq, ilanngullugit marloqiusamik akileraarusiinnissamik isumaqatigiissutit kingunerannik millisaataasinnaasut. Kalaallit Nunaanni iluanaarutinit akileraarutit pisinnaatitsissutinik pigisalinnut maannakkorpiaq 37 pct-upput, selskabimit iluanaarutininik agguasumit inaarutaasumik akileraarutit ilanngaatigineqassalluni. Marloqiusamilli akileraartitsisarnermik Kalaallit Nunaata Norgemut Islandimullu isumaqatigiissutaani iluanaarutinit akileraarutit annerpaamik 35 pct-usussaatitaapput. Iluanaarutit agguarneqartut selskabit isertitaasa akileraaruteqaataasussat naatsorsorneranni ilanngaatigineqarsinnaapput, 30 pct-mik akileraaruteqarlutik.

Piiaanissamut akuersissuteqarnermi pisinnaatitsissummik pigisaqartup Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqarnissaa tunngavigineqaraangat, qaqutiguinnaq angerlarsimaffigisaq Danmarkiusartussaavoq. Taamaattoqartillugu iluanaarutinit Danmarkimi akileraartoqartassaaq, naatsorsorneqartunik maleruaqqusat qanoq ilisukkulluunniit atuuttut malillugit, marloqiusamik akileraarusiinnissamik isumaqatigiissutit, selskabimik tamakkiisumik piginnittuunermik maleruaqqusat il.il. kingunerannik ilanngaasiilluni.

Danmarkimi namminneq aktiaatillit iluanaarutisiaat akileraaruserneqassapput aktiatigut isertitat allat ilanngullugit, angissusiliussat alliartuaartut malillugit (28/43/45 pct.), selskabip iluanaarutininik agguasup iluanaarutinit akileraarutit 28 pct-usut ilanngaatigigallassallugit. Danmarkimi selskabit 15 pct. ataallugu piginneqataassutillit (2009-miit 10%-usussamik) iluanaarutisiassaat selskabit isertitaannit akileraarutaasussami 66 pct-nngorlugit

ilanngunneqassapput. Piginneqataassutit anneruppata iluanaarutit akileraarutaassanngillat, aktia ukioq ataaseq sinnerlugu pigineqarsimappat. Tamanna atorpoq selskabinut danskinut nunat allamiullu selskabiisa iluanaarutisiaannut (nunani marloqiusamik akileraarusiisarnermik isumaqatigiissutini ilaasuni). Nunat allamiut iluanaarutisiaat allat 28 pct-imik iluanaarutit akileraaruserneqassapput, taakkuli marloqiusamik akileraarusiisarnermik isumaqatigiissutit malillugit 15 pct-inut millisinneqartarlutik. Iluanaarutit akiliutit ilanngaatigineqarsinnaanngillat selskabit isertitaanni akileraaruteqaataasussamit, 25 pct-usussamit.

Naatsorsuinerulli pisariitsumik atuutinneqarnissaa pillugu tassunga atatillugu isertitanit akileraarutaasimasut (kildeskat) inissutaasutut isigineqassapput inunnut Danmarkimi akileraartussanut iluanaarutitik agguaanermi, Danmarkimi selskabit iluanaarutinit akileraarutaat naatsorsorneqarsinnaallutik selskabip isertitai il.il. allat ilanngunnagit naatsorsuinermi.

Selskabit pisinnaatitsissutitik 100 pct-mik pigisaqartut iluanaarutaannik akileraarutit (iluanaarutit ilaannik) nassuiaatini ilaapput, selskabimik tamakkiisumik pigisaqartoq pisinnaatitsissummik pigisaqartumiit akileraarutitaqanngitsunik iluanaarutisiaqarsinnaagaangat. Siuliini oqaatigineqartutut naatsorsuisoqassaaq, tassanili taamaallaat ilaassallutik iluanaarutisiat agguanneqarsimasut akileraarutitaat, selskabip tamakkiisumik pigisallip selskabimit pisinnaatitsissummik pigisalimmiit akileraarutitaqanngitsumik piskasai. Taanna aalajangerneqarsinnaavoq selskabip piffissami pisinnaatitsissummik pigisaqarfigisaani selskabip katillugit isertitaanit iluanaarutisiatut tiguneqarsimasutut.

Aalajangersakkamittaaq ilaavoq pisinnaatitsissuumik pigisaqartup ingerlataminik atorunnaarsitsinermini imaluunniit aktiaatiminik utertitsilluni pisinermi iluanaarutisiaanik akileraarusiinermi iluanaarutisiat amerlaqataat, taamaallillugu isertitat suunerannik nassuiaammi ilaatinneqartuni naatsorsuutigineqarlutik pisinnaatitsissummik pigisaqartut ilanngaatigisaannik qanorluunniit ittunik akileraarusiineq.

§ 8-mut

Aalajangersakkami allaatigineqarpoq Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut naalagaaffiup tapiissutaasa sunniuteqarnissaat, namminersorlutik oqartussat Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsinermi isertitaqassappata. Siunnersuutikkut tassuuna § 5 malillugu naalagaaffiup isertitai ikilissapput, aatsitassarsiornermik ingerlatsinermi ukiumi ataatsimi isertitat 75 mio kruunit sinnissappatigik. Tapiissutit millisinneqassapput isertitat 75

mio kruunit affaasa amerlaqataannik. 75 mio kruuninik ilanngaasiinermi kissaataavoq aatsitassanik ujarlernissamut kajumissuseqarnerulersitsinissaq tamatumuunakkullu Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup imminut napatinnerulernissaa. 75 mio kruunit *imm.* 2. naleqqussarneqassapput inatsisip atulernerata kingorna 1. januarimiit aningaasanut inatsimmi akit akissaatillu nalinginnaasumik nalilerneqarnerannut naleqquttunngorlugit.

Isertitanik naatsorsuinermt tunngatillugu, tak. *imm.* 3, nalinginnaasumik oqaaseqaatini *imm.* 1.3.5.4 innersuunneqarput.

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai ikilippata 0 kruuninngorlutik, tak. § 8, § 10 malillugu Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiinnialissapput Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut naalagaaffiup tapiissutaasa aallarteqqinneqarnissaannik. § 10-tut siunnersuutigineqartumut oqaaseqaatit innersuussutigineqassapput.

§ 9-mut

Aatsitassanut tunngasut ullumikkut Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu pisortatut oqartussaasunit annertuumik suleqatigiissutigineqarput. Naatsorsuutigineqarpoq § 2 malillugu Kalaallit Nunaata aatsitassanut tunngasunik tigusinerani namminersorlutik oqartussat tigusinermik kinguinnguutigut pisariaqartissagaat aqutsinikkut ilisimatusarnikkullu Danmarkimi ingerlatsivinnik suleqateqarnerup ingerlaannarnissaa.

Imm. 1-mi aalajangersakkakut siunnersuutigineqarpoq Danmarkimi naalakkersuisut isumannaassagaat Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat akiliuteqarlutik tamatumunnga tunngasunik suliassanullu allanut tunngasunik siunnersorneqarsinnaajuarnissaat. Tamatumani eqqarsaatigineqarput suliassat Danmarkimi ilisimatusarfiit GEUS-ip DMU-llu (1. januar 2007-imiit Aarhus Universitetip ataaniilersut) suliarisartagaat. Suliassat suuneri inatsisissamut siunnersuummut nalinginnaasumik oqaaseqaatiniipput.

Aalajangersakkami piumasarineqarpoq Danmarkimi naalakkersuisut – isumaqatigiissutip eqqartorneqartup ilaatut – akiliisitsillutik sulianik pineqartunik namminersorlutik oqartussanut ikiuuttarnissaat.

Imm. 2-mi aalajangersakkap kinguneraa aatsitassanut tunngasunik tigusinermiit Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut suliassat *imm.* 1-mi taaneqartut pillugit isumaqatigiinnialissasut. Naatsorsuutigineqarpoq ukiuni tallimani atortussamik

isumaqatigiissuteqartoqassasoq. Tamatumuunakkut Naalakkersuisut ukiuni tallimani ikiorneqarsinnaangussapput, tamatumuunakkut anguniarneqarluni misissuisoqartuarnissaa, Kalaallit Nunaanni atortussiassanik aatsitassanit pisunik piiannermi isertitaqarnissamik anguniagaasup tunngavissinneqarnissaa. Ukiunut tallimanut isumaqatigiissutip naanerata kingorna *imm. 3* malillugu

Naalakkersuisut aalajangissavaat ukiunut arlalinnut atortussanik nutaanik isumaqatigiinniartoqassanersoq.

Aalajangersakkami *imm. 2* aamma *3* naapertorlugit aatsitassanik piiannermut atatillugu sullinneqarnissamik Naalakkersuisut Danmarkimi Naalakkersuisunut isumaqatigiissuteqartillugit, Danmarkimi naalakkersuisut *imm. 4* malillugu Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ujarlernermut immikkut pingaarutilimmik ilisimatusarnermik Naalakkersuisunik akeqanngitsumik sullissisitsisinnaapput. Tamatumani pineqarput suliffeqarfittut ilisimatusarfittullu suliassat pingaaruteqartut, ilanngullugit aatsitassanut tunngasunik paasissutissat ingerlatiinnarneqarnissaat aningaasalersornissaallu, soorlu sajuppillatsitsisarnernut tunngasunik paasissutissat, aatsitassanut tunngasunik paasissutissat pingortitallu mianersuuttariaqartut pillugit paasissutissat, GEUS-ip DMU-llu Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut tunngatillugit maannamut suliarisarsimasai.

Inatsisissamut siunnersuutip matuma saqqummiunneqarnerata peqatigisaanik saqqummiussisoqassaaq Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut tunngatillugu pissutsit assigiinngitsut pillugit siunnersuutissanik, Danmarkimi naalakkersuisut § 9 naapertorlugu pisussaaffimminnik naammassinninnissaannut tunngavissanik.

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai ikilissappata 0 kruuninngorlutik, tak. § 8, § 10-mi aalajangersagaq malillugu Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatiginiutigilissavaat § 9 malillugu isumaqatigiissutaasimasut nanginneqartariaqarnersut. § 10-tut siunnersuutigineqartumut oqaaseqaatit innersuussutigineqarput.

§ 10-mut

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai ikilissappata 0 kruuninngorlutik, tak. § 8, aamma ukiunut tullernut tapiissutissat atorunnaassapput, tamatumalu kingunerisaanik namminersorlutik oqartussanut tapiissuteqartoqartarunnaassaaq, allamik isumaqatigiittoqarsimatinnagu. Taamaassaaq Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat appariaqqissagaluarpata imaluunniit atorunnaavissagaluarpata. Pissutsit taamaalisinnaapput ukiup ataatsip immikkut ittunik ataasiartumik isertitaqarfiusussap

kingorna ukiuni, assersuutigalugu ingerlatani aatsitassanut tunngasuni Kalaallit Nunaanni pisortanit pigineqartuni piginneqataassutit tunineqarnerisa kingunerannik.

§ 10-mi aalajangersakkami siunnersuutigineqarpoq, pissutsini pineqartuni, Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat aatsitassaniit isertitaqassappata ima amerlatigisunik, § 5, tak. § 8, naapertorlugit naalagaaffiup tapiissutai 0 kruuninngorlutik, taava Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiinnialissasut namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasatigut siunissami attaveqarnissat pillugit.

Isumaqatigiissutini pingaartumik apeqqutit uku ilaatinneqassapput: Namminersorlutik Oqartussanut naalagaaffiup tapiissutaasa isumaqatigiinniutigeqqinneqarnissaat, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat agguarneqarnissaannik apeqqut aammalu sulissunneqarnissamik § 9-mi isumaqatigiissutip nanginneqarnissaannik apeqqut. Isumaqatigiinninniarnerni aamma ilanngunneqarsinnaapput inatsisit tunngaviusut naalagaaffeqatigiinnerullu iluanni suliassaqarfinnut tigueqarsinnaanngitsunut aningaasartuutit matuneqartarnissaannik apeqqut, aammalu suliassaqarfiit allat namminersorlutik oqartussat Danmarkimilu naalakkersuisut peqatigiillutik aqqiiffigiumasat.

Illuatungeriit arlaannaalluunniit isumaqatigiinninniarnerni aalajangersumik angusaqarnissamut pisussaataannilaq.

Namminersorlutik Oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai ikilissappata 0 kruuninngorlutik illuatungeriillu naalagaaffiup tapiissutaasa nanginneqarnissaannik isumaqatigiissuteqanngippata, naalagaaffik namminersorlutik oqartussanut ukiunut tullernut tapiissuteqassanngilaq. Tamanna Danmarkimi naalakkersuisunit Naalakkersuisunillu aatsaat isumaqatigiissutigineqarpat, namminersorlutik oqartussanut naalagaaffup tapiissutai nanginneqarsinnaapput. Tassunga atatillugu naatsorsuutigineqarpoq namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup tapissuutaasa nanginneqarnissaat isumaqatigiissutigineqarsinnaassasoq, nangitsinissamut inatsisitigut tunngavissaasussamik inatsisiliornikkut.

§ 10-mi aalajangersagaq atussanngilaq namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup tapiissutai ikilissappata 0 kruuninngorlutik, Danmarkimi pisortatut oqartussat selskabilluunniit il.il. Danmarkimi pisortatut oqartussanit pigineqartut Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi selskabini aatsitassanulluunniit akuersissutini allani piginneqataassutiminnik tunisinerata kingunerisaanik.

Pissutsini taamaattuni ukiup ingerlanerani isertitat naatsorsorneranni isertitat ilaannaat ilanngunneqassapput. Isertitat ilaat ukiumut isertitat naatsorsorneranni ilanngunneqartut,

tamatumuunakkullu Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut nuunneqartut, naatsorsorneqassapput naalagaaffiup tapiissutaanik 0 kruuninngortitsissutitut. Sinneri naalagaaffimmit tigummiinnarneqassapput ukiumilu tullermi isertitat naatsorsorneranni ilanngussassannngortinneqassallutik. Aningaasat sinneri ukiumi tullermi naalagaaffiup Namminersorlutik Oqartussanut tapiissutaanik 0 krunninnngortitsissutaassappata, aamma taamaallaat ilanngunneqassapput namminersornerullutik oqartussanut naalagaaffiup tapiissutaanik 0 krunninnngortitsissutaasut – ilaalu ilanngullugit. Isertitat ilanngunneqartut naalagaaffiullu tapiissutaasa ukiumi pineqartuni 0 kruuninngortitsissutaasa kingunerissanngilaat siunissami namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup tapiissuteqartarunnaarnissaa, tak. immikkoortuni 1.3.3. aamma 1.3.5.3.mi oqaaseqaatit. Ukiumi ataatsimi isertitat allat, t.i. selskabini aatsitassarsiornermik ingerlatsiviusuni il.il.§ 7, imm. 2, nr. 3-mi ilaasuni imaluunniit Kalaallit Nunaanni aatsitassanut akuersissutini piginneqataassutiniq Danmarkimi pisortatut oqartussaasut piginneqataassutiniq tunisinerminni isertitaat pinnagit, namminersorlutik oqartussanut naalagaaffiup tapiissutaanik 0 kruuninngortitsissappata, taava naalagaaffiup tigummiinnassavai selskabini aatsitassarsiornermik ingerlatsiviusuni il.il. aammalu aatsitassanut akuersissutini piginneqataassutiniq tunisinerminni sinnerussinnaasut, taavalu § 10 naapertorlugu isumaqatigiinniartoqalissaaq.

Siuliini taagorneqartutigit isumannaarneqassaaq isertitanik aqqissuussinerup sapinngisamik annertunerpaamik eqqortinneqarnissaa, Danmarkimi pisortatut oqartussaasut selskabilluunniit il.il. Danmarkimi pisortatut oqartussanut pigineqartut kingusinnerusukkut iliuuseqaraluarpataluunniit ukiumi ataatsimi ataasiartumik immikkut isertitaqataasussanik. Pissutsinut taamaattunut Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat qanoq iliuuseqarsinnaanngillat.

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi isertitat agguarneqarnissaannik apeqqummut tunngatillugu isertitat taamaattut Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat pisassaraat, isertitat agguarneqarnissaannik illuatungeriit isumaqatigiissuteqarsimannngippata. Tamannali atunngilaq Danmarkimi pisortatut oqartussaasut (naalagaaffik kommunillu il.il.) selskabini il.il. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsisuni piginneqataassutiminnik isertitaannut, aammalu Danmarkimi akileraarutinit akitsuutinullu, tak. § 7, imm. 2, nr. 2-4. Isertitat taamaattut pissutsini pineqartuni Danmarkimi oqartussaasut susassaqartut pisassarissavaat.

Naggasiullugu oqaatigineqassaaq namminersorlutik oqartussat aatsitassanut tunngasunik isumagininnissaminnut atugassaminnik siunnersorneqarnissaat allanillu sullinneqarnissaat pillugu Naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqatigiissutiginnagaat, tak. § 9, ingerlateqqinneqarsinnaanngimmata Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut

naalagaaffiup tapiissutai ikilimappata 0 kruuninngorlutik, illuatungeriit tamatuminnga isumaqatigiissuteqarsimatinnagit.

§ 11-mut

§ 11-mi aalajangersakkat imaqarput nunanut allanut kapitalimi tunngavinnik pingaarnerusunik.

Imm. 1 aamma 2-mi pineqarput Naalackersuisut nunat assigiinngitsut suleqatigiinneranni peqataanerata ilusai pingaarnarit marluk. Imm. 1-imiippoq Naalackersuisut periarfissaat nunanut allanut tunngasutigut nammineersinnaanermut, imm. 2-miilluni nunat assigiinngitsut suleqatigiinneranni Naalackersuisut peqataanerat, Danmarkimi naalackersuisut inuiaat assigiinngitsut akornanni iluuserisagaasa ilaatut.

Tamatuma saniatigut imm. 1-mi allassimavoq Danmarkimi naalackersuisut Naalackersuisullu isumaqatigiissutigisinnaagaat Naalackersuisut periarfissaqartinneqassanersut inuiaat assigiinngitsut akornanni nunanut allanut tunngasunut kapitalimi taaneqarsimannngitsunik iliuuseqarnissaminnut. Isumaqatigiissutaajunnartut taamaattut soorunami naapertuutissapput imm. 3-mi inatsisunik atortitsinermut tunngasunut. Aammattaaq imm. 2-mi aalajangerneqarpoq Naalackersuisut peqataanerat iluseqassasoq suleqatigiinnertut, tamannalu anguniarneqassasoq Kalaallit Nunaata soqutigisaasa kunngeqarfiullu soqutigisaasa ataatsimut soqutigisaat puigornagit.

Imm. 3-mi aalajangersakkakkut erseqqissarneqarpoq nunanut allanut politiki isumannaallisaanermullu politikki kunngeqarfiup suliassaanut ilaasut, aammalu nunanut allanut ministeri Danmarkimilu oqartussaasut nunanut allanut tunngatillugu piginnaatitaaffii inatsit tunngaviusoq malillugu kapitalimi aalajangersakkakkut killilerneqassanngitsut.

Tamatuma pingaartumik kingunerissavaa § 12 malillugu Naalackersuisut nunanut allanut ministereqarfiup peqataaffiginngisaanik isumaqatiginninniarsinnaallutillu isumaqatigiissuteqarsinnaanissaat.

§ 12-mut

§ 12 tunngassuteqarpoq inuiaat inatsisaat pillugit isumaqatigiissutinut. Tassaniipputtaaq apeqqutit oqaasertalersuinnermut tunngasut, oqartussanut akisussaaffeqartunut isumaqatiginninniutigineqarlutillu isumaqatigiissutigineqartartut, ingerlatsinermi

isumaqatigiissutinik taaneqartartut. Inatsit atunngilaq nunat assigiinngitsut akornanni suleqatigiinnermut inuiaat inatsisaannut tunngasuunngitsumut. Assersuutigalugu taaneqarsinnaapput Kalaallit Nunaata Inuit Circumpolar Conference-mi (Inuit issittormiut kattuffiat) suleqataanera, aammalu nunanut sanilerisanut isumaqatigiissutit, soorlu Canadami provinsinut territorianullu isumaqatigiissutit. Suleqatigiinneq taamaattoq ingerlaannarsinnaavoq annertusineqarsinnaallunilu, inatsimmi matumani pineqartunut apeqqutit inuiaat inatsisaannut tunngasut attunngikkaluarlugit.

Piginnaatitsinermik § 12-mi aalajangersakkat kinguneraat Naalakkersuisut namminneerlutik isumaqatiginninniarsinaanerat, tamaaliornissaminnut pisussaanerat pineqarani. Taamaallilugu § 12-kkut periarfissaqartinneqarpoq Naalakkersuisut aalajangiisnaasut isumaqatiginninniarnert ingerlanneqassasut § 13 tunngavigalugu, § 12-mi piginnaatitsinnermut maleruaqqusat malinnagit. Tamatumani pisariaqarsinnaavoq § 13, imm. 2-mi maleruaqqusat atortinneqarnissaat, imaalillugu

Naalakkersuisut namminneerlutik isumaqatiginninniarsinnaasut nunanut allanut pisortaqarfiup peqataaffigisaanik, aammalu imm. 3-p atortinneqarnissaa imaalillugu Naalakkersuisut sapinngisamik annertunerpaamik inuiaat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissutinik, Danmarkip Kalaallit Nunaatalu peqatigiillutik peqataaffigisaanik, atsioqataasinnaasasut. Kalaallit Nunaata EU-mut isumaqatigiissutai maannamut ingerlanneqartarsimapput nunanut allanut ministereqarfik peqataatillugu, pissutigalugu isumaqatigiinniarnerni Kalaallit Nunaata soqutigisaanik suliaqarnermi Danmarkip peqataasarnera naleqquttutut isigineqarmat.

§ 12-imi pineqarput inuiaat inatsisaasa iluusaasa tamarmiusut isumaqatiginniutigineqartarnerat isumaqatigiissutigineqartarnerallu, ilanngullugit persuarsuutigiginagu isumaqatiginninniarnert, isumaqatiginninniarnernut annertunerusunut ilaasut. Isumaqatigiissutit atorunnaarsinneqartarnerannut tunngasumik imm. 3-mi allassimavoq aalajangersagaq naapertorlugu Naalakkersuisut isumaqatigiissutigisimasatik atorunnaarsissinnaagaat. § 12 naapertorlugu nutaanik isumaqatigiissuteqartoqassappat danskit oqartussaasinut isumaqatigiissutaasimasut pisoqqat atorunnaassappata pissutsit naapertorlugit pisariaqassaaq Danmarkimi oqartussaasut tamatumunnga peqataanissaat.

§ 12 taamaallaat tunngavoq inuiaat inatsisaat pillugit isumaqatigiissutinut, namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsimasut iluanniittunut. Tamatumunnga tunngatillugu pingaarnerunngilaq suliassaqarfiit pineqartut tiguneqarsimanersut namminersornerunermik inatsimmi § 4, § 5, imaluunniit § 7 naapertorlugit, imaluunniit suliassaqarfiit inatsit manna tunngavigalugu tiguneqarsimanersut. Taamaallilugu § 12 atunngilaq isumaqatigiissutinut, suliassaqarfiit tiguneqarsimasut avataanni apeqqutit avataaniittunut. Piumasaqaataasup taassuma peqqissaartumik nalilersorneqarnissaanut aalajangiisuusaaq isumaqatigiissutissanut

missingersuasiat isumaqatiginninniutigineqartussat eqqarsaatigalugit naleqquttumik naliliisoqarnissaa.

Inuiaat inatsisaat pillugit isumaqatigiissutit, Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu tunngasut, § 12, imm. 1-mi piumasqaataasunik naammassinninngillat, apeqqutitut Kalaallit Nunaannuinnaq tunngasunut ilaannginnamik. Kissaatiginartinneqarmat Naalakkersuisut Savalimmiunilu naalakkersuisut isumaqatiginniarsinnaallutillu isumaqatigiissuteqarsinnaanissaat imm. 1-mi periaatsit malillugit, imm. 2-mi periarfissinneqarpoq Naalakkersuisut Savalimmiunilu naalakkersuisut taamatut isumaqatiginniarsinnaallutillu isumaqatigiissuteqarsinaanissaat apeqqutaatillugu peqatigiillutik iliuseqarlutik. Aalajangersakkakut tassuuna periarfissinneqarpoq Kalaallit Nunaata Savalimmiunullu peqatigiillutik iliuseqarsinnaanerat, pinngitsooratilli taamaaliornissaannik imaqarani. Illuatungeriit arlaata kissaatigissappagu isumaqatiginninniarnertit isumaqatigiissutillu § 13-mi aalajangersakkat malillugit pinissaat, tamatumunnga periarfissaqarpoq.

§ 12, imm. 4-p kinguneranik isumaqatigiissutit ilaat aalajangersimasut § 12-mi piginnaatitsinermi ilaanngillat. Taamaattumik aalajangerneqarpoq § 13-mi aalajangersagaq malillugu isumaqatigiissuteqartoqartassasoq. Siullermik pineqartut tassaapput inuiaat inatsisaat pillugit isumaqatigiissutit, illersornissamut isumannaannilissanermullu politikimut tunngasut. Illersornissamik isumaqatigiissummut 1951-meersumut, 6. august 2004-mi allanngortinneqartumut, atasumik isumaqatigiissutit, isumaqatigiissutillu allat, illersornissamut isumannaallisaanermullu politikimut attuumassuteqartut, inatsisissamut siunnersuummi ilaanngillat. Isumaqatigiissutip pineqartup illersornissamik isumannaallisaanermillu politikimut attuumassuteqartut isigineqarnissaata aalajangerniarnerni pingaaruteqarluassaaq nunami pineqartumi nunanut allanut illersornissamullu oqartussaasut isumaqatiginiarneqassanersut imaluunniit taamaallaat isumaqatigiinniutigineqassanersut Naalakkersuisut aammalu nunat allat oqartussaasuinut tamakkununnga tunngasutigut susassaartunut – assers. avatangiisinut oqartussanut imaluunniit akileraartarnermut oqartussanut.

Aappassaanik pineqarput isumaqatigiissutit Danmarkimut atuuttussat. Tamatumunnga tunngaviuvoq Kalaallit Nunaat nammineerluni peqataasinnaannngimmat imminut taalluni ”Kunneqarfik Danmark Kalaallit Nunaannut tunngatillugu”, isumaqatigiissutini Kunneqarfiup peqataaffigeriigaani, tak. inatsisit tunngaviusut atortinneqarnerat pillugu matuma siuliini imm.7.2-mi oqaaseqaatini nalinginnaasuni taaneqarsimasut.

Pingajussaanik pineqarput inuiaat inatsisaat pillugit isumaqatigiissutit nunani assigiinngitsuni kattuffiit, Kunneqarfiup Danmarkip ilaasortaaffigisaasa iluanni

isumaqatiginninniutigineqartut. Isumaqatigiissutit taamaattut nalinginnaasumik Danmarkimut atuuttussaassapput. Taamaattumik piginnaatitsineq pissutsit amerlanersaanni atorneqarsinnaassanngilaq isumaqatigiissut pillugu isumaqatiginninniarni Danmarkip peqataaffigeriigaani, tak. siuliini allassimasut piginnaatitsissut isumaqatigiissutinut Danmarkimut atortussanut atorsinnaanngitsoq. Isumaqatigiissutinut nunani assigiinngitsuni kattuffiit Kunngearfiup Danmarkip ilaasortaaffigisaanut tunngasutigut piginnaatitsinerup immikkut killilersugaaneranut tunngasut immikkut sunniteqassapput nunat assigiinngitsut akornanni kattuffiit Kunngearfiup Danmarkip ilaasortaaffigisaasa, nunat allat EU-mut ilaasortaasut iluanni EU nunat ilaasortaasut tamaasa sinnerlugit peqataappat, nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissusiornermi nunat ilaasortaasut sinnerlugit taasisinnaalluni. Erseqqissaatigalugu oqaatigineqassaaq naalagaaffiit EU-mut ilaasortaasut imaatigut killeqarfeqartut nunanut allanut tunngasunik tamakkua soqutigisaannik ingerlatsisartut EU-milu isumaqatigiissutinut atassuteqanngitsut, pissutsini taamaattuni Maastricht-imi isumaqatigiissummi nalunaarut nr. 25 tunngavigalugu imaatigut killeqarfillit soqutigisaannik isumaginnissinnaammata Peqatigiit (fællesskaber) soqutigisaat ajoqusernagit, soqutigisatigut takuneqarsinnaanngitsunik aaqqiagiinngissuteqartoqalersillugu.

§ 12 naapertorlugu isumaqatigiissutaasut imm. 6-mi taaneqartarput ”Kalaallit Nunaannut tunngatillugu Kunngearfik Danmark”imit isumaqatigiissutaasut, pineqartut tassaappata naalagaaffiit akornanni isumaqatigiissutaasimasutut paasisariaqartut. Pissutsini nalinginnaasuni naalakkersuisut imaluunniit ingerlatsinermi pisortaasut akornanni isumaqatigiissuteqartoqarsimatillugu aalajangersakkami allassimavoq isumaqatigiissutit taaguutimikkut Naalakkersuisunit isumaqatigiissutigineqarsimasutut paasineqarsinnaassasut, tamatuma peqatigisaanik aallaqqaasiussami aalajangersakkani innersuussutigineqassallutik namminersorneq pillugu inatsimmi isumaqatigiissutaasunut inatsisitigut tunngaviusut. Aaqqissuussineq taanna naapertuuppoq piginnaatitsinermik inatsit malillugu atuuttunut aammalu nunanut allanut ministerip 26. september 2005-mi killiliussaanut. Naleqquttutulli isigineqarsimavoq taaguutit tamarmik inatsisissap oqaasertanut ilanngunneqarnissaat. Aallaqqaasiussami aalajangersakkanut erseqqissumik nassuiaatit aammalu allatut taaguutaasinnaasunik aalajangiiniarnerit siornatigutut nunanut allanut ministerimit ingerlanneqartassapput Naalakkersuisut isumaqatiginiareerlugit, tak. § 8.

§ 12, imm. 7-mi eqqartorneqarput Naalakkersuisut aammalu Savalimmiuni naalakkersuisut peqatigiillutik isumaqatigiissutaat. Namminersornermut inatsimmi pissusissamisoortutut isigineqarsimanngilaq allannngortissallugit taaguutinut malittarisassat, isumaqatigiissutinut aamma Savalimmiunut tunngassutilinnut atorsinnaasut. Nunanulli allanut ministerip suleqatigiinnissamat tunngavissarititanik 26. september 2005-imi aalajangiinerata kinguneranik atorneqarsinnaapput taaguutit assigiit, imm. 6-mi taagorneqartut assingi.

Imm. 8-mi allassimavoq nunanut allanut ministeri Naalakkersuisut isumaqatiginiareerlugit taaguutunik atuinissamut aalajangersagaliorsinnaasoq imm. 5-imi maleruaqqusat malillugit aamma

taaguutininut allanut. Tunngavissarititat 26. september 2005-imi aalajangerneqareersimasut atuutiinnassapput, allannqortittariaqalernermik tungaanut. Kaajallaasitamili piginnaatitsissummik inatsimmut innersuussutaasut namminersornermik inatsisip atuutilernerata kingorna taaorserneqartariaqassapput innersuussummik namminersornermik inatsimmi § 12 naapertorlugu.

§ 13-mut

Imm. 1-mi aalajangersakkakut Danmarkimi naalakkersuisut pisussaatitaapput Naalakkersuisut ilisimatissallugit, inuiaat inatsisaat Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutillit isumaqatiginninniutigineqalersinnaagit.

Oqaatsit ”Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutillit” qanoq paasisariaqarnersut siuliini imm.7.5.-mi oqaaseqaatit nalinginnaasut innersuussutigineqassapput.

Naalakkersuisut kungeqarfimmi oqartussaasut ilisimatitsissuteqarneratigit saqqummiussippata isummaminnik, isumaqatiginninniarnerni ilaatinniarneqartunik, isummat taamaattut naligiimmik tunngaveqarluni isumaqatiginninniarnernik piareersaatini ilaatinneqassapput.

Imm. 2-mi aalajangersakkat kinguneraat Danmarkimi naalakkersuisut piginnaatissinnaagaat Naalakkersuisut, nunanut allanut pisortaqarfiup peqataaffigisaanik suliassat ”taamaallaat Kalaallit Nunaannut tunngassuteqartut” isumaqatiginninniutiginiissaannut.

§ 13, imm. 3-mi aalajangersakkamiippoq isumaqatigiissutit ilaannik aalajangersimasunik Naalakkersuisut atsioqataasinnaanerat. Aalajangersakkap kinguneranik Danmark aammalu Kalaallit Nunaat peqatigiillutik isumaqatiginninniarnerni peqataappata, taava Naalakkersuisut sapinngisamik annertunerpaamik isumaqatigiissummik atsioqataasinnaapput. Aalajangersagaq atorsinnaassaaq Kalaallit Nunaat imm. 2 naapertorlugu isumaqatiginninniarnernik ingerlatsisuuppat. Aammali atorsinnaavoq pissutsini allani. Assersuutigalugu Igalikumi isumaqatigiissutit – Danmarkimi naalakkersuisut isumaqatiginninniartuusut Kalaallit Nunaat Danmarkilu peqataatillugit – Naalakkersuisunit atsioqataaffigineqarput. Oqaatsitigut ”sapinngisamik annertunerpaamik” pineqarpoq inuiaat inatsisaat aammalu pissutsit politikimut tunngasut pissutigalugit Naalakkersuisut atsioqataasinnaanginnerat. Assigiinngitsorpassuarnut tunngasunik isumaqatigiissutini – pingaartumik nunani assigiinngitsuni kattuffinni nunallu sinnerlugit aallartitaasut

ataatsimeersuarnerini – takkuttoqartassaaq inuiaat inatsisaannut immikkut ittunik, pisussaaffiit Kunngeqarfimmut Danmarkimut atuunnerannut tunngasunik, isumaqatigiissutip pineqartup atsiorneqarnissaani ersersinnaalluni Naalakkersuisut isumaqatigiissummik atsiqataasimasut. Nunat sinnerlugit aallartitaasut ataatsimeersuarnerini piumasarineqartarpoq nunat ataasiakkaat nunanut allanut ministeriisa atsiqataaanissamat piginnaatitsinissaat.

Assigiinngitsorpassuarnut tunngasunik isumaqatigiissuteqartoqarsimatillugu aalajangersakkakut qulakkeerneqarsinnaanngilaq nunat takornartaasut akuersinissaat Naalakkersuisut atsiqataaanissaannut. Pisariaqalissagaluarpalli nunanut allanut ministerip Naalakkersuisunit ilaasortat ilaat ataaseq Danmarkimi naalakkersuisut sinnerlugit atsiqataaanissaanut piginnaatissinnaavaa.

Isumaqatigiissummik atsiqataasinnaanerup allannortissanngilaa isumaqatigiissutip kunngeqarfimmut tunngatillugu Danmarkimi naalakkersuisunit isumaqatigiissutigineqarnissaa, aammalu Kalaallit Nunaat naaggaarsinnaatitaannginnera. Aalajangersagaq taanna Itillimi isumaqatigiissummumut naapertuuppoq, periaaseq atortinneqassappat Danmarkimi naalakkersuisut inatsisit tunngaviusut malillugit akisussaaffiisa pisinnaatitaaffiisalu suunerat apeqqutaatillugu.

Assigiinngitsorpassuarnut tunngasunik isumaqatigiissutini Naalakkersuisunit atsiqataaffigineqarsinnaasuni pissusissamisuusaaq isumaqatigiissutip taaguutaani ersersinneqarnissaa Danmarkimi naalakkersuisunit Naalakkersuisut peqatigalugit isumaqatigiissutigineqarsimasoq, tamatumuunakkut isumaqatigiissutip assigiinngitsorpassuarnut isumaqatigiissutaanera allannortinnikkaluarlugu.

Imm. 2 aamma 3-mi aalajangersakkat atuutissapput piginnaatitsinermik aalajangersakkat § 12-imiittut atorsinnaanngippata, assersuutigalugu isumaqatigiissut suliaasaqarfinnut tiguneqareersimasunut tunngassuteqanngippat, imaluunniit Naalakkersuisut kissaatigippassuk § 13, imm. 2 aamma 3 tunngavigalugit isumaqatiginninniartoqassasoq.

Naalakkersuisut Danmarkimi naalakkersuisut peqatigalugit isumaqatigiissummik atsiorpata Kalaallit Nunaata iluani pissutsinut tunngassuteqassaaq Naalakkersuisut qanoq annertutigisumik Inatsisartunut imaluunniit nunanut allanut isumannaallisaanermullu ataatsimiititaliaannut saqqummiussaqaassanersut. Naalakkersuisut Danmarkimi naalakkersuisunut nalunaaruteqarpata Kalaallit Nunaata iluani pissutsinut tunngassutilinnik iliutsit tamarmik naammassineqarsimasut, taava Danmarkimi naalakkersuisut pisariaqarpat Folketingi akuersisinniassavaat, naggataatigullu isumaqatigiissuteqarfigineqarsimasoq nalunaarfiggissallugu nunap naalakkersorneqarneranut tunngassut tamarmik naammassineqarsimasut.

Inuiaat inatsisaat pillugit isumaqatigiissutini § 13, imm. 4-mi aalajangersagaq Naalakkersuisunut tusarniaassutigineqarnissaanik imaqartoq namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 13-mut naleqqiullugu annertuumik annertusineqarpoq, tassani pineqarmata isumaqatigiissutit Folketingimit akuerineqartussat tusarniaassutigineqarnissaat. Siunnersuulli pingaarnerusutigut naapertuuppoq suliassat Kalaallit Nunaannut tunngasut pillugit Statsministeriap ilitsersuutaanut aammalu ministereqarfiit pisortaqarfiinnut Kalaallit Nunaannut tunngasut pillugit maleruaqqusanut.

Oqaatsit ”Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutillit” qanoq paasariaqarnersut inersuussutigineqassapput § 13, imm. 1-mi tamakkununnga tunngasut. Saqqummiussinissamat pisussaaneq soorunami atunngilaq isumaqatigiissutinut Kalaallit Nunaannut atuuttussaangitsunut, soorlu Danmarkip EU-mi Kalaallit Nunaata ilaasortaaffinginsaani ilaasortaananut tunngasumik isumaqatigiissutit.

Danmarkimi naalakkersuisut pissutsit ilaasigut akuttunngitsunik kissaatigisarsimavaat nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigissutaasut atortussanngortipallannissaat, Naalakkersuisulli kissaatigissanagu isumaqatigiissutip taamaattup Kalaallit Nunaannut atuutitinneqarnissaa, imaluunniit piffissaliussap iluani isummerfiginissaanut periarfissaqarfigissanagu. Pissutsini taamaattuni Danmarkimi naalakkersuisut isumaqatigiissutip taamaattup Kalaallit Nunaannut atuutinninneranik, atortussanngortitaananut atatillugu nalunaaruteqartarput, kingusinnerusukkut tamanna pillugu immikkut oqaaseqaateqartoqarsimangippat. Periaatsikkut tassuuna periarfissaqarnerulerpoq namminersorlutik oqartussat isumaqatigiissutip Kalaallit Nunaanni atuutitinneqarnissaanik kissaatigisaasa naatsorsuutigineqarnissaannut. Nunalli assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissutit ilaanni – assersuutigalugu inuit pisinnaatitaaffi – pinerliiniarnerulluunniit akiorniarneqarnera eqqarsaatigalugit - ajornarluniluunniit kissaatiginartassanngilaq immikkut piumasqaateqarnissaq, imaluunniit isumaqatigiissutip killeqarfimmik atuuffissaanik killiliinissaq.

Namminersornerunermik inatsimmi § 14 malillugu pissutsit immikkorluinnaq ittut naapertorlugit isumaqatigiissut atuutilereersoq saqqummiunneqarsinnaavoq, tusarniaassutip akineqarnissaanut piffissarititaq qaammatinik arfinilinnik sivisussuseqarluni, pissutsini ataasiakkaani kunngeqarfimmi oqartussaasut allatut aalajangiisimatinnagit. Siunnersuutigineqarpoq maleruaqqusat taakkua nutaanngorsarneqarnissaat, kingusinnerusukkut tusarniaanissamik aalajangersagaq peerlugu, atassuteqaatit nutaaliaasut atorlugit tusarniaasoqartarsinnaammat sivikitsumik piffissaliilluni.

§ 14-mut

§ 14-p assigaa piginnaatitsinermik inatsimmi § 4-mi aalajangersagaq. § 14-mi aalajangersagaq tunngassuteqarpoq pissutsinut immikkut ittunut, nunani assigiinngitsuni kattuffiit periarfissiisimatillugit allat naalagaaffiunngitsut, naalagaaffiillu kattuffii ilaasortanngorsinnaasut namminneq atertik atorlugu. Pingaarnerusutigut pineqarpoq nunat imarpissuit akianiittut ilaasortaaqataanerat, tamakkunani nunanut allanut tunngasut naalagaaffimmik ilaasortaasumit isumagineqartarlutik. § 14-mi aalajangersakkap kinguneranik Danmarkimi naalakkersuisut pissutsini immikkut ittuni – Naalakkersuisut kissaateqarneratigut aammalu suleqatigalugit – piumassuseqarput misissussallugit Kalaallit Nunaata nammineq taaguutini atorlugu nunani assigiinngitsuni kattuffinnut ilaasortanngornissaanut periarfissat, kattuffiit allanut naalagaaffiunngitsunut, aammalu naalagaaffiit kattuffiinit ammasuuppata, kissaatigisamillu taamaattumik tapersersuiumallutik Kalaallit Nunaata inatsisigut tunngaviusutigut inissimaneranut tamanna naapertuuppat. Oqaatigineqassaaq nammineerlutik oqartussat peqataatitaassammata nunani assigiinngitsuni kattuffinnut ilaasortaaneq Kalaallit Nunaata inatsisit tunngaviusut malillugit inissimaneranut naapertuuppat.

§ 15-mut

§ 15-p assigaa namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 16, imm.1, piginnaatitsinermik inatsisikkut § 3-kkut annertuunik ilassuserlugulu nutaanngorsarlugu. Aalajangersakkap kinguneranik Nunanut allanut Ministereqarfik atorfinitsitsisassaaq Danmarkip nunani allani aallartitaqarfiini Naalakkersuisut sinniississaannik, Naalakkersuisut tamanna kissaatigippassuk. Aalajangersagq ilusilerneqarsimavoq Naalakkersuisut pisinnaatillugit Danmarkip nunani allani aallartitaqarfiini nammineq siniissutitassaminik aallartitsisarnissaannut. Tamatuma akerleraa Naalakkersuisut tamatumunnga aningaasartuutininik akiliisussaanagerat, sinniissuutitallu suliassat killilerneqarlutik suliassaqarfinnut tamakkiisumik namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsimasunut. Aqutsinermik isumaqatigiissut 9. maj 2005-imeersoq, siuliini imm. 7.1-imi taaneqartoq, naapertorlugu sinniissuutitat Naalakkersuisunit ilitserorneqartassapput, annikitsuinnarmillu nunanut allanut pisortaqarfiup ilitseruutaanut tunngassuteqarlutik.

Naalakkersuisut kissaateqassappata Danmarkip nunani allani aallartitaqarfiinut aallartitaqarnissaminik, suliassaqarfinni tiguneqarsimanngitsuni kalaallit soqutigisaannik isumaginnittussamik, minnerunngitsumillu isumannaallisaanermi sakkutooqarnermilu politikimut tunngasuni, taava pisariaqassaaq tamatuma qanoq iliornikkut pisinnaaneranik nunanut allanut ministereqarfiup Naalakkersuisullu oqaloqatigiinnissaat.

§ 16-mut

Namminersorlutik oqartussat inuiaat inatsisaannut kunngeqarfimmi atuuttunut pituttugaanerannut tunngatillugu imm. 1-mi aalajangersakkap pingaarnersutigit assigai namminersornerunermik inatsimmi § 10, imm. 1 aamma 3-mi aalajangersakkat. Inuiaat inatsisaanni kunngeqarfimmut atuuttuni aamma ilaapput piginnaatitsinermik § 12-mi aalajangersakkat naapertorlugit namminersorlutik oqartussaat pisussaaffigilersimasinnaasaannut. Namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 10, imm.3–mi aalajangersagaq erseqqissoq Danmarkimi naalackersuisut nunani assigiinngitsuni pisussaataffaait naammassineqarnissaannut pisariaqartunik namminersornerullutik oqartussanik pisussaaffiliisinaanerannut tunngassuteqartoq, nunanut allanut kapitalimi ilanngunneqarsimannilaq, tunngavigineqarmat taamatut pisinnaatitaasut tassaasut Danmarkimi naalackersuisut, aamma namminersorneq pillugu inatsimmik immikkut tunngeveqanngitsumik.

Imm. 2-mi aalajangersakkap, Naalackersuisut qanoq iliuuseriniakkaminnik Danmarkimi naalackersuisunut isumaqatiginninniarnissaannut tunngasup assigaa namminersorneq pillugu inatsimmi § 11, imm.2, qanoq iliuuseriniakkat aallartinneqarnerat kunngeqarfiup nunanut allanut pissusiinut annertuumik pingaaruteqarpat.

§ 17-mut

§§ 17-18-imi maleruaqqusat tunngassuteqarput namminersorlutik oqartussat Danmarkimilu naalackersuisut suleqatiginnerannut, aalajangersagassatut siunnersuutit kinguneqassallutik inatsisissamut siunnersuutitik aqutsinermilu peqqussutitik Danmarkimi naalackersuisut pisussaaffiisa annertusineqarnissaannik. Saqqummiussinissamut pisussaataaernerup annertusineqarnissaanut tunngaviuvoq, kissaatigineqarmat namminersorlutik oqartussat sunniuteqarsinaanerata nukittorsarneqarnissaa. Nalinginnaasumik oqaaseqaatini imm. 8 aamma inersuunneqarpoq.

§ 17-tut siunnersuutigineqartumi inatsisissamik siunnersuutip saqqummiunneqarnissaa pineqarpoq.

Imm.1-mi aalajangersakkami anguniarneqarpoq Danmarkimi naalackersuisut inatsisissamut siunnersuummik saqqummiussisusaataaernerat namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 12, imm. 1-mi maleruaqqusanut sanilliullugu annertusineqassasoq, saqqummiussinissamut pisussaafik atuutissalluni inatsisissamut siunnersuutitut tamanut, Kalaallit Nunaannut tunngassuteqartunut imaluunniit tassani atulersitaasinnaasunut.

Siunnersuutigineqarpoq inatsissanut Kalaallit Nunaannut tunngasunut tassaniluunniit atulersitaasinnaasunut tunngasunut Danmarkimi naalakkersuisut siunnersuutaat Folketingimut saqqummiunneqartinnatik Namminersorlutik oqartussanut nassiunneqassasut oqaaseqarfigisassanngorlugit.

Taamatuttaaq imm. 2-mi aalajangersarneqarpoq Danmarkimi naalakkersuisut namminersorlutik oqartussat oqaaseqaateqarnissaat utaqqisassagaat Danmarkimi naalakkersuisut inatsissanut siunnersuutaasa Folketingimut saqqummiunneqannginneranni, tamakkua imaqrpata aalajangersakkanik taamaallaat Kalaallit Nunaannut atortunik imaluunniit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaaruteqartunik.

Imm. 3-mi aalajangersakkamiippoq imm. 1-mi pineqartutut ittumik oqaaseqartitsinissamut piffissamik killiliisoqarsinnaasoq. Naatsorsuutigineqarpoq piffissaliussaq sivisussusilerneqassasoq pissutsit aalajangersimasut naapertorlugit ajornanngippat sivisussusilerlugu.

§ 18-mut

§ 18-mi aalajangersagaq aqutsinermi peqqussutissatut missingersuutitut tunngavoq.

Imm. 1 malillugu aqutsinermi peqqussutit, Kalaallit Nunaannut tunngasut tassaniluunniit atulersitaasussat, atulersinneqartinnatik namminersorlutik oqartussanut nassiunneqassapput oqaaseqarfigisassanngorlugit.

Aamattaq imm. 2-mi aalajangersarneqarpoq aqutsinermi peqqussutit, taamaallaat Kalaallit Nunaannut tunngasut imaluunniit immikkut Kalaallit Nunaannut pingaaruteqartut atulersinneqartinnagit namminersorlutik oqartussat oqaaseqaatissaat utaqqineqartassasut.

Imm. 3-mi aalajangersarneqarpoq imm. 2-mi taaneqartunik oqaaseqaateqartitsinissamut piffissaliisoqarsinnaasoq. Naatsorsuutigineqarpoq piffissaliussaq sivisussusilerneqartassasoq pissutsit aalajangersimasut naapertorlugit ajornanngippat sivisussusilerlugu.

§ 19-mut

Aalajangersakkakut namminersorneruneq pillugu inatsimmi atuuttumi § 18-ip imarisai pingaarnerusut ingerlateqqinneqarput aaqqiagiinnngissutit qaangerniarnissaannut tunngasunik imallit, assigiinnngitsunik allannguuteqarlutik. Assersuutigalugu imm. 1-imi siunnersuutigineqarpoq erseqqissarneqassasoq aammalu Danmarkimi naalakkersuisut

apeqqutunik aaqqiagiinnigissutaasinnaasunik, namminersorlutik oqartussat Danmarkimi oqartussanut tunngatillugu piginnaatitaaffiunut tunngassutilinnik Naalakkersuisut ataatsimiititaliamut saqqummiussisinnaasut.

Erseqqissarneqarportaaq Naalakkersuisut Danmarkilulu naalakkersuisut tamarmik immikkut ataatsimiititaliamut ilaasortassanik marlunnik toqqaassasut.

Ataatsimiititaliamut suliassanngortinneqarsimasumik isumaqatigiissutaasumik aalajangikkamilluunniit atorunnaarsitsigallarsinnaanermut tunngatillugu periarfissiineqarpoq aaqqiagiinnigissutaasumik qaangiiniarnermi periaaseq allanngortinneqarsinnaasoq. Namminersornerunermik inatsimmi atuuttumi § 18, imm. 3 malillugu Danmarkimi naalakkersuisut aalajangersinnaavaat namminersornerullutik oqartussat isumaqatigiissutigisimasasaata aalajangersimasaataluunniit, ataatsimiititaliamut saqqummiunneqarsimasup atorunnaarsikkallarnissaa. § 19, imm. 3-tut siunnersuutigineqartukkut isumaqatigiissutaasimasumik aalajangikkamilluunniit atorunnaarsitsigallarsinnaavoq ataatsimiititaliaq. Tamatumuunakkut ammaavigineqarpoq Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu isumaqatigiissutaasimasut aalajangikkaluunniit atorunnaarsikkallarneqarsinnaanerat, ataatsimiititaliamut saqqummiunneqarsimagunik, taamatullu Kalaallit Nunaanni oqartussat Danmarkilulu oqartussat naligiissinneqassallutik isumaqatigiissutaasumik aalajangikkamilluunniit atorunnaarsitsigallarnissamut piginnaatitaaneq ataatsimiititaliamut tunniunneqarsimappat.

§ 20-mut

Aalajangersakkakkut aalajangerneqarpoq kalaallit oqaasii tassaasut Kalaallit Nunaanni pisortatigoortumik oqaatsit.

Namminersornerunermik inatsimmi atuuttumi § 9-mi aalajangersarneqarpoq danskit oqaasiisa atorneqarnissaat. Namminersorneruneg pillugu inatsimmi § 9, imm.1-mi oqaaseqatigiit aappaanni allassimavoq danskit oqaasii peqqissaartumik atuartitsissutigineqassasut. Aammattaaq namminersornerunermik inatsimmi § 9, imm. 2-mi allassimavoq oqaatsit taakkua marluk pisortatigoortumik atorneqarsinnaassasut.

Namminersorneq pillugu inatsimmi aalajangersassallugu pisariaqartutut isigineqarsimannigilaq danskit oqaasiisa Kalaallit Nunaanni atorneqarnissaat, aammalu Kalaallit Nunaanni danskisut atuartitsinermi atorneqartarnissaat. Danskilli oqaasii pisortanut tunngassutilinni atorneqarsinnaajuassapput, tak. pisortatigut ingerlatsinermi suliassanik ingerlatsineramik inatsisartut inatsisaat, aammalu - Kalaallit Nunaanni danskisut atuartitsineq

eqqarsaatigalugu – erseqqinnerusunik malittarisassiunneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni inatsisini atorneqartarnissaat.

§ 21-mut

Imm. 1-imi aalajangersarneqarpoq Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa kalaallit inuiaqatigiit aalajangissagaat.

Imm. 1-mi aalajangerneqarpoq Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa siunertaralugu isumaqatiginninniartoqalissasoq inuiaqatigiit kalaallit namminiilivinnissaminnik aalajangerpata. Taamatut aalajangertoqarpat namminersorlutik oqartussat Danmarkimi naalackersuisunut saaffiginnissuteqartariaqarput isumaqatiginninnialernissat aallartinniarlugit.

Aalajangersakkakut aalajangerneqarpoq Kalaallit Nunaat pisinnaatitaasoq isumaqatiginninniarnissamat, Kalaallit Nunaanni namminiilivinnissaq siunertaralugu.

Imm. 3-tut siunnersuutigineqartup kingunerissavaa Naalackersuisut Danmarkimilu naalackersuisut akornanni isumaqatigiissuteqartoqassasoq Inatsisartut akuersineratigut, aammalu Kalaallit Nunaanni inunnik taasisitsinikkut akuersissutigineqassalluni. Naatsorsuutigineqarpoq akuersisitsoqassasoq aammalu inunnik taasisitsisoqassasoq Naalackersuisut Danmarkimilu naalackersuisut isumaqatigiinniarneri nammassineqareerpata.

Taamatuttaaq imm. 3-tut siunnersuutip kingunerissavaa Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanik Naalackersuisut Danmarkimilu naalackersuisut isumaqatigiissuteqarnissaat Folketingimit akuerineqartumik. Folketingip akuersinera inatsimmi tunngaviusumi § 19 naapertorlugu nalunaarutigineqassaaq.

§ 21-mi aalajangersagassatut siunnersuummut tunngaviuvoq Kalaallit Nunaat kunngeqarfimmit tunuarsinnaasoq, kunngeqarfimmiillu tunuarnera inatsisip tunngaviusup allanngortinnissaanik kinguneqassanngitsoq.

Imm. 4-mi erseqqilluinnartumik aalajangerneqarpoq Kalaallit Nunaata namminiilivinnerata kingunerissagaa Kalaallit Nunaata naalagaaffittut nammineersinnaasutut pisinnaatitaaffinnik tigusinissaa. Naalagaaffittut nammineersinnaasutut pisinnaatitaaffiit imm. 4-mi taaneqartut atuutissapput Kalaallit Nunaata killeqarfiinut tamanut (nunakut, imaatigut silaannakkullu killeqarfiinut).

Aamma innersuussutigineqarsinnaavoq nalinginnaasumik oqaaseqaatini imm. 10

§ 22-mut

Inatsisip atulersitaanissaa imm. 1-mi aalajangerneqarpoq inatsit atulissasoq 21. juni 2009.

§ 23-mut

Inatsisip atulersitaanerata peqatigisaanik atorunnaassaaq Kalaallit Nunaanni namminersornerunermik inatsit nr. 577, 20. november 1978-imeersoq.

Imm. 2-mi aalajangerneqarpoq Kalaallit Nunaanni namminersornerunermik inatsimmi § 8 atuutiinnassasoq, aatsitassanut tunngasut namminersorlutik oqartussanit tiguneqarnissaata tungaanut.

Imm. 3-mi aalajangersorneqarpoq namminersorlutik oqartussat inatsisiliorsinnaallutillu aqutsinissaminnut pisinnaatitaajuassasut suliassaqarfiit, namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 4 malillugu tiguneqarsimasut, iluanni.

Imm. 4 naapertorlugu namminersorlutik oqartussat inatsisiliorsinnaallutillu aqutsinissamut pisinnaatitaajuarpud suliassaqarfiit, namminersornerunermik inatsimmi § 6 malillugu tiguneqarsimasut iluanni.

Nalinginnaasumik oqaaseqaatini imm. 4.1.2.-mi taaneqartutut inatsisissamut siunnersuutit matuma peqatigisaanik saqqummiussisoqassaaq namminersorneq pillugu inatsisip kingunerisaanik aalajangiussat allanngortinneqarnissaannut inatsisissamut siunnersuummik, inatsisit piginnaatitsissutit, namminersornerunermik inatsimmi § 5 naapertorlugu atulersitaasimasut, atorunnaarsitaanissaat siunnersuutigineqarluni.

§ 24-mut

Kalaallit Nunaanni naalackersuisut inuiaat inatsisaannik isumaqatigiissuteqartarnissaannik inatsit nr. 577, 24. juni 2005-imeersoq atorunnaassaaq.

Imm. 2-mi aalajangersakkakut qularnaarneqarpoq Kalaallit Nunaanni naalackersuisut inuiaat inatsisaannik isumaqatigiissutinik inatsimmi § 2, imm. 2-mi nunanut allanut ministerimik aalajangersorneqarsimasunik, kaajallaasitatullu nr. 125-sut 26, november 2005-meersutut naqinneqarsimasunik, isumaqatigiissutigisimasaat atuutiinnassasut, inatsisip matuma kingunerisaanik allannguuteqarlutik, oqartussanit susassaqartunit allanngortinneqarnissamik atorunnaarsinneqarnissamilluunniit tungaanut.

§ 25-mut

Kalaallit Nunaanni aatsitassanut inatsimmi § 22-mi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 368, 18. juni 1998, malittarisassiunneqarpoq pisinnaatitsissummik pigisaqartut ingerlatsineratigut pisortat isertitaasa avinneqartarnissaat. Siunissami tamatuma malittarisassiunneqarnissaa namminersornermik inatsimmi § 7 naapertorlugu pisussaammat, siunnersuutigineqarpoq § 22-mi inatsisip aatsitassanut tunngasup atorunnaarsinneqarnissaa.

§ 26-mut

Aalajangersakkap kingunerissavaa suliassa qarfiit namminersorlutik oqartussanik tiguneqartussat pillugit inatsisitigut peqqussutit atuuttut Kalaallit Nunaanni atuutiinnassasut namminersorlutik oqartussat inatsisartut inatsisaannik il.il. inatsisiliornissamut periarfissamik atuisimatinnagit. Tamatumuuna qulakkeerneqassaaq tamakkununga tunngasutigut inatsisiliunneqarsimannigitsunik pilersoqarnissaa.

Oqartussaasunik susassa qartunik pineqarput oqartussaasut qanoq ilisukkulluunniit pineqartumut maleruagqusaliorinissaminnut piginnaatitaasut.

§ 27-mut

Aajangersakkap kingunerissavaa suliassa qarfimmi namminersorlutik oqartussanit tiguneqartumi maleruagassiat Kalaallit Nunaanni atuutiinnassammata namminersorlutik oqartussat inatsisartut inatsisaannik il.il. atulersitsisinnaanerminnik periarfissaminnik atuitinnagit. Tamatumuunakkut qulakkeerneqassaaq suliassa qarfinni pineqartuni malittarisassaaruttoqannginnissaa.

Pisortatut oqartussaq pisussaviusoq ima paasineqassaaq pisortatut oqartussaq piffissami sumi-luunniit suliassa qarfimmut pineqartumut atuuttussanik malittarisassanik aalajangersaanissa-minut oqartussaasoq.

§ 28-mut

Pineqarpoq ikaarsaarutaasumik aalajangersagaq oqartussaasut sorliit sularinnittassanersut suliassanik, suliassa qarfiup namminersorlutik oqartussanit tiguneqarnerani suli naammassineqarsimannigitsunik.

Imm. 1-mi siunnersuutigineqarpoq suliassat aalajangersimasut suliassaqrifiup namminersorlutik oqartussanit tiguneqarnerani Danmarkimi oqartussanit ingerlanneqartut tunngaviatigut inerlugit sularineqartassasut Kalaallit Nunaanni oqartussaasunit susassaqartunit.

Imm. 4-mi aaqjissuussinissamik siunnersuut tunngassuteqarpoq namminersorlutik oqartussat suliassaqriffimmik tigusinerata kingorna pissutsini arlaqartuni Danmarkimi oqartussat suliassanik pineqartunik inaarsaasinnaajunnaarnissaat. Assersuutigalugu politiinik Kalaallit Nunaata tigusinerata kingorna Kalaallit Nunaanni danskit politiitut oqartussaaffiginnikkunnaassapput, suliassanik naammassineqarsimannigitsunik inaarsaasinnaajunnaarlutik. Aalajangersakkami pineqarput danskit ingerlatsisutut oqartussaasuisa eqqartuussiviillu suliaat aalajangersimasut.

Imm. 2-mi siunnersuutigineqarpoq danskit oqartussaasui susassasaqartut pissutsini immikkut ittuni aammalu Kalaallit Nunaanni oqartussat susassaqartut isumaqatigalugit aalajangiisinnaasut, suliassat ilaat erseqqinnerusumik aalajangerneqarsimasut danskit oqartussaasunit suassaqartunit inaarsarneqarsinnaasut. Imm. 2-tut siunnersuummut tunngaviuvoq imm. 1-mi siunnersuutigineqartutut nalinginnaasumik aaqjissuussineq saneqqunneqarsinnaalissammat, saqqummersoqartarsinnaammat pissutsinik danskit oqartussaasut suliassanik suli ingerlanneqartunik naammassinninnissaannut naleqqututut isigineqarsinnaasunik. Assersuutigalugu eqqartuussivinni suliassannortitseqqinnerit suli naammassineqarsimannigitsut taaneqarsinnaapput.

Oqaatigineqassaaq danskit oqartussaasut suliassani pineqartuni aalajangiisinnaassammata piffissami aalajangiiffiusumi inatsisit imarisaat tunngavigalugit. Kalaallit Nunaanni oqartussat suliassaqrifiup pineqartup tignerata kingorna inatsisiliorsinnaallutillu aqutsinissaminnut piginnaatitaassammata, aammalu maleruaqqusanik atuutinneqartunik allannortitsisinnaassammata pisariaqassaaq danskit oqartussaasut maleruaqqusat atuutinneqartut allannguutaannik ilisimatittassallugit. Taamatut ilisimatitsisartussaapput Kalaallit Nunaanni oqartussat susassaqartut.

Imm. 2 malillugu pisariaqarneratut annertutigisumik aalajangersaasoqarsinnaavoq danskit oqartussaasuisa aalajangersimasaannik naammagittaalliuutit sularineqarnissaannut suut malinneqassanersut, aammalu suliassaqrifinni kalaallit oqartussaasunit tiguneqarsimasuni suliassat danskit oqartussaasunit sularineqarsimasut nangeqqinneqarnissaannut qinnuteqarnissamut suut malinneqartassanersut.

Ilanngussaq 1. - Suliassaqarfiit namminersornerunermik inatsimmi § 4 tunngavigalugu tigusat

Suliassaqarfiit namminersornerunermik inatsimmi § 4 tunngavigalugu tigusat
Kalaallit Nunaata aqunneqarnera
Kommunet aqunneqarnerat
Akileraarutit akitsuutillu
Kalaallit Nunaannut suliarortut malittarisassiuunneqarnerat
Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutigalugu aalisarnerup, piniarnerup il.il. malittarisassiuunneqarnerat
Eqqissimatitsineq
Isumaqatigiissutit malillugit akerleriinnissamik ilimasaarutitut akulerunnissamik piginnaatitaaneq tusagassiortunut tunngasoq
Akissaatit il.il. akit allanngoriartornerannut atatillugu naleqqussarneqartarne-rannut aalajangersaasinnaanermik piginnaatitaaneq Kalaallit Nunaanni nammi-nersortut suliffeqarfiutaannut atuuttoq tassani akissaatit aaqqiivigineqartarlutik Kalaallit Nunaanni akit aaqqiivigineqartarnerat toqqammavigalugu.
Inuuniuteqarnermut inatsisiliorneq
Inuutissarsiutigalugu aalisarnerup sinneranik malittarisassiuussineq
EFG-mi ilinniartut inatsisitigut inissisimanagerat
Isumaqatigiissutit malillugit akerleriinnissamik ilimasaarutitut akulerunnissamik piginnaatitaaneq (eqqissimasussaataitanerik atulersitseqqinneq) pisortat suliffeqarfiinut sinnerinut, naalagaaffiup suliffeqarfiginngisaanut aammalu namminersortut suliffeqarfiinut (Thule Air Base ilaatigut ilanngunnagu) atuuttoq.
Akissaatit atorfeqarnermilu atukkat allat Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit namminersortut (Thule Air Base ilaatigut ilanngunnagu) pillugit aalajangersagaliorsinnaanermik piginnaatitaaneq, ilanngullugu akissaatit il.il. akit allanngoriartornerannut atatillugu naleqqussarneqartarnerat taakku Danmarkimi akit aaqqiivigineqartarnerat toqqammavigalugu.
Unammilleqatigiinnermut inatsisiliorneq
Umiartortunik inuttassarsisarneq
Katersortarfiit
Radiot nipiliornerannik annikillisaaneq ataatsimoolunilu antennit
Inuutissarsiutiginagu piniarnermik aalisarnermillu malittasassiuineq
Suliarinnittussarsiuussinermik inatsisiliorneq
Namminersornerullutik Oqartussani kommunenilu sulisunut Kalaallit Nunaanni tjenestemandinut atuuttumik tunngaviummik isumaqatigiissummit pineqanngitsunut isumaqatigiissuteqarsinnaanermik malittarisassiuineq
Aalisakkanik pingortitami panertitanik Kalaallit Nunaata iluani niuerfintut naatsorsuussanik nioqqutissiornermik nakkutilliinermik malittarisassiuineq

Suliassaqarfiiit namminersorneruneramik inatsimmi § 7, tak. § 4, tunngavigalugu tigusat
Kalaallit Nunaanni nunat aqqi - L 555 30/11-1983
Kalaallit Nunaanni erfalasumik immikkoortumik malittarisassiuineq - L 222 6/6-1985
Aasaanerani nalunaaquttamik malittarisassiuineq - L 817 19/12 -1989
Suliassaqarfinni oqartussaaffigisani pinngitsaaliissummik taarsiissutitalimmik piginnikkunnaarsitsineramik malittarisassiuineq - L 1012 19/12 -1992
Erngup nukinginiq misissuineq iluaquteqarnerlu - L 1075 22/12 -1993
Qimmit uumasunillu illersuineq - L 906 16/12-1998
Tusagassiornerup iluani akisussaaffiit - L 439 31/5-2000

Suliassaqarfiiit namminersorneruneramik Namminersorneruneramik inatsimmi § 5 tunngavigalugu tigusat
Meeqqat atuarfii pillugit inatsit L 579 29/11-1978
Kalaallit Nunaanni suliffeqarnermut isumaginninnermullu tunngasut pillugit inatsit L 580 29/11-1978
Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutinut ilinniartitsinerami inatsit L582 29/11-1978
Kalaallit Nunaanni radiomik TV-millu ingerlatsineq pillugu inatsit L 815 19/12-1989
Kalaallit Nunaanni sunngiffimmi sammisat pillugit inatsit L 584 29/11-1978
Kalaallit Nunaanni ilagiit pillugit inatsit L 264 6/5-1993
Kalaallit Nunaanni atuakkanik atorniartarfeqarneq pillugu inatsit L 589 29/11-1978
Kalaallit Nunaanni højskolit pillugit inatsit L 609 23/12-1980
Kalaallit Nunaanni katersugaasiviit pillugit inatsit L 610 23/12-1980
Kalaallit Nunaanni nunaminertanik atuinermik, illoqarfinnik piorsaanermik sanaartormermillu inatsit L 612 23/12-1980
Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutinut ikiorsiisarneq pillugu inatsit L 134 28/3-1984
Kalaallit Nunaanni kalaallit nioqqusiaannik nioqqutissiorneq tuniniaanerlu pillugu inatsit L 135 28/3
Kalaallit Nunaanni inissianik pilersuineq, inissianut tapiissutit, inissianik attartorneq il.il. pillugu inatsit L 944 23/12-1986
Kalaallit Nunaanni qitiusumik akissarsialeriffiup Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqarnera pillugu inatsit L 848 21/12-1988
Kalaallit Nunaanni avatangiisit il.il. pillugit inatsit L 850 21/12-1988
Kalaallit Nunaanni peqqinnissamut tunngasut pillugit inatsit L 369 6/6-1991

Namminersorneruneramik inatsimmi § 7, tak. § 5, tunngavigalugu tigusat
Kalaallit Nunaanni pilersorneqarnera, angallanneq, allakkanik isumaginninneq il.il. pillugit inatsit L 469 6/11-1985
Kalaallit Nunaanni innaallagissamut, imeqarnermut, qatserisartoqarnermut, umiarsualivinnut, aqqusinernut, telekkut attaveqarnermut il.il. tunngasut pillugit inatsit L 943 23/12-1986

Kalaallit Nunaata Aalisarnermik Misissuiveqarfiata Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqarnera pillugu inatsit L 847 21/12-1988
Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut tapiissutit pillugit inatsir L 305 14/5-1991 (Namminersornerullutik Oqartussat peqqinnissaqarfimmik aamma Kangerlussuarmi mittarfimmik il. il. tiguserat)
Kalaallit Nunaanni tele atorlugu attaveqaatinik inatsit L 1089 29/12-1997

Bilag 2. -Kalaallit Nunaanni oqartussanut piginnaatsitsissutinik sulii allanik nuussisinaanermut Justitsministeriap allakkiaa november 2004-meersoq.

Inatsisinik atortitsinermit ministeriaqarfik

Inatsiseqarnermut immikkoortortaq

Ulloq: 3. november 2004

Allaffik: Statsretskontoret

Sagsnr.: 2004-750-0228

Dok: JMF20599

Kalaallit pisortaannut pisinaatitaaffiit amerlanerusut tunniunneqarsinnaanerat pillugu ALLAASERISAQ

1. Aallaqqaasiut

6. oktober 2004-mi allagaqarluni namminersorneq pillugu kalaallit-danskit isumalioqatigiissitaata inatsisinik atortitsinermit ministeriaqarfik qinnuigaa kalaallit oqartussaasuisa amerlanerusunik pisinnaatitaaffeqalernissaannut inatsisitigut tunngaviusutigut tunngavissat pillugit nassuaateqaqqullugu.

Tassalu apeqqutaavoq kalaallit maannakkornit namminersornerulernerannut atatillugu inatsisini tunngaviusuni malittarisassat suut killiliisuusinnaanersut Folketingip danskilluunniit naalackersuisuisa (kunngip) inatsisit tunngaviusut malillugit pisinnaatitaaffiisa ilai amerlanerusut kalaallit oqartussaasuinut nuunneqarsinnaanersut.

Imm. 2-mi namminersornerulernermik aqqissuussineq 1978-imeersoq atuuttoq allaaserineqarpoq. Tamatuma saniatigut imm. 3-mi inatsisit tunngaviusut malillugit inatsisitigut oqartussaanerup tunniunneqarsinnaaneranut apeqqutit nalinginnaasut ilai sammeneqarput. Imm. 4-mi sammeneqarput inatsisitigut tunngaviusutigut ataatsimoorneq naalagaaffeqatigiinnerlu, imm. 5-imilu eqqartorneqarput inatsisini tunngaviusuni aalajangersakkat allat arlallit apeqqummut saqqummiussamut pingaaruteqarsinnaasut.

Inatsisinik atortitsinermit ministeriaqarfiup eqqarsaatai naliliinerilu imm. 6-mi allaaserineqarput.

Imm. 7-ip imaraa eqikkaaneq.

2. Maannakkut namminersornerunerup aqqissugaanera.

Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu inatsimmi nr. 577-imi 29. november 1978-imeersumi tunngavissinneqarpoq suliassaqarfiit ilai namminersornerullutik oqartussanut tunniunneqarsinnaasut.

Inatsimmi § 1, imm. 1-imi imatut aalajangersagaqarpoq:

“§ 1. Kalaallit Nunaat immikkut inuiaqatigiiffiuvoq danskit naalagaaffiata iluani. Hjemmestyrillu naalagaaffeqatigiinnerup killingisa iluanni Kalaallit Nunaanni suliassat inatsimmi uani maleruaqqussat naapertorlugit sulissutigissavai”.

Kalaallit Nunaanni namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 4, imm. 1 malillugu Namminersornerullutik Oqartussat aalajangersinnaavaat suliassaqarfiit suliassaqarfiilluunniit ilai inatsisip bilagiini taaneqartut namminersornerusunut nuunneqarsinnaasut. Suliassaqarfiit malittarisassaq taanna malillugu tiguneqarsimasut namminersornerusut inatsisiliornikkut allaffissornikkullu oqartussaaffigaat, tamatumani aningaasajaatit tigullugit, tak. namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 4, imm. 2.

Namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 5, imm. 1 malillugu naalagaaffimmi oqartussaasut namminersornerusut isumaqatiginiereerlugit pisinnaatissinnaavaat suliassaqarfiit inatsisip bilagiani taaneqartut ilaaluunniit namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 4 malillugu nuunneqarsimannigitsut malittarisassiorfissatut allaffissornikkullu aqutassatut tigusinnaagaat. Suliassaqarfiit taamaattut tiguneqarnerannut tapiissutit inatsisikkut aalajangerneqassapput.

Namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 7, imm. 1-imi aalajangerneqarpoq namminersornerusut isumaqatiginiereerlugit akuerippassuk suliassaqarfiit namminersornerulerneq pillugu inatsisip bilagiani taaneqarsimannigitsut inatsisikkut namminersornerusunut nuunneqarnissaat naalagaaffimmi oqartussaasut aalajangersinnaagaat. Suliassaqarfiit suut namminersornerusunut nuunneqassanersut aalajangerneqassaaq innimigalugu naalagaaffeqatigiinneq aamma suliassaqarfiit kalaallinut tunngalluinnartut namminersornerusunit annertuumik sunniuteqarfigineqarnissaat, tak. namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 7, imm. 2.

Kalaallit namminersornerulerneq pillugu inatsisaanni bilagi makkuninnga imaqarpoq:

“BILAG

1. Kalaallit Nunaata aqunneqarnikkut aaqqissuusaanera.
2. Kommunit aqunneqarnerata aaqqissuusaanera.
3. Akileraarutit akitsuutillu.
4. Ilagii naalagaaffimmit tapersersugaasut uppeqatigiillu allat.
5. Killeqarfiup iluani aalisarneq, piniarneq, nunalerineq tuttuuteqarnerlu.
6. Eqqissisimatitsineq.
7. Nuna tamakkerlugu pilersarusiorneq.
8. Inuussutissarsiornikkut unammilleqatigiinnikkullu inatsisiliorneq, tamatumani ilanngullugit sutorniartarfinnik hotelinillu ingerlatsinermut inatsisiliorneq, imigassat aalakoornartortallit pillugit malittarisassat kiisalu ammasarfiit pillugit malittarisassat.

9. Inunnik isumaginninnermut tunngasut.
10. Suliffeqarnermut tunngasut.
11. Atuartitaaneq kulturilu, tamatumani ilanngullugu inuussutissarsiutinik ilinniartitsineq.
12. Inuussutissarsiornermut tunngasut allat, tamatumani ilanngullugit naalagaaffiup aalisarnermik nioqutissiornermillu ingerlatsivii inuussutissarsiornermillu siuarsaaneq.
13. Peqqinnissaqarfik.
14. Inissianik attartornermut inatsisit, boligstøtte inissanillu aqutsineq.
15. Nioqutissanik pilersuineq.
16. Nunami namminermi ilaasunik usinillu angallassineq.
17. Avatangiiisit illersugaanerat.”

3. Inatsisiliorsinnaatitaanerup nuunneqarnera pillugu taasassat nalinginnaasut.

3.1. Inatsisini tunngaviusuni § 3, imm. 1.

Inatsisini tunngaviusuni § 3, imm. 1 malillugu inatsisiliorsinnaatitaapput kunngi (danskita naalakkersuisui) Folketingilu peqatigiillutik.

Inatsiseqarneq pillugu allakkiani oqallisigineqarpoq inatsisiliorsinnaatitaasut qanoq annertutigisumik oqartussaaffitik allanut tunniussinnaaneraat.

Apeqqut taanna pillugu Poul Andersen Dansk Statsforvaltningsretimi (1954), qupperneq 551-imi ilaatigut allappoq:

“Inatsisini tunngaviusuni § 3 malillugu inatsisiliorsinnaatitaapput Kunngi Folketingilu peqatigiillutik. Tamanna allannngortinneqarsinnaavoq Inatsisini tunngaviusuni § 88 mianeralugu. Kisianni inatsisiliorsinnaatitaanermi nalinginnaasumi inatsisitigut malittarisassiorneq Kunngimut, ministerimut aqutsinermulluunniit oqartussaasunut allanut tunniunneqarsinnaava? Periaaseq nalinginnaasoq malillugu pisortat inatsisitigut pisinnaatitaaffii allanut tunniunneqarsinnaanngillat, taamaattumik potestas delegata non delegatur naaggamik akineqartussatut isikkoqarsinnaavoq.

Taamatulli ajornaatsiginngilaq. Uagut qangaaniilli ileqqorivarput inatsisiliortut Kunngi pingaartumillu ministerit piviusunngortitsinissamat peqqussusiuttaraat, siusinnerusukkullu taaneqareersutut pisinnaatitaanermut inatsisit taamaattut ukiuni 100-kkunni maanna atuuttuni ippinnanngitsumik atorneqaleriartorsimmapput. Taamatut periaaseqarneq inatsisinut tunngaviusunut akertiusutut isigineqarsinnaanngilaq tunngaviusoq taaneqartoq Inatsisinik tunngaviusunik tunngaveqanngitsoq piinnarlugu. Inatsimmi tunngaviusoq ukiuni 100-kkunni maanna atuuttuni pingasoriarluni allannngortinneqarsimavoq pisinnaatitsinermut inatsisit atugaanerat akertilerneqarani.

Taava apeqquataaginnalerpoq pisinnaatitaanermut inatsisiliorsinnaaneq nalinginnaasumik inatsisitigut killilersugaanersoq killiliinerlu taamaattoq eqqartuussisutigootinneqarsinnaanersoq.

Siullermut tunngatillugu isumaqatigiissutaavoq pisinnaatitaanermut inatsit sumut tunngasuunera piffissaligaaneralu killeqanngitsoq inatsimmut tunngaviusumut akerliusoq. Kisianni killiliineq aalajangersimalluinnartunut suunera nalunaraluartunut tunngasuusaaq. Tunngavissaq ataaseq pingaarnerusinnaanngilaq. Pisinnaatitaanermut inatsit qanoq sivistutigisumik atuutissanersoq killilerneqanngikkuni inatsimmut tunngaviusumut akerliunngilaq suliassamut tunngatillugu killeqaruni. Pisinnaatitaanermut inatsit suliassamut tunngatillugu killeqanngikkuni inatsimmut tunngaviusumut akerliusutut isigisariaqarpoq. Pisinnaatitsinermut inatsisip inatsiseqarnermut tunngasortaa pingaarnerpaanngorsinnaavoq. Pisinnaatitaanermut inatsit eqqartuussisarnikkut inatsiseqarnikkut killeqanngitsumik peqqussusiorsinnaatitsiguni imaluunniit innuttaasut pillugit inatsisinut tamanut killeqanngitsumik pisinnaatitsiguni qularnanngitsumik inatsimmut tunngaviusumut akerliussaaq. Ukiuni ajornartoorfiusuni ukiunut nalinginnaasunut sanilliullugu pisinnaatitsinermut annerusumik inatsisiliorsinnaasoqartariaqarpoq. Pisinnaatitsissut kunngimut ministerimulluunnit tunngappat pingaaruteqartussaannngilaq. Akerlianilli nuna tamakkerlugu peqqussusiortoqarsinnaassanngilaq maannamut periaaseq inatsisinillu paasinnittaaseq malillugu oqartussaasumut allarluinnarmut, soorlu amtmandimut imaluunniit kommunalbestyrelsimut.

Tassalu pisinnaatitsinermut inatsisini assigiinngitsuni pingaarnerpaajulissaaq inatsimmut tunngaviusumut akerliusutut isigineqarsinnaanersut, tamatumalu saniatigut suuneri arlallit pissutsini pisunilu ataasiakkaani akuerissanerlugu naaggaassanerluguluunniit naliliiniarnermi amerlanertigut ilanngunneqartariaqassallutik.”

Max Sørensen, Statsforvaltningsret, aappassaanik saqqummernerani Peter Germer (1973), qupperneq 205 f-imi ilaatigut oqarpoq:

“Oqartussaaffiup allamut tunniunneqartup suliassanik sunik imaqarneranut tunngatillugu qanoq annertutiginera suunngitsuunngilaq. Suliamut tunngatillugu killiligaanngitsumik allamut tunniussineq inatsisip tunngaviusup tunngaviusumik oqartussaanermik agguaaneranut akuliunnerusaaq § 3-llu imarisarpiaa allannngortissallugu, tassani aalajangigaammat inatsisiliorsinnaatitaaneq kunngip Folketinngillu peqatigiillutik pigigaa. Suliassalli allamut tunniunneqarnera aalajangersimaqqissaartunut tunngappat inatsisit tunngaviusut tunngaviinut akerliunngilaq, tamannalu atuuppoq inatsimmi allaffitsigut aqutsisoqarfik killeqanngitsumik pisinnaatitaagaluarpalluunniit oqartussaaffimmik tunniussinermut atatillugu sunik iliuseqartoqassanersoq. Danskit periaasianni pingaartumik inuussutissarsiornermut tunngasutigut oqartussaaffik allanut tunniunneqartarsimavoq, pingaartumik aningaasat nalilerneqartarnerannut tunngasut, nioqqutissanik pilersuineq, nunalerinermi tapiissuteqariaatsit il.il., tamakkualu inatsimmut

tungaviumut akerliunnginnerat nalinginnaasumik akuerisaavoq. HD 1941.1076-imi attatiinnarneqarpoq inatsit niuernermit ministeri pisinnaatitaalluni “illoqarfimmiut immummik nalinginnaasumik kinertumillu sapinngisamik akikinnerpaamik pilersorneqarnissaat pillugu qanoq iliuseqarnissamut”.

Taava apeqqutigineqarsinnaavoq inatsisiliornermut piginnaaniligaasut oqartussaaneq kikkunnulluunniit tunniussinnaaneraat. Ulluinnarni tamanna annertuumik ajornartorsiu-taangilaq. Oqartussaaneq ministerimut pineqartumut tunniunneqarajuttarpoq, tamannalu inatsimmut tungaviumut akerliunngivippoq allanik patsiseqarluni akerliusimangippat. Ministerip pisinnaatitaaffik tigusani pisarnertut politikikkut inatsisitigullu akisussaalluni ingerlatissavaa inatsisillu eqqortinneqarnerat eqqartuussitigut misilinneqarsinnaavoq. Oqartussaanerli pisortanut inatsisit tungaviusut iluanni suliaqanngitsumut tunniunneqarpat inatsimmut tungaviumut naapertuuttuusinnaagunangilaq. Tamatumanimi tungaviu-voq inatsimmi tungaviusumi § 20-mi pisinnaatitsisoqarmat oqartussaaffinnik nunat tamat oqartussaaffinnut tunniussisinnaanermik. Tamatuma pissuseqataanik inatsisini tungaviu-suni taamaaqataanik takussaasumik pisinnaatitaaffeqanngippat inatsisitigut oqartussaaneq inunnut ataasiakkaanut namminersortulluunniit kattuffiannut tunniunneqarsinnaangilaq. Namminersortulli kattuffiat ilaasortaannarminut inuussutissarsiortunulluunniit assigisaannullu sinniisuuffigisaminut atuuttussamik malittarisassiorsinnaatitaappat immaq-a inatsimmut tungaviumut akerliunaviangilaq. Sumiiffimmi aqutsisut sumiiffimminnut tunngatillugu malittarisassiorsinnaatitaasinnaapput, kisianni nuna takkerlugu atuuttussaangitsunik.”

Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret (pingajussaaniq saqqummernerani Ole Espersen, 1980), qupperneq 495 f, ilaatigut allassimavoq:

“Inatsisip tungaviusup sananeqaataata ingerlateqqippaa tungavigineqarmat inatsisilior-tut sammivinnut marlunnut pisinnaatitsisinnaanerat. Qitiusumik ingerlatsisunut, tassa kunn-gimut, inatsimmi tungaviusumi § 3, aamma sumiiffimmi (kommunimi) oqartussaa-sunut, tak. inatsimmi tungaviusumi § 82, tassani piumasaalluni kommunit minnerusumik annerusumilluunniit namminersortuusut.

Tungavissat taakkua uniorlugit pisinnaatitsinerit inatsisinik tungaviusunik uniuinerup-pat inatsisini tungaviusuni periaasiusartunik tungaveqanngikkunik. Tamanna imatut paasineqassaaq:

1. Tamanut tunngasumik pisinnaatitsineq, tassa suliamut tunngasutigut inatsisilior-nikkut oqartussaanerup killiligaanngitsumik tunniunneqarnera inatsimmut tungaviumut akerliuvoq.
2. Taamaapportaaq pisinnaatitaaneq nalinginnaasuuppat, tassa immikkoortinneqaaq-qis-saanngitsut tamarmik ilaappata imaluunniit eqqartuusseriaatsimut tunngasut ilarujussui ilaappata, soorlu innuttaasut pillugit inatsisit imaluunniit pillaasarnermut inaatsisit.”

Peter Germer, Statsforfatningsret, pingajussaaniq saqqumnera (2001), qupperneq 78 f, ilaatigut allassimavoq:

“Inatsimmi tunngaviusumi § 3-mi imm. 1-imi allassimammat inatsisiliorsinnaatitaaneq kunngip Folketingillu peqatigiillutik pigigaaq imaangilaq oqartussaaffimmik allamut tunniussisinnaatitaaneq inerteqqutaasoq, aalajangersagarlu malillugu ministerimut ajornartitaangilaq innuttaasut nammineersinnaatitaanerannut pigisaannullu akuliuttumik peqqussusiorsinnaaneq.

Taamaattoq inatsimmi tunngaviusumi § 3-mi imm. 1-imi aalajangersakkat inatsisiliornerup allanut tunniunnissaanut marlutsigut pingaaruteqarput. Siullertut aalajangersakkap malitsigissavaa inatsisiliorsinnaatitaasut allanut tunniussineq sukkulluunniit utertissinnaagaat. Aappassaattut aalajangersakkami tunngavigitinneqarpoq allamut tunniussineq suliamut tunngatillugu killeqanngitsumik tunniussinerussanngitsaq.

...

Savalimmiunut Kalaallit Nunaannullu tunngatillugu pissutsit immikkut ittuupput. Iimagineqarsinnaangilaq inatsimmi tunngaviusumi § 3-mi killilerneqartoq inatsisiliorsinnaanerup namminersorerullutik oqartussanut tunniunneqarsinnaanera Savalimmiuni Kalaallit Nunaannilu pissutsit pineqartillugit.”

Henrik Zahle, Dansk forfatningsret 1 Institutioner og reguleringer, 3. udgave (2001), qupperneq 378 f, ilaatigut allassimavoq:

“Tunngaviusumik inatsisilioriaaseq tunngavissat ilaannaannut tunngavoq. Soorlu inaatsisilioriaatsimi malittarisassat taamaallaat isumaqassapput tunngavigineqarpat inatsisip ilusilerneru - aaqqeeriaatsit allat pinnagit - politikikkut qitiusumik aaqqiinerit piviusunngortinnerannut atorneqarpat. Eqqarsaatit tunngaviusut taamaattut ersarilluinnartuunngikkaluit aallaavigalugit oqartussaaffimmik allamut tunniussineq ilaatigut killilerneqarsinnaavoq, immaqa ilai ulluinnarni pingaaruteqanngikkaluarlutik timitaliunerusumik sammissassat oqallisiginissaannut tunngavissatut piukkunnarsinnaasut.

Siullertut allamut tunniunneqartumi killissat ilai ataqqisariaqarput: Inatsimmut tunngaviusumut akerliussaaq tamanut tunngasumik pisinnaatitsisoqassappat, tassa sulianut tunngasut killilernagit malittarisassiornissamut oqartussaataaneq allaffisornikkut oqartussaasunut tunniunneqassappat. Aamma nalinginnaasumik pisinnaatitaaneq tamanut immikkoorteqqissaagaanngitsunut tunngasoq Folketingip allaffitsigullu aqutsisoqarfiup ingerlatsinerata agguarneranut akerliuvoq. Kiisalu allamut tunniussineq killiligaagaluarluni suliassaqaqfimmik aalajangersimasumik tamakkiisumik matusisuunngitsaq, soorlu nunalerineq nukissamilluunniit pilersuineq, tunngaviusumik inatsisitigut aaqqissugaanermut akerliuvoq. Allamut tunniusseqqusaannginnerit taakkua tunngavigaat inatsimmi tunngaviusumi § 3, tak. P. Andersen 1954, qupp. 550 f, A. Ross 1980 qupp. 495

f, M. Sørensen 1973 qupp. 206, P. Germer 1995 qupp. 80. “Inaatsisiliorsinnaatitaaneq” Folketingimut naalakkersuisunullu (kunngimut) tunniunneqarsimappat tamakkiisumik isigalugu allamut nuunneqarsinnaangilaq (soorlu ministerimut). Kisianni inernera allaanaviarunangikkaluarpoq inatsimmi tunngaviusumi § 3 peqanngikkalorpalluunniit.

Tunngavissani maani allaaserineqartuni ajornartitaangilaq allamut tunniussinerut annertuunut malittarisassiorsinnaaneq. Soorunami tamakkua ukiuni ajornartoorfinni saqquminerusarsimapput, soorlu takuuk inatsit nr. 164 7.8.1914-imeersaq, tassani nunami namminermi tunngasunut ministeri pisinnaatinneqarluni “innuussutissat nioq-qutissallu akiisa aaqgittarnissaannut iliuseqarallarsinnaasoq...”, tamannalu sorsunnersuup siulliup nalaani nunamut naminnermut tunngasunut minstereqarfiup aqutsinerata ilarujussuanut tunngaviusimavoq. UfR 1941 1076-mi pineqarpoq sorsunnersuup aappaaniit ajornartoornermi inatsit, tassa inatsit nr. 415 5.8.1940-meersaq illoqarfimmiut immummik nalinginnaasumik kinertumillu pilersugaanerannut tunngasoq, tassani niuernermit ministeri psinnaatitaalluni “illoqarfimmiut immummik nalinginnaasumik kinertumillu akikinnerpaamik pilersornissaat pillugu iliuseqarnissaminut”, tamannalu “inatsimmut tunngaviusumut akerliusutut isigineqanngilaq”, 1914-imi inatsit taamaaqataa: UfR 1916 1003 L. Inatsisit taaneqartut nalilersorneranni mianerineqarsimavoq pilersinneqarneranni politikkikkut pissutsit ilungersunarnerat. Kisianni Folke-tingip naalakkersuisulu akornanni pissutsit ineriartorsimanerat qiviraanni inatsisit tunngaviusut tungaanniit isigalugu assuarineqarsinnaangilaq oqartussaaffimmik allamut tunniussineq suliassanut aalajangersimanagerusunut tunngasoq, anguniagaq isumagi-neqartussaq nalunaarsimalluni, aningaasallu atornissaat nalunaarsimalluni, sml M. Sørensen 1973 qupp. 206.

Takuneqarsinnaasutut isumaqartoqarpoq inatsimmi tunngaviusumi § 3-mi oqaaseqatigiit siulliit suliassanik aqutsinerup killeqanngitsumik tunniunnissaanut akornutaasut. Isumaqartoqarportaaq aalangersagaq akornutaasooq inatsisiliorsinnaannerup allamut tunniunnissaanut suliassarfik aalajangersimasumik sukumiisumik killilerneqarpat.

3.2. Inatsimmi tunngaviusumi allamut tunniusseqqusaannginnerit immikkut ittut.

Inatsimmi tunngaviusumi arlalinnik malittarisassaqarpoq ersarissumik aalajangigaalluni suliassarfiit aalajangersimasut aquneqassasut “inatsisikkut”, “inatsit avaqqunnagu” imaluunniit “inatsit malillugu”

Tamanna atuuppoq ilaatigut makkunatigut:

- inatsimmi tunngaviusumi § 27, taanna malillugu tjenestemandit atorfinitsinneqartarnerat soraarsinneqartarnerat il.il. inatsisikkut malittarisassiunneqartarlutik,
- inatsimmi tunngaviusumi § 43, taanna malillugu inatsit avaqqullugu akileraarusiisoqarsinnaanani, akileraarutit allannortinneqarsinnaanatik atorunnaarsinneqarsinnaanatilluunniit,
- inatsimmi tunngaviusumi § 44, imm. 1, taanna malillugu nunami allamioq innuttaasunn-

- gorsinnaanani inatsit avaqqullugu,
- inatsimmi tunngaviusumi § 61, taanna malillugu pisortat eqqartuussisartut ingerlatsinerat aatsaat inatsisikkut aaqqissuunneqarsinnaalluni,
  - inatsimmi tunngaviusumi § 66, tassani aalajangerneqarluni ilagiit naalagaaffimmit illersugaasut inatsisaat tunngavioq inatsisikkut aaqqissuunneqassasoq,
  - inatsimmi tunngaviusumi § 73, imm. 1, taanna malillugu arsaarinnineq aatsaat inatsit malillugu pisinnaalluni.

Inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat taamaattut killilertarpaat inatsisiliorsinnaatitaasut suliasamik pineqartumik allamut tunniussisinnaanerit. Allamut tunniusseqqusaannginnerit immikkut ittut ataasiakkaat qanoq annertutiginerannut apeqqutaassaaq aalajangersakkap pineqartup qanoq paasineqarnera, ilaatigut tak. Peter Germer, a.st., qupperneq 80 f.

Inatsimmi tunngaviusumi allamut tunniusseqqusaannginermik aalajangersakkat akornutaassanga-tinneqanngillat namminersornerunermik aaqqissuussinerup atuuttup iluani kalaallit oqartussaasuisa ilaatigut akileraarusuineq arsaarinnittarnerlu pillugit malittarisassiornissaannut.

4. Inatsisitigut tunngaviusutigut ataasiuneq naalagaaffiullu ataasiunera (naalagaaffeqati-giinneq).

4.1. Inatsimmi tunngaviusumi § 1 il.il.

Inatsimmi tunngaviusumi aalajangersagaqanngilaq inatsit tunngavioq allanngortinneqartinnagu naalagaaffimmi oqartussaasut oqartusaaertik qanoq annertutigisoq naalagaaffiup iluani namminersornerullutik oqartussanut tunniussinnaaneraat. Tamatuma paarlattuanik inatsimmi tunngaviusumi § 20-mi ersarissumik aalajangersagaqarpoq inatsimmi tunngaviusumi naalagaaffim-mi oqartussaasut pisinnaatitaaffimminnik nunani tamani kattuffiit ilaannut tunniussisinnaanerit pillugu.

Aamma Inatsimmi tunngaviusumi oqariartaaseq naalagaaffiup ataasiunera (imaluunniit naalagaaffeqatigiinneq) atorneqanngilaq.

Kisianni inatsimmi tunngaviusumi tassunga tunngatillugu ataasiuneq pillugu imatut aalajangersaga-qarpoq:

“§ 1. Inatsit tunngavioq manna Danmarkip naalagaaffiata immikkoortuinut tamanut atuuppoq.”

Aalajangersagaq inatsisip tunngaviusup 1953-imi nutartigaanerani ilanngunneqarpoq Kalaallit Nunaata naalagaaffiup inatsisaani inissisimanerata nunasiaanermiit naligiissitaalluni naalagaaffiup ilaatut inissitaaneranut atatatillugu. Tassalu inatsit tunngavioq pillugu kommissionip aalajangersakkamut oqaasertaliussaani ilaatigut allassimavoq (qupperneq 28):

“Paragrafi manna inatsimmi tunngaviusumi atuuttumi ilaanngitsoq patsiseqarpoq Kalaallit Nunaata inatsisitigut tunngaviusutigut inissisimanera inatsisissatut siunnersuutip malitsigisaanik allannngussammat.

Paragrafip siunnersuutigineqartup kingunerissavaa inatsit tunngaviusoq tamakkerluni Kalaallit Nunaannut atuutilissammat.”

Tassalu inatsisini tunngaviusuni § 1-ip kinguneraa inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat aamma Kalaallit Nunaanni atuutissasut. Soorlu tamatuma kinguneraa inatsimmi tunngaviusumi naqisimaneqannginneq pillugu pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaannuttaaq atuunnerat.

Inatsisit tunngaviusut pillugit kommissionip isumaliutissiissutaani, a.st., innersuussutigineqarpoq Kalaallit Nunaata Savalimmiullu inatsisini tunngaviusuni inissisimanerat pillugu suliamik ilisimasallit nalunaarusiaat taaseqataasinnaanatik ilaasortaasut professorit Poul Andersenip Alf Rossillu suliarisimasaat. Tassani ilaatigut allassimavoq:

“Savalimmiunut tunngatillugu inatsisip tunngaviusup allanngortinnissaa pisariaqarsorinangilaq Savalimmiut namminersorneruneq pillugu inatsiseqareemata. Inatsimmi matumani aallaavittut naatsorsuutigineqarpoq aaqqissuussiniarneq inatsimmut tunngaviusumut atuuttumut naapertuuttuusooq, tamatumalu tunngavigiunnaarnissaa patsisissaqarsorineqanngilaq.”

Inatsisip tunngaviusup § 1-iata piareersarnerani sukumiinerusumik paasissutissiissutigineqanngilartaaq aalajangersagaq sumut killeqarnerooq, tamatumani ilanngullugu Savalimmiunut tunngasut Savalimmiunilu namminersornerunermut 1948-mi pilersitaasumut tunngasut.

Oqariartaaseq naalagaaffiup ataasiunera kalaallit savalimmiormiullu namminersornerunermut inatsisaanni atornerarpoq.

Soorlu Kalaallit Nunaanni namminersornerulerneq pillugu inatsimmi nr. 577-imi 29. november 1978-imeersumi § 1, imm. 1-imi allassimavoq:

“§ 1. Kalaallit Nunaat immikkut inuiaqatigiiffiuvoq danskit naalagaaffiata iluani. Kalaallit Nunaanni namminersornerullutik oqartussat naalagaaffiup ataasiunerata killingisa iluanni Kalaallit Nunaanni suliasat inatsimmi uani maleruaqqusat naapertorlugit sulissutigissa-vaat”.

Savalimmiut namminersornerunerat pillugu inatsimmi nr. 137-mi 23. marts 1948-meersumi § 1-imi taamaaqataanik allassimavoq inatsisip killissaasa iluanni Savalimmiut danskit naalagaaffianni inuiaqatigiisut imminnut aqutarisut, Savalimmiunilu inuiaqatigiit tamanna naapertorlugu inuit qinigaasigut, lagtinget, taakkualu aqutsissannngortitaasigut, landsstyret, naalagaaffiup ataasiunerata iluani Savalimmiunut immikkut tunngasut inatsimmi allassimasut aaqqissornerat aqunneqarnerallu tigussagaat.

Kalaallit Nunaata namminersornerulernissaa pillugu inatsisissamut oqaaseqaatitaani ilaatigut naalagaaffiup ataasiunerata pingaaruteqarnera pillugu ilaatigut allassimavoq (Folketingstidende 1978-79, Tillæg A, sp. 331 ff):

“Siunnersuummi tunngavigineqarpoq naalagaaffiup ataasiunera attatiinnarneqassasoq...

Namminersornerulernerup naalagaaffiup ataasiunerata iluaniinnerata kingunerissavaa:

...

3) suliassaqarfiit Kalaallit Nunaannuinaq tunngasut, naalagaaffimmulli tamarmut naalagaaffiulluunniit ilaanut allanut tunnganngitsut kisimik namminersornerusunut tunniunneqarsinnaapput, aamma

4) naalagaaffimmi pisortat oqartussaaffiisa ilaannai namminersornerusunut tunniunneqarsinnaapput.

Tassalu naalagaaffiup ataasiunerata kingunerissavaa suliassaqarfiit ilaasa soorlu nunanut allanut politikkimut, sillimaniarnermut politikkimut tunngasut aningaasallu nalilerneqartarnerannut politikkimut tunngasut qanoq pissuseqarnertik malillugu namminersornerusunut tunniunneqarsinnaassanngillat, aammalu suliassaqarfiit killiligaanngitsumik namminersornerusunut tunniunneqarsinnaassanatik. Naalagaaffiup ataasiunerata kingunerissavaattaq namminersornerusut pisinnaatitaaffimminnik ingerlatsinerminni ataqqissagaat naalagaaffiup isumaqatigiissutitigut pisussaaffii kiisalu inatsisitigut tunngaviit naalagaaffimmi ataatsimoorussat...”

Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaaq pillugu inatsimmi tunngaviuvoq Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaaq pillugu isumaliutissiissut nr. 837/1978. Isumaliutissiissummi bind 1, Namminersornerulernerup aaqqissugaanera, qupperneq 23-mi ilaatigut allassimavoq:

“1. Susassaqarfiit naalagaaffimmi pisortanit oqartussaaffigineqartut namminersornerusunullu nuunneqarsinnaanngitsut.

Tamatumani pineqarput pingaartumik inatsisinut tunngaviusunut tunngasut (tamatumani ilaatigut ilanngullugit naalagaaffimmi oqartussat qullerpaat, Folketingimut qinersisinnaatitaaneq qinigaasinnaanerlu, inatsisinik atortitsineq, naqisimaneqarani pisinnaatitaaffiit), nunanut allanut tunngasut (tamatumani ilanngullugit isumaqatigiissuteqartarnerit), naalagaaffiup aningaasai (tamatumani ilanngullugit Nationalbanki suliaalu, aningaa-saqarnermut, aningaasanut aningaasallu nalilerneqartarnerannut politikki), illersornissaaq, pillaasarnermi inatsisit atortitaanerat parnaarussiveqarnerlu, kiisalu inuit ataasiakkaat, ilaqutariit pillugit nalinginnaasumik tunngaviusut aamma kingornussisinnaaneq kiisalu aningaasanik katersanik sillimmateqarnermut inatsisit.

Suliassaqarfiit tamakkua namminersornerusunut tunniunneqarsinnaannginnerrat akornutigiginagu immikkut aalajangersagaliortoqarsinnaajuassaaq “”Kalaallit Nunaannut inatsisit”) Kalaallit Nunaanni pissutsit pisariaqarnera naapertorlugu mianeralugit, kisianni naalagaaffimmi oqartussaasut kisimik taamaattunik aalajangersagaliorsinnaasariaqarput, sumiiffimmi pissutsit pisariaqartitsinerata saniatigut naalagaaffiup sinnerani inatsisitigut inissisimaneq qimangikkaluarlugu.”

Isumaliutissiisummi bind 1-imi, qupperneq 33-mi ilaatigut allassimavortaaq:

“Naalagaaffiup ataasiunerata ersarissumik kinguneraa inatsit tunngaviusoq naalagaaffiup immikkoortuinut tamanut atuummat. Tamatuma kingunerisa ilagaat naqisimaneqarani pisinnaatitaaffiit pillugit aalajangersakkat naalagaaffimmi tamarmi atuunnerat.

Naalagaaffiup ataasiunerata kinguneraattaq *inaatsisitigut tunngaviusut* ilai naalagaaffimmut tamarmut tunngasut. Inatsisitigulli tunngaviusut ataatsimoorussat tamarmik inatsimmi tunngaviusumi allassimangillat, pissaanerup equinneqarsinaaneranut tunngasut, ilaqutariinnut inatsisitigut tunngaviit ilai kiisalu inatsisitigut qulakkeerinerit ilai.

Inatsisitigut tunngaviit ataatsimoorussat namminersornerusuttaaq pisinnaatitaaffinnik ingerlatsinerminni ataqqisassaraat, kommissionilli pisariaqarsorisimangilaa namminersorerulernissaq pillugu inatsisissatut siunnersuummi tamanna pillugu malittarisassiornissaq.

Namminersornerusut oqartussaaffii aamma naalagaaffiup nunanut tamanut isumaqatigiisutaanut tunngatillugu isigisariaqarpoq naalagaaffimmi oqartussaasunut namminersornerusunullu atuuttusanut. Siunnersuutigineqarpoq namminersorerulerneq pillugu inatsimmi aalajangersagaassasoq namminersornerusut pisussaaqataaffigigaat isumaqatigiissutit nunanilu tamani malittarisassat allat naalagaaffimmut sukkulluunniit pituttuisuusut kingunerisaat.”

Statsministeriap kaajallaasitaani (maanna atorunnaartumi) nr. 13-imi 6. februar 1989-imeersumi sulianut Kalaallit Nunaannut tunngasuni naalagaaffiup ataasiunerata pingaarutaa pillugu imatut allassimasoqarpoq:

“Suliassaqarfiit naalagaaffiup ataasiunerata kinguneranik namminersornerusunut tunniunneqarsinnaanngitsut.

1. Naalagaaffimmi inatsit tunngaviusoq, tamatumani ilanngullugit naalagaaffimmi oqartussat qullerpaat, Folketingimut qinersisinnaatitaaneq qinigaasinnaanerlu, inatsisunik atortitsineq naqisimaneqaranilu pisinnaatitaaffiit.
2. Naalagaaffimmi innuttaaqataaneq, passi, visa, naalagaaffiup ilisarnaatai.
3. Nunanut allanut politikkimut tunngasut.
4. Illersornissaq.

5. Naalagaaffiup aningaasai, Nationalbanki, aningaasanik pappiaranik, aggorsimasunik naqitsisarneq, uuttuutit, oqimaassutsit, aningaasat nalilertarnerat.
6. Inunnut ataasiakkaanut inatsisit, ilaqutariinnut inatsisit, kingornussisinnaaneq aningaasanillu katersanik peqarsinnaaneq.
7. Eqqartuussisarnerup isumagineqarnera, parnaarussiveqarneq.”

Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu isumaliutissiisummi kaajallaasitamilu taaneqartumi allassimasut uniffiginagit Inatsinik atortitsinermit ministeriaqarfik kingusinnerusukkut isumaqalersimavoq inatsit tunngaviusoq inatsisit atortitaanerit pinerluttunillu isumaginnineq pillugit malittarisassiorsinnaaneq Kalaallit Nunaanni namminersornerusunut tunniunneqassappat. Innersuussutigineqarpoq Inatsinik atortitsinermit ministeriaqarfiup 11. november 1997-imi allakkiaa Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit, politiit pinerluttunillu isumaginninnerup namminersornerusunut tunniunneqarsinnaanerannut tunngasoq.

4.2. Inatsisitigut tunngaviusutigut ataasiuneq il.il. pillugu allaaserineqartarsimasut.

Inatsisit tunngaviusut pillugit allaaserineqartartuni sammineqarsimavoq inatsit tunngaviusoq qanoq annertutigisumik killiliisorinarnersoq oqartussaaffiit ilaatigut Kalaallit Nunaanni namminersornerusunut tunniunneqarsinnaanerannut tunngatillugu.

Max Sørensen, Statsforvaltningsret, 2. udg. Peter Germerimit (1973) qupperneq 43-mi ilaatigut allappoq:

“Apeqquut inatsinik tunngaviusunik ersarissumik isummerfigineqanngitsoq tassaavoq inatsisitigut tunngaviusutigut nalinginnaasumik nalogiissitaanerup iluani naalagaaffiup ilai ataasiakkaat pitsaasumik immikkoortinneqarsinnaanersut, pingaartumik sumiiffianni imminnorpiaq tunngasutigut imminnut aqutarilersillugit. Savalimmiut Kalaallit Nunaallu pingortitaq patsisaalluni immikkut inissisimmata, tassa inui kikkunnit kingoqqisuunermikkut, kulturikkut oqaatsitigullu Danmarkip inuinit allaasuteqarlutik, apeqquut tamanna ulluinnarni annertuumik pingaaruteqarpoq. Akissut tassaasariaqarpoq inatsimmi tunngaviusumi mattunneqanngimmat inatsisitigut tunngaviusutigut immikkut inissisimnissaq sumiiffigisami annertuumik imminut aqunnikkut.”

Max Sørensenittaag a.st., qupperneq 53-mi ilaatigut oqaatigaa:

“Inatsisitigut tunngaviusutigut ataasiuneq inatsimmi tunngaviusumi § 1-imi erseqqissarneqartooq inatsisini tunngaviusuni tunngavigisassanut tunngavoq. Susasaqarfiit inatsisikkut tunngaviusukkut pilersinneqarsimasut oqartussaanerlu taakkununga tunniunneqarsimasooq naalagaaffimmi tamarmi ataatsimooruttariaqassaaq, inatsisip tunngaviusup nammineq imarisaani imaluunniit inatsisitigut tunngaviusutigut ilusiliinerni taamaaqataanik saneqqutsinnaanerit ersarissumik tunngavissinneqarsimanngippata naatsorsuutigineqanngippataluunniit. Tamannattaq atuuppoq imarisatigut ilusiliinertigulluunniit

killilersuutitut inatsimmi tunngaviusumi susassa qarfiit oqartussaaffiit nalunaarsorneqar-simasunut, pingaartumik innuttaasut naqisimaneqaratik pisinnaatitaaffii pillugit aalajangersakkani.

Tunngavissat taakkua iluanni inatsisini tunngaviusuni susassa qarfiit oqartussaanerat pingaarnerusutigut tamatigut killiligaangitsumik oqartussaaneruvoq. Pingaartumik inatsisiliorsinnaatitaasut inatsisit namminerpiaq kissaatigisamittut imalersorsinnaavaat, inatsimmi tunngaviusumi killiliinerit ataqquartillugit. Taamaattumik akornutissaqanngilaq naalagaaffiup ilaani sumiiffinni assigiinngitsuni inatsisini malittarisassat assigiinngitsumik immersussapatigut.”

Isi Foighel, Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu kommissionimi matuma siulii-ni imm. 4.1-imi taaneqartumik isumaliutissiissuteqartumut siulittaasuusooq Ugeskrift for Retvæsenimi 1979-imi, qupperneq 89 ff-imi Kalaallit Nunaanni namminersornerulerneq pillugu allaaserisamini ilaatigut ima allappoq (qupperneq 91):

“Kommissionimut suliakkiissutaasuni aalajangersagaavoq aammalu danskinit kalaallinillu ilaasortaasunit akuerineqarluni namminersornerulerneq piviusunngortinneqartariaqartoq “naalagaaffeqatigiinnerup tunngaviisa” iluanni. Tamatumunnga tunngaviusut inatsimmi tunngaviusumi paragraf 1-imi takuneqarsinnaapput.”

TFR-imi 1980-imi allaaserisami qupperneq 1 ff-imi Jerzy Sawicki Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu inatsisissamat siunnersuummut oqaasertaliussani naalagaaffiup ataasiuneranik oqariartaaseqarnermut tunngatillugu oqaatigineqartut pillugit ilaatigut allappoq:

“Oqaasertaliussani sukumiinerusumik nassuiarneqanngilaq innersuunneqarsimammata “inatsisitigut tunngaviusut nalagaaffimmut tamarmut atuuttut.” Isumataaq naalagaaffiup ataasiusup piumasarigaa tunngavissat taamaattut ataqqineqarnissaat immaqa namminer-sornerulernissaq pillugu kommissionip eqqaarsaatersuutaanik aallaaveqassaaq. Kommissionip naatsorsuutigisimagunarpaa “inatsisitigut tunngavissat naalagaaffimmut tamarmut atuuttut” tamakku ilisimaneqarluangaarmata sukumiinerusumik eqqartortariaqanngitsut...”

Alf Ross, a.st., qupperneq 496-imi ilaatigut allappoq:

“Savalimmiut namminersornerulernerat pillugu inatsimmi nr. 137-mi 23. marts 1948-meersumi inatsisiliorsinnaatitaaneq annertulluinnartoq tunniunneqarpoq. Inatsimmi § 4 malillugu namminersornerusut (tassa lagting landsstyrilu) susassa qarfinnut §§ 2-mi 3-milu malittarisassat malillugit Savalimmiunut nuunneqartunut “inatsisiliornikkut allaffitsigullu aqutsinikkut oqartussaapput”. Inatsisit lagtingimit akuerineqartut landsstyrillu siulittaasuani naqissuserneqartut lagtingip inatsisaanik taaneqartarput. Oqariaaseq atorneqartoq imaannaanngilaq ersarissumillu takutisilluni inatsisiliorsinnaaneq

tunniunneqarsimasoq. Oqaseriaaseq tunngaviusumik eqqarsartaatsimik patsiseqarpoq kissaatigineqarmat erseqqissarumallugu Savalimmiut naalagaaffiup iluani inuiattut, oqaluttuarisaanikkut nunallu sumiissusiatigut immikkut inissisimasut, tak. inatsimmut aallaqqaasiussaq. Inatsisiliornermiit isigalugu lagtingip inatsisai peqqussutinit atulersinneqartartunit allaassuteqanngillat, inatsisiliornermiillu isigalugu savalimmiormiut namminersornerunerat assersuunneqartariaqarpoq kommuniq namminersorneranut annertulluinnartumut. Inatsit inatsimmut tunngaviusumut akertiusutut isigissallugu tunngavissaqanngilaq. Inatsisitigut tunngaviusutigut akornutissaqassanngilaq Amagerimi Taa-singimiluunniit taamaaqataanik aaqqissuussinissaq, kisiannili politikikkut taamak nalinginnaanngitsigisumik aaqqissuussineq soorunami taamaallaat illersorneqarsinnaavoq Savalimmiut immikkut isissisimanerat aallaavigalugu.”

Frederik Harhoff, Rigsfællesskabet (1993), qupperneq 491 f-imi ilaatigut allappoq:

“Naalagaaffeqatigiinnerup kinguneraa suliassat ilaasa qanoq ittuunertik malillugu Namminersornerusunit tiguneqarsinnaannginnerat. Tamatumani pingaartumik pineqarput il-lersornissamat isumannaatsuunissamullu politikki, kiisalu aamma nunanut allanut politikkip ilaa Naalagaaffimmut *tamarmut* tunngasoq...”

Namminersornerulernissaq pillugu kommissionip aamma suliassaqarfiit arlallit nalunaarsorpai - *naalagaaffiup ataasiunerata kinguneranik* - tunniunneqarsinnaanngitsutut nalilerneqartut, nalunaarsuinerillu tamakkua uteqqinneqarput Statsministeriap Kalaallit Nunaanni suliassat pillugit kaajallaasitaani nr. 13-imi 6. februar 1989-imeersumi.” [takuuk imm. 4.1 matuma siuliiniittoq].

Tamatuma kingornatigut Fredrik Harhoff, a.st. allappoq:

“...nalunaarsuineq taanna sutigut tamatigut Namminersornerusunut pituttuisuunaviarunannngilaq inatsisitigut tunngaviusutigut periarfissaq alla taaneqartoq *tunngaviussappat*. Naalagaaffinni ataatsimooqatigiissuni soorlu USA-mi, Canadami Tysklandimilu soorlu naalagaaffiup tunngaviusumik inatsiseqarnera naalagaaffeqatigiissullu ingerlatsiviinik toqqaasarneq, kiisalu suliassaqarfiit kaajallaasitami imm. 2-5-imi taaneqartut [takuuk imm. 4.1 matuma siuliiniittoq], naalagaaffeqataasut immikkut oqartussaaffoisut inissinneqarajuttarput. Innuttaasunut inatsit, aningaasaateqarnermut inatsit (formueret) eqqartuussisarnermullu inatsit *naalagaaffimmi inatsisit patsisigalugit* tunniunneqarsinnaassanngippata tamanna taamaallaat nassuiarneqarsinnaassaaq aallaaviytut isumaqaraanni Namminersorneruneq (annertuumik) *tunniussinermik* tunngaveqartoq. Isumaqatigisinnavaara taamatut agguaanerup *naapertuuttuunera* - tamakkua tungaasigut assigiinngitsunik malittarisassaqassappat ulluinnarni atorinniarneri annertuunik ajornartorsiuutaqassapput - kisianni takusinnaanngilara naalagaaffiup inatsisaani aamma *naalagaaffeqatiinnermik immikkut patsiseqartumik* pinngitsoorani patsisaasinnaanersoq Namminersornerusut nammineq inatsisiliaminnik akuersissuteqarsinnaannginnerannut soorlu kingornussisarneq

imaluunniit aappariinnerup inatsisitigut sunniutai pillugit, a-ngallannikkut eqqartuussisarnermut tunngatillugu unioqutitsinerit assigiit eqqartuussinikkut assigiinngitsunik sunniuteqartitaasarnerat ullumikkut ilisimaneqareerpoq (soorlu imigassartorsimalluni biilerneq), tamannalu anigorneqarsinnaanngitsunik ajornartorsiutissiisimangilaq.”

Henrik Zahle, Dansk Statsforfatningsret 1 Institutioner og regulering, 3. udg. (2001), qupperneq 110-mi ilaatigut allappoq:

“Inatsimmi tunngaviusumi 1953-imeersumi § 1-imi allassimavoq inatsit tunngaviusoq “Danmarkip naalagaaffiata immikkoortuinut tamanut atuuppoq.” Aalajangersakkami tassani siunertaaneruvoq inatsit tunngaviusoq Kalaallit Nunaannut taamanikkumut nunasiaasimagaluartumut atuutissamat. Inatsimmi tunngaviusumi § 1 tunngavigalugu kingornatigut “naalagaaffiup ataasiunera” pillugu isuma ineriartortinneqarsimavoq isumaqartoqarmat tamanna tunngaviusinnaasooq aaqqiinerit ataatsimoorussat naalagaaffimmut tamarmut atuuttut piumasarinissaannut.

Inatsisip tunngaviusup naalagaaffimmut tamarmut atuuttuunera tamatumalu kingu-neranik inatsisitigut tunngaviusutigut inatsiseqariaatsip ataatsimoorussap piumasarine-qarsinnaanera imatut paasineqassanngilaq inatsisit atuuttut suni tamani assigiissasut. Naalagaaffimmi inatsisit ataasiunissaat piumasarineqarsinnaanngilaq.”

Henrik Zahle, a.st., qupperneq 117-imi nangilluni allappoq:

“Kalaallit Nunaat inatsimmut tunngaviusumut ilanngunneqarmat taava oqaluuserineqarsinnaanngorpoq naalagaaffiup ataasiuneranik tunngaveqarneq, Danmarkip naalagaaffiata ilai tamarmik assigiimmik tunngaviusumik inatsiseqalermata. Imaluunniit soorlu Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu kommissionip allassimagaa “inatsimmi tunngaviusumi malittarisassat tunngavissallu aalajangersagaasut tamakkerlutik Kalaallit Nunaannuttaaq atuuttuassapput”... Eqqarsaalli taanna ingerlateqqinneqarpoq tassa naalagaaffiup ataasiunera tunngavissanngortinneqarluni imaqalersitaalluni inatsimmi tunngaviusumi takuneqarsinnaanngitsumik. Naalagaaffiup ataasiunera namminersornerulernerq pillugu inatsisini allassimavoq, tassa namminersornerusut imminnut tunngasut isumagissallugit “naalagaaffiup ataasiunerata [tunngaviisa] ataani.” “Naalagaaffiup ataasiunera” eqqarsaatigineqartoq taanna ataasiunermik inatsisikkut tunngaviusukkut qulakkeerneqartumut killeqaranngilaq (inatsimmi tunngaviusumi § 1), inatsisinik tunngaveqaannartunik ilaqarpoq. Taamaattumik “naalagaaffiup ataasiunera” namminersornerulernerq pillugu inatsisini tunngavigineqartoq kingusinnerusukkut inatsisitigut killilerneqarsinnaavoq ataasiuneeq inatsisikkut tunngaviusukkut § 1-imi qulakkeerneqartoq unioqutinnngikkaluarlugu.” [takuuk imm. 4.1 matuma siuliiniittoq].

Aamma Hnrik Zahle, a.st., qupperneq 379-imi allappoq:

“Inatsit tunngaviusoq malillugu Danmarki naalagaaffiuvoq ataaseq, tak. § 1. Tunngaviulli taassuma kingunerisassarinnigilaa naalagaaffimmi inatsisit assigiinnissaat, imatut paasillugu sumiiffinni assigiinngitsuni aqutsinerit assigiinngissinnaammata. Sumiiffinni aqutsinerit assigiinnginnerannut patsisaasinnaavoq naalagaaffimmi aqutsinerup assigiinngisitenera, aammalu assigiinnginnermut patsisaasinnaalluni inatsisit sumiiffinni aalajangersarneqartarnerat kommunini oqartussanut tunniussinerit kingunerisaannik. Sumiiffinni aqutsinerit pingaaruteqarnerat Savalimmiuni Kalaallit Nunaannilu malunnarnerpaavoq, taakkunani sumiiffimmi oqartussat salliunerat naqissuserneqarluni oqaluuserineqarmat namminersorerullutik oqartussat “inatsisiliornermut” pisinnaatitaasut. Sumiiffimmi oqartussat oqartussaanerat sumiiffinnarmut tunngasussaavoq.”

Danmarkip Naalagaaffiani Inatsit tunngaviusoq oqaasertalerlugu (1999) Frederik Harhoff inatsimmi tunngaviusumi § 1 pillugu ilaatigut imatut allappoq:

“Aalajangersakkami siunertarpiq - oqaasertaliornerani toqqaannartumik takuneqarsinnaanngikkaluartoq - tassaavoq erseqqissarniarlugu Danmarki Kalaallit Nunaata 1952-imi nunasiaajunnaarneratigut *inatsisitigut tunngaviusutigut ataasiulermat* ukuninnga pingasunik naligiissunik immikkoortoqarluni: Danmarki, Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat. Tamatumani siunniunneqanngilaq inatsisitigut ataasiunissaq peqqussutigissallugu, imatut paasillugu inatsitigut aqutsineq Naalagaaffiup immikkoortuini pingasuni tamani pinngitsoorani assigiissasoq, inatsisikkulli tunngaviusukkut aalajangersarne-qaannapoq naalagaaffiup immikkoortui pingasuuni inatsisitigut tunngaviusut naligiissut; ilisimaneqarluarpoq pissutsit assigiit sumiiffinni aqunneqarnerat Naalagaaffiup immikkoortuini assigiinngitsuni annertuumik assigiinngissinnaasarmata...”

Danmarkip Savalimmiullu naalagaaffeqatigiinnerat pillugu inatsisip tunngaviusup 5. juni 1999-imi 150-iliinerani Folketingip nalliuttorsiornermut saqqummersitaani qupperneq 491 ff-imi allaaserisami Jakup Thorsteinsson Sjaldur Rasmussenilu ilaatigut imatut allapput (530 ff):

“Qularineqarsinnaagunangilaq [Savalimmiuni namminersoreruneq pillugu inatsimmi] liste A naleqqussarneqarsinnaasoq suliassanillu saqqummersunik nutaanik ilaartorneqarsinnaalluni. Tamanna 1948-mi inatsimmi assigiilluinnangajattumi ajornarsimangippat ullumikkuttaaq ajornarnaviangilaq. Nalorninarneruvorli namminersoreruneq pillugu inatsit allanngortinneqarsinnaanersoq suliassaqrarfiit piusut tamaasa liste A-mut nuunneqarlutik, immaluunniit Savalimmiuni inatsisit atulissappata namminersorerullutik oqartussat akuerseqqaarsimassasut. Harhoffip nassuiaanera tunngavigigaanni tamanna ajornangilaq, Taamatulli paasinninnerup inatsimmi tunngaviusumi 1953-imeersumi aalajangersakkat Savalimmiut inatsisitigut tunngaviusutigut aqunneqarnerat putuuvissusavaa. Illuatungaaticullu inatsimmi tunngaviusumi § 19-miit (taamaakaluartoq) i-nernilliisoqarsinnaavoq. Statsministerip (inatsisitigut dronninngip) Folketingimit akueri-

neqarluni aalajangerneratigut Savalimmiut Danmarkimiit avissaavissinnaapput. Tassalu inatsisiliorsinnaatitaasunut ajornarnaviannigilaq suugaluartunilluunniit iliuuseqassalluni naalagaafeqatigiinneq isaqqunagu - ilaatigut naalagaafeqatigiinnerup iluani imminut aqunneqarnerit annertoqisut atorlugit.

Kisianni ajornakusuusaaq inatsit tunngaviusoq imatut nassuiassallugu aaqqissugaaneq allangortinneqarsinnaasooq imminut aqunnerat pillugu inatsisip immikkut allangortinneratigut, inatsimmi tunngaviusumi Savalimmiut pillugit ersarissunik aalajangersagaqarpat...

Inerniliineq imassagunarpoq Savalimmiunut aqutseriaaseq nutaaq Savalimmiut danskit naalagaafiannut naligititaalluni ilaaginnarnissaannik kinguneqassappat inatsit tunngaviusoq allangortittariaqassasooq, pisariaqassaarlu aaqqissugaaneq siunnersuutigineqartorpiq nalilersussallugu.”

5. Inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat allat.

5.1. Aallaqqaasiut.

Immikkoortumi matumani inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat arlallit sammineqassapput - immikkoortuni matuma siuliinittuni taaneqartut saniatigut - apeqqutip saqummiunneqartup nalilersorneranut pingaaruteqartut.

5.2. Nunanut allanut illersornissamullu tunngasut.

Inatsimmi tunngaviusumi § 19-imi, imm.1-imi oqaaseqatigiit siulliit malillugit danskit naalakkersuisui nunanut allanut naalakkersuinikkut oqartussaapput (“naalagaaffik sinnerlugu nunanut tamanut tunngasutigut iliuuseqartartuullutik”).

Oqartussaaneq taanna pillugu isumaqatigiissuteqartarnermut isumaqatigiissutillu naammassineqartarnerannut tunngatillugu (1970) ilaatigut imatut allappoq “naalagaaffiup immikkoortuisa arlaannaaalluunniit inuiaat inatsisaasigut nammineerlutik oqartussaataaangillat. Tamanna inatsimmi tunngaviusumi § 1-ip kinguneraa.”

Inatsimmi tunngaviusumi § 19 malillugu iliuuseqartoqassappat Folketingi akuersisimasariaqarpoq. Tassalu Folketingi akuersitinnagu naalakkersuisut qanoq ilioriansinnaanngillat naalagaaffiup pisussaaffii annertusarlugit annikillilerlugilluunniit, imaluunniit imminnut oqartussaaffilersinnaanatik naammassinissaa Folketingip peqataaffiginngippagu, imaluunniit annertunerusumik pingaaruteqarpata, tak. § 19, imm. 1, oqaaseqatigiit aappaat. Folketingi akuersinngippat aamma naalakkersuisut inuiaat akornanni isumaqatigiissutit Folketingip akuersineratigut pilersimasut atorunnaarsinnaanngilaat, tak. § 19, imm. 1, oqaaseqatigiit pingajuat. Naalagaaffiup sakkulorsorluni saassunneqarnera eqqaassanngikkaanni Folketingip akuersinissaa pisariaqarportaaq sakkutooqarnikkut sakkut naalagaaffinnut allanut atorneqartariaqarpata, sukumiinerusumik takuuk § 19, imm. 2..

Inatsisit tunngaviusut allaaserineqarnerini nalinginnaasumik isumaqartoqarpoq inatsimmi tunngaviusumi § 19-imi Folketingip akuersisimanissaa killeqarsinnaasoq, tak. ilaatigut Max Sørensen, a.st., qupperneq 284. Piumasarineqarsinnaanngilarli inatsimmi tunngaviusumi § 19 malillugu Folketingi akuersisinneqarsimassasoq nunanut allanut politikimi iliutsinut ataasiakkaanut tamanut tunngatillugu. Tassalu periutsinik ulluinnarnilu ingerlatsinermi isumaqartoqarpoq Folketingi inatsimmi tunngaviusumi § 19, imm. 1 malillugu sioqutsilluni tamanut tunngasumik isumaqataalluni nalunaarsinnaasoq inuiannut tamanut isumaqatigiissutit alajangersimasut pineqartillugit, tak. Danmarkip Naalagaaffiani Inatsit Tunngaviusoq oqaasertalersugaq (1999), qupperneq 95.

Tamatuma saniatigut naalakkersuisut nunanut allanut politikimut tunngasutigut annerusumik aalajangiitigatik Det Udenrigspolitiske Nævn isumasioqqaartassavaat, tak. § 19, imm. 3.

5.3. Eqqartuussiviit qullersaat.

Inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat arlallit atorpaat oqariaaseq “naalagaaffiup eqqartuussivia qullerpaaq”, ilaatigut takuuk inatsimmi tunngaviusumi § 59 aamma § 78, imm. 4.

Tamatumani naatsorsuutigineqarpoq naalagaaffiup iluani eqqartuussivinnik qullerpaanik allanik taamaaqataanik pilersitsisoqarsinnaanngitsoq, ilaatigut takuuk Max Sørensen, a.st., qupperneq 151.

Inatsisinik atortitsinermut ministeriap eqqartuussiviit, politiit pinerluttunillu isumaginnittoqarfiup Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqarsinnaanera pillugu allakkiaani inatsisinik atortitsinermut tunngasut Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqarsinnaanerat pillugu ilaatigut allaaserineqarpoq:

“Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussat namminersorneruneq pillugu inatsisip atuuttup iluani Kalaallit Nunaanni inatsisinik atortitsinermut aqutsisutut oqartussaaffilerneqarsinnaanngillat, tamatumani ilanngullugu Kalaallit Nunaanni eqqartuussisoqarfiit aaqqissuunneqarnerat. Innatsisiliorsinnaatitaasulli pisinnaatitajuassagunarput Kalaallit Nunaanni namminersornerulernermik aaqqissugaanerup annertusineqarnerani Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussat Kalaallit Nunaanni inaatsisinik atortitsinerup aqunnissaanut oqartussaaffilissallugit malittarisassat kalaallit Inatsisartuinit aalajangikkat atorlugit. Taamatulli oqartussaaffiligaaneq inatsisit tunngaviusut killissarititaasa iluanni, tamatumani ilanngullugu naatsorsuutigineqarluni “naalagaaffimmi eqqartuussisut qullersaqarnissaat” (“Højeste Ret”) atuutissasoq.

5.4. Folketingimut qinersisarneq.

Inatsimmi tunngaviusumi § 31, imm. 2 malillugu qinersisinnaatitaanerup atornissaa pillugu sukumiinerusunik malittarisassaqarpoq. Malittarisassat aalajangersagaapput Folketingimut qinersisarneq pillugu inatsimmi nr. 271-imi 13. maj 1987-imeersumik kingusinnerusukkat allannguuteqartumi.

Kalaallit nunaata sinniisoqarnissaanut malittarisassat inatsimmi immikkut malittarisassiorne-qarsinnaapput, tak. inatsimmi tunngaviusumi § 31, imm. 5. Aamma inatsimmi tunngaviusumi § 32, imm. 5 malillugu inatsisikkut immikkut malittarisassiuuneqarsinnaavoq kalaallit savalimmiormiullu Folketingimi sinniisoqalersarnerat tamatumalu atorunnaarnera.

Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu ilaasortanik qinersinermut tunngatillugu immikkut malittarisassiorneqarsimavoq Kalaallit Nunaanni Folketingimut qinersineq pillugu inatsimmi, tak. inatsisit pillugit nalunaarut nr. 255 28. april 1999-imeersoq Savalimmiunilu Folketingimut inatsisarneq pillugu inatsit nr. 458 30. juni 1993-imeersoq.

5.5. Aningaasaliortarneq.

Inatsimmi tunngaviusumi § 26 malillugu kunnngi inatsit naapertorlugu aningaasaliorsinnaatitaavoq.

Isumaqartoqarpoq aallajangersakkap kingunerissagaa aningaasaliorneq naalagaaffiup iliuserigaa, tak. Karsten Revsbech i Danmarks Riges Grundlov med kommentarer (1999), qupperneq 152.

Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfiup 3.marts 1992-mi allakkiaani Danmarkip Den Europæiske Unionimi isumaqatigiisummut inatsisitigut tunngaviusutigut ilanngunnissaanut tunngasumi eqqartorneqarpoq inatsisit tunngaviusut § 26-iata piareersarlugu suliarineqarnerata takutikkunaraa aalajangersagaq aningaasanik pappiaranik pilersitsinermut tunngassuteqanngitsoq. Taamatut isumaqarneq taaneqarportaaq ilaatigut Jens Hartig Danielsenimit, Aningaasat aggorimasut pappiarallu tunngaviusumik aningaasaqarnikkut qulaajarnerat, Juristen 1998, qupperneq 1 ff.

6. Eqqarsaatit naliliinnerillu.

6.1. Aallaqqaasiut.

Apeqqutaavoq qanoq annertutigisumik ilimagineqarsinnaanersoq kalaallit annerusumik namminersulernissaannut tunngatillugu inatsisitigut tunngaviusutigut inatsit tunngaviusoq malillugu Folketingip naalakkersuisullu (kunnngip) pisinnaatitaaffiunut tunngatillugu pisinnaatitaaffiunut annertusaataasinnaanersoq.

Matuma kinguliini imm. 6.2-mi nalilersorneqarpoq naalagaaffiup ataasiunerata mianerineqarnera kiisalu suliaasaqarfiit sukumiinerusumik nalunaarneqarsimasut pillugit inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat apeqqutip akiniarnerani qanoq annertutigisumik pingaartinneqassanersut.

Tamatuma kingornatigut imm. 6.3-mi nalilersorneqarpoq inatsimmi tunngaviusumi § 3-mi oqaaseqatigiit siullianni aalajangersagaq qanoq annertutigisumik apeqqummut saqqummiunneqartumut qanoq annertutigisumik pingaartinneqassanersoq, taannami malillugu inatsisilorsinnaaneq naalakkersuisut (kunnngip) Folketingillu pigimmassuk.

6.2. Naalagaaffeqatigiinnerup mianerinerraqarnera il.il.

6.2.1. Nalinnginnaasut.

Inatsimmi tunngaviusumi aalajangersagaqanngilaq ersarissumik aalajangiisumik - inatsit tunngaviusoq allannngortinngikkaluarlugu - naalagaaffiup oqartussaasuisa oqartussaaffiat qanoq annertutigisumik naalagaaffiup iluani tunniunneqarsinnaanersoq.

Inatsimmi tunngaviusumi atorneqanngilartaq oqariaaseq naalagaaffiup ataasiunera (imaluunniit naalagaaffeqatigiinneq). Kisianni Kalaallit Nunaata namminersornerulernissaa pillugu kommissio-nip isumaliutissiissutaani 1978-imeeersumi (ta. Imm. 4.1 matuma siuliiniittoq) isumaqartoqarpoq naalagaaffiup ataasiunera isumaqartoq Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut Kalaallit Nunaannut tunngasut kisimik tunniunneqarsinnaasut.

Tamanna marlunnut tunngavoq:

1) Naalagaaffiup ataasiunera mianeralugu kalaallit oqartussaasuinut taamaallaat tunniunneqarsinnaapput suliassaqarfiit nunap sumiissusianut tunngatillugu Kalaallit Nunaannuinaq tunngasut. Tamatuma kinguneraa soorlu kalaallit oqartussaasui pisinnaatitaanngitsut naalagaaffimmi atortussanik malittarisassiussallutik, tamatumani takujuttaaq inatsiliorsinnaatitaanerup tunniunneqarsinnaanera pillugu nalinnginnaasumik apequtit imm. 3.1-imi taaneqartut.

2) Nunap sumiiffiatigut killeqaraluartoq suliassaqarfearpoq naalagaaffimmut tamarmut tunngasutut isigineqarsinnaasunik, tassalu naalagaaffiup ataasiunera mianeralugu kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngitsut, naalagaaffimmi oqartussaasunit aquunneqartariaqarlutik.

1)-ip ataani killiliineq taaneqartoq naalagaaffimmi inatsiseqarneq pillugu allaaserisani nalorninartoqartinneqanngilaq.

Akerlianilli assortuussutigineqarpoq suliassaqarfiit imatut sannaqarnersut 2)-p ataani taaneqartut kingunerissallugu suliassaqarfiit pineqartut kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanatik. Tassalu oqaluuserineqarsimavoq suliassaqarfiit sukumiinerusumik nalunaakkat namminersornerullutik oqartussanut tunniunneqarsinnaanerannut killilersuutit Kalaallit Nunaanni nammi-nersornerulernissaaq pillugu isumaliutissiissummi 1978-imeeersumi nalunaarsorneqarsimasut tamarmik inatsimmi tunngaviusumi takuneqarsinnaanersut, imaluunniit taarsiullugu ilaatigut naalagaaffiup ataasiuneranik oqartarneq politikikkut eqqarsaatersuutaasimanersoq, tamatumunnga tunngatillugu ilaatigut takuuk Henrik Zahle matuma siuliini imm. 4.2-mi.

Matuma kinguliini tikkuarneqarput suliassaqarfiit arlallit Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu naalagaaffiup ataasiuneranut pingaaruteqarsinnaasut kalaallit oqartussaasuinut oqartussaaffimmik tunniussisinnaatitaanerumut tunngatillugu. Allatut oqaatigalugu apequtaavoq suliassaqarfik pineqartoq ilumut naalagaaffimmut tamarmut tunngasuunersoq imaluunniit naalagaaffimmi tamarmi pissutsinut ima atatiginersoq immikkoortinneqarsinnaanani tak. killiliineq (2-p ataani) taaneqartoq.

Tamatumunnga atatillugu tikkuarneqarportaaq kalaallit oqartussaasuinut pisinnaatitaaffimmik tunniussisinnaaneq killilerneqarsimasinnaammat suliassaqarfik pineqartoq pillugu inaatisini tunngaviusuni immikkut malittarisassat kingunerannik.

6.2.2. Naalagaaffiup tunngaviusumik inatsiseqarnera.

Naalagaaffiup ataasiuneranik mianerinnineq inatsimmilu tunngaviusumi naalagaaffiup oqartussaasui qullerpaat pillugit aalajangersakkat Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu kingunerissavaa inatsisit tunngaviusut aqunneqarnerat kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaangitsut.

Soorlu inatsit tunngaviusoq ilaatigut akornutaassaaq apeqqutit kunnigikkormiunut tunngasut kalaallit oqartussaasuinut tunniunnissaannut.

Aamma ilaatigut suliassat suliassaqarfiillu Folketingip sulineranut tunngasut imaluunniit danskit naalakkersuisuisa Kalaallit Nunaannut tunngasunik ingerlatsinerat, tamatumani ilanngullugu soorlu danskit ministeriisa inatsisitigut akisussaanagerat danskit oqartussaasuiniit kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaangillat.

Taamaapportaaq Folketingimut qinersisarnermut tunngatillugu. Tassalu ilimagisariaqarpoq naalagaaffiup ataasiunerata mianerineqarnissaata inatsimmilu tunngaviusumi Folketingimut qinersisarneq pillugu aalajangersakkat kingunerissagaat kalaallit Folketingimut ilaasortat marluk qinerneqartarnerat pillugu malittarisassanik sukumiinerusunik aalajangersaasarnermut oqartussaaneq kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaangitsoq, qinersisinnaatitaaneq qinigaasinnaa-nerlu pillugit malittarisassat.

Inatsimmi tunngaviusumi §§ 45-47-mi sammineqarput naalagaaffiup aningaasaatai, soorunami naalagaaffiup oqartussaaffigisai. Tassalu naalagaaffiup isertitaanut akissaaajaataanullu tunngasut naalagaaffiup pisortaasa oqartussaaffigaat oqartussaanerup ilaa kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanani.

Naalagaaffiup inatsiseqarnerata iluaniittunut assersuutitut taaneqarsinnaavortaaq inatsisit (peqqussutit nalunaarutillu) naalagaaffimmit pilersinneqartut tamanut saqqummiunneqartarnerat, tak. inatsimmi tunngaviusumi § 22, taanna malillugu inatsisit tamakku kunnigimit (naalakkersuisu-nit) tamanut saqqummiunneqartarlutik. Taamaattumik naalagaaffiup inatsisaasa il.il. Kalaallit Nunaanni tamanut nalunaarutigineqartarnerat kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaangilaq. Aamma nalunaarutit inatsisit malitsigisaat susassaqarfinnut suli naalagaaffiup oqartussaasuisa ataaniittunut tunngasut qanoq ilillutik tamanut saqqummiunneqartarnissaat kalaallit oqartussaasu-
nut tunniunneqarsinnaangilaq, tamatumani takuuk Statstidende pillugu inatsit.

Naalagaaffiup ataasiunerata mianerinerineqarnerata Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu kinguneraattaaq naalagaaffiup ilisarnaatai - soorunami naalagaaffimmut tamarmut atuuttut - naalagaaffiup oqartussaasuiniittut naalagaaffiup iluani kalaallit oqartussaasuinut oqartussaaffinngortinneqarsinnaanatik. Naalagaaffiup oqartussaaffiatut isigineqarpoq naalagaaffiup erfalasuata (Dannebrog) atornerqarnera pillugu malittarisassiorneq aqunneqarneralu naalagaaffimmiipput.

Aamma Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu danskit oqaasiinut atornerqarnerannullu tunngasut kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaangillat. Aamma ilaatigut naalagaaffiup ataasiunerata kinguneraa innuttaasut naalagaaffimmi tamarmi danskit oqaasii pisortanut tunngasutigut atorsinnaassagaat. Tamatumunnga tunngatillugu oqaatigineqassaaq Kalaallit Nunaanni namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 9-mi aalajangersagaammat kalaallit

oqaasii pingaarnersaallutik oqaasiusut danskillu oqaasii peqqissaartumik ilinniartitsissutigineqassallutik. Aamma namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 9-mi allassimavoq kalaallit danskillu oqaasii tamarmik pisorta qarfinni atornerqarsinnaasut.

6.2.3. Nunanut allanut politikki.

Imm. 5.2-mi taaneqartutut inatsimmi tunngaviusumi § 1-ip malitsigisaatut isigineqarpoq naalagaaffiup immikkoortui ataasiakkaat inuiaat inatsisaasigut namminerisaminnik oqartussaassuseqanngitsut, tassalu naalagaaffiup immikkoortui tamamik inuiaat inatsisaasigut ataasiusut. Tassalu inatsit tunngaviusoq allannortittariaqassaaq Kalaallit Nunaat naalagaaffiup inatsisaasigut nammineerluni inuiannut tamanut tunngasutigut iliuseqarsinnaalissappat (tassa susassa qarfiit inatsimmi tunngaviusumi § 19-imiittut), tamatumani ilanngullugu danskit naalagaaffiat tamaat ilanngunnagu Kalaallit Nunaannuinnaq pituttuisunik isumaqatigiissuteqassappat.

Taamaattumik apeqqutaaleroq inatsisinit tunngaviusuniit isigalugu Kalaallit Nunaat inuiaat tamat susassa qarfiisa ilaannut naalagaaffik sinnerlugu iliuseqarsinnaannersoq.

Kalaallit oqartussaasui naalagaaffik sinnerlugu iliuseqarunik naalagaaffik tamaat pituttussavaat taamaalilluni nunanut allanut tunngasutigut iliuitsit aallaavittut naalagaaffiup nunanut allanut politikianut nalinginnaasumut attuisussaallutik. Taamaattumik kalaallit pisortaasa isumaqatigiissutaasa malinneqannginnerannut inuiaat tamat inatsisaasigut akisussaanermi naalagaaffimmi oqartussaasut akuliunneqassapput.

Tamanna allaanerulluinnassaaq kalaallit oqartussaasuisa malittarisassiorsinnaallutillu taakkuninnga atortitsisuunerannit, tassami pisinnaatitaaffiit taakkua taamaallaat periarfissimmassuk Kalaallit Nunaannuinnaq atortussanik malittarisassanik il.il. aalajangersaanissaq. Taamaattumik kalaallit oqartussaasuinut kalaallinut tunngasuinnaat tunniunneqarsinnaanerannut tunngaviusoq inuiaat tamat akornanni pissutsinut tunngasut eqqarsaatigalugit (tamakkiisumik) naammassineqanngisaannassaaq.

Taamaattumik Inatsisunik atortitsinermut ministeria qarfiup isumaa malillugu Inatsit tunngaviusoq akornusiisussaavoq inuiaat tamat akornanni pissutsinut inatsimmi tunngaviusumi § 19, imm. 1-imiittunut pisinnaatitaaffiup kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqavinnissaanut. Tamatuma kinguneranik ilimagisariaqarportaaq nunanut allanut politikkimut tunngasutigut malittarisassionermut oqartussaaneq kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaassanngitsoq - tassa ilaatigut nunanut allanut tunngasutigut suliffiit malittarisassiuunnissaat.

Tamannali imatut paasineqassanngilaq aaqqissuussisoqarsinnaanngitsoq kalaallit naalakkersuisui pininnaatillugit nunanut allanut politikkimut tunngasut ilaanni naalagaaffik sinnerlugu iliuseqarsinnaanissamut. Tamatumunnga tunngatillugu innersuussutigineqarsinnaavoq danskit naalakkersuisuisa Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu oqaatigisimammassuk naalakkersuisut piareersimasut aaqqissuussinissaq oqallisigissallugu, taanna malillugu kalaallit savalimmiormiullu naalakkersuisui inuiannut tamanut tunngasutigut naalagaaffik sinnerlugu iliuseqarsinnaassallutik Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu tunngasuinnaat pillugit isumaqatigiissuteqarnissaq siunertaralugu. Kalaallit naalakkersuisuisa nunat tamat inatsisaasigut isumaqatigiissuteqarsinnaanerit pillugu inatsisissamut siunnersuut oktober 2004-mi kalaallit oqartussaasuinut tusarniaassutigalugu nassiunneqarsimavoq.

6.2.4. Illersornissamat isumannaatsuunissamullu politikki.

Naalagaaffiup inatsisai pillugit allaaserineqartartuni - Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu isumaliutissiissutip 1978-imeersup pissuseqataanik - erseqqissarneqarpoq illersornissamat isumannaatsuunissamullu politikkimut tunngasut namminersornerusunut tunniunneqarsinnaangitsut, tak. Frederik Harhoff matuma siuliini imm. 4.2-mi.

Ilimagisariaqarpoq taamatut isumaqarnermut tunngaviusoq susassaarfiiit taakkua qanoq ittuunertik malillugu pinngitsooratik naalagaaffimmut tamarmut tunngasutut pissuseqarmata, tassa ilaatigut naalagaaffik ataatsimik ataatsimoortumik sakkutooqartariaqartoq ataatsimoorussamik aqunneqartumik.

Tamatuma saniatigut inatsimmi tunngaviusumi § 19-imi tunngavigineqarpoq sakkutooqarnermut aningaasat nunanut allanut atorneqarnissaat pillugu kunngi (naalakkersuisut) aalajangiisussaasut (Folketingimit akuerineqarlutik).

Tamanna tunngavigalugu Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu isumaqarnarpoq naalagaaffiup ataasiunerata mianerineqarnissaa inatsimmi tunngaviusumi § 19 akornusiisuusut illersornissamat isummaatsuunissamullu politikkimut tunngasut pisinnaatitaaffittut kalaallit oqartussaasuinut tunniunniissaannut.

6.2.5. Højesteret.

Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu inatsit tunngaviusoq akornusiinngilaq Kalaallit Nunaanni inatsinik atortitsinerup aqunnissaata kalaallit oqartussaasuinut tunniunniissaannut, tamatumani ilanngullugu Kalaallit Nunaanni namminerisanik eqqartuusiviliornissaq, tamatumani takuuk imm. 5.3.

Inatsisinilli atortitsinerup aqunneqarnera inatsisip tunngaviusup iluani ingerlanneqassaaq. Soorlu tamatumani pineqarput pinerluttunik eqqartuussisarnermi eqqartuusseqataasartut ilinniarsimangitsut peqataasarnerat, tak. inatsimmi tunngaviusumi § 65, imm. 2, aamma eqqartuussiviit arlaannaannulluunniit pituttorsimanginnissaannik inatsimmi tunngaviusumi piumasaasut.

Imm. 5.3-mi oqaatigineqartutut aamma inatsimmi tunngaviusumi tunngavigineqarpoq naalagaaffik ataatsimik ataatsimoorussamik qullerpaasumik eqqartuussiveqassasoq - Højesteret. Oqartoqarsinnaavoq tunngavissaq taamaaqataa naalagaaffiup ataasiunerata mianerineqarnissaata kinngunerigaa.

Siullertut tamatumaa kinguneraa kalaallit inatsisunik atortitseriaasiat imatut aqqiissuunneqassammat suliat ilai Højesterettimut ingerlateqqinneqarsinnaallutik.

Aappaatut ataatsimik qullerpaamik eqqartuussiveqarnissamik tunngaveqarnerup Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu kingunerissavaa Højesterettip aqqiissugaaneranut il.il. tunngasut kalaallit oqartussaasuinut pisinnaatitaaffittut tunniunneqarsinnaangillat, tamatumani ilanngullugit kalaallit suliaasaataa Højesterettimi ingerlanneqartut suliareriaasiornissaat, imaluunniit suliat suut Højesterettimut ingerlateqqinnissai pillugit malittarisassiorneq. Pingajuattut kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaangillat apeqqutit arlallit Højesterettip eqqartuussisutut sulineranut tunngasut. Aamma kalaallit oqartussaasuinut aalajangigassanngortinneqarsinnaangilaq suliaq Højesterettip eqqartuussutikkut naammasserigaa tigoqqinneqassasoq.

6.2.6. Naalagaaffimmut innuttaassuseqarneq.

Danskit naalagaaffianut innuttaassuseqarneq inatsisitigut naalagaaffimi tamarmi atuuttunik kinguneqartarpoq (soorlu Folketingimut qinersisinnaaneq, tak. inatsimmi tunngaviusumi § 29).

Aamma inatsimmi tunngaviusumi § 44-mi oqartussaaneq pillugu immikkut aalajangersakkami allassimavoq nunani allamiut danskisut innuttaassuseqalersinneqartarnerat (naturalisation) inatsisikkut pisassasoq.

Tamanna tunngavigalugu Inatsisunik atortitsinermit ministeriaqarfiup isumaa malillugu kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaangillat apeqqutit danskisut innuttaassuseqalernissamut annaanissaanulluunniit tunngasut.

6.2.7. Aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikki.

Aningaasat nalilerneqartarnerat pillugu politikki pineqarpoq aningaasat nalingannik toqqaaneq aningaasallu nalinginut allanut sanilliullugu naleqarnissaanik anguniagaq, soorlu aningaasat nalinginut allanut pitussimanikkut imaluunniit allatut atanikkut, aningaasat nalinginut allanut tunngatillugu tasisuasulerlugulusooq inissinnikkut imaluunniit aningaasat nalingat pillugu politikkeqariaatsinut allanut taamatut inissinnikkut. Aningaasat pillugit politikki pineqarput aningaa-sanut tunngasut suliassarlu pingarneq tassaavoq aningaasat pisissutaasinnaanerata aalajangiuisimaneqarnissaa, tamatumunnga tunngatillugu takuuk nationalbanki pillugu inatsimmi § 1, taanna malillugu inatsit taanna maleruagassallu inatsit naapertorlugu pilersitaasut naapertorlugit Natio-nalbankip isumagisassaralugit isumagisassaralugu Danmarkimi aningaasaqarneq patajaatsuussasoq kiisalu aningaasat nioqputigineqarnerat taarsigassarsisisarnerlu oqilisarlugillu aqussallugit.

Inatsisunik atortitsinermit ministeriaqarfiup isumaa malillugu ilimagineqarsinnaangilaq inatsimmi tunngaviusumi § 26-mi kunngip aningaasaliorsinnaatitaanera immi akornutaanavianngitsoq aningaasat nalilersorneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkip kalaallit oqartussaasuinut nuunneqarsinnaanerannut.

Taava apeqqutaalerpoq naalagaaffiup ataasiunerata (naalagaaffeqatigiinnerup) mianerineqarnera patsisigalugu ajornassanersoq aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkip kalaallit oqartussaasuinut tunniunnissaa.

Tamatumunnga tunngatillugu aallaqqaatit oqaatigineqassaaq inatsit tunngaviusoq aporfiunaviannгимmat aaqqissuussigaanni naalagaaffiup immikkoortuini ataasiakkaani aningaasat nalilerneqartarnerannut aningaasanullu politikki assigiinnigitsunik malittarisassaqaalersillugu - tamatumani ilaatigut imaalillugu aningaasat nalingi assigiinnigitsut atuutissasut. Oqaatigineqassaartaq Inatsisunik atortitsinermit ministeriaqarfiup ilimagisariaqarsorinnigimmagu aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkip kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarnera naalagaaffeqatigiinnerup ataatsimut aningaasaqarneranut annertuumik kinguneqassasoq.

Inatsisinilli atortitsinermit ministeriaqarfiup isumaa malillugu tamanna pingarnerpaajusinnaangilaq aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkip kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanerannut tunngatillugu.

Tassalu apeqqutip nalilersornerani pingaartittariaqarpoq aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkimut ilaammata inuiaqatigiinni aningaasanik ingerlatsinermi tunngaviulluinnartut, tamatumani ilaatigut ilanngullugu aningaasat qanoq naleqarnissaannik apeqqut, aamma aningaasat nalینگanni pineqartumi neqeroorutit qanoq amerlatigissanersut.

Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu tamanna orniginaataavoq naalagaaffeqatigiinnerup iluani aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkip naalagaaffiup oqartussaasuiniit sumiiffinni allani - soorlu Kalaallit Nunaanni - pisortanut nuunneqannginnissaanut.

Tamatumunnga naapertuuttumik aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikki Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu isumaliutissiissummi taaneqarsimapput suliaasaqarfittut kalaallinut namminersornerusunut tunniunneqarsinnaanngitsutut, tamatumani takkuttaaq Statsministeriap 1989-imi kaajallaasitaani (maanna atorunnaaartumi) imm. 6 (matuma siuliini imm. 4.1-imi issuarneqartoq), tassani “Naalagaaffiup aningaasai, Nationalbanken, pappiaqqanik aggorsimasunillu aningaasaliortarneq...anigaasallu nalilerneqartarnerat” taaneqarsimallutik naalagaaffiup ataasiunerata kinguneranik Kalaallit Nunaanni namminersornerusunut tunniunneqarsinnaanngitsutut.

Frederik Harhoff taamatuttaaq isumaqarunarpoq, tak. matuma siuliini imm. 4.2. Allaaserisaqartup akerhilerpaa inatsit tunngaviusoq akornutaassasoq susassaqaarfiit namminersornerulernissaq pillugu isumaliutissiissummi naalagaaffiup susassaqaarfiinik taaneqartut namminersornerusunut tuniunneqarnissaannut, kisianni allaaserisaqartoq Statsministeriap 1989-imi kaajallaasitaani imm. 5 innersuussutigalugu isumaqatigigunarpaa aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikki naalagaaffiup oqartussaaffigissagaa. Tamatumunnga tunngatillugu Frederik Harhoffip ilassutigaa pineqarmat susassaqaarfik naalagaaffeqatigiissunik immikkut naalagaaffeqatigiit oqartussaasuinut tunniunneqarajuttartoq.

Taaneqartut tunngavigalugit Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqaarfik isumaqarpoq aningaasat nalilerneqartarnerannut aningaasanullu politikki naalagaaffiup ataasiunerata kinguneranik kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngitsoq.

6.3. Malittarisassiornermut oqartussaannermut immikkut tunngasut.

Matuma siuliini tikkuartorneqarpoq naalagaaffiup ataasiunerata mianerineqarnerata inatsimmilu tunngaviusumi aalajangersakkat arlallit kingunerigaat susassaqaarfiit ilai sukumiinerusumik taagorneqartut Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngitsut.

Imm. 3-mi taaneqartutut isumaqartoqavippoq inatsisiliorsinnaatitaasut oqartussaaffitsik allamut tunniussinnaagaat. Kisianni inatsimmi tunngaviusumi § 3-mi oqaaseqatigiinni siullerni aalajangersagaq aqutsinerup killeqanngitsumik tunniunneqarsinnaaneranut akornusiisorineqarpoq. Tamatuma saniatigut aalajangersakkap kinguneraa inatsisiliorsinnaatitaaneq allanut tunniunneqarsinnaanngitsoq suliaqaarfik killilerneqaaqissaarsimasoq qulaajarluagarlu pineqartillugit.

Tamatuma peqatigisaanik kalaallit (savalimmiormiullu) namminersorneruneg pillugu inatsisaanni isumaqartoqarpoq inatsimmi tunngaviusumi § 3, oqaaseqatigiit siulliit akornutaassanngitsut kalaallit (aamma savalimmiormiut) oqartussaasuisa malittarisassiorsinnaalernissaannut killissat arlallit

annertuut iluanni. Tamatumunnga naapertuuttumik inaatsiliorsinnaatitaanerup allanut tunniunnissaanut naalagaaffiup inatsisaanut tungatillugu allaaserineqartartut siunertarinerugunar-paat naalagaaffimmi aqutsiviit malittarisassiorsinnaanissaat.

Tamatuma allaassutigaa naalagaaffiup aqutsisoqarfiinut tunniussisoqarnerata kingunerissammagu malittarisassiornissamat pisinnaatitaaneq kalaallit pisortaanuinnaq tunniunneqassamat, kalaallit oqartussaasui malittarisassiorsinnaalissammata naalagaaffiup ilaata iluani killeqaraluamik sunniuteqartussamik - tassa Kalaallit Nunaannut. Tamatuma orniginaqutigaa ilimagineqarmat naalagaaffiup aqutsisuinut tunniunneqartut imaaliinnaq tunniunneqarsinnaanngimmata pisinnaati-aaftiit kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqanngippata.

Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaat oqaatsitigut, nunarsuup suatungaaniinnermigut kulturikkullu naalagaaffimmi immikkut inissisimammatt. Taamaattumik Kalaallit Nunaanni pissutsit immikkut ittut ikorfartuutaasinnaapput Kalaallit Nunaanni malittarisassiornermut oqartussaanerup kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarnissaannut.

Tamatuma illuatungaaniippoq inatsisit tunngaviusut § 28-iat malillugu marlunnik Folketingimut Kalaallit Nunaanniit ilaasortaqartussaammatt Kalaallit Nunaanni qinigaasunik. Tamatumani tunngaviusinnaavoq Kalaallit tungannut tunngatillugu naalagaaffiup iluani susassaqaarfiit arlallit naalagaaffimmi oqartussanit isumagineqassammata, Folketingi ilanngullugu. Tunngavissarli tamanna - ersarissumik ilusiligaanngikkarluarluni - naammassineqarsimasutut isigineqarpoq tunngavigalugit inatsisinut tunngaviusunut tunngatillugu pisinnaatitaaffinnik killilersuisinnaane-rit - naalagaaffiup inatsisitigut tunngaviusutigut ingerlatassaanik imm. 6.2-mi taaneqartunik killilisinnaanera naalagaaffiup kisimi ingerlatassaanik, tamatumani Folketingi ilanngullugu kalaallit oqartussaasuinut tunniussinissamat tunngatillugu.

Tamanna tunngavigalugu Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfik isumaqarpoq inatsimmi tunngaviusumi § 3, oqaaseqatigiit suilliit imminni killiliisuunngitsut malittarisassiorsinnaanerup kalaallit oqartussaasuinut tunniunnissaanut.

Tamatuma kinguneranik Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu ajornassanngilaq Kalaallit Nunaanni inatsiliornermut allaffitsigullu aqutsinermut oqartussaaneq kalaallit oqartussaasuinut tunniutissallugu eqqaassanngikkaanni susassaqaarfiit naalagaaffiup ataasiune-rata miarinerineqarnissaanut imaluunniit inatsimmi tunngaviusumi susassaqaarfiit ataasiakkaat pillugit immikkut aalajangersakkat.

7. Eqikkaaneq.

Eqikkaagaanni Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfik isumaqarpoq inatsit tunngaviusooq malillugu Kalaallit Nunaanni inatsiliornermut allaffitsigullu aqutsineq kalaallit oqartussaasu-
nut tunniunneqarsinnaasoq eqqaassanngikkanni suliaasaqaarfiit pisinnaatitaaffiliinissamat tunngatillugu tunniunneqarnissaannut naalagaaffiup ataasiuneranut inatsimmilu tunngaviusumi susassaqaarfiit ataasiakkaat pillugit immikkut aalajangersakkat kingunerisaat.

Killiliinerit makkununnga tunngapput; Naalagaaffiup inatsisai, nunanut allanut politikki, illersornissamat isumannaatsuunissamullu politikki, Højesteret, danskisut innutangortitaalersin-
naaneq kiisalu aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikki.

Bilag 3. Nalilinnik pigisat suliassaqarfinnut tunngasut nalunaarsuutaat

Piginnittoq	Pigisap suuussusia	Najugaqarfia	Nalinga kr.
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik/isertitsivik	Fr. Lyngesvej 9, 3950 Aasiaat	1.025.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Isertitsivik	Ålborgvej, 3980 Ittoqqortoormiit	25.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	Qupaloraarsuk 44, 3952 Ilulissat	1.230.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Isertitsivik	3955 Kangaatsiaq	5.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	Blok G, 3910 Kangerlussuaq	450.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	Narsannguaq, 3912 Maniitsoq	1.420.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	Roskildip Aqqutaa, 3922 Nanortalik	375.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Isertitsivik	Alluitsup Paa, 3922 Nanortalik	5.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	Niels Bohrsvej Plads, 3921 Narsaq	675.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	3923 Narsarsuaq	25.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politiinngorniat atuarfiat	Quassunnguaq 1, 3900 Nuuk	1.575.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	P.H. Lundsteensvej 1, 3900 Nuuk	25.000.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Isertitsivik	Qaqqamut, 3940 Paamiut	50.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	Anders Petersenip Aqq. 3940 Paamiut	150.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	3971 Qaanaaq	10.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	Torvevej, 3920 Qaqortoq	1.050.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Isertitsivik	Nuunnguup Saqqaa 9, 3951 Qasigiannuguit	37.500
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	Poul Hansensvej 23, 3951 Qasigiannuguit	175.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik/ Isertitsivik	Piitarsuup Aqq. 3953 Qeqertarsuaq	37.500
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	Berthelsenip Aqq. 2, 3911 Sisimiut	3.200.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Isertitsivik	Kulusuk	10.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Isertitsivik	Kuummiut	100.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	Mikip Aqqulaa, 3913 Tasiilaq	700.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	Nuertup Ortup Aqq. 3962 Upernavik	100.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Isertitsivik	Edvard Kruse-P.	50.000

Slots- og Ejendomsstyrelsen	Politeeqarfik	Aqq. 3961 Uummannaq Kunuutip Aqq. 3961	175.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Kal.Nun. Eqqartuussivik	Uummannaq Jens Kreutzmannip Aqq. 1, Nuuk	14.500.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Kal.Nun. Eqqartuussivik	Kaaleeqqap Aqqutaa 8, Sisimiut	1.400.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Kal.Nun. Eqqartuussivik	Narsanguaq 6, Maniitsoq	650.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Kal.Nun. Eqqartuussivik	Lundip Aqqutaa, Nanortalik	360.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Kal.Nun. Eqqartuussivik	Aasivinnigivit 12, Paamiut	300.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Kal.Nun. Eqqartuussivik	Sanatorievej, Qaqortoq	750.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Kal.Nun. Eqqartuussivik	Niels Egedesvej 4,	800.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Kal.Nun. Eqqartuussivik	3950 Aasiaat Aqqutaa 4, Ilulissat	1.200.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Kal.Nun. Eqqartuussivik	Jaappip Aqqutaa 1, Qeqertarsuaq	100.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Kal.Nun. Eqqartuussivik	Sisorarfinnguaq, Uummannaq	250.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Kal.Nun. Eqqartuussivik	Umiarsualiviup Aqqutaa, Upernavik	75.000
Kriminalforsorgen	Parnaarussivik	Anstalten i Nuuk	15.000.000
Kriminalforsorgen	Parnaarussivik	Anstalten i Aasiaat	4.000.000
Kriminalforsorgen	Parnaarussivik	Anstalten i Qaqortoq	4.000.000
Kriminalforsorgen	Parnaarussivik	Anstalten i Ilulissat	5.000.000
Kriminalforsorgen	Parnaarussivik	UP i Sisimiut	3.000.000
Søfartsstyrelsen	Allaffik, aqutsisoqarfik	Aqqusinersuaq 24, Nuuk	1.100.000
Farvandsvæsnet	Naaralaartitsiviit 63	Fordelt over Grønland	8.600.000
Farvandsvæsnet	23 racon (naaralaartitsi- viit elektronisk)	Fordelt over Grønland	0
DMI	Hangar	Narsarsuaq	2.000.000
DMI	Observatorium	Narsarsuaq	500.000
DMI	Sikunik alapern. atortut	Narsarsuaq	100.000
DMI	Silasionermermi atortut	Fordelt over Grønland	4.000.000
DMI	Attaveqaatit tunngass.	Kangerlussuaq	100.000
Naviair	Illut ATS-nik atortullit	Kangerlussuaq, Kulusuk, Ikerasassuaq	4.450.000

Bilag 4. Pigisat nalillit, suliassaqarfinnut toqqaannartumik atanngitsut nalunaarsuutaat

Piginnittoq	Suussusia	Najugaa	Nalinga kr.
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Niels Egedesvej 35, 3950 Aasiaat	469.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Fr. Lyngesvej 9, 3950 Aasiaat	1.025.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Imersuarmut 2, 3950 Aasiaat	635.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Qupaloraarsuk 44, 3952 Ilulissat	1.230.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Blok G, 3910 Kangerlussuaq	450.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Pavia Petersensvej, 3912 Maniitsoq	480.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Roskildip Aqqutaa, 3922 Nanortalik	375.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Carl Egedesvej, 3921 Narsaq	400.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Ujuaannaap Aqqutaa, 3921 Narsaq	840.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Noorlernut 21, 3900 Nuuk	3.100.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Quassunnguaq 18, 3900 Nuuk	1.700.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Quassunnguaq 25, 3900 Nuuk	1.750.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Qaqqamut, 3940 Paamiut	50.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Peter Høeghsvej, 3920 Qaqortoq	700.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Peter Høeghsvej, 3920 Qaqortoq	900.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Nuunnguup Saqqaa 9, 3951 Qasigiannugit	37.500
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Skivevej 15 A-B, 3951 Qasigiannugit	50.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Piitarsuup Aqq. 3953 Qeqertarsuaq	37.500
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Aqqusinersuaq 28, 3911 Sisimiut	1.050.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Zionip Aqq. 1, 3911 Sisimiut	900.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Naasuliartarpim mut, 3913 Tasiilaq	200.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Aqqusinertaaq, 3962 Upernavik	75.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Edvard Krusep. Aqq. 3961	50.000

Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Uummannaq Kunuutip Aqq. 3961	75.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Uummannaq Saqqarliit 20, 3900 Nuuk	1.875.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Nigerleg 26, 3900 Nuuk	1.900.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Noorlernut 26, 3900 Nuuk	1.850.000
Slots- og Ejendomsstyrelsen	Atorfimmi illu	Egalugalinguit 60 A-D, Nuussuaq	3.800.000
Pinerlutt.Isumaginnittoqarfik	Atorfimmi illu	Inspektørbakken 34, 3900 Nuuk.	1.470.000
Naalagaaffiup sinniisuutitaa	Allaffeqarfik	Indaleeqqap Aqq. 3, 3900 Nuuk.	14.688.000
Naalagaaffiup sinniisuutitaa	Atorfimmi illu	Noorlernut 9, 3900 Nuuk	1.728.000
Naalagaaffiup sinniisuutitaa	Atorfimmi illu	Quassunnguaq 8, Nuuk	734.000
Naalagaaffiup sinniisuutitaa	Atorfimmi illu	Fjeldvej 1, Nuuk	389.000
Søfartsstyrelsen	Atorfimmi illu	Aqqusinersuaq 24, Nuuk	1.500.000
Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik	Atorfimmi illu	Quassunnguaq 10, Nuuk.	1.675.000
Miljøministeriet	Atorfimmi illu	Limanaq 47, Nuuk	1.680.000
DMI	Atorfimmi illu	Narsarsuaq	500.000
DMI	Magnetisk observatorium	Qeqertarsuaq	100.000
DMI	Ilisimatusarnermut tunngasut atortut	Kal.Nun. tamarmi	100.000

**KALAALLIT NUNAANNI
NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT
SULIASSAQARFINNIK TIGUSISARNISSAANNUT
ATATILLUGUSULISUT PILLUGIT INATSISSISATUT
SIUNNERSUUMMUT MISSINGIUSIAQ**

Siunnersuut

uunnga

Kalaallit Nunaata Namminersortup suliassaqarfinnik tiguseranaut atatillugu sulisoqarnermut tunngasutigut apeqquutit aalajangersimasut pillugit inatsit

§ 1. Inatsit atortuutinneqassaaq Kalaallit Nunaata Namminersortup suliassaqarfinnik Kalaallit Nunaat Namminersortoq pillugu inatsit malillugu tiguseranaut atatillugu.

§ 2. Kalaallit Nunaata Namminersortup tigussavai sulisorisat tjenestemanditut atorfiluunngitsut, Kalaallit Nunaata Namminersortup suliassaqarfimmik tiguseranata nalaani qallunaat Kalaallit Nunaanni pisorta qarfiatigut suliassaqarfimmi pineqartumi sulisuusut.

Imm. 2. Kalaallit Nunaata Namminersortup qularnaassavaa, pisussaaffiit piginnaatitaaffiillu sullivimmik nuussinermi akissarsisartut inatsisitigut sumut atassuteqarnissaat pillugu inatsimmut (sullivimmik nuussineq pillugu inatsit) naapertuuttut imm. 1-imi taaneqartutut nuussinermut atatillugu taamatulli atortuutinneqarnissaat.

Imm. 3. Ministerip susassaqartup Kalaallit Nunaat Namminersortoq isumaqatiginiareerlugu aalajangersinnaavaa, imm. 1-ip aamma 2-p atorfinni erseqqinnerusunik taasani atorfeqartitanut atortinneqannginnissaat.

§ 3. Inatsit atuutilissaaq ulloq 21. juni 2009.

§ 4. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 574, 5. august 1991-imeersoq, inatsimmi nr. 365, 2. juni 1999-imeersumi, inatsimmi nr. 1264, 20. december 2000-imeersumi § 4-kkut aamma inatsimmi nr. 1426, 22. december 2004-meersumi § 1-ikkut allannguuteqarneratut, makku allannguutigittinneqassapput:

1. § 13 a-mi imm. 5-ip kingornanut immikkoortutut nutaatut ikkunneqassapput:

”Imm. 6. Ministerip susassaqartup Kalaallit Nunaat Namminersortoq isumaqatiginiareerlugu aalajangersinnaavaa, imm. 2-5-ip atorfinni erseqqinnerusunik taagorneqartuni atorfeqartitanut atortinneqannginnissaat.”

Imm. 6 matuma kingorna imm. 7-ingussaaq.

2. § 41-mi imm.2-p kingornanut immikkoortutut nutaatut ikkunneqassapput:

”Imm. 3. Kalaallit Nunaani pisortat oqartussaataatitaaq susassaqartoq aningaasanut ministerip erseqqinnerusumik aalajangiinera malillugu isumaqatigiissusiorsinnaavoq, tjenestemandinut § 13 a, imm. 2, naapertorlugu kalaallit pisorta qarfiini sulinerminnik ingerlatsiinnartussaagaluarlutik taamaattoq atorfinitsitaanermi atugassarititaasutigut qallunaat pisortatut oqartussaataannut susassaqartumut attuumassuteqarmermik ingerlatsiinnartussanut atorfinitsitaanikkut atugassarisanut tunngatitanik.”

Imm. 3 matuma kingorna imm. 4-nngussaaq.

3. § 41, *imm. 3-mi*, imm. 4-nngortussami, ”imm. 1 aamma 2” allanngortinneqassapput ukununnga: ”imm. 1-3”.

Inatsisitut siunnersuummut oqaaseqaatit

Nalinginnaasumik oqaaseqaatit

1. Aallaqqaasiut

Inatsisitut siunnersuummi siunertaavoq Kalaallit Nunaata Namminersortup Kalaallit Nunaat Namminersortoq pillugu inatsit malillugu suliassaqarfinnik tigusineranut atasumik sulisorisat tungaasigut apequtit ilaannik aalajangersimasunik iluarsartuussiviginninnissaq.

Suliassaqarfinnik, Kalaallit Nunaat Namminersortoq pillugu inatsimmut siunnersuut matumunnga peqatigitillugu saqqummiussaq tunngavigalugu namminersortunut nuunneqartussanik, aqutsineq ullumikkut isumagineqarpoq qallunaat pisortaqarfiini sulisorisanit. Kalaallit suliassaqarfimmik tigusinerannut atatillugu apeqqutaalissaaq sulisorisat, manna tikillugu suliassaqarfimmi pineqartumi suliassanik isumaginnissimasut, atorfinitsitaanikkut atugassarisaat, tamatumani aamma sulisorisat pineqartut namminersortuni atorfinitsitaanermut nuussanersut.

Apequtit tamakku saqqummersinnaapput s.ass. kalaallit suliassaqarfimmik tigusineranni Kalaallit Nunaanni pisortaqarfinnik nutaanik pilersitsisoqassatillugu, qallunaallu pisortaqarfiinik, maannamut suliassaqarfimmut pineqartumut akisussaaffiginnituusunik, atorunnaarsitsisoqassatillugu. Taamatut pisoqarsinnaaneranut assersuutit taaneqarsinnaavoq kalaallit siunissami politiinik tigusinissaat.

Sulisorisat tungaasigut apequtinik iluarsartuussiviginninnissatut siunnersuutaasup kingunerissavaa Kalaallit Nunaata Namminersortup isumaqatigiissutit tunngavigalugit atorfeqartitanik allanillu tjenestemandit atorfeqartitaanngitsunik, namminersortut suliassaqarfimmik tigusinerisa nalaani Kalaallit Nunaanni qallunaat pisortaqarfiatigut suliassaqarfiup pineqartup iluani sulisuusunik, tigusinissaa. Namminersortut qularnaassavaat pisussaaffiit pininnaatitaaffiillu, sullivinnik nuussineq pillugu inatsisip nassatarisassaasa, nuussinermut atatillugu taamatulli atortuutinneqarissaat.

Tjenestemandinut, naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsit naapertorlugu atorfinitsitaasunut, inatsisit 1975-imi atortinneqalersimasut atortuutinneqassapput. Tamatuma nassatarissavaa tjenestemandit taakkua piffissamit nuuffiusumiit neqeroorfigineqarissaat Kalaallit Nunaanni pisortaqarfinni tjenestemandit atorfinitsitaanermut nuunnissamik, akissarsiatigut, atorfinitsitaanikkut soraarnerussutisiasatigullu naalagaaffimmi atorfinitsitaanermi atugassarititaasut assingi naapertorlugit atugassaqartitaallutik. Tjenestemandit, 1976-imi jannuaarip aallaqqaataani tamatumaluunniit kingornagut atorfinitsitaasimasut imaluunniit atorfimmil allami atorfeqartussatut toqqagaasimasut (ivertitaasimasut), pisussaaffigissavaat kalaallit pisortaqarfianni susassaqartumi tjenestemandit atorfinitsitaanermut nuunnissaq. Tjenestemandip 1976-imi jannuaarip aallaqqaataa sioqqullugu atorfinitsitaasimasup toqqagaasimasulluunniit kalaallit pisortaqarfianni susassaqartumi atorfinitsitatut nuunnissaq kissaatigissanngikkuniuk kalaallit pisortaqarfianni susassaqartumi sulinini ingerlatiinnarsinnaavaa naalagaaffimmi atorfinitsitaanikkut atugassarisani attatiinnarlugit.

Namminersorneq pillugu inatsit aalajangersagartaqanngilaq Kalaallit Nunaanni pisortaqarfiit akornanni, s. ass. Kalaallit Nunaanni Namminersortut aamma Kalaallit Nunaanni kommunit akornanni, suliassanik agguataarinissaq pillugu.

Namminersortut suliassaqarfinnik tigusinissaannut atasumik pissutsit sulisorisanut tunngassutillit Kalaallit-Qallunaat Namminersorneq Pillugu Isumalioqatigiissitaata isumaliutissiissutaani kapitali 11-mi sammineqarput.

Aamma Kalaallit Nunaat Namminersortoq pillugu inatsisitut siunnersuummut oqaaseqaatit innersuukkumaneqarput.

Inatsisitut siunnersuut namminersornerusut pillugit inatsimmi § 12-imut naapertuuttumik Kalaallit Nunaanni pisortaqaarfinnut oqaaseqaateqarfigisassatut saqqummiunneqarsimavoq.

2. Isumaqatigiissutit naapertorlugit atorfeqartitat il. il.

Isumaqatigiissutit naapertorlugit atorfeqartitanut aamma tjenestemanditut atorfeqartitaanngitsunut allanut, Kalaallit Nunaata Namminersortup suliassaqarfimmik tigusinerata nalaani qallunaat Kalaallit Nunaanni pisortaqaarfiatigut suliassaqarfimmi pineqartumi sulisuusunut, atugassarititat iluarsartuussivigineqarnissaat siunnersuutigineqarpoq, taamaasilluni sulisorisat taakku Kalaallit Nunaannut Namminersortumut nuunneqarsinnaanngorlugit.

Sullivinnik nuussinerni akissarsisartut inatsisitigut sumut atassuteqarnerat pillugu inatsit (sullivinnik nuussineq pillugu inatsit), tak. inatsimmik nalunaarut nr. 710, 20. august 2002-imeersoq, inatsimmi § 8 naapertorlugu Kalaallit Nunaannut atuutinngilaq. Sullivinnik nuussineq pillugu inatsit taanna aamma atortinneqartussaannngilaq allaffissornikkut sulianik pisortatigoortumik aqutsisoqarfiit akornanni nuussinisanut, tak. inatsimmi § 1, imm. 2. Tamatuma ilaatigut nassatarissavaa, inatsisip atortuutinneqannginnissaa atorfeqartitanut pisortaqaarfiit suliassaataannik suliaqartuusunut.

Sulisorisalli tjenestemandiunngitsut tamaasa pillugit inatsisitigut assigiinnik tunngavissiinissaq siunertaralugu siunnersuutaavoq Kalaallit Nunaata Namminersortup inatsisitigut qularnaassagaa pisussaaffiit pisinnaatitaaffiillu sullivimmik nuussineq pillugu inatsimmut naapertuuttut nuussinermut atasumik taamatulli atortuutinneqarnissaat.

Inatsisit taama ittut ilaatigut kingunerissavaat sulisorisat, nuussinerup nalaani ataatsimoortut allallu pillugit isumaqatigiissutit, akissarsiatigut sulinermilu atugassaatitat pillugit aalajangersakkat, pisortatigoortumik oqartussaaitanit aalajangersarneqartut akuersissutigineqartulluunniit, aamma akissarsiatigut sulinermilu atugassaatitat pillugit ataasiakkaanut isumaqatigiissutit, naapertorlugit sulifimminniiginnartussat pillugit Kalaallit Nunaata Namminersortup piginnaatitaaffinnik aamma pisussaaffinnik isumaginnittuulernissaa.

Kalaallit Nunaanni inatsisit taamatut pissusillit aammattaq kingunerisinnaavaat suliassaqarfimmik tigusinerup nassatarisaatut soraarsitsinerup pisortatut oqartussaaitap atugassarisai pissutigalugit naammaginarlutut isigineqarsinnaannginnissaa, soraarsitsineq aningaasaqarniarnikkut, teknikikkut aaqqissuussinikkulluunniit pissutigisassanik, sulisoqarnerup tungaatigut allannguuteqartitsinernik nassartaqartumik, patsiseqarsimassanngippat.

Sullivinnik nuussineq pillugu inatsit tamatuma saniatigut aalajangersagartaqarpoq Kalaallit Nunaata Namminersortup ataatsimoortunut tunngatitatut isumaqatigiissutinik, sulisorisat taakku pillugit naalagaaffiup isumaqatigiissusiarisimasaanik, isumaginnittuulernissaanut pingaarutilinnik. Kalaallit Nunaat Namminersortoq isumaqatigiissutinik akuersaarinnikkumassanngikkuni erseqqinnerusumik

taaneqartut piffissaliussat naatinnagit suliatigut kattuffimmut susassalimmut tamtuminnga ilisimatitsissaaq. Tamanna pinggipat Kalaallit Nunaat Namminersortoq isumaqatigiisummik akuersissutiginnittut naatsorsuunneqassaaq.

Kalaallit Nunaata Namminersortup suliassaqarfimmik tigusinissaa sioqqullugu piffissaalluartillugu qallunaat pisorta qarfiisa atorfeqartitat sinniisaat ilisimatissavaat pissutsinik suliassa qarfiup tigurenanut atasumik pingaarutilinnik, s.ass. ullormik suliassa qarfimmik tiguisivissamik aamma tigusinerup sulisorisanut nassatarisassaanik.

3. Tjenestemandit

3.1. Malittarisassat atuuttut

3.1.1. Tamanut tunngatillugu

Naalagaaffimmi tjenestemandit, naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsit naapertorlugu atorfinitsitat, suliassa qarfiullu suliqa rfiusup Kalaallit Nunaannut Namminersortumut nuunneqarnerani suliassa qarfimmik pineqartumi qallunaat Kalaallit Nunaanni pisorta qarfianni sulisuusut, atugassarisaat naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi aamma naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandiinut il.il. soraarnerussutisariatitassat pillugit inatsimmi aalajangersakkat atuuttut tunngavigalugit aaqquissuussivigineqartussaapput.

Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsit allannqortinneqarpoq inatsisikkut nr. 636, 19. december 1975-imeersukku siunertaralugu naalagaaffiup Kalaallit Nunaannilu pisorta qarfiit akornanni suliassanik agguataarisarnermik allannquteqartitsinermut atatillugu tjenestemandit atugassarisaasa aaqquissuussiviginiarnissaat. Folketingstidende 1975-76, tapiliussaq A, spalte 2033, innersuunneqassaaq.

Naalagaaffiup suliffeqarfiutaa imaluunniit pisorta qarfia naalagaaffimmiit Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut kommunimulluunniit nuunneqassatillugu, tjenestemandit suliffeqarfimmi pisorta qarfimmiluunniit pineqartumi atorfeqartitat neqeroorfigineqartussaapput piffissamit nuussiviusumit aqutsisoqarfimmi nutaami tjenestemandit atorfinitsitaanissamik naalagaaffimmi atorfinitsitaanermi akissarsiatigut, atorfinitsitaanikkut soraarnerussutisiasatigullu atugassarititaasunut naapertuuttunik atugassa qarfitaalutik, tak. naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 13 a, imm. 1. Aalajangersagaq taanna atortuutinneqarumaarpoq Kalaallit Nunaata Namminersortup namminersorneq pillugu inatsit malillugu suliassa qarfinnik tigusineranut atatillugu.

Inatsisip taassuma 1975-imi allannqortinneratigut tjenestemandit atorfinitsitaaffigisinnaasaannut tunngasut atitunerulersinneqarput. Tjenestemandinut *1. januar 1976-imi kingusinnerusukkulluunniit* atorfimmi allami atorfinitsinneqartunut ivertitaasunulluunniit atorfinitsitaaffiusussanut tunngasuni aalajangerneqarpoq ”nunap ilaani sumiinneq eqqaassagaanni Kalaallit Nunaanni tjenestemandit atorfinnut naalagaaffimmut, Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut imaluunniit kommunimut atasunut”, tak. naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 11 a.

Tjenestemandit tamakkua taamaalillutik pisussaaffigissavaat Kalaallat Nunaata Namminersortup suliassa qarfimmik tigusinerani Kalaallit Nunaanni pisorta qarfimmik pineqartumi tjenestemandit atorfinitsitaanermut nuunnissaq.

Tjenestemandit, 1. januar 1976 *sioqqullugu* atorfimmi allami atorfinitsitaasimasut imaluunniit ivertitaasimasut naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 11 a-mi pineqanngillat. Taamatut tjenestemandiusup Kalaallit Nunaanni pisortaqarfimmi pineqartumi atorfinitsitaanermut nuunnissaq kissaatiginngikkuniuk suliffeqarfimmi pisortaqarfimmiluunniit sulinini ingerlatiinnarsinnaavaa naalagaaffimmi atorfinitsitaanikkut atugassarisani attatiinnarlugit, tak. naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 13 a, imm. 2. Tjenestemandit taakku suliffeqarfiup imaluunniit pisortaqarfiup nuunneqarnerata nassatarisaatut atorfineqqinnissap tungaanut utaqqiisinik akissarsiaqarnissamik, suleriaannaanersiuteqarnissamik imaluunniit soraarnerussutisiaqarnissamik pumasasaqarsinnaassanngillat, pisussaaffigissavaallu suliffeqarfiup imaluunniit pisortaqarfiup aqutsisoqarfimmut allamut nuunneqarnerata nassatarisaatut suliassarisamik suussusaasa allannguutaannut malinninnissaq, tak. inatsimmi § 13 a, imm. 3 aamma 5. Tjenestemandit aqutsisoqarfimmi nutaami § 13 a, imm. 5, malillugu piffissamit nuuffiusumiit ukiut tallimat tikillugit piffissaqartitaasinnaapput atugassaatitat, § 13 a, imm. 1-imi taaneqartut, t.i. akissarsiatigut, atorfinitsitaanikkut soraarnerussutisiassatigullu atugassarititat naalagaaffimmi atorfinitsitaanermi atuuttut assigisaat, tunngavigalugit atorfinitsitaanissamik qinnuteqarnissamut.

Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 11 a-mi aamma § 13 a-mi aalajangersakkat atuutinngillat Kalaallit Nunaata Eqqartuussiviani *eqqartuussisunut*, tak. inatsimmi § 34, imm. 2. Tamatuma kingunerissavaa nunap eqqartuussisuunerata atorfinitsitaaffissat tungaasigut § 11 a-mi taaneqartutulli periarfissaqartiginnginnissaa, pisussaaffeqannginnissaalu kalaallit pisortaqarfiannut susassaqartumut atasumik atorfinitsitaanikkut nuunnissamut. § 34-mi imm. 2-mut (Folketingstidende 1975-76, tapiliussaq A, spalte 2040) piareersaatini tamanna pillugu taaneqarpoq eqqartuussisutut suliat immikkut ittuunerat tunngavigalugu taamatut immikkut itumik sulinermut pisortatigoortumik atorfinitsitaaffiusinnaasutigit atituunik periarfissaqartitsinissaq naleqquttuosorineqanngitsoq. Aamma nunap eqqartuussisuunera inatsimmi § 13 a, imm. 1, malillugu neqeroorfigineqartussaangilaq kalaallit pisortaqarfiannut susassaqartumut atasumik atorfinitsitaanikkut nuunnissamik.

Inatsisitut siunnersuutip attussanngilai naalagaaffiup tjenestemandiisa qallunaat tjenestemandit pillugit inatsisaat naapertorlugit atorfinitsitaasimasut Kalaallit Nunaannullu suliartortitaasimasut atorfinitsitaanikkut atugassarisaat.

3.1.2. Akissarsianik soraarnerussutisiassanillu il. il. akiliisarneq utertitsivigininnissarlu

Tjenestemandit qallunaat pisortaqarfianni susassaqartumi atorfinitsitaanikkut atugassarisaminnik attassiinnartut akissarsiassaat soraarnerussutisiassaallu qallunaat pisortaqarfiisa akilertassavaat.

Naalagaaffiup Kalaallit Nunaani tjenestemandii pillugit inatsimmi § 13 a, imm. 6-imi (siunnersuut malillugu § 13 a, imm. 7-inngortussami) aalajangersagaq naapertorlugu namminersornerusuni kommunimiluunniit aqutsisoqarfiup naalagaaffik utertitsivigisussaavaa tjenestemandinut inatsimmi § 13 a, imm. 2-mi pineqartunut suliffeqarfimmi pisortaqarfimmiluunniit suliinnaraluarlutik naalagaaffimmi atorfinitsitaanikkut atugassarisaminnik attassiinnartunut akissarsiarititanik allanillu pisussaaffigalugu akiliutaasimasunik. Aammattaq soraarnerussutisiassatigut akileeqaataassutissat taakku pillugit malittarisassat atuuttut malillugit akilerneqartassapput.

Naalagaaffimmi tjenestemandinut, naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 13 a, imm. 2, naapertorlugu namminersornerusuni kommunimiluunniit sulisunut, soraarnerussutisiassatigut nammatassat matusiviginissaannut namminersornerusut kommuniluunniit naalagaaffiup karsianut akileeqaataassuteqartassaaq, tjenestemandit soraarnerussutisiaqaataassussatut

akissarsiatigut isertitaasa aalajangersumik annertussusilikkatut procentiannik, tak. naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandiinut il.il. soraarnerussutisariatassat pillugit inatsimmi § 24 b, imm. 3.

3.2. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi allannguutit

Siunnersuutigineqassaaq, isumaqatigiissutit naapertorlugit atorfeqartitanut il. il. atugassarititat siunnersuutaasutut aaqqissuussivigineqarnerannut atatillugu naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi ataasiakkaatigut eqqorluarsaasoqassasoq.

Taamaasilluni siunnersuutigineqassaaq, ministerip susassaartup Kalaallit Nunaat Namminersortoq isumaqatiginiareerlugu aalajangersinnaassagaa, naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 13 a, imm. 2-5 atuutitineqassanngitsut atorfinni erseqqinnerusumik taasani atorfeqartitanut. Siunnersuummi § 4, nr. 1, aamma pkt. 4-mi oqaaseqaatit innersuunneqassapput.

Aammattaq siunnersuutigineqassaaq, Kalaallit Nunaanni pisorta qarfik pineqartoq aningaasanut ministerip erseqqinnerusumik aalajangersagaa malillugu tjenestemandit, naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 13 a, imm. 2, naapertorlugu kalaallit pisorta qarfiini suliinnartussaagaluarlutik taamaattoq qallunaat pisorta qarfianni pineqartumi atorfinitsitaanikkut atugassarisaminnik attasiinnartut, pillugit isumaqatigiissusiinnaassasoq. Aalajangersakkap kingunerissavaa tjenestemandit pillugit inatsimmi tamatuminnga malittarisassanut naapertuuttumik akissarsiatigut atorfinitsitaanermilu allatigut atugassarisatigut isumaqatigiissuteqarnissamut aningaasanut ministerip piginnaatitsissuteqarnissaa. § 4, nr. 2-mi aamma 3-mi siunnersuutaasut innersuunneqassapput.

4. Atorfii ilaanni allani atorfeqartitat

Inatsisitut siunnersuutaasoq aalajangersagartaqarpoq ministerip susassaartup Kalaallit Nunaat Namminersortoq isumaqatiginiareerlugu aalajangiiffigisinaassagaa, atorfinni erseqqinnerusumik taaneqartuni atorfeqartitat pisussaaffigissanngikkaat Kalaallit Nunaanni pisorta qarfinnut atasumik sulinerminnik ingerlassiinnarnissaq, tak. tjenestemandit atorfartitaanngitsunut tunngatillugu § 2-mi, imm. 3-mi siunnersuutaasutut aalajangersagaq, aamma tjenestemandinut tunngatillugu § 4, nr. 1-imi, naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 13 a, imm. 6-imi siunnersuutaasutut aalajangersagaq. § 13 a, imm. 6-imi aalajangersakkatut siunnersuutaasoq taamaallaat sunnuteqartussaassaaq tjenestemandinut, 1. januar 1976 sioqqullugu atorfinitsitaasunut imaluunniit ivertitaasunut.

Aalajangersakkani taakkunani ilaatigut siunnerfigineqarput politiini eqqartuussiveqarnermilu atofeqartitat. Aalajangersakkani pineqarput atorfeqartitat inatsisitigut tunngavigisassaat allaluunniit pissutigalugit pisussaaitaasariaqanngitsut sulianik kalaallit pisorta qarfiini ingerlatsiinnarnissamut. Tjenestemandinut aalajangersagaq taanna aamma atorneqarsinnaavoq atorfik pineqartoq inummit atukkiussaannngitsumit kalaallili pisorta qarfiini atorfeqartitamit isumagineqartariaqartutut Kalaallit Nunaannit Namminersortumit isumaqarfiginartillugu.

Tjenestemandit atorfartitaanngitsut, § 2, imm. 3, naapertorlugu § 2, imm. 1-imit aamma 2-mit pineqartussaannngitsut, qallunaat pisorta qarfiannut atasumik atorfinitsitaanermi atugassarisatit attatiinnassavaat. Atorfinitsitaanikkut atugassarisani taakkunani aalajangersakkamit taaneqartumit pineqartussaannnginnerup nassatarisaatut allannguuteqartitsisoqassanngilaq.

Naatsorsuutigineqassaaq atugassaritit erseqqinnerusut, aamma akissarsiatigut aningaasartuutini il. il. utertitsinissaq, qallunaat pisortatut oqartussaaitaasa Kalaallit Nunaatalu Namminersortup isumaqatigiissutigiumaaraat, pineqartut taakku Kalaallit Nunaanni Namminersortumi sulianik ingerlatsiinnarnissaat siunertaralugu atukkiunneqassappata.

Tjenestemandit, naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 13 a, imm. 6-imi siunnersuutaasut aalajangersagaq naapertorlugu kalaallit pisortaqarfiini suliinnarnissamut pisussaaitaanngitsut, taamatuttaaq qallunaat pisortaqarfianni susassaartumi atorfinitsitaanikkut atugassarisaminnik attassiinnassapput. Taaneqareersutut pisussaaitaannginnerisa nassatarisaatut atorfinitsitaanikkut atugassarisani taakkunani allannguuteqartitsisoqassanngilaq. Tamatuma ilaatigut nassatarissavaa maannamutulli annertutigisumik pisussaaffilerneqarsinnaassasut atorfirmik allamik nangitsinissamut imaluunniit soraarsitaanissamut. Tamatumunnga atatillugu apeqqutaalersinnaavoq suleriaannaanersiuutini imaluunniit utaqqiisitut akissarsianik il. il. piunasaqarsinnaaneq.

Ministerip susassaartup piunasarisinnavaa tjenestemandinut namminersulerneq pissutigalugu kalaallit pisortaqarfiini suliinnarnissamut pisussaaitaasussaannngitsunut, tamatumalu nassatarisaatut soraarsinneqartariaqalersimasunut, suleriaannaanersiutitut, utaqqiisitut soraarnerussutisiatulluunniit aningaasartuutit annerussutigunnagaannik Kalaallit Nunaata Namminersortup ingerlaartumik utertsissuteqartarnissaa.

5. Inatsisitut siunnersuutip aningaasarsiornikkut allaffissornikkullu kingunerisassai

Inatsisitut siunnersuummik aqqiussuuviginiarneqassapput Kalaallit Nunaata Namminersortup suliassaqarfinnik Kalaallit Nunaat Namminersortoq pillugu inatsit malillugu tiguseranant atsumik sulisoqarnikkut apeqqutaalersinnaasut ilaat. Inatsisitut siunnersuummut taassumunnga oqaaseqaatit innersuunneqassapput.

Inatsisitut siunnersuut inuussutissarsiornermi aningaasarsiornikkut imaluunniit allaffissornikkut kingunerisassaqqanngilaq. Inatsisitut siunnersuut pinngortitami avatangiisigisanut tunngassutilinnut kingunerisassaqqanngilaq EU-llu inatsisaanut tunngassutilinnik imaqarani.

6. Pisortaqarfii il. il. tusarniaavigisat

Inatsisitut siunnersuut ukununnga tusarniaaviginnissutaavoq:

(Ilaatigut usarniaavigineqarput kattuffissuut ataatsimut ataatsimiititaliaat (Centralorganisationernes Fællesudvalg), naalagaaffimmi atorfeqartitit suleqatigiissut (Statsansattes Kartel), naalagaaffimmi kommuninilu atorfeqartitit isumaqatigiinniartortoqatigiivi (Stats- og Kommunal Ansattes Forhandlingsfællesskab), ilinniagaqqortuut kattuffissuat (Akademikernes Centralorganisation), Danmarkimi eqqartuussisut peqatigiiffiat aamma eqqartuussisut sinniisaasa peqatigiiffiat (Den Danske Dommerforening og Dommerfuldmægtigforeningen).

Ataatsimut eqikkaassutitut immersugaq

	Kingunerisassat iluarinaatillit/ aningaasartuutikinneruneg	Kingunerisassat iluarinangitsut/ aningaasartuuteqarneruneg
Naalagaaffimmut, kommuninut immikkoortukkuutaanullu aningaasarsiornikkut kingunerisassat	Kalaallit Nunaata Namminersortup tigussavai sulisorisat tjenestemandiunngitsut taakkualu akissarsiassaata il.il. akilertassavai. Inatsisitut siunnersuut kommuninut immikkoortukkuutaanullu aningaasarsiornikkut kingunerisassaqaangilaq.	Soqaangilaq
Naalagaaffimmut, kommuninut immikkoortukkuutaanullu allaffissornikkut kingunerisassat	Siunnersuut kingunerisassaqaarpoq suliaqarfinni Kalaallit Nunaanni Namminersortunit tigu neqartussani atorfillit akissarsiannik pensioniinillu naalagaaffiup aqutsineranut. Inatsisitut siunnersuut kommuninut immikkoortukkuutaanullu allaffissornikkut kingunerisassaqaangilaq.	Soqaangilaq
Inuussutissarsiornermi aningaasaqamiarnermut kingunerisassat	Soqaangilaq	Soqaangilaq
Inuussutissarsiornermut allaffissornikkut kingunerisassat	Soqaangilaq	Soqaangilaq
Pinngotitami avatangiisigisanut kingunerisassat	Soqaangilaq	Soqaangilaq
Innuttaasunut allaffissornikkut kingunerisassat	Soqaangilaq	Soqaangilaq
EU-p inatsisaanut naleqqiullugu	Inatsisitut Siunnersuut EU-p inatsisaanut tunngasunik imaqaangilaq	

Inatsisitut siunnersuummi aalajangersakkanut ataasiakkaanut oqaaseqaatit

§ 1-imut

Siunnersuut malillugu inatsit atortuutinneqartussaavoq Kalaallit Nunaata Namminersortup Kalaallit Nunaat Namminersortoq pillugu inatsisitut siunnersuut peqatigititillugu saqqummiunneqartoq malillugu suliaasaqarfinnik tigusineranut atasunik sulisorisat tungaasigut apeqquutit ilaannut.

§ 2-mut

Imm. 1-imi siunnersuutigineqarpoq Kalaallit Nunaata tigussagai sulisorisat tjenestemandiunngitsut, Kalaallit Nunaata Namminersortup suliassaqqarfimmik tigusinerata nalaani suliassaqqarfimmi pineqartumi qallunaat pisortaqqarfiisigut Kalaallit Nunaanni sulisuusut.

Aammattaaq *imm. 2*-mi siunnersuutigineqarpoq Kalaallit Nunaata Namminersortup inatsisitigut qularnaassagaa, sullivimmik nuussinermi akissarsisartut inatsisitigut sumut atasuteqqarnerat pillugu inatsisip (sullivimmik nuussineq pillugu inatsit), tak. inatsimmik nalunaarut nr. 710, 20. august 2002-meersoq, nassatarisaatut pisussaaffiit piginnaatitaaffiillu nuussinermut atasumik taamatulli atortuutinneqarnissaat.

Siunnersuutit ilaatigut kingunerissavaa, pineqartut taakkua Kalaallit Nunaanni Namminersortumi atorfinitsitaanermut nuunnissaat. Aammattaaq inatsisip eqqartorneqartup iluarsartuussivigissavaa Kalaallit Nunaata Namminersortup isumaqatigiissutinik naalagaaffiup isumaqatigiissusiarisaanik akuersissutiginninnissaa. Nalinginnaasumik oqaaseqaatini *imm. 3* innersuunneqassaaq.

Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu naalackersuisut isumaqatigiissutigaa Kalaallit Nunaanni inatsisiliat Kalaallit Nunaat Namminersortoq pillugu inatsimmut aamma Kalaallit Nunaata Namminersortup suliassaqqarfinnik tigusineranut atasumik sulisorisat tungaasigut apeqqutit ilaat aalajangersimasut pillugit inatsimmut peqatigitillugu atuutillassasut.

Imm. 3-mi siunnersuut malillugu *imm. 1*-ip aamma *2-p* atorfinni erseqqinnerusumik taaneqartuni atorfeqartitanut atortinneqannginnissaat ministerip susassaqqartup Kalaallit Nunaat Namminersortoq isumaqatiginiareerlugu aalajangersinnaassavaa.

Aalajangersakkamik ilaatigut siunnerfigineqarput politiini eqqartuussiveqarnermilu atorfiit ilaanni atorfeqartitat. Aalajangersakkami pineqarput atorfeqartitat, inatsisinut tunngassutillit allalluunniit pissutigalugit Kalaallit Nunaannut Namminersortumut atasumik suliamik ingerlatsiinnarnissamut pisussaasutut peqquneqarsinnaanngitsut.

Atorfeqartitat, aalajangersakkatut siunnersuut malillugu *imm. 1*-imit *2*-millu pineqartussaannngitsut, atorfinitsitaanermi atugarisamikkut qallunaat pisortaqqarfiannut susassalimmut ataannassapput. Aalajangersakkanit taaneqartunit pineqartussaannnginnerup nassatarisassaatut atorfinitsitaanikkut atugassarisani taakkunani allannguuteqartitsisoqassanngilaq. Naatsorsuutigineqassaaq qallunaat pisortaqqarfiisa aamma Kalaallit Nunaata Namminersortup atugassarititassanik erseqqinnerusunik isumaqatigiissuteqarumaarnissaat, aamma pineqartut taakku Kalaallit Nunaanni Namminersortumi suliinnarnissaat pillugu atukkiunneqassappata akissarsiatigut aningaasartuutaasunik il.il. utertillugit akiliisarnissaq pillugu.

Tjenestemandinut tunngatillugu innersuunneqassaaq § 4-mi, nr. 1-imi aalajangersagassatut siunnersuutaasoq.

Aamma innersuunneqassaaq nalinginnaasumik oqaaseqaatini *imm. 4* aalajangersagaq.

§ 3-mut

Siunnersuutaavoq inatsit Kalaallit Nunaat Namminersortoq pillugu inatsisitut siunnersuutaasumut peqatigitillugu atuutilissasoq ulloq 21. juni 2009.

§ 4-mut

(Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi allannguutit)

Siunnersuutigineqarpoq naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi ataasiakkaatigut naleqqussaasoqarumaartoq siunnersuutaasutut isumaqatigiissutit naapertorlugit atorfeqartit il. il. atugassarisaannik iluarsartuussiviginninnermut atatillugu.

Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 13 a, imm. 6-imi alajangersakkatut nr. 1-imi siunnersuutaasoq malillugu ministerip susassaqartup Kalaallit Nunaat Namminersortoq isumaqatiginiareerlugu aalajangersinnaassavaa naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 13 a-mi, imm. 2-5 atortuutinneqassanngitsut atorfinni erseqqinnerusumik taasani atorfeqartitanut.

Aalajangersakkatut siunnersuutaasoq taanna taamaallaat sunniuteqarsinnaassaaq tjenestemandinut 1. januar 1976 siqqullugu atorfinitsitaasimasunut imaluunniit ivertitaasimasunut.

Aalajangersakkamit ilaatigut siunnerfigineqarput politiini eqqartuussiveqarnermilu atorfiit ilaanni atorfeqartit. Aalajangersakkami pineqarput atorfeqartit inatsisinut tunngassutillit allaluunniit pissutigalugit pisussaataasariaqanngitsut Kalaallit Nunaanni pisortaqarfinni suliinnarnissamut. Aalajangersagaq taanna aamma atorneqarsinnaavoq, soorlu atorfik inummit atukkiussaannngitsumit kisiannili Kalaallit Nunaanni pisortaqarfinni atorfeqartitaasumit inuttalerneqartariaqartut Kalaallit Nunaanit Namminersortumit isumaqarfigineqassatillugu.

Tjenestemandit, aalajangersakkatut siunnersuutaasoq malillugu kalaallit pisortaqarfiinut atasumik sulianik ingerlatsiinnarnissamut pisussaataasussaannngitsut, atorfinitsitaanermi atugassarisatigut qallunaat pisortaqarfiannut atanerminnik attassiinnassapput. Atorfinitsitaanikkut atugassarisat taaneqareersutut pisussaataaannnginnerup nassatarisaanik allangortinneqassanngillat. Tamatuma ilaatigut kingunerissavaa maannamutulli annertutigisumik atorfimmik allamik nangitsinissamut peqquneqarsinnaanissaat soraarsitaanissaalluunniit. Tassunga atasumik apeqqutinngorsinnaavoq, suleriaannaanersutininik imaluunniit utaqqiisitut akissarsiaannik il. il. piumasaqaateqarsinnaaneq.

Ministerip susassaqartip piumasarinnaassavaa tjenestemandit namminersortut peqqusineratigut kalaallit pisortaqarfiini suliinnarnissamut pisussaataaannngitsut taamaattumillu pisariaqarneratut soraarsitaasariaqarsimasut suleriaannaanersutaannut, utaqqiisitut akissarsiaannut imaluunniit soraarnerussutisiaannut aningaasartuutit annerussutigiuunagaat Kalaallit Nunaata Namminersortup ingerlaartumik utertitsissutigisassagai.

Tjenestemandiunngitsunut tunngatillugu § 2-mi, imm. 3-mi aalajangersagassatut siunnersuutaasoq innersuunneqarpoq.

Aamma nalinginnaasumik oqaaseqaatini pkt. 4 innersuunneqarpoq.

Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 41, imm. 3-mi aalajangersagaq *nr. 2*-mi siunnersuutaasoq malillugu Kalaallit Nunaanni pisortat oqartussaataat susassaartoq aningaasanut ministerip erseqqinnerusumik aalajangersagai malillugit isumaqatigiissusiorsinnaassaaq, tjenestemandinut nalaagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 13 a, imm. 2, naapertorlugu kalaallit pisortaqrarfiini sulinerminnik ingerlatsiinnartussaagaluarlutik taamaattoq atorfinitsitaanermi atugassarisamikkut qallunaat pisortatut oqartussaataannut attuumassuteqarnermik attassiinnartussanut tunngasut pillugit. Aalajangersakkap kingunerissavaa, tjenestemandit pillugit inatsisini tjenestemandinut taakkununga tamatuminnga malittarisassianut naapertuuttumik akissarsiatigut atorfinitsitaanermilu allatigut atugassaatitassat pillugit isumaqatigiissusiornissamut aningaasanut ministerip kalaallit pisortatut oqartussaataannut piginnaatitsissuteqarsinnaanissaa.

Nr. 3-mi siunnersuut *nr. 2*-mi siunnersuutaasup kingunerisassaraa pissusiusullu pillugit allannguuteqartitsinissamik nassataqartussaangilaq.

Inatsisitut siusnnersuut inatsimmut atuuttumut sanilliullugu

Atuuttup oqaasiliornera

Inatsisitut siunnersuut

§ 4

Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 574, 5. august 1991-imeersoq, inatsimmi nr. 365, 2. juni 1999-imeersumi, inatsimmi nr. 1264, 20. december 2000-imeersumi § 4-kkut aamma inatsimmi nr. 1426, 22. december 2004-meersumi § 1-kkut, allannguuteqarneratut, makku allannguutigittinneqassapput:

§ 13 a. Naalagaaffiup suliffeqarfia imaluunniit aqutsisoqarfia naalagaaffimmiit Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut kommunimulluunniit nuunneqassappat suliffeqarfimmi aqutsisoqarfimmiluunniit atorfeqartitatus tjenestemandit neqeroorfigineqassapput piffissamit nuussiviusumiit aqutsisoqarfimmi nutaami tjenestemandit atorfinitsitaanissamik akissarsiatigut, atorfinitsitaanikkut soraarnerussutisiatigullu atugassarititatus tjenestemandit pineqartut naalagaaffimmi atorfinitsitaaneranni atugassarititaasut assinginik atugassaqartitaallutik.

Imm. 2. Naalagaaffimmi tjenestemandip, § 11a-mit pineqanngitsup, naalagaaffiup suliffeqarfianik aqutsisoqarfianilluunniit nuussinnermi kissaatigissanngikkuniuk Namminersornerullutik Oqartussani kommunimiluunniit atorfinitsitaanermut nuunnissaq suliffeqarfimmi aqutsisoqarfimmiluunniit sulinini ingerlatiinnarsinnaavaa atorfinitsitaanermi atugassamigut naalagaaffimmut attuumassuteqarni attatiinnarlugu.

1. § 13 a-mi imm. 5-ip kingornanut immikkoortutut nutaatut ikkunneqassapput:

”Imm. 6. Ministerip susassaqartup Kalaallit Nunaat Namminersortoq isumaqatiginiareerlugu aalajangersinnaassavaa imm. 2-5 atorfini erseqqinnerusumik taasani atorinneqassanngitsut.”

Imm. 6 matuma kingorna imm. 7-inngussaaq.

Imm. 4. Naalagaaffimmi tjenestemandit imm. 2-mi taaneqartut pisussaaffigissavaat suliffeqarfiup aqutsisoqarfiulluunniit aqutsisoqarfimmut allamut nuunneqarnerata nasatarisaatut suliassarisamik suussusaasigut allannguutitut malinninnissaq.

Imm. 5. Naalagaaffimmi tjenestemandit mi atorfinitsinneqarnissamik.

Imm. 6. Namminersornerullutik Oqartusani kommunimiluunniit aqutsisoqarfik susassaartoq suliffeqarfiup aqutsisoqarfiulluunniit nuunneqarneraniit naalagaaffimmut utertitsalissaq tjenestemandinut imm. 2-mi taaneqartunut, suliffeqarfimmi aqutsisoqarfimmiluunniit suliarnikk ingelatsiinnartunut akissarsiarititanik allatigullu pisussaaffigalugu akilikkanik. Aammattaaq soraarne-russutisiassatigut akileeqaassutissat taakku pillugit malittarisassat malillugit isertitatut akilerneqartassapput.

§ 41. Akissarsiatigut allatigullu atorfinitsitaanermi atugassarititat aalajangersarneqassapput aningaasanut ministerip kattuffisullu § 45-mi taaneqartut akornanni isumaqatigiissuteqarnikkut.

Imm. 2. Tamaatorli ministereqarfimmut ataasiusumut atasutut tjenestemandit atorfinitsitaanikkut atugassarisaat kisiisa pillugit isumaqatigiissutissami ministeri susassaartoq aningaasanut ministerip erseqqinnerusumik aalajangiinera malillugu isumaqatigiissuteqarsinnaassaaq. *Imm. 3.* Atugassaaitallit inatsisikkut ima-luunnit inatsit naapertorlugu

aalajangersarne-qartussat imaluunniit aqutsisoqarfimmi sulias-sanut, aaqqissuussinermut imaluunniit sulisorisatigut pisariaqartitsinermut tunngassutillit pillugit imm. 1 aamma 2 malillugit isumaqatigiissusiortoqarsinnaassanngilaq.

2. § 41-mi imm. 2-p kingornanut immikkoortut nutaatut ikkunneqassapput:

”Imm. 3. Kalaallit Nunaanni pisortaqarfik susassaartoq aningaasanut ministerip erseqqinnerusumik aalajangersagai malillugit isumaqatigiissusiorsinnaassaaq tjenestemandinut § 13 a, imm. 2, naapertorlugu sulinermik ingelatsiinnaraluarlutik taamaattoq qallunaat pisortaqarfianni atorfinitsitaanikkut atugassarisaminnik attassiinnartussanut atorfinitsitaanikkut atugassaaitassat pillugit.”

Imm. 3 matuma kingorna imm. 4-nngussaaq.

3. § 41, imm. 3-mi, imm. 4-nngortussami ”imm. 1 aamma 2” allanngortinneqassapput ukununnga: ”imm. 1-3”.

KALAALLIT NUNAATA NAMMINERSORNERANUT
ATATILLUGU PISSUTSIT ASSIGIINNGITSUT PILLUGIT
INATSISSATUT MISSINGIUSIAQ

Siunnersuut

uunnga

Kalaallit Nunaata Namminersorneranut atatillugu pissutsit assigiinngitsut pillugit inatsisissatut

missingusiaq

§ 1

§ 1. Ilisimatusarnermut, teknologimut aammalu piorsaanermut ministeri Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat aatsitassanik tigusineranni universitetit maannamut universitetinik inatsimmi § 2, imm. 4 malillugu suliaqarsimasut matumuuna peqqusinnaavai akiliisitsillutik suliaminnik ingerlatseqqissasut.

§ 2. Kalaallit Nunaanni nunaminertanik aamma teknikkkut atortunik illersornissamut siunertanut atugassanik tunniussineq isumagineqassaaq naalagaaffeqatigiinnermi oqartussamit susassaartumit Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat isumaqatiginiareerlugit.

Imm. 2. Sanaartornermut oqartussat pillugit aamma illuliat aamma atortut allat sanaartornermi, ilusilersuinermi aqqissuussinermilu malittarisassat pillugit Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussanit aalajangersakkat sanaartukkanut atatillugit iliuitsit illersornissamut siunertanut tunngasunut atuutinnngillat taamaallaalli atuutissallutik iliuitsit aqqusinernik atassusiinernut, pilersuinermut imaluunniit kuuffinnut sanaanullunnit allanut tunngasuuppata.

§ 3. Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat peqqinnissamut pinaveeersaartitsinermullu ministerimit akuerineqarlutik nakorsaait nioqqutissallu allat Danmarkimi nappasimmaviit apotekiinit aamma napparsimmaviit apotekiisa immikkoortortaannit pisiarisinnaavaat.

§ 4. Naalagaaffiup suli akisussaaffigai Kalaallit Nunaanni peqqinnissamik inatsisip atuutilernerani Kalaallit Nunaanni peqqinnissamik oqartussat pisassaasut imaluunniit pisussaaffii aammalu 1. januar 1992 sioqqullugu pisussaaffigiumasat. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat aningaasartutunik pisussaaffik taanna pissutigalugu atorneqartunik taarsiisissinnavai.

§ 5. Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat Kalaallit Nunaanni, Kalaallit Nuaannut aamma Kalaallit Nunaannit tele atorlugu attaveqaatinut maleruagassanik aalajangersaanerminni qularnaassavaat naalagaaffimmi oqartussat Kalaallit Nunaanni aamma Kalaallit Nunaannut Kalaallillu Nunaanniit avammut akunnerminni namminneq attaveqaatiminnik pilersitsisinnaanerat atuisinaannerallu naalagaaffimmi oqartussat tele atorlugu attaveqaatinik immikkut pisariaqartitsippata tele atorlugu atortuutitigut nalinginnaasutigut kikkunnillu atorneqarsinnaasutigut nammassineqarsinnaanngippata. Tele atorlugu nammineq

pilersitsisinnaaneq taamaallaat atuuppoq atortulersuutitut pineqartut pisortatut suliassaminnik ingerlassinerannut tunngasunut.

Imm. 2. Kalaallit Nunaanni, Kalaallit Nunaannut aama Kalaallit Nunaannit tele atorlugu attaveqaatit pillugit malittarisassat Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat aalajangersagaat Danmarkimi naalakkersuisut isumaqatigiissuteqarfigalugit danskit amerikkarmiullu sakkutooqarfiinut Kalaallit Nunaata illersorneqarnissaanik isumaqatigiissut 27. april 1951 tunngavigalugu pilersinneqartunut atugassanngortinneqarsinnaapput.

§ 6. Inatsit atuutilerpoq 21. juni 2009.

§ 7. Inatsisip atuutilernerani inatsisit uku atorunnaarput:

- 1) Kalaallit Nunaanni meeqqat atuarfii pillugit inatsit nr. 579, 29. november 1978-imeersaq,
- 2) Suliffissaqarnermut isumaginninnermullu pisortaqaarfik pillugu Kalaallit Nunaannut inatsit nr. 580, 29. november 1978-imeersaq,
- 3) Inuussutissarsiutitigut ilinniartitaanerit pillugit Kalaallit Nunaannut inatsit nr. 582, 29. november 1978-imeersaq,
- 4) Sunngiffimmi sammisasaqartitsineq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsit nr. 584, 29. november 1978-imeersaq,
- 5) Kalaallit Nunaanni bibliotekeqarneq pillugu inatsit nr. 589, 29. november 1978-imeersaq,
- 6) Kalaallit Nunaanni folkehøjskolit pillugit inatsit nr. 609, 23. december 1980-imeersaq,
- 7) Kalaallit Nunaanni katersugaasiveqarneq pillugu inatsit nr. 610, 23. december 1980-imeersaq,
- 8) Arealinik atuineq, illoqarfiit alliartortinnerat illuliorfiginninnerlu pillugit Kalaallit Nunaannut inatsit nr. 612, 23. december 1980-imeersaq,
- 9) Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutueqarnermut ikiorsiisarneq pillugu inatsit nr. 134, 28. marts 1984-imeersaq,
- 10) Kalaallit tunisassiaannik tunisassiorneq tuniniaanerlu pillugit Kalaallit Nunaannut inatsit nr. 135, 28. marts 1984-imeersaq,
- 11) Pilersuineq, angalaneq, allakkisarneq il. il. pillugit Kalaallit Nunaannut inatsit nr. 469, 6. november 1985-imeersaq,
- 12) Kallerup innera, imeq, kiassaaneq, qatserisartoqarneq, umiarsualiviit, aqusernit, nalunaarasuaatitigut attaveqatiginnepq il. il. pillugit Kalaallit Nunaannut inatsit nr. 943, 23. december 1986-imeersaq,
- 13) Illusaqartitsineq, boligstøtte, illunik attartorneq il. il. pillugit Kalaallit Nunaannut inatsit nr. 944, 23. december 1986-imeersaq,
- 14) Kalaallit Nunaanni Aalisarnermik Misissuisut Kal. Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut nuunnerat pillugu inatsit nr. 847, 21. december 1988-imeersaq,

- 15) Kalaallit Nunaanni qitiusumik Akissarsialeriffimmik Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut nuussineq pillugu inatsit nr. 848, 21. december 1988-imeersaq,
- 16) Inuuffigisamat tunngasut il. il. pillugit Kalaallit Nunaannut inatsit nr. 850, 21. december 1988-imeersaq,
- 17) Kalaallit Nunaanni radiomik fjernsynimillu ingerlassineq pillugu inatsit nr. 815, 19. december 1989-imeersaq,
- 18) Kalaallit Nunaanni peqqinnissamat isumaginnittoqarfik pillugu inatsit nr. 369, 6. juni 1991-imeersaq,
- 19) Kalaallit Nunaanni ilagiit pillugit inatsit nr. 264, 6. maj 1993-imeersaq aamma
- 20) Nalunaarasuaatikkut attaveqatigiinneq pillugu Kalaallit Nunaannut inatsit nr. 1089, 29. december 1997-imeersaq.

Imm. 2. Peqqussutit inatsit imm. 1-imi taaneqartut tunngavigalugit suliaasut atuutiinassapput pisortanit susassaqtartuniit atorunnaasitaanissartik tikillugu.

§ 8. Inatsisip ortuulernerani Kalaallit Nunaata biskop-eqarfiani biskop-itut atorfilik neqeroorfigineqassaaq piffissamit inatsisip atuutilerfianiit kalaallit pisorta qarfianut atasumik tjenestemandit pineqartup naalagaaffimut atasumik atorfinitsitaanerani akissarsiatigut, atorfinitsitaanikkut soraarnerussutisiassatigullu atugassaatat assingi tunngavigalugit atorfinitsitaanissamik.

Imm. 2. Biskop-ip kissaatigissanngippagu kalaallit pisorta qarfiannut atasumik atorfinitsitaanermit nuunnissani kalaallit pisorta qarfiannut pineqartumut atasumik sulinini ingerlatiinnassavaa atorfinitsitaanermit atugassarisatigut naalagaaffimmut attuumassuteqarnini allannortinnagu. Biskoppi oqaaseqatigiinni siullerni aalajangersakkap nassatarisaatut suleriaannaanersuteqarnissamik soraarnerussutisiaqarnissamilluunniit piumasaqarsinnaassanngilaq. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 37 a, imm. 5-imi aalajangersakkat aamma naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandiinut il. il. soraarnerussutisiat pillugit inatsimmi § 24 b, imm. 3, tak. imm. 1 aamma 2, taamatulli ortuutinneqassapput.

§ 9. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik inatsimmi, tak. inatsimmik nalunaarut nr. 368 18. juni 1998-imeersaq, ima allannguisoqassaaq:

1. § 7, imm. 3 ima oqaasertaqassaaq:

„Aatsitassanik iluaquteqarnissamik akuersissut taamallat tunniunneqarsinnaavoq aktieselskabinut taamaaallat inatsit una malillugu akuerineqarlutik ingerlassisunut aammalu selskabinik allanik peqateqarlutik akileraartitaanngitsunut, tamannali aatsaat allaasinnaalluni pinngitsoornatik peqatigiillutik akileraartussaataappata. Aamma selskabi amerlanertigut Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqassaaq. Aamma selskabi koncernimit attavigisaminit annikinnerusumik

anigaasaliigaassanngilaq, taamaattorli selskabimut avataaniit anigaasaliissutit nammineq anigaasaatinut naleqqiullutik tamatigut 2:1 qaangersimassavaat. Aammattaaq selskabi nalinginnaasumik niuertassaaq akit unammilleqatigiinnermi atugaasut aammalu unammilleqatigiinnermmi atugassarititaasut malillugit. Akuersissummik pigisaqartortaaq atuinissaminik ingerlatsisinnaajumalluni naammattumik paasisimasaqartariaqarpoq anigaasanillu tunuliaqtaqartariaqarluni.“

2. § 8, imm. 3 ima oqaasertaqassaaq:

„Piginnaatitsissummik pigisaqartup imm. 1 aamma 2 malillugit pisortanut akiliutaasa aalajangersarnerinut atatillugu piginnaatitsissummik pigisalik akuersissut atorlugu ingerlatsinerminut atatillugu akileraartussaajunaarsitaasinnaavoq suliffeqarfik akitsuusiivineqarpat minnerpaamik akileraartitaanertut oqimaatsigisunik aammalu akitsuutit tamakkerlutik Kalaallit Nunaanni Namminersornermik inatsimmi § 7-imi isertitat suunerinik aalajangersakkanut ilaappata.“

Inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqaatit

Nalinginnaasumik oqaaseqaatit

1. Imarisai

Inatsisissatut siunnersuutip matumunnga peqatigitillugu Kalaallit Nunaanni Namminersornermik inatsisissatut siunnersuutip kingunerisaatut siunertaraa qularnaassallugu Danmarkimi naalakkersuisut namminersorneq pillugu inatsisitut siunnersuumi § 9 malillugu pisussaaffimminnik naammassinnissinnaanissaat.

Kalaallit Nunaanni Namminersornermik inatsisissatut siunnersuummi § 9 malillugu aatsitassanut ikummatissanullu tunngasut namminersortunit tiguneqarneranni naalakkersuisunit qularnaarneqassaaq namminersortut akiliuteqarnikkut pineqartutigit suliassaqarfimmik isumaginninnissamat siunnersorneqartuarlutillu allatigit suliassiissuteqartarnissaat. Tamanna pissaaq aatsitassanut ikummatissanullu tunngassutillit Kalaallit Nunaannit Namminersorlutik oqartussanit tiguneqarneranniit sunniuteqalersussatut ukiunut 5-inut tunngatitamik kalaallit qallunaallu naalakkersuisuisa isumatigiissusiornerisigut, ukiunut amerlanerusunut isumaqatigiissutitut nutartertarnissaa Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunit malitsigitillugu aalajangiiffigineqarsinnaasumik. Maannakkorpiaq ilaatigut Aarhusip Universitetia avatangiisit pillugit ministerimit qinnuigineqarnikkut aatsitassanut ikummatissanullu tunngassutillini eqqartorneqartutut suliassanik ingerlatsivoq. Qallunaat naalakkersuisuisa Kalaallit Nunaanni Namminersornermik inatsimmi § 9 malillugu pisussaaffimminnik naammassinnissinnaanissaat qulakkeerumallugu siunnersuutigineqarpoq universitetit pillugit inatsit allannguuteqartinneqassasoq, taamaalilluni universitetit ministerimit piuaaffigineqarsinnaanngorlugit akiliisitsillutik suliassanik ingerlassiinnarnissamat.

Kalaallit Nunaata Namminersorneranik inatsisissatut siunnersuutip kingunerisaatut inatsisitut siunnersuummik matumunnga aappaattut siunertarineqarpoq Kalaallit Nunaanni namminersornerunermik inatsimmi § 5 malillugu piginnaatitsissutitut inatsisiliat atorunnaarsinnissaat.

Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsimmi § 5-imi maannamat atuuttumi allassimavoq naalagaaffiup pisortatut oqartussaaitai namminersornerusut isumaqatiginiareerlugit inatsisikkut namminersornerusunut piginnaatitsissuteqarsinnaassasoq suliassaqarfik inatsimmi § 4 malillugu namminersornerusunut suli nuunneqanngitsoq pillugu malittarisassiornissamat aqutsinissamullu.

Suliassaqarfinnut Kalaallit Nunaanni namminersornerunermik inatsimmi § 5 naapertorlugu tiguneqartunut naalagaaffiup tapiissutissai inatsisikkut aalajangersarneqartarput taamaalillunilu taakku pillugit akuersissutiginninnissamat pisinnaatitaaneq suli Folketingimiilluni.

Piginnaatitsissutitut inatsisit aamma taaneqartarput sinaakkutitut inatsisinik, tassami atuuffissanik killiliiffiginninnerup saniatigut imarisarmatigik tunngavigisassat pingaarullit amerlanngitsut namminersornerusut namminneq malittarisassanik erseqqinnerusunik aalajangersaanerisigut naammassiniarnissaat pisussaaffiusumik.

Kalaallit Nunaanni Namminersornermik inatsimmut siunnersuummi § 23, imm. 4 malillugu Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat suliassa qarfiit iluini namminersornerusut pillugit inatsimmi atuuttumi § 5 malillugu malittarisassiornissamut aamma aqutsisutut oqartussaassuseqarnissamut pisussaaginnaratik suliassa qarfinnut namminersornerusunermik inatsimmi § 5 naapertorlugu tiguneqareersunut iliornerullu aamma suliassa qarfinnut Kalaallit Nunaanni Namminersornermik inatsisit siunnersuutaasoq tunngavigalugu tiguneqarumaartussanut naleqqiullugu inatsisinik aalajangersaasinnaalerlutillu aalajangiiffiginnissinnaalissapput. Piginnaatitsissutitut inatsisit tamatuma kingorna sunniutaaruttussaapput, tamannalu tunngavigalugu siunnersuutigineqarpoq piginnaatitsissutitut inatsisit atorunnaarsinneqassasut.

Kalaallit Nunaanni Namminersornermik inatsisissatut siunnersuut pillugu nalinginnaasumik oqaaseqaatini pkt. 4 innersuunneqarpoq.

Siunissami Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasatigut attaveqaatit malittarisassiorneqarput Kalaallit Nunaanni Namminersornermik inatsisissatut siunnersuutip kapitaliisa 3-anni. Taamaalilluni ilaatigut namminersornermik inatsisissatut siunnersuummi § 5-imi takuneqarsinnaavoq naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat 2007-imi akit akissarsiallu qaffasissusii atorlugit ukiumut 3.202,1 kr.-nik tapiiffisassagai. Suliassa qarfiit naalagaaffimmit tiguneqarsimappata namminersornerusunermik inatsimmi massakut atuuttumi § 5 malillugu tapiissutit attatiinnarneqassapput, ima paasillugu Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussanut tapiissutit tamarmiisut namminersornermik inatsisissatut siunnersuummi § 5-ikkut 2007-imi annertussutsiminnut unitsinneqassapput. Inatsisissatut siunnersuutikkut ugguna inatsisit sinaakkusiussat atorunnaarsinneqarnerat namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasatigut attaveqaatinut sinniuteqanngilaq.

Malugeqquneqassaaq inatsisit piginnaatitsissutit atorunnaarsinneqarnerat suliassa qarfiit suut namminersornerusunermik inatsimmi § 5 tunngavigalugu tiguneqarsimaneritut naleqqiullugu sunniuteqanngimmat. Taamaalilluni soorlu assersuutigalugu tele atorlugu attaveqaateqarneq inatsit Kalaallit Nunaannut atuuttoq malillugu Kalaallit Nunaanni namminersornerullutik oqartussat radio atorlugu attaveqarnermik aamma radiukkut aallakaatitsivissanik tunniussisarnermik malittarisassiornissamut oqartussa anngimmata. Piginnaatitsinermik inatsisip pineqartup atorunnaarsinneratigut suliassa qarfiit pineqartut namminersorlutik oqartussanit tiguneqassanngillat

taamalu suli Danmarkimit oqartussaaffigineqaannassallutik suliassaqrarfiit § 2 malillugu namminersorlutik oqartussanit tiguneqarnerata tungaanut, tak. namminersornermik inatsisissatut missingiusiamut ilanngussami liste II, nr. 12 aamma 13.

Inatsisit piginaatitsissutit ilaat aalajangersakkanik imaqrput atuutiinartussatut siunnersuutigineqartunik taakkumi naalagaaffeqatigiinnermi oqartussat Kalaallit Nunaanni eqqaanilu suliassaminnik naammassinninnissaannut ikorfartuisuummata.

Taamaalilluni siunnersuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni nunaminertanik atuinermik, illoqarfiit piorsagaanerannik sanaartorfigineqarnerannillu inatsimmi nr. 612-imi 23. december 1980-imeersumi § 3 atuutiinnassasoq taamaalilluni ilaatigut qularnaarneqarniassammat Kalaallit Nunaanni nunap ilaanik teknikikkullu atugassanik illersornissamat atorneqartussatut siunertanut nunaminertanik tunniussisarneq nangittumik naalagaaffeqatigiinnermi oqartussamit pineqartumit Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat isumaqatiginiareernerisigut isumagineqassasoq.

Aamma siunnersuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni tele atorlugu attaveqarnermik inatsimmi nr. 1089-imi 29. december 1997-imeersumi aalajangersakkat ilaat atuutiinnassasut tamatumuunakkut naalagaaffeqatigiinnermi oqartussat namminneq iluminni tele atorlugu atugassaminnik sanaartorsinnaanerannik ingerlatsisinnaanerannillu malittarisassat atuuttut atuutiinnassallutik. Taamatuttaaq danskit ameerikkarmiullu sakkutooqarfiini Kalaallit Nunaata illersorneqarnissaanik isumaqatigiissut 27. april 1951-imeersoq tunngavigalugu malittarisassaqaqtitsineq atuuttoq ingerlateqqinneqassaaq.

Aamma Kalaallit Nunaanni pilersuineramik, angallanermik allakkanillu isumaginninnermik il.il. inatsimmi nr. 469-imi 6. november 1985-imeersumi § 2, imm. 3 attatiinneqassasoq siunnersuutigineqarpoq tamatumuunakkut qularnaarneqaqqullugu Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat peqqinnissamat pinaveersaartitsinermullu ministerimit akuerineqarlutik nakorsaatinik nioqqutissanillu allanik napparsimmaviit apotekiinit napparsimaaviillu apotekiisa immikkoortortaannit pisisinnaaniassammata. Aammattaaq siunnersuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmik inatsimmi nr. 369-imi 6. juni 1991-imeersumi § 4, imm. 3 ingerlaqqiinnassasoq tamatumani pineqarmat Kalaallit Nunaanni peqqinnissamik inatsisip atuutilernerani naalagaaffiup pisussaaffii isumagisassaalu aamma Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussanik taarsiisitsisinaanerat.

Inatsisip atulernerani Kalaallit Nunaata biskop-eqarfiani biskop-itut atorfillip atorfeqarneranut tunngasunut atatillugu matuma kingornani § 8-mut oqaseqaatit ersarinnerusut innersuutigineqassapput.

Aamma siunnersuutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik inatsit allanngortinneqassasoq. Matuma kinguliini § 9-mut oqaaseqaatit ersarinnerusut innersuunneqarput.

2. Aningaasarsiornikkut allaffissornikkullu kingunerisassat

Kalaallit Nunaat Namminersortoq pillugu inatsisissatut siunnersuutip nassatarisaanik inatsisissatut siunnersuutip matuma atorunnaarsissavai inatsisit assigiinngitsut arlallit. Kalaallit Nunaanni Namminersornermik inatsisissatut siunnersuummi Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasaqarniarnermut tunngassutillit nassuiarneqarput. Inatsisitut siunnersuummut tassunga oqaaseqaatit innersuunneqarput.

Siunnersuummi § 8-mi Kalaallit Nunaata biskop-eqarfiani biskop-ip siunissami atorfinitsitaanikkut atugassarititat sunniuteqassapput biskop-imut akissarsiaasa soraarnerussutisiaasalu il. il. akilerneqartarnissaannut tamatumanimi naalagaaffik taakku pillugit namminersorerullutik oqartussanit taarsiiffigineqassamat. Ullumikkut akissarsianut soraarnerussutisianullu il. il. aningaasartuutit naalagaaffiup akilertarpei. Biskop-i kalaallit pisorta qarfianni atorfinitsitaappat taassumunnga akissarsiarititassat il. il. pisorta qarfimit taassumunnga akilerneqartalissapput. Biskop-ip naalagaaffimmi atorfeqaannarnissani kissaatigissappagu kalaallit pisorta qarfiata susassaartup biskop-imut akissarsiarititanik il. il. naalagaaffimmut taarsiissuteqartarnini ingerlatiinnassavaa. Pisussani taakkunani tamani kalaallit pisorta qarfiat susassaartoq naalagaaffiup karsianut soraarnerussutisiassatigut akilee qataassutinik ingerlaartumik akiluteqartassaaq naalagaaffiup biskop-imut soraarnerussutisiatigut nammatassaasa matusissutissaattut.

Taakku saniatigut inatsisissatut siunnersuut aningaasartuutinik aqutsinermullu tunngasunik naalagaaffimmut kinguneqartussatut naatsorsuutigineqanngilaq. Inatsisissatut siunnersuut kommunenut regioninullu aningaasartuutinik aqutsinermullu tunngasunik kinguneqartussaannilaq.

Naatsorsuutigineqanngilaq inatsisissatut siunnersuut inuutissarsiutinik ingerlatsisunut aningaasatigut aqutsinermullu tunngasunik sunniuteqassasoq.

Naatsorsuutigineqanngilaq inatsisissatut siunnersuut innuuttaasunut aningaasatigut aqutsinermullu tunngasunik sunniuteqassasoq.

Inatsisissatut siunnersuut avatangiisinut sunniuteqassanngilaq.

Inatsisissatut siunnersuut EU-p inatsisiliaannut tunngasunik imaqqanngilaq.

3. Eqikkaalluni skema

	Iluaqutissanik kingunissai/aningaasartuutikinnerulerneq	Pitsaanngitsunik kingunissai/aningaasartuuteqarnerulerneq
Naalagaafimmut, kommunenut regioninullu aningaasanik aqutsinermilu sunniutissai	Naamik	Naamik
Naalagaafimmut, kommunenut regioninullu aqutsinikkut sunniutissai	Naamik	Naamik
Inuutissarsiuutinut aningaasanik sunniutissai	Naamik	Naamik
Innuttaasunut aqutsinikkut sunniutissai	Naamik	Naamik
Avatangiisinut suniutissai	Naamik	Naamik
Miljø-mæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
EU-p Inatsisaanut tunngasut	Inatsisissatut siunnersuut EU-p inatsisaanut attuumassuteqanngilaq.	

4. Pisorta qarfiit il. il. tusarniaavigisat

[...]

Inatsisissatut siunnersuummi aalajangersakkanut ataasiakkaanut oqaaseqaatit

§ 1-imut

Allannguutissatut siunnersuummut pissutaavoq Kalaallit Nunaanni Namminersornermik inatsimmut siunnersuut. Aarhusip Universitetia maannamut aatsitassanut ikummatissanullu tunngasutigut suliaasanik suliaqartarpoq avatangiisit pillugit ministerip qinnuiginninnera malillugu. Aatsitassanut ikummatissanullu tunngassutillit Kalaallit Nunaata Namminersortup tiguppagit qularnaarneqassaaq Aarhusip Universitetiata akiliisitsilluni sulianik ingerlassinissamut pisussaataaginnarnissaa.

§ 2-mut

Imm. 1 aamma 2 atorlugit Kalaallit Nunaanni nunaminertanik atuinermik, illoqarfinnik piorsaanernik sanaartornernillu inatsimmi § 3 attatiinnarniarneqarpoq nunaminertanimmi tunniussisarnermi naalagaaffeqatigiinnermi pisussaalluni oqartussaasoq Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat isumaqatiginiareerlugit nangittumik ingerlanneqassammat. Siunertarineqanngilaq aalajangersakkap atuuffiata allanngortinnissaa.

§ 3-mut

Aalajangersagassatut siunnersuutikkut Kalaallit Nunaanni pilersuinermik, angallanermik aamma allakkanik isumaginninnermi il.il. inatsimmi § 2, imm. 3 attatiinnarniarneqarpoq. Aalajangersakkakut tunngavissaqalissaaq Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat periarfississallugit Danmarkimi napparsimmaviit apotekiinit napparsimmaviillu apotekiisa immikkoortortaannit nakorsaatinik nioqutissanillu allanik nangillutik pisisnaanissaat. Aalajangersakkap atuuffia allanngortinniarneqanngilaq.

§ 4-mut

Aalajangersagassatut siunnersuut tassaavoq Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmik inatsimmi § 4-mi, imm. 3-p atuutiinnarnissaa. Aalajangersakkap atuuffia allanngortinniarneqanngilaq.

§ 5-imut

Imm. 1-imi aalajangersagassatut siunnersuutikkut Kalaallit Nunaanni tele atorlugu attaveqaatinik inatsimmi § 1, imm. 3 nangittumik ataannartinniarneqarpoq. Imm. 2-mi aalajangersagassatut siunnersuutikkut Kalaallit Nunaanni tele atorlugu attaveqaatinik inatsimmi § 3 nangittumik ataannartinniarneqarpoq. Aalajangersakkat taakku atuuffii allanngortinniarneqanngillat.

§ 6-imut

Aalajangersakkakut inatsisip atuutilerfissaa malittarisassiorneqarpoq. Tassani aalajangersarneqarpoq inatsit 21. juni 2009 atuutilissasoq Kalaallit Nunaani Namminersornermik inatsit peqatigalugu.

§ 7-imut

Imm. 1-imi aalajangersakkakut inatsisit piginnaatitsissutit Kalaallit Nunaanni namminersorne-runermik inatsimmi atuuttumi § 5 atorlugu pilersitat atorunnaassapput.

Imm. 2-mi aalajangersakkap kingunerissavaa inatsisartut peqqussutaat inatsisit piginnaatitsissutit tunngavigalugit pilersitat atuutiinnassammata oqartussamit pisussaasumit atorunnaarsinneqarnissa-mik tungaannut. Aamma tamatuma imaraa inatsisartut peqqussutaat oqartussamit pisussaasumit allannqortinneqarsinnaassammata atuutiinnarlutillu. Tamatumuuna qularnaarneqassaaq inatsisit piginnaatitsissutit atorunnarnissaannik pineqartuni sueruttoqannginnissaa.

§ 8-mut

Kalaallit Nunaanni ilagiinnik inatsisip atorunaarneranut atatillugu, tak. § 7, nr. 19, apeqqutaalissapput inatsisip uuma atuutilernerani Kalaallit Nunaata biskop-eqarfiani biskop-itut atorfeqartup siunissami atorfeqarnermini atugai.

Malittarisassat atuuttut malillugit Kalaallit Nunaata biskop-eqarfiani biskop-i atorfinitsinneqarlunilu soraarsinneqarsinnaavoq kunngip peqqussutaatigut, tak. Kalaallit Nunaanni ilagiit pillugit inatsimmi § 3, imm. 1. Biskop-i Kalaallit Nunaanni naalagaaffimmi tjenestemandinik inatsimmi § 11 a malillugu pisortani annertuumik atorfeqartussaataaangilaq, tak. inatsimmi § 37, imm. 1 aammalu pisusnaanani Kalaallit Nunaanni oqartussanut susassaqtartunut nuulluni atorfinitsitaanissaminut.

Imm. 1-imi siunnersuutaavoq, kinaluunniit inatsisip atortuulersitaanerani Kalaallit Nunaata biskop-eqarfiani biskop-itut atorfeqartitaasoq neqeroorfigineqassasoq inatsisip atuutilerneraniit Kalaallit Nunaanni pisorta qarfirmut susassalimmut atasumik tjenestemandit atorfimmut nuunnissamik akissaatitigut, atorfinitsitaanermi atugassatigut aamma soraarnerussutisiasatigut naalagaaffimmi atugassarititat assinginik atugassaqtartitaalluni.

Biskop-ip Kalaallit Nunaanni pisorta qarfirmut susassalimmut atasumik atorfinitsitaanermut nuunnissani kissaatigissanngippagu sulinerminik kalaallit pisorta qarfianni ingerlassiinnarsinnassaaq naalagaaffimmi atorfinitsitaanikkut atugassarititaasut attatiinnarlugit, tak. imm. 2-mi aalajangersagaq.

Tamatuma ilaatigut kingunerissavaa, biskop-ip naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsisini pineqartunut ilaalernissaa, aamma tjenestemandinik kunngimit toqqagaasunik soraarsitsisarnerup kunngip peqqussutaatigut pisussaanerata tungaatigut.

Naleqquttuosorineqarpoq inatsimmi aalajangersakkamik biskop-ip imm. 2-mi oqaaseqatigiit siulliit kingunerisaattut suleriaannaanersuutinik soraarnerussutisiassanilluunniit piumasaqarsinnaannginnera pillugu imalimmik ilanngussaqaarnissaq

Siunnersuutigineqarpoq naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 37 a, imm. 5-imi aamma naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandiinut soraarnerussutisariatitassat il.il. pillugit inatsimmi § 24 b, imm. 3-mi, tak. imm. 1 aamma 2, aalajangersakkat taamatulli atortuutinneqassasut, biskop-ip naalagaaffimut atasumik atorfinitsitaanikkut atugassarisani attatiinnarumassappagit.

Tamatuma kingunerissavaa Kalaallit Nunaanni pisortaqaqarfiup susassallip biskop-imut akissarsiaritanik allanillu pinngitsoorani tunniutassanik naalagaaffimmut taarsiissuteqaarnissaa aamma naalagaaffiup karsianut soraarnerussutisiassatigut akileeqaataassuteqartarnissaa naalagaaffiup biskop-imut soraarnerussutisariatitassaanut matusissutissanik.

Biskop-ip atugassarisaanik iluarsaassiviginninnissatut siunnersuut pisariaqarneratut naleqqussaait ilanngullugit naapertuuppoq ilageeqarnerup Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneranut atasumik tjenestemandinut atugassarititaasut tungaasigut iluarsaassiviginninnermut, tak. naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni tjenestemandii pillugit inatsimmi § 37 a, imm. 1-3.

§ 9-mut

(Kalaallit Nunaanni aatsitassanik inatsit)

Nr. 1-imut (§ 7, imm.3)

§ 7-imi, imm. 3-kkut allangortitsinikkut selskabit pinngitsoornatik akileraaqatigiittussaasut periarfissaqalissapput iluaquteqaarnissaminnik akuerineqarnissaminnut. Isertitat naatsorsornerat Kalaallit Nunaanni Namminersornermik inatsissatut siunnersuummi piffissaq una peqatigalugu saqqumiussami § 7, imm.1-imi isertitat suunerinik aalajangersakkanit pineqartut eqqarsaatigalugit naatsorsuutigineqarpoq akileraaqatigiinnerup sunniutaanik iluarsiivigineqartassasut taamaalilluni isertitat il.il. akuerineqarluni ingerlassanit pisut kisimik ilanngunneqartassallutik.

Aamma selskabi pisussaavoq koncern-imit peqataaffigisaminit annikinnerusumik aningaasaliiffigisaanani. Tamatuma kingunerissavaa akiitsut aamma nammineq aningaasaatit nikingassutaat koncern-imi tamarmiusumi akiitsunut namminerlu aningaasaatinut sanilliullutik annerussanngimmata, aningaasanik atukkiisup koncern-imut atanera atannginneraluuniit

apeqqutaatinnagu aammalu taassuma nunap iluaniittuunera avataaniittuuneraluunniit apeqqutaatinnagu. Selskabimulli aningaasaliissutit avataneersut nammineq aningaasaatit tamatigut 2:1 tikillugu qaangersimassavaat, tassa selskabinit nunanit allamiunit pigineqartunit annikitsumik aningaasaliinermik Kalaallit Nunaanni akileraarutininik malittarisassat atuuttut killinginut naapertuuttut. Taamaallaat sunniutigissavaa concern-it nunami namminermitittut aningaasaliinermik piunasaqarfigineqassammata concern-itulli nunap avataaniittutulli. Tamatuma kingunerissanngilaa isertitat nunani allani imaluunniit Kalaallit Nunaanni selskabinit iluarisamik nuunneqarsinnaanissat tamatumami selskabip iluanaarutai akileraaruserneqartussat aammalu isertitat suunerinik aalajangersakkat tunngaviat imaluunniit kingulliinnaq narajorsinnaammassuk. Taakku saniatigut annikitsumik aningaasaliinermik akileraarutininik inatsisini aalajangersakkat allanngoratik selskabimut atorneqassapput.

Selskabit pineqartut nalinginnaasumik pisussaatinneqassapput, tassa soqutigisaqaqatiminnik niuernerminniinnaanngitsoq, akit unammilleqatigiinnermi atuuttut aammalu unammilleqatigiinnermi atugarineqartut atussallugit, niuernerminni tassa imaappoq OECD-p transfer pricing-imik taaneqartartunik tunngavigiititaanik atugassarititaanillu maleruaqqusai naapertorlugit peqataasut imminnut atanngitsut akornanni aningaasanik nuussisarnermi akit atukkallu assigiit atussallugit.

Tamanna ilapittueqataassaaq iluaqutissamik pigisartup selskabinit Kalaallit Nunaanni Namminersornermik inatsisissatut siunnersuummi § 7-imi isertitat suunerinik aalajangersakkanut ilaanngitsunut iluarisamik nuussinnginnissaanut.

Nr. 2-mut (§ 8, imm. 3)

Kalaallit Nunaanni Namminersornermik inatsisissatut siunnersuummi § 7 malillugu aatsitassarsiornermit akileraarusiinerni tamani § 7-imi isertitat suunerinik aalajangersakkanit pineqarput. Taamattumik akileraartitsissanngikkaanni apeqqutaassaaq akileraarutit akitsuutinik minnerpaamik namminersornermik inatsimmi § 7-imi isertitat suunerinik aalajangersakkatulli eqqutigisunik taarserneqarnissaat.

XVI
KALAALLIT NUNAANNI AAMMA DANMARKIMI
NAALAKKERSUISUT ISUMAQATIGIISSUTISSAATTUT
MISSINGIUSIAQ

Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalackersuisut isumaqatigiissutissaattut missingusiaq

Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa Kalaallit Nunaanni naalackersuisunit pilersinneqartut marsimi 2003-mi isumaliutissiissumminik saqqummiussisut Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni siunissami pissutsit qanoq ittuunnissaannik isummerfiginissaa annertuumik ilapittorpaat.

Tamanna tunggavigalugu ukiunilu 25-ni namminersorneruneq atuutereersoq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut isummerput piffissanngortoq Kalaallit Nunaata Danmarkillu naalagaaffeqatigiinnerat nutartissallugu.

Isumalioqatigiissitanik parlamentarikerinik peqatigiissunik sulinissaq Kalaallit Nunaanni Inatsisartut Folketingillu akuersineratigut inatsisit tunggaviusut inuiaallu inatsisaasa iluini kalaallit oqartussaanerulernissaat siunertaralugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaasa sulinerminni toqqammavissaat Kalaallit Nunaanni naalackersuisut siulittaasuata ministeriunerullu 21. juni 2004-mi atsiորpaat. Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiissutertik 6. maj 2008 Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisunut tunniuppaat taamalu suliarfik naammassillugu.

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut naammagisimaarlugu maluginiarpaat Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat Kalaallit Nunaanni namminersulernissamik siunnersuutaat tunggaveqartoq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut isumaqatigilluinnagaannik.

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiissutaat aallaavigalugu isumaqatigiippat namminersornerunermik aqqissuussineq taarserniarneqassasoq namminersornermik Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat nutaamik inatsisissatut missingusiaat toqqammavigalugu nassuerutigineqarmat inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat toqqammavigalugit inuiaagamik imminnut oqartussaaffigisussaasut makkuninnga pingaarnernik imaqtussanik:

- Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat periarfissinneqassapput politikikkut akisussaaffimminik annertusilerissallutik suliassa qarfinnik arlaqarnerusunik, ilaatigut aatsitassanut tunggasunik, tiguisinnaanermikkut.
- Suliassa qarfinnik nutaanik tigusinikkut taaakku aningaasalersorneqarnissaannik akisussaaffik aamma tiguneqassaaq.
- Naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussanut tapiissutai 2007-imi tapiissutitut imaqarlutik attanneqassapput. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornikkut isertitat

namminersorlutik oqartussanut tuttassapput taammaattorli isertitat taamaattut kingunerisassallugu naalagaaffiup tapiissutaasa annikillinerat.

- Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat Danmarkimilu naalackersuisut nunanut allanut apeqqutinik aammalu suliassa qarfinnik naalagaaffeqatigiinnermiiginnartussanik suleqatigiinnerat annertusarneqassaaq Kalaallillu Nunaata taakkunani peqataanera sinnaakkusiorneqassalluni.
- Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaa inuiannit kalaallinit isummerfigineqassaaq. Isummernerup timitalerneqarnera pissaaq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut isumaqatigiissuteqarneratigut aammalu Kalaallit Nunaanni Inatsisartut Folketingillu akuersinerisigut.

Kalaallit Nunaanni namminersornerup timitalerneqarnissaanut ilaatillugu aammalu Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat tamatumunnga siunnersuutaat toqqammavigalugu Kalaallit Nunaanni naalackersuisut siulittaasuat ministeriunerlu aamma isumaqatigiipput siunnersuutit uku piviusunngortinniarniarlugit:

- Namminersorlutik oqartussat suliassa qarfinnik tiguserannut atatillugu sulisunut tunngasut pillugit inatsisissatut aammalu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuutit.
- Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik oqartussat pilersinneqarnerannut atatillugu pissutsit assigiinngitsut pillugit inatsisissatut siunnersuut.

Kalaallit Nunaanni naalackersuisut nalunaarutigaat Kalaallit Nunaanni naalackersuisut kissaatigigaat Kalaallit Nunaanni Namminersormermik aqqissuussineq pissasoq Kalaallit Nunaanni inuit taasisinneqarneratigut.

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut isumaqatigiissut una isigaat Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni naligiinnerup ataqpeqatigiinnerullu ersernerattut.

[Sumiiffik, ulloq]

Kalaallit Nunaanni naalackersuisut siulittaasuat

Ministeriuneq

Ilanngussat

1. Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaasa sulinerminni toqqammaviat.
2. Oqartussaaffinnik arlaqarnerusunik kalaallit oqartussaannut nuussisisinnaanermik Inatsisunik Atortitsinermik Ministereqarfiup allakkiaa 3. november 2004-meersoq.
3. Namminersornermut Eqqartuussiveqarnermullu Pisortaqarfiup Inatsisunik Atortitsinermik Ministereqarfiup allakkiaanut 3. november 2004-meersumut oqaaseqaataanik allakkiaa 2. marts 2005-imeersoq.
4. Namminersornermik inatsimmi nunanut allanut aalajangersagassanik Nunanut Allanut allakkiaa 10. november 2006-imeersoq. Namminersorerullutik Oqartussat allakkiaannut 13. august 2006-imeersunut oqaaseqaatit.
5. Inatsisunik tunngaviusunik nassuiaasarnermik aamma inatsisit tunngaviusut pillugit ileqquliunneqartartut pillugit professor Jens Hartig Danielsen-ip allakkiaa 22. december 2006-imeersoq.
6. Namminersornermik inatsimmi nunanut allanut kapitalimut tunngasunik professor Ole Spiermann-ip allakkiakkut 8. januar 2007-imeersukku oqaaseqaatai.
7. Inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit inuiaanersut Nunanut Allanut Ministereqarfiup allakkiaa 8. november 2004-meersoq.
8. Inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit imminnut aalajangersaaffigisussaananerannik Nunanut Allanut Ministereqarfiup allakkiaa 15. august 2005-imeersoq.
9. Inuiaat kalaallit namminiilivinnissaminnik aalajangissappata Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni piginnaatitaanerit pisussaataitaanerillu suut pinngitsoornatik atuunnissaannik Nunanut Allanut Ministereqarfiup allakkiaa 24. februar 2005-imeersoq, tak. inuiaat inatsisaat.
10. Kalaallit Nunaannut attuumassutilinniik eqqartuussinerni Danmarkimi eqqartuussiviit suliaqarneranni Kalaallit Nunaanni pissutsinik ilisimasaqarluartunik ilaatitsisoqarsinnaanerannik Inatsisunik Atortitsinermut Ministeriap allakkiaa 22. november 2005-imeersoq.
11. Pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitap nalunaarusiaa, 8. september 2005.
12. Aningaasarsiornermik inuutissarsiutinillu suleqatigiissitap nalunaarusiaa, april 2007.
13. Nunat avannarliit oqaatsinik isumaqatigiissutaata ataani nunani avannarlerni oqaatsit inissisimanerannik Inatsisunik Atortitsinermut Ministereqarfiup allakkiaa 26. maj 2005-imeersoq.
14. ”Oqaatsit” Kalaallit Nunaanni namminersortunut isumagisassanngortinneqarsinnaannerannik professor Henrik Zahle-p allakkiaa 22. august 2005-imeersoq.
15. Inatsisunik tunngaviusunik inuiaallu inatsisaannik suleqatigiissitap nalunaarusiaa, 7. juni 2007.
16. Namminersorerullutik Oqartussat nunanut allanut oqartussaananermik kissaatigisaasa il.il. namminersornermik inatsisikkut nunanut kapitalimi missingiusimi akuerineqanngitsut pillugit Nunanut Allanut Ministereqarfiup allakkiaa 13. august 2006-imeersoq.

Ataatsimoorluni isumalioqatigiissitalianut suliassiisut

Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni naalackersuisut kissaatigimmassuk Kalaallit Nunaat Danmarkilu annertunerpaamik naligiittariaqartut aammalu naalagaaffeqatigiinnermi atuuttup tunngaviisa iluanni kalaallit inuiaat annertunerpaamik imminnut oqartussaaffigine-rulertariaqartut Danmarkimi aammalu Kalaallit Nunaanni naalackersuisut isumaqatigiipput isumalioqatigiissitaliorniartutik illuatungerinneersunik amerlaqatigiinnik ilaasortalinnik. Namminersorneq pillugu Isumalioqatigiissitat inaarutaasumik isumaliutissiisutaat isuma-lioqatigiissitat suliaannut pingaaruteqartumik ilaassaaq.

Kalaallit Nunaata inatsisitigut tunngaviusutigut inissisimanagera atuuttoq aallaavigalugu aammalu inatsisit inuiat akornanni atuuttut tunngavigalugit inuiaat kalaallit imminnut oqar-tussaaffigisinnaanerata naapertorlugu inatsisit tunngaviusut periarfiissiinerata naapertorlugu Kalaallit Nunaanni oqartussaasut oqartussaaffinnik allanik qanoq ilillutik tiguisinnaanerani-k isumalioqatigiissitat isumaliutiginnissapput siunnersuuteqassallutillu. Isumalioqatigiissi-tat tamanna pillugu inatsisissiuussapput, aamma suliassaqarfiit Kalaallit Nunaanni Nammi-nersorerullutik Oqartussat pillugit inatsit naapertorlugu Kalaallit Nunaanni oqartussaasunit tiguneqareersut eqqarsaatigalugit.

Isumalioqatigiissitat tamatuma saniatigut suliassaqarfiit naalagaaffimmiit Namminersorne-rullutik Oqartussanut nuunneqareersut sammissanngilaat.

Isumalioqatigiissitat sulinerminni tunngavigissavaat piginnaatitaanerit pisussaaffiillu im-minnut naapertuuttuunissaat. Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasanut tun-ngasut pillugit nutaamik aaqqissuussisoqarnissaanut isumalioqatigiissitat isummersuuteqar-lutillu siunnersuusiussapput.

Isumalioqatigiissitat sulinertik namminneerlutik aaqqissuutissavaat, tamatumunnga ilan-ngullugu suleqatigiissitanik pilersitsisinnaaneq. Isumalioqatigiissitat sulinerminni atugassamin-nik paasisuutissanik Danmarkimi aammalu Kalaallit Nunaanni qitiusumik allaffeqarfinit pissarsiniarsinnaatitaapput.

Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu naalackersuisut isumaqatigiipput Kalaallit Nunaat nam-minersulivikkusunnersoq kalaallit inuiaqatigiit aalajangigassarigaat nutaamillu aaqqissuus-sinerup tamanna allannortissanngikkaa. Taamaattoqassappat inatsisini tunngaviusuni § 19-imi malittarisassat malillugit isumaqatigiissuteqartoqarnikkut namminiilivittoqarsinnaas-

Bilag 1

2/2

saq. Isumalioqatigiissitat nutaamik aaqqissuussinissamik siunnersuutaat Kalaallit Nunaata namminersulivissinnaanera pillugu aalajangersakkamut naapertuuttumik imaqassaaq.

Isumalioqatigiissitat nutaamik aaqqissuussinissap aallartinneqarnissaa pillugu Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu naalakkersuisut akornanni isumaqatigiissutissamik siunnersuusiussapput.

Danmarkimi naalakkersuisut isumalioqatigiissitani ilaasortat arfineq marluk Folketingip inassuteqarnera malillugu toqqassavaat ilaasortallu allat arfineq marluk partiit ataatsimooqatigiilluunniit Kalaallit Nunaanni Inatsisartuni ilaasortaattitalit inassuteqarnerat malillugu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut toqqassallutigik.

Tamatuma saniatigut Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu naalakkersuisut ataatsimoorlutik isumalioqatigiissitat siulittaasussaas siulittaasuatalu tullissaa toqqassavaat.

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut immikkut peqataatitassat tamarmik immikkut marluk toqqassavaat.

Naatsorsuutigineqarpoq isumalioqatigiissitat pilersinneqarnerminniit ukiut marluk qaangiut-sinnagit suliarfik naammassiniassagaat isumaliussiisummillu saqqummiussillutik. Isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutissamik ilassaannik saqqummiussisinnaapput.

Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu naalakkersuisut isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaat tamarmiusoq saqqummerpat isumalioqatigiissitat siunnersuutaasa oqallisigineqarnissaat isumaqatigiissutigaat.

- 0 -

Isumalioqatigiissitat allattoqarfiannik pilersitsineq kiisalu isumalioqatigiissitat sulinerata aningaasalersorneqarnera, tassunga ilanngullugit allatseqarnikkut ikiorneqarnerat angalasarnerillu, pillugit Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu naalakkersuisut akornanni erseqqinnerusumik isumaqatigiissutigineqassapput.

Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfik

Inatsiseqarnermut immikkoortortaq

Ulloq: 3. november 2004

Allaffik: Statsretskontoret

Sagsnr.: 2004-750-0228

Dok: JMF20599

Kalaallit pisortaannut pisinaatitaaffiit amerlanerusut tunniunneqarsinnaanerat pillugu ALLAASERISAQ

1. Aallaqqaasiut

6. oktober 2004-mi allagaqarluni namminersorneq pillugu kalaallit-danskit isumalioqatigiissitaata inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfik qinnuigaa kalaallit oqartussaasuisa amerlanerusunik pisinnaatitaaffeqalernissaannut inatsisitigut tunngaviusutigut tunngavissat pillugit nassuaateqaqqullugu.

Tassalu apeqqutaavoq kalaallit maannakkornit namminersorerulernerannut atatillugu inatsisini tunngaviusuni malittarisassat suut killiliisuusinnaanersut Folketingip danskilluunniit naalackersuisuisa (kunngip) inatsisit tunngaviusut malillugit pisinnaatitaaffiisa ilai amerlanerusut kalaallit oqartussaasuinut nuunneqarsinnaanersut.

Imm. 2-mi namminersorerulernermik aaqqissuussineq 1978-imeersoq atuuttoq allaaserineqarpoq. Tamatuma saniatigut imm. 3-mi inatsisit tunngaviusut malillugit inatsisitigut oqartussaanerup tunniunneqarsinnaaneranut apeqqutit nalinginnaasut ilai sammineqarput. Imm. 4-mi sammineqarput inatsisitigut tunngaviusutigut ataatsimoorneq naalagaaffeqatigiinnerlu, imm. 5-imilu eqqartorneqarput inatsisini tunngaviusuni aalajangersakkat allat arlallit apeqqummut saqqummiussamut pingaaruteqarsinnaasut.

Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfiup eqqarsaatai naliliinerilu imm. 6-mi allaaserineqarput.

Imm. 7-ip imaraa eqikkaaneq.

2. Maannakkut namminersorerunerup aaqqissugaanera.

Kalaallit Nunaanni namminersorerulernissaq pillugu inatsimmi nr. 577-imi 29. november 1978-imeersumi tunngavissinneqarpoq suliassaqarfiit ilai namminersorerullutik oqartussanut tunniunneqarsinnaasut.

Inatsimmi § 1, imm. 1-imi imatut aalajangersagaqarpoq:

“§ 1. Kalaallit Nunaat immikkut inuiaqatigiiffiuvoq danskit naalagaaffiata iluani. Hjembestyriilu naalagaaffeqatigiinnerup killingisa iluanni Kalaallit Nunaanni suliassat inatsimmi uani maleruaqussat naapertorlugit sulissutigissavai”.

Kalaallit Nunaanni namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 4, imm. 1 malillugu Namminersornerullutik Oqartussat aalajangersinnaavaat suliassaqarfiit suliassaqarfiillunniit ilai inatsisip bilagiini taaneqartut namminersornerusunut nuunneqarsinnaasut. Suliassaqarfiit malittarisassaq taanna malillugu tiguneqarsimasut namminersornerusut inatsisiliornikkut allaffissornikkullu oqartussaaffigaat, tamatumani aningaasaajaatit tigullugit, tak. namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 4, imm. 2.

Namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 5, imm. 1 malillugu naalagaaffimmi oqartussaasut namminersornerusut isumaqatiginiareerlugit pisinnaatissinnaavaat suliassaqarfiit inatsisip bilagiani taaneqartut ilaaluunniit namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 4 malillugu nuunneqarsimangitsut malittarisassiorfissatut allaffissornikkullu aqutassatut tigusinnaagaat. Suliassaqarfiit taamaattut tiguneqarnerannut tapiissutit inatsisikkut aalajangerneqassapput.

Namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 7, imm. 1-imi aalajangerneqarpoq namminersornerusut isumaqatiginiareerlugit akuerippasuk suliassaqarfiit namminersornerulerneq pillugu inatsisip bilagiani taaneqarsimangitsut inatsisikkut namminersornerusunut nuunneqarnissaat naalagaaffimmi oqartussaasut aalajangersinnaagaat. Suliassaqarfiit suut namminersornerusunut nuunneqassanersut aalajangerneqassaaq innimigalugu naalagaaffeqatigiinneq aamma suliassaqarfiit kalaallinut tunngalluinnartut namminersornerusunit annertuumik sunnuteqarfigineqarnissaat, tak. namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 7, imm. 2.

Kalaallit namminersornerulerneq pillugu inatsisaanni bilagi makkuninnga imaqarpoq:

“BILAG

1. Kalaallit Nunaata aquneqarnikkut aqqissuusaanera.
2. Kommunit aquneqarnerata aqqissuusaanera.
3. Akileraarutit akitsuutillu.
4. Ilagiiit naalagaaffimmit tapersersugaasut uppeqatigiillu allat.
5. Killeqarfiup iluani aalisarneq, piniarneq, nunalerineq tuttuuteqarnerlu.
6. Eqqissimatitsineq.
7. Nuna tamakkerlugu pilersarusiorneq.
8. Inuussutissarsiornikkut unammilleqatigiinnikkullu inatsisiliorneq, tamatumani ilanngullugit sutorniartarfinnik hotelinillu ingerlatsinermut inatsisiliorneq, imigassat aalakoornartortallit pillugit malittarisassat kiisalu ammasarfiit pillugit malittarisassat.
9. Inunnik isumaginninnermut tunngasut.

10. Suliffeqarnermut tunngasut.
11. Atuartitaaneq kulturilu, tamatumani ilanngullugu inuussutissarsiutinik ilinniartitsineq.
12. Inuussutissarsiornermut tunngasut allat, tamatumani ilanngullugit naalagaaffiup aalisarnermik nioqutissiornermillu ingerlatsivii inuussutissarsiornermillu siuarsaaneq.
13. Peqqinnissaqarfik.
14. Inissianik attartornermut inatsisit, boligstøtte inissanillu aqutsineq.
15. Nioqutissanik pilersuineq.
16. Nunami namminerimi ilaasunik usinillu angallassineq.
17. Avatangiisit illersugaanerat.”

3. Inatsisiliorsinnaatitaanerup nuunneqarnera pillugu taasassat nalinginnaasut.

3.1. Inatsisini tunngaviusuni § 3, imm. 1.

Inatsisini tunngaviusuni § 3, imm. 1 malillugu inatsisiliorsinnaatitaapput kunngi (danskít naalakkersuisui) Folketingilu peqatigiillutik.

Inatsiseqarneq pillugu allakkiani oqallisigineqarpoq inatsisiliorsinnaatitaasut qanoq annertutigisumik oqartussaaffitik allanut tunniussinnaaneraat.

Apequt taanna pillugu Poul Andersen Dansk Statsforvaltningsretimi (1954), qupperneq 551-imi ilaatigut allappoq:

“Inatsisini tunngaviusuni § 3 malillugu inatsisiliorsinnaatitaapput Kunngi Folketingilu peqatigiillutik. Tamanna allanngortinneqarsinnaavoq Inatsisini tunngaviusuni § 88 mianeralugu. Kisianni inatsisiliorsinnaatitaanermi nalinginnaasumi inatsisitigut malittarisassiorneq Kunngimut, ministerimut aqutsinermulluunniit oqartussaasunut allanut tunniunneqarsinnaava? Periaaseq nalinginnaasoq malillugu pisortat inatsisitigut pisinnaatitaaffii allanut tunniunneqarsinnaanngillat, taamaattumik potestas delegata non delegatur naaggamik akineqartussatut isikkoqarsinnaavoq.

Taamatulli ajornaatsiginngilaq. Uagut qangaaniilli ileqqorivarput inatsisiliortut Kunngi pingaartumillu ministerit piviusunnngortitsinissamat peqqussusiuuttaraat, siusinnerusukkullu taaneqareersutut pisinnaatitaanermut inatsisit taamaattut ukiuni 100-kkunni maanna atuuttuni ippinnaanngitsumik atorneqalieriartorsimmapput. Taamatut periaaseqarneq inatsisinut tunngaviusunut akerliusutut isigineqarsinnaanngilaq tunngaviusoq taaneqartoq Inatsisinik tunngaviusunik tunngaveqanngitsaq piinnarlugu. Inatsimmi tunngaviusoq ukiuni 100-kkunni maanna atuuttuni pingasoriarluni allanngortinneqarsimavoq pisinnatitsinermut inatsisit atugaanerat akerlilerneqarani.

Taava apequtaaginnalerpoq pisinnaatitaanermut inatsisiliorsinnaaneq nalinginnaasumik inatsisitigut killilersugaanersoq killiliinerlu taamaattoq eqqartuussisutigootinneqarsinnaanersoq.

Siullermut tunngatillugu isumaqatigiissutaavoq pisinnaatitaanermut inatsit sumut tunngasuunera piffissaligaaneralu killeqanngitsoq inatsimmut tunngaviusumut akerliusoq. Kisianni killiliineq aalajangersimalluinnartunut suunera nalunaraluartunut tunngasuusaaq. Tunngavissaq ataaseq pingaarnerusinnaangilaq. Pisinnaatitaanermut inatsit qanoq sivisutigisumik atuutissanersoq killilerneqanngikkuni inatsimmut tunngaviusumut akerliunngilaq suliassamut tunngatillugu killeqaruni. Pisinnaatitaanermut inatsit suliassamut tunngatillugu killeqanngikkuni inatsimmut tunngaviusumut akerliusutut isigisariaqarpoq. Pisinnaatitsinermut inatsisip inatsiseqarnermut tunngasortaa pingaarnepaangorsinnaavoq. Pisinnaatitaanermut inatsit eqqartuussisarnikkut inatsiseqarnikkut killeqanngitsumik peqqussusiorsinnaatitsiguni imaluunniit innuttaasut pillugit inatsisinut tamanut killeqanngitsumik pisinnaatitsiguni qularnanngitsumik inatsimmut tunngaviusumut akerliusaaq. Ukiuni ajornartoorfiusuni ukiunut nalinginnaasunut sanilliullugu pisinnaatitsinermut annerusumik inatsisiliorsinnaasoqartariaqarpoq. Pisinnaatitsissut kunngimut ministerimulluunniit tunngappat pingaaruteqartussaangilaq. Akerlianilli nuna tamakkerlugu peqqussusiortoqarsinnaassangilaq maannamut periaaseq inatsisinillu paasinnittaaseq malillugu oqartussaasumut allarluinnarmut, soorlu amtmandimut imaluunniit kommunalbestyrelsimut.

Tassalu pisinnaatitsinermut inatsisini assigiinngitsuni pingaarnepaajulissaaq inatsimmut tunngaviusumut akerliusutut isigineqarsinnaanersut, tamatumalu saniatigut suuneri arlallit pissutsini pisunilu ataasiakkaani akuerissanerlugu naaggaassanerluguluunniit naliliiniarnermi amerlanertigut ilanngunneqartariaqassallutik.”

Max Sørensen, Statsforvaltningsret, aappasaanik saqqummernerani Peter Germer (1973), qupperneq 205 f-imi ilaatigut oqarpoq:

“Oqartussaaffiup allamut tunniunneqartup suliassanik sunik imaqarneranut tunngatillugu qanoq annertutiginera suunngitsuunngilaq. Suliamut tunngatillugu killiligaanngitsumik allamut tunniussineq inatsisip tunngaviusup tunngaviusumik oqartussaaneermik agguaaneranut akuliuinnerussaaq § 3-llu imarisarpiaa allanngortissallugu, tassani aalajangigaammat inatsisiliorsinnaatitaaneq kunngip Folketinngillu peqatigiillutik pigigaa. Suliassalli allamut tunniunneqarnera aalajangersimaqqissaartunut tunngappat inatsisit tunngaviusut tunngaviinut akerliunngilaq, tamannalu atuuppoq inatsimmi allaffitsigut aqutsisoqarfik killeqanngitsumik pisinnaatitaagaluarpalluunniit oqartussaaffimmik tunniussinermut atatillugu sunik iliuuseqartoqassanersoq. Danskit periaasianni pingaartumik inuussutissarsiornermut tunngasutigut oqartussaaffik allanut tunniunneqartarsimavoq, pingaartumik aningaasat nalilerneqartarnerannut tunngasut, nioqqutissanik pilersuineq, nunalerinermi tapiissuteqariaatsit il.il., tamakkualu inatsimmut

tungaviusumut akerliunnginnerat nalinginnaasumik akuerisaavoq. HD 1941.1076-imi attatiinnarneqarpoq inatsit niuernermit ministeri pisinnaatitaalluni “illoqarfimmiut immummik nalinginnaasumik kinertumillu sapinggisamik akikinnerpaamik pilersorneqarnissaat pillugu qanoq iliuuseqarnissamut”.

Taava apequtigineqarsinnaavoq inatsisiliornermut piginnaaniligaasut oqartussaaneq kikkunnulluunniit tunniussinnaaneraat. Ulluinnarni tamanna annertuumik ajornartorsiu-taangilaq. Oqartussaaneq ministerimut pineqartumut tunniunneqarajuttarpoq, tamannalu inatsimmut tungaviusumut akerliunngivippoq allanik patsiseqarluni akerliusimangippat. Ministerip pisinnaatitaaffik tigusani pisarnertut politikikkikut inatsisitigullu akisussaalluni ingerlatissavaa inatsisillu eqqortinneqarnerat eqqartuussisutigit misilinneqarsinnaavoq. Oartussaanerli pisortanut inatsisit tungaviusut iluanni suliaqanngitsumut tunniunneqarpat inatsimmut tungaviusumut naapertuuttuusinnaagunangilaq. Tamatumanimi tungaviu-voq inatsimmi tungaviusumi § 20-mi pisinnaatitsisoqarmat oqartussaaffinnik nunat tamat oqartussaaffiinnut tunniussisinnaanermik. Tamatuma pissuseqataani inatsisini tungaviu-suni taamaaqataanik takussaasumik pisinnaatitaaffeqangippat inatsisitigit oqartussaaneq innunat ataasiakkaanut namminersortulluunniit kattuffiannut tunniunneqarsinnaangilaq. Namminersortulli kattuffiat ilaasortaannarminut inuussutissarsior tunulluunniit assigisaannullu sinniisuuffigisaminut atuuttussamik malittarisassiorsinnaatitaappat immaqa inatsimmut tungaviusumut akerliunnaviannilaq. Sumiiffimmi aqutsisut sumiiffimminnut tunngatillugu malittarisassiorsinnaatitaasinnaapput, kisianni nuna takkerlugu atuuttussaannigitsunik.”

Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret (pingajussaaniq saqqummernerani Ole Espersen, 1980), qupperneq 495 f, ilaatigut allassimavoq:

“Inatsisip tungaviusup sananeqaataata ingerlateqqippaa tungavigineqarmat inatsisiliortut sammivinnut marlunnut pisinnaatitsisinnaanerat. Qitiusumik ingerlatsisunut, tassa kunngimut, inatsimmi tungaviusumi § 3, aamma sumiiffimmi (kommunimi) oqartussaa-sunut, tak. inatsimmi tungaviusumi § 82, tassani piumasaalluni kommunit minnerusumik annerusumilluunniit namminersortuusut.

Tungavissat taakkua uniorlugit pisinnaatitsinerit inatsisinik tungaviusunik uniuinerupput inatsisini tungaviusuni periaasiusartunik tungaveqanngikkunik. Tamanna imatut paasineqassaaq:

1. Tamanut tungasumik pisinnaatitsineq, tassa suliamut tungasutigit inatsisiliornikkut oqartussaanerup killiligaanngitsumik tunniunneqarnera inatsimmut tungaviusumut akerliuvoq.
2. Taamaapportaaq pisinnaatitaaneq nalinginnaasuuppat, tassa immikkoortinneqaqqis-saanngitsut tamarmik ilaappata imaluunniit eqqartuusseriaatsimut tungasut ilarujussui ilaappata, soorlu innuttaasut pillugit inatsisit imaluunniit pillaasarnermut inaatsisit.”

Peter Germer, Statsforfatningsret, pingajussaanik saqqummerner (2001), qupperneq 78 f, ilaatigut allassimavoq:

“Inatsimmi tunngaviusumi § 3-mi imm. 1-imi allassimammat inatsisiliorsinnaatitaaneq kunngip Folketingillu peqatigiillutik pigigaaat imaangilaq oqartussaaffimmik allamut tunniussinnaatitaaneq inerteqqutaasoq, aalajangersagarlu malillugu ministerimut ajornartitaangilaq innuttaasut nammineersinnaatitaanerannut pigisaannullu akuliuttumik peqqussusiorsinnaaneq.

Taamaattoq inatsimmi tunngaviusumi § 3-mi imm. 1-imi aalajangersakkat inatsisiliornerup allanut tunniunnissaanut marlutsigut pingaaruteqarput. Siullertut aalajangersakkap malitsigissavaa inatsisiliorsinnaatitaasut allanut tunniussineq sukkulluunniit utertissinnaagaat. Aappassaattut aalajangersakkami tunngavigitinnearpoq allamut tunniussineq suliamut tunngatillugu killeqanngitsumik tunniussinerussanngitsaq.

...

Savalimmiunut Kalaallit Nunaannullu tunngatillugu pissutsit immikkut ittuupput. Ilimagineqarsinnaangilaq inatsimmi tunngaviusumi § 3-mi killilerneqartoq inatsisiliorsinnaanerup namminersorerullutik oqartussanut tunniunneqarsinnaanera Savalimmiuni Kalaallit Nunaannilu pissutsit pineqartillugit.”

Henrik Zahle, Dansk forfatningsret 1 Institutioner og reguleringer, 3. udgave (2001), qupperneq 378 f, ilaatigut allassimavoq:

“Tunngaviusumik inatsisilioriaaseq tunngavissat ilaannaannut tunngavoq. Soorlu inaatsisilioriaatsimi malittarisassat taamaallaat isumaqassapput tunngavigineqarpat inatsisip ilusilerner - aaqqeeriaatsit allat pinnagit - politikikkut qitiusumik aaqqiinerit piviusunngortinnerannut atornerqarpat. Eqqarsaatit tunngaviusut taamaattut ersarilluinnartuunngikkaluit aallaavigalugit oqartussaaffimmik allamut tunniussineq ilaatigut killilerneqarsinnaavoq, immaqa ilai ulluinnarni pingaaruteqanngikkaluarlutik timaliunerusumik sammisassat oqallisiginissaannut tunngavissatut piukkunnarsinnaasut.

Siullertut allamut tunniunneqartumi killissat ilai ataqqisariaqarput: Inatsimmut tunngaviusumut akerliussaaq tamanut tunngasumik pisinnaatitsisoqassappat, tassa sulianut tunngasut killilernagit malittarisassiornissamut oqartussaataitaaneq allaffisornikkut oqartussaasunut tunniunneqassappat. Aamma nalinginnaasumik pisinnaatitaaneq tamanut immikkoorteqqissaagaanngitsunut tunngasoq Folketingip allaffitsigullu aqutsisoqarfiup ingerlatsinerata agguarneranut akerliuvoq. Kiisalu allamut tunniussineq killiligaagaluarluni suliassaarfimmik aalajangersimasumik tamakkiisumik matusisuunngitsaq, soorlu nunalerineq nukissamilluunniit pilersuineq, tunngaviusumik inatsisitigut

aaqqissugaanermut akерliuvoq. Allamut tunniusseqqusaannginnerit taakkua tunngavigaat inatsimmi tunngaviusumi § 3, tak. P. Andersen 1954, qupp. 550 f, A. Ross 1980 qupp. 495 f, M. Sørensen 1973 qupp. 206, P. Germer 1995 qupp. 80. “Inaatsiliorinnaatitaaneq” Folketingimut naalackersuisunullu (kunngimut) tunniunneqarsimappat tamakkiisumik isigalugu allamut nuunneqarsinnaanngilaq (soorlu ministerimut). Kisianni inernerla allaanaviarunannikkaluarpoq inatsimmi tunngaviusumi § 3 peqanngikkalurluunniit.

Tunngavissani maani allaaserineqartuni ajornartitaanngilaq allamut tunniussinernut annertuunut malittarisassiorinnaaneq. Soorunami tamakkua ukiuni ajornartoorfinni saqquminerusarsimapput, soorlu takuuk inatsit nr. 164 7.8.1914-imeersoq, tassani nunami namminermit tunngasunut ministeri pisinnaatinneqarluni “innuussutissat nioq-qutissallu akiisa aaqqittarnissaannut iliuuseqarallarsinnaasoq...”, tamannalu sorsunnersuup siulliup nalaani nunamut naminermit tunngasunut minstereqarfiup aqutsinerata ilarujussuanut tunngaviusimavoq. UfR 1941 1076-mi pineqarpoq sorsunnersuup aappaaniit ajornartoornermi inatsit, tassa inatsit nr. 415 5.8.1940-meeersoq illoqarfimmiut immummik nalinginnaasumik kinertumillu pilersugaanerannut tunngasoq, tassani niuernermit ministeri psinnaatitaalluni “illoqarfimmiut immummik nalinginnaasumik kinertumillu akikinnerpaamik pilersornissaat pillugu iliuuseqarmissaminut”, tamannalu “inatsimmut tunngaviusumut akерliusutut isigineqanngilaq”, 1914-imi inatsit taamaaqataa: UfR 1916 1003 L. Inatsisit taaneqartut nalilersorneranni mianerineqarsimavoq pilersinneqarneranni politikikkut pissutsit ilungersunarnerat. Kisianni Folke-tingip naalackersuisulu akornanni pissutsit ineriartorsimanerat qiviaraanni inatsisit tunngaviusut tungaanniit isigalugu assuarineqarsinnaanngilaq oqartussaaffimmik allamut tunniussineq suliassanut aalajangersimanerusunut tunngasoq, anguniagaq isumagi-neqartussaag nalunaarsimalluni, aningaasallu atornissaat nalunaarsimalluni, sml M. Sørensen 1973 qupp. 206.

Takuneqarsinnaasutut isumaqartoqarpoq inatsimmi tunngaviusumi § 3-mi oqaaseqatigiit siulliit suliassanik aqutsinerup killeqanngitsumik tunniunnissaanut akornutaasut. Isumaqartoqarportaaq aalangersagaq akornutaasoq inatsiliorinnaannerup allamut tunniunnissaanut suliassaqarfik aalajangersimasumik sukumiisumik killilerneqarpat.

3.2. Inatsimmi tunngaviusumi allamut tunniusseqqusaannginnerit immikkut ittut.

Inatsimmi tunngaviusumi arlalinnik malittarisassaarpoq ersarissumik aalajangigaalluni suliassaqarfiiit aalajangersimasut aqunneqassasut “inatsisikkut”, “inatsit avaqqunagu” imaluunniit “inatsit malillugu”

Tamanna atuuppoq ilaatigut makkunatigut:

- inatsimmi tunngaviusumi § 27, taanna malillugu tjenestemandit atorfinitsinneqartarnerat soraarsinneqartarnerat il.il. inatsisikkut malittarisassiuunneqartarlutik,

Bilag 2

8/27

- inatsimmi tunngaviusumi § 43, taanna malillugu inatsit avaqqullugu akileraarusiisoqarsinnaanani, akileraarutit allanngortinneqarsinnaanatik atorunnaarsinneqarsinnaanatilluunniit,
- inatsimmi tunngaviusumi § 44, imm. 1, taanna malillugu nunami allamioq innuttaasunn-gorsinnaanani inatsit avaqqullugu,
- inatsimmi tunngaviusumi § 61, taanna malillugu pisortat eqqartuussisartut ingerlatsinerat aatsaat inatsisikkut aaqqissuunneqarsinnaalluni,
- inatsimmi tunngaviusumi § 66, tassani aalajangerneqarluni ilagiit naalagaaffimmit illersugaasut inatsisaat tunngaviusoq inatsisikkut aaqqissuunneqassasoq,
- inatsimmi tunngaviusumi § 73, imm. 1, taanna malillugu arsaarinnineq aatsaat inatsit malillugu pisinnaalluni.

Inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat taamaattut killilertarpaat inatsisiliorsinnaatitaasut suliasamik pineqartumik allamut tunniussisinnaanerat. Allamut tunniusseqqusaannginnerit immikkut ittut ataasiakkaat qanoq annertutiginerannut apeqqutaassaaq aalajangersakkap pineqartup qanoq paasineqarnera, ilaatigut tak. Peter Germer, a.st., qupperneq 80 f.

Inatsimmi tunngaviusumi allamut tunniusseqqusaannginermik aalajangersakkat akornutaassanga-tinneqanngillat namminersornerunermik aaqqissuussinerup atuuttup iluani kalaallit oqartussaasuisa ilaatigut akileraarusersuineq arsaarinnittarnerlu pillugit malittarisassiornissaannut.

4. Inatsisitigut tunngaviusutigut ataasiuneq naalagaaffiullu ataasiunera (naalagaaffeqati-giinneq).

4.1. Inatsimmi tunngaviusumi § 1 il.il.

Inatsimmi tunngaviusumi aalajangersagaqanngilaq inatsit tunngaviusoq allanngortinneqartinnagu naalagaaffimmi oqartussaasut oqartussaanut qanoq annertutigisoq naalagaaffiup iluani namminersornerullutik oqartussanut tunniussinnaaneraat. Tamatuma paarlattuanik inatsimmi tunngaviusumi § 20-mi ersarissumik aalajangersagaqarpoq inatsimmi tunngaviusumi naalagaaffim-mi oqartussaasut pisinnaatitaaffimminnik nunani tamani kattuffiit ilaannut tunniussisinnaanerat pillugu.

Aamma Inatsimmi tunngaviusumi oqariartaaseq naalagaaffiup ataasiunera (imaluunniit naalagaaffeqatigiinneq) atorneqanngilaq.

Kisianni inatsimmi tunngaviusumi tassunga tunngatillugu ataasiuneq pillugu imatut aalajangersaga-qarpoq:

“§ 1. Inatsit tunngaviusoq manna Danmarkip naalagaaffiata immikkoortuinut tamanut atuuppoq.”

Aalajangersagaq inatsisip tunngaviusup 1953-imi nutartigaanerani ilanngunneqarpoq Kalaallit Nunaata naalagaaffiup inatsisaani inissisimanerata nunasiaanermit naligiissitaalluni naalagaaffiup ilaatut inissitaaneranut atatattillugu. Tassalu inatsit tunngaviusoq pillugu kommissionip aalajangersakkamut oqaasertaliussaani ilaatigut allassimavoq (qupprneq 28):

“Paragrafi manna inatsimmi tunngaviusumi atuuttumi ilaanngitsoq patsiseqarpoq Kalaallit Nunaata inatsisitigut tunngaviusutigut inissisimamera inatsisissatut siunnersuutip malitsigisaanik allannngussammat.

Paragrafiip siunnersuutigineqartup kingunerissavaa inatsit tunngaviusoq tamakkerluni Kalaallit Nunaannut atuutilissammat.”

Tassalu inatsisini tunngaviusuni § 1-ip kinguneraa inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat aamma Kalaallit Nunaanni atuutissasut. Soorlu tamatuma kinguneraa inatsimmi tunngaviusumi naqisimaneqannginneq pillugu pisinnaatitaaffiit Kalaallit Nunaannuttaaq atuunnerat.

Inatsisit tunngaviusut pillugit kommissionip isumaliutissiissutaani, a.st., innersuussutigineqarpoq Kalaallit Nunaata Savalimmiullu inatsisini tunngaviusuni inissisimanerat pillugu suliamik ilisimasallit nalunaarusiaat taaseqataasinnaanatik ilaasortaasut professorit Poul Andersenip Alf Rossillu suliarisimasaat. Tassani ilaatigut allassimavoq:

“Savalimmiunut tunngatillugu inatsisip tunngaviusup allannngortinnissaa pisariaqarsorinangilaq Savalimmiut namminersorneruneq pillugu inatsiseqareermata. Inatsimmi matumani aallaavittut naatsorsuutigineqarpoq aaqqissuussiniarneq inatsimmut tunngaviusumut atuuttumut naapertuuttusoq, tamatumalu tunngavigiunnaarnissaa patsisissaqarsorineqanngilaq.”

Inatsisip tunngaviusup § 1-iata piareersarnerani sukumiinerusumik paasissutissiissutigineqanngilar-taaq aalajangersagaq sumut killeqarnerneq, tamatumani ilanngullugu Savalimmiunut tunngasut Savalimmiunilu namminersornerunermut 1948-mi pilersitaasumut tunngasut.

Oqariartaaseq naalagaaffiup ataasiunera kalaallit savalimmiormiullu namminersornerunermut inatsisaanni atornerqarpoq.

Soorlu Kalaallit Nunaanni namminersornerulerneq pillugu inatsimmi nr. 577-imi 29. november 1978-imeersumi § 1, imm. 1-imi allassimavoq:

“§ 1. Kalaallit Nunaat immikkut inuiaqatigiiffiuvooq danskit naalagaaffiata iluani. Kalaallit Nunaanni namminersornerullutik oqartussat naalagaaffiup ataasiunerata killingisa iluanni Kalaallit Nunaanni suliasat inatsimmi uani maleruaqqusat naapertorlugit sulissutigissavaat”.

Bilag 2

10/27

Savalimmiut namminersornerunerat pillugu inatsimmi nr. 137-mi 23. marts 1948-meersumi § 1-imi taamaaqataanik allassimavoq inatsisip killissaasa iluanni Savalimmiut danskit naalagaaffianni inuiaqatigiisusut imminnut aqutarisut, Savalimmiunilu inuiaqatigiit tamanna naapertorlugu inuit qinigaasigut, lagtinget, taakkualu aqutsisussanngortitaasigut, landsstyret, naalagaaffiup ataasiunerata iluani Savalimmiunut immikkut tunngasut inatsimmi allassimasut aqqissornerat aqunneqarnerallu tigussagaat.

Kalaallit Nunaata namminersornerulernissaa pillugu inatsisissamut oqaaseqaatitaani ilaatigut naalagaaffiup ataasiunerata pingaaruteqarnera pillugu ilaatigut allassimavoq (Folketingstidende 1978-79, Tillæg A, sp. 331 ff):

“Siunnersuummi tunngavigineqarpoq naalagaaffiup ataasiunera attatiinnarneqassasoq...

Namminersornerulernerup naalagaaffiup ataasiunerata iluaniinnerata kingunerissavaa:

...

3) suliassaqarfiit Kalaallit Nunaannuinaq tunngasut, naalagaaffimmulli tamarmut naalagaaffiulluunniit ilaanut allanut tunnganngitsut kisimik namminersornerusunut tunniunneqarsinnaapput, aamma

4) naalagaaffimmi pisortat oqartussaaffiisa ilaannai namminersornerusunut tunniunneqarsinnaapput.

Tassalu naalagaaffiup ataasiunerata kingunerissavaa suliassaqarfiit ilaasa soorlu nunanut allanut politikkimut, sillimaniarnermut politikkimut tunngasut aningaasallu nalilerneqar-tarnerannut politikkimut tunngasut qanoq pissuseqarnertik malillugu namminersornerusu-nut tunniunneqarsinnaassanngillat, aammalu suliassaqarfiit killiligaanngitsumik namminersornerusunut tunniunneqarsinnaassanatik. Naalagaaffiup ataasiunerata kingunerissavaattaq namminersornerusut pisinnaatitaaffimminnik ingerlatsinerminni ataqqissagaat naalagaaffiup isumaqatigiissutitigut pisussaaffii kiisalu inatsisitigut tunngaviit naalagaaffimmi ataatsimoorussat...”

Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu inatsimmi tunngaviuvoq Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu isumaliutissiisut nr. 837/1978. Isumaliutissiisummi bind 1, Namminersornerunerup aqqissugaanera, qupperneq 23-mi ilaatigut allassimavoq:

“1. Susassaqarfiit naalagaaffimmi pisortanit oqartussaaffigineqartut namminersor-nerusunullu nuunneqarsinnaanngitsut.

Tamatumani pineqarput pingaartumik inatsisinut tunngaviusunut tunngasut (tamatumani ilaatigut ilanngullugit naalagaaffimmi oqartussat qullerpaat, Folketingimut qinersisinnaatitaaneq qinigaasinnaanerlu, inatsisinik atortitsineq, naqisimaneqarani

pinnaatitaaffiit), nunanut allanut tunngasut (tamatumani ilanngullugit isumaqatigiissuteqartarnerit), naalagaaffiup aningaasai (tamatumani ilanngullugit Nationalbanki suliaalu, aningaa-saqarnermut, aningaasanut aningaasallu nalilerneqartarnerannut politikki), illersornissaq, pillaasarnermi inatsisit atortitaanerata parnaarussiveqarnerlu, kiisalu inuit ataasiakkaat, ilaqtariit pillugit nalinginnaasumik tunngaviusut aamma kingornussisinnaneq kiisalu aningaasanik katersanik sillimmateqarnermut inatsisit.

Suliassaqarfiit tamakkua namminersornerusunut tunniunneqarsinnaannginnerrata akornutiginaagu immikkut aalajangersagaliortoqarsinnaajuassaaq “”Kalaallit Nunaannut inatsisit”) Kalaallit Nunaanni pissutsit pisariaqarnera naapertorlugu mianeralugit, kisianni naalagaaffimmi oqartussaasut kisimik taamaattunik aalajangersagaliorsinnaasariaqarput, sumiiffimmi pissutsit pisariaqartitsinerata saniatigut naalagaaffiup sinnerani inatsisitigut inissisimaneq qimannikkaluarlugu.”

Isumaliutissiisummi bind 1-imi, qupperneq 33-mi ilaatigut allassimavortaaq:

“Naalagaaffiup ataasiunerata ersarissumik kinguneraa inatsit tunngaviusoq naalagaaffiup immikkoortuinut tamanut atuummat. Tamatuma kingunerisa ilagaat naqisimaneqarani pinnaatitaaffiit pillugit aalajangersakkat naalagaaffimmi tamarmi atuunnerat.

Naalagaaffiup ataasiunerata kinguneraattaaq *inaatsisitigut tunngaviusut* ilai naalagaaffimmut tamarmut tunngasut. Inatsisitigulli tunngaviusut ataatsimoorussat tamarmik inatsimmi tunngaviusumi allassimangillat, pissaanerup equinneqarsinaaneranut tunngasut, ilaqtariinnut inatsisitigut tunngaviit ilai kiisalu inatsisitigut qulakkeerinerit ilai.

Inatsisitigut tunngaviit ataatsimoorussat namminersornerusuttaaq pinnaatitaaffinnik ingerlatsinermi ataqqisassaraat, kommissionilli pisariaqarsorisimangilaa namminersornerulernissaq pillugu inatsisissatut siunnersuummi tamanna pillugu malittarisassiornissaq.

Namminersornerusut oqartussaaffii aamma naalagaaffiup nunanut tamanut isumaqatigiissutaanut tunngatillugu isigisariaqarpoq naalagaaffimmi oqartussaasunut namminersornerusunullu atuuttassanut. Siunnersuutigineqarpoq namminersorneruleneq pillugu inatsimmi aalajangersagaassasoq namminersornerusut pisussaqaataaffigigaat isumaqatigiissutit nunanilu tamani malittarisassat allat naalagaaffimmut sukulluunniit pituttuisuusut kingunerisaat.”

Statsministeriap kaajallaasitaani (maanna atorunnaartumi) nr. 13-imi 6. februar 1989-imeersumi sulianut Kalaallit Nunaannut tunngasuni naalagaaffiup ataasiunerata pingaarutaa pillugu imatut allassimasoqarpoq:

“Suliassaqarfiit naalagaaffiup ataasiunerata kinguneranik namminersornerusunut tunniunneqarsinnaanngitsut.

1. Naalagaaffimmi inatsit tunngaviusoq, tamatumani ilanngullugit naalagaaffimmi oqartussat qullerpaat, Folketingimut qinersisinnaatitaaneq qinigaasinnaanerlu, inatsisinik atortitsineq naqisimaneqaranilu pisinnaatitaaffiit.
2. Naalagaaffimmi innuttaaqataaneq, passi, visa, naalagaaffiup ilisarnaatai.
3. Nunanut allanut politikkimut tunngasut.
4. Illersornissaq.
5. Naalagaaffiup aningaasai, Nationalbanki, aningaasanik pappiaranik, aggorsimamunik naqitsisarneq, uutuutit, oqimaassutsit, aningaasat nalilertarnerat.
6. Inunnut ataasiakkaanut inatsisit, ilaqutariinnut inatsisit, kingornussisinnaaneq aningaasanillu katersanik peqarsinnaaneq.
7. Eqqartuussisarnerup isumagineqarnera, parnaarussiveqarneq.”

Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu isumaliutissiisummi kaajallaasitamilu taaneqartumi allasimasut uniffiginagit Inatsinik atortitsinermut ministeriaqarfik kingusinnerusukkut isumaqalersimavoq inatsit tunngaviusoq inatsisit atortitaanerit pinerluttunillu isumaginninneq pillugit malittarisassiorsinnaaneq Kalaallit Nunaanni namminersornerusunut tunniunneqassappat. Innersuussutigineqarpoq Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfiup 11. november 1997-imi allakkiaa Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit, politiit pinerluttunillu isumaginninnerup namminersornerusunut tunniunneqarsinnaanerannut tunngasooq.

4.2. Inatsisitugit tunngaviusutigit ataasiuneq il.il. pillugu allaaserineqartarsimasut.

Inatsisit tunngaviusut pillugit allaaserineqartartuni sammineqarsimavoq inatsit tunngaviusoq qanoq annertutigisumik killiliisorinarnerooq oqartussaaffiit ilaatigut Kalaallit Nunaanni namminersornerusunut tunniunneqarsinnaanerannut tunngatillugu.

Max Sørensen, Statsforvaltningsret, 2. udg. Peter Germerimit (1973) qupperneq 43-mi ilaatigut allappoq:

“Apeqqut inatsisinik tunngaviusunik ersarissumik isummerfigineqanngitsoq tassaavoq inatsisitugit tunngaviusutigit nalinginnaasumik naligiissitaanerup iluani naalagaaffiup ilai ataasiakkaat pitsaasumik immikkoortinneqarsinnaanersut, pingaartumik sumiiffianni imminnorpiaq tunngasutigit imminnut aqutarilersillugit. Savalimmiut Kalaallit Nunaallu pingortitaq patsisaalluni immikkut inissisimmata, tassa inui kikkunnit kingoqqisuunermikkut, kulturikkut oqaatsitigullu Danmarkip inuinit allaassuteqarlutik, apeqqut tamanna ulluinnarni annertuumik pingaaruteqarpoq. Akissut tassaasariaqarpoq inatsimmi tunngaviusumi mattunneqanngimmat inatsisitugit tunngaviusutigit immikkut inissisimannissaq sumiiffigisami annertuumik imminut aqunnikkut.”

Max Sørensenittaq a.st., qupperneq 53-mi ilaatigut oqaatigaa:

“Inatsisitigut tunngaviusutigut ataasiuneq inatsimmi tunngaviusumi § 1-imi erseqqissarneqartoq inatsisini tunngaviusuni tunngavigisassanut tunngavoq. Susassaqarfiit inatsisikkut tunngaviusukkut pilersinneqarsimasut oqartussaanerlu taakkununga tunniunneqarsimasoq naalagaaffimmi tamarmi ataatsimooruttariaqassaaq, inatsisip tunngaviusup nammineq imarisaani imaluunniit inatsisitigut tunngaviusutigut ilusiliinerni taamaaqataanik saneqqutsisinnaanerit ersarissumik tunngavissinneqarsimangippata naatsorsuutigineqanngippataluunniit. Tamannattaq atuuppoq imarisatigut ilusiliinertigulluunniit killilersuutitut inatsimmi tunngaviusumi susassaqarfiit oqartussaaffiit nalunaarsorneqarsimasanut, pingaartumik innuttaasut naqisimaneqaratik pisinnaatitaaffii pillugit aalajangersakkani.

Tunngavissat taakkua iluanni inatsisini tunngaviusuni susassaqarfiit oqartussaanerlu pingaarnersutitigut tamatigut killiligaanngitsumik oqartussaaneruvoq. Pingaartumik inatsisiliorsinnaatitaasut inatsisit namminerpiq kissaatigisamittut imalersorsinnaavaat, inatsimmi tunngaviusumi killiliinerit ataqquartillugit. Taamaattumik akornutissaqanngilaq naalagaaffiup ilaani sumiiffinni assigiinngitsuni inatsisini malittarisassat assigiinngitsumik immersussapatigut.”

Isi Foighel, Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu kommissionimi matuma siulii-ni imm. 4.1-imi taaneqartumik isumaliutissiissuteqartumut siulittaasuusoq Ugeskrift for Retvæsenimi 1979-imi, qupperneq 89 ff-imi Kalaallit Nunaanni namminersornerulerneq pillugu allaaserisamini ilaatigut ima allappoq (qupperneq 91):

“Kommissionimut suliakkiissutaasuni aalajangersagaavoq aammalu danskinit kalaallinillu ilaasortaasunit akuerineqarluni namminersornerulerneq piviusunnngortinneqartariaqartoq “naalagaaffeqatigiinnerup tunngaviisa” iluanni. Tamatumunnga tunngaviusut inatsimmi tunngaviusumi paragraf 1-imi takuneqarsinnaapput.”

TfR-imi 1980-imi allaaserisami qupperneq 1 ff-imi Jerzy Sawicki Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu inatsisissamat siunnersuummut oqaasertaliussani naalagaaffiup ataasiuneranik oqariartaaseqarnermut tunngatillugu oqaatigineqartut pillugit ilaatigut allappoq:

“Oqaasertaliussani sukumiinerusumik nassuiarneqanngilaq innersunneqarsimammata “inatsisitigut tunngaviusut nalagaaffimmut tamarmut atuuttut.” Isumataaq naalagaaffiup ataasiusup piumasarigaa tunngavissat taamaattut ataqqineqarnissaat immaq namminersornerulernissaq pillugu kommissionip eqqaarsaatersuutaanik aallaaveqassaaq. Kommissionip naatsorsuutigisimagunarpaa “inatsisitigut tunngavissat naalagaaffimmut tamarmut atuuttut” tamakku ilisimaneqarluangaarmata sukumiinerusumik eqqartortariaqanngitsut...”

Alf Ross, a.st., qupperneq 496-imi ilaatigut allappoq:

“Savalimmiut namminersornerulernerat pillugu inatsimmi nr. 137-mi 23. marts 1948-meersumi inatsisiliorsinnaatitaaneq annertulluinnartoq tunniunneqarpoq. Inatsimmi § 4 malillugu namminersornerusut (tassa lagting landsstyrilu) susassaqaarfinnut §§ 2-mi 3-milu malittarisassat malillugit Savalimmiunut nuunneqartunut “inatsisiliornikkut allaffitsigullu aqutsinikkut oqartussaapput”. Inatsisit lagtingimit akuerineqartut landsstyrillu siulittaasuaniit naqissuserneqartut lagtingip inatsisaanik taaneqartarput. Oqariaaseq atorneqartoq imaannaangilaq ersarissumillu takutitsilluni inatsisiliorsinnaaneq tunniunneqarsimasoq. Oqarseriaaseq tunngaviusumik eqqarsartaatsimik patsiseqarpoq kissaatigineqarmat erseqqissarumallugu Savalimmiut naalagaaffiup iluani inuiattut, oqaluttuarisaanikkut nunallu sumiissusiatigut immikkut inissisimasut, tak. inatsimmut aallaqqaasiussa. Inatsisiliornermiit isigalugu lagtingip inatsisai peqqussutinit atulersinneqartartunit allaassuteqanngillat, inatsisiliornermiillu isigalugu savalimmiormiut namminersornerunerat assersuunneqartariaqarpoq kommunip namminersorneranut annertulluinnartumut. Inatsit inatsimmut tunngaviusumut akерliusutut isigissallugu tunngavissaqanngilaq. Inatsisitigut tunngaviusutigit akornutissaqassanngilaq Amagerimi Taa-singimiluunniit taamaaqataanik aaqqissuussinissaq, kisiannili politikikkut taamak nalinginnaanngitsigisumik aaqqissuussineq soorunami taamaallaat illersorneqarsinnaavoq Savalimmiut immikkut isissisimanerat aallaavigalugu.”

Frederik Harhoff, Rigsfællesskabet (1993), qupperneq 491 f-imi ilaatigut allappoq:

“Naalagaaffeqatigiinnerup kinguneraa suliassat ilaasa qanoq ittuunertik malillugu Namminersornerusunit tiguneqarsinnaannginnerat. Tamatumani pingaartumik pineqarput il-lersornissamut isumannaatsuunissamullu politikki, kiisalu aamma nunanut allanut politikkip ilaa Naalagaaffimmut *tamarmut* tunngasoq...”

Namminersornerulernissaq pillugu kommissionip aamma suliassaqaarfiit arlallit nalunaarsorpai - *naalagaaffiup ataasiunerata kinguneranik* - tunniunneqarsinnaanngitsutut nalilerneqartut, nalunaarsuinerillu tamakua uteqqinneqarput Statsministeriap Kalaallit Nunaanni suliassat pillugit kaajallaasitaani nr. 13-imi 6. februar 1989-imeersumi.” [takuuk imm. 4.1 matuma siuliiniittoq].

Tamatuma kingornatigut Fredrik Harhoff, a.st. allappoq:

“...nalunaarsuineq taanna sutigut tamatigut Namminersornerusunut pituttuisuunaviarunangilaq inatsisitigut tunngaviusutigit periarfissaq alla taaneqartoq *tunngaviussappat*. Naalagaaffinni ataatsimooqatigiissuni soorlu USA-mi, Canadami Tysklandimilu soorlu naalagaaffiup tunngaviusumik inatsiseqarnera naalagaaffeqatigiissullu ingerlatsiviinik toqqasarneq, kiisalu suliassaqaarfiit kaajallaasitami imm. 2-5-imi taaneqartut [takuuk imm. 4.1 matuma siuliiniittoq], naalagaaffeqataasut immikkut oqartussaaffoisut

inissinneqarajuttarput. Innuttaasunut inatsit, aningaasaateqarnermut inatsit (formueret) eqqartuussisarnermullu inatsit *naalagaaffimmi inatsisit patsisigalugit* tunniunneqarsinnaassanngippata tamanna taamaallaat nassuiarneqarsinnaassaaq aallaaviytut isumaqaraanni Namminersorneruneq (annertuumik) *tunniussinermik* tunngaveqartoq. Isumaqatigisinnavaara taamatut agguaanerup *naapertuuttuunera* - tamakkua tungaasigut assigiinngitsunik malittarisassaqaassappat ulluinnarni atortinniarneri annertuumik ajornartorsiutitaqassapput - kisianni takusinnaanngilara naalagaaffiup inatsisaani aamma *naalagaaffeqatiinnermik immikkut patsiseqartumik* pinngitsoorani patsisaasinnaanersoq Namminersornerusut nammineq inatsisiliaminnik akuersissuteqarsinnaannginnerannut soorlu kingornussisarneq imaluunniit aappariinnerup inatsisitigut sunniutai pillugit, a-ngallannikkut eqqartuussisarnermut tunngatillugu unioqquitsinerit assigiit eqqartuussinikkut assigiinngitsunik sunniuteqartitaasarnerat ullumikkut ilisimaneqareerpoq (soorlu imigassartorsimalluni biilerneq), tamannalu anigorneqarsinnaanngitsunik ajornartorsiutissiisimangilaq.”

Henrik Zahle, Dansk Statsforfatningsret 1 Institutioner og regulering, 3. udg. (2001), qupperneq 110-mi ilaatigut allappoq:

“Inatsimmi tunngaviusumi 1953-imeersumi § 1-imi allassimavoq inatsit tunngaviusoq “Danmarkip naalagaaffiata immikkoortuinut tamanut atuuppoq.” Aalajangersakkami tassani siunertaaneruvoq inatsit tunngaviusoq Kalaallit Nunaannut taamanikkumut nunasiaasimagaluartumut atuutissamat. Inatsimmi tunngaviusumi § 1 tunngavigalugu kingornatigut “naalagaaffiup ataasiunera” pillugu isuma ineriartortinneqarsimavoq isumaqartoqarmat tamanna tunngaviusinnaasoq aaqqiinerit ataatsimoorussat naalagaaffimmut tamarmut atuuttut piumasarinissaannut.

Inatsisip tunngaviusup naalagaaffimmut tamarmut atuuttuunera tamatumalu kingu-neranik inatsisitigut tunngaviusutigut inatsiseqariaatsip ataatsimoorussap piumasarine-qarsinnaanera imatut paasineqassanngilaq inatsisit atuuttut suni tamani assigiissasut. Naalagaaffimmi inatsisit ataasiunissaat piumasarineqarsinnaanngilaq.”

Henrik Zahle, a.st., qupperneq 117-imi nangilluni allappoq:

“Kalaallit Nunaat inatsimmut tunngaviusumut ilanngunneqarmat taava oqaluuserineqarsinnaanngorpoq naalagaaffiup ataasiuneranik tunngaveqarneq, Danmarkip naalagaaffiata ilai tamarmik assigiimmik tunngaviusumik inatsiseqalermata. Imaluunniit soorlu Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu kommissionip allassimagaa “inatsimmi tunngaviusumi malittarisassat tunngavissallu aalajangersagaasut tamakkerlutik Kalaallit Nunaannuttaaq atuuttuassapput”... Eqqarsaalli taanna ingerlateqqinneqarpoq tassa naalagaaffiup ataasiunera tunngavissanngortinneqarluni imaqalersitaalluni inatsimmi tunngaviusumi takuneqarsinnaanngitsumik. Naalagaaffiup ataasiunera namminersornerulerneq pillugu inatsisini allassimavoq, tassa namminersornerusut imminnut tunngasut isumagissallugit “naalagaaffiup ataasiunerata [tunngaviisa] ataani.” “Naalagaaffiup

ataasiunera” eqqarsaatigineqartoq taanna ataasiunermik inatsisikkut tunngaviusukkut qulakkeerneqartumut killeqarunangilaq (inatsimmi tunngaviusumi § 1), inatsisinik tunngaveqaannartunik ilaqarpoq. Taamaattumik “naalagaaffiup ataasiunera” namminersornerulerneq pillugu inatsisini tunngavigineqartoq kingusinnerusukkut inatsisitigut killilerneqarsinnaavoq ataasiuneq inatsisikkut tunngaviusukkut § 1-imi qulakkeerneqartoq unioqqutinngikkaluarlugu.” [takuuk imm. 4.1 matuma siuliiniittoq].

Aamma Hnrik Zahle, a.st., qupperneq 379-imi allappoq:

“Inatsit tunngaviusoq malillugu Danmarki naalagaaffiuvoq ataaseq, tak. § 1. Tunngaviulli taassuma kingunerisassarinnigilaa naalagaaffimmi inatsisit assigiinnissaat, imatut paasillugu sumiiffinni assigiinningsuni aqutsinerit assigiinningsinnaammata. Sumiiffinni aqutsinerit assigiinninnerannut patsisaasinnaavoq naalagaaffimmi aqutsinerup assigiinnisiternera, aammalu assigiinninnermut patsisaasinnaalluni inatsisit sumiiffinni aalajangersarneqartarnerat kommunini oqartussanut tunniussinerit kingunerisaannik. Sumiiffinni aqutsinerit pingaaruteqarnerat Savalimmiuni Kalaallit Nunaannilu malunnarnerpaavoq, taakkunani sumiiffimmi oqartussat salliunerat naqissuserneqarluni oqaluuserineqarmat namminersorerullutik oqartussat “inatsisiliornermut” pisinnaatitaasut. Sumiiffimmi oqartussat oqartussaanerat sumiiffiinnarmut tunngasussaavoq.”

Danmarkip Naalagaaffiani Inatsit tunngaviusoq oqaasertalerlugu (1999) Frederik Harhoff inatsimmi tunngaviusumi § 1 pillugu ilaatigut imatut allappoq:

“Aalajangersakkami siunertarpiq - oqaasertaliornerani toqqaannartumik takuneqarsinnaanngikkaluartoq - tassaavoq erseqqissarniarlugu Danmarki Kalaallit Nunaata 1952-imi nunasiaajunnaarneratigut *inatsisitigut tunngaviusutigut ataasiulermat* ukuningga pingasunik naligiissunik immikkoortoqarluni: Danmarki, Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat. Tamatumani siunniunneqanngilaq inatsisitigut ataasiunissaq peqqussutigissallugu, imatut paasillugu inatsitigut aqutsineq Naalagaaffiup immikkoortuini pingasuni tamani pinngitsoorani assigiissasoq, inatsisikkulli tunngaviusukkut aalajangersarneqaannapoq naalagaaffiup immikkoortui pingasuuni inatsisitigut tunngaviusut naligiissut; ilisimaneqarluppoq pissutsit assigiit sumiiffinni aqunneqarnerat Naalagaaffiup immikkoortuini assigiinningsuni annertuumik assigiinningsinnaasarmata...”

Danmarkip Savalimmiullu naalagaaffeqatigiinnerat pillugu inatsisip tunngaviusup 5. juni 1999-imi 150-iliinerani Folketingip nalliuttorsiornermut saqqummersitaani qupperneq 491 ff-imi allaaserisami Jakup Thorsteinsson Sjaldur Rasmussenilu ilaatigut imatut allapput (530 ff):

“Qularineqarsinnaaganngilaq [Savalimmiuni namminersorneruneg pillugu inatsimmi] liste A naleqqussarneqarsinnaasoq suliassanillu saqqummersunik nutaanik ilaartorneqarsinnaalluni. Tamanna 1948-mi inatsimmi assigiilluinnangajattumi ajornarsimangippat ullumikkutaaq ajornarnaviannigilaq. Nalornarneruvorli namminersorneruneg pillugu

inatsit allanngortinneqarsinnaanersoq suliassaqarfiit piusut tamaasa liste A-mut nuunneqarlutik, immaluunniit Savalimmiuni inatsisit atulissappata namminersornerullutik oqartussat akuerseqqaarsimassasut. Harhoffip nassuiaanera tunngavigigaanni tamanna ajornangilaq, Taamatulli paasinninnerup inatsimmi tunngaviusumi 1953-imeersumi aalajangersakkat Savalimmiut inatsisitigut tunngaviusutigut aquunneqarnerat putuuviissavaa. Illuatungaatigulli inatsimmi tunngaviusumi § 19-miit (taamaakulaartoq) inerniliisoqarsinnaavoq. Statsministerip (inatsisitigut dronninngip) Folketingimit akuerineqarluni aalajangerneratigut Savalimmiut Danmarkimiit avissaavissinnaapput. Tassalu inatsisiliorsinnaatitaasunut ajornarnaviangilaq suugaluartunilluunniit iliuseqassalluni naalagaafeqatigiinneq isaqqunagu - ilaatigut naalagaafeqatigiinnerup iluani imminut aquunneqarnerit annertoqisut atorlugit.

Kisianni ajornakusuusaaq inatsit tunngaviusooq imatut nassuiaassallugu aqqissugaaneq allanngortinneqarsinnaasoq imminut aquunnerat pillugu inatsisip immikkut allanngortinneratigut, inatsimmi tunngaviusumi Savalimmiut pillugit ersarissunik aalajangersagaqarpat...

Inerniliineq imassagunarpoq Savalimmiunut aqutseriaaseq nutaaq Savalimmiut danskit naalagaafiannut naligititaalluni ilaaginnarnissaannik kinguneqassappat inatsit tunngaviusooq allanngortittariaqassasoq, pisariaqassaarluni aqqissugaaneq siunnersuutigineqartorpiaq nalilersussallugu.”

5. Inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat allat.

5.1. Aallaqqaasiut.

Immikkoortumi matumani inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat arlallit sammineqassapput - immikkoortuni matuma siuliinittuni taaneqartut saniatigut - apeqqutip saqqummiunneqartup nalilersorneranut pingaaruteqartut.

5.2. Nunanut allanut illersornissamullu tunngasut.

Inatsimmi tunngaviusumi § 19-imi, imm.1-imi oqaaseqatigiit siulliit malillugit danskit naalackersuisui nunanut allanut naalackersuinikkut oqartussaapput (“naalagaaffik sinnerlugu nunanut tamanut tunngasutigut iliuseqartartuullutik”).

Oqartussaaneq taanna pillugu isumaqatigiissuteqartarnermut isumaqatigiissutillu naammassineqartarnerannut tunngatillugu (1970) ilaatigut imatut allappoq “naalagaaffiup immikkoortuisa arlaannaalluunniit inuiaat inatsisaasigut nammineerlutik oqartussaataitaangillat. Tamanna inatsimmi tunngaviusumi § 1-ip kinguneraa.”

Inatsimmi tunngaviusumi § 19 malillugu iliuseqartoqassappat Folketingi akuersisimasariaqarpoq. Tassalu Folketingi akuersitinnagu naalackersuisut qanoq ilioriarsinnaangillat naalagaaffiup

pisussaaffii annertusarlugit annikillilerlugilluunniit, imaluunniit imminnut oqartussaaffilersinnaa-natik naammassinissaa Folketingip peqataaffiginnippagu, imaluunniit annertunerusumik pingaaruteqarpata, tak. § 19, imm. 1, oqaaeqatigiit aappaat. Folketingi akuersinngippat aamma naalackersuisut inuiaat akornanni isumaqatigiissutit Folketingip akuersineratigut pilersimasut atorunnaarsissinnaanngilaat, tak. § 19, imm. 1, oqaaeqatigiit pingajuat. Naalagaaffiup sakkulersorluni saassunneqarnera eqqaassanngikkaanni Folketingip akuersinissaa pisariaqarportaaq sakkutooqarnikkut sakkut naalagaaffinnut allanut atorneqartariaqarpata, sukumiinerusumik takuuk § 19, imm. 2..

Inatsisit tunngaviusut allaaserineqarnerini nalinginnaasumik isumaqartoqarpoq inatsimmi tunngaviusumi § 19-imi Folketingip akuersisimanissaa killeqarsinnaasoq, tak. ilaatigut Max Sørensen, a.st., qupperneq 284. Piumasarineqarsinnaanngilarli inatsimmi tunngaviusumi § 19 malillugu Folketingi akuersisinneqarsimassasoq nunanut allanut politikikimi iliuitsinut ataasiakkaanut tamanut tunngatillugu. Tassalu periutsinik ulluinnarnilu ingerlatsinermi isumaqartoqarpoq Folketingi inatsimmi tunngaviusumi § 19, imm. 1 malillugu sioqquatsilluni tamanut tunngasumik isumaqataalluni nalunaarsinnaasoq inuiannut tamanut isumaqatigiissutit alajangersimasut pineqartillugit, tak. Danmarkip Naalagaaffiani Inatsit Tunngaviusooq oqaasertalersugaq (1999), qupperneq 95.

Tamatuma saniatigut naalackersuisut nunanut allanut politikikumut tunngasutigut annerusumik aalajangiitigatik Det Udenrigspolitiske Nævn isumasioqqaartassavaat, tak. § 19, imm. 3.

5.3. Eqqartuussiviit qullerssaat.

Inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat arlallit atorpaat oqariaaseq “naalagaaffiup eqqartuussivia qullerpaaq”, ilaatigut takuuk inatsimmi tunngaviusumi § 59 aamma § 78, imm. 4.

Tamatumani naatsorsuutigineqarpoq naalagaaffiup iluani eqqartuussivinnik qullerpaanik allanik taamaaqataanik pilersitsisoqarsinnaanngitsooq, ilaatigut takuuk Max Sørensen, a.st., qupperneq 151.

Inatsisinik atortitsinermut ministeriap eqqartuussiviit, politiit pinerluttunilu isumaginnittoqarfiup Namminersorerullutik Oqartussanut nuunneqarsinnaanera pillugu allakkiaani inatsisinik atortitsinermut tunngasut Namminersorerullutik Oqartussanut nuunneqarsinnaanerat pillugu ilaatigut allaaserineqarpoq:

“Kalaallit Nunaanni Namminersorerullutik Oqartussat namminersoreruneeq pillugu inatsisip atuuttup iluani Kalaallit Nunaanni inatsisinik atortitsinermut aqutsisutut oqartussaaffiler-neqarsinnaanngillat, tamatumani ilanngullugu Kalaallit Nunaanni eqqartuussisoqarfiit aaqquissunneqarnerat. Innatsisiliorsinnaatitaasulli pisinnaatitaajuassagunarpud Kalaallit Nunaanni namminersorerulernermik aaqquissugaanerup annertusineqarnerani Kalaallit Nunaanni Namminersorerullutik Oqartussat Kalaallit Nunaanni inaatsisinik atortitsinerup aqunnissaanut oqartussaaffilissallugit malittarisassat kalaallit Inatsisartuinit aalajangikkat atorlugit. Taamatulli oqartussaaffiligaaneq inatsisit tunngaviusut killissarititaasa iluanni, tamatumani ilanngullugu naatsorsuutigineqarluni “naalagaaffimmi eqqartuussisut qullersaqarnissaat” (“Højeste Ret”) atuutissasoq.

5.4. Folketingimut qinersisarneq.

Inatsimmi tunngaviusumi § 31, imm. 2 malillugu qinersinnaatitaanerup atornissaa pillugu sukumiinerusunik malittarisassaqqarpoq. Malittarisassat aalajangersagaapput Folketingimut qinersisarneq pillugu inatsimmi nr. 271-imi 13. maj 1987-imeersumik kingusinnerusuklut allannguuteqartumi.

Kalaallit nunaata sinniisoqarnissaanut malittarisassat inatsimmi immikkut malittarisassiorne-qarsinnaapput, tak. inatsimmi tunngaviusumi § 31, imm. 5. Aamma inatsimmi tunngaviusumi § 32, imm. 5 malillugu inatsisikkut immikkut malittarisassiunneqarsinnaavoq kalaallit savalimmiormiullu Folketingimi sinniisoqalersarnerat tamatumalu atorunnaarnera.

Kalaallit Nunaanni Savalimmiunilu ilaasortanik qinersinermut tunngatillugu immikkut malittarisassiortoqarsimavoq Kalaallit Nunaanni Folketingimut qinersineq pillugu inatsimmi, tak. inatsisit pillugit nalunaarut nr. 255 28. april 1999-imeersaq Savalimmiunilu Folketingimut inatsisarneq pillugu inatsit nr. 458 30. juni 1993-imeersaq.

5.5. Aningaasaliortarneq.

Inatsimmi tunngaviusumi § 26 malillugu kunnngi inatsit naapertorlugu aningaasaliorsinnaatitaavoq.

Isumaqqartoqqarpoq aalajangersakkap kingunerissagaa aningaasaliorneq naalagaaffiup iliuuserigaa, tak. Karsten Revsbech i Danmarks Riges Grundlov med kommentarer (1999), qupperneq 152.

Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqqarfiup 3.marts 1992-mi allakkiaani Danmarkip Den Europæiske Unionimi isumaqatigiissummut inatsisitigut tunngaviusutigut ilanngunnissaanut tunngasumi eqqartorneqqarpoq inatsisit tunngaviusut § 26-iata piareersarlugu suliarineqarnerata takutikkunaraa aalajangersagaq aningaasanik pappiaranik pilersitsinermut tunngassuteqanngitsoq. Taamatut isumaqarneq taaneqqarportaaq ilaatigut Jens Hartig Danielsenimit, Aningaasat aggorsimasut pappiarallu tunngaviusumik aningaasaqarnikkut qulaajarnerat, Juristen 1998, qupperneq 1 ff.

6. Eqqarsaatit nalilinnerillu.

6.1. Aallaqqaasiut.

Apeqqutaavoq qanoq annertutigisumik ilimagineqarsinnaanersoq kalaallit annerusumik namminersulernissaannut tunngatillugu inatsisitigut tunngaviusutigut inatsit tunngaviusoq malillugu Folketingip naalakkersuisullu (kunnngip) pisinnaatitaaffiinut tunngatillugu pisinnaatitaaffiinut annertusaataasinnaanersoq.

Matuma kinguliini imm. 6.2-mi nalilersorneqqarpoq naalagaaffiup ataasiunerata mianerineqarnera kiisalu suliaasaqqarfiit sukumiinerusumik nalunaarneqarsimasut pillugit inatsimmi tunngaviusumi aalajangersakkat apeqqutip akiniarnerani qanoq annertutigisumik pingaartinneqassanersut.

Tamatuma kingornatigut imm. 6.3-mi nalilersorneqarpoq inatsimmi tunngaviusumi § 3-mi oqaaseqatigiit siullianni aalajangersagaq qanoq annertutigisumik apeqqummut saqqummiunneqartumut qanoq annertutigisumik pingaartinneqassanersoq, taannami malillugu inatsisilorsinnaaneq naalakkersuisut (kunngip) Folketingillu pigimmassuk.

6.2. Naalagaaffeqatigiinnerup mianerinerraqarnera il.il.

6.2.1. Nalinnginnaasut.

Inatsimmi tunngaviusumi aalajangersagaqanngilaq ersarissumik aalajangiisumik - inatsit tunngaviusoq allanngortinngikkaluarlugu - naalagaaffiup oqartussaasuisa oqartussaaffiat qanoq annertutigisumik naalagaaffiup iluani tunniunneqarsinnaanersoq.

Inatsimmi tunngaviusumi atorneqanngilartaq oqariaaseq naalagaaffiup ataasiunera (imaluunniit naalagaaffeqatigiinneq). Kisianni Kalaallit Nunaata namminersorerulernissaa pillugu kommissio-nip isumaliutissiisutaani 1978-imeersumi (ta. Imm. 4.1 matuma siuliiniittoq) isumaqartoqarpoq naalagaaffiup ataasiunera isumaqartoq Kalaallit Nunaanni Namminersorerullutik Oqartussanut Kalaallit Nunaannut tunngasut kisimik tunniunneqarsinnaasut.

Tamanna marlunnut tunngavoq:

1) Naalagaaffiup ataasiunera mianeralugu kalaallit oqartussaasuinut taamaallaat tunniunneqarsinnaapput suliassaqarfiit nunap sumiissusianut tunngatillugu Kalaallit Nunaannuinaq tunngasut. Tamatuma kinguneraa soorlu kalaallit oqartussaasui pisinnaatitaanngitsut naalagaaffimmi atortussanik malittarisassiussallutik, tamatumani takujuttaaq inatsisilorsinnaatitaanerup tunniunneqarsinnaanera pillugu nalinginnaasumik apeqquutit imm. 3.1-imi taaneqartut.

2) Nunap sumiiffiatigut killeqaraluartoq suliassaqarfeqarpoq naalagaaffimmut tamarmut tunngasutut isigineqarsinnaasunik, tassalu naalagaaffiup ataasiunera mianeralugu kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngitsut, naalagaaffimmi oqartussaasunit aqunneqartariaqarlutik.

1)-ip ataani killiliineq taaneqartoq naalagaaffimmi inatsiseqarneq pillugu allaaserisani nalorninar-toqartinneqanngilaq.

Akerlianilli assortuussutigineqarpoq suliassaqarfiit imatut sannaqarnerisut 2)-p ataani taaneqartut kingunerissallugu suliassaqarfiit pineqartut kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanatik. Tassalu oqaluuserineqarsimavoq suliassaqarfiit sukumiinerusumik nalunaakkat namminersorerul-lutik oqartussanut tunniunneqarsinnaanernut killilersuutit Kalaallit Nunaanni nammi-nersoreru-lernissaq pillugu isumaliutissiisummi 1978-imeersumi nalunaarsorneqarsimasut tamarmik inatsimmi tunngaviusumi takuneqarsinnaanersut, imaluunniit taarsiullugu ilaatigut naalagaaffiup ataasiuneranik oqartarneq politikkikkut eqqarsaatersuutaasimanersoq, tamatumunnga tunngatillugu ilaatigut takuuk Henrik Zahle matuma siuliini imm. 4.2-mi.

Matuma kinguliini tikkuarneqarput suliassaqarfiit arlallit Inatsisunik atortitsiner-mut ministeriaqarfiup isumaa malillugu naalagaaffiup ataasiuneranumut pingaaruteqarsinnaasut kalaallit oqartussaasuinut oqartussaaffimmik tunniussisinnaatitaaner-mut tunngatillugu. Allatut oqaatigalugu apeqquataavoq suliassaqarfik pineqartoq ilumut naalagaaffimmut tamarmut tunngasuunersoq

imaluunniit naalagaaffimmi tamarmi pissutsinut ima atatiginersoq immikkoortinneqarsinnaanani tak. killiliineq (2-p ataani) taaneqartoq.

Tamatumunnga atatillugu tikkuarneqarportaaq kalaallit oqartussaasuinut pisinnaatitaaffimmik tunniussisinnaaneq killilerneqarsimasinnaammat suliassaqarfik pineqartoq pillugu inaatsisini tunngaviusuni immikkut malittarisassat kingunerannik.

6.2.2. Naalagaaffiup tunngaviusumik inatsiseqarnera.

Naalagaaffiup ataasiuneranik mianerinninneq inatsimmilu tunngaviusumi naalagaaffiup oqartussaasui qullerpaat pillugit aalajangersakkat Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu kingunerissavaa inatsisit tunngaviusut aqunneqarnerat kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaangitsut.

Soorlu inatsit tunngaviusoq ilaatigut akornutaassaaq apeqqutit kunngikkormiunut tunngasut kalaallit oqartussaasuinut tunniunnissaannut.

Aamma ilaatigut suliassat suliassaqarfiillu Folketingip sulineranut tunngasut imaluunniit danskit naalakkersuisuisa Kalaallit Nunaannut tunngasunik ingerlatsinerat, tamatumani ilanngullugu soorlu danskit ministeriisa inatsisitigut akisussaannerat danskit oqartussaasuiniit kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngillat.

Taamaaapportaaq Folketingimut qinersisarnermut tunngatillugu. Tassalu ilimagisariaqarpoq naalagaaffiup ataasiunerata mianerineqarnissaata inatsimmilu tunngaviusumi Folketingimut qinersisarneq pillugu aalajangersakkat kingunerissagaat kalaallit Folketingimut ilaasortat marluk qinernerqartarnerat pillugu malittarisassanik sukumiinerusunik aalajangersaasarnermut oqartussaaneq kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngitsoq, qinersisinnaatitaaneq qinigaasinnaa-nerlu pillugit malittarisassat.

Inatsimmi tunngaviusumi §§ 45-47-mi sammineqarput naalagaaffiup aningaasaatai, soorunami naalagaaffiup oqartussaaffigisai. Tassalu naalagaaffiup isertitaanut akissajaataanullu tunngasut naalagaaffiup pisortaasa oqartussaaffigaat oqartussaanerup ilaa kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanani.

Naalagaaffiup inatsiseqarnerata iluaniittunut assersuutitut taaneqarsinnaavortaaq inatsisit (peqqussutit nalunaarutillu) naalagaaffimmit pilersinneqartut tamanut saqqummiunneqartarnerat, tak. inatsimmi tunngaviusumi § 22, taanna malillugu inatsisit tamakku kunngimit (naalakkersuisunit) tamanut saqqummiunneqartarlutik. Taamaattumik naalagaaffiup inatsisaasa il.il. Kalaallit Nunaanni tamanut nalunaarutigineqartarnerat kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngilaq. Aamma nalunaarutit inatsisit malitsigisaat susassaqarfinnut suli naalagaaffiup oqartussaasuisa ataaniittunut tunngasut qanoq ilillutik tamanut saqqummiunneqartarnissaat kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngilaq, tamatumani takuuk Statstidende pillugu inatsit.

Naalagaaffiup ataasiunerata mianerinerineqarnerata Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu kinguneraattaaq naalagaaffiup ilisarnaatai - soorunami naalagaaffimmut tamarmut atuuttut - naalagaaffiup oqartussaasuiniittut naalagaaffiup iluani kalaallit oqartussaasuinut oqartussaaffinnegortinneqarsinnaanatik. Naalagaaffiup oqartussaaffiatut isigineqarpoq naalagaaffiup erfaluasaata (Dannebrog) atorneqarnera pillugu malittarisassiorneq aqunneqarneralu naalagaaffimmiipput.

Aamma Inatsisunik atortitsinnermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu danskit oqaasiinut atornerannnullu tunngasut kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngillat. Aamma ilaatigut naalagaaffiup ataasiunerata kinguneraa innuttaasut naalagaaffimmi tamarmi danskit oqaasii pisortanut tunngasutigut atorsinnaassagaat. Tamatumunnga tunngatillugu oqaatigineqassaaq Kalaallit Nunaanni namminersornerulerneq pillugu inatsimmi § 9-mi aalajangersagaammat kalaallit oqaasii pingaarnersaallutik oqaasiusut danskillu oqaasii peqqissaartumik ilinniartitsissutigineqassallutik. Aamma namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 9-mi allassimavoq kalaallit danskillu oqaasii tamarmik pisortaqarfinni atornerqarsinnaasut.

6.2.3. Nunanut allanut politikki.

Imm. 5.2-mi taaneqartutut inatsimmi tunngaviusumi § 1-ip malitsigisaatut isigineqarpoq naalagaaffiup immikkoortui ataasiakkaat inuiaat inatsisaasigut namminerisaminnik oqartussaasseqanngitsut, tassalu naalagaaffiup immikkoortui tamamik inuiaat inatsisaasigut ataasiusut. Tassalu inatsit tunngaviusoq allanngortittariaqassaaq Kalaallit Nunaat naalagaaffiup inatsisaasigut nammineerluni inuiannut tamanut tunngasutigut iliuseqarsinnaalissappat (tassa susassaqrarfiit inatsimmi tunngaviusumi § 19-imiittut), tamatumani ilanngullugu danskit naalagaaffiat tamaat ilanngunnagu Kalaallit Nunaannuinaq pituttuisunik isumaqatigiissuteqassappat.

Taamaattumik apeqqutaalerpoq inatsisinit tunngaviusuniit isigalugu Kalaallit Nunaat inuiaat tamat susassaqrarfiisa ilaannut naalagaaffik sinnerlugu iliuseqarsinnaannersoq.

Kalaallit oqartussaasui naalagaaffik sinnerlugu iliuseqarunik naalagaaffik tamaat pituttussavaat taamaalilluni nunanut allanut tunngasutigut iliuitsit aallaavittut naalagaaffiup nunanut allanut politikikianut nalinginnaasumut attuisussaallutik. Taamaattumik kalaallit pisortaasa isumaqatigiissutaasa malinneqannginnerannut inuiaat tamat inatsisaasigut akisussaanermi naalagaaffimmi oqartussaasut akuliunneqassapput.

Tamanna allaanerulluinnassaaq kalaallit oqartussaasuisa malittarisassiorsinnaallutilu taakkuninnga atortitsisuunerannit, tassami pisinnaatitaaffiit taakua taamaallaat periarfissimmassuk Kalaallit Nunaannuinaq atortussanik malittarisassanik il.il. aalajangersaanissaq. Taamaattumik kalaallit oqartussaasuinut kalaallinut tunngasuinaat tunniunneqarsinnaanerannut tunngaviusoq inuiaat tamat akornanni pissutsinut tunngasut eqqarsaatigalugit (tamakkiisumik) naammassineqanngisaannassaaq.

Taamaattumik Inatsisunik atortitsinnermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu Inatsit tunngaviusoq akornuusiussavaoq inuiaat tamat akornanni pissutsinut inatsimmi tunngaviusumi § 19, imm. 1-imiittunut pisinnaatitaaffiup kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqavinnissaanut. Tamatumani kinguneranik ilimagisariaqarportaaq nunanut allanut politikkimut tunngasutigut malittarisassionermut oqartussaaneq kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaassanngitsoq - tassa ilaatigut nunanut allanut tunngasutigut suliffiit malittarisassiunnissaat.

Tamannali imatut paasineqassanngilaq aqqissuussisoqarsinnaanngitsoq kalaallit naalakkersuisui pisinnaatillugit nunanut allanut politikkimut tunngasut ilaanni naalagaaffik sinnerlugu iliuseqarsinnaanissamat. Tamatumunnga tunngatillugu innersuussutigineqarsinnaavoq danskit naalakkersuisuisa Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu oqaatigisimammassuk naalakkersuisut piareersimasut aqqissuussinissaq oqallisigissallugu, taanna malillugu kalaallit savalimmiormiullu naalakkersuisui inuiannut tamanut tunngasutigut naalagaaffik sinnerlugu iliuseqarsinnaassallutik Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu tunngasuinaat pillugit isumaqatigiissuteqarnissaq siunertaralugu.

Kalaallit naalakkersuisuisa nunat tamat inatsisaasigut isumaqatigiissuteqarsinnaanerit pillugu inatsisissamut siunnersuut oktober 2004-mi kalaallit oqartussaasuinut tusarniaassutigalugu nassiuuneqarsimavoq.

6.2.4. Illersornissamut isumannaatsuunissamullu politikki.

Naalagaaffiup inatsisai pillugit allaaserineqartartuni - Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu isumaliutissiissutip 1978-imeersup pissuseqataanik - erseqqissarneqarpoq illersornissamut isumannaatsuunissamullu politikkimut tunngasut namminersornerusunut tunniunneqarsinnaanngitsut, tak. Frederik Harhoff matuma siuliini imm. 4.2-mi.

Ilimagisariaqarpoq taamatut isumaqarnermut tunngaviusoq susassaqarfiit taakkua qanoq ittuunertik malillugu pinngitsooratik naalagaaffimmut tamarmut tunngasutut pissuseqarmata, tassa ilaatigut naalagaaffik ataatsimik ataatsimoortumik sakkutooqartariaqartoq ataatsimoorussamik aqunneqartumik.

Tamatuma saniatigut inatsimmi tunngaviusumi § 19-imi tunngavigineqarpoq sakkutooqarnermut aningaasat nunanut allanut atorineqarnissaat pillugu kunngi (naalakkersuisut) aalajangiiisussaasut (Folketingimit akuerineqarlutik).

Tamanna tunngavigalugu Inatsisunik atortitsinermit ministeriaqarfiup isumaa malillugu isumaqarnarpoq naalagaaffiup ataasiunerata mianerineqarnissaa inatsimmilu tunngaviusumi § 19 akornusiisuusut illersornissamut isummaatsuunissamullu politikkimut tunngasut pisinnaatitaaffittut kalaallit oqartussaasuinut tunniunnissaannut.

6.2.5. Højesteret.

Inatsisunik atortitsinermit ministeriaqarfiup isumaa malillugu inatsit tunngaviusoq akornusiinngilaq Kalaallit Nunaanni inatsinik atortitsinerup aqunnissaata kalaallit oqartussaasuinut tunniunnissaannut, tamatumani ilanngullugu Kalaallit Nunaanni namminerisamik eqqartuusiviliornissaq, tamatumani takuuk imm. 5.3.

Inatsisinilli atortitsinerup aqunneqarnera inatsisip tunngaviusup iluani ingerlanneqassaaq. Soorlu tamatumani pineqarput pinerluttunik eqqartuussisarnermi eqqartuusseqataasartut ilinniarsimangitsut peqataasarnerat, tak. inatsimmi tunngaviusumi § 65, imm. 2, aamma eqqartuussiviit arlaannaannulluunniit pituttorsimanginnissaannik inatsimmi tunngaviusumi piumasaasut.

Imm. 5.3-mi oqaatigineqartutut aamma inatsimmi tunngaviusumi tunngavigineqarpoq naalagaaffik ataatsimik ataatsimoorussamik qullerpaasumik eqqartuussiveqassasoq - Højesteret. Oqartoqarsinnaavoq tunngavissaq taamaaqataa naalagaaffiup ataasiunerata mianerineqarnissaata kinngunerigaa.

Siullertut tamatumaa kinguneraa kalaallit inatsisunik atortitseriaasiat imatut aaqqissuunneqassamat suliat ilai Højesterettimut ingerlateqqinneqarsinnaallutik.

Aappaatut ataatsimik qullerpaamik eqqartuussiveqarnissamik tunngaveqarnerup Inatsisunik atortitsinermit ministeriaqarfiup isumaa malillugu kingunerissavaa Højesterettip aaqqissugaaneranut il.il. tunngasut kalaallit oqartussaasuinut pisinnaatitaaffittut tunniunneqarsinnaanngillat,

tamatamani ilanngullugit kalaallit suliassaataasa Højesterettimi ingerlanneqartut sulareriaasiornissaat, imaluunniit suliati suut Højesterettimut ingerlateqqinnissai pillugit malittarisassiorneq.

Pingajuattut kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngillat apeqqutit arlallit Højesterettip eqqartuussisutut sulineranut tunngasut. Aamma kalaallit oqartussaasuinut aalajangigassanngortinneqarsinnaanngilaq suliag Højesterettip eqqartuussutikkut naammasseriigaa tigoqqinneqassasoq.

6.2.6. Naalagaaffimmut innuttaassuseqarneq.

Danskit naalagaaffiannut innuttaassuseqarneq inatsisitigut naalagaaffimi tamarmi atuuttunik kinguneqartarpoq (soorlu Folketingimut qinersisinnaaneq, tak. inatsimmi tunngaviusumi § 29).

Aamma inatsimmi tunngaviusumi § 44-mi oqartussaaneq pillugu immikkut aalajangersakkami allassimavoq nunani allamiut danskisut innuttaassuseqalersinneqartarnerat (naturalisation) inatsisikkut pisassasoq.

Tamanna tunngavigalugu Inatsisinik atortitsineranut ministeriaqarfiup isumaa malillugu kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngillat apeqqutit danskisut innuttaassuseqalernissamut annaanissaanulluunniit tunngasut.

6.2.7. Aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikki.

Aningaasat nalilerneqartarnerat pillugu politikkami pineqarpoq aningaasat nalingannik toqqaaneq aningaasallu nalinginut allanut sanilliullugu naleqarnissaanik anguniagaq, soorlu aningaasat nalinginut allanut pitussimanikkut imaluunniit allatut atanikkut, aningaasat nalinginut allanut tunngatillugu tasisuasulerlugulusooq inissinnikkut imaluunniit aningaasat nalingat pillugu politikkeqariaatsinut allanut taamatut inissinnikkut. Aningaasat pillugit politikkami pineqarput aningaa-sanut tunngasut suliassarlu pingaarneq tassaavoq aningaasat pisissutaasinnaanerata aalajangiuisimaneqarnissaa, tamatumunnga tunngatillugu takuuk nationalbanki pillugu inatsimmi § 1, taanna malillugu inatsit taanna maleruagassallu inatsit naapertorlugu pilersitaasut naapertorlugit Natio-nalbankip isumagisassaralugit isumagisassaralugu Danmarkimi aningaasaqarneq patajaatsuussasoq kiisalu aningaasat nioqquutigineqarnerat taarsigassarsisitsisarnerlu oqilisarlugillu aqussallugit.

Inatsisinik atortitsineranut ministeriaqarfiup isumaa malillugu ilimagineqarsinnaanngilaq inatsimmi tunngaviusumi § 26-mi kunnqip aningaasaliorsinnaatitaanera immiini akornutaanavianngitsoq aningaasat nalilersorneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkip kalaallit oqartussaasuinut nuunneqarsinnaanerannut.

Taava apeqqutaalerpoq naalagaaffiup ataasiunerata (naalagaaffeqatigiinnerup) mianerineqarnera patsisigalugu ajornassanersoq aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkip kalaallit oqartussaasuinut tunniunnissaa.

Tamatumunnga tunngatillugu aallaqqaatitut oqaatigineqassaaq inatsit tunngaviusoq aporfiiunavi-anngimmat aaqquissuussigaanni naalagaaffiup immikkoortuini ataasiakkaani aningaasat nalilerneqartarnerannut aningaasanullu politikkami assigiinngitsunik malittarisassaqalersillugu - tamatumani ilaatigut imaalillugu aningaasat nalingi assigiinngitsut atuutissasut. Oqaatigineqassaartaaq Inatsisinik atortitsineranut ministeriaqarfiup ilimagisariaqarsorinngimmagu aningaasat nalilerne-

qartarnerat aningaasallu pillugit politikkip kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarnera naalagaaffeqatigiinnerup ataatsimut aningaasaqarneranut annertuumik kinguneqassasoq.

Inatsisinilli atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu tamanna pingaarnepaajusinnaanngilaq aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkip kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanerannut tunngatillugu.

Tassalu apeqqutip nalilersornerani pingaartittariaqarpoq aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkip imlaammata inuiaqatigiinni aningaasanik ingerlatsinermi tunngaviulluinnartut, tamatumani ilaatigut ilanngullugu aningaasat qanoq naleqarnissaannik apeqqut, aamma aningaasat nalinganni pineqartumi neqeroorutit qanoq amerlatigissansut.

Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu tamanna orniginaataavoq naalagaaffeqatigiinnerup iluani aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkip naalagaaffiup oqartussaasuiniit sumiiffinni allani - soorlu Kalaallit Nunaanni - pisortanut nuunneqanninnissaanut.

Tamatumunnga naapertuuttumik aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkip Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu isumaliutissiisummi taaneqarsimapput suliaasaqarfittut kalaallinut namminersornerusunut tunniunneqarsinnaanngitsutut, tamatumani takkuttaaq Statsministeriap 1989-imi kaajallaasitaani (maanna atorunnaartumi) imm. 6 (matuma siuliini imm. 4.1-imi issuarneqartoq), tassani "Naalagaaffiup aningaasai, Nationalbanken, pappiaqqanik aggorimasunillu aningaasaliortarneq...aningaasallu nalilerneqartarnerat" taaneqarsimallutik nalagaaffiup ataasiunerata kinguneranik Kalaallit Nunaanni namminersornerusunut tunniunneqarsinnaanngitsutut.

Frederik Harhoff taamatuttaaq isumaqarunarpoq, tak. matuma siuliini imm. 4.2. Allaaserisaqartup akerlilerpaa inatsit tunngaviusoq akornutaassasoq susassaqaarfiit namminersornerulernissaq pillugu isumaliutissiisummi naalagaaffiup susassaqaarfiinik taaneqartut namminersornerusunut tuniunneqarnissaannut, kisianni allaaserisaqartoq Statsministeriap 1989-imi kaajallaasitaani imm. 5 innersuussutigalugu isumaqatigigunarpaa aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkip naalagaaffiup oqartussaaffigissagaa. Tamatumunnga tunngatillugu Frederik Harhoffip ilassutigaa pineqarmat susassaqaarfik naalagaaffeqatigiissunik immikkut naalagaaffeqatigiit oqartussaasuinut tunniunneqarajuttartoq.

Taaneqartut tunngavigalugit Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfik isumaqarpoq aningaasat nalilerneqartarnerannut aningaasanullu politikkip naalagaaffiup ataasiunerata kinguneranik kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngitsoq.

6.3. Malittarisassiornermut oqartussaanermut immikkut tunngasut.

Matuma siuliini tikkuartorneqarpoq naalagaaffiup ataasiunerata mianerineqarnerata inatsimmilu tunngaviusumi aalajangersakkat arlallit kingunerigaat susassaqaarfiit ilai sukumiinerusumik taagorneqartut Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfiup isumaa malillugu kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngitsut.

Imm. 3-mi taaneqartutut isumaqartoqavippoq inatsisiliorsinnaatitaasut oqartussaaffitsik allamut tunniussinnaagaat. Kisianni inatsimmi tunngaviusumi § 3-mi oqaaseqatigiinni siullerni aalaja-

Bilag 2

26/27

ngersagaq aqutsinerup killeqanngitsumik tunniunneqarsinnaaneranut akornusiisorineqarpoq. Tamatuma saniatigut aalajangersakkap kinguneraa inatsisiliorsinnaatitaaneq allanut tunniunneqarsinnaanngitsaq suliaqarfik killilerneqaaqqissaarsimasoq qulaajarluagarlu pineqartillugit.

Tamatuma peqatigisaanik kalaallit (savalimmiormiullu) namminersorneruneq pillugu inatsisaanni isumaqartoqarpoq inatsimmi tunngaviusumi § 3, oqaaseqatigiit siulliit akornutaassanngitsut kalaallit (aamma savalimmiormiut) oqartussaasuisa malittarisassiorsinnaalernissaannut killissat arlallit annertuut iluanni. Tamatumunnga naapertuuttumik inaatsisiliorsinnaatitaanerup allanut tunniunnessaanut naalagaaffiup inatsisaanut tungatillugu allaaserineqartartut siunertarinerugunarpaat naalagaaffimmi aqutsiviit malittarisassiorsinnaanissaat.

Tamatuma allaassutigaa naalagaaffiup aqutsisoqarfiinut tunniussisoqarnerata kingunerissamagu malittarisassiorinissamut pisinnaatitaaneq kalaallit pisortaanuinnaq tunniunneqassammat, kalaallit oqartussaasui malittarisassiorsinnaalissammata naalagaaffiup ilaata iluani killeqaraluamik sunniuteqartussamik - tassa Kalaallit Nunaannut. Tamatuma orniginaqutigaa ilimagineqarmat naalagaaffiup aqutsisuinut tunniunneqartut imaaliinnaq tunniunneqarsinnaanngimmata pisinnaati-taaffiit kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqanngippata.

Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaat oqaatsitigut, nunarsuup suatungaaniinnermigut kulturikkullu naalagaaffimmi immikkut inissisimammat. Taamaatumik Kalaallit Nunaanni pissutsit immikkut ittut ikorfartuutaasinnaapput Kalaallit Nunaanni malittarisassiornermut oqartussaanerup kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarinnissaannut.

Tamatuma illuatungaaniippoq inatsisit tunngaviusut § 28-iat malillugu marlunnik Folketingimut Kalaallit Nunaanniit ilaasortaartussaammat Kalaallit Nunaanni qinigaasunik. Tamatumani tunngaviusinnaavoq Kalaallit tungannut tungatillugu naalagaaffiup iluani susassaqrarfiit arlallit naalagaaffimmi oqartussanit isumagineqassammata, Folketingi ilanngullugu. Tunngavissarli tamanna - ersarissumik ilusiligaanngikkarluarluni - naammassineqarsimasutut isigineqarpoq tunngavigalugit inatsisinut tunngaviusunut tungatillugu pisinnaatitaaffinnik killilersuisinnaane-rit - naalagaaffiup inatsisitigut tunngaviusutigut ingerlassinnaasanik imm. 6.2-mi taaneqartunik killiliisinaanera naalagaaffiup kisimi ingerlatassaanik, tamatumani Folketingi ilanngullugu kalaallit oqartussaasuinut tunniussinissamut tunngatillugu.

Tamanna tunngavigalugu Inatsisinik atortitsinerumt ministeriaqarfik isumaqarpoq inatsimmi tunngaviusumi § 3, oqaaseqatigiit siulliit imminni killiliisuunngitsut malittarisassiorsinnaanerup kalaallit oqartussaasuinut tunniunnessaanut.

Tamatuma kinguneranik Inatsisinik atortitsinerumt ministeriaqarfiup isumaa malillugu ajornassanngilaq Kalaallit Nunaanni inatsisiliornermut allaffitsigullu aqutsinerumt oqartussaaneq kalaallit oqartussaasuinut tunniutissallugu eqqaassanngikkaanni susassaqrarfiit naalagaaffiup ataasiune-rata miarinerineqarmissaanut imaluunniit inatsimmi tunngaviusumi susassaqrarfiit ataasiakkaat pillugit immikkut aalajangersakkat.

7. Eqikkaaneq.

Eqikkaagaanni Inatsisinik atortitsinerumt ministeriaqarfik isumaqarpoq inatsit tunngaviusoq malillugu Kalaallit Nunaanni inatsisiliorsinnaatitaaq allaffitsigullu aqutsineq kalaallit oqartussaasu-
nut tunniunneqarsinnaasoq eqqaassanngikkanni suliaqarfiit pisinnaatitaaffiliinissamut

tungatillugu tunniunneqarnissaannut naalagaaffiup ataasiuneranut inatsimmilu tungaviusumi susassaqaarfiit ataasiakkaat pillugit immikkut aalajangersakkat kingunerisaat.

Killiliinerit makkununga tungapput; Naalagaaffiup inatsisai, nunanut allanut politikki, illersornissamut isumannaatsuunissamullu politikki, Højesteret, danskisut innutangortitaalersinnaaneq kiisalu aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikki.

NAMMINERSORNERULLUTIK OQARTUSSAT • GRØNLANDS HJEMMESTYRE

Namminersornermut, Inatsisunik atortitsinermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoqarfik
Namminersornermut Inatsisinullu atortitsinermut pisortaqarfik

Landsstyreområdet for Selvstyre, Råstoffer og Justitsvæsen
Direktoratet for Selvstyre og Justitsvæsen

2. marts 2005

Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfiup 3. november 2004-mi kalaallit oqartussaasuinut pisinnaatitaaffinnik amerlanerusunik tunniussisinnaaneq pillugu allakkaa pillugu allakkaa.

Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfik kalaallit-danskit Ataatsimoorlutik kommissioniannit (Fælleskommissionen) qinnuigineqarluni oqartussaaffiit amerlanerusut kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanerit pillugu nassuiaasorsimavoq.

Matuma kinguliini Inatsisunik atortitsinermut ministeriap allakkaa ataasiakkaanik oqaaseqarfigineqassaaq.

1. Allakkiami imm. 3: Inatsiliornermut oqartussaanerup tunniunneqartarnera nalingginnaasumik isigalugu.

Allakkiami imm. 3.1-imi Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfiup nassuiaatigaa inatsisiliorinnaatitaasut oqartussaassusertik qanoq annertutigisumik allanut tunniussinnaaneraat. Imm. 3.2-mi inatsimmi tunngaviusumi tunniusseqqusaannginnerit immikkut ittut nassuiaateqarfigineqarput.

Allakkiap immikkortuani 3-mi nassuiaat Fælleskommissionip pilersinneranut suliassiisutaasunullu tunngatillugu isumaqatigiinniarnernut tunngatillugu Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfiup allakkaaani ilanngunneqanngilaq.

Nassuiaat imatut paasineqarsinnaavoq oqartussaaffiup Kalaallit Nunaanni Namminersorerullutik Oqartussanut tunniunneqarneranut tunngaviusooq isumagisassatut tunniussigallarneq oqartussaaffilli utertinneqarsinnaalluni. Inatsisunik atortitsinermut ministeriaqarfiup nassuiaataani takune-qarsinnaanngilaq inatsisit tunngaviusut pillugit allaaserineqartartut nutaanerusut inatsisitigut tunngavigisaq tamanna nalorninartoqartikkaat.

Tamatumunnga takussutissaalluarpoq Danmarks Riges Grundlov med kommentarer, red: Henrik Zahle, 1999, qupp.31 ff:

Kalaallit Nunaanni Namminersorerullutik Oqartussanuttaaq atuuppoq Savalimmiumi namminersorerulerup inatsimmut tunngaviusumut atalluinerneranik tunngaveqarneq malilluinnarlugu 1952-imi taamaallaat pineqarmat naalagaaffimmi oqartussaasut Namminersorerusunut suliassanik isumagisassanngortitsigallarnerat.

Namminersorerusunullu oqartussaaffimmik tunniussineq illuatungaaticut oqaatigineqarsinnaanngilaq isumagisassanngortitsigallarnermik tunngaveqartoq, peqatigisaanillu illuatungaaticut isumaqartoqarluni allanngortinneqarsinnaanngitsoq imaluunniit naalagaaffimmi oqartussaasut namminiinnavik utertissinnaagaat, tassami "isumagisassanngortitsigallarnerup" ilisarnaatigimmagu utertinneqarsinnaasoq. Aamma namminersorerusooqarfiiit ukiuni qulikkaani ki-ngullemi - naalagaaffimmi oqartussat isumaqatigisaannik - imatut ineriartorsimapput Naalagaafiup inatsisitigut ataasiuneranik eqqarsartaaseqarneq aalajangiusimajuminaallilluni. Soorlu Namminersorerusut akileraartitsisinnapput arsaarinnissinnaallutillu kalaallit inatsisartuni inatsisaat/savalimmiumiullu lagtingimi inatsisaat

naapertorluinnaarlugit, Frederik Harhoff 1993, qupp. 241 f. Tamatuma saniatigut naalagaaffiup immikkoortui taakkaa marluk nunarsuarmi allanik sumiiffeqartut Den Europæiske Unionimut ilaasortaangillat. Savalimmiut EF-imut ilaasortaangisaannarsimapput, tassami Savalimmiuni Naalakkersuisut Danmark 1973-imi ilaasortaangungitsorli EF-imut ilaasortaajumasimangimmata. Kalaallit Nunaat aallaqqaammut Danmark peqatigalugu EF-imut ilanngunneqaralarluni EF-imut ilaasortaviujunnaarpoq 1. februar 1985-imi attaveqartut OLT-tut inissilluni franskit tuluillu nunarsuup ilaani allani pi-gisaasa pissuseqataannik.

Kalaallit Nunaata Savalimmiullu kulturikkut immikkoorutaat isigigaanni namminersornerunermillu aaqqissuussinerit nunap inuinit katersuuffiqineqarnerat akuerisaanerallu nalilersoraanni ajornakusoorpoq inatsisit tunngaviusut napineqaratik ingerlaannarnissaannik qangatut eqqarsartarneq attatiinnassallugu. **Taamaattumik naalagaaffiup immikkoortuunut tunngatillugu eqqarsariaatsini nutaani isumaqartoqarpoq namminersornerusut suliassanut nunamillu sumi inissisimaneranut tunngatillugu killilikkamik oqartussaaffitik inatsisiliornikkutat inatsinillu atorfitsinikkut pigigaa, aammalu oqartussaaneq taanna inatsisinut tunngaviusunut atalluinnartoq naalagaaffimmi oqartussaasut namminersuutigiinnarlugu peersinnaanagulu allannortissinnaangikkaat**, Frederik Harhoff 1993, qup. 242. Isiginnittaaseq taanna Henrik Zahlip kinngulluilluni taperserpaa oqarluni Danmarkip kisimi namminersuutigiinnarlugu aaqqissuussinerit iluanni namminersulvinnissamat tunngaviusut akertilersinnaangikkai nnamminersornerusooqarfii pineqartut akuersiteqqaarnagit imaluunniit minnerpaamik isumaqatiginiqqartinnagit, ilassutigaluguli oqarpoq namminersornerunermik aaqqissuussinerit inatsisitigut tunngaviusutigit immikkut inissisimanerat ersarissarneqarsimasorinangitsooq, Henrik Zahle 1996 bd. 2 qupp. 94 f. aamma 1998 qupp. 57 f. Max Sørensen siusinnerusukkat taamaangajattunik isummertarsimavoq, tassa Savalimmiuni namminersornerunermut inatsisip oqaasertai siunertaalu imaaginngitsut inaatsisiliorinnaatitaaneq isumagissassanngortinneqarallartoq, kiisalu inatsisiliorloq inatsisitigut tunngaviusutigit pissaatitaangitsooq namminersornerunep pillugu inatsit allannortissallugu saneqqutissalluguluunniit Savalimmiuni namminersornerullutik oqartussat kissaatiginngippassuk, Max Sørensen 173 qupp. 52 f. Akerlianik namminersornerulerneq pillugu inatsisip pilernissaa tikipparlugu Poul Meyerip erseqqissarsimavaa namminersornerulerneq pillugu inatsit inatsimmut tunngaviusumut akertiussasoq Lagtingi "inatsisi-liortussavittut" inissineqassappat, Poul Meyer Jur. 1974 qupp. 289. Savalimmiut tungaanniit Eward Mittensip akertiluilluni oqaatigisimavaa Savalimmiut naalagaaffiungitsut, kisianni nunaasoq naalagaaffittut immikkut naleqassusilik, isumaalu malillugu Folketingip oqartusaassusia killeqartariaqartoq Lagtingip oqartusaassusianut tunngatillugu nunap nunarsuarmi su-miineeranut suliassanullu tunngatillugu Lagtingi suliassaqaarfinnut tiguneqarsimasunut inatsisi-liortuussammatt, Edward Mittens UfR 1951 B qupp. 1 f. **Naalagaaffimmi oqartussaasut nnamminersornerunermik paasinnittaasiat suli oqartussaaffimmik tunniussigallarnermik tun-ngaveqarpoq - inatsisitigut eqqarsartoqarluni allat tamarmik inatsimmut tunngaviusumut a-kerliussasut**. Tassami Statsministeriap 23. december 1975-imi Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu kommissionimut allagaani allassimavoq "Kalaallit Nunaanni nammi-nersornerunep piviusunngortinneqarsinnaangilaq inuiaat tamat inatsisaasigut isumaqatigiissuteqarnikkuluunniit, naalagaaffiup inatsisai malillugit danskit inatsisaatigut, tamatumuunakkut Folketingip oqartussaaffimmi ilaa killileqqissaagaq namminersornerusunut isumagissassanngortikkallassallugu. Tassa namminersornerulerneq pillugu inatsit Folketingip inatsisikkut nutaakkut allannortissinnaavaa. Tamatumali akornussisannigilaa namminersornerulerneq pillugu inatsit politikkikkut ileqqorissaamikkullu isumaqatigiissutitut isigineqassappat namminersornerusut akuersitinnagit Folketingimit allannortinneqarsinnaangitsooq, immikkut malugalugu Savalimmiuni namminersornerulerunermut inatsimmut immikkut aallarniutaasoq", Namminersorneruler-nissaq pillugu kommissionip isumaliutissiisutaa nr. 837/1978 bd. 2 qupp. 7.

Naalagaaffiup ilaasa nunaarsuarmi allamiittut inatsisitigut tunngaviusutigit inissisimanerat anigorneqarsinnaangisaannaraluartoq ullumikkut pissutsit oqaatigisariaqarput Naalagaaffik inatsisitigut tunngaviusutigit ataasiujunnaarsimmatt inatsisitigulli imminnut aqutarisunik pingasunik immikkoortoqarluni tamarmik immikkut inatsisilioriaasilinnik inatsisit tunngaviusut malillugit ataatsimut katersuuffeqartunik."

(Danmarks Riges Grundlov med kommentarer, Red: Henrik Zahle, 1999, qupp. 31 ff) Nammi-nersornerunermut pisortaqaarfiup qernertunngorlugu erseqqissaaneq suliaraa).

Inatsisilik atorfitsinerunermut ministeriaqarfiup imm. 3-mi oqaatigisai qupp. 24-mi oqaatigineqartunut ilaatittariaqarput, immaqa Naalagaaffiup oqartussaasuisa maannamut isumaannik aqilisaasutut isigineqarsinnaasoq:

“Naalagaaffiup aqutsisuinut oqartussaaffimmik tunniussisarnerup allaassutaatut kalaallit oqartussaasuinut oqartussaaneramik tuunniussineq tassaanaammatt kalaallit oqartussaasui malittarisassiorsinaalisammata naalagaaffiup iluani killilikkamik - tassa Kalaallit Nunaanni. Tamatumani isumaqartoqartariaqarpoq naalagaaffimmi aqutsisunut tunniussinissamik killilersuineq imaaliinnarluni kalaallit oqartussaasuinut pisinnaatitsilernissamat nuunneqarsinnaanngitsoq.

Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaat oqaatsitigut, sumi inissisimanermigut kulurimigullu naalagaaffimmi immikkut inissisimavoq. Taamaattumik Kalaallit Nunaanni pissutsit immikkut ittut ikorfartuutaasinnaapputtaaq malittarisassiornerup annertuup kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarmissaanut.”

Taamaakkaluartoq pingaaruteqarpoq qulakkiissallugu kalaallit-danskit ataatsimut isumalioqatigiissitaataa eqqumaffigissagaa inatsisit tunngaviusut pillugit allaaserineqartartuni nutaane-rusuni isumaqartoqarmat inatsisitigut tunngaviusutigit ajornanngitsoq oqartussaanerup isumagisassanngortitsigallarninnaq (utertinneqarsinnaasoq) kisiat pinnagu Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut tunniunneqarsinnaanera. Inatsisinut tunngaviusunut tunngatillugu eqqarsariaatsit nutaat tunngavigineqassappata kalaallit oqartussaasui oqartussaaffilernerne-qarsinnaapput inatsimmut tunngaviusumut naapertuullunnartumik, taamaattumillu naalagaaffimmi oqartussaasut kisermaallugu atorunnaarsissinnaanngisaannik allanngortissinnaanngisaannilluunniit.

Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfiup allakkiata tamatumuuna iluaqutaasumik ilaneqarsinnaagaluarpoq.

2. Allakkiami imm. 6.2: Naalagaaffiup ataasiunerata mianerineqarnera il.il.

Oqariaaseq “naalagaaffiup ataasiunera” Inatsimmi tunngaviusumi atorneqanngilaq. Kalaallit Nunaanni namminersornerulernissaq pillugu isumaliutissiissummi isumaqartoqarpoq naalagaaffiup ataasiunerata kingunerigaa Kalaallit Nunaanni namminersornerusunut Kalaallit Nunaannut tunngasuinnaat tunniunneqarsinnaasut. Inatsisinik atortitsinermut ministereqarfiup oqaatigaa pissutsit marluk tassaniittut:

- Kalaallit oqartussaasuinut - naalagaaffiup ataasiunera mianeralugu - taamaallaat nunap sumiinnera pillugu Kalaallit Nunaannut tunngasuinnaat tunniunneqarsinnaasut. Tamatuma ilaatigut kinguneraa kalaallit oqartussaasui naalagaaffimmut tamarmut atortussanik malittarisassiorinissamat pisinnaatitaaffiler-neqarsinnaannginnerat, tamatumani takuuttaaq imm. 3.1-imi oqaatigineqartoq inatsiliorsinaaneremut oqartussaanerup tunniunneqarsinnaanera pillugu apeqquitiit nalinginnaasut.
- Nunap sumiinnera killiliigaluartoq susassaqrarfiit ilaqarput naalagaaffimmut tamarmut tunngasutut isigineqarsinnaasunik, taamalu - naalagaaffiup ataasiunera mianeralugu - kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaanngitsunik, naalagaaffimmi oqartussaasunit aqunneqartariaqartunik.

Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfiup oqaatigaa killiliineq 1)-imi taaneqartoq naalagaaffiup inatsisai pillugit allaaserineqartartuni nalornissutigineqanngitsoq. Akerlianilli isumaqatigiinngissutigineqarpoq susassaqrarfiit suut imatut pissuseqarnerusut killiliinerit 2)-mi taaneqartut kingune-rissaneraat susassaqrarfiit pineqartut kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaannginnerat. Tassalu oqaluserineqartarsimavoq susassaqrarfiit sukuminerusumik taagorneqartut tamarmik namminersornerusunut tunniunneqarsinnaanerannut killilersuutit namminersornerulernissamat kommissionip 1978-imi isumaliutissiissutaani taagorneqartut inatsisini tunngaviusuni takuneqarsinnaanersut, imaluunniit ilaatigut naalagaaffiup ataasiuneranik politikikkut takorluuinerunersuq, tamatumunnga tunngatillugu takuuk ilaatigut Henrik Zahle.

Tamatumunnga takussutissaalluarpoq Inatsisinik atortitsinermut ministeriaqarfiik ullumikkut isumaqarmat akornutissaqassanngitsoq Kalaallit Nunaanni inatsisit aqunneqarnerat kalaallit oqartussaasuinut tunniutissallugu (taamaattoq Højesteret naalagaaffimmi eqqartuussisoqarfiit qullersaattut attatiinnalugu, kalaallit oqartussaasuinut suut isumagisassanngortitaasinnaannginnerannut tunngatillugu). Namminersornerulernissaq pillugu kommissioni 1978-imi isumaqarpoq inatsisinik atortitsinermut tunngasut

kalaallit oqartussaasuinut oqartussaaffittut tunniunneqarsinnaanngitsut.

Inatsisunik atoritsineranut ministeriaqarfiup imm. 6.2-mi tikkuarpai susassaqarfiit arlallit naalagaaffiup ataasiunera mianeralugu Inatsisunik atoritsineranut ministeriaqarfiup isumaa malillugu kalaallit oqartussaasuinut tunniussinissamat pingaaruteqartut.

Tunngaviusumik isigalugu pingaaruteqarsorinarpoq aalajannngiusimassallugu Inatsisunik atoritsineranut ministeriaqarfiup tamatumunnga tunngatillugu naliliinera inatsisunut tunngaviusunut tunngatillugu qajannaatsuunngimmat (tamatumani Namminersornermut Pisortaqarfiup isummerfigissanngilaa nunatsinni Namminersorerullutik Oqartussat susassaqarfiit pineqartut tiginissaat soqutiginaat).

2.A. Danskít oqaasiisa atugaanerat.

Kalaallit Nunaanni namminermi danskít oqaasiisa atugaanerat pillugu pingaartumik inatsisitigut patsisilersuutit aappimik akiinnarneqarsinnaanngillat. Inatsisunik atoritsineranut ministeriaqarfik allakkiamini qopperneq 19-imi oqarpoq ilaatigut naalagaaffiup ataasiunerata kingunerigaa innuttaasut naalagaaffimmi tamarmi danskít oqaasiisa pisortaqarfimmi atorinissaannut periarfissaqassasut.

Taamatupajaaq piginnaatitaalluni oqarsinnaasorinarpoq naalagaaffeqatigiinnerup kingunerigaa innuttaasut naalagaaffik tamakkerlugu pisortaqarfimmi kalaallit savalimmiormiullu oqaasii atorsinnaagaat.

Malugisariaqarporli taamatut isumaqarneq inatsisit tunngaviusut malillugit tunngavissakeqimmat, tassami inatsit tunngaviusooq oqaatsinut tunngatillugu aalajangersagaqanngimmat, aammalu oqartaatsit "naalagaaffiup ataasiunera" imaluunniit "naalagaaffeqatigiinneq" inatsimmi tunngaviusumi atorneqanngimmata.

Inatsisunik atoritsineranut ministeriaqarfiup isummani sukumiinerusumik ersarissanngilla, taamaallaallu innersuussutigalugu Kalaallit Nunaanni namminersorerulerneq pillugu inatsimmi § 9. Namminersorerulerneq pillugu inatsimmi § 9-mi aalajangersarneqarpoq kalaallit oqaasii pi-nngaarnertut oqaasiusut danskillu oqaasii peqqissaartumik ilinniartitsissutigineqassasut. Aalaja-ngersakkamiipportaaq kalaallit danskillu oqaasii pisortanut tunngatillugu atorneqarsinnaasut.

Aalajangersakkamut oqaasertaliussami imaak oqartoqarpoq:

"Oqaatsit kalaallip kinaassusiata pigiinnarnissaanut nukittorsarnissaanulu pingaaruteqarluninnerat nassuerutigalugu imm. 1-imi siunnersuutigineqarpoq kalaallit oqaasii Kalaallit Nunaanni oqaatsit pingaarnertut akuerineqassasut. Danskít oqaasii naalagaaffimmi innuttasut attaveqaqatigiissutigimmatigit pissutsillu maannakkutut itsillugit Kalaallit Nunaata nunarsuarmioqatinut attaveqaqatigimmatigit siunnersuutigineqarportaaq danskít oqaasii peqqissaartumik ilinniartitsissutigineqassasut.

Maannamut periaaseq malillugu imm. 2-mi siunnersuutigineqarpoq kalaallit danskillu oqaasii pisortaqarfimmi atorneqarsinnaassasut."

Namminersorerulernissaq pillugu kommissionip isumaliutissiissutaani inatsimmut tunngaviusumi oqaatsit pillugit imatut oqartoqarpoq:

"Namminersorerulernissaq pillugu kommissioni isumaqarpoq namminersorerulernermut atatillugu kalaallit oqaasii Kalaallit nunaanni oqaatsit pingaarnertut akuerineqassasut. Kalaallit namminersorerulernissaq pillugu ataatsimittitaata erseqqissarsimasaatut oqaatsit pingaaruteqarluninartuupput kalaallit kinaassutsiminnik misigisimanissaannut taamaattumillu pingaaruteqarluninartutik kiaassutsip attatiinnarnissaanut nukittorsarnissaanullu, kalaallit inuiattut misigisimanerata attatiinnarnissaanut. Danskít oqaasii naalagaaffimmi tamarmi oqaatsit naalagaaffimmi tamarmi attaveqaataapput, aammali Kalaallit Nunaannut nunarsuarmioqatinut attaveqarnermut sakkuullutik, tassami pissutsit maannatut itsillugit attaveqarneq taanna danskít pisortai danskillu pisortatigut suliffeqarfii aqqutigalugit ingerlanneqarmat. Pingaartumik annerusumik ilinniarnert amerlanersai Danmarkimi ilinniarnert ingerlanneqartarput. Taamaattumik kommissionip siunnersuutigaa kalaallit oqaasii pingaarnertut oqaasiussasut, aammalu siunnersuutigalugu danskít oqaasii peqqissaartumik ilinniartitsissutigineqassasut. Pisortaqarfimmut tunngatillugu kommissionip siunnersuutigaa oqaatsit taakkua marluk naligiissinneqassasut.

Bilag 3

5/10

Tamatuma pingaartumik kingunerissavaa oqaatsit marluusut kalaallit danskillu oqaartussaasut akornanni atorneqarsinnaanerat, Kalaallit Nunaannilu innuttaasoq kinaluunniit pisortat oqartussaasuinut saaffiginninnermini alatulluunniit pisortat oqartussaasuinut saaffiginninnermini oqaatsit taakkua arlaat kissaatigisani atorsinnaagai.”

Oqaatigineqassaaq pisortaqarfinni kalaallit danskillu oqaasiisa atorneqarsinnaanerannut tunngatillugu naalagaaffiup ataasiunera innersuusutigineqarani taamaallaat maannamut periaaseq pineqarmat.

Danskit oqaasiinik ilinniartitsinissamut tunngatillugu inatsimmut oqaasertaliussani patsisilersuutigineqarpoq danskit oqaasii “naalagaaffimmi oqaatsit” naalagaaffiup innuttaasa akornanni attaveqaataasut, pissutsillu maannakkutut itsillugit nunarsuarmioqatiinut attaveqarnermut sakuullutik.

Piareersarluni suliani takuneqarsinnaangilaq “naalagaaffimmi oqaatsinik” oqariaaseq sordiaaersooq qanorlu paasisariaqarnerooq. Ataatsimulli isigalugu piareersarluni suliani malunnarpoq namminersornerneq pillugu inatsimmi § 9 ulluinnarnut atukkanut tunnganerusoq, inatsisit tunngaviusut pisussaaffiliinera ta misigineqarnera pinerunagu, naalagaaffiup ataasiunera tunngavigalugu.

Taamaassimangikkaluarpuunniit maannakkut inatsisit tunngaviusut nalilersorneranni pingaarnepaasimanaviangikkaluarpoq naalagaaffiup ataasiusuunera qanoq annertutigisumik kalaallit oqartussaasuinut tunniussinissamut killiliisuussanersooq. Namminersornerulernissaq pillugu kommissionip tamanna pillugu isumaa siusinnerusukkut taaneqareersutut inatsisit tunngaviusut pillugit allaaserisani nutaanerusuni akerlilerneqarpoq, aammalu Inatsinik atoritsinermut ministeriaqarfiup namminersornerulernissaq pillugu kommissionip eqqartuussisarneq pillugu inerniliineri akerlilerpai.

Isumaartoqarmat naalagaaffiup ataasiunerata immini akonusissagaa Kalaallit Nunaanni danskit oqaasiisa atorneqarnerat aqunnissaanut oqartussaaneq, Namminersornerneq pillugu Pisortaqarfik isumaqarpoq tunngavilersugaanera naammangitsoq.

2. B. Aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikki.

Aamma aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasanullu politikkimut tunngatillugu inatsisitigut tunngavilersuutit tutsuiginavinnigillat.

Inatsisinik atoritsinermut ministeriaqarfik aallaqqaatigalugu oqarpoq inatsit tunngaviusooq immini akornutaangitsoq aqqiussuussissagaanni naalagaaffeqatigiinnerup immikkoortuini ataasiakkaani aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasanullu politikki assigiinngitsumik aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkimi assigiinngitsumik politikkeqalerluni, assersuutigalugu aningaasat nalingi assigiinngitsut atorneqalersillugit. Aamma Inatsisinik atoritsinermut ministeriaqarfik oqarpoq ministeriaqarfiup patsisissaqarsorinngikkaa ilimagissallugu aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikki kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarpat naalagaaffeqatigiinnermut tamarmiusumut aningaasaqarnikkut annertuumik kinnguneqarunnangitsoq.

Taamaakkaluartoq Inatsisinik atoritsinermut ministeriaqarfik isumaqarpoq aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkimi aalajangiisinnaatitaaneq pisortat oqartussaasuiniit kalaallit oqartussaasuinut nuunneqarsinnangitsoq. Inatsisinik atoritsinermut ministeriaqarfiup isumaata tunngavigaa “*Aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkimi ilaasut inuiaqatigiinni aningaasatigut ingerlatsinermut tunngasut tamarmik, tamatumani ilaatigut ilanngullugu aningaasat qanoq naleqassanersut aningaasallu nalingannut pineqartumut qanoq amerlatigisut neqeroornerut.*”

Patsisilersuut tutsuignarpiangilaq. Kalaallit immikkut aningaasat nalingannik pilersitsippata danskit naligitaannit immikkuunngitsumik kalaallit oqartussaasui pisinnaatitaaffimmik ingerlatsisinnaangillat danskit danskillu aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkiaat sunnersinnaassanagu imaluunniit naalagaaffeqatigisat sinnerisa aningaasatigut ingerlatsinerat tunngaviusumik. Kalaallit immikkut aningaasat nalingannik aalajangiisinnaangortitaappata taamaallat pineqassaaq “inuiaqatigiinni kalaallini “*anigaasaqarnikkut ingerlatsinermi tunngaviusut*”, taamalu allaassuteqassanngilaq pisinnaatitaaffinnit Namminersornerullutik Oqartussat akileraartarnikkut inuussutissarsiutitigullu politikkimik tigoreersimasaannit.

Statsministeriap 1989-mi kaajallaasitaanut (maanna atorunnaartumut) tamanna allannguutaanngilaq. Eqqorpoq aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikki kaajallaasitami kalaallinut namminersornerusunut tunniunneqarsinnaangitsutut taaneqarmat. Inatsisinut tunngaviusunut tunngatillugu taamatut isumaqarnermut kaajallaasitami maanna atorunnaareersumi suut tunngaviunersut Inatsisinik atortitsinermit ministeriaqarfiup allakkiaani takuneqarsinnaanngilaq. Kaajallasitamili tassani eqqarsaatit tunngaviusut maannakut inatsisit tunngaviusut pillugit naliliinerni pingaarnerpaannginnerat takussutissinneqarpoq kaajallaasitami eqqartuussisarneq parnaarussiveqarnerlu tunniunneqarsinnaanngitsutut isigineqarmata, Inatsisinilli atortitsinermit ministeriaqarfiup ullumikkut tunniunneqarsinaasutut isigilersimavai. Tamatumunnga tunngatillugu Inatsisinik atortitsinermit ministeriaqarfiup 11. november 1997-imi allakkiaa innersuunneqarpoq.

Ersarinngilaq qanoq annertutigisumik Frederik Harhoff Inatsisinik atortitsinermit minsteriaqarfiup isumaanut sakkugineqarsinnaanersooq. Harhoffip oqaseqaatai ("Risgfællesskabet" qupp. 492) Inatsisinik atortitsinermit ministeriaqarfiup innersuussaa taamaallaat siunertaqarsimasinnaavoq aningaasat ataatsimoorussamik naliligaanerat tunngavigalugu tunniussinermik.

Nationabankip direktøria Bodil Nyboe Andersen ataatsimeersuarnermi (Christiansborg, 25. maj 2004) oqalugiarnermi inerniliivoq aningaasat pillugit politikki aningaasat nalilerneqartarnerannut ataasiinnarmik oqartussaasoqarsinnaasoq aningaasat nalilerneqartarfiini ataasiakkaani. Taamaattumik takorloorneqarsinnaanngilaq Danmarkip aningaasatigut aningaasallu nalilerneqartarneratigut politikkia Savalimmiunut (imaluunniit taamaaqataani Kalaallit Nunaannut) naalackersuisuinut tunniunneqarsinnaasoq. Pissutsit allanngussapput Savalimmiut Kalaallit Nunaalluunniit namminneq aningaasat nalingannik peqalerpata - tassa aningaasat nalilerneqarnerata ataatsimorussaananeraniit peerpata.

Isumaartoqarmat naalagaaffiup ataasiunera immini akornutaassasoq Kalaallit Nunaanni aningaasat nalilerneqartarnerat aningaasallu pillugit politikkip Kalaallit Nunaanni oqartussaasunut tunniunneqarnissaanut aporfiusoq Namminnerunissamat Pisortaqarfik isumaqarpoq tamanna naammaginarumik tunngavilersorneqanngitsooq. Tamatumani pingaartumik pineqarpoq kalaallit namminneq aningaasanik naleqartitsinnaanerat.

2.C. Illersornissaq isumannaatsuunissarlu pillugit politikki.

Inaatsisinik atortitsinermit ministeriarfik isumaqarpoq naalagaaffiup ataasiunerata innimigineqarnera inatsimmilu tunngaviusumi § 19-ip akornuseraat illersornissaq isumaannaatsuunissarlu pillugit politikkimut tunngasut kalaallit oqartussaasuunut tunniunneqarsinnaanerat.

Inatsinik atortitsinermit ministeriarfik ilisimatitsivoq taamatut isumaqarneq inatsisit tunngaviusut pillugit allaaserineqartartuni tapersersugaasoq.

Namminersornermut Pisortaqarfik isumaqarpoq suliassat ilaj soorlu ullumikkut sakkutooqarnerup tígumiagai (tamatumani ilanngullugu soorlu aalisarnermik nakkutilliineq) iluaqutaasumik ersarissarneqarsinnaanersut.

3. Nunanut allanut politikki.

3.A. Inuiaat tamat inatsisaannut atasuuneq.

Immikkoortoq 6.2.3. imatut aallartippoq:

"Imm. 5.2-mi oqaatigineqartutut isumaqartoqarpoq inatsimmi tunngaviusumi § 1-p kingunerigaa naalagaaffiup immikkoortui ataasiakkaat namminersaminnik inuiaat tamat inatsisaasigut oqartussaassuseqanngitsut, tassalu naalagaaffiup immikkoortui tamarmik ataasiullutik inuiaat tamat inatsisaannut atasuusut."

Namminersornermut Pisortaqarfik isumaqarpoq oqaasiliorneq atorneqartoq iluaqutaasumik ersarissarneqarsinnaasoq.

Kalaallit Nunaammi inuiaat tamat inatsisaannut *tamakkiisumik* atanngikkaluarpoq, taamaassappammi Kalaallit Nunaat naalagaaffiusariaqarmat namminersortoq. Inuttut ataasiakkaatulli (takuumik Illustration Den

Internationale Domstols dom i La Grand-sagen) Kalaallit Nunaat/inuiaat kalaallit inuiaat tamat inatsisaannut killiliimmik ilaasariaqarput. Soorlu taamaappoq ILO isumaqatigiisummut nr. 169-imut tunngatillugu (Tunngaviusutut takuuk Thulemut suliamut tunngatillugu Højesteretip eqqartuussutaa 28. november 2003-meersoq).

Taamaaqataanik professor dr. jur. Gudmundur Alfredsson (ilaatigut German Yearbook of International Law vol. 25, 1982) naliliivoq FN-ip ataatsimeersuarnerani aalajangiineq 849 (IX) 22. november 1954-imeersoq (1) (tamatumuuna Kalaallit Nunaat nunat nammineersuunngitsut nalunaarsorsimaafiannit peerneqarluni, tassami FN-ip ataatsimersuartausa akuerimmassuk inuiaat kalaallit 1953-imi inatsisip tunngaviusup allangortinneqarnerani Landsrådpit Kalaallit Nunaata danskit naalagaaffiannut ilanngutivinnissaanik akuersineratigut nammineq aalajangiisnaatitaanertik naqisimaneqaratik atorsimagaat) FN-ip aalajangiinera pineqartoq atorunnaarsinniarneqarsinnaasoq suliap suliarineqarnerani arlalitsigut malitassat naapertuutinnngitsumik atorneqarsimmata. Taamatut atorunnaarsitsinermut tunngatillugu aamma tamatuma kingornatigut nammineerluni aalajangiisnaatitaanerup atorneqarnissaanut tunngatillugu imaassorinarpoq Kalaallit Nunaat/inuiaat kalaallit inuiaat tamat inatsisaannut killiliimmik peqataasut.

---

(1) Aalajangigaq imatut oqaasertaqarpoq:..."Inuiaqatigiit kalaallit nammineq aalajangiisnaatitaanertik atorlugu qnikkatik aqutugalugit naqisimaneqaratik inatsisitigut tunngaviusutigut inissimalernertik akuersimagaat. Tassani uppennarsaatit nassuiaatillu takutippaat Kalaallit Nunaat nammineerluni naqisimaneqarani aalajangersimasoq Danmarkimi naalagaaffimmut tunngaviusumik inatsisitigut pisortatigullu aqutsinnikkut Danmarkip immikkoortuinut allanut naliigiisitaalluni inissikkumalluni".

Inatsisinilli atoritsinermut ministeriaqarfik isumaqassappat Inatsimmi tunngaviusumi § 1-ip ajornartivikkaa Kalaallit Nunaata inuiaat tamat inatsisaanut *killiliimmik* atasuunnera (*tamakkiisumik* atasuuneq piinnarnagu anguniarnissaattaarli ilanngullugu) taamatut isumaqarneq inatsisilerituullu allaaserisagaanni tunngavigisaat immikkut erseqqissartariaqarput.

3.B. Susassaqrifiit Kalaallit Nunaanni pissutsinut tunngasuinnaat kalaallit oqartussaasuinut tunniunneqarsinnaaneranni piimasaasut.

Imm. 6.2.3-mi Inatsisinik atoritsinermut ministeriaqarfiup allakkiaani ilaatigut sammineqarpoq inatsisinit tunngaviusuniit isigalugu Kalaallit Nunaat naalagaaffik sinnerlugu nunat tamat akornannut tunngasutigut iliuseqarsinnaanersoq. Apeqquut taanna pillugu Inatsisinik atoritsinermut ministeriaqarfik imatut oqarpoq:

"Kalaallit oqartussaasuisa naalagaaffik sinnerlugu iliuseqarnermikkut naalagaaffik tamaat pituttussavaat, tassa nunanut allanut politikikkut iliuusitigut aallariarfittut naalagaaffimmi nalinginnaasumik nunanut allanut politikimmut tunngasut kalluarneqassallutik. Taamaattumik kalaallit oqartussaasuisa isumaqatigiisutaa eqqortinneqanngippat inuiaat tamat inatsisaasigut akisussaannermi naalagaaffimmi oqartussaasut akuliunneqassapput.

Tamatumannga allaalluinarpoq kalaallit oqartussaasuisa malittarisassiorsinnaatitaanerannit atoritsinnaatitaanerannillu, tassami pisinnaatitaaffiit taakkua malillugit taamaallaat Kalaallit Nunaannut tunngasuinnaat malittarisassiuunneqarsinnaammata. Taamaattumik kalaallit oqartussaasuisa Kalaallit Nunaannut tunngasuinnarnut aalajangiisitaanissaannik piimasaasoq (tamakkiisumik) naammassineqarsinnaanngilaq inuiannut tamanut tunngasunut tunngatillugu."

Tamanna tunngavigalugu Inatsisinik atoritsinermut ministeriaqarfik inerniliivoq Inatsit tunngaviusooq akornusiissaasoq inuiannut tamanut tunngasut inatsimmi tunngaviusumi § 19, imm. 1-miittunut pisinnaatitaaffiup kalaallit oqartussaasuinut iliuseqarfissatut tamakkiisumik tunniunneqarnissaannut (inatsisinilli atoritsinermut ministeriaqarfiup tamatuma nangissutaatut ajornavissangatinngilaa aaqqjissuussisoqarsinnaasoq kalaallit naalakkersuisui pisinnaatillugit nunanut allanut tunngasut ilaasigut iliuseqarsinnaalersillugit).

Tamatumani Inatsisunik atoritsinermut ministeriaqarfiup tunngavilersuutaa tutsuignarpallaangilaq. Ilumooralorpormi kalaallit oqartussaasui nunanut tamanut atuuttumik naalagaaffik sinnerlugu isumaqatiissuteqarpata naalagaaffimmut tamarmut pituttuisuussaasoq eqqortinneqanngippat naalagaaffik inuiaat tamat inatsisaasigut akisuussaallissamat.

Namminersornermulli Pisortaqarfik isumaqarpoq pissuseq taamaattoq pingaernerusutigut allaassuteqanngitsoq kalaallit oqartussaasuisa malittarisassiornissamat tamakkuninngalu atoritsinissamat pisinnaatitaanerannit, mmalittarisassanik il.il. aalajangersaasinnaatitaaneq Kalaallit Nunaannuinaq tunngagaluarpuuunniit. Tamatumunnga patsisaavoq kalaallit oqartussaaneramik atoritsinerat sutigut tamatigunngajak nunat tamat isumaqatigiissutaannut naalagaaffimmut pituttuisunut atasussaammat. Isumaqatigiissutini taamaattuni pisussaaffiit akerliannik oqartussaasut ingerlatsippata naalagaaffik tamakkerluni inuiaat tamat inatsisaasigut akisuussaallissaaq.

Kalaallit oqartussaasuinut Kalaallit Nunaannut tunngasuinnaviit sunut tamanut tunngasut tunniunneqarsinnaalissappata kalaallit oqartussaasui pisinnaatitaaffilerneqarsinnaajunnaassapput nunat tamat isumaqatigiissutaannut danskit naalagaaffiannik pituttuisunut - tassalu oqaatigilluaannarlugu sunaluunniit ajornarsissaq.

Namminersornermut Pisortaqrifiup Inatsisunik atoritsinermut ministeriaqarfiup tunngavilersuutai inermillinerilu eqqarsaatigeqqissallugit patsisissaqarpoq.

3. C. Ullumikkut ulluinnarni ingerlatseriaaseq atorneqartoq nunatsinnilu Naalakersuisut inuiaat tamat inatsisaannut tunngatillugu isumaqatigiissuteqarsinnaanerat.

Inatsisunik atoritsinermut ministeriaqarfik immikoortoq 6.2.3-mi inermillivoq inatsisitigut tunngaviusutigut aqqissuussisoqaarsinnaasoq nunatsinni Naalakersuisut nunanut allanut tunngasut ilaasigut pisinnaatitaafilerlugit. Inatsisunik atoritsinermut ministeriaqarfiup tamatumunnga tunngatillugu oqaatigaa danskit naalakersuisuisa Kalaallit nunaannut Savalimmiunullu oqaatigisimagaat piareersimaffigalugu aqqissuussinissaq kalaallit savalimmiormiullu naalakersuisui pisinnaatissallugit naalagaaffik sinnerlugu inuiaat tamat akornanni pissutsit pillugit isumaqatigiinniarnissat siunertaralugit isumaqatigiissuteqarsinnaallutilla Kalaallit Nunaannuinaq Savalimmiunuinnaarlugu tunngasut pillugit. Aamma ilisimatitsissutigineqarpoq taamatut aqqissuusinissaq pillugu inatsisissamat siunnersuut oktober 2004-mi kalaallit oqartussaasuinut tusarniaassutigalugu nassiuunneqarsinnaasoq .

Namminersornerullutik Oqartussani pisortaqarfiit paasiniaaffigereerlugit inatsisissatut siunnersuut 18. november 2004-mi saqqummiunneqarpoq.

Tamatumunnga tuungatillugu ajornaannerpaasimassagaluarpoq ilisimatitsissutigissallugu danskit naalakersuisuisa isumaqatigigaat inatsisissatut siunnersuut saqqummiunneqartoq kalaallit/danskit namminersorneq pillugu isumaloqatigiissitaata eqqarsaatersortaanut sunniuteqartussaannngitsumik.

Aamma ajornaannerpaassagaluarpoq Kalaallit Nunaanni Naalakersuisut nunanut allanut politikkimut tunngasutigut Kalaallit Nunaannut pingaaruteqartutigut peqataanerat sunniuteqataanerallu pillugit maanna aqqissuussineq (ilaatigut inatsisitigut tunngaveqanngitsoq) allaaserineqartuuppat.

Aqqissuussineq tamanna sukumiinerusumik allaaserineqarpoq Inatsisunik atoritsinermut ministeriaqarfiup 19. marts 2004-mi allakkiaani:

“Nunanut allanut ministeriaqarfiup nunanut allanut tunngasutigut Kalaallit Nunaannut pingaaruteqartutigut Kalaallit Nunaanni naalakersuisut ilanngunneqartarnerannut sunniuteqataanerannullu tunngatillugu maannakkut aqqissuussineq pillugu makkua ilisimatitsissutigisimavai:

Kalaallit naalakersuisui ilaatinneqartassapput nalinnginnaasumik tusarniaanerni Kalaallit Nunaata immikkut soqutigisai nunanut tamanut isumaqatigiinniarnerni saqqummiussinnaassallugit, aammalu kalaallit naalakersuisui nunani allani aallartitaqarfiit peqatigalugit immikkut Kalaallit nunaannut tunngasut isumaqatigiinniutigisinnaallugit naalagaaffiup soqutigisaanut akerliungippata.

Bilag 3

9/10

Kalaallit Nunaata immikkut soqutigisaanut tunngasut nunat tamat isumaqatigiinniarnerni ilaatillugit ullumikkut ippinnangitsumik aallaqaataassaaq kalaallit naalakkersuisui isumaqatigiinnimerni taamaattuni peqataasarnissaat danskit naalakkersuisui peqatigalugit kalaallit isumaat soqutigisaallu ersarissarummallugit. Tamanna inuiaat inatsiseqarnerannut naapertuuppat kalaallit naalakkersuisui aamma danskit naalakkersuisui peqatigalugit atsiogataasinnaapput nunanut tamanut isumaqatigiinniarnert taamaattut kingunerippassuk naalagaaffik sinnerlugu inuiaat tamat inatsisaannut pituttuisuupata, tak. danskit kalaallillu naalakkersuisuisa 14. maj 2003-mi ltilimi peqatigiillutik tunngaviusumik nalunaarutaat.

Nunat tamat katuffiini apeqqutit tamakkua suliarineqartillugit tunngavissat taakkua atorneqassapput, nunat tamat kattuffiini malittarisassanut sammivissanullu naapertuupata.

Tamatuma saniatigut Nunanut allanut ministeriareqarfiup akuerisimavaa kalaallit oqartussaasui nunani allani aallartitaqarfiit toqqaannartumik peqataatinnikkaluarlugit pisassat ilaanni isumaqatigiinniarlutillu ingerlatsinikkut isumaqatigiissuteqarsinnaasut namminersornerullutik oqartussaaffiinnaannut tunngasutigut, tamatumani lu piumasarineqarluni Nunanut allanut ministeriaqarfik ilisimatinneqassasoq isumaqatigiinniutissat naalagaaffiit tamarmiusumik soqutigisaasa isumagineqarnissaat siunertaralugu.

Nunanut tamanut tunngatillugu aalisarnikkut aqutsiviit immikkut eqqarsaatigalugit, soorlu NAFO (Atlantikut avannarpasissuani aalisarnikkut suleqatigiiffik), NEAFC (Atlantikut kujasinnerusuani aalisarnikkut suleqatigiiffik) aamma NASCO (kapisilinniarneq pillugu isumaqatigiissut) namminersornerusoqarfiit danskit kunngeqarfiat sinnerlugu aallartit ataatit aquttuuffigisinnaavaat Kalaallit Nunaannut Savalimmiunullu tunngasut pineqartillugit. Taamaattoqartillugu Kalaallit Nunaanniit Savalimmiuniillu siunnersorti peqataasassaaq Nunanut allanut ministeriaqarfiup aallartitaani.

Tamatuma saniatigut kalaallit naalakkersuisuinut ilaasortat naalagaaffimmut sinniisuusinnaapput nunanut allanut tunngasuni aalajangersimasuni kalallit soqutigisaannut annertuumik pingaaruteqartuni. Taamaattoqartillugu kalaallit sinniisuunissaat suliamut tunngarpiartumik tunngaveqassaaq. Tamanna soorlu pisimavoq Arktiks Rådimit tunngatillugu."

Kiisalu naleqquttuuserinarpoq danskit naalakkersuisuisa kalaallillu naalakkersuisuisa peqatigiillutik Kalaallit Nunaata nunanut allanut isummannaatsuunissamullu ilaanissaa pillugu tunngaviusumik oqaaseqaataat issuassallugu sukumiinnerusumilluunniit nassuiaalaassallugu, tassa 14. maj 2003-mi ltilimi nalunaarummik taaneqartoq:

"Danskit kalaallillu naalakkersuisuisa isumaqatigiissutigaa Kalaallit Nunaata ilaatigut missilit atorlugit illersornissamat qanimut akuliunneqarnissaanut tungatillugu, tamatumani kingusinnerpaatut ilanngullugu USA-p Thulemi radarip nutarternissaanik qinnuteqaataa aamma inatsisit tunngaviusut malillugit naalagaaffimmi oqartussaasut pisinnaatitaaffii akisussaaffilu apeqquataatillugit illersornissamik isumaqatigiissutip 1951-imeersup nutarternissaa pillugu aamma teknikki aningaasaqarnerlu aammalu nunanut allanut isumaannaatsuunissamullu politikkimut tunngasut allat pillugit tunngavissat tamakkiinerusut makkua tunngavigiumallugit:

- *Nunanut allanut isumannaatsuunissamullu tunngasutigut Kalaallit Nunaannut pingaarutillit pineqartillugit pissusissamisoorpoq Kalaallit Nunaata sunniuteqaqataalluni ilaasarnissaa.*
- *Tamatumani pineqarpoq peqataavinnissaaq sunniuteqaqataanissarlu anguniarlugu naalagaaffiup immikkoortuini marluusuni naligiinnissaaq Danmarki Kalaallit Nunaallu peqatigiillutik akuutillugit.*
- *Apeqqutit taamaattut Kalaallit Nunaannut immikkut soqutiginaatillit pineqartillugit nunat tamat isumaqatiginiarneqarnissaat pisariaqarpat pissusissamisuussaaq kalaallit naalakkersuisuisa isumaqatigiinniarnerni peqataasarnissaat dansit naalakkersuisui peqatiglugit kalaallit isumaat soqutigisaallu ersarissarummallugit.*
- *Pissusissamisuussaaq kalaallit naalakkersuisui inuiaat tamarmik inatsisaannik atortitsinermut naapertuussimappat danskit naalakkersuisui peqatiglugit atsiogataannissaat nunat tamat isumaqatiginiarneqarneri taamaattut naalagaaffik sinnerlugu inuiaat tamat inatsisaannut pituttuisumik isumaqatigiissuteqarfigineqarpara.*

Ataatsimoorussamik nalunaarut manna Kalaallit Nunaata nunanut allanut politikikkut pissusiisa namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitap nunanut allanut politikki pillugu isumaliutissiissusiornissaanut sioqqutsisumik akuliunnerunngilaq. Ataatsimoorussamik nalunaarut atuuttuassaaq isumaqatigiinniarnert taakkua naammassinissaata tungaanut."

NOTAT

Udenrigsministeriet
Juridisk Tjeneste

Til: Selvstyrekommissionen J.nr.: 8.S.27
CC: Bilag:
Fra: Udenrigsministeriet Dato: 10. november 2006
Emne: Udenrigsbestemmelser i en selvstyrelov. Bemærkninger til hjemmestyrets notat af 13. august 2006.

Udenrigsministeriet er blevet anmodet om sammen med Justitsministeriet at give bemærkninger til et notat af 13. august 2006, hvori Udenrigsdirektoratet på Hjemmestyrets vegne fremlægger i alt 23 ønsker om ændringer i den skitse til udenrigsbestemmelser, som Udenrigsministeriet og Udenrigsdirektoratet i fællesskab fremlagde til selvstyrekommissionens møde i juni 2006.

Nærværende notat indeholder i punkt I Justitsministeriets statsretlige bemærkninger, som danner grundlag for Udenrigsministeriets konkrete bemærkninger i punkt II. I punkt III gives en sammenfatning af Udenrigsministeriets bemærkninger til Hjemmestyrets ønsker.

Indledningsvis bemærkes, at Udenrigsministeriet og Udenrigsdirektoratet til Kommissionens møde i feb. 2006 i fællesskab fremlagde et notat om udviklingen i udenrigsrelationerne. Notatets konklusioner er sålydende:

" 5. KONKLUSIONER

Den stedfundne udvikling på udenrigsområdet er så omfattende, at en stadfæstelse heraf på en måde, som ikke unødigt binder den fremtidige udvikling, med fordel synes at kunne udmøntes i et selvstændigt afsnit om udenrigsanliggender i en ny selvstyrelov.

Uden at foregribe redaktionen af en ny selvstyrelov synes udenrigsbestemmelserne at kunne udformes efter følgende skema:

Princippet

Her angives indholdet af den nuværende hjemmestyreløvs § 10 og 11, hvorefter udenrigsanliggender er rigsanliggender.

Her hører også Itilleq-erklæringen hjemme, formentlig som en central del af lovbemærkningerne, og om muligt afspejlet i selve lovtæksten.

Aftaler der indgås af landsstyret

Her indføres fuldmagtslovens § 1 og 2 om de aftaler selvstyret selv kan indgå på rigets vegne med lovbemærkninger svarende til fuldmagtslovens.

Aftaler der indgås af riget

Her angives i lovsform den gældende praksis vedrørende rigets indgåelse af aftaler, der omfatter Grønland i lovsform, som udbygger og træder i stedet for hjemmestyrelovens § 13, stk. 3 om høring af hjemmestyret inden traktater indgås og § 16, stk. 2 og 3 om hjemmestyrets deltagelse i forhandlingerne til varetagelse af særlige grønlandske interesser af betydning for det grønlandske erhvervsliv og specielle grønlandske sager.

Internationale organisationer

Her indføres fuldmagtslovens § 4 om internationale organisationer med tilhørende lovbemærkninger fra fuldmagtsloven.

Landsstyrets repræsentanter på rigets udenrigsrepræsentationer og Udenrigsministeriets Rådgiver i grønlandske sager.

Her kan hjemmestyrelovens § 16, stk. 1 og fuldmagtslovens § 3 om adgangen til at udstationere personel på danske repræsentationer sammenskrives. En ny bestemmelse om Udenrigsministeriets Rådgiver i Grønlandske anliggender svarende til den færøske hjemmestyreløvs § 8, 2. afsnit kan – hvis det ønskes – indsættes. ”

Den Fælles lovskitse, som Udenrigsministeriet og Udenrigsdirektoratet efter Selvstyrekommissionens anmodning udarbejdede til Selvstyrekommissionens møde i juni 2006 på baggrund af dette oplæg, svarer nøje til den citerede konklusion.

Udenrigsministeriet må med beklagelse konstatere, at Hjemmestyrets notat af 13. august til selvstyrekommissionen indebærer, at der ikke længere er enighed mellem Udenrigsministeriet og Udenrigsdirektoratet om den fælles kompromisskitse. Det siger sig selv, at Udenrigsministeriet derfor heller ikke kan være bundet af skitsen.

I. JUSTITSMINISTERIETS STATSRETLIGE BEMÆRKNINGER

1. Indgåelse af folkeretlige aftaler i eget navn

Grundlovens § 19 har følgende ordlyd:

”§ 19. Kongen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender. Uden folketingets samtykke kan han dog ikke foretage nogen handling, der forøger eller indskrænker rigets område, eller indgå nogen forpligtelse, til hvis opfyldelse folketingets medvirken er nødvendig, eller som i øvrigt er af større betydning. Ej heller kan kongen uden folketingets samtykke opsigte nogen mellemfolkelig overenskomst, som er indgået med folketingets samtykke.

Bilag 4

3/28

Stk. 2. Bortset fra forsvar mod væbnet angreb på riget eller danske styrker kan kongen ikke uden folketingets samtykke anvende militære magtmidler mod nogen fremmed stat. Foranstaltninger, som kongen måtte træffe i medfør af denne bestemmelse, skal straks forelægges folketinget. Er folketinget ikke samlet, skal det uopholdeligt sammenkaldes til møde.

Stk. 3. Folketinget vælger af sin midte et udenrigspolitisk nævn, med hvilket regeringen rådfører sig forud for enhver beslutning af større udenrigspolitisk rækkevidde. Nærmere regler om det udenrigspolitiske nævn fastsættes ved lov."

Som det fremgår af grundlovens § 19, stk. 1, handler kongen (regeringen) på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender. Heri ligger, at enkelte dele af riget efter grundloven ikke vil kunne tillægges selvstændig kompetence i disse anliggender.

Det ville derfor forudsætte en grundlovsændring, hvis Grønland statsretligt skulle have adgang til på egne vegne at handle i mellemfolkelige anliggender.

Der er derimod ikke noget til hinder for, at Grønland handler i eget navn, når det ikke vedrører mellemfolkelige anliggender, f.eks. ikke-statslige internationale organisationer på idrætsområdet.

Der blev ved lov nr. 577 af 24. juni 2005 om Grønlands landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler (fuldmagtsloven) gennemført en generel ordning, der betyder, at Grønlands landsstyre kan forhandle og indgå visse folkeretlige aftaler på rigets vegne.

Hovedsigtet med fuldmagtsloven er at give Grønlands landsstyre en udtrykkelig og generelt formuleret adgang til – på rigets vegne og uden Udenrigstjenestens medvirken – selv at føre og afslutte internationale forhandlinger med fremmede stater og internationale organisationer, når det drejer sig om fuldt ud overtagne sagsområder, der alene angår Grønland og ikke tillige angår andre dele af riget, jf. de nærmere regler i lovens §§ 1 og 2. Det følger af grundlovens § 19, at det er regeringen, der bl.a. i forhold til Folketinget er ansvarlig for at varetage rigets udenrigspolitiske interesser. Det er derfor en forudsætning for, at ordningen er forenelig med grundloven, at landsstyret holder Udenrigsministeriet underrettet med henblik på, at ministeriet på regeringens vegne kan sikre varetagelsen af rigets udenrigspolitiske interesser.

Det er et centralt element i fuldmagtsloven, at fuldmagten ikke finder anvendelse i relation til folkeretlige aftaler, der skal gælde for Danmark. Dette beror på, at det i grundloven er forudsat, at Kongeriget Danmark er én stat, og at riget derfor ikke i internationale relationer kan optræde som flere forskellige stater i form af f.eks. "Kongeriget Danmark", "Kongeriget Danmark for så vidt angår Grønland" og "Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne". Denne grundlovmæssige forudsætning om, at Kongeriget er ét folkeretssubjekt (en stat) er også kommet til udtryk i bestemmelsen i fuldmagtslovens § 1, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, hvorefter Færøerne og Grønland skal handle i fællesskab under betegnelsen "Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne og Grønland", hvis de begge ønsker at anvende fuldmagtsloven i relation til samme internationale aftale.

Fuldmagtsloven begrænser ikke regeringens beføjelser efter grundlovens § 19. Regeringen vil efter grundlovens § 19 fortsat have udenrigspolitisk kompetence også i de anliggender, der er omfattet af en bemyndigelse til det grønlandske landsstyre. Som det nærmere er anført under

punkt 3 er dette en konsekvens af, at grundlovens § 19 er et regeringsprærogativ. Med fuldmagtsloven er der derfor ikke tale om en egentlig overladelse af beføjelser til at handle i mellemfolkelige anliggender.

Der kan i øvrigt henvises til Justitsministeriets notat af 3. november 2004 om adgangen til at overlade yderligere beføjelser til de grønlandske myndigheder, der er sendt til Selvstyrekommissionen den [...] samt til pkt. 2.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 168 om Grønlands landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler.

2. Medlemskab af internationale organisationer

De fleste internationale organisationer omfatter alene stater. Statsretligt set følger det af det under pkt. 1 anførte, at det vil være Kongeriget Danmark, der er medlem af sådanne organisationer, og det vil – jf. pkt. 3 nedenfor – være regeringen, der udpeger medlemmerne af Danmarks delegation til møder i organisationen og giver delegationen instrukser. Intet i grundloven hindrer, at regeringen udpeger grønlandske repræsentanter til at indgå i en sådan delegation – og herunder efter omstændighederne at lede delegationen.

Hvor Danmark undtagelsesvist ikke er medlem af en international organisation – f.eks. EFTA – åbner fuldmagtslovens §§ 1 og 2 adgang for Grønland til at søge om medlemskab under betegnelsen "Kongeriget Danmark for så vidt angår Grønland", forudsat at lovens andre betingelser er opfyldt.

I fuldmagtslovens § 4 er fastsat, at hvor internationale organisationer åbner adgang for, at andre enheder end stater og sammenslutninger af stater kan opnå medlemskab i eget navn, kan regeringen efter anmodning fra Grønlands landsstyre beslutte at indgive eller støtte en ansøgning herom fra Grønland, hvor dette er foreneligt med Grønlands forfatningsretlige status.

Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen i § 4, at bestemmelsen i alt væsentligt tager sigte på associeret medlemskab, som typisk gælder for oversøiske områder, hvis udenrigsanliggender varetages af en medlemsstat. Associeret medlemskab giver typisk ret til deltagelse i møder og forhandlinger i organisationen med taleret, men ikke stemmeret eller andre centrale funktioner i organisationen.

Der kan i forlængelse heraf peges på, at fuldt grønlandsk medlemskab i eget navn af en international organisation som f.eks. WTO ville forudsætte, at Grønland kan handle i mellemfolkelige anliggender på egne vegne, og vil dermed kræve grundlovsændring, jf. pkt. 1 ovenfor.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 168 om Grønlands landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler.

3. Betydningen af grundlovens § 19 som regeringsprærogativ

Det er i grundlovens § 19 fastsat, at kongen (regeringen) handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender. Da regeringen således efter bestemmelsen i grundlovens § 19 har en grundlovsumiddelbar hjemmel til at handle i mellemfolkelige anliggender, antages det, at bestemmelsen i § 19 har karakter af et regeringsprærogativ, jf. bl.a. Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret 1 (3. udg. v/ Ole Espersen 1980), side 377 f, Peter Germer, Statsforfatningsret, 2001, 3. udg., side 200 f, og Peter Taksøe-Jensen, Grundloven med kommentarer, 2. udg., 2006, side 178f.

Regeringen er politisk ansvarlig over for Folketinget også i udenrigspolitiske anliggender. Grundlovens § 19 betyder imidlertid, at regeringen i almindelighed ikke på sædvanlig måde kan forpligtes af lovgivning, når det drejer sig om anliggender, som er omfattet af bestemmelsen i § 19.

Det følger således for det første af grundlovens § 19, at den personelle kompetence til at handle i udenrigspolitiske spørgsmål tilkommer regeringen eller eventuelt andre i medfør af bemyndigelse fra regeringen. Riget repræsenteres således ikke af Folketinget i udenrigspolitiske spørgsmål, og Folketinget kan ikke på egen hånd overlade det til andre at repræsentere riget i sådanne spørgsmål.

Regeringen ville efter Justitsministeriets opfattelse derfor ikke kunne forpligtes til at lade Grønland være repræsenteret i rigets delegationer ved udenrigspolitiske forhandlinger mv.

Fuldmagtsloven er i overensstemmelse hermed, idet den udtrykkeligt ikke begrænser regeringens udenrigspolitiske beføjelser.

I regeringsprærogativet ligger efter Justitsministeriets opfattelse endvidere en materiel kompetence for regeringen til at handle i udenrigspolitiske spørgsmål, som betyder, at regeringens udenrigspolitiske beføjelser ikke kan begrænses af lovgivningsmagten. Folketinget kan derfor ikke ved lov eller beslutning pålægge regeringen at foretage en bestemt udenrigspolitisk disposition eller forbyde regeringen at foretage en bestemt handling. Regeringens prærogativ er dog underlagt den begrænsning, at Folketingets samtykke skal indhentes forud for visse udenrigspolitiske handlinger, jf. de nærmere regler herom i grundlovens § 19, stk. 1 og 2.

Det anførte om regeringens materielle kompetence indebærer efter Justitsministeriets opfattelse, at regeringen ikke vil være retligt forpligtet til at følge en eventuel bestemmelse i en kommende selvstyrelov for Grønland, der – som f.eks. en lovbestemmelse om, at Grønland har vetoret i visse udenrigspolitiske spørgsmål – efter sit indhold tilsigter at indskrænke regeringens handlefrihed i udenrigspolitiske spørgsmål.

Det kan oplyses, at visse af de organisatoriske rammer for udenrigstjenestens virksomhed er reguleret ved lov, jf. således lov nr. 150 af 13. april 1983 om udenrigstjenesten med senere ændringer.

Der kan også henvises til § 16, stk. 1, i den gældende hjemmestyrelov for Grønland, hvorefter hjemmestyret kan kræve, at der ved de danske repræsentationer i lande, hvor Grønland har særlige erhvervsinteresser, ansættes medarbejdere, der særligt skal varetage disse interesser. Denne adgang gælder således alene inden for en del af de overtagne sagsområder, men er ved fuldmagtsloven udvidet til at gælde for alle overtagne sagsområder.

På det processuelle plan indeholder hjemmestyreloven i § 13 endvidere visse høringsforpligtelser for regeringen med hensyn til indgåelse af internationale aftaler af særlig betydning for Grønland. Disse høringsforpligtelser udelukker ikke, at regeringen i hastetilfælde kan foretage de nødvendige udenrigspolitiske handlinger og rejser derfor ikke spørgsmål i forhold til grundlovens § 19.

II. UDENRIGSMINISTERIETS KONKRETE BEMÆRKNINGER TIL HJEMMESTYRETS ØNSKER

1. Hjemmestyrets ønske ad Itilleq-erklæringen

"De dele af Itilleq-erklæringen, der ikke allerede er indarbejdet i loven, indskrives i teksten som en præambel til udenrigskapitlet, f.eks. således (i stedet for § A, 3. punktum): "Landsstyret medinddrages og har medindflydelse på udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål af betydning for Grønland. Der er tale om en ægte medinddragelse og medindflydelse med sigte på ligeværdighed mellem de to rigsdele i alle spørgsmål, hvor Danmark og Grønland i fællesskab er inddraget."

Udenrigsministeriets bemærkninger

I Udenrigsministeriets og udenrigsdirektoratets fælles notat af 23. januar 2006 om samarbejdet mellem regeringen og landsstyret på udenrigs- og sikkerhedsområdet anføres det i konklusionen, at

"uden at foregribe redaktionen af en ny selvstyrelov synes udenrigsbestemmelserne at kunne udformes efter følgende skema:

Principperne

Her angives indholdet af den nuværende hjemmestyrelovs § 10 og 11, hvorefter udenrigsanliggender er rigsansliggender.

Her hører også Itilleq-erklæringen hjemme, formentlig som en central del af lovbemærkningerne, og om muligt afspejlet i selve lovteksten."

Det er på dette grundlag, lovskiten om udenrigsbestemmelser er udarbejdet. Grundlaget er baseret på, at Itilleq-erklæringen både formelt og reelt er en politisk erklæring, som ikke direkte lader sig overføre til en retlig tekst.

Itilleq-erklæringen fastslår visse politiske principper, men fastslår samtidig, at disse skal anvendes med forbehold af regeringens ansvar og beføjelser efter grundloven. I Hjemmestyrets forslag til præambeltekst er dette forbehold for grundlovens regler ikke medtaget.

Man kunne naturligvis rette op på denne mangel ved at indføre det manglende forbehold for regeringens ansvar og beføjelser efter grundloven i præambelteksten, men dette ville imidlertid rejse et andet problem. Teksten ville dermed ikke skabe det minimum af retlig klarhed, som udenrigsbestemmelserne netop sigter på at skabe. Hjemmestyrets nye tekst foreslås indsat som en præambeltekst til udenrigskapitlet. Dette ville imidlertid ikke formindske, men snarere øge den retlige uklarhed om tekstens retlige betydning og rækkevidde. Hertil kommer, at præambler til særskilte dele af en lov ikke kendes i dansk ret.

Den fælles skitse til udenrigsbestemmelser indeholder et kompromis, hvor Udenrigsministeriet har accepteret, at visse centrale dele af Itilleq-erklæringen flettes ind i selve lovbestemmelserne. Hvis dette kompromis ikke længere er acceptabelt for Hjemmestyret, er det Udenrigsministeriets opfattelse, at Itilleq-erklæringen bør fastholdes fuldt ud som en politisk erklæring. Dette kan f. eks. gøres ved, at erklæringen forlænges i forbindelse med vedtagelsen af en ny selvstyrelov. Samtidig bør de elementer af Itilleq-erklæringen, som direkte er indføjet i lovskitsen, udgå. I § A bør tredje sætning om medinddragelse af landsstyret udgå, og det samme gælder for § C, stk. 4, om adgangen for landsstyret til at medunderskrive visse internationale aftaler.

I forbindelse med overvejelserne om hjemmestyrets forslag er Udenrigsministeriet blevet opmærksom på, at § A, tredje punktum, alene taler om medinddragelse af landsstyret efter retningslinierne i de følgende paragraffer. Skal § A, tredje punktum derfor opretholdes, bør den omformuleres, så den bliver sålydende: " I øvrigt medinddrager rigsmyndighederne og landsstyret hinanden i overensstemmelse med bestemmelserne i dette kapitel."

2. Hjemmestyrets ønske ad § B (bestemmelsens anvendelse på ikke bindende aftaler)

" Fuldmagtsloven (§ B) omfatter retligt bindende aftaler. I bemærkningerne bør det præciseres, at Hjemmestyret i forvejen har kompetence til at indgå aftaler, der ikke er retligt bindende. Det bør så også anføres, at der kan være tvivl om hvorvidt en aftale er retligt bindende eller ej".

Udenrigsministeriets bemærkninger

For det første bemærkes, at den ønskede tilføjelse til lovbemærkningerne ville indebære, at alle udenrigspolitiske aftaler, som ikke utvetydigt var folkeretligt bindende, skulle kunne indgås af hjemmestyret. En imødekommelse af det grønlandske ønske ville således indebære, at de to deklARATIONER om hhv. økonomisk samarbejde og om miljø, som er en del af aftalekomplekset om modernisering af forsvarsaftalen af 1952 med USA, ville kunne have været forhandlet og indgået af landsstyret helt på egen hånd uden nogen medvirken fra rigsmyndighederne.

Det forhold, at en given udenrigspolitisk handling ikke falder ind under fuldmagtsbestemmelserne, indebærer således ikke – som antaget i forslaget fra Hjemmestyret - at grønlandske myndigheder er fuldt kompetente til at handle på egen hånd. Handlinger på det internationale plan på rigets vegne er regeringens prærogativ efter grundlovens § 19. Det lader sig af denne grund ikke gøre at fastslå, at Grønland uden begrænsninger selv kan agere på det internationale plan – herunder i konkurrence med regeringen – f. eks. i det internationale erklæringsdiplomati og mht. indgåelse af politiske aftaler. Der henvises til Justitsministeriets statsretlige redegørelse under punkt I.

For det andet bemærkes, at lovbemærkningerne til lovskitsens § A - efter ønske fra Udenrigsdirektoratet - indeholder følgende:

"Bestemmelserne i § B og § C angår alene forhandling og indgåelse af folkeretlige aftaler og andre bindende internationale forpligtelser. Hermed sigtes til aftaler og forpligtelser, der er retligt bindende efter de folkeretlige regler om indgåelse af traktater eller andre folkeretlige regler. De bærende principper om gensidig orientering og medinddragelse hvad angår forholdet til udlandet er dog helt generelle principper, som også må komme til udtryk i forbindelse med andre internationale kontakter og forhandlinger end dem, der sigter på indgåelse af folkeretligt bindende forpligtelser."

Denne lovbemærkning tilkendegiver, at både regeringen og selvstyret vil tage udgangspunkt i lovens regelsæt, også når det drejer sig om ikke bindende internationale aftaler m.v. Hjemmestyrets ønske er uforeneligt med dette udgangspunkt, der derfor i givet fald måtte udgå. Også rigsmyndighederne ville hermed principielt stå helt frit mht. internationale forhandlinger og kontakter, der vedrørte Grønland, men ikke vedrørte indgåelse af folkeretlige aftaler. Allerede landsstyrets faste deltagelse i den danske delegation til FN's generalforsamling, der alene kan vedtage politisk bindende resolutioner, viser, at Danmark også på sådanne områder, medinddrager landsstyret.

Endelig bemærkes for god ordens skyld, at aftaler, som f. eks. indgås mellem Grønland og Nunavut i Canada eller inden for rammerne af ICC, helt falder uden for lovens område, fordi der ikke er tale om mellemstatslige aktiviteter i grundlovens § 19s forstand.

3. Hjemmestyrets ønske ad § B (kritisk gennemgang af lovbemærkningerne)

"For så vidt angår bemærkningerne til lovtæksten har Udenrigsministeriet henvist til bemærkningerne til fuldmagtsloven. Da der er tale om en ny lovgivning, der skal erstatte hjemmestyrelov og fuldmagtslov, og som skal udgøre lovgrundlaget for det kommende selvstyre, bør der udarbejdes nye bemærkninger. Hittidige bemærkninger bør således gennemgås kritisk."

Udenrigsministeriets bemærkninger

Udenrigsministeriet går ud fra, at hjemmestyrets notat af 13. august indeholder alle de substantielle ændringer til lovskitsen og dens bemærkninger, som hjemmestyret måtte ønske

gennemført, og at hjemmestyrets ønske om en kritisk gennemgang af lovbemærkningerne til fuldmagtsloven derfor alene lægger op til mulige redaktionelle ændringer.

Det er Udenrigsministeriets udgangspunkt, at det ikke er hensigtsmæssigt at lave redaktionelle ændringer til fuldmagtslovens lovbemærkninger, fordi sådanne ændringer utilsigtet kan give indtryk af, at der lægges op til reelle ændringer i lovbestemmelsernes rækkevidde. Hvor en sådan risiko ikke foreligger, ser Udenrigsministeriet dog ingen hindringer for redaktionelle ændringer i lovbemærkningerne vedrørende fuldmagtsloven.

4 Hjemmestyrets ønske ad § B, stk. 4 (tiltrædelse af FN's havretskonvention)

"... Det bemærkes at Grønland (og Færøerne) formentlig har ... mulighed for at tiltræde havretskonventionen, jf. art 305 i konventionen:

"This convention shall be open to signature by

a) all states

....

e) all territories which enjoy full internal self-government, recognized as such by the United Nation, but have not attained full independence in accordance with General Assembly Resolution 1514 (XV) and which have competence over the matters governed by this convention, including the competence to enter into treaties in respect of those matters.

..."

Det vil dog kræve en nærmere analyse af havretskonventionen for at fastslå, om Grønland har fuldt indre selvstyre på alle områder omfattet af konventionen. Konventionen er imidlertid som bekendt ratificeret af riget."

Udenrigsministeriets bemærkninger:

Danmark har – som nævnt i ønsket - tiltrådt FN's havretskonvention med virkning for hele riget. Såvel Færøerne og Grønland havde forinden udtalt sig positivt om, at Konventionen skulle gælde for hele riget.

Det følger af fuldmagtsloven og dermed af lovskitsens § B, stk. 4, at fuldmagten ikke gælder for aftaler, som skal gælde for Danmark.

Det følger af Justitsministeriets statsretlige bemærkninger under punkt I, at fuldmagten på dette punkt ikke vil kunne udvides således, at Grønland selv ville kunne indgå en folkeretlig aftale, som samtidig skal gælde for Danmark.

5. Hjemmestyrets ønsker ad § B, stk. 5 ("overruling" af landsstyret)

"Efter ordlyden af stk. 5 kan Riget "overrule" en aftale indgået i henhold til bemyndigelsen .... Der er her tale om, at riget iht. fuldmagtsloven først har givet Grønland fuldmagt, men herefter forbeholder sig retten til at ændre resultatet. Det vil i givet fald være tale om en helt ekstraordinær situation, idet der jo i § B, stk. 7 er en forpligtelse til at orientere regeringen inden og under forhandlingerne. Der ønskes sikkerhed imod en sådan overruling, som minimum en model, hvor anvendelsen af stk. 5 først kan ske, når særlig procedure i forhold til hjemmestyret er gennemført, jf. det generelle princip om medinddragelse i § A."

Udenrigsministeriets bemærkninger

Det er et grundlæggende princip i fuldmagtsloven, at den ikke begrænser – og ikke kan begrænse - rigsmyndighedernes adgang til at optræde på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender, jf. grundlovens § 19. En ordning, der udelukkede muligheden for at rigsmyndighederne kunne "overrule" landsstyret, er derfor ikke mulig. Det fremgår af Udenrigsministeriets bemærkninger til Lars Emil Johansens spørgsmål og kommentarer til udenrigsskitsen af 14. august 2006 (forslag 4), at lovbestemmelserne i skitsens § C automatisk vil finde anvendelse, hvor Udenrigsministeriet handler på områder, som er omfattet af fuldmagtsbestemmelserne. Heraf følger, at rigsmyndighederne ikke vil kunne indgå aftaler, der alene angår Grønland, uden at forelægge sådanne for landsstyret. Udenrigsministeriet har ingen indvendinger imod, at dette afspejles klarere i lovbemærkningerne.

6. Hjemmestyrets ønske ad § B, stk. 6 (indgåelse af aftaler i eget navn):

"Aftalerne ønskes indgået under betegnelsen "Grønland" eller "Grønlands Landstyre". Det skal naturligvis udtrykkeligt fremgå af aftalen som helhed, at den er indgået i henhold til § B (fuldmagtsloven) og at aftalen således er indgået på rigets vegne henhold til § B (fuldmagtsloven). Dette kan f.eks. opnås ved at skrive "Aftale mellem Grønland og xx" foroven og "Kongeriget Grønland for så vidt angår Grønland" i forbindelse med signaturen. En mere fleksibel måde at betegne Grønland på er ønskeligt."

Udenrigsministeriets bemærkninger

Det følger af Justitsministeriets statsretlige bemærkninger oven for under punkt I, at Grønland ikke kan indgå aftaler i eget navn. Det er derfor i fuldmagtsbestemmelserne fastlagt, at Grønlands landsstyre handler i Kongerigets navn under betegnelsen "Kongeriget Danmark for så vidt angår Grønland", når fuldmagtsloven anvendes.

Udenrigsministeriet gør imidlertid opmærksom på, at der efter fuldmagtslovens § 2, stk. 1, sidste punktum er åbnet mulighed for, at hvor aftalerne ikke fremtræder som indgået mellem stater (dvs. at den anden deltager i aftalen ikke er anført med statens navn, f.eks. Norge eller Kongeriget Norge), men mellem regeringer (Norges regering), kan betegnelsen "Grønlands landsstyre" anvendes i stedet for "Kongeriget for så vidt angår Grønland". Helt tilsvarende

gælder, at hvor aftalen er indgået på ministerniveau (f.eks. Den norske Fiskeriminister) kan betegnelsen "Grønlands landsstyremedlem for fiskeri" anvendes. Det er i begge disse tilfælde en betingelse, at aftalen i sin præambel henviser til, at landsstyret handler på Kongerigets vegne med hjemmel i fuldmagtsloven. Dette regelsæt vil også gælde efter lovskitsens § B.

Udenrigsministeriet lægger stor vægt på, at henvisningen til fuldmagtsbestemmelserne fremgår af en præambeltekst og ikke som subsidært ønsket af Hjemmestyret blot tilføjes under landsstyrets underskrift. Dette beror på, at underskrifter og tilføjelser under en underskrift ofte ikke fremgår, når en aftale optrykkes.

7. Hjemmestyrets ønsker ad § B, stk. 7 (gensidighed i underretning):

"Gensidighed. Dvs. en procedure, der sikrer, at regeringen orienterer Grønland (landsstyret) direkte og så tidligt som muligt om forhandlinger/aftaler, der kan påvirke Grønland. Det kan f.eks. være tilfældet med EU-retsakter, eller aftaler inden for overtagne områder, der ikke omfatter Grønland, men som alligevel kan tænkes at påvirke det overtagne område."

Udenrigsministeriets bemærkninger

Fuldmagtsbestemmelsen giver landsstyret adgang til at handle på rigets vegne mht. indgåelse af folkeretlige aftaler inden for lovens rammer. Efter Justitsministeriets statsretlige bemærkninger oven for under punkt I er det en forudsætning herfor, at rigsmyndighederne holdes underrettet om de forhandlinger m.v., som føres med udgangspunkt i fuldmagten.

Hjemmestyrets ønske angår underretning fra rigsmyndighederne til landsstyret om de forhandlinger, som regeringen fører. Den ønskede underretning fra regeringen angår dermed underretningsforpligtelsen efter § C.

Efter de nærmere regler i § C skal rigsmyndighederne underrette landsstyret om internationale forhandlinger og aftaler, som særligt berører Grønland. Der er i § C, stk. 6, åbnet mulighed for, at landsstyret med de enkelte ministerier kan indgå konkrete aftaler, der konkretiserer, hvad der ønskes underretning om. Der henvises herom til lovbemærkningerne til § C, stk. 6.

I Hjemmestyrets ønske ovenfor henvises specielt til underretning om forhandlinger og vedtagelser i EU. Herom bemærkes følgende:

For det første har landsstyret egne udsendte medarbejdere tilknyttet den danske ambassade/EU-repræsentationen i Bruxelles, der følger udviklingen på de områder, som er af særlig interesse for Grønland.

For det andet har regeringen allerede for lang tid siden tilbudt landsstyret at få sæde i de såkaldte "EU-specialudvalg", der på embedsmandsplan behandler alle væsentlige sager om ny EU-lovgivning m.v. inden regeringens stilling fastlægges. Landsstyret har dog kun ønsket at deltage i ganske enkelte af disse udvalg. Dette illustrerer, at det reelle problem for Grønland ikke

er den reelle adgang til informationer om rigsmyndighedernes udenrigsforhold, men behovet for fra Grønlands side at kunne specificere de informationer, som landsstyret har interesse i at modtage og kapacitet til at behandle.

8. Hjemmestyrets ønsker ad § C, stk. 1 (Inddragelse af landsstyret i generelle udenrigspolitiske sager)

"Der er nu aftalt en ordning for medinddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål, der berører Grønland direkte (i snævrere forstand). Der ønskes også procedurer for medinddragelse i overordnede generelle spørgsmål. I spørgsmål som f.eks. Irak-krigen er det imidlertid det officielle standpunkt, at Grønland i denne sammenhæng må sidestilles med f.eks. Bornholm eller Gladsaxe. Dette kan imidlertid ikke være holdbart. En international udvikling kan f.eks. berøre Grønland anderledes end Danmark, f.eks. kan skibs- eller flyforbindelser blive afbrudt. Endvidere vil ny selvstyrelov, der giver Grønland mulighed for at forberede sin selvstændighed også betyde, at sammenligningen med kommuner ikke holder. Grønland har et andet lovgrundlag. En ægte selvstyreordning må derfor også indebære medinddragelse i sådanne sager. Medinddragelsen bør bero på et væsentlighedskriterium."

Udenrigsministeriets bemærkninger:

Rigets generelle udenrigspolitik – herunder sikkerhedspolitikken – føres af regeringen efter reglerne i grundlovens § 19. Dette kan indebære inddragelse af Folketinget som helhed eller af Udenrigspolitisk Nævn. De grønlandske medlemmer af Folketinget medvirker i denne proces og tæller på ganske samme måde som alle andre folketingsmedlemmer. For så vidt rigets generelle udenrigspolitik og sikkerhedspolitik fører til forhandling om indgåelsen af folkeretlige aftaler, der skal gælde for Grønland, følger det af reglerne i § C, at landstyret bliver medinddraget, hvor aftalen har særlig betydning for Grønland.

Det bemærkes, at Itilleq-erklæringen netop angår sager, hvor Grønland og Danmark i fællesskab er inddraget, og dermed ikke sager, der ikke har "særlig betydning" for Grønland.

Udenrigsministeriet har i de seneste år i stigende grad herudover orienteret landsstyret om spørgsmål vedr. rigets generelle udenrigspolitik. Dette sker dels i det såkaldte "Kleist/Federspiel-udvalg", der mødes mindst to gange årligt, dels under udenrigsministerens årlige besøg i Grønland, hvor han drøfter generelle udenrigspolitiske spørgsmål med såvel landsstyret som Landstingets udenrigs- og sikkerhedspolitiske udvalg (LUSU). Endelig er det praksis, at hvor sikkerhedspolitiske sager af særlig betydning for Grønland giver anledning til underretning af Det udenrigspolitiske Nævn, sender Udenrigsministeriet samtidig underretning til landsstyret med henblik på dets underretning af LUSU.

Bilag 4

13/28

Tilsvarende procedurer findes hverken i forhold til Bornholm eller Gladsaxe og afspejler således forskellen mellem Grønlands stilling på den ene side og danske kommuner eller landsdele på den anden side.

Det kan tilføjes, at Statsministeren under de regelmæssige rigsmøder med Grønlands landsstyreformand og Færøernes lagmand herudover også efter behov giver underretning om væsentlige internationale spørgsmål. Endelig bliver væsentlige internationale spørgsmål inden for de enkelte ressortministeriers områder naturligt drøftet, når ressortministrene mødes med deres kollegaer i landsstyret.

Endvidere gælder, at Udenrigsministeriet har tilknyttet en Rådgiver i Grønlandsspørgsmål. Der er fast stort set daglig kontakt mellem rådgiveren og de grønlandske myndigheder, der på denne måde har mulighed for løbende at blive orienteret og rådgivet om udenrigssager.

Det er derfor Udenrigsministeriets opfattelse, at de i ønsket angivne procedurer for medinddragelse af de grønlandske myndigheder med henblik på videregående orientering allerede findes og anvendes i det omfang og på den måde, der er praktisk behov for.

Det er Udenrigsministeriets opfattelse, at de lovgivningsmæssige underretningsforpligtelser m.v., som skal gælde på udenrigsområdet, skal sikre landsstyret den nødvendige information for at kunne varetage de overtagne sagsområder. Det er en kæmpeopgave at sikre, at udvælgelsen af den stadigt stigende informationsmængde, som med dette formål skal tilgå landsstyret, bliver tilrettelagt på en måde, som såvel centraladministrationen som landsstyret vil være i stand til at håndtere.

Udenrigsministeriet kan derfor ikke tiltræde et ønske om i lovsform herudover at indføre nye og omfattende orienteringsprocedurer og -forpligtelser efter nye og vage kriterier, der ville blive særdeles vanskelige for centraladministrationen at efterleve, og hvor det må forekomme usikkert, om sådanne nye procedurer vil give nogen reel merværdi for landsstyret.

Udenrigsministeriet finder, at udviklingen mht. orientering uden for rammerne af lovskitsens § C, stk. 1, – inden for grundlovens grænser - bør ske ved aftaler mellem landsstyret og regeringen efter de praktiske behov og uden på forhånd at være lagt ind i faste lovgivningsrammer.

I ønsket refereres særskilt til Danmarks engagement i Irak.. Danmarks engagement i Irak bygger grundlæggende ikke på indgåelse af folkeretlige aftaler, men på Folketingets godkendelse af at regeringen stiller militære styrker til rådighed for den internationale koalition i Irak efter reglerne i grundlovens § 19, stk. 2. Efter Udenrigsministeriets opfattelse er Grønland ikke berørt af dette engagement på en måde, der kan begrunde særskilte lovgivningsmæssige procedurer for involvering af de grønlandske myndigheder. Det skal imidlertid bemærkes, at landsstyret og LUSU løbende er blevet holdt orienteret om dette emne under de ovenangivne møder.

Eksemplet illustrerer således også, hvor vanskeligt det ville være at fastlægge og administrere en lovgivningsforpligtelse til underretning af Grønlands landsstyre, som skulle bygge på et "væsentlighedskriterium", som foreslået af Hjemmestyret.

9. Hjemmestyrets ønsker ad § C, stk. 1 (inddragelse af landsstyret i generelle udenrigspolitiske sager)

"Hjemmestyret ønsker også orientering om mere væsentlige forhandlinger for riget som helhed, uden at de nødvendigvis er "af særlig betydning for Grønland", jf. ovenfor til § B, stk. 4-5. Det gælder således et væsentlighedskriterium for denne medinddragelse, jf. ovenfor under B.

Udenrigsministeriets bemærkninger

Der henvises til besvarelsen af det forrige ønske.

10. Hjemmestyrets ønske ad § C, stk. 2 (ret til deltagelse i rigets delegationer)

"Muligheden for at regeringen kan udelukke at repræsentanter for landsstyret deltager i delegationer ("med mindre særlige forhold taler herimod") ønskes fjernet. Man kan f.eks. fjerne "medmindre særlige forhold taler herimod" og ændre "repræsentanterne" til "repræsentanter". Regeringen vil således ikke kunne udelukke hjemmestyret, men vil kunne udelukke konkrete personer, hvis de af en eller anden grund skulle være "non grata". Dette personlagsmål udskydes således til evt. konkrete sager. Endvidere bør det præciseres, at repræsentanterne er under landsstyrets instruktion."

Udenrigsministeriets bemærkninger

Det er praksis, at Grønlands og Færøernes landsstyre kan deltage i rigets delegationer i forhandlinger, som er af særlig betydning for det pågældende landsstyre. Det er ikke i Udenrigsministeriet registreret, at der skulle være reelle problemer mht. grønlandsk repræsentation i rigets delegationer, og forslaget forekommer derfor ikke begrundet i reelle behov.

Statsretligt set gælder, at sammensætningen af rigets delegationer til mellemfolkelige forhandlinger er et regeringsprærogativ efter grundlovens § 19. En lovbestemmelse ville på dette område således ikke begrænse regeringens grundlovsumiddelbare ret til at fastlægge sammensætningen af rigets delegation, jf. Justitsministeriets bemærkninger ovenfor under punkt I.

Folkeretligt set kan der – især i internationale organisationer – gælde regler og sædvaner, som må følges mht. repræsentation. Undertiden afholdes således møder, hvor deltagerkredsen er yderst begrænset – f.eks. møder hvor alene medlemslandenes faste repræsentanter deltager. Anerkendelsen af denne praksis er afspejlet i l'tilleq-erklæringen.

Den formulering, som er indeholdt i lovskitsen til § C, stk. 2, tager højde for såvel de folkeretlige som de forfatningsmæssige aspekter ved at fastsætte, at adgangen til at deltage i rigets delegationer gælder, "hvor særlige forhold ikke taler derimod".

I øvrigt bemærkes, at det grønlandske ønske herudover ville rejse spørgsmål i forhold til møder, hvor der kun er en eller ganske få pladser i Danmarks delegation. Umiddelbart ville en bestemmelse indebære, at Grønlands repræsentation altid ville have forrang frem for dansk repræsentation (og færøsk repræsentation), hvilket forekommer uantageligt. Afvejningen af hvor højt prioriteret en grønlandsk repræsentants deltagelse i en given delegation skulle være i forhold til deltagelse af f.eks. en dansk ressortminister, en dansk embedsmand med særlig ekspertise eller andre, kan efter Udenrigsministeriets opfattelse ikke gennemføres i lovsform. I virkelighedens verden må det afgøres af regeringen efter gensidige drøftelser, der kan afspejle en prioritering af de forskellige ønsker om sæde i delegationen.

Det er Udenrigsministeriets opfattelse, at lovskitsens formulering, der med forbehold for særlige hensyn tillægger landsstyret en egentlig ret til deltagelse i rigets delegationer, er så vidtgående, som det overhovedet er muligt at gå i betragtning af de statsretlige, folkeretlige og rent praktiske aspekter, der er nævnt ovenfor.

11. Hjemmestyrets ønske ad § C, stk. 2 (Instrukser og formandskab ved møder i IWC)

"Ønske: Procedure der sikrer a) at mandater, der er politisk godkendt i Grønland, kun kan ændres under medinddragelse af det grønlandske (hvh. færøske) politiske niveau, og b) at alle 3 rigsdele kan varetage formandskabet i riget."

Udenrigsministeriets bemærkninger

Til det første ønske (a) bemærkes, at Udenrigsministeriet er enig i, at instrukser, som er aftalt på politisk niveau med landsstyrene, ikke bør ændres, og at ændringer om nødvendigt i givet fald sker med inddragelse af landsstyrene. Det fremgår af Udenrigsministeriets notater til Selvstyrekommissionen – senest notat af 15. august 2006, at regeringen har taget initiativ til at ændre de tidligere procedurer for vedtagelse af instruks til rigets delegation til IWC, således at ændringer af allerede fastlagte instrukser til delegationer i de pågældende sager kan undgås. Udenrigsministeriet har således allerede truffet foranstaltninger, der imødekommer det grønlandske ønske i det omfang, dette er muligt inden for de forfatningsmæssige rammer, som fremgår af Justitsministeriets bemærkninger under punkt I.

Til det andet ønske (b) bemærkes, at intet statsretligt er til hinder for, at Udenrigsministeren efter grl. § 19 udpeger en færøsk eller grønlandsk formand for rigets delegation til en international konference. Spørgsmålet, om dette ville være hensigtsmæssigt i relation til møder i IWC, har været drøftet gentagne gange med såvel det grønlandske som det færøske landsstyre. Formanden ville i givet fald som formand blive instrueret af Udenrigsministeriet og ikke af det pågældende landsstyre. Det har hidtil været regeringens opfattelse, at det ikke ville være hensigtsmæssigt at udpege en formand fra et af de to landsstyre.

12. Hjemmestyrets ønske ad § C, stk. 2 (instruks og delegation til møder i CITES)

"I Cites (Washington-konventionen) er EU medlem, mens Danmark inkl. Grønland har sin egen stemme. Problemet er at der i EU-koordinationen udfoldes store bestræbelser for at få Danmark til at stemme som resten af EU. Danmark kan imidlertid om nødvendigt påberåbe sig Maastricht-traktatens deklARATION nr. 25. Deklarationen giver mulighed for såfremt der er divergerende meninger om en sag mellem Unionen og en af OLT'erne (Grønland), at medlemslandet (Danmark) kan handle separat fra resten af Unionen for, at repræsentere en OLT's interesser såfremt det er umuligt, at nå til enighed mellem EU og en OLT såvel såfremt det "ikke skader Fællesskabets interesser" som det så ambivalent står skrevet. Ønske: Samme procedure som ønsket under IWC."

Udenrigsministeriets bemærkninger:

I CITES er EU-landene medlemmer, mens EU som sådant – i modsætning til hvad der angives i ønsket - endnu ikke er medlem. En ændring af CITES, som giver EU adgang til at deltage som medlem ved siden af EU-landene, er ganske vist undertegnet for mange år siden, men er endnu ikke ratificeret af tilstrækkelig mange lande til at være trådt i kraft. Indtil dette sker, deltager EU-kommissionen som observatør under mødesamlingerne. På de områder inden for CITES, hvor der er EU-kompetence, optræder medlemslandene i fællesskab, således at Kommissionen fremfører EU's fælles standpunkt. På områder, som ikke er EU-kompetence, koordinerer medlemslandene normalt deres holdninger, der oftest tilkendes af formandskabslandets repræsentant.

Erklæring nr. 25 til Maastricht-traktaten anerkender, at medlemslande i EU, der har oversøiske territorier, som ikke er omfattet af EU-medlemskabet, kan varetage disse områders særlige interesser. Der henvises herom til den nærmere beskrivelse af Grønlands stilling i CITES, som er indeholdt i Udenrigsministeriets redegørelse af 29. marts 2005 for konsekvenserne for Færøerne og Grønland af forfatningstraktaten m.v., der er bilag til Udenrigsministeriets og Udenrigsdirektoratets fælles notat til Selvstyrekommisionens møde i februar 2006.

I IWC er der – i modsætning til i CITES - som udgangspunkt ingen fast EU-koordination, og der er ikke en forpligtelse til at indtage fælles holdninger som følge af en EU-kompetence.

Det er derfor ikke muligt at anvende samme procedure i forhold til CITES som i forhold til IWC. Som anført af Hjemmestyret kan særlige grønlandske interesser dog varetages i overensstemmelse med erklæring nr. 25 til Maastricht-traktaten.

13. Hjemmestyrets ønske ad § C, stk. 3 (forhandling uden Udenrigstjenestens medvirken)

Bilag 4

17/28

“Det kan overvejes om bestemmelsen “under Udenrigsministeriets medvirken” bør fjernes som overflødig. Enten har regeringen tillid til at hjemmestyret kan varetage opgaven, eller også har man det ikke. Hvis en fjernelse af “under UMs medvirken” fjernes, vil betyde, at regeringen meget sjældent vil lade Grønland føre ordet, har ændringen naturligvis ingen interesse.”

Udenrigsministeriets bemærkninger

Fuldmagtsloven bemyndiger landsstyret til at føre forhandlinger *uden udenrigstjenestens medvirken*. Efter de statsretlige bemærkninger til fuldmagtslovforslaget og bemærkningerne oven for under punkt I, kan denne fuldmagt dog kun gælde for sager, der alene vedrører Grønland, og dermed ikke for sager, hvor lovgivningen er et rigsansliggende. Hvis Hjemmestyrets ønske sigter til, at landsstyret *uden rigsmyndighedernes medvirken* skulle kunne både forhandle og indgå folkeretlige aftaler på sagsområder, hvor lovgivningen er et rigsansliggende, vil ønsket således stride imod de statsretlige rammer, som er omtalt under punkt I.

Hvis ønsket alene sigter til, at landsstyret *uden udenrigstjenestens deltagelse* skulle kunne forhandle, men ikke indgå aftaler, idet aftalerne fortsat skulle indgås af regeringen, bemærkes, at rigsmyndighedernes medvirken netop vil være begrundet i, at det er rigsmyndighederne, der slutteligt skal indgå aftalen.

14 Hjemmestyrets ønsker ad § C, stk. 3 (ledelsen af forhandlinger med USA)

"At Kunne forhandle direkte med f.eks. amerikanerne. Forhindres af § B, stk. 4, samt grundlovens § 19. Hvis man når frem til, at en konkret sag alene vedrører Grønland, kan rigsmyndighederne iht. § C, stk. 4 (se nedenfor) bemyndige landsstyret til at føre forhandlingerne under medvirken af udenrigstjenesten. Det er dog næppe sandsynligt, at rigsmyndighederne er indstillet på dette, på grund af en evt. forhandlings mulige sammenhæng med rigets generelle udenrigs- og sikkerhedspolitik. Også her kan der dog være tale om, at Hjemmestyret i den konkrete situation kan finde det mere hensigtsmæssigt at forhandlingerne varetages af Udenrigsministeriet, dvs. at Grønland kan have fordele ved at Danmark er med som "storebror". Selv om bemyndigelsesretten næppe kan løses helt tilfredsstillende hvad angår Grønland er det lige så meget hvilken stilling Grønland vil have i den interne delegation mellem Danmark og Grønland. Såfremt Danmark opretholder sin suveræne ret på forsvars- og sikkerhedspolitikken hvad angår Grønland kunne man tilføje i lovteksten, at Grønland skal have det afgørende ord med hensyn til mandat og målsætninger hvad angår sager som vedrører Grønland. Ligeledes kan man forestille sig, at Danmark uddelegerer opgaven til Grønland med medvirken af udenrigstjenesten. Sådanne uddelegeringer af opgaver, som Danmark ellers er ansvarlig for har man set tidligere i f.eks. Arktisk Råds ministermøder."

Udenrigsministeriets bemærkninger

Efter lovskitsens C, stk. 3, kan rigsmyndighederne i sager, der alene angår Grønland, bemyndige landsstyret til at føre forhandlingerne under udenrigstjenestens medvirken. Det ligger i denne konstruktion, at det praktiske hovedansvar for forhandlingernes førelse kommer til at ligge hos landsstyret. Dette kan - afhængigt af sagens substans - også gælde for mandat og målsætning.

Det følger imidlertid af grundlovens § 19, at regeringen under alle omstændigheder har det overordnede ansvar for de forhandlinger, der føres, og i givet fald skal indgå den aftale, forhandlingerne resulterer i. En bestemmelse i en selvstyrelov, hvorefter landsstyret kan få tillagt det afgørende ord i visse sager eller visse aspekter af sagerne, vil således ikke være retsligt bindende for regeringen, som efter grundlovens § 19 har ansvaret for rigets udenrigspolitik, jf. ovenfor under punkt I.

Hjemmestyrets ønske henviser specielt til sager, der vedrører forsvarsaftalen med USA. Sådanne sager angår som udgangspunkt ikke "alene" Grønland og § C, stk. 3, finder derfor som udgangspunkt ikke anvendelse i sådanne sager.

Det bemærkes endvidere, at Itilleq-erklæringen især – men ikke udelukkende – er møntet på sådanne aftaler med USA i relation til forsvarsaftalen med USA. Itilleq-erklæringen bygger på, at forhandlinger om denne type aftaler føres af regeringen. Itilleq-erklæringen indeholder et politisk tilsagn om ægte medindflydelse og medinddragelse af landsstyret i sådanne sager med

forbehold af regeringens ansvar og beføjelser efter grundloven. Hjemmestyrets ønske i relation til sager, der vedrører forsvarsaftalen med USA synes derfor uforenelig med Itilleq-erklæringen.

15. Hjemmestyrets ønske ad § C, stk. 3 (ledelse af forhandlinger om afgrænsningssager med nabolande):

“At kunne forhandle afgrænsningssager direkte med den relevante modpart. Forhindres af § B, stk. 4, samt grundlovens § 19. Hvis man når frem til at en konkret sag alene vedrører Grønland, kan rigsmyndighederne bemyndige landsstyret til at føre forhandlingerne under medvirken af udenrigstjenesten. Dette vil forudsætte, at hjemmestyret får trækingsret på f.eks. Kort- og Matrikelstyrelsen i forbindelse med den konkrete forhandling. Værdien af en sådan ordning vil formentlig blive reduceret af, at medkontrahenten muligvis vil kræve at have den suveræne stat som forhandlingspart (jf. Hans Ø-problematikken i forhold til Canada). Desuden er der nu kun Hans Ø samt området nord for Grønland (ved udvidet kontinentalsokkel efter havretskonventionens art. 76), der er udestående. Igen ligesom ovenover handler det lige så meget om den interne rolle- og ansvarsfordeling mellem Danmark og Grønland. Selv om det er Danmark som står som den formelle forhandlingspart må det være muligt, at der gives mulighed for i loven, at Grønland har det afgørende ord når det gælder grønlandske sager. Ligeledes kan der i lovtæksten være den mulighed, at Danmark uddelegerer opgaven som forhandlingsleder til Grønland.”

Udenrigsministeriets bemærkninger

Se bemærkninger til forrige spørgsmål.

16. Hjemmestyrets ønske ad § C, stk. 5 (Pligt til at tage territorielt forbehold vedr. Grønland i internationale aftaler):

“For så vidt angår overtagne områder bør proceduren indebære, at regeringen må afgive erklæring om, at aftalen ikke gælder for Grønland, medmindre der senere afgives en særskilt notifikation herom, eller indgå aftalen med geografisk forbehold for Grønland, hvis landsstyret ikke har givet samtykke.”

Udenrigsministeriets bemærkninger

Det fremgår af lovbemærkningerne til fuldmagtsloven, at

“bortset fra en række særlige sagsområder, f. eks. vedr. menneskerettigheder, vil det normalt ... være muligt for Kongeriget Danmark at tiltræde aftaler alene med virkning for Danmark, således at Grønland selvstændigt kan træffe beslutning om, hvorvidt den pågældende aftale ønskes anvendt i forhold til Grønland”.

Det er nærmere beskrevet i Udenrigsministeriets og Udenrigsdirektoratets fælles notat, side 3 om traktaters anvendelse for Grønland, at rigsmyndighederne gennem de seneste mange år gradvist er gået over til at tiltræde aftaler med territorialt forbehold for Grønland (og Færøerne), hvor landsstyret ikke har tiltrådt den pågældende traktats anvendelse for Grønland (Færøerne).

I lovbemærkningerne til § C i lovskiten er denne praksis omtalt..

Udenrigsministeriet må således konstatere, at proceduren (bortset fra på visse sagsområder) normalt er, som af hjemmestyret ønsket.

Internationale aftalers anvendelse for Grønland giver da også kun yderst sjældent anledning til reelle problemer. Udenrigsministeriet er ikke bekendt med, at folkeretlige aftaler i de sidste mange år skulle være indgået med virkning for Grønland imod landsstyrets ønsker. Ønsket synes således ikke at afspejle faktisk forekommende problemstillinger.

Herudover bemærkes for det første, at det ikke altid er folkeretligt muligt at tage forbehold for Grønland i forhold til en traktat. Forslaget ville i sådanne tilfælde indebære, at Danmark ikke ville kunne tilsluttee sig en sådan aftale, med mindre Grønland ønskede den anvendt for sit vedkommende.

Endelig bemærkes, at en imødekommelse af Hjemmestyrets ønske ifølge Justitsministeriets statsretlige bemærkninger under punkt I, ikke kunne bevirke, at regeringens beføjelse efter grundlovens § 19 til at handle på rigets vegne indskrænkes, og det ville således ikke være bindende for regeringen som lov.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til det følgende ønske.

17. Hjemmestyrets ønske ad § C, stk. 5 (Vetoret for Grønland om folkeretlige aftalers udstrækning til Grønland):

”Det præciseres, at regeringen ikke påtage sig folkeretlige forpligtelser med virkning for Grønland inden for et overtaget område, medmindre Grønland har samtykket. Et sådant samtykkekrav er nødvendigt for at sikre, at hjemmestyrets interne kompetence på det overtagne område ikke undermineres. Hvis regeringen indgår en sådan forpligtelse uden samtykke og hvis forpligtelsen kræver ændring af grønlandsk lovgivning, vil det svare til, at regeringen har taget kompetencen på det overtagne område tilbage, hvilket ikke kan ske ensidigt. Et tilfælde har man set på sundhedsområdet, hvor man fra dansk side ikke har involveret Grønland i et EU ændring af lovgivningen, hvor nye regler stipulerer, at man skal have et særligt ID-kort/sygesikringskort såfremt man vil modtage sundhedsydelser i et EU land, hvis man kommer fra Grønland og vice versa. Dette har resulteret i, at Grønland har meldt sig ud af sundhedssamarbejdet da man

ikke har de nødvendige ressourcer og da det vil være for kostbart for administrationen, at indføre et grønlandsk sygesikringskort. Ændringen af EU-reglerne havde man glemt, at informere Grønland om."

Udenrigsministeriets bemærkninger:

Den gældende hjemmestyrelov for Grønland bygger på, at udenrigsanliggender er rigsanliggender, mens den lovgivende og administrative myndighed på en række områder kan overtages af de grønlandske myndigheder.

Denne ordning indebærer på den ene side, at de grønlandske myndigheder er forpligtede til at overholde aftaler og andre folkeretlige regler, som gælder for Grønland, således som det fremgår af hjemmestyrelovens § 10. På den anden side indebærer det, at det tilkommer de grønlandske myndigheder selv at sikre, at de internationale forpligtelser gennemføres på områder, som er overtaget.

Ordningen lægger dermed op til et nært gensidigt samarbejde.

Denne grundordning er med fuldmagtslovens vedtagelse i 2005 ændret så langt, som det er forfatningsretligt muligt, således at Grønland inden for lovens rammer selv kan varetage en lang række udenrigspolitiske opgaver på de områder, hvor de har overtaget den lovgivende og administrative myndighed.

Det ønske, som Hjemmestyret giver udtryk for, er således ved fuldmagtsloven tilgodeset så vidt dette er muligt inden for grundlovens rammer.

Herudover henvises til besvarelsen af det foregående spørgsmål.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet er anmodet om en udtalelse vedrørende indførelse af det særlige ID-kort/sygesikringskort..

18 Hjemmestyrets ønske ad § D (ret til medlemskab af internationale organisationer):

"[Ordet]"kan"[i lovteksten] slettes, således at det klart er en ret for Grønland, at regeringen støtter evt. medlemskab. Tilføjelsen til sidst "hvor dette er foreneligt med Grønlands forfatningsretlige status" er overflødig, idet det samme er udtrykt i indledningen til bestemmelsen (andre enheder end stater)."

Udenrigsministeriets bemærkninger:

Der henvises til Justitsministeriets statsretlige bemærkninger i afsnit I. Der følger heraf, at bestemmelsens betingelse om, at medlemskab skal være foreneligt med Grønlands statsretlige stilling, er helt central for afgrænsningen af bestemmelsens rækkevidde og nødvendig af forfatningsretlige grunde.

Spørgsmålet om rigsmyndighederne i givne tilfælde skal ansøge om et (associeret) medlemskab for Grønland i en internationale organisation henhører under regeringens prærogativ efter

grundlovens § 19. Dette prerogativ kan ikke indskrænkes ved i en selvstyrelov at pålægge regeringen pligt til at indgive ansøgning om Grønlands medlemskab eller associeret medlemskab af internationale organisationer.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne vedr. ønskerne under punkt 19.

19. Hjemmestyrets konkrete ønsker om eget medlemskab af internationale organisationer:

19.a. WTO

“WTO, hvor Grønland som selvstændigt toldområde kan blive medlem i egen ret. ... Grønland har imidlertid endnu ikke fundet det hensigtsmæssigt at blive selvstændigt medlem. Denne situation kan dog ændre sig i fremtiden.

Udenrigsministeriets bemærkninger

Danmarks medlemskab af WTO omfatter alle tre rigsdele. De to landsstyret udtalte sig inden Danmarks ratifikation af WTO til fordel for at ratificere aftalen på hele rigets vegne.

WTO's regelsæt anvendes imidlertid særskilt for særskilte toldområder. Dette indebærer, at regelsættene anvendes separat for Danmark og for Grønland (og for Færøerne). Det er endvidere angivet i WTO's statutter, at separate toldområder kan blive selvstændige medlemmer af WTO med fulde medlemsrettigheder, forudsat de har fuld udenrigskompetence på de områder, som WTO-samarbejdet dækker.

Statsretligt et rejser Hjemmestyrets ønsker to spørgsmål.

- For det første om landsstyret efter fuldmagtsbestemmelsen i § B og dermed under betegnelsen “Kongeriget Danmark for så vidt angår Grønland” ville kunne blive medlem af WTO.
- For det andet om Grønland i eget navn ville kunne blive medlem af WTO efter bestemmelsen i § D.

For så vidt angår det første spørgsmål bemærkes, at fuldmagtsbestemmelsen udtrykkeligt ikke finder anvendelse med henblik på deltagelse i aftaler, som Danmark deltager i. Dette gælder også aftaler, der opretter internationale organisationer som WTO. Det følger af Justitsministeriets ovenfor givne statsretlige redegørelse, at fuldmagtsbestemmelsen i § B heller ikke ville kunne ændres, således at fuldmagtsbestemmelserne ville kunne anvendes til at opnå fuldt medlemskab af WTO.

For så vidt angår det andet spørgsmål følger det ligeledes af Justitsministeriets redegørelse for de forfatningsmæssige spørgsmål ovenfor under punkt I, at Grønland ikke i medfør af bestemmelsen i § D ville kunne blive medlem af WTO i eget navn. Dette beror på, at de

Bilag 4

23/28

grønlandske myndigheder ikke har – og ikke efter grundloven ville kunne tillægges – udenrigskompetence til at handle i eget navn.

19.b: IMO

"Tilsvarende gælder for IMO, hvor Færøerne er eller vil blive medlem."

Udenrigsministeriets bemærkninger

Færøerne er associeret medlem af IMO. Der synes ikke at være hindringer for, at Grønland – hvis det ønskes – kan opnå et tilsvarende medlemskab på grundlag af § D i lovskitsen.

Associeret medlemskab indebærer typisk adgang til deltagelse i organisationens møder med taleret og modtagelse af dokumenter fra organisationen m.v., men indebærer ikke stemmeret og typisk heller eller adgang til at blive valgt til visse særlige poster eller udvalg i den pågældende organisation.

19.c. WHO

[Mulighed for associeret medlemskab af] "WHO, hvor der har hidtil ikke været fremsat ønsker om associeret medlemskab af organisationen."

Udenrigsministeriets bemærkninger:

WHO's statutter åbner mulighed for associeret medlemskab for oversøiske områder, hvis udenrigspolitik varetages af et medlemsland. § D åbner således mulighed for at imødekomme et evt.. grønlandsk ønske om associeret medlemskab af WHO, såfremt dette ønskes. Der synes ikke umiddelbart at være elementer i den associerede status i WHO, som strider mod Grønlands forfatningsmæssige stilling.

20. Hjemmestyrets generelle ønske om egen deltagelse i internationale organisationer, hvor EU varetager medlemslandenes interesser:

"Ønske: Model som i NAFO, NEAFC og NASCO hvor Færøerne og Grønland stemmer "in respect of Kingdom of Denmark."

Udenrigsministeriets bemærkninger

I lovbemærkningerne til fuldmagtsloven er følgende anført om muligheden for anvendelse af fuldmagtsloven i relation til de nævnte organisationer og andre organisationer, hvor det i fremtiden kan tænkes, at EU bliver repræsenteret på samme måde i disse organisationer:

" Som en indtil videre særegen undtagelse er EU medlem af visse fiskeriorganisationer (NAFO; NEAFC, NASCO), hvor medlemsstaterne ikke selvstændigt er medlemmer, og EU har i disse organisationer én stemme. Det er i disse undtagelsestilfælde anerkendt, at

Kongeriget Danmark kan optræde som selvstændigt medlem for så vidt angår Færøerne og Grønland. Frankrig har tilsvarende ordning for St. Pierre et Miquelon, der ikke er omfattet af Frankrigs EU-medlemskab. Det kan meget vel tænkes, at der fremover vil opstå flere af disse særlige tilfælde. Fuldmagten vil gælde i relation til de nævnte internationale fiskeriorganisationer og tilsvarende ordninger, som fremover måtte blive vedtaget. "

Det følger heraf, at Hjemmestyrets ønske allerede er i mødekommet i lovkitsens § B for så vidt angår medlemskab af andre organisationer end de ovennævnte, hvor EU er repræsenteret på samme måde som i fiskeriorganisationerne, det vil navnlig sige, at medlemsstaterne ikke selv er medlemmer af organisationen, og at EU kun råder over én stemme.

21. Hjemmestyrets bemærkninger vedr. NAMMCO.

"international organisation, hvor Grønland (Færøerne) er medlem, men hvor Danmark ikke er medlem.

Eksempel: NAMMCO. Grønland (og Færøerne) har her den fornødne kompetence.

Udenrigsministeriets bemærkninger

I forbindelse med behandlingen i Folketinget af lovforslag L 171 om fuldmagtslov for Færøerne var Statsministeren i samråd bl.a. om NAMMCO i Folketingets politisk-økonomiske udvalg den 14. juni 2005. Efter mødet fremsendte statsministeren "Notat om samrådsspørgsmål A ad L 171 forslag til lov om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler" til udvalget. Notatets afsnit om NAMMCO er sålydende:

"NAMMCO bygger på en aftale mellem Norge, Island, Færøerne og Grønland om samarbejde om havpattedyr. Det følger af de statsretlige bemærkninger i lovforslagets almindelige bemærkninger, punkt 2,2, at Færøerne og Grønland ikke kan indgå aftaler på egne vegne. Af fuldmagtslovforslaget fremgår endvidere, at Færøerne og Grønland må handle i forening ved forhandling og indgåelse af folkeretlige aftaler, der vedrører både Færøerne og Grønland. Det er tidligere meddelt landsstyret, at det er regeringens opfattelse at indgåelse af NAMMCO-aftalen, hvor Færøerne og Grønland deltager i aftalen på egne vegne, var en fejl, og at man af disse grunde ikke ser NAMMCO som et brugbart fortillfælde. Såfremt et ønske om færøsk og grønlandsk deltagelse i internationale organisationer opstår, går vi fremover ud fra, at fremgangsmåden i fuldmagtsloven bliver fulgt."

22. Hjemmestyrets ønske vedr. Lovkitsens § E (fuldmagtslovens § 3):

"Begrænsningen til fuldt ud overtage områder i stk. 1 ønskes fjernet. Det er ganske vist præciseret i bemærkningerne, at en repræsentant for Hjemmestyret kan medvirke ved behandling af sager, der vedrører ikke-overtage områder. Det ønskes fastslået i selve lovtæksten."

Udenrigsministeriets bemærkninger:

Ved fuldmagtsloven blev der gennemført omfattende ændringer for udsendelse af medarbejdere fra landsstyret til danske diplomatiske repræsentationer.

Bilag 4

25/28

For det første udvider fuldmagtslovens § 3 adgangen til at få repræsentanter udstationeret. I hjemmestyreloven er denne adgang begrænset til varetagelse af Grønlands særlige erhvervsinteresser. I fuldmagtsloven udvidedes dette til at omfatte varetagelse af alle sager på områder, som er overtaget af de grønlandske myndigheder.

For det andet ændres de pågældendes status fra at være "medarbejdere" på den pågældende repræsentation til at "repræsentanter for Grønlands landsstyre".

I tilslutning hertil vedtoges for det tredje en administrativ aftale mellem landsstyret og Udenrigsministeriet, som bl.a. indebærer, at udsendte medarbejdere ikke længere instrueres af Udenrigsministeriet i de enkelte sager, men derimod af landsstyret. I disciplinær og administrativ henseende er de dog fortsat underlagt den stedlige repræsentationschef. Og denne skal løbende holdes underrettet om deres virksomhed.

De grønlandske repræsentanters status på danske repræsentationer i udlandet er således fastlagt på en måde, der i meget vidt omfang svarer til landsstyrets beføjelser efter fuldmagtsloven.

Hjemmestyrets ønske om at få tillagt en egentlig ret til at udsende repræsentanter på danske udenrigsrepræsentationer med henblik på varetagelse af sager på ikke-overtagne sagsområder ville således indebære, at den pågældende repræsentant for landsstyret ville kunne optræde overfor opholdslandets myndigheder i f.eks. sikkerhedspolitiske sager alene med instruktion fra landsstyret, og uden at rigsmyndighederne, som efter grundloven har ansvaret for sikkerhedspolitikken, ville have konkret kendskab dertil. Udenrigsministeriet finder, at en sådan ordning er uforenelig med afgrænsningen af beføjelser mellem landsstyret og rigsmyndighederne på udenrigsområdet.

Det skal imidlertid tilføjes, at efter ønske fra Grønlands hjemmestyre indeholder lovbemærkningerne til fuldmagtslovens § 3 følgende bemærkning:

"Formuleringen hindrer ikke, at det kan aftales, at den pågældende repræsentant også kan medvirke ved behandling af sager, der vedrører ikke-overtagne sagsområder."

Denne sætning vil således også indgå i lovbemærkningerne til § E.

Udenrigsministeriets principielle afvisning af ønsket om at lovfæste en ret for landsstyret til at udsende egne repræsentanter, der handler på områder, som er rigsansliggende, udelukker således ikke på forhånd, at det i helt konkrete tilfælde vil være muligt for landsstyret og Udenrigsministeriet at aftale egnede konkrete løsninger.

23. Hjemmestyrets ønske ad § D (ambassadørtitel):

"Det indarbejdes i lovtæksten, at der anvendes internationalt anerkendte betegnelser for repræsentanten, således at f.eks. ambassadør-titlen kan anvendes."

Udenrigsministeriets bemærkninger:

Udenrigsministeriet er allerede tidligere af selvstyrekommissionen anmodet om at udarbejde et særskilt notat om dette spørgsmål. Udenrigsministeriet skal derfor henvise til det særskilte notat, som vil blive fremsendt om dette spørgsmål.

III. SAMMENFATNING AF UDENRIGSMINISTERIETS BEMÆRKNINGER TIL HJEMMESTYRETS ØNSKER

Ønsker, der allerede er helt eller i det væsentlige opfyldte i lovskitsen

- Ønske 6 for så vidt angår muligheden for at Grønlands landsstyre kan stå i titlen til aftaler, som landsstyret indgår på regerings- eller ministerniveau.
- Ønske 7 om hjemmestyrets ønske om oplysninger vedr. rigets internationale aftaler af særlig betydning for Grønland og vedr. underretning om forhandlinger i EU.
- Ønske 8 og 9 om procedurer for orientering af Grønland om væsentlige udenrigspolitiske og sikkerhedspolitiske spørgsmål, for så vidt som sådanne procedurer allerede eksisterer, og den ønskede orientering allerede gives.
- Ønske 11 om ændrede procedurer i forhold til fastlæggelse af instruks for rigets delegation til IWC og om adgangen for et hjemmestyre til at være formand for rigets delegation, hvor udenrigsministeren allerede har omlagt procedurerne for fastlæggelse af instruks til IWC-konferencer med henblik på at sikre, at de ikke efter tilslutning de to landsstyret bliver ændret, og hvor intet i lovteksten udelukker, at udenrigsministeren udpeger en repræsentant for Grønlands landsstyre til formand for delegationen til IWC.
- Ønske 19 b. og c. om mulighed for at opnås associeret medlemskab af IMO og WHO, som er indeholdt i lovskitsens § D.
- Ønske 20 om muligheden for at anvende fuldmagtsloven i relation til andre organisationer end fiskeriorganisationerne i de tilfælde, hvor EU er repræsenteret på samme måde heri som i fiskeriorganisationerne, og medlemslandene dermed ikke deltager i organisationerne.

Ønsker, som efter Udenrigsministeriets opfattelse – helt eller delvist - vil kunne indgå i de fortsatte drøftelser om lovskitsen og lovbemærkningerne

- Ønske 5 om i § B eller lovbemærkningerne hertil at indføje, at en "overruling" af landsstyret i medfør af fuldmagtsbestemmelserne forudsætter forudgående konsultationer med landsstyret (bortset fra meget hastende tilfælde).
- Ønske 3 om en kritisk gennemgang af lovbemærkningerne til fuldmagtsloven, idet Udenrigsministerier lægger til grund, at alle substantielle ændringer til lovskitsen og

Bilag 4

27/28

bemærkningerne er indeholdt i de andre ønsker i notatet af 13. august, således at ønsket kun angår redaktionelle ændringer.

Ønsker, der ikke kan tiltrædes, allerede fordi de ville stride mod det forfatningsretlige grundlag (I de fleste tilfælde er derudover også andre grunde til, at ønskerne ikke kan tiltrædes).

- Ønske 2 om at lægge til grund at de grønlandske myndigheder uden hensyn til grundlovens § 19 kan indgå ikke bindende internationale aftaler.
- Ønske 4 om adgang for Grønland til selv at kunne tiltræde FN's havretskonvention efter fuldmagtsloven.
- Ønske 6 for så vidt angår muligheden for at Grønland indgår aftaler efter fuldmagtsloven i eget navn.
- Ønske 10 om en ubetinget ret til deltagelse i rigets delegationer.
- Ønske 13 om en ret for Grønlands landsstyre til at forhandle internationale aftaler, som vedrører ikke-overtagne sagsområder uden udenrigstjenestens medvirken.
- Ønske 14 og 15 om en ret til det afgørende ord mht. målsætninger og mandater vedr. forhandlinger, der angår ikke-overtagne sagsområder.
- Ønske 16 om pligt for rigsmyndighederne til at tage territorielt forbehold vedr. Grønland ved ratifikation af traktater.
- Ønske 17 om en formel veto for Grønland mht. indgåelse af aftaler, der skal gælde for Grønland.
- Ønske 18 om en formel ret til opnåelse af medlemskab i internationale organisationer i eget navn og uden hensyn til Grønlands forfatningsretlige status.
- Ønske 19.a. om ret til medlemskab af WTO.

Ønsker, der ikke kan tiltrædes af andre grunde

- Ønske 1 om indføjelser af dele af Itilleq-erklæringen som en præambel til udenrigskapitlet i selvstyreloven. Forslaget ville skabe en grundlæggende retlig uklarhed om kompetencefordelingen mellem rigsmyndighederne og landsstyret. En præambel til en del af en lov er endvidere ukendt i dansk lovgivningspraksis, og den foreslåede formulering strider mod Itilleq-erklæringen ved ikke at tage forbehold om regerings ansvar og beføjelser efter grundloven.
- Ønske 8 og 9 for så vidt der ønskes en lovgivningsbestemt underretningspligt ud over, hvad der følger af lovskitsens § C, stk. 1.

- Ønske 12 om samme procedure for fastlæggelse af Danmarks holdning i CITES som i IWC. Ønsket tager ikke højde for Danmarks forpligtelser efter EU-retten.
- Ønske 22 om en lovfæstet ret for landsstyret til at udsende repræsentanter til danske diplomatiske repræsentationer med henblik på varetagelse af sager, som er rigsansliggende.

Ønsker, der besvares særskilt

- Ønske 23 om, at grønlandske repræsentanter på rigets udenrigsrepræsentationer kan tillægges titel af ambassadør, vil blive besvaret i særskilt notat, som Selvstyrekommisionen allerede tidligere har anmodet om.

Udenrigsministeriet

Om grundlovsfortolkning og den forfatningsretlige rettsædvane

1. Baggrund

I arbejdsgruppen for stats- og folkeretlige spørgsmål under Grønlandsk-dansk selvstyrekommission har en række almindelige forfatningsretlige emner været inddraget i drøftelserne af bl.a. udkastet til udenrigskapitlet i selvstyreloven. Det har drejet sig om grundlovsfortolkning og den forfatningsretlige sædvane. Disse emner knytter sig tæt til emnerne grundlovens formål og ændring af grundloven. Alle disse emner repræsenterer velbeskrevne temaer, både i den retsvidenskabelige litteratur og i praksis, men det kan være nyttigt kort at skitsere, hvad der almindeligt antages om de nævnte spørgsmål.

2. Grundlovens formål og grundlovsændring

En praktisk og nøgtern sammenfatning af grundlovens formål blev udtrykt af Hans Hedtoft i forbindelse med grundlovens behandling og vedtagelse i Folketinget i 1953:

En grundlov bør være så rummelig, at den giver plads for årtiers udvikling, og den bør være så klar og fast i sin formulering, at den kan være rettesnor for regering, rigsdag og folk i alle de for folkestyret afgørende spørgsmål.¹

Grundloven har bl.a. til formål, at fastlægge nogle rummelige – men dog faste – rammer for hvad lovgiver (politikerne) kan beslutte. Det ligger i tråd med, at grundlovens regel om ændring af grundloven, grundlovens § 88, fastlægger en meget krævende procedure for grundlovsændringer. Først skal Folketinget vedtage grundlovsændringen. Dernæst skal regeringen udskrive valg, hvis den vil »fremme sagen«. Efter valget skal Folketinget igen vedtage grundlovsændringen. Endelig skal grundlovsændringen sendes til folkeafstemning. Her gælder nogle særlige regler, som betyder, at det kan være vanskeligt i praksis at komme igennem med en ændring. Det er ikke nok, at der er flertal for grundlovsændringen. Flertallet skal udgøre mindst 40 % af alle stemmeberettigede borgere. Det betyder, at alle stemmeberettigede tæller med, også selv om de ikke stemmer eller stemmer blankt. Folkeafstemningen skal finde sted senest et halvt år efter, at grundlovsforslaget er vedtaget af Folketinget.

¹ Jf. Rigsdagstidende 1952-53, Folketinget, sp. 2209.

Grundlovsfortolkning og retssædvane

Grundloven forudsætter således med sit formål og § 88 den situation, at der kan være et politisk ønske om at nå et bestemt resultat, men at dette mål ikke umiddelbart kan nås, fordi en eller flere regler i grundloven forhindrer det.

Hvis man fra politisk side ønsker at nå et bestemt resultat, som grundloven hindrer, kan man søge at nå resultatet ved enten at ændre grundloven i henhold til § 88, at fortolke sig uden om forhindringen eller at hævde, at en retssædvane har ændret grundloven.

3. Grundlovsfortolkning

I den omfattende litteratur om grundlovsfortolkning er der bred enighed om, at grundlovsfortolkning betjener sig af en metode, der svarer til al anden lovforklaring. Målestokken for lovgivningen af en fortolkning af grundloven er, hvorvidt den vil kunne holde til en prøvelse ved de uafhængige domstole – i sidste instans Højesteret. I nogle tilfælde har det betydet, at man har måtte erkende politisk ikke at kunne nå det resultat, som man ønskede sig. Et eksempel herpå er det lovforberedende arbejde – der nød stor politisk bevågenhed – vedrørende revision af folketingsvalglovens regler om valgret under udlandsophold, der mundede ud i betænkning nr. 1432, 2003. Betænkningen blev skrevet af et udvalg, der blandt sine medlemmer talte professor, dr.jur. Henrik Zahle og højesteretsdommer, professor, dr.jur. Jens Peter Christensen (formand). I betænkningen hedder det om grundlovsfortolkning i tilknytning til grundlovens § 29, der i fortolkningsmæssig henseende ikke adskiller sig fra andre grundlovsbestemmelser:

Efter udvalgets opfattelse må fortolkningen af denne [grundlovs-] bestemmelse ske i overensstemmelse med, hvad der i almindelighed er anerkendt som relevante faktorer ved fortolkning af retsregler. Det vil sige, at der ved fortolkningen bl.a. må indgå reglens ordlyd, formål, forarbejder og foreliggende praksis. Gisninger om, hvad grundlovgiver ville have ment med kendskab til den efterfølgende samfundsmæssige og teknologiske udvikling frem til i dag, kan efter udvalgets opfattelse ikke tillægges betydning ved grundlovsfortolkningen.

Samtidig rejser fortolkningen af grundloven efter udvalgets opfattelse nogle særlige spørgsmål.

Der kan således peges på, at den fortolkning af grundloven, som lovgivningsmagten måtte have lagt til grund ved udformningen af en lov, i nogle tilfælde vil kunne få betydning ved en efterfølgende retssag om lovens grundlovs-mæssighed, herunder således at domstolene vil fortolke den pågældende grundlovsbestemmelse i lyset af en lovgivningsmæssig regulering.

Grundlovsfortolkning og retssædvane

Formentlig kan der i tilknytning hertil peges på en udvikling i retning af, at domstolene i dag i visse tilfælde vil være mindre tilbageholdende i deres grundlovsprøvelse, således at der i den forstand ikke overlades den samme fortolkningsmargin til lovgivningsmagten som tidligere.²

Udgangspunktet for fortolkningen af en regel i grundloven er reglens ordlyd, dvs. en naturlig sproglig forståelse af bestemmelsen. Denne forståelse kan – fortrinsvis hvor grundlovgivers hensigt giver anledning til tvivl – suppleres med bestemmelsens forarbejder og formålsbetragtninger. Endvidere inddrager man traditionelt lovgivningsmagtens og domstolenes praksis. Hvis ordlyden af den konkrete grundlovsbestemmelse er klar, får det hurtigt karakter af forfatningsretlig frihåndstegning, hvis man hævder et resultat, der strider mod bestemmelsens ordlyd – medmindre der kan henvises til en retssædvane.

4. Den forfatningsretlige retssædvane

I forfatningsretten tages der udgangspunkt i retssædvanens almindelige klassiske definition:³

En vis handlemåde, der er fulgt af de forfatningsretlige organer, almindeligt (generelt), stadigt (vedholdende) og længe (over en vis tid), *objektive del*, i den retsoverbevisning at handlemåden er juridisk berettiget eller nødvendig, *subjektive del*.

Definitionen består af en objektiv del, der vedrører selve handlemåden, og en subjektiv del, der vedrører den overbevisning, der ligger bag handlemåden. Den forfatningsretlige diskussion af den forfatningsretlige retssædvane har overvejende drejet sig om den subjektive del. I stedet for en henvisning til organernes (rets-) overbevisning fandt Henrik Zahle, at det afgørende bør være, om handlemåden er hensigtsmæssig. Ifølge Zahle må hensigtsmæssigheden bedømmes af den eller de myndigheder, for hvem det er af betydning, om praksis anerkendes som retlig.⁴ Som modsætning hertil har Jens Peter Christensen påpeget, at kravet om tilstedeværelsen af en retlig overbevisning begrænser faren for, at teoretikerens egen retspolitiske opfattelse kommer til at præge fortolkningen.⁵ Jens Peter Christensen gennemførte en omfattende undersøgelse af den forfatningsretlige retssædvane og fremhævede på denne baggrund vanskelighederne ved at konstatere en retlig overbevisning hos de retlige aktører. Han konkluderede, at teorien synes »bedst tjent med ikke uden meget stærke indicier for eksistensen af en retlig overbevisning at anerkende sædvanretsdannelsen i andre tilfælde, end hvor denne

² Betænkning nr. 1432/2003 om valgret under udlandsophold, s. 293-294.

³ For redegørelser for de teoretiske opfattelser af den forfatningsretlige retssædvane, jf. Jens Hartig Danielsen, *Suverænitetsafgivelse*, 1999, s. 212-215, og Michael Hansen Jensen, *Beskyttelse af juridiske personer efter grundlovens § 73*, 2006, s. 293-296.

⁴ Henrik Zahle, *Dansk forfatningsret 1*, 2001, s. 53-54.

⁵ Jens Peter Christensen, *Forfatningsretten og det levende liv*, 1990, s. 235.

Grundlovsfortolkning og retssædvane

går direkte imod en grundlovsbestemmelse«. ⁶ Han har endvidere anført om den forfatningsretlige retssædvane:

På samme måde som forfatningsjurister bør være tilbageholdende med kreativ fortolkning og retskildemæssig frihåndstegning, bør man være tilbageholdende med, ved hjælp af retssædvanebegrebet, at retliggøre det politiske liv ved at ophøje politisk praksis til forfatningsretlig regel og dermed optræde i rollen som grundlovgivende magt. Teorien savner det demokratiske mandat hertil. ⁷

Det er klart, at uanset om man lægger den ene eller den anden forståelse af den forfatningsretlige retssædvane til grund, så kan lovgiver ikke ændre grundloven ved mere eller mindre udtrykkeligt i lovbemærkninger eller i lovtekst at anføre, at man ønsker at skabe en forfatningsretlig retssædvane af det ene eller det andet indhold.

22. december 2006
Jens Hartig Danielsen
Professor, dr.jur.

⁶ Ibid., s. 238.

⁷ Jens Peter Christensen i Eivind Smith, Grundlagens magt, 2002, s. 113.

Bemærkninger til materiale angående et selvstyrelovs kapitel om udenrigsanliggender

Sekretariatet for den grønlandsk-danske selvstyrekommission har i brev af 10. oktober 2006 anmodet om bemærkninger til materiale angående et kapitel om udenrigsanliggender i en kommende selvstyrelov. Materialet har været vedlagt sekretariatets breve af 10. oktober og 16. november 2006.

1. Oversigt

Vægten lægges i det følgende på Justitsministeriets og Udenrigsministeriets bemærkninger i to notater af 10. november 2006, der behandler Udenrigsdirektoratets notat af 13. august 2006 og arbejdsgruppens formands notat af 14. august 2006.

Efter min opfattelse er Justitsministeriets forfatningsretlige analyse forankret ikke i grundlovens § 19, men i en forudsætning i grundloven om, at riget er en enhed og udadtil optræder som sådan (afsnit 2). De konklusioner, som drages i notaterne af 10. november 2006, vil i fremtiden kunne modificeres, uden at ændring af grundloven vil være fornøden. Tilstrækkelig hertil vil være en revideret forståelse af en forudsætning i grundloven, som allerede er blevet opgivet inden for en række andre sagsområder.

Med hensyn til udenrigspolitikken kan ses en tendens til, at Færøerne og Grønland i et vist omfang handler på egne vegne (afsnit 3). Hvorvidt denne tendens vil blive styrket, beror i første række på praksis og politisk stillingtagen. Forudsætningen om rigets enhed vil næppe have væsentlig selvstændig betydning.

Uden at tilstræbe en udtømmende gennemgang af de rejste spørgsmål fremsættes en række mere konkrete bemærkninger til notaterne af 10. november 2006 (afsnit 4). Ingen synes at nære ambition om at indfange den nøjagtige forfatningsretlige status aktuelt, og det er ikke alle forfatningsretlige spørgsmål, der forekommer lige relevante for formulere-

ringen af et kapitel om udenrigsanliggender i en kommende selvstyrelov. En række bredere hensyn, som kan inddrages i et videre arbejde med kapitlet, søges formuleret (afsnit 5).

For god ordens skyld understreges, at jeg ikke har forudsætninger for at vurdere de hensigtsmæssighedsovervejelser, som Udenrigsministeriet tillige anfører i notaterne af 10. november 2006.

2. Forfatningsretligt grundlag

Grundlovens § 19, stk. 1, 1. pkt., fastsætter: ”Kongen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender”.

§ 19, stk. 1, angår i første række kompetencefordeling mellem de øverste statsorganer, nemlig regeringen (kongen) og Folketinget. Bestemmelsen ses ikke at have til formål at regulere forhold mellem rige og rigsdale. At Grønland handler på egne – modsat rigets – vegne i mellemfolkelige anliggender, er foreneligt med bestemmelsens ordlyd. Bestemmelsen tager hverken stilling til, om dele af riget kan handle i mellemfolkelige anliggender, eller hvem der i givet fald kan handle på en rigsdels vegne.

Justitsministeriets konklusion om, at Grønland ikke kan handle på egne vegne i mellemfolkelige anliggender, er ikke en konsekvens af grundlovens § 19, stk. 1, 1. pkt. Konklusionen afspejler i stedet en uskreven forudsætning i grundloven om rigets enhed (et hensyn til rigsfællesskabet). Tilsvarende konklusioner blev antaget over for Island og Færøerne forud for, at § 19, stk. 1, 1. pkt., overhovedet blev indsat i grundloven i 1953.

Grundlovens forudsætning om rigets enhed har været fast antaget i forhold til udenrigspolitikken. Samtidig er imidlertid tale om ikke mere end en forudsætning, som tilmed inden for en række andre sagsområder har været vigende siden 1979 (råstoffer i undergrunden, strafferetspleje og dømmende magt mv.). De forfatningsretlige begrænsninger for hjemmestyre og selvstyre er således blevet færre, og de tilbageværende begrænsninger søges i højere grad end tidligere ført tilbage til konkrete grundlovsbestemmelser.

3. Elementer af udenrigspolitisk praksis

I praksis har forudsætningen om rigets enhed til i et vist begrænset omfang været vigende også i forhold til udenrigspolitikken som sagsområde.

§ 4 i fuldmagtslovene fra 2005 angår Færøernes og Grønlands ”medlemskab i eget navn” af internationale organisationer. Bestemmelsen forudsætter, at sådant medlemskab efter omstændighederne kan være grundlovsmæssigt.

Uden for internationale organisationer indgår Færøerne og Grønland i udenrigspolitiske drøftelser med fremmede stater op til og på regeringsniveau. Uagtet kontakt til udenlandske myndigheder i udenrigspolitiske spørgsmål er et eksempel på mellemfolkelig handling, har grundlovsmæssigheden af denne praksis øjensynligt ikke været anfægtet.

Juridisk kan det selv sagt ikke forudskikkes, hvorledes (politisk) praksis vil udvikle sig. Men hidtidige erfaringer giver grundlag for at forvente, at forudsætningen om rigets enhed også fremover vil blive tilpasset praksis og om nødvendigt reduceret i sit anvendelsesområde.

4. Konkrete bemærkninger

4.1 Grønlands traktatindgåelse

Regeringen ses ikke at have anerkendt, at Færøerne eller Grønland kan indgå folkeretlige aftaler i eget navn.

Til gengæld var der forud for fuldmagtsloven praksis for, at hjemmestyremyndigheder indgik forvaltningsoverenskomster med andre staters myndigheder uden angivelse af særlig bemyndigelse, idet fuldmagt til at handle på rigets vegne i disse tilfælde var underforstået. Dette svarer for så vidt til forvaltningsoverenskomster med fremmede resortmyndigheder i almindelighed.

Fuldmagtsloven opstiller i § 2 en betingelse om, at folkeretlige aftaler indgås i medfør af loven indgås under betegnelsen ”Kongeriget Danmark, for så vidt angår Grønland”. Samtidig indeholder § 2 hjemmel til, at andre lignende betegnelser kan fastlægges, hvilket er sket med cirkulære nr. 125 af 26. september 2005. Her er åbnet mulighed for, at regeringsaftaler kan indgås af ”Grønlands landsstyre” og forvaltningsaftaler af ”Landsstyremedlem for xxxx”, idet dog samtidig kræves henvisning til fuldmagtsloven i aftalens præambel.

En folkeretlig aftale tjener intet praktisk formål, såfremt der er tvivl om parternes identitet. Identitet kan fastlægges på forskellige måder. Henvisning til dansk lovgivning i en præambel – eller andetsteds i de nævnte folkeretlige aftaler – er én måde at fastlægge en identitet på, men hverken denne eller andre specifikke måder ses at være påkrævet af forfatningsretlige eller folkeretlige grunde.

4.2 Medlemskab af internationale organisationer

Fuldmagtslovens § 4 indeholder følgende bestemmelse:

”Hvor internationale organisationer åbner adgang for, at andre enheder end stater og sammenslutninger af stater kan opnå medlemskab i eget navn, kan regeringen efter anmodning fra Grønlands landsstyre beslutte at indgive eller støtte en ansøgning herom for Grønland, hvor dette er foreneligt med Grønlands forfatningsmæssige status.”

Selve bestemmelsen er bredt formuleret, men anvendelsesområdet kan i lovbemærkningerne synes begrænset til såkaldt associeret medlemskab, der indebærer taleret for Grønland i internationale organisationer, men ikke eksempelvis stemmeret.

En sådan begrænsning af adgangen til at være medlem af internationale organisationer afspejler aktuel praksis, men kan forekomme uegnet som forfatningsretlig grænse i fremtiden.

En sondring mellem taleret og stemmeret kan i praksis fortone sig, al den stund taleret kan udnyttes til klart at tilkendegive, hvorledes der ville være blevet stemt i tilfælde af stemmeret. Når taleret i en international organisation på egne vegne og uden instruktion findes forenelig med forudsætningen om rigets enhed, er det efter min bedømmelse vanskeligt at argumentere for, at stemmeret i rådgivende afstemninger i samme organisation skulle stride mod selv samme forudsætning.

Kan en afstemning derimod forpligte Danmark, må medlemskab behandles på samme måde som indgåelse af folkeretlige aftaler på rigets vegne. Heraf følger blandt andet, at Grønlands stemmeadgang for øjeblikket kan skulle begrænses til uforpligtende afstemninger, såfremt der er tale om organisationer, hvoraf også Danmark er medlem.

4.3 Kontrol med regeringens udenrigspolitik

I grundloven foreskriver § 19, stk. 1, 2. pkt., at kongen ikke uden Folketingets samtykke ”kan ... foretage nogen handling, der forøger eller indskrænker rigets område, eller indgå nogen forpligtelse, til hvis opfyldelse Folketingets medvirken er nødvendig, eller som iøvrigt er af større betydning”.

Ændring af Danmarks territorium er ikke omfattet af hjemmestyreordningerne. Inden for overladte sagsområder ophæver hjemmestyreløvene endvidere den anden tilfældegruppe, hvor grundloven stiller krav om samtykke. Ændring af hjemmestyrelovgivning kræver således ikke Folketingets medvirken (hvorimod nødvendigheden af finansiel bevilling vel ikke ganske kan udelukkes). Med hensyn til den tredje tilfældegruppe kan vurderingen af, om en forpligtelse er af større betydning, være påvirket af, om relevante beføjelser er overladt et hjemmestyre.

Bedømt ud fra ordlyden af § 19 kan overladelse af lovgivende magt til et hjemmestyre derved svække den demokratiske kontrol med udenrigspolitikken, når og såfremt denne kontrol begrænses til Folketinget. Den situation, at regeringen skulle indgå en traktat imod en udtalelse fra et hjemmestyre, har indtil videre været teoretisk. Alligevel kan spørgsmålet rejses, om et selvstyre kan træde i stedet for Folketinget i relation til grundlovens § 19, stk. 1, 2. pkt. I praksis vil der være tale om folkeretlige aftaler, som i omfang er begrænset til Grønland.

I sammenhængen ville det blandt andet være af betydning, at regeringens adgang til at handle på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender, grundlovens § 19, stk. 1, 1. pkt., er et regeringsprærogativ. Lovgivning inden for anvendelsesområdet vil ikke i sig selv være grundlovsstridig. Men som udgangspunkt vil regeringen stå frit med hensyn til at fravige lovgivningen.

Om det forholder sig anderledes, hvor et selvstyre samtidig er overladt lovgivende magt inden for området, kan næppe anses for afklaret. Der foreligger modsatrettede hensyn.

Inddragelse af selvstyret forudsætter imidlertid næppe sådan afklaring. Fuldmagtsloven fra 2005 synes umiddelbart at fremstå som et eksempel på lovgivning inden for regeringsprærogativet. En kommende selvstyrelov behøver hverken på dette eller andre områder at tage stilling til, hvad der måtte gælde i en konfliktsituation, der muligt er teoretisk og i alle tilfælde i første række politisk.

5. Mulige hensyn ved formulering af kapitlet om udenrigsanliggender

Den nærmere udformning af kapitlet om udenrigsanliggender beror på politiske overvejelser, men elementer i en retlig ramme kan opstilles.

Det kan overvejes at medtage en indledende bestemmelse, der ikke er begrænset til folkeretlige aftaler eller medlemskab af internationale organisationer, men beskriver selvstyrets beføjelser mere generelt. Der er hensyn for og imod en sådan bestemmelse. Bruges § 4 i fuldmagtsloven som inspiration, kunne bestemmelsen formuleres således:

”Inden for overtagne sagsområder kan Naalakkersuisut handle i mellemfolkelige anliggender, hvor dette er foreneligt med Grønlands forfatningsmæssige status.”

Afsæt kan i øvrigt tages i eksisterende lovbestemmelser og erklæringer. Dog forekommer det tilrådeligt ikke at binde en videre udvikling af sagsområdet i praksis.

Eksempelvis kan overvejes at udelade en lovbestemmelse som fuldmagtslovens § 1, stk. 5, om forfatningsmæssigt ansvar og beføjelser, idet bestemmelsen afspejler en grundlovsfortolkning, der kan undergå forandring, og herudover hører sammen med betragtninger, som i øvrigt er henvist til lovbemærkningerne.

Hjemmestyrelovens bestemmelse i § 11, stk. 2, om, at rigsmyndighederne har afgørelsen i spørgsmål, der angår rigets forhold til udlandet, kan forekomme mindre vidtgående end en bestemmelse om, at udenrigspolitikken er et rigsanliggende. Den forfatningsretlige udvikling har formentlig nået et stade, hvor kategoriske bestemmelser kan vise sig mindre hensigtsmæssige.

Et andet hensyn kan være at søge overensstemmelse mellem kapitlet om udenrigsanliggender og lovudkastets øvrige kapitler.

Præambelns princip om at fremme ligeværdighed og gensidig respekt kan tillægges betydning. Nærmere regler for det udenrigspolitiske samarbejde i tillæg til selve selvstyreloven kan overvejes forankret i aftale mellem regering og landsstyre.

Tillige kan bestemmelser om gensidig kontrol i samarbejdet samles i én bestemmelse, der behandler både rigets og selvstyres mellemfolkelige handlinger. Bestemmelserne i det foreliggende lovudkast om behandling af regeringens forslag til love og administrative forskrifter kan tjene som mere konkret inspiration i forhold til selvstyrets kontrol med regeringen. Lige så lidt som i disse bestemmelser ses der i kapitlet om udenrigsankliger anledning til udtrykkeligt at tage stilling til, hvorledes det vil forholde sig, såfremt selvstyrets udtalelse om påtænkte mellemfolkelige handlinger siddes overhørig.

Herudover kan en række formuleringer gennemgås for om muligt at forsimple sprogbugen og bringe den i bedre overensstemmelse med resten af lovudkastet. Som eksempel kan i fuldmagtslovens § 1 peges på stk. 2 og 4, der kan forenkles væsentligt, såfremt en bestemmelse svarende til stk. 1 udbygges til følgende: ”Naalakkersuisut kan med fremmede stater og internationale organisationer på rigets vegne forhandle og indgå folkeretlige aftaler, herunder forvaltningsaftaler, som alene vedrører Grønland og fuldt ud angår overtagne sagsområder.”

København, den 8. januar 2007

Ole Spiermann

ALLAKKIAQ

Nunanut allanut ministeriaqarfik

Inatsisileriffik

Uunga: Kalaallit- danskit namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaat J.nr: JTF, 8,S 27

CC: Bilag:

Uanngaaniit: Nunanut allanut misteriaqarfik Ulloq: 8. november 2004

Pineqartoq: **Apeqqummut 1-imut akissut:
Inuiaat kalaallit inuiaat tamat
inatsisaannut tunngatillugu
inuiattut isigineqarnersut?**

Kalaallit-danskit namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaata allattoqarfiata 6. oktober 2004-mi allagaqarluni Nunanut allanut ministeriaqarfimmut akeqqusimavaa inuiaat kalaallit inuiaat tamat inatsisaasigut inuiattut isigineqarnersut. Tamatumunnga tunngatillugu Nunanut allanut ministereqarfik imatut oqaaseqateqassaaq:

Oqariartaaseq "inuiaat" inuiaat tamat inatsisaanni ataasiinnarmik paasineqarsinnaanngilaq. Sumut tunnganera tunngavigalugu assiigiinngitsunik atorneqarsinnaavoq: " inuiaat danskit", "inuiaat nunasiaasut", "nunap inoqqaavi", "inuiaat imminnut aalajangiiffigisinnaatitaanerat".

Ataasiinnarmik nassuiarneqarsinnaanngikkaluartoq inuiaat inatsisaanni tunngavissaqarpoq inuiaat suunersioinnissaannut. Tassalu inuiaat tassaatinneqarput inuit ataatsimoortut immikkut ilisarnaateqarnertik patsisigalugu inunnit allanit allaassuteqartut. Tamatuma saniatigut "inuiannik" oqartarnek inuiaat inatsisaat malillugit nalinginnaasumik tunngatinneqarpoq inoqatigiinnut nunami aalajangersimasumi najugaqartunut.

Tunngavissat arlaannaannulluunniit tunnganngitsut allanngorarsinnaapput amerlanertigulli pineqartarput oqaaseqatigiinneq, oqaluttuarisaanikkut ataasiuffeqarneq, sumit kingoqqisuuneq, kulturi upperisarluni. Inunnut ataasiakkaanut tunngavissatigut piumasaavoq pineqartut tassaasut innuttaaqatigiit tunngavissanik arlaannaannulluunniit tunnganngitsunik naammassinnissimasut, saniatigut misigisimassasut atukkatigut ataqatigiillutik, inuunermi atugassatik ataatsimooqatigiiffigalugit, aammalu ataatsimoorlutik kinaassuseqarlutik inuiattut isigineqassagunik. Allaaserisartakkani tunngavissaq taanna tassaatinneqarjuttarluni inuiaat annertuumik ataasiusuussasut.

Aamma immikkut piumasarineqartarpoq nunamut aalajangersimasumut atasuunissaq. Tunngavimmut tamatumunnga tunngaviuvoq inuiaat naalagaaffillu qangaaniit immikkut ataqatigiittarmata, tassa oqaluttuarisaanikkut inuiaat naalagaaffik sioqqullugu pioreersarlutik. Tassalu naalagaaffik tassaavoq politikikkut inatsisitigullu inuiannut pioreersunut takussutissaasoq. Nunarsuarmi sumut atanerup ilisarnaatigaattaq inuiaat allaniit allaanerusarmata. Inuiaat tunngavissanik siuliini taaneqartunik peqartut, kisianni sumiiffimmut aalajangersimasumut atannngitsut inuiaat inatsisaat malillugit inuiattut isigineqarsinnaanngillat, akerlianilli naalagaaffimmi ikinnerussuteqartuussallutik.

Sumiiffimmut aalajangersimasumut atasuunissamik piumasaasup kinguneeraattaq innuttaasut soorlu nunasiaanerup kingunerisaanik sumiiffinni aalajangersimasuni inoqareersuni nunassissimasut inuiattut

Bilag 7

2/2

nammineersutut isigineqalersinnaangimmata, innuttaasut pineqartut sumiiffimmi innuttaasut kulturikkut sumiiffimmullu tunngatillugu immikkut attaveqaratik. Taamaattumik oqartoqarsinnaavoq soorlu Gibraltarimi Falklandilluunniit qeqertaanni najugallit tamanna tunngavigalugu inuiaat inatsisaannut tunngatillugu inuiattut isigineqarsinnaangitsut.

Tamatumanissaaq erseqqissartariaqarpoq inuiaat inatsisaanni piumasaa ngimmat sumiiffiup minnerpaaffeqarnissaa innuttaasulluunniit qanoq amerlassuseqarnissaat. Soorlu qeqertami Pitcairnimi fem kvadratkilometeriinnarnik anngissusilimmi inuit 52-iusut inuiaat inatsisaannit isigalugit inuiattut isigineqarput.

killiffik

Inuiannik oqartarnerup suuneranut tunngatillugu aamma tikkuarneqarsinnaavoq Nunarsuaq tamakkerlugu Sulisartut Kattuffissuata (ILO) naalagaaffinni namminersortuni nunap inoqqaavi naggueqatigiillu pillugit isumaqatigiissutaa nr. 169 1989-imeersoq. Isumaqatigiissummi Danmarkimit akueralugu atsiorneqarsimasumi artikel 1-imi "nunap inoqqaavi" imatut nassuiaarneqarput:

"...nunani naminersortuni inuiaat nunap inoqqaavinut ilaasusut isigineqartut nunami tassani nunalluunniit ilaani inuiaqatigiinnit tamaani najugaqarsimsunit kingooqsisuunertik tunngavigalugu, tassa nunap tigusarineqarnerata imaluunniit nunasiaatinnngortinneqarnerata nalaani imaluunniit naalagaaffiup maannakkut kinngisa aalajangerneqannginneranni tamaani najugaqarsimasut, aammalu inatsisitugit inissisimanertik apeqqutaatinnagu inuit atugarisaasigut, aningaasarsiornikkut, kulturikkut politikikkikku namminneq aaqqissukkatik attattuaraat.

Nunap inoqqaavisut naggueqatigiittulluunniit imminut ilisarnaateqartinneq isumaqatigiissummi matumani aalajangersakkat atortinneqarnerat inoqatigiit aalajangerneqarnerannut tunngaviusaiaqarpoq.

Isumaqatigiissummi matumani oqariartaatsip "inuiaat" atorneqarnera inuiaat inatsisaannut tunngatillugu pisinnataaffinnut kinguneqartussatut nassuiaarneqartariaqanngilaq."

Takuneqarsinnaasutut ILO-p isumaqatigiissutaani nunap inoqqaavisa kikkeutinneqarnerat tunngavissanut sumulluunniit atangitsunut imminullu tunngasunut assigiissutilerujussuuvuq inoqatigiit inuiaat tamat inatsisaasigut inuiattut isigineqarnissaanut. Soorlu ILO-mi isumaqatigiissummi tikkuarneqarpoq inuit atugarisaasigut, aningaasaqarnikkut politikikkikku ingerlatsiviit sumiiffimmullu aalajangersimasumut atasuuneq. Tamatuma saniatigut innuttaqatigiit imminnut qanoq isiginerat immini tunngaviuvuq pingaarluinnartoq.

Højesterettip 28. november 2003-mi suliaq 489/1999aamma 490/1999 (Thulimut tunngasoq) pillugu eqqartuussummi isumaqatigiissummi artikel 1 taanna isummerfigaa, taannalu pillugu oqarluni innuttaaqatigiit nunap inoqqaavisut taaneqassagunik aalajangersimasunik piginnaassuseqartariaqartut inuiannit allanit immikkoortinneqarsinnaalissutigisassaminnik.

Matuma siuliini allaaserisat tunngavigalugit inermiilisaariaqarpoq inuiaat tamat inatsisaannit isigalugu inuiannik oqartarnek paatsuugassaangitsumik sunaassusilerneqarsimanngikkaluortoq - ilaatigut kikkut inuiattut namminiussuttip imminiginissaanut tunngatillugu isigineqarsinnaanersut killiliinissamut ikorfartuutaasunik maleruagassiortoqarsinnaammat. Tamakkua inuiaqatigiinnut kalaallinut tunngatillugu atorneqarpata Nunanut allanut ministereqarfiup isumaa malillugu ima nammatsigisunik immikkut ilisarnaateqarput inuiaat kalaallit inuiaat tamarmik inatsisaannut tunngatillugu inuiattut oqaatigineqarsinnaallutik.

Inuiaat tamat inatsisaannut tunngatillugu inuiaat inuiaqatigiittuut taaneqaarsinnaanerat pillugu apeqqut sammineqassaaq kalaallit innuttaasut namminrsulivinniarlutik aalajangissagaluarpata Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni pisinnaatitaaffiit pisussaaffiilu inuiaat tamat inatsisaannut tunngatillugu atuutinee qassanersut pillugit Namminersorneq pillugu kommissionip apeqqutaanut Nunanut allanut ministereqarfiup akissutaani.

Nunanut allanut ministereqarfik

NOTAT

Udenrigsministeriet

Juridisk Tjeneste

Til:	Grønlandsk-dansk selvstyrekommission Arbejdsgruppen vedrørende stats- og folkeretlige spørgsmål	J.nr.:	JT. F 8.S.27
CC:		Bilag:	
Fra:	Udenrigsministeriet	Dato:	15. august 2005
Emne:	Det grønlandske folks selvbestemmelsesret i henhold til folkeretten		

Selvbestemmelsesretten er i sin oprindelse knyttet til etablering af nationalstaten. Et folk bør have mulighed for at danne en selvstændig stat eller etablere et selvstyre inden for rammerne af en større statsdannelse. Selvbestemmelsesretten kan således have både en ekstern og en intern dimension.

FN-Pagten, indledes med ordene "We the peoples of the United Nations", der knytter begreberne folk og nation sammen.

Allerede i FN-Pagtens indledende artikel anføres det som et af organisationens formål "at fremme venskabelige forhold mellem nationerne, hvilende på respekt for grundsætningen om folkenes ligeret og selvbestemmelse .." (Art. 1, stk. 2). Heroverfor står et andet centralt princip indeholdt i den efterfølgende artikel om "respekt for staternes territoriale integritet" (Art. 2, stk. 1 og 4).

FN-Pagten indeholder desuden i kapitel XI en særskilt "Erklæring angående ikke-selvstyrende områder" hvori det siges, at FN-medlemmer der har ansvaret for administrationen af områder hvis folk endnu ikke i fuldt omfang har opnået selvstyre, bl.a. påtager sig at "fremme selvstyre,

Bilag 8

2/7

at tage behørigt hensyn til folkenes politiske ønsker og støtte dem i den fremadskridende udvikling af deres frie politiske institutioner overensstemmende med hvert områdes og dets befolkningers særlige forhold samt disses forskellige udviklingsgrad" (Art. 73).

Det kan ikke overraske, at afviklingen af kolonistyret i henhold til FN-Pagtens art. 73 har givet anledning til intense drøftelser og studier af, hvornår et område kan siges at have opnået selvstyre. Af FNs praksis som nedfældet i Generalforsamlingens **resolution 1541** af 15. december 1960 fremgår det, at forpligtelsen for en medlemsstat til at oplyse FN om situationen i ikke-selvstyrende områder kan anses for opfyldt, såfremt området har opnået fuldt mål af selvstyre i form af:

- Etablering af en uafhængig stat
- Frivillig sammenslutning med en uafhængig stat
- Integration i en uafhængig stat

Disse 3 principper havde været under udvikling siden FNs oprettelse og lå bl.a. til grund for afløsning af kolonistyret i Grønland med en forfatningsretlig integration og deraf følgende ligestilling med de øvrige dele af riget i medfør af den danske grundlov af 1953. Denne ændrede status for Grønland blev godkendt af FNs generalforsamling ved resolution 849 (IX) af 22. november 1954.

Dagen før vedtagelsen af res. 1541 havde FNs generalforsamling vedtaget **resolution 1514** indeholdende en Deklaration om de Koloniale Landes og Folks Krav på Uafhængighed. Det er således klart, at princippet om folkenes ret til selvbestemmelse blev set i en kolonisammenhæng.

Når det nogle år senere i de to **FN-konventioner af 16. december 1966** om hhv. økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder samt borgerlige og politiske rettigheder hedder:

”Alle folk har selvbestemmelsesret. I kraft af denne kan de frit bestemme deres politiske stilling og frit varetage deres egen økonomiske, sociale og kulturelle udvikling” (Konventionernes art. 1, stk. 1),

er denne formulering hentet fra den 2. operative paragraf i Kolonideklarationen; det er således primært kolonibefolkningernes situation, man har haft for øje ved udarbejdelsen af den nævnte bestemmelse.

Princippet om folkenes ret til selvbestemmelse har forståeligt nok en stærk politisk appel, der rækker ud over kolonisituationen til alle verdens folkeslag, herunder de oprindelige folk – indianere, maorier, aboriginere, inuitter m.fl.. Det samme har imidlertid princippet om staternes territoriale integritet – så meget endda, at de grænser som de nye afrikanske stater har taget i arv fra kolonimagterne anses for urørlige uanset at de sjældent falder sammen med etniske, sproglige, religiøse eller kulturelle skillelinjer.

I en grundlæggende **resolution 2625** (XXV af 4. november 1970) med titlen ”Deklaration om de folkeretlige principper vedrørende venskabelige forbindelser og samarbejde mellem staterne i overensstemmelse med FNs pagt” knæsættes på ny princippet om folkenes ret til selvbestemmelse i overensstemmelse med res. 1514 og 1541 samtidig med at det tilføjes:

”Nothing in the foregoing paragraphs shall be construed as authorizing or encouraging any action which would dismember or impair, totally or in part, the territorial integrity or political unity of sovereign and independent States conducting themselves in compliance with the principle of equal rights and self-determination of peoples as described above and thus possessed of a government representing the whole people belonging to the territory without distinction as to race, breed or colour”.

Heri ligger, at selvbestemmelsesretten ikke kan benyttes til ensidigt at opløse en demokratisk retsstat.

Helsinki-slutakten fra 1975 om sikkerhed og samarbejde i Europa indeholder på samme måde en knæsettelse af principperne om folkenes ret til selvbestemmelse (Princip VII) og staternes territoriale integritet, respektive de europæiske grænsers ukrænkelighed – medmindre andet er aftalt (Princip III og IV).

Hvilke af de to principper der har prioritet må ses i lyset af den konkrete situations samtlige omstændigheder. For så vidt angår kolonisituationen er det selvbestemmelsesretten, der har forrang og det samme kan hævdes for lignende situationer af undertrykkelse og fremmedherredømme. Men indenfor en demokratisk retsstats rammer må selvbestemmelsesrettens nærmere indhold forhandles i overensstemmelse med sædvanlige demokratiske procedurer.

I slutdokumentet fra **FNs Verdenskonference om Menneskerettigheder** i Wien 1993 har selvbestemmelsesretten fået sin seneste udformning som følger (punkt 2 i slutdokumentets deklatoriske del):

“All peoples have the right of self-determination. By virtue of that right they freely determine their political status, and freely pursue their economic, social and cultural development.

Taking into account the particular situation of peoples under colonial or other forms of alien domination or foreign occupation, the World Conference on Human Rights recognizes the right of peoples to take any legitimate action, in accordance with the Charter of the United Nations, to realize their inalienable right of self-determination. The World Conference on Human Rights considers the denial of the right of self-determination as a violation of human rights and underlines the importance of the effective realization of this right.

In accordance with the Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Cooperation Among States in accordance with the Charter of the United Nations, this shall not be construed as authorizing or encouraging any action which would dismember or impair, totally or in part, the territorial integrity or political unity of sovereign and independent States conducting themselves in compliance with the principle of equal rights and self-determination of peoples and thus possessed of a Government representing the whole people belonging to the territory without distinction of any kind."

Ordvalget er genkendeligt fra de tidligere FN-vedtagelser, bortset fra tilføjelsen til kolonisationen af "andre former for fremmed dominans eller fremmed besættelse".

I FNs arbejde for **oprindelige folk** er bestræbelserne i disse år bl.a. koncentreret om udarbejdelse af en "Deklaration om Oprindelige Folks Rettigheder". Deklarationsudkastets artikel 3 har følgende ordlyd:

"Indigenous peoples have the right of self-determination. By virtue of that right they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development."

Artikel 4 og artikel 31 indeholder følgende mere specifikke bestemmelser:

Art. 4: "Indigenous peoples have the right to maintain and strengthen their distinct political, legal, economic, social and cultural characteristics, while retaining their rights to participate fully, if they so chose, in the political, economic, social and cultural life of the States".

Artikel 31: "Indigenous peoples as a specific form of exercising their right to self-determination, have the right to autonomy or self-government in matters relating to their internal and local affairs."

I en præambuler bestemmelse, pkt. 15, er indsat følgende generelle klausul:

"Bearing in mind that nothing in this Declaration may be used to deny any peoples of their right of self-determination, exercised in conformity with principles of international law and the principles contained in this Declaration".

Deklarationsudkastet består af i alt 45 artikler vedrørende kultur, uddannelse, religion, økonomisk og social udvikling, landerettigheder, miljø m.m. i en udformning der tager sigte på at give de oprindelige folk størst mulig medindflydelse på disse livsområder.

Mange af Deklarationsudkastets bestemmelser bygger på formuleringer hentet fra den internationale arbejdsorganisations **(ILO's) konvention nr. 169** vedr. oprindelige folk og stammefolk i selvstændige stater. ILO-konventionen er udformet som en klassisk traktat, der fastlægger pligter for staterne overfor oprindelige folk og stammefolk med henblik på at sikre disse folks rettigheder og respektere deres integritet. Men i modsætning til Deklarationsudkastet indeholder konventionen ikke direkte bestemmelser om retten til selvbestemmelse, hverken i form af internt selvstyre, dvs. indenfor en eksisterende statsdannelse, eller eksternt selvstyre i form af en ny statsdannelse.

Deklarationsudkastet har været forhandlet i FNs Menneskerettighedskommission gennem de seneste 10 år, uden at der endnu har kunnet opnås enighed om en samlet tekst.

*****

Sammenfattende kan det siges, at retten til selvbestemmelse for de implicerede folk kan udvikle sig i flere retninger, i forskellige tempi og med forskelligt indhold – således som bl.a. udviklingen i forholdet mellem Grønland og Danmark er et vidnesbyrd om. Således er ophævelsen af Grønlands kolonistatus i 1953, indførelsen af Det grønlandske Hjemmestyre i 1979, Grønlands udtræden af EF-samarbejdet i 1982 og det nuværende arbejde med udformning af en Lov om Grønlands Selvstyre et udslag af det grønlandske folks ret til selvbestemmelse i henhold til folkeretten.

Udenrigsministeriet, den 15. august 2005

ALLAKKIAAQ

Nunanut allanut ministereqarfik

Inatsiseqarnermut sullissivik

Uunga: Kalaallit-danskit namminersorneq pillugu kommissioniat J. nr. JTF, 8.S 27

cc: Bilag:

uangaaniit: Nunanut allanut ministereqarfik Ulloq: 24. februar 2005

Pineqartoq: **Apeqqummut nr. 2-mut akissut:
Inuiaqatigiit kalaallit namminersu-
livinniarlutik aalajangissagaluarpata
Kalaallit Nunaata Danmarkillu akor-
nanni pisinnaatitaaffiit pisussaataaffillu
suut nunat tamat inatsisaat malillugit
atuutissappat?**

Kalaallit - danskit namminersorneq pillugu kommissionianii allattoqarfiup 6. oktober 2004-mi allagaqarluni apeqqutit marluk Nunanut allanut ministereqarfimmut akeqqullugit qinnutigaa:

- Inuiaat kalaallit inuiaat tamat inatsisaasigut inuiaatut isigineqarnerisut?
- Inuiaqatigiit kalaallit namminersulivinniarlutik aalajangissagaluarpata Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni pisinnaatitaaffiit pisussaataaffillu suut nunat tamat inatsisaat malillugit atuutissappat?

Nunanut allanut ministereqarfiup apeqqut 1 8. november 2004-mi allakkiamini akereerpaa.

Apeqqummut 2-mut tunngatillugu Nunanut allanut ministereqarfik imatut oqaaseqassaaq:

- Fælleskommissionimut suliaqissutinni takuneqarsinnaavoq Kommissionip suliarissagaa inuiaat kalaallit naalagaaffeqatigiinnerup atuuttup iluani nammineernerulersinnaatitaanissaat. Suliaqissutini allassimavortaaq danskit kalaallillu naalackersuiuisa isumaqatigiissutigigaat inuiaat kalaallit namminneq aalajangissagaat Kalaallit Nunaat namminersulivissanersooq.

Allassimavortaaq taamaattoqassappat namminersulivinneq piviusunnngortinneqassasoq Inatsimmi tunngaviumi § 19-imi malittarisassat malillugit isumaqatigiissuteqarnikkut. Kommissionip siunnersuutaata imarissavaa Kalaallit Nunaat tamanna naapertorlugu namminersulivissinnaasoq. Tamatuma pissuseqatigaa danskit naalackersuiuisa Folketingillu oqaatigisareermassuk inuiaat kalaallit/savalimmioormiut namminersulivikkusuppata ataqquumaarlugu.

Kalaallit namminersulivinnissallutik aalajangerannut tunngatillugu naliligassaannaassaq danskit pisortai - danskit naalackersuiuisa nikerartut Folketingillu namminersornissamut inatsissamut nutaamut akuersinrat - Kalaallit Nunaata namminersulivinnissaanut itiggartissagaluarpaa.

Nunanut allanut ministereqarfik isumaqarpoq taamaattoqarunnanngitsaq, taamaattumillu pisariaqarsorineqanngilaq inuiaat inatsisaasigut naliliinarsarinissaq piviusunngorunnanngitsaq piinnarlugu.

- Namminersulivinneq anguneqarpat Kalaallit Nunaat naalagaaffimmikkunnaarluni naalagaaffingussaaq nutaaq. Taamaattumik inuiaat inatsisaannut tunngatillugu naalagaaffiit malittariilissapput.

Inuiaat inatsisaanni periaasiuvoq nutaamik naalagaafingortoqartillugu utaqeqqaarneqartarluni naalagaaffiup qimatap akuersinissaa.

Inuiaat inatsisaanni aqutsinikkut naalagaaffiit malittariittarnerat sakkukippoq aalajaappiaranilu. Tamatumunnga patsisaavoq namminersulivinneq isumaqatigiissummik tunngaveqarajuttarmat. Tamakkua ukiut ingerlaneranni assigiinngitsunik iluseqarlutillu imaqartarmata ersarissumik takussutissaqanngilaq.

Tamanna naapertorlugu inuiaat inatsisaanni aallaavigineqarpoq naalagaaffiup ilaata namminersortunngornera pissasoq isumaqatigiissutqarnikkut namminiinaq avissaarnikkuunngitsaq, isumaqatigiissutikkullu aqunneqassasut naalagaaffiit malitsigiinnerannut pingaarutillit. Naalagaaffik naqisimannilluinnartoq isumaqatigiissuteqarnissarlu ilimanannngivissoq pineqartillugu aatsaat inuiaat inatsisaasigut namminneerluni avissaarneq tunngavissaqassaaq.

Taamaattumik Inatsimmi tunngaviusumi § 19-imi aalajangersagaq, taanna malillugu kalaallit namminersulivinnissaat Danmarkimut isumaqatigiissutigineqassalluni, immini inuiaat inatsisaasigut nalorninartoqanngilaq.

Puigugaqarumanani oqaatigineqassaaq taamatut isumaqatigiinnirnerup immini kingunerissanngimmagu kalaallit namminersortutut naalagaaffinngornissaat Danmarkip akuerissagaa.

Isumaqatigiissut taamaattoq atulersinneqarpat - Folketingip akuersineratigut (Inatsimmi tunngaviusumi § 19 malillugu) Kalaallillu Nunaanni Inatsisartut akuersinerratigut kiisalu kingornatigut Kalaallit Nunaanni inuit taasisinneqarneratigut uppersarneqarluni - Danmarkip Kalaallit Nunaata naalagaaffittut namminersortunngornissaa akuerissavaa.

- Apeqqutit ataasiakkaat arlallit - inuiaat inatsisaanni pisarneq nalinnginnaasoq malillugu - nnamminersulivinnissamik isumaqatigiinniarnermi aaqqinneqartussaapput. Apeqqutit taamaattut naalagaaffiup nammineersorlunilu naalagaaffinngortussap isumaqatigiissuteqarneratigut aaqqinneqartarput. Namminersulivinnermi apeqqutit pingaarutillit taamaattut ersarissarneqarsimasariaqarput.

Apeqqutit amerlassusiat imarisaallu piffissap ingerlanerani allanngorarsinnaapput, taamaattumillu killiliinerpiaat aatsaat pisinnaallutik isumaqatigiinniarnarit aallartinneranni. Apeqqutit *sammineqartariaqartut* ilaatigut makkuupput:

- *Naalagaaffimmi innuttaanermut tunngasut*
Soorunami namminersulivinneq pillugu isumaqatigiissummi kikkunnut tamanut Kalaallit Nunaata namminersulivinneranit kalluarneqartunut naalagaaffimmi innuttaaneq aalajangiiffigineqartariaqarpoq. Danmarkimut tunngatillugu tamanna FN-ip naalagaaffeqannginnerup

killiligaanissaanik isumaatigiissutaani artikel 10-mi 30. august 1961-imeeersumi Europarådillu naalagaaffimmi pisinnaatitaaffiit pillugit 6. november 1997-imi isumaqatigiissutaaneereerput.

Danmarkip Kalaallit Nunaatalu isumaqatigiissuteqarnissaanni pingaaruteqarpoq inuit kikut kalaallit naalagaaffianni innuttaasinnaasanerssut tamatumalu kinguneranik danskisut innuttaassuseqarnertik annaallugu.

Inuiaat inatsisaanni aallaviuvoq naalagaaffiit ataasiakkaat naalagaaffimmut innuttaanermut innuttaajunnarnermullu maittarisassat tunngavissallu namminneq aalajangissagaat. Taamaattoq naalagaaffiit malituunerannut tunngatillugu nalinginnaasumik tunngavissiorneqarsinnaavoq naalagaaffimmut innuttaaneq qanoq nalinginnaasumik aaqinneqassanersoq.

Tunngaviit taakkaa malillugit malittarisaq pingaarneq tassaassaaq inuit aalajangersimasumik Kalaallit Nunaanni najugaqavissut kalaalisut innuttaassuseqalissasut, inuilli Danmarkimi najugaqavissut danskisut innuttaassuseqaannassasut. Taamaattorli ulluinnarni periaatsimut naapertuutissaaq inuit Danmarkimmi naalagaaffinniluunniit allani aalajangersimasumik najugaqaraluartut, kisianni Kalaallit Nunaannut piviusumik pingaarutlimmillu atasuusut kalaalisut innuttaasunngorusinnissaat. Tamannattaaq atuuppoq inunnet Danmarmikut atalluinnartunut Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik najugaqaraluartut. Annguniartariaqarportaaq ilaqquttat kissaatiginngisaannik danskisut kalaallisulluunniit avillutik innuttaassuseqalinginnissaat.

Minitaqarumanani oqaatigineqassaaq tamatumani isumaqatigiissutitigut aaqqiinerit - soorlu nunani avannarlerni isumaqatigiissutit pissuseqataannik - aqquutigalugit danskisut kalaallisullu innuttaassusillit ilaatigut assigiimmik pisinnaatitaaffeqalersinnaapput.

- *Naalagaaffiup pigisaasa aamma naalagaaffiup akiitsuisa /aningaasanik naliliutaasa avinneqarnerat.*

Kalaallit Nunaata namminersulerneranut atatillugu isummerfigineqartussaassaaq danskit naalagaafiata pigisai nalillit akiitsuilu, tamatumani ilanngullugu Kalaallit Nunaanni pigisanut tunngatillugu.

Tamatumunnga tunngatillugu inuiaat inatsisaanni pigisat nalillit akiitsuillu akornanni aamma pisinnaatitaaffiit pisussaatitaaffiillu akornanni tunngaviusoq atuuppoq. Naalagaaffiup nutaap namminersulernikkut pilersup pigisat nalillit tigusinnaangilai ilanngullugit tigungikkunigit akiitsut assigisaallu pigisanut nalifinnut tunngasut.

Tamatuma saniatigut inuiaat inatsisaanni aallaaviuvoq naalagaaffiup nutaap tigussagai pigisat nalillit akiitsuillu naalagaaffiup nutaap killqarfiisa iluannut immikkut tunngasut. Kalaallit Nunaannut tunngatillugu tassaanerussapput danskit naalagaafiata illuutai ikkussugaasimasullu Kalaallit Nunaanniittut allat. Tamatuma saniatigut immikkut nalilerneqarertutik ilaapput pigisat allat illuutaangitsut. Aallaavittut pigisat taamaattut akiitsutai ilanngullugit akeqanngitsumik tunniunneqartarput. Tamannali taamaaliinnarluni atuutinnigilaq pigisanut naalagaaffiup anaanaasup akiligaanik pissarsianut. Soorunami imaassinnaavoq pigisat taamaattut isumaqatigiissut malillugu akeqanngitsumik tunniunneqartut.

Aamma pisariaqalersinnaavoq isummerfigissallugu pigisat nalillit ataasiakkaat Danmarkimiittut - soorlu saqqummersitsivinni toqqarsivinnilu pigisat - Kalaallit Nunaannut namminersortumut nuunneqassanersut.

Tamatuma saniatigut aallaavittut danskit naagaffiata pigisai nalillit akiitsuilu avinneqassangillat. Tassalu Kalaallit Nunaata danskit naalagaaffiata akiitsuusa nalinnginnaasut procentiata ilaa tigussangilaa, aammalu Danmarkimi nunanilu allani pigisat nalillit danskit piginnassavaat.

Pigisat nalillit akiitsuulu Kalaallit Nunaanni oqartussaasunit pigineqartut namminersulivittoqarpat aallaavittut danskit naalagaaffiata iluani maanna inissisimanertik piginnaassavaat. Kalaallit Nunaata naalagaaffittut namminrsortutut pisussaaffigissavaa ataqqissallugit pisinnaatitaaffiit pisussaataaaffiillu Kalaallit Nunaannut Kalaallit Nunaannullu namminermt tunngatillugu namminersortut namminersulerneq sioqqullugu pissarsiarisimasaaat.

4. Allatigutaaq sukumiinerusumik isumaqatigiissutaasunik aaqqiissoqartariaqarmat taakkua isumaqatigiinniarnerni *ilaasariaqassapput*. Ilaatigut makkua pineqarput:

- *Tjenestemandit sorarnerussutisiaqarnermullu pisussaaffiit.*

Danskit tjenestemandiinut Kalaallit Nunaanni sulisunut pissutsit isummerfigisariaqarput. Tassani pineqassapput kalaallit danskillu danskit naalagaaffiannit atorfeqartitaasut, soorlu politiit.

Aamma isummerfigineqartariaqassaaq tjenestemandit Kalaallit Nunaanni naalagaaffimmi sulisimasut soraanerussutaat kia akilissanerai.

- *Siusinnrusukkut isumaqatigiissutaasimasut killiffiat.*

Danskit kalaallillu naalakkrsuisui ukiut ingeralaneranni arlalinnik isumaqatigiissuteqartarsimapput ilaatigut maloqiusamik akileraartarneq inuillu atugarisaaasa ilai pillugit. Namminersulernermi isummerfigisariaqassaaq isumaqatigiissutit taamaattut siunissami qanoq annertutigisumik naalagaaffiit taakkua marluk akornanni isumaqatigiissutit atuutissanersut.

5. Eqqarsaatigineqarsinnaavoq sammisassat allat arlallit isumaqatigiinniutigineqarsinnaanerat, Kalaallit Nunaata tamanna piumasarippagu. Tamakkununnga tunngatillugu illuatungeriit ammasumik inissisimapput, inuiaallu inatsisaanni siunissami aalajangersimasumik suleqatigiinnissaq piumasarineqanngilaaq. Tamatumani ilaatigut pineqarput:

- *Aningaasatigut ikiorsiissutit.*

Inuiaat inatsisai malillugit piumasarineqanngilaaq aningaasatigut ikiorsiissutit - aamma ataatsimut tapiissutit tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit ataannassasut (imaluunniit periuseq aalajangersimasooq malillugu ikiliartortinneqassasut) namminersulivinneq anguneqareerpat. Tamanna atuuportaaq tapiissutit nunap pineqartup aningaasaqarneranut annertuumik tunngaviugaluarpataluunniit. Ataatsimut tapiissutit ataannarnissaat peeriartornissaalluunniit pillugit aaqqiinermik immikkut ittumik isumaqatigiissuteqartoqanngippat namminiivinnermik isumaqatigiissutit atuutilererata kingornatigut Kalaallit Nunaata inuiaat inatsisaasigut piumasarinnaanngilaa taamaattunik tapiiffigineqartarnissani.

- *Danmarkimik peqateqarneq*

Kalaallit Nunaata Danmarkillu ammasumik peqatigiilersinnaanerat annerusumik oqaaseqarfigisariaqassaaq.

Nunasiaasimasut naalagaaffiilluunniit ataani sumiiffiit allat inuiaat inatsisaasigut

piumasarisinnaangilaat - namminersulivinniarlutik aalajangereerunik - naalagaaffimmut namminersuliviffigisaminnut tunngatillugu immikkut inissisimanissartik.

Oqariaatsimut "ammasumik peqataaneq"-mut tunngatillugu oqaatigineqassaartaaq tamanna inuiaat inatsisaanni aalajangersimasumik isumaqarunanngimmat. Ilisimsat malillugit maannakkut Manerassuarmi qeqertat ilai kisimik ammasumik peqataaffeqarput. Tamatumani ilaatigut pineqarput Marshall-øernit Cook-øernillu USA New Zealandilu peqatigalugit aaqissuussimanagerat (1). Aaqissuussinerit tamakkua ilaatigut ilisarnaatigaat USA-p New Zelandillu illersornissamut isumannaatsuunissamullu politikki tigumiarmassuk sumiiffillu annikitsumik aningaasanik tapiiffigisarlugit. Marshall-øernit piiffissaq sivsunerusoq ingerlareerpat USA-mut isumaqatigiissut atorunnaarsissinnaavaat tamanna kissaatiginassappat.

Tamatumunnga tunngatillugu oqaatigineqassaaraq *tamakkiisumik namminersulivinneq, ammasumik peqatigiinneq* imaluunniit naalagaaffimmut anaanagisamut *tamakkiisumik ilanngutivinneq* FN-ip aalajangiigaanut 567-imut 18. januar 1952-imeersumut bilagimi sumiiffiit imminnut aalajangiiffigisinnaanerit eqqartorneqaqqaarmat (kingornatigullu aalajangikkani arlalinni) tassanilu pineqarlutik aaqissuussinerit, taakkua malillugit nunat anaanaasut pisussaaffitik naammassisinnaallugit sumiiffiit aalajangikkami pineqartut imminnut aalajangiiffigisinnaangortillugit. Aalajangikkamili sumiiffiit piumasarisinnaangilaat ammasumik peqataalernissaq tamanna nunap anaanaasup inatsisaanut tunngaviusunut politikianulluunniit akerliuppat. Tassalu inuiaat inatsisaanni Kalaallit Nunaat pininnaatitaangilaq ammasumik Danmarkimik peqateqalernissamut.

- *Kunngeqarneq.*

Taamaaqataani takuneqarsinnaangilaq kunngeqarnermut ataannarnissamik aaqissuussineq piumasarineqarsinnaanersoq. Inatsimmi tunngaviusumi § 5 malillugu Kunngi Folketingip akuerinngisaanik nunamut takornrtamut kunngiusinnaangilaq. Taamaattumik peqatigiilluni kunngeqarnermik aaqissuussisoqassappat Inatsimmi tunngaviusumi § 5 malillugu Folketingi akuersisariaqassaaq.

- *Pisortat suliassaar*

Namminersulivinneup kingornatigut danskit oqartussaasuisa Kalaallit Nunaanni suliassanik aaqiinnisanut ikiorsiinissaannik apeqqut aamma ammasumik isumaqatigiissutiginagassaassaaq, illuatungeriit arlaannaalluunniit inuiaat inatsisaasigut pisussaaffeqarani inuiaalluunniit inuiaat inatsisaasigut pininnaatitaaffeqarani.

- *Aningaasanut tunngasut*

Namminersulivinnerup kingunerissavaa Kalaallit Nunaat aningaasatigut aningaasallu nalilerneqartarneratigut politikimi namminiilivissaaq. Kalaallit Nunaat inuiaat inatsisaat malillugit pisussaataitananilu aamma piumasarisinnaangilaa Danmarki aningaasaqarnikkut suleqatigissallugu.

Nunanut allanut ministereqarfik.

Dato: 22. november 2005
Kontor: Statsretskontoret
Sagsnr.: 2005-750-0007
Dok.: RFS40020

NOTITS

om

mulighederne for inddragelse af grønlandsk ekspertise i forbindelse med behandling af grønlandske retssager i domstolssystemet i Danmark

1. Indledning

Arbejdsgruppen vedrørende stats- og folkeretlige spørgsmål besluttede på sit møde den 7. september 2005 at undersøge mulighederne for inddragelse af grønlandsk ekspertise i forbindelse med behandlingen af retssager i domstolssystemet i Danmark, herunder evt. tilknytning af grønlandske sagkyndige dommere til retterne.

Justitsministeriet er i den anledning anmodet om at udarbejde en redegørelse herom.

Nedenfor i pkt. 2 beskrives den nuværende ordning med hensyn til appel af grønlandske retssager til Østre Landsret og Højesteret. Under pkt. 3 redegøres for Retsvæsenkommissionens forslag til en fremtidig ordning for den grønlandske retspleje. Retsplejerådets overvejelser om sagkyndige dommere beskrives i pkt. 4, og Justitsministeriets bemærkninger fremgår af pkt. 5.

2. Den nuværende ordning med hensyn til appel af grønlandske retssager til Østre Landsret og Højesteret

Den følgende gennemgang af den nuværende ordning med hensyn til appel af grønlandske retssager til Østre Landsret og Højesteret bygger på oplysninger fra Retsvæsenkommissionens betænkning nr. 1442/2004, hvori spørgsmålet om appel fra Grønlands Landsret til Østre Landsret og til Højesteret i henholdsvis civile sager og straffesager er behandlet.

2.1. Civile sager

For civile sager gælder efter den grønlandske retsplejelov kapitel 6, § 12, at en dom, der er afsagt af Grønlands Landsret som 1. instans, kan ankes til Østre Landsret.

Den grønlandske retsplejelov indeholder ikke herudover bestemmelser om appel i civile sager til Østre Landsret. Der er således ikke fastsat regler for påklage af andre afgørelser end domme (kære), ligesom der ikke er taget nærmere stilling til fremgangsmåden for sagernes behandling ved Østre Landsret.

Det fremgår imidlertid af Retsvæsenkommissionens betænkning, bind 2, side 605, at Østre Landsret i relation til spørgsmålet om kære i praksis synes at lægge den ordning til grund, at kære fra Grønlands Landsret til Østre Landsret kan ske i samme omfang som fra kredsretterne til Grønlands Landsret. Det fremgår herom af den grønlandske retsplejelov, kapitel 6, § 1, stk. 3, at beslutninger, der træffes af kredsretterne under sagens behandling, ikke kan indbringes for højere ret. Dette antages dog ikke at omfatte beslutninger, der afslutter sagens behandling, og sådanne beslutninger kan således indbringes for en højere ret.

Adgangen til kære efter den grønlandske retsplejeordning er således betydeligt begrænset i forhold til adgangen til kære efter den danske retsplejelov, hvor udgangspunktet er, at kendelser og beslutninger, der er afsagt af en byret, kan kæres til vedkommende landsret, jf. den danske retsplejelov § 389.

For så vidt angår fremgangsmåden ved sagernes behandling anvender Østre Landsret ifølge Retsvæsenkommissionens oplysninger den danske retsplejlovs regler. Domsforhandlingen afholdes så vidt muligt i Nuuk, hvor Østre Landsret ca. én gang årligt sætter retten. Enkelte sager afgøres dog på skriftligt grundlag, hvis begge parter er repræsenteret ved advokat, og sagens karakter ikke taler imod det.

Det fremgår af Retsvæsenkommissionens betænkning, bind 2, side 283, at der i 2001 indkom 13 civile ankesager og 9 civile kæremål til Østre Landsret.

Domme, der er afsagt af Grønlands Landsret eller Østre Landsret som 2. instans, kan ikke frit ankes til Højesteret, men Procesbevillingsnævnet kan i henhold til den grønlandske retsplejelov kapitel 6, §§ 13 og 12, stk. 3, meddele tilladelse hertil, hvis sagen er af principiel karakter. Dette kriterium svarer til den danske ordning for indbringelse af civile ankedomme for Højesteret som 3. instans.

Med hensyn til fremgangsmåden ved Højesterets behandling af de omhandlede sager fremgår det af kapitel 6, § 12, stk. 3, 2. pkt., og § 13, jf. § 12, stk. 3, 2. pkt., i den grønlandske retsplejelov, at

sagen indbringes for Højesteret til behandling i overensstemmelse med bestemmelserne i den danske retsplejelov.

Ligesom det er tilfældet med hensyn til appel til Østre Landsret, indeholder den grønlandske retsplejelov ingen bestemmelser om appel til Højesteret af andre afgørelser end domme (kære).

Det fremgår dog af Retsvæsenkommissionens betænkning, bind 2, side 606, at Højesteret ikke har været afvisende over for muligheden af kære, jf. U 1991.428/1 H og U 1996.209/1 H. Retsvæsenkommissionen lægger således på baggrund af de to nævnte domme til grund, at Højesteret formentlig vil tillade kære, hvis kære kan anses for hjemlet ved den grønlandske retsplejelovs regler for påklage af kredsretternes beslutninger til Grønlands Landsret, og hvis den grønlandske retsplejelovs betingelser for anke til Højesteret er opfyldt – dvs. at Procesbevillingsnævnet har meddelt kæretilladelse.

I praksis svarer Højesterets behandling af grønlandske civile sager til behandlingen af tilsvarende danske sager. Det betyder bl.a., at sagerne domsforhandles ved Højesterets faste sæde i København.

2.2. Straffesager

For straffesager gælder efter den grønlandske retsplejelovs kapitel 6, § 21 a, stk. 1, at en dom i en straffesag, der er afsagt af Grønlands Landsret som 1. instans, kan ankes til Østre Landsret.

Heller ikke med hensyn til straffesager indeholder den grønlandske retsplejelov herudover bestemmelser om appel til Østre Landsret. Det fremgår dog af Retsvæsenkommissionens betænkning, bind 2, side 610, at Østre Landsret synes at lægge samme ordning til grund for kære, som efter den grønlandske retsplejelov er gældende for kære fra kredsretterne til Grønlands Landsret.

Det fremgår endvidere af Retsvæsenkommissionens betænkning, bind 2, side 611, at anke til Østre Landsret af en straffesag, der er pådømt af Grønlands Landsret som 1. instans, forekommer meget sjældent i praksis. Dette skyldes, at straffesager som alt overvejende hovedregel henhører under kredsretterne i 1. instans.

Ved Østre Landsret indkom i 2001 for så vidt angår straffesager 1 anke og 1 kæremål.

Domme i straffesager, der er afsagt af Grønlands Landsret eller Østre Landsret i 2. instans, kan ikke frit ankes til Højesteret, men Procesbevillingsnævnet kan i henhold til den grønlandske retsplejelov kapitel 6, § 21 a, stk. 2, 2. pkt., og § 22, jf. § 21 a, stk. 2, 2. pkt., meddele tilladelse hertil, hvis sagen er af principiel karakter, eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Det svarer til

kriteriet for, hvornår Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til indbringelse af en dansk straffedom for Højesteret som 3. instans, jf. herved den danske retsplejelovs § 966.

For så vidt angår kære i forbindelse med straffesager lægger Højesteret ifølge Retsvæsenkommissionens betænkning bind 2, side 611, formentlig den ordning til grund, at kære kan finde sted, hvis kære kan anses for hjemlet ved den grønlandske retsplejelovs regler for kære fra kredsretterne til Grønlands Landsret, og hvis den grønlandske retsplejelovs betingelser for anke til Højesteret er opfyldt – dvs. at Procesbevillingsnævnet har meddelt tilladelse til kæren.

Praksis for Højesterets behandling af grønlandske straffesager svarer til praksis for behandling af tilsvarende danske sager bl.a. således, at sagerne domsforhandles ved Højesterets faste sæde i København.

3. Retsvæsenkommissionens forslag

Efter Retsvæsenkommissionens forslag til en ny retsplejeordning for Grønland bliver den fremtidige instansordning således, at kredsretterne og Retten i Grønland er 1. instans, og Grønlands Landsret varetager funktionen som 2. instans. Højesteret vil fortsat fungere som 3. instans, idet anke til Højesteret som hidtil kræver en særlig tilladelse. Derimod vil en gennemførelse af Retsvæsenkommissionens forslag betyde, at der ikke længere vil kunne ske appel af afgørelser i grønlandske retssager til Østre Landsret.

Retsvæsenkommissionen foreslår endvidere, at anketilladelse til Højesteret fortsat som efter den nuværende ordning skal meddeles af Procesbevillingsnævnet i Danmark. Kommissionen anfører i den forbindelse følgende om muligheden for at oprette et særligt procesbevillingsnævn i Grønland jf. bind 2, side 612:

”[b]egrundelsen for dette er, at procesbevillinger efter kommissionens opfattelse fortsat bør meddeles af et uafhængigt organ, hvis medlemmer repræsenterer en særlig ekspertise inden for området. Dette hensyn er varetaget ved Procesbevillingsnævnet derved, at nævnets 5 medlemmer består af en højesteretsdommer som formand, en landsdommer, en byretsdommer, en advokat med møderet for Højesteret og en universitetslærer i retsvidenskab eller en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse. Da der ikke ses mulighed for at oprette et tilsvarende eller lignende organ i Grønland uden at inddrage bl.a. landsdommeren, der allerede har deltaget i sagens forudgående behandling, findes det herefter mest hensigtsmæssigt fortsat at lade Procesbevillingsnævnet varetage opgaven.”

Retsvæsenkommissionen udtalte i øvrigt følgende om reglerne for behandlingen af grønlandske sager ved Højesteret, bind 2, side 627:

”Som omtalt under beskrivelsen af den gældende ordning behandles grønlandske sager ved Højesteret i overensstemmelse med den danske retsplejelovs regler, når først sagen er indbragt. Kommissionen har som et naturligt led i reformovervejelserne foretaget en vurdering af, hvorvidt dette fortsat bør være tilfældet, eller om der bør indfø-

res en særlig ordning for Højesterets virksomhed i relation til Grønland. Formålet skulle i givet fald være at tilgode de forskelle, der gør sig gældende mellem den grønlandske og danske retsplejeordning og mellem Grønland og Danmark i øvrigt. Henset til Højesterets særlige stilling inden for såvel den grønlandske som den danske retsplejeordning er det dog efter en samlet vurdering kommissionens opfattelse, at der ikke er tilstrækkeligt behov eller grundlag for at gøre afvigelse fra de regler, som kendetegner procesordningen ved rigets øverste domstol.

Kommissionen foreslår således, at sagsbehandlingen ved Højesteret som hidtil skal foregå i overensstemmelse med reglerne i den danske retsplejelov, når sagen først er indbragt i medfør af den grønlandske retsplejelovs bestemmelser. Det forudsættes samtidig, at Højesteret i fornødent omfang tager hensyn til sin stilling som en del af den særegne grønlandske retsplejeordning og således bl.a. lægger både grønlandsk og dansk til grund som retsprog. For at tydeliggøre dette foreslås en præcisering af lovteksten, så det udtrykkeligt fremgår, at reglerne i den danske retsplejelov finder anvendelse med de ændringer, der følger af forholdets natur.”

4. Retsplejerådets overvejelser om sagkyndige dommere

Retsplejerådet har i betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje behandlet spørgsmålet om sagkyndige dommers medvirken. I den forbindelse udtaler Retsplejerådet, at der i en række sager er store fordele forbundet med, at rettens juridiske ekspertise suppleres med fagkyndig ekspertise i form af sagkyndige meddommere, jf. kapitel 7, afsnit 3, side 250 ff. Retsplejerådet foreslår i forlængelse heraf at styrke den sagkyndige medvirken ved byretterne og landsretterne i 1. instans, dels således at sagkyndige dommere kommer til at medvirke i videre omfang i handelssager, end det sker i dag, dels således at sagkyndige dommere vil kunne medvirke i sager, der ikke er handelssager.

Retsplejerådet har derimod ikke fundet anledning til at overveje spørgsmålet om behovet for sagkyndige dommere ved behandlingen af sager i 2. instans eller ved Højesteret.

5. Justitsministeriets bemærkninger

Som omtalt i pkt. 3 ovenfor vil en gennemførelse af Retsvæsenkommissionens forslag betyde, at den fremtidige grønlandske retsplejeordning vil bestå af kredsretterne og Retten i Grønland som 1. instans og Grønlands Landsret som 2. instans. Afgørelser i grønlandske retssager vil endvidere efter Retsvæsenkommissionens forslag alene kunne appelleres til Højesteret som 3. instans og således ikke længere til Østre Landsret.

Det kan endvidere fremhæves, at Retsvæsenkommissionens forslag vil indebære, at grønlandske sager i almindelighed vil blive afsluttet ved retterne i Grønland inden for den grønlandske retsplejeordning. Det vil således kun være i undtagelsestilfælde, hvor sagen f.eks. har en særlig principiel karakter, at appel til Højesteret - efter indhentelse af en tredjeinstansbevilling fra Procesbevillingsnævnet - vil komme på tale.

Om inddragelse af grønlandsk sagkyndige dommere ved Højesterets behandling af grønlandske sager bemærkes herefter følgende:

Der kan først peges på, at det følger af en lang og fast lovgivningspraksis, at Højesteret ikke anvender sagkyndige dommere.

Der kan endvidere henvises til, at Retsplejerådet i betænkning nr. 1401/2001 ikke har fundet anledning til at overveje spørgsmålet om behovet for sagkyndige dommere ved behandlingen af sager i 2. instans eller ved Højesteret.

Særligt med hensyn til procesmåden ved Højesteret kan der peges på, at Retsvæsenkommissionen i betænkning nr. 1442/2004 undersøgte behovet for at indføre en særlig ordning for Højesterets virksomhed i relation til Grønland og fandt, at ”der ikke [var] tilstrækkeligt behov eller grundlag for at gøre afvigelse fra de regler, som kendetegner procesordningen ved rigets øverste domstol” jf. ovenfor under pkt. 4. Kommissionen forudsatte samtidig, at Højesteret ved behandlingen af grønlandske retssager tager hensyn til sin stilling som en del af den særegne grønlandske retsplejeordning og således bl.a. lægger både grønlandsk og dansk til grund som retssprog.

Endelig kan der henvises til, at den danske retsplejeordning i civile sager som et grundlæggende princip bygger på forhandlingsmaksimen, jf. herved den danske retsplejelovs § 338. Forhandlingsmaksimen indebærer, at parterne bestemmer, hvad der skal inddrages i domsforhandlingen, og dermed bestemmer parterne rammerne for rettens afgørelse. Det er parterne, der skal anføre de faktiske anbringender i sagen, og det er også parterne, der som udgangspunkt skal oplyse sagen i øvrigt. Det kan ske bl.a. ved hjælp af syn og skøn, sagkyndige erklæringer og sagkyndige vidner.

Det påhviler derfor som udgangspunkt parterne, at oplyse retten om oplysninger af betydning for sagen, herunder i tilfælde, hvor der kan være behov for oplysninger om et spørgsmål med særlig tilknytning til Grønland.

På den anførte baggrund er der efter Justitsministeriets opfattelse ikke grundlag for i videre omfang end i dag at inddrage grønlandsk ekspertise ved behandlingen af grønlandske retssager i domstolssystemet i Danmark.

Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaat
Pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitaq

Ulloq: 8. september 2005

Pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitap nalunaarusiaa

1. Aallaqqaasiut

Pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitaq Kalaallit qallunaallu namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaannit pilersinneqarpoq 2004-mi ukiakkut. Suleqatigiinnut suliassiissutit bilag 1-imiittut innersuussutigalugit matumani naatumik taaneqassaaq suleqatigiinnut suliassiissut pingaarneq unaasoq:

”Kalaallit oqartussaasuisa inatsisit tunngaviusut malillugit Kalaallit Nunaanni pisuussutinik uumaatsunik tigusinissamut periarfissaat tunngavigalugit suleqatigiissitap suliassa qarfiup siunissami tigunissaa eqqarsaatersorfigalugulu siunnersuusiorfigissavaa, tamatumani ilanngullugu tiguneqassappat siunissami kalaallit qallunaallu oqartussaasuisa suleqatigiinnissaat qanoq aaqqissuunneqassanersoq.”

Aatsitassat pillugit aaqqissuussinerup naatumik allaaserinerata saniatigut suleqatigiissitap nalunaarusiaa marlunnik imaqarpoq:

Siullertut suleqatigiissitap eqqarsaatersuutai aamma suliassa qarfiup ”aatsitassat” – taaguut taanna taaguummit ”pisuussutit uumaatsut”-nit eqqornerusorineqarmat, tassami erngup nukinganit pisuussutit 1996-imi aatsitassarsiornermut inatsimmit immikkoortineqarmata - tigunissaannut siunissami ilusiliinissanik suleqatigiissitap inassuteqaatai.

Aappaattut aatsitassat pillugit kalaallit qallunaallu oqartussaasuisa siunissami suleqatigiinnissaata ilusissaanut inassuteqaat. Nalunaarusiap tassunga tunngasortaata imaraattaq aatsitassat pillugit aaqqissuussineq atuuttoq atorlugu naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat aningaasartuutigisartagaasa naatsorsornerat, tak. bilagit 2 aamma 3.

Pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitamut aamma aningaasat inuutissarsiutinillu ineriartortsineq pillugu suleqatigiissitamut suliassiissutit malillugit Kalaallit Nunaanni aatsitassanik iluaquteqarnermi isertitassat aamma Danmarkip Kalaallit Nunaatalu akornanni aningaasanut tunngasut nutaamik aaqqissorneqarsinnaanerata suleqatigiissitamit taaneqartumit kingullermit suliarineqassaaq.

II. Suleqatigiissitap inuttalersugaanera maannamullu sulinera

Suleqatigiissitap pilersinneqarnerani kalaallit qallunaallu namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaasa aalajangerpaat ilaasortat sisamat isumalioqatigiissitap ilaasortaasa akornannit toqqarneqartut saniatigut ilaasortat suliamik paasisimasallit marluk toqqarneqassasut.

Bilag 11

2/29

Suleqatigiissitap sulinerata nalaani uku ilaasortaapput:

Kuupik Kleist (siulittaasoq),
Per Berthelsen,
Kristen Touborg Jensen,
Else Theil Sørensen februar 2005-imi Christian H. Hansenimit taarserneqartoq,
Jens-Birger Christophersen (ilisimasalittut ilaasortaq) aamma
Hans Kristian Schøwandt (ilisimasalittut ilaasortaq).

Marts 2005-imi suleqatigiissitap Ilulissani ataatsimiinnerani Hans Chr. Langager Jens-Birger Christophersenimut sinniisutut peqataavoq.

Allaffeqarnikkut sullissineq ukunannga isiumagineqarpoq:
Anne Dannefjord, maj 2005-imi Joakim Søndergaard Hasenimit taarserneqartoq, aamma
Jakob Janussen.

Suleqatigiissitaq tallimariarluni ataatsimiippoq: 9. december 2004-mi (Københavnimi) 14. marts 2005 (Ilulissani), 13. april 2005 (Københavnimi), 10 juni 2005 (Københavnimi) aamma 18. august 2005 (Københavnimi/Nuummi tele atorlugu ataatsimiinneq.

III. Aatsitassat pillugit aaqqissuussineq atuuttoq naatsumik.

Isummat assigiinngitsut naapiffiat aatsitassat pillugit aaqqissuussinnermut maanna atuuttumut tunngavioq pillugu Namminersornerulernissaq pillugu isumalioqatigiissit isumaliutissiissutaat (nr.837/1978) innersuussutigineqarpoq.

Aatsitassat pillugit aaqqissuussinerup atuuttup tunngavigaa aatsitassat tungaasigut aaqqiinerit pingaarutilit kalaallit qallunaallu naalakkersuisuisa isumaqatigiissutigisassagaat.

Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit Fællesrådeqarpoq qallunaat kalaallillu naalakkersuisuisa amerlaqatigiinnik piffissamilu atuuffigisaminni ilaasortaligaannik. Ilaasortat saniatigut Rådi siulittaasoqarpoq qallunaat kalaallillu naalakkersuisuisa peqatigiillutik inassuteqarneratigut ukiuni sisamani atasussanngorlugu dronningimit toqqarneqartartumik. Rådip suliassaasa pingaarnersaraat qallunaat kalaallillu naalakkersuisui aatsitassat pillugit apeqqutini aalajangiitinnagit oqaaseqaateqartarnini.

Aatsitassat pillugit aaqqissuussinerup ilaa pingaartoq tassaavoq aatsitassanik iluaquteqarnermit aningaasanik isertitaqartoqassappat isertitanik naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat akornanni agguariaaseq. Aallaqqaammut isumaqatigiissutigineqaralarpoq aatsitassassarsiornermit isertitaajunnartut naalagaaffiup Namminersornerullutik Oqartussanut ataatsimoortumik tapiissutaanit ilanngaatigineqartassasut. Kingusinnerusukkut isumaqatigiissut allannngortinneqarpoq imaallillugu: Ukiumut isertitat 500 mio. koruunit tikillugit illuatungeriit aveqatigiittassavaat, taakkulu sinnerlugit isertitat danskit kalaallillu naalakkersuisuisa akornanni isumaqatigiinniarenikkut inatsisikkut aalajangerneqartassapput.

Aatsitassat pillugit aaqqissuussinerup pisortanit aquneqarnera aallaqqaammut naalagaaffimmiikkaluarpoq; 1998-imi Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqarpoq Aatsitassanut Pisortaqarfiimmu inissinneqarluni.

Aallaqqaataani oqaatigineqareersutut aatsitassat pillugit aqqissuussinermut erngup nukinganik nukissiorneq aallaqqaammuit ilaagaluarpog, taannali 1996-imi aqqissuussinerup ilagiunnaarppaa, taamaalliluni erngup nukiliornermut tunngasut maannakkut Namminersornerullutik Oqartussat ataanniilerlutik.

IV. Aaqqissuussinerup atuuttup allangortinnissanik kissaateqarnermut tunuliaquttat.

Kalaallit Nunaanni Naalackersuisut ukiuni kingullerpaani aqqissuussinerup atuuttup allangortinnissanik apeqqut arlaellierarlutik saqqummiuttarpaat. Tamatumunnga ilaatigut patsisaavoq kalaallit oqartussaasuisa oqartussaanerata akisussaaneratalu annertusinissaanik kissaateqarneq, ilaatigullu kalaallit Naakersuisui isumaqarput aqqissuussineq pisariuallaartoq kiisalu aatsitassanik misissueqqarnissat, misissueqqissaarnissat iluaquteqarnissallu aalajangiiffigineqassagaangata tamatigut Fællesrådet aammalu qallunaat kalaallillu naalackersuisui akuliunneqartarmata. Tamatuma peqatigisaanik kalaallit Naalackersuisuisa isumaat malillugu aqqissuussinerup malitsigereqqajaavallaarppaa naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat marloqiusamillusoq sulianik ingerlatsilersarnerat.

Kalaallit qallunaallu naalackersuisuisa akornanni oqallittarnerni kalaallit Naalackersuisuisa erseqqissartarpaat aatsitassanik iluaquteqarnermut tunngatillugu Danmarkip Kalaallillu Nunaata akornanni suleqatigiinnarnissaq pisariaqassasoq, tamatumani ilanngullugu kalaallit aatsitassanut oqartussaasuisa aamma GEUS-ip DMU-llu akornanni suliat pillugit suleqatigiinnerat.

Kalaallit Naalackersuisuisa kissaatigaat aatsitassat pillugit aqqissuussinerup allangortinneqarsinnaanera aallartinneqassasoq namminersulernissaq pillugu siunnersuutissaq utaqqinngikkaluarlugu. Aatsitassalli pillugit aqqissuussineq atuuttoq namminersorneruneq pillugu aqqissuussinerup atuuttup ilagimmagu qitiusumik pingaarutilik qallunaat naalackersuisuisa nalunaarutigaa aatsitassat pillugit aqqissuussinerup allangortinnissaa kalaallit qallunaallu oqartussaasuisa akornanni aningaasanik agguaanerup allangortinneranut nalinginnaasumut ilanngullugu pisariaqartoq.

V. Oqartussaanerup nuunneqarnissaanut atatillugu inatsisit tunngaviusut killissarititaat.

”Pisuussutitut tunngasut” tassaatinneqarput aatsitassat, takuuk Kalaallit Nunaanni aatsitassanut il.il inatsit pillugu nalunaarut nr. 368 18. juni 1998-imeersoq..

Suleqatigiissitap tunngavissatut naatsorsuutigaa suliassaqrarfiup nuunneqarsinnaanissaani namminersornermik aqqissuussinerup ataani suliassaqrarfiit allat nuunneqarnissaannut atatillugu siunnersuutigineqartussat nalinginnaasut malittariaqaraat, tassalu tunngavissatut naatsorsuutigalugu tamatuma kingunerissagaa inatsiliornikkut pisortallu aqutsinerannik oqartussaanerup nuunneqarnissaa.

Savalimmiuni namminersorneruneq pillugu inatsisip ataani suliassaqrarfiup ”nunap iluani aatsitassat” nuunneqarneranni killissanik apeqqutit Inatsisinik atortitsinermut ministereqarfiup allakkiaani 28. februar 2001-imeersumi inatsisit tunngaviusut aatsitassalu nunap ataaniittut pillugit 22. december 1992-imi Savalimmiut naalackersuisuinut isumaqatigiissutip akornanni pissutsit sammineqarput.

Ilaatigut allakkiami takuneqarsinnaavoq Savalimmiuni namminersorneruneq pillugu inatsimmut ilanngullugu B-mik taallugit nalunaarsukkat suliassaqrarfinnik imallit inatsisillu §-ata 3-a malillugu

isumaqatigiinniutigereernerisigut aalajangerneqartassasoq apeqqutit taakku Savalimmiuni namminerimi immikkut isumagisassanngortinneqartassanersut aammalu taamak pisoqassappat taakkua ilaat qanoq annertutigisut nuunneqarsinnaanersut. Nalunaarsukkani taakkunani suliassa qarfiit ilaattut taaneqarpoq ”aatsitassat nunap iluaniittut”.

Namminersornerullutik oqartussat namminneq isumagisassamik tiguserinata kingunerisarpaa namminersornerullutik oqartussat suliassa qarfik pineqartoq pillugu inatsisiliornermik pisortatullu aqutsineramik pisinnaatitaaffinnik tigusisarnerat, tak. Savalimmiuni namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 4. Tamatuma saniatigut aningaasartuutit suliassa qarfirmut atasut namminersornerullutik oqartussat tigusarpaat, tak. inatsimmi § 2.

22. december 1992-imi Savalimmiuni naalakkersuisunut isumaqatigiissummi allassimavoq isumaqatigiissut namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 3 malillugu isumaqatigiissutaasoq, namminersornerusut inatsimmi § 4 malillugu suliassa qarfirmi inatsisiliornermik pisortallu aqutsinerannik oqartussaaneq tigussagaat kiisalu inatsimmi § 2 naapertorlugu aningaasartuutit suliassa qarfirmut atasut tigussallugit, kiisalu siunissami aatsitassat iluaqutigineqarneratigut aningaasanik isertitaqartoqassappat naalagaaffiup Savalimmiunut tapiissutaasa apparnissaat isumaqatigiinniutigineqassasoq.

Inatsisinik atortitsinermut ministereqarfiup 28. februar 2001-imi allakkiaani aamma takuneqarsinnaavoq nalinginnaasumik isummatut oqaatigineqartoq inatsisit tunngaviusut malillugit ajornartoq danskit naalakkersuisuisa namminersornerullutillu oqartussat naalagaaffiup ilaaniittut akornanni isumaqatigiissuteqartoqarsinnaasoq naalagaaffiup nunap iluani aatsitassanut annertunerpaamik oqartussaaneramik tamakkiisumik utertinneqarsinnaanngitsumillu tunniussineramik imaluunniit naalagaaffiup ilaani aalajangersimasumi nunap iluani aatsitassanut piginnittuunerup nunami tassani innuttaasunut tunniunneqarneramik kingunilimmik. Tassalu inatsisinik atortitsinermut ministereqarfiup pingaartippaa 1992-imi isumaqatigiissut aatsitassat pillugit piginnaatitsineramik taamaallaat naalagaaffiup ilaani Savalimmiunut atasumut atuuttoq naalagaaffillu ilaanut allanut atuunnani.

Isumaqatigiissutip kingunerinnigilaa naalagaaffiup Savalimmiuni oqartussaanerpaaneramik imaluunniit Savalimmiuni nunap iluanut piginnittuuneramik tunniussineq. Soorlu 22. december 1992-imi isumaqatigiissut toqqammavigalugu namminersornerusut Savalimmiuni nunap ilua allanut tunniussinnaanngilaat tunisinaanaguluunniit, tamatumani aamma pineqarluni Savalimmiuni nunap iluanik naalagaaffimmut allanut tunniussisinnaannginneq.

Suleqatigiissitap aallaavittut tunngavigaa aatsitassanut tunngasut naalagaaffimmit Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqarmissaat ima paasineqassasoq kalaallit oqartussaasuisa tamatumani inatsisiliornermik pisortallu aqutsinerannik oqartussaaneq tigussagaat. Aamma inatsisinik atortitsinermut ministereqarfiup aatsitassanut tunngasut tigusinnaannut inatsisit tunngaviusut killissarititaannik inerniliinera toqqammavigalugu suleqatigiissitallu naliliinera malillugu naapertuutissaq immikkoortissallugit *piginnittuuneq atuisinnaatitaanerlu/aatsitassanik iluaquteqarsinnaatitaaneq*. Tassalu isumagineqarpoq aatsitassanik suliassa qarfiup nuunneqarnerata assigissagaa inatsisiliornerup pisortallu aqutsinerata oqartussaaffigerata naalagaaffimmit Kalaallit Nunaanni oqartussanut nuunneqarnera taamalu kalaallit oqartussaasa aatsitassaniik *iluaquteqarsinnaalernerat*. Taamaalissappat Naalakkersuisut aatsitassat tungaasigut sunniuteqarnerulerumanerat akeursaarneqassaaq naalagaaffiup nunap iluanut piginnaatitaanerpaanera piginnittuunerulu innarlernagit.

VI. Suleqatigiissitap tunngaviusumik eqqarsaatersuutai

Suleqatigiissitap isumaqarpoq kalaallit oqartussaasui aamma aatsitassat pillugit sapinngisamik annerpaamik oqartussaallutillu akisussaasariaqartut. Tamaakkaluartoq suleqatigiissitap naatsorsuutigaa, aamma Kalaallit Nunaata aatsitassanik suliassaarfik tigugaluarpaguluunniit, Kalaallit Nunaat Danmarkilu peqatigiillutik misissueqqissaarneq Kalaallit Nunaanni aatsitassanik piiaarnermit isertitat amerliartornissaannut anguniakkamut naapertuuttumik annertussusilik anguniartariaqaraat. Tamatuma ilagisaatut politik-ikkut anguniagaasariaqarpoq qallunaat kalaallillu aatsitassat pillugit suliffeqarfiisa ukiunut arlalinnut atuuttussanik isumaqatigiissuteqartarnissaat taamalu Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ujarlernerup annertussusiata taamaaginnarnissaa.

Suleqatigiissitap illua-tungeriit ilisimatusarnikkut oqartussaanerat tulleriarinerilu ataqqillugit ataatsimut isigalugu maluginiarpaat kalaallit immikkut soqutigisarigaat kalaallit qallunaallu ilisimatusarnermik Kalaallit Nunaanni ingerlatsiuarnissaat.

Suleqatigiissitap Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitap isumaqatigaa isumaqarmat pisortat oqartussaasui aatsitassanik manngertunik oliamillu aqutsisuusut inatsilerinikkut, aningaasatigut sulianullu tunngasutigut allatigut piginnaasanik naammattunik toqqammaveqarsinnaajuartariaqartut, tassami selskabit aatsitassanik oliamillu ujarlerlutillu iluaquteqartut taaneqartutigorpiaq nukissaqarluarlutillu akissaqarluartuugajuttarmata.

Suleqatigiissitap tunngaviusumik isumaqarpoq ikiorsiineq pisariaqartinneqartoq sapinngisamik pitsaasuullunilu akikitsuusariaqartoq. Kalaallit oqartussaasuisa aatsitassarsiornermut tunngasut tigoreerpatigik naapertuutissaq kalaallit qallunaallu suliffeqarfiisa akornanni suleqatigiinneq ingerlaqqissappat, minnerpaamik piffissami ikaarsaariarfiusumi.

Kalaallit qallunaallu aatsitassanut oqartussaasuisa suleqatigiinnerat timitalik tunngaveqartariaqarpoq isumaqatigiissutinik piffissami sivisuatsiaami atuuffissalinnik tamatumuunakkut ilaatigut qallunaat suliffeqarfiisa ukiuni arlalinni ingerlatamik annertussusaat pillugit aaqqissuussisinaanissaminnut periarfissaqarnissaat ilaatigullu Kalaallit Nunaanni oqartussat suliffeqarfinnik qallunaat suliffeqarfiginngisaannik suleqatissarsiorsinnaanissaminnut periarfissaqarnissaat isumagalugit oqimaaqatigiissaarlugit. Suleqatigiinnerit pillugit isumaqatigiissutit timitallit sivisussusissaasa aalajangersarneranni ilaatillugit tunngavigisariaqarput sianigisassat taasat tamarmik ilaatinissaat kiisalu isumaqatigiissutit ilaqartariaqarlutik nutaamik isumaqatigiinniaqqinnissamilluunniit immikkut piumasaqaatitalinnik.

Suleqatigiissitap aamma pingaartippaa aatsitassarsiorluni ingerlatat isumannaatsumik ingerlanneqartarnissaat kiisalu Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissueqqissaarneq iluaquteqarnerlu sapinngisamik aalajangiiffigineqartassasoq nassatarisassaamik, tamatumani ilanngullugit inuutissarsiornikkut, suliffeqarnikkut avatangiisitigullu kingunissaannik, atuiumaartussanit.

VII. Suleqatigiissitap inassutai

Oqartussaanerup akisussaanerullu sapinngisamik annerpaap kalaallit oqartussaasuinut nuunneqarnissanik anguniagaq pingaarneq aallaavigalugu aamma pininnaatitaaffit pisussaaffiillu imminnut ataqatigiinnissaannik tunngaviusoq isumagalugu suleqatigiissitap *inassutigai*

- aatsitassanut tunngasut kalaallit oqartussaasuinut nuunneqarnissaat pisariaqartoq tunngaviit suliassat allat namminersulernissamut atatillugu siunnersuutigineqartussat aallaaviisa assingi atorlugit. Suleqatigiissitap tunngavigaa suliassaqaarfiup nuunneqarnerata kingunerissagaa tamatumani inatsiliornermik pisortallu aqutsinerannik oqartussaaffigiup nuunneqarnera,
- aatsitassarsiornermut tunngasut kalaallinit tiguneqarnissaannut tunngatillugu qallunaat suliffeqarfiisa suleqatigiinnarnissaat siunertaralugu ukiuni arlalinni atuuttussanik isumaqatigiissuteqartoqartassasoq isumaqatigiinniaqqinnissamut nutaanilluunniit isumaqatigiissuteqarnissamut immikkut piumasqaatinik ilalinnik.

VIII. Siunissami Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissueqqissaarnermut iluaquteqarnermullu atatillugu Namminersornerullutik Oqartussat naalagaaffillu suliffeqarfiisa suleqatigiinnissaata ilusissaanik suleqatigiissitap inassutai

Suleqatigiissitat ataanni pisuussutit uumaatsut pillugit teknik-ikkut suleqatigiissitap kalaallinik qallunaanillu inuttallip, tassalu Aatsitassanut Pisortaqarfik pisortaralugu aammalu Energistyrelsi, Miljøministeria, GEUS DMU-lu peqatigalugit, aatsitaassanik suliassaqaarfik kalaallit tigoreerpassuk atorneqarsinaasumik qallunaat kalaallillu aatsitassanut oqartussaasuisa akornanni suleqatigiinnissap ilusissaanik ataatsimoorlutik siunnersuusiorput.

Pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitap ilusissatut siunnersuut ataasiakkaatigut annikitsunik allannguuteqartillugu ilalerpaa. Suleqatigiissitap teknik-ikkut suleqatigiissitap siunissami suleqatigiinnissamut tunngavigisai matuma kinguliini issuarneqartut ilalerpai, ilusissaq allaaserineqartoq Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaanni ilaasortanut *inassutigalugu*.

***

Teknik-imut suleqatigiissitami isumaqatigiissutigineqarpoq kalaallit qallunaallu suliffeqarfiisa suleqatigiinnerat isummanik pingaarnerusunik makkuninnga tunngaveqartariaqartoq:

- Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut tunngasut ineriartortinniarneqassapput inuutissarsiutinnigortinniarlugit pingarutillit aningaasarsiornermi Danmarkimit isumalluuteqarnermik millisitsisinnaasut.
- Aatsitassarsiornikkut ingerlatat ingerlanneqassapput avatangiisit eqqarsaatigalugit isumannaatsumik.
- Kalaallit Nunaanni aatsitassanik misissueqqissaarnermut iluaquteqarnermullu tunngasut pillugit sapinngisamik annerpaamik aalajangiisuusariqarput inuit kingunerinik, tamatumani ilanngullugit inuutissarsiornikkut, suliffeqarnikkut avatangiisitigullu kingunissaannik, atuisussat.
- Tunngavigineqarpoq suliassaqaarfiup nuunneqarnerata kingunerissagaa tamatumani inatsiliornermik pisortallu aqutsinerannik oqartussaanerup nuunneqarnissaa.
- Kalaallit Nunaata Danmarkillu peqatigiillutik anguniartariaqarpaat misissueqqissaarneq ima atsigissasoq Kalaallit Nunaanni aatsitassanik iluaquteqarnermit isertitat amerliartornissaannut tunngaviunissaanik anguniakkamut naapertuuttoq.
- Immikkoortut matuma siuliiniittut ikorfartorumallugit kalaallit aatsitassanut oqartussaasuisa aamma GEUS-ip DMU-llu akornanni ukiuni arlalinni atuuttussanik isumaqatigiissuteqartoqartariaqarpoq isumaqatigiinniaqqinnissamut imaluunniit nutaamik isumaqatigiissuteqarnissamik immikkut piumasamik ilalinnik. Isumaqatigiissutit ilusilersornerisigut ilaatigut isumannaarniarneqassapput qallunaat suliffeqarfiisa

ingerlatamik annertussusiannik ukiuni arlalinni atuuttussanik aqqissuussisinnaaner at ilaatigullu kalaallit oqartussaasa ungasinnerusoq isigalugu namminneq suleqatissarsiorsinnaanerminnik periarfissaqarnissaat isiginiarsaralugit.

- Tenikkimut suleqatigiissitami peqatigiilluni paaseqatigiissutigineqarpoq suleqatigiinnermut tunngaviusariaqartoq suleqatigeeriaaseq pitsaasoq eqaatsorlu ”Kalaallit qallunaallu naalakkersuisuisa akornanni Kalaallit Nunaanni aatsitassat aqunneqarnerat pillugu 1. juli 1998-imi isumaqatigiissutaat”-a iluani piviusunnngortitaq, taassumalu nangissutaatut nunat marluk akornanni Aatsitassarsiornermut Pisortaqarfiup aamma GEUS-ip DMU-llu akornanni isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaanni aatsitassaqarfiup ungasinnerusoq isigalugu piorsarneqarnissaanik anguniagaqarnermut ikorfartuisoq.
- Aatsitassaqarnermut Pisortaqarfiup inassutigaa Kalaallit Nunanni aatsitassanik ingerlatsinermi akileraarutitigut akitsuutitigullu iluanaarutit naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat avittuassappatigik pisortat suliaqarnerannut siunnersuisoqartassasoq suliassallu ingerlanneqartarlutik immikkoortoq 1-imi taaneqartutut maannamutut akeqanngitsumik. Kalaallit Nunaanni pisortat akileraarutinit akitsuutinillu iluanaarutaat siunissami Kalaallit Nunaannuinaanerusoq nakkartalissappata siunnersuinermi pisortat suliaqarnerat Namminersornerullutik Oqartussat akilertalissavaat.
- Kalaallit qallunaallu tungaannit isumaqatigiissutigineqarpoq Kalaallit Nunaanni aatsitassanit isertitat Danmarkillu Kalaallit Nunaatalu akornanni aningaasatigut nutaamik aqqissuussinissamut tunngasut aningaasat pillugit suleqatigiissitami suliarineqassasut, taamaattumillu taakkununga tunngasut teknikkkut suleqatigiissitap inassutaanut ilaangillat, tak. suliassiissutit.

Suliassat siunnersuinermut pisortanillu suliarinninnermut tunngasut aatsitassat pillugit aqqissuussinermut tunngasut ilisimatusarnikkullu pisortatut ilisimatusarnikkullu suliassat tunngaviusut agguarneranni matuma kinguliiniittumi bilag 3-mi periuseq malinneqarpoq. *Naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat aqqissuussinermut matumunnga tunngatillugu Kalaallit Nunaanni aningaasartuutaat.* Bilag 2 tassaavoq bilag 3-miittunik eqikkaaneq.

Ilusiliussassatut siunnersuut

1. Suliassat siunnersuinermut pisortatullu sulinermut tunngasut: Namminersornerullutik Oqartussat kalaallit aatsitassanut tunngasunik tigusineranniit atulersussamik danskit ilisimatusarnermut suliffeqarfiisa immikkoortuini GEUS-imi DMU-milu ukiuni tallimani atuuttussannngorlugit isumaqatigiissutit killiliussaasa iluanni maannamutut annertutigisumik siunnersorneqarnissaminnut periarfissaqassapput suliassat Kalaallit Nunaanni aatsitassanik oliamillu ingerlatsinerneq pisortat sulinerannut tunngavissarsiorfiusussanik. Sullissinerneq taakkununga akiliutit GEUS-ip DMU-llu sulianik taakkuninnga ingerlatsinerminnut atatillugu aningaasartuutaasa nalingisut annertussuseqassapput, tassa ukiumut GEUS-imut DMU-mullu akiliutigineqartassallutik siullermut taaneqartumut 3,0 mio. koruunit aappaanullu 2,2 mio. koruunit. Akiliutit danskit pristaliata allanngoriartornera malillugu iluarsineqartassapput. Taakku saniatigut Namminersornerullutik Oqartussat siunnersuinerneq il.il. namminneerlutik GEUS-imiit DMU-millu imaluunniit allaniit ilassummik pisisnaassapput.

2. Suliassat aatsitassanut tunngasut: Namminersornerullutik Oqartussat maannamutut aningaasanik nalilinnik aatsitassarsiornermut pilersaarutininik timitalinnik aalajangersimasunillu siunertalinnik aatsitassaqaassutsip il.il. pilersaarutiginissaanik ingerlatsissapput. Namminersornerullutik Oqartussat piffissami isumaqatigiissuteqarfimmi siullermi pilersaarutit pillugit GEUS-imik DMU-millu suleqateqarlutik 2000-2004-misut annertutigisut ingerlatissavaat, tassa piffissaq

isumaqatigiissuteqarfik tamakkerlugu pilersaarutit annertussusaasa affaat. Namminersornerullutik Oqartussat maannamutut aatsitassat pillugit pilersaarutit ingerlanneranni annerusumik GEUS aamma DMU siunnersortigissavaat. Maannamutut pilersaarutitut aningaasanik atuineq eqaatsumik ingerlaannassaaq. GEUS DMU-lu peqatigalugit pilersaarutitik ingerlatsineq ukiuni tallimani atuuttussanngorlugit suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutit killiliussaasa iluanni ingerlanneqassaaq.

Pilersaarutitik suliaqarnermi tunngaviit pingaernerit tassaassapput illua-tungeriit pilersaarutitut aningaasaliuttagaat aamma/imaluunniit allanik kiffartuussilluni sullissinerit. Illua-tungeriit akileeqaataassutaat immikkuualuttunut agguanneqartassapput pilersaarutinullu ataasiakkaanut tamanut atasumik aningaasaliissutissatut missingersuutitut naatsorsorneqartarlutik. Tamatumani naalagaaffiup suliffeqarfiini ”Ingerlatat naalagaaffiup aningaasateqarfiinit programinullu aningaasanit aningaasalersugaasuni” Aningaasanut ministereqarfiup missingersuusiornermut ilitsersuutaa naapertorlugu akigitat atorneqassapput. Namminersornerullutik Oqartussat akileeqaataassutaat pissapput Namminersornerullutik Oqartussat missingersuusiornermut malittarisassaata malillugit. Pilersaarutit suunerat ilusilerneqartassaaq Aatsitassanut Pisortaqaarfiup aatsitassanut oliamullu siunissami pilersaarusiaasa iluanni. Illuatungerit minnerpaamik ukiumut ataasiarlutik naapittassapput ukiumut tullermut/ukiunut tullernut pilersaarutit isumaqatigiinniutiginnissaat siunertaralugu.

3. Suliffeqarfiit ilisimatusarfiillu suliassaata tunngaviusut, ilanngullugit paasisutissanik katersiviit: GEUS-ip DMU-llu piffissami siullermi sulinermit pisortallu suliassaannut tunngasut pillugit isumaqatigiissutit atuuffianni ilisimatusarnermi suliniutit aatsitassanut immikkut pingaaruteqartunik tunngavissiusut suliarisassavaat. Piffissami isumaqatigiissuteqarfiusumi siullermi suliniutit aningaasartaat 2005-imisut annertutigissapput danskillu akinut iluarsiusutigisartagaata allanngoriartornera malillugu iluarsineqartassallutik. Aamma isumaqatigiissutit ingerlateqqinneqaannartillugit GEUS-ip DMU-llu paasisutissanik katersiviit immikkut aatsitassanut tunngasutillit, soorlu assersuutigalugu sajuppillatsitsisarnermut tunngasut pillugit paasisutissanik katersiviit, aatsitassat aamma pinngortitamut malussarissumut tunngasut pillugit paasisutissanik katersiviit ingerlannerat, ingerlateqqissavaat aningaasalersorlugulu.

4. Siuliini taaneqartut saniatigut suleqatigiinnermut akiliutaasartut allat pillugit aningaasat atugassaritit suliffeqarfiit akuliusimasut akornanni immikkut isumaqatigiinniutigineqartassapput. Kalaallit danskillu suliffeqarfii tamarmik immikkut suliffeqarfiup missingersuutitut malittarisassaasa il.il. atuuttut eqqortinneqarnissaannut akisussaassapput.

5. Naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat suliffeqarfiisa sulianut attuumassutillit peqatigalugit danskit kalaallillu naalakkersuisui piffissap isumaqatigiissuteqarfiup siulliup naanissaa qaammatinik aqqaneq marlunnik sioqqullugu isumaqatigiinniutigilissavaat isumaqatigiissutit nutarterneqassanersut, tamatumani ilanngullugit suneri, annertussusaata aamma suliassanut siunnersuinermit pisortatullu aqutsinermik ingerlassinermi tunngasunut akiliutit, suliassat aatsitassanut tunngasut pillugit isumaqatigiissutit kiisalu suliffeqarfiit ilisimatusarfiillu piffissami isumaqatigiissuteqarfimmi tullermi suliassaata. Isumaqatigiinniarnert naammassereersimassapput piffissap isumaqatigiissuteqarfiup naanissaa kingusinnerpaamik qaammatinik qulingiluanik sioqqullugu. Piffissap isumaqatigiissuteqarfiup tulliuuttup naanerani tamaqaataanik isumaqatigiinniarnert aallartinneqassapput.

Bilag 1

Pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitap suliassai

Kalaallit Nunaanni pisuussutit uumaatsut pillugit sulianik kalaallit oqartussaasuisa tigusinissaanni inatsisit tunngaviusut periarfissarititaat tunngavigalugit suleqatigiissitap sulianik tigusinermi siunissami ilusissat eqqarsaatersorfigalugillu siunnersuusiorfigissavai, taakkununga ilanngullugit suliassaqarfik tiguneqassappat kalaallit danskillu oqartussaasuisa suleqatigiinnerat qanoq ittumik aaqqissuunneqarsinnaanersoq. Tamatumani ilanngullugu sammineqassaaq teknik-ikkut pisortallu aqutsinerat pillugu suleqatigiissinnaaneq taamaassappallu taamatut suleqatigiinnerup aningaasalersornerata ilusissaa.

Kalaallit Nunanni aatsitassanik iluaquteqarnermit isertitat aamma Danmarkip Kalaallit Nunaatalu akornanni aningaasanut tunngasut pillugit nutaamik aaqqissuussinissap imminnut ataqatigiinnerat aningaasat pillugit suleqatigiissitamit suliarineqassaaq

Isumalioqatigiissitat siulitaasoq isumalioqatigiissitanilu ilaasortat allat suleqatigiissitami ilaasortaasussat toqqassavaat. Siulittaasoqarfiup allattoqarfiup inassuteqareerneratigut ilaasortat immikkut ilisimasallit marluk toqqassavai.

Suleqatigiissitaaq nalunaarusiamik isumalioqatigiissitanut saqqummiussissaaq kingusinnerpaamik 30. april 2005-imi.

Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaat

Pisuussutit umaatsut pillugit suleqatigiissitaq

15. august 2005

Bilag 2

Allakkiaq takussutissiaq: Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit aaqqissuussinnermut atuuttumut naalagaaffiup Namminersorerullutillu Oqartussat aningaasartuutaat.

1. Aallaqqaasiut

1979-imi Kalaallit Nunaanni namminersorerulerneq eqqunneqarmat Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit apeqqutinut atatillugu aqutsinnermut aalajangiisarnermullu aaqqissuussineq immikkut ittoq pilersinneqarpoq. Aatsitassat pillugit aaqqissuussineq namminersoreruneq pillugu inatsimmi § 8-mut oqaaseqaatini allaaserineqarpoq aatsitassallu pillugit aaqqissuussinerup sukumiinerusumik piviusunnortinnera Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit inatsimmi namminersorerulerneq pillugu inatsit peqatigalugu attuutilersumi takuneqarsinnaavoq.

2. Aatsitassat pillugit aaqqissuussineq atuuttoq

Naalagaaffiup Namminersorerullutillu Oqartussat akornanni aatsitassat pillugit aaqqissuussineq naligiinnermik tunngaveqarpoq. Aaqqissuussinerup pingaarnersai makkuupput:

- Aatsitassat tungaatigut iliuitsit pingaarutillit pillugit Namminersorerullutik Oqartussat naalagaaffiullu peqatigiillutik aalajangiisinnaanerat (illuatungeriit tamarmik naaggaarsinnaanerat).
- Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermit ukiumut isertitat 500 mio. koruunit tikillugit naalagaaffiup Namminersorerullutillu Oqartussat avittassavaat. Taakku qaangerlugit isertitat agguarnerat danskit kalaallillu naalakkersuisuisa isumaqatigiinniareerneratigut inatsisikkut aalajangerneqassaaq.
- Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit Fællesrådet danskinik kalaallinillu amerlaqatigiinnik ilaasortalik
- Namminersorerullutik Oqartussat ataanni Aatsitassanut Pisortaqarfik qitiusumik pisortat aqutsinerannik, ataqatigiiaarinnermik aqutsinermillu suliassanik, taakkununga ilanngullugu Fællesrådetimut allattuunermik, isumaginnittuusaaq.

Aatsitassat pillugit aaqqissuussinerup ataanni oqartussaanerup aaqqissugaaneranut tunngaviuvoq ”Kalaallit Nunaanni aatsitassanik aqutsineq pillugu Namminersorerullutik Oqartussat danskillu naalakkersuisuisa akornanni isumaqatigiissut 1. juli 1998-imeersoq” 8. januar 1998-imi isumaqatigiissutaasoq. Allannguutit aatsitassat pillugit inatsimmut ilanngunneqarput inatsit nr. 317 3. juli 1998-imeersoq atorlugu.

1998-imi isumaqatigiissutikkut aqutsineq naalagaaffiup suliffeqarfianit Råstofforvaltningimiit (RfG-miit) Namminersorerullutik Oqartussat ataanni Aatsitassanut Pisortaqarfimmu (RD-imut) nuunneqarpoq. Nuussinnermi ataatsimut tapiissutit qaffanneqarput. Isumaqatigiissut malillugu

kalaallit aqutsiviart aqutsinerminut atatillugu naalagaaffiup suliffeqarfiinit arlalitsigut sullinneqartussaataivoq. Tamanna immikkoortoq 3-mi allaaserineqarpoq.

3. Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit aqqissuussinermut atuuttumut naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat aningaasartuutaat

Aatsitassat pillugit aqqissuussinermut atuuttumut naalagaaffiup aningaasartuutai isumaqatigiissut naapertorlugu naatsorsorneqarsinnaapput tassaasut Namminersornerullutik Oqartussanut ataatsimut tapiissutit qaffariutaat kiisalu isumaqatigiissut naapertorlugu Energistyrelsimut, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser-mut, Danmarks Miljøundersøgelser-mut kiisalu Mjøstyrelsimut pisussaaffiit naammassinissaannut aningasartuutit, tak. tabel 1.

Tabel 1. Naalagaaffiup 2004-mi aningaasartuutai

	Siunnersuineq aamma pisortatut aqutsineq	Aatsitassanik aqqiss. atasumik ilisimatusar- nermut	Suliff. aamma ilisima- tusarluni suliat toqqam. (ilisimasanik katers.)	katillugit
	mio. kr.			
Tapiissutit ataatsimooortut	-	-	-	10,7
ENS	1,3	-	-	1,3
GEUS	3,0	4,6	25,5	33,1
DMU	2,2	0,4	3,5	6,2
MST	-	-	-	0,0
Aningaasartuutit katillugit	6,5	5,0	29,0	51,3

Oqaas.: Aqutsinermit pisortaqaarfiup nuunneranut atasumik tapiissutit ataatsimooortut (1999-imi akit malillugit) 9,2 mio. kr.-nik qaffanneqarput. Namminersornerullutik Oqartussanut tapiissutaasartunut allannguutaasartunut allanut assinganik angissusileraanni 2004-mi 10,7 mio. kr. naligissavaat.

1998-imiit 2004-mut naalagaaffik ukiumut 5 mio. koruuninik danskit kalaallillu selskabiannut Nunaoil A/S-imut aktianut nutaanik pisissutissanik aningaasaliisarpoq (naalagaaffiup selskabiutaa DONG A/S aqutugalugu). Kalaallit Nunaanni aatsitassanut tunngatillugu naalagaaffiup aningaasaliissutai 2004-mi katillugit 56,3 mio. koruuniupput.

Namminersornerullutik Oqartussat aatsitassat pillugit aqqissuussinermut maannakkut atuuttumut atatillugu aningaasaliissutaat naatsorsorneqarsinnaapput isumaqatigiissut naapertorlugu tassaasut Aatsitassanut Pisortaqaarfiup pisortatut aqutsinermit atatillugu suliasanun aningaasartuutai. Tamatumani saniatigut Namminersornerullutik Oqartussat Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornerup piorsarneranut tunngasunut aningaasartuutit akilertarpaat. Pilersaarutit tamakku naamassineqarsinnaanerannut apeqqutaavoq GEUS-imi DMU-milu ilisimasanik annertusaajuarneq, tak. tabel 2.

Tabel 2. Namminersornerullutik Oqartussat 2004-mi aningaasaliissutaat

	Aatsitass. aqqiss.	Pingaartumik aats. pill. tunngavissiuiniarluni suliat	Katillugit
	mio. kr.		
Pisortatut aqutsineq	12,4	-	12,4
Aatsitassarsiornermi suliat	-	19,1	19,1
Kiffartuuss. isumatigiissutit	-	2,7	2,7
Suliatigut isertitat	-	-	0,0
Aningaasartuutit katill.	12,4	21,8	34,2

Bilag 11

12/29

Namminersornerullutik Oqartussat ukiuni 1998-2004-mi ukiumut danskit kalaallilu peqatigiillutik selskabiannut Nunaoil A/S-imut aktianik nutaanik pisissutissanut aningaasaliissutaat 5 mio. koruuniupput. Namminersornerullutik Oqartussat Kalaallit Nunaanni aatsitassanut tunngatillugu katillugit aningaasartuutaat 2004-mi ataatsimut tapiissutit ilanngaatigingineranni 39,2 mio. koruuniupput.

Namminersornerullutik Oqartussat aningaasartuutaasa ilaat ukiumoortumik naalagaaffiup ataatsimoortumik tapiissutaasigut aningaasalerneqartarput, tak. tabel 1.

Råstofdirektoratet
Energistyrelsen
Danmarks og Grønlands Geologiske undersøgelser
Danmarks Miljøundersøgelser

18. maj 2005

Bilag 3

Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit aaqqissuussinermut atuuttumut naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat aningaasartuutaat

1. Aallaqqaasiut

1979-imi Kalaallit Nunaanni namminersorneruneq eqqunneqarmat Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit apeqqutininut tunngatillugu aqutsinermut aalajangiisarnermullu aaqqissuussineq immikkut ittoq pilersinneqarpoq. Namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 8-mi allassimavoq:

”Nunaqavissut pisuussutininut uumaatsunut pisinnaatitaaffii naalagaaffiullu ataasiusup soqutigisai qulakkeerumallugit inatsisikkut aalajangersaasoqassaaq misissueqqaarnerit, misissueqqissaarnerit pisuussutinillu taaneqartunik iluaquteqarnerit pisassasut danskit kalaallillu naalakkersuisuisa isumaqatigiissutaat naapertorlugit.”

Aatsitassat pillugit aaqqissuussineq namminersorneruneq pillugu inatsimmi § 8-mut oqaaseqaatini allaaserineqarpoq aatsitassallu pillugit aaqqissuussinerup sukumiinerusumik pivisunngortinnera Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit inatsimmi namminersorneruneq pillugu inatsit peqatigalugu atortuulersumi takuneqarsinnaavoq. Aatsitassat pillugit inatsit ukiuni qaangiuttuni arlaleriarluni allanngortinneqartarpoq, kingusinnerpaamik 1998-imi.

2. Aatsitassat pillugit aaqqissuussineq maannakkut atuuttoq

Naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat akornanni aatsitassat pillugit aaqqissuussineq naligiinnermik tunngaveqarpoq. Aaqqissuussineri pingaarnerit – nunaqavissut pisinnaatitaaffiisa matuma siuliini eqqartorneqartut saniatigut – makkuupput:

- a. Aatsitassat tungaasigut iliuitsit pingaarnerit pillugit Namminersornerullutik Oqartussat naalagaaffillu peqatigiillutik aalajangiisinnaatitaapput (tamarmik immikkut naaggaarsinnaatitaapput).
- b. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermit ukiumut isertitat 500 mio. koruunit angullugit naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat aveqatigiittassavaat. Taakku sinnerlugit isertitat avinneqartarnerat danskit naalakkersuisuisa Namminersornerullutillu Oqartussat isumaqatigiinniareerneratigut inatsisikkut aalajangersarneqartassapput.
- c. Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit Fællesrådets danskinik kalaallinillu amerlaqatigiinnik ilaasortalik.

- d. Namminersornerullutik Oqartussat ataanni Aatsitassanut Pisorta qarfik qitiusumik pisortat aqutsinerannik, ataqatigiiaarnermik aqutsinermillu suliaassanik, taakkununga ilanngullugu Fællesrådimut allattuunermik, isumaginittuusaaq.

Aatsitassat pillugit aqqissuussinerup ataani maannakkut oqartussaanerup aqqitaaneranut tunngaviuvoq ”Kalaallit Nunaanni aatsitassanik aqutsineq pillugu Namminersornerullutik Oqartussat danskillu naalakkersuisuisa akornanni isumaqatigiissut 1. juli 1998-imeersoq”, 8. januar 1998-imi isumaqatigiissutaasoq. Allannguutit ilanngutinneqarput aatsitassat pillugit inatsit nr. 317 3. juni 1998-imeersoq atorlugu. Inatsissatut siunnersuummut oqaaseqaatit pillugit innersuutigineqassaaq isumaqatigiissut 1998-imeersoq.

1998-imi isumaqatigiissutikkut aqutsineq naalagaaffiup suliffeqarfianiit Råstofforvaltningemiit (RfG-imit) Namminersornerullutik Oqartussat ataanni Aatsitassanut Pisorta qarfirmut (RD-imit) nuunneqarpoq. Nuussineq peqatigalugu ataatsimut tapiissutit qaffanneqarput. Isumaqatigiissut malillugu kalaallit aqutsisui aqutsinermut tunngatillugu naalagaaffiup suliffeqarfiinit arlalitsigut sullinneqartussaatitaapput. Tamanna isumaqatigiissummi immikkoortoq 3-mi allaaserineqarpoq, tak. bilag 3.1.

Aatsitassat pillugit aqqissuussinermut atuuttumut atatillugu naalagaaffiup aningaasartuutai isumaqatigiissut malillugu tassaapput Namminersornerullutik Oqartussanut ataatsimut tapiissutit qaffassutaat kiisalu isumaqatigiissut naapertorlugu pisussaaffiit eqqortikkumallugit Energistyrelsen-imit, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser-mut, Danmarks Miljøundersøgelser-mut kiisalu Mijøstyrelsen-imit aningaasartuutit.

Namminersornerullutik Oqartussat aatsitassat pillugit aqqissuussinermut atuuttumut aningaasartuutaat tassaapput aatsitassat pillugit isumaqatigiissut naapertorlugu Aatsitassanut Pisorta qarfiup pisortatut aqutsilluni suliaanut aningaasartuutit. Tamatuma saniatigut Namminersornerullutik Oqartussat Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorneq piorsaaviginiarlugu pilersaarutinut aningaasartuutit akilertarpaat. Pilersaarutit tamakku naammassineqarsinnaanerannut apeqqutaavoq GEUS-ip DMU-llu ilisimasanik katersiuarnerat.

Matuma kinguliini allaaserineqassapput sullissinerit naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat 1998-imiit isumagisaat kiisalu tamatumunnga aningaasartuutit.

3. Ataatsimoortumik tapiissutit

Aqutsinerup nuunneqarnerani ataatsimut tapiissutit 9,2 mio. koruuninik (1999-imi akit qaffasissusiat naapertorlugu) qaffanneqarput. Namminersornerullutik Oqartussanut ataatsimoortumik tapiissutit iluarsiissusiivigineqartarnerat atorlugu taakkua 2004-mi naligaat 10,7 mio. koruunit missaat.

4. Isumaqatigiissut naapertorlugu naalagaaffiup ikiorsiissutai

4.1 Energistyrelsen (ENS)

Energistyrelsip 1998-imi isumaqatigiissut naapertorlugu ikiorsiissutai avinneqarput Aatsitassanut Pisorta qarfirmut siunnersuinerup aamma naalagaaffiup suliffeqarfiatut suliaanut.

Aatsitassanut Pisorta qarfiup akeqanngitsumik ENS-imiit pisinnaavai siunnersuineq/ikiorsiineq maannamut Aatsitassanut Pisorta qarfiup teknik-imit immikkoortuani pisinnaatitaassummik pigisaqartup ingerlataanut tunngasut pisortanit suliarinninnermut il.il. maannamut aningaasat

atortakkat nalingat. Aatsitassanut Pisortaqarfimmi teknik-imut immikkoortortami ukiumut ilivitsumut naatsorsorlugit sulisut pingasuupput.

ENS-p Aatsitassanut Pisortaqarfimmut siunnersuineranut tunngaviuvoq suliassanut ilisimasaqarluarnera Danmarkimi oliamik gas-imillu misissueqqissaarnermut nioqqusiornermullu atatillugu suliffeqarfiup inatsisit teknik-imullu tunngasut pillugit misilittagaqarluarnera. Tamakku tungaasigut ENS apeqqutinut inatsisinut aqutsinerullu tunngasunik, taakkununga ilanngullugit akuersissutissat sananeqartarnerannik, taakkua ataavartumik pisortat aqutsinerannik aammalu apeqqutinut peqassutsimut suliallu isumannaatsumik ingerlanneqarnissaannik, ilisimasaqarpoq. ENS arlalinnik sulisoqarpoq oliamik aatsitassanillu manngertunik misissueqqissaarnermut aatsitassarsiornermullu atatillugit Kallaallit Nunaanni ajornartorsiuutinik assingusunik suliaqarnermik ukiut 25 sinnerlugit misilittagalinnik. Aqutsinerup Aatsitassanut Pisortaqarfimmut nuunneqarnerani Aatsitassanut Pisortaqarfiup teknikkikkut immikkoortua ENS-imut nuunneqarpoq.

ENS-ip piffissami qaangiuttumi Aatsitassanut Pisortaqarfimmut ikiorsiissutigisarpai teknik-ikkut aqutsinikkullu siunnersuineranut tunngasut. Ikorsiineq pisarpoq telefonikkut, allakkatigut, ingerlatsivinnut nakkutilliiartornertigut aamma Danmarkimi Kalaallillu Nunaanni ataatsimiittarnertigut.

ENS-ip siunnersuineranut ikorsiisarneranullu assersuutitut taaneqarsinnaapput aatsitassanut manngertunut oliamullu tunngatillugu pisortat siunissami pilersaarusiaasa suliarineranni peqataaneq, akuersissutit pisariaqartut suliarinerat aamma Kallaallit Nunaata kitaani Qulleq1-mi qillerinerup ingerlannera pillugu nalunaarutit ataavartumik nakkutiginerat kiisalu Nalunami kuultisiorluni iluaquteqarnissamik pilersaarutitut tunngaviumik akuersissutissat missingersuusiornerini tamani suliaqarneq. Aammattaaq ENS-ip peqataaffigai oliemik misissueqqissaarmissanut iluaquteqarnissanullu atatillugit ilusiliussassat pappiaqqanillu uppersaattissat allat aammalu Nalunaq-mi kuultisiorfissap pilersikkiartuaarneranut ingerlanneqarneranullu tunngavissanik akuersissuteqarnissamut tunngasut.

Aatsitassanut Pisortaqarfimmut siunnersuinerami ikorsiisarnermilu saniatigut ENS-ip aatsitassat pillugit aqqissuussinerup iluani naalagaaffiup suli suliassaraisai isumagisarai. Naalagaaffiup immikkoortortaqarfiata Aatsitassanut Pisortaqarfimmut suliassai, pisinnaatitaaffii pisussaaffiilu 1998-mi isumaqatigiissutip bilag 1-iani allaaserineqarput. Tassani ilaatigut suliassat makkua taaneqarput:

- a. Departementschefimik, ministerimik Fællesrådillu ilaasortaanik Danmarkimit toqqakkanik siunnersuineq sullissinerlu.
- b. Aatsitassat pillugit inatsimmut isumaqatigiissutinullu tunngasut.
- c. Naalagaaffiup Nunaoil A/S-imik piginneqataaneranut tunngasut.
- d. Aatsitassarsiornikut isertitat agguanneqartarnerannut tunngasut.
- e. Isumaqatigiissutip immikkoortuini 3.6-3.10-mi taaneqartut pillugit Aatsitassanut Pisortaqarfimmut siunnersuineranut/ikorsiisarnermut atatillugit apeqqutit nalinginnaasut taaneqartut, tak. bilag 1.

Fællesrådip ukiumut sisamat missaannik ataatsimiinnissai sioqqullugit ENS-ip allakkianut ataatsimiinnerni saqummiutassanut missingersuutit oqaaseqarfigisarpai. Suliaq taanna ilaatigut tassaavoq Aatsitassanut Pisortaqarfimmut siunnersuineq ilaatigullu tassaalluni naalagaaffiup

suliffeqarfiata suliassai pillugit departementschefimik, ministerimik danskinillu Fællesrådimi ilaasortanik siunnersuineq sullissinerlu.

4.1.1 ENS-mut aningaasaliissutit

Pisussaaffiit tигunerat peqatigalugu Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit naalagaaffiup suli suliarisassaasa isumaginissaannut ENS 1999-imiit 3 mio. koruuninik pisussaaffiit tигunerat peqatigalugu atugassinneqarpoq. Ataatsimoortumik tapiissutit nalilerneqartarnerata assinganik natsorsoraanni 2004-mi akit nalingat atorlugu 3,5 mio. koruunit missaattut amerlatigaat.

RD-mut ikiorsiisarneq naalagaaffiullu suliffeqarfiani suliassat ukiumut sulisunut naatsorsorlugit tabel 1-imi qanoq allanngorartut takutinneqarpoq.

Tabel 1. RD-mut ikiorsiisarneq ENS-milu suliati

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
	-----Ukiumi ilivitsumi sulisut-----					
RD-mut ikiorsiisarneq	3,9	3,5	1,7	1,8	1,5	1,1
- taakkunanga naalagaaffiup suliffeqarfiani	a)	a)	0,5	0,4	0,3	0,2

a) Immikkoortillugit nalunaagaangillat

Matuma siuliini eqqartorneqareersutut suliassat ilaat Aatsitassanut Pisortaarfimmut siunnersuinerlutut aammali ministerimik fællesrådimilu danskinik ilaasortanik siunnersuinerlutut tunngapput. Taamaattumik tiimit qasserpiaat naalagaaffimmut Aatsitassanullu Pisortaarfimmut atorneqarnerlutut immikkoortikkuminaakujupput.

4.2. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser (GEUS)

GEUS-ip Kalaallit Nunaannut tunngatillugu suliassai aningaasartuutaalu pingasunngorlugit avinneqarsinnaapput:

- a. Suliffeqarfimmi ilisimatusarnermilu suliassat tunngaviusut.
- b. Aatsitassat pillugit aaqqissuussinerlutut tunngatillugu ilisimatusarnermi suliassat.
- c. Aatsitassanut tunngatillugu pisortanik toqqaannartumik siunnersuisarneq.

4.2.1 Ilisimatusarnermi suliffeqarfimmilu suliassat allat, ilanngullugit paasissutissanik katersanut tunngasut

GEUS-p Aatsitassanut Pisortaarfimmut siunnersuisuunermini sulianik ilisimasaqarnikkut tunngavigai paasissutissanik katersat nutartikkat suliamut pisortallu aqutsinerannut atatillugu paasissutissanik arlalinnik imallit, nammineerluni nunap pissusiinik assiliorneq ilisimatusarnikkullu ingerlatsineq, sulisut Kalaallit Nunaanni nunap pissusiinik ilisimaarinnilluartut kiisalu ataavartumik naqitanngorlugit saqqummersitsuarneq, tamatumani ilanngullugit nunap assiliorneq taakkunuunatigut ilisimaarinninneq pigineqartuarmat aammalu nunarsuaq tamakkerlugu ilisimatuunit suliffeqarfissuarnillu takuneqarsinnaangortarmat.

Nunagisami nunap pissusiinik misissuinermi qangaanit suliassat pingaarnersaraat nunanik assiliorneq. GEUS nunap assinginik marlunnik angissusilinnik saqqummiisarpoq: 1:500.000 aamma 1:100.000. Siuliini taaneqartutut annertutigisunik nunap assiliorneq naammassimmat (nunap assiliorneq 1999-imi naammassivoq nunallu assinga kingulleq 2004-mi saqqummerluni) nalinginnaasumik nunap assiliorneq annikillisinneqarpoq nunap ilaanik ilisimatusarnikkut nunallu soqarneranut soqtiginaateqarnerusut sammeneqarnerulerlutik. Sulí nalinginnaasumik nunap assiliorneq ingerlanneqarpoq 1:100.000-nik angissusilinnik, taakkunangalu ukiumut nunap assinga

ataaseq missiliorlugu saqqummersinneqartarpoq (nunap ilaata assinga taamaattoq Fynip angissusiatut atsigisarpoq). Nunap pissusiinik assiliornerup saniatigut katersorneqartarput paasissutissat nunap sananeqaataanut tunngasut (magnetiske, elektromagnetiske, radiometriske) aamma nunap akuinut tunngasut kiisalu qaqqat sananeqaataanut, kuunni kiviorarlutik unerartunit imermillu misiligutissat misissoqqissaarneqartartut. Paasissutissat geokemiskimullu radiometriskimullu tunngasut aamma avatangiisit peqqissutsimullu tunngasut imminnut qanoq ataqatigiitsigiinnersut paasiniarneqartarput. Misissuinerit siuliini taaneqartut ittu naalagaaffimmit Namminersornerullutillu Oqartussanit aningaasaliiffigineqartarput.

GEUS-ip aamma ukiorpassuarni sermip silaannaallu pissusiisa oqaluttuassartaat misissorpai. Taaneqartut kingulliit ukiuni kingullerni annikillingaatsiarput, naalagaaffimmili namminermi nunanillu allanit aningaasaleeqataasoqartarallartillugu sermimik misissuineq annertulaartoq ingerlatiinnarneqarsinnaasimavoq, pingaartumik sermersuup avammut killingata aakkiartorneranut tunngatillugu, tamannami ukiuni kingullerni nunanit allanit soqutigineqaimmat. Sermimik misissuinerit aamma ulluinnarni atorneqarsinnaasunut tunngapput soorlu erngup isumalluutip misissorneranut atatillugu Kalaallit Nunaanni imeqassutsimut tunngaviugajuttarmata sumiiffinni sermip imaluunniit sermersuup avammut killingata aakkiartornera. Taaneqassaaq erngup nukinga 1993-imiit aatsitassat pillugit aaqqissuussinermut ilaajunnaarmat. Ingerlatat matuma siuliani taasat aatsitassat pillugit aaqqissuussinerup ilaginngilai. Aningaasalersuineq pisarpoq naalagaaffiup aningaasaatai ilisimatusarnermullu aningaasat nunanit allaneersut (EU-meersut, aningaasaateqarfinneersut, DANCEA-meersut) atorlugit.

Eqikkaalluni oqartoqarsinnaavoq GEUS-ip ukiuni qulini kingullerni Kalaallit Nunaanni ingerlatai allamut tunngasuunerulersimammata nuna tamakkerlugu nalinginnaasumik nunap assiliornermiit aalajangersimasunik nunap ilaanik assiliorneq sammeneqarnerulerluni. Suna sammeneqarnerugaluarpuunniit ilisimasanik tunngaviumik ingerlatsineq tamanna ilisimatusarnermik tunngaveqarpoq siunnersuinnikkullu atorsinnaassusianut tunngaviulluni nalinginnaasumik nunap pissusiinik ilisimaarinninneq aammalu Kalaallit Nunaanni nunap sananeqaataanik immikkut ilisimaarinninneq.

4.2.2 Aatsitassat pillugit aaqqissuussinermut tunngatillugu ilisimatusarnikkut suliat

Nuna tamakkerlugu nalinginnaasumik nunap assiliornerup inerneratut sumiiffissineqartarput nunap ilai isumalluutiniq peqassutsimikkut ilisimatusarnerinnakkulluunniit immikkut soqutiginaatillit. Kingullermut taaneqartumut assersuutitut taaneqarsinnaavoq ujaqqat nunarsuarmi pisoqaanerpaat Nuup kangerluata qinnguani sermersuup killinganiittut. Kisianni misissuinerit ilisimatutut soqutiginninnerinnaq aallaavigalugu ingerlanneqaraluartut isumalluutiniq misissuinerik malitseqarajuttarput.

Nunap pissusiinik sunillu akoqarnerinik nalinginnaasumik paasissutissanik katersinerit ingerlanneqartarput qanoq peqartigineranik ilimanaateqarnerata pasitsaannissaa siunertarerpjarlugu tunngaviullutillu naatsorsuutigineqarmat Kujataa Kitaalu piarneqarsinnaasunik, soorlu kuultimik, immikkut peqarluartut. Nunap assiliorneq pioreersoq aallaavigalugu kiisalu nunap akui sananeqaataalu pillugit paasissutissat ilanngullugit nutaanik nunap assiliorneqarpoq una nutaaq samminerullugu: Paasiumallugu nunap ilaata aalajangersimasup qanoq allanngoriartorneratigut aatsitassanik (soorlu kuultimik) imaluunniit aatsitassanik allanik (soorlu diamantinik) peqaleriartorsimanersoq. Pilersaarutit aalajangersimasumik siunertallit taamaattut Aatsitassanut Pisortaarfimmit aningaasalersugaaneruserput.

1970-ikkut qiteqqunneranniit GGU-p – kingornagullu GEUS-ip) – nunap assiliornini annertusisippaa immap naqqattaq ilanngullugu. Nunap sananeqaataa nunami ujaqqat akuinik peqarnerugaluartoq immap naqqani ittu tassanerupput sinnikut kiviarsimasut oliamik gas-imillu peqarnerusinnaasut. Sissamiit avammut 200 sømilinut killeqarfiup (Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut immikkoortortaanittut (økonomisk zone, ”EEZ”) 2 mio. kvadratmete-rinillu annertussusillit tassanerupput sinnikut kiviarsimasut, immallu naqqa tamanna aanikitsuinnarmik ilisimaneqarpoq paasissutissanik immap naqqaniittunik pissarsiniarnerup akisunera patsisaalluni. Taamaattumik GEUS-ip immap naqqani assiliorfigineruai Kitaani sumiiffiit sikoqassia patsisaalluni ujarlerfigissallugit pisariinnerusut aammalu suliffeqarfissuit akiligaannik oliamik ujarlerfigineqartartunit immap naqqinit allaniittunit allaaneruallaanngitsut. Immap naqqani paasissutissat tassanerupput sajuppillatsisarnikkut paasisat maannamut suliffissuarnit Aatsitassanullu Pisortaarfimmit, ukiullu ikittut matuma siornatigut aamma danskit ilisimatusarnermut aningaasaataannik (EFP-mit) immikkullu aningaasaliissutinik aningaasalersukkat.

4.2.3 Suliffeqarfissuarnut siunnersuineramik pisortallu suliaasaannik kiisalu paasissutissanik sulissineramik suliat

Kalaallit Nunaanni siunnersuineramik ingerlatsinermi ingerlatat Aatsitassanut Pisortaarfimmut tungasut amerlasuut pineqarput aammalu aatsitassanik, oliamik gas-imillu pisuussutinut tunngasuullutik. Taakkununga ilaapput siunissaq ungasinnerusiq pillugu aammalu ullormiit ullormut suliat ingerlatat.

Siunnersuinerup tamatuma pingaarnerpaatut ilagaa aatsitassat olielu eqqarsaatigalugit pinngortitamilu pissutsit pissutigalugit suliffeqarfissuarnit aningaasaliiffineqarlutik misissueqqissaarfigineqarsinnaasut sumiissinnaaneriniq ilimanaateqarsinnaasut pillugit siunissami pilersaarutinik ilusilersuineq. Aatsitassanut oliamullu tunngatillugu nunani tamalaani suliffissuit Kalaallit Nunaat ”killeqarfittut isorlerpaatut” isigaa. Taamaattumik siunissami pilersaarusiit ilusilersornerannut pingaarluni ilaavoq Kalaallit Nunaanni periarfissat suliffissuarnut nunani tamaneersunut aatsitassarsiornermik oliasiornermillu ingerlassisunut pilersaarutiginerannik ilaqarnissaa. Tamatuma ilagaa suliffissuarnut toqqaannartumik attaveqartarneq (suliffissuit ornillugit, GEUS-imut orniguttarneq, Europami Amerikamilu avannarlermi takutitsinersuit aqutugalugit attaveqarneq) qaraasaasiallu atorlugit paasissutissiisarneq.

GEUS-ip Aatsitassanut Pisortaarfik suleqatigalugu nutaarsiassatut allakkat marluk saqummersittarpai, aappaa aatsitassanut tunngasoq (Minex News) aappaalu oliamut tunngasoq (Ghexis Newsletter). Tamarmik siammarneqartarput naqitanngorlugit aammalu qarasaasiat atorlugit GEUS-ip saqummersittagaatigut. GEUS suliffissuarnut attaveqartarpoq sulianut tunngasuunerusut pillugit. Taamaattumik paasissutissiisarneq sulianik ingerlatanik immikkoortumi matuma suilliiniittumi allaaserineqartunik tunngaveqarluninnoq. Paasissutissanik ingerlatitseqqittarnermi pingaarnerpaajupput suliat pineqartut pillugit GEUS-ip nammineq saqummersittagai, kiisalu nunani tamani atuakkiat aammalu nunani tamani ataatsimeersuarnerni suliat pillugit oqalugiartarneq. Suliat pillugit ingerlatsiuartoqanngippat pilersaarineq unissaq GEUS-illu ilisimatusarnikkut paasisimasalittut paasissutissiisarnera attatiinnarneqarsinnaassanani.

Ujarlernerit ingerlanneqarnerata ingerlaannartumik aqunneqarneranut atatillugu GEUS arlalitsigut peqataasarpog: Ujarlernissamut akuerineqarnissamut qinnuteqaatit suliarinerannut, taakkununga ilaallutik nunaminertap akuersissuteqarfiup qanoq isorartutiginnissaa, misissueqqissaarnermi pisussaffiit ilusilersornerat, misissueqqissaarnerit siunertat malillugit ingerlanneqarnerisut

paasiniarlugit suliareqqiinerit kiisalu paasissutissat ujarlernerit pilersitaat isumannaatumik nakkutigineqarnissaasat. Ingerlatat tamakku amerlanersaat Københavnimi ingerlanneqarput, kisianni GEUS aamma ataatsimik marlunnilluunniit Nuummi sulisoqartuarpoq. Aatsitassanut Pisortaqarfik ingerlaturanut tamakkununga tunngatillugu allakkiornerani siunnersorneqartuarpoq, immikkullu suliniutit GEUS-ip isumagisaraa nunami immallu naqqani nunap pissusii pillugit paasissutissat katersukkat pilersaarusiornerat suliareqqittarnerallu. Nunap sananeqaatai kiisalu nunap akui pillugit paasissutissat tamakku pilersaarutininik ingerlatsinermut ilaapput pingaarutillit.

Naqitat, nunap assingi, nutaarsiassanik allakkat, naqitat ataatsimeersuarnernilu oqalugiarnert atorlugit paasissutissanik ilisimasanillu saqqummiussuisarnerup saniatigut aamma suliffissuit toqqaannartumik siunnersorneqartarput allanut isertukkanik nalunaarusionertigut, ingerlatsivinnut orniguttarnertigut aamma GEUS-ip Københavnimi suliffiini paasissutissanik taakkulu nassuiaataannik takutisisarnikkut.

Siunnersuineri pisortallu sulineranni suliassat 1998-imi isumaqtiigiissummi pissaaffiit ilaattut naalagaaffimmit aningaasalersugaapput. Aatsitassanut Pisortaqarfiup suliffissuarnik sullissinikkut paasissutissiinnikkullu immikkut suliniutit aningaasalersortarpei GEUS pingaartutut suleqatigalugu.

4.2.4 GEUS-p aningaasartuutai

Aningaasat inatsisaanni aningaasaliissutit GEUS-ip atugai Kalaallillu Nunaanni suliati naammassinissaannut atorneqartartut ukiumoortumik aningaasat inatsisaanni takuneqarsinnaapput. Tabel 2-mi matuma kingulianiittumi takutinneqarput GEUS-p 2000-imiit 2005-imut Kalaallit Nunaanni suliassaanut katillugit aningaasaliissutit.

Tabel 2. GEUS-imut aningaasaliissutit tamakkerlugit taakkunangalu Kalaallit Nunaanni sulianut atukkat

	2000	2001	2002	2003	2004	F2005
	-----Mio. kr.-----					
Ukiumut aningaasat ilassutinillu aningaasaliissutit inatsisaanni aningaasaliissutaasartut katillugit 1)	136,8	147,3	145,6	152,5 2)	122,8 3)	127,3 4)
- Taakkunanga Kalaallit Nunaanni sulianut aningaasartuutit	32,5	32,0	34,6	35,3	33,1	34,9 5)

1) Aningaasaliissutit aningaasartuutit atsigipput.

2) 2003-mi aningaasaliissutit 2003-mi ineqarnermut attartukkat akiliutaasa qaffassutaannut matusissutit 2004-mi ilassutinik aningaasaliissutini inatsisikkut aningaasaliiffigineqartut 26,0 kr.-nik ilallugit

3) 2004-mi atugassatut aningaasaliissutit 2003-mi ineqarnermut attartukkat qaffassutaannut matusissutit 2004-mi ilassutinik aningaasaliissutini inatsisikkut aningaasaliiffigineqartut ilanngaatigalugit.

4) Aningaasaliissutissatut missingusiat tamakkerlugit.

5) Kalaallit Nunaanni sulianut aningaasaliissutissatut missingusiat tamakkerlugit.

2004-mi aningaasartuutit katillutik 33,1 mio. koruuniupput. Aningaasartuutit taakku imatut agguarsimapput: 25,5 mio. koruunit suliffimmi ilisimatusarnermilu tunngaviumik suliassanut, 4,6 mio. koruunit aatsitassanut tunngasunik ilisimatusarnermi sulianut aammalu 3,0 mio. koruunit siunnersuineri pisortallu aqutsineranni sulianut.

Kisitsit siuliini taaneqartut saniatigut Aatsitassanut Pisortaqarfik ukiuni kingullerni aningaasaleeqataasariartuinnarpoq tassaanusunik nunap pissusiinik paasissutissat katersornerannut aningaasaliissutit aammalu immap naqqani nunamilu nunap assiliornernut aningaasaleeqataaneq. GEUS-ip Aatsitassanullu Pisortaqarfiup peqatigiillutik aningaasaliissutigisartagaat aatsitassarsiornerup piorsarneqarneranut pilersaarutit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornerup piorsarneranut tunnganusut Aatsitassanut Pisortaqarfimmit

anigaasalersorneqariartuinnarput. 2004-mi Aatsitassanut Pisortaqarfiup peqatigiilluni ineriartortitsinermut pilersaarutinut oliasionermut aatsitassarsionermullu sulifissuarnut pilersaarutigineqartunut 17,5 mio. koruunit aningaasaliissutigai.

4.3 Danmarks Miljøundersøgelser (DMU)

DMU-p Aatsitassanut Pisortaqarfimmu siunnersuisuuneranut tunngaviuvoq issittumi avatangiisinut pinngortitamullu tamakkiisumik ukiuni 25-ni kingullerni piviusunngortikkiartuaakkamik immikkut ilisimasaqarluarneq. Immikkut ilisimasaqarluarnermut ilaapput Grønlands Miljøundersøgelsiusimasup 1990-ikkunni DMU-mi Afdeling for Arktisk Miljømut kattunneqartup immikkut ilisimasai aammalu DMU-p immikkoortuini allani immikkut ilisimasat. DMU-p siunnersuisarnera sulisut sulianik assigiinngitsunik piginnaasallit ingerlataa. DMU-mi ilisimasat pigineqareersut kattussinikkut annerulernissaat siunertarineqarpoq. Sulisut ilisimatusarnermik sammisaqartuupput tamatumuunakkullu siunnersuinerup ilisimatussutsimik tunngaveqarnera qulakkeerneqartarluni. Anigaasat inatsisaata avataaniillu aningaasallikkamik ingerlatsinerup kinguneraa DMU-p issittumi avatangiisinut pinngortitamullu tunngatillugu nunani tamani akuerisamik suliamut piginnaaneqarnerata attattuarneqarsinnaanera. Tassalu DMU-p aatsitassarsionermik ikorfartuinermillu siunnersuineru sulianik nuussinermik isumaqatigiissummi pineqartumit annerusoq atugassanngortippaa.

4.3.1 Ilisimasnik annertusaaneq

Avatangiisit pillugit tutsuiginartumik siunnersuisinnaajumalluni DMU-p nersutit timmissallu assigiinngitsut aatsitassanik ingerlatsinermi mianerisariaqarnerusut tunngaviusumik misissugarai. Tunuliaquttanik misissuineritigut aamma pissarsiarineqartarput nunami immamilu pinngortitap ilaata pingaarutillip mianerisariartullu sumiissusersineqarnissaanik paasissutissat. Paasissutissat katersukkat taakku qarasaasianiipput Geografisk Informations Systemimullu paasissutissanik nutaanik ilaartorneqartuutunik inissitaallutik. Paasissutissat katersukkat aamma Kalaallit Nunaanni pinngortitamik nakkutilliinermi iluaqutaasinnaasuttaaq internet-ikkut pissarsiarineqarsinnaapput. Aamma DMU-p aatsitassarsionermut atatillugu mingutitsisinnaanerup nakkutigineranut nalilersorneqarneranullu ikorfartuutaasinnaasut piorsarlugillu aserfallatsaalisarai. DMU-p laboratoria pinngortitami avatangiisit akuinik misissuivik sinnikunik kiviorarsimasunik uumasuneersunilu pinngoqqaartut misissoqqissaarnerannut atorneqartoq ingerlataa. Laboratoriap ingerlannera pitsaassutsikullu nakkutigineqarnera nunarsuaq tamakkerlugu pitsaanerpaamik piimasaasunut nallersuuppoq aammalu Kalaallit Nunaanni avatangiisit nakkutiginerannut ilisimasanillu annertusaanermut ikorfartuisuulluni. Aamma DMU-p uumassusillit sananeqaataannik katersat annertuut avatangiisillu nalilersornerannut sanilliullugit atorneqartartut pigai.

4.3.2 Aatsitassat pillugit aqqissuussinermut tunngatillugit ilisimatusarnermi ingerlassat

Uumasunik timmissanillu aatsitassarsionermut atatillugu immikkut mianerisariaqartunik misissuinerit arlallit pissutsinik qulaajartariaqartunik atorfissaqartitsisoqartillugu qinnuigineqarnikkut ingerlanneqartarput. Soorlu oliakoortoqartillugu avatangiisit mianerisariaqartut sumiinnerinik nalunaarsuineq Kitaani 60 gradip aamma 72 gradip akornanni tamarmiusumut annertusisassaq Olia pillugu siunissami periusissamat 2003-meersumut Fællesrådip inassuteqarneratigut kalaallit danskullu naalakkersuisuinit akuerineqartumut ilaavoq. DMU-p 2004-mi aatsitassat pillugit aqqissuussinermut tunngatillugu ilisimatusarnikkut pilersaarutit taamaattut sisamat suliarai.

4.3.3.1 Aatsitassat manngertut pillugit siunnersuineq

DMU-p aatsitassanut tunngasunik ingerlatsinissamik qinnuteqaatit, avatangiisit pillugit siunnersuineq, nakkutilliineq nakkutiginninnerlu ingerlaannartumik ingerlappai. 2002-2004-mi sammineqarnerupput Nalunami kuultisiorneq, Sarfartumi niob-imik misissueqqissaarneq piffissamilu kingullermi Seqinnersuusami olivinimik piiaanissamik akuersissut. Tamatuma saniatigut Maarmorilimmi, Mestersvigimi Ivittuunilu aatsitassarsiorfitoqqat nakkutigineqarput.

4.3.3.2 Oliasionermut atatillugu siunnersuineq

Avatangiisinik ataavartumik siunnersuineq. Kitaani Davis Strædimi ukiuni kingullerpaani (2002-mi 2004-milu) neqerooruteqarnertut atatillugu DMU-p neqerooruteqarfiusuni avatangiisinik misissuigallarnerit ingerlappai aammalu qinnuteqartut nalilersorneqarneranni pisortat aqutsinerannut suleqataalluni. DMU-p suliai tassaapput suliffeqarfissuit avatangiisit pillugit qanoq pissuseqarnerinik aammalu piffissami oliamik qalluiffiusussami tamarmi avatangiisinut tunngasunik iliuuserissamaagaannik nalilersuineq. DMU aamma Kalaallit Nunaanni Oliasionissaq pillugu siunissami pilersaarusiarnut suleqataavoq.

4.3.4 DMU-p aningaasartuutai

Aningaasanut inatsisimmi DMU-mut atugassanngortitanit aningaasaliissutit Kalaallit Nunaani suliassat naammassinissaannut atorneqartartut ukiumoortumik aningaasat inatsisaanni takuneqarsinnaapput. Tabel 3-mi matuma kingulianiittumi takutinneqarput GEUS-imut aningaasaliissutit aamma Kalaallit Nunaanni suliassanut 2000-imiit 2005-imut aningaasaliissutit aningaasartuutillu katillutik tamarmiusut.

Tabel 3. DMU-mut aningaasaliissutit sulianullu Kalaallit Nunaanni ingerlassanut aningaasartuutit tamarmiusut

	2000	2001	2002	2003	2004	F2005
	-----Mio. kr.-----					
Ukiumut aningaasat ilassutinilu aningaasaliissutit inatsisaanni aningaasaliissutaasartut katillugit 1)	137,8	155,1	147,5	136,8	133,0	127,3 2)
- Taakkunanga Kalaallit Nunaanni sulianut aningaasartuutit	6,4	7,6	7,2	6,8	6,2	6,2 3)

1) Aningaasaliissutit aningaasartuutit atsigipput.

2) 2003-mi aningaasaliissutissat tamarmiusut.

3) Sulianut Kalaallit Nunaanni ngerlassanut atugassatut aningaasaliissutit.

Tabelimi "Kalaallit Nunaanni suliassat"-nik allassimasut tassaapput Aatsitassanut Pisortaqarfiup ingerlataanut Grønlands Miljøundersøgelser DMU-lu kattunneqarmata 1996-imi DMU-mut nuunneqartut.

2004-mi Kalaallit Nunaanni siunertanut katillugit 6,2 mio. koruunit aningaasaliissutaapput. Aningaasartuutit taakku ima agguagaapput: 3,5 mio. koruunit suliffeqarfimmi tunngaviumik ilisimatusarnermilu sulianut, 0,4 mio. koruunit aatsitassarsiornermut atasumik ilisimatuutut misissuilluni sulianut aamma 2,2 mio. koruunit siunnersuineranut pisortallu aqutsinerannut atatillugu sulianut.

Aningaasat inatsitsisaasigut aningaasaliissutit saniatigut Kalaallit Nunaanni suliassat avataaniit aningaasalersukkat ukiumut 15 mio. koruuninik nalillit DMU-p isumagisarpai. Avataaniit aningaasaliissutit atorlugit DMU-p ilisimatusarnikkut nakkutiginninnikkullu suliat arlallit suliarisarpai, taakkunanga ilaallutik Aatsitassanut Pisortaqarfik suleqatigalugu (ilaatigut Kitaani sinerissap nunap assiliorliornera Diskollu kita-tungaani immap piukkunneqartup avatangiisaanik nalilersuineq), VVM-imi (Avatangiisit Sunnigaanerata Nalilersornera) nalilersuinerit atuisunit aningaasalersukkat aamma aatsitassarsiornermik pilersaarutit avatangiisinut tunngasortaannik

nakkutilliinerit kiisalu pilersaarutit Miljøstyrelsep Avannaarsuanut Avatangiisinut (ilaatigut akuutissat mingutsitsisartut ingerlateqqinneqartarnerannut Avannaarsuanilu nassaassaanerannut aamma Zcakenbergimi klimamut tunngasut nakkutiginerat) tapiissutai atorlugit aningaasalersukkat aamma pisortat aningaasaliisartut allat aningaasaateqarfiillu aningaasaliinerisigut ingerlassat. DMU Pinngortitaleriffimmik aqqissuussamik suleqateqarpoq taamaalilluni suliat Pinngortitaleriffiup immikkut ilisimasaqarfigisai DMU-p immikkut ilisimasaqafigisaanik ilapittorneqartarlutik.

4.4 Miljøstyrelsen MST)

Miljøstyrelsiip qullersaqarfiata (departementip) ilisimatissutitigaaa Miljøstyrelsiip isumaqatigiissut naapertorlugu ikiorsiisarnera ima annikitsigisoq aningaasat inatsisaanni Miljøstyrelsimut tunngasuni Namminersornerullutik Oqartussat aningaasanik tiguisinnaatitaanerata nalinganik oqaasertaliisoqarsoqarani.

5. Kalaallit Nunaanni aatsitassanut tunngatillugu naalagaaffiup aningaasartuutai katillugit

Siuliini taaneqartut tunngavigalugit naalagaaffiup siunnersuinermit pisortatullu aqutsinermik suliaqarneranut sulianut, aatsitassarsiornermit attuumassutilinnik ilisimatusarluni sulianut aammalu suliffeqarfiit suliaannut ilisimatusarlunilu tunngaviusumik sulianut naalagaaffiup 2004-mi aningaasartuutai tabel 4-mi nalunaarsugaapput.

Tabel 4. Naalagaaffiup 2004-mi aningasartuutai

	Siunnersuineq aamma pisortat aqutsinerat	Aatsitassanik aqqiss. atasumik ilisimatusarnermut	Suliff. aamma ilisimatusarluni suliat (ilisimasanik katers.)	katillugit
		mio. kr.		
Tapiissutit ataatsimooortut	-	-	-	10,7
Energistyreli	1,3	-	-	1,3
GEUS	3,0	4,6	25,5	33,1
DMU	2,2	0,4	3,5	6,2
<u>Miljøstyrelsi</u>	-	-	-	<u>0,0</u>
<u>Aningaasartuutit katillugit</u>	6,5	5,0	29,0	51,3

Aningaasaliissutit ilamininngui pisortat aqutsinermik suliaqarnerannut aningaasartuutit akuersissummik pigisalinnit matuneqartarput. 2004-mi ENS-imut, GEUS-imut DMU-mullu utertillugit akilikkat katillutik 0,5 mio. koruuniupput, 2002-mi 2003-milu annertussuseqarlutik 0,2 mio. koruuninik aammalu 0,8 mio. koruuninik.

Immikkoortoq 7-imi danskit kalaallillu peqatigiillutik selskabi Nunaoil A/S eqqartorneqassaaq. Selskabimi tassani naalagaaffiup piffissami 1998-2004-mi aktianut nutaanut pisissutissanik ukiumut aningaasaliisarpoq 5 mio. koruuninik (naalafaaffiup selskabia DONG A/S aqutugalugu). Tassalu Kalaallit Nunaanni aatsitassanut tunngatillugu naalagaaffiup aningaasartuutai 56,3 mio. koruuniupput.

Immikkoortoq 2-mi imm. B-mi eqqartorneqartut pisortat ukiumut 500 mio. koruunit tikillugit aatsitassarsiornermit isertitaat naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat avitassaraat. Aatsitassarsiornermit isertitat makkuupput:

- a. Akuersissutit ataasiakkaat toqqammavigalugit isertitat, pinnagilli Aatsitassanut Pisortaqaarfiup akitsuutinut il.il. aningaasaliissutaanut matussutissat.
- b. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik isertitanit suliffeqarfiit akileraarutaat.
- c. Peqatigiilluni aatsitassatigut ingerlatsinermit, soorlu Nunaoil A/S-imit, isertitat.

d. Aktiaatillit akuersissutinik pigisallit iluanaarutaannit akileraarutit

Naalagaaffiup 2003-mi akuersissummik pigisallit misissueqqissaarnissamik pisussaaffimminnik eqqortitsingitsoorsimanerminnik peqquteqarlutik akiliutillit akiliutaannit pissarseqataassutigai 0,3 mio. koruunit. 2004-mi pissarsisoqanngilaq. Nalunami aatsitassarsiorfik avitassanik suli isertitsiviunngilaq.

6. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatanut Namminersornerullutik Oqartussat aningaasartuutaat tamarmiusut

Namminersornerullutik Oqartussat aatsitassarsiornermut aningaasartuutaat ataatsimoortunngorlugit tabel 5-imi eqikkarneqarput.

Tabel 5. Namminersornerullutik Oqartussat 2004-mi aningaasartuutaat

	Aatsitassat pillugit.aqqis- suussinermi	Pingaartumik aats. pill. tunngavissiuinialuni suliat	Katillugit
-----Mio. kr.-----			
Aqutsineq	12,4	-	12,4
Aatsitassarsiornermi suliat	-	19,1	19,1
Kiffartuuss. Isumatigiissutit	-	2,7	2,7
Suliatigut isertitat	-	-	0,0
Aningaasartuutit katill.	12,4	21,8	34,2

Namminersornerullutik Oqartussat aningaasartuutaat ilaatigut naalagaaffiup ukiumoortumik ataatsimoortumik tapiissutaannit soorlu immikkoortoq 3-mi taaneqartutut aatsitassarsiorneq pillugu aaqqissuussinerup pisortanit aquneqarnera Kalaallit Nunaannut nuunneqarmat qaffanneqartunit aningaasalerneqartarput.

Aningaasartuutit immikkoortunut ataasiakkaanut qanoq atorneqarnerat matuma kinguliini allaaserineqarpoq. Malugeqquneqassaaq "Aatsitassarsiornermik pilersaarutit" aamma "Sullissinermut isumaqatigiissutit" aatsitassat pillugit aaqqissuussinerup kingunerisaanik naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat akornanni naatsorsuutigineqarsimangimmata. Ingerlatat taakku 1990-ikkunni aatsitassarsiornermi anguniakkat pingaarnersuinerillu ikorfartorniarlugit Namminersornerullutik Oqartussat pisariaqartitsinerup nalilersorneranut atatillugu annertusiligaraat.

Kalaallit danskillu peqatigiillutik selskabiit Nunaoil A/S immikkoortoq 7-imi eqqartorneqarpoq. Selskabimi tassani Namminersornerullutik Oqartussat 1998-2004-mi aktianik nutaanik pisissutissanik ukiumut 5 mio. koruuninik aningaasaliisarput; taamaalilluni Namminersornerullutik Oqartussat Kalaallit Nunaanni aatsitassanut aningaasartuutigisartagaat katillutik 39,2 mio. koruuniullutik.

6.1 Pisortatut aqutsineq, Aatsitassanut Pisorta qarfik

Aatsitassanut Pisorta qarfiup Kalaallit Nunaanni aatsitassanut tunngasut aqutarai, tamatumunnga ilanngullugit aatsitassanut inatsit naapertorlugu misissueqqissaarnissanik paaianissanillu akuersissutinik pisortat aqutsinerat kiisalu akuersissutissat pillugit nunani tamani suliffissuit aatsitassarsiornermik ingerlatsisut isumaqatiginiartarnerat. Tamatuma saniatigut Aatsitassanut Pisorta qarfiup Kalaallit Nunaanni misissueqqissaarfissatut suliffissuarnit soqutigineqarnerulernissaa sulissutigisarpaat.

Aatsitassanut Pisortaqarfiup aqutsinermut akisussaaffia aatsitassanut inatsimmi aatsitassallu pillugit isumaqatigiisussummi 8. januar 1998-meersumi aalajangersagaavoq. Aatsitassanut inatsit naapertorlugu Aatsitassanut Pisortaqarfik Kalaallit Nunaanni Aatsitassat pillugit Fællesrådet allattoqarfiuvoq sulianillu paasisimasalitutt Fællesrådet ikuuttarluni. Aatsitassanut Pisortaqarfiup pilersinneqarneranut atatillugu naalagaaffiup Namminersornerullutik Oqartussanut ataatsimoortumik tapiissutai qaffanneqarput 2005-imi akinut akissarsianullu naatsorsorlugit 10,9 mio. koruuniusunik.

Aatsitassanut Pisortaqarfik pisortat aqutsinerannut/sulianut tunngasuni Namminersornerullutik Oqartussanut danskillu naalagaaffiannut ataatsimoorussamik sullissisuuvoq. Aatsitassanut Pisortaqarfik ikuuttussaavoq danskit kalaallillu politikikkut oqallinnerannut tunngavissat suliarineqarneranni kiisalu kiisalu aatsitassarsiornermut tunngatillugu peqatigiilluni aalajangersakkat piviusunngortinnissaasa isumaginissaanni.

Tamatuma saniatigut Namminersornerullutik Oqartussat aatsitassat pillugit ingerlataasa aqutsineqarnerat, inuutissarsiutinik ingerlassisut allat paasisutissinneqartarnerannik ataqatigiiaarinerannillu suliaat, aningaasatigut pilersaarusiortarnerait, sulisoqarnermik ilinniartitsinermillu ingerlataqarnerat Aatsitassanut Pisortaqarfiup akisussaaffigai.

Oliamut gas-imullu tunngatillugu kalaallit danskillu naalackersuisui periusissamik nutaamik ujarlerfissaqinnerpaat sammineqarnerunissaannik kinguneqartumik akuersissuteqarput: Tassalu siullermik imaq Kitaata qeqqata avataaniittoq ungasinnerumaarlu isigalugu nunap aamma immap Diskop Nuussuullu avataaniittut avannarpasissutsimi 69 gradip aamma 71 gradip akornanniittoq pineqarput paasisutissammi nutaat takutimassuk maannamut ilimagineqartumit perirfissarissaarnerusok.

Kalaallit Nunaanni oliasiornermut siunissami periusissamut nutaamut aallaqqaammut ilaapput Kitaani immap ilai sisamat 2005-ip aallartinnerani nutaamik akuersissuteqarfingineqartut tamatumalu kinguneranik pisortat suliarinninnerannik annertusisitsisut. Tamatuma nangissutaat sajuppillatsitsisarnikkut, magniteqassutsikkut aamma gravimetrikimut paasisutissat il.il. katersukkat misissoqqissaarnerqarput ungasinnerusok isigalugu avannarpasissutsip 69 gradip aamma 71 gradip akornanni sumiiffiit siunissami ammasumik neqeroorutigineqarnissat siunertaralugu.

Aatsitassanut tunngatillugu Nalunaq Gold Mine A/S 2003-mi piiiaanissamut akuerineqarpoq aamma Seqi Olivine A/S 2005-imi nutaamik iluaquteqarnissamut akuerineqarluni, taakkulu kinguneraat pisortatut suliassaqarnerunerq, Kalaallimmi Nunaanni 1990-ip kingornatigut piiaviumik aatsitassarsiorfeqanngimmat. Ingerlataq alla annerusok tassaassaq 2005-imi siunissami aatsitassanut periusissap nutaap piviusunngortinneqarnissaa.

6.2 Aatsitassat pillugit suliniutit, Aatsitassanut Pisortaqarfik

Kalaallit Nunaanni Naalackersuisut siunertaraat aatsitassarsiornerup inuutissarsiutitut nappassisutut piorsaaviginissaa ilimagineqarmammi Kalaallit Nunaanni nunap ilua aatsitassaqlunilu, oliaqarlunilu gas-eqartoq. Anguniagaavoq aatsitassarsiornerup aningaarsiornermik annertusaavigineqarneranut ikorfartuutaallualernissaa Kalaallillu Nunaanni suliffinnik nutaanik pilersitsinissaa.

Tamatumunnga tunngatillugu nunap iluata aatsitassaqaassusiata nutaamik ilisimaneqalernissaanik pilersitseqaatasussat taamalu Kalaallit Nunaanni misissueqqissaarnerup selskabinit namminersortunit soqutigineqarnerulernissaannut ikorfartuutaasussat pillugit suliniutit Aatsitassanut Pisortaqarfiup aningaasalersorlugillu ingerlatarei. Tamatumani ilaatigut pineqarput sajuppillatsitsisarluuni paasissutissanik katersineq, immap naqqanit misiligitissanik katersineq, timmisartuniit nunap pissusianik misissuineq, digitale atorlugu nunap assiliorneq, sumiiffinni immikkut toqqakkani nunap akuinik nalunaarsuineq, sumiiffiit immikkut ittut misissueqqissaarfigissallugit qanoq piukkunnartiginerannik uppersaatissanik misissuineq il.il.

Suliniutinit tamakkunanga pissarsiat selskabinit oliasiortunut aatsitassarsortunullu namminersortunut atugassanngortinneqartarput. Tassalu suliniutinit taakkununnga ilanngullugit nunat tamat saqqummersitsinersuini nunani tamani selskabinit oliasiortunut aatsitassarsortunullu toqqaannartumik Kalaallit Nunaata aatsitassaqaarsinnaassusia annertuumik pilersaarutigineqartarpoq. Aammattaaq aatsitassat pillugit suliniutit sumiiffiit immikkut ittut avatangiisit pissusiinut paasissutissanik ilallit ingerlanneqartarput taakkunungalugu ilaallutik sumiiffinni immikkut ittuni aatsitassarsiorluni ingerlatsinermi avatangiisit aqunnissaannut inassuteqaatit.

1998-imi isumaqatigiissut naapertorlugu nunap pissusiinik suliniuteqarnermi suleqatigineqartut pingaarnerpaat tassaapput GEUS avatangiisinullu tunngatillugu DMU. Tamatumunnga atatilugu ilisimasat paasissutissallu pissarsiariniarnerini aningaasalersornerinilu Namminersornerullutik Oqartussat annertuumik suleqataasutut inissisimapput.

6.3 Aatsitassat tungaasigut sullissinissamik isumaqatigiissutit

Aatsitassat pisortanit aqunneqarneranik 1998-imi tiguneqarnera ilutigalugu Naalakkersuisut aalajangerput pisortat sulianik ingerlassinerat aammalu Kalaallit Nunaanni ingerlatat nunani tamani pilersaarutigineqarneranni suliat immikkoortikkumallugit. Suliat aatsitassanut tunngasut taakku, ilanngullugittaaq Kalaallit Nunaanni aatsitassanik pilersaaruteqarneq, pillugit sullissineq ataqatigiiaarinerlu Aatsitassanut Pisortaqarfik isumaqatigiissuteqarfugalugu allanit ingerlanneqartarput.

Aningaasaliissutitigut anguniarneqarpoq aatsitassarsiornerup piorsaaviginerani suliat suliallu aatsitassarsiornerup ilaani suliat allat kalaallit inuutissarsiutinik ingerlatsisut sumiiffinnilu innuttaasut Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut peqataalernissaannik siunertaqartut naammassineqarsinnaanerisa qulakkeernissaat.

Sullissinissamik isumaqatigiissutinit ilaapput suliniutit ilaatigut makkununnga tunngasut:

- a. Suliniutit "small scale mining"-imik taasakkat ineriartortinnerat.
- b. Aatsitassarsiorneq teknik-ikkut pisariinnerusoq.
- c. Ujaqqat pinnersaatissat ujaqqallu illup silataanut atugassat.
- d. Aatsitassanik ujarlerneq "Ujarassiorit."

Ujarassiorit ukiuni 16-imi ingerlareersoq nuna tamakkerlugu ujarassiornermut ilinniarsimannikkaluarlutik ujarassiorunut sammititaavoq Kalaallillu Nunaanni tamarmi allakkerivinniit nammineq akilernagu ujaqqat misiligitissat nassiunneqarsinnaallutik ujarassiuunit misissoqtitassanngorlugit.

2004-mi ujaqqat misiligutissat 900 missaat nassiunneqarput. Tassalu Ujarassiorit innuttaasunit soqutigineqaqaaq. Misiligutissanit 900-nit 140 Canadami laboratoriamut nassiunneqarput misissoqqissaagassatut.

Selskabit aatsitassarsiortartut arlallit Ujarassiorit-mi angusat misissueqqissaarinermi atortarpaat. Selskabi ataaseq Ujarassiorit-mi angusat tunngavigalugit misissueqqissaarnissaminik qinnuteqarsimavoq.

6.4 Ingerlatat isertitat atorlugit aningaasalersorneqartut

Nunani tamani periaaseq malillugu nunani tamani suliffissuit aatsitassarsiortut oliasiortullu atuisutut immikkut ittumik pisortat suliarinninnerannut matussutissanik akiliisarput. Inatsisitugit tunngaviupput aatsitassanut inatsimmi § 6 aamma § 8.

Aamma pisinnaatitaanermik piginnittoq pisortanit sullissinnermut tunngatillugu aningaasartuutitut akiliisussaavoq §§ 10, 19, 20 25-ilu malillugit, tak. aatsitassanut inatsimmi § 25, imm. 5.

Aatsitassanut Pisortaqaarfiup pisortatut suliarinninnera inatsisit malillugit pinngitsoorani suliassaasoq marlungorlugu avitaavoq ukuusunik: Nalinginnaasumik pisortat aqutsinerat aningaasaliissutit atorlugit matuneqartartoq kiisalu immikkut ittumik pisortat suliaqarneq atuisunit akilersugaq.

Immikkut ittumik pisortat suliaqarnerat Aatsitassanut Pisortaqaarfiup pisortatut nalinginnaasumik aqutsineranut ilaanngilaq. Immikkut ittumik pisortat suliaqarneq ilaatigut ilaa tassaavoq firmat nunani tamani siunnersuisartut immikkullu itunik ilisimasaqaqqissaartut atorlugit Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu pisortanik avataannersunik ikiorteqarneq aammalu aatsitassanut inatsisimmi pineqartunik nakkutilliinermik ingerlassat.

Immikkut ittumik pisortat sullissinerannut apeqquataapput ilaatigut akuersissutit amerlassusiat ilaatigullu pisinnaatitaaffimmik pigisaqartup ingerlataata suunera. Tassalu Aatsitassanut Pisortaqaarfik pinerunani annerusumilli aningaasarsiorterup qanoq ingerlalluartiginera ingerlalluannigitsigineraluunniit aalajangiisuusarpoq immikkut ittumik pisortat sullissinerata qanoq annertussuseqarneranut qanorlu pilerortigisumik ingerlanneqarneranut.

Piiaaniamut atatillugu aningaasartuuteqartoqartarpoq iliuuserissamaakkat il. il. akuerineqarnissaannik qinnuteqarnermut, piiaanissamik inassuteqarnermut, nakkutilliinermut, piiaanissamik akuersissutinik taamaatiinnakkanut, saliinermut kiisalu pisortat suliaannut allanut.

Isertitat annertussusiisa qanoq qaffasitsiginissaat naatsorsorneqartarput pissutsit aalajngersimalluinnartut, ilaatigut nunap akuersissuteqarfiup annertussusia misissueqqissarnissamillu pisussaaffit naammassineqarsimangitsut, toqqammavigalugit.

7. Nunaoil A/S

Nunaoil A/S naalagaaffiup tamakkiisumik selskabianit Dansk Olie og Naturgas A/S-imit (DONG-imit) aamma Namminersornerullutik Oqartussanit pigineqarpoq taakku tamarmik 50%-imik piginneqataallutik. Nunaoil A/S-ip ingerlatsineranut pigineqarneranullu tunngaviuvoq ”Naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat Nunaoil A/S-p ingerlatsinera pillugu Isumaqaatigiissutaat” 8. aamma 11. september 1998-imeersut. Kingusinnerusukkut isumaqaatigiissut

inatsisitigut tunngavissinneqarpoq Folketingip inatsiliaa nr. 1023 23. december 1998-imeersoq aamma Inatsisartut inatsisaat nr. 12 30. oktober 1998-imeersoq atorlugit.

Nunaoil A/S oliamik misissueqqissaarnissamik piiianissamillu akuersissutitut tamanut peqataasarpoq. Neqerooruteqarsinnaanermik piumasat maannakkut atuuttut malillugit selskabi akuersissutit nutaat massakkut marluusut 12,5 procentiannik piginneqataavoq. Misissueqqissaarnerup nalaani peqataaneq "allanit nammanneqartarpoq", tassa selskabit allat akuersissutitik pigisallit misissueqqissaarnermi Nunaoil A/S-p aningaasartuutai akilertarpaat. Aningaasarsiutaasinnaasumik nassaartoqarpat Nunaoil A/S-p piginneqataassutsimi qanoq annertussusiat naapertorlugu aammalu nassaat siunissami nioqutissiarineqarneranni ingerlatsinermi aningaasartuutitut akileeqataasalissaq.

Danskit naalakkersuisuisa pilersaarutigaaat DONG A/S namminersortunngortinniarlugu. Tamatumunnga atatillugu Finansministeri økonomi- og erhvervsministerimut 21. november 2003-mi imatut allagaqarpoq: "Isumaqarpunga ungasinnerusortaaq isigalugu aktiaatit siuliini taaneqartut naalagaaffiup toqqaannartumik toqqaannangitsumilluunniit tamakkiisumik piginnartariaqarai. Tamatumunnga patsisaavoq naatsorsuutigineqarmat Nunaoil A/S nammanneqarluni peqataassasoq pisinnaatitaassutitik pigisallit aningaasartuutit nammattassammatic. /.../. Taamaattumik DONG-p namminersortunngortinnissaanut eqqarsarnermut tunngatillugu inassutigissavara naalagaaffiup Nunaoil A/S-imi aktianik piginneqataassutini ullumikkut DONG-koncernimi inissisimasoq tamaat tigungmiaannassagaa."

Kalaallit Nunaanni oliamik gas-imillu nioqutissiorortoqanngimmat akilersinnaasumillu nassaartoqanngimmat Nunaoil ukiuni amerlasuuni isertitaqarunngilaq. Taamaattumik selskabip ingerlatsinermit aningaasartuutai piginnittut aningaasaliisarneratigut matuneqartariaqassapput. Nunaoil A/S-p ingerlanneqarnera 1998-ip kingornatigut DONG A/S-miit sulisunik ilisimasalinnik attartortitsinermik tassangaaniillu ikiorsiinermit tunngaveqarpoq. Piginnittuunerup allangorneratigut tamanna atorunnaassaaq. Aktianik piginneqataasut 1998-2004-mi ukiumut 5 mio. koruunit aningaasaliissutigisarpaat.

Ilimagisariaqarpoq 2006-imiit aningaasaleeqqittoqartariaqassasoq tassami naatsorsuutigineqarsinnaanngimmat misissueqqissaarnerit nioqutissiornermik pilersitsisinnagit Nunaoil A/S sinneqartoorteqartalissasoq. Selskabip naatsorsuutigaa oliamik gas-imillu nioqutissiornermit aatsaat isertitaqortoqalissasoq siunissami sivikinnerpaamik ukiut qulit qaangiuppata.

Bilag 3.1**”1. juli 1998-imi Kalaallit Nunaanni aatsitassat aqunneqarnerat pillugu Namminersornerullutik Oqartussat danskullu naalakkersuisuisa akornanni isumaqatigiissut”-ip ilai**

- ”3.1. Kalaallit Nunaanni aatsitassanut pisortaqarfiup Kalaallit Nunaanni aatsitassanut suliaminut tunngasunik paasissutissat akeqanngitsumik Energistyrelsen-imiit (ENS), Danmarks og Grønlands Geologisk Undersøgelser-miit (GEUS), Danmarks Miljø Undersøgelser-miit (DMU) aamma Miljøstyrelsen-imiit (MST) pissarsiarisinnaavai.
- 3.2. Kalaallit Nunaanni aatsitassanut pisortaqarfiup isumaqatigiissuteqarnikkut ilinniartitseqqinnerup ilaatut sulisuni GEUS-imi, DMU-mi MST-milu inissikkallarsinnaavai.
- 3.3. Kalaallit Nunaanni aatsitassanut pisortaqarfia RFG-p 1. juli 1998-ip tungaanut pisinnaaneratulut pisinnaatitaavooq suliffeqarfinnut ukiumoortumik aningaasaliissutaasartut iluanni Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit GEUS-ip DMU-llu misissuineritigut ilisimatusarnikkullu angusaannik pissarsinissamat. Ilisimatusarneq taanna ilaassaaq immikkoortut 3.8-3.9 toqqammavigalugit siunnersuinnermut/ikiorsiinnermut.
- 3.4. Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit GEUS-ip suliassai maannakkutut tassaassapput Kalaallit Nunaanni nunap pissusianut tunngatillugu paasissutissanik ilisimasanillu katersineq, tigujoaneq, paarsineq, taakku pillugit suliami angusanik tamanut saqqummiussuineq, Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ingerlatsinermik kajumissaarinnermut peqataaneq pisortallu suliarinninnerannut peqataaneq. Tamatumunnga ilaavortaaq akuersissutit naapertorlugit pisinnaatitaanermik pigisallit ingerlatsinerannik allanillu paasissutissanik nalunaartarneq.
- 3.5. Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit DMU-p suliassai manna tikillugu pisutut tassaassapput Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik oliasiornermillu ingerlatat aalajangersaavigisinnaajumallugit (pisortatut suliarisinnaajumallugit) avatangiisit pillugit tunngavissat ilaannik pissarsiuineq.
- 3.6. Kalaallit Nunaanni aatsitassanut pisortaqarfiup suliassani isumagisinnaasariaqarpai ilaatigut akeqanngitsumik GEUS-imit DMU-millu siunnersugaaneq/ikiorserneqarneq RFG-mi 1. juli 1998-ip siornatigutut annertutigisooq tunngavigalugu, tamatumani ilanngullugu siunnersuineq/ikiorsiineq immikkoortoq 3.9-mi taaneqartoq.
- 3.7. Kalaallit Nunaanni aatsitassanut pisortaqarfiup akeqanngitsumik ENS-imiit pisinnaavai siunnersorneqarneq/ikiorsigaaneq pisinnaatitaanermik pigisaqartup ingerlatsineranut tunngatillugu pisortatut sullissinnermut aningaasat atorpeqartartut amerlaqataannik nalillit RFG-p teknikkikkut immikkoortuanut tunngasut, taakkununnga ilanngullugit immikkoortut 3.8-3.9-mi siunnersuineq/ikiorsiineq taaneqartoq.

- 3.8. Kalaallit Nunaanni aatsitassanut pisortaqarfiutaaq qinnutigisinnaavaa aatsitassanik ingerlassinnermut pisortatut suliaqarnermut tunngasuni aamma pisortatut sullissinerunngitsumik pisortatut ingerlatsinnermut tunngasut pillugit ENS-imiit MST-miillu siunnersorneqarmissaq/ikiorserneqarmissaq.
- 3.9. Kalaallit Nunaani aatsitassanut pisortaqarfiup oliamut tunngasunik suliaqarnerani pisortatut suliaqarneranut tunngaviuvoq suliassat pillugit ENS-imiit, GEUS-imiit, DMU-miit MST-miillu siunnersorneqarneq/ikiorserneqarneq. Ikiorsiinerup tamatumaa ilagissavai avatangiisinut tunngasut, terknik-imut tunngasut, isumannaatsumik ingerlatsinissamut tunngasut, piareersimanissamut aningaasanullu tunngasut tassani pineqassallutik nunami imaanilu (3 s̆milinik killeqarfiup iluani) aammalu taassuma avataani oliasiornerit.
- 3.10. Siunissami aatsitassanik iluaquteqarnermut tunngatillugu aatsitassanut inatsimmi § 25, imm. 5 naapertorlugu akuersissutissanut Kalaallit Nunaanni aatsitassanut pisortaqarfiup pisinnaatitsissummik pigisallip ingerlassaanik suliaqarneranut atatillugu pisortatut sularinninnermini, taakkununga ilanngullugu pisortat suliassaannik ingerlatsinermik immikkoortut 3.6-3.9 naapertorlugit siunnersuinnermik/ikiorsiinnermik toqqammaveqartumik suliaqarneq, aningaasartuutaanut matusissutissanik akiliuteqartalernissamik aalajangersarneqartalissaaq. Pisinnaatitsissummik pigisallip siunnersuinnermut/ ikiorsiinnermut pisortat suliaqarnerannut akiliutai suliffeqarfinnut ENS-imut, GEUS-imut, DMU-mut MST-mullu nakkartassapput. Pisinnaatitsissummik pigisalik utertitsilluni akiliisarnermut taarsiullugu ukiumoortumik aalajangersimasumik akitsuummik akiliisalissasoq isumaqatigiissutigineqassappat Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut pisortaqarfiup aammalu avatangiisinut nukissiuuteqarnermullu ministeriap akornanni isumaqatigiissutigineqassaaq akitsuutip ilaa qanoq annertutigisoq ENS-imut, GEUS-imut, DMU-mut MST-mullu nakkartassanersoq.
- 3.11. Immikkoortut 3.1.-3.10-mut tunngasut pillugit aalajangersakkat ataatsimoortut pillugit pissutsit 1. juli 1998-p kingornanut tunngasut Namminersorerullutik Oqartussat aamma avatangiisinut nukissiuuteqarnermullu ministereqarfiup akornanni isumaqatigiissutigineqartassapput, ilaatigut ilanngullugit siunnersuinerup/ikiorsiinerup qanoq ittuunissaa annertussusissaalu, piniarneqarnera, sulisunik inissiigallarneq, immikkoortut 3.6-3.7-miittut avataasigut ikiorserneqarnermut akiliuteqartarnermut tunngasut, akisussaaneq, nipangiussisussaataaneq il.il.. Peqatigiilluni aalajangersakkat iluanni pisariaqartitsineq naapertorlugu Kalaallit Nunaanni aatsitassanut pisortaqarfiup aamma ENS-ip, GEUS-ip, DMU-p MST-llu akornanni immikkut isumaqatigiissuteqartoqarsinnaavoq.
- 3.12. Naalagaaffimmi (ENS-mi) immikkortortamik minnerusumik pilersitsisoqassaaq aatsitassat pillugit aqqissuussinerup iluani naalagaaffiup suli suliassaannik isumaginnittussamik, tak. bilag 1.
- 3.13. Namminersorerullutik Oqartussat RFG-mut tunngatillugu maannamut Kalaallit Nunaanni aatsitassanut pisortaqarfiup tunngatillugu pisinnaatitaaffii allanngoratik naalagaaffiup aatsitassanik pisortaqarfiup tungaanut pisinnaatitaaffinngorlutik nuunneqassapput. Pisinnaatitaaffiit taakku bilag 1-imi nalunaarsugaapput.”

Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaat
Aningaasarsiorneq inuutissarsiutinillu piorsaaneq pillugu suleqatigiissitaq

**Aningaasarsiorneq inuutissarsiutinillu piorsaaneq pillugu
suleqatigiissitap nalunaarusiaa**

April 2007

1. Aallarniut

1.1 Suleqatigiissitap pilersinneqarnera suliassaalu

Aningaasarsiorneq inuutissarsiutinillu piorsaaneq pillugu suleqatigiissitap Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaannit pilersinneqarpoq isumalioqatigiissitap ataatsimiinnerani septemberip ulluisa 29-anni 2004-mi.

Suleqatigiissitap suliassai suliassiisummi imatut allaaserineqarput:

Suliassiisummi ilaatigut takuneqarsinnaavoq Isumalioqatigiissitap sulinerminni pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu oqimaqatigiinnissaat tunngavigalugit sulissasut, isumalioqatigiissitallu isumaliutersuuteqarfigalugulu siunnersuusiussagaat Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasarsiornikkut susassat pillugit nutaamik aaqqissuussinissaq.

Tamakku aallaavigalugit nutaamik aaqqissuussineq suleqatigiissitap isumalioqatigiissitap siunnersuusiussavaa Kalaallit Nunanni oqartussat naalagaaffiillu akornanni aningaasaqarnermut attuumassuteqartortaat qitiutillugit, taakkunungattaq ilanngullugit ataatsimoortumik tapiissutit siunissami allanngoriartornissaannut periarfissanik allanik assigiinngitsunik tigussaasunillu siunnersuuteqassaaq.

Pisuussutit umaatsut pillugit suleqatigiissitap naammassisai ilanngullugit suleqatigiissitap taakkua saniatigut pisuussutit umaatsut taakkunangalu aningaasat isertitsissutigisinnaasat tapiissutit ataatsimoortut siunissami allanngoriartortinnissaannut tunngavissanut ilaatinneqarsinnaaasaanersut nutaamik siunnersuusiussaaq

Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiisutaat (april 2003) aamma Kalaallit Nunaanni inuutissarsiornermik piorsaanermit Ataatsimut Ataatsimiititaliap nalunaarusiaat (oktober 2003) tunuliaqataralugit suleqatigiissitap ilanngullugu nalilersussaavaa naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutai nalunaarusiani taasani marlunni kaaammattuutit peqatigalugit ilapittuisinnaanersut inuiaqatigiit kalaallit aningaasarsiornikkut imminnut napatinnerulernerannut taamalu naalagaaffiup tapiissutaanik isumalluuteqannginnerulernerannut

Suleqatigiissitap isumalioqatigiissitap qinnuigisinnaavai sulinerminut atugassaminik inuiaqatigiinni aningaasarsiornermik paasisimasallit tutsuiginartut, soorlu assersuutigalugu universitetini niuernermilluunniit ilinniartfinni qaffasinnerni professorit, paasisimasalittut nassuiaasioqullugit.

1.2 Katitigaaneq

Isumalioqatigiissitap suleqatigiissitamik pilersitsinermi aalajangerput ilaasortat 6 isumalioqatigiissitani ilaasortat saniatigut ilaasortat allat 4 tikillugit immikkut paasisimasalittut toqqarneqassasut. Kingusinnerusukkut isumalioqatigiissitap isummerput ilaasortat 2 allat isumalioqatigiissitap ilaasortaasa akornanni toqqarniarlugit.

Uku suleqatigiissitap nalunaarusiaminik inaarsaanerani ilaasortaapput:

Frank Jensen (siulittaasoq) Folketingip inassuteqarnera malillugu Danmarkimi naalakkersuisunit isumalioqatigiissitani ilaasortatut toqqagaq

Kristen Touborg Jensen -

Søren Espersen -

Bilag 12

3/115

Per Ørum Jørgensen	-
Kuupik Kleist	Partiit Kalaallit Nunaanni Inatsisartuni sinniisuutitalit inassuteqarnerat malillugu Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunit isumalioqatigiissitani ilaasortatut toqqagaq
Augusta Salling	-
Per Berthelsen	-
Ruth Heilmann	-

Immikkut paasisimasalittut ilaasortat

Søren Bo Nielsen	CBS Institut for Nationaløkonomi
Peter Beck	Aningaasanut pisortaqarfik
Joakim Søndergaard Hansen	Finansministeriet

Sekretariat

Steen Ryd Larsen	Statsministeriet
Søren Klit	Statsministeriet
Lisbeth Møller Jensen	Naalakkersuisut allattoqarfia

Lars-Emil Johansen aamma Henrik Vestergaard suleqatigiissitami ilaasortatut peqataapput marts 2005 tikillugu taavalu tamatuma kingorna Per Rosing-Petersen-mit aamma Per Ørum Jørgensen-imit taarserneqarlutik.

Jonathan Motzfeldt aamma Per Rosing-Petersen suleqatigiissitami ilaasortatut peqataapput februar 2006 tikillugu taavalu tamatuma kingorna Kuupik Kleist-imit aamma Per Berthelsen-imit taarserneqarlutik. Tamatumunnga peqatigitillugu Frank Jensen-ip Jonathan Motzfeldt suleqatigiissitami siulittaasuutut taarserpaa.

Christian H. Hansen suleqatigiissitami ilaasortatut peqataavoq juni 2006 tikillugu taavalu tamatuma kingorna Søren Espersen-imit taarserneqarluni.

Anders Boye Jacobsen paasisimasalittut ilaasortatut suleqatigiissitami peqataavoq juni 2005 tikillugu taavalu tamatuma kingorna Peter Beck-imit taarserneqarluni.

Henrik Thomasen paasisimasalittut ilaasortatut suleqatigiissitami peqataavoq oktober 2006 tikillugu taavalu tamatuma kingorna Joakim Søndergaard Hansen-imit taarserneqarluni.

Joakim Søndergaard Hansen allattoqarfimmiippoq oktober 2006 tikillugu taavalu tamatuma kingorna paasisimasalittut ilaasortaalerluni. Søren Klit 1. februar 2007-ip kingorna allattoqarfimmiilerpoq.

Søren Bo Nielsen-ip suleqatigiissitap misissueqqissaarneranut atatillugu Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermi periuseq sanavaa taamatumani siunertarineqarluni naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutaasa inuuniarnermi atukkat allangoriartornerannut qanoq sunniuteqarnerata allaaserinissaa. Finansministeriap isumagai periuseq atorlugu teknikikkut ingerlatsilluni (pisuusaartitsilluni) suliat, aamma Naatsorsueqqissaartarfik kisitsisinik paasisutissanik ikiuuppoq. Periuseq suleqatigiissitat nalunaarussiaanut tapiliussami allaaserineqarpoq teknikikkullu ingerlatsilluni suliat inernerit immikkoortoq 6-imi ilaallutik.

1.3 Suleqatigiissitap sulinera

Suleqatigiissitap 12-eriarluni atatsimiipqoq: 7. december 2004 (København), 16. marts 2005 (Ilulissat), 10. juni 2005 (København), 7. februar 2006 (Sisimiut), 10. maj 2006 (København), 30. maj 2006 (København), 12. juni 2006 (Narsaq), 12.-13. september 2006 (Nuuk), 30. november 2006 (København), 12. januar 2007 (København), 31. januar 2007 (København), 30. marts 2007 (København).

Suleqatigiissitap Keld Askær, Royal Greenland-ip pisortaa 12. september 2006, Josef Motzfeldt, Aningaasanut, Nunanut Allanut aammalu Nunat Avannarliit Suleqatigiinnerannut naalakkersuisoq 12. september 2006, Jørgen Wæver Johansen, Ineqarnermut, Attaveqarnermut Aatsitassanut Ikummatissanullu naalakkersuisoq 12. september 2006, Villy Jensen, Greenland Venture A/S-imi pisortaq 13. september 2006, Naatsorsueqqissartarfimmi pisortaq Per Lyster aammalu paasisimasalittut siunnersorti Carsten Petersen 13. september 2006, Doris Jakobsen, Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Iisimatusarnermut Ilageeqarnermullu naalakkersuisoq 13. september 2006, Martin Kviesgaard, pisortaaq, Svend-Erik Danielsen, pisortaq aamma Jesper Flensted Nielsen, pisortaq, GrønlandsBANKEN A/S 13. september 2006, Siverth K. Heilmann, Inuusutissarsiutinut, Suliffeqarnermut Ilinniartitaanermullu naalakkersuisoq aammalu Stig Rømer Winther, Kalaallit Nunaanni Takornariaqarnermut Inuutissarsiutinillu Siunnersuisoqatiinni pisortaq, ataatsimeeqatigai.

1.4 Nalunaarusiap ilusaa il.il.

Aallarniutigalugit immikkoortumi naatsumik allaaserineqarput suleqatigiissitap isumalioqquatai inassutaalu pingaarnerit.

Immikkoortuni tullerni 2–4-ni Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorneq allaaserineqarpoq, immikkoortoq 5-imi taageriaaqsit qitiusut suleqatigiissitamut suliaassiissummi taaneqartut pillugit suleqatigiissitap isumaliutersuutai, immikkoortunili 6–7-ini sammineqarput suliat tigussaasut ataasiakkaat suleqatigiissitamut suliaassiissummi imissutigineqartut. Immikkoortoq 8-mi sammineqarput suliaasat allat isumalioqatigiissitap suleqatigiissitamut imissutaat. Kiisalu immikkoortup 9-p imarai suleqatigiissitap kaammattuutai inassutaalu.

1.5 Nalunaarusiami immikkoortut 2.–9. eqikkarnerat

Immikkoortup 2-p imarai pissutsit arlallit Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup ilisarnaatai. Ukiut ingerlaneranni Kalaallit Nunaanni aningaasat isertitaasartut allanngoriartornerisa allaaserinerata ersersippaa Kalaallit Nunaata namminersornerulernerup atulernerata kingorna aningaasarsiornerup alliarthonerata nassataanik naalagaaffiup aningaasaliuttagaanik sillimmateqarnera annikilliartuinnarsimasoq taamalu imminut napatinnerulersimalluni. Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup ilusaasa pingaarnerit misissuataarnerat paasisitsivoq Kalaallit Nunaata aningaasarsiornera unammilligassaqartuq periarfissaqartorlu.

Tikkuarneqarpoq pisariaqartuq Kalaallit Nunaanni unammillersinnaanerulernissaq pilersissallugu, tamatumunngalu atatillugu Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut ilinniarteqqinnerisigut piginaasaasalu ineriartorteqqitsinnerisigut periarfissaqartuq annertuunik.

Kalaallit Nunaanni aningaasat isertitaasartut nunani killerni allanut sanilliullugit assigiinngiitsorujussuarmik agguagaapput. Kalaaallit Nunaanni isertitanik taamak equngangaatsiartumik agguassineq ilaatigut pissuteqarpoq nunap inuisa nunassittarnerata isikkuanik, nunap inuisa ilarpassuisa piumasarineqartut malillugit ilinniagaqannginnerannik

aammalu Kalaallit Nunaanni akileraartitseriaaseq imaqarmat isertitat minnerpaaginnaat assigiingitsunik akileraaruserneqartarnerannik kinguneqartumik.

Immikkoortumi 3-mi allaaserineqarput pisortaqarfiit isertitaasa aningaasartuutaasalu ilusaat, taakkununga ilaallutik naalagaaffiup aningaasaliissutigisartagaasa Kalaallit Nunaanni pisortaqarfiit aningaasalersorneqarnerannut sunniutaat. Kalaallit Nunaanni akileraartarnermik aqqissuussineq naatumik ilisaritinneqarpoq. Qanoq annertutigisumik akileraarusiisarneq nunani avannarlerni allani akileraarusiisarnermut sanilluikkaanni takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni akileraarusiisarneq malunnartumik annikinnerusoq. Naggasiullugu pisortat aningaasaqarnerata ukiuni aggersuni unammilligassai nassuiarneqarput.

Immikkortumi 4-mi Danmarkimi naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningasaliissutigisartagaasa Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermut Kalaallillu Nunaanni inuiaqatigiinnut sunniutaat ersersinneqarput. Immikkoortoq aallaqqaaserneqarpoq naalagaaffiup ullumikkut tapiissutigisartagaasa tunngaviinik pingaarnernik, ilanngullugit namminersornerunermik inatsit malillugu naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutigisartagaasa tunngaviannik, Kalaallit Nunaanni Namminersorerullutik Oqartussat aningaasarsiornikkut akisussaaffianik aammalu ukiuni 1979-2007-ni naalagaaffiup tapiissutaasa tunngaviinik pingaarnernik.

Tulliullugit allaserineqarput Kalaallit Nunaannut ataatsimoortumik tapiissutit aningaasaliissutaasartullu allat anertussusiat aammalu ukiuni kingullerni aningaasaliissutaasartut allangoriartorneri. Annertussusit taakku Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup annertussusianut aammalu Kalaallit Nunaanni pisortaqarfinnut sanillunneqarput, aammattaq ersersinneqarpoq aningaasaliissutaasartut Kalaallit Nunaata Daanmarkillu akornanni isertitat annertussusaasa naligiissarnerinut pingaaruteqartut.

Immikkoortup takutippaattaaq kommunit ataasiakkaat isertitarisartagaat nikingassuteqaqisut.

Immikkoortoq 5-imi allaaserineqarput taaguutit suliassiisummi eqqartorneqartut – pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu aammalu imminut napatinneq, aammalu nassuiarneqarput tunngaviit pissutsillu arlallit naalagaaffiup siunissami Kalaallit Nunaannut tapiissuteqartarnerata aalajangersarneqarneranut pingaaruteqarsinnaasut.

Immikkoortup 6-p imarai siunissami namminersorlutik oqartussat naalagaaffiillu akornanni aningaasarsiornikkut attaveqaatissanut atatillugu periusissatut suleqatigiissitap siunnersuutaa. Periusissap toqqammavigai namminersornermik inatsisissap imassaanik eqqarsaatit peqatigitillugu isumalioqatigiissitani oqaluuserineqartut, ilaatigut assut pingaartinneqarpoq suliassaqarfinnik nutaanik tigusinissamik isummernerit Kalaallit Nunaanni pisassasut. Immikkoortumi allaaserineqarputtaaq periutsit allat assigiingitsut suleqatigiissitap eqqartugai. Eqqartukkaminut tunngavissiuiniarluni suleqatigiissitap Kalaallit Nunaata aningaasarsiornerata aqqissuussaananerik pissusianillu takutitsisumik pilersitsivoq. Periuseq atorlugu naatsorsuinerit, ilanngullugit namminersorlutik oqartussat naalagaaffiillu akornanni aningaasarsiornikkut attaveqaatissat assigiingitsut inuuniarnikkut atukkat qanoq pitsaatiginerinut sunniutaat, periuseq taanna atorlugu allaaserineqarput.

Suleqatigiissitap saqqummiuppaattaaq siunissami aatsitassarsiornikkut isertitat qanoq pineqartarnissaannik siunnersuut.

Immikkoortumi 7-mi allaaserineqarput inuutissarsiornerup aningaasarsiornikkut sinnaakkutai atuuttut; taakkununga ilaapput unammillernermit tunngasut, akit aningaasartuutillu qaffasissusiat, ineqarnemut tunngasut, aningaasaliiniarnermi periarfissat aammalu ilaatigut sulinissamut ilinniarnissamullu kajumissaarutaasinnaasut.

Tulliullugit nassuiarneqarput allannortiterinerit ingerlanneqareersut, aallartitat imaluunniit pilersaarutigineqartut aningaasarsiornermik imminut napatittumik, nammineernerusumik nunallu nammineq isumalluutaanik tunngavilimmik pilersitsinissamik siunertaqartut; taakkununga ilaatigut ilaapput inuutissarsiutit ilinniartitaanerillu iluini allannortiterinerit.

Immikkoortup naggatigai kaammatuutit arlallit.

Immikkoortup 8-p imarai aatsitassarsiornermut attuumassutilinnik tunngaviusumik misissueqqissarnermillu sulianut Danmarkip aningaasaleeqataasinnaaneranut atatillugu suleqatigiissitap suliat Folketingimi suliarineqarnissaanut tunngasut isumalioqatigiissitat 8. september 2005-imi ataatsimiikkamik suleqatigiissitanut imissutaat.

Immikkoortup 9-p imarai suleqatigiissitap kaammattuutai inassutaalu. Suleqatigiissitap periutsimik kaammattuuteqarpoq Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasarsiornikkut isumannaagassanut atatillugu atatsimoortumik aaqiinnissamik siunnersuummik, tassunga aamma ilaapput pisuussutinik uumaatsunit (aatsitassanit) isertitat qanoq pineqartarnissaat. Aamma suleqatigiissitap kaammattuuteqarpoq inuutissarsiutinik aallartitanut ataasiakkaanut tunngasunik aammalu aatsitassarsiornermut attuumassutilinnik tunngaviusumik misissueqqissaarnermillu sulianut Danmarkip aningaasaleeqataasinnaaneranut atatillugu suliat inatsisartuni ilaasortanit suliarineqarnissaannut tunngasunik.

Nalunaarusiap imarai Inatsisartut ukiakkut 2006-imi ataatsimeereerneranni pisut ilanngullugit aammalu kisitsisinik paasisutissat 2005-p naanerata tungaanut tunngasut, nassuiaat malillugu allamik allattoqanngikkaangat.

2. Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorneq

Immikkoortuni tullerni allaaserineqassapput pissutsit ilaat Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermut ilisarnaatit. Immikkoortoq 2.1 aallarnerneqassaaq ukiut ingerlaneranni Kalaallit Nunaanni isertitat tamarmiusut allanngoriartornerat allaaseralugu. Takutinneqarpoq Kalaallit Nunaata namminersornerulernerup atuutilernerata kingorna naalagaaffiup aningaasaliissutigisartagaanik isumalluuteqarnera milliartuinnarsimasoq taamalu imminut napatinnerulerluni. Tulliullugu immikkoortoq 2.2-mi nassuiarneqassaaq Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup ilusaasa ilaat pingaernerit. Ilutsit Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup unammilligassaasa periarfissaasalu suunerinik paasineqarnissaannut pingaarutillit. Immikkoortumi 2.3-mi Kalaallit Nunaanni isertitat agguagaanerat allaaserineqarpoq.

Immikkoortoq 1-imi taaneqartutut Kalaallit Nunaata nioqqusiaasa tamakkerlutik nalinginik naatsorsuutit (isertitanik tunngavillit) paasissutissat aammalu periutsit arllallit sanngiissuteqarput. Ilaatigut Danmarks Statistik annertuumik misissuinnikkaluarluni naliliivoq nioqqusiat taamakkerlutik nalingat pillugu kisitsisit (BNP) Kalaallit Nunaanni nioqqusiat tamakkerlutik nalerpiaanut naleqqiullutik minnaagaasut¹, *tak. Bent Thage, Nyt Nationalregnskab, november 2004.*

2.1 Isertitat tamakkerlutik allanngoriartornerat

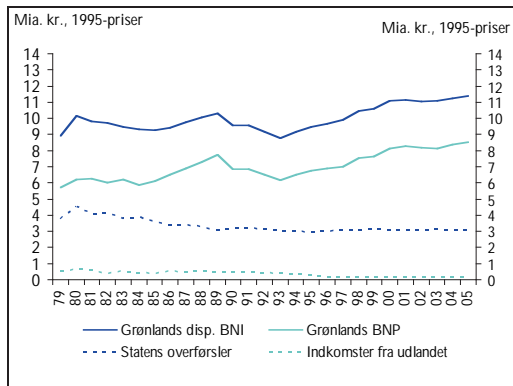
Namineq nioqqusiorluni isertitat ukiut ingerlaneranni Kalaallit Nunaanni isertitanut tamarmiusunut annerujartuinnartumik ilaajartorsimapput taamalu Kalaallit Nunaata ataatsimoortumik aningaasarsiornera aallaavigigaanni Kalaallit Nunaata naalagaaffiup aningaasaliissutaanik isumalluuteqarnera ataavartumik annikilliartorsimalluni. Taamaalilluni Kalaallit Nunaat namminersornerulernerup atuutilernerata kingorna aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulersimavoq.

Kalaallit Nunaanni isertitat tamakkerlutik angissusiat (nunami tamarmi isertitat atorreqarsinnasut/disp. BNI) tassaavoq Kalaallit Nunaata nioqqusiaasa tamakkerlutik nalingat (BNP), naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasaliissutai (tapiissutit ataatsimoortut aningaasaliissutillu allat) aammalu nunanit allanit isertitat (s.ass. EU-mit aningaasaliissutit). Annertussutsit taakku ukiuni 1979-2005-ini piviusumik allanngoriartornerat *takussutissiami 2.1*-imi takutinneqarpoq.

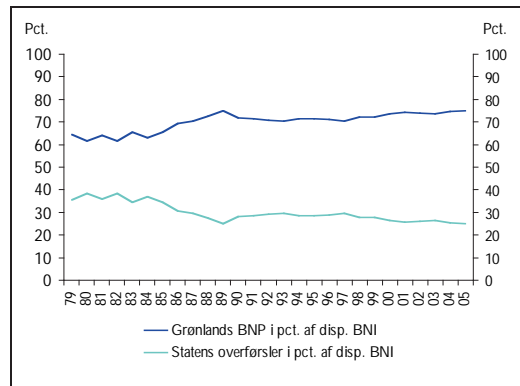
---

¹ Naatsorsueqqissaartarfimmut aningaasaliissutit 2006-imiit 1,5 mio. kr-nik (nioqqutissiornermik toqqammaveqarluni) nunap aningaasarsiornikkut naatsorsuutaanik pilersitsiartornissamut atuagasanik qaffaaneqarput tamatumuunakkullu aamma periarfissaqalissalluni kisitsit atorlugit tunngaviusunik arlalinnik pissarsisinnaalernissaq.

Takussutissiaq 2.1. Kalaallit Nunaanni disp. BNI-p, Kalaallit Nunaanni BNP-p, naalagaaffiup aningaasaliissutaasa Kalaallillu Nunaata nunanit allanit isertitaasa allanngoriartornerat. 1979-2005. 1995-imi akit.

Takussutissiaq 2.2. Kalaallit Nunaanni disp. BNI-p Kalaallit Nunaanni BNP-mut aamma naalagaaffiup aningaasaliissutaanut naleqqiullutik allanngoriartornerat. 1979-2005

Pissarsiffik: Naatsorsueqqissaartarfik.

Takussutissiami 2.1-imi takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni disp. BNI 1995-imi akit najoqqutaralugit 1979-imiit 8,9 mia. kr.-niit 2005-imi 11,4 mia. kr.-nut qaffassimasooq, agguaqatigiissillugu ukiumut piviusumik 0,9 procentimik qaffariartarsimalluni. Piffissami tassani naalagaaffimmit isertitat 3,7 mia. kr.-niit 3,1 mia. kr.-nut apparsimapput, agguaqatigiissillugu ukiumut appariaat piviusooq 0,8 procentiusarsimalluni. Disp. BNI-p naalagaaffimmit isertitanut sanilliulluni alleriangaatsiarnerunera peqquteqarpoq BNP-p piffissami 6,2 mia. kr.-niit 8,5 mia. kr.-nut alleriarteranik, ukiumoortumik piviusumik alleriaat 1,5 procentimut naapertuulluni. Taamaalilluni Kalaallit Nunaata nioqqusiaasa nalingat ukiut ingerlaneranni Kalaallit Nunaata isertitaanut tamarmiusunut annerujartuinnartumik ilaajartorsimavoq. Tamaanna aamma *takussutissiakkut 2.2-kkut* ersepoq takutinneqarluni Kalaallit Nunaanni disp. BNI-p ilaa qanoq atsigisooq BNP-mik naalagaaffiullu aningaasaliuttagaanik ilaqarluni allanngoriartortoq.

Kalaallit Nunnaata isertitai tamarmiusut Kalaallit Nunaata naalagaaffimmit isertitaanik annikilliarortunik ilaqariartorsimapput, tak. takussutissiaq 2.2. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasaliissutaasa 2005-imi Kalaallit Nunaanni disp. BNI-p 25 procentiit amerlanerulaarput 1980-imi 40 procentingajaagaluartut, naalagaaffiulli aningaasaliissutai sulii aningaasarsissutigineqarluartarput. Kalaallit Nunaanni nioqqusiorneq piffissami pineqartumi assingusumik alliartorsimavoq 2005-imilu isertitat tamakkerlutik 75 procentingajaannut tunngaviulluni naak 1980-imi 60 procentinik amerlanerulaaginnarluartut. Taamaalilluni Kalaallit Nunaat piffissap ingerlanerani naalagaaffiup aningaasaliissutaanik isumalluuteqannginnerulerpoq imminullu napatinnerulerluni.

2.2 Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup ilusai

Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup nunani killerni allani aningaasarsiornerit allaassutigai inissisimanani pissutsillu klimamut tunngasut aammalu inuisa annikitsuinnarmik eqitersimanagerat. Pissutsit taaku – naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasaliissutaanik peqqateqarlutik – pissutsit immikkut ittut Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermi atuuttut ilaat nassuiarsinnaavaat.

Nunap iluani niuerfissat killeqangaatsiaqaat siamasillutillu. Inuutissarsiutit immikkoortuisa ilaanni siamasinneq ima malunnartigaaq oqartoqarsinnaalluni ataatsimik niuerfeqarnani arlalinnik imminnullu atanngitsunik niuerfeqartoq. Tamatuma kinguneraa suliffeqarfiit periarfissaqarpiannigmata annertuunik ingerlassaqarnikkut iluaqutaasinnaasartut iluaqutigissallugit, tamannalumi aningaasartuutit qaffasissusiannut taamalu nioqutissanut eqqussukkanut unammillersinnaanermut ajoqutaavoq. Tamanna ersarinnerpaanngorluni takuneqarsinnaavoq kisitsisitigut Kalaallit Nunaata avammut niuerneranik ersersitsisutigut. Kalaallit Nunaata avammut nioqutai tassaannangajaapput aalisakkanit nioqquasiat. Ilua-tungaatigulli nunamut eqqussuineq angeqaaq. Naak assartuinnermut aningaasartuutit eqqarsaatigigaluaraanniluunniit akikinneruvoq nioqutissat arlalissuit avataanit pisiarissallugit nammineq nioqqusiarinagit. Ataatsimut isigalugu tamatumuunakkut avammut nioqquqeqarnermi annertuumik amigartoornermik kinguneqartarpoq taamaallaat naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasaliissutaanik matuneqartartunik. Takuneqarsinnaavoq takornartaanngitsiq aningaasarsiorneq Kalaallit Nunnaannisulli annikitsigisoq avataanut niuerneramik annertungaatsiartumik ilaqartartoq aningaasarsiornerimmi mikisut aningaasarsiornermut angisuunut sanilliullutik allat nioqqusiaannit immikkuullarillutik allaanerugajummata.

Kalaallit Nunaanni inuutissarsiornerup ilusaa marlunnik tunngaveqartoq oqaatigineqarsinnaavoq. Piniakkat aalisakkallu tunngavigalugit suliffissuaqarneq inuutissarsiornermut napatitsisuuvoq aningaasarsiornullu sunniutilinnik allanik pilersitsilluni. Immikkoortup taassuma Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermut qitiusumik pingaaruteqarnera ilaatigut takuneqarsinnaavoq sulisinnaasut 20 procentii sinnerunarlugit tassani sulimmata aammalu Kalaallit Nunaata avammut niuernerani isertitaasartut 95 procentii sinnerlugit isertittarmagit. Tamatuma kinguneranik Kalaallit Nunaat pinngortitami pissutsinit, ilaatigut qanoq raajaqartiginerata aalisagaqartigineratalu allanngoriartornerannit, assut eqqortiaavoq.

Nioqutissiorluni ingerlatsineq tassaannangajaavoq piniakkat aalisakkallu toqqammavigalugit nioqqusiarik suliaqarneq. Kalaallit Nunaanni akissarsiat nioqqusiorsinnaanerullu qaffasissusii pequtaallutik inuutissarsiorluni immikkoortoq pineqartoq nunanit allaniit unammillerneqarpoq. Sulisunik amerlasuunik sulisoqarluni nioqutissiorneq annikitsunik akissaateqarfiusunut nuukkiartortartoq imaluunniit teknologi atorlugu ingerlanneqalersartoq aamma Kalaallit Nunaanni atuuppoq. Taamaalisoqariartornera ilaatigut illua-tungilerneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut ilinniartinnerisigut piginnaasaannillu annertusaanertigut allanut nooriarsinnaalersinnerisigut.

Inuutissarsiutit immikkoortuat alla tassaavoq nunami inuutissarsiorneq ilaatigut niuerneramik, sanaartornermik akunnittarfinnik neriniartartarfinnillu ingerlatsineramik ilalik. Immikkoortumi tassani sulisinnaasut 25 procentiisa missarigunagaat sulipput pisortaqarfiit qanoq piumannitsiginerannik aalisarnermilu isertitat allanngoriartornerannit sunnertialluni.

Immikkoortut siuliani taasat saniatigut Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutinik politikikkut anguniagaqartoqarpoq takornariaqarneq aatsitassarsiornerlu piorsarneqassasut inuutissarsiutinngortillugit pingaarutillit. Pingaartumik aatsitassat manngertut iluanni ajunngitsumik piorsaaneq ullumikkut takuneqarsinnaalereerpoq amerlanerusunik sulisoqarnerannik isertitallu akileraarusigassat amerliartornerannik takussutissartaqarluni. Kujataani kuultisiorfik Maniitsullu eqqaani Niaqunngunami olivin-isiork Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermut iluaqutaalereerput. Aammattaq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut Greenland Water Aps akueraat kisimiilluni

imermik imigassamik Qeqertarsuup eqqaani Lyngmarkip puilasuanit nioqutissiorsinnaasoq. Pilersaarut piviusunngortinneqassaguni annertuumik aningaasaliinermik nassataqassaaq naatsorsuutigineqarlunilu suliffinnik nutaanik 50-inik pilersitsissasoq.

Takornariaqarneq immikkut Ilulissani eqqaanilu annertusiartorpoq takornariaqarnermili attaveqaatit akisungaatsiarnerannit unammillerneqarpoq.

Malugisariaqarpoq Kalaallit Nunaata nunataani imartaatalu naqqani uuliamik niuernikkut iluaqutigineqarsinnaasunik nassaartoqarpat tamatumuuna namminikkut naqqatigut ajornartorsiutit Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutinut ilisarnaataasut qaangerneqarnaviannngimmata. Uuliamik nassaarut, qanoq annertutigineri apeqqutaallutik, inuutissarsiornermut equitsillutik sunniuteqarsinnaapput soorlu aamma naalagaaffiup aningaasaliissutai taamaattut. Aningaasaateqarfimmik siunissami uuliasiornermit isertitat inissinneqarfigninnaasaannik pilersitsinikkut kissaatiginanngitsunik nassataasinnaasut pakkersimaarneqarsinnaassapput, soorlu assersuutigalugu aningaasiornerup iluani akit akissarsiallu qaffariartornerat aningaasallu naleerukkiartornerat.

Oqaluttuarisaanermi pisimasut naalagaaffiullu nangittumik aningaasaliuarnera peqquataaqataapput Kalaallit Nunaanni pisortaqarfiit tassaammata inuutissarsiutini immikkoortut annerpaat sunniuteqarnerpaallu. 1994-mi Kalaallit Nunaata BNP-ata 90 procentingajattaat Kalaallit Nunaanni pisortat suliffeqarfiisa aningaasartuutaaneersuupput. Procenti pineqartoq ukiuni kingullerni qulini apparpoq 2005-imi 73 sinnitsiarlugit annertussuseqalerluni nunarsuarmili pissutsinut sanilliulluni sulit qaffaseqaluni. 2004-mi Kalaallit Nunaanni sulisut 45 procentingajaat pisortat aqutsisoqarfiini kiffartuussiviinilu (suliffeqarfiit pisortanit pigineqartut ilanngunnagit) atorfeqarput. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningasaliissutai pissutaaqataapput akileraarusiisarnerp nunani avannarlerni akileraarusiisarnermut sanilliulluni appasinneranut.

Ilaatigut OECD-p oqaatigaa naalagaaffiup aningaasaliissutai peqataasut Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup equitinneqarneranut isertitammi atorneqarsinnaasut inummut ataatsimut naatsorsuullugit tamatumuunakkut Kalaallit Nunanni nioqutissiornerup periarfissiineranit anneroqaat. Kalaallit Nunaanni akissatit qaffasissusiat Danmarkimisungajak qaffasitsigaaq inuup ataatsip nioqutissiornera appasinnerungajaatsiarluni².

Tamakku kinguneraat nunanut allanut unammillersinnaaneq ukiut ingerlaneranni sakkukilliartorsimammat, nioqutissiornerlu nioqqusianut nunarsuarmi tamarmi niuerutigineqanngitsunut, tassaagajuttunut pisortat kiffartuussinerinut, sangujartornera annertusisimavoq. Tamatuma kinguneranik sulit ajornarnerulersimavoq – nunami namminermi niuerfiup killeqarneratat kingunerisa avataagut – suliffeqarfinnik nutaanik pisortanit taperneqaratik nioqutissanut eqqussukkanut imaluunniit nunap avataani tunitsivigisartagaanut unammillersinnaasunik nioqutissiortunik aallartitsiniassalluni.

Danmarkip tapiissutaasa ataatsimoortut Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorneq taamaalilluni akunnattoornartumut inissippaa. Illua-tungaatigut periarfissiivoq nunap nioqutissionerata periarfissiinera annertuumik sinnerlugu akissarsiaqarnissamut nioqutissanillu atuinissamut. Illua-tungaatigut namminersorlutik ingerlatsisut unammillersinnaanerat pakkersimaarpat nioqutissiornermi aningaasartuutit qaffasikkamik unammillersinnaajunaarsillugit.

---

² OECD. Grønlands Økonomi – En strategi for fremtiden. 1999.

Unamillersinnaaneq pitsaanerulersinniarlugu akissarsiat namminerlu nioqqusiorsinnaanerup assigiingissutaat annikillineqartariaqarput. Tamanna pisinnaavoq Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut annerusumik ilinniartinnerisigut. Kalaallit Nunaanni nunaqavissut 33 procentiinnaat suliffeqalernissaminnut atorsinnaasaminnik ilinniagaqarput tamanna Danmarkimi 80 procentip eqqaaniitqoq. 2004-mi suliffissaqanngitsutut nalunaarsukkat 80 procentiisa sinneri suliffeqalernissaminnut atorsinnaasaminnik ilinniagaqanngillat³. Taamaalilluni Kalaallit Nunaanni atorpeqanngitsumik annertuumik periarfissaqarpoq nioqqutissiorsinnaanermik taamalu nunanut allanut umamillersinnaanermik qaffatitsinnaasumik. Ilinniarsimanerup nalinginnaasumik qaffanneratigut aamma kalaallit sulisut avataanit tikisitat ullumernit annerusumik taarsersinnaalissagaluarpaat.

Tamanna immikkut pingaaruteqarpoq eqqarsaatigalugu akissarsiat aalajangerneqarneq ajormata Kalaallit Nunaanni nioqqutissiorsinnaanerup allanngoriartorneranit aammali Danmarkimi nioqqutissiorsinnaanerup allanngoriartorneranit. Tamanna pissuteqarpoq Kalaallit Nunaat sulisut Danmarkimiit tikisitat pissutigalugit ilaatigut Danmarkimi akissarsiat aammalu aningaasat isertitaasartut atorneqarsinnaasut allanngoriartornerannut malinnaakannertariaqarmat sulisut pisariaqartitat pissarsiarisinnaassagunigit.

Pisortaqarfiit sulisussanik, aammattaq sulisunik tikisitanik, pisariaqartitsinerata annikillinera pilersitseqataasinnaavoq akissaatinut aningaasartuutit annertusiartornerata annikillisinnissaanut.

2.3 Kalaallit Nunaanni isertitat agguagaanerat

Kalaallit Nunnaani isertitat (akileraarutit ilanngaatigereerlugit) nunani allani pissutsinut naleqqiullugit assigiingitsumik agguarsimapput, *tak. takussutissiaq* 2.3, Gini-koefficient⁴-imik taaneqartartup nalinga nunani arlalinni takutinneqartoq.

Nunani avannarlerni isertitat assigiikannersumik agguagaapput – taamalu taakkunani Gini-koefficient appasikannersuulluni. Tamatumunnga annermik pissutaavoq akissaatit qaffakkiartornerat ilutigalugu annerusumik akileraarusisarnikkut pisortat annertuumik agguasseqqittarmata aammalu suliffeqarfinni akissaatit annikitsuinnarmik nikingammata sulisinnaasut assigiiaarmata ilinniarluarsimasuullutillu tassungalu ilanngullugu sulisut annertuumik illersugaammata akissarsiat minnersaasa nunanut aallanut naleqqiullutik qaffasinnerisigut.

Nunat allat soorlu USA aamma Storbritanien pisortatigut annikitsumik agguasseqqittartut sulisunillu illersuisartut paarlattuanik qaffasingaatsiartunik Gini-koefficienteqarput.

Kalaallit Nunaata inuisa tunngaviusumik atugaasa assigiinginneri annermik naligiinginnermut pissutaapput. Inuit ilaat amerlasuut ilinniagaqanngillat aamma/imaluunniit isorlarni aningaasarsiornikkut periarfissaluttuni nunaqarlutik. Aamma isertitat agguagaanerat illua-tungaani illoqarfanni angisuuni illua-tunganilu nunaqarfanni isorlernilu equngavoq. 2005-imi nunaqarfanni inoqutigiiit tamakkerlutik isertitaat 284.000 kr.-upput illoqarfanni 366.000 kr.-usut. Nuuk 2005-imi illoqarfiuvoq Kalaallit Nunaanni tamarmi inoqutigiinni isertitaqarfinnerpaaq agguaqatigiissillugu

---

³ Aningaasarsiorfik politikimik nalunaarut 2006, Aningaasanut Nunanullu Allanut naalakkersuisoq.

⁴ Gini-koefficient tassaavoq naligiingissutsimut uuttuut. 0,0-mik nalip naligaa aningaasarsiornermi isertitat tamarmik assigiilluinnartut – tamarmik assigiimmik pisarput – 1,0-milli nalip naligaa inuup ataatsip aningaasarsiornermi isertitat tamaasa pisarai.

Unammillersinnaaneq pitsaanerulersinniarlugu akissarsiat namminerlu nioqqusiorsinnaanerup assigiinngissutaat annikillineqartariaqarput. Tamanna pisinnaavoq Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut annerusumik ilinniartinnerisigut. Kalaallit Nunaanni nunaqavissut 33 procentiinnaat suliffeqalernissaminut atorsinnaasaminnik ilinniagaqarput tamanna Danmarkimi 80 procentip eqqaaniittoq. 2004-mi suliffissaqanngitsut nalunaarsukkat 80 procentiisa sinneri suliffeqalernissaminut atorsinnaasaminnik ilinniagaqanngillat³. Taamaalilluni Kalaallit Nunaanni atorneqanngitsumik annertuumik periarfissaqarpoq nioqqussiorsinnaanermik taamalu nunanut allanut umammillersinnaanermik qaffatitsisinnaasumik. Ilnniarsimanerup nalinginnaasumik qaffanneratigut aamma kalaallit sulisut avataanit tikisitat ullumernit annerusumik taarsersinnaalissagualarpaat.

Tamanna immikkut pingaaruteqarpoq eqqarsaatigalugu akissarsiat aalajangerneqarneq ajormata Kalaallit Nunaanni nioqqussiorsinnaanerup allanngoriartorneranit aammali Danmarkimi nioqqussiorsinnaanerup allanngoriartorneranit. Tamanna pissuteqarpoq Kalaallit Nunaat sulisut Danmarkimiit tikisitat pissutigalugit ilaatigut Danmarkimi akissarsiat aammalu aningaasat isertitaasartut atorneqarsinnaasut allanngoriartornerannut malinnaakannertariaqarmat sulisut pisariaqartitat pissarsiarisinnaassagunigit.

Pisortaqarfiit sulisussanik, aammattaq sulisunik tikisitanik, pisariaqartitsinerata annikillinera pilersitseqataasinnaavoq akissaatinut aningaasartuutit annertusiartornerata annikillisinnissaanut.

2.3 Kalaallit Nunaanni isertitat agguagaanerat

Kalaallit Nunaanni isertitat (akileraarutit ilanngaatigereerlugit) nunani allani pissutsinut naleqqiullugit assigiinngitsumik agguarsimapput, *tak. takussutissiaq 2.3*, Gini-koefficient⁴-imik taaneqartartup nalinga nunani arlalinni takutinneqartuq.

Nunani avannarlerni isertitat assigiikannersumik agguagaapput – taamalu taakkunani Gini-koefficient appasikannersuulluni. Tamatumunnga annermik pissutaavoq akissaatit qaffakkiartornerat ilutigalugu annerusumik akileraarusisarnikkut pisortat annertuumik agguasseqqittarmata aammalu suliffeqarfinni akissaatit annikitsuinarmik nikingammata sulisinnaasut assigiiaarmata ilinniarluarsimasuullutillu tassungalu ilanngullugu sulisut annertuumik illersugaammata akissarsiat minnersaasa nunanut aallanut naleqqiullutik qaffasinnerisigut.

Nunat allat soorlu USA aamma Storbritanien pisortatigut annikitsumik agguasseqqittartut sulisunillu illersuisartut paarlattuaniq qaffasingaatsiartunik Gini-koefficienteqarput.

Kalaallit Nunaata inuisa tunngaviusumik atugaasa assigiinnginneri annermik naligiinnginnermut pissutaapput. Inuit ilaat amerlasuut ilinniagaqanngillat aamma/imaluunniit isorlerni aningaasarsionnikkut periarfissaluttuni nunaqarlutik. Aamma isertitat agguagaanerat illua-tungaani illoqarfinni angisuuni illua-tungaani nunaqarfinni isorlernilu equngavoq. 2005-imi nunaqarfinni inoqtigiiit tamakkerlutik isertitaat 284.000 kr.-upput illoqarfinni 366.000 kr.-usut. Nuuk 2005-imi illoqarfiuvoq Kalaallit Nunaanni tamarmi inoqtigiinni isertitaqarfiunerpaag agguaqatigiissillugu

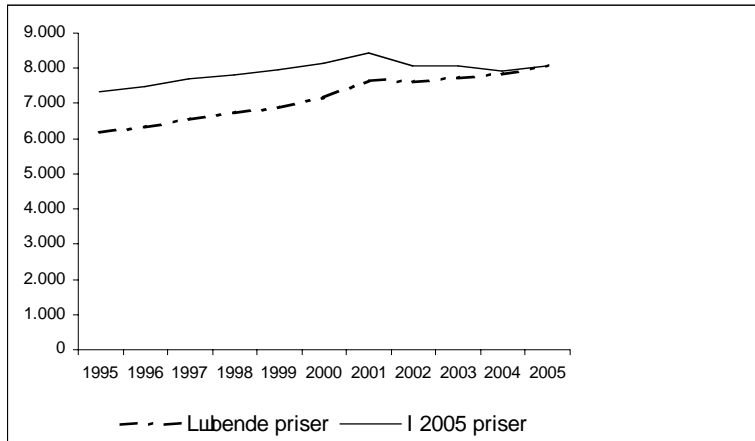
³ Aningaasarsionermik politikimik nalunaarut 2006, Aningaasanut Nunanullu Allanut naalakkersuisoq.

⁴ Gini-koefficient tassaavoq naligiinngissutsimut uuttuut. 0,0-mik nalip naligaa aningaasarsionnermi isertitat tamarmik assigiilluinnartut – tamarmik assigiimmik pisarput – 1,0-milli nalip naligaa inuup ataatsip aningaasarsionnermi isertitat tamaasa pisarai.

agguaqatigiissillugu ukiumut 3,05 procentimik qaffariartarnermut. Sanilliullugu atukkanut akit agguaqatigiissillugu ukiumut 2,0 procentimik qaffariartarsimapput. Taamaalilluni pisortat isertitaat annertunngikkaluartumik piviusumik qaffariarsimapput. 2001-imiit 2004-mut isertitat 2005-imi akit atorlugit naatsorsoraanni isertitat appariarsimapput 2005-imili qaffaqqillutik.

Takussutissiaq 3.1: 1995-miit 2005-imut pisortat isertitaasa allanngoriartornerat (mio. kr. ukiuni akit atorlugit).

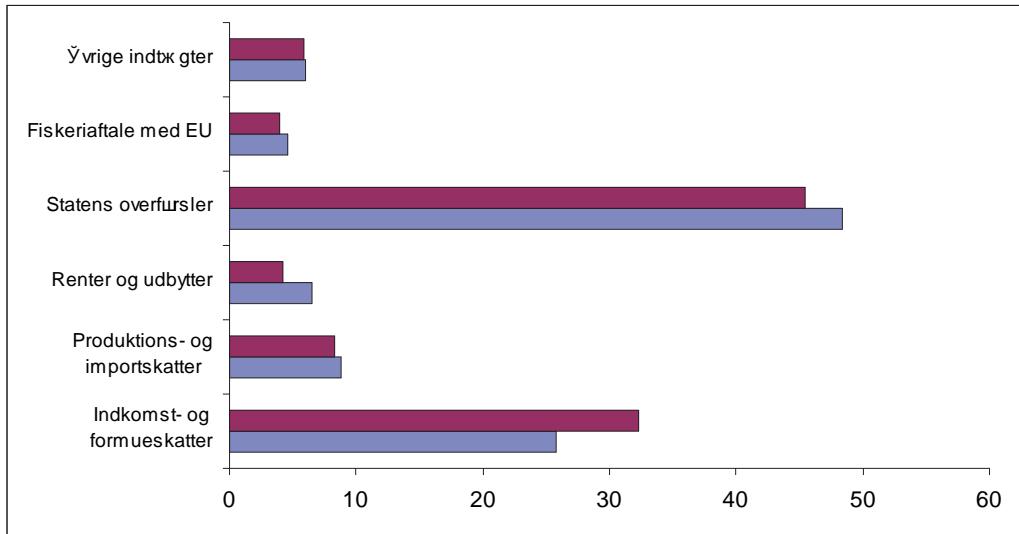

Najoqutaq: Naatsorsueqqissartarfik, *Pisortat aningaasaat.*

3.1.1 Pisortat isertitaasa isikkuat

1995-imiit 2005-imut pisortat isertitaasa isikkuat annertuumik nikeriarsimavoq. Takussutissiami 3.2-mi takuneqarsinnaavoq *isertitanit pigisanillu akileraarutit* ullumikkut tassaasut siornatigumut naleqqiullugu isertitanut tamarmiusunut annertuneroqisumik ilaalersimasut. Annertuseriaat annermik patsiseqarpoq inuiaqatigiinni aningaasarsiornerup taamalu akileraaruserneqarsinnaasut annertuseriarnernannik naak kisitsisit akileraarusiinnermi atorneqartartut taamaaginnangajakkaluartut.

Takussutissiaq 3.2: 1995-imi aamma 2005-imi pisortat isertitsiffii isertitat tamarmiusut procentiusut.

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik, Pisortat aningaasaat.

Paarlattuanik nioqqusianit nunamullu eqqussanit, ernianit iluanaarutinillu aammalu isertitanit akileraarutit iluanaarutit ikileriansimapput. *Nioqqusianit nunamullu eqqussanit akileraarutit* tassaanerupput qamutit, tupanik nioqqusiat imigassallu akitsuutaat. 2000-imiit 2003-mut assartuinermi assigiissumik akitsuutit ilaatigut OECD-p kaammattuuteqarneratigut taamaatinneqarput tamatumuunakkullu nioqqusianit nunamullu eqqussukkanit akileraarutit isertitat 70 mio. kr. missaannik appariallutik. *Erniat iluanaarutillu* tassaapput pisortat pigisaasa erniaannit iluanaarutit aammalu aktieselskabinit pisortat pigisaannit iluanaarutit.

1995-imi 2005-imilu isertitaqarfiunerpaaq tassaavoq *naalagaaffiup aningaasaliussai* tassaasut tapiissutit ataatsimoortut aamma pisortat ingerlassaannut naalagaaffimmit isumagineqartunut aningaasaliissutit, ilaatigut illersornissamut eqqartuussiveqarnermullu. 1995-imi naalagaaffiup aningaasaliussaasa isertitat tamakkerlutik 48,4 procenteraat kisitsilli 2005-imi 45,4 procentimut apparisimalluni.

EU-lu aalisarnermik isumaqatigiissut-ip kinguneraa Kalaallit Nunaata ukiumut EU-miit aningaasanik pissarsisarnera EU-p Kalaallit Nunaata imartaani aalisagartassinneqarneranut taarsiutinik. 2005-imi EU-miit taarsiutit 318 mio. kr. sinneqqalaarpaat. Isumaqatigiissut taanna 2006-ip naanerani atuukkunnaarpoq. Aalisarnermik isumaqatigiissummut peqatigiinnissamillu isumaqatigiissummut atatillugu isumaqatigiissutissatut tunngavissaq nutaaq inerlugu isumaqatigiinniutiginereerpoq.

Immikkoortoq *isertitat allat* tassaapput pisortaqarfiit isertitsiffii allat, ilaatigut tassaasut Nukissiorfiit Namminersornerullutik Oqartussat ataanni suliffeqarfiusut taarsiutaat.

Ataatsimoortillugit Danmarkimit EU-millu isertitat 2005-imi pisortat isertitaasa 49,9 procentiisa missigaat. Kisitsit 1995-imi kisitsimmit 53 procentip missaaniittumit minnerulaarpoq. Tassa

akileraarutinit, akitsuutinit, iluanaarutinit, ernianit il.il. nammineq isertitat ullumikkut siornatigumut sanilliullugit isertitanut tamarmiusunut annerusumik ilaapput.

3.1.2 Akileraartarnerup pingarnersai

Kalaallit Nunaanni akileraartarnermik aqqissuussineq arlalitsigut pisariitsuvoq paasiuminartuullunilu isertitanik akileraarusiisarneq sulinermit pigisanillu nalilinnit isertitat ataatsimoortillugit isertitatut akileraaruserneqartarlutik.

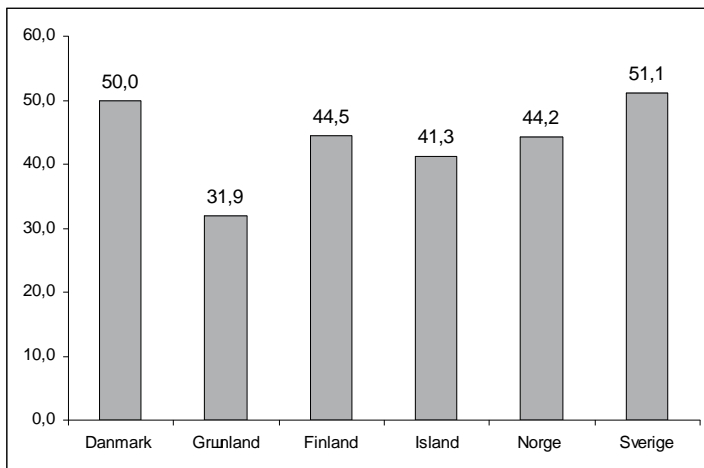
Kalaallit Nunaanni assigiimmik akileraarusiisoqartarpoq naqqatigut ilanngaat inuup ilanngaataanik nalinginnaasumillu ilanngaataanik ilalik eqqaassanngikkaanni. Isertitat akileraarusigassat naqqatigut ilanngaat sinneraangassuk kisitsimmik aalajangersimasumik najukkami kommunemi sorlarmi najugaarneq apequtaalluni 2006-imi 37 procentiniit 46 procentinut atsigisumik agguaqatigiisillugulu 43,7 procentusumik akileraarusiisoqartarpoq. Inuup pigisai nalillit soorlu erniat il.il. akileraaruserneqartarput sulinermit isertitatulli aammalu kisitsimmik assigiimmik ilanngaasoqartarluni pigisanit nalilinnit isertitat nul ataassimagaangassuk.

Kalaallit Nunaanni Danamarkimisulli moms-eqanngilaq. Akerlianik nioqqtussat eqqussat arlalissuit eqqunneqarnermini akitsuuserneqartarput. Pingaartumik Kalaallit Nunaanni tupat imigassallu akitsuutaat malunnartumik Danmarkimit qaffasinnerupput.

3.1.3 Kalaallit Nunaanni, Danmarkimi nunanilu avannarlerni akileraarusiisarneq qaffasissusii

Takussutissiami 3.3-mi takutinneqarput Kalaallit Nunaanni aamma nunani avannarlerni akileraarusiisarneq. Takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni akileraarusiisarneq Danmarkimi nunanilu avannarlerni allani akileraarusiisarneq malunnartumik appasinnerusooq. Tamatumunnga pissutaavoq Danmarkip naalagaaffiata tapiissutai landskarsimut nakkartarmata. Tamatumuunakkut Namminersornerullutik Oqartussat landskarsip aningaasartuutai matusinnaajumallugit isertitassatut pisariaqartitaat millisarput. Allatut oqaatigalugu akileraarutitigut isertitassanik pisariaqartitsineq appartarpoq tapiissutit ataatsimoortut angissusiat peqatigalugu.

Takussutissiaq 3.3: 2005-imi Kalaallit Nunanni nunanilu avannarlerni akileraarusiineq (BNP-p procentiatut).

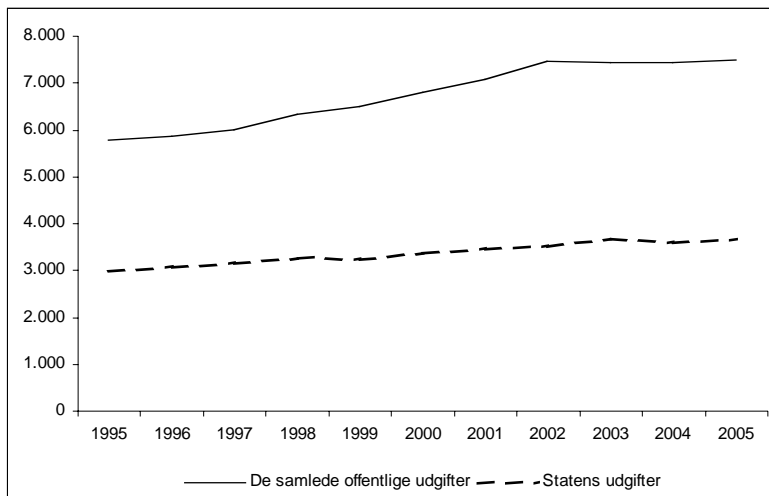
Najoqutaq: Nordic Council of Ministeres – Nordisk statistisk årsbok 2006.

Malugeqquneqassaaq Kalaallit Nunaanni akileraarusiineq qaffanneqarpat tamatuma kingunerissagaa inuit isertitaat nammineq atuagassanut pisissutigineqarsinnaasoq sipaagassaasinnaasorlu millissammat aamma Danmarkimi qaffasissutsimut naleqqiulluni. Tamatumuuna Kalaallit Nunaanni najugaqarnissaq sulinissarlu pilerinannginnerulissaaq sulisunillu immikkut piginnaasalinnik Danmarkimit sulisussarsiorneq ajornarnerulersinnaalluni. Soorlu aamma Kalaallit Nunaanni najugaqavissut Danmarkimi ilinniarsimasut kajuminnginnerulissapput Kalaallit Nunaannut uternissaminnut, *tak. immikkoortoq 6.*

3.2 Pisortat aningaasartuutaat tamakkerlutik

Pisortat aningaasartuutaat tamakkerlutik (ingerlatsinermut pigisanullu nalilinnut aningaasartuutit) 1995-imi 5,8 mia. kr.-niit 2005-imi 7,5 mia. kr.-nut qaffariarput, taamannalu ukiumut qaffariaataasortoq agguaqatigiissillugu 2,6 procentinut naapertuulluni. Pisortat aningaasartuutaasa tamarmiusut allanngoriartornerat takussutissiami 3,4-mi ersersinneqarpoq. 90-ikkut affaanni kingullerni pisortat aningaasartuutaasa qaffariaataat annertupput aningaasartuutilli 2001-miit ukiunilu tullerni taamaaginnarsimallutik.

Takussutissiaq 3.4: *Pisortat aningaasartuutaasa naalagaaffiullu aningaasartuutaasa 1994-imiit til 2004-mut allanngoriartornerat (mio. kr. ukiuni pineqartuni akit).*

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik, *Pisortat aningaasaat 2005.*

Piffissami pineqartumi naalagaaffiup aningaasartuutai agguaqatigiissillugu ukiumut 1,8 procentimik qaffariartarsimapput tamannalu pisiassat akiisa agguaqatigiissillugu qaffariaataannut naleqqulluni. Pisortat aningaasartuutaannut nammineerluni aningaasaliisarneq 1995-imi 48,3 procentimiit 2005-imi 51,2 procentimut qaffassimavoq. Tamatumunnga pissutaavoq pisortat aningaasartuutaat tamakkerlutik naalagaaffiup aningaasaliuttagaanit annerusumik qaffassimmata. Taamaalluni Kalaallit Nunaata pisortat kiffartuussinerat 1995-imiit annerusoq nammineq isertitamigut aningaasalersulerpaa.

Takussutissiap 3.5-ip takutippaa Kalaallit Nunaanni nioqqutissiat tamarmiusut naliisa (BNP-p) ilangaatsiarujussui tassaasut pisortat aningaasartuutaat tamarmiusut. Takussutissiali aamma takutippaa piffissami 1995-imiit 2005-imut annertussusiat malunnartumik appararsimasoq 85 procentiniit 73 procentinut.

Bilag 12

17/115

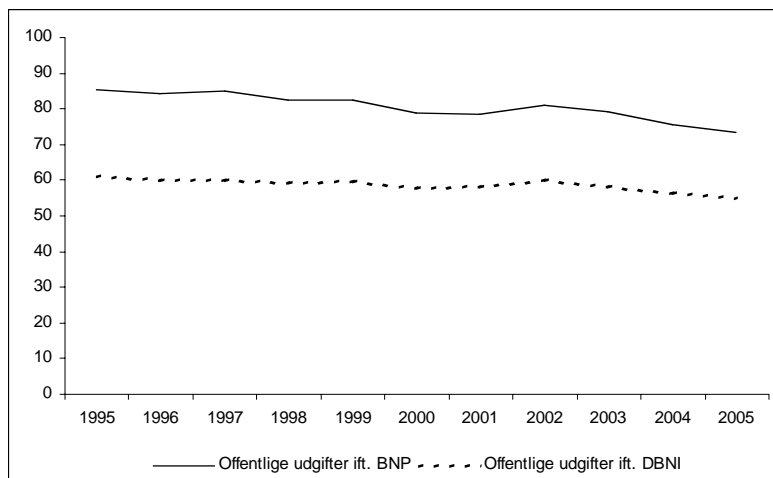
Assersuutigalugu 2005-imi Danmarkimi BNP-p ilaa 52 pct. missaaniittoq pisortat aningaasartuutaaneerpoq.

Pisortat aningaasartuutaat taamak amerlatigisut aningaasassaqaartinneqarmata tamanna annermik pissuteqarpoq Kalaallit Nunaat naalagaaffimmiit tapiissutisissarmat ataatsimoortunik soorlu aamma naalagaaffiup suliassaqarfinnut Kalaallit Nunaannit tiguneqanngitsunut arlalinnik aningaasartuuteqartartoq.

Danmarkimit aningaasaliunneqartartut kinguneraat isertitat atorneqarsinnaasut (nunap isertitai tamarmiusut – disp. BNI) nammineq nioqqusianit isertitanit (nunap nioqqusiaasa tamarmiusut nalingannit – BNP-mit) annerungaatsiarmat.

Pisortat aningaasartuutaat nunap isertitaanut tamarmiusunut atorneqarsinnaasunut qanoq annertutigisumik ilaanersut naatsorsoraanni takussutissiap 3.5-ip takutippaa pisortat aningaasartuutaat 2005-imi 55 procentingajaasut.

Takussutissiaq 3.5: 1995-imiit 2005-imit pisortat aningaasartuutaasa allanngorriartornerat BNP-p aamma disp.-p BNI-p procentiisut

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik, Pisortat aningaasaat 2005 aamma Nunap naatsorsuutai 2005.

3.2.1 Pisortat aningaasartuutaasa aningaasarsiornikkut piviusumik agguagaanerat

Takussutissiami 3.1-imi takutinneqarpoq Kalaallit Nunaanni pisortat aningaasartuutaasa aningaasarsiornikkut piviusumik agguarneqarnerat. Tassannga takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaata 2005-imi pisortat aningaasartuutaasa tamarmiusut ilaat 69,9 procentit pisanut atugassanut atorai Danmarkilli 51,2 procentiinnaat atorai. Kalaallit Nunaata sanna kommuinillu mikisuugajuttut annertuunik ingerlassaqarnikkut iluaqutaasartunik periarfissaqanngitsut pissutaasinnaapput aningaasarpasuit aqutsinermut atorneqartarmata.⁵ Tamanna nammineq kaammattuisinnaavoq

⁵ Kalaallit Nunaani aningaasarsiornermik siunnersuisoqatigiit marts 2003-mi nalunaarummini Kalaallit Nunanni aqutsinermut aningaasartuutit misissorpaat Danmarkimilu aningaasartuutitut sanilliullugit. Siunnersuisoqatigiit ilaatigut isumaqarput Kalaallit Nunaani aqutsinermut aningaasartuutit inummut ataatsimut naatsorsuullugit (2001-imi)

kommunet kattussuunnissaannut aamma/imaluunniit akunnerminni suleqatigiinnissaannut soorlu aamma Allangortiterinissamik ataatsimiititaliat isumaliutissiissutaanni siunnersuutigineqartoq.⁶

Pisortat atugaat pisortat aningaasartuutaasa tamarmiusut 70 procentiinit amerlanerulaarluartut Kalaallit Nunaanni agguasseqqittarnermi aningaasartuutit aningaasartuutit taamarmiusut 24 procentiinnaraat (Danmarkimi 44,8 procentiusut). Tamatumunnga pissutaanerpaavoq isumaginninnermut soraarnerussutisianullu aqqissussinerit Danmarkimut naleqqiullutik annikinnerummata taamalu aningaasartornannginnerullutik. Kalaallilli Nunaata suliffeqarfinnut aningaasaliissutai Danmarkimit annerupput tamannalu pisortat inuutissarsiornermut annertuumik akulerusimanageratigut takuneqarsinnaalluni.

Pigisanut nalilinnut ilaatigut suliffeqarfinnut aningaasaliissutit nutaat aningaasaliissutinulluunniit tapiissutit 2005-imi aningaasartuutit tamarmiusut 6,1 procenteraat. Taakku Danmarkimit qaffasinnerupput aningaasartuutit tamarmiusut 4,0 procentiummata tassaanerusut suliffeqarfinnut aningaasaliissutinut tapiissutit.

Kalaallit Nunanni Danmarkimilu pisortat aningaasartuutaasa sunut atorpeqarnissaat pillugu annertuumik assigiinngitsumik pingaarnersuisoqartarpoq. Kalaallit Nunaata pisortat aningaasartuutaasa ilangaatsiarujussui pisortat atuinerannut atortarpai akerlianilli Danmarkip qinersimagaa inoqutigiinnut aningaasaliissutit ingerlaavartut salliutinniarlugit. Assigiinngissutilli 1995-imiit ullumikkumut annikilleriarsimapput.

Takussutissiaq 3.1 Kalaallit Nunaanni pisortat aningaasartuutaat, aningaasarsiornikkuk pivirusumik agguarnerat (aningaasartuutit tamarmiusut procentii)

	1995	2005	Danmark-imi aggu-aanneri 2005
<i>Pisortat atugaat (1)</i>	65,0	69,9	51,2
- taakkunannga akissaatinut	35,8	40,8	32,6
<i>Aningaasaliissutit ingerlaavartut (2)</i>	28,0	24,0	44,8
- taakkunannga suliffeqarfinnut	9,9	8,4	3,0
- taakkunannga inoqutigiinnut	14,4	13,5	31,1
<i>Ingerlatsinerimi aningaasartuutit (1+2=3)</i>	93,0	93,9	96,0
<i>Pigisanut nalilinnut aningaasar-tuutit(4)</i>	7,0	6,1	4,0
- taakkunannga aningaasaliissutit nu- taat	4,0	3,4	3,2
- taakkunannga suliffeqarfiit aningaasa- liissutaannut tapiissutit	1,7	1,7	0,3
<i>Ingerlatsinerimut pigisanullu nalilinnut aningaasaliissutit katillutik 3+4)</i>	100,0	100,0	100,0

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfiup ksitsisinik toqqorsivia, *Pisortat aningaasaat*. Danmarks Statistik-ip ksitsisinik toqqorsivia, *Pisortat aningaasaat*.

3.2.2 Pisortat aningaasartuutaat siunertanut agguarlugit

Ukiuni qulini kingullerni pisortat aningaasaliissutaat assut nutaamik tullerriaarneqarsimapput ilinniartitsinerimut isumaginninnermullu samminerulerlutik. Takussutissiami 3.2-mi

Danmarkimit aningaasartuutinit marloriaatingajaasut – 14.000 kr.-nit annerulaartut Danmarkimili 8.000 kr.-ngajaasut. Misissuinerup takutippaa aqutsinerimut aningaasartuutit innuttamat ataasinnorlugu annikilliarortartut kommunet ataasiakkaat angissusiat ilutigalugu, (taamaattorli Nuuk annertunerpaamik taamaannani).

⁶ Isumaliutissiissut december 2005-imi Kalaallit Nunaanni naalakkersuisunut tunniunneqarpoq – Inatsisartullu 2006-imi upernaakkut ataatsimiinneranni saqqummiunneqarluni.

Bilag 12

19/115

takutinneqarpoq pisortat aningaasartuutaat 1995-imi 2005-imilu siunertanut agguarlugit, aammalu Danmarkimi 2005-imi agguaneq taamattoq.

Takussutissiaq 3.2 Kalaallit Nunaanni pisortat aningaasartuutaat atorffinut agguarlugit aningaasartuutit tamakkerlugit (pct.-iisut).

	1995	2005	Danmarki- mi agguameri 2005	
Pisortat kiffartuussineri nalingin-naat	10	12		13
Illersornissaq il.il.	5	3		3
Nalinginnaasumik eqqissimatitsi-neq isumannaallisaanerlu	3	3		2
Atuartitsineq	14	18		15
Peqqinnissaqarfik	11	12		13
Isumaginninneq	21	25		42
Ineqarnermut tunngasut il.il.	6	5		1
Ilagiit, qasuersaarneq kulturi il.il.	4	3		3
Nukissiorneq, angallanneq, attave-qarneq avatangiisillu	6	5		4
Inuutissarsiutit, ingerlatsineq aamma piorsaaneq	13	9		4
Aningaasartuutit atukkanut aggua-gaangitsut	8	5		-
Katillutik	100	100		100

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisinik toqqorsivia, Pisortat aningaasaat. Danmarks Statistik-ip kisitsisinik toqqorsivia, *Pisortat aningaasaat*.

Kalaallit Nunaanni isumaginninnermut aningaasartuutit nalinginnaasumik qaffakkiartorsimapput. Tamatumani pineqarput malittarisassat malillugit pisassat isumaginninnerlu. Isumaginninnermi malittarisassat malillugit aaqqissuussinerit qaffariarnerat ilaatigut pissuteqarpoq aaqqissussinerit taakku ilaat amerlasuut pissutsinik aalajangersimasunik toqqammaveqarmata kinguneqartarlutillu ilaatigut inuit qanoq utoqqaatiginerisa allangoriartornerat malillugu aningaasartuutit qaffasissusiannut sunniuteqartarmat. Soraarnerussutisiat siusinaartumillu sulisinnaajunnaarnerisutillit pisartagaasa minnerpaaffiisa qaffanneqarnerat tamatumalu peqataanik allaniit tapertaasumik isertitat appariarnerat kinguneqarput nalinginnaasumik soraarnerussutisialinnut aningaasartuutit annertuumik qaffariarmata. Isumaginninnermut aningaasartuutit qaffariarneri annermik meeqqanut inuusuttunullu paaqqinnittarfiit aammalu innarlluutillit utoqqaallu isumagineqarnerannut aningaasartuutit iluanni pivoq. Inuuniarnikkut ernummateqanginnermut atukkanullu aningaasartuutit 1995-imi 21 pct.-iniit 2005-imi 25 pct.-inut qaffapput. Pisortalli katillutik aningaasartuutaasa ilaat inuuniarnikkut ernummateqanginnermut atukkanut atorneqartartut suli Danmarkimit minneroqaat tassanimi pisortat aningaasartuutaasa 42 pct.-erimmatigik.

Ilinniartitaanermik salliutitsineq annertusivoq taassumungalu aningaasartuutit 2005-imi aningaasartuutit aningaasartuutit tamarmiusut 18 pct.-eraat Danmarkimi 15 pct.-iusut. Ilinniartitaanermut tunngasut qitiutinneqarnerulernerat pissuteqarpoq Kalaallit Nunaat ilinniartitaanikkut annertuumik kinguaattooqqammat. Nalilerneqarpoq ullumikkut sulisinnaasut 33 pct.-iinnaat sulilernissaminnut atorsinnaasaminnik ilinniagaqartut Danmarkimilu kisitsit 80 pct.-iusoq. Ukiuni aggersuni ilinniartitsinemut immikkut ittumik iliuusissat nassatarissavaat aningaasat pineqartumut atugassat suli amerlanerusut illuartiartariaqassammata.

Illersornissamut tunngasut naalagaaffiup ataaniipput taakkunungalu aningaasartuutit ukiuni pineqartuni akit malillugit 1995-imi 316 mio. kr.-niit 2005-imi 228 kr.-nut apparsimapput. Tamanna naapertuuppoq 1994-imi aningaasartuutit 6 pct.-iiniit 2005-imi 3 pct.-inut appariermik⁷.

Inuutissarsiutinut, ingerlatsinermut piosaanerimullu aningaasartuutit 1995-ip kingorna apparierartukannersimapput 2005-imimili aningaasartuutit tamarmiusut 10 pct.-iinit sulii amerlanerullutik. Assersuutigalugu kisitsit Danmarkimi aningaasartuutit 3 pct.-iinnaraat. Tassa Danmarkimi pissutsinut naleqqiullugu inuutissarsiutinut akulerusimaneq sulii annertoqaaq naak assigiinngissut 1994-ip kingorna annertuumik annikillierarsimagaluatoq, tak. aamma immikkoortoq 3.3.

Ineqarnermut tunngasut 2005-imi aningaasartuutit tamarmiusut 5 pct.-eraat tassa 1995-imut sanilliullutik apparialaarsimallutik. Kisitsit Danmarkimut sanilliulluni malunnartumik qaffasinneruvoq peqquteqarlunilu namminersorluni illunik inissianillu niuernerq annikeqimmat sanaartormilu aningaasartuutit annertummata tamatumalu nassatarisarlugu nunap inuusa ilarpassui ineqarnermut aningaasartuuterpianik akiliineq ajornerat.

Aningaasartuutit allat tassaasut *peqqinnissaqarfik, pisortat kiffartuussineri nalinginnaasut, nalinginnaasumik eqqissisimatitsineq sillimaniarnerlu* aammalu pisortat aningaasartuutaasa ilaat *kulturimut, ilagiinnut aammalu qasuersarnermut* atornerqartartut 1995-ip kingorna taamaaginnangajassimapput aammalu amerlassusii Danmarkimit allaassuteqangaarnatik.

3.3 Ingerlatsinermi pigisanillu nalilinnik oqimaaqatigiinnerup allanngoriartornera

Namminersorerullutik Oqartussat kommunellu 1995-imiit 2005-imut ingerlatsinermi pigisanillu nalilinnik oqimaaqatigiissitsinerminni annertuumik sinneqartooruteqarput. 2005-imi Kalaallit Nunaat ingerlatsinermi pigisanillu nalilinnik sinneqartooruteqarpoq 565 mio. kr.-nik taakkulu BNP-mut naleqqiullugit 5,5 pct.-init amerlanerulaarput. Assersuutigalugu Danmarkimi sinneqartoorutit BNP-p 4 pct.-iisa missigaat.

Ingerlatsinermi pigisanillu nalilinnik oqimaaqatigiinnerup ingerlaannartumik sinneqartoorfiunerata malitsigaa Kalaallit Nunaanni pisortaqarfiit ataatsimut isigalugit amigartooruteqanngimmata, pisortallu aningaasaat nunat OECD-mut ilaasut allat amerlanersannit allaallutik ernianut aningaasartuutinik amerlasuunik artorsartitaanngimmata.

Ingerlatsinermi pigisanillu nalilinnik oqimaaqatigiissitsineq mianersortumik nalilertariaqarpoq. Assersuutigalugu 2004-mi pigisanut nalilinnut 215 mio. kr.-nik tapiissut inissiat pisortat pigisaasa pitsannorsarnissaannut annertusarnissaannullu atukkat aningaasartuutinut ilanngunneqanngilaq nassuiarneqarnermigut aningaasaqarnikkut allamut nuussinerugami⁸. Illoqarfinni nunaqarfinnillu

---

⁷ Sakkutooqarnikkut illersornissamut aningaasartuutit ukiut ingerlaneranni taamaaginnarsimapput Kalaallilli Nunaata imartaani aalisarnermik nakkutilliinerimut aningaasartuutit apparierartorsimallutik. 2004-mili immikkut ittumik apparierartorsimavoq naatsorsuuserisarnermi periutsip allanngoreranik pissuteqartumik sipaarnerimilli peqquteqanngitsumik.

⁸ Tamatumunnga pissutaavoq pisortat aningaasaat pillugit kisitsisitigut paasisutissat Europami nunat naatsorsuutaat 1995 (ENS 1995) najoqutaralugit pisortat selskabiasaasut (tassa suliffeqarfiit pisortaqarfinnit tapiiffigineqarlutik ingerlatsinerimullu aningaasartuutit 50 pct.-init amerlanerusut nioqqutissanik kiffartuussinerinillu niuernermi periutsit atorlugit tunisaqarnikkut matusiffiusartut) aaqqissuussat pigisaannut nalilinnut tapiissutit ilanngunneqarneq ajormata taamalli pisoqarneq ajorluni selskabiasamut aningaasaliissutit aaqqissuussinikkut tapiissumit allamut inissinneqarsimagaangata. Tamatumunnga tunngavigititaq tassaavoq selskabiasanut pisortat immikkoortotaqarfianni tapiissuteqartumisulli inissisimasanut aningaasaliissutit isigineqartarmata piginneqataanerimut uppersaatinik

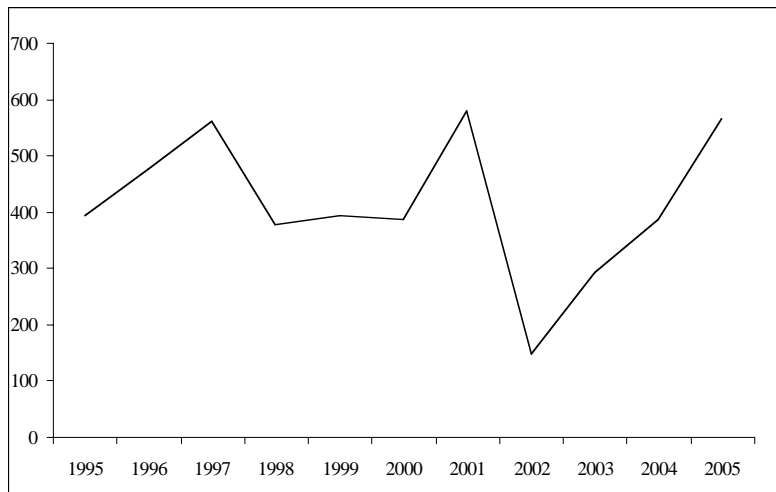

Bilag 12

21/115

amerlasuuni isertitat killeqarnerata inukinneratalu niuernermi akinik tunngavilimmik inissianik niuernissaq ajornartippaat. Tamatuma kinguneraa pisortat inissiaataasa annersaat tunineqarsinnaanaviannigimmata aningaasaliissutinut naleqquttunik akeqartillugit.

Takussutissiaq 3.6 1995-imiit 2005-imut ingerlatsinermi pigisallu naliisa oqimaaqatigiinnerat (ukiuni pineqartuni akit mio. kr.-inngorlugit).

Najoqutaq: Naatsorsueqjissaartarfiup Aningaasanullu Pisortaqrarfiup naatsorsuutaat.

Namminersorerullutik Oqartussat suliffeqarfiutaat Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutit ilagaat annertuut. 1990-ikkut naajartulernerata kingornagut suliffeqarfiit Namminersorerullutik Oqartussat pigisaasa taarsigassaat annertuumik ikilisinneqarsimapput. Takussutissiami 3.3-mi takuneqarsinnaavoq Namminersorerullutik Oqartussat suliffeqarfiutaanni arfinilinni annerni taarsigassat sinneri 1997-imi 1,4 mia. kr.-niit 2003-mi 85 mio. kr.-iinnarnut ikilisasat. 2004-2005-imut taarsigassat sinneri amerleriaqqissimapput.

Takussutissiaq 3.3 1997-imiit 2005-imut suliffeqarfut annerit arfinillit Namminersorerullutik Oqartussanit pigineqartut akiutsuisa sinneri (mio. kr.).

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Royal Greenland	880,9	970,6	1.092,8	1.024,1	951,7	630,9	400,9	514,8	561,3
KNI Pilersuisoq	-310,9	-388,3	-405,4	-429,8	-461,8	-443,0	-465,2	-395,1	-380,0
Royal Arctic Line	484,0	418,0	361,6	281,8	192,6	71,9	72,6	66,4	101,4
Tele Greenland A/S	304,1	237,8	187,4	119,8	74,8	30,9	24,7	-22,2	-34,6
Arctic Umiaq Line	26,2	-40,6	-23,1	23,2	29,6	15,5	-2,1	-	-
Nuka A/S	-	-	93,8	108,7	115,4	89,0	54,1	-	-
Selskabit katillutik	1.384,3	1.197,5	1.307,1	1.127,8	902,3	395,2	85,0	163,8	248,1

Najoqutaq: Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermut atatillugu siunnersuisoqatigiit aamma Namminersorerullutik Oqartussat, Siulersuisut allaffeqarfiat

pissarsinertut taamatullu aningaasanik illuartitsinertut. Selskabimik tunisineq namminersortunngorsaanerluunniit piginneqataanermut uppersaatinik pigisaqarunnaarnertut isigineqartarpoq taamaattumillu tunisinermit isertitat kisitsisinut ilaaneq ajorlutik.

Nalunaarsugaq: Arctic Umiq Line-mi pigisat nalillit 2006-imi tunineqarput Nuka A/S-ilu KNI Pilersuisup naatsorsuutaanut ilaaleraluni.

3.4 Pisortat aningaasartuutaat siumut isigaluni

Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorneq arlalinnik annertuunik unammilligassaqarpoq ukiuni aggersuni pisortat aningaasaannut sunniuteqartussanik.

Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut nunani avannarlernut naleqqiullutik *annikeqisumik ilinniarsimapput*. Sulisinnaasut nunaqavissut 33 pct. missaannaaniittut suliffeqalernissaminnut atorsinnaasaminnik ilinniagaqarput kisitsit taanna Danmarkimi 80 pct. missaaniittoq. Ilinniartitaanerup appassisusiata nunap aningaasarsiornikkut ineriartornissaa aammalu innuttaasut pisuunnerulernissaat pakkersimaarpat aammali siunissami annertusinissaanut periarfissaalluni annertoq. Kalaallit Nunaanni ilinniarsimassuseq qaffatsinniarlugu ukiuni aggersuni ilinniartitaanermut aningaasaliisoqartariaqartassaaq.

Ineqarnermut tunngasut aaqqissuusaanerata innuttaasut suliffeqarfinniit suliffeqarfinnut nuussinnaanerat aammalu aningaasarsiornerup annertusisinnaanera pakkersimaarpai. Inissianik niuernerik ammaassineq periarfissaasinnaavoq nooriarsinnaanermut aammalu inissialiornerup iluani aningaasaliinissamik kivitisoq. Taamaattorli Kalaallit Nunaanni sanaartornermi aningaasartuutit annertuut kinguneraat nunap inuppasuisa ilaasa inissialiornermi aningaasartuuterpiaat akilersinnaanaviannngimmatigik, ukiunilu aggersunissaaq pisortat peqataanissaat pisariaqassagunarpoq.

Kalaallit Nunaanni attaveqarnerup iluani illoqarfinni arlalinni umiarsualiviit timmisartullu mittarfii aserfallassimapput pisariaqartitanullu naapertuunnatik⁹. Kalaallit Nunaanni attaveqarneq *ullunut naleqquttoq* qulakkeerniarlugu aamma ukiuni tullerni nunap attaveqarnerata annertusinissaanut nutarternissaanullu annertuunik sanaartornerup iluani aningaasaliisoqartariaqarpoq. Aningaasaliinerilli taakku ilarpasui niuernermi tunngaviit aammalu aningaasaliisut namminersortut peqatigalugit pisariaqarput. Taakku saniatigut nukissiorfiit nukissiorsinnaanerat annertusilertariaqarpoq, tamannalu annertigut imermik nukissiorfiliornerigut pisinnaavoq.

Nunat OECD-mut atasut allat assigalugit aamma Kalaallit Nunaat ukiut 25 aggersut ingerlaneranni *annerusumik pilersugassaqalissagunarpoq*. Takussutissiami 3.4-mi takutinneqarpoq *Nordisk statistisk årsbok 2006-ip* innuuttat katitigaanerata qanoq ittuunissaanik missinguinera kingulleq. Takuneqarsinnaavoq sulisinnaasut (15-64 ukiullit) utoqqaallu (65+) 2020-p tungaanut annikitsumik amerliartussasut meeqqalli ikiliartussallutik. Kalaallit Nunaatali inuisa ilisarnaatigaat ukioqatigiiaat 50-ikkut naalerneranni 60-ikkunnilu inuusut amerlangaatsiartorsuugamik kinguaariillu taakku meeraat inuusutuullutik amerlangaatsiartut. Taaku saniatigut inuit ilaat 55 sinnerlugit ukiullit Danmarkimit ikinneroqaat. Allangoriartornerup taamaattup malitsigissavaa utoqqaat soraarnerussutisiaannut, utoqqaat nakkutiginerinut napparsimmavinnilu passussinernut pisortat aningaasartuutaat amerlissammata¹⁰, taamaattumillu Kalaallit Nunaatattaq

⁹ Siunissami attaveqaatinut aningaasaliissutissanik pisariaqartitsineq ilaatigut qulaajarneqarput "Kalaallit Nunaanni siunissami timmisartortitsinissami sinaakkusiussat" –ni Trafikministeriap Kalaallillu Nunanni naalakkersuisut junimi 2004 saqqummersitaanni aamma "Umiarsualiviit annertusarmissaasa inuiaqatigiinni aningaasarsiornermut nalilersornerat"-nni Umiarsualiviit pillugit sulisitami november 2003-mi saqqummiunneqartumi.

¹⁰ Siunissami pisussanik allaaserinninnerup tunngavigai inunngortartut qanoq amerlatiginissaannik, toqusoqartarnissaanik aammalu inuit qanoq atsigisumik nuutarnissaannik ilimagisaqarneq. Ajornakusoorsinnavoq siunissami nuuttarumaartussat qanoq amerlatiginissaat eqqorissallugu. Naatsorsueqqissaartarfilli malillugu inuit qulugaangata qulingiluat naalagaaffeqatigiinnerup iluani nuuttarput sinnerilu tamangajammik nunanut

Bilag 12

23/115

piareersimaffigisariaqarppa qanoq iliorluni allangortiterinikkut ajornartorsiutit taakku ikiorserneqarsinnaanersut.

Takussutissiaq 3.4: 2006-miit 2020-mut Kalaallit Nunaata inuisa allangoriartornissaat.

	<u>2006</u>	<u>2010</u>	<u>2020</u>
0-14	14.100	13.100	12.800
15-64	39.500	41.000	41.400
65+	3.300	3.500	3.900
i alt	<u>56.900</u>	<u>57.600</u>	<u>58.100</u>

Najoqutaq: Nordic Council of Ministeres, "Nordisk statistisk årsbok 2006".

Skandinaviamiittunut taakkunangalu nuuttarlutik. Utoqqaat naatsorsuutigisatut amerlatigilernissaannut apeqqutaaneruvoq utoqqaat soraarninngornerminni Kalaallit Nunnaanniitassanersut imalunniit assersuutigalugu Danmarkimut nuuttassanersut.

4. Naalagaaffiup ullumikkut Kalaallit Nunaannut tapiissutai taakkulu pingaarutaat

Immikkoortumi uani Danmarkip naalagaaffiata Kalaallit Nunaannut aningaasaliissutai taakkulu Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermut pingaarutaat qulaajarneqassapput.

Immikkoortup 4.1-ip aallaqqaatigissavaa Naalagaaffiup ullumikkut Kalaallit Nunaannut tapiissutaasa tunggavii pingarnerit aningaasaliissutillu ukiuni kingullerni allanngoriartornerata allaaserinera, tassunga ilanngullugu naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutaasa namminersornerunermik inatsisimmi tunggaviat aamma Namminersornerullutik Oqartussat aningaasarsiornermut akisussaaffiat aammalu 1979-imiit 2007-imut naalagaaffiup Namminersornerullutik Oqartussanut tapiissutaasa ataatsimoortut tungavii pingarnerit.

Immikkoortoq 4.2-mi allaaserineqassaaq Kalaallit Nunaannut ataatsimoortumik tapiissutit aningaasaliisarnerrillu allat annertussusii aammalu aningaasaliisarnerrit ukiuni kingullerni allanngoriartorneri. Immikkoortumi 4.3-mi annertussusit taakku Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermut naleqqiunneqassapput, tassa BNP-mut, disp. BNI-mut aammalu landskarsip aammalu Kalaallit Nunaanni pisotaqarfiit tamarmiusut isertitaannut aningaasartuutaannullu naleqqiunneqassallutik.

Tapiissutit ataatsimoortut Kalaallillu Nunaannut aningaasaliissutaasartut allat oqaluttuarisaaneq toqqammavigalugu pissuteqarput suliaasaqarfiit arlallit assigiinngiaartunik toqqammaveqarlutik Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqarsimammata aningaasartalerlugit. Aningaasaliissutitigut Kalaallit Nunaanni inuuniarnikkut atugarissaassuseq qaffanneqarsimavoq taamaalilluni Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni inuuniarnikkut atugarissaassusip nikingaassutaa annikinnerulerluni nikingassummi annerusimassagaluarpat Kalaallit Nunaata suliaasaqarfiit tigusani nammineq aningaasalersorsimagaluarpagit.

Tapiissutit ataatsimoortunik toqqaannartumik tigusaritoq tassaavoq landskarsi, immikkoortumilu 4.4-mi tapiissutit ataatsimoortut Kalaallit Nunaanni pisotaqarfiit kiffartuussinernik aningaasanillu allaniit allanut nuussisarnermik isumagisaqartut annertussusiannut sanilliunneqassapput.

Immikkoortumi 4.4-mi isiginneriaaseq atituneruvoq tassani tapiissutit ataatsimoortut naalagaaffiullu aningaasaliissutai allat Kalaallit Nunaanni isertitanut tamarmiusunut ilaasut Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu isertitat qqaffasissusaasa assigiinngissusaannut naleqqiunneqarlutik.

Naalagaaffiup aningaasaliissutaasa Kalaallit Nunaannut sunniutaannik apeqqut tunggaviatigut akineqarsinnaavoq eqqarsaatersornermut takorluuiganni aningaasaliissutit taakku Kalaallit Nunaannut pineq ajortut. Immikkoortumilu 4.3-mi malugineqartut pingaartumik tapiissutit ataatsimoortut Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermut naleqqiullutik massakkut ima atsigaat Kalaallit Nunaat ataatsimoortumik tapiiffigineqarneq ajortoq allarluinnarmik isikkoqassagaluarluni, tassa tapiissutit ataatsimoortut ataatsikkut peerneqaraluarpata. Tamanna ersersinniarlugu immikkoortumi 4.5-imi tamanna naatsumik misilinneqassaaq.

4.1 Naalagaaffiup ullumikkut Kalaallit Nunaannut tapiissutasa sinaakkutai pingaarnerit

Naalagaaffiup ullumikkut Kalaallit Nunaannut aningaasartuutai pingaarnersiorlugit aningaasartuutitut ukununga agguarneqarsinnaapput¹¹:

- Suliassaqrarfiit Kalaallit Nunaanni oqartussanit isumagineqartut tapiissutit ataatsimoortut atorlugit naalagaaffimmit aningaasaleeqataaffigineqarlutik.
- Kalaallit Nunaanni suliassaqrarfiit naalagaaffimmit isumagineqartut.

Suliassaqrarfiit arlallit Kalaallit Nunaanni oqartussanit isumagineqarput tapiissutit ataatsimoortut atorlugit naalagaaffimmit aningaasaleeqataaffigineqartarlutik. Tamatumani assersuutigalugit pineqarput meeqqat atuarfii, sulisoqarnermut isumaginninnermullu tunngasut, ilagiit, inuutissarsiutinik ikiorsiisarneq, inissialiortiterneq, inissialiornernut tapiissutit inissianillu attartorneq, peqqinnissaqarfik, pilersuineq, angallanneq, allakkerineq, innaallagiak, imeqarneq, kiassaaneq, qatserisartoqarneq, umiarsualiviit, aqquserngit telekkullu attaveqarneq.

Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutai ataatsimoortullugit, nalinginnaasutut ukiumoortumillu tapiissutigineqartarput. Namminersorerullutik Oqartussat taamaalillutik inatsisit piginnaatitsissutit ataasiakkaat killiliussaasa annertunngitsut iluanni aammalu namminersorerunermit eqqarsaammut naleqquttumik kiffaanngissuseqarput suliata tamarmiisut pillugit tullerriaarisinnaallutik.

Kalaallit Nunaanni suliassaqrarfiit arlallit suli naalagaaffimmit isumagineqarput, taamaattumillu taakkununga aningaasartuutit tamakkerlugit naalagaaffiup akilertarpai. Tamatumani assersuutigalugit pineqarput politiit eqqartuussiveqarnerlu, pinerlussimasunik nakkutillineq, inunnut, ilaqutariinnut kingornussisarnermullu tunngasut, nunanut allamiunut tunngasut, aningaasanut sillimasiisarnermullu tunngasut, neqilianik nakkutilliinerup annersaa, aalisakkanik aalisakkanillu nioqqusianik nakkutilliinerup ilaa, umiartormut tunngasut annersaat, atuakkianik, eqqumiitsulianik il.il. piginnittuunermit tunngasut, silaannakkut angallanneq, sullivinni avatangiisit, immami avatangiisit aammalu illersornissamat tunngasut, ilanngullugu aalisarnermik nakkutillineq.

Tapiissutit ataatsimoortut aammalu Kalaallit Nunaanni sulianut suli naalagaaffimmit isumagineqartunut aningaasartuutit saniatigut naalagaaffiup ingerlassat assigiinngitsut Namminersorerullutik Oqartussat tigummisaasa iluaniittut ataasiakkarlugit tapiiffigisarpai.

Danmarkimi inuttaasutut inuit Kalaallit Nunanni najugallit aamma saniatigut Danmarkimi inuiaqatigiinni kiffartuussiviit, assersuutigalugu ilinniarfiit assigisaallu, atorsinnaavaat.

Tapiissutit ataatsimoortut ukiumoortullu annertussusissaat Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiinniutigisarpaat amerlanertigut ukiuni marlunni pingasuniluunniit atuuttussanngorlugit. Aningaasat akuersissutigineqartarput Namminersorerullutik Oqartussat, ilaatigut Kalaallit Nunaanni Inatsisartut, tusarniaavigineqareernerisa kingorna naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutissaanik inatsississatut siunnersuutaa Folketingip akuersissutigigaangagu.

Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut tapiissutissat ataatsimoortut isumaqatigiinniutiginerini tapiissutit ataatsimoortut siunissami millisikkiartuaarnissaat oqaluserineqartarpoq. 2001-imi 2003-milu tapiissutit ataatsimoortut isumaqatigiinniutiginerini

---

¹¹ Taakku saniatigut naalagaaffiup nunanut allanut sillimaniarnermullu politikimik suliqarnermini aningaasartuutit isumagisarpai.

millisikkiartuaartitsinissaq kinguartinneqartarpoq pissutigalugu namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa isumalutissiissutissaat utaqqineqarmat.

4.1.1 Namminersornerunermik inatsisip naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutaanut tunngaviliussai aamma Namminersornerullutik Oqartussat aningaasarsiornermut akisussaaffiat.

Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaanni tikkuarneqarpoq toqqammaviatigut pitsaanerpaassagaluortoq namminersornerullutik oqartussat suliat naalagaaffimmit tigusatik namminneerlutik aningaasalersoraluarpatigik. Naalagaaffiup tapiissuteqartarnissaanik kaammattuuteqarnermut ilaatigut tunuliaqutaavoq isumalioqatigiissitat peqatigitillugu nalilermassuk Kalaallit Nunaata aningaasarsiornikkut piginnaanera pisortat suliannik tigoruset annertussusiannut naleqqiukkaanni ukiorpaalunni pisariaqassasoq suliat naalagaaffimmit tigusat naalagaaffimmit aningaasaliiffiqeqatigineqartarnissaat.

Namminersornerunermik isumalioqatigiissitat naalagaaffiup tapiissutaanik isumaliutersuuteqarnerminni aallaavigaat namminersornerulernerumt ikaarsaaneq naalagaaffiup sipaaruteqarfiginagulu aningaasartuuteqarfiginerulissanngikkaa. Tamatuma kinguneraa naalagaaffiup sulianut tigusanut tapiissutai aalajangersaavigineqartassammata naalagaaffiup sulianut pineqartunut aningaasartuutigisimasai aallaavigalugit pitsaassutsinilli allannguisoqassangat taakku Danmarkimi naalakkersuisut namminersornerullutillu oqartussat isumaqatigiinniarnersigut aaqqinneqartassasut.

Taamaattumik namminersornerunermik inatsimmi periarfissaatinneqarpoq suliassa qarfinnik tigusisoqarsinnaasoq ilaatigut nammineq ilaatigullu naalagaaffiup tapiissutaanik aningassaliiffigalugit.

Naalagaaffiup tapiilluni aningaasalersuinissaanik namminersornerunermik inatsimmi aalajangersakkat makkuninnga tunngaveqarput:

- Inatsisiliorsinnaanermik piginnaatitaaneq aningaasartuutinillu akuersissuteqarsinnaaneq immikkoortinneqassanngillat.
- Kalaallit Nunaanni oqartussat suliassa qarfiit tigusinnaasariaqarpat naalagaaffiup aningaasaliisinnaanera aqutugalugu, tak. siulianiittoq.
- Sulianut tigusanut nammineq aningaasaliiffiginngisanut naalagaaffiup tapiissutai isumaqatigiinniarnersigut aalajangersaavigineqartassapput naalagaaffiup sulianut pineqartunut aningaasartuutai aallaavigalugit.

4.1.2 Naalagaaffimmit tapiiffigineqarani tigusineq

Naalagaaffimmit tapiiffigineqarani suliassa qarfinnik tigusineq (namminersornerunermik inatsimmi § 4 malillugu) pisassaq namminersornerullutik oqartussat aalajangiinerat malillugu. Namminersornerullutik Oqartussat suliassa qarfiit taamatut tigusatik pillugit inatsisiliorsinnaanermik akisussaaffik aqutsinermillu pisinnaatitaaneq tigussavaat peqatigitillugulu namminersornerullutik oqartussat suliassa qarfinnut atatillugu aningaasartuutit tigussallutigik (nammineq aningaasalersuineq). Aningaasartuutissanut oqartussaaneq namminersornerullutik oqartussat tigussavaat taamaalillunili suliassa qarfinnut taakkununga Danmarkimi ministeri akisussaassuseerutissalluni.

4.1.3 Naalagaaffimmit tapiiffigineqarluni tigusineq

Naalagaaffimmit tapiiffigineqarluni suliassa qarfinnik tigusisoqarpat (namminersornerunermik inatsimmi § 5 malillugu) tapiissutit aalajangersarneqassapput Danmarkimi aamma Kalaallit

Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiinniareernerisigut. Tigusinermut tunngaviussapput inatsisit Folketingimit akuersissutigineqartut aammalu suliasanut pineqartunut pingaarnerusunik killissanik imallit. Namminersornerullutik oqartussat inatsisit killiliussat malillugit pineqartut pillugit malittarisassiorneq aqutsinerlu isumagissavaat taamaattoarli – tigusineq naalagaaffiup aningaasalersuineranik malitseqarneranik pissuteqarmat – inatsisiliorsinnaanermik akisussaaffik tamakkerlugu tigussanngilaat.

Suliassa qarfinnut taakkununga Danmarkimi oqartussat oqartussaaffik pingaarneq pigiinnassavaat inatsimmi piginnaatitsissummi aalajangersimasumi killiussanik namminersornerullutik oqartussat eqqortitsinersut eqqortitsinnginnersulluunniit ministerimit akisussaaffigineqarmat. Illua-tunga atigullu ministerip akisussaanaera annerunngilaq.

Ilanngussami 4.1-imi takussutissiaqarpoq suliassa qarfiit sorliit namminersornerullutik oqartussat tiguneraat naalagaaffimmit tapiiffigineqaratik (§ 4) aammalu naalagaaffimmit tapiiffigineqarlutik (§ 5).

4.1.4 Namminersornerullutik Oqartussat aningaasarsiornermut namminneerlutik akisussaanaerat

Namminersornerunermik isumalioqatigiissitat tapiissutit pillugit nutaaliornissamik siunnersuutaata namminersornerulernikkut eqqunneqartup toqqammavigaa namminersornerullutik oqartussat akisussaaffiat tassaannaassanngitsoq inatsisiliorneq/malittarisassiorneq aqutsinerlu aammali nammineerluni sulianut tigusanut aningaasarsiornerikkut akisussaaneq.

Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat taamaalillutik nalinginnaasumik tapiissuteqartarnissamik siunnersuumminnut ukuninnga pingaarnernik tunngavissuipput:

- Namminersornerullutik oqartussat sapinngisamik qilersugaassanngillat tapiissutit sunut atorneqarnissaannik tullerriaarinerminni aammalu aningaasat atorfissaminnut naammannerannik akisussaaffik oqartussami allamiinnani oqartussami atuusumiassalluni.
- Namminersornerullutik oqartussat akisussaaffiata taamaalilluni ilagai namminersornerullutik oqartussat aningaasartuutissatut akuerisat tamarmiusut taamatullu aamma tapiissutit atorneqarnerannut aammalu aningaasaliissutissatut akuerisat eqqortinneqarnissannut akisussaanaerat.
- Tamatuma malitsigisaanik naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutaasa nalinginnaasut namminersornerullutik oqartussanik atorneqarnerannik qallunaat tungaanniit kukkunersiuisoqartassanngilaq.

Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussat naalagaaffiup kukkunersiuisuinit oqartussaaffigineqalersinnaanannik siunnersuuteqartoqassappat isumaqatigisinnaaneraa aningaasanut ministeri Folketingip Kalaallit Nunaannut tunngasut pillugit ataatsimiititaliaanut 19. maj 2003 akisummi allappoq ”*Aningaasanut ministereqarfiup allannguutisstut siunnersuut taamattoq isumaqatiginngikkaa namminersornerunermik aaqqissuussineq aammalu tapiissutinik ataatsimoortunik nammineq aqutsinnaaneq qanillutik ataqtigimmata*”.

4.1.5 1979-miit 2007-imut naalagaaffiup Namminersornerullutik Oqartussanut tapiissutaasa ataatsimoortut tunngavii pingaarnert

Namminersornerulernissamik isumalioqatigiissitat isumaliutissiissumminni nr. 837-mi 1978-imi aprilimeersumi kaammatuutigaat naalagaaffiup Namminersornerullutik Oqartussanut tapiissutai ataatsimoortut ukiumoortullu aalajangersarneqartassasut sulianut pineqartunut naalagaaffiup

anigaasartuutigisarsimasai aallaavigalugit. Aamma isumalioqatigiissitat kaammatuutigaat tapiissutit ataatsimoortut isumaqatigiinniutigineranni eqqumaffigineqartassat sanaartornerup annertussusiata allangorsinnaanera siumut takorloorneqarsinnaasoq aammalu pissutsit pingaarutilinnik allangorsinnaaneri ingerlatsinermut sanaartornermullu anigaasartuuteqarnermut sunniuteqarsinnaasut (s.ass. soraarnerussutisiallit, atuartut aammalu pissutsit allat aalajangersimasut).

Tapiissutit ataatsimoortut uteqattaartumik isumaqatigiinniutigineqartarnerminni naleqqussarneqartarput suliaasaq naalagaaffimmiit Namminersornerullutik Oqartussanut namminersornerunermik inatsimmi § 5 (imaluunniit § 7) malillugu nuunneqaraangat. 1990 tikillugu tapiissutit ataatsimoortut taassuma saniatigut naleqqussarneqartarput nunap inuisa amerlassusiat katitigaanerallu pissutsillu allat aalajangersimasut allangorneri malillugit.

Tapiissutit ataatsimoortut ukiuni 1991-miit 1993-imut isumaqatigiinniutiginerini illua-tungeriit isumaqatigiippat periuseq taanna tikillugu atorneqarsimasoq pisariuallaartoq siunissamilu tapiissutit ataatsimoortut naleqqussarneqartassat periuseq pisariinnerusoq atorlugu. Tapiissutit ataatsimoortut 1993-ip kingorna akit akissarsiallu qaffariartornerat malillugit naleqqussarneqartarput naalagaaffiup anigaasartuutissaasa akuerisat akit akissarsiallu pillugit naleqqussaannermi periusit nalinginnaasut malillugit, aammalu nunap inuisa allalluunniit allangoriartorneri pissutigalugit naleqqussaasoqassaarpoq.

Tapiissutit ataatsimoortut 1994-imut 1995-imullu atuttussat aalajangersaaviginerannik isumaqatigiissummut ilanngullugu tapiissutit ataatsimoortut 30 mio. kr.nik apparneqarput kisitsisit 1994-imut tunngatillugu naalagaaffiup Nuna Oil A/S-imut ataasiartumik tapiissutaasut allangortinneqarmata.

2004-mut atuuttussamik Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut tapiissutit ataatsimoortut ukiumi ataasimi atuuttussat isumaqatigiissutigaat namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiissutaat aamma Inuussutissarsiornermik Ineriartortitsinermut Ataatsimut Ataatsimiititaliap isumaliutissiissuta Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutit periarfissaannik akimmiffissaannillu allaaserisartussaqaq utaqqillugit aammalu sinnerfigalugu 2005-imiit isumaqatigiinniutigineqarsinnaasut tapiissutit ataatsimoortut annikillisikkiartuuarinneqarsinnaannik toqqammavissat isumaqatigiinniutigineqarsinnaasut.

Tapiissutit ataatsimoortut 2005-miit 2007-imut atuuttussat 2004-mi tapiissutit ataatsimoortut aallaavigaat aammalu akit akissarsiallu allangoriartorneri pissutigalugit ukiuni atuuttussani naleqqussarneqarlutik. Tapiissutinik ataatsimoortunik isumaqatigiissutit ilaatigut Inuussutissarsiornermik Ineriartortitsinermut Ataatsimut Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaanik aallaaveqartup kinguneraa ukiuni 2005-miit 2007-imut ukiut tamaasa tapiissutiniit 50 mio. kr. ilinniartitaanermut inuutissarsiutinillu piorsaanermut atugassanngortinneqarmata.

Taanegareersutut tapiissutit ataatsimoortut tunniunneqartarput tapiissutit ataatsimoortut, nalinginnaasut ukiumoortillugillu, pissutissaqarsinnaavorli illua-tungeriit tamarmik tamatumunnga naleqqussorinnippata naalagaaffik siuneranum immikkuullarissunut aammalu Kalaallit Nunaannut Danmarkimullu soqutiginaatilinnut tapiissuteqarsinnaasoq. Assersuutit taaneqarsinnaapput tapiissutit ataatsimoortut 2005-imiit 2007-imut atuuttussat pillugit isumaqatigiissummi ilinniartitaanermut inuutissarsiutinillu piorsarnissaannut aammalu sanaartukkanik nutarterinissanut avatangiisinik nukissamik atuinnginnerunissamik ilalinnut tapiissutit. Kingulleq

taasaq 1999-imi Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiissutigaaq. Tamatumunnga tunuliaqutaavoq Namminersornerullutik Oqartussat kissaatigimmassuk Kalaallit Nunaanni immikkut ittumik nutarterinissamat naalagaaffik aningaasaleeqataasariaqartoq. Taammaatumik isummertoqarpoq MIFRESTA-mik taasap nunani issittunut tunngasortaata iluani naalagaaffiup aningaasat atugassai ukiuni 2001-2003-nut ukiumoortumik 50 mio. kr.-nik ilasarniarlugit. Isumaqatigiissuteqarnermi illua-tungeriit paasivaat Namminersornerullutik Oqartussat ukiuni 2000-imiit 2003-mut pilersaartut ukiumut 275 mio. kr. atortarniarlugit nutarterinermut, nutaanik aningaasaliinermut aammalu ilinniartitaanerup annertusarneranut. Namminersornerullutik Oqartussat akisussaaffigaat immikkoortortaqaqfinni ingerlassassatut pilersaarutinut atatillugit malittarisassat illua-tungeriit isumaqatigiissutigisaasa malinneqarnissaat.

4.2 Kalaallit Nunaannut ataatsimoortumik tapiissutit aningaasaliinerillu allat

Tapiissutit ataatsimoortut aammalu naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut 2002-2006-mi aningaasartuutai allat *takussutissiami 4.1-imi* allasimapput.

Tabel 4.1. Kalaallit Nunaannut ataatsimoortumik tapiissutit aningaasaliinerillu allat

	R	R	R	R	B
	2002	2003	2004	2005	2006
	----- Mio. kr. -----				
A. Kalaallit Nunaannut ataatsimoortumik tapiissu-tit	2.877,3	2.952,1	3.006,1	3.018,6	3.069,5
B. ilinniartitaanermt inuutissarsiutinillu piorsaa-nermut pilersaarutit	-	-	-	50,0	50,0
C. Aningaasartuutit allat katillutik	643,1	677,9	604,0	612,3	680,3
- Ilersornissamat ministeriap ataani aalisarner-mik nakkutilliineq il.il.	261,9	269,8	227,5	235,7	240,2
- Politiiit, eqqartuussiveqarneq pinerlussimasunil-lu nakkutilliineq.....	168,9	171,4	198,8	192,1	191,6
- Nukissiorfiit, avatangiisit aamma aatsitassarsi- orneq	110,6	122,3	77,7	92,8	101,4
- Statens Luftfartsvæsen aamma Meteorologisk institut	48,9	43,3	45,4	33,0	47,6
- Dansk Polarcenter, issittumi ilisimatusarneq ilisimatusarnermi siunnersuisoqatigiit	31,3	32,6	26,5	23,4	61,7
- Allat	21,6	38,4	28,2	35,3	37,8
D. Sanaartornermi aningaasartuutit katill.	1,6	0,4	0,3	5,8	3,1
E. Aningaasartuutit katill. (A+B+C+D)	3.522,0	3.630,4	3.610,5	3.686,7	3.802,9

Nal.: Naalagaaffiup aningaasartuutai tamarmiusut tassaapput tapiissutinut ataatsimoortunut aningaasartuutit aammalu naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni isumagisaanut, ilanngullugit Kalaallit Nunaanni aammalu Danmarkimi aningaasartuutit. Taakku saniatigut naalagaaffik aningaasartuuteqartarpoq s. ass. nunanut allanut politikimik ingerlassaqarnerminut. Aningaasartuutit taakku takussutissiami ilaanngillat. Takussutissiap kisitsisitali aningaasartuuterpiaannaapput, tassa isertitaasinnaasut ilanngaatigineqareerlutik. 2002-2005-nut nalunaarsukkat naatsorsuutiniq tunngaveqarput 2006-imumi atatillugu aningaasartuutissatut akuersissutit 2006-imi aningaasanut inatsimmiittut tunngavigineqarlutik. Aalisarnermik nakkutilliinermut il.il. atatillugu Kalaallit Nunaanni aningaasartuutit ikileriarnertat pissuteqarpoq avatangiisinut nukinnillu atuinnginnerulernissamat atatillugu Kalaallit Nunaanni nutarterinernut tapiissutit 50 mio. kr.-sut taamaatinneqarmata.

Najoqqutaq: Nalunaarsukkat Finasministeriamit sanaajupput kisitsisitali ministerianit ataasiakkaanit tigusat tunngavigalugit. Ilaatigut kisitsisitali missiliuussaapput.

Tapiissutit ataatsimoortut aningaasaliissutini amerlanersaapput, aammali aalisarnermik nakkutilliinermut, politiiinut, eqqartuussiveqarnermut, pinerlussimasunik aammalu nukissiornermut

aatsitassarsiornermullu aningaasartuutit annertupput. 2006-imi tapiissutit ataatsimoortut 3,1 mia. kr. sinneqqalaarpaat ingerlatsinermullu tapiissutit 0,7 mia. kr.-ngajaallutik.

4.3 Kalaallit Nunaannut ataatsimoortumik tapiissutit aningaasaliinerillu allat Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermut naleqqiullugit

Tapiissutit ataatsimoortut aningaasaliissutillu allat amerlassusii Kalaallit Nunaanni BNP-mut, disp. BNI-mut aammalu landskarsip isertitaanut aningaasartuutaanullu taamarmiusunut naleqqiullugit *takussutissiami 4.2-mi* allassimapput.

Takussutissiaq 4.2. Kalaallit Nunaannut ataatsimoortumik tapiissutit aningaasaliinerillu allat Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup iluani siuneratanut immikkoortunut naleqqiullugit. 2005

Aningaasaliissutit	Kal. Nun. BNP	Kal. Nun. disp. BNI	Landskarsip isertitai	Landskarsip aningaasartuutai
	----- Pct. -----			
Tapiissutit ataatsimoortut	30,1	22,5	55,0	57,8
Naalagaaffiup aningaasartuutai allat	5,8	4,4	10,6	11,2
Katillugit.....	35,9	26,9	65,6	69,0

Najoqqutaq: Namminersornerullutik Oqartussat Naatsorsueqqissaartarfilla.

Tapiissutit ataatsimoortut naalagaaffiullu aningaasartuutai 2005-imi Kalaallit Nunaanni nioqqutissiat tamakkerlutik nalingata 1/3-ia sinneqqalaarpaat isertitallu atorneqarsinnaasut ¼-ia sinneqqalaarlugu. Landskarsip isertitaanut aningaasartuutaanullu naleqqiullutik tapiissutit ataatsimoortut isertitat aningaasartuutillu tamarmiusut affaat sinneqqavaat.

Takussutissiami 4.3-mi takutinneqarput landskarsip 2005-imi isertitai aningaasartuutaalu tamarmiusut.

Takussutissiaq 4.3. Landskarsip isertitai aningaasartuutaalu. 2005

Iseritissiffiit	Mio. kr.	Aningaasartuuteqarfiit	Mio. kr.
Naalagaaffimmit tapiissutissiat ataatsimoortut.....	3.068	Ingerlatsinermut aningaasartuutit.....	2.403
Akileraarutit	786	Tapiissutit.....	873
Akitsutit	664	Inatsisit malillugit aningaasartuutit.....	744
Aalisarmik EU-lu isumaqatigiissutit	318	Kommunenut tapiissutit ataatsimoortut	798
Iserititat allat.....	649	Sanaartornermut	492
Iserititat taamarmik	5.585	Aningaasartuutit katill.....	5.310

Najoqqutaq: Namminersornerullutik Oqartussat.

Takussutissiami 4.3-mi takuneqarsinnaavoq tapiissutit ataatsimoortut tassaasut landskarsip isertitai amerlanerpaat 2005-imi isertitat tamarmiusut 55 pct.-erigaat. EU-mit akiliutit EU-p Kalaallit Nunaata imartaani aalisarsinnaanerani isumaqatigiissummut ilaapput.

Aningaasartuutini immikkoortut annerit tassaapput Namminersornerullutik Oqartussat namminneq ingerlatsinermut aningaasartuutaat, tapiissutit, inatsisit malillugit aningaasartuutit aammalu kommunenut tapiissutit ataatsimoortut.

Kalaallit Nunaanni pisortaqarfinni tamarmiusuni aningaasartuutit 2005-imi sunut agguarsimanerat *takussutissiami 4.4-mi* allassimavoq.

Bilag 12

31/115

Takussutissiaq 4.4. Kalaallit Nunaanni pisortaqarfinni tamarmiusuni aningaasartuutit. Sunut atorneqarneri. 2005

Aningaasartuuteqarfik	Pisortaqarfiit tamarmik	Taakunannga naalagaaffik
	----- Mio. kr. -----	
Pisortat kiffartuussineri pingaarnerit	1.347	431
Atuartitsineq	1.339	-
Peqqinnissaqarfik	896	-
Isumaginninneq	1.898	-
Ineqarneq il.il.	348	-
Ilagiinnut, qasuersaarnermut kulturimul-lu atasunik kiffartuussinerit	238	-
Nukissiorneq	106	-
Aalisarneq piniarnerlu.	215	50
Aatsitassarsiorneq il.il.	170	34
Angallanneq attaveqaatillu	257	14
Niuerneq kiffartuussinerlu, takornaria-qarneq nalinginnaasumillu inuutissarsiu-tinik piorsaaneq	274	18
Immikkoortut allat (aningaasartuuteqafiit siunertanut agguagaanngitsut)	380	18
Aningaasartuutiti katillutik	7.467	564

Nalunaarsuut.: Kisitsisit atorlugit nassuiaasiernerit assigiinnginneri pissutaallutik naalagaaffiup aningaasartuutaasa nalunaarsorneqarnerat takussutissiami 4.1-ini nalunaarsukkanit allaavoq.

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik.

Takussutissiami 4.4-mi takuneqarsinnaavoq isumaginninneq, atuartitsineq peqqinnissaqarfillu aningaasartuuteqarfiunerpaasut.

Takussutissiaq 4.4 tunuliaqutsiullugu Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu aningaasartuuteqarfiit assigiinngitsut iluini inummut ataatsimut aningaasartuutit sanileriissinneqarsinnaapput, *tak. takussutissiaq 4.5.*

Tabel 4.5. Siunertanut assigiinngitsunut pisortat inummut ataatsimut aningaasartuutaat

Aningaasartuuteqarfik	Inummut ataatsimut aningaasartuut, Kalaallit Nunaat 2005	Inummut ataatsimut aningaasartuut, Danmark 2004 ¹
	----- 1.000 kr. -----	
Pisortat kiffartuussineri pingaernerit	23,673	18,805
Atuartitsineq	23,532	21,781
Peqqinnissaqarfik	15,747	15,553
Isumaginninneq	33,356	64,973
Ineqarneq il.il.	6,116	2,467
Ilaginnut, qasuersaarnermut kulturimullu atasunik kiffartuussinerit	4,183	4,882
Nukissiorneq	1,863	0,298
Aalisarneq piniarnerlu.	3,778	0,666
Aatsitassarsiorneq il.il.	2,988	0,214
Angallanneq attaveqaatillu	4,517	4,868
Niuerneq, kiffartuussineq, takornariaqarneq nalinginnaasumillu inuutissarsiutinik piorsaaeq	4,815	3,631
Immikkoortut allat (aningaasartuuteqafiit siunertanut agguagaanngitsut)	6,678	9,013
Aningaasartuutiti katillutik	131,245	147,151

1. Danmarks Statistik-ip nalunaarsueriaatsini allannortissimavai taamaattumillu kisitsisit 2005-imi Danmarkimut atuuttut pigineqanngillat.

Najoqqutaq: Nalunaarsueqqissaartarfik aamma Danmarks Statistik.

Takussutissiami 4.5-imi assigiinngissutit ilaatigut pissutsit sisamat takutippaat: 1) aningaasartuuteqafiit qaffasissusiisa assigiinnginnerat. 2) pisortat aningaasartuutaasa qaffasissusiat katitigaanerallu pillugit (politikikkut) assigiinngitsunik pingaernerutitsinerit. 3) Aningaasartuuteqartitsisut assigiinnginneri s.ass. attaveqarnermut aningaasartuutit. 4) Pisortat aningaasartuuteqarnissaannut aningaasarsiornikkut periarfissat assigiinnginneri.

Pisortat aningaasartuutaasa anertussusaasa assigiinnginnerinut aallaavik siulleq tassaavoq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu pisortat tunniussinnaasaannik pilersitsiniarnermi pilersuinerimilu akissaajaatit annertuumik assigiinnginnerat. Matuma kinguliani, Kalaallit Nunaanni disp. BNI-p pisissutaasinnaanera naqqiutigalugu, naatsorsorneqarpoq nioqqutissat kiffartuussinerillu akii 2005-imi Kalaallit Nunaanni Danmarkimut naleqqiullutik 13 pct. sinnilaarlugu qaffasinneruusut. Pisortat aningaasartuutaanni akissaajaatit qaffasissusiisa assigiinngissutaat taamatut atsiginersoq ajornakusoorpoq uppersarsissallugu paasissutissanik peqannginneq pissutigalugu. (Illua-tungaaticut s.ass. nuussinernut atatillugu akissaajaatit assigiipput. Illua-tunganili BNI-p pisissutaasinnaaneranut atatillugu akit qaffasissusii ilaqarput akitsuutinik (aamma momsimek Danmarkimi) uffa aningaasartuutit qaffasissusiat pisortaqaqfinnerut atuuttoq moms-imik akitsuutinillu ilaqarani).

Pisortat aningaasartuutaasa annertussusaasa assigiinnginnerinut aallaaviit aappaat tassaavoq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu aningaasartuuteqarfinnerik assigiinngitsunik sorlernik salliutitsineq assigiinngissinnaammat. Tamanna aningaasartuuteqarfii assigiinngitsut tulleriarvigineqarnerannut aammalu pisortaqaqfiit qanoq annertutiginissaannik aalajangiinnermut atuuppoq.

Pingajussaannik aningaasartuuteqartitsisut assigiinngillat. Attaveqarnermi assigiinngissutit tamatumunnga assersuutaapput. Kalaallit Nunaanni aqqusinniornerit aqqusinernillu aserfallatsaaliinerit Danmarkimut naleqqiullutik annikinnerupput klimalu pissutaalluni sanaartornernut aserfallatsaalinernullu aningaasartuutit km.-imut naatsorsorlugit Kalaallit Nunaanni Danmarkimit annerugunarput. Aamma umiarsualiviit timmisartullu mittarfii eqqarsaatigalugit Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit taakkuninnga atorfissaqartitsinejussuupput tamannalu ersertarluni pisortat attaveqarnermut aningaasartuutaasigut. Assersuut alla tassaavoq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu nunat inuisa qanoq utoqqaatiginerinut agguarsimanerat aammalu sunik nappaateqarnerit il.il. qanoq agguagaanersut, aamma taakku aningaasartuutit assigiinngitsunik isikkoqarnerannut pissutaqataassapput.

Kiisalu pisortat aningaasartuutaasa assigiinnginnerinut aallaaviit sisamaat tassaavoq Kalaallit Nunaat Danmarkimit tapiissutisisaraluarluni ataatsimoortunik allanillu aningaasaliiffigineqartaraluarluni pisortatut tunniussaqaarsinnaassalluni aningaasatigut Danmarkisut periarfissaqartiginngimmat taamatuttaarlumi Kalaallit Nunaanni akileraarusiisarneq Danmarkimit appasinnerungaatsiarluni.

Pissutsit taasat siulliit pingasut – akissaajaatit, salliutitsinerit aningaasartuuteqarfigisassatullu pisariaqartitat assigiinnginnerat – naatsorsuutigigaluarlugit isumaqarnarsorinarpoq tapiissutit ataatsimoortut aningaasaliissutaasartullu allat Namminersorerullutik Oqartussat periarfissikkaat pisortat tuniussinnaasaannik amerlasuunik tuniussaqaarsinnaatillugit Danmarkimi neqeroorutigineqartartunit tupannartumik allaanngitsunik. Pisortaqaarfiit tuniussinnaasaamikkut periarfissaat eqqarsaatigalugit nunat taakku marluk akornanni pissutsit assigiinngillat. Illua-tungaatigullu aamma Danmarkip killeqarfiata iluani assigiivittoqanngilaq.

Tassunga tunngatillugu apeqquut alla tassaavoq tapiissutit ataatsimoortut aningaasaliissutillu allat inuiaqatigiit kalaallit pisortat tunniussassaqaalersinneraat Danmarkip ilaani annikinnerpaamik qaffasissusilinni (akileraarusiinnissamat annikinnerpaamik tunngavissalinni aamma/imaluunniit qularnaatsumik aningaasartuutissanik annerpaanik pisariaqartitsisuni) qaffasitsigisutut assingusunik.

4.4 Kalaallit Nunaannut ataatsimoortumik tapiissutit aningaasaliinerillu allat atugarissaassuserlu ataatsimut isigalugiit

Immikkoortup uuma siuliani takutinneqarput Danmarkimiit tapiissutit Kalaallit Nunaanni pisortat aningaasartuuteqassallutik periarfissaannut atatillugit. Danmarkimi kommunet akornanni naliigiissaarinnermut, tassa kommunet akileraarusiissallutik annikinnerpaamik tunngavissallit aamma/imaluunniit qularnaatsumik aningaasartuutissanik annerpaanik pisariaqartitsisut kommunenit pisuunerusunit imaluunniit aningaasartuutit annikinnerusumik nanertorneqanngitsunit aningaasaliiffigineqartarnermut, peqatigitillugu Danmarkimiit tapiissutit ataatsimoortut tapiissutillu allat Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni pisortaqaarfiit akornanni assigiissaarinertupajaaq isigineqarsinnapput.

Pissarissaassuserli tassaaginnanngilaq pisortat sunik tunniussaqaarsinnaanersut. Pissarissaassutsimut ilaasariaqarput inuit namminneq akiliillutik atuisinnanissaminnut periarfissaat. Pisortaqaarfiit innuttaasullu namminneq atuisinnaanissamat periarfissaat qularnanngitsumik ersarinnerpaamik allaaserineqarsinnaapput tassaasut nunap taamarmi aningaasarsioinnikkut naatsorsuutaani *nunami tamarmi isertitat atorneqarsinnaasunik* (BNI-mik) taasat atorlugit. Atorneqarsinnaasoq

pissutigalugu tapiissutit ataatsimoortut tamatumuunakkut Kalaallit Nunaanni isertitanut atorneqarsinnaasunut ilanngunneqartarput (Danmarkimilu ilanngaatiqineqartarluni).¹²

Takussutissiami 4.6-imi Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu isertitat tamarmiusut 2005-imi atorneqarsinnaasut mia. kr.-nngorlugit inummullu ataatsimut naatsorsuulugit allassimapput.

Takussutissiaq 4.6. Nunami isertitat tamarmiusut atorneqarsinnaasut. 2005

	Kalaallit Nunaat	Danmark
Disp. BNI, mia. kr.....	13,6	1.534,2
Disp. BNI, inummut ataatsimut, 1.000 kr.	239,4	282,7
Disp. BNI, inummut ataatsimut, pisissutaasinnaanerinut aaqqillugit 1.000 kr.....	211,5	282,7

Najoqutaq:Naatsorsueqqissaartarfik, Danmarks Statistik namminerlu naatsorsukkat.

Kalaallit Nunaanni BNI atorneqarsinnaasooq 2005-imi 13,6 mia. kr.-uvoq Danmarkimi BNI atorneqarsinnaasooq 2005-imi 1.534,2 mia. kr.-usoq .

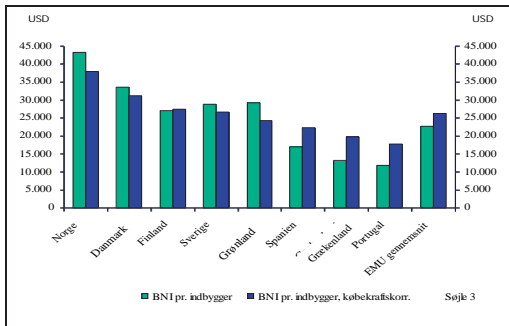
Kalaallit Nunaanni BNI atorneqarsinnaasooq inummut ataatsimut naatsorsorlugi 2005-imi 239.400 kr.-uvoq kisitsit taamaaqataa 2005-imi Danmarkimi 282.700 kr.-ulluni. Kalaallit Nunaanni akit nalinginnaasumik qaffasinnerunerat naatsorsuutigigaanni Kalaallit Nunaanni 2005-imi BNI atorneqarsinnaasooq inummut ataatsimut 211.5000 kr.-uvoq Danmarkimi akit naapertorlugit akimmi Kalaallit Nunaanni qaffasissusiat naatsorsorneqarmat 2005-imi Danmarkimi akit qaffasissusiannit qaffasinnerusoq¹³. Pisissutaasinnaaneranut naleqqussarlugu 2005-imi Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu isertitat annertussusiisa nikingaassutaat 25 pct.-iuvoq.

Takussutissiami 4.1-imi takutinneqarpoq nunani assigiinngitsuni BNI-p inummut ataatsimut naatsorsorlugi sanilliussineq. Tassanga erserpoq Kalaallit Nunaat nunanit Danmarkisut Norgesullu ittunit nunarsuarmilu pisuunerpaanut ilaasunit appasinnerusoq assersuutigalugulu Finlandimit Sverigemillu qaffasinnerulluni. Pisissutaasinnaanerinut kisitsisit naleqqussaraanni Kalaallit Nunaat Finlandimit Sverigemillu atsinnerulissaaq nunanilli Spaniatut, Grækenlanditut Portugalitullu ittunit suli qutsinnerussalluni. Kalaallit Nunaat nunanut euro-mik aningaasalinnut sanilliukkaanni Kalaallit Nunaanni isertitat atorneqarsinnaasut inummut ataatsimut naatsorsorlugit agguaqatigiissitsinerit qulaanniippat agguaqatigiissitsinerilli 8 pct. missaannik ataanniillutik Kalaallit Nunaanni akit qaffasissusiat naatsorsuutigigaanni.

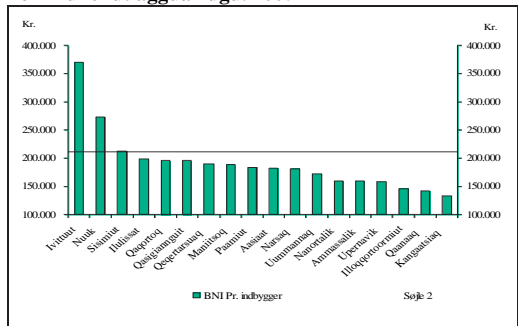
¹² Tulluernerpaajussagaluarpooq pissarissaassuseq nunami isertitat atorneqarsinnaasutut (NNI-tut) uuttuserneqartartuuguni nunamimi isertiat tamarmiusut ilaat pigisat nalillit aserfallannerinut/nalikillisarnerinut naleqquttut atugassaaneq ajormata. Nalikilliinerilli taamaattut naatsorsoruminaatsuppupput (taakku pillugit Kalaallit Nunaanni kisitsisaatiqineqanngillat) taamaatumillu matuma kinguliini nunami isertitat tamarmiusut atorneqarput. Nalilernerqarporli tamatumuunakkut Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni sanilliussinernik inerniliinerit annertuumik allannortikkumaaraat.

¹³ Kalaallit Nunaanni akit tamarmiusut qaffasissusiat (innuttaasut atugaat, pisortat atugaat, pigisanut aningaasaliissutit, toqqortat annertuseriaataat aammalu avammut nuernerimi sinneqartoorutit) 1994-imi Danmarkimit 18 pct.-imik qaffasinnerusorineqarpoq. 1994-imiit 2004-mut Kalaallit Nunaanni akit allanngoriartornerat (pisiassat akiinik nalileriaaseq malillugu) Kalaallit Nunaanni Danmark-iminngarnit appasinneruvoq, taamaalillunilu taasaniit 18 pct.-imiit assigiinngissut 14 pct.-inut appariarsimalluni.

Takussutissiaq 4.1. BNI inummut ataatsimut naatsorsorlugu USD atorlugu. 2003

Takussutissiaq 4.2. BNI inummut ataatsimut naatsorsorlugu kr.-nngorlugu Kalaallit Nunaanni kommunenut agguarlugu. 2005

Najoqqutaq: Danmarks Statistik, Naatsorsueqqissaartarfik, 2005 World Development Indicators, World Bank aamma nammineq naatsorsukkat.

Nal.: Kisitsisit Kalaallit Nunaannut atuuttut takussutissiami 4.1-imi naatsorsorneqarput BNI inummut ataatsimmut naatsorsugaq aallaavigalugu, USD-inngortinneqarlutik kursi World Development Indicators Danmarkimut atortagaat atorlugu. Tamatuma kingorna Danmarkip Kalaallit Nunaatalu akornanni akit nikinganerit aqqiissutigineqarpoq kisitsisit pisissutaasinnaanermut aqqitat piniarlugit. Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akornanni akit assigiinngissutaat naatsorsorneqarpoq Naatsorsueqqissaartarfip aamma Danmarks Statistik-ip 1994-imi misissugaat malillugit kingusinnerusukkullu nutarterneqarlutik nioqqutissat pisissat akiisa 2003-p tungaanut allannugaat aallaavigalugit. Kalaallit Nunaanni kommuneni BNI inummut ataatsimut naatsorsuussaq naatsumik naatsorsorneqarpoq isertitat agguagaanerannik paasissutissat atorlugit.

Takussutissiami 4.2-mi takutinneqarpoq (pisissutaasinnaanermut naleqqussarlugu) BNI inummut ataatsimut naatsorsorlugu kr.-inngorlugu 2005-imi Kalaallit Nunaanni kommunenut agguagaq. Takussutissiap takutippaa isertitat agguaannerit equngaqisoq kommuneni pingasuni isertitat Kalaallit Nunaanni tamarmi isertitat agguaqatigiissinnerisa qulaanniillutik uffa kommunet allat 15 agguaqatigiissitinerup ataanniittut, taakkunanga arfineq marluk malunnartumik.

4.5 Naalagaaffiup tapiissutaasa ataatsimoortut sunniutaat

Inuiaqatigiit kalaallit tapiissutinik ataatsimoortunik massakkullu atuuttunik toqqammaveqaaqat. Eqqarsaataannakkut takorlooraanni tapiissutit ataatsimoortut ataatsikkut atorunnaarsinneqartut sunniutaat imaalissaaq

- Kalaallit Nunaat annikinneroqisunik tamarmiusunik nioqqusiulissaaq aammalu annikinneroqisumik pisortaqarfeqalerluni.
- Kalaallit Nunaanni iliuutsit annertuumik allangussagalarput pisortaqarfinni, suliffeqarfiit nioqqutissiorneranni, akissarsiat annertussilerneqartarneranni, suni nunassittarnerni aammalu kinguneralugu Kalaallit Nunaanniit avammut nutserneq.

Tapiissutit ataatsimoortut peerneqartuuppata pisariaqalissagalarpoq pisortaqarfiit atuinerat aammalu inoqutigiinnut aningaasanik nuussisarnerit malunnartumik appartissallugit soorlu aamma pisortat isertitaat aningaasartuutaallu oqimaqatigiissinneqassappata akileraarusiisarneq annertuumik qaffanneqassagalarpoq. Sukaterinerit taamaattut kingunerissagalarpaat innuttaasut atuinerata taamalu aamma akileraarutitigut sinneqartoorutaasartut annertuumik appararnerat.

Ajornakusoorpoq tamakkerlutik sunniutaat eqqorluartumik naatsorsussallugit, ataatsimoortumillil nalillineq tikkuavaoq aningaasat atorneqarsinnaasut tamarmiusut, tassa nunami isertitat tamarmiusut

atorneqarsinnaasullu 40 pct. missaannik, appariassasut avammut tunisaqartarneq allanngunngippat pisortallu isertitaasa aningaasartuutaasalu oqimaqaqatigiinnerat attatiinnarneqassappat.

Nunap isertitai taamak malunnartigisumik appariassappata aamma innuttaasut ilioriaasiannik allanngortitsissagaluarpoq. Suliffiit matoorassapput, aammalu namminersortuni pisorta qarfinnilu akissaatit malunnartumik appariassapput, suni nunassittarnerit isikkuat allannguuteqassalluni aammalu Kalaallit Nunaanniit avammut nutsertoqalissalluni inuillu ilaat pingaartumik ilinniagarissaarnerusut nunanut allanut nunasiartornissaminnut noqqaalersinneqassallutik. Assersuutitut taaneqarsinnaavoq 1990-ikkut aallartinneranni Savalimmiuni aningaasarsiornikkut ajutoorneqartoq isertitallu tamarmiusut 25-30 pct.-inik appariartut. Tamatuma kinguneraa ukiut arlaqanngitsut ingerlaneranni nunap inuisa 15 pct.-iisa missaat nunanut allanut nunasiartornerat.

Ilanngunneqassaaq tapiissutit ataatsimoortut atorunnaarnerannik siuliani naliliineq eqqarsaatersuutigalugu assisullusooq assersuusiasooq tapiissutit ataatsimoortut Kalaallit Nunaannut sunniutaannik. Kapitalit 6-ianni aammalu ilanngussami 1-imi ersarinnerusumik allaaserineqarpoq siuliani inerniliussanut naatsorsuutigalugit tunngavigisat aammalu kisitsinermi periutsit.

Bilag 12

37/115

Ilangussaq 4.1 Suliassaqarfiit Namminersorerullutik Oqartussanit tigusat

I. Suliassaqarfiit namminersorerunerermik inatsimmi § 4 tunngavigalugu tigusat

Suliassaqarfiit namminersorerunerermik inatsimmi § 4 tunngavigalugu tigusat	Ulloq tigusiffik
Kalaallit Nunaata aqunneqarnera	1. maj 1979
Kommunet aqunneqarnerat	1. maj 1979
Akileraarutit akitsuutillu	1. januar 1980
Kalaallit Nunaannut suliarortortu malittarisassiuunneqarnerat	1. januar 1980
Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutigalugu aalisarnerup, piniarnerup il.il. malittarisassiuunneqarnerat	1. november 1980
Eqqissimatitsineq	1. januar 1981
Isumaqaatigiissutit malillugit aklerleriinissamik ilimasaarutitut akulerunnissamik piginnaatitaaneq tusagassiortunut tunngasoq	1. oktober 1982
Akissaatit il.il. akit allangoriartornerannut ataillugu naleqqussarneqartarne-rannut aalajangersaasinnaanermik piginnaatitaaneq Kalaallit Nunaanni nammi-nersortut suliffeqarfiutaannut atuuttoq tassani akissaatit aaqqiivigineqartarlutik Kalaallit Nunaanni akit aaqqiivigineqartarnerat toqqammavigalugu.	1. december 1983
Inuuniteqarnermut inatsisiliorneq	1. januar 1985
Inuutissarsiutigalugu aalisarnerup sinneranik malittarisassiuussineq	1. januar 1985
EFG-mi ilinniartut inatsisitigut inissisimanagerat	1. februar 1985
Isumaqaatigiissutit malillugit aklerleriinissamik ilimasaarutitut akulerunnissa-mik piginnaatitaaneq (eqqissisimasussaataitaanermik atulersitseqqinneq) pisortat suliffeqarfiinut sinnerinut, naalagaaffiup suliffeqarfiginggisaaanut aammalu namminersortut suliffeqarfiinut (Thule Air Base ilaatigut ilangunnagu) atuuttoq.	1. november 1985
Akissaatit atorfeqarermilu atukkat alat Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit namminersortut (Thule Air Base ilaatigut ilangunnagu) pillugit aalajangersagalioorsinnaanermik piginnaatitaaneq, ilangullugu akissaatit il.il. akit allangoriartornerannut ataillugu naleqqussarneqartarnerat taakku Danmarkimi akit aaqqiivigineqartarnerat toqqammavigalugu.	1. november 1985
Unammilleqatigiinnermut inatsisiliorneq	1. januar 1986
Umiartortunik inuttassarsisarneq	1. juli 1986
Katersortarfiit	1. januar 1987
Radiot nipiliornerannik annikillisaaneq ataatsimoolunilu antennit	1. januar 1987
Inuutissarsiutigingagu piniarnermik aalisarnermillu malittasassiuineq	1. januar 1989
Suliarinnittussarsiuussinerermik inatsisiliorneq	1. maj 1989
Namminersorerullutik Oqartussani kommunenilu sulisunut Kalaallit Nunaanni tjenestemandinut atuuttumik tunngaviummik isumaqaatigiissummit pineqanngitsunut isumaqaatigiissuteqarsinnaanermik malittarisassiuineq	1. april 1991
Aalisakkanik pinngortitami panertitanik Kalaallit Nunaata iluani niuerfintut naatsorsuussanik nioqutissiornermik nakkutillinerermik malittarisassiuineq	1. november 1993
Suliassaqarfiit namminersorerunerermik inatsimmi § 7, tak. § 4, tunngavigalugu tigusat	Ulloq tigusivik
Kalaallit Nunaanni nunat aqqi - L 555 30/11-1983	1. januar 1984
Kalaallit Nunaanni erfalasumik immikkoortumik malittarisassiuineq - L 222 6/6-1985	6. juni 1985
Aasaanerani nalunaaquttamik malittarisassiuineq - L 817 19/12 -1989	1. januar 1990
Suliassaqarfinni oqartussaaffigisani pinngitsaaliissummik taarsisuttitalimmik piginnikkunnaarsitsinerermik malittarisassiuineq - L 1012 19/12 -1992	19. december 1992
Ergup nukinginiq misissuineq iluaquteqarnerlu - L 1075 22/12 -1993	1. januar 1994
Qimmit uumasunillu illersuineq - L 906 16/12-1998	1. januar 1999
Tusagassiornerup iluani akisussaaffiit - L 439 31/5-2000	1. januar 2001

II. Suliassaqarfiit namminersornerunermik inatsimmi § 5 tunngavigalugu tigusat

Suliassaqarfiit namminersornerunermik inatsimmi § 5 tunngavigalugu tigusat	Ulloq atuutilerfik	Ministereqarfk akisussaasoq
Meeqqat atarfii pillugit inatsit L 579 29/11-1978	1. januar 1980	Undervisningsministeriet
Kalaallit Nunaanni suliffeqarnermut isumaginninner-mullu tunngasut pillugit inatsit L 580 29/11-1978	1. januar 1980 ¹⁾	Statsministeriet
Kalaallit Nunaanni meeqqat atarfiinni ilinniartitsisut ilinniartaanerata aammalu isumaginninnermut ilinniartut ilinniartaanerata ²⁾ pillugu inatsit L 581 29/11-1978	1. januar 1980	Undervisningsministeriet
Kalaallit Nunaanni radiomik TV-millu ingerlatsineq pillugu inatsit L 583 29/11-1978 (Kalaallit Nunaanni radiomik TV-millu ingerlatsineq pillugu inatsimmit L 815 19/12-1989-imit taarserneqartoq)	1. januar 1980	Kulturministeriet
Kalaallit Nunaanni sunngiffimmi sammisat pillugit inatsit L 584 29/11-1978	1. januar 1980	Kulturministeriet
Kalaallit Nunaanni ilagiit pillugit inatsit L 587 29/11-1978 (inatsimmit L 264 6/5-1993-imit taarserneqartoq)	1. januar 1980	Kirkeministeriet
Kalaallit Nunaanni atuakkanik atorniartarfeqarneq pillugu inatsit L 589 29/11-1978	1. januar 1980	Kulturministeriet
Kalaallit Nunaanni inuutissarsiteqalemiarluni ilinniartaaneq pillugu inatsit L 582 29/11-1978	1. januar 1981	Undervisningsministeriet
Kalaallit Nunaanni højskolut pillugit inatsit L 609 23/12-1980	1. januar 1981	Undervisningsministeriet
Kalaallit Nunaanni katersugaasiviit pillugit inatsit L 610 23/12-1980	1. januar 1981	Kulturministeriet
Kalaallit Nunaanni nunaminertanik atuneq, illoqarfinnik piorsaaneq sanaartorfinginninnerlu pillugit inatsit L 612 23/12-1980	1. januar 1981	Statsministeriet
Kalaallit Nunaanni inuutissarsitutinut ikiorsiisarneq pillugu inatsit L 134 28/3-1984	1. januar 1985	Økonomi- og Erhvervsministeriet
Kalaallit Nunaanni kalaallit nioqqusiaannik nioqqutis-siorneq tuniniaanerlu pillugu inatsit L 135 28/3-1984	1. januar 1985	Statsministeriet
Kalaallit Nunaanni inissianik pilersuineq, inissianut tapiissutit, inissianik attartorneq il.il. pillugu inatsit L 944 23/12-1986	1. januar 1987	Økonomi- og Erhvervsministeriet
Kalaallit Nunaanni qitiusumik akissarsialeriffiup Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqarnera pillugu inatsit L 848 21/12-1988	1. januar 1989	Finansministeriet
Kalaallit Nunaanni avatangiisit il.il. pillugit inatsit L 850 21/12-1988.	1. januar 1989	Miljøministeriet
Kalaallit Nunaanni peqqinnissamut tunngasut pillugit inatsit L 369 6/6-1991	1. januar 1992	Indenrigs- og Sundhedsministeriet
Namminersornerunermik inatsimmi § 7, tak. § 5, tunngavigalugu tigusat	Ulloq atuutilerfik	Ministereqarfk akisussaasoq
Kalaallit Nunaanni pilersorneqarnera, angallaneq, allakkanik isumaginninneq il.il. pillugit inatsit L 469 6/11-1985	1. januar 1986	Statsministeriet
Kalaallit Nunaanni innaallagissamut, imeqarnermut, qatserisartoqarnermut, umiarsualivinnut, aqquasinerut, telekkut attaveqarnermut il.il. tunngasut ³⁾ pillugit inatsit L 943 23/12-1986	1. januar 1987	Statsministeriet/Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Forskning ³⁾
Kalaallit Nunaata Aalisarnermik Misissuiveqarfiata Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqarnera pillugu inatsit L 847 21/12-1988	1. januar 1989	Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Inatsit L 305 14/5-1991 atorlugu naalagaaffiup 21. februar 1991-imi Statsministeriap aamma Namminersor-nerullutik Oqartussat isumaqatigiisuteqarneratigut Kangerlussuarmi sakkutooqarfirmillu Pituffimmi inuin-naat suliaannut aammalu Kulusummi akisussaaffimmik 1. oktober 1991 atuutilersumik Namminersornerullutik Oqartus-sanut tunniussinermut atatillugu naalagaaffiup tapiissutaasa aalajangersarneqarnerput.	1. oktober 1991	Statsministeriet

1) Kalaallinut Danmarkimiittunut ikiorsiisarnermik malittarisassat aatsaat 1. januar 1981 atulerput.

2) Kalaallit Nunaanni inuutissarsitutinut ilinniartaanerit pillugit inatsit L 581 29/11-1978 inatsisikkut L 582 29/11-1978-ikkut atorunnaarsinneqarpoq pineqartullu inatsimmi tassani malittasissuusaallutik.

3) Inatsisikkut L 1089 29/12-1997-ikkut Kalaallit Nunaanni tele atorlugu attaveqarneq aammalu Kalaallit Nunaannut Kalaallillu Nunaanniit tele atorlugu attaveqarneq 1/1-1998 aallarnerfigalugu Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqarpoq, kunngillu aalajangersagaa 27/10-1997-imeersoq malillugu akisussaaffiqarneqarnera Statsministeriemit Forskningsministeriemut (Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Forskning) nuunneqarluni.

5. Pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu kiisalu aningaasarsiornikkut imminut napatinneq

Immikkoortumi uani allaaserineqassapput oqariartaatsit pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu kiisalu aningaasarsiornikkut imminut napatinneq, aamma nassuiarneqassapput tunngaviit pissutsillu arlallit siunissami naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissuteqartarnerata aalajangersaavigineranut atatillugu pingaaruteqarsinnaasut.

5.1 Pisinnaatitaaffinnik pisussaaffinnillu kiisalu aningaasarsiornikkut imminut napatinermik paasinninneq

Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa aprilimi 2003-mi isumaliutissiissumminni nalunaarutigaa ” *Pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu imminut oqimaaqatigiinnissaannik Namminersorneq pillugu Isumalioqatigiissitani paasinninneq imaappoq namminersorneq aningaasaarsiornikkut imminut naapatinnermik tunngaveqassasoq. Aningaasaarsiornikkut imminut napatinneq tunngaviusumik imatut paasineqassaaq inuiaqatigiit naalagaaffiup tapiissutaanik isumalluuteqarnerput annikilliartussasoq, naalagaaffiullu suliaassanik allanik Kalaallit Nunaanni isumagininnera annikilliartuinnassasoq*”.

Aamma namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat nalunaarutigaa: ”*Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat isumaqarput namminersorneq aningaasarsiornikkut sapinngisamik imminut napatisinnaasumik tunngavissaqartariaqartoq. Aningaasarsiornikkullu imminut napatisinnaaneq matumani ima isumaqarpoq naalagaaffiup nunatsinnut ataatsimoortumik tapiissutigisartaagaasa piffissap ingerlanerani annertuummik ikiliartorinneqarnissaannik*”.

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat isumaliutissiissumminni allapput pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu imminut naapertuuttuunerat ima paasisariaqartoq annerusumik oqartussaalernerq (piginnaatitaalerneq) siunissami malitseqartariaqartoq naalagaaffiup aningaasaliissutaanik toqqammaveqannginnerulernermik taamalu Kalaallit Nunaat aningaasarsiornikkut annerusumik akisussaalertariaqartoq.

Danmarkimi naalackersuisut naalackersuinerminni (tapiliussamik) tunngavianni august 2003-meersumi ilaatigut allassimavoq ”*Naalackersuisut akuersaartumik piumassuseqartut Kalaallit Nunaata annerusumik namminersulernissaa peqataaffigissallugu. Tamatumani naatsorsuutigineqarpoq inuiaqatigiit kalaallit annerusumik periarfissaqalertariaqartut namminneerlutik isertissinnaasatik pilersissallugit*”.

24. februar 2005-imi Folketingip ammarneqarnerani oqallinnermi ministeriunerup naalackersuisut isumaat itisilerpaa ”*akisussaaffinnik nutaanik tigusaqarneq aningaasarsiornikkut akisussaanerulernermik malitseqartariaqartoq*” taamatullu: ”*Uanga ima misigaara Folketingimi annertuumik isumaqatigiittoqartoq inuiaat savalimmiormiut aammalu inuiaat kalaallit namminersuleriartoneq qanoq sukkatigissanersoq namminneq aalajangigassarigaat. Ilasutigisariaqagarpulli tassaavoq namminersorneq annerusoq piviusorsioituussappat pisariaqarpoq aningaasarsiornikkut akisussaanerulernermik malitseqarnissaa. Pingaartumik Kalaallit Nunaat eqqarsaatigalugu tamatuma nassatarissavaa Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornernerup imminut napatinnerulernissaa. Avataaniimmi tapiissutinik sillimmateqaraanni taava aamma namminersorneq soorunami nammineerluni aningaasarsiornernerup isumagisinnaaneranut sanilliulluni allatut isikkoqalissaaq.*”

Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaat Danmarkimilu naalakkersuisut isumaqarput pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu imminnut naapertuunnerat isumaqartoq Kalaallit Nunaanni annerusumik namminersorneq ammalu Kalaallit Nunaata aningaasarsiornikkut annerusumik akisussaanaera ataqatigiittut.

Aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulerneq nalinginnaasumik paasineqartarpoq inuiaqatigiit aningaasarsiornikkut toqqammaviat allanngoriartortoq inuutissarsiorlutik suliffeqarfinniit isertitat amerlanerulernerisa tungaannut aammalu avataaniit tapiissutinik tunngavilinnik ikinnerusunik isertitaqalernikkut.

Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiissumminni oqaaseq imminut napatinneq nassuiarpaat: *"...inuiaqatigiit naalagaaffiup tapiissutaanik isumalluuteqarnerput annikilliartussasoq, naalagaaffiillu suliassanik allanik Kalaallit Nunaanni isumaginninnera annikilliartuinnaasoq.*

Kalaallit Nunaata 1979-ip kingorna aningaasarsiornikkut politik-i aammalu inuutissarsiutinik politik-i akisussaaffigilerpai tamatumuunulu aningaasarsiornikkut ingerlatsineq sunniuteqarfigalugu. Ukiut ingerlaneranni tapiissutit ataatsimoortut annikinnerujartortumik aningaasarsiornermut ilaajartorput, namminerlu isertitat Kalaallit Nunaanni pisortaqarfiit annerujartortumik aningaasalersorpaat, *tak. immikkoortoq 3*. Tassa namminersorerulerneq eqqunneqarnerata kingorna Kalaallit Nunaat imminut napatinnerulerpoq. Taamaakkaluartorli aningaasarsiornep ilaa annertoq tapissutinit ataatsimoortuneersuuvoq aammalu ukiuni aggersuni aningaasarsiorneq anngajaamik alligaluarpulluunniit taamaakkallassalluni, *tak. immikkoortoq 6*.

Aningaasarsiornikkut nammineeernerulerneq imminullu napatinnerulerneq tapiissutit ataatsimoortut ikinnerulerneqatigut aamma/imaluunniit suliassaqaqfinnik nutaanik tigusaqarinnikkut tamakkerlugit aningaasaliissutissanik ilaqanngitsunik toqqaannartumik kingunerissavaa isertitat ikinnerulerneqat, tassa naalagaaffiup allanngunngitsumik aningasalersuineranut sanilliullugu. Aningaasarsiornikkut politikip qanoq aaqqissugaanera apeqqutaassaaq inuuniarnermi atukkat qaffasissusiannut tamarmiusumut qanoq sunniuteqarnissaanut. S.ass. tapiissutit ataatsimoortut (annikitsumik) appaaviginerat Kalaallit Nunaanni nioqutissiornerup alleriarnanik illutungilerneqarpat inuuniarnikkut atukkat qaffasissusiat taamaaginnassaaq sulilu qaffakkiartoqqissinnaassalluni aningaasarsiornikkut imminut napatikkiartorneq ilutigalugu, *tak. immikkoortoq 6*.

5.2 Pissutsit naalagaaffiup siunissami Kalaallit Nunaannut tapiissutaanut pingaarutillit

Namminersorerunerup atuuttup toqqammavigaa Kalaallit Nunaata suliassaqaqfinnik tigusineranut atatillugu naalagaaffik sipaagaqaraniluunniit aningaasartuuteqarnerulissanngimmat. Tamatuma kinguneraa sulianut tigusanut naalagaaffiup tapiissutai aalajangersarneqartarmata tigusinerup nalaani naalagaaffiup pineqartunut aningaasartuutai aallaavigalugit. Folketingip tamatumuunakkut Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit taartisiaqartippai aningaasartuutit suliallu Kalaallit Nunaannut nuunneqartut annerulerneqanngit matussutissanik.

Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasarsiornikkut aaqqissuussinissamik isumaliutersuutit taakku saniatigut tunngavinnik pingaarnermik assigiinngitsunik aallaaveqarsinnaapput.

5.2.1 Atugarissaarnermik assigiiaarineq

Namminersornerunerup aallartinneraniit tapiissutitut ataatsimoortunut pissutaatinneqartoq pingaartoq tassaavoq susassareqatigiillunilu ersoqatigiinnermik taaneqartartoq naatsorsuutigineqarmammi 1979-ip kingorna ukiuni arlalinni Kalaallit Nunaata aningaasarsiornikkut atugassai pissutaallutik naalagaaffiup aningaasaleeqataanissaa pisariaqassasoq. Tamanna tunuliaqutaralugu naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasaliisarneri naalagaaffiup iluani innuttaasut inuuniarnerminni atugaasa qaffasissusiisa assigiingissutaannik millileriniarnermik kissaateqarnertut isigineqarsinnaapput.

Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni isertitat assigiingissutaannik killiliiniarneq assersuutigalugu sianigineqarsinnaavoq naalagaaffiup tapiissutai imaaligaanni:

- Aningaasanik (ajornanngippat innuttaasumut ataatsimut) nuussisarneq atugassanik sipaagassanilluunniit.
- Atugarissaarnermik assigiiaarineq s.ass. Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni isertitat anertussusaasa nikingassutaannik aallaavilik.
- Atugarissaarnermik assigiiaarineq pissutsinik aalajangersimasunik toqqammavilik s.ass. nunap inui tamarmiusut utoqqarnik aamma/imaluunniit inuusuttunik ilaqarnersut imaluunniit taakku allanngoriartornerinik.
- Aningaasaasarsionikkut pissutsit qaffasissusiat appasissusiilluunniit aallaavigalugu aningaasaliissutit atuutlertassasut Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorneq allanngorarnernit aalajangersimasunik nalaanneqaraangat, s.ass. aalisakkat raajallu akiisa allanngornerannik.

Isertitat annertussusiat tapiissutit ataatsimoortut tapiissutillu allat annertussusiannit taamaallaat sunnerneqarneq ajorpoq aammattaarli taaneqareersutut aningaasarsiornikkut politikimik, ilaatigut inuutissarsiutinik politikimik, ingerlatsinermi. Tapeeriaatsip atugarissaarnermik assigiiaarinerup tunngaviinik tunngavillip aningaasarsiornermik imminut napatittumik anguniagaq nammineq qanillisinnaviannigilaa. Namminersornerullutik Oqartussat peqatigitillugu aningaasarsiornermik annerulersitsisumik iluatsittumillu politikeqarunik tamatuma tapiissutit ataatsimoortut ikinnerulersissavai aningaasarsiornerli apparipart tapiissutit ataatsimoortut amerlanerusut nassatarissallutigik.

5.2.2 Imminut napatinneq

Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutinik taamalu aamma Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermik piorsaaniarluni siunnersuuteqartoqarpoq tapiissutit ataatsimoortut ikilineqassasut naatsorsuutigalugu isertitat Kalaallillu Nunaannut aningaasaliissutit ikilinerisa kingunerissagaat inuutissarsiutitigut noqqaasoqarnerulissasoq aningaasaliisoqarnerulissallunilu. Taamatut eqqarsaatersuuteqartarnermut tunngaviuvoq isumaqartoqarmat ullumikkut tapiissutaasartut ataatsimoortut allanik isertitaqarnissaq taamalu soorlu assersuutigalugu namminersortutut inuutissarsiornikkut allanik isertitaqarniarnissaq pisariaarutittaraat. Piorsaaniarneq ikorfartorniarylugu pissutiginiarneqarsinnaavoq tapiissutit ataatsimoortut annikillissinnissaat.

Paarlattuanilli aamma pissutiginiarneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaannut aningaasaliissutit toqqartumik attaveqaatit piorsarnerinut sammitinneqassasut. Nalilinnik pigisaqassagaanni sulisoqassagaannilu aningaasarsiornermik annerulersitsiniarluni aningaasaliinissat pisariaqarput.

Aningaasarsiorneq imminut napatittoq pilersinniarlugu taamaattumik siunissami anguniarneqarsinnaavoq naalagaaffimit Kalaallit Nunaannut aningaasaliissutit millisinnissaat aammattaarli inuiaqatigiinni immikkortunut siunissami aningaasarsiornermik kivitsisussanut

piffissami ikaarsaariarfimmi aalaakkaasunik amerlanerusunilluunniit aningaasaliinissat pisariaqarsinnaallutik. Anguniakkat qanillattorniartlugit uku eqqarsaatigineqarsinnaapput:

- Naalagaaffiup Namminersornerullutik Oqartussanut tapiissutaasa appariartortinnissaat.
- Siunertanut aalajangersimasunut, s.ass. attaveqaatinut, tapiissuteqarallartarnissaaq.

Kalaallit Nunaata annerusumik namminiilivikkiartornissaanut toqqammavissat ilaat tassavoq inuutissarsiutinik taakkulu iluini alliaartortitsineq. Ataatsimiititaliat isumalioqatigiissitallu arlallit ukiuni kingullerni kaammattuuteqartarput qanoq iliornikkut namminersorlutik ingerlatsisuni annertusaaneq nukittorsarneqarsinnaanersoq. Kaammattuutit taakku assigiissutigaaq isumaqarmata pisariaqarluinnartoq namminersorlutik inuutissarsiortut pitsaasunik sinaakkuteqarlutik periarfissaqariaqarnerat, *tak. immikkoortoq 7.* Iliusissatut kaammattuutigineqartut amerlanerpaartaat Namminersornerullutik Oqartussat oqartussaaffiisa iluinut tunngasuupput – s.ass. ilinniaartitaanerup nukittorsarnissaa, suliffeqaarfiit Namminersornerullutik Oqartussat pigisaasa namminersortunngortinnissaat, assigiinnik akeqartitsinerup allannortinnissaata piviusunngortinneqarnissaa, unammilleqatigiinnermik inatsisit nutarternissaat aammalu suliffeqaarfiit aaqqissuussaanerisa pitsanngorsarnissaat – taamaattumillu siunnersuutit Namminersornerullutik Oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasarsiornikkut attaveqaatinut toqqaannartumik atanngillat. Tamannali ima isumaqartinneqassanngilaq Namminersornerullutik Oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasarsiornikkut attaveqaatit inuutissarsiornermut pingaaruteqanngitsut.

5.2.3 Piginnaatitaaneq

Immikkoortuni immikkuullarissuni naalagaaffiup tapiissutai toqqammaveqarsinnaapput isumaqatigiissutinik naalagaaffiup immikkut ittunik pisinaatitaaneriniq – paarlattuanillu – nassataqartunik. Assersuutigalugu naalagaaffik ukiumoortumik aningaasaliisnavaoq akerialnik Kalaallit Nunaata nunataani aatsitassanik, uuliamik imaluunniit gas-imik iluaquteqarnermi pissarsiat ilaannik pinissamat piginnaatitaalluni. Taamatut tunngaveqarneq ullumikkut aatsitassanik aaqqissuussinermittoq naluneqanngilaq aatsitassarsiornermi isertitaqartoqassappat naalagaaffiup aamma Namminersornerullutik Oqartussat isumaqatigiissutigimassuk avitseqatigiinnissaaq. Taamatut tunngaveqarneq aammattaaq Namminersornerullutik Oqartussat aalisagartassat pillugit EU-mik isumaqatigiissutaanni naluneqanngilaq tassami EU piginnaatitaammat paarlattuanik aningaasaliissalluni.

Aaqqissuussinerit taamaattut tulluarnerugunarput atussallugit piginnaatitaanerit immikkuullarissut pillugit aningaasarsiornikkut aaqqitassanut tunngasuni, tassa illua-tungeriit akornanni isumaqatigiissutinut assingusunik isumaqatigiissuteqartoqarsin- naammat. Taamaattunik atuineq nalunanngitsumik pissuteqarpoq illua-tungeriinnut tamanut aningaasarsiornikkut iluanaarutaasinnaammat.

Aatsitassarsiornermi aamma una pineqarpoq naalagaaffiup aningaasaliissutai isigineqarsinnaammata pineqartup piorsarneqarnissaanut ikorfartuutitut siunertaralugu Kalaallit Nunaata aningaasarsiornikkut imminut napatilerinnissaata qanillattornissaa.

5.2.4 Suliassaqarfinnik naalagaaffimmiit Namminersornerullutik Oqartussanut sukkasuumik nuussineq

Kalaallit Nunaata naalagaaffiup massakut Kalaallit Nunaanni suliaanik tigusinissaminut kajungernerani tigusinermut atatillugu aningaasatigut piumasat saniatigut ilaatigut apeqqutaavoq Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup alliaartornissaa siunissamilu qanoq ittuunissaanik ilimagisaqarneq aammalu suliassaqarfinnut ataasiakkaanut atatillugu ingerlatsinermut aningaasartuutissat sanaartugassanulluunniit aningaasaliissutissat allanngoriartornissaannik ilimasunneq.

Kalaallit Nunaata suliassaqarfinnik nutaanik tiguserusunera aningaasarsiornikkut sianigisassanut sanilliukkaanni minnerunngitsumik suliassaqarfiit pineqartut ”qanoq issusiannut” attuumassuteqarpoq, tassa suliassaqarfiit annertuunik aningaasartuute-qarfiungajalernersut ataasiartumilluunniit aningaasaliiffiqineqangajalernersut.

Suleqatigiissitap naatsorsuutigaa, tak. *takussutissiaq 6*, siunissami namminersornermik aaqqissuussinermi Kalaallit Nunaanni oqartussat isummerfigisassagaat suliassaqarfiit nutaat (aamma aatsitassanut tunngasut) qanoq annertutigisut qanorlu pilertortigisumik tigussanerlugit.

Aammattaq suleqatigiissitami kissaatigineqarpoq naalagaaffiup ataavartumik namminersorlutilu oqartussat suliassaqarfinnik nutaamik tigusinerat tikillugu Kalaallit Nunaanni pitsaassuseq Danmarkimi suliassaqarfinni pineqartumi pitsaassutsimut naleqquttoq – Kalaallilli Nunaanni pissutsit pissutigalugit allaassuteqarsinnaasooq – isumannaassagaa.

5.2.5 Aningaasarsiornikkut patajaassuseq allanngoriartornerlu

Inuiqatigiit kalaallit aningaasarsiornikkut patajaatsuutitsiniarnerat pissutigalugu kissaatigineqarsinnaavoq naalagaaffiup Namminersornerullutik Oqartussanut aningaasaliissutigisartagai ingasanngitsumik allanngoriartorinneqassasut. Tapiissutit ataatsimoortut ullumikkut tassaapput Kalaallit Nunaata aningaasarsiorneranut patajaallisaataanerpaat aammalu isertitat aningaasartuutillu oqimaqatigiinnerini annerpaamik sunniutillit. Tapiissutit ataatsimoortut landskarsimut patajaallisaapput ukiuni arlalinni tapiissutisarnertit ataatsimoortunik periarfissiimmat siumut takingaatsiartumik pisortat pilersaarusiorsinnaanissamut aammalu tulleriaarisinnaanissamut.

Kalaallit Nunaanni pisortaqarfiit ataatsimoortunik tapiissutisisanngikkaluarpata massakut isertitatigut allanngorarnerusumik tunngavissaqassagalarpoq navianaatigalugulu pisortat allanngorartunik kiffartuussisinnaanissaat aamma/imaluunniit taarsigassaqalernissaat, pingaartumik nunap ilaani kommunenilu aningaasarsiornikkut sanngiinnerusuni. Tapiissutit ataatsimoortut ullumikkut annertuumik aningaasarsiornerup allanngorarnersa sunniutaannik, pingaartumik nunap ilaani inuiaqatigiinni sanngiinnerusuni, assigiissaarisuupput. Allatut oqaatigalugu tapiissutit ataatsimoortut Kalaallit Nunaata aningaasarsiorneranut patajaallisaataapput. Kisianni ”patajaallisaat” taamaattoq aamma allanngortitsinaveersaarutit sunniuttarpoq taamalu Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutit uummaarissumik alliaartornissaraluaat pakkersimaartarlugi.

6. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapiissutaasa siunissami periusissaat

Suleqatigiissitaq sulinermini toqqammaviliusaaq malillugu Kalaallit Nunaanni naalagaaffimmilu oqartussat akornanni pingaartumik aningaasarsiornikkut qanoq nutarteriffigineqarsinnaaneriniq isumalioqquteqarluni siunnersuusiussaaq ilanngullugulu tapiissutit ataatsimoortut siunissami allanngoriartornissaannut toqqammavissanik tigussaasunik assigiinngitsunillu siunnersuuteqassalluni.

Taakku saniatigut suleqatigiissitaq pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitap angusai sulinerminut ilaatissavai nutaamillu siunnersuusiussalluni pisuussutit uumaatsut aammalu taakunanga isertitaasinnaasut siunissami tapiissutit ataatsimoortut allanngoriartornerannut toqqammavinnut pingaarnernut ilaasinnaanerat pillugu.

Immikkoortumi 6.1-imi suleqatigiissitap suliassiisummut atatillugu isumaliutersuutai nassuiarneqarput, ilanngullugit tunngaviit pingaarnert, piumasat sianigisassallu allat suleqatigiissitap eqqartugai.

Immikkortumi 6.2-mi allaaserineqarput Kalaallit Nunaata aningaasarsiornerneranum atatillugu periuseq atorneqartoq atorlugu kisitsinerit inernerit, ilanngullugit namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasarsiornikkut attaveqaatit assigiinngitsut inuuniarnikkut atukkat qafasissusiannut sunniutaat.

Immikkoortoq 6.3-mi allaaserineqarput siunissami namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasarsiornikkut attaveqaatit periuserisinnaasaat suleqatigiissitap eqqartugai.

Immikkoortumi 6.4-mi allaaserineqarput aatsitassanik isumaqatigiissutit atuuttup aningaasarsiornermut tunngasortai. Aammattaaq naatumik eqikkarneqarput aatsitaassarsiornermut siunissami isertitaasinnaasut suliarineranni tunngaviatigut periusiussaasut assigiinngitsut suleqatigiissitap eqqartugai.

Immikkoortup 6.5-ip imaraa namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni siunissami aningaasarsiornikkut attaveqaatissanut periusissatut suleqatigiissitap siunnersuutaa. Periutsip toqqammavigaa namminersornermik inatsisissap nutaap imassaatut eqqarsaatigineqartut peqatigitillugu isumalioqatigiissitani oqaluuserineqartut, taakkununga ilaalluni suliassaqaarfinnik nutaanik tigusinissat Kalaallit Nunaanni isummerfigisariaqartut. Suleqatigiissitap kaammatuutigaa periuseq ataaseq ataatsimoortoq naalagaaffiup ukiumoortumik tapiissutaasa ataatsimoortut allanngoriartortinneqarnissaannik, suliassaqaarfiit namminersorlutik oqartussat tigusassaasa aningaasalersorneqarnissaannik aammalu aatsitassarsiornermut siunissami isertitaasinnaasut qanoq pineqartarnissaannik imalik.

6.1 Suleqatigiissitap isumaliutersuutai

Piginnaatitaanerit pisussaaffiillu:

Isumalioqatigiissitap – taamatullu aamma suleqatigiissitap – suliassiisumminni suliassinneqarput suliameq tunngavigineqassasoq piginnaatitaanerit pisussaaffiillu iminnut naapertuunnissaannik. Suleqatigiissitap isumaqarpoq piginnaatitanerit pisussaaffiillu iminnut naapertuunnerat ima paasisariaqartoq Kalaallit Nunaanni annerusumik namminersulerneq Kalaallit Nunaata aningaasarsiornikkut annerusumik akisussaaleraneranut atasooq.

Aningaasarsiornikkut imminut napatinneq:

Periutsit aamma ikorfartortariaqarpaat inuiaqatigiit kalaallit aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulernissaat taamalu naalagaaffiup tapiissutaanik ataatsimoortunik isumalluuteqannginnerulernissat. Aningaasarsiorneq imminut napatittoq suleqatigiissitap isumaqartippaa inuiaqatigiit aningaasarsiornikkut toqqammaviat nikissasoq inuutissarsiutinik ingerlatsisut isertitaasa amerlanerusut tungaannut saalluni aammalu avataaniit tapiissutinik isertitaqartarneq qmakkiartuaarneqassalluni. Annerusumik imminut napatinneq taamaalilluni isumaqarpoq Kalaallit Nunaanni inuunerup aningaasarsiornikkut tunngavia tassaannerusariaqartoq nammineq nioqutissiorneq aammalu Danmarkimiit aningaasaliissutit annikinnerusumik sunniuteqalernerat. Ungasinnerusiq eqqarsaatigalugu annertuumik imminut napatilernissamik anguniagaq ullumikkut pissutsinit malunnartumik allaavoq ullumikkummi isertitat atorneqarsinnaasut massakkut qaffasissutsiminnit malunnartumik appasinnerussagaluarmaata naalagaaffik tapiissuteqartanngikkaluarpat. Ullumikkut atuagarissaarnerup qaffasissusia taamaalilluni Danmarkimiit tapiissutinit pivunngitsumik qaffasitsinneqarpoq aningaasarsiornierlu imminut napatteqajarnani.

Suliassaqarfiit:

Suleqatigiissitap aallaavigaa namminersornermi periusiulersussami Kalaallit Nunaanni oqartussat tassaassasut suliassat qanoq annertutigisut qanorlu pilertortigisumik naalagaffimmit tiguneqartassanersut pillugit isummertartussat. Aammattaaq suleqatigiissitap naatsorsuutigaa naalagaaffiup suliassaqarfiit suli nuunneqanngitsut imaluunniit Kalaallit Nunaanni oqartussanut nuunneqarsinnaanngitsut suli aningaasalersussagai.

Periutsit suleqatigiissitap siunnersuuteqarfignissaanun atattillugit suliassaqarfiit ataasiakkaat tignerinut atattillugu aningaasarsiornermut tunngasut suut atorneqarnissaannik apeqqut sammeneqassaaq. Tamanna ima paasisariaqarpoq suliassaqarfinnik tigusinnermut atattillugu periuseq naalagaaffiup aningaasaleeqataasinnaaneranik periarfissamik imaqassanersoq imaluunniit suliassaqarfinnik aningaasalersuineq Kalaallit Nunaata tigussaneraa.

Suleqatigiissitami naatsorsuutigineqarpoq naalagaaffiup ataavartumik namminersorlutillu oqartussat suliassaqarfimmik tigusinera tikillugu suliassarfimmi pineqartumi Kalaallit Nunaanni pitsaassuseq Danmarkimi pitsaassutsimut naleqquttoq qularnaassagaa immikkut allaassuteqartillugu Kalaallit Nunaanni pissutsinik toqqaammavilerneqarsinnaasunik.

Sianigisassat allat:

Siunissami naalagaaffiup namminersorlutik oqartussanut aningaasaliisarneranut atattillugu sianigisariaqartut arlallit allat suleqatigiissitap eqqartorpai.

Suleqatigiissitap taamatut eqqartorpai tapiissutit ataatsimoortut annikillilerneqarpata tamatuma atugarissaassutsip qaffasissusianut, atuagarissaassutsip allangoriartorneranut aammalu nammineerluni nioqutissiornermut sunniutigisinnasai ilaatigullu naatsorsuutigalugu atuagarissaassutsimik appartitsinissaq kissaatiginarpiannngitsoq. Tamatumunnga atugassatut suleqatigiissitap sanilliuppai Kalaallit Nunaanni isertitat Kalaallit Nunaanni namminermi nioqutissiornerup aammalu naalagaaffiup tapiissutaasa pilersitaat. Siunissami nioqutissiornerup alliarternissaanik naatsorsuutigisat allat atorlugit suleqatigiissitap naatsorsuisitsivoq tapiissutinik tamarmiusunik apparitortitsineq pinsinnaanersoq ullumikkornit atugarissaannginnerulersitsinnngikkaluarluni. Tamanna ersarinnerusumik nassuiarneqarpoq immikkoortumi 6.2-mi.

Suleqatigiissitap aammattaq eqqartorpaa periusissaq naniniarlugu namminersorluni inuutissarsiornerup piorsaavigineranut atatillugu minnerpaamik kalluaassanngitsoq ajunginnerpaajugunilu namminersorluni inuutissarsiornerup piorsaavigineranut iluaqutaasusaaq nammineerlunilu nioqutissiornermik annertusisitsisoq taamalu aningaasarsiornermik imminut napatinnerulernermik kinguneqartusaaq. Inuutissarsiornermik piorsaaneq pissutsit atukkat qanoq pitsaatiginerisa saniatigut annermik inuutissarsiornermik pillugit politikimit sunnerneqartarput.

Danmarkip tapiissutaanik apparitortitsisoqarpat taamatuma annermik sunniutigissavaa pisiassanut sipaagassanullu pisissutaasinnaasup tamarmiusup toqqaannartumik annikilleriarnissaa. Siullermik tamatuma kingunerissavaa pisorta qarfiit isertitakinneqarnerat. Aningaasat pillugit Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut Inatsisartullu aalajangiinerisa aalajangissavaat pisorta qarfiit qanoq iliorlutik isertitanut ikilisunut naleqqussarsinnaanersut, ilanngullugu pisorta qarfiit nioqutissanik kiffartuussinernillu pisinissaminut atugassaannut, pisortat tapiissutaasa aningaasanilli nuussinertigut isertitat ikileriarnissaannut aammalu akileraarusiinerulernermut agguataarneqassanersut.

Aningaasarsiorneq pinngortitami pisuussutinik toqqammavilik piffissallu ingerlanerani akit pisallu annertussusiinik annertuumik allanngoriafiusartoq aningaasarsiornermi allannguutinit sunnertiasuvoq. Kalaallit Nunaanni inuutissarsiorneq nunani allani amerlanerini inuutissarsiornermit ataasiinnaanersumik tunngaveqarpoq, aamma pisuussutinik kinguaassiorsinnaasunik iluaquteqarnerup pingaarutaa malunnartumik anneruvoq. Tapiissutit Kalaallit Nunaata ukiut ingerlaneranni tigusarsimasasa pinngitsoortissinnaasimangilaat aningaasarsiornermik atukkat annertuumik nikittarneri, tapiissutilli Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermut patajaallisaasuusimapput. Suleqatigiissitap annertuumik pingaartippaa siunissami aningaasarsiornermik aaqqiinissaq aningaasarsiornerup patajaannerulerneranut ikiorsiissasooq aaqqiinikkullu nutaakkut ajornartorsiornermik arlaqarnerusunik pilersitsisoqassanngitsoq inuutissarsiornermik ilorraap tungaanut ingerlalerinissaannik akornusiisunik.

6.2 Tapiissutit ataatsimoortut aamma Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorneq – periusseq atorlugu paasiniaaqgissaarneq

Immikkoortumi uani qulaajarneqarput Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermik imminut napatinnerulernissaq annertusarniarlugu periarfissat, imatut paasillugu ukiuni tulliuuttuni 25-ni aammalu peqatigalugu Kalaallit Nunaanni atuagarissaarnerup pitsaassusianik qaffatsitsisumik Danmarkillu tapiissutaanik ataatsimoortunik sillimmateqannginnerulermik.

Ullumikkut aallaavik unaavoq Kalaallit Nunaanni isertitat atorneqarsinnaasut 1979-ip kingorna alliaartuaartuursimammata naak ukiut ingerlaneranni annertuumik allannguuteqartaralutik aammalu naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasaliissutai, annerpaamillu tapiissutit ataatsimoortut, 1990-ip kingorna piviusut aallaavigalugit allannguuteqanngingajassimagaluartut. Tamatuma nassataraa isertitat atorneqarsinnasut annertuseriaataat pilersinneqarsimammata nammineq nioqutissiornermik naalagaaffiullu aningaasaliissutaasa amerleriaataasigut pinnani.

Aningaasarsiornerup ataavartumik qaffakkiartornera piviusullu aallaavigalugit naalagaaffiup aningaasaliissutaasa allannguuteqanngingajalluinnarsimanagerisa kinguneraat naalagaaffiup aningaasaliissutai apparisimammata 1979-imi Kalaallit Nunaanni isertitat atorneqarsinnaasut tamarmiusut 40 pct.-iisa missaanniikkaluarlutik 2004-mi 27 pct. sinneqqalaaginnalerlugit

appariarsimallutik. Tassa ukiuni 25-ni qaangiuttuni Kalaallit Nunaat imminut napatinnerulersimavoq naalagaaffiullu aningaasaliissutaanik sillimmateqannginnerulersimalluni. Apeqqutaavoq taamatut ingerlaneq siunissami maannamutulli ingerlaqqissanersoq, tassa imaappoq tunngaviasut aallaavigalugit tapiissutinik ataatsimoortunik taamaaginnartunik toqqammaveqassanersoq imaluunniit periarfissaqarnersoq taamatut ingerlaneq annertusilissallugu tapiissutit ataatsimoortut annertunngikkaluamik ikililernerisigut atugarissaassutsip massakkut atuuttup qaffasissusia appartinngikkaluarlugu. Tamatuma kingunerissavaa Kalaallit Nunaani atugarissaassutsip allanngoriatornera – naak ilorraap tungaanut ingerlagaluarluni – tapiissutinik ataatsimoortunik ikilisitsiartornertaqanngitsumut sanilliulluni arriinnerulissammat.

Atugarissaassuseq annertusineqassappat peqatigitillugulu tapiissutit ataatsimoortut annikillisillugit tamatumani pisariaqassaaq nioqqtissiornerup alliatornerata tapiissutit ataatsimoortut ikileriaataat taarserlugu aningasalersorsinnaassaagaat – aammalu suli saniatigut sinneqarlutik. Aamma oqartoqarsinnaavoq nioqqtissiornerup alliatornera atorlugu nunap inui naalagaaffiup tapiissutaanik sillimmateqannginnerulernerminnik akiliisut – taanna innuttaasut pisortalluunniit atuinerannut atornagu.

Apeqqut siuliani taasaq qulaajarniarlugu suleqatigiissitap Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermik ilisimasat pillugit kisitsisit naatsorsorneqaqqissaartarnerannik pigerikkat atorpai periuseq tutsuiginartoq sanatillugu aammalu taanna atorlugu siunissami pisuusinnaasut assigiinngitsut naatsorsorlugit sanilliullugillu. Ilanngussami 1-imi oqaluttuarineqarpoq aningaasarsiornermik misissueqqissaarneq makkuninnga tulleriinnertalik:

- Nunami tamarmi nioqquasiat tamarmiusut nalinginik tutsuiginartunik naatsorsuusiorneq.
- Periuserloneq aningaasarsiornermut tamarmiusumut atuuttumik pisariitsumik siunissami pissutsit qanoq allanngoriatorsinnaaneramik takutitsisinnaasumik.
- Pingaartumik nioqqtissiorsinnaanerup alliatorneranik, tapiissutit ataatsimoortut allanngoriatornissaannik aammalu pisortaqarfiit aningaasaasa suliffeqarfiillu naleqqussarsinnaanerannik tunngaviasumik ilimagisanik aalajangersaaneq.
- Periuseq atorlugu naatsorsuinerit takutinniarlugu tapiissutit allanngoriatornerat aammalu isertitat inuuniarnermilu atukkat qaffasissusiata allanngoriatornerat.

6.2.1 Kalaallit Nunaata naatsorsuutai

Suli nioqqtissiornermik tunngavilimmik Kalaallit Nunaat naatsorsuuteqanngilaq. Naatsorsuutit taamaattut suliarineqarput 2007-illi naalernerani aatsaat pigineqalissagunarlutik. Siusinnerusukkulli nalunaarusiat naatsorsueqqissaartarfiullu kisitsisit atorlugit paasissutissiissutai tamanut saqqummiussat tunngavigalugit suleqatigiissitap 2003-mi nunap naatsorsuutai pilersippai. Nunap naatsorsuutaani assigiisutsit arallit iluaqutigalugit naatsorsuutini aningaasat annertussusii atorlugit paasissutissani pioreersuni ilaangitsut annikitsuinnarmilluunniit ersersinneqarsimasut nalilerneqarsinnaasimapput. Tamatumani annermik pineqarput innuttaasut pisanut atugaat, nalilinnut aningaasaliissutit avammullu niuernerimi oqimaqaqatigiissitsinerimi naatsorsuutini aningaasat annertussusii.

Matuma kinguliini ersersinneqarput tapiissutit ataatsimoortut annikillineqaraluarpata tamanna pisanut atugassaqarniarnermut sunniuteqassagaluartoq. Taamaattumik nioqqtissiornerup isertitallu annertussusiat nammineq pinnani periuserlu annertoq sanatitarlu atorlugu naatsorsuinerit aalajangiisuunngilaq akerlianilli *tunngaviasumik ingerlarngup ingerlarngillu allat nikingassusii* soqutiginarluullutik.

6.2.2 Kalaallit Nunaannut atatillugu periuseq aningaasarsiornermut tamarmiusumut atuuttoq pisariitsoq

Tapiissutit ataatsimoortut allanngoriartornerisa assigiinngitsut sunniutaat naatsorsorniarlugit periuseq aningaasarsiornermut tamarmiusumut atuuttoq pisariitsoq pilersinneqarpoq. Periutsip imaraa inuiaqatigiinni pisorta qarfiit aamma namminersorlutik ingerlassallit aammalu nunap avataaniittunut aningaasarsiornikkut attaveqaatit allaaserinerat.

Nunap aningaasarsiorneranut ilaasut allanngorarsinnaasut nunap naatsorsuutaani sanatitami imarineqartut periutsimi aningaasarsiornermut tamarmiusumut atuuttumi ilanngunneqarput. 2003-miit 2007-imut tapiissutit ataatsimoortut piviusut aallaavigalugit taamaaginnartinneqarput. 2008-miit allanngoriartornerit assigiinngitsut marluk sanilliunneqarput. Tapiissutit ataatsimoortut piviusut aallaavigalugit allannguutitaqanngitsut atorlugit tunngaviusumik ingerlaatsimut sanilliunneqarpoq ingerlaaseq taamaallaat allannguutitaqartoq tapiissutit ataatsimoortut ukiumut 2 pct.-inik apparneqartarnerannik. Tapiissutitnik ataatsimoortunik taamaattumik annikilliliinerup 2008-miit 2030-mut nunap inuisa pisiasanut atorsinnaasaannut sunniutaat takutinneqarput.

6.2.3 Periuseq aningaasarsiornermut tamarmiusumut atuuttoq atorlugu naatsorsuinermit ilimagisat pingaernerit

Tunngaviusumik ingerlaatsip aamma allaasumik ingerlaatsip toqqammavigaat naatsorsuinermit naatsorsuutigisat arlallit, ilanngullugit:

- Sulinermit namminersorluni ingerlatsisuni nioqqutissiorsinnaassuseq, tassa sulisup ataatsip nalunaquttap akunnerani ataatsimi nioqqutissiornera, ukiumut 2 pct.-imik alleriartartoq. Nioqqutissiorsinnaanerup annertuseriarnera akissarsianut malunniuppoq akissarsiat pisissutaasinnaanerat annertuseriarnat namminersorlutik ingerlatsisuni aamma pisorta qarfinni.
- Sulianut naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni ingerlassaanut aningaasartuutit Danmarkimi aningaasartuutit annertuseriarnerat malippaat.
- Kalaallit Nunaanni akit allanngoriartorneri nunani allani akit allanngoriartornerannut naleqqupput taamalu aamma Kalaallit Nunaata avataaniit eqqussugai avammullu tunisai eqqarsaatigalugit.
- Pisortat atuinerata milleriarnera malitsigisaanik sulisinnaasut suliaaruttut erninnaq namminersorlutik ingerlatsisuni suliffeqalissapput.
- Inoqutigiit pisiassanut atuinertik ima naleqqussarpaat Kalaallit Nunaanni nunap tamakkerluni nunani allani akiitsut ilanngaatigereerlugit pigisai annertusiartussallutik Kalaallit Nunaanni nioqqusiarineqartartut tamarmiusut nalingata alliarturnera ilutigalugu.
- Nunap inui ukiumut 0,3 pct. sinnilaarlugu amerliartorput taamaakkaluartorli inuit sulisinnaasut ukiullit taamatullu aamma sulisinnaasut piffissap ingerlanerani taamaaginnangajallutik.

Tapiissutit ataatsimoortut tunngaviusumik ingerlaatsimi allanngortinneqanngimmata Kalaallillu Nunaanni aningaasarsiorneq alliarformat pisortat aningaasat atugassaat naleqqussartariaqarput. Naatsorsuutigineqarpoq akileraarutitigut isertitat aammalu pisortat isertitaasa allat BNP-p alliarturnera malissagaat. Akileraarusiineq, tassa akileraarutitigut isertitat, allanngortinneqarani taamaaginnarpoq. Naatsorsuutigineqarpoq aningaasat pisortat allaniit allanut nuussugaat pisortallu nalilinnut aningaasaliissutaat pisortat atuinerata alliarturnera malissagaat piffissani tamani naleqqussarneqartarluni taamalu pisortat naatsorsuutaat oqimaaqatigiissallutik.

Tunngaviusumik ingerlaatsimi atuinissamut periarfissat il.il. naatsorsoreerlugit periuseq atorpeqarpoq tapiissutit ataatsimoortut annikilliarlorlutik ingerlaarnerisa naatsorsornerannut. Ingerlaatsimi allami qitiusumi uku naatsorsuutigineqarput:

- 2008-miit ukiunilu tullerni tapiissutit ataatsimoortut ukiumut 2 pct.-imik annikillineqartassapput. Sulianut naalagaaffiup Kalaallit Nunaanni ingerlassaanut aningaasartuutit tunngaviusumik ingerlaatsimisullu pisortat atuineranni alliartuut malissavaat.
- Pisortat allaniit allanut nuussisarneri, soorlu soraarnerussutisiat, tapiissutit assigisaallu, allanngoratik ingerlaatsimi tunngaviusumi qaffasissutsit iinnassapput.
- Pisortat aningaasartuutissaattut missingersuutit tapiissutit ataatsimoortut appariartornerannut naleqqussarneqartassapput Kalaallit Nunaanni akileraarusiisarneq qaffatsikkiartuaartinneqassammat Danmarkimi qaffasissutisip tungaanut. Aamma pisortat atuinerat naleqqussarneqassaaq.

Periutsip erseqqinnerusumik allaserineqarnera pillugu ilanngussaq 1 innersuunneqarpoq.

6.2.4 Kalaallit Nunanni aningaasarsiornerup siunissami allanngoriartorsinnaaneraniq ilimagineqarsinnaasut

6.2.4.1 Tunngaviusumik ingerlaaseq

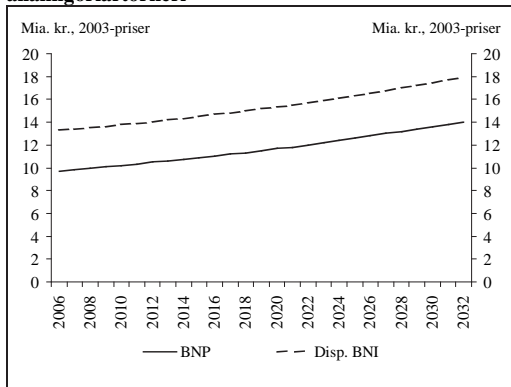
Tunngaviusumik ingerlaatsimi tapiissutit ataatsimoortut ukiumut 3,0 mia. kr. misaaniitiinneqassapput. Tamanna 2007-imi BNP-p 1/3-ingajaanut naapertuuppoq. Namminersorlutilli ingerlatsisuni nioqutissiorsinnaanerup qaffakkiartornerata nunap iluani nioqutissiorneq tamarmiusoq alliartortimmagu taamalu nunami nioqqusiat tamakkerlutik nalingat (BNP) alliartortimmagu tapiissutit ataatsimoortut nunap nioqqusiaasa tamakkerlutik nalinganut ilaanera 2030-p tungaanut 18 pct.-ip ataanut appassaaq.

Tapiissutit ataatsimoortut appariakannererat peqateqartikkaanni akileraarusiisarnerup allannortinninnissaanik ilimasunermik aammalu namminersorlutik ingerlatsisuni pisortaqaqfinnilu akissaatit assigiissumik allanngoriartornerannik taava tamakku tamakkerlutik kingunerissavaat ukiut ingerlaneranni pisortat atuinerata minnerulerneru. Tamatumuunakkut sulisukinnerulissaq naatsorsuutigineqarlunilu aningaasarsiornermit namminersortut ingerlassaanit tiguneqassasut. Namminersortut ingerlassaanni sulisoqarnerulerneq namminersortut ingerlassaanni nioqutissiorsinnaanerup annerulerneraniq ilaqartikkaanni taakku aningaasarsiorneq piviusumik qaffatsissavaat.

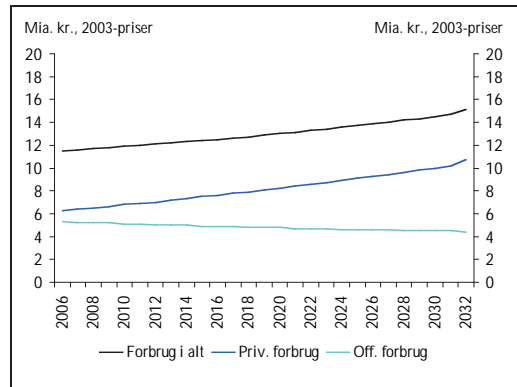
Namminersortut ingerlassaanni nioqutissiorsinnaanerup 2 pct.-imik allisarnissaanik aammalu tapiissutit ataatsimoortut piviusut aallaavigalugit allanngoratik taamaaginnarnissaat naatsorsuutigigaanni taakku eqikkarlugu kingunerissavaat nunap nioqqusiaasa tamakkerlutik nalingata, nunami isertitat atorpeqarsinnaasut aamma namminersorlutik ingerlatsisut atuinerata qaffakkiartornissaat. Periuseq atorlugu naatsorsuinerit inerneru matuma kinguliini takussutissiani 6.1.a-mi aamma 6.1.b-mi takussutissiarineqarput.

Naatsorsuinerit takutippaat pisortat atuinerata milleriarnissaa tamannalu ilaatigut peqquteqassasooq naatsorsuutigineqarmat akileraarusiinerup allanngorani taamaaginnarnissaanik. Pisortat atuinerat annerulersinnaavoq namminersortullu ingerlassaanni alliartorneq annikinnerulersinnaalluni piffissap ingerlanerani akileraarusiineq qaffappat. Pisortaqaqfinni atuinerup annerulerneru akissaqartinniarlugu akileraarusiineq annerulissanersoq politikikkut tullerriaarinikkut aalajangerneqassaaq.

Takussutissiaq 6.1a. Tunngaviusumik ingerlaatsimi BNP-p piviusumik aamma nunami tamarmi isertitat atornegarsinnaasut tamarmiusut (BNI-p) piviusumik allanngoriartorneri

Takussutissiaq 6.1b. Tunngaviusumik ingerlaatsimi pisortat, innuttaasut aammalu atukkat tamarmiusut piviu-sunik aallaavillit allanngoriartornerat

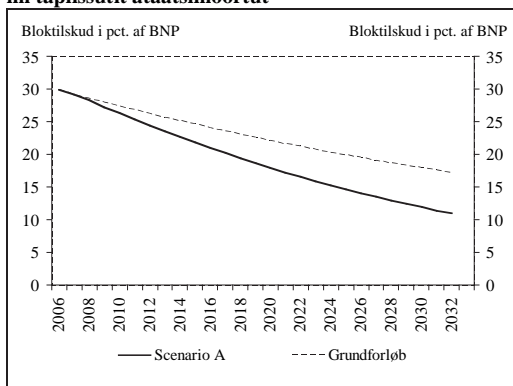

6.2.4.2 Tapiissutinik ataatsimoortunik ikililerineq

Tunngaviusumik ingerlaaseq siuliani pineqartoq aallaavigaulgu suleqatigiissitap naatsorsorpai tapiissutit ataatsimoortut ukiumut 2 pct.-imik ikililerneqaraluarpata kingunerisassai (siunissami pisimasuusaartitaq A).

Ikililerinerup taamaattup nassatarissagaluarppa tapiissutit ataatsimoortut BNP-mut suli annikinnerusumik ilaalernerat. Erseqqissumik taallugu 2007-imi tapiissutit ataatsimoortut BNP-p 1/3-erigaluarlugit 2030-mi BNP-p 11 pct.-ii sinnersimalaaginnalissagaluarpaat. Allatut oqaaatigalugu tapiissutit ataatsimoortut ukiumi 2030-mi BNP-p 11 pct.-ia qaangeqqalaaginnalissagaluarppa ukiumut 2 pct.-imik ikililiisoqartarpat tapiissutit ataatsimoortut allanngoratik taamaaginnarnerannut 18 pct.-iunerannut sanillilullutik. Imminut napatineq tapiissutit ataatsimoortut BNP-mut naleqqiullugit 7 pct.-imik naapertuuttumik alleriassagaluarput. Tapiissutit ataatsimoortut taamak ikililernerata sunniutai matuma kinguliani takussutissiami 6.2a-mi takussutissiarineqarput.

Takussutissiaq 6.2a. Siunissami pisimasuusaartitami A-mi tapiissutit ataatsimoortut

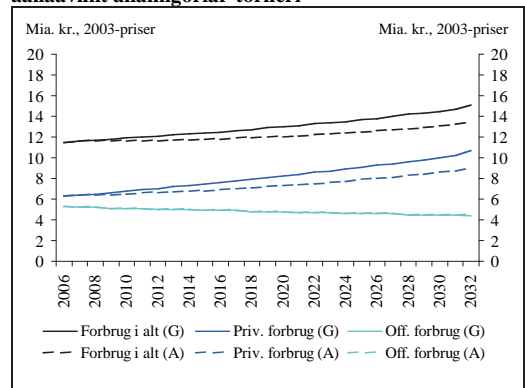
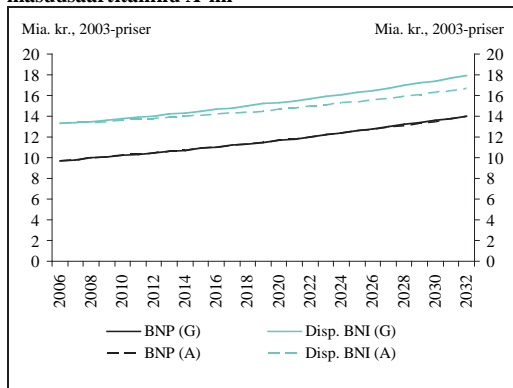

Tapiissutit ataatsimoortut ukiumut 2. pct.-imik ikilisikkiartorneri periarfissiissapput BNP-p nangittumik aammalu BNI-p atorneqarsinnasup killilimmik alliartortinnissaannut. Tunngaviumik ingerlaatsimut naleqqiulluni pingaartumik nunap isertai atorneqarsinnaasut alliartorneri minnerulissagaluarput soorlu tamanna *takussutissiami 6.3.a*-mi takutinneqartoq. Siunissami pisimasuusaartussanik periutsip naatsorsuinerata aallaavigaa akileraarusiinerup allisikkiartuaarnera ataatsimut isigalugu periarfissiisooq pisortat atuinerata tungaviumik ingerlaatsimisulli taamaaginnarnissaa. Tamatuma akerlianik namminersortut atuinerat minnerulissaaq tapiissutit ataatsimoortut ikilinerata pisariaqalersissammagu annerusumik akileraarusiinissaaq. Tamanna *takussutissiaq 6.3.b*-mi takutinneqarpoq. Piffissap ingerlanerani akileraarusiineq 32 pct. missaanniit 39 pct.-ingajammut qaffassagaluarpoq.

Siunissami ikililerinissamik pisimasuusaartitsinermik naatsorsuinerit ataatsimut kingunerissagaluarpaat Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorneq suli alliartoqqissinnaassagaluarpat innutaasullu atuinerat qaffariartillugu naak tapiissutit ataatsimoortut ikiliartoraluartut tamatumalu nassatarisaanik akileraartitsineq qaffakkiartoraluartoq. Naatsorsuutigisariaqarporli atuinerup annertusiartornera nunani allani annertusiartornermit minnerussasoq taamalu atugarissaarneq allanut naleqqiulluni millissasoq.

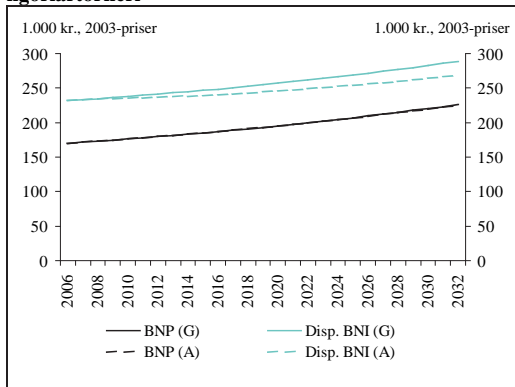
Takussutissiaq 6.3a. BNP-p pivirusup aamma BNI-p atorneqarsinnaasup allanngoriartorneri tunngaviumik ingerlaatsimi (G-mi) pisimasuusaartitamilu A-mi

Figur 6.3b. Tunngaviumik ingerlaatsimi aamma siunissami pisimasuusaartitsinermi A-mi pisortat, innutaasut tamarmiusumillu atukkat pivirusunik aallaavillit allanngoriartorneri

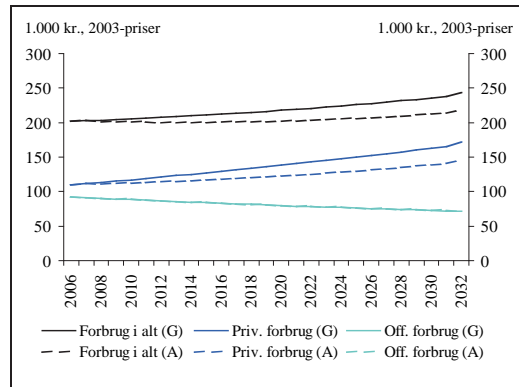

Pisortat atuinerat tapiissutit ataatsimoortut ikilieriarnannit sunnertinnaveersaarniaraanni tamatuma akigissavaa Kalaallit Nunaanni akileraarusiinerup annertuumik qaffannissaa. Kisianni soorlu siuliani eqqartorneqartoq matumani pineqarpoq politikikkut isummerfiginissaat qinigassaralugit illua-tungaani innuttaasut atuinerat/akileraarusiineq appasinnerusoq illua-tungaatiigullu pisortat atuinerat/akileraarusiineq qaffasinnerusoq. Naatsorsuutini ilanngunneqangillat akileraarutit qaffannerisigut sulerusunnerup nalilinnullu aningaasaleerusunnerup kajumigineqannginnerulernissaannik sunniutaasinnaasut. Iliusaasinnaasut taamaattut nalorninartullu sunniutaat naatsorsuutini ilanngunneqassappata taamatuma kingunerisinnaavaa niooqutissiornerup innuttaasullu atuinerata taamalu aamma pisortat atuinerata annikinnerusumik qaffariartornissaat.

Takussutissiaq 6.3c. Tunngaviusumik ingerlaatsimi (G-mi) aamma siunissami pisimasuusaartitsinermi A-mi BNP-p piviusu-mik aallaavillip inummullu ataatsimut naat-sorsukkap BNI-llu piviusumik aallaavillip inummullu ataatsimut naatsorsukkap allanngoriartorneri

Takussutissiaq 6.3d. Tunngaviusumik ingerlaatsimi (G-mi) aamma siunissami pisimasuusaartitsinermi A-mi pisortat, innuttaasut atukkallu tamarmiusut inummut ataatsimut naatsorsukkat allanngoriartorneri

6.2.4.3 Malussarissutsinik misissueqqissaarnerit

Taakku saniatigut suleqatigiissitap malussarissutsinik misissueqqissaarpoq namminersorlutik ingerlatsisuni nioqutissiorsinnaanerup qaffannera ingerlaatsimut ataatsimoortumut qanoq sunniuteqartigisinnaanera nalilersorniarlugu. Taamaattumik naatsorsuisoqarpoq annikinnerusunik qaffasissusilinnik ukiumut 1 aamma 0 pct.-iusunik aammalu annerusumik qaffasissusilimmik 3 pct.-iusumik. Nioqutissiorsinnaanerup qaffannera ukiumut 1 pct.-iuppat aningaasarsiornerup annertusiartornera taamalu aamma imminut napatikkiartornerup sukkassusia malunnartumik appariassaput. Tamatuma kingunerissavaa ajornakusuulissalluni pissarissaassutsip pitsaanerulersinnissaa peqatigitillugulu annerusumik imminut napatinnerulermisaaq. Nioqutissiorsinnaassutsip qaffariarnera ukiumut 0 pct.-iuseq aammalu tapiissutinik ataatsimoortunik allannguuteqanngitsunik ilalik ataatsikkut periarfissiinaviannigilaq atuagarissaassutsip qaffatsinnissaanut imminullu naapatinnerulernermut. Imminut napatinnerulernerup tapiissutit ataatsimoortut annikinnerulerneratigut pisup nioqutissiorsinnaanerullu 0 pct.-ianik ilaqartup kingunerissavaa atugarissaassutsip kinguariarnera. Kiisalu ukiumut 3 pct.-imik nioqutissiorsinnanerulerneq periarfissiisaaq sukkannerusumik aningaasarsiornikkut imminut naapatinnerulernermik peqatigitillugulu isertitat atukkallu annertunerusumik qaffariarnissaanut.

Malussarissutsinik misissueqqissaarnerit inerneraat siunissami namminersorlutik ingerlatsisut iluanni nioqutissiorsinnaanerup allanngoriartornera ataatsimoortumik atugarissaarnerup allanngoriartorneranut annertuumik pingaarutilik. Nioqutissiorsinnaanerup siunissami allanngoriartornerissaata qanoq ituunissaa siumut oqaatigineqarsinnaanngilaq. Qularnanngilarli ilinniartitaanerup qaffasissusianik qaffaaneg, pitsaanerusunik attaveqateqalerneq aammalu aallartiterusuttut nassaartorusuttullu kulturjata nukittorsarneqarnera pisariaqarluiunnartuusut annerusumik nioqutissiorsinnaaneq taamalu aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulernerup tunngavissaa angussaganni.

6.2.5 Inernilinerit

Kalaallit Nunaanni siunissami aningaasarsiornerup annerusumik nioqutissiorsinnaanerulernermik aammalu Danmarkip tapiissutaasa tamarmiusut allanngoriartornissaannik naatsorsuutigisat tunngaviusumik ilimagisat toqqammavigalugit periutsip aningaasarsiornermut tamarmiusumut atuuttup atorneratigut naatsorsorneqarput nunami nioqqusiat tamarmiusut nalingisa allanngoriartorsinnaanerannik siunissami pisimasuusaartitisinerit assigiinngitsut, ilanngullugit 2030-p tungaanut atuisinnaanermut nalilinnullu aningaasaliisinnaanermut periarfissat.

Inernilinerit pingaarnerit tassaapput:

1. Namminersorlutik ingerlatsisuni nioqutissiorsinnaanerulerneq ukiumut 2 pct.-imik qaffariartarpat tapiissutit ataatsimoortut nunap nioqqusiaasa tamarmiusut nalingannut annikinnerusumik ilaalissapput – tassa tapiissutit ataatsimoortut piffissami tamarmi piviusut aallavigalugit – 2030-mi 18 pct.-iussallutik 2007-imi 33,3 pct.-iugaluarlutik. Innuttaasut pisortallu atugaat piviusunik aallaveqarlutik 36 pct.-inik alleriarsinnaassapput 2007-imi 11 mia. kr.-niit 2030-mi 15 mia. kr.-nut – imaluunniit akit aalajangersimasut atorlugit ukiumut 1,4 pct.-imik.
2. Nioqutissiorsinnaanerup allanngoriartornera allanngorani taamaattoq toqqammavigigaanni tapiissutit ataatsimoortut ukiumut 2 pct.-imik ikililerneqartarata kingunerissavaa tapiissutit ataatsimoortut 2030-mi nunap nioqqusiaasa tamarmiusut nalingata 11 pct.-erilissammatigik (18 pct.-iunatik). Taamak pisoqartillugu innuttaasut pisortallu atuinerat 2030-mi 13-14 mia. kr.-iinnarnut qaffassaaq – ukiumut 1 pct.-ingajannik.
3. Pissutsit ilaat periarfissanik aalajaangiisuusussat annertuumik imminut napatikkiartornerup tungaanut peqatigitillugulu innuttaasup ataatsip atugarissaarnerulernissaanut tassaapput aningaasarsiornerup annertuseriarsinnaanera, nunap inuisa allanngoriartornerat aamma inuit nunanit allaniit nunanullu allanut nuuttarneri aningaasarsiornerup allanngoriartorneranit sunnerneqartartut. Periutsimi naatsorsuutigineqarpoq inuit ukiumut 0,3 pct.-imik amerleriartassasut taakkulu atukkat tamarmiusut annertusiartornerannit siuliani taasamit ilanngaatigineqartussaallutik innuttasup ataatsip atuinerata alliarornera nassaariniarlugu. Utoqqaat amerlassusiata qaffakkiartornissaa naatsorsuutigineqartoq allat allanngunngippata pisortat atuinerulersitsisinnaassaaq.
4. Nioqutissiorsinnaanerulerneq ukiumut 1 pct.-iinnaappat ajornakusuussaaq peqatigitillugu imminut napatinnerulernissap tungaanut nikeriassalluni aamma isertitaqarnerulissalluni atuinerulernissamullu periarfissaqarnerulissalluni. 1 pct.-imik alleriartarneq annikippallaarpoq taasat marluk tamaasa angussallugit taavalu annertuseriaataasartoq appasinnerulerpat imminut napatinnerulernermik imaluunniit annerusumik atugarissaarnerulernermik qinersisariaqarneq pisariaqarnerulissaaq. Illua-tungaatigulli 3 pct.-imik ukiumut nioqutissiorsinnaanerulernerup kingunerissavaa malunnartumik aningaasarsiornikkut imminut napatissinnaaneruleriartorneq aammalu nangittumik isertitat amerleriarnissaat atuinissamullu periarfissat annertuumik ajornannnginnerulernissaat siusinnerusukkullu pisinnaalernissaat.

Periuseq atorlugu siunissami pisuusaartitsinerit Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulernissaaq anguniarlugu periarfissat peqatigitillugulu atugarissaarnerulernissaaq ataatsimut isigalugit ajunngitsumik takusassiipput taamaakkaluartorli naatsorsuinerit siunissami

allangutaasinnaasut sunut sammisinnaanerinik taammaallaat tikkuussillutik. Malussarissutsinik misissueqqissaarnerit Kalaallit Nunanni namminersorlutik ingerlatalinni nioqqustissiorsinnaassutsip assigiinnigtsunik sukkassuseqarluni allangoriartornerata kinguneri sammivai, pissutsilli allat aamma nalunaarutigaa naatsorsuineri inernerit annertuallaartumik aalajangersimasut nalilersortariaqangitsut.

Pissutaasoq ataaseq tassaavoq Kalaallit Nunaanni inuit allangoriartornerat. Tassani naatsorsuinerit pisortatigoortumik inuit siunissami allangoriartornissaanneersuuvoq taamaakkaluartorli inunngortut, toqusut aammalu minnerunngitsumik inuit Kalaallit Nunaannut Kalaallillu Nunaannit nuuttartut pillugit kisitsisit nalorninartortaqrput. Qularutissaanngilaq inuit nuuttarnerisa annertussusiat sunullu nuuttarneri Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermi atukkanut attuumassuteqartut naak tassani attuumassut nalorninartortaqrarualuotoq. Namminersorlutik ingerlatsisut pisortallu aningaasaliissutaat alliarlorluartillugit kalaallit qallunaallu kaammattorneqartarput Kalaallit Nunaannukarnissaminnut tassaniiginnarnissaminnullu. Paarlattuanillu Kalaallit Nunaanni atugarissaarnerup pitsanngoriartornera Danmarkimit malunnartumik annikinneruppat sulisussanik Danmarkimiit pissarsiorneq ajornarnerulissaaq.

Pissutaasoq nalorninartooq alla tassaavoq pisortat tunniussinnaasannik pisariaqartitanik anguniakkat aalajangersimasut (inuttaasut katitigaanerat, peqqinnissamut tunngasut, isumaginninnermut tunngasut il.il.) allangoriartornerat soorlu aamma akileraarutit qullariartortut innuttaasut sipaarnerannut, suliffeqarfiit nalilinnik aningaasaliinerinut taamalu alliarortnerinut sunniutaat nalunartuusoq.

Kiisalu Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup annertuumik tunngavigai pinngortitamit pisuussutit siunissami qanoq annertutiginnissaat nalorninartooq ukiumiillu ukiumut allangorarsinnaasartooq. Pinngortitamili pisuussutit toqqammaveqarneq oqaluttuarisaanerup nalaani aammattaarlu siunissami aningaasarsiornerup alliarortneranut naapertuuttariaqarpoq. 1979-ip kingorna Kalaallit Nunanni BNP ukiumut 2 pct.-ingajannik alleriartarpoq, alliarooqqinnissanullu periarfissaqarpoq minnerunngitsumillu alleriarnissamut periarfissaqarluni nunap inuisa ilinniartitaanerata annertusisinneqarnissaa timitalerneqarpat.

6.3. Suleqatigiissitap periusissanik allanik isumaliutersuutai

Suleqatigiissitap Danmarkimiit Kalaallit Nunaannut aningaasaliissutit pillugit assigiinnigtsunik arlalinnik periuseqartoqarsinnaanera eqqartortarpai:

1. Milliartuartaarsineq suliassaqarfiit tigoriikkat nutaallu tigusassat pillugit tunngavissat allangoriartornissaannik aalajangersagartallit.
2. Atugarissaarnerimik naligiissaarneq aningaasaliissutit tamarmiusut allangoriartornerat aamma Kalaallit Nunanni Danmarkimilu atugarissaassutsit allangoriartorneri ataqatigiissillugit.
3. Tapiissutit inuutissarsiutinik ingerlatsivinni alliarortitsinissamut kajungernerulersitsisullu ataqatigiissinnerat.
4. Tapiissutit ataatsimoortut allangoratik nangittut peqatigitillugulu suliassaqarfiit tiguneqartussat Kalaallit Nunaata aningaasalersulissagai.
5. Siunissami sivikitsumi tapiissutit ataatsimoortut annertusineqassasut siunertaralugu pilersaarusanut Kalaallit Nunaata aningaasarsiornerata alliarortinnissaanut ikorfartuisinnaasut aningaasaliiffiginissaat.

6. Ikilisisiartorneq tapiissutit ataatsimoortut ikiliskkiartuaarneqarfiat ilaatigut aningaasaateqarfimmu utertittarlugit.
7. Periuseq pissutinik tapiissutinik ataatsimoortunik allannortitsisinnaasunik (millilerinermik/qaffaanermik) ilalik.

Periuseq 1: Milliartuaartitsineq

Periutsip kingunerissavaa tapiissutinik ataatsimoortunik milliartuaartitsineq suliassaqarfinnik nutaanik tigusinermut atatillugu tapiissutinik ilaqarsinnaasoq. Periuseq piginnaatitaanerit pisussaaffiillu imminnut naapertuuttuunissaannut tulluarpoq. Naatsorsuinerit takutippaat nioqutissiorsinnaaneq ukiumut 2 pct.-inik alleriartinneqartarsinnaappat nunap isertitaasa tamarmiusut annertusitikkiartuaarnissaat aammalu innuttaasut atuinerata qaffarialaarnissaat anguneqarsinnaasut, aamma tapiissutit ukiumut 2 pct.-imik annikillineqartaraluarpataluunniit. Taamak pisoqarpat Kalaallit Nunaanni inuuniarnikkut atukkat pitsaassusiat qaffakkiartuaaginnarsinnaavoq tamatumunnga peqatigitillugu tapiissutit ataatsimoortut ukiumut 2 pct.-imik appariartittarlugit, tamannali pissappat naatsorsuutigisariaqarpoq nioqutissiorsinnaasuseq ukiumut ataavartumik 2 pct.-imik qaffakkiartortariaqartoq.

Periuseq 2: Atugarissaarnermik naligiissarineq

Atugarissaassutsip naligiissarneqarneranut tapiissutit soorunami naalagaaffiup immikkoortortaani marlunni inuuniarnikkut atukkanik naligiinnerulersitsisinnaapput. Ajornakusoorporli takussallugu tapiissutit atugarissaarnermik naligiissitsiniutit qanoq ilillutik annerusumik namminersulernissamik kissaammut piginnaatitaanerillu pisussaaffiillu imminnut ataqatigiinnissaannut qanoq ilillutik naleqqussinnaanersut, kingulleq ima paasillugu Kalaallit Nunaata suliassaqarfiit tigusani nammineq aningaasalersortariaqarai.

Periuseq 3: Tapiissutit inuutissarsiutinik ingerlatsivinni alliertortitsinissamut kajungernerulersitsisullu ataqatigiissinnerat

Siunissami periutsit taakkutut ittut Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu inuuniarnerup qaffasissusiisa assigiinnngissutaat naligiinnerulersissinnaavaat Kalaallillu Nunaanni aningaasarsiornikkutt immiut napatinnerulersissamut inuutissarsiutillu piorsarnissaannut ikorfartueqataasinnaallutik. Paarlattuanilli tamanna piginaatitaanerit pisussaaffiillu imminnut naapertuuttuunissaannut naleqqutinngilaq. Periutsimik inuutissarsiutinut tapiissuteqarnermut aqquitiuvinnngitsoq taamaallaalli inuutissarsiutit atugaannik pitsaanerulersitsisooq naniuminaappoq toqqaannartumimmi toqqaannannngitsumillu tapiisarnerit Kalaallit Nunaanni inuutissarsiornerup immiut napatittup angunissaa ajornarnerulersissammassuk. Tamatumunnga tunngatillugu tapiissutit ataatsimoortut ullumikkutut ittut ajoqusiinnnginnerussapput. Una ilannguttariaqarpoq periutsit taamatut ittut nassatarissammassuk naalagaaffik Kalaallit Nunanni aningaasarsiornermi tulleriarinnermut akulerutissammat tamannalu annerusumik namminersulernissamik anguniagaqarnermut akerliussammat.

Periuseq 4: Tapiissutit ataatsimoortut allanngoratik nangittut peqatigitillugulu suliassaqarfiit tiguneqartussat Kalaallit Nunaata aningaasalersulissagai

Periutsip tapiissutit ataatsimoortut massakkutut atsigitillugit allanngortinnagit aalajangiusimanegartart Kalaallillu Nunaata suliassaqarfinnik tigusaminik aningaasaliineranik kinguneqartup Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akornanni isertitanik assigiissitsinerunerneq qularnaassavaa soorlu aamma tapissutit ataatsimoortut, naak annikilliertortumik sunniuteqaralurlutik, Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermik patajaallisaqataassallutik Kalaallillu Nunaanni naalakkersuisut periarfississallugit ungasinnerusumut

pilersaarusiorsinnaanissaannut. Periutsip tunngavigaa namminersornermik inatsisissaq malillugu Kalaallit Nunaanni oqartussat aalajangertassamassuk suliassaqarfinnik qanoq annertutigisunik qanorlu pilertortigisumik tigusiniarnerlutik. Periuseq ilaatigut piginnaatitaanerit pisussaaffiillu imminnut naapertuuttuunissaannut naleqquppoq, tassa suliassaqarfinnik tigusisarnissaq pillugu. Periutsip Kalaallit Nunaata nammineerluni annerusumik nioqutissiulernermigut aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulernissaa ikorfartorpaa.

Periuseq 5: Siunissami sivikitsumi tapiissutit ataatsimoortut annertusineqassasut siunertaralugu pilersaarussianut Kalaallit Nunaata aningaasarsiornerata alliarortinnissaanut ikorfartuisinnaasut aningaasaliiffiginissaat

Periuseq taanna malillugu tapiissutit ataatsimoortut piffissami aalajangersimasumi x kr.-nik qaffanneqassapput qaffariaallu inuiaqatigiit immikkoortuisa ilaannut pilersaarutitut atugassannortinneqassallutik, s.ass. ilinniartitaanermut attaveqaatinullu taakkulu imaat, annertussuii sivisussusissaallu naalagaaffiup Namminersornerullutillu Oqartussat akornanni isumaqatigiinniutigineqassallutik. Periutsip taassuma Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni isertitat assigiinerulersikannissavai soorlu aamma tapiissutit ataatsimoortut Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermik patajaallisaaqataassasut Kalaallillu Nunaanni naalakkersuisut periarfissillugit ungasinnerusog pillugu pilersaarusiorsinnaanissamut. Periutsikkut inuutissarsiutinik piorsaanerup atugarissaarnerulernissaa pilersinneqarsinnaavoq aammattaarlu aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulerneq tunngavissinneqarsinnaalluni. Periuseq piginnaatitaanerit pisussaaffiillu imminnut naapertuuttuunissaannut tulluannigilaq soorlulu aamma kajumissaarinani Kalaallit Nunaata annerusumik nammineerluni nioqutissiulernermigut aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulernissaanik aqutissiuussinnaasoq. Periutsit taamatut ittut kingunerissavaat naalagaaffik Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermi tulleriarnermut akulerutissammat tamannalu annerusumik namminersulernissamik anguniagaqarnermut akertiussalluni.

Periuseq 6: Ikilisisiartorneq tapiissutit ataatsimoortut ikilisikkiartuaarneqarfiat ilaatigut aningaasaateqarfimmu utertittarlugit

Periutsimi uani aallaavigineqarpoq tapiissutit ataatsimoortut ukiumut x kr.-nik milleriarinneqartarnissaat milliliissutit affaat aningaasaateqarfimmu inatsisitigut pilersitamut ikineqartassallutik. Tapiissutit ataatsimoortut ukiut tamaasa akit akissaatillu allangoriartornerannut naleqqussarneqartassapput. Ikilisisiartuaarneq assersuutigalugu ukiuni 10-ni atuuttussanngorlugu isumaqatigiissutigineqassaaq taammaalilluni Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut periarfissaqassammata ungasinnerusumut pilersaarusiorsinnaanissaminut naleqqussaanissaminnullu. Siunnerfimmik imaattumik ilaqartinneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermi allannguutit ”immikkut ittut” kingunerissagaat procentip annikililerutip naleqqussarneqarnera. Procentip annikililerutip naleqqussarnera pisinnaavoq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut isumatigiinniarnertigut imaluunniit aningaasaateqarfiup malittaarisassaasa allangortinnerisigut. Aningaasaateqarfik a.ass. ilinniartitaanermut, attaveqaatit annertusiernerinut aammalu suliassaqarfinnik tigusinermit atatillugu aningaasaleeqataanerit tapiisarsinnaavoq.

Periutsikkut Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akornanni isertitat assigiinerulernissaat, naak apparartortumik, qularnaassavaa soorlu aamma tapiissutit ataatsimoortut Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermik patajaallisaaqataassasut periarfissiissallutillu ungasinnerusumut pilersaarusiorinissamut. Periutsip tunngavigaa namminersornermik inatsisissaq malillugu Kalaallit Nunaanni oqartussat aalajangertassamassuk suliassaqarfinnik qanoq annertutigisunik qanorlu pilertortigisumik tigusiniarnerlutik. Periuseq piginnaatitaanerit pisussaaffiillu imminnut

naapertuunnissannut naleqquppoq. Periuseq aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulernissamut naleqquppoq. Periutsilli taamatut ittut nassatarissavaat naalagaaffik Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermi tulleriiaarinnermut akulerutissammat tamannalu annerusumik namminersulernissamik anguniagaqarnermut akerliussammat.

Periuseq 7: Periuseq pissutsinik tapiissutinik ataatsimoortunik allanngortitsisinnaasunik (millilerinermik/qaffaanermik) ilalik

Aallaavik tassaavoq tapiissutit ataatsimoortut allanngoratik taamaaginnarnissaat nutaamilli isumaqatigiinniutigineqassallutik ersarinnerusumik isumatigiissutigisat (arlallit ilaannik) pisoqarpat, s.ass. suliassaqarfinnik tiguisisoqarpat nunalluunniit inuisa katitigaanerat allanngorpat. Periutsikkut anguneqassaaq Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akornanni isertitat assigiinnerulernerat soorlu aamma tapiissutit ataatsimoortut Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermik patajaallisaaqataassasut Kalaallillu Nunaanni naalakkersuisut periarfissillugit ungasinnerusoq pillugu pilersaarusiorninnaasamut. Periuseq immini ilapittuissanngilaq inuutissarsiutinik piorsaanermi pitsaanerusunik sinaakkutaliinermik taamalu aamma aningaasarsiornikkut imminut napatinnerulernerumut tunngavissamik periarfissiisalluni. Periuseq piginnaatitaanerit pisussaaffiillu imminnut naapertuunnissannut naleqqutinnngilaq soorlu aamma periutsikkut aningaasarsiornerep imminut napatinnerulernissaa aqqutissiuunneqanngitsaq.

6.4 Siunissami aatsitassanik isertitaasarsinnaasut qanoq pineqartarnissaannik suleqatigiissitap isumaliutersuutai.

6.4.1 Aatsitassat pillugit aqqissuussineq atuuttoq

Aatsitassat pillugit aqqissuussinerup atuuttup, tak. Kalaallit Nunaanni aatsitassanik inatsit nr. 317 3. juni 1998-imeersoq, tunngavigaa Namminersornerullutik Oqartussat naalagaaffiillu aatsitassat pillugit qanoq iliussissat pillugit ataatsimoorlutik isummertarnerat (ilua-tungariit tamarmik naagaarsinnaatitaanerat).

Kalaallit Nunaanni Aatsitassanik Siunnersuisoqatigiit pilersinneqarnikuupput amerlaqatigiinnik Danmarkimi Kalaallillu Nunaannit naalakkersuisunit toqqakkanik taakkulu tamarmik immikkut atuuffiini atasartussanik ilaasortalinnik. Ilaasortat saniatigut siunnersuisoqatigiit sulittaasoqarpat Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut peqatigiillutik inassuteqareneratigut droningimit ukiuni 4-ni atasussanngorlugu toqqarneqartartumik. Siunnersuisoqatigiit suliassaasa pingaarnersaraat isummaminnik nalunaaruteqartassallutik Danmarkimi aamma Kaalaallit Nunaanni naalakkersuisut aatsitassat pillugit aalajangersaannginneranni.

Aatsitassat pillugit aqqissuussinerup ilaa pingartoq tassaavoq aatsitassarsiornikkut isertitsisoqartillugu naalagaaffiup aamma Namminersornerullutik Oqartussat akornanni avitseqatigiittarnissamik isumaqatigiissut. Isumaqatigiissut malillugu ukiumut isertitat 500 mio. kr. tikillugit amerlassusillit illua-tungeriit angeqqatigiinnik avittassavaat taakkulu sinnerlugit isertitat inatsisikkut aalajangersarneqartassapput Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut isumaqatigiinniareernerisigut. Aatsitassarsiornermi isertitanik agguaaassisarnermi massakkut atuuttumi isertitat uku pineqarput:

- Akuersissutinit ataasiakkaanit isertitat taamaattorli akitsuusiussat il.il. Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqrarfiup aningaasartuutaanut matussutissat ilanngunnagit.
- Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni akuersissutinik pigisallit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornertut ingerlassamik tunngasortaannik akileraartitaanerannit isertitat.

- Naalagaaffiup aamma Namminersornerullutik Oqartussat peqatigiillutik aatsitaasarsiornermik peqataanerannit isertitat.
- Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni selskabini piginaatitaanernik pigisalinni imaluunniit selskabini toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit tamakkerlugit pigisalinni aktiaatillit iluanaarutaannik il.il. akileraarusiinnermi sinneqartoorutit.

Namminersornerullutik Oqartussani Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfiup isumagisarai aatsitassarsiornermi qitiusumik, ataqatigiissaaraluni malittarisassaqtitsillunilu suliat.

Nunaoil A/S danskit naalagaaffiannit aamma Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanit tamarmik 50 pct.-imik pigineqataaffigineqarluni pigineqarpoq. Nunaoil A/S-ip ingerlanneqarnerata pigineqarneratalu tunngavigaat "Naalagaaffiup aamma Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussat Nunaoil A/S pillugu aalajangersagaat" 8. aamma 11. september 1998-imeersoq. Isumaqatigiissut kingusinnerusukkut Folketingip inatsisiliaatigut nr. 1023 af 23. december 1998-imeersukkat aamma Inatsisartut inatsisiliaatigut nr. 12 af 30. oktober 1998-imeersukkat ilusilerneqarpoq.

Nunaoil A/S uuliamik gas-imillu misissueqqissaarnissamik iluaquteqarnissamillu akuersissutinut tamanut ilaasarpog. Neqeroorutaasartut massakut atuuttut malillugit selskabi akuersissutit nutaat 12,5 pct.-iinnik pigisaqartarpoq. Misissueqqissaarnerit nalaanni selskabi "nammaneqartarpoq". Niuerluni iluaqutigineqarsinnaasunik nassaartoqarpat selskabip misissueqqissaarnermut siunissamilu iluaquteqarluni ingerlatsinnermut atatillugu aningaasartuuteqassaaq pigineqataassutsimisut amerlatigisunik.

Selskabi taamaallaat annikinnerusunik isertitaqartarpoq sajuppillatsitsisaraluni paasisanik tunisaqartarnermigut taamaattumillu ingerlatsinnermut aningaasartuutit piginnittut aningaasaliinerisigut matuneqartarlutik. Ukiuni 1998-2004-ni aktiaatillit tamarmik immikkut ukiumut 5 mio. kr. aningaasaliissutigisarpaat.

6.4.2 Siunissami aatsitassasiornikkut isertitaasinnaasut qanoq pineqarnissaat pillugu suleqatigiissitap isumaliutersuutai assigiinngitsut.

Siunissami aatsitassarsiornikkut aqqissuussinissat pillugit periusissat assigiinngitsut qanoq iliornikkut tapiissutinut ataatsimoortunut siunissami tunngaviusinnaaneranut ilaasinnaanersut suleqatigiissitap eqqartortarpai. Immikkoortumi uani tunngaviusumik periarfissat sisamat annermik eqqartukkat sammeneqassapput.

1. Aatsitassanik aqqissuussinneq massakut atuuttoq
2. Toqqaannartumik agguassinissamik periuseq
3. "Savalimmiumi" periuseq
4. Periuseq aningaasaateqarfiup erniaanik tunngavilik

Periuseq 1: Aatsitassanik aqqissuussinneq massakut atuuttoq

Aatsitassanut tunngasut Kalaallit Nunaannit tiguneqareernerata kingorna massakut aatsitassanik aqqissuussinnermut atatillugu isertitat agguanneqartarnerannik nangingeqarsinnaannginnersoq suleqatigiissitap eqqartorpaa. Periuseq malillugu 500 mio. kr. tikillugit isertitat angeqqatigiimmik avinneqartassapput. Isertitat taakkunannga amerlanerit inatsisitigut aalajangersarneqassapput Danmarkimi naalakkersuisut Kalaallillu Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussat isumaqatigiinniareernerisigut. Isumaqatigiissutigineqarsinnaavoq killigitataq 500 mio. kr.-nit

Bilag 12

59/115

allaassasoq aamma namminersorlutik oqartussat naalagaaffillu siuliani taaneqartumit allaasumik agguaaqatigiittassasut.

Periuseq 2: Toqqaannartumik agguaaassinissamik periuseq

Periutsip taassuma aallaavigaa aatsitassat pillugit aaqqissuussineq massakut atuuttoq. Aatsitassarsiornermit toqqaannartumik isertitat Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni agguanneqartassapput agguaaassinissamik periusissaq ersarinnerusoq malillugu.

Naatsorsuutigineqarsinnaavoq aatsitassarsiornermit Danmarkip isertitai annerpaaffeqassasut – naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasaliuttagaannut tamarmiusut nalingannut naleqquttumik¹⁴. Aatsitassanit isertitat agguanneqarnerannik isumaqatigiissut pingaaruteqassaaq qaqugu ”annerpaaffissaq anguneqassanersoq”. Avitsinermi Kalaallit Nunaata pisassai annerujartortillugit isertitat amerlanerujartussapput annerpaaffissaq angutinnagu. Assersuutigalugu 50/50-mik agguasoqarpat naalagaaffiup aningaasaliissutigisartagai (massakutut 3,5 mia. kr. sinneqalaartillugit) ukiumut isertitat 7 mia. kr. sinnilaarpatigik aatsaat ”qummut killiffik” anguneqassaaq (isertitallu taakkunannga amerlanerusut Kalaallit Nunaata pisassavai) agguaaasinerli 75/25-uppat Kalaallit Nunaat pinerusarluni ukiumut isertitat 14 mia. kr.-ussapput Danmarkip naalagaaffiata isertitassai amerlanerpaat angutinnagit.

Periuseq 3: ”Savalimmiuni” periuseq

Danmarkimi Savalimmiunilu naalakkersuisut isumaqatigiissutaata 22. december 1992-imeersup (ilanngussaq 2-tut ilanngunneqartup) inatsisit tungaannit isigalugu nassataraa ”pineqartumi inatsisit tunngaviusut malillugit inatsisiliornikkut aqutsinikkullu naalagaaffimi oqartussat oqartussaaffiat Savalimmiuni namminersornerullutik oqartussanut isumagisassanngortinneqarpoq. Tamatumuunakkut namminersornerullutik oqartussat pineqartut pillugit ingerlatsinermut atatillugu nalinginnaasunik killilersuisinnaatitaalerput aalajangersaasinnaalerlutillu s.ass. Saavalimmiut nunataanni misissueqqaarnissanut, misissueqqissaarnissanut iluaquteqarnissanullu akuersissuteqassallutik. Ilanngullugu namminersornerullutik oqartussat atsitassarsiornermit isertitaasinnaasut atorsinnaalerpaat.

Namminersornerullutik oqartussat isumaqatigiissutikkut 22. december 1992-imeersukkut pisinaatitaanerit siuliani taasat saniatigut allanik tigusaqanngillat. Taamaalilluni isumaqatigiissutip kingunerinngilaa naalagaaffiup Savalimmiunut oqartussaavinneranik Savalimmiullu nunataanik piginnittuunermik nuussineq.”¹⁵

”Savalimmiuni” periutsip kingunerissavaa siunissami aatsitassarsiornermit isertitat namminersorlutik oqartussat pisassammatigik taakkulu kingunerissallugu naalagaaffiup tapiissutaasa appartinnissaannik isumaqatigiinniartoqalissaalluni.

Periuseq 4: Periuseq aningaasaateqarfiup erniaanik tunngavilik

---

¹⁴ Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut aningaasartuutai tamarmiusut ukuupput:

- Suliassaqarfiit Kalaallit Nunaanni oqartussat naalagaaffimmit tapiissutinik ataatsimoortunik aningaasaleeqataaffigineqarlutik isumagisaat.
- Kalaallit Nunaanni suliassaqarfiit naalagaaffiup isumagisai.

¹⁵ Justitsministerieq allakkiaa 28. februar 2001-imeersaq.

Suleqatigiissitap eqqartorpaa periuseq inatsisitigut aningaasaateqarfimmik uuliamik gas-imillu iluaquteqarnermit isertitanik ingerlassalimmik pilersitsinissaaq.

Aningaasaateqarfiup aningaasaatai Kalaallit Nunaanni (aatsitassanik manngertunik, uuliamik gas-imillu) aatsitassarsiornermit isertitanik immerneqassaaq. Aningaasaateqarfiup siunertaraa suliassaqarfinnik tigooraaneq aningaasaleeqataaffigisassallugu. Aningaasaateqarfiup aamma namminersorlutik oqartussat siunertanut allanut atugassaannik aningaasanik tunisarsinnaavai taamatulli pisoqartillugu tapiissutit ataatsimoortut aningaasat tunniussat affaannik millilerneartassallutik. Kiisattaq aningaasaateqarfiup erniai atorneqarsinnaapput suliassaqarfiit inatsisit tunggaviusut naalagaaffeqatigiinnerullu killissarititaasa iluanni tiguneqarsinnaanngitsut aningaasaleeqataaffiginerinut. Taakku saniatigut aningaasat tunniussat landskarsimut naalagaaffiullu karsianut angeqqatigiillutik nakkartassapput..

Namminersorlutik oqartussat aningaasaateqarfiup aningaasaatai annikillinarunigit aningaasat annikillilerutit affaat namminersorlutik oqartussanut affaallu naalagaaffimmut tunniunneqassapput.

Aningaasaateqarfik atorunaarsinneqassappat tamanna aatsaat pisinnaavoq inatsisikkut, aningaasaateqarfiullu pisuussutai landskarsimut naalagaaffiullu karsianut nakkassapput, pineqartullu tamarnik immikkut akiligassat akilereernerisigut aningaasaateqarfiup pisuussutaasa affaat pissavaat.

6.5 Namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni siunissami aningaasarsiornikkut atassuteqaatissatut periusissamik ataatsimoortumik suleqatigiissitap siunnersuutaa

Soorlu kapitalip uuma aallarniutaani taaneqareersoq suleqatigiissitap siunnersuusiussaaq tapiissutit ataatsimoortut siunissami allanngoriartuutissaasa tunggavissaannik. Aammattaq suleqatigiissitap pissamaatit umaatsut pillugit suleqatigiissitap inerniliussai ilanngullugit pisuussutit umaatsut (aatsitassat) pillugit aaqquissuussinissap tunggaviit taakku ilusilersorneranni ilaasinnaanera siunnersuusiussavaa.

Soorlu immikkoortuni 6.3-mi aamma 6.4- mi allaaserineqareersoq suleqatigiissitap naalagaaffiup siunissami ataatsimoortunik tapiissuteqarteqartarnissaani periarfissat assigiinngitsut, siunissami aatsitassarsiornermit isertitaasinnaasut qanoq pineqartarnissaat aammalu isertitat taamaattut siunissami tapiissutit ataatsimoortut allanngoriartornerinut qanoq ilillutik ilaasinnaanersut oqaluuserai. Suleqatigiissitap isummerpoq siunnersuut matuma kingulianiittoq Kalaallillu Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasarsiornikkut aaqquissuussinissamik ataatsimoortumik imalik isumalioqatigiissitanut saqqummiunnarlugu, tamatumunnga ilaassalluni pisuussutinit uumaatsunit isertitat qanoq pineqartarnissaat.

Suleqatigiissitap sinnersuutai:

1. Tapiissutit ataatsimoortut allanngoratik nangissapput, akit akissaatillu allanngoriartornerinut naleqqussarneqartarlutik.
2. Kalaallit Nunaata suliassaqarfiit namminersornermik inatsit malillugu tigusassat tamaasa nammineeurluni aningaasalersussavai, aammattaq aatsitassanut tunngatillugit aningaasartuutit, taamaattoarli tak. matuma kingornani imm. 5.
3. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermit isertitat Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik inatsimmi aalajangersaavigineqarnermissut isumallit Kalaallit Nunaanni namminersorlutik oqartussat pisassavaat.

4. Tapiissutit ataatsimoortut, tassa akinut akissaatinullu naleqqussarneqarlutik, ukiumi ilivitsumi aatsitassarsiornermit isertitat 75 mio. kr.-nit amerlanerussutaasa affaannik annikillineqartassaput.
5. Naalagaaffiup aamma Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat siunnersuilluni pisortatullu suliat ingerlallugillu aningaasalersussavaat, ilanngullugit tunngaviusumik suliffeqarfitsigut ilisimatusarnikkullu suliat ” Pisussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitap nalunaarusiaani” 8. september 2005-imeersumi, (qupp. 7)-mi suleqatigiinnissamik periusissatut siunnersuummi eqqartorneqartut. Tamatuma kingorna namminersorlutik oqartussat aalajangissavaat isumaqatigiissut nutaterneqassanersoq.
6. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut ataatsimoortumik tapiissutai nul kroninngorpat Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalakkersuisut akornanni isumaqatigiinniartoqalissaaq. Isumaqatigiinniutitut ilaassapput isumaqatigiissut imm. 5-imi taasaaq nanginneqassanersoq aamma Kalaallit Nunaata nunataani aatsitassarsiornermit isertitat agguanneqartarnissaannik apeqqut.

Imm. 2 pillugu. Suliassaqarfik

Suleqatigiissitap naatsorsuutigaa siunissami namminersornermik aaqquissuussinermi Kalaallit Nunaanni oqartussat suliassaqarfinnik naalagaaffimmiit tigooraaneq qanoq annertutigalunilu pilertortigissanersoq aalajangertassagaat. Aammattaq suleqatigiissitap naatsorsuutigaa naalagaaffiup suliassaqarfiit Kalaallit Nunaanni oqartussanit tiguneqanngitsut tiguneqarsinnaanngitsulluunniit aningaasalersuinnassagai, taamaattorli tak. suleqatigiissitap ataani imm. 6-imut oqaaseqaatai.

Aammattaq suleqatigiissitami naatsorsuutigineqarpoq namminersorlutik oqartussat suliassaqarfimmik tigusinissaata tungaanut naalagaaffiup ingerlaannartumik Kalaallit Nunaanni suliassaqarfimmi tassani pitsaassuseq Danmarkimisulli naleqquttoq qulakkiissagaa taamaallaat immikkut allaanerussuteqartillugu Kalaallit Nunaanni pissutsinik pissuteqartinneqarsinnaasunik.

Imm. 3 pillugu. Aatsitassanit isertitat

Aatsitassat tassaapput aatsitassat manngertut aamma uulia gas-ilu. Suleqatigiissitap siunnersuutigaa isertitat aalajangersaavigineqassasut aatsitassanik inatsimmi atuuttumi aalajangersaavigineqarnerannut naapertuuttumik¹⁶. Isertitat ima paasineqartarput:

1. Akuersissutinit ataasiakkaanit isertitat taamaattorli akitsuusiussat il.il. Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqaarfiup aningaasartuutaanut matussutissat pinnagit.
2. Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni piginnaatitaanermik pigisallit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorlutik ingerlassamik tunngasortaannik akileraartitaanerannit isertitat.
3. Naalagaaffiup aamma Namminersorerullutik Oqartussat peqatigiillutik aatsitassarsiornermik peqataanerannit isertitat.
4. Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni selskabini piginaatitaanernik pigisalinni imaluunniit selskabini toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit tamakkerlugit pigisalinni aktiaatillit iluanaarutaannik il.il. akileraarusinnermi sinneqartoorutit.

---

¹⁶ Imm. 3-mi ”namminersorerullutik oqartussat” allannortinneqarpoq ”namminersorlutik oqartussat”-nut.

Imm. 4 pillugu. Tapiissutit ataatsimoortut ikilisikkiartuaarnerat

Tunngaviumik kisitsit 75 mio. kr. akit allanngoriartornerannut aatsaat naleqqussarneqassaaq namminersornermik inatsisip atulernernaniit

Imm. 6 pillugu. Isumaqatigiinniarneq

Suleqatigiissitap oqaluuserai isumaqatigiinniarnernut immikkoortut uku imm. 6-iani naatsorsuutigineqartumi ilaatinneqarumaartut: Suliassaqarfinnut inatsisip tunngaviusut naalagaaffeqatigiinnerullu killiussaasa iluanni tiguneqarsinnaangitsut suliassaqarfiillu allaasinnaasut namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu ataatsimoorlutik susassaqarfigiumasaat. Pineqartulli arlaannaalluunniit pisussaangilaq isumaqatigiinniarnertit aalajangersimasumik naammassineqarnissaannut.

---o0o---

Ataatsimut isigalugit suleqatigiissitap naliliivoq siunnersuutikkut

- piginaatitaaffiit pisussaaffiillu imminnut naapertuuttut, tassa Kalaallit Nunaanni annerusumik namminersulerneq Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornikkut akisussaanerulernermut atassalluni, tak. imm. 2. Namminersorlutilli oqartussat nammineerlutik aalajangertassavaat suliassaqarfiit arlaqarnerusut tigujumanerlugit taamalu aamma taakkununga aningaasartuutit tunngasut akisussaaffigiumanerlugit,
- inuiaqatiginni kalaallini aningaasarsiornikkut annerusumik immiut napatilernissaq ikorfartorneqartoq Kalaallimmi Nunaata aatsitassarsiornermit ukiup ataatsip ingerlanerani isertitat siulliit 75 mio. kr. tigusartussaammagit tamatumunngalu peqatigitillugu aatsitassanik misissueqqissaarnerup iluani suliat siunnersuinermit pisortatullu ingerlatsinermit attuumassutillit, ukiumut 29 mio. kr.-nut naapertuuttut, naalagaaffiup aningaasalersortussaammagit.
- Namminersorlutik Oqartussat patajaatumik tunngavississammagit aningaasarsiornermik pilersaarusiornissamat Namminersorlutimmi Oqartussat namminneerlutik aalajangertassammassuk suliassaqarfiit sorliit qaqugulu tigussanerlugit, tak. namminersornermik inatsisissatut siunnersuut. Tamatumunnga ilaavoq ukiumoortumik aatsitassarsiornermit isertitat (75 mio. kr. siulliit annerutussusiata saniatigut) annikillippata tapiissutit ataatsimoortut angeqqataannik amerlleriassapput, tassa siusinnerusukkut amerlassutsiminnut uteqqissallutik.

7. Inuutissarsiornermi pissutsit nutarterinernillu suliaqarneq

Suleqatigiissitap sulinermi toqqammavini malillugu nalilersussavaa naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut tapissutai kalaallit namminersorneq pillugu isumalioqatigissitaata isumaliutissiisutaanni (april 2003-mi) aamma Kalaallit Nunaanni inuusutissarsiornermik ineriartortitsinermut Ataatsimut Ataatsimiititaliap nalunaarutaani (oktober 2003-mi) kaammatuutigineqartut peqatigalugit ikorfartuisinnaanersut inuiaqatigiit kalaallit aningaasarsiornikkut imminnut napatinnerulersinnaanerannut taamalu naalagaaffiup tapissutaanik isumalluuteqannginnerulerannut.

Taamaattumik suleqatigiissitap ataatsimiittarnermini nalunaarusiat allakkiallu arllallit aammalu Kalaallit Nunaanni inuutissarsiuutinik ingerlatallit sinniisaannik naalakkersuisunillu ilaasortanik susassaartunik ataatsimeeqateqartarnini aallaavigalugit apeqqutit arllallit sammivai, tak. ilangussaq 1.

Immikkoortoq 7.1-imi allaaserineqarpoq inuutissarsiuutinik ingerlatsisut ullumikkut inuutissarsiuutini pissutsit aallaavigalugit aammalu nalunaarusiat marluusut annermik pingaernerutitaat – ilinniartitaaneq, suliffeqarneq, nutaaliorlutik aallartitsisartut, nutarterinerit, unammilleqatigiinnermut inissiaateqarnermullu tunngasut – qitiutillugit aningaasarsiornikkut ullumikkut atukkat.

Immikkoortoq 7.2-mi nassuiarneqarput naalakkersuisut nutarteriniarlutik iliusaat inuutissarsiuutinik piorsaaniarnermik inuiaqatigiit kalaallit aningaasarsiornikkut imminnut napatinnerulernissaat siunertaralugu immikkut ikorfartuisussat.

Immikkoortup 7.3-p imarai suleqatigiissitap inerniliussaai kaammatuutaalu.

7.1 Inuutissarsiuutinut tunngasut

Inuuniarnermi atukkat pitsaassusiata aammalu pisortat aningaasartuutaasa annertuumik annikillinissaat naatsorsuutigingikkaanni tapiissutinik ataatsimoortunik toqqammaveqannginnerulerneq taamaallaat anguneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni pilersitat aammalu avammut tunisinikkut isertitat amerlisinnerisigut.

Namminersorerullutik Oqartussat inuutissarsiornikkut politikiaata ukiuni kingullerni qiteraa isertitaqarnerulernissamik sisamanik immikkoortortalimmik tunngavissiiniarnissaq, tassa nunami inuutissarsiuutinik allanik toqqammaveqartunik, aalisarnermik, aatsitassanut tunngasunik takornariaqarnermillu.¹⁷

Aalisarneq nunamilu inuutissarsiuutit allat nunamiittut annerusumik nalilinnik pilersitsisuupput ullumikkullu aalisarneq siunissamilu aatsitassat takornariaqarnerlu avammut tunisaqarnikkut isertitaqarnerulissutaassagunarlutik.

Inuutissarsiuutit sukaannut sisiamanut taasanut agguarlugit *takussutissiami* 7.1-imi takutinneqarpoq sukat ataasiakkaat inuiaqatigiinni nalilinnik qanoq pilersitaqarnerulerneq ilapittuutiginesut.

---

¹⁷ Nunami inuutissarsiuutit allat tassaapput inuutissarsiuutit ilaat nunami inuutissarsiuutinik toqqammavillit aammalu aalisarnermut, aatsitaassarsiornermut takornariaqarnermullu ilaangitsut tassaallutilli niurineq, sanaartorneq, kiffartuussineq, akunnittarfii neriniartarfii, siunnersuineq, nioqqutissiorneq aammalu savaateqarneq tuttuuteqarnerlu.

Kalaallit Nunaannit avammut tunisat tamarmik 90 pct.-ingajaat¹⁸ nerisassanit aallaaveqarpoq aalisakkanit qalerualinnillu nioqqutissiat avammut tunisanit tamanit pingaaruteqarnerpaajullutik.

Aalisarnejq nunamilu inuutissarsiutit (pisortaqarfiit avataatigut) tamarmiusunik amerlanerpaanik annerpaamik kaaviiartitsisuupput. Nunami inuutissarsiutit ingerlassat allat suliffissaqartitsinermut nalilinnillu pilersiitsinermut pingaarutilipilussuupput taamakkaluartorli nunap iluinnangajaanut sammisuullutik taamattumillu avammut tunisinermut annikitsuinnarmik ilapittuisuullutik. Aalisarneqarsinnaasunik allanik piorsaasoqanngippat nunap inuutissarsiornikkut immikkoortuani pingaarnermi – aalisarnermi – nioqqutissiorsinnaanerulernerup alliaartuinnarnerata nassatarissagunarpaa annikinnerusumik sulisoqalernejq.

Kaaviaartitanut taamarmiusunut saniliullugit takornariaqarnejq aatsitassarsiornierlu annikitsuinnarnik kaaviaartitaqarput. Ullumikkulli inuutissarsiutaapput piorsarniarlugit annertuumik aningaasaliiffiusartut.¹⁹ Aatsitassanik iluaquteqarnejq ullumikkut Kalaallit Nunaata aningaasarsiornieranut tapertaavoq suliffissaqartitsinikkut akileraarusiinissamullu (inuit, selskabit iluanaarutillu akileraarutaat) tungavissiuinermigut. Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfiup nalilerpaa ungasinnerusiq isigalugu uuliamik, gas-mik aatsitassanillu iluaquteqarnikkut annertuumik periarfissaqartoq.

Takornariaqarnejq inuutissarsiutaavoq alliaartortoq, Kalaallilli Nunanni aningaasarsiorniermut suliffissaqartitsinernullu sunniuteqarnerulissappat pisariaqarpoq piginnaasanik piorsaanissaq imaluunniit qaffatitsinissaq, pigeriikkanik pitsaanerusumik atuinissaq, takornarissanik pisuunik kajungilersiitsinissaq nutaanillu nioqqusianik iliuseqarnissaq.²⁰

Sukat sisaamaanni – inuutissarsiutit nunami ingerlatani allani – sulisinnaasut 1/3-ingajaat sulisorineqarput aalisarnermillu inuutissarsiuteqarluni kaaviaartitat tamarmiusut pingasoriaatingajaannik kaaviaartitaqarluni. Taamaattumik ukiuni kingullerni tassani inuutissarsiutit periarfissaat immikkut pitsanngorsarniarneqarput nutaanik aallartitsisinnaasut amerlanerusut, inuutissarsiutit nutaat piorsarnissaat aammalu avataaneersut pisuussutinut pigineqareersunut s.ass. sikumut imermullu aningaasaliiumanissaat nalunngisaminillu tunniussisinnaanissaat siunertaralugu.

---

¹⁸ Naatsorsueqqissaartarfik, Nunanut allanut niuernejq 2005.

¹⁹ Pingaartumik aatsitassarsiornierup iluani malunnarluartumik siuarianeqarpoq. Taasuma iluani misissueqqissaarnernut aningaasartuutit 2005-imi 190 mio. kr.-upput 1996-imi 70 mio. kr.-iinaagaluarlutik, Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik, september 2006.

²⁰ Naalakkersuisut takornariaqarnejq pillugu nalunaarussiaat, 2006.

Takusutissiaq 7.1. Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorneq inuutissarsiutit immikkoortuinut agguallugu 2004.

	Sulisut ²¹	Avammut tunisat	Kaaviiartitat tamakkerlugit ²²
Sukaq 1 Aalisarneq/aalisakkanik suliffissuit	5.586	2.012 mio. kr.	2.455 mio. kr.
Sukaq 2 Aatsitassat	49	131 mio. kr.	225 mio. kr.
Sukaq 3 Takornariaqarneq	120	-	152 mio. kr.
Sukaq 4 Nunami inuutis-sarsiutit allat	11.295	5 mio. kr.	6.880 mio. kr.
Pisortaqarfiit	14.960	-	-
Attaveqaateqarneq pisortat ingerlassaat	2.331	-	-
Branch-it allat ²³	2.204	-	-
Allat – branch-inut agguangaanngitsut		137 mio. kr.	-

Najoqqutaq: Naatsorsueqgissartarfik – Saqummersitat: Kalaallit Nunaanni suliffissaqartitsineq, 2004 aamma Kalaallit Nunaata avammut niuenera 2004.

Nalunaarsuut: Taakku aallaavigalugit oqaatigineqarsinnaanngilaq immikkoortut nunami nioqutissiat tamarmiusut nalingannut qanoq naleqalersitsitiginersut.

7.1.1 Unammilleqatigiinnermut tunngasut aamma pisortaqarfiit annertuumik akuliusimanerat

Namminersorlutik inuutissarsiutillit ingerlatsinerannut akornutaasut taaneqarajuttoq tassaavoq ”niuerfiup ilisarnaatigamiuk kisermaassillutik ingerlatsisut aamma pisortat inuutissarsiutit akuaallaarnerat”²⁴

Nalunaarusiani arlalinni tikkuartorneqarpoq aningaasarsiornermi unammilleqatigiinnerunissat pisariaqartut ilaatigut pisortat suliassaasa amerlanerusut sulisussaarsiuuttarnerisigut aamma pisortat ingerlassaasa kisermaassisut sulianut arlalinnut attaveqarnermut atasunut kisimiillutik ingerlatsisuujuunaarsittariaqartut.

Peqatigitillugu tikuarneqarportaaq unammilleqatigiissitsiniarneq ajornakusoortoq niuerfiit mikivallaarneri aammalu pissutsit pissutigalugit kisermassisoqarnera pissutaallutik. Allat allangortinnikkaluarannillunniit tamanna isumaqarnarsitsivoq pilersuinerup ilaa annerusoq pisortaqarfinit ingerlanneqartoq inuiaqatigiinni pilersuinermilu sianigisassat pissutigalugit. Unammillernissamut periarfissalinni pingaaruteqarpoq niuerluni aningaasarsiornermik periarfissat sapinngisamik pitsaasuunissaat aammalu pissutsit aqutsinermut inatasisinullu tunngasut taakkuninnga ikorfartuisuunissaat.

²¹2004-mi sulisunut tamarmiusunut sanillilluni pisortat aqutsisoqarfiini kiffartuussiviinilu 43,4 pct.-inik sulisoqarnermik takutinniarlugu sulisoqarneraapput. Suliffeqarfimi Namminersornerullutik Oqartussanit tamarmiusumik ilaanakuusumillunniit pigineqartuni sulisut naatsorsuutit ilaangillat suliffeqarfinnulli pingaarnertut attavigisamik ataannut inissitaallutik.

²² Mogens Danielsen allallu ”Mål og strategier i den grønlandske erhvervsudvikling”. Kisitsisit 1996-imeersuupput kaaviiartitat tamarmiusut pillugit nutaajunerusunik peqanngimmat. Kaaviiartitat tamarmiusut ilanngunneqarnerannut pissutaaginnarpoq takutinniarlugu sukut sisamat pineqartut imminnut sanilliullutik qanoq atsiginersut.

²³ Ilaapput inuutissarsiutit ilaanni ”sulisunermit inuutissarsiutillit” taakkunungalu ilaapput inuit inuutissarsiutini sorlerniitsikkuminaakkat. Taakku amerlanersaat Pituffimmi sulisuupput. Inuutissarsiutit ilaat ”Danskite sulisitsisut tassaapput danskite suliffeqarfutaat arlalit Kalaallit Nunaanni suliallit. Immikkoortoq taanna assigiinngitsunut aguarneqarsinnaanngilaq. ”Nammineq atuartitsineq, peqqinnissamut tunngasut, isumaginninnerup iluani iliuksit”, ”kattuffiit peqatigiiffiillu” aammalu ”nunannaarniutit, timersorneq kulturilu”

²⁴ Inuussutissarsiornermik ineriartortitsinermit Ataatsimut Ataatsimiititaliap nalunaarusiaa 2003

Oqaluttuarisaanermit isigalugu 50-ikkunni namminersortut inuutissarsiutinik piorsaanermit peqataassallutik soqutiginninnerat annertunneqaaq immaqalumi aamma periarfissaqarpiarani. Namminersornerullutik Oqartussat inuutissarsiutit tiguaat suni tamani pisortanit peqataaffigineqartut taamalu aamma sakkut aqutsiviit taamatut ingerlanissaminut naleqqussarsimasut tigullugit. Sakkut taamaattut suli ullumikkut pigineqarput aktieselskabiusut angisuut pisortanit pigineqartut.

Pissutsit allat pisortat inuutissarsiutinut akulerusimanerannut pingaarutillit tassaapput Kalaallit Nunaanni niuerfiit qanoq issusii. Mikisuupput siamasillutillu, inuutissarsiutillu arlallit eqqarsaatigalugit siammarsimaneq ima malunnartigaaq oqartoqarsinnaanani niuerfik ataatsimoorluni ataasiusoq tassaallunili niuerfiit arlallit imminnut attuumassuteqanngitsut ingerlatsiviup "niuerfia" tassaannaalluni illoqarfik kommuneluunniit ataaseq. Pissutsit taamaattut suillermik suliffeqarfiit alliertornissaannut taamalu amerlanerusunik ingerlassaqalernermikkut iluaquteqarsinnaanerigaluinik killiliivigaat. Aappassaanik ajornakusoorpoq nioqputissanut avataaniit eqqussukkanut unammillernissaq, kiisalu suliffeqarfiit piorsaaniarnerminnut atatillugu pilersaaruserneranni Kalaallit Nunaanni niuerfiit saniatigut niuerfiit allat ilanngutissallugit.

Kalaallit Nunaanni naalackersuisut aningaasarsiornikkut siunissamut ungasissumut anguniagaqarput pisortat selskabinik il.il. pigisaqassanngitsut niuernermit toqqammavissaq namminersortunit ingerlanneqarsinnaatillugu. Naalli siunertarineqaraluartoq kingusinnerusukkut namminersortunngorsaanissamut ikiuunniarluni ajornakusoorpivoq siunertaq eqqortinniassallugu ilaatigut niuerfiup mikivallaarnera siamasippallaarneralu pissutaallutik.

Suliffeqarfiit Namminersornerullutik Oqartussanit pigineqartut 90-ikkut ingerlaneranni annertunerpaatigut aktieselskabingortinneqarput taamalu nunani tamalaani niuernermit, selskabitut aqqissuussinerit naatsorsuuserinerillu pillugit malittarisassat malillugit ingerlassusaallutik.

Ukuni kingullerni selskabit arlallit ilaat namminersortunngortinneqarsimapput.²⁵ Namminersornerullutilli Oqartussat suli selskabit suliffeqarfiillu aalajangersimasunik amerlassusilinnik tapiiffigineqarlutik ingerlasut arlallit attaveqaateqarnerinnarmik ingerlataliunngitsut aammali aalisakkanik nioqputissiornermik, niuernermit amminillu nioqputissiornermik ingerlassallit pigaat.

Suliffeqarfiit taakku annikitsuinnarmik unamillerneqaramik unammillerneqanngivillutilluunniit piuaaffigineqarput sinneqartoorteqaratik ingerlassatik pillugit kiffartuussinissamik isumaqatigiissuteqarfineqarlutik imaluunniit suliarinnittussarsiussereernerup kingornatigut kisermaassillutik ingerlatsinissaminnik il.il. tunineqartarlutik siunertaralugu ingerlatsinermit aningaasartuutinik naleqquttunik aqutsinissaminut akitigullu nakkutigineqarnissaminut.²⁶

Nakkutilliinissamik piumasat sapinngisamik inuiaqatigiinni minneruusuni annikitsumik unamillerfusuni annermik pisariaqartarput nukiimmi niuernermit inuiaqatigiinni annerusuni atuuttut

²⁵ Ilaatigut pisiniarfiit Pisiffik A/S, Amutsivik Nuuk A/S, naqiterisitsisarfik Atuakkiofik A/S umiarsuaatileqatigiiffillu Arctic Umiq Line A/S, Namminersornerullutilli Oqartussat tigoqqittariaqaaq aningaasat pisassani aammalu aasaanerani umiarsuarnik angalasoqarsinnaanera qulakkeerumallugit.

Kiffartuussinermit isumaqatigiissutit atorneqartarput inuiaqatigiit suliassiissutaat imminneerlutik iluanaarfiusinnaanngitsut isumagineqasagaangata

²⁶ Piffissami kingullermi Danmarkip amma Kalaallit Nunaata akornanni usit imaatigut angallassassat suliarineqarnerat suliarinnittussarsiunneqarpoq Aalborg-ip Århus-ip aamma Esbjerg-ip umiarsualiviata akornanni.

ingerlatissallugu aningaasarsiorinikkullu sianigisassat sianigissallugit. Tamanna annermik atuuppoq ingerlatsinermi angusat ajortut pakkersimaarneqarsinnaagaangaata pisortat tapiissuteqarnerisigut imaluunniit aningaasaliinerisigut. Paarlattuanik aamma navianaateqarpoq politikereit suarsunnguanut allaat ilanngullugit aqutsinialernerannik.

Inatsisit ajunngitsunik niuernissamat sinaakkusiussassat nalunaarusiani arlalinni ullutsinnut naleqqutinngitsutut nalilerneqarput. Taamatut oqaatigineqarpoq unammilleqatigiinnermik inatsisit unamilleqatigiinnermik ataatsimiititalianit atortinneqartut nunani allani allanngoriartornermut malinnaasimannngitsut taakkunaniami unammilleqatigiinnissamat killilersuisinnaasut aallaavigalugu inerteqqutaammata saniatigullu uppersaasussaaneq annermik suliffeqarfinniilluni. Pisortat annertuumik inissisimanerannut atatillugu aamma pingaaruteqarpoq maluginiassallugu inatsisitigut unammillernermit ataatsimiititaliat pisortat inuutissarsiutinik ingerlassaannut akulerussinnaatinngimmatigik taamaallaalli periarfissillugit unamilleqatigiinnermut ajoqqutaasunik sunniuteqarsinnaasunik tikkuasinnaatillugit.

Sanaartornermi suliat eqqaassanngikkaanni inatsisitigut aamma piumasarineqanngilaq nioqqutissanik kiffartuussinernillu annerusunik pisiniarnermi suliariumannittussarsiuussisoqartassasoq.

7.1.2 Akit aningaasartuutillu qaffasissusiat

Inuutissarsiutinik piorsaanissamat akornusiisutut oqaatigineqartartoq alla tassaavoq akit aningaasartuutillu qaffasinnerat. Tamatumunnga ilaatigut pisoqataapput assartuinnermut toqqorsivinnullu aningaasartuutit, annikitsunik ingerlassaqarluni akorngutit, unamilleqatigiinnnginnek, akinik assigiissitsineq aammalu tapiissutit ataatsimoortut nioqqutissiorsinnaanerup periarfissiinneranit annerusunik akissarsiaqarnissamat ikorfartuisut. Ilannguttariaqarpoq nioqqutissat kiffartuussinerillu moms-imik avatangiisilluunniit akitsuutaannik ilaneqarneq ajormata.

Allannortitsivigineqartariaqartut arlallit ilaattut immikkut tikkuarneqartartoq tassaavoq assigiimmik akeqartitsineq kinguneqartoq nioqqutissat kiffartuussinerillu arlallit nuna tamakkerlugu assigiimmik akeqartinneqarnerannik. Tamatuma ilaatigut kinguneraa innaallagissamat, kiassarnermut imermullu akit illoqarfinni nunaqarfinnilu tamani assigiissinneqarmata naak nioqqutissiarinerini aningaasartuutit annertuumik assigiinnngissuteqaraluartut. Tamanna aamma takkorliuttarpoq nunap iluani silaannakkut angallannermi akit annertussusilerneqarneratigut, Kalaallit Nunaata iluani illoqarfiit akornanni aamma Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni assartuinnermit akitigut, ilaatigullu aamma tele atorlugu attaveqaatitigut. Ukiuni kingullerpaani allannortiterinerit taamak aqqissuussineq killilerpaat. Pingaarnerpaatut taaneqassapput innaallagissap erngullu assigiimmik akeqartinneqarnerata 2005-imi atorunaarnera 2003-mili angallassermit akit assigiimik akitsuuteqartinneqarnerata atornaarsinneqarnera. Kiisalu Kalaallit Nunaanni silannakkut angalaasineq ilaatigut kiffartuussinissamik isumaqatigiissutit atorlugit²⁷

---

²⁷ Unamilleqatigiiffiusunili misillitakkat takutippaat pineqartumi ataatsimi ingerlatsisoqarsinnaanera ajoornakusoortoq. Taamaalilluni SAS-ip Københavnip Kangerlussuullu akornanni timmisartuussisarnini 2002-mi taamatippaa, Post Greenland A/S-ip aamma Air Alpha Greenland A/S-ip allakkanik timmisartuussisarnit 2004-mi taamatippaat kiisalu Air Alpha A/S-ip Qeqertarsuuup tunuani helikopterit atorlugit timmisartuussisarnini 2006-imi taamaatillugit.

ilaatigullu killeqanngitsumik unamillernikkut²⁸ aaqjissuussaavoq siunertaralugu paasiuminarnerulernissaa, aningaasartuutit taamalu akit apparnissaat.

7.1.3 Inissianik niuerneq

Inuutissarsiutinik piorsaanermut akornutit pingajuat nalunaarutini taaneqarajuttoq tassaavoq inissianik niuerneq sulisinnaasut allanut nooriarsinnaanerannik ikorfartuunngitsoq ilaatigut pissutaalluni illulioriternerit nunap immikkoortortaani qanoq pisariaqartitsisoqartigineranut naleqqussagaannginneranik. Pisortat ineqarnermut annertuumik akulerusimanagerata inissiat attartornerini annertuumik tapiissuteqartarlutik nammineerluni inissiasarsinissaq kajungernerulersinngilaat aammalu nammineerluni illulioriternerneq kigaalaaqusersorlugu.

2002-mi ineqartitsinerneq akit allannngortinneqarput. Ineqarnermi tamarmiusumi allannngortitsinerneq alloriarneq siulleq tassaavoq ilaatigut pissarissaarnerit namminneerlutik illutaarnissaannut kajungernerulersitsiniarneq, namminerisamik illoqalernikkut sipaagaqarnerulersitsiniarneq, inissianik attartornermi akinik aningaasartuutit nallersuutitsisiniarneq aammalu pisortat namminersortullu inissiaataasa niuerutigineqarlutik assigiinnngissutaannik minnerulersitsiniarneq.

Peqatigalugu Namminersornerullutik Oqartussat nutaanik illulioriternerup aningaasalersorneranut sunniuteqarnerulertup tamatumani ilaatigut pissutaapput kommunet aningaasarsiornikkut sukaterinerat aammalu realkreditinstitutit (nalilinnik sallunaveeqqusiillutik attartortitsisarfiit) attartortitsinerminni politikiminnik sukaterinerat. Landskarsi taamalilluni inissianut attartugassanut kommunet pigisaannut, illunut nammineq pigisanut, andelsboliginut aammalu nammineerluni illulianut tapiissuteqartarpoq aamma/imaluunniit attartortitsisarpoq. Kiisalu init attartortittakkat pisortat pigisaasa nammineq illugilernerannut atatillugu atukkiisoqartarpoq.²⁹

²⁸ Massakkut illoqarfanni annerni marlunnik periarfissaqarpoq nammineerluni illuliorinissap annertunerulernissaanik siunertaqartunik:

10/40/50 atorlugu illuliat, taakkunani Namminersornerullutik Oqartussat kommunellu illut sananeqarnerannut 40 pct. tikillugu attartortitsisarput illulioritullu sinnera nammineq aningaasaliiffigisaralugu nammineq 10 pct.-imik tigutsiseqarluni 50 pct.-illu realkredit-it bankilluunniit aqutugalugit attartorlugit.

Andelsboliginut Namminersornerullutik Oqartussat kommunellu erniaqanngitsunik taarsersugassaannngitsunillu katillugu 66,6 pct. tikillugu aningaasaliisinnaapput piginneqataasullu nammineq tigutsisaa 7 pct.-iulluni sinneralu bankit realkredit-illuunniit atorlugit attartorneqarsinnaallutik.

Taakku saniatigut nammineerluni illulioritarnemik aaqjissuussisoqarpoq ullumikkut nunaqarfinnut isorliunerusunullu naatsorsuussaasumik. Tassani Namminersornerullutik Oqartussat erniaqanngitsunik taarsersugassaannngitsunillu 95 pct. tikillugu aningaasaliisinnaapput sinneralu illulioritup nammineq aningaasaliiffigisussaallugu.

”Attartortuunermit piginnittuunermit” aaqjissuussinerneq 40 pct. attartorneqarsinnaapput erniaqanngitsunik taarsersugassaannngitsunillu sinnerilu 60 pct. attartortup nammineq aningaasalersugassaralugit bank-imit imaluunniit realkredit-imit attartornikkut.

Inissianut attartugassianut kommunenit pigineqartunut landskarsi kvadratmeterimut aalajangersimasumik tapiisarpoq.

²⁹ Massakkut illoqarfanni annerni marlunnik periarfissaqarpoq nammineerluni illuliorinissap annertunerulernissaanik siunertaqartunik:

10/40/50 atorlugu illuliat, taakkunani Namminersornerullutik Oqartussat kommunellu illut sananeqarnerannut 40 pct. tikillugu attartortitsisarput illulioritullu sinnera nammineq aningaasaliiffigisaralugu nammineq 10 pct.-imik tigutsiseqarluni 50 pct.-illu realkredit-it bankilluunniit aqutugalugit attartorlugit.

Andelsboliginut Namminersornerullutik Oqartussat kommunellu erniaqanngitsunik taarsersugassaannngitsunillu katillugu 66,6 pct. tikillugu aningaasaliisinnaapput piginneqataasullu nammineq tigutsisaa 7 pct.-iulluni sinneralu bankit realkredit-illuunniit atorlugit attartorneqarsinnaallutik.

Taakku saniatigut nammineerluni illulioritarnemik aaqjissuussisoqarpoq ullumikkut nunaqarfinnut isorliunerusunullu naatsorsuussaasumik. Tassani Namminersornerullutik Oqartussat erniaqanngitsunik taarsersugassaannngitsunillu 95 pct. tikillugu aningaasaliisinnaapput sinneralu illulioritup nammineq aningaasaliiffigisussaallugu.

7.1.4 Aningaasaliinissamut periarfissat

Akornutit sisamaattut taaneqarajuppoq suliffeqarfinnut nutaanut atuagassanik aningaasassaaleqineq.

Danskit koruuniat Kalaallit Nunaanni akuerisaalluni akiliutigineqarsinnaavoq, aammalu Kalaallit Nunaanni aningaasanik niuerfik tamatullu aamma aningaaseriviit Danmarkimi aningaasanik niuerfimmu atalluinnarput. Ullumikkut Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasat killeqanngitsumik ingerlaarsinnaapput soorlu aamma 1980-ikkut ingerlaneranni EU-p iluani nunanilu killerni allani avammut ammanerulersitsineq aqutugalugu nunat akornanni aningaasanik niuerneq taamaattoq. Aallaavigalugu Kalaallit Nunaanni aningaasaleerusuttut taamaallitutik niuernermi Danmarkimi (nunanilu killerni allani) aningaasaliinartutulli periarfissaqarput. Danmarkimi bank-it Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutinik ingerlatsisunut innuttaasunullu attaveqarput.

Kalaallit Nunaanni bank-it Danmarkimi aningaasaateqarfiit maligassaasa assiginginik maligassaqarput akiliisinnaassuseq, aningaasanik tigoriaannanmik pigisaqarneq aammalu sillimmateqarneq pillugit. Kalaallit Nunaanni erniat qaffasissusiat annerusumik pissutsinit nunap avataaneersunit aammalu nunat aningaasaanik niuernermik politikimit aalajangerneqartarpoq soorlu aamma Danmarkimi taamaattoq.

Kalaallit Nunanni aningaasanik niuernermi massakkut uku peqataapput:

- Bank-it: GrønlandsBANKEN A/S aamma Sparbank Vest Grønland (Sparbank Vest A/S). Bank-it tamarmik Nuummi siulersorneqarput sinerissamilu illoqarfinni arlalinni immikkoortortaqlutik. Danmarkimi/nunani allani bank-it aamma atorneqarsinnaapput. Kingulliit annermik niuernianit namminersortunit aammali inuutissarsiutinik ingerlatsisunit annernit Kalaallit Nunaanni bank-it suleqatigalugit atorneqartarput.
- Attartortitsisartut namminersortut.
- Selskabit aningaasaliisartut/akiliutit atorlugit selskabit
- Umiaarsuarnik aningaasaliisarfiit: Kongeriget Danmarks Fiskeribank aamma Danmarks Skibskredit-fond
- Realkreditinstitut-it: Realkredit Danmark, Nykredit, DLR kredit aamma BRF kredit.
- Pisortat, annermik Namminersornerullutik Oqartussat.
- Greenland Venture A/S 100 pct.-imik Namminersornerullutik Oqartussanit pigineqartoq.
- Aamma 1. december 2006 aallarnerfigalugu Nordatlantisk Venture A/S suliffinnut alliertortunut, piginnittut nikinneranni, kinguaariit nikinneranni aammalu selskabit pisortanit pigineqartut namminersortunngorsarneqarneranni aningaasaliinissanik sullissisartog

Naak oqartoqarsinnaanngikkaluartoq Kalaallit Nunaanni aningaasanik sipaagaqartarneq atituumik toqqammaveqartoq Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornermi, annerugunartumillu suliffeqarfinni annerusuni aningaaserivinnilu, annertuumik sipaagaqartoqartarpoq.³⁰ Suliffeqarfiit taakku

---

”Attartortuunermiit piginnittuunermut” aaqquissuussinermi 40 pct. attartorneqarsinnaapput erniaqanngitsumik taasersugassaannngitsumillu sinnerilu 60 pct. attartortup nammineq aningaasalersugassaralugit bank-imit imaluunniit realkredit-imit attartornikkut.

Inissianut attartugassianut kommunenit pigineqartunut landskarsi kvadratmeterimut aalajangersimasumik tapiisarpoq.
³⁰ S.ass. tak. *Aningaasat Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni ingerlaarnerat*. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat ataanni aningaasarsiorneq inuussutissarsiutitigullu ineriartortitsineq pillugu suleqatigiissitaq. April 2003.

periarfissaqarsorinarput "sapiiserlutik" Kalaallit Nunaanni nalilinnut aningaasaleeqataanissamut aamma/imaluunniit aningaasanik atortitsinissamut. Aningaasat neqeroorutigineqarsinnaasut qanoq amerlatiginerat aningaasaliiumasut atukkiuumasullu annaasaqarsinnaanermik iluanaaruteqarsinnaanermillu naliliinerannit sunnerneqartarput. Aningaasaliiffigisinnaasanut ungasissuseq nunanilu allamiut Kalaallit Nunaanni pissutsinik killilimmik ilisimasaqarnerata nassatarisinnaavaat Kalaallit Nunaanni nutaaliorlutik aallartitsinianut nammineerlutillu illuliornianut annerusumik erniaqartitsineq.

Ataatsimut isigalugu Kalaallit Nunaanni nutaaliorlutik aallartitsisunut atorneqarsinnaasunik aningaasassaaleqisoqartoq oqaatigineqarsinnaagunangilaq. Taamak isumaqarneq suleqatigiissitap upernarsivaa septemberimi 2006-imi ataatsimeeqateqartarnermini.

Aningaasat pigineqaraluarlutik atorneqanngippat ilaatigut makku pissutaasinnaapput:

- Kalaallit Nunaanni nutaaliorlutik aallartitsiniat naammattumik piareersimangillat iliuuseriniakkatik nittarsaatissallugit aningaasaliisinnaasullu killissallugit pilersaarummut peqataanermikkut annaasaqarsinnaanerat pilersaarutip piviusunngortissinnaaneranit aningaasarsissutaasinnaaneranillu minnerusoq.
- pilersaarutit aningaasaliiffiusinnaasut nalilinnillu imaluunniit aningaasanik aningaasaliiffiusinnaasunut allanut naleqqiullutik amigartut.
- ilaatigut innuttaasut inissianut namminneq pigisaminnut atukkaminnut annerusumik sipaagaqannginnerat pissutaalluni aammalu sipaagaqarneq arlaqannginnerusuniitillugu killeqarpoq nutaaliorlutik aallartitsiniat nutaat qassit namminneq aningaasaliissutissaminnik naammattunik pissarsisinnaanersut imaluunniit naammattumik qularnaveequsiisinnaanersut.

7.1.5 Ilinniartitaanerup qaffasissusia piginnaasanillu piorsaaneq

Inuutissarsiutinik piorsaaniarnermut akimmiffiit tallimaat immaqalu annersaat tassaavoq sulifinni namminersortut pisortallu ingerlassaani suliaqarsinnaasunik ilinniartuarsimasunik unammillersinnaasunillu sulisussaaleqineq.

Inuiaqatigiinni ullumikkut ilinniartitaanerup qaffasissusia appaseqaaq ikippallaarpullu qaffasinnerusumik sulilernissamullu atorfissaqartitaminnik ilinniarsimasut. Kalaallit Nunaanni inunngorsimasunit sulisinnaasunit 10-nit taamaallaat 3 sulilernissaminnut atorfissaqartitaminnik ilinniarsimasuusarput.³¹ Taammaattumik sulisut piginnaanillit nunap avataaneersut assut pisariaqartinneqarput. Tamanna takorliuttarpoq ilinniarnissamut piareersarfinnut annikitsuinnarmik pisoqartarneratigut³² aammalu taakkunani qaffasinnerusunillu ilinniartut akornanni taamaatiinnartartut amerlaneratigut aammalu suliffissaaleqisut 80 pct.-iisa missaasa sulissagunik atorfissaqartitaminnik ilinniagaqannginneratigut.³³

Tamakkununga annermik pissutaasut ilaatigut tikkuarneqartarput annertussusileriikkamik pisariaqartitsinerlu malillugu ikiorsiisarneq, ineqarnermut sillimasiisarneq allallu pisortat aningaasaliissutigisartagaat tamatigut aningaasarsiornikkut kaammattuisuuneq ajormata ukioq naallugu sulinissamut. Taamaalillutik sulisinnaasut ilaasa, aningaasarsiornikkut fagitigullu,

³¹ Ataatsimoortumik ataatsimiititaliaq, 2003. Assersuutigalugu Danmarkimi kisitsit 10-nit 7-iupput.

³² KIIP-ip 13. september 2006 ilisimatissutiga 1998-2005-imi ilinniarnissamut piareersarfinnut pisartut taakkunanilu nammassisartut annertuumik amerleriarsimasut. Qaffasinnerusunik ilinniarnit eqqarsaatigalugit malugineqarsimavoq annerusumik ilinniartut amerlanerulersut naammassisulli amerleriangitsut.

³³ Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut ilinniartitaanerup pilersaarutaat, december 2005.

piitsuussutsimut pulasimasut tassaniiginnarsinnaanissaminnut navianartorsiorititaasinnaapput tamatumuunalu inooqatigiinnikkut, fagitigut nunallu iluani nikeriarsinnaanerminnik akornuserneqartarlutik.³⁴

Misissuinerit aamma tikkuarpaat ilinniartitaanerup annikitsumik qaffasissuseqarnera aamma pissuteqartoq ilinniagaqarnerup naleqarneranik isiginnittarnermik, ilinniarfissat aammalu inissiat/kollegiet amigaatigineqarnerannik, fagitigut oqaatsinillu ajornartorsiuteqarnernik.

Tamatuma kinguneraa ullumikkut inuppassuaqarmat sulisinnaaleruttoffiup nalaani ukiulinnik assigiinnngitsunik pissuteqarlutik inuiaqatigiinni aningaasarsiornermut naammattumik peqataannngitsunik. Taakku tassaapput: Suliffissaqannngitsut, inuit pisortat aningaasaliissutaannik inuussutillit, siusinaarlutik soraarnerussutisiallit, inuit tapiifigisaasunik suliffillit inuillu annermik aningaasarsiorinnikkut imminnut pilersorsinnaanngitsut.

7.2 Allangortiterineq

Naalakkersuisut 2000-imi aaqqissuussinermik politikimik pilersaarummik ataatsimoortumik saqqummiussipput.³⁵ Pingaarnerusumik ungasinnerusumullu siunertaq tassaavoq ”*Kalaallit Nunaat aningaasarsiorinnikkut imminnut napatinnerulernissaminik anguniagaqassasoq niuernerme periutsit oqimaaqatigiissumillu agguasseqatigiinnermik politiki toqqammavigalugit*”. Aaqqissuussinermik politikimik pilersaarut pingasunik immikkoortoqarpoq immikkoortullu tamarmik immikkut ataatsimoortullu naleqqersuipput inuiaqatigiit siunissamut ungasinnerusumut piorsaavigineqarnissaanni nalerassanik:

1. Inuiaqatigiit aaqqissuussaanerata allangortinnissaa
2. Inuutissarsiuitit namminersortunit ingerlanneqartut pitsaannerusunik sinaakkutaqartinneqarnissaat
3. Piginnaasanik piorsaaneq – iliniartitaaneq suliffeqarfilla

7.2.1 Aaqqissuussinermik suliniutit

1. januar 2005 aallarnerfigalugu innaallagissap erngullu akiinik assigiissitsineq allangortinneqarpoq, tak. siulianiittoq. Aamma immakkut assartuinerme assigiimmik akitsuut atorunaarsinneqarpoq, peqatigitillugulu nunami tamarmi assartuinerme akit nutaat aningaasartuutitut naleqqunnersusut eqqunneqarput.

Naalakkersuisut massakkut attaveqaatinut atatillugit sanaartukkat arlallit (mittarfiit umiarsualiviit annertusilerneqarnissaannik pilersaarutit) pillugit siunnersuutit misissorpaat angallannerup tulluarnerusumik annertusilersinnaanissaa siunertaralugu.

Tele-p iluani 2006-imi tele atorlugu attaveqaateqarneq kiffartuussinerlu pillugit inatsit naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni telemik attaveqaateqarnerup ilaani niuernikkut toqqammaveqarluni unammillerfiusinnaasuni telelu atorlugu kiffartuussinerit piorsarneqarsinnaanerannik periarfissalinni ammaassisoq akuersissutigineqarpoq.

2002-2006-imi ineqarnikkut nutarterineqarpoq nutaanik aallartitsinernik ilalinnik, ilanngullugit inissianik attartornermit akit allangortinneqarnerannik tamatumuuna inissiani attartugassianit pisortanit pigineqartuni ineqarnermut akiliutit aningaasartuutitut naleqqunnersusut, ineqarnermut

³⁴ Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut ilinniartitaanermit pilersaarutaat, december 2005.

³⁵ Naalakkersuisut: ”Siunissaq pillugu takorluugaq”, september 2000.

atatillugu meeqqanut tapit peerneqarnerat, ineqarnermut tapiissutit allanngornerat, inissiat pisortat pigisaasa tuniarneqarsinnaanerat³⁶ aammalu inissialiortiternermi aningaasaliisarnerup allanngornera ilaatigut 10/40/50 atorlugu aqqissuussinermik ilaqartoq. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut politikeraat nammineq pigisassanik illuliornerup atorneqarnerulernissaa, pisortat nalilinnut aningaasalissutaasa annerusumik illoqarfinni alliaartorfiusuni atorneqartalernissaat kajumissaarutigalugulu innuttaasut namminneerlutik inissianik pilersulernissaat.

2006-2009-mut aningaasanut inatsisissami nukissiorfiit aningaasaliiviginissaannut atatillugu assigiinngitsunik misissuinissanut aningaasaliisoqarpoq, ilaatigut erngup nukinga atorlugu nukissiorfiliornissanut aammalu nukissiuutit ataavartut allat misissuiffiginerintut atatillugu isummernissanut tunngaviusinnaasut suliarineqarnissaannut atugassanik.

Kiisalu Aqqissuusseqqinnissamik Ataatsimiititaliap ”Pisortani suliffeqarfiit allanngortiternissaannik isumaliutissiissutaat” tunuliaqutaralugu piviusunngortinnissaanik aalajangersaasoqarpoq kommunerujussuannngortussat maj-imi 2009-mi atuutilersinneqarsinnaaniassammata.³⁷

7.2.2 Inuutissarsiutini politikki

1. januar 2005 inuutissarsiutini siuarsaanerup ilusaa timitalerneqarpoq. Iluseq nutaaq ilapittuiniassaaq:

- Inuutissarsiutit amerlanerusut atugaalernerannut
- Nunap immikkoortortaani kommunenilu inuutissarsiutini siuarsaanerup nukittorsarneranut
- Suliffeqarfiit nioqqusiaminnik avammut tunisaqarnissaminnut sammisaqarnerusut amerlanerulernerannut
- Suliffeqarfiit nunap iluani niuernermi unammillernerusinnaasut qiimassarnerannut taamalillutillu nunap iluani inuutissarsiutini ingerlatsinermik nukeqarnerusumik pilersitseqataasinnaanerannut
- Nioqqusianik piorsaanermut aammalu ataatsimoorlutik nutaanik aallartitsiniartut iliuuseqarnerunissaannut annerusumik tapersersuinerup taamaaliornikkut ilisimasat nutaat nioqqutissanut kiffartuussinernullu ilaatinneqalersinnaaniassammata taamatumuunakkullu nioqqutissiat suliffeqarfinnut naleqarnerusut avammulu niuernermit iluaqusiisut pilersinneqarsinnaaniassammata
- Nutaaliorlutik aallartitsisut suliffeqarfiillu pitsaanerusunik periarfissinnissaannut inuutissarsiutini siuarsaanerup, aallarniinarluni malittarisassanut, aningaasaliinissanut, avammut nioqquteqarnermi periutsinut atatillugu ilisimasassanik pissarsinissanik.

Inuutissarsiutini siuarsaaniarneq nutaaq selskabinut marlunnut avillugu tamarmik immikkut atuuffilinnut aqqissuussaavoq, tassa a) selskabi inuutissarsiutini piorsaavik³⁸ nioqqusianik piorsaanermut, selskabiliornermut, avammut nioqquteqarnermut, tapersiisutaasinnaasunillu paasisstusisarsarnermut siunnersuinerup atatillugu annermik sulialik aamma b) et ventureselskab,³⁹ siunertai pingarnerit tassaallutik siunertanut nalorninartortaqsinnaasunut piffissamilu

³⁶ Attartornermiit piginnittunngornermik aqqissuussineq.

³⁷ Naalakkersuisut 2007-imi Inatsisartrut attaatsimiinnranni kommunet 4 atulersussat pillugit isummernissamut siunnersuut saqqummiuttussaavaat. Massakkut kommunet 18-iusut 2006/07-imi ukiut nikitsinnagit kommunet kattunnissaannik kissaatitik saqqummiuttussaavaat.

³⁸ Kalaallit Nunaanni Takornariaqarneq aamma Inuutissarsiutit pillugit Siunnersuisoqatigiit.

³⁹ Greenland Venture A/S.

atatillugu meeqqanut tapit peerneqarnerat, ineqarnermut tapiissutit allangornerat, inissiat pisortat pigisaasa tuniniarneqarsinnaanerat³⁶ aammalu inissialiortiternermi aningaasaliisarnerup allangornera ilaatigut 10/40/50 atorlugu aaqqissuussinermik ilaqartoq. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut politikeraat nammineq pigisassanik illuliornerup atorneqarnerulernissaa, pisortat nalilinnut aningaasalissutaasa annerusumik illoqarfinni alliariorfiusuni atorneqartalernissaat kajumissaarutigalugu innuttaasut namminneerlutik inissianik pilersulernissaat.

2006-2009-mut aningaasanut inatsisissami nukissiorfiit aningaasaliiviginissaannut atatillugu assigiinngitsunik misissuinissanut aningaasaliisoqarpoq, ilaatigut erngup nukinga atorlugu nukissiorfiliornissanut aammalu nukissiuutit ataavartut allat misissuiffigineranut atatillugu isummernissanut tunngaviusinnaasut suliarineqarnissaannut atugassanik.

Kiisalu Aaqqissuusseqqinnissamik Ataatsimiititaliap ”Pisortani suliffeqarfiit allangortiternissaannik isumaliutissiissutaat” tunuliaqutaralugu piviusunngortinnissaanik aalajangersaasoqarpoq kommunerujussuunngortussat maj-imi 2009-mi atuutilersinneqarsinnaaniassammata.³⁷

7.2.2 Inuutissarsiutini politikki

1. januar 2005 inuutissarsiutini siuarsaernerup ilusaa timitalerneqarpoq. Iluseq nutaaq ilapittuiniassaaq:

- Inuutissarsiutit amerlanerusut atugaalernerannut
- Nunap immikkoortortaani kommunenilu inuutissarsiutini siuarsaernerup nukittorsarneranut
- Suliffeqarfiit nioqqusiaminnik avammut tunisaqarnissaminnut sammisaqarnerusut amerlanerulernerannut
- Suliffeqarfiit nunap iluani niuernermi unammillernerusinnaasut qiimassarnerannut taamalillutillu nunap iluani inuutissarsiutini ingerlatsinermik nukeqarnerusumik pilersitseqataasinnaanerannut
- Nioqqusianik piorsaanermut aammalu ataatsimoorlutik nutaanik aallartitsiniartut iliuuseqarnerunissaannut annerusumik tapersersuineranut taamaaliornikkut ilisimasat nutaat nioqqutissanut kiffartuussinernullu ilaatinneqalersinnaaniassammata taamatumuunakkullu nioqqutissiat suliffeqarfinnut naleqarneruusut avammulu niuerneramik iluaqusiisut pilersinneqarsinnaaniassammata
- Nutaaliorlutik aallartitsisut suliffeqarfiillu pitsaannerusunik periarfissinnissaannut inuutissarsiutini siuarsaernermut, aallarniiniarluni malittarisassanut, aningaasaliinissanut, avammut nioqquteqarnermi periutsinut atatillugu ilisimasassanik pissarsinissanik.

Inuutissarsiutini siursaaniarneq nutaaq selskabinit marlunnut avillugu tamarmik immikkut atuuffilinnut aaqqissuussaavoq, tassa a) selskabi inuutissarsiutini piorsaavik³⁸ nioqqusianik piorsaaneranut, selskabiliornermut, avammut nioqquteqarnermut, tapersiissutaasinnaasunillu paasissutissiisarnermut siunnersuinerumullu atatillugu annermik sulialik aamma b) et ventureselskab,³⁹ siunertai pingaarnerit tassaallutik siunertanut nalorninartortaqarsinnaasunut piffissamilu

³⁶ Attartornermiit piginnittunngornermik aaqqissuussineq.

³⁷ Naalakkersuisut 2007-imi Inatsisartrut ataatsimiinnranni kommunet 4 atulersussat pillugit isummernissamut siunnersuut saqqummiuttussaavaat. Massakkut kommunet 18-iusut 2006/07-imi ukiut nikitsinnagit kommunet kattunnissaannik kissaatitik saqqummiuttussaavaat.

³⁸ Kalaallit Nunaanni Takornariaqarneq aamma Inuutissarsiutit pillugit Siunnersuisoqatigiit.

³⁹ Greenland Venture A/S.

2005-imi Inatsisartut ilinniartitaanermi suliffeqartitsinermilu annertuumik nutarterineq akuersissutigaa. Siunertaavoq 2020-mi sulisinnaasut 2/3-iisa suliffeqalernissaminut atorsinnaasaminik ilinniagaqalersimanissaat.

Pineqartut tassaapput:

- Meqqat atuarfiini ilinniartut naammassisartut siunertaralugu ilinniartinniitiinnarnissaat
- Sulisinnaasuni 50 inorlugit ukiullit faginik ilinniagaqanngitsut imaluunniit inuutissarsiutini allangoriartortuniinnertik pissutigalugu suliffissaarunnissaminik ernumassutillit.

Siunnerfigisat pineqartut taakku marluk ilinniartinneqarpata naalackersuisut isumaat malillugu iluaqutissat annersarsaat pisariaqarnerpaatullu isigineqartoq anguneqassaaq. Taakku saniatigut Siunissaq eqqarsaatigalugu aningaasarsiornerup alliertornissaanut toqqammavuisinnaasut imaluunniit pisortaqaqfinni sulisinnaasunik immikkut piginnaasalinnik pisariaqartitsinerit eqqarsaatigalugit iliuuseqartoqartariaqarpoq, s.ass. takornariaqarnermi, aatsitassarsiornermi, peqqinnissaqarfimmi, isumaginninnermi, ilinniartitsinermi sanaartormermilu.

Ilinniartitaanermik nunatarterinerup immikkoortuata aappaani 2008-mi aningaasanut inatsisissaq aqquutigalugu piviusunngortitassami GU-mi inuusuttullu ilinniartinni allani ilinniarsinnaasut amerlanerulernissaat annermik siunnerfigineqassapput, tassa taakkunani ilinniartit tiguisinnaasat allilernerqassallutik 2008-mi meeqqat atuarfiini 11. klassip atorunnaarsinneqarneranut atsumik.

Annermik iliuuserineqassapput ilinniakkat suliffeqalernissamut periarfissiisut, pikkorissaanerit inunnulluunniit ataasiakkaanut aqqissuussat.

7.2.3.2 Suliffissaqartitsinermut atatillugit iliuutsit

1. januar 2000 aallarnerfigalugu pisortat tunniussaannik soraarnerussutisiaqalissagaani utoqqaassuseq 60-iniit 63-inut qaffanneqarpoq siunertaralugu sulinermik sivisuumik misilittagallit suliffeqarfinniinnarnissaat.

Aammattaq siusinaartumik soraarnerussutisianut peqqissarnermullu atatillugu akiliummik taarsiitsisarneq 2002-mi⁴¹ allannngortinneqarpoq tamatumani siunertarianeqarluni kommunet kajumissaarniarlugit suliffissarsiortut siusinaarlutik soraarninngoratik suliffeqarfinniinnarnissaat.

2006-imi suliffeqarfinni aningaasaliissutaasartut pillugit malittarisassat nutaat atulerput. Peqqussutikkut qulakkearniarneqarpoq suliffeqanngitsut sulili sulileqqissinnaasut napparsimasullu aningaasarsiaqartinnissaat. Peqatigittillugulu imminut pilersorniarnissaq kajumissaarutigineqassaaq akilersinnaassalluni suliffeqarnissaq suliffeqarfinnullu attaveqaannarnissaq.

Kiisalu Inatsisartut akuersissutigaa 2007-imi ”nutserumanissamut aningaasaliissutinik” pilersitsisoqassaaq tunaartarinerullugit sulinermik inuutissarsiutillit illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit allami suliffissarsinnaasut suliertormerminnulli atatillugu angalanerminni akilinneqarlutik atorfinikkiartorsinnaanngitsut, pisattaminik nuutsisinnaanngitsut inissaqartitaanngitsullu. Siunertaavoq suliffissaqartitsinerup uummaarinnerusup eqaannerusullu pilersinneqarnissaa.

⁴¹ Tamanna ima isumaqarpoq Namminersornerullutik Oqartussat siunissami kommunet aningaasartuutaasa 50 pct.-ii taarsertassavai. Siornatigut peqqissaaneq kommunet kisimiillutik aningaasartuutigaraluarpaat.

7.3 Suleqatigiissitap inerniliineri kaammattuutaalu

Suleqatigiissitap pingaernerutillugu isumaqarpoq ukiuni kingullerpaani nutarterinertigut politikip ilusaanik, inuutissarsiutunik ilinniartitaanermullu politikimik arlalitsigut pingaarutilinnik iliuuseqartoq siunertaqartunik inuiaqatigiit kalaallit nukittunerulernissaannik imminnullu napatinnerulernissaannik, tak. nalunaarutit imminnut atanngitsut arlallit kaammattuutigisartagaat.

7.3.1 Kalaallit Nunaanni aningaasaliinissamut periarfissat

Suleqatigiissitap oqallitarnermi eqqartortakkani tunuliaqutaralugit inerniliivoq Kalaallit Nunaanni atorniarluni aningaasaliinissamut periarfissat annertuumik amigaataannngitsut pissutsilli allat kingunerisinnaagaat nutaaliorlutik aallartitsiniat ajornartorsiutigisinnaammassuk aningaasassaqaanissartik. Pissutsit taamaattut pissuteqarsinnaapput atukkiisinaasut pilersaarutit qanoq akilersinnaatiginerinik aamma/imaluunniit qularnaveeqqusiinissamut piumasanik naliliinerinik.

Pigisat nalillit sallunaveeqqusiullugit attartorsinnaanermut atatillugu suleqatigiissitap eqqartorpaa pigisanik nalilinnik sallunaveeqqusiilutik attartortsisartut Danmarkimit annerusumik qularnaveeqquteqarnissartik piumasarisarmassuk naak pisortat tunngaanniit annertuumik aningaasaleeqataasoqaraluaangalluunniit. Aammattaq suleqatigiissitap malugaa pigisat nalillit sallunaveeqqutugalugit Danmarkimi attartortakkat amerlasuut Kalaallit Nunaanni neqeroorutigineqarneq ajortut. Suleqatigiissitap isumaqarpoq pissutsit taakku patsiseqartut attartortsitsiniat annaasaqarsinnaanerminnik iluanaaruteqarsinnaanerminnillu ataasiakkaartumik naliliisarnerannik.

7.3.2 Selskabit pisortanit pigineqartut

Suleqatigiissitap selskabit Namminersornerullutik Oqartussanit pigineqartut suliffeqarfiillu aalajangersimasumik annertussusilinnik tapiiffigineqarlutik ingerlasut annertussusii ingerlassaallu oqaluuserai.

Suleqatigiissitap paasivaa nalunaarusiani arlalinni maluuginiarneqartoq pisortat aningaasarsiornermut annertuumik akulerusimanerat tamannalu inuutissarsiutit nukittunerusumik piorsarneqarnissaraluannut ajoqutaasorineqartartoq. Suleqatigiissitap aamma malugaa Namminersornerullutik Oqartussat ukiuni kingullerpaani selskabit arlallit pisortanit pigineqartut namminersortunngorsaraat, ilaatigut pisiniarfiit Pisiffik A/S, Nuuk Værft A/S, naqiterisitsisarfik Atuakkiofik A/S.

Suleqatigiissitap suliassamisut isiginngilaa nalilersuissalluni siunnersuuteqassalluniluunniit selskabit sorliit namminersortunngortittariaqarnersut. Suleqatigiissitalli kaammattuutigaa tigussaasumik erseqqissaasoqartariaqartoq suliffeqarfiit sorliit pisortat oqartussaasut isaanni qitiusut isigineqarnersut Kalaallit Nunaanni uummaarissumik niuerfeqarnissamut tamannalu tunuliaqutaralugu Namminersornerullutik Oqartussat siunissami qanittumi ungasinnerusumilu piginneqataanissaani suut siunertarineqassanersut iliuuserineqassanersullu. Suleqatigiissitap aamma kaammattuutigissavaa misissuisoqartariaqartoq selskabit sorliit, selskabip ataatsip ingerlassai apeqqaataillugit, namminersortunngorsarnissaat naleqqunnersoq.

Kiisalu suleqatigiissitap tikkuassavaa Namminersornerullutik Oqartussat siulersuisuni ilaasortat piginnaanilinnik sulianninnullu naleqquttunik ilaqarnissaannut peqataanissaat qanoq pingaartigisoq. Siulersuisuni ilaasortat toqqarneqartariaqarput aallaavigalugu uku toqqammavigalugit:

- Piukkunnaatit, piginnaasat misilittakkallu uppersaatitallit selskabip pineqartup siulersorneqarneranut ikorfartuisussatut isigineqartut soorlu aamma anguniartariaqartoq siulersuisut ataatsimoorlutik eqqortumik piginnaasaqarnissaat.
- Inuutissarsiutinik namminersorluni ingerlatsinermik misilittagaqarnissaq.
- Politikikkut aningaasarsiornikkullu immikkut soqutigisaqannginnissaq.
- Inuiaat kalaallit ilisimaarinissaat misilittagaqarfignissaallu.

7.3.3 Kalaallit Nuaanni unammilleqatigiinnermik inatsisit

Kalaallit Nunaanni unammilleqatigiinnermik inatsisit unammilleqatigiinnerulu iluani ullumikkut pissutsit suleqatigiissitap eqqartorpai aammalu tapersorinnaallugit Kalaallit Nunaanni unammilleqatigiinnermik inatsisit nutartertariaqarnerannik Inuussutissarsiornermik ineriartortitsinermut Ataatsimut Ataatsimiititaliap, oktober 2003-mi nalunaarusiamini, kaammattuutai, ilanngullugit pisorta qarfiit nioqqutissanik kiffartuussinernillu pisiortortutut ingerlatseriaatsiminni killingisa misissorneqarnissaat.

Kaammatuutigineqartut pingaartumik suleqatigiissitap selskabit pisortanit pigineqartut aammalu namminersortunngorsaanermik oqallittarneri kaammattuutaalu eqqaamallugit isigisariaqarput. Suleqatigiissitap isumaa malillugu namminersortunngorsaanerini pisariaqarpoq naleqquttunik inatsiseqarnissaq aammalu ingerlalluurtunik Unammilleqatigiinnermi Aalajangiisartoqarnissaq niuernerini periutsit atorlugit aningaasarsiornermik tunngaveqarluni sunniutaasinnaasut kissaatiginanngitsut annikillisarmlugit.

7.3.4 Ineqarnermut tunngasut

Suleqatigiissitap maluginiarpai nalunaarusiat arlallit ineqarnermut tunngasunut atatillugu maluginiarneqartartut ineqarnermut tunngasut ilaatigut Kalaallit Nunaanni suliffeqarnerup iluani eqaannerusumik pissuseqarsinnaaneq anguniarlugu nutarterisoqartariaqartoq. Taakku aamma peqataasinnaagaluarput annerusumik – atitunerusumilli toqqammavilimmik – innuttaasut akornanni sipaagaqarnerulernermik. Suleqatigiissitap aamma malugaa arlalinnik iliuuseqartoqartoq inissiat assigiinngisitaarnerulernerannik annertunerulernerannillu ilapittuisunik. Tamatumuunakkut innuttaasut sipaarnerulernerat sulisullu annerusumik nuussinnaanerat annertusarneqassaaq.

Immikkoortumut najoqqutat:

- Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa isumaliutissiissutaat, marts 2003
  - Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiornermik ineriartortitsinermut Ataatsimut Ataatsimiititaliaq: Inuutissarsiutinik piorsaasoqanngippat – atugarisaaleariartorneq ajornassaaq, oktober 2003
  - OECD: Grønlands økonomi: En strategi for fremtiden, 1999
  - Kalaallit Nunaanni Aningaasarsiornermik Ataatsimiititaliat Siunnersuisartut (DRUG), 2005 aamma 2006 pillugit nalunaarusiat
  - Namminersorneq pillugu kalaallit isumalioqatigiissitaasa aamma Inuussutissarsiornermik ineriartortitsinermut Ataatsimut Ataatsimiititaliap, 4. februar 2006-imi, Kalaallit Nunaanni inuutissarsiutinik annerusumik piorsaanissamik kaammattuutaannik allakkiaq, Isumalioqatigiissitat allattoqarfiat.
  - Akinik assigiisitsinerup allanngortiterneranik allakkiaq, 23. februar 2005, Namminersorerullutik Oqartussat Aningaasanut pisortaqarfiat.
  - Pisortaqarfinnik allanngortiterineramik Naalakkersuisut suleqqinnissaat pillugu Inatsisartut aalajangigassaattut siunnersuut, september 2006.
  - Pisortaqarfiit aaqqissuussaanerisa allanngortiternissaannik isumaliutissiissut, 2005
  - Naatsorsueqqissaartarfik, 2004 pillugu saqummersitat assigiinngitsut.
  - Aatsitassanut tunngasut killiffii, september 2006, Ineqarnermut, Attaveqarnermut, Aatsitassanut Ikummatissanullu Naalakkersuisoqarfik.
  - Inuutissarsiutinik piorsaanermi sinaakktassat pitsaanerusut – inuutissarsiutinik aaqqissuussineramik siarsaaneq nutaaq, januar 2005.
  - Takornariaqarnermik politikimik nalunaarusiaq 2006, Inuutissarsiutinut Pisortaqarfik.
  - Aningaasarsiornermik politiki pillugu nalunaarusiaq 2006, Aningaasanut Pisortaqarfik.
  - 2007-imi aningaasanut inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut, Namminersorerullutik Oqartussat.
  - Nukissiuutitut politikip siunissami qanoq ittuunissaanik Naalakkersuisut nalunaarusiaat, Inuutissarsiutinut Pisortaqarfik april 2006.
  - Kalaallit Nunaanni Umiarsualivinnik annertusilerinissanik pilersaarut, Ineqarnermut Attaveqarnermullu Pisortaqarfik april 2006.
  - Naalakkersuisut ilinniartitaanermit pilersaarutaat, Namminersorerullutik Oqartussat december 2005.
  - Kalaallit Nunaanni allanngortiterinerup killiffianik allakkiaq, 13. april 2005, Isumalioqatigiissitat allattoqarfiat.
  - Ineqarnermik allakkiaq, maj 2005, Namminersorerullutik Oqartussat Aningaasanut Pisortaqarfiat.
  - Inuutissarsiutinik piorsaanermik allakkiaq, maj 2005, Professor Søren Bo Nielsen
  - Ineqarnermik allakkiaq, maj 2005, Professor Søren Bo Nielsen
  - Kalaallit Nunaanni aningaasaliinissanut periarfissat, 18. august 2005, Isumalioqatigiissitat allattoqarfiat
  - Namminersortunngorsaanermik allakkiaq, 4. august 2005, Isumalioqatigiissitat allattoqarfiat
  - Kalaallit Nunaanni unammilleqatigiinnermik inatsisinik aammalu unammilleqatigiinnerup inissisimaneranik allakkiaq, 18. juli 2005, Isumalioqatigiissitat allattoqarfiat
- Suleqatigiissitap naalakkersuisunik ilaasortanik Kalaallillu Nunaanni inuutissarsiutinik ingerlatallit pisortaannik ataatsimeeqateqarneri:**
- Keld Askær, direktør Royal Greenland, 12. september 2006
  - Josef Motzfeldt, Aningaasanut, Nunanut Allanut Nunanilu Avannarlernik Suleqateqarnermut naalakkersuisoq, 12. september 2006

- Jørgen Wæver Johansen, Ineqarnermut, Attaveqarnermut, Aatsitassanut Ikummatissanullu naalakkersuisoq, 12. september 2006
- Villy Jensen, direktør, Greenland Venture A/S, 13. september 2006
- Per Lyster, naatsorsueqqiissaartarfiup pisortaa, Natsorsueqqiissaartarfik, 13. september 2006
- Doris Jakobsen, Kulturimut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu naalakkersuisoq, 13. september 2006
- Martin Kviesgaard, pisortaaneq, Svend-Erik Danielsen, pisortaq aamma Jesper Flensted Nielsen, pisortaq, GrønlandsBANKEN A/S, 13. september 2006
- Siverth K. Heilmann, Inuitissarsiutinut, Suliffeqarnermut Inuitissarsiutinullu Ilinniartitaanermut naalakkersuisoq, 13. september 2006
- Stig Rømer Winther, Kalaallit Nunaanni Takornariaqarnermut Inuitissarsiutinillu Siunnersuisut pisortaat, 12. januar 2007.

8. Aatsitassarsiornermut tunngassuteqartunik tunngaviusumik ilisimatusarnerit misissueqqissaarnerillu danskinit peqataaffigisat inatsisartunit suliarineqarneri

8. september 2005-imi Namminersorneq pillugu kalaallit qallunaallu isumalioqatigiissitaasa ataatsimiinneranni kissatigineqarpoq Aningaasarsiorneq inuussutissarsiutinillu ineriartortitsineq pillugu suleqatigiissitap aatsitassarsiornermut tunngassuteqartunik tunngaviusumik ilisimatusarnerit misissueqqissaarnerillu danskinit peqataaffigisat inatsisartunit suliarineqarneri eqqartussagai.

Pisuussutit uumaatsunik (aatsitassanik pisuussutinik) suleqatigiissitap nalunaarummini 8. september 2005-imeersumi kaammattuuteqarpoq aatsitassanut tunngasunik suliassa qarfik, ilanngullugit taakku pillugit inatsisiliorneq aqutsinerlu, Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqassasoq aammalu Atortussiassat aatsitassanit pisut pillugit Siunnersuisoqatigiit atorunnaarsinneqassasut.

Pissamaatit uumaatsut pillugit suleqatigiissitap kaammatuutigaattaq suleqatigiinnissamik periusissaq aatsitassanut tunngasut Namminersornerullutik Oqartussanut nuunneqareerneranni piffissami isumaqatigiissuteqarfimmi siullermi atuuttusaaq. Suleqatigiinnissamik periuseqarnerup siunertaraa piffissami ikaarsaararfimmi Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu pisorta qarfinni aatsitassanik suliaqartuni immikkut ilisimasat pigineqareersut annaaneqannginnissaat. Tassa annermik Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfimmi, GEUS-imi DMU-milu.

Suleqatigiinnissamik periuseq tunngavigalugu Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisorta qarfik, GEUS aamma DMU piffissami isumaqatigiissuteqarfimmi siullermi pisussaassapput siunnersuinnermut pisortatullu suliaqarnermut atatillugu sulianut, aatsitassanik aqqissuussinnermut atatillugu sulianut aammalu suliffe qarfiit tunngaviusumik ilisimatusarnermillu suliaannut atatillugu nukit aningaasartuutillu attatiinnerneqarinnissaat.

Piffissap isumaqatigiissute qarfiup siulliup naajartulernerani isumaqatigiinniutigineqassaaq isumaqatigiissutit nutarterneqassanersut, ilanngullugit qanoq issusia, annertussusia aamma siunnersuinnermut pisortatullu suliaqarnermut atatillugu akiliutaasartut, aatsitassanut tunngasunik suliat kiisalu tunngaviusumik suliffe qarfinni suliat ilisimatusarnermillu suliat.

Kalaallit Nunaata suliassa qarfimmik tigusinissaa, pineqartumi Danmarkimi immikkut annertuumik paasisimasaqaannarinnissaq tamatumalu saniatigut aatsitassarsiornerup iluani inuutissarsiutinik aningaasarsiorfiusunik pilersitsisoqarinnissaanik Danmarkimi soqutiginnittoqarnera isigalugit pissusissamisoorsinnaavoq Danmarkimi inatsisartuni suliarineqassasoq inuutissarsiutip taamaattup siuarsarneqarinnissaa danskinit tunngaanniit qanoq atsigisumik peqataaffigineqassanersoq.

Tamanna assersuutigalugu pisarsinnaavoq Folketingip Kalaallit Nunaannut ataatsimiititaliaata ukiumoortumik tamatumunnga pineqartumut Danmarkimi naalackersuisut aningaasaliissutissaasa oqaluuseqarneratigut.

Aningaasarsiorneq inuussutissarsiutinillu ineriartortitsineq pillugu suleqatigiissitap kaammatuutigaa aatsitassanik pisuussutinik suliassa qarfimmik Namminersornerullutik Oqartussanut nuussereernerup kingorna Folketingip Kalaallit Nunaannut ataatsimiititaliaata naalackersuisut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutaasa ilaat Kalaallit Nunaanni aatsitassanut atatillugu tunngaviusumik misissueqqissaarnernullu sulianut attuumassutilinnut danskinit peqataasinnaanerat eqqartortassagaat.

9. Suleqatigiissitap kaammattuutai inassutaalu

9.1 Suleqatigiissitap kaammattuutai inassutaalu pingaarnerit

Suleqatigiissitap apeqqutit pingaarnerit marluk eqqartorpai: Siunissami Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasarsiornikkut attaveqaataasussat aamma Kalaallit Nunaanni inuutisarsiutitigut pissutsit.

Suleqatigiissitap kaammattuutigaa aningaasarsiornikkut periusissaq ataatsimoortoq, tassa tapiissutit ataatsimoortut, suliassaqarfinnik tigusineq aatsitassanullu tunngasut ataatsimoortillugit siunnersuuteqarfiginerat, tak. imm. 9.2.

Suleqatigiissitap apeqqutit qitiusut arlallit inuutissarsiutinut attuumassutillit eqqartorpai. Suleqatigiissitap pingaarnerusumik isumaqarpoq ukiuni kingullerpaani nutarterinertigut politikikkut aaqqiussuunnerit aammalu inuutissarsiutinik ilinniartitaanermillu politikip iluani pingaartunik arlalinnik iliuseqartoqartoq inuiaqatigiit kalaallit uummaarinnerulernissaanik imminnullu napatinnerulernissaannik siunertaqartunik. Suleqatigiissitap taakkununga atatillugu ataasiakkaat tikkuarpai iluaqutaasunik aallartitsiviusinnaasut, tak. imm. 9.3. Taamaakkaluartorli suleqatigiissitap pingaartilluinarlugu kaammattuutigaa inuiaqatigiit kalaallit piorsaqqinneqarnerat pilersittariaqartoq nunap inuisa ilaasa suliffeqalersinnaanissamat ilinniagaqanngitsut ilinniartinnerisigut periarfissaq aammalu toqqartumik anguniartariaqartoq inuusuttut ilinniakkaminnik naammassinnittarnissaat.

9.2 Siunissami naalagaaffiup tapissutissaanik kaammattuutit

Suleqatigiissitap kaammattuutigaa Kalaallit Nunaanni oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasarsiornikkut attaveqaataasussanut atatillugu periusissaq, ilanngullugit siunissami tapiissutit ataatsimoortut allanngoriartornissanni toqqammavissat pingaarnerit.

Suleqatigiissitap siunnersuutai:

1. Tapiissutit ataatsimoortut piviusumik allanngoratik nangissapuut, akit akissarsiallu allanngoriartorneri malillugit aaqqiiviigineqartarlutik.
2. Kalaallit Nunaata suliassaqarfiit namminersornermik inatsit malillugu tiguneqartussat tamakkiisumik nammineq aningaasalersulissavai, taamaattorli matuma kinguliani tak. imm. 5.
3. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermit isertitat Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik inatsimmi aalajangersaavigineqarneqarnertik malillugu Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanut nakkartassapput.
4. Tapiissutit ataatsimoortut ikilineqartassapput kisitsimmik aatsitassarsiornermit isertitat ukiup qaammataani 75 mio. kr.-nit piviusunit amerlanerusut affaannut naleqquttumik, akit akissarsiallu allanngoriartornerannut naleqquttumik aaqqiiviigineqartarlutik.
5. Naalagaaffiup aamma Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat siunnersuilluni pisortatullu suliat ingerlallugillu aningaasalersussavaat, ilanngullugit tunngaviusumik suliffeqarfitsigut ilisimatusarnikkullu suliat "Pisuussutit uumaatsut pillugit suleqatigiissitap nalunaarusiaani" 8. september 2005-imeersumi, (qupp. 7)-mi suleqatigiinnissamik periusissatut siunnersuummi eqqartorneqartut. Tamatumaa kingorna namminersorlutik oqartussat aalajangiissavaat isumaqatigiissut nutaterneqassansoq.
6. Naalagaaffiup Kalaallit Nunaannut ataatsimoortumik tapiissutai nul kroninngorpata Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naallakkersuisut akornanni isumaqatigiinniartoqalissaasq.

Isumaqatigiinniutinut ilaassapput isumaqatigiissut imm. 5-imi taasq nanginneqassanersoq aamma Kalaallit Nunaata nunataani aatsitassarsiornermit isertitat agguanneqartarnissaannik apeqqut.

Imm. 2. pillugu. Suliassat

Suleqatigiissitap naatsorsuutigaa siunissami namminersornermik periutsimi Kalaallit Nunaanni oqartussat tassaassasut suliassa qarfiit naalagaaffimmit tigusassat qanoq annertutigisut qanorlu pilertortigisumik tigu neqartassanersut. Aamma suleqatigiissitap naatsorsuutigaa naalagaaffiup suliassa qarfiit Kalaallit Nunanni oqartussanut nuunneqanngitsut imaluunniit nuunneqarsinnaanngitsut aningaasalersuinnassagai, taammaattorli tak. matuma kingornani suleqatigiissitap imm. 6-imut oqaaseqatai.

Aamma suleqatigiissitami naatsorsuutigineqarpoq namminersorlutik oqartussat suliassa qarfirmik tigusinissaata tungaanut naalagaaffiup suliassa qarfirmi pineqartumi Kalaallit Nunanni pitsaassuseq Danmarkimi pitsaassutsimut naleqquttoq qularnaassagaa immikkulli allaassuteqarluni Kalaallit Nunaanni pissutsit pissutigisaannik.

Imm. 3. pillugu. Aatsitassanit isertitat

Aatsitassanik pisuussutit tassaapput aatsitassat mangertut aamma uulia gas-ilu. Suleqatigiissitap siunnersuutigaa isertitat aalajangersaavigineqassasut aatsitassanik inatsit atuuttoq naapertorlugu⁴². Isertitat ima paasineqassapput:

1. Akuersissutinit ataasiakkaanit isertitat taamaattorli akitsuusiussat il.il. Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfiup aningaasartuutaanut matussutissat pinnagit.
2. Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi akuersissutinik pigisallit Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorlutik ingerlassamik tunngasortaannik akileraartitaanerannit isertitat.
3. Naalagaaffiup aamma Namminersorerullutik Oqartussat peqatigiillutik aatsitassarsiornermik peqataanerannit isertitat.
4. Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni selskabini piginaatitaanernik pigisalinni imaluunniit selskabini toqqaannartumik toqqaannartuunngitsumilluunniit tamakkerlugit pigisalinni aktiaatillit iluanaarutaannik il.il. akileraarusiinnermi sinneqartoorutit.

Imm. 4. pillugu. Tapiissutinik ataatsimoortunik milliliineq

Tunngaviusumik kisitsisit 75 mio. kr. akit allanngoriartornerinut aatsaat naleqqussarneqartalissapput namminersornermik inatsisip atuutileraneraniit.

Imm. 6. pillugu. Isumaqatigiinniarneq

Suleqatigiissitap eqqartorpai isumaqatigiinniarnerni isumaqatigiissutip imm. 6-iani naatsorsuutigisani uku ilanngunneqarsinnaasut: Suliassa qarfiit inatsisit tunngaviusut naalagaaffeqatigiinnerullu iluani tigu neqarsinnaanngitsunut atatillugu suliassa qarfinnulluunniit allanut namminersorlutik oqartussat Danmarkimilu naalakkersuisut peqatigiillutik ingerlakkumasaannut aningaasartuutaasartunut akiliutit. Illua-tungeriit arlaannaalluunniit pisussaaffeqanngilaq isumaqatigiinniarnarit aalajangersimasumik iner neqarnissaannut.

---o0o---

Ataatsimut isigalugu suleqatigiissitap naliliivoq siunnersuutikkut

---

⁴² Imm. 3-mi "Namminersorerullutik Oqartussat" allanngirtinneqarput "namminersorlutik oqartussat"-nut.

- piginaatitaaffiit pisussaaffiillu imminnut naapertuutinneqartut, tassa Kalaallit Nunaanni annerusumik namminersulerneq Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornikkut akisussaanerulernermut atassalluni, tak. imm. 2. Namminersorlutilli oqartussat nammineerlutik aalajangertassavaat suliassaqarfiit arlaqarnerusut tigusissaat taamalu aamma taakkununga aningaasartuutit tunngasut akisussaaffigiumanerlugit,
- inuiaqatiginni kalaallini aningaasarsiornikkut annerusumik immiut napatilernissaq ikorfartorneqartoq Kalaallimmi Nunaata aatsitassarsiornermit isertitat siulliit 75 mio. kr. ukiumut tigusartussaammagit tamatumunngalu peqatigitillugu aatsitassanik misissueqqissaarnerup iluani suliat siunnersuinerlutik pisortatullu ingerlatsinerlutik attuumassutillit, ukiumut 29 mio. kr.-nut naapertuuttut, naalagaaffiup aningaasalersortussaammagit.
- Namminersorlutik Oqartussat patajaatsumik tunngavississammagit aningaasarsiornermik pilersaarusiorneq Namminersorlutimmi Oqartussat nammineerlutik aalajangertassammassuk suliassaqarfiit sorliit qaqugulu tigussanerlugit, tak. namminersornermik inatsissatut siunnersuut. Tamatumunnga ilaavoq ukiumoortumik aatsitassarsiornermit isertitat (75 mio. kr. siulliit annerutussusiata saniatigut) annikillippata tapiissutit ataatsimoortut aneqqataaqqat amerleriasapput, tassa siusinnerusukkut amerlassutsiminnut uteqqissallutik.

9.2.1 Ikinnersussuteqarluni oqaaseqaat

Suleqatigiissitat tamarmissut Søren Espersen (DF) kisimi pinnani isumaqatigiipput periuseq siuliani eqqartugaq Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitanut kaammattuutiiginiarlugu. Søren Espersen-ip ilisimatissutigaa isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaannut ikinnersussuteqarluni oqaaseqaatissaminut ilanngullugu siunissami Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni aningaasarsiornikkut isumannaagassat pillugit isummani saqqummiunniarlugit.

9.3. Inuutissarsiutit pillugit kaammattuutit

9.3.1 Selskabit pisortanit pigineqartut

Suleqatigiissitat selskabit Namminersornerullutik Oqartussanit pigineqartut suliffeqarfiillu aalajangersimasumik annertussusilinnik tapiiffigineqartarlutik ingerlasut annertussusii ingerlassaallu oqaluserai.

Suleqatigiissitat paasivaa nalunaarusiani arlalinni maluginiarneqartoq pisortat aningaasarsiornerlutik annertuumik akulerusimanagerat tamannalu inuutissarsiutit nukittunerusumik piorsarneqarnissaraluannut ajoqqutaasorineqartartoq. Suleqatigiissitat aamma malugaa Namminersornerullutik Oqartussat ukiuni kingullerpaani selskabit arlallit pisortanit pigineqartut namminersortunngorsaraat, ilaatigut pisiniarfiit Pisiffik A/S, Nuuk Værft A/S, naqiterisitsisarfik Atuakkiofik A/S.

Suleqatigiissitat suliassamisut isiginngilaa nalilersuissalluni siunnersuuteqassallunuunniit selskabit sorliit namminersortunngortittariaqarnerusut. Suleqatigiissitali kaammattuutigaa tigussaasumik erseqqissaasoqartariaqartoq suliffeqarfiit sorliit pisortat oqartussaasut isaanni qitiusutut isigineqarnerusut Kalaallit Nunaanni uummaarissumik niuerfeqarnissamat tamannalu tunuliaqataralugu Namminersornerullutik Oqartussat siunissami qanittumi ungasinnerusumilu piginneqataaniissaanni suut siunertarineqassanersut iliuuserineqassanersullu. Suleqatigiissitat aamma kaammattuutigissivaa misissuisoqartariaqartoq selskabit sorliit, selskabip ataatsip ingerlassai apeqqutaatillugit, namminersortunngorsarnissaat naleqqunnersoq.

Kiisalu suleqatigiissitap tikkuassavaa Namminersornerullutik Oqartussat siulersuisuni ilaasortat piginnaanilinnik suliaminnullu naleqquttunik ilaqarnissaannut peqataanissaat qanoq pingaartigisoq. Siulersuisuni ilaasortat toqqarneqartariaqarput aallaavigalugu uku toqqammavigalugit:

- Piukkunnaatit, piginnaasat misilittakkallu uppersaataitallit selskabip pineqartup siulersorneqarneranut ikorfartuisussatut isigineqartut soorlu aamma anguniartariaqartoq siulersuisut ataatsimoorlutik eqqortumik piginnaasaqarnissaat.
- Inuutissarsiutunik namminersorluni ingerlatsinermik misilittagaqarnissaq.
- Politikikkut aningaasarsiornikkullu immikkut soqutigisaqannginnissaq.
- Inuiaat kalaallit ilisimaarinissaat misilittagaqarfiginissaallu.

9.3.2 Kalaallit Nunaanni unammilleqatigiinnermik inatsisit

Kalaallit Nunaanni unammilleqatigiinnermik inatsisit unammilleqatigiinnerulu iluani ullumikkut pissutsit suleqatigiissitap eqqartorpai aammalu tapersorsinnaallugit Kalaallit Nunaanni unammilleqatigiinnermik inatsisit nutartertariaqarnerannik Inuusutissarsiornermik ineriartortitsinermut Ataatsimut Ataatsimiititaliap, oktober 2003-mi nalunaarusiamini, kaammattuutai, ilanngullugit pisortaqrarfiit nioqutissanik kiffartuussinernillu pisiortortutut ingerlatseriaatsiminni killingisa misissorneqarnissaat.

Kaammattuutigineqartut pingaartumik suleqatigiissitap selskabit pisortanit pigineqartut aammalu namminersortunngorsaanermik oqallitarneri kaammattuutaalu eqqaamallugit isigisariaqarput. Suleqatigiissitap isumaa malillugu namminersortunngorsaanerni pisariaqarpoq naleqquttunik inatsiseqarnissaq aammalu ingerlalluurtunik Unammilleqatigiinnermut Aalajangiisartoqarnissaq niuernermi periutsit atorlugit aningaasarsiornermik tunngaveqarluni sunniutaasinnaasut kissaatiginangitsut annikillisarfiarlugit.

9.4. Aatsitassarsiornermut tunngassuteqartunik tunngaviusumik ilisimatusarnerit misissueqqissaarnerillu danskinit peqataaffigisat inatsisartunit suliarineqarnerinik inassutit.

Suleqatigiissitap aatsitassanut tunngasut namminersorlutik oqartussanut nuunneqareernerisa kingorna aatsitassarsiornermut tunngassuteqartunik tunngaviusumik ilisimatusarnerit misissueqqissaarnerillu danskinit peqataaffigisaat inatsisartunit suliarineqarneri eqqartorpai. Suleqatigiissitap kaammattuutigaa Folketingip Kalaallit Nunaannut ataatsimiititaliaata naalakkersuisut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutaasa ilaat Kalaallit Nunaanni aatsitassanut atatillugu tunngaviusumik misissueqqissaarnernullu sulianut danskinit peqataasinnaanerannut tunngasut eqqartortassagai.

Bilag 1

Notat vedrørende aftrapningsmodel for bloktilskuddet (bilag til afsnit 6.2)

af

Professor Søren Bo Nielsen, CBS

Arbejdsgruppen vedrørende økonomi og erhvervsudvikling besluttede på sit møde den 10. juni 2005, at der ved hjælp af opstillingen af en række scenarier skal søges belyst:

- *Hvor meget bloktilskuddet kan aftrappes, uden at det fører til fald i det samlede grønlandske indkomstniveau.*
- *Hvordan og i hvilken størrelsesorden en reduktion i bloktilskuddet vil kunne bidrage til øget vækst og indkomst udvikling i Grønland.*
- *Modellens sammenhæng med reforminitiativer.*

Resumé

- Notatet opstiller et nationalregnskab for Grønland for 2003 og benytter dette som udgangspunkt for en makromodel, der kan beregne konsekvenserne for udvalgte nationalregnskabsstørrelser af henholdsvis fastholdelse og gradvis aftrapning af bloktilskuddet.
- Hovedantagelser i beregningerne vedrører for det første væksten i produktiviteten i den private sektor i Grønland og for det andet tempoet i en eventuel aftrapning af bloktilskuddet. Herudover er den offentlige sektors tilpasning til ændrede indtægter samt arbejdsmarkedets tilpasning til ændret arbejdskraftbehov i det offentlige af central betydning.
- I det første sæt beregninger forudsættes en vækst i produktiviteten i den private sektor på 2 pct. årligt. Med denne vækst i egenproduktionen kan processen mod økonomisk selvberenhed fremskyndes med aftrapning af bloktilskuddet, uden at det fører til fald i indkomster og forbrug i Grønland.
- Forudsættes en produktivitetstigning i den private sektor på 1 pct. årligt sænkes tempoet i processen mod selvberenhed.
- I et (højest usandsynligt) forløb med produktivitetstigning på 0 pct. årligt giver selv fastholdt bloktilskud ikke mulighed for hverken velstandsfremgang eller øget selvberenhed. Øget selvberenhed gennem aftrapning af bloktilskuddet fører med nul produktivitetstigning til velstandstilbagegang.
- Omvendt vil et meget optimistisk forløb med privat produktivitetstigningstakt på 3 pct. årligt skabe særlige muligheder for, at økonomien kan bringes hurtigt mod økonomisk selvberenhed, samtidig med at indkomster og forbrug udviser klar fremgang.
- Nogle af de forhold, der afgør mulighederne for at tilvejebringe betydelig bevægelse mod selvberenhed og samtidig velstandsfremgang for den enkelte i Grønland, er ud over økonomiens vækstevne befolkningsudviklingen og ind- og udvandring (samt sidstnævntes sammenhæng med den økonomiske udvikling).

1. Indledning

Dette notat belyser mulighederne for at fremme økonomisk selvberenhed i Grønland, forstået som øget uafhængighed af bloktilskud fra Danmark, i de næste femogtyve år samtidig med, at velstandsniveauet i Grønland øges.

Baggrunden for disse overvejelser er det forhold, at den disponible indkomst i Grønland er steget støt siden 1979, om end med betydelige udsving undervejs, samt at statens overførsler til Grønland, først og fremmest bloktilskuddet, har været stort set uændrede i reale termer fra 1990 og frem til i dag. Dette indebærer, at væksten i disponibel indkomst i Grønland har været skabt ved øget egenproduktion og ikke gennem øgede overførsler fra staten.

Den vedvarende økonomiske vækst i Grønland og de stort set uændrede statslige overførsler implicerer, at overførslerne er faldet fra at udgøre omkring 40 pct. af Grønlands disponible indkomst i 1979 til i 2004 alene at udgøre godt 27 pct. I de forløbne femogtyve år er Grønland således af egen kraft blevet mere selvberende og mindre afhængig af statens overførsler.

Vil denne proces fortsætte fremover, og er der, eftersom økonomisk selvberenhed er et udtalt ønske i den grønlandske befolkning, mulighed for at intensivere udviklingen gennem moderat aftrapning af bloktilskuddet over tiden? Kan aftrapningen af bloktilskuddet finde sted, uden at det går ud over indkomster og forbrug og dermed udviklingen i velstanden i Grønland?

Præmissen for dette notat er, at den eneste farbare måde at belyse ovenstående spørgsmål på er at udnytte den forhåndenværende viden om den grønlandske økonomi (eksisterende statistik, fornemmelser af størrelsesordener og af, hvorledes økonomien fungerer) til at skabe en konsistent modelramme og dernæst benytte denne ramme til beregning af konsekvenserne af forskellige scenarier.

Et forsøg på at analysere virkningerne af aftrapning af bloktilskuddet fra Danmark til Grønland støder med det samme på problemer. Den grønlandske nationalregnskabsstatistik er mangelfuld, og flere vigtige nationalregnskabsstørrelser er ikke beregnede eller publicerede.

Notatet er derfor opbygget i følgende trin:

1. Opstilling af et konsistent nationalregnskabsbillede af den grønlandske økonomi år 2003.
2. Opstilling af en skitse-mæssig makromodel for Grønland til illustration af mulige udviklingsforløb fremover.
3. Opstilling af fundamentale antagelser omkring udviklingen fremover (primært produktivitets-udvikling, prisudvikling samt udvikling i bloktilskud og tilpasning af de offentlige finanser i Grønland og arbejdsmarkedsforhold mv.)
4. Belysning af sammenhængen mellem tilskudsaftrapning og indkomst- og levestandardsudvikling i Grønland.
5. Diskussion af forhold, der vanskeligt lader sig inkludere i den modelmæssige belysning, men som også vil have betydning for indkomst- og levestandardsudviklingen i Grønland.

Der vil nødvendigvis være en del sådanne forhold, der har betydning for den økonomiske udvikling i Grønland, men som ikke kan inkluderes i modellen. Alligevel vil resultatet af beregninger med makromodellen være indsigt i, hvilken takt bloktilskuddet kan aftrappes i, uden at det går (mærkbart) ud over indkomst og levestandard i Grønland. Aftrapning af bloktilskuddet fremmer selvsagt økonomisk selvberenhed i Grønland, så længe aftrapningen ikke er for drastisk, og der

samtidig forudsættes en vis stigning i produktiviteten i den private sektor i Grønland fremover – som det har været tilfældet historisk – turde det være muligt at opnå større økonomisk selvbærenhed, uden at indkomst og levestandard lider herunder.

En første fornemmelse for spillerummet for samtidig at opnå økonomisk selvbærenhed og fremgang i indkomst og levevilkår fås ved at sammenholde bloktilskuddets størrelse med økonomiske hovedstørrelser i Grønland (bruttonationalprodukt, disponibel nettonationalindkomst og offentlige udgifter) og samtidig notere den gennemsnitlige stigning i produktiviteten i den private sektor historisk. Men en egentlig modelberegning vil give mere fast grund under fødderne, og det er derfor den strategi, der forfølges nedenfor.

Notatet er struktureret på følgende måde. I afsnit 2 opstilles et summarisk nationalregnskab for Grønland for år 2003 ud fra en række relevante datakilder. Der er betydelig usikkerhed omkring ikke blot de egentlig beregnede tal (fra Grønlands Statistik og andetsteds), men selvfølgelig ikke mindst de overslag over manglende størrelser, som nødvendigvis må foretages for at gøre nationalregnskabet komplet. Det samlede billede af Grønlands økonomi, som nationalregnskabet muliggør, er heller ikke uden mysterier, men er på den anden side den nødvendige ramme for modelberegninger. Appendix A redegør i detalje for datagrundlaget for nationalregnskabet såvel som de nationalregnskabsidentiteter, der er blevet benyttet til at skønne på manglende størrelser såvel som sikre konsistens i det samlede regnskab.

I afsnit 3 omtales, med udgangspunkt i nationalregnskabet i afsnit 2 og appendix A, en simpel makromodel for Grønland. Denne indeholder dels de regnskabsligninger, der anvendes i appendix A til at afstemme nationalregnskabet, dels nogle antagelser om udviklingen i visse centrale størrelser, og dels en række såkaldte adfærdsrelationer. Modelbeskrivelsen i afsnit 3 er alene i oversigtsform. En detaljerede modelgennemgang findes i appendix B.

Nogle af de antagelser, der må gøres for at kunne aktivere makromodellen, vedrører fremtidig produktivitetsudvikling i den private sektor, fremtidig eksportudvikling, fremtidig udvikling i bytteforholdet i udenrigshandelen og fremtidig udvikling i offentlige investeringer. Ligeledes vedrører en central antagelse, hvorledes den samlede offentlige sektor i Grønland tilpasser sig til en løbende reduktion i den største enkelte indtægtspost, nemlig bloktilskuddet. Tilpasningen kan i princippet foregå via øget niveau for andre indtægter (dvs. øgede skatteindtægter), reduceret offentligt forbrug eller reducerede offentlige overførsler. Endelig må der gøres nogle antagelser omkring, hvorledes det grønlandske arbejdsmarked vil tilpasse sig til en situation med en mindre offentlig sektor. Afsnit 4 gennemgår mulige antagelser på disse områder, bl.a. på grundlag af historiske erfaringer.

I afsnit 5 præsenteres på basis af beregninger med makromodellen dels (a) et grundforløb og dels (b) en række scenarier. Grundforløbet tilsigter at beskrive en mulig udvikling for den grønlandske økonomi på længere sigt i den situation, hvor bloktilskuddet udvikler sig som i de senere år (dvs. er stort set fast i reale termer). Selv grundforløbet indebærer en vis tilpasning i den offentlige sektor, eftersom der forudsættes produktivitetsfremgang i den private sektor og dermed økonomien som helhed, samtidig med at den største indtægtskilde i den offentlige sektor, bloktilskuddet, er stort set konstant.

De efterfølgende scenarier er baseret på en given sats for aftrapning af bloktilskuddet, såvel som den samme produktivitetsstigningssats i den private sektor som i grundforløbet. Scenarierne

adskiller sig fra hinanden gennem (i) forskelligt tilpasningsmønster for den offentlige sektor, og (ii) forskellige antagelser omkring, hvorledes arbejdsmarkedet i Grønland fungerer. Specielt er et vigtigt spørgsmål, der nødvendigvis må behandles i afsnit 5, hvorvidt en gradvis formindskelse af den offentlige sektor vil føre til ekstra udvikling af den private sektor i Grønland.

Gennemgangen af scenarierne i afsnit 5 bygger på en grundlæggende forudsætning om en produktivitetsvækst i den private sektor på 2 pct. årligt. Denne vækstrate svarer nogenlunde til den historiske i tidsperioden 1979-2003, der lå lidt under 2 pct. Det er imidlertid naturligt at gennemføre følsomhedsanalyser over for denne vækstforudsætning for at få en fornemmelse af, i hvilken udstrækning konklusionerne i afsnit 5 afhænger af økonomiens vækstevne. Afsnit 6 præsenterer derfor alternative grundforløb og scenarier med bloktilskudsaftrapning for produktivitetsvækst i den private sektor på hhv. 1 pct. og 0 pct. som mere pessimistiske alternativer samt 3 pct. årligt som et mere optimistisk alternativ. Mens et nulvækst scenarie må betragtes som overordentligt pessimistisk og højest usandsynligt, er scenariet med 1 pct. mere sandsynligt som et mindre favorabelt fremtidsscenarie. Som det kan forventes, accentueres spændingen mellem øget selvberenhed og forøgelse af velstanden i Grønland, når vækstraten sænkes fra 2 pct. årligt til 1 pct. Det mest optimistiske forløb med 3 pct. produktivitetsvækst årligt tillader omvendt både en hurtigere proces mod øget selvberenhed og en mere markant fremgang i forbrug og indkomster i Grønland end basisforløbet med 2 pct. produktivitetsstigning.

Efter diskussionen i afsnit 6 af betydningen af vækstforudsætningen afsluttes der i afsnit 7 med en diskussion af yderligere forhold af betydning for levestandardsudviklingen i Grønland, inden der i afsnit 8 præsenteres en række konklusioner. Som allerede nævnt redegøres der i to tekniske appendikser i detaljer for dels opstillingen af nationalregnskabet for 2003 (appendiks A) og dels komponenterne i den simple makromodel for Grønland (appendiks B).

2. Nationalregnskabet for Grønland 2003

I rapporten "Skatter og afgifter i Grønland" fra det såkaldte benchmarking-udvalg (2003) blev der i kapitel 2 opstillet et forsøgsvist nationalregnskab for Grønland for 2001. Den samme metode vil her blive anvendt til at konstruere et nationalregnskab for 2003.

Inputs hertil er officiel statistik fra Grønlands Statistik (Nationalregnskab 2003, Offentlige finanser 1999-2003 og Udenrigshandelsstatistik) såvel som data fra Selvstyrekommisionens rapport (2003), en tidligere undersøgelse af forbrugerpriser i Grønland sammenlignet med Grønland, samt en input-output tabel for Grønland 1992, der blev opstillet i 1998 (de to sidstnævnte forefindes i publikationen *Mål og strategier i den grønlandske erhvervsudvikling*, Sulisa A/S, 1998).

En række nationalregnskabsidentiteter medvirker til at kunne skønne over også de nationalregnskabsposter, der ikke er dækket af den forhåndenværende statistik. Metoden i opstillingen af nationalregnskabet såvel som datagrundlaget fremgår af appendiks A. Her præsenteres alene tabellen med de skønnede nationalregnskabsstørrelser for 2003, *jf. tabel 1*.

Af tabellen ses, at bruttonationalproduktet i Grønland er opgjort til 9,5 mia. kr. for 2003, mens den disponible bruttonationalindkomst er anslået til 12,9 mia. kr. Bloktilskud plus refusionsbetalinger mv. fra Danmark udgjorde således 3,6 mia. kr. i 2003, eller godt 38 pct. af BNP og 28 pct. af disponibel BNI. Samtidig beløb det offentlige forbrug sig til 5,2 mia. kr., eller omkring 55 pct. af BNP, mens skatteprovenuet var 3,1 mia. kr., eller ca. 1/3 af BNP.

Tabel 1. Skønnet nationalregnskab for 2003

Nationalregnskabsvariabel	Størrelse, mia. kr.	Datakilde
Bruttonationalprodukt	9,5	Nationalregnskab 2003
Refusioner mv. fra Danmark	0,6	Offentlige finanser 1999-2003
Eksport af varer og tjenester.....	2,7	Udenrigshandelsstatistik, skøn
Import af varer og tjenester.....	3,8	Udenrigshandelsstatistik, skøn
Nettorenter fra udlandet	-0,2	Nationalregnskab, 2003
Bloktilskud	3,0	Offentlige finanser 1999-2003
Betalingsbalancen løbende poster	2,3	Udenrigshandelsstatistik, skøn
Disponibel BNI	12,9	Nationalregnskab 2003
Offentlige investeringer.....	0,5	Offentlige finanser 1999-2003
Offentligt forbrug	5,2	Offentlige finanser 1999-2003
Skatteprovenu.....	3,1	Offentlige finanser 1999-2003
Privat konsum.....	4,0	Skøn
Private investeringer.....	0,9	Skøn
Privat opsparing	2,9	Skøn
Offentlig opsparing	0,8	Offentlige finanser 1999-2003
Offentlige overførsler.....	1,7	Offentlige finanser 1999-2003
Andre offentlige indtægter	0,5	Offentlige finanser 1999-2003
Offentlige renteindtægter	0,5	Offentlige finanser 1999-2003
Private renteindtægter	-0,7	Skøn

Anm.: Nationalregnskab 2003, Offentlige finanser 1999-2003 og Udenrigshandelsstatistik (alene statistik over vare- handel) er publiceret af Grønlands Statistik, 2005. 'Skøn' betegner egne skøn.

Mens den offentlige sektors udgifter og indtægter er opgjort for 2003 af Grønlands Statistik, foreligger der ingen oplysninger om privat forbrug, privat opsparing, private investeringer, samlet vare- og tjenestehandel og dermed betalingsbalancens løbende poster. Her må man nødvendigvis skønne over størrelsesordenerne, dog under de restriktioner, som udgøres af nationalregnskabsidentiteter (for nærmere belysning henvises til appendiks A). Det er muligt at justere skønnene for privat konsum og investeringer opad og nettoeksporten (og betalingsbalancen) samtidig nedad uden at bryde disse identiteter. Niveaue for disse størrelser er dog ikke afgørende for de beregninger, der foretages med makromodellen i afsnit 5 – her er det primært forskellen mellem det enkelte scenarie og grundforløbet, der er interessant, og denne forskel er ikke afgørende påvirket af det skønnede niveau for privat konsum, investeringer, nettoeksport og betalingsbalancens løbende poster.

3. En simpel makroøkonomisk model for Grønland

Til brug for beregning af effekterne af forskellige forløb for udviklingen i bloktilskuddet er der opstillet en simpel makroøkonomisk model for Grønland. Modellen indeholder en beskrivelse af den offentlige sektor og den private sektor i Grønland samt Grønlands økonomiske relationer med omverdenen.

Alle de nationaløkonomiske variable, der er indeholdt i Tabel 1, er inkluderet i makromodellen. Modellens variable afstemmes med værdierne i Tabel 1 for 2003, og derefter beregner modellen udviklingen tredive år frem i tiden.

Som anført er der to produktionssektorer i modellen, den private og den offentlige. I den private sektor er der mulighed for vækst i (arbejds)produktiviteten. Størrelsen af denne produktivitetsvækst vil være den vigtigste faktor for væksten i den grønlandske økonomi fremover. Der produceres i den private sektor varer, der frit kan handles med resten af verden. Dog åbnes der mulighed for, at eksportprisen ikke nødvendigvis følger prisen på import – og på forsyninger til hjemmemarkedet.

I den offentlige sektor er der pr. definition ingen produktivitetsvækst (dette er en standard-forudsætning i opstilling af nationalregnskaber). Produktionen i den offentlige sektor går alene til offentligt forbrug. De forskellige komponenter af det offentlige budget antages at være afstemt, så det samlede budget er i balance på ethvert tidspunkt. Den offentlige sektors nettoformue forudsættes med andre ord konstant over tiden. (I modsætning til denne beregningstekniske forudsætning kan det i praksis tænkes, at overskuddet på hjemmestyrets finanser vil blive reduceret, og at der evt. vil være underskud i en periode. Derved vil den offentlige formue blive bragt ned, bl.a. gennem anvendelse af midler i Anlægs- og Renoveringsfonden.)

Husholdningerne forudsættes i modellen at anvende en fast andel af deres indkomst i hver periode på privat forbrug. Denne forbrugskvoté sættes på et niveau, hvor den resulterende udvikling i den private sektors nettoformue ikke "løber løbsk". Dvs. nettoformuen får et afbalanceret forløb. (En for lavt sat forbrugskvoté vil få nettoformuen til at vokse eksplosivt, mens en for højt sat forbrugskvoté omvendt vil få nettoformuen til at falde.)

Beregningen med den makroøkonomiske model foregår på følgende måde. Først startes modellen op ved, at alle indgående nationalregnskabsstørrelser sættes til deres 2003-værdier. Dernæst indlægges produktivitetsstigningstakten for den private sektor, og udviklingen i bloktilskuddet fra Danmark defineres. Ud fra supplerende antagelser (omkring tilpasningsmønstret for den offentlige sektor og for arbejdsmarkedet) beregnes nu værdierne for alle nationalregnskabsstørrelser i 2004, og sådan "rulles" modellen fremefter til slutpunktet 2032. Fra 2003 til 2007 holdes bloktilskuddet konstant i reale termer, og en eventuel aftrapning af bloktilskuddet får dermed først effekt fra 2008 og frem.

I afsnit 4 beskrives nærmere de hovedantagelser, under hvilke makromodellen simuleres. Der skelnes mellem et grundforløb med fastholdt bloktilskud og fire scenarier med samme aftrapning af bloktilskuddet samt supplerende antagelser omkring tilpasningen i det offentlige budget samt på arbejdsmarkedet.

4. Hovedantagelser forud for beregning med den makroøkonomiske model

Disse hovedantagelser vedrører dels grundforløbet, dels alternative scenarier.

Med hensyn til opstilling af grundforløbet, antages følgende:

- (Arbejds)produktiviteten i den private sektor i Grønland vokser med en fast procentsats fra år til år. I afsnit 5 forudsættes en produktivitetsvækst på 2 pct. årligt, hvilket omtrent svarer til den historiske udvikling. I følsomhedsanalyserne i afsnit 6 opereres i stedet med forudsætninger om mindre vækstrater på hhv. 1 og 0 pct. årligt samt en højere produktivitetsstigning på 3 pct. årligt.
- Produktivitetsstigningen slår igennem i lønningerne, der stiger reelt. Denne lønstigning gør sig gældende i både den private og den offentlige sektor.
- Bloktilskuddet er konstant i reale værdier, mens de statslige refusioner for udgifter i Grønland følger udgiftsvæksten i Danmark.
- Prisudviklingen internt i Grønland svarer til prisudviklingen i andre lande og dermed i den grønlandske import. Hertil føjes samme prisudvikling i grønlandsk eksport. (Modellen åbner dog også mulighed for en alternativ antagelse om relativt langsommere prisudvikling i grønlandsk eksport, resulterende i en vedvarende bytteforholdsforringelse, som det har været tilfældet de seneste år.)

- Da bloktilskuddet holdes konstant, og den grønlandske økonomi vokser i grundforløbet, kræves en vis tilpasning over tiden i det offentlige budget. Det antages, at både skatteindtægter og andre offentlige indtægter følger væksten i BNP i Grønland. Skattetrykket (skatteindtægter i forhold til BNP) holdes således konstant. Offentlige overførsler og offentlige investeringer forudsættes at følge væksten i det offentlige forbrug, som tilpasses i hver periode, så der er balance på den offentlige saldo. Derved holdes den offentlige formue konstant som en beregningsteknisk forudsætning.
- Arbejdskraftressourcer, der måtte frigives i den offentlige sektor (som følge af reduktion i offentligt forbrug), får umiddelbart beskæftigelse i den private sektor.
- Husholdningerne tilpasser forbruget på en sådan måde, at den grønlandske nettoudlandsformue vokser i takt med bruttonationalproduktet i Grønland.
- Udviklingen i befolkningens størrelse i modellen svarer til den befolkningsfremskrivning, der forefindes i Nordisk Statistisk Årsbok, 2005 (se afsnit 7 nedenfor). Den samlede befolkning vokser således med lidt over 0,3 pct. årligt, hvorimod befolkningen i den erhvervsaktive alder og dermed arbejdsstyrken er sat til at være konstant over tiden.

Nødvendigheden af en regel for tilpasning af den offentlige sektors indtægts- og udgiftssider fremgår af regnskabet for den samlede offentlige sektor i Grønland. For år 2003 så det jfr. ovenfor således ud:

Tabel 2. Den samlede offentlige sektor i Grønland, 2003

Udgiftspost	Mia. kr.	Indtægtspost	Mia. kr.
Offentligt konsum.....	5,2	Bloktilskud.....	3,0
Offentlige overførsler	1,7	Refusioner fra staten	0,6
Offentlige investeringer.....	0,5	Skatteindtægter	3,1
		Andre offentlige indtægter..	0,5
		Offentlige renteindtægter	0,5
Offentlig nettoopsparing.....	0,3		
I alt.....	7,7	I alt.....	7,7

Kilde: Offentlige finanser 1999-2003, Grønlands Statistik.

Når grundforløbet indebærer uforandret bloktilskud, mens den underliggende vækst i den private sektor på den ene side vil føre til højere skatteindtægter og måske højere andre offentlige indtægter (fra offentlige selskaber mv.) og på den anden side vil drive den offentlige lønudvikling op parallelt med den private, er det nødvendigt, at det offentlige forbrug ændrer sig over tiden, såfremt nettoresultatet (nettoopsparing) i den offentlige sektor skal være konstant. Det er derfor nødvendigt med en form for tilpasningsregel for den offentlige sektor i grundforløbet. Denne nødvendighed accentueres selvsagt i nedenstående scenarier, der indebærer aftrapning af bloktilskuddet.

Efter at modellen er anvendt til grundforløbet, benyttes den til fire forskellige *scenarier* med aftrapning af bloktilskuddet (scenarierne benævnes A, B, C og D). For så vidt angår disse scenarier, antages følgende:

- Bloktilskuddet aftrappes med 2 pct. årligt fra 2008 og frem.
- Offentlige overførsler holdes konstante på niveauet i grundforløbet.
- Refusioner fra Danmark følger væksten i det offentlige konsum (samme antagelse som i grundforløbet).
- Andre offentlige indtægter følger væksten i BNP (samme antagelse som i grundforløbet).
- Den offentlige formue holdes konstant (samme antagelse som i grundforløbet).

- I scenario A og C tilpasser det offentlige budget sig til det faldende bloktilskud ved, at skattetrykket i Grønland nærmer sig det danske niveau (således at hvis bloktilskuddet er blevet reduceret med fx 20 pct., vil skattetrykket være steget med 1/5 af forskellen mellem det nuværende niveau og det danske). Det offentlige forbrug tilpasser sig residualt.
- I scenario B og D tilpasser det offentlige budget sig til det faldende bloktilskud ved, at det offentlige forbrug reduceres med 1 pct. årligt, mens transfereringerne fortsat holdes konstante. Skatteindtægterne tilpasser sig derefter residualt.
- I scenario A og B forudsættes det, at den reducerede offentlige beskæftigelse, der følger af nedgangen i omfanget af offentlige serviceydelser i forhold til grundforløbet, fører til en tilsvarende forøgelse af beskæftigelsen i den private sektor. Dog forudses det, at den ekstra arbejdskraft kun kan opsuges i den private sektor gennem en mere moderat udvikling i lønningerne (i både den private og den offentlige sektor) end ellers. Dette er modelleret ved, at prisen på eksport falder i takt med stigningen i eksporten (en procents stigning i eksporten sænker eksportprisen med en pct.).
- I scenario C og D forudsættes mere forsigtigt, at den reducerede offentlige beskæftigelse vil vise sig ved en stigning i arbejdsløsheden i Grønland. Stigningen i arbejdsløsheden forudsættes dog ikke, at have nogen direkte effekt på de offentlige udgifter i form af øgede transfereringer.

I tabel 3 forefindes en opsummering af de fire scenarier:

Tabel 3. Forudsætninger i de fire scenarier

Off. budget / Arbejdsmarked	Øget privat beskæftigelse	Øget ledighed
Tilpasning i skattetryk	A	C
Tilpasning i offentligt forbrug	B	D

5. Scenarier for udviklingen i den grønlandske økonomi

Grundforløbet

Bloktilskuddet fastholdes på omkring 3,0 mia. kr. årligt. Dette svarer til knap 1/3 af BNP i 2007, men da den forudsatte produktivitetsstigning i den private sektor driver den samlede indenlandske produktion fremad og dermed fører til gradvis stigning i BNP, vil bloktilskuddets andel af bruttonationalproduktet frem mod 2030 falde til under 18 pct. af BNP.

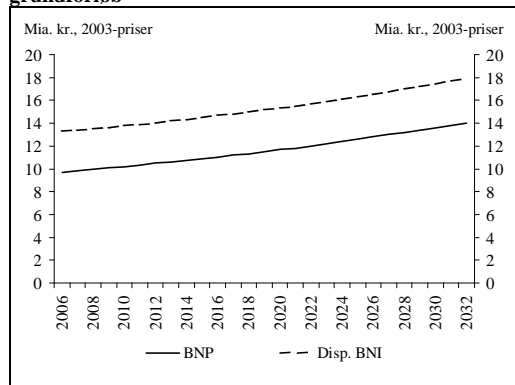
Det relative fald i bloktilskuddet kombineret med antagelsen om uændret skattetryk og den parallelle lønudvikling i den private og den offentlige sektor fører tilsammen til, at det offentlige forbrug falder over tiden. Hermed frigives arbejdskraft, der pr. antagelse absorberes i den private del af økonomien. Oven i – og kombineret med – produktivitetsstigningen i den private sektor giver også den øgede private beskæftigelse anledning til realvækst i økonomien.

Sammenfattende fører antagelserne om 2 pct. produktivitetsvækst i den private sektor og konstant bloktilskud til en gradvis forøgelse af bruttonationalprodukt, disponibel nationalindkomst og privat forbrug, men en mindre nedgang i det offentlige forbrug, der dog ikke er større end, at det samlede forbrug vil være stigende, *jf. figur 5.1a og 5.1b.*

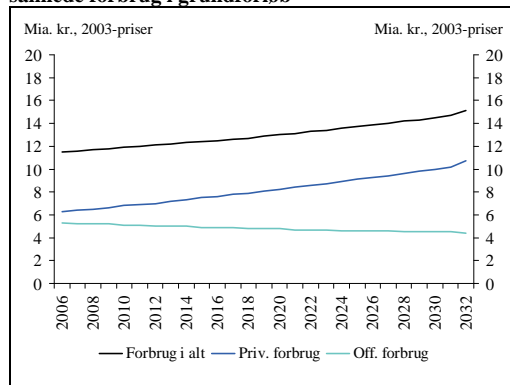
Billedet af fremgang i indkomster og privatforbrug, men nedgang i offentligt forbrug, gælder også, når de pågældende størrelser beregnes pr. indbygger, *jf. figur 5.1c og 5.1d.* Det samlede forbrug pr.

person vil stige, om end på grund af befolkningsudviklingen mere behersket end det absolutte samlede forbrug.

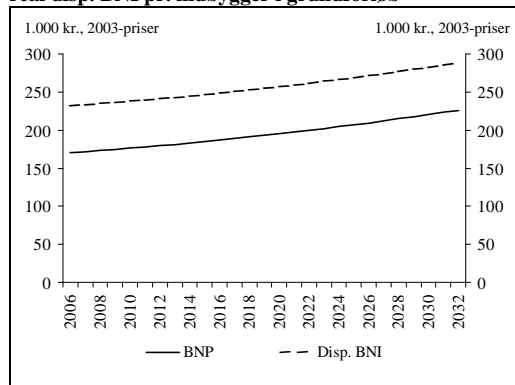
Figur 5.1a. Udviklingen i real BNP og real disp. BNI i grundforløb

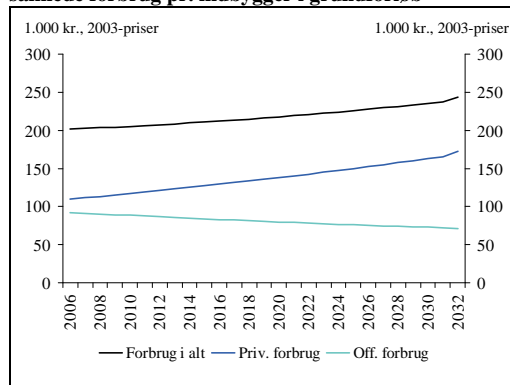
Figur 5.1b. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug i grundforløb

Figur 5.1c. Udviklingen i real BNP pr. indbygger og real disp. BNI pr. indbygger i grundforløb

Figur 5.1d. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug pr. indbygger i grundforløb

Det faldende offentlige forbrug er bl.a. en konsekvens af forudsætningen om konstant skattetryk. Det er naturligvis muligt at fremkalde en stærkere udvikling i det offentlige forbrug (og en svagere vækst i det private), hvis skattetrykket tillades at vokse over tiden. Dette er alene et spørgsmål om politisk prioritering.

Alternative scenarier

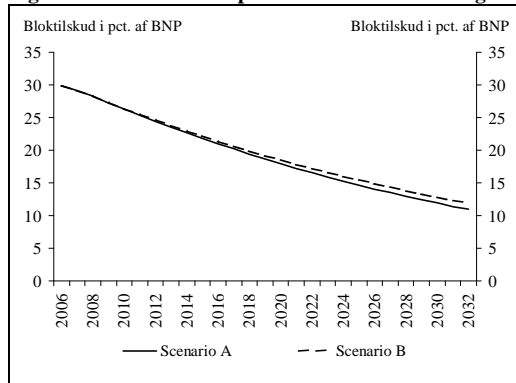
Scenarierne A-D indebærer alle en aftrapning af bloktilskuddet på 2 pct. årligt. Dette fører til en yderligere reduktion af bloktilskuddets størrelse i forhold til grønlandsk BNP. Konkret falder bloktilskuddet fra at være knap 1/3 af BNP i 2007 til at udgøre mellem 11 og 13 pct. af BNP i 2030, afhængigt af scenario, *jf. figur 5.2a og 5.2b.*

Ikke bare med hensyn til bloktilskuddets relative betydning, men også i forhold til udviklingen i andre centrale nationalregnskabsstørrelser, er der betydelige ligheder mellem de fire scenarier.

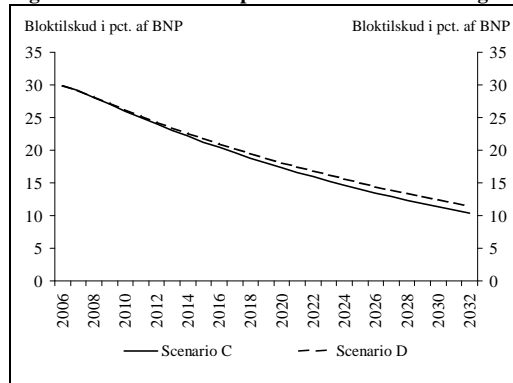

Derfor beskrives scenario A i det følgende relativt indgående, mens de øvrige scenarier alene omtales i den udstrækning, de adskiller sig fra scenario A.

Figur 5.2a. Bloktilskud i pct. af BNP i scenario A og B

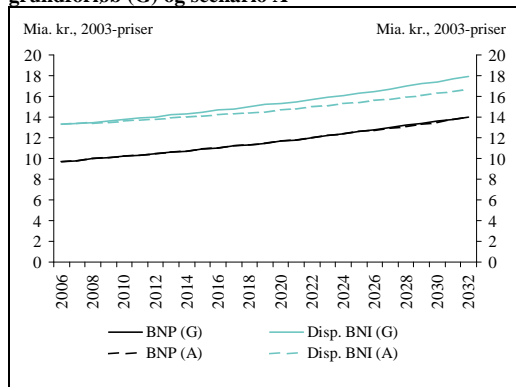
Figur 5.2b. Bloktilskud i pct. af BNP i scenario C og D

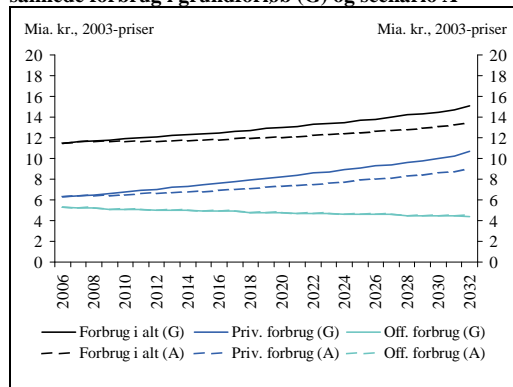
Scenario A

Scenario A giver fortsat mulighed for vækst i BNP og disponibel BNI, men i forhold til grundforløbet aftager væksten især i sidstnævnte, jf. figur 5.3a. Den gradvise forøgelse i skattetrykket i scenariet gør det stort set muligt at fastholde det offentlige forbrug på samme spor som i grundforløbet, hvorimod stigningen i det private forbrug bliver noget mindre, grundet øget beskatning, jf. figur 5.3b. I løbet af perioden øges skattetrykket fra ca. 32 pct. til knap 39 pct.

Figur 5.3a. Udviklingen i real BNP og real disp. BNI i grundforløb (G) og scenario A

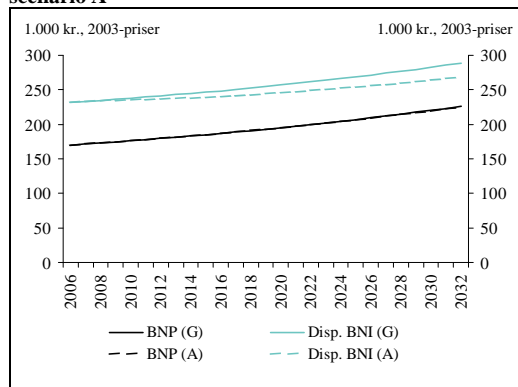
Figur 5.3b. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug i grundforløb (G) og scenario A

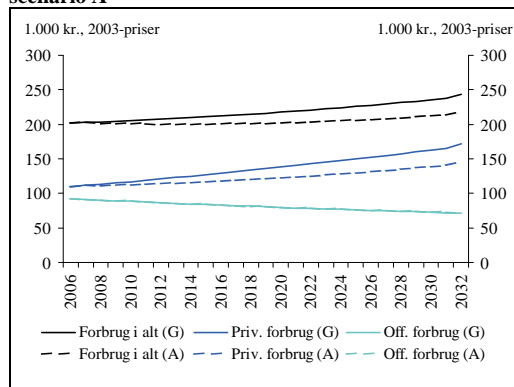
Beregningerne for scenario A fører således samlet til, at den grønlandske økonomi vil være i stand til fortsat at vokse og byde på privat forbrugsfremgang, trods aftrængningen af bloktilskuddet og den dertil hørende stigning i skattetrykket. Fremgangen i privatforbrug og indkomster gør sig også gældende pr. indbygger, mens offentligt forbrug pr. indbygger står til at falde som i grundforløbet, jf. figur 5.3c-d.

Prisen for at afskærme det offentlige forbrug fra bloktilskudsnedgangen er altså en betydelig forøgelse af skattetrykket i Grønland. I beregningerne medgår ikke de effekter i retning af nedsat tilskyndelse til at arbejde og til at investere, der normalt forbindes med højere skatter. Hvis sådanne adfærdseffekter kunne medregnes i beregningen, ville denne resultere i knap så høj stigningstakt i produktion og privat forbrug – og dermed lavere offentligt forbrug.

Figur 5.3c. Udviklingen i real BNP pr. indbygger og real disp. BNI pr. indbygger i grundforløb (G) og scenario A

Figur 5.3d. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug pr. indbygger i grundforløb (G) og scenario A

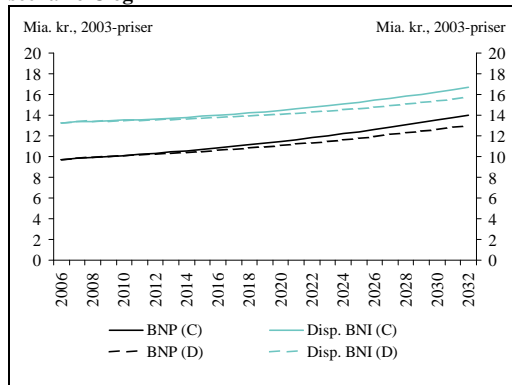
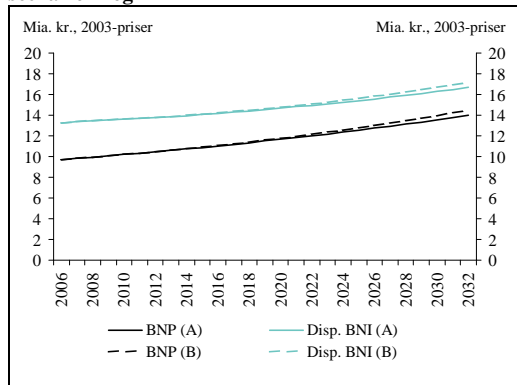
Scenario B

I scenario B opretholdes forudsætningen om, at arbejdskraft, der ikke længere er behov for i den offentlige sektor som følge af aftrapningen af bloktilskuddet, umiddelbart finder anvendelse i den private del af økonomien. Men den offentlige sektor tilpasser sig nu til nedgangen i bloktilskuddet gennem en gradvis yderligere neddrøling af det offentlige forbrug (med 1 pct. årligt).

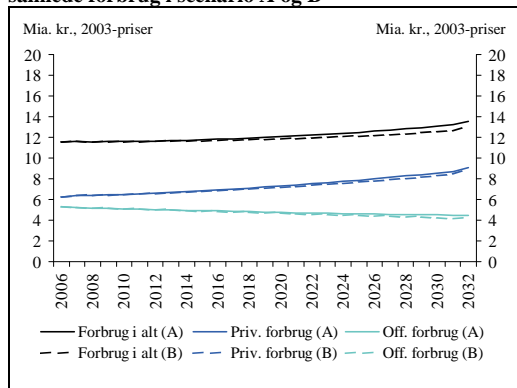
Skattetrykket stiger i begyndelsen af perioden, men efterhånden som det offentlige forbrug nedbringes, mindses finansieringsbehovet tilsvarende og giver plads til, at skattetrykket delvis falder tilbage mod udgangsniveauet.

Bortset fra detaljerne i den offentlige sektors tilpasning – udviklingen i offentligt forbrug og skattetryk – minder scenario B meget om scenario A, *jf. figur 5.4a og 5.4c*. Den forudsatte produktivitetfremgang i den private del af økonomien giver plads til fremgang i produktion, nationalindkomst og privat forbrug, trods bloktilskudsaftrapning.

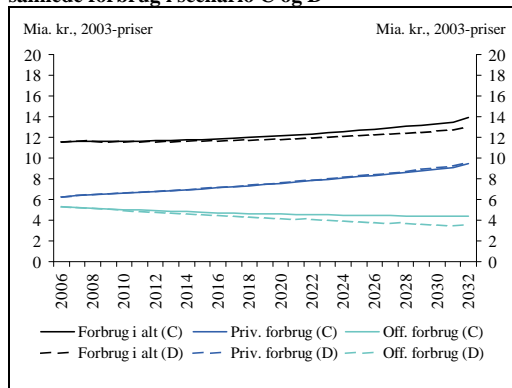
Figur 5.4a. Udviklingen i real BNP og real disp. BNI i scenario A og B **Figur 5.4b. Udviklingen i real BNP og real disp. BNI i scenario C og D**

Figur 5.4c. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug i scenario A og B

Figur 5.4d. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug i scenario C og D

Scenario C

Som i scenario A tilpasser skattetrykket sig til bloktilskuddets aftrapning ved at bevæge sig imod dansk niveau. Men i modsætning til scenario A resulterer mindre offentligt forbrug og dermed mindre offentligt arbejdskraftbehov i øget ledighed. Nedgangen i offentlig beskæftigelse afsætter sig altså ikke i større privat beskæftigelse.

Dette betyder, at det bliver vanskeligere at opretholde det offentlige forbrug end i scenario A. Det falder svagt i scenario C. Der er dog fortsat fremgang i produktion, indkomst og privat forbrug i C, jf. figur 5.4b og 5.4d.

Scenario D

Scenario D kombinerer forudsætningerne om, at det offentlige budget tilpasser sig via 1 pct. fald i det offentlige forbrug årligt, og at arbejdskraft, der ikke længere er behov for i den offentlige sektor, bliver ledig.

I forhold til grundforløbet falder privat og offentligt forbrug parallelt i scenario D. Absolut set falder det offentlige forbrug, mens det private forbrug fortsat kan vokse over tid. Både produktion og disponibel nationalindkomst bæres ligeledes oppe af antagelsen om produktivitetstigning i den private del af økonomien.

6. Følsomhedsanalyser

Den grønlandske økonomi er overvejende baseret på udnyttelsen af naturressourcer, og beholdningen af disse kan ikke umiddelbart vokse vedvarende over tiden. Antagelsen ovenfor om, at produktiviteten i den private sektor kan vokse med 2 pct. om året, kan måske derfor umiddelbart virke optimistisk.

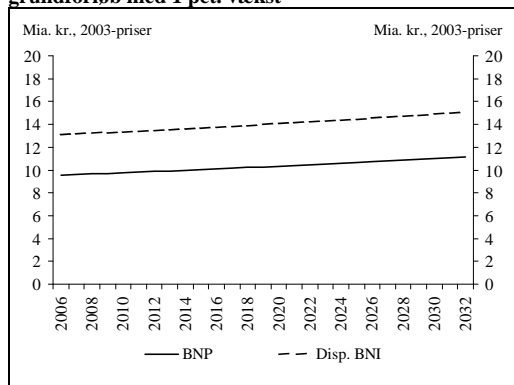
Hertil må bemærkes, at den økonomiske vækst i Grønland faktisk har ligget på knap 2 pct. om året i perioden siden 1979, jfr. afsnit 7 nedenfor. Da overførslerne fra Danmark de sidste femten år har været stort set uændrede, realt set, har den grønlandske vækst således hvilet på egen produktivitetfremgang, hvorfor antagelsen om produktivitetstigningstakt på et par procent må siges at have et solidt fundament.

Alligevel er det naturligt at gennemføre følsomhedsanalyser med mindre vækstrater, dvs. beregninger med modellen, der viser, hvorledes de økonomiske nøglevariable i Grønland vil forløbe, hvis der i stedet for 2 pct. produktivitetstigning årligt forudsættes hhv. 1 og 0 pct. årligt, eller hvis produktivitetstigningen omvendt bliver så høj som 3 pct. årligt. I det følgende beskrives udviklingen i indkomster og forbrugsstørrelser i hhv. grundforløb og scenarier med bloktilskudsaftrapning, givet lavere vækstrater på hhv. 1 og 0 pct., og givet en højere stigningstakt på 3 pct.

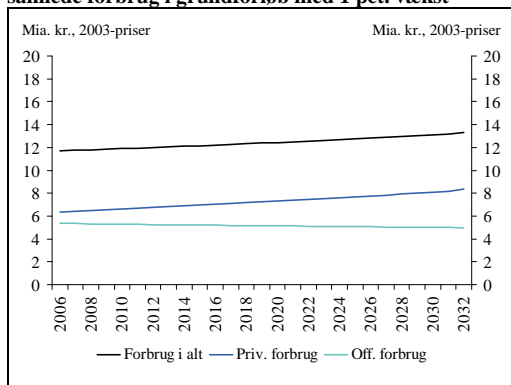
Grundforløb med 1 pct. vækst

Umiddelbart giver en lavere vækst ikke den samme mulighed for automatisk afkobling af den grønlandske økonomi fra bloktilskud. Bloktilskud i forhold til BNP falder alene til 24 pct. i 2030. 1 pct. vækst giver fortsat en vis fremgang i indkomster og privatforbrug, om end fremgangen er temmelig beskeden målt per capita, jf. figur 6.1a-d. Den lavere vækst betyder lavere lønstigninger i den offentlige sektor, og det er baggrunden for, at dette grundforløb kommer til at indeholde en knap så stor nedgang i offentligt forbrug som grundforløbet med 2 pct. vækst. Men altså fortsat et fald i det offentlige forbrug, ikke mindst per indbygger. Skal denne nedgang vendes, kan det gøres gennem en stigning i skattetryk.

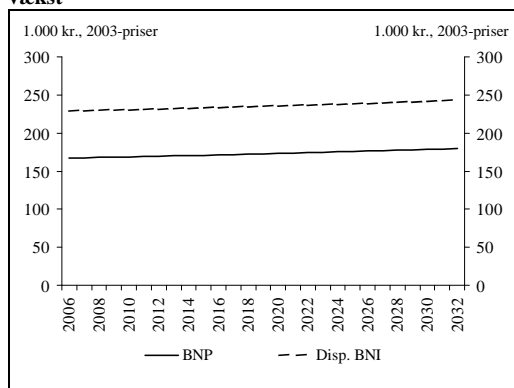
Figur 6.1a. Udviklingen i real BNP og real disp. BNI i grundforløb med 1 pct. vækst

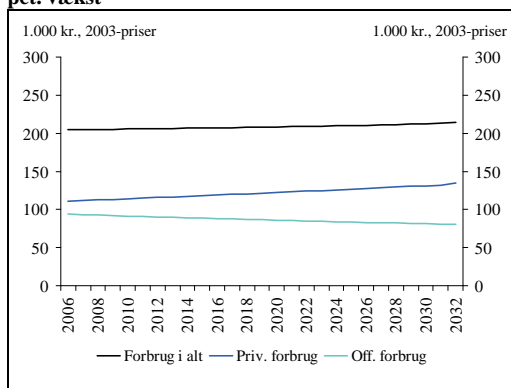
Figur 6.1b. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug i grundforløb med 1 pct. vækst

Figur 6.1c. Udviklingen i real BNP pr. indbygger og real disp. BNI pr. indbygger i grundforløb med 1 pct. vækst

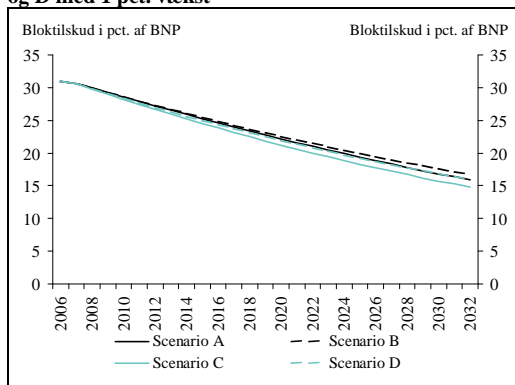
Figur 6.1d. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug pr. indbygger i grundforløb med 1 pct. vækst

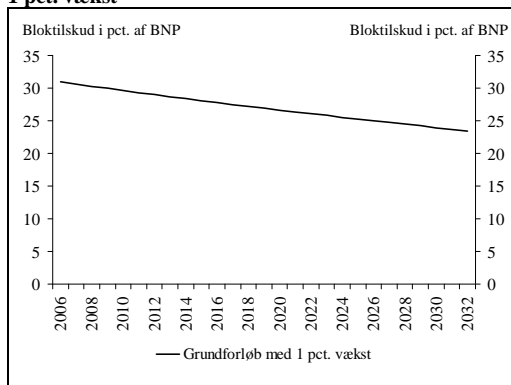
Scenarierne A-D.

Resultaterne fra disse scenarier minder igen meget om hinanden. Forskellene viser sig alene på decimalerne. En 1 pct. årlig aftrapning af bloktilskuddet fører til, at bloktilskud i forhold til BNP kan sænkes til lidt under 17 pct. i slutåret 2032, *jf. figur 6.2a*. Altså noget mindre end hvis samfundet var karakteriseret af 2 pct. vækst. I *figur 6.2b* er vist udviklingen i bloktilskuddet i pct. af BNP i grundforløbet med 1 pct. vækst.

Figur 6.2a. Bloktilskud i pct. af BNP i scenario A, B, C og D med 1 pct. vækst

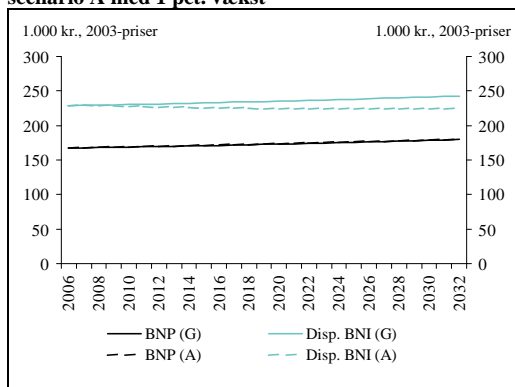

Figur 6.2b. Bloktilskud i pct. af BNP i grundforløb med 1 pct. vækst

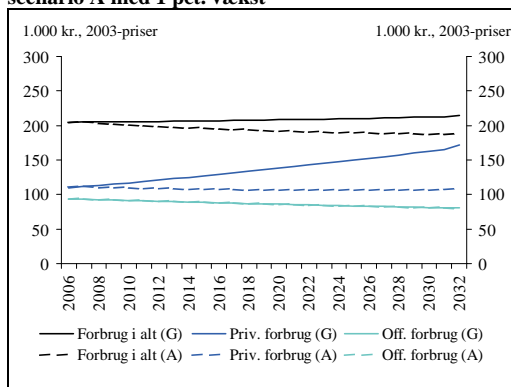

I scenario A stiger indkomsterne absolut set, hvorimod disponibel BNI per indbygger kommer til at udvise et lille fald. Privatforbruget øges absolut set, men ligger helt fladt målt pr. indbygger. Og det offentlige forbrug har igen et mindre fald, lidt større når målt per indbygger, *jf. figur 6.3a-b*.

Figur 6.3a. Udviklingen i real BNP pr. indbygger og real disp. BNI pr. indbygger i grundforløb (G) og scenario A med 1 pct. vækst

Figur 6.3b. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug pr. indbygger i grundforløb (G) og scenario A med 1 pct. vækst

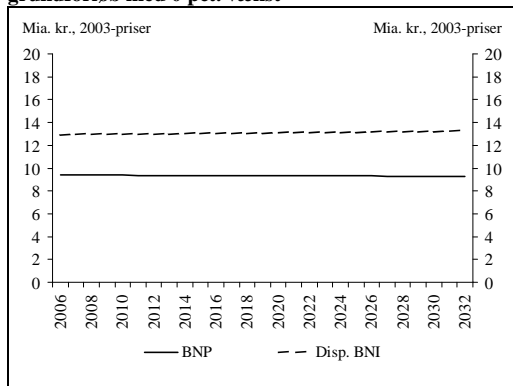
Konklusion på beregningerne med 1 pct. vækst er, at det bliver sværere samtidig at sikre en markant bevægelse mod større selvberenhed og opnå fremgang i indkomster og forbrugsmuligheder. Faktisk er 1 pct. vækst for lidt til, at man kan opnå begge dele, så valget mellem selvberenhed og forøget velstand er accentueret med den lavere vækstrate.

Grundforløbet med 0 pct. vækst.

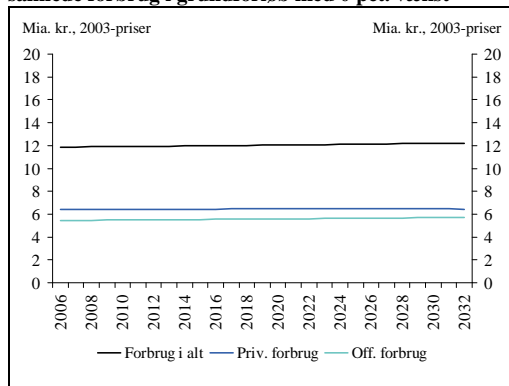
Dette grundforløb er meget usandsynligt. I sagens natur ligger samtlige nationalregnskabsstørrelser stort set fladt, *jf. figur 6.4a-b*. (Når der er lidt bevægelse i tallene, stammer det fra, at private og offentlige budgetter skal tilpasses til det flade forløb efter en periode med vækst, og at de øvrige overførsler fra Danmark til Grønland – ud over bloktilskuddet – følger dansk vækst på 2 pct. årligt.). Når alting står næsten stille, og bloktilskuddet ligger helt fast i reale termer, kan der heller

ikke foregå nogen afkobling af økonomien fra bloktilskuddet. Processen mod selvberenhed går helt i stå i dette grundforløb.

Figur 6.4a. Udviklingen i real BNP og real disp. BNI i grundforløb med 0 pct. vækst

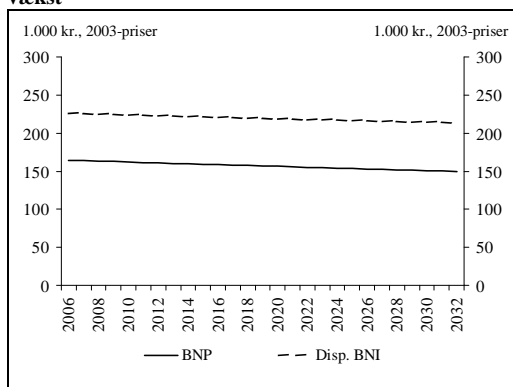

Figur 6.4b. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug i grundforløb med 0 pct. vækst

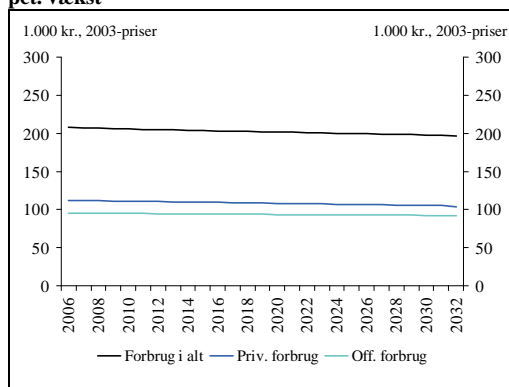

Måles indkomster og forbrug per indbygger, vil den forudsatte befolkningsvækst på lidt over 0,3 pct. årligt sætte sig igennem som svage fald i BNP, disponibel BNI og samlet forbrug pr. indbygger, jf. figur 6.4c-d.

Figur 6.4c. Udviklingen i real BNP pr. indbygger og real disp. BNI pr. indbygger i grundforløb med 0 pct. vækst

Figur 6.4d. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug pr. indbygger i grundforløb med 0 pct. vækst

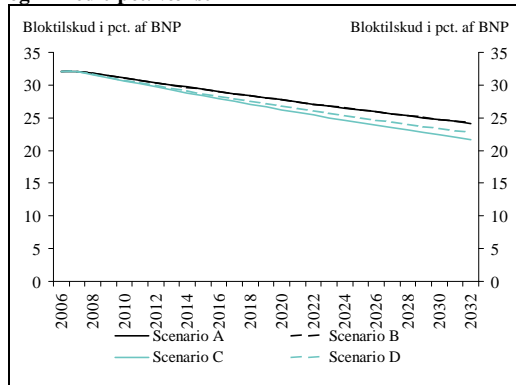

Nulvækstscenariet sætter uomtvisteligt et kraftigt spørgsmålstegn ved den forudsatte befolkningsudvikling. Kan man forestille sig et samfund med noget stærkere befolkningsstigning end i omkringliggende lande og samtidig velstandstilbagegang for den enkelte? En forholdsvis kraftig migrationsreaktion kan ikke udelukkes – danskere vil rejse hjem, nyuddannede grønlændere vil vægre sig mod at vende tilbage til Grønland, hvis væksten udebliver. Den viste indkomst- og forbrugsudvikling vil kort sagt ændre befolkningsprognosen.

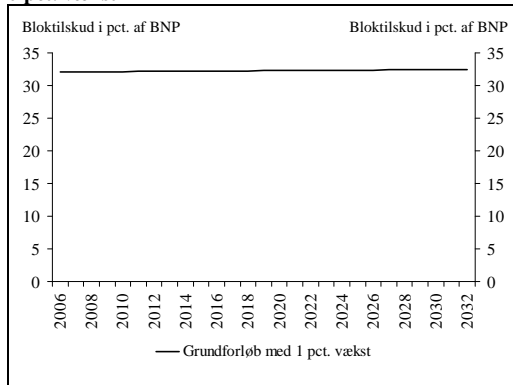
Scenarierne A-D

Her fører scenarierne til en vis bevægelse mod øget selvberenhed, om end to pct. aftrapning af bloktilskuddet kun leder til et fald i forholdet mellem bloktilskud og BNP til lidt under 25 pct. i slutåret 2032, *jf. figur 6.5a*. I *figur 6.5b* er vist udviklingen i bloktilskuddet i pct. af BNP i grundforløbet med 0 pct. vækst.

Figur 6.5a. Bloktilskud i pct. af BNP i scenario A, B, C og D med 0 pct. vækst

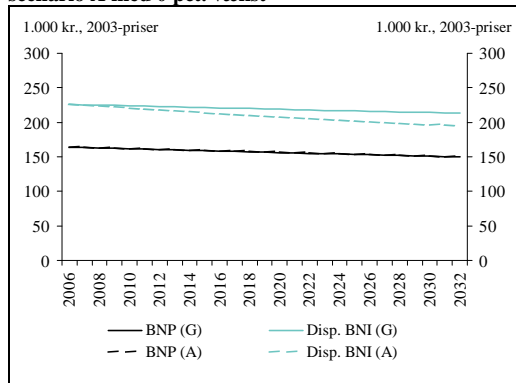

Figur 6.5b. Bloktilskud i pct. af BNP i grundforløb med 0 pct. vækst

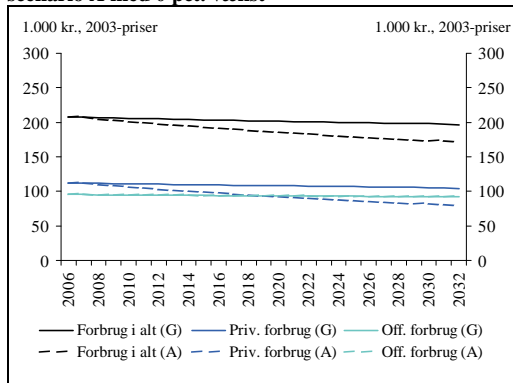

Aftrapningen af bloktilskuddet og den beskedne proces frem mod større selvberenhed har sin pris i form af tilbagegang i indkomster og forbrugsniveauer, absolut og pr. indbygger, *jf. figur 6.6a-b*. Dog med den hage, at den forudsatte forøgelse af skattetrykket (frem mod nordiske niveauer) faktisk er så kraftig, at den med det stillestående lønniveau i den offentlige sektor er tilstrækkelig til at udvirke en forøgelse af niveauet af det offentlige forbrug. (Dette falder ganske vist svagt pr. individ.). Igen er der selvsagt mulighed for at omprioritere mellem privat og offentligt forbrug.

Figur 6.6a. Udviklingen i real BNP pr. indbygger og real disp. BNI pr. indbygger i grundforløb (G) og scenario A med 0 pct. vækst

Figur 6.6b. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug pr. indbygger i grundforløb (G) og scenario A med 0 pct. vækst

Konklusionen på nulvækstforløbet er lige så krads, som selve forløbet er utænkeligt. Ingen yderligere selvberenhed, hvis direkte nedgang i forbrug og indkomster skal undgås. Ikke engang en fastholdelse af bloktilskuddets størrelse kan medvirke til velstandsfremgang i Grønland. Idet befolkningstallet er sat til at vokse i overensstemmelse med befolkningssprognosen således at

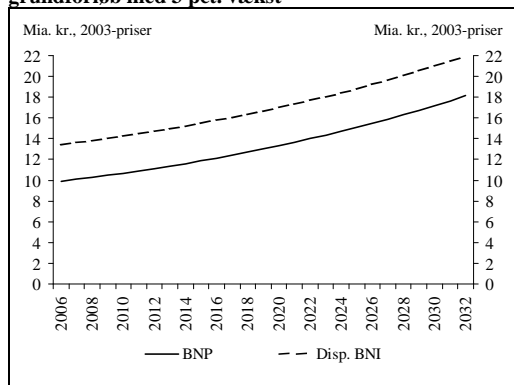

velstand pr. indbygger faktisk falder, forekommer dette udviklingsmønster helt usandsynligt. Skulle nulvæksten sætte ind i Grønland, vil der givetvis komme en markant udvandring, og al diskussion om økonomisk selvberenhed vil formentlig ophøre.

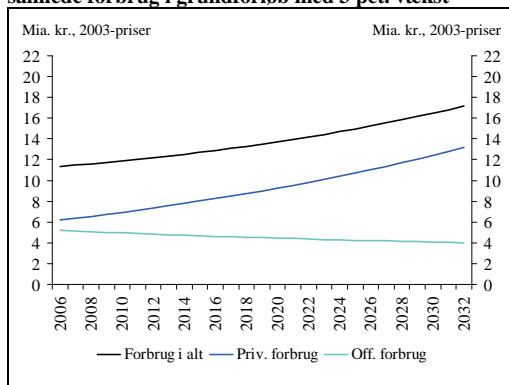
Grundforløb med 3 pct. vækst

En højere produktivitetstigningstakt end basisforløbets 2 pct. vil forbedre mulighederne for samtidig at forfølge øget økonomisk selvberenhed og stigende velstand. Med 3 pct. vækst og fastholdelse af bloktilskuddet i kroner og øre falder bloktilskuddet i forhold til BNP fra ca. 30 pct. til under 13 pct. i 2032. Den kraftigere produktivitetstigningstakt afsætter sig som mere markant fremgang i indkomster og privatforbrug, også pr. indbygger, mens omvendt det offentlige forbrug falder tilbage, jf. figur 6.7a-d. Det er igen de højere lønstigninger i den offentlige sektor kombineret med den nationalregnskabsmæssige forudsætning om fravær af produktivitetstigning i offentlige ydelser, der er ansvarlig for fald i offentligt forbrug. Og igen vil der være mulighed for at hæve det offentlige forbrug, hvis en øgning af det ellers fastholdte skattetryk accepteres.

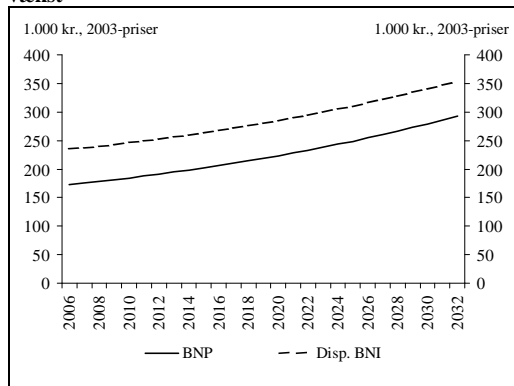
Figur 6.7a. Udviklingen i real BNP og real disp. BNI i grundforløb med 3 pct. vækst

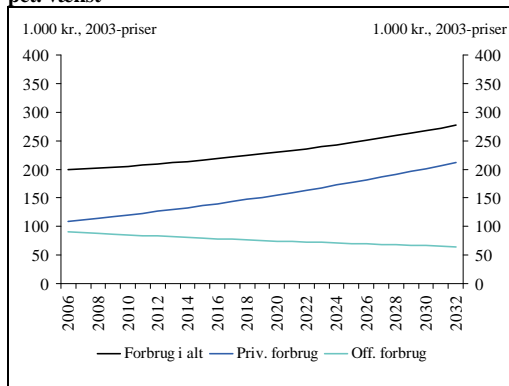
Figur 6.7b. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug i grundforløb med 3 pct. vækst

Figur 6.7c. Udviklingen i real BNP pr. indbygger og real disp. BNI pr. indbygger i grundforløb med 3 pct. vækst

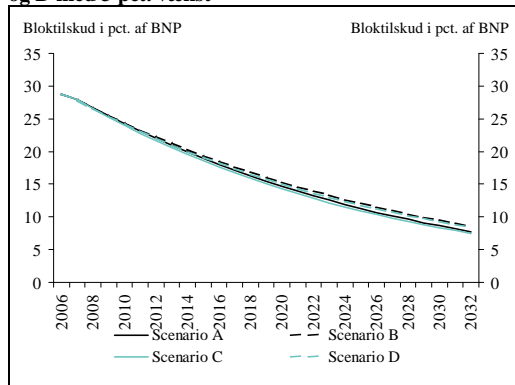
Figur 6.7d. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug pr. indbygger i grundforløb med 3 pct. vækst

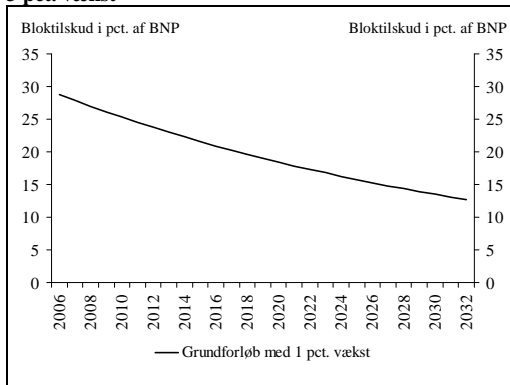
Scenarierne A-D.

Endnu en gang minder resultaterne for de fire scenarier om hinanden. Forskellene viser sig primært på udviklingen i skattetryk og fordelingen af samlet forbrug på privat og offentligt forbrug. En 2 pct. årlig aftrapning af bloktilskuddet fører til, at bloktilskud i forhold til BNP kan sænkes til under 8 pct. i år 2032, *jf. figur 6.8a*. Dette kan sammenholdes med udviklingen i bloktilskuddet som andel af BNP i grundforløbet, der er vist i *figur 6.8b*.

Figur 6.8a. Bloktilskud i pct. af BNP i scenario A, B, C og D med 3 pct. vækst

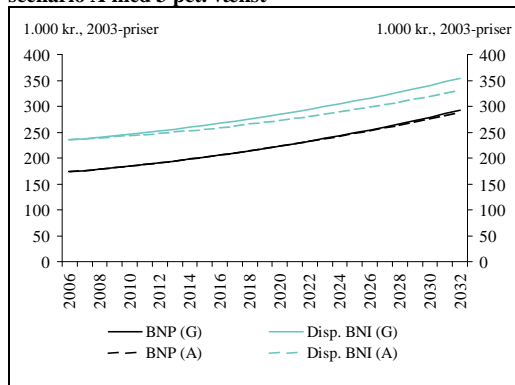

Figur 6.8b. Bloktilskud i pct. af BNP i grundforløb med 3 pct. vækst

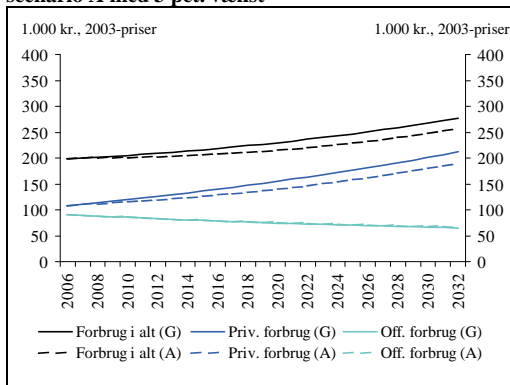

I scenario A stiger bruttonationalproduktet pr. indbygger med omkring 2/3, og også den disponible bruttonationalindkomst pr. indbygger udviser meget kraftig vækst. Selvom skattetrykket forhøjes markant i scenario A, er fremgangen i privatforbruget meget stærk, hvorimod det offentlige forbrug bliver trængt noget tilbage. Der er dog stadig plads til, at det samlede forbrug pr. indbygger kan øges med omkring 1/4 frem mod 2032, *jf. figur 6.9a-b*.

Figur 6.9a. Udviklingen i real BNP pr. indbygger og real disp. BNI pr. indbygger i grundforløb (G) og scenario A med 3 pct. vækst

Figur 6.9b. Udviklingen i det reale offentlige, private og samlede forbrug pr. indbygger i grundforløb (G) og scenario A med 3 pct. vækst

Konklusion på modelberegningerne med 3 pct. årlig stigning i den private sektors produktivitet er, at processen mod markant større selvberenhed og fortsat fremgang i indkomster og forbrugsmuligheder lettes og fremskyndes betydeligt. En så høj vækstrate ligger som anført noget over det historiske vækstgennemsnit fra 1979 frem til i dag. Dette udelukker dog ikke, at Grønland i

kortere perioder kan have så høj vækst, og følsomhedsanalysen med 3 pct. vækst kan da give indsigt i det ekstra skub mod højere selvberenhed og højere velstand, som en sådan vækstperiode vil åbne op for.

7. Supplerende overvejelser

Dette afsnit diskuterer kort betydningen af nye statistiske oplysninger, den grønlandske befolkningsudvikling, migration samt den grønlandske økonomis basis i udnyttelse af naturressourcer.

Nye statistiske oplysninger om Grønland, for 2004

Der er for nylig udsendt nationalregnskabsoplysninger for Grønland for år 2004 og for den offentlige sektor i 2004. Det er blevet undersøgt, om disse er i overensstemmelse med det billede af Grønland, som det ovenfor opstillede nationalregnskab for 2003 og den makroøkonomiske model tegner.

Umiddelbart er der det problem, at bruttonationalproduktet for 2003 synes at være blevet nedjusteret fra 9,5 mia. kr. til knap 9,2 mia. kr. Omvendt skønnes væksten i BNP at være ca. 4,5 pct. fra 2003 til 2004, eller svarende til godt 2 pct., når der renses for inflation.

Justeringen af niveauet for bruttonationalproduktet for 2003 (og for tidligere år) vil være af meget begrænset betydning for beregningerne i afsnit 5 og 6. Disse beregninger hviler primært på proportionerne i den grønlandske økonomi i udgangspunktet (2003) og ikke direkte på det absolutte niveau for de indgående økonomiske størrelser.

Den grønlandske befolkningsudvikling

De markante træk i den forventede udvikling i størrelsen af den grønlandske befolkning og dennes sammensætning i de næste 25-30 år rejser spørgsmålet om, hvorledes demografiske forhold bør medtages i modelanalysen. Den seneste befolkningsprognose for Grønland frem til år 2030 fremgår af følgende tabel med materiale fra Nordisk Statistisk Årsbok 2005:

Tabel 4. Befolkningsudviklingen in Grønland 2005 til 2030. Antal personer

År	2005	2010	2020	2030
0-14 år.....	14.320	12.623	13.715	14.028
15-64 år.....	39.506	40.589	40.407	39.074
65+ år.....	3.143	4.370	5.970	8.526
I alt.....	56.969	57.582	60.092	61.628

Kilde: Nordisk Ministerråd – Nordisk Statistisk Årsbok 2005.

Mens prognosen forudser stort set konstant befolkning, for så vidt angår personer i den erhvervsaktive alder (og, med et lille udsving, også børn), forudses en betydelig stigning i den del af befolkningen, der er over 65 år. Dermed forudses også den samlede befolkning at vokse frem mod 2030, med omkring ca. 8,2 pct. eller godt 0,3 pct. om året.

Denne befolkningsfremskrivning har to implikationer for modelsimulationerne ovenfor. For det første er det relevant at få belyst indkomst- og forbrugsudvikling pr. indbygger frem for alene absolutte størrelser. Dette er netop gjort ved at antage i modellen, at befolkningen øges med lidt over 0,3 pct. årligt, samtidig med, at arbejdsstyrken holdes konstant.

Det andet spørgsmål, som fremskrivningen stiller, har at gøre med forløbet af offentlige overførsler. Blandt hovedantagelser bag modelberegningerne er, *jf. afsnit 4*, at de offentlige overførsler følger det offentlige forbrug. En betydelig del af overførslerne er pensioner til personer over 65 år, og en stigning i antal personer over 65 år, som i tabellen, vil naturligvis lægge et pres på de offentlige udgifter. Samtidig må der forventes et stigende udgiftsbehov på sundhedsområdet, når flere ældre trækker på sundhedsydelse. Derfor vil der også være et pres på det offentlige forbrug – og inden for en given samlet udvikling i det offentlige forbrug vil der være konkurrence mellem de enkelte områder og et hertil svarende prioriteringsbehov.

Befolkningsvandringer

Når der er mulighed for at flytte ind og ud af en given region eller et givet land, vil den samlede befolkning det pågældende sted kunne variere med de økonomiske betingelser, sammenlignet med omgivende lande. På samme måde må det forventes, at størrelsen af den grønlandske befolkning vil kunne variere med den økonomiske udvikling i Grønland. Det fremgår ikke nærmere, hvilken økonomisk udvikling der er underforstået i ovennævnte befolkningsprognose, men en af flere usikkerheder bag prognosen må være den fremtidige økonomiske udvikling.

Den danske Velfærdskommission tager i sine centrale økonomiske fremskrivninger udgangspunkt i, at produktivitetsudviklingen i den private sektor (produktivitetsstigning for arbejdskraft) vil andrage 2,0 pct. om året. Dette leder til en forudset vækst i perioden 2003-2032 på 1,8 pct. om året og en forudset stigning i offentligt og privat forbrug på hhv. 1,9 og 2,0 pct. årligt. Bærende for stigningen i privatforbruget vil være stigninger i reale disponible indkomster på samme niveau.

Denne udvikling i de reale, disponible indkomster vil være alternativet for de mange danskere, der i øjeblikket og fremover vil arbejde i Grønland – og for de mange grønlændere, der bliver uddannet i Danmark og overvejer at rejse tilbage til Grønland. Hvis de reale, disponible indkomster (og den offentlige service) udvikler sig nogenlunde parallelt i Grønland og Danmark, vil det nuværende vandringsmønster mellem Grønland og Danmark formentlig blive nogenlunde opretholdt. Men hvis grønlandske reale, disponible indkomster og offentlig service kommer til at stige mindre over tid end de tilsvarende danske, kan det blive vanskeligere at tiltrække dansk arbejdskraft til Grønland og få nyuddannede grønlændere i Danmark til at vende hjem.

Der er ikke umiddelbart mulighed for at skønne over, hvor stærke disse vandringskræfter måtte være i en given situation. Der savnes fortilfælde, og der savnes det fornødne statistiske grundlag for at anlægge et sådant skøn. En mulighed kan være at skele til befolkningsudviklingen i Færøerne i begyndelsen af 1990'erne, hvor økonomien var i en meget alvorlig krise. Bruttonationalindkomst og personlige indkomster faldt så meget, at næsten 15 pct. af den færøske befolkning udvandrede i perioden 1992-1996. Imidlertid vendte det samme antal personer tilbage til Færøerne, da den færøske økonomiske krise blev vendt senere i 1990'erne. Med de skitserede scenarier er der dog på ingen måde lagt op til en indkomstudvikling, der kan sammenlignes med krisen på Færøerne i begyndelsen af 1990'erne.

En økonomi baseret på naturressourcer

Grønlands økonomi er overvejende baseret på naturressourcer, hvor både priser som mængder kan variere betydeligt over tid, men med en øvre mængdemæssig grænse for bæredygtig udnyttelse. Dermed kan det umiddelbart være vanskeligt at se, hvorledes den grønlandske økonomi har mulighed for at vokse på linie med fx lande i det kontinentale Europa, der ikke eller i langt mindre udstrækning er baseret på naturressourcer. Er en forudsætning om fx 2 pct. produktivitetsstigning i

den private sektor i de næste 25-30 år i tråd med det forhold, at Grønland er baseret på udnyttelse af naturressourcer?

Det samme spørgsmål ville have været lige så relevant at stille for 25-30 år siden, og man må konstatere, at den grønlandske økonomi i mellemtiden er vokset med i gennemsnit mellem 1,5 og 2 pct. om året. (Publikationen Nationalregnskab 2005:2 fra Grønlands Statistik påpeger, at Grønlands BNP i faste priser siden 1979 er vokset med ca. 45 pct., hvilket svarer til en gennemsnitlig årlig vækst på knap 2 pct.) Samtidig må det understreges, at både fx den islandske og den færøske økonomi ligeledes er baseret på naturressourcer, om end i mindre udstrækning end den grønlandske, og også disse lande har kunnet og kan fortsat notere betydelige produktivitetstigninger og vækst. Det skal i denne sammenhæng bemærkes, at Grønland har et betydeligt uudnyttet vækstpotentiale i form af en øgning af arbejdsstyrkens uddannelsesniveau fra et i international sammenhæng meget lavt niveau.

Hvis man i disse tre lande i fx slutningen af 1970'erne havde forudsagt stort set nulvækst i de næste 25 år med henvisning til, at landene overvejende var baseret på naturressourcer i nogenlunde konstante mængder, ville man have taget afgørende fejl. Økonomierne har haft et vækstpotentiale, til trods for basering på naturressourcer, og vil givetvis også have det i fremtiden, når vel at mærke der er tilstrækkelig uddannelsesmæssig basis herfor.

8. Konklusioner

På basis af grundlæggende forudsætninger vedrørende den grønlandske private sektors evne til at øge produktiviteten i fremtiden samt vedrørende udviklingen i bloktilskuddet fra Danmark er der på baggrund af den makroøkonomiske model for Grønland beregnet forskellige scenarier for udviklingen i de nationalregnskabsstørrelser, der umiddelbart afspejler levestandard og –vilkår i Grønland.

I første omgang antages, at produktivitetstigningstakten i den private sektor i Grønland udgør 2 pct. årligt. Beregningerne baseredes på hhv. et grundforløb og alternative scenarier. Grundforløbet indebærer et bloktilskud, der fastholdes på det nuværende niveau, målt realt (dvs. i faste priser). Når resten af økonomien vokser, og når offentlige lønninger forudsættes at afspejle løn- og produktivitetudvikling i den private sektor, må det offentlige forbrug i Grønland gradvist falde, hvis skattetrykket skal holdes i ro. Der er dog plads til, at bruttonationalprodukt og privat forbrug kan stige over tid.

Oven i dette forløb indlægges dernæst i alternativscenarier en 2 pct. aftrapning af bloktilskuddet, kombineret med to forskellige sæt antagelser. Det ene sæt vedrører, hvorvidt det umiddelbart er det offentlige forbrug eller skattetrykket, der gennem hhv. gradvis nedgang eller gradvis stigning skal dække underskuddet på det offentlige budget. Det andet, hvorvidt mindre offentlig beskæftigelse leder til, at arbejdskraften bliver opsuget i den private sektor eller modsat overgår til ledighed.

De fire scenarier A-D kombinerer disse to sæt af antagelser. Forskellene mellem scenarierne vedrører primært offentligt konsum og skattetryk, hvorimod et fælles træk ved alle scenarierne er, at der fortsat plads til fremgang i produktion og bruttonationalindkomst samt en vis stigning i det private forbrug trods bloktilskudsaftrapning. De fleste af scenarierne tyder således på, at Grønland kan have en fortsat fremgang i levestandarden samtidig med en 2 pct. årlig aftrapning af bloktilskuddet, når blot produktivitetstigningen i den private sektor i Grønland har en tilsvarende størrelsesorden.

I anden omgang gennemføres følsomhedsanalyser ved at ændre produktivetsstigningstakten i den private sektor i Grønland til hhv. mere pessimistiske niveauer på 1 pct. og 0 pct. årligt og et mere optimistisk niveau på 3 pct. årligt. En mindre produktivetsstigning på 1 pct. årligt sænker alt andet lige tempoet i processen mod selvberenhed samt accentuerer spændingen mellem stræben efter øget velstand og stræben efter øget selvberenhed. Et (usandsynligt) forløb med produktivetsstigning på 0 pct. årligt og med fastholdt bloktilskud levner ingen mulighed for hverken velstandsfremgang eller øget selvberenhed. Øget selvberenhed gennem aftrapning af bloktilskuddet fører med nul produktivetsvækst til velstandstilbagegang. Endelig åbner en kraftig produktivetsstigningstakt på 3 pct. årligt op for accelereret bevægelse mod økonomisk selvberenhed, samtidig med at der registreres kraftigere fremgang i indkomster og forbrug i Grønland.

Appendiks A. Redegørelse for opstilling af nationalregnskab for Grønland for 2003

Den grønlandske nationalregnskabsstatistik er ikke fuldt udbygget. Mens de fleste lande opstiller nationalregnskabet fra både indkomstsiden, produktionssiden og den endelige anvendelse, eksisterer der for Grønland kun en opgørelse baseret på indkomstsiden. Fundamentet herfor er primært oplysninger om skattepligtige indkomster. De nationalregnskabsstørrelser, der dermed bliver belyst, er især bruttonationalprodukt og disponibel bruttonationalindkomst (samt indkomstbetalinger på tværs af landegrænsen). Nationalregnskabsstørrelser vedrørende den offentlige sektor kan opstilles på basis af statistikken vedrørende den samlede offentlige sektor i Grønland, mens varehandelsstatistikken leverer udgangspunktet for skøn over import og eksport. Derimod må der skønnes over privat opsparing, privat investering og privat konsum.

Nationalregnskabsstørrelser, variabelbetegnelser og datakilderne fremgår af tabellen. (Når ikke andet er anført, er der tale om en publikation fra Grønlands Statistik.)

Variabel	Betegnelse	Datakilde
Bruttonationalprodukt.....	Y	Nationalregnskab 2003
Refusioner mv. fra Danmark	O	Offentlige finanser 1999-2003
Eksport af varer og tjenester.....	X	Udenrigshandelsstatistik, skøn
Import af varer og tjenester.....	M	Udenrigshandelsstatistik, skøn
Nettoerter fra udlandet.....	R	Nationalregnskab, 2003
Bloktilskud	B	Offentlige finanser 1999-2003
Betalingsbalancen løbende poster.....	L	Udenrigshandelsstatistik, skøn
Disponibel BNI.....	N	Nationalregnskab 2003
Offentlige investeringer.....	I _g	Offentlige finanser 1999-2003
Offentligt forbrug	G	Offentlige finanser 1999-2003
Skatteprovenu	T	Offentlige finanser 1999-2003
Privat konsum.....	C	Skøn
Private investeringer.....	I _p	Skøn
Privat opsparing	S _p	Skøn
Offentlig opsparing.....	S _g	Offentlige finanser 1999-2003
Offentlige overførsler	F	Offentlige finanser 1999-2003
Andre offentlige indtægter.....	A	Offentlige finanser 1999-2003
Offentlige renteindtægter.....	R _g	Offentlige finanser 1999-2003
Private renteindtægter.....	R _p	Skøn

Nogle af posterne i Nationalregnskab 2003 er baseret på oplysninger i Selvstyrekommissionens rapport (Selvstyrekommissionen, 2003). Udenrigshandelsstatistikken dækker alene varehandel. I den samlede im- og eksport indgår også tjenestebevægelser, disse kan der skønnes over ligeledes ud fra Selvstyrekommissionsrapporten.

Mens størrelsen af hovedparten af Nationalregnskabsposterne således kan bestemmes ud fra publikationer fra Grønlands Statistik, mangler især nationalregnskabsstørrelserne for den private sektor helt eller delvist. For at opstille skøn på disse – samt samlet udenrigshandel og betalingsbalance – er det nødvendigt at kombinere de officielle tal med en række nationalregnskabsidentiteter samt yderligere information (således eksisterer der for eksempel én opgørelse af privat forbrug i 1992, ligesom størrelsen af private investeringer i en vis udstrækning kan skønnes ud fra udenrigshandelsstatistikken.)

De nationalregnskabsidentiteter, der er specielt nyttige i afbalanceringen af det samlede regnskab, er følgende:

Den fundamentale nationalregnskabsidentitet:

$$(1) Y = C + I + G + X - M$$

Værdien af indenlandsk produktion Y findes som summen af privat forbrug C , samlede investeringer, I , offentligt forbrug (inklusive opgaver, der løses på vegne af staten) G , samt overskuddet i samhandelen med udlandet, dvs. forskellen mellem eksporten X og importen M .

Benævnes den disponible bruttonationalindkomst N , bloktilskud B , øvrige overførsler fra Danmark O og nettorente- og udbyttebetalinger R , er N givet ved:

$$(2) N = Y + O + R + B$$

Stillingen på betalingsbalancens løbende poster L kan ligeledes bestemmes som:

$$(3) L = X - M + R + B + O$$

Den samlede opsparring i samfundet S fremkommer som forskellen mellem den disponible bruttonationalindkomst N og det samlede forbrug $C + G$,

$$(4) S = N - (C + G)$$

Stillingen på de løbende poster kan også udtrykkes som forskellen mellem samfundets samlede opsparring og samlede investeringer:

$$(5) L = S - I$$

Herved fremkommer:

$$(6) L = N - (C + G + I)$$

Dvs. forskellen mellem økonomiens samlede rådighedsbeløb og de endelige anvendelser.

Ved at udnytte ligningerne (2)-(6) ovenfor kan de ensidige overførsler fra omverdenen, i Grønlands tilfælde især bloktilskuddet, men også refusioner mv., udtrykkes som:

$$(7) B + O = (M - X - R) + (S - I)$$

Denne ligning udtrykker, at bloktilskuddet vil blive anvendt til køb fra og rentebetalinger til omverdenen eller til nettoopsparing udenlands.

For at komme nærmere et overslag over ovenstående størrelser for 2003 er det hensigtsmæssigt at underopdele opsparring, investeringer og rentebetalinger i de andele, der vedrører den private hhv. den offentlige sektor,

$$(8) S = S_p + S_g, I = I_p + I_g, R = R_p + R_g$$

hvor fodtegnet p og g står for hhv. privat og offentlig.

Bilag 12

109/115

Den offentlige sektors nettoopsparing kan nu skrives som:

$$(9) S_g = B + O + T + A + R_g - G - F$$

Her er T de samlede skatteindtægter, der sammen med bloktilskud, betalinger for aktiviteter udført for staten, renteindtægter R_g samt andre indtægter, benævnt A, udgør indtægtssiden. Disse andre indtægter inkluderer udtræk fra hjemmestyreejede selskaber, bruttoestindkomst i den offentlige sektor mv. Eftersom B og O er forbeholdt betalinger fra Danmark, indgår fiskerilicensbetalinger fra EU i renteindtægterne R_g . På udgiftssiden indgår offentlige transferinger F på linie med offentligt konsum G (der altså inkluderer udgifterne til O).

Den private opsparing er givet ved:

$$(10) S_p = N - B - O - R_g - A - T + F - C$$

Fra den samlede bruttonationalindkomst i samfundet må trækkes bloktilskud mv., de offentlige renteindtægter samt skatter, mens transferingerne lægges til. Endelig fratrækkes privat konsum. Den private opsparing kan igen ved hjælp af ligningerne ovenfor skrives som:

$$(11) S_p = I_p + (G + F + I_g - T - A - R_g - B) + (X - M + R + B + O)$$

Indenlandsk privat opsparing går således til at dække private investeringer, offentligt underskud og placering i resten af verden.

På basis af ligningerne (1)-(11) og de eksisterende statistikkilder er givet et overslag over nationalregnskabsstørrelser i Grønland for år 2003 (mia. kr.), *jf. tabel 1, side 5*.

Nationalregnskabstallene i tabel 1 passer som anført med alle identiteterne ovenfor og repræsenterer altså et konsistent billede af økonomien. Det er dog iøjnefaldende, at selv med et "generøst" overslag over tjenesteimporten, således at den samlede import af varer og tjenester kommer til at udgøre 3,8 mia. kr., reterer der et betalingsbalanceoverskud på 2,3 mia. kr. i 2003. Dette modsvarer en ganske massiv opbygning af tilgodehavender over for resten af verden. Om end en sådan formueopbygning meget vel kan finde sted, forekommer størrelsesordenen stor. Der er flere muligheder for at nedjustere denne formueopbygning, men der er ikke nogen af disse, der kan bakkes op af officielle tal.

Appendiks B. Makroøkonomisk model for den grønlandske økonomi

(Dette appendiks indeholder dele af Notat vedr. Simpel model for den grønlandske økonomi, udarbejdet 10. november 2005 af Anders Due Madsen, Finansministeriet.)

Notatet opstiller en meget simpel makroøkonomisk model for den grønlandske økonomi. Modellen kalibreres til konstruerede nationalregnskabstal for den grønlandske økonomi i 2003 og simuleres for årene 2003 til 2032/43. Modellen er opstillet for at kunne regne på effekten på den grønlandske økonomiske udvikling af blokstilskuddet fra Danmark

Der er to produktionssektorer i modellen: en privat og en offentlig. I den private sektor er der vækst i arbejdsproduktiviteten, som er modelleret som Harrod neutrale teknologiske fremskridt. Der produceres en vare som frit handles på verdensmarkedet. Dog antages det, at prisen på eksporten ikke nødvendigvis følger importprisen. I den offentlige sektor er den ingen teknologiske fremskridt. Produktionen i den offentlige sektor bruges kun til offentligt forbrug.

Husholdningerne forbruger en eksogen andel af deres indkomst hver periode på forbrug. Husholdningerne overholder derfor ikke nødvendigvis deres intertemporale budget betingelse, og modellen kan hermed løbe "løbsk", hvis ikke man styrer det private forbrug.

Produktion

Det antages, at den private sektor har følgende produktionsteknologi:

$$Y_t = F(K_{t-1}, (1+n)^t L_t)$$

$$K_t = (1-\delta)K_{t-1} + I_t$$

Hvor Y er produktionen, K er kapitalapparatet, L er beskæftigelsen, n er væksten i arbejdsproduktiviteten, I er investeringerne og δ er afskrivningsraten.

For at gøre modellen så simpel som muligt antages, at produktionsfunktion er Leontief. Det vil sige at K/L forholdet (hvor L er den effektive beskæftigelse) er konstant. Producenten adfærd kan beskrives ved:

$$Y_t = (1+n_t)^t L_t f$$

$$K_t = kL_{t+1}(1+n)^t$$

$$K_t = (1-\delta)K_{t-1} + I_t$$

Hvor k er det initiale K/L forhold og f er enhedsproduktionen (produktionen ved en enhed arbejdskraft). Første ligning bestemmer produktionen givet beskæftigelsen. Anden ligning bestemmer kapitalapparatet ud fra forventningen (her antages perfekt forudseenhed) til beskæftigelsen i næste periode, mens tredje ligning bestemmer investeringerne. Prisen på produktionen antages at være lig importprisen (numeraire) for den del af outputtet som forbruges indenlandsk. Den del der eksporteres, sælges til prisen pE .

Lønnen w bestemmes ud fra en nulprofit betingelse:

$$(C_t + I_t + I_t^G + p_t^E E_t - M_t) = w_t L_t (1+n)^t + (r_t + \delta) K_{t-1}$$

⁴³ Af tekniske grunde bør man ikke bruge sidste simuleret år, da investeringerne i nogle simuleringer er forkerte for dette år. Det anbefales, at man kun rapporterer årene 2003-2030.

Bilag 12

111/115

Hvor C er privat forbruget, IG er offentlige investeringer, PE er prisen på eksportvarer, E er eksporten og M er importen.

Produktionen i den offentlige sektor (YG), som antages at være lig med det offentlige forbrug, foretages med følgende produktionsteknologi (med konstant skalaafkast):

$$Y_t^G = F^G(L_t^G)$$
$$Y_t^G = L_t^G f^G$$

Det bemærkes, at der ikke er teknologiske fremskridt i den offentlige produktionssektor. Det antages, at lønnen i den offentlige produktionssektor er lig med de private lønninger og at profitten er nul. Prisen på de offentlige varer (PG) bliver:

$$P_t^G Y_t^G = w_t L_t^G$$
$$P_t^G L_t^G f^G = w_t L_t^G$$
$$P_t^G = \frac{w_t}{f^G}$$

Husholdningerne

Forbruget udgør en exogen andel af indkomsten hver periode:

$$C_t = \gamma_t (w_t L_t (1+n)^t + O_t - T_t - T_t^A + r_t A_{t-1})$$

Hvor C er forbruget. Formueakkumuleringen i husholdningerne bliver:

$$A_t = (1+r_t)A_{t-1} + w_t L_t (1+n)^t + O_t - T_t - T_t^A - C_t$$

Den offentlige sektor

Den offentlige sektor har indtægterne: renteindtægter (rAG), skatter (T), andre indtægter som også betales af husholdningerne (TA), bloktilskud fra Danmark (B), og refusioner fra Danmark (BR). Udgifter: offentligt forbrug (PG), offentlige investeringer som antages at være leveret af den private sektor (IG) og transfereringer til husholdningerne (O).

$$GB_t = r_t A_{t-1}^G + T_t + T_t^A + B_t + B_t^R - (P_t^G G_t + I_t^G + O_t)$$
$$A_t^G = A_{t-1}^G + GB_t$$

Hvor GB er det offentlige saldo og AG er den offentlige formue.

Udenrigshandel

Selvom modellen kun har en privat vare, som frit handles på verdensmarkedet, er det nødvendigt at holde styr på eksport og import. Eksporten bestemmes således, at der er balance på varemærket, mens importen (M) antages at udgøre en fast andel af den indenlandske endelige efterspørgsel:

$$M_t = \alpha^M (C_t + I_t + I_t^G)$$

Ligevægte etc.

Ligevægt på varemærket

$$Y_t = C_t + I_t^G + I_t + E_t - M_t$$
$$Y_t^G = G_t$$

Ligevægt på kapitalmarkedet

$$K_t = A_t + A_t^G - A_t^F$$

Ligevægt på arbejdsmarkedet. Det antages at arbejdsudbudet (H) og arbejdsløshedsprocenten (u) er eksogene.

$$L_t + L_t^G = (1 - u)H_t$$

Betalingsbalancens løbende poster (CA) og akkumuleringen af nettofordringer på udlandet.:

$$CA_t = P_t^E E_t - M_t + B_t + B_t^R + r_t A_{t-1}^F$$

$$A_t^F = A_{t-1}^F + CA_t$$

Hvor AF er nettofordringerne på udlandet. Den sidste ligning bruges ikke i den simulerede model, men fungerer som en test af modellen.

Definition af BNP og disponibel BNI i henholdsvis løbende og faste priser:

$$BNP_t = (C_t + I_t + I_t^G + p_t^E E_t - M_t) + P_t^G Y_t^G$$

$$BNI_t = BNP_t + r_t A_{t-1}^F + B_t + B_t^R$$

$$rBNP_t = Y_t + Y_t^G$$

$$rBNI_t = rBNP_t + r_t A_{t-1}^F + B_t + B_t^R$$

Kalibrering og data

Modellen er kalibreret til data fra 2003. Generelt er data fra SBNs notat brugt, jf. tabel 1. Primoformuerne er beregnet således, at renteafkastet passer med 2003 data fra SBNs notat. Husholdningernes formue er dog beregnet på en anden måde. Det skyldes, at hvis den generelle metode bruges bliver husholdningernes formue plus den offentlige formue lig med udlandsformuen. Hermed er der ikke plads til noget kapitalapparat. I stedet er kapitalapparatet beregnet som fire gange produktionen. Husholdningernes formue er derefter residualt bestemt.

Sammenfatning: Modellens ligninger

Følgende ligningerne bruges:

$$\begin{aligned}
 Y_t &= (1+n)^t L_t f \\
 (C_t + I_t + I_t^G + p_t^E E_t - M_t) &= w_t L_t (1+n)^t + (r_t + \delta) K_{t-1} \\
 K_t &= (1-\delta) K_{t-1} + I_t \\
 K_t &= k L_{t+1} (1+n)^t \\
 Y_t^G &= L_t^G f^G \\
 P_t^G &= \frac{w_t}{f^G} \\
 L_t + L_t^G &= (1-u_t) H_t \\
 C_t &= \gamma_t (w_t L_t (1+n)^t + O_t - T_t - T_t^A + r_t A_{t-1}) \\
 A_t &= (1+r_t) A_{t-1} + w_t L_t (1+n)^t + O_t - T_t - T_t^A - C_t \\
 GB_t &= r_t A_{t-1}^G + T_t + T_t^A + B_t + B_t^R - (P_t^G G_t + I_t^G + O_t) \\
 A_t^G &= A_{t-1}^G + GB_t \\
 Y_t &= C_t + I_t + I_t^G + E_t - M_t \\
 Y_t^G &= G_t \\
 K_t &= A_t + A_t^G - A_t^F \\
 CA_t &= P_t^E E_t - M_t + B_t + B_t^R + r_t A_{t-1}^F \\
 M_t &= \alpha^M (C_t + I_t + I_t^G)
 \end{aligned}$$

Derudover bruges en stribe ligninger til at regulere de offentlige indtægter og udgifter. Omskrevet til vækstkorrigerede enheder, hvor en overstreg betyder målt i vækst korrigerede enheder:

$$\bar{Y}_t = L_t f$$

$$\left(\bar{C}_t + \bar{I}_t + \bar{I}_t^G + p_t^E \bar{E}_t - \bar{M}_t \right) = w_t L_t + (r_t + \delta) \frac{\bar{K}_{t-1}}{1+n}$$

$$\bar{K}_t = (1-\delta) \frac{\bar{K}_{t-1}}{1+n} + \bar{I}_t$$

$$\bar{K}_t = k l L_{t+1}$$

$$\bar{Y}_t^G = L_t^G \frac{f^G}{(1+n)^t}$$

$$P_t^G = \frac{(1+n)^t w_t}{f^G}$$

$$L_t + L_t^G = (1-u_t) H_t$$

$$\bar{C}_t = \gamma_t \left(w_t L_t + \bar{O}_t - \bar{T}_t - \bar{T}_t^A + r_t \frac{\bar{A}_{t-1}}{1+n} \right)$$

$$\bar{A}_t = (1+r_t) \frac{\bar{A}_{t-1}}{1+n} + w_t L_t + \bar{O}_t - \bar{T}_t - \bar{T}_t^A - \bar{C}_t$$

$$\overline{GB}_t = r_t \frac{\bar{A}_{t-1}^G}{1+n} + \bar{T}_t + \bar{T}_t^A + \bar{B}_t + \bar{B}_t^R - \left(P_t^G \bar{G}_t + \bar{I}_t^G + \bar{O}_t \right)$$

$$\bar{A}_t^G = \frac{\bar{A}_{t-1}^G}{1+n} + \overline{GB}_t$$

$$\bar{Y}_t = \bar{C}_t + \bar{I}_t + \bar{I}_t^G + \bar{E}_t - \bar{M}_t$$

$$\bar{Y}_t^G = \bar{G}_t$$

$$\bar{K}_t = \bar{A}_t + \bar{A}_t^G - \bar{A}_t^F$$

$$\bar{CA}_t = P_t^E \bar{E}_t - \bar{M}_t + \bar{B}_t + \bar{B}_t^R + r_t \frac{\bar{A}_{t-1}^F}{1+n}$$

$$\bar{M}_t = \alpha^M \left(\bar{C}_t + \bar{I}_t + \bar{I}_t^G \right)$$

Aftale

mellem regeringen og Færøernes landsstyre
om råstoffer i undergrunden.

1. Med hjemmel i lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes hjemmestyre § 3, jfr. liste B pkt 3, overføres sagsområdet "råstoffer i undergrunden" til færøsk særanliggende.
2. I medfør af hjemmestyrelovens § 4 overtager hjemmestyret den lovgivende og administrative myndighed på området.
3. I overensstemmelse med hjemmestyrelovens § 2 overtager hjemmestyret de med sagsområdet forbundne udgifter.
4. I overensstemmelse med hjemmestyrelovens § 5 er hjemmestyrets kompetence undergivet de begrænsninger, der følger af rigets internationale forpligtelser.
5. Nærmere aftaler inden for rammerne af nærværende aftale, i forbindelse med at sagsområdet overføres til færøsk særanliggende, træffes mellem Færøernes landsstyre og de pågældende ressortministerier.
6. Eventuelle indtægter fra fremtidig råstofindvinding vil udløse forhandlinger om nedsættelse af statens tilskud til Færøerne.

Regeringen har konstateret, at Færøernes landsstyre er indstillet på, til gavn for såvel færøske som danske samfunds- og erhvervsinteresser, forudsat konkurrencedygtighed at anvende sagkundskab indenfor dansk forvaltning og forskning samt i danske erhvervsvirksomheder i den færøske råstofudvikling.

Tórshavn, den 22. december 1992

For regeringen

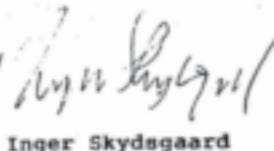

Poul Schlüter

For Færøernes landsstyre

Atli P. Dam

Inger Skydegaard

J. Hilduberg

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Bilag 13

1/4

Grønlandsk-dansk selvstyrekommission
Christiansborg
Prins Jørgens Gård 11
1218 København K

Dato: 26. maj 2005
Kontor: Lovteknikkontoret
Sagsbeh.: Marie Tullin
Sagsnr.: 2005-794-0001
Dok.: MAT40030

Grønlandsk-dansk Selvstyrekommission har anmodet Justitsministeriet om et notat, der belyser de nordiske sprogs stilling under den nordiske sprogkonvention, samt hvorledes konventionen er implementeret i dansk ret.

I den anledning kan Justitsministeriet oplyse følgende:

Den nordiske sprogkonvention

Danmark ratificerede i henhold til kgl. resolution af 17. december 1986 den nordiske konvention af 17. juni 1981 om nordiske statsborgeres ret til at anvende deres eget sprog i et andet nordisk land (den nordiske sprogkonvention).

Danmark ratificerede konventionen uden forbehold for Grønland. Konventionen gælder derfor også i Grønland, uden at konventionen omfatter det grønlandske sprog.

De sprog, der er omfattet af konventionen, er dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk.

Konventionen er for domstolenes vedkommende gennemført i dansk ret ved en ændring af retsplejelovens § 149 i 1986. For så vidt angår danske forvaltningsmyndigheder er konventionen gennemført ved, at det er konstateret, at forpligtelserne i medfør af konventionen ikke går ud over, hvad der følger af forvaltningslovens regler om vejledning, jf. forvaltningslovens § 7, stk. 1, og § 25 sammenholdt med officialprincippet.

Efter konventionens artikel 2 er de nordiske lande *forpligtet til at virke for*, at en statsborger i et af de nordiske lande skal kunne anvende sit eget sprog ved henvendelse til myndigheder og andre offentlige organer i et andet nordisk land, hvis der er behov herfor. Efter bestemmelsen gælder dette foruden domstolene først og fremmest i forhold til offentlige myndigheder som social-, sundheds-, arbejdsmarkeds-, skatte-, politi- og skolemyndigheder. I straffesager *skal* statsborgere altid have den nødvendige tolkebistand.

Efter artikel 3 *bør* myndighederne selv afholde nødvendige omkostninger til tolk og oversættelse i de sager, som skal tages under behandling, og som er omfattet af konventionen. I straffesager *skal* udgifterne til tolk altid udredes af det offentlige.

Det fremgår af artikel 4, at den, der opholder sig på en anstalt eller institution, i den udstrækning det er muligt, *bør* have adgang til samvær med andre, der behersker den pågældendes sprog.

Endvidere indeholder konventionens artikel 5 og 6 bestemmelser om, at de kontraherende stater skal arbejde for oprettelsen af tolke- og oversættelsesservice på steder, hvor statsborgere fra en anden kontraherende stat, som ikke forstår værtslandets sprog, opholder sig i større antal. De kontraherende stater skal ligeledes yde en særlig indsats for at fremme det direkte samarbejde mellem myndighederne i de forskellige stater med henblik på virkeliggørelse af konventionens formål.

Konventionen begrænser ikke to eller flere kontraherende staters adgang til at træffe særlige aftaler, som indebærer videregående forpligtelser end de, der følger af konventionen.

Overenskomst om ændring af konventionen

Den 18. juni 2003 undertegnede de nordiske landes regeringer en overenskomst om ændring af den nordiske sprogkonvention, hvorved denne udvides til også at omfatte grønlandsk, færøsk og samisk.

Som følge af konventionens anvendelse i Grønland vil overenskomsten indebære, at færøsk- og samisktalende statsborgere fra andre nordiske lande fremover ved henvendelse til offentlige myndigheder i Grønland skal kunne anvende deres eget sprog i overensstemmelse med konventionens bestemmelser.

Overenskomsten medfører endvidere, at grønlandsktalende danske statsborgere i tilsvarende omfang skal kunne henvende sig hos offentlige myndigheder i andre nordiske lande på grønlandsk.

Derimod vil overenskomsten ikke have nogen betydning for grønlandstalende danske statsborgere i Danmark, idet konventionen omhandler nordiske statsborgeres henvendelse til myndigheder og andre offentlige organer i ”en anden kontraherende stat”.

Det følger af overenskomstens artikel II, at den træder i kraft 30 dage efter den dag, hvor samtlige parter har meddelt det finske udenrigsministerium, at overenskomsten er godkendt.

I maj 2004 anmodede Justitsministeriet Rigsombudsmanden om at forelægge Grønlands Hjemmestyre spørgsmålet om godkendelse af overenskomsten.

Danmarks endelige godkendelse af overenskomsten afventer udtalelsen fra Grønlands Hjemmestyre. Ved brev af 2. november 2004 oplyste Grønlands Hjemmestyre, at hjemmestyrets udtalelse først skal forelægges Landstinget, hvilket tidligst vil kunne ske i foråret 2005.

Igangværende arbejde vedrørende konventionen

I september 2003 nedsatte Nordisk Ministerråd en arbejdsgruppe, som fik til opgave at gennemføre en juridisk udredning om sprogkonventionen. I arbejdsgruppen, hvor den danske regering er repræsenteret ved Justitsministeriet, deltager desuden repræsentanter for Grønland og Færøerne.

Udredningen består dels af en enkeltmandsudredning om sprogkonventionen i forhold til andre internationale konventioner, dels af en udredning om sprogkonventionens nationale anvendelse.

Udredningen om sprogkonventionens nationale anvendelse blev udarbejdet på baggrund af spørgeskemaer til en række myndigheder i de nordiske lande. Enkeltmandsudredningen blev afsluttet i maj 2004 med en rapport, som bl.a. beskriver mulige fremgangsmåder for det videre arbejde med en eventuel revision af sprogkonventionen.

I december 2004 besluttede Nordisk sprogråd at udvide arbejdsgruppens mandat, således at arbejdsgruppen skal udarbejde en slutrapport, som skal indeholde en juridisk redegørelse for alternativerne konvention og deklARATION, et forslag til en ny konventionstekst, en udredning om, hvordan den foreslåede tekst kan få den ønskede effekt, dvs. blive kendt og anvendt i alle de nordiske lande og en stillingtagen til behovet for at inkludere de nordiske tegnsprog i den nordiske sprogkonvention. Arbejdet med slutrapporten forventes færdiggjort i 2005.

Forslag til forslag til en deklARATION om nordisk sprogpolitik

Som opfølgning på Nordisk råds rekommandation 26/2003 har Nordisk sprogråd udarbejdet et forslag til en ny overordnet sprogpolitik for det nordiske sprogsamarbejde. Forslaget til den nye nordiske sprogpolitik, der efter dens indhold skal udgøre et supplement til den nordiske sprogkonvention, er udarbejdet i form af en deklaration, hvis målsætning er at løfte det nordiske sprogsamarbejde op på et mere politisk niveau.

En nordisk sprogpolitik skal ifølge forslaget sigte mod, at alle nordboer

- kan læse og skrive det eller de sprog, som er samfundsbærende (sprog, der inden for et givet område anvendes i forbindelse med officielle anliggender, f.eks. undervisning, lovgivning og i kulturel og arbejdsretlig sammenhæng) i det område, hvor de bor,
- skal kunne kommunikere med hinanden på et skandinavisk sprog eller ved tolkning
- skal have grundlæggende kundskaber om sproglige rettigheder og forhold i Norden
- skal have meget gode kundskaber i mindst et internationalt anvendeligt sprog og gode kundskaber i yderligere et fremmedsprog
- skal støttes i at udvikle deres modersmål.

For at nå disse mål forpligter kultur- og undervisningsministrene sig ifølge forslaget til at arbejde bl.a. for bedre sprogforståelse nordboerne imellem samt for bedre muligheder for at anvende flere sprog parallelt inden for et eller flere områder, herunder f.eks. på uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedet. Særligt vedrørende de færøske, grønlandske og samiske sprog anses disse i deklarationsforslaget som samfundsbærende sprog, og de bør ifølge deklarationen støttes således, at de fortsat kan fungere som samfundsbærende sprog.

Deklarationen er sendt i høring den 1. april 2005

Med venlig hilsen

Overladelse af ”sprog” som emne for selvstyre i Grønland

I Indledning

Grundloven indeholder ikke regler om, hvilke kompetencer det er muligt eller umuligt at overlade til selvstyremyndigheder, jf. Justitsministeriets notat af 3. november 2004 s. 1. Uden støtte i udtrykkelige bestemmelser har man udviklet en række områder, hvor kompetence *ikke* kan overlades. I notatet nævnes således, at ”der (er) anliggender, der må anses for at vedrøre riget som helhed” og derfor ikke kan overlades (s. 18). Det anføres endvidere, ”at adgangen til at overlade beføjelser til de grønlandske myndigheder for visse anliggendes vedkommende kan være begrænset som følge af grundlovens særlige regler om de pågældende anliggender” (s. 18). Det første emne, der nævnes er ”statsforfatningen”, med den bemærkning at ”[h]ensynet til rigsenheden og grundlovens bestemmelser om de øverste statsmyndigheder indebærer ..., at statsforfatningsretlige anliggender ikke kan overlades til de grønlandske myndigheder” (s. 18). Herefter anføres, hvad der på dette grundlag ikke kan overføres. Som sådanne nævnes ”kongehusets forhold”, ”Folketingets virke”, ”danske ministres retlige ansvar”, ”valg til Folketinget”, ”statens finanser” som reguleret i grundloven §§ 44-47, ”kundgørelse af love” jf. grundloven § 22, og ”kundgørelse af traktater indgået af rigsmyndighederne” (s. 19). Alle disse eksempler er karakteriseret ved at være af umiddelbar national karakter og (til dels udførligt) reguleret i grundloven. Herefter nævnes ”rigssymbolerne”, der ganske vist ikke er reguleret i grundloven, men som har en klar national karakter. I dette tilfælde kan ikke henvises til en grundlovsbestemmelse, men det er jo let at forstå, eftersom rigssymboler ikke er reguleret i gængse demokratiske former (lov, bekendtgørelse). Endelig nævnes så som det sidste emne ”sproget dansk”:

”Heller ikke spørgsmål om sproget dansk og dets anvendelse vil efter Justitsministeriets opfattelse kunne overlades til de grønlandske myndigheder. Det følger også bl.a. af rigsenheden, at borgerne må have mulighed for over alt i riget at anvende sproget dansk i offentlige forhold. Det bemærkes i den forbindelse, at det i § 9 i hjemmestyreloven for Grønland er fastsat, at det grønlandske sprog er hovedsproget, og at der skal undervises grundigt i det danske sprog. Det fremgår endvidere af bestemmelsen i hjemmestyrelovens § 9, at både grønlandsk og dansk kan anvendes i offentlige forhold.”

Med dette afsnit udtrykkes flere selvstændige forhold:

(1) ”[S]pørgsmål om sproget dansk og dets anvendelse” kan ikke overlades. Det er ikke helt klart, hvad der hermed sigtes til, ligesom grundlaget for udsagnet ikke er angivet. Sætningen kan forstås således, at det er ”det danske sprog” der - i lighed med f.eks. kongehus og rigsvåben - som noget nationalt ikke kan overlades til et selvstyre. Det er, med andre ord, danske (rigs-)myndigheder, der skal stå for reguleringen af det danske sprog.

(2) ”[B]orgerne må have mulighed for over alt i riget at anvende sproget dansk i offentlige forhold”. Hermed udtrykkes et forvaltningsretligt princip, hvorefter dansk skal være alment anvendeligt i kontakter med offentlige myndigheder. Denne sætning er ikke ensbetydende med den forrige, jf. de indledende ord: ”Det følger også bl.a. af rigsenheden ...”, der indicerer, at der nu tales om noget *specielt*, som måske dækker *en*

del af det, der siges under (1): Det forvaltningsretlige princip, der hentes bl.a. i ”rigsenheden”, viser at det danske sprog ikke kan overlades (for så var man jo ikke sikker på at kunne bruge dansk).

(3) Endelig henvises til nogle regler i hjemmestyrelsens § 9. Bestemmelsen har følgende indhold:

”Det grønlandske sprog er hovedsproget. Der skal undervises grundigt i det danske sprog.”

Bestemmelsen går således for det første ud på at fastslå, at hovedsproget er grønlandsk. Dette blev af Foighel, Kommissionens formand, kommenteret således:

”Som et særligt emne omhandler hjemmestyrelovens § 9 det grønlandske sprog, idet man har fundet, at der i forbindelse med indførelse af hjemmestyret bør ske en formel anerkendelse af det grønlandske sprog som hovedsprog i Grønland. Det grønlandske sprog indgår på helt afgørende måde i den grønlandske befolknings oplevelse af egen identitet, og er således af afgørende betydning for bevarelsen og styrkelsen af identiteten, og dermed for opretholdelsen af den grønlandske befolknings oplevelse af sig selv, som et folk.”¹

Endvidere fastholdes undervisningspligt i dansk. Herom skrev Foighel:

”Dansk er som rigssprog for det første bindeled mellem befolkningsgrupper i hele riget, men er desuden også for Grønland et middel til forbindelse med omverdenen i det hele taget, fordi denne forbindelse, som forholdene er, sker gennem danske myndigheder og danske institutioner. Navnlig må størstedelen af den højere uddannelse ske ved undervisningsinstitutioner i Danmark. Hjemmestyreloven indeholder følgende bestemmelse om, at der tillige skal undervises grundigt i det danske sprog.”

Endelig fastslås, at dansk kan anvendes i offentlige forhold. Herom skrev Foighel:

”I offentlige forhold kan begge sprog anvendes ligestillet. Det indebærer navnlig, at begge sprog skal kunne anvendes i forholdet med grønlandske og danske myndigheder, og at enhver borger i Grønland ved henvendelse eller andre former for kontakt med offentlige myndigheder har krav på, at kontakten foregår på det af de to sprog, den pågældende ønsker at anvende. Dette svarer i øvrigt til den praksis, der har været anvendt ved domstolene i Grønland igennem de senere år.”

Den citerede passage i Justitsministeriets notat behandler således - summarisk - en række sprogpoltiske emner, som også reguleres i lovens § 9 - og i den færøske hjemmestyreløvs § 11, se nedenfor:

- forvaltningsretligt: Dansk skal kunne anvendes
- Grønlandsk er hovedsproget
- undervisningspligt: Der skal undervises i dansk.

Den retstilstand, som notatet hermed har gengivet, følger af formentlig af almindelig forvaltningsret, herunder krav om god forvaltningsskik, og af den nævnte bestemmelse i hjemmestyrelsens § 9, jf. også sagsbehandlingslov § 7a og retsplejelov § 1, stk. 1, i kap. 2.

Notatets indledende sætning - hvorefter sprog ikke kan overlades - findes imidlertid ikke i loven og har således ikke dækning i loven. Tværtom åbner loven for overladelse bl.a. undervisning, herunder - antager jeg - undervisning i *sprog*.

Problemet i det følgende er ikke rigtigheden af denne beskrivelse af den aktuelle retstilstand, men spørgsmålet om, hvorvidt der er grundlag for at hævde, at "det danske sprog og dets anvendelse" ikke kan overlades til det grønlandske selvstyre.

II Historisk gennemgang

Indledningsvis kan der være grund til at efterse, hvordan "sproget" er blevet behandlet i den hidtidige forståelse af hjemmestyrets grænser, som de har været forstået siden etablering af det første hjemmestyre 1948.

1. Færøernes hjemmestyre. I forbindelse med etableringen af hjemmestyre på Færøerne, jf. hjemmestyreløvs af 23. marts 1948, drøftedes spørgsmålet om overladelse og grænsen herfor.

Om sproget bestemtes i § 11: "Færøsk anerkendes som hovedsproget, men dansk skal læres godt og omhyggeligt, og dansk kan lige såvel som færøsk anvendes i offentlige forhold. Stk. 2. Ved forelæggelse af appelsager skal der medfølge dansk oversættelse af alle akter på færøsk." Bestemmelsen svarer til § 11 i lovforslaget, Rigsdagstidende 1947-48, Tillæg A spalte 4591, hvortil der ikke er nogen suppl. bemærkninger, spalte 4600, udover at indholdet af § 11 bygger på pkt. 12 i Forslaget af 16. juli 1947.

Det blev i anden sammenhæng omtalt, at "rigsenheden" havde nogle konsekvenser, f.eks. medførte rigsenheden, at færøske studerende kunne studere ved de danske videregående uddannelser, jf. Rigsdagstidende 1947-48, Tillæg A, spalte 4607. Dette citat viser, at man benytter begrebet "rigsenhed" som betegnelse for et fællesskab, men uden tanke på om dette er *grundlovssikret*.

2. Grønlands hjemmestyre. Også i forbindelse med det grønlandske hjemmestyres etablering afgrænsedes områder, der ikke kunne overtages af hjemmestyret. I den opregning, bet. 837/1978 om Hjemmestyre i Grønland s. 17f. indeholder, nævnes bl.a. "statsforfatningen", men sprog omtales ikke her.

Hjemmestyreløven indeholder en særlig regel om sprog, § 9, som er citeret ovenfor. I bemærkningerne hedder det: "I erkendelse af, at sproget er af afgørende betydning for besvarelsen og styrkelsen af den grønlandske befolknings identitet, foreslås det i stk. 1, at det grønlandske sprog anerkendes som hovedsprog i Grønland. Da dansk som rigssprog er bindeled mellem de forskellige befolkningsgrupper i riget og, som forholdene er, et middel for Grønland til forbindelse med omverden, foreslås det endvidere, at der skal undervises grundigt i det danske sprog. I overensstemmelse med den hidtil fulgte praksis foreslås det i stk. 2, at både grønlandsk og dansk kan anvendes i

offentlige forhold." Bestemmelsen er som allerede nævnt kommenteret af Isi Foighel i UfR 1979 B 89, og hverken her eller i de særlige bemærkninger til bestemmelsen om sprog henvises til rigsenhed eller andre udtryk for begrænsning af adgangen til at overlade det danske sprog.

Den grønlandske hjemmestyrelov og dens forarbejder støtter således ikke, at "det danske sprog"/"sproget" er unddraget mulighed for overladelse.

3. Statsministeriets cirk. 6.2.1989 opregner "sagsområder, der som følge af rigsenheden ikke kan overgå til hjemmestyret", og nævner blandt disse "statsforfatningen, herunder de øverste statsmyndigheder, valgret og valgbarhed til Folketinget, retsplejeloven og frihedsrettigheder".

Sprog er ikke nævnt, men det må erkendes, at sætningen kun er en opregning af eksempler ("herunder ...").

4. Juridisk litteratur.

Notatet indeholder en udførlig gennemgang af den juridiske litteratur, og her skal kun trækkes det frem, der kan belyse sprogspørgsmålet.

Max Sørensen 1973 finder grænserne for overladelse i *grundloven*: "De organer, som grundloven har etableret, og den kompetence, der er tillagt dem, må være fælles for riget som helhed ..." (s. 53). Med dette udgangspunkt er det grundloven, der sætter grænser for overladelse. Dette udgangspunkt støtter ikke, at sproget ikke kan overlades.

Frederik Harhoff 1993 bygger sin teori på "rigsfællesskabet" og kritiserer med dette udgangspunkt, at Statsministeriet har anset bl.a. formueret og strafferet som uoverdragelige (s. 491f). Heller ikke Harhoff kan støtte standpunktet.

Den øvrige litteratur indeholder bredere henvisninger til grundloven § 1 og rigets enhed uden nærmere prioritering, jf. nærmere i notatet. Herefter er spørgsmålet hvad der nærmere ligger i forestillingen om rigets enhed? Grundlovens § 1 - der ikke gør brug af begrebet - indebærer jo blot, at grundloven nu også gælder for Grønland. Men da grundloven som nævnt ikke regulerer sprogspørgsmål, har det ikke uden videre nogen betydning.

Sammenfattende kan konkluderes, at hverken den relevante lovgivning - der i denne sammenhæng omfatter såvel Grønland som Færøerne - eller den forfatningsretlige litteratur har omtalt "sprog" eller "det danske sprog" som et emne, der som led i en forfatningsretlig rigsenhed er unddraget muligheden for overladelse. Hvor kriteriet for overdragelse er præciseret, fokuseres, rimeligt nok, på grundloven, og det er her centralt, at den danske grundlov ikke regulerer sprogspørgsmål.

III Udviklingen

Det er ikke blot således, at der *ikke* findes forlæg for den opfattelse, at "sproget" ikke kan overlades. Man kan yderligere indenfor de emner, hvor der har været antaget begrænsninger i overladesadgangen, se en udviklingstendens:

Der har været en markant udvikling i de seneste 15 år opfattelsen af, hvad der udgør det ikke-overdragelige område. Senest fastslog Statsministeriets cirkulære af 6.2.1989 den hidtidige antagelse. Siden har man anset først domstolene, politi og kriminalforsorg for overdragelig (1997), siden personret, familieret, arveret samt formueret (2004).

At fremdrage sproget og nu - uden støtte i lovhistorie og litteratur og uden nogen forankring i grundlovens tekst - betragte ”det danske sprog og dets anvendelse” som ikke-overdrageligt bryder med denne tendens. Dette standpunkt må derfor kræve en kvalificeret argumentation.

IV Sprogets aktuelle stilling

”Sproget” som sådan er, som det er fremgået, ikke omtalt udtrykkeligt, som ikke-overladeligt. Dette taler for, at man i hjemmestyretraditionen ikke har opfattet ”sprog” eller ”det danske sprog” som et område, der skulle ses som noget selvstændigt.

Det stemmer hermed, at sprog i *retsplejen* er reguleret i den *danske* retsplejelov (for Grønland), mens sproget i *forvaltningen* er reguleret i den *grønlandske* forvaltningslov. Sprogspørgsmål er således antagelig set som aspekter af de forskellige områder, således at med etableringen af en grønlandsk forvaltning blev sprogbrugen i forvaltningen også betragtet som et grønlandsk anliggende, og tilsvarende med hensyn til sproget i Landstinget, der er reguleret i den *grønlandske* forretningsorden for Landstinget § 53. Hjemmestyreløvene indeholder regler om undervisning i sprog (nemlig grønlandsk og dansk), men dette viser *ikke* at den grønlandske regulering af undervisning - et område der er overdraget - ikke kan gå ind på *sprog*-undervisning.

På denne baggrund må det antages, at ”*sprogspørgsmål*” er blevet overladt i forbindelse med de enkelte overladede områder - med forbehold for de regler om sprog, som hjemmestyreløven indeholder.

Denne forståelse bygger på den fortolkning af materialet, at ”sprog” ikke tidligere er blevet defineret (eller konstrueret) som et selvstændigt emne, man kunne overveje 1) om Danmark kunne overlade og i givet fald 2) ville overlade.

Sproget er imidlertid blevet tillagt en stigende betydning. Beskyttelsen af mindretalssprog og af adgangen til borgernes brug af eget sprog i kontakt med offentlige myndigheder er reguleret i international ret. Forbud mod diskrimination på grund af sprog er anerkendt nationalt og internationalt. Også globaliseringen ledsages af øget interesse for at bevare sproglige særtræk.

Det er muligt forhold af denne art, der ligger bag den antagelse om ”det danske sprog og dets anvendelse”, som Justitsministeriets notat fremlægger. Det kan jo forekomme nærliggende at søge sikret, at det danske sprog som et nationalt anliggende ikke kan overlades til et selvstyre, og at dansk sprog kan anvendes i offentlige forhold.

Imidlertid forekommer det ikke i overensstemmelse med de nationale og internationale tendenser at *udbygge* antagelsen om en rigshed, der afskærer fra overladelse til selvstyre.

V Konklusion

Sprog er ikke i de færøske eller grønlandske hjemmestyreløve omtalt som selvstændigt område (1948, 1968), der ikke kunne overlades (men heller ikke udtrykkelig omtalt som et område, der kunne overlades). Heller ikke den juridiske litteratur har konstrueret et område af denne art. Sproget er i stedet behandlet som del af andre områder (forvaltning, landstingsordning, undervisning og retspleje).

Den forfatningsretlige opfattelse har bevæget sig hen mod en *videregående* adgang til overladelse til selvstyre.

På denne baggrund er der ikke tilstrækkeligt grundlag for nu - uden støtte i grundloven eller tradition - at opstille "det danske sprog og dets anvendelse" som en forfatningsretlig begrænsning af adgangen til at overlade opgaver til selvstyre. Det forhold, at der nationalt og internationalt er en voksende interesse for sprogspørgsmål, kan ikke udgøre et sådant grundlag.

Noget andet er at en overladelse kan aftales på bestemte vilkår. Sproget kan reguleres og administreres selvstændigt, men inden for en ramme der f.eks. svarer til principperne i hjemmestyrelovens § 9. Dette er et emne for politisk drøftelse og aftale. Ved siden heraf gælder – fortsat – internationale forpligtelser.

22.8.05 – Henrik Zahle

Kalaallit qallunaallu namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaat
Inatsisit tunngaviusut inuiaallu inatsisaat pillugit suleqatigiissitaq

**Inatsisit tunngaviusut inuiaallu inatsisaat pillugit suleqatigiissitami
nalunaarusiaq**

7. juni 2007

Imai

1. Aallaqqaasiut

- 1.1. Suleqatigiissitamik pilersitsineq taassumunngalu suliassiissutit
- 1.2. Suleqatigiissitamut suliassiissutit allat
- 1.3. Suleqatigiissitap inuttalersugaanera
- 1.4. Suleqatigiissitap sulinera
- 1.5. Nalunaarusiap aqqissuunneqarneqarnera

2. Namminersornermik inatsimmut tunngasumik apeqqutit pingaarutillit aamma Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitani suleqatigiissitamilu sulinerit

- 2.1. Inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit namminneq aalajangiisinnaatitaanerannik nassuiaat
- 2.2. Kalaallit Nunaata inatsisini tunngaviusuni maannakkut inissisimanera
- 2.3. Kalaallit Nunaanni oqartussat oqartussaaffinnik annertunerusumik tigusinissaannut inatsisit tunngaviusut periarfissarititaannik nassuiaat

3. Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsisissatut missiliuusiami apeqqutit pingaarutillit

- 3.1. Kalaallit Nunaata namminiilivinnissamut pisinnaatitaanerannik aallaqqaasiutissaq aalajangersagassarlu
- 3.2. Namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnik tigusinissamut pisinnaatitaanerannik aqqissuussineq
- 3.3. Namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu oqartussaasa akornanni suleqatigiinneq
- 3.4. Nunanut allanut tunngasut
- 3.5. Kalaallit Nunaata Namminersortup aamma naalagaaffiup akornanni siunissami aningaasanik attaveqaatissat
- 3.6. Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsisissatut tamarmiussumik missiliuusiq

4. Free Association (nammineq aalajangikkamik attaveqarfeqarneq)

Ilanngussat:

1. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaniit inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit inuiattut isigineqarsinnaanerannik apeqqummut Nunanut Allanut Ministereqarfiup akissutaa 8. november 2004-meersaq.
2. Inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit namminneq aalajangiisinnaatitaanerannik Nunanut Allanut Ministereqarfiup allakkiaa 15. august 2005-imeersaq.
3. Kalaallit Nunaata inatsisini tunngaviusuni naalagaaffimmi inissisimanerannik Inatsisisinik Atortitsinermut Ministereqarfiup allakkiaa 3. august 2005-imeersaq.
4. Pisinnaatitsissutinik allanik kalaallit pisortaqaarfiinut nuussinissamut periarfissanik Inatsisinik Atortitsinermut Ministereqarfiup allakkiaa 3. november 2004-meersaq.
5. Inatsisinik Atortitsinermut Ministereqarfiup allakkiaanut 3. november 2004-meersumut tunngatillugu Namminersorerullutik Oqartussat allakkiaat 2. marts 2005-imeersaq.
6. Kalaallit Nunaanni innuttaasut namminiilivinnissamik aalajangiussissappata Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu suut tamatigut atuutitinneqarsinnaanissaannik apeqqummut Nunanut Allanut Ministereqarfiup akissutaa 24. februar 2005-imeersaq.
7. Lars-Emil Johansenip namminersornermik inatsisissatut takorluugaanut tunngasumik apeqqutit ilaat pillugit Inatsisinik Atortitsinermut Ministereqarfiup allakkiaa 10. august 2006-imeersaq (ilanngussar-talik).

8. Lars-Emil Johansenip namminersornermik inatsisissatut takorluugaanut tunngasumik apeqqutit ilaat pillugit Inatsisunik Atortitsinermit Ministereqarfiup allakkiaanut Namminersorerullutik Oqartussat oqaaseqaataat 21. august 2006-imeersoq.
9. Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsisissatut missiliuut 7. juni 2007-imeersoq.
10. Inatsisit tunngaviusut inuiaallu inatsisaat pillugit suleqatigiissitamut allattoqarfiup free association-imik allakkiaa 14. december 2005-imeersoq.

1. Aallaqqaasiut

1.1. Suleqatigiissitamik pilersitsineq taassumunngalu suliassiissutit

Inatsisinik tunngaviusunik inuiaallu inatsisaannik Suleqatigiissitaq pilersinneqarpoq Kalaallit qallunaallu namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaannit, isumalioqatigiissitat 15. marts 2005-imi pingajussaannik ataatsimiinneranni.

Isumalioqatigiissitat ataatsimiinnerminni suleqatigiissitamut makku suliassiissutaanissaat akuersissutigaa:

“Isumalioqatigiissitanut suliassiissummi ilaatigut allassimavoq ”Isumalioqatigiissitat Kalaallit Nunaata ullummikkut inatsisini tunngaviusuni inissisimanera aallaavigalugu kiisalu inuiaat inatsisaat naapertorlugit inuiaat kalaallit imminnut aqussinnaaneranunnaapertuutumik eqqarsaatersuutigissavaat siunnersuusiorfigalugulu kalaallit pisortaasa inatsisinut tunngaviusunut ajornanngitsumik qanoq iliorluni oqartussaaffiit amerlanerusut tigusinnaaneraat.” Isumalioqatigiissitat nutarterinermik siunnersuutaat inatsisini tunngaviusuni § 19 naapertorlugu Kalaallit Nunaata namminiilivissinnaalernissaanut periarfissaanik imaqqassaaq.

Suleqatigiissitaq isumalioqatigiissitanut ilaatigut nassuiaateqassaaq:

- Inuiaat inatsisaat naapertorlugit inuiaat kalaallit imminnut aqussinnaaneranik
- Kalaallit Nunaata inatsisini tunngaviusuni ullummikkut inissisimaneranik
- Kalaallit Nunaanni oqartussat oqartussaaffinnik amerlanerusunik tigusinnaanissaminnut inatsisini tunngaviusuni periarfissaanik.

Suleqatigiissitaq Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsissisami aalajangersakkanik imaattunik saqqummiussaqqassaaq:

- Kalaallit Nunaata Kunngearfimmi Danmarkimi inissisimanera
- Suliassaqqarfinnik nutaanik tigusinissamut atatillugu killissarititaasunik aalajangiisnaatitaanissamillu periusiusinnaasunik assigiinngitsunik
- Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni politikikkut aqutsinikkullu periusiusinnaasunik
  - Danmarkimi naalakkersuisut inatsisiliornissamut siunnersuutaasa (inatsisissat pisortallu maleruaqqusassaasa) Kalaallit Nunaannut tungassutillit atortuulersinneqarsinnaasulluunniit Folketingimut saqqummiunneqannginnerminni / atortuulersinneqannginnerminni saqqummiunneqartarnissaanik
  - Nunat akornanni isumaqatigiissutissanik Kalaallit Nunaanni oqartussat oqartussaaffigisaanik attuisunik naalagaaffiilluunniit isumagisaanik Kalaallillu Nunaannut pingaarutilinnik isumaqatigiissuteqartoqartinnagu saqqummiussisarnissaq.

Taakku saniatigut suleqatigiissitaq aalajangersakkamik siunnersuusiussaaq kalaallit namminiilivinnissamik kissaateqarnerata piviusunngortinneqarnissaa pissasoq inatsisit tunngaviusut §-iisa 19-iat naapertorlugu aammalu inuiaat inatsisaat ataqquillunnaarlugit.

Isumalioqatigiissitani erseqqinnerusumik aalajangertoqareerneratigut aamma suleqatigiissitap apeqqutit inatsisinut tunngaviusunut inuiaallu inatsisannut tunngasut aalajangersimasut suliarisinnaavai.

Isumalioqatigiissitat sulinermut atugassatut piniagai allakkiat naleqquttut tamarnik suleqatigiissitap suliaanut tapertatut ilaassapput.

Isumalioqatigiissitat siulittaasoqarfiat allattoqarfiup siunnersuuteqarneratigut isumalioqatigiissitamilu oqallittoqareerneratigut suleqatigiissitap suliaqarneranut atatillugu immikkut tatigisaallutik paasisimasallit nassuiaataannik allanik piniarsinnaavoq.

Isumalioqatigiissitat atuuffiat tamakkerlugu suleqatigiissitaq atuuttussatut naatsorsuuti-gineqarpoq.

Isumalioqatigiissitat siulittaasumik isumalioqatigiissitalu ilaasortaasa akornannit allanik tallimanik suleqatigiissitap ilaasortassaannik toqqaassapput. Siulittaasoqarfik allattoqarfiup siunnersuuteqarneratigut aalajangeeqataasussaataannngitsunik isumalioqatigiissitanut marlunnik kiisalu immikkut paasisimasalinnik sisamat angullugit amerlassusilinnik suleqatigiissitap ilaasortassaannik toqqaassaaq.”

1.2. Suleqatigiissitamut suliassiissutit allat

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat 8. februar 2006-imi arfinilissaannik ataatsimiinneranni isumalioqatigiissitanit aalajangiunneqarpoq namminersormik inatsisissami aalajangersagassanik suleqatigiissitaq suleqatigiissitamut suliassiissutini naatsorsuutigineqareersimanngitsunik missingiusiussasoq (taamaattorli aalajangersakkanik aningaasarsiorneq inuussutissarsiutinillu piorsaaneq pillugit suleqatigiissitap suliaanut aamma nunanut allanut tunngasut pillugit aalajangersakkanut tunngassuteqartussaannngitsunik).

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat 30. januar 2007-imi qulissaannik ataatsimiinneranni isumalioqatigiissitani aalajangiunneqarpoq namminersormik inatsisissami nunanut allanut tunngasunik aalajangersagaliornepur ingerlateqqinnissaa suleqatigiissitamiissasoq.

Kiisalu Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat 16. april 2007-imi aqqanilissaannik ataatsimiinnerminni aalajangerput suleqatigiissitap Kalaallit Nunaata Namminersortup naalagaaffiullu akornanni aningaasanik attaveqaatissanik aalajangersagassatut missiliuusiat aningaasarsiornermik inuutissarsiutinillu piorsaaneermik suleqatigiissitap nalunaarusiaani qupp. 14-imi punktini 1-6-imi immikkoortoq 6-imut naapertuuttut suliarissagai.

1.3. Suleqatigiissitap inuttalersugaanera

Nalunaarusiap inaarsarnerani uku suleqatigiissitami ilaasortaapput:

Lars-Emil Johansen (II aamma FI) (siulittaasoq)

Anthon Frederiksen (II)

Johan Lund Olsen (II)

Line Barfod (FI)

Birthe Rønn Hornbech (FI)

Niels Helveg Petersen (FI)

Immikkut paasisimasalittut ilaasortat

Professor Ole Spiermann, Københavns Universitet

Ambassadør Tyge Lehmann, Nunanut Allanut Ministereqarfik

Bilag 15

6/60

Lovråd Jørgen Steen Sørensen, Inatsisunik Atortitsinermut Ministereqarfik

Aalajangeeqataasinnaanatik ilaasortat

Professor Gudmundur Alfredsson, Raoul Wallenberg Institut
Professor Jens Hartig Danielsen, Aarhus Universitet

Siulittaasup siunnersortaa

Afdelingschef Mininnguaq Kleist, Naalakkersuisut allattoqarfiat

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat 13. juni 2005-imi ataatsimiinnerminni akuersissutigaaq suleqatigiissitap siulittaasua suleqatigiissitanut suliassiissutinik sulinermini siunnersortissaminik toqqaasinnaasoq.

Allattoqarfik

Allattoqarfiup pisortaa Jakob Janussen, Naalakkersuisut allattoqarfiat
Fuldmægtig Lisbeth Møller Jensen, Naalakkersuisut allattoqarfiat
Sekretariatschef Steen Ryd Larsen, Statsministeriet
Konsulent Anne Dannerfjord, Statsministeriet
Fuldmægtig Søren Klit, Statsministeriet

Augusta Salling (II) 28. marts 2006 tikillugu suleqatigiissitaliami ilaasortatut peqataasarpog aningaasarsiorneq inussutissarsiutinillu piorsaaneq pillugit suleqatigiissitami ilaasortaanerminik ingerlatsiinnarsinnaanissaa siunertaralugu. Augusta Salling Anthon Frederiksenimit 15. november 2005-imi Inatsisartunut qinersisoqareerneratigut Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitani ilaasortaalersumit kingoraarneqarpoq.

Aqqaluk Lynge (II) januar 2006 tikillugu suleqatigiissitami ilaasortatut peqataasarpog 15. november 2005-imi Inatsisartunut qinersinerup kingunerisaatut Johan Lund Olsenimit kingoraarneqarluni.

Henrik Zahle 2006-ip aasaani toqunini tikillugu suleqatigiissitami aalajangeeqataasinnaanani ilaasortaavoq. November 2006-imi Jens Hartig Danielsen suleqatigiissitami aalajangeeqataasinnaanani nutaatut ilaasortaalerpoq.

Søren Klit 1. februar 2007-imiit allattoqarfimmi suleqataalerpoq.

Tamatuma saniatigut uku suleqatigiissitap pingaarutilittut atortussaanic suliarinnittuupput tamatumalu nassatarisaatut suleqatigiissitami ataatsimeeqataasarlitik:
Kontorchef Jens-Christian Bülow, Inatsisunik Atortitsinermut Ministereqarfik
Fuldmægtig Anne Fode, Inatsisunik Atortitsinermut Ministereqarfik
Direktør Inuuteq Holm Olsen, Nunanut Allanut Pisortaqarfik
Kommitteret Per Lachmann, Nunanut Allanut Ministereqarfik

1.4. Suleqatigiissitap sulinera

Suleqatigiissitap aqqanileriarluni ataatsimiittarpoq: 7. september 2005, 25. oktober 2005, 6. februar 2006, 3. april 2006, 24. maj 2006, 6. september 2006, 29. november 2006, 11. januar 2007, 21. marts 2007, 9. maj 2007 aamma 6. juni 2007.

Suleqatigiissitap suliami ilai ataasiakkaat inikkat isumalioqatigiissitanut nalunaarutigisarpai isumalioqatigiissitap taakkuninnga aalajangiiffigininnissaat siunertaralugu. Taamaalilluni apeqqutit

pingaarutillit saqqummiunneqartut isumalioqatigiissitanit qulaajaavigineqartarput ilaatigut allakkiat il. il. suleqatigiissitami sammeneqareerlutik isumalioqatigiissitanut saqqummiunneqartartut tunngavigalugit. Tamatuma nassatarisaatut suleqatigiissitap nalunaarusiaani sammeneqarput apeqqutit qitiusumik pingaarutillit suleqatigiissitami sammeneqareersut taakkununggalu attuumassutilittut ilanngussat. Suleqatigiissitap oqallissutaasa inernerit apeqqutinullu pingaarutilinnut tunngasunik siunnersuutit nassaassaapput Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsisissatut suleqatigiissitap missiliuusiaani tassungalu oqaaseqaatini suleqatigiissitap isumalioqquatai erseqqinnerusumik nassuiaateqarfigineqarlutik.

1.5. Nalunaarusiap aaqqissuunneqarneqarnera

Immikkoortoq 2-mi eqqartorneqarput apeqqutit pingaarutillit namminersornermik inatsisissamut tunngasut aamma Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitani suleqatigiissitamilu sulinerit. Tamatuma saniatigut allaaserineqarput inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit namminneq aalajangiisinnaatitaanerit, Kalaallit Nunaata inatsisini tunngaviusuni maannakkut inissisimanera aammalu kalaallit pisortaqrifiisa oqartussaannermik annerusumik tigusinissaannut inatsisini tunngaviusuni periarfissat.

Immikkoortoq 3-mi eqqartorneqarput Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsisissamut missingiusiamut atatillugit apeqqutit pingaarutillit. Ilanngullugit allaaserineqarput aallaqqaasiutissaq aamma Kalaallit Nunaata namminiilivinnissamut pisinnaatitaaneramik aalajangersagassaq, namminersornermik aqutsisut suliassaqrfinnik tigusinissamut pisinnaatitaaffiinik aaqqissuusineq, namminersorlutik oqartussat naalagaaffeqatigiinnermilu oqartussat akornanni suleqatigiinnissaq, nunanut allanut tunngasut kiisalu Kalaallit Nunaata Namminersortup naalagaaffiullu akornanni siunissami aningaasaqarnikkut attaveqaatissat. Namminersornermik inatsisissatut tamarmiusumik missiliuusiap naatsumik eqqartornera naggasiutigineqarpoq.

Immikkoortoq 4-mi allaaserineqarput suleqatigiissitap isumalioqquatai aamma "free association" (nammineq aalajangiiffigisatut attaveqarfeqarneq) pillugu eqqartugai.

2. Namminersornermik inatsimmut tunngasumik apeqqutit pingaarutillit aamma Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitani suleqatigiissitamilu sulinerit

Suleqatigiissitap imminut suliassiissutit naapertorlugit isumalioqatigiissitanut apeqqutit pingaarutillit uku nassuiaateqarfigisassara:

- Inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit namminneerlutik aalajangiisinnaatitaanerit.
- Kalaallit Nunaata inatsisini tunngaviusuni maannakkut inissisimanera.
- Kalaallit Nunaanni oqartussat annerusumik oqartussaataitaalernissaannut inatsisit tunngaviusut periarfissiinerat.

Apeqqutit taakku pillugit suleqatigiissitami sammisat pingaarnerutillugillu inerniliinerit matuma kinguliini naatsumik issuaavigineqassapput.

Ilanngullugu taaneqassaaq Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitap aalajangiiummassuk namminersornermik inatsisissatut missiliuummi inatsisip immikkut ittuuneranut erseqqissaatitut kalaallit taaguutaasa Inatsisartut aamma Naalakkersuisut atorineqarnissaat. Kalaallit taaguutaat taakku nalunaarusiami matumani pineqartunut tunngassutilinni atorineqarput.

2.1. Inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit namminneq aalajangiisnaatitaanerannik nassuiaat

Inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit namminneq aalajangiisnaatitaanerannik apeqqutit suleqatigiissitamit sammeneqarneranni atugassatut suleqatigiissitap oqallisigaa inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat tunngavigalugit inuiattut isigineqarsinnaaneratt pillugu Nunanut Allanut Ministereqarfimmiit Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitanut akissut 8. november 2004-meersoq.

Nunanut Allanut Ministereqarfiup paasisamisut taavaa inuiaat kalaallit ministereqarfiup paasinninnera malillugu immikkoortunik naammattunik ilisarnaateqartut inuiaat inatsisaat malillugit inuiattut taaneqarsinnaallutik.

Aammattaq suleqatigiissitap sammivaa inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit namminneq aalajangiisnaatitaanerannut tunngasumik Nunanut Allanut Ministereqarfiup suleqatigiissitamut allakkaa 15. august 2005-imeersoq.

Allakkiami tassani Nunanut Allanut Ministereqarfiup ataatsimut eqikkarlugu taavaa inuianni pineqartuni nammineq aalajangiinissamut pisinnaatitaaneq assigiinngitsunut sammivilimmik, assigiinngitsunik sakkortussusilimmik aamma assigiinngitsunik imalittut ingerlanneqarsinnaasoq – taamaalilluni ilaatigut Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni pissutsit allanngoriartornerannit nalunaarneqartut. Taamaalilluni Kalaallit Nunaata nunasiaanerannik 1953-imi atorunnaarsitsineq, 1979-imi Kalaallit Nunaanni namminersorerulerneq, 1985-imi Kalaallit Nunaata EF-mi suleqatigiinnermit aninera massakkullu Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsisissap ilusilersornerannik suliaqarneq ersiutaapput inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit namminneq aalajangiinissamut pisinnaatitaanerannut.

Inerniliissutit taakku suleqatigiissitap tusaatissatut tiguai suliaminillu ingerlatitseqqinnermini tunngavigalugit. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitap malitsigitillugu tamatumunnga isumaqataapput.

2.2. Kalaallit Nunaata inatsisini tunngaviusuni maannakkut inissisimanera

Kalaallit Nunaata naalagaaffimmi inatsisini tunngaviusuni inissisimanera pillugu suleqatigiissitamit qinnuigineqarnikkut Inatsisunik Atortitsineranut Ministereqarfik 3. august 2005-imi allakkiorpoq. Allakkiami inatsisit tunngaviusut Kalaallit Nunaata naalagaaffimmi inatsisini tunngaviusuni inissisimaneranut aamma namminersoreruneramik inatsimmi aalajangersarneqartut Kalaallit Nunaata naalagaaffimmi inissisimaneranut pingaarutillit pingaarnersiorneqarput. Kiisalu naggataagut immikkut nassuiaatigineqarpoq Kalaallit Nunaata nunanut allanut naleqqiullugu iliuseqartarnermi inissisimanera.

Allakkiami allaqqavoq inatsisini tunngaviusuni § 1-imi aalajangersarneqartoq inatsisit tunngaviusut ”Danmarkip Naalagaaffiata ilaanut tamanut atuutissasut”.

§ 1-imi aalajangersagaq ilanngunneqarpoq inatsisit tunngaviusut 1953-imi iluarsaassivigineqarneranni Kalaallit Nunaata inatsisini tunngaviusuni inissisimanerata nunasiaanermiit naalagaaffiup ilaatut naligiissitat inissisimalerluni allannguuteqarteqarneratut ilaatut. Taamaalilluni aalajangersakkami siunertaavoq naalagaaffimmut tamarmiusumut inatsisini tunngaviusuni assigiissitsinissaq. Inatsisunik Atortitsineranut Ministereqarfiup erseqqissarpaa Inatsisit Tunngaviusut Pillugit Isumalioqatigiissitap isumaliutissiisutaani ilaatigut allassimasoq

aalajangersakkakut tassuuna inatsisit tunngaviusut tamakkerlutik Kalaallit Nunaannut atuussinnaassuseqalersinniarneqartut.

Allakkiami taaneqarpoq Kalaallit Nunaat Kalaallit Nunaanni namminersornerunermik inatsit malillugu qallunaat naalagaaffianni immikkut ittumik inuiattut inuiaqatigeeqarfiusoq. Namminersornerullutik Oqartussat naalagaaffeqatigiinnerup killissarititaasa iluanni Kalaallit Nunaanni suliassaqarfinnik isumaginnittussaapput namminersornerunermik inatsit malillugu. Taamaalillutik Namminersornerullutik Oqartussat suliassaqarfinni namminersornerunermik inatsit naapertorlugu tiguneqareersuni inatsisiliorsinnaallutillu aqutsisussaataaapput. Tamatuma kinguneraa inatsisiliorsinnaataaannermik aqutsinermillu oqartussaataaannermik Kalaallit Nunaanni oqartussanut nunneqarnerat pissasoq inatsisikkut aammalu naalagaaffeqatigiinneq namminersornerullutillu oqartussat susassaqarfinni Kalaallit Nunaanni pissutsinut immikkut attuisussani annerusumik oqartussaassuseqalernissaat sianigalugit.

Kiisalu naggataagut taaneqarpoq naalagaaffimmi oqartussat suliassani naalagaaffiup nunanut allanut iliuseqarneranut tunngassutilinni aalajangiisussaasut namminersornerullutillu oqartussat pisussaaffinnut naalagaaffinnut allanut isumaqatigiissutit nassatarisassaannut allatigullu nunat tamalaat malittarisassaannut sukkulluunniit naalagaaffimmit malitassiasaanut malinnittussaasut. Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut inuiaat inatsisaat tunngavigalugit isumaqatigiissusiorsinnaanerat pillugu inatsisikkut (piginnaatitsissutit inatsit) 2005-imeersukkut Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut pisinnaatitaalerput inuiaat inatsisaat tunngavigalugit naalagaaffinnut allanut aamma inuiaat allat kattuffiinut isumaqatigiissusiorsinnaanissamut isumaqatigiissutaasussat suliassaqarfinnut tiguneqareersunut tunngassuteqarluinnartuutillugit.

Oqallisereernikkut suleqatigiissitap Inatsisinik Atortitsineranut Ministereqarfiup allakkiaa tusaatissatut tiguaa. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat malitsigitillugu tamatumunnga isumaqataapput.

2.3. Kalaallit Nunaanni oqartussat oqartussaaffinnik annertunerusumik tigusinissaannut inatsisit tunngaviusut periarfissarititaannik nassuiaat

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat sulinertik aallartisimaannalersoq kalaallit pisortaqarfiinut oqartussaaffinnik annertunerusumik nuussinissamut inatsisit tunngaviusut killissarititaasa nassuiaateqarfigeqarnissaannik kissaateqarput, tak. isumalioqatigiissitanut suliassissutit aalajangersarneqarfiat.

Tamanna tunngavigalugu Inatsisinik Atortitsineranut Ministereqarfik Kalaallit Nunaanni oqartussat oqartussaaffinnik annertunerusumik nuussisinnaaneq pillugu 3. november 2004-mi allakkiorpoq.

Inatsisinik Atortitsineranut Ministereqarfiup naliliinera tassaavoq inatsisit tunngaviusut malillugit periarfissaqarluortoq inatsisiliornikkut aqutsinikkullu suli allatigut oqartussaaffinnik Kalaallit Nunaanni oqartussanut isumagisassanngortitsinissamut. Killiliissutissat nassaassaapput suliassaqarfinni naalagaaffeqatigiinnermut imaluunniit inatsisini tunngaviusuni immikkut ittumik aalajangersakkanut ataqqinninnissap nassatarisaatut kalaallit pisortaqarfiinut suli nuunneqarsinnaanngitsuni.

Taamaalilluni ataatsimut eqikkaassagaanni suliassaqarfiit Inatsisinik Atortitsineranut Ministereqarfiup isumaa malillugu Kalaallit Nunaanni oqartussanit tiguneqarsinnaanngitsut makkuupput:

- Inatsisit tunngaviusut

- Nunanut allanut politikki
- Illersornissamik sillimaniarnermillu politikki
- Eqqartuussiviit qullersaat (Højesteret)
- Naalagaaffimmi innuttaassuseqarneq
- Nunat allat aningaasaat aningaasallu pillugit politikki

Namminersornermut Eqqartuussiveqarnermullu Pisortaqarfiup allakkiakkut 2. marts 2005-imeersukkut Inatsisunik Atortitsinermit Ministereqarfiup siuliini taaneqartutut allakkiata oqaaseqarfigai. Pisortaqarfiup ilaatigut taavaa pisortaqarfiup isumaa malillugu oqartussaaffimmik Kalaallit Nunaanni oqartussanut isumaginnittunngortitsisoqarsinaasoq oqartussaaneermik nuussinermit allaanerumik tunngaveqarluni, tassa oqartussaassutsumik nuussisoqarsinnaasoq inatsisit tunngaviusut toqqaannartumik toqqammavigalugit taamaattumillu naalagaaffiup oqartussaanut kisimiilluni atorunnaarsinneqarsinnaananilu allannortinneqarsinnaanngitsumik. Aammattaq pisortaqarfiup suliassaqarfiit ilaat Inatsisunik Atortitsinermit Ministereqarfiup isumaa malillugu nuunneqarsinnaanngitsut oqaaseqarfigai, ilanngullugit pingaartumik nunanut allanut politikkimut, nunat allat aningaasaannut aningaasanullu politikkimut kiisalu qallunaat oqaasiinut tunngassutillit. Inatsisunik Atortitsinermit Ministereqarfiup allakkiata 3. november 2004-meersoq taamatullu Namminersornermut Eqqartuussiveqarnermullu Pisortaqarfiup akissutitut allakkiat 2. marts 2005-imeersut nalunaarusiamut matumunnga ilanngunneqarput.

Suleqatigiissitap Inatsisunik Atortitsinermit Ministereqarfiup aamma Namminersornermut Eqqartuussiveqarnermullu Pisortaqarfiup allakkiat sukumiisumik oqaluuserereerlugit tusaatissatut tiguai.

Suleqatigiissitap isumalioqatigiissitanut siunnersuutigaat Danmarkimi naalakkersuisut inatsisit tunngaviusut killissarititaannik paasinninnerat – Inatsisunik Atortitsinermit Ministereqarfiimmiit oqaatigineqartutut – namminersornermik inatsisissatut siunnersuummut tunngaviutinneqassasoq tamannali ima paasineqassanani qallunaat naalakkersuisuisa taamatut paasinninnerat isumalioqatigiissitani ilaasortanit tamanit isumaqatigineqartoq. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitap suleqatigiissitap siunnersuutaanut isumaqataapput.

3. Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsisissatut missiliuusiami apeqqutit pingaarutillit

Siuliini pkt. 1.2.-mi taaneqartutut Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsisissatut tamakkiisumik missiliuusiorneq suleqatigiissitamit ingerlanneqarpoq.

Matuma kinguliini namminersornermik inatsisissatut missiliuusiami apeqqutit pingaarutillit suleqatigiissitamit oqaluuserineqartut aamma/imaluunniit siunnersuutitut saqqummiussat eqqartorneqassapput.

3.1. Kalaallit Nunaata namminiilivinnissamut pisinnaatitaaneramik aallaqqaasiutissaq aalajangersagassarluni

Suleqatigiissitamit pisisissamisoorineqarpoq namminiilivinnissamik aalajangersagassap inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat naapertorlugit namminneq aalajangiisinnaatitaalermissaannut atatillugu oqallisiginissaa.

Suleqatigiissitaq tamanna tunngavigalugu inatsisissatut missiliummut aallaqqaasiutissamik siunnersuuteqarpoq nammineq aalajangiinnaatitaanermik aammalu Kalaallit Nunaata namminiilivinnissamat pisinnaatitaaneranik ilaatigut aalajangersagassamik imaqartumik.

Aallaqqaasiutissatut siunnersuummi suleqatigiissitap kissaatiginartippaa erseqqissassallugu inatsisissatut siunnersuut tunngaveqartinneqassasoq Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akornanni naligiissusermik aamma peqatigiilluni assigiimmik ataqpeqatigiinnermik. Taamaalilluni aallaqqaasiutissamat oqaaseqaatini taaneqarpoq qallunaat tungaanniit kisimiilluni inatsimmik utertitsinissaq aallaqqaasiutip tunngavianut naapertuuttuunaviangitsoq inuiaallu inatsisaanniit isigalugu aamma inuiaat kalaallit namminneq aalajangiinnissamat pisinnaatitaanerannut naapertuuttuussanani.

Suleqatigiissitap Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanik aalajangersagassamat periusissat arlallit Ole Spiermannip missiliuusaa tunngavigalugu oqaluuserai.

Periusissaq suleqatigiissitap isumalioqatigiissitanut siunnersuutaa makkuninnga tunngaveqarpoq:

- Inuiaat kalaallit namminiilivinnissamik aalajangiippata Kalaallit Nunaanni naalackersuisut inatsisitigut piumasaqaatigisinnaassagaat Kalaallit Nunaanni namminiilivinnissap piviusunnortinnissaa Danmarkimi naalackersuisuinik isumaqatigiinnialernissaq,
- Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalackersuisut akornanni Kalaallit Nunaanni namminiilivinnissamik isumaqatigiissut Kalaallit Nunaanni Inatsisartunit Folketingimiillu isumaqataaffigisatut isumaqatigiissutaassasoq (tak. inatsisini tunngaviusuni § 19), aamma
- Isumaqatigiissut Kalaallit Nunaanni inunnik taasisitsinikkut akuersissutigineqassasoq.

Suleqatigiissitap apeqqutit pingaartut periusissamat siuliani taaneqartumut attuumassutillit sukumiisumik oqaluuserai. Aalajangersagassatut siunnersuummigut suleqatigiissitap pingaartippaa namminiilivinnissamik isumaqatigiinnialernissamik inuiannit kalaallinit aalajangerneqarnissaa Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat aalajangigassarigaat aamma Kalaallit Nunaanni naalackersuisut Danmarkimilu naalackersuisut isumaqatigiinnialernissaat sioqqullugu kalaallit tungaanniit piginnaatitaanerup suup apeqqutaatinnissaa kalaallit namminneq kisimik oqartussaaffigaat taamaattumillu inatsimmi erseqqinnerusumik nassuiarneqassanani.

Suleqatigiissitap aammattaq siunnersuummigut pingaartippaa namminiilivinnissamik Kalaallit Nunaanni inuit taasisinneqarnissaannik apeqqutit Kalaallit Nunaannit Namminersorlutik Oqartussanit aalajangiiffigineqassasut tamatumani Inatsisartunut qinersisinnaatitaanermi malittarisassani atuuttuni tunngaviit aallaavigineqassallutik. Aammattaq suleqatigiissitami isumaqatigiissutaavoq taasisitsinerup inernera takutitsisuussasoq namminiilivinnissaq inuiannit kalaallinit erseqqissumik kissaatigineqarnertoq taamaalilluni tamanna nunani tamalaani qularutigineqassanani.

Suleqatigiissitap aallaqqaasiutissatut aamma namminiilivinnissamik aalajangersagassatut siunnersuutai isumalioqatigiissitanit isumaqatigineqaput.

3.2. Namminersorlutik oqartussat suliassaqarfinnik tigusinissamat pisinnaatitaanerannik aqqissuussineq

Kalaallit pisortaqarfiisa suliassaqarfinnik tigusinissaq pillugu tunngavigisassat assigisaalluunniit suut tunngavigalugit aalajangersinnaanissaannut periusissat assigiinnigitsut – isumalioqatigiissitap siullermeersumik ataatsimiinneranni oqallisigineqartut aallaavigalugit – suleqatigiissitami isumalioqatigineqarput. Taamaalilluni periusissat uku suliarineqarput:

Bilag 15

12/60

- *Tigusassat allattorsimaffiat* suliassa qarfiit suut tiguneqarsinnaanerannik taaguiffiusut. Taamatut periuseqarnikkut suliassa qarfiit allattukkani taasat kisimik tiguneqarsinnaassapput.
- *Tiguneqarsinnaangitsut allattorsimaffiat* suliassa qarfiit suut tiguneqarsinnaanginnerinik taaguiffiusut. Taamatut periuseqarnikkut suliassa qarfiit allattukkani taaneqanngitsut tamarmik tiguneqarsinnaassapput.
- *Isumaqatigiissutit tunngavigalugit periuseq* tamatumani suliassa qarfinnik tiguisarnissat tamarmik immikkut Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisuinit isumaqatigiissutaassallutik.

Isumalioqatigiissitami suleqatigiissitanilu kalaallit tungaanniit tiguneqarsinnaangitsut allattorsimaffiannik tunngaveqarluni periuseq akuersaarnartinneqanngilaq tassami taamaattoq eqarnerusutut isumaqarfigneqarmat suliassa qarfinnik tigusinissamut killissarititaasut siunissami sukkulluunniit allatut naliliiffigneqartariaqalissappata.

Tamatumunga illuatungiliullugu taaneqarpoq – ilaatigut Inatsisunik Atortitsinermut Ministereqarfimmit isumaqatigineqartumik – suliassa qarfiit suut tiguneqarsinnaanissaannik isummat allannguuteqarpat inatsisip tunngavii pingaartut allannortittariaqalissasut. Inatsisunik Atortitsinermut Ministereqarfiup isumaa malillugu inatsimmi tunngavinnik pingaaruteqarluinnartunik allannguuteqartitsinissat – aamma taakku inatsisip oqaasertaani erseqqissumik allassimannikkaluarpataluunniit – tamatigut Folketingimit akuerineqartariaqarput.

Isumaqatigiissutit tunngavigalugit periuersipiaq pillugu suleqatigiissitami isumaqatigiinneqarpoq tamanna namminersornermik aqutsinermut naammaginatutut sakkussaangitsoq pissutigalugu suliassa qarfinnik tiguisoqassatillugu tigusinissaq Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisuinit tamatigut isumaqatigiissutaasussaassammat. Taama ittumik periuseqarnikkut Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut periarfissaqassanngillat suliassa qarfinnik tigusinissamik namminneerlutik aalajangiinissaminnut.

Suleqatigiissitami isumalioqquteqarnerit tamanna tunngavigalugu inerneraat namminersornermik inatsimmi tiguneqarsinnaasutut allattukkat aamma isumaqatigiissutit tunngavigalugit periutsip ataatsimut katussatut atorneqarnissaat qinerneqarmat tamatumuunakkut suliassa qarfinnik tamarmiusunik Danmarkimi naalakkersuisut isumaat malillugu inatsisit tunngaviusut periarfissaqarfigititaannik tigusinissanik periarfissiisoqassammat.

Periutsip tunngavigai

- namminersorlutik oqartussat inatsit malillugu kisimik aalajangersinnaassagaat suliassa qarfinnik inatsimmut ilanngussami allassimasunik tigusinissaq,
- suliassa qarfiit ilaat ima pisariutigisinnaallutillu annertutigisinnaasut *piffissaq* tiguisiviususaaq namminersornermik aqutsisunit aalajangerneqartinnagu Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu naalakkersuisut akornanni immikkut ittumik aqqiiviginiaqqaartariaqartassallutik aamma
- Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi naalakkersuisut isumaqatigiissutigisinnaassagaat suliassa qarfiit inatsimmut ilanngussami taaneqanngitsut kalaallillu susassa qarfigisaannut taamaallaat tunngassutillit namminersorlutik oqartussanit tiguneqarsinnaanissaat.

Isumalioqatigiissitat suleqatigiissitap siunnersuutaanut isumaqataapput.

3.3. Namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu oqartussaasa akornanni suleqatigiinneq

Namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu oqartussaasa akornanni suleqatigiinnermi pineqarnerupput suliassaqarfiit naalagaaffiup oqartussaataaasa aalajangiiffigisinnaasaannut ataannartussat pillugit inatsisilianik naalagaaffiup pisorta qarfiisa namminersorluik oqartussanut saqqummiussisarnissaannut attatillugit malittarisassat suut ator neqartarnissaat. Naalagaaffinnut allanut isumaqatigiissutissanut missiliuusianik il. il. namminersorlutik oqartussanut saqqummiussisarnissaq pillugu apeqqutit namminersornermik inatsisissap nunanut allanut tunngasut pillugit kapitaliani suliarineqassapput.

Inatsisinik namminersorlutik oqartussanut saqqummiussisarnissamik apeqqutinut tunngassutilinni sianigisassat imminnut assortuuttut assigiinngitsut suleqatigiissitamit oqaluuserineqarput. Illuatungaatigut kissaatiginartinneqarpoq inatsisissatut siunnersuusi at Kalaallit Nunaannik attuisinnaasut (t.i. inatsisissatut siunnersuutit Kalaallit Nunaat ilanngullugu imallit imaluunniit Kalaallit Nunaanni atortuulersinneqarsinnaasut) tamarmik Folketingimut ingerlatinneqalersinnatik saqqummiuttarnissaannut pisinnaatitaanerulernissaq. Aappaatigulli sianiginigisassaavoq Folketingip suliaqarneranik Danmarkimilu inatsisiliortarnermik mianerinninnissaq. Tamatuma kingunerisassai tassaasinnaapput Danmarkimi naalakkersuisut pisuni taama ittuni inatsisissatut siunnersuutini kunnqip peqqussutaatigut Kalaallit Nunaanni atortuulersinneqarnissaannut periarfissaqanngitsunik saqqummiussinissaq toqqarumassagaat. Taamaappat inatsit pineqartoq Kalaallit Nunaanni atortuulersinniarlugu, Kalaallit Nunaata tamanna kissaatigissappagu, Folketingimi suliarinnittoqaqqittariaqalissaq. Tamatumuuna Danmarkimi inatsisiliat Kalaallit Nunaannut tunngassutillit nutarternissaralua kinguarsarneqaannarsinnaavoq.

Sianigisassat assigiinngitsut akornanni suleqatigiissitaq oqimaqatigiissaarutissarsiorpoq tamannalu tunngavigalugu periuseq una isumaqatigiissutigalugu: Danmarkimi naalakkersuisut inatsisissatut siunnersuutaat Kalaallit Nunaat ilanngullugu imaqartussat imaluunniit Kalaallit Nunaanni atortuulersinneqarsinnaasut Folketingimut saqqummiunneqalersinnatik namminersorlutik oqartussanut oqaaseqaateqarfigisassanngorlugit saqqummiunneqartassasut. Inatsisissatut siunnersuut taama ittoq aalajangersagartaqassappat Kalaallit Nunaannuunnaq atuuttusani imaluunniit Kalaallit Nunaannut immikkut pingaarutilinnik Danmarkimi naalakkersuisut saqqummiussilersinnatik namminersorlutik oqartussat oqaaseqaatissaat utaqeqqaartassavaat. Namminersorlutik oqartussat akissuteqarnissaannut piffissaliisoqarsinnaaassaaq.

Aqutsisoqarnikkut peqqussusiani taamatulli periuseqarnissaq suleqatigiissitap siunnersuutigaa.

Suleqatigiissitap siunnersuutaanut isumalioqatigiissitap isumaqataapput.

3.4. Nunanut allanut tunngasut

Nunanut allanut tunngasut pillugit susassaqarfiit Namminersorneq pillugu isumaqalioqatigiissitap 2005-imi junimi sisamassaannik ataatsimiinneranniilli isumalioqatigiissitanit oqaluuserineqartarput. Siuliini taaneqartutut isumalioqatigiissitanit aalajangiunneqarpoq inissutaasunik suliat suleqatigiissitami inissisimassasut, ilanngullugit namminersornermik inatsimmi nunanut allanut tunngasunik susassaqarfiit pillugit aalajangersagassatut missiliuusi at.

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitap pineqartunik sammisaqarnerminni pingaartilluinnarpaat namminersornermik inatsisip ataatsimut aaqqissuussinissaq pillugu siunnersuummik ilaqassasoq tassani Kalaallit Nunaata nunanut allanut politikkimi peqataanissaanut pingaaruteqarnerpaat ataqatigiissutut ilusilersorneqassallutik.

Taamaattumik suleqatigiissitap namminersornermik inatsimmi nunanut allanut tunngasunik susassaqrarfiit pillugit kapitalimut periusissiaa tamatumunnga ataatsimoortitanik siunnersuutitaqarpoq. Periusissaq imaqrarpoq pingaarutilittut immikkoortunik marlunnik:

- *Kalaallit Nunaanni naalackersuisut* naalagaaffik sinnerlugu inuiaallu inatsisaat tunngavigalugit nunanut allanut ministeriap peqataaffiginngisaanik namminneq isumaqatigiinninniasatillutik imalunniit isumaqatigiissuteqassatillutik malittarisassa, t.i. malittarisassat Kalaallit Nunaannik pisinnaatitsissutitut aqqissuussinnermut naapertuuttut.
- Danmarkimi Kalaallillu Nnaanni naalackersuisut akornanni suleqatigiinnissaq, ilanngullugu pisuni *Danmarkimi naalackersuisut* naalagaaffik sinnerlugu aamma Kalaallit Nunaannut sunniteqartussanik inuiaallu inatsisaat tunngavigalugit isumaqatigiinniarnissaanni aamma isumaqatigiissuteqarnissaanni Kalaallit Nunaanni naalackersuisut akuliutitinneqartarnissaat pillugit malittarisassat.

Aammattaq suleqatigiissitap nunanut allanut tunngasunik kapitalimut siunnersuusaa Kalaallit Nunaata nammineq taaguunni (atini) atoorlugu nunat tamalaat kattuffiini ilaasortaanissaa pillugu aalajangersagassamik imaqrarpoq, tassa kattuffik tamatumunnga periarfissaqartitsigaangat tamannalu Kalaallit Nunaata inatsisini tunngaviusuni inissimaneranut naapertuuttuosorineqaraangat. Kiisalu siunnersuut aalajangersagartaqarpoq Danmarkip nunani allani naalackersuisutigoortumik aallartitaqarfiini suliassaqrarfiit tamakkiisumik tiguneqareersut tungaasigut kalaallit soqutigisaannik isumaginnittussat Kalaallit Nunaanni naalackersuisut sinniisaannik atorfinitsinissaq pillugu. Aalajangersakkat taakku naapertuupput Kalaallit Nunaannut pisinnaatitsissutitut inatsimmi tamanna pillugu taamatulli aalajangersakkanut.

Ilaasortat Kalaallit Nunaanneersut pingaartippaat pisinnaatitsissutitut inatsisissamut siunnersuutit 2005-imi suliareneqarnerani Kalaallit Nunaanni naalackersuisut nalunaarutigereermassuk pisinnaatitsissutitut inatsit Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitap isumalioqqutaanut siumut pituttuisuussanngitsoq. Ilaasortat Danmarkimeersut tamatumunnga illuatungiliullugu taavaat Danmarkimi naalackersuisut Kalaallit Nunaanni naalackersuisut nalunaarutaannut isumaqataallutik nalunaartut tassami Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitap sulinerat inatsisit tunngaviusut naalagaaffeqatigiinnerullu killissarititaasa iluanniimmat aamma pisinnaatitsissutitut inatsisikkut nunanut allanut tunngassutilinni killissarititaasut aalajangikkat ajornartinnngisaattulli annertutigisumik aqqissuussisoqareersimmat.

Suleqatigiissitap siunnersuusaa pisinnaatitsissutitut aqqissuussinissamut tunngasutigit pisinnaatitsissutitut inatsimmut naleqqiullugu oqaasertalersuinerat arlalitsigut allannguutissanik siunnersuutitaqarpoq pisinnaatitaaffitsigut siunertarisanut allannguutaasussaannngitsunik. Taamaallilluni inuiaat inatsisaat tunngavigalugit isumaqatigiinniarnissamut isumaqatigiissuteqarnissamullu pisinnaatitaaneq maannakkut atuuttut aqqissuussinermisulli killissarititaasunik tunngavigisassanillu malinniffiusussaavoq. Danmarkimi naalackersuisut naliliipput Kalaallit Nunaat inuiaat assigiinnngitsut susassaqrarfiini nammineq atermini iliuuseqartarnissamut pisinnaatitaalissaguni namminersuvittariaqartoq imalunniit inatsisunik tunngaviusunik allannguisoqartariaqartoq.

3.5. Kalaallit Nunaata Namminersortup aamma naalagaaffiup akornanni siunissami aningaasanik attaveqaatissaat.

Namminersornermik inatsisissatut siunnersuummi Kalaallit Nunaata naalagaaffiullu akornanni aningaasaqarniarnermut inuussutissarsiutinillu piorsaanermit tunngassutillit pillugit Suleqatigiissitamit suliat inernerit immikkoortuni 1-6-imi suleqatigiissitamit ilanngunneqarput

suleqatigiissitamit taassumanga nalunaarusiami april 2007-meersumi punktintut 1-6-imut, immikkoortoq 6, qupperneq 14-imut naapertuuttut.

Inatsimmi namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasaqarniarnermut tunngassutillit pillugit aalajangersagassat ataasiakkaat suliarinerannut atatillugu paasineqarpoq aningaasarsiornermut tunngasuni periusissamik isumaqatigiissutigineqartumi aatsitassanik inatsimmi atuuttumi isertitanik aalajangersakkat aalajangiusimanissaannik kinguneqartussamik ilaatigut ingerlatseqatigiiffinniit (tamakkiisumik ilaannaasumilluunniit) namminersortunit imaluunniit naalagaaffimmit pigineqartunit taamalu ataatsimoorussamik pigineqartussaangitsuniit isertitassat (isertitassaajumaartut) ilaatinneqanngitsut, ilanngullugit ”naalagaaffiup namminersornerusullu aatsitassanut tunngasunik ingerlatsinermi ataatsimut peqataanerisigut (Nunaoil) isertitassat”. Ajornartorsiut tamanna aatsitassalerinermik aaqqissuussinermi atuuttumi ataatsimoortumik aalajangiisinnaatitsinertalimmi siumugassaangilaq.

Inatsisunik tunngaviusunik inuiaallu inatsisaannik Suleqatigiissitamit paasineqarpoq aningaasarsiornermut tunngassutilinnik isumaqatigiissummi siunertarineqanngitsooq Kalaallit Nunaanni aatsitassanik atortussiatigut isertitassat taamaalillutik ilanngunneqannginnissaat namminersornermik aqutsisut naalagaaffiullu akornanni aningaasatigut isumannaagassanut tamarmiusunut, taamaattumillu siunissami Kalaallit Nunaanni aatsitassanik atortussianik aaqqissuussinissami aatsitassanik atortussianik iluaqutiginninnermiit isertitad aalajangersaaffiginerannut attuumassutillit suli allatigut apeqqutit taama ittut qulaajarneqartariaqartut.

Inatsisunik tunngaviusunik inuiaallu inatsisaannut suleqatigiissitaq isumaqarpoq apeqqut pingaarutilik taanna – aningaasarsiorneq inuussutissarsiutinillu piorsaanermik Suleqatigiissitap sulinerata naammassereerneratigut saqqummersooq – suleqatigiissitami matumani qulaajarneqartariaqartoq siunertaralugu aalajangersagassat ataasiakkaat kingusinnerusukkut inatsisit tunngaviusut inuiaallu inatsisaat pillugit suleqatigiissitami sammineqarsinnaanissaat tamannalu pereerpat isumalioqatigiissitat septemberimi 2007-imi ataatsimiinnissaani sammineqarmissaat siunertaralugu.

Namminersornermik inatsimmi namminersorlutik oqartussat naalagaaffiullu akornanni aningaasarsiornermut tunngasut pillugit kapitalimi inatsisip aalajangersagassartai allat taakkunungalugu oqaaseqaatit suliarineqarput allattoqarfiup siulittaasullu aningaasarsiorneq inuussutissarsiutinillu piorsaanermik Suleqatigiissitap siulittaasuanut attaviginnittareernerisigut.

Namminersornermik inatsimmi aalajangersakkat inatsillu pillugu oqaaseqaatini aatsitassanik atortussiassanut tunngassutilinnik tiguserup kingunerisassaasa nassuiaateqarfiginissaannik apeqqutit pingaarutillit inatsisit tunngaviusut inuiaallu inatsisisaat pillugit Suleqatigiissitami sukumiisumik oqaluserineqarput. Inatsisissatut siunnersuut malillugu aatsitassanik atortussiassanut tunngassutilinnik tiguserup nassatarisussaavaa namminersorlutik oqartussat tigussagaat taaaku pillugit inatsisiliorsinnaaneq aqutsisinnaanerlu suliassaqarfinnik allanik tigusermi iliornerulli. Suleqatigiissitap isumaqatigiissutigaa inatsimmut oqaaseqaatini taaneqassasoq Kalaallit Nunaat tamatuma ilaatut Kalaallit Nunaata nunataani aatsitassanik atortussiassanik atuinissamut piginnittussaataitanissaa iluaqutiginnittuunissaalu taamaattorli Kalaallit Nunaat Danmarkip naalagaaffianut ilaagallartillugu naalagaaffiup Kalaallit Nunaat pillugu kisimi naalakkiisinnaassuseqarnera ingerlaannarallassalluni.

Ilanngullugu taaneqassaaq Kalaallit Nunaanni aatsitassanik atortussiassanik iluaqutiginninnermit isertitat ilaassusaammata Kalaalli Nunaata Namminersortup naalagaaffiullu akornanni aningaasarsiornermut tunngassutillit pillugit tamarmiusumik periusissaanni.

3.6. Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsisissatut tamarmiusumik missiliuusiq

Kalaallit Nunaanni amminersornermik inatsisissatut missiliuut nalunaarusiamut uunga ilanngunneqartoq imaqqarpoq inatsisip aalajangersagartassai taakkunungalu oqaaseqaatit pillugit suleqatigiissitap isumalioqatigiissitanut siunnersuutaanik.

Ilanngullugu taaneqassaaq suliassaqqarfiit nassuiaataat suliamaammata ministereqqarfinit pineqartunut attuumassutilittut susassaqqartunit malitsigitillugulu Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussanut saqqummiunneqarlutik. Pineqartut pillugit sulineq annertunersaat eqqarsaatigalugit majimi 2007-imi naammassineqarpoq.

4. Free Association (nammineq aalajangikkamik attaveqqarfeqqarneq)

Suleqatigiissitap suliama ilaatut oqaatsip "free association"ip isumaa misissoqqissaagassanngortippaa, ilanngullugu periutsip taama ittip Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsisissamut naleqqiullugu atorneqqarsinnaanera. Misissueqqissaarnermi pineqarput USA taamatullu Marshallip qeqertai, Mikronesien aamma Palau, New Zealand aamma Cook Island kiisalu Pukkitsormiut taamatullu De Nederlandske Antiller aamma Aruba pillugit aqqissuussinerit. Misissueqqissaarnermut atatillugu Nunanut Allanut Ministereqqarfik, Inatsisinik Atortitsinerimut Ministereqqarfik, Ole Spiermann aamma Mininnguaq Kleist apeqput pillugu allakkiatigut ikiuppuput.

Misissueqqissaarneq tunngavigalugu paasineqqarsinnaavoq free association inuiaat inatsisaannut tunngassuteqaannanngitsoq aamma aqqissuussinerit "free associa-tion"imik taaneqqarsinnaasut pissutsinut assigiiartunut tunngatitaanngitsut. Taamaattorli naalagaaffiit maannakkut periaasiinik misissuunertigut paasineqqarsinnaavoq taamatut aqqissuussinerit ilisarnaataat assigiiakannersut. Aqqissuussinerit taamaallitut isumaqatigiissutinut tunngassuteqqarput (naalagaaffiit isumaqatigiissutaannik tunngavillit) naalagaaffiillu akornini isumaqatigiissusiaanerusalutik. Illuatungeriit tamarmik immikkut inatsisinik tunngaviusunik toqqammaveqqarput naalagaaffiilli attaveqqarfiulersup suliassaqqarfiisa ilaat aalajangersimasut illuatungerisatut naalagaaffimmit isumagisassaasarlutik.

Suleqatigiissitami misissueqqissaarnikkut suliat oqallinnerillu tunngavigalugit suleqatigiissitap paasinninnera:

- Namminersornermik aqqissuussinissamut tunngassutilinni taamatut aqqissuussinerup taaguutaa pingikkaluarlugu imarisasa isiginiarneqqarnissaat pingaaruteqqarsinnaavoq.
- Namminersornermik aqqissuussinissaq free associationimik taassallugu naleqquttuosorinarnaviannngitsoq aqqissuussineq imaqqassanngippat immikkut ilisarnaatissanik aqqissuussinerni ullumikkut free associationitut taagorlugit atukkani atuuttunisulli, tak. siuliniittut.
- Namminersornermik aqqissuussinissami free association isumassarsiorfiusinnaassaaq taamaallillunilu immikkoortunik imaattunik imaqqarluni:
  - Namminersornermik inatsit tunngaveqqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni naalakkersuisut Danmarkimilu naalakkersuisut akornanni isumaqatigiissummik.
  - Aqqissuussinerup Kalaallit Nunaat naalagaaffeqqatigiinnerup iluani Kalaallit Nunaat annertuumik namminersortutut inissisimatilersinnaavaa tamatumuunakkut

Kalaallit Nunaat kisimiilluni namminersulivinnissamut piareersaasiorsinaalluni, soorlu free associationimut atatillugu ilutsit taamatut massakkut taamatut taasatut ittunik peqateqarluni.

- Free association s.ass. suliassiissummi taaneqartumik Kalaallit Nunaata namminiilivinnissaanik aalajangersakkamut atatillugu oqaaseqaatini eqqartorneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni siunissami aaqqissuussinissaanni aammalu Kalaallit Nunaanni inatsisinik tunggaviusunik piareersaataasussanik sulinissamik malitseqarsinnaasutut.

Isumalioqatigiissitat suleqatigiissitaliap isumaanut isumaqataapput.

Bilag 15

18/60

Ilangussaq 15 - Ilangussaq 1 - Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaniit inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat malillugit inuiattut isigineqarsinnaanerannik apeqquummut Nunanut Allanut Ministereqarfiup akissutaa 8. november 2004-meersoq.

Takuuk ilangussaq 7.

**Ilanngussaq 15 – Ilanngussaq 2 – Inuiaat kalaallit inuiaat inatsisaat
naapertorlugit namminneq aalajanngisiinnaatitaanerannik Nunanut Allanut
Ministereqarfiup allakkiaa 15. august 2005-imeersoq**

Takuuk ilanngussaq 8.

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Dato: 3. august 2005
Kontor: Statsretskontoret
Sagsnr.: 2005-750-0007
Dok.: JMF40090

NOTITS

om

Grønlands forfatningsmæssige placering i riget

Ved brev af 4. juli 2005 har sekretariatet for Grønlandsk-dansk selvstyrekommission til brug for et møde den 7. september 2005 i kommissionens arbejdsgruppe vedrørende stats- og folkeretlige spørgsmål anmodet Justitsministeriet om en redegørelse for Grønlands forfatningsmæssige placering i riget.

Under pkt. 1 skitseres i hovedtræk grundlovens betydning for Grønlands forfatningsretlige stilling i riget. Grønlands stilling i riget er udover grundloven fastlagt ved den grønlandske hjemmestyreordning, der skitseres under pkt. 2. Under pkt. 3 redegøres særskilt for Grønlands stilling i forholdet til fremmede lande.

1. Grundlovens § 1 fastsætter, at grundloven ”gælder for alle dele af Danmarks Rige”.

Bestemmelsen i § 1 blev indsat ved grundlovsrevisionen i 1953 som led i ændringen af Grønlands statsretlige stilling fra koloni til ligestillet del af riget. Formålet med bestemmelsen var således at opnå forfatningsretlig enhed for hele riget.

Det fremgår af Forfatningskommissionens betænkning, side 28, bl.a., at bestemmelsen ville medføre, at grundloven i sin helhed fik gyldighed for Grønland. Grundlovens § 1 indebærer således, at bestemmelserne i grundloven, herunder frihedsrettighederne, også finder anvendelse i Grønland.

Der kan udover grundlovens § 1 bl.a. peges på bestemmelsen i grundlovens § 28, hvorefter to af Folketingets medlemmer vælges på Grønland.

Grundloven indeholder en række bestemmelser, som er af betydning for adgangen til at overlade lovgivende, udøvende og dømmende beføjelser til de grønlandske hjemmestyremyndigheder. Endvidere antages det, at der i hensynet til rigsenheden ligger visse begrænsninger i, hvilke beføjelser der vil kunne overlades til de grønlandske hjemmestyremyndigheder. Herom henvises til Justitsministeriets notat af 3. november 2004 om adgangen til at overføre yderligere beføjelser til de grønlandske myndigheder.

2. Efter § 1, stk. 1, i lov nr. 577 af 29. november 1978 om Grønlands hjemmestyre udgør Grønland et særligt folkesamfund inden for det danske rige. Det grønlandske hjemmestyre varetager inden for rigsenhedens rammer grønlandske anliggender efter reglerne i hjemmestyreloven.

Ved hjemmestyreloven blev der skabt grundlag for, at en række sagsområder kan overgå til hjemmestyret.

Hjemmestyret kan således efter § 4, stk. 1, i den grønlandske hjemmestyrelov bestemme, at sagsområder eller en del af et sagsområde, der er nævnt i bilaget til loven, skal overgå til hjemmestyret. Hjemmestyret har den lovgivende og administrative myndighed for områder, der er overgået efter denne bestemmelse, og hjemmestyret overtager de udgifter, der er forbundet hermed, jf. hjemmestyrelovens § 4, stk. 2.

Efter hjemmestyrelovens § 5, stk. 1, kan rigsmyndighederne efter forhandling med hjemmestyret ved lov bemyndige hjemmestyret til at overtage den regelfastsættende myndighed for samt administrationen af et sagsområde eller en del af et sagsområde, som er nævnt i bilaget til loven, og som ikke er overgået til hjemmestyret efter hjemmestyrelovens § 4. Tilskud til således overtagne sagsområder fastsættes ved lov.

I hjemmestyrelovens § 7, stk. 1, er det fastsat, at rigsmyndighederne efter forhandling med og tilslutning fra hjemmestyret ved lov kan bestemme, at sagsområder, der ikke er nævnt i hjemmestyrelovens bilag, overgår til hjemmestyret. Afgørelsen af, hvilke sagsområder der skal overgå til hjemmestyret, træffes ud fra hensynet til rigsenheden og til, at hjemmestyret får en udstrakt indflydelse på områder, der særligt berører grønlandske forhold, jf. hjemmestyrelovens § 7, stk. 2.

Bilaget til den grønlandske hjemmestyrelov opregner følgende sagsområder:

- Grønlands styrelsesordning.

- Styrelsesordning for kommunerne.
- Skatter og afgifter.
- Folkekirken og de fra folkekirken afvigende trossamfund.
- Fiskeri på territoriet, jagt, landbrug og renavl.
- Fredning.
- Landsplanlægning.
- Nærings- og konkurrencelovgivning, herunder også lovgivning om restaurations- og hotelvirksomhed, regler om alkoholholdige drikke samt regler om lukketid.
- Sociale forhold.
- Arbejdsmarkedsforhold.
- Undervisning og kultur, herunder erhvervsuddannelse.
- Erhvervsforhold i øvrigt, herunder statens fiskeri- og produktionsvirksomhed, erhvervsstøtte og erhvervsudvikling.
- Sundhedsvæsen. Lejelovgivning, boligstøtte og boligforvaltning.
- Vareforsyning.
- Intern passager- og godsbefordring.
- Miljøbeskyttelse.

Hjemmestyreloven indeholder en række bestemmelser om forholdet mellem hjemmestyremyndighederne og rigsmyndighederne. Disse regler angår hjemmestyrets stilling i forhold til rigets internationale forpligtelser mv., pligt til forelæggelse for hjemmestyret af lovforslag mv., der udelukkende vedrører eller har særlig betydning for Grønland, Rigsombudsmanden i Grønland og bilæggelse af tvister mellem rigsmyndighederne og hjemmestyret.

3. Særligt om Grønlands stilling i riget i forholdet til fremmede stater kan der bl.a. peges på, at det følger af hjemmestyrelovens § 10, at hjemmestyret er undergivet de forpligtelser, der følger af traktater og andre internationale regler, som til enhver tid er bindende for riget. Der kan endvidere peges på, at rigsmyndighederne efter hjemmestyrelovens § 11, stk. 1, har afgørelsen i spørgsmål, der angår rigets forhold til udlandet.

Ved lov nr. 579 af 24. juni 2005 om Grønlands landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler har Grønlands landsstyre imidlertid fået adgang til med fremmede stater og mellemfolkelige organisationer at forhandle og indgå folkeretlige aftaler, som fuldt ud angår overtagne sagsområder, jf. lovens § 1, stk. 1. Der er tale om en ordning, hvorefter landsstyret har fuldmagt til på rigets vegne at indgå aftaler, som emnemæssigt angår anliggender, der hører under de grønlandske hjemmestyremyndigheder, og som ikke samtidig skal gælde for Danmark.

Grønlands landsstyre kan endvidere handle i forening med Færøernes landsstyre på rigets vegne i overensstemmelse med loven ved folkeretlige aftaler, som vedrører både Færøerne og Grønland, jf. lovens § 1, stk. 2.

Ordningen omfatter ikke folkeretlige aftaler, som berører forsvars- og sikkerhedspolitikken, samt folkeretlige aftaler, som skal gælde for Danmark, eller som forhandles inden for en mellemfolkelig organisation, hvoraf Kongeriget Danmark er medlem, jf. lovens § 1, stk. 4.

Det fremgår af lovens § 1, stk. 5, at regeringens og Folketingets ansvar og beføjelser efter grundlovens § 19, hvorefter regeringen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender, men til en række handlinger skal have Folketingets samtykke, ikke begrænses af bestemmelserne i loven. I forlængelse heraf følger det af § 2, stk. 2, at loven forudsætter et nært samarbejde mellem regeringen og Grønlands landsstyre med henblik på, at rigets samlede interesser ikke tilsidesættes.

Endvidere følger det af lovens § 4, at hvor internationale organisationer åbner adgang for, at andre enheder end stater og sammenslutninger af stater kan opnå medlemskab i eget navn, kan regeringen efter anmodning fra Grønlands landsstyre beslutte at indgive eller støtte en ansøgning herom for Grønland, hvor dette er foreneligt med Grønlands forfatningsretlige status.

4. Spørgsmålet om Grønlands forfatningsmæssige placering i riget er nærmere behandlet i litteraturen, jf. bl.a. Frederik Harhoff, Rigsfællesskabet (1993), Peter Germer, Statsforfatningsret, 3. udgave (2001), side 11 og 76 f og Henrik Zahle, Dansk forfatningsret 1, 3. udgave (2001), side 110 ff.

Bilag 15

24/60

Ilanngussaq 15 – Ilanngussaq 4 – Pisinnaatitsissutininik allanik kalaallit pisorta qarfiinut nuussinissamut periarfissanik Inatsisinik Atortitsinermut Ministere qarfiup allakkiaa 3. november 2004-meersoq

Takuuk ilanngussaq 2.

**Ilanngussaq 15 – Ilanngussaq 5 – Inatsisunik Atortitsinermit Ministereqarfiup
allakkiaanut 3. november 2004-meersumut tunngatillugu
Namminersornerullutik Oqartussat allakkiaat 2. marts 2005_imeersoq**

Takuuk ilanngussaq 3.

Bilag 15

26/60

**Ilanngussaq 15 – Ilanngussaq 6 – Kalaallit Nunaanni innuttaasut
namminiilivinnissamik aalajangiussissappata Kalaallit Nunaata Danmarkillu
akornanni pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu suut tamatigut
atuutitinneqarsinnaanissaannik apeqqummut Nunanut Allanut
Ministereqarfiup akissutaa 24. februar 2005-imeersoq**

Takuuk ilanngussaq 9.

Dato: 10. august 2006
Kontor: Statsretskontoret
Sagsnr.: 2005-750-0007
Dok.: JCB40074

NOTITS

om

visse spørgsmål vedrørende Lars-Emil Johansens visioner for en kommende selvstyrelov

1. Indledning

På et møde den 24. maj 2006 i arbejdsgruppen vedrørende stats- og folkeretlige spørgsmål, der er nedsat af Grønlandsk-dansk selvstyrekommission, fremlagde arbejdsgruppens formand Lars-Emil Johansen en række elementer, som efter hans opfattelse bør indgå i en kommende selvstyrelov for Grønland.

Det blev på mødet den 24. maj 2006 besluttet, at der til det kommende møde i arbejdsgruppen skal udarbejdes et notat, som beskriver, hvilke af disse elementer der inden for rammerne af grundloven og kommissoriet for selvstyrekommissionen vil kunne indarbejdes i det forslag til en ny selvstyrelov, som kommissionen skal udarbejde. Af kommissoriet følger bl.a., at kommissionens forslag om, hvordan de grønlandske myndigheder kan overtage yderligere kompetence, skal ligge inden for den gældende grundlov.

Denne notits indeholder Justitsministeriets bemærkninger til de nævnte elementer.

2. Nærmere om Lars-Emil Johansens visioner

I beslutningsreferatet fra mødet den 24. maj 2006 er de elementer, som efter formandens opfattelse bør indgå i en kommende selvstyrelov for Grønland, gengivet på følgende måde:

- "1. At [selvstyreloven] skal åbne mulighed for, at Grønland kan iværksætte en forfatningsforberedende proces. Dette skal fremgå af loven eller som minimum i bemærkningerne til den.
2. At [selvstyreloven] skal åbne op for, at Grønland på eget initiativ og egen foranstaltning og i sit eget navn kan indgå aftaler med fremmede lande om fiskeri (allerede mulig), handel, mineindustri, forskning, kultur, idræt, dobbeltbeskatning og transport.
3. At Grønland fremover og efter vedtagelse af egen forfatning selv kan afgøre, hvorvidt man ønsker at forhandle en free associationsordning med Danmark – for derved at sikre at fællesskabet består mellem de to lande.
4. At Grønland kan søge optagelse i relevante FN-organisationer og FN i eget navn.
5. At loven anerkender det grønlandske folk som et folk i international folkerets forstand og dermed har sikret ret til selvbestemmelse.
6. At det grønlandske folks ejendomsret til landet og dets resurser sikres."

3. Justitsministeriets bemærkninger

De under pkt. 2 nævnte elementer, som efter Lars-Emil Johansens opfattelse bør indgå i en kommende selvstyrelov for Grønland, giver Justitsministeriet anledning til følgende bemærkninger:

Ad. nr. 1 og 3:

Det fremgår bl.a. af side 6 i Sekretariatets notat af 2. juni 2006 om arbejdet i arbejdsgruppen vedrørende stats- og folkeretlige spørgsmål, at arbejdsgruppens eksperter er enige om, at Grønland inden for en kommende selvstyreordning vil kunne foretage ensidige forberedelser hen imod selvstændighed.

Det fremgår endvidere samme sted, at arbejdsgruppens eksperter er enige om, at free association – f.eks. i forbindelse med lovbestemmelsen om gennemførelse af Grønlands selvstændighed – vil kunne omtales i bemærkningerne til en kommende selvstyrelov som en mulig fremtidig ordning af forholdet mellem Grønland og Danmark.

I overensstemmelse hermed er det Justitsministeriets opfattelse, at det i et kommende lovforslag om selvstyre for Grønland vil kunne fastslås, at Grønland kan iværksætte en forfatningsforberedende proces. Det er endvidere Justitsministeriets opfattelse, at det nævnte lovforslag vil kunne indeholde en tilkendegivelse om, at regeringen i et tilfælde, hvor der skal indgås en aftale om Grønlands selvstændighed, vil være indstillet på at efterkomme et grønlandsk ønske om at for-

handle om en fremtidig ordning mellem et selvstændigt Grønland og Danmark, der vil kunne betegnes ”free association”.

Ad. nr. 2 og 4:

a. Der blev ved lov nr. 577 af 24. juni 2005 om Grønlands landsstyes indgåelse af folkeretlige aftaler gennemført en generel ordning, der betyder, at Grønlands landsstyre kan forhandle og indgå visse folkeretlige aftaler på rigets vegne.

Hovedsigtet med fuldmagtsloven er at give Grønlands landstyre en udtrykkelig og generelt formuleret adgang til – på rigets vegne og uden Udenrigstjenestens medvirken – selv at føre og afslutte internationale forhandlinger med fremmede stater og internationale organisationer, når det drejer sig om fuldt ud overtagne sagsområder, jf. de nærmere regler i lovens § 1 og § 2.

Det kan endvidere nævnes, at det i fuldmagtslovens § 4 er fastsat, at hvor internationale organisationer åbner adgang for, at andre enheder end stater og sammenslutninger af stater kan opnå medlemskab i eget navn, kan regeringen efter anmodning fra Grønlands landsstyre beslutte at indgive eller støtte en ansøgning herom fra Grønland, hvor dette er foreneligt med Grønlands forfatningsretlige status.

Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen i § 4, at bestemmelsen i alt væsentligt tager sigte på associeret medlemskab, som typisk gælder for oversøiske områder, hvis udenrigsanliggender varetages af en medlemsstat.

b. Grundlovens § 19, stk. 1 og 3, har følgende ordlyd:

»§ 19. Kongen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender. Uden folketingets samtykke kan han dog ikke foretage nogen handling, der forøger eller indskrænker rigets område, eller indgå nogen forpligtelse, til hvis opfyldelse folketingets medvirken er nødvendig, eller som i øvrigt er af større betydning. Ej heller kan kongen uden folketingets samtykke opsige nogen mellemfolkelig overenskomst, som er indgået med folketingets samtykke.

Stk. 2. (..)

Stk. 3. Folketinget vælger af sin midte et udenrigspolitisk nævn, med hvilket regeringen rådfører sig forud for enhver beslutning af større udenrigspolitisk rækkevidde. Nærmere regler om det udenrigspolitiske nævn fastsættes ved lov. «

Som det fremgår af grundlovens § 19, stk. 1, handler kongen (regeringen) på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender. Heri ligger, at enkelte dele af riget efter grundloven ikke vil kunne tillægges selvstændig kompetence i disse anliggender.

Det ville derfor forudsætte en grundlovsændring, hvis Grønland statsretligt skulle have adgang til på egne vegne at handle i mellemfolkelige anliggender.

Bilag 15

30/60

Der kan i øvrigt henvises til Justitsministeriets notat af 3. november 2004 om adgangen til at overlade yderligere beføjelser til de grønlandske myndigheder.

c. Efter element nr. 2 skal Grønland i eget navn kunne indgå aftaler med fremmede lande på områderne fiskeri, handel, mineindustri, forskning, kultur, idræt, dobbeltbeskatning og transport.

Ifølge element nr. 4 skal Grønland endvidere kunne søge optagelse i relevante FN-organisationer og FN i eget navn.

Den ordning, der lægges op til med element nr. 2 og 4, vil således indebære, at Grønland skal kunne handle i eget navn i mellemfolkelige anliggender. Det er i overensstemmelse med det, som er anført i Justitsministeriets notat af 3. november 2004 – jf. litra b ovenfor – Justitsministeriets opfattelse, at en sådan ordning ville kræve en grundlovsændring.

Der er derimod ikke noget til hinder for, at Grønland handler i eget navn, når det ikke vedrører mellemfolkelige anliggender.

Ad. nr. 5:

På baggrund af drøftelserne i arbejdsgruppen vedrørende stats- og folkeretlige spørgsmål indeholder Justitsministeriets lovskitse af 31. maj 2006 følgende præambel:

”I erkendelse af, at det grønlandske folk er et folk i henhold til folkeretten med ret til selvbestemmelse, bygger loven på et ønske om at fremme ligeværdighed og gensidig respekt i partnerskabet mellem Danmark og Grønland. Denne lov bygger i overensstemmelse hermed på en overenskomst mellem Naalakkersuisut [(Grønlands landsstyre)] og den danske regering som ligeværdige parter.”

Det tilkendegives således i den foreliggende lovskitse, at det grønlandske folk er et folk i henhold til folkeretten med ret til selvbestemmelse.

Ad. nr. 6:

Spørgsmålet om de grønlandske myndigheders overtagelse af sagsområdet ikke-levende ressourcer behandles af Arbejdsgruppen vedrørende ikke-levende ressourcer. Arbejdsgruppen skal således overveje og stille forslag til fremtidige modeller for overtagelse af sagsområdet.

Der kan imidlertid henvises til, at Justitsministeriets lovskitse af 31. maj 2006 – på baggrund af drøftelserne i arbejdsgruppen vedrørende stats- og folkeretlige spørgsmål – indeholder følgende bestemmelse i § 11 om Grønlands selvstændighed:

§ 11. Beslutning om Grønlands selvstændighed træffes af det grønlandske folk. Træffes en sådan beslutning, indledes der forhandlinger med henblik på gennemførelse af selvstændighed for Grønland.

Stk. 2. En aftale mellem Naalakkersuisut [(Grønlands landsstyre)] og den danske regering om gennemførelse af selvstændighed for Grønland indgås med samtykke fra Inatsisartut [(Grønlands landsting)] og Folketinget. En aftale efter 1. pkt. skal godkendes ved en folkeafstemning i Grønland.

Stk. 3. Selvstændighed for Grønland indebærer, at Grønland overtager højhedsretten i Grønland.

Som det fremgår af lovskitsens § 11, stk. 3, vil selvstændighed for Grønland indebære, at Grønland overtager højhedsretten i Grønland. Det er i bemærkningerne til bestemmelsen i § 11, stk. 3, anført, at højhedsretten omfatter hele det grønlandske territorium (land-, sø- og luftterritoriet).

Med hensyn til adgangen efter grundloven til inden for rammerne af et rigsfællesskab at overlade til et hjemmestyre at udnytte råstoffer i undergrunden henvises i øvrigt til Justitsministeriets notat af 28. februar 2001 om forholdet mellem grundloven og aftalen af 22. december 1992 med Færøernes landsstyre om råstoffer i undergrunden.

Som det fremgår af notatet (side 7), ville grundloven være til hinder for, at den danske regering indgik aftale med et hjemmestyre om fuldstændig og uigenkaldelig overdragelse af statens højhedsret over undergrunden til en enkelt del af riget eller om overdragelse af ejendomsretten over råstoffer i undergrunden til befolkningen i en bestemt del af riget.

Som det samtidig fremgår af notatet, er grundloven ikke til hinder for, at det overlades til et hjemmestyre at fastsætte de generelle rammer for virksomheden på råstofområdet og til at disponere bl.a. i form af tilladelser og bevillinger til forundersøgelser, efterforskning og udnyttelse af råstoffer i undergrunden, ligesom det vil kunne overlades til det pågældende hjemmestyre at disponere over eventuelle indtægter fra indvinding af råstofferne.

Notatet vedlægges til orientering.

Justitsministeriet
Lovafdelingen

Dato: 28. februar 2001
Kontor: Statsretskontoret
Sagsnr.: 2001-750-0087
Dok.: OLH20129

NOTAT

om

forholdet mellem grundloven og aftalen af 22. december 1992 med Færøernes landsstyre om råstoffer i undergrunden.

1. Indledning.

Statsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmål nr. 7 (Alm.del- bilag 49) fra Folketingets 21-mands-udvalg vedrørende Færøerne anmodet Justitsministeriet om en udtalelse.

Spørgsmålet har følgende indhold:

”Statsministeren bedes redegøre for, i hvilket omfang indgåelse af regeringens aftale med Færøerne i 1992 er i overensstemmelse med grundlovens bestemmelser om, hvad en regering kan gøre.”

Der ønskes således med det stillede spørgsmål en redegørelse for forholdet mellem grundloven og den daværende regerings aftale af 22. december 1992 med Færøernes landsstyre om råstoffer i undergrunden.

Denne aftale kan efter Justitsministeriets opfattelse give anledning til overvejelser om to spørgsmål af statsretlig karakter.

Det ene spørgsmål er, om grundloven kan antages at opstille begrænsninger med hensyn til adgangen til at overlade området råstoffer i undergrunden til et hjemmestyre inden for rigsfællesskabet. Dette spørgsmål er nærmere behandlet i pkt. 3 nedenfor.

Det andet spørgsmål er, om den daværende regering var berettiget til uden at indhente Folketingets samtykke i form af f.eks. lovgivning at tage stilling til den overførsel af området, der skete med den indgåede aftale. Herom henvises til pkt. 4 nedenfor.

Forinden er der umiddelbart nedenfor i pkt. 2 en kort omtale af aftalen fra 1992.

Pkt. 5 i notatet indeholder en sammenfatning.

Det tilføjes, at forholdet mellem grundloven og den færøske råstofaftale fra 1992 er omtalt i tidligere besvarelser fra statsministeren til Folketingets Politisk-Økonomiske Udvalg. Der henvises til statsministerens besvarelse af 8. februar 1998 af spørgsmål nr. 45 – 60, herunder navnlig nr. 45 og 47 (Alm.del- bilag 66).

2. Aftalen af 22. december 1992 indgået i medfør af hjemmestyrelovens § 3.

Lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes hjemmestyre indeholder i den til loven vedføjede liste B en opregning af sager og sagsområder, for hvilke det efter lovens § 3 ved nærmere forhandling afgøres, om og i hvilket omfang disse spørgsmål kan henføres til færøske særanliggender. Blandt de områder, som er nævnt på denne liste, er ”råstoffer i undergrunden”.

Retsvirkningen af, at hjemmestyret overtager et særanliggende, er efter hjemmestyrelovens § 4, at hjemmestyret overtager de lovgivende og administrative beføjelser på området. Endvidere overtager hjemmestyret de med sagsområdet forbundne udgifter, jf. lovens § 2.

Det er i aftalen af 22. december 1992 med Færøernes landsstyre udtrykkeligt anført, at den er indgået i medfør af hjemmestyrelovens § 3, jf. liste B. Desuden hedder det i aftalen med henvisning til hjemmestyrelovens §§ 2 og 4, at hjemmestyret overtager den lovgivende og administrative myndighed på området samt de med sagsområdet forbundne udgifter.

Aftalen af 22. december 1992 er således udformet i overensstemmelse med hjemmestyreloven fra 1948.

Vurderingen i det følgende angår derfor spørgsmålet om, i hvilket omfang aftalen fra 1992 – uanset at den er udformet i overensstemmelse med hjemmestyreloven fra 1948 – kan give anledning til overvejelser i forhold til grundloven.

3. Adgangen efter grundloven til at overføre området råstoffer i undergrunden til hjemmestyremyndigheder.

3.1. Indledning.

Både i forhold til Færøerne og Grønland har det givet anledning til statsretlige overvejelser, i hvilket omfang området råstoffer i undergrunden vil kunne overtages af hjemmestyremyndigheder m.v.

Det er således blevet overvejet, om grundloven kan antages at opstille begrænsninger for en sådan overførsel - herunder bl.a. om det ville være foreneligt med statens højhedsret at overdrage råstoffer i undergrunden til et hjemmestyre inden for rigsfællesskabet.

I pkt. 3.2 – 3.5 nedenfor er der redegjort for spørgsmålets behandling i forhold til den færøske og den grønlandske hjemmestyreordning. Endvidere omtales den statsretlige litteraturs behandling af spørgsmålet.

Justitsministeriets overvejelser og vurdering er gengivet i pkt. 3.6.

3.2. Hjemmestyreloven for Færøerne af 1948.

Som anført i pkt. 2 ovenfor fremgår det af den færøske hjemmestyreløvs § 3, jf. liste B, bl.a., at "råstoffer i undergrunden" er et område, der gøres til genstand for yderligere forhandling, før der tages endelig stilling til, om og i hvilket omfang området kan anerkendes som særanliggende.

Bemærkningerne til forslaget til hjemmestyreloven indeholder ingen angivelse af baggrunden for, at området "råstoffer i undergrunden" er optaget på liste B over områder, som kan overføres efter forhandlinger. Det er heller ikke angivet, om det forud for lovens gennemførelse er blevet overvejet, hvorvidt en overførsel af råstoffer i undergrunden i medfør af hjemmestyreloven ville være mulig inden for grundlovens rammer.

Om baggrunden for, at bl.a. råstoffer i undergrunden er opført på lovens liste B, foreligger der alene en notits fra Statsministeriet fra juli 1947, hvori det bl.a. er anført:

"Grunden til, at Undergrunden ... er opført paa Listen under B, er den, at mere almindelige Koncessioner med Udførsel for Øje ... ikke kan gives af Lagtinget, fordi det drejer sig om Spørgsmål af udenrigsk Interesse. Men man vil paa den anden Side være indforstået med, at Dispositioner af denne Art kræver Lagtingets Tilslutning. Rent stedlig Udnyttelse af Undergrunden, f.Eks. ved Kulbrydning, ... kan ordnes af Lagtinget. Men af Hensyn til Kontrollen maa saadanne Ordninger forelægges Rigsmyndighederne til Godkendelse."

3.3. Råstoffer i undergrunden i Grønland.

Spørgsmålet om, hvilke forfatningsretlige grænser der kan antages at gælde for adgangen til at overføre området råstoffer i undergrunden til et hjemmestyremyndigheder m.v. inden for rigsfællesskabet, er blevet nærmere behandlet i forbindelse med indførelsen af hjemmestyre i Grønland i 1979.

Efter § 8, stk. 2, i lov nr. 577 af 29. november 1978 om Grønlands hjemmestyre fastsættes det ved lov, at forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse af ikke-levende ressourcer (råstoffer)

finder sted i henhold til aftale mellem regeringen og landsstyret. Efter den grønlandske hjemmestyreordning tilkommer den lovgivende kompetence med hensyn til råstoffer i Grønland således rigsmyndighederne.

Den nærmere råstofordning for Grønland er herefter fastlagt i lov nr. 335 af 6. juni 1991 om mineralske råstoffer i Grønland (råstofloven), som senest ændret ved lov nr. 317 af 3. juni 1998 (lovbekendtgørelse nr. 368 af 18. juni 1998). Det fremgår bl.a. af loven, at der er fælles beslutningskompetence mellem regeringen og hjemmestyret med hensyn til væsentlige beslutninger på råstofområdet som f.eks. meddelelse af tilladelser til forundersøgelse, til efterforskning og til udnyttelse af mineralske råstoffer i Grønland. Offentlige indtægter fra råstofvirksomhed fordeles mellem regeringen og hjemmestyret.

Ved ændringen af råstofloven for Grønland i 1998 skete der en overførsel til hjemmestyret af den forvaltning af mineralske råstoffer i Grønland, som hidtil var blevet varetaget af staten. Samtidig fik landsstyret i medfør af råstoflovens § 24 bemyndigelse til at fastsætte nærmere forskrifter for udførelse af virksomhed omfattet af visse former for tilladelser, herunder vedrørende tekniske, sikkerhedsmæssige, miljømæssige og ressourcemæssige forhold.

Der findes i forarbejderne til den grønlandske hjemmestyrelov en række udtalelser om adgangen til at overføre råstoffer i undergrunden til hjemmestyremyndigheder m.v.

I en skrivelse af 23. december 1975 om spørgsmålet til den grønlandske hjemmestyrekommission (optrykt i betænkning nr. 837/1978 om hjemmestyre i Grønland, bind 2, side 7 f) anfører Statsministeriet således bl.a. følgende i forbindelse en omtale af hjemmestyreloven for Færøerne fra 1948:

“...området ”råstoffer i undergrunden” [blev] som følge af sin komplicerede karakter opført på liste B i den færøske hjemmestyrelov som et område, der skal gøres til genstand for forhandling mellem rigets myndigheder og hjemmestyret, før der tages endelig stilling til, om og i hvilket omfang det kan anerkendes som særanliggende”.

Statsministeriet anfører i en skrivelse af 25. oktober 1976 til den grønlandske hjemmestyrekommission (optrykt i betænkningen a.st., side 11 f) bl.a.:

”En fuldstændig og uigenkaldelig overdragelse af statens højhedsret med hensyn til undergrunden til en enkelt del af riget eller til dennes befolkning eller en hjemmestyremyndighed er efter danske retsprincipper ikke mulig...”

På denne baggrund er det statsministeriets opfattelse, at det ikke vil være foreneligt med rigsfællesskabet alene at tillægge den i Grønland fastboende befolkning ”ejendomsret” til råstofferne i undergrunden.

Den færøske hjemmestyrelovs bestemmelser om råstoffer i undergrunden må efter statsministeriets mening forstås på samme måde.”

I samme skrivelse anføres bl.a. følgende som svar på et spørgsmål fra den grønlandske hjemmestyrekommission om muligheden for at henlægge beslutningskompetencen vedrørende råstofferne (eksempelvis ret til at meddele koncessionsrettigheder til råstofferne) til hjemmestyret, således at kun administrationen af dette område forbliver hos danske statsmyndigheder, eller eventuelt således at administrationen udøves i fællesskab med hjemmestyrets administration:

”Ordninger som den skitserede vil næppe være uforenelige med rigsfællesskabet, men endelig stillingtagen hertil bør ske på grundlag af en samlet vurdering af et eventuelt forslag.”

Som bilag til den nævnte betænkning er også optrykt to responsa fra de juridiske professorer Peter Germer og Ole Espersen (betænkningen, a.st., side 20 ff). I sit responsum anfører Peter Germer med hensyn til spørgsmålet om overdragelse til det grønlandske hjemmestyre af rettigheder vedrørende mineralske råstoffer i Grønland bl.a.:

”Selv hvis det antages, at den grønlandske befolkning ikke for øjeblikket har nogen ejendomsret til mineralske råstoffer i Grønland, vil der ikke forfatningsretligt være noget til hinder for at lovgivningsmagten vedtager at hjemmestyremyndighederne skal have ejendomsret til de mineralske råstoffer...”

I sit responsum om det pågældende spørgsmål anfører Ole Espersen bl.a.:

”Begrebet rigsfællesskab er ikke udtrykkeligt nævnt i grundloven af 1953, men er anvendt i forbindelse med etableringen af den færøske hjemmestyreordning i 1948 og må antages implicit at være forudsat ved udarbejdelsen af grundloven.

Begrebet indebærer, at hverken højhedsret (=magten til indadtil endegyldigt at fastsætte retsordenen og sikre gennemtvindingen deraf) eller suverænitæt (=besiddelse af højhedsret indadtil *samt* handleevne og handlefrihed udadtil) kan overdrages til et hjemmestyre. En råstofordning må i givet fald udformes uden, at der sker indskrænkning i rigsmyndighedernes højhedsret og suverænitæt...

Overdragelse af ”ejendomsretten” forstået som den fuldstændige og tidsmæssigt ubegrænsede dispositionsret er ikke mulig, idet overdragelse i *denne forstand* reelt ville være ensbetydende med overdragelse af højhedsret, hvilket er uforeneligt med rigsfællesskabet...

Ejendomsret i dette ords sædvanlige betydning kan herefter som det mest vidtrækkende kun overdrages under iagttagelse af princippet om rigsmyndighedernes fortsatte højhedsret over råstoffer, d.v.s. deres i alt fald potentielle kompetence til at regulere ejendomsrettens udøvelse, beskatning af udbyttet, krav om forkøbsret og endelig foretagelse af ekspropriation efter grundlovens § 73...

Om en sådan overdragelse er mulig, er diskutabelt.

Såfremt det antages, at de grønlandske ressourcer enten er økonomisk overordentlig værdifulde eller af vital betydning for landet som helhed, ville der ved en overdragelse foreligge henholdsvis en stærk diskrimination i forhold til andre landsdele eller eventuelt være tale om en overdragelse udover det kvalitativt bestemte omfang, hvori bemyndigelser er tilladelige...

De her fremførte betragtninger rejser efter min opfattelse i høj grad tvivl om, hvorvidt der overhovedet foreligger et sagsområde, som alene vedrører Grønland.”

3.4. Statsministeriets udtalelse i februar 1982.

I et brev af 18. februar 1982 fra den daværende statsminister til landsstyret på Færøerne omtales spørgsmålet om adgangen til at overføre råstoffer i undergrunden til Færøerne. Det anføres i brevet bl.a.:

”En fuldstændig og uigenkaldelig overdragelse af statens højhedsret over undergrunden til en enkelt del af Riget eller til dennes befolkning, eller til en hjemmestyremyndighed, er efter danske retsprincipper ikke mulig, og det

vil ikke være foreneligt med rigsfællesskabet at overdrage den fastboende befolkning på Færøerne eneretten til råstofferne i undergrunden.

Regeringen anser det herefter for udelukket, at sagsområdet "råstoffer i undergrunden" helt eller delvist kan overføres til Færøernes Hjemmestyre som særanliggende."

3.5. Den statsretlige litteratur.

Spørgsmålet om adgangen til at overføre området råstoffer i undergrunden til hjemmestyremyndigheder m.v. inden for rigsfællesskabet er også behandlet i den statsretlige litteratur.

Frederik Harhoff omtaler således spørgsmålet i Rigsfællesskabet (1993), side 77 ff, i forbindelse med en gennemgang af forløbet fra den færøske hjemmestyreløvs tilblivelse frem til indgåelsen af den daværende regerings aftale af 22. december 1992 med Færøernes landsstyre om råstoffer i undergrunden. Forfatteren anfører side 81 bl.a.:

"For en ren umiddelbar betragtning var det ubestrideligt, at områdets optagelse på "ventelisten" [liste B i hjemmestyreløven] ikke gav mening, medmindre man fra dansk side netop forestillede sig, at der i det mindste kunne *forhandles* om dette punkt. Havde man i 1947 haft samme klare opfattelse af spørgsmålet som i 1982 [se pkt. 3.4 ovenfor], burde området aldrig have været optaget på listen. På den anden side var det danske synspunkt rodfæstet i en opfattelse om forholdet mellem statsmagt og territorium, som i første omgang kom til at veje tungest. Denne opfattelse var i realiteten baseret på overvejelser, der kun i ringe grad var af egentlig juridisk karakter..."

Som det fremgår, anser forfatteren det for tvivlsomt, om det har beroet på nærmere overvejelser af statsretlig karakter, da den tidligere regering i februar 1982 anførte, at sagsområdet "råstoffer i undergrunden" på Færøerne ikke kunne overføres efter hjemmestyreløven, uanset at overdragelsen ikke angik statens højhedsret eller overdragelse af ejendomsretten over undergrunden til befolkningen på Færøerne, jf. pkt. 3.4 ovenfor.

Herefter anfører Frederik Harhoff, a.st., side 83 ff, om råstofaftalen fra 1992 bl.a.:

"Aftalen var overraskende og syntes ganske at bryde med Regeringens hidtidige holdning i sagen, nemlig at en sådan overdragelse ville stride mod dansk højhedsrets udelelighed, jfr. Statsministerens ovennævnte skr. af 18. februar 1982. At Regeringen nu har opgivet denne forudsætning må på den ene side indebære, at højhedsretten over undergrunden ikke længere kan anses for at være udelelig, samt at Rigets forfatningsretlige sammenhold på den anden side ikke brydes, selvom denne højhedsret deles. Dette må efter min vurdering betyde, at forestillingen om Rigets *enhed* ikke længere kan forsvares; når højhedsretten således er delt, må Riget karakteriseres som et *fællesskab* mellem flere dele..."

Den færøske lagmand udtalte kort efter råstof-aftalens indgåelse, at der principielt ingen forskel er på denne overdragelse af *undergrunden* og overtagelsen af f.eks. sagsområdet "*Kongsjorden*" (i 1956) eller "*Fiskeriet i de færøske farvande*" (i 1948).

Til råstofområdet knytter der sig imidlertid en særlig statsretlig interesse i at bevare herredømmet over udnyttelsen af ressourcerne i selve territoriets undergrund, *dels* fordi der netop på dette område er eller kan være tale om meget betydelige indtægtsmuligheder for statskassen, som langt overstiger det ved fiskeri og landbrug opnåede afkast; *dels* fordi udnyttelsen af undergrundens rigsdomme involverer en række generelle planmæssige, industrielle, sociale og ikke mindst miljømæssige hensyn, der – sammenlignet med fiskeri og landbrug – stiller råstofudnyttel-

sen i særklasse. Selvom både "Kongsjorden" og "Fiskeriet" i en vis forstand indebar overdragelse af "højhedsret" – forstået som retten til at regulere og anordne tvangshåndhævelse af retstilstanden på bestemte områder – var det formentlig disse omstændigheder, der i sidste ende begrundede Statens udsagn om, at "højhedsret over undergrunden" ikke kunne overdrages til nogen enkelt del af Riget eller dennes befolkning.

Når det alligevel så sent som i 1982 blev klart udtalt fra dansk side, at Færøerne under ingen omstændigheder kunne overtage råstofferne som særanliggende, må man formentlig fortolke denne udtalelse således, at dette ikke kunne ske *inden for rammerne af det (dengang) eksisterende økonomiske og politiske forhold mellem Rigets dele*. Ændres nu dette forhold derhen, at Færøerne efter eget ønske overtager myndigheden over råstofferne i undergrunden, herunder både det finansielle ansvar for og indtægterne fra en eventuel råstofudnyttelse, måtte det retlige grundlag i hjemmestyreloven antagelig ændres på det tidspunkt, hvor en sådan udnyttelse faktisk finder sted..."

3.6. Overvejelser og vurdering.

Spørgsmålet er, hvorvidt grundloven kan antages at opstille begrænsninger med hensyn til adgangen til at overdrage området råstoffer i undergrunden til et hjemmestyre m.v. inden for rigsfællesskabet.

Det fremgår af det ovenfor anførte, at dette spørgsmål har givet anledning til betydelig tvivl.

Det har dog været tilkendegivet som den almindelige opfattelse, at grundloven ville være til hinder for, at den danske regering indgik aftale med et hjemmestyre om fuldstændig og uigenkaldelig overdragelse af statens højhedsret over undergrunden til en enkelt del af riget eller om overdragelse af ejendomsretten over råstoffer i undergrunden til befolkningen i en bestemt del af riget.

Det fremgår af aftalen af 22. december 1992, at sagsområdet "råstoffer i undergrunden" i medfør af § 3 i den færøske hjemmestyrelov overføres til hjemmestyret med den virkning, at hjemmestyret efter lovens § 4 har den lovgivende og administrative myndighed på området.

Aftalen indebærer alene, at rigsmyndighedernes lovgivende og administrative kompetence efter grundloven på dette område er overladt til hjemmestyremyndighederne på Færøerne. Hjemmestyret har hermed opnået adgang til at fastsætte de generelle rammer for virksomheden på området og til at disponere bl.a. i form af tilladelser og bevillinger til forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse af råstoffer i den færøske undergrund. Herunder kan hjemmestyret disponere over eventuelle indtægter fra indvinding af råstofferne.

Hjemmestyret har ikke med aftalen af 22. december 1992 opnået andre beføjelser end de nævnte. Aftalen indebærer således ikke en overdragelse af statens højhedsret eller af ejendomsret over undergrunden på Færøerne. Hjemmestyret har f.eks. ikke i medfør af aftalen fra 1992 ret til at overdrage eller afhænde undergrunden på Færøerne, herunder at afstå den færøske undergrund til en anden stat.

Det tilføjes, at en dansk regering ville være retligt afskåret fra at tilbagekalde beføjelser, der er overladt i medfør af hjemmestyreløven, herunder de nævnte beføjelser på råstofområdet.

Et andet spørgsmål er, om grundloven ville afskære lovgivningsmagten fra i en lov ensidigt at tilbagekalde sådanne beføjelser. Dette spørgsmål er nærmere drøftet i den statsretlige litteratur, hvor der er givet udtryk for forskellige opfattelser. Spørgsmålet må således for en principiel juridisk betragtning anses for uafklaret, jf. herved statsministerens besvarelse af 8. februar 1998 af spørgsmål nr. 45 fra Folketingets Politisk-Økonomiske Udvalg (Alm. del – bilag 66).

I øvrigt bemærkes, at det efter grundloven ville være muligt at etablere et nyt selvstyre (i stedet for den nuværende hjemmestyrelov) med det sigte at sikre, at rigsmyndighederne statsretligt ville være afskåret fra en gang ud i fremtiden ved lov ensidigt at ophæve eller begrænse ordningen. Der kan herved henvises til statsministerens udtalelser den 6. april 2000 under Folketingets behandling af en forespørgsel (F 47) om forhandlingerne mellem Færøernes landsstyre og regeringen om en ændret tilknytning mellem Danmark og Færøerne.

Tilbage er herefter spørgsmålet, i hvilket omfang det i øvrigt kan give anledning til overvejelser i forhold til grundloven, at den daværende regering med aftalen af 22. december 1992 har overladt rigsmyndighedernes lovgivende og administrative myndighed på sagsområdet "råstoffer i undergrunden" til hjemmestyret på Færøerne.

Både med den færøske hjemmestyrelov fra 1948 og den grønlandske hjemmestyrelov fra 1979 er det antaget, at der inden for grundlovens rammer kan etableres hjemmestyreordninger, hvorefter rigsmyndighedernes lovgivende og administrative beføjelser på en række sagsområder kan overlades til de stedlige hjemmestyremyndigheder. Endvidere er det med disse ordninger antaget, at grundloven ikke er til hinder for, at hjemmestyremyndighederne bliver tillagt regeludstedende beføjelser inden for rummeligt angivne rammer.

Spørgsmålet er derfor nærmere bestemt, om der med hensyn til sagsområdet "råstoffer i undergrunden" på Færøerne kan antages at gælde særlige begrænsninger for adgangen til at overlade lovgivende og administrative beføjelser. Herom bemærkes følgende:

I sit responsum fra 1976 om hjemmestyre i Grønland anser professor, dr.jur. Ole Espersen det for tvivlsomt, om råstoffer i den grønlandske undergrund alene kan siges at vedrøre Grønland, eller om det pågældende sagsområde i stedet har en sådan – herunder økonomisk - betydning for hele riget, at området ikke ville kunne overføres til det stedlige hjemmestyre, uanset at overdragelsen ikke ville omfatte højhedsretten eller indebære overførsel af ejendomsretten til undergrunden til den fastboende befolkning i Grønland. Endvidere har Frederik Harhoff peget på, at der som følge af økonomiske hensyn m.v. kan knytte sig en særlig statsretlig interesse til spørgsmålet om overførsel af sagsområdet råstoffer i undergrunden i medfør af § 3 i den færøske hjemmestyrelov.

Justitsministeriet er enig i, at grundloven ville være til hinder for, at der til det færøske hjemmestyre overlades beføjelser på områder, som har en sådan karakter, at de reelt ikke lader sig udskille fra resten af riget.

Aftalen fra 1992 om overførsel af sagsområdet råstoffer i undergrunden omfatter udelukkende beføjelser med hensyn til råstoffer i undergrunden i den afgrænsede del af riget, der kan henføres til Færøerne.

På den baggrund er der efter Justitsministeriets opfattelse ikke grundlag for at antage, at sagsområdet råstoffer i undergrunden på Færøerne reelt kan siges at vedrøre hele riget, således at grundloven måtte anses for at være til hinder for at overlade de lovgivende og administrative beføjelser på området til hjemmestyret.

Sammenfattende finder Justitsministeriet herefter ikke grundlag for at antage, at den daværende regering med aftalen af 22. december 1992 med Færøernes landsstyre om råstoffer i undergrunden har overladt beføjelser, der rækker videre, end grundloven giver mulighed for.

4. Spørgsmålet om inddragelse af Folketinget.

Der kan rejses det spørgsmål, om den daværende regering var berettiget til at indgå aftalen af 22. december 1992 uden at indhente Folketingets samtykke. I forbindelse med aftalens indgåelse blev der således ikke indhentet samtykke fra Folketinget i form af f.eks. ny lovgivning.

Aftalen om overførsel af sagsområdet "råstoffer i undergrunden" er som nævnt ovenfor indgået i medfør af § 3 i den færøske hjemmestyrelov, der fastsætter, at det efter forhandling afgøres, om og i hvilket omfang sagsområder på lovens liste B henføres til færøske særanligger.

Hverken ordlyden af denne bestemmelse eller bestemmelsens forarbejder indeholder holdpunkter for at antage, at en dansk regering i forbindelse med overførsel af nye sagsområder til hjemmestyret i medfør af hjemmestyreloven skal indhente Folketingets samtykke i form af lovgivning eller vedtagelse af en folketingsbeslutning.

I overensstemmelse hermed er det forud for 1992 i forbindelse med overførsel af andre sagsområder efter hjemmestyrelovens § 3 i praksis antaget, at den danske regering har kunnet indgå aftale med hjemmestyret om overførslen uden at indhente Folketingets samtykke.

Spørgsmålet om, hvorvidt den daværende regering var berettiget til uden indhentelse af Folketingets samtykke at indgå en aftale efter hjemmestyrelovens § 3 om overførsel af råstoffer i undergrunden, er i øvrigt behandlet af Frederik Harhoff, a.st., side 85 f, hvor det bl.a. er anført:

”Et heraf uafhængigt spørgsmål var, om Folketinget forudgående burde have været hørt om aftalens indgåelse. Til støtte for en bekræftende besvarelse af dette spørgsmål kunne anføres, at et så radikalt skridt rent principielt burde kræve Folketingets samtykke, eller i hvert fald forelæggelse for Folketinget. Regeringen orienterer således rutinemæssigt Folketinget, når det meddeles koncessioner til efterforskning og udnyttelse af råstoffer i undergrunden. På den anden side må det fastholdes, at overdragelse af sagsområder til Hjemmestyret er et suverænt regeringsanliggende, på hvilket Folketinget hverken har eller bør have nogen indflydelse – bortset fra de tilfælde, hvor overdragelsen kræver dansk lovændring. Overdragelse af sagsområder sker i hvert enkelt tilfælde efter forhandling og særlig aftale mellem Regeringen og Landsstyret, og det ville efter min vurdering være uforeneligt med Hjemmestyrets autonomi, om Folketinget efterfølgende skulle godkende aftalen som betingelse for den gyldighed. Det understreger således hjemmestyreordningens særlige karakter, at overdragelse af sagsområder eksklusivt er henlagt til Regeringen, og den praksis, der består herom, er entydig: bortset fra vedtagelsen af selve hjemmestyreloven i 1948 har Folketinget i intet tilfælde haft indflydelse på indholdet og rækkefølgen af de områder, der er overtaget i henhold til hjemmestyreloven.”

På den anførte baggrund må det efter Justitsministeriets opfattelse antages, at den daværende regering ikke har været forpligtet til at indhente Folketingets samtykke i forbindelse med spørgsmålet om efter hjemmestyrelovens § 3, jf. liste B, at indgå aftale med hjemmestyret på Færøerne om overførsel af sagsområdet ”råstoffer i undergrunden”.

5. Sammenfatning.

Den daværende regerings aftale af 22. december 1992 med Færøernes landsstyre om råstoffer i undergrunden er udformet i overensstemmelse med hjemmestyreloven for Færøerne fra 1948.

Efter Justitsministeriets opfattelse er der ikke grundlag for at antage, at den daværende regering med aftalen fra 1992 har overladt beføjelser til hjemmestyret på Færøerne i videre omfang, end grundloven giver mulighed for.

Det må efter Justitsministeriets opfattelse endvidere antages, at den daværende regering ikke har været forpligtet til at indhente samtykke fra Folketinget i forbindelse med indgåelsen af den pågældende aftale.

Bilag 15

42/60

NAMMINERSORNERULLUTIK OQARTUSSAT · GRØNLANDS HJEMMESTYRE

Naalakkersuisut Allattoqarfiat

Landsstyrets Sekretariat

Grønlandsk-dansk Selvstyrekommission
Arbejdsgruppen vedr. stats- og folkeretlige spørgsmål
c/o Sekretariatet i Nuuk
Postboks 469
3900 Nuuk

Vedr. Justitsministeriets notits om visse spørgsmål vedrørende Lars-Emil Johansens visioner for en kommende selvstyrelov

21. august 2006

J.nr. 00.01-1 II

Grønlands Hjemmestyre har Grønlandsk-dansk Selvstyrekommission, Sekretariatet i Nuuk modtaget Justitsministeriets notits af 10. august 2006 om visse spørgsmål vedrørende Lars-Emil Johansens visioner for en kommende selvstyrelov til høring.

Postboks 1015

3900 Nuuk

Oq/tel +299 34 50 00

Fax +299 32 50 02

govsec@gh.gl

www.nanoq.gl

Grønlands Hjemmestyre har følgende bemærkninger:

1. Generelt

Det er Grønlands Hjemmestyres grundlæggende vurdering, at notitsen ikke udgør et tilstrækkeligt gennearbejdet grundlag for behandling, i Arbejdsgruppen vedrørende stats- og folkeretlige spørgsmål, af de forslag til en lov om selvstyre, som arbejdsgruppens formand Lars-Emil Johannsen har fremlagt i arbejdsgruppen.

Notitsen bør som et minimum redegøre for de forskellige opfattelser i den statsretlige litteratur, der knytter sig til de af Grundlovens bestemmelser, der efter Justitsministeriets opfattelse er til hinder for en - hel eller delvis – realitetsdrøftelse af og en eventuel gennemførelse af de fremlagte forslag.

Arbejdsgruppen vedrørende stats- og folkeretlige spørgsmål bør have en beskrivelse af de dele af Grundloven, som i litteraturen er genstand for diskussion med angivelse af det rum for fortolkning, denne diskussionen efterlader, og hvor også politisk stillingtagen indgår i afgørelsen af, i hvilket omfang de fremlagte forslag kan gennemføres indenfor Grundlovens rammer.

I 1978 var det eksempelvis opfattelsen, at Grønlands Hjemmestyre ikke kunne overtage den lovgivende og administrative kompetence vedrørende retsplejen, strafferetspleje og fængselsvæsen, som følge af en "grundlovsbestemt forudsætning om rigsenhedens opretholdelse", jf. betænkning 337/1978, bind 1, p. 17-18 og 33-34.

I dag er det således vurderingen, at Grundloven ikke er til hinder for, at Grønlands Hjemmestyre overtager den lovgivende og administrative kompetence vedrørende retsplejen, strafferetspleje og fængselsvæsen.

I "Danmarks Riges Grundlov med kommentarer", red. Henrik Zahle, Jurist- og Økonomforbundets forlag, 1. udg. 1999, p. 33 anføres, "at Riget næppe længere udgør nogen forfatningsretlig énhed, men består af tre autonome retssamfund med hver deres retssystem, der er knyttet sammen i et rigsfællesskab under én fælles forfatning."

Til yderligere eksempel på den særlige fortolkning af Grundlovens bestemmelser, der anerkendes i forhold til Grønland, kan peges på Grønlands Hjemmestyles lovgivning om og opkrævning af skatter uagtet det formelle delegationsforbud i Grundlovens § 43.

Frederik Harhoff anfører herom:

"Hjemmestyret både på Færøerne og i Grønland opkræver skat, foretager ekspropriation og fastsætter selv straffebestemmelser direkte i henhold til egen lovgivning, og indgår tillige i eget navn folkeretlige aftaler med tredjelande inden for visse af de overtagne sagsområder. Efter den danske grundlov kan skat ellers kun opkræves, ekspropriation kun foretages og straf kun fastsættes i henhold til (en af Folketinget gyldigt vedtaget) lov. Når Hjemmestyremyndighederne alligevel – på trods af Grundlovens ordlyd – kan vedtage disse retsakter på egen hånd, ses dette et udtryk for, at hjemmestyreordningerne i hvert fald på disse områder de facto har modificeret Grundloven – formentlig i kraft af en forfatningsretlig sædvane." jf. (NSK/MR-SAM Dok nr. 73/2006 dagordningspunkt 7/6 Kartlægning av de självstyrande områdenas ställning i det nordiska samarbetet, bilag 4, p. 39-40).

Den centrale forudsætning om rigsenhedens opretholdelse, der hidtil er lagt til grund af Justitsministeriet og Statsministeriet, for fortolkning af Grundlovens bestemmelser synes ikke ukritisk at kunne lægges til grund. Notitsen bør behandle denne problemstilling indgående.

Notitsen ses alene udarbejdet ud fra en statsretlig synsvinkel. I betragtning af, at kommissoriet for en grønlandsk-dansk kommission om øget grønlandsk selvstyre positivt anfører, at kommissionens forslag [til lov om selvstyre] skal være i overensstemmelse med "det grønlandske folks selvbestemmelsesret i henhold til folkeretten", bør udarbejdelse af notitsen tillige ske under inddragelse af folkeretlig viden og således, at spørgsmålet om folkerettens betydning for anvendelse og fortolkning af Grundlovens bestemmelser tillige beskrives.

Notitsen bør indeholde en vurdering af FN's konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder og FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder.

2. Ad. Justitsministeriets bemærkninger til Lars-Emil Johansens forslag 1 og 3

I notitsen side 2, sidste afsnit, 1. pkt., anføres, at:

"det [er] Justitsministeriets opfattelse, at det i et kommende lovforslag om selvstyre for Grønland vil kunne fastslås, at Grønland kan iværksætte en forfatningsforberedende proces. Det er endvidere Justitsministeriets opfattelse, at det nævnte lovforslag vil kunne indeholde en tilkendegivelse om, at regeringen i et tilfælde, hvor der skal indgås en aftale om Grønlands selvstændighed, vil være indstillet på at efterkomme et grønlandsk ønske om at forhandle om en fremtidig ordning mellem et selvstændigt Grønland og Danmark, der vil kunne betegnes "free association"."

Det er Grønlands Hjemmestyre vurdering, at afsnittet bør præciseres og udbygges.

Det bør i notitsen beskrives, hvor i forslag til lov om selvstyre for Grønland, Justitsministeriet vurderer, at det kan fastslås, at Grønland kan iværksætte en forfatningsforberedende proces – i lovforslaget og/eller i bemærkningerne hertil.

Notitsen bør indeholde en vurdering af, hvilken karakter en passus om, at Grønland kan iværksætte en forfatningsforberedende proces har (politisk erklæring eller retligt bindende), og om det har nogen betydning for vurderingen, om passus fremgår af lov om selvstyre for Grønland og/eller bemærkningerne hertil.

Det bør i notitsen beskrives, hvor i forslag til lov om selvstyre for Grønland, Justitsministeriet vurderer, at regeringen kan tilkende sin vilje til at forhandle en fremtidig ordning mellem et selvstændigt Grønland og Danmark, der vil kunne betegnes "free association" – i lovforslaget og/eller i bemærkningerne hertil.

Notitsen bør indeholde en vurdering af, hvilken karakter en tilkendegivelse om regeringens vilje til forhandling har (politisk erklæring eller retligt bindende), og om det har nogen betydning for vurderingen, om tilkendegivelsen fremgår af lov om selvstyre for Grønland og/eller bemærkningerne hertil.

Notitsen bør indeholde en vurdering om og i givet fald i hvilket omfang, der i lov om selvstyre for Grønland eller i bemærkningerne til loven kan foretages en beskrivelse af indenfor, hvilke rammer regeringen tilkendegiver sin vilje til forhandling. Uden nærmere beskrivelse af regeringens "mandat" synes tilkendegivelsen alene at kunne betegnes som en politisk hensigtserklæring uden selvstændigt indhold.

Spørgsmålet om iværksættelse af en forfatningsforberedende proces og spørgsmålet om regeringens tilkendegivelse af vilje til forhandling og rammerne herfor bør vurderes i forhold til Grundlovens § 19, stk. 1, 2. pkt.

I notitsen side 2, sidste afsnit, 1. pkt., anføres at:

" . . . regeringen i et tilfælde, hvor der skal indgås en aftale om Grønlands selvstændighed, . . . "

Formuleringen efterlader det indtryk, at en beslutning om Grønlands selvstændighed beror på en aftale med Danmark. Dette synes ikke i overensstemmelse med formuleringen i Justitsministeriets lovskitse § 11, hvorefter beslutningen træffes af det grønlandske folk, og således at aftale om gennemførelse af selvstændighed forhandles mellem regering og landsstyre.

3. Ad. Justitsministeriets bemærkninger til Lars-Emil Johansens forslag 2 og 4

Det er Grønlands Hjemmestyres opfattelse, at Lars-Emil Johansens forslag 2 og 4 ikke kan anses for tilstrækkeligt grundigt behandlet alene med en kortfattet henvisning til fuldmagtsloven og Grundlovens § 19.

Under Grønlands Landstings behandling af forslag til fuldmagtsloven blev det klart tilkendegivet fra grønlandsk side, at loven ikke måtte få præjudicerende virkning for arbejdet i den grønlandsk-danske kommission om øget grønlandsk selvstyre, jf. Grønlands Landstings efterårssamling 2004 dagsordenspunkt EM 2004/152 og forårssamling 2005 dagsordens pkt. FM 2005/38.

Under Folketingets behandling af fuldmagtsloven blev det klart tilkendegivet fra grønlandsk side, at loven ikke måtte få præjudicerende virkning for arbejdet i den grønlandsk-danske kommission om øget grønlandsk selvstyre, jf. 2004-05, 2. samling - L 168 Forslag til lov om Grønlands landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler.

Der fremkom ikke under behandling af forslaget i Folketinget indsigelser mod eller bemærkninger til de grønlandske tilkendegivelser om, at fuldmagtsloven ikke måtte få præjudicerende virkning for arbejdet i den grønlandsk-danske kommission om øget grønlandsk selvstyre.

Det er Grønlands Hjemmestyres opfattelse, at der heri lå en tilkendegivelse fra Regering og Folketing om, at en videregående ordning for Grønlands inddragelse i og indflydelse på sager af international karakter og af betydning for Grønland kunne forhandles i forbindelse med udarbejdelse af forslag til lov om selvstyre. Det følger af såvel Itilleq-erklæringen, som bemærkningerne til fuldmagtsloven, at de ikke har præjudicerende virkning for arbejdet i den grønlands-danske selvstyrekommission.

I "Fælles principerklæring mellem Regeringen og Grønlands Landsstyre om Grønlands inddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitikken", underskrevet i Itilleq den 14. maj 2003, sidste dot anføres det:

"At denne fælleserklæring er uden præjudice for det forhandlingsforløb omkring Grønlands udenrigspolitiske forhold, som skal finde sted i forbindelse med selvstyrekommissionens betænkning. Fælleserklæringen forbliver i kraft, indtil dette forhandlingsforløb er afsluttet".

I bemærkningerne til fuldmagtsloven, afsnit 2.1. anføres det:

"Grønlands landsstyre ønsker imidlertid fuldmagtsbestemmelser gennemført uden at afvente resultaterne af Grønlandsk-dansk selvstyrekommission. Landsstyret har tilkendegivet, at dette sker uden præjudice for selvstyrekommissionens overvejelser. Regeringen har erklæret sig indforstået hermed, idet selvstyrekommissionens arbejde ligger inden for rammerne af grundloven og rigsfællesskabet".

Notitsen bør indeholde en nærmere vurdering af hvilke muligheder, der indenfor Grundlovens rammer og under hensyn til det grønlandske folks selvbestemmelsesret, består for at øge Grønlands indflydelse på egne anliggender.

Til eksempel kan notitsen nærmere behandle:

- Arbejdet i Nordisk Råd med kortlægning af de selvstyrende områders stilling og arbejdsmuligheder i det nordiske samarbejde. I Rapport NSK/MR-SAM Dok nr. 73/2006 dagordningspunkt 7/6 Kartlægning av de självstyrande områdenas ställning i det nordiska samarbetet, p. 18 konkluderes, at der ikke i folkeretten er noget til hinder for en styrkelse af Grønlands stilling i det nordiske samarbejde i retning af fuldt medlemskab.
- Forskellen mellem medlemskab af FN og FN-organisationer, med særligt fokus på mulighederne for associeret medlemskab af visse FN-organisationer og mulighederne for at optræde i eget navn, f.eks. WHO, WTO og IWC.
- Grundlovens § 19, stk. 3, og mulighederne for at øge Grønlands indflydelse på egne anliggender gennem en ændring af regelgrundlaget for Udenrigspolitisk Nævn.

4. Ad. Justitsministeriets bemærkninger til Lars-Emil Johansens forslag 5

Præambel anvendes sjældent i dansk lovgivning.

Arbejdsgruppen vedrørende stats- og folkeretlige spørgsmål bør have et fuldstændigt grundlag for, at vurdere om en præambel udgør en retligt bindende anerkendelse af det grønlandske folk som et folk i international folkerets forstand med ret til selvbestemmelse.

Der bør i notitsen nærmere beskrives, hvilken karakter tilkendegivelsen i præambelen har (politisk erklæring eller retligt bindende). Det skal herunder vurderes, om det har nogen betydning for vurdering af karakteren af tilkendegivelsen, om den flyttes fra præambelen til den egentlige lovtekst.

Det bør fremgå af notitsen, om Danmarks anerkendelse af det grønlandske folk som et folk i folkeretlig forstand tillige skal udformes som en erklæring overfor det internationale samfund for at forpligte Danmark eksternt.

Der bør i notitsen foretages en nærmere beskrivelse af indholdet af retten til selvbestemmelse, herunder at der skelnes mellem intern og eksternt ret til selvbestemmelse. Såfremt retten til selvbestemmelse ikke har et entydigt fastlagt indhold, bør det af notits fremgå, med hvilket indhold begrebet anvendes i justitsministeriets lovskitse.

5. Ad. Justitsministeriets bemærkninger til Lars-Emil Johansens forslag 6

a) I notitsen p. 4 anføres i relation til råstofområdet følgende:

"Med hensyn til adgangen efter Grundloven til inden for rammerne af et rigsfællesskab at overlade til et hjemmestyre at udnytte råstoffer i undergrunden henvises i øvrigt til Justitsministeriets notat af 28. februar 2001 om forholdet mellem Grundloven og aftalen af 22. december 1992 med Færøernes landsstyre om råstoffer i undergrunden.

Som det fremgår af notatet (side 7), ville Grundloven være til hinder for, at den danske regering indgik aftale med et hjemmestyre om fuldstændig og uigenkaldelig overdragelse af statens højhedsret over undergrunden til en enkelt del af riget eller om overdragelse af ejendomsretten over råstoffer i undergrunden til befolkningen i en bestemt del af riget.

Som det samtidig fremgår af notatet, er Grundloven ikke til hinder for, at det overlades til et hjemmestyre at fastsætte de generelle rammer for virksomheden på råstofområdet og til at disponere bl.a. i form af tilladelser og bevillinger til forundersøgelser, efterforskning og udnyttelse af råstoffer i undergrunden, ligesom det vil kunne overlades til det pågældende hjemmestyre at disponere over eventuelle indtægter fra indvinding af råstofferne."

b) Overordnede bemærkninger til Justitsministeriets notits.

Notitsens opsummering af konklusionerne i Justitsministeriets notat af 28. februar 2001 forekommer ikke fuldt dækkende.

I 2001 notatet pkt. 3.6 anføres det således, at spørgsmålet om, hvorvidt Grundloven kan antages at opstille begrænsninger med hensyn til adgangen til at overdrage området råstoffer i undergrunden til et hjemmestyre m.v. inden for rigsfællesskabet *"har givet anledning til betydelig tvivl"* – men, at det dog har været *"tilkendegivet som den almindelige opfattelse, at Grundloven ville være til hinder for, at den danske regering indgik aftale med et hjemmestyre om fuldstændig og uigenkaldelig overdragelse af statens højhedsret over undergrunden til en enkelt del af riget eller om overdragelse af ejendomsretten over råstoffer i undergrunden til befolkningen i en bestemt del af riget."*

At det nævnte spørgsmål har givet anledning til betydelig tvivl, illustreres blandt andet af de to juridiske responsa herom, som i sin tid blev indhentet til brug for hjemmestyrekommissionen, jf. betænk. 837/1978, bind 2, bilag 6 og 7.

Professor dr. jur. Peter Germer konkluderede i sit responsum, at Grønland allerede besad ejendomsretten til den grønlandske undergrunds råstoffer (nemlig i kraft af FN's menneskerettighedskonventioner om hhv. økonomiske, kulturelle og sociale rettigheder og om borgerlige og politiske rettigheder, begge fra 1966). Endvidere konkluderede Peter Germer, at der, også om dette ikke havde været tilfældet, ikke forfatningsretligt ville være noget til hinder for, at lovgivningsmagten overgiver ejendomsretten til råstofferne i Grønlands undergrund til hjemmestyret.

Omvendt konkluderede professor dr. jur. Ole Espersen i sit responsum, at *"overdragelse af 'ejendomsretten' forstået som den fuldstændige og tidsmæssigt ubegrænsede dispositionsret ikke er mulig, idet overdragelse i denne forstand reelt ville være ensbetydende med overdragelse af højhedsret, hvilket er uforeneligt med rigsfællesskabet."*

I lyset af denne uenighed blandt de juridiske eksperter kan man studse over 2001 notatets tilføjelse:

"Det har dog været tilkendegivet som den almindelige opfattelse, at Grundloven ville være til hinder for, at den danske regering indgik aftale med et hjemmestyre om fuldstændig og uigenkaldelig overdragelse af statens højhedsret over undergrunden til en enkelt del af riget eller om overdragelse af ejendomsretten over råstoffer i undergrunden til befolkningen i en bestemt del af riget."

Formentlig sigtes der til Statsministeriets skrivelse af 25. oktober 1976, jf. betænk. 837/1978, bind 2, bilag 4, hvori der – uden forbehold – anføres følgende:

"En fuldstændig og uigenkaldelig overdragelse af Statens højhedsret med hensyn til undergrunden til en enkelt del af riget eller til dennes befolkning eller en hjemmestyremyndighed er efter danske retsprincipper ikke mulig." (...) "På denne baggrund er det statsministeriets opfattelse, at det ikke vil være foreneligt med rigsfællesskabet alene at tillægge den i Grønland fastboende befolkning 'ejendomsret' til råstofferne i undergrunden."

Statsministeriets skrivelse blev udarbejdet til besvarelse af en række spørgsmål fra hjemmestyrekommissionen, og indgik i dennes arbejdsmateriale. *"Der blev imidlertid aldrig nærmere redegjort skriftligt for, hvilke danske retsprincipper der egentlig var tale om, og hvorfor disse udelukkede en sådan overdragelse"*, som professor dr. jur. Frederik Harhoff bemærker herom (Rigsfællesskabet afsnit 4.5).

At Statsministeriets opfattelse fra starten har været omtvistet, står klart, jf. professor dr. jur. Peter Germers responsum til hjemmestyrekommissionen. Hertil kommer, at den forfatningsretlige teori på flere områder har udviklet sig siden 1976, blandt andet som en følge af udviklingen af det færøske og det grønlandske

hjemmestyre. Begge disse forhold bør indgå i det samlede grundlag for arbejdsgruppens overvejelser og bør derfor behandles i notitsen.

Et andet spørgsmål, som bør behandles i notitsen, er en nærmere beskrivelse af formuleringen "ejendomsret til landet og dets ressourcer" og begrebet "højhedsretten over undergrunden". Et forsøg på at indkredse disse to begreber og deres indbyrdes forhold kan muligt bidrage til at klargøre og nuancere de problemstillinger, som arbejdsgruppen må forholde sig til.

c) Professor dr. jur. Peter Germers responsum til hjemmestyrekommissionen – Folkeretlige og forfatningsretlige aspekter, jf. betænk. 837/1978, bind 2, bilag 6:

I det responsum professor dr. jur. Peter Germer i 1977 afgav til hjemmestyrekommissionen, afviser Peter Germer, at Grundlovens § 1 (rigsenheden/rigsfællesskabet) skulle udelukke den grønlandske befolkning fra at besidde ejendomsretten til råstofferne i Grønland. Peter Germer henviser til, at hverken bestemmelsen ordlyd eller tilblivelseshistorie giver grundlag for at antage, at Grundlovens § 1 skulle omfatte spørgsmålet om ejendomsretten til de mineraliske råstoffer i Grønland. Heller ikke i den forfatningsretlige teori findes der, jf. Peter Germer, nogen sådan antydning.

Peter Germer anfører videre:

"Ifølge Ole Espersen kan den danske lovgivningsmagt efter Grundloven alene give hjemmestyremyndighederne 'beføjelser til en udnyttelse indtil videre'. Dette er ikke korrekt. For det første må det antages, at den grønlandske befolkning allerede har ejendomsretten til den grønlandske undergrunds råstoffer" (...) "For det andet vil der, selv hvis det antages at den grønlandske befolkning ikke for øjeblikket har nogen ejendomsret til undergrundens råstoffer, ikke forfatningsretligt være noget til hinder for at lovgivningsmagten beslutter at hjemmestyret skal have ejendomsretten til råstofferne i Grønlands undergrund."

Peter Germers opfattelse af, at den grønlandske befolkning allerede har ejendomsretten til den grønlandske undergrunds råstoffer er folkeretligt funderet. Peter Germers opfattelse hviler på de enslydende bestemmelser i artikel 1, stk. 2 i hhv. FN's konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder og FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder, begge ratificeret af Danmark:

"Alle folk kan til deres egne formål disponere frit over deres naturgivne rigdomskilder og ressourcer uden derved at gøre indgreb i forpligtelser hidrørende fra internationalt økonomisk samarbejde, der er baseret på princippet om gensidig fordel, og i folkeretten. Et folk må aldrig berøves sine eksistensmuligheder."

Yderligere indeholder artikel 25 i FN's konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder og artikel 47 i konventionen om borgerlige og politiske rettigheder følgende bestemmelse:

"Intet i denne konvention må fortolkes som en indskrænkning i alle folks naturlige ret til fuld og fri nydelse og udnyttelse af deres naturgivne rigdomskilder og ressourcer."

Peter Germer anfører om begrebet "folk":

"Det har været hævdet i den danske debat, at når FN taler om folk menes der 'suveræne' eller 'selvstændige' folk. Dette er ikke korrekt. For det første fremgår det klart af forarbejderne til artikel 1 i de to FN-konventioner, at ordet folk omfatter mere end 'selvstændige folk'. For det andet må bestemmelsen i artikel 1, stk. 2, læses i sammenhæng med bestemmelsen i artikel 1, stk. 1, der siger at alle folk har selvbestemmelsesret. Ud fra den praksis der har udviklet sig inden for FN med hensyn til folkenes selvbestemmelsesret, må det anses for utvivlsomt, at reglerne finder anvendelse inden for områder, der er geografisk adskilt fra moderlandet, når den overvejende del af befolkningen tilhører en anden kultur end den, der hersker i moderlandet. Dette er tilfældet for Grønlands vedkommende. At Grønland indtil 1953 havde status som dansk koloni, er et moment, der særligt taler for at anse den grønlandske befolkning som et folk i de to FN-konventioners forstand. Den grønlandske befolkning har således ifølge artikel 1, stk. 2, i de to FN-konventioner ejendomsretten til de naturgivne rigdomskilder og ressourcer."

Antages det imidlertid, at ejendomsretten til råstofferne i Grønlands undergrund ikke allerede (i medfør af folkeretten) tilhører det grønlandske folk, er det Peter Germers vurdering, at der intet forfatningsretligt vil være til hinder for, at lovgiver placerer ejendomsretten hos hjemmestyremyndighederne:

"Selv hvis det antages at den grønlandske befolkning ikke for øjeblikket har nogen ejendomsret til mineralske råstoffer i Grønland, vil der ikke forfatningsretligt være noget til hinder for at lovgivningsmagten vedtager at hjemmestyremyndighederne skal have ejendomsret til de mineralske råstoffer. For det første er det i nyere forfatningsretlig teori blevet gjort gældende at lovgivningsmagten har en almindelig kompetence til at tildele andre organer kompetence, alene med de begrænsninger der fremgår af specielle bestemmelser i Grundloven, og der findes ingen specielle bestemmelser i Grundloven om ejendomsretten til mineralske råstoffer. For det andet må det under alle omstændigheder antages at Grundloven ikke udelukker en forfatningsretlige særstilling for Grønland i form af et vidtgående lokalt selvstyre, og der må kunne ske en særligt vidtgående delegation af lovgivningsmagt under hensyn til Grønlands særlige situation. For det tredje kunne man sige at hvis lovgivningsmagten kan gøre det mere at beslutte 'at Grønland skal have sin fulde

selvstændighed, og derved helt på egen hånd råde over undergrunden' må lovgivningsmagten også kunne gøre det mindre at etablere en hjemmestyreordning hvorved hjemmestyret får ejendomsretten til de mineralske råstoffer i Grønland."

d) Forfatningsretlige udviklingstendenser: Fra rigsenhed til rigsfællesskab.

I kap. 4 i sin doktordisputats "Rigsfællesskabet" 1992 redegør Frederik Harhoff for den grønlandske råstofordning og hjemmestyrekommissionens forhandlinger herom. Harhoff bemærker i afsnit 4.6.3, at:

"... det fundamentale spørgsmål om, hvorvidt andre end Den danske Stat overhovedet kan "eje" råstofferne i Grønlands undergrund; dette spørgsmål måtte fra dansk side principielt besvares benægtende, for ingen anden myndighed end selve statsmagten kan disponere over Rigets grundlæggende bestanddele, d.v.s. luft-, sø- og landterritoriet med tilhørende undergrund. Højhedsretten udtrykker netop det særlige retlige og politiske rådighedsforhold, der består mellem en statsmagt på den ene side og territoriet og dets ressourcer på den anden, og dette forhold tåler ingen indskrænkning – så længe forudsætningen om Rigets helhed og enhed opretholdes."

Forudsætningen om Rigets helhed og enhed er i den nyere forfatningsretlige teori og litteratur sat under pres som følge af etableringen og udviklingen af hhv. det grønlandske og det færøske hjemmestyre. I den nyere forfatningsretlige teori og litteratur betragtes Det Danske Rige således som et *rigsfællesskab* snarere end en *rigsenhed*.

Frederik Harhoff konkluderer f.eks. i "Rigsfællesskabet" 1992, afsnit 14.1.4, at:

"Hjemmestyreordningerne har ændret Grundlovens myndighedsstruktur og kompetencefordeling, således at statsorganernes monostruktur er blevet afløst af en geografisk og sagligt baseret tredeling af den lovgivende og udøvende magt. Der er med andre ord hverken skabt en ny forbundsstat eller et statsforbund, men simpelthen en særegen ordning for forholdet mellem Danmark og dets oversøiske rigsdeler."

Den forfatningsretlige særstilling som hjemmestyre-ordningerne dermed besidder, er efter Harhoffs opfattelse opnået, ikke gennem en forfatningsretlig sædvane, men *"ved et helt unikt greb, som en ordning sui-generis"*.

I "Danmarks Riges Grundlov med kommentarer" (red: Henrik Zahle) er det i kommentarerne til Grundlovens § 1 anført, at:

"Riget næppe længere udgør nogen forfatningsretlig énhed, men består af tre

autonome retssamfund med hver deres retssystem, der er knyttet sammen i et rigsfællesskab under én fælles forfatning.”.

Denne nutidige forståelse af Grundlovens § 1 og rigsdelenes forfatningsretlige stilling rejser spørgsmålet, om der gives mulighed for at anerkende, at Grønland – uden at have karakter af selvstændig nation – dog besidder en sådan særegen forfatnings- og folkeretlig stilling i Rigsfællesskabet, at der til det grønlandske folk knytter sig egne og uadskillelige rettigheder til det grønlandske territorium, herunder undergrunden. Dette spørgsmål bør behandles i notitsen.

Frederik Harhoff vurderer i ”Rigsfællesskabet“ 1992, afsnit 2.6.1, at den færøske råstofaftale af 1992 indebærer, at højhedsretten over undergrunden ikke længere kan anses som udelelig.

Notitsen bør forholde sig til Frederik Harhoff’s vurdering og herunder behandle spørgsmålet, om denne vurdering åbner op for en konstruktion, hvor Grønland (evt. Grønland på Rigets vegne) besidder højhedsretten over det grønlandske territorium, dog under respekt af Grundlovens § 19, stk. 1, 2. pkt., hvorefter afgivelse af territorium kræver Folketingets samtykke.

e) Den færøske råstofaftale af 1992.

”Råstoffer i undergrunden” var i den færøske hjemmestyreløvs fra 1947 optaget på en liste (liste B) over sagsområder, om hvilke der først skulle føres yderligere forhandlinger forinden der blev taget stilling til, om, og i hvilket omfang, de kunne anerkendes som særanliggende. I maj 1948 besluttede det færøske Lagting, at der skulle indledes forhandling med Staten om overtagelse af bl.a. dette område. Råstof området forblev dog indtil videre på ”ventelisten”, men blev på ny taget op af Lagtinget i 1975. Som følge af de igangværende forhandlinger om den tilsvarende grønlandske problematik i forbindelse med etableringen af den grønlandske hjemmestyreordning, fandt drøftelserne om råstofområdet overtagelse ikke sted førend i 1981-82. Statsministeren tilskrev i den forbindelse det færøske Landsstyre således, d. 18. februar 1982:

”En fuldstændig og uigenkaldelig overdragelse af statens højhedsret over undergrunden til en enkelt del af Riget eller til dennes befolkning, eller til en hjemmestyremyndighed, er efter danske retsprincipper ikke mulig, og det vil ikke være foreneligt med rigsfællesskabet at overdrage den fastboende befolkning på Færøerne eneretten til råstofferne i undergrunden. Regeringen anser det herefter for udelukket, at sagsområdet ’råstoffer i undergrunden’ helt eller delvist kan overføres til Færøernes Hjemmestyre som særanliggende.”.

Fra færøsk side blev det omvendt gjort gældende, at der under forhandlingerne om det færøske hjemmestyres indflydelse ikke blev taget forbehold om, at

råstofområdet ikke kunne overtages, men at søgområdet tværtimod blev optaget på liste B over områder, om hvis eventuelle overgang der skulle forhandles. Endvidere anførtes fra færøsk side, at det ikke har været muligt nærmere at definere eller konkretisere de 'almindelige retsprincipper', som Statsministeriet begrundet sin konklusion med, og at et anbringende om højhedsrettens uoverdragelighed ikke kan anses for holdbart, idet Staten på andre områder, f.eks. skatteopkrævningsområdet, har overdraget højhedsretten til det færøske hjemmestyre.

Herom skriver Frederik Harhoff i "Rigsfællesskabet", afsnit 2.6:

"For en ren umiddelbar betragtning var det ubestrideligt, at områdets overtagelse på 'ventelisten' ikke gav mening, medmindre man fra dansk side netop forestillede sig, at der i det mindste kunne forhandles om dette punkt. Havde man i 1947 haft samme klare opfattelse af spørgsmålet som i 1982, burde området aldrig have været nævnt på listen. På den anden side var det danske synspunkt rodfæstet i en opfattelse om forholdet mellem statsmagt og territorium, som i første omgang kom til at veje tungest. Denne opfattelse var formentlig i realiteten baseret på overvejelser, der kun i ringe grad var af egentlig juridisk karakter."

I september 1992 blev der imidlertid indgået en aftale mellem den daværende statsminister, udenrigsminister og energiminister på den ene side og den daværende lagmand og vicelagmand på den anden om overtagelse af sagsområdet 'Råstoffer i undergrunden'. Aftalen, der i første omgang kun var mundtlig, indebar, at Færøerne gives den fulde lovgivende og administrative myndighed på området, samt overtager det økonomiske ansvar for og alle fremtidige udgifter på området. Eventuelle indtægter fra fremtidig råstofindvinding vil endvidere udløse forhandlinger om nedsættelse af Statens tilskud til Færøerne.

Frederik Harhoff anfører i "Rigsfællesskabet" afsnit 2.6.1 om aftalen:

"Aftalen var overraskende og syntes ganske at bryde med Regeringens hidtidige holdning i sagen, nemlig at en sådan overdragelse ville stride mod dansk højhedsrets udelelighed, jf. statsministerens (...) skrivelse af 18. februar 1982. At regeringen nu har opgivet denne forudsætning må på den ene side indebære, at højhedsretten over undergrunden ikke længere kan anses for at være udelelig, samt at Rigets forfatningsretlige sammenhold på den anden side ikke brydes selvom denne højhedsret deles. Dette må efter min vurdering betyde, at forestillingen om Rigets enhed ikke længere kan forsvares; når højhedsretten således er delt, må Riget karakteriseres som et fællesskab mellem flere dele." (sekr. fremhævelse).

f) Sammenfattende bemærkninger:

Justitsministeriets notits af 10. august 2006 efterlader det indtryk, at Grundloven (utvivlsomt) vil være til hinder for, at den danske regering indgår aftale med et hjemmestyre om fuldstændig og uigenkaldelig overdragelse af statens højhedsret over undergrunden til en enkelt del af riget eller om overdragelse af ejendomsretten over råstoffer i undergrunden til befolkningen i en bestemt del af riget.

Denne opfattelse står ikke uimodsagt i den juridiske litteratur, og Justitsministeriet har da også i et notat af 28. februar 2001 anført, at spørgsmålet om, hvorvidt Grundloven kan antages at opstille begrænsninger med hensyn til adgangen til at overdrage området råstoffer i undergrunden til et selvstyre inden for rigsfællesskabet, har givet anledning til betydelig tvivl.

Notitsen forholder sig ikke til betydningen af de to FN konventioner fra 1966, (og dermed de folkeretlige aspekter af problemstillingen) eller til den (forfatningsretlige) argumentation, der i øvrigt er fremført af professor dr. jur. Peter Germer i hans responsum til hjemmestyrekommissionen.

Notitsen forholder sig ligeledes ikke til, hvorvidt 1992 aftalen om de færøske råstoffer har muliggjort den forståelse, "at højhedsretten over undergrunden ikke længere kan anses for at være udelelig, samt at Rigets forfatningsmæssige sammenhold på den anden side ikke brydes, selvom denne højhedsret deles" (Frederik Harhoff, "Rigsfællesskabet" afsnit 2.6.1).

Endelig forholder notitsen sig ikke til, hvilken betydning det (i relation til spørgsmålet om ejendomsretten til de grønlandske råstoffer) har for forståelsen af den danske stats højhedsret, når det i den nyere forfatningsretlige litteratur konkluderes, "at Riget næppe længere udgør nogen forfatningsretlig énhed, men består af tre autonome retssamfund med hver deres retssystem, der er knyttet sammen i et rigsfællesskab under én fælles forfatning." (Danmarks Riges Grundlov med kommentarer, red. Henrik Zahle, p. 33).

Ikinngutinnersumik inuulluaqqusillunga

Med venlig hilsen

Poul Knudsen

Toqq/direkte 34 51 24

Bilag 15

56/60

Ilangussaq 15 – Ilangussaq 9 – Kalaallit Nunaanni namminersornermik inatsisissatut missiliuut 7. juni 2007-imeersoq

Takuuk isumaliutissiisummi kapitali 13.

Grønlandsk-dansk selvstyrekommission
Arbejdsgruppen vedr. stats- og folkeretlige spørgsmål
Sekretariatet

Den 14. december 2005

Notits
om
free association

På arbejdsgruppens møde den 7. september 2005 blev det besluttet at udarbejde en analyse af, hvad free association indebærer samt i forlængelse heraf at udarbejde en redegørelse om og i hvilken udstrækning en model med free association eller evt. elementer heri kan indgå i en ny selvstyreordning.

./. Til brug for analysen foreligger (vedlagt):

- Udenrigsministeriets notat af 14. oktober 2005 - free association: folkeretlige aspekter.
- Ole Spiermanns foreløbige bemærkninger af 31. oktober 2005 angående "free association" i folkeretten.
- Mininnguaq Kleists kommentarer af 1. november 2005 til Udenrigsministeriets notat af 14. oktober 2005 samt egne tilføjelser.
- Justitsministeriets notits af 25. november 2005 om mulighederne for at en model med "free association" kan indgå i en ny selvstyreordning under respekt af grundloven og kommissionens kommissorium.
- Ole Spiermanns supplerende bemærkninger af 5. december 2005 angående "free association" i folkeretten (fremsendt efter mødet den 1. december 2005).

Arbejdsgruppens eksperter (Henrik Zahle, Ole Spiermann, Tyge Lehmann, Jørgen Steen Sørensen og Mininnguaq Kleist) afholdte den 1. december 2005 møde med sekretariatet med henblik på en drøftelse af problemstillingen på baggrund af det materiale, der var tilvejebragt til mødet. (Afbud fra Jens Peter Christensen og Gudmundur Alfredsson.)

***

Arbejdsgruppens eksperter var på mødet enige om, at free association ikke er et entydigt folkeretligt begreb, men at en gennemgang af det foreliggende materiale bl.a. peger i retning af følgende (oprindelige) overordnede, *folkeretlige karakteristika* ved en free association-ordning:

- ordningen er aftalebaseret

Bilag 15

58/60

- aftalen indgås mellem stat og folk (med ret til selvbestemmelse og med folkeretssubjektivitet)
- folket har ret til i forbindelse med ordningen at udforme sin egen forfatning.

Ole Spiermann og Tyge Lehmann drøftede med henvisning til FN resolution 1541, princip VII, om folket i free association – som et yderligere karakteristikon – har ret til på et senere tidspunkt ad demokratisk og retmæssig vej selv at træffe beslutning om ændring af sin status, herunder valg af fuld uafhængighed. Af resolution 1541, princip VII, fremgår: "[Free association] should be one which respects the individuality and the cultural characteristics of the territory and its peoples, and *retains for the peoples of the territory which is associated with an independent State the freedom to modify the status of that territory through the expression of their will by democratic means and through constitutional processes.*" Tyge Lehmann fandt, at bestemmelsen var åben for flere fortolkninger, mens Ole Spiermanns opfattelse var, at folkets mulighed for selv at vælge fuld uafhængighed var et yderligere karakteristikon ved free association.

Det var eksperternes opfattelse, at der i en free association-ordning i alle tilfælde er vidde rammer for den nærmere udformning af selvstyre og forholdet mellem folk og stat spændende fra en tilstand af fuld uafhængighed til fuld integration, samt at det af samme grund er vanskeligt nærmere at redegøre for indholdet af "free association".

***

På baggrund af en gennemgang af *nuværende statspraksis* var eksperterne enige om, at der i dag tegner sig følgende karakteristika for ordninger, der selv betegner sig som "free association". Der er tale om:

- aftalemæssige (traktatbaserede) ordninger
- aftalen indgås mellem *stater*
- parterne har hver deres forfatning
- visse af den associerede stats anliggender varetages af den anden stat (bl.a. forsvarspolitik). "Varetager" kan dække forskellige grader af indflydelse fra begge parter.

Det bemærkes i øvrigt, at nuværende statspraksis viser,

- at der er ud over de grundlæggende ligheder også er visse forskelle mellem de forskellige ordninger, uanset at de alle anvender betegnelsen "free association", og at de enkelte ordninger må vurderes ud fra egne historiske forudsætninger og særlige omstændigheder. Desuden kan free association ordninger kan have rødder i tidligere koloniforhold.
- at de associerede områders forfatninger typisk er blevet gennemført i forbindelse med etableringsprocessen for de pågældende ordninger med free association, hvorfor processen fra de indledende forberedelser og forhandlinger om en free association-ordning til ikrafttrædelsen af ordningen har strakt sig over en årrække. I denne proces

kan det associerede område ændre status fra oversøisk territorium eller lignende til stat.

I sine supplerende bemærkninger af 5. december 2005 anfører Ole Spiermann: ”Navnlig er eksemplerne [fremhævet i Udenrigsministeriets notat af 14. oktober 2005] ikke udtryk for, at betydningen af ”free association” er blevet ændret siden resolution 1541 til blot at omfatte en særlig form for statsforbund. Uagtet dette kan være den primære brug i dag, må ”free association” efter min opfattelse antages fortsat at have samme omfang som i resolution 1541.” Det er Ole Spiermanns opfattelse, at der kan have været flere eksempler på brug af free association i forbindelse med afkoloniseringen som en mellemstation mellem kolonistatus og fuld uafhængighed, uanset om den nøjagtige betegnelse blev anvendt.

Det blev understreget på mødet, at en free association-ordning ikke er statisk, men genstand for en dynamisk udviklingsproces. Free association-ordningerne er kendte og anerkendte i FN-systemet, idet ordningerne er stabilitetsskabende ved, at mindre statslige og/eller territoriale enheder opretholder et tæt forhold til en stærkere stat. Mikrostater kan være sårbare overfor større begivenheder på verdensscenen.

Med hensyn til begrebet ”forfatning” var der enighed om, at den oprindelige brug af betegnelsen er usikker, men dog ikke synes at udelukke, at det associerede territorium var underlagt moderstatens forfatning.

Det var Henrik Zahles opfattelse, at det – uanset at der inden for riget er én grundlov – ville være muligt, at en kommende selvstyrelov rummer grundlaget for Grønlands forfatning eller lignende højtidelig betegnelse for Grønlands øverste juridiske ordning inden for grundloven.

Jens-Christian Bülow (Justitsministeriet, da Jørgen Steen Sørensen måtte forlade mødet) pegede på, at anvendelse af betegnelsen forfatning for andet end rigets grundlov kunne give anledning til forvirring om den retlige rækkevidde af en sådan ordning.

Mininnguaq Kleist gav udtryk for, at det var vigtigt ikke at skabe hindringer for, at forholdet mellem Grønland og Danmark kunne udvikle sig i retning af en ordning med de karakteristika, som kendetegner free association i nuværende praksis. Grønland måtte kunne foretage ensidige forberedelser hen imod eventuel free association eller forud for en eventuel løsrivelse. Herunder bl.a., at Grønland må kunne indlede en proces med henblik på at forberede en egen forfatning som en forudsætning for på et senere tidspunkt at kunne indgå i en free association-ordning eller som forberedelse til løsrivelse. Af samme grund fandt Mininnguaq Kleist ikke, at det kunne være hensigtsmæssig at anvende betegnelsen ”forfatning” om en kommende selvstyrelov. Betegnelsen anvendes mest naturligt om en selvstændig stats forfatning, herunder den forfatning som en associeret stat tilvejebringer, før den indgår i en free association-ordning.

Det var sammenfattende eksperternes opfattelse:

1. At det i relation til en kommende selvstyreordning måtte være afgørende at se på indholdet af ordningen, ikke betegnelsen.
2. At det næppe vil være hensigtsmæssigt at betegne en kommende selvstyreordning free association, såfremt ordningen ikke indeholder de karakteristika, der gør sig gældende for de ordninger, der i dag betegner sig som free association, jf. ovenfor.
3. At en kommende selvstyreordning kan hente inspiration fra free association og således indeholde følgende elementer:
  - selvstyreloven kan bygge på en overenskomst mellem landsstyret og regeringen
  - ordningen vil kunne tilvejebringe en vidtgående selvstændig stilling for Grønland inden for rigsfællesskabet, hvor Grønland vil kunne foretage ensidige forberedelser hen imod selvstændighed, evt. i forbindelse med free association i en form svarende til de nuværende ordninger, der betegnes sådan
  - free association vil f.eks. i forbindelse med den i kommissoriet anførte bestemmelse om Grønlands selvstændighed kunne omtales i lovbemærkningerne som en mulig fremtidig ordning af forholdet mellem Grønland og Danmark, der også kan indebære en forfatningsforberedende proces i Grønland.

Nunanut Allanut Pisortaqaarfik
Udenrigsdirektoratet

Ilisimatitsissut Notat

13. august 2006

Dato: 13. august 2006
J.nr. 00.01-11

Postboks 1340
3900 Nuuk
Oq/tel +299 34 50 00
Fax +299 32 93 98
Mail: aw@ghsdk.dk
www.nanoq.gl

Hjemmestyrets ønsker til udenrigskompetence mv. i en kommende selvstyrelov, der ikke er imødekommet i det foreliggende udkast til udenrigskapitel

I. Indledning

På møde i Fælleskommissionen for Selvstyre den 12. juni 2006 blev det konkluderet, at kommissionens medlemmer kan fremsende konkrete ændringsforslag til Sekretariatet inden den 28. juni. Herefter vil en ekspertgruppe bestående af UM, UD og den til kommissionen tilknyttede stats- og folkeretlige sagkundskab udarbejde en redegørelse for de fremkomne forslag med henblik på en skriftlig afrapportering på kommissionens næste møde (september 2006).

Endvidere aftalte Kaj Kleist og Birthe Rønn Hornbech at hjemmestyret skulle fremsende en oversigt over de ønsker mht. varetagelse af kompetencer og funktioner på udenrigsområdet, som ikke imødekommes med den foreliggende skitse til udenrigskapitel.

Oplistingen er gennemført nedenfor i afsnit IV. Grundlaget herfor er landstyrets koalitionsaftale samt kommissoriet for Fælleskommissionen, herunder at ordningen skal ligge inden for rammerne af rigsfølelseskabet og grundloven.

Hjemmestyret har iht. fuldmagtsloven mulighed for at varetage kompetencer, f.eks. medlemskab af WTO af og IMO samt WHO (associeret medlemskab). Disse muligheder er for nærværende ikke udnyttet. Dette er udtryk for, at Grønland har ret til at definere sine fokusområde for Grønlands udenrigspolitiske aktiviteter. Dvs at Grønland må have ret til at være selektiv.

Tilsvarende er der situationer, hvor Hjemmestyret ønsker at drage nytte af UMs ekspertise samt det forhold, at Danmark er medlem af EU. Jf. således ønsket om

UMs bistand i WTO-sagen samt EU-forhandlingerne, der forhandles som en fælles aftale, selv om den kunne forhandles af Hjemmestyret iht. fuldmagtsloven. Dette er udtryk for, at de er tale om et rigsfællesskab, hvor Hjemmestyret har ret til at være selektive mht. de udenrigspolitiske aktiviteter. Grønlands forpligtelser (god sagsforberedelse, optræden udadtil osv.) vil således kræve øgede ressourcer, på områder, hvor Grønland er eneansvarlig eller hovedansvarlig for forhandlingerne.

Spørgsmålet om evt. udvidet kompetence for de selvstyrende områder i Nordisk Råd samarbejdet er ikke inddraget, idet denne sag endnu er på et indledende stadium. Desuden synes evt. udvidet kompetence i Nordisk Råd samarbejdet at lige inden for rammerne af det foreliggende lovudkast.

II. Koalitionsaftalen

Landsstyret har i sin koalitionsaftale aftalt følgende politik for sit internationale virke:

Internationalt samarbejde

Landsstyret sætter som sit politiske mål, at de grønlandske myndigheder på egen hånd og uden begrænsninger kan indgå internationale aftaler om alle væsentlige spørgsmål for vort land.

Landsstyret vil styrke Grønlands aktive deltagelse i det internationale politiske samarbejde.

Det internationale samarbejde med hensyn til trafik, erhverv, turisme, samhandel, kultur, uddannelse, sundhed, mellemfolkelige kontakter, forskning og miljø skal styrkes. Landsstyret vil til stadighed søge samarbejde med andre landes myndigheder og forskere på alle områder omkring initiativer, der kan modvirke konsekvenser af klimaændringerne.

Landsstyret er besluttet på at få realiseret det fremtidige samarbejde med EU på grundlag af en partnerskabsaftale.

Landsstyret agter med henblik på de kommende forhandlinger med EU at arbejde for at tage de nødvendige forholdsregler med hensyn til fordeling af fiskekvoter med henblik på opnåelsen af et tilfredsstillende resultat – samhandelsmæssigt og økonomisk.

III. Kommissoriet

I Fælleskommissionens kommissorium af 21. juni 2004 hedder det mht. udenrigsområdet mv.:

Idet den danske regering og Grønlands landsstyre ønsker at sikre størst mulig grad af ligestilling mellem Grønland og Danmark samt at øge det grønlandske folks selvbestemmelsesret i størst muligt omfang, inden for rammerne af det eksisterende rigsfællesskab, er Den danske Regering og Grønlands Landsstyre enige om at nedsætte en paritetisk sammensat kommission. Selvstyrekommissionens afsluttende betænkning udgør et væsentligt bidrag til kommissionens arbejde.

Kommissionen skal, med udgangspunkt i Grønlands nuværende forfatningsmæssige placering og i overensstemmelse med det grønlandske folks selvbestemmelsesret i henhold til folkeretten, overveje og stille forslag om, hvorledes de grønlandske myndigheder kan overtage yderligere kompetence, hvor dette er forfatningsretligt muligt.

Kommissionen skal udarbejde forslag til lovgivning om en nyordning, som tillige tager hensyn til sagsområder, der allerede er overtaget af de grønlandske myndigheder i medfør af hjemmestyreloven for Grønland.

....

Kommissoriet og koalitionsaftalen stemmer overens mht. ønsket om størst mulig grad af ligestilling og selvbestemmelsesret. Men kommissoriet indeholder følgende begrænsninger:

Formuleringerne "... inden for rammerne af det eksisterende rigsfællesskab ..." henviser formentlig bl.a. til grundlovens § 1:

Denne grundlov gælder for alle dele af Danmarks Rige

Formuleringen "... hvor dette er forfatningsretligt muligt" henviser formentlig til grundlovens § 19:

Stk. 1. Kongen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender. Uden folketingets samtykke kan han dog ikke foretage nogen handling, der forøger eller indskrænker rigets område eller indgå nogen forpligtelse, til hvis opfyldelse folketingets medvirken er nødvendig eller som i øvrigt er af større betydning. Ej heller kan kongen uden folketingets samtykke opsigte nogen mellemfolkelig overenskomst, som er indgået med folketingets samtykke.

....

Stk. 3. Folketinget vælger af sin midte et udenrigspolitisk nævn med hvilket regeringen rådfører sig forud for enhver beslutning af større udenrigspolitisk rækkevidde. Nærmere regler om det udenrigspolitiske nævn fastsættes ved lov.

Første led i koalitionsaftalens målsætning ("at de grønlandske myndigheder på egen hånd og uden begrænsninger kan indgå internationale aftaler om alle væsentlige spørgsmål for vort land") kan ikke imødekommes fuldt ud inden for rammerne af kommissoriet, specielt på grund af formuleringen "uden begrænsninger". Grundlovens § 19 vil sætte grænsen.

IV. Ønsker i forhold til (udover) lovskitsen

I det følgende gennemgås lovtæksten mhp. at markere muligheder for udvide kompetencen, dvs. udøve kompetencer eller varetage funktioner, der ikke er mulige iht. lovtæksten.

For så vidt angår bemærkningerne til lovtæksten har Udenrigsministeriet henvist til bemærkningerne til fuldmagtsloven. Da der er tale om en ny lovgivning, der skal erstatte hjemmestyrelov og fuldmagtslov, og som skal udgøre lovgrundlaget for det kommende selvstyre, bør der udarbejdes nye bemærkninger. Hittidige bemærkninger bør således gennemgås kritisk.

§ A. Udenrigs- og sikkerhedspolitik er et rigsanliggende. Landsstyret kan selv forhandle og indgå aftaler på rigets vegne inden for rammerne af § B. I øvrigt medinddrager rigsmyndighederne landsstyret i overensstemmelse med bestemmelserne i dette kapitel.

Fuldmagtsbestemmelserne i § B giver landsstyret fuldmagt inden for de områder, hvor hjemmestyret har den interne kompetence.

§ C, stk. 3-4 giver mulighed for at Hjemmestyret kan varetage forhandlinger inden for dette område under udenrigstjenestens medvirken og mulighed for at medunderskrive aftaler, der er forhandlet på denne måde. § C, stk. 1-2 og stk. 5-6 indeholder reglerne om medinddragelse.

Koalitionsaftalens 1. punktum (*"at de grønlandske myndigheder på egen hånd og uden begrænsninger kan indgå internationale aftaler om alle væsentlige spørgsmål for vort land"*) er imidlertid mere vidtgående og efter ordlyden kræver den kompetence udover § A, 1. punktum. "Internationale aftaler om alle væsentlige spørgsmål for vort land" vil bl.a. omfatte forsvars- og sikkerhedspolitiske aftaler vedr. Grønland (forsvarsaftalen mv) samt alle internationale aftaler der omfatter såvel Danmark og Grønland (og evt. også Færøerne, jf. § B, stk. 4).

Det må medgives, at landsstyrets overordnede mål ikke kan realiseres inden for kommissoriets rammer (dvs. grundlovens § 1 og § 19, jf. ovenfor).

Spørgsmålet er imidlertid i hvilken udstrækning lovudkastet hindrer Hjemmestyret i at udøve kompetencer/funktioner hjemmestyret gerne vil udøve. Dette vurderes konkret i forbindelse med §§ B, C og D nedenfor.

Ønske til § A og § B

Fuldmagtsloven (§ B) omfatter retligt bindende aftaler. I bemærkningerne bør det præciseres, at Hjemmestyret i forvejen har kompetence til at indgå aftaler, der ikke er retligt bindende. Det bør så også anføres, at der kan være tvivl om hvorvidt en aftale er retligt bindende eller ej.

Ønske til § A

De dele af Itilleq-erklæringen, der ikke allerede er indarbejdet i loven, indskrives i teksten som en præambel til udenrigskapitlet, f.eks. således (i stedet for § A, 3. punktum):

"Landsstyret medinddrages og har medindflydelse på udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål af betydning for Grønland. Der er tale om en ægte medinddragelse og medindflydelse med sigte på ligestilling mellem de to rigsele i alle spørgsmål, hvor Danmark og Grønland i fællesskab er inddraget."

§ B. Grønlands landsstyre kan med fremmede stater og mellemfolkelige organisationer forhandle og indgå folkeretlige aftaler, herunder forvaltningsaftaler, som fuldt ud angår overtage sagsområder.

Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse ved forhandling og indgåelse af folkeretlige aftaler, som vedrører både Færøerne og Grønland. Efter beslutning af såvel Grønlands landsstyre som Færøernes landsstyre kan de to landsstyrelser dog handle i forening ved folkeretlige aftaler i overensstemmelse med bestemmelserne i denne paragraf.

Stk. 3. Folkeretlige aftaler, der er indgået efter stk. 1 og stk. 2, 2. pkt. kan opsiges efter de samme bestemmelser.

Stk. 4. bestemmelserne i stk. 1-3 omfatter ikke folkeretlige aftaler, som berører forsvars- og sikkerhedspolitikken, samt folkeretlige aftaler, som skal gælde for Danmark, eller som forhandles inden for en mellemfolkelig organisation, hvoraf Kongeriget Danmark er medlem.

Stk. 5. Bestemmelserne i stk. 1-3 begrænser ikke de danske myndigheders forfatningsmæssige ansvar og beføjelser vedrørende forhandling, indgåelse og opsigelse af folkeretlige aftaler, herunder aftaler, der er omfattet af stk. 1-3.

Stk. 6. Folkeretlige aftaler i medfør af nærværende paragraf, indgås på rigets vegne af Grønlands landsstyre under betegnelsen Kongeriget Danmark for så vidt angår Grønland. Folkeretlige aftaler i medfør af stk. 2, 2.pkt. indgås af Grønlands landsstyre og Færøernes landsstyre i forening under betegnelsen Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne og Grønland. Om nødvendigt kan andre lignende betegnelser fastlægges i medfør af stk. 7, 2. pkt.

Stk. 7. bestemmelserne i nærværende paragraf forudsætter et nært samarbejde mellem den danske regering og Grønlands landsstyre med henblik på, at Kongeriget Danmarks samlede interesser ikke tilsidesættes, og at regeringen underrettes om påtænkte forhandlinger inden disse påbegyndes, og om forløbet af forhandlingerne, inden folkeretlige aftaler indgås eller

opsiges. Regeringen fastlægger efter forhandling med Grønlands landsstyre de nærmere rammer for samarbejdet.

Ønsker til § B, stk. 4

a) Kompetence vedr. forsvars- og sikkerhedspolitik

Ønske: At kunne forhandle direkte med f.eks. amerikanerne. Forhindres af § B, stk. 4, samt grundlovens § 19. Hvis man når frem til, at en konkret sag alene vedrører Grønland, kan rigsmyndighederne iht. § C, stk. 4 (se nedenfor) bemyndige landsstyret til at føre forhandlingerne under medvirken af udenrigstjenesten. Det er dog næppe sandsynligt, at rigsmyndighederne er indstillet på dette, på grund af en evt. forhandlings mulige sammenhæng med rigets generelle udenrigs- og sikkerhedspolitik. Også her kan der dog være tale om, at Hjemmestyret i den konkrete situation kan finde det mere hensigtsmæssigt at forhandlingerne varetages af Udenrigsministeriet, dvs. at Grønland kan have fordele ved at Danmark er med som "storebror". Selv om bemyndigelsesretten næppe kan løses helt tilfredsstillende hvad angår Grønland er det lige så meget hvilken stilling Grønland vil have i den interne delegation mellem Danmark og Grønland. Såfremt Danmark opretholder sin suveræne ret på forsvars- og sikkerhedspolitikken hvad angår Grønland kunne man tilføje i lovteksten, at Grønland skal have det afgørende ord med hensyn til mandat og målsætninger hvad angår sager som vedrører Grønland. Ligeledes kan man forestille sig, at Danmark uddelegerer opgaven til Grønland med medvirken af udenrigstjenesten. Sådanne uddelegeringer af opgaver, som Danmark ellers er ansvarlig for har man set tidligere i f.eks. Arktisk Råds ministermøder.

b) Kompetence vedr. territoriet/suveræniteten

Ønske: At kunne forhandle afgrænsningssager direkte med den relevante modpart. Forhindres af § B, stk. 4, samt grundlovens § 19. Hvis man når frem til at en konkret sag alene vedrører Grønland, kan rigsmyndighederne bemyndige landsstyret til at føre forhandlingerne under medvirken af udenrigstjenesten. Dette vil forudsætte, at hjemmestyret får trækingsret på f.eks. Kort- og Matrikelstyrelsen i forbindelse med den konkrete forhandling. Værdien af en sådan ordning vil formentlig blive reduceret af, at medkontrahenten muligvis vil kræve at have den suveræne stat som forhandlingspart (jf. Hans Ø-problematikken i forhold til Canada). Desuden er der nu kun Hans Ø samt området nord for Grønland (ved

udvidet kontinentalsokkel efter havretskonventionens art. 76), der er udestående. Igen ligesom ovenover handler det lige så meget om den interne rolle- og ansvarsfordeling mellem Danmark og Grønland. Selv om det er Danmark som står som den formelle forhandlingspart må det være muligt, at der gives mulighed for i loven, at Grønland har det afgørende ord når det gælder grønlandske sager. Ligeledes kan der i lovtæksten være den mulighed, at Danmark uddelegerer opgaven som forhandlingsleder til Grønland.

c) Reel medinddragelse i den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik

Der er nu aftalt en ordning for medinddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål, der berører Grønland direkte (i snævrere forstand). Der ønskes også procedurer for medinddragelse i overordnede generelle spørgsmål. I spørgsmål som f.eks. Irak-krigen er det imidlertid det officielle standpunkt, at Grønland i denne sammenhæng må sidestilles med f.eks. Bornholm eller Gladsaxe. Dette kan imidlertid ikke være holdbart. En international udvikling kan f.eks. berøre Grønland anderledes end Danmark, f.eks. kan skibs- eller flyforbindelser blive afbrudt. Endvidere vil ny selvstyrelov, der giver Grønland mulighed for at forberede sin selvstændighed også betyde, at sammenligningen med kommuner ikke holder. Grønland har et andet lovgrundlag. En ægte selvstyreordning må derfor også indebære medinddragelse i sådanne sager. Medinddragelsen bør bero på et væsentlighedskriterium.

d) Kompetence vedr. aftaler som forhandles inden for mellemfolkelig organisation, hvor kongeriget Danmark er medlem

Generelt bemærkes, at dette dels vil bero på den pågældende organisations vedtægter, dels på grundlovens § 19.

1) Mulighed for selvstændigt grønlandsk medlemskab

Eksempel: WTO, hvor Grønland som selvstændigt toldområde kan blive medlem i egen ret. Tilsvarende vistnok også IMO, hvor Færøerne er eller vil blive medlem. Grønland har imidlertid endnu ikke fundet det hensigtsmæssigt at blive selvstændigt medlem. Denne situation kan dog ændre sig i fremtiden.

Det bemærkes at Grønland (og Færøerne) formentlig tilsvarende har mulighed for at tiltræde havretskonventionen, jf. art 305 i konventionen:

"This convention shall be open to signature by

a) all states

....

e) all territories which enjoy full internal self-government, recognized as such by the United Nation, but have not attained full independence in accordance with General Assembly Resolution 1514 (XV) and which have competence over the matters governed by this convention, including the competence to enter into treaties in respect of those matters.

..."

Det vil dog kræve en nærmere analyse af havretskonventionen for at fastslå, om Grønland har fuldt indre selvstyre på alle områder omfattet af konventionen. Konventionen er imidlertid som bekendt ratificeret af riget.

2) Mulighed for associeret medlemsskab

Eksempel: WHO, hvor der har hidtil ikke været fremsat ønsker om associeret medlemsskab af organisationen.

Typetilfælde

A) Organisationer hvor EU ikke er medlem/uden for EU-kompetence

Eksempel: IWC.

IWC-konventionen er indgået mellem "governments". Udenrigsministeriet påstår, at der er ingen tvivl om, at der tales om regeringer for suveræne stater, og at selvstyrende områder ikke kan blive medlem. Denne påstand er dog UM's egen konklusion for der syntes ikke, blandt folkeretseksperter, at ordet "governments" ekskluderer selvstyrende områder.

Både Danmark, Grønland og Færøerne har interesser i konventionen. De største og mest direkte interesser ligger dog i Grønland og på Færøerne, som driver hvalfangst.

Ønske: Procedure der sikrer a) at mandater, der er politisk godkendt i Grønland, kun kan ændres under medinddragelse af det grønlandske (hhv. færøske) politiske niveau, og b) at alle 3 rigsdele kan varetage formandskabet i riget.

B) Organisationer hvor DKs medlemsskab varetages via EU

Ønske: Model som i NAFO, NEAFC og NASCO hvor Færøerne og Grønland stemmer "in respect of Kingdom of Denmark."

I Cites (Washington-konventionen) er er EU medlem, mens Danmark inkl. Grønland har sin egen stemme. Problemet er at der i EU-koordinationen udfoldes store bestræbelser for at få Danmark til at stemme som resten af EU. Danmark kan imidlertid om nødvendigt påberåbe sig Maastricht-traktatens deklARATION nr. 25. Deklarationen giver mulighed for såfremt der er divergerende meninger om en sag mellem Unionen og en af OLT'erne (Grønland), at medlemslandet (Danmark) kan handle separat fra resten af Unionen for, at repræsentere en OLT's interesser såfremt det er umuligt, at nå til enighed mellem EU og en OLT såvel såfremt det "ikke skader Fællesskabets interesser" som det så ambivalent står skrevet.

Ønske: Samme procedure som ønsket under IWC.

C) international organisation, hvor Grønland (Færøerne) er medlem, men hvor Danmark ikke er medlem.

Eksempel: NAMMCO. Grønland (og Færøerne) har her den fornødne kompetence.

Ønsker til stk. 5

Efter ordlyden af stk. 5 kan Riget "overrule" en aftale indgået i henhold til bemyndigelsen.

Ønske: Der er her tale om, at riget iht. fuldmagtsloven først har givet Grønland fuldmagt, men herefter forbeholder sig retten til at ændre resultatet. Det vil i givet fald være tale om en helt ekstraordinær situation, idet der jo i § B, stk. 7 er en forpligtelse til at orientere regeringen inden og under forhandlingerne. Der ønskes sikkerhed imod en sådan overruling, som minimum en model, hvor anvendelsen af stk. 5 først kan ske, når særlig procedure i forhold til hjemmestyret er gennemført, jf. det generelle princip om medinddragelse i § A.

Ønsker til stk. 6.

Ønske: Aftalerne ønskes indgået under betegnelsen "Grønland" eller "Grønlands Landstyre". Det skal naturligvis udtrykkeligt fremgå af aftalen som helhed, at den er indgået i henhold til § B (fuldmagtsloven) og at aftalen således er indgået på rigets vegne henhold til § B (fuldmagtsloven). Dette kan f.eks. opnås ved at skrive "Aftale

mellem Grønland og xx" foroven og "Kongeriget Grønland for så vidt angår Grønland" i forbindelse med signaturen. En mere fleksibel måde at betegne Grønland på er ønskeligt.

Ønsker til stk. 7

Ønske: Gensidighed. Dvs. en procedure, der sikrer, at regeringen orienterer Grønland (landsstyret) direkte og så tidligt som muligt om forhandlinger/aftaler, der kan påvirke Grønland. Det kan f.eks. være tilfældet med EU-retsakter, eller aftaler inden for overtagne områder, der ikke omfatter Grønland, men som alligevel kan tænkes at påvirke det overtagne område.

§ C. Rigsmyndighederne underretter landsstyret forud for indledning af forhandlinger om folkeretlige aftaler og andre bindende folkeretlige regler, som skal gælde for Grønland, såfremt den påtænkte aftale er af særlig betydning for Grønland.

Stk. 2. Hvis landsstyret fremsætter anmodning herom giver rigsmyndighederne, med mindre særlige forhold taler derimod, repræsentanterne for landsstyret adgang til at deltage i rigets delegation til de pågældende forhandlinger og til under samme betingelse at gøre de særlige grønlandske interesser gældende under forhandlingerne.

Stk. 3. I sager, der alene vedrører Grønland, kan rigsmyndighederne bemyndige landsstyret til at føre forhandlingerne under medvirken af udenrigstjenesten.

Stk. 4. Aftaler, der er forhandlet efter reglerne i stk.3, eller som angår tilfælde, hvor Danmark og Grønland i fællesskab er inddraget, medundertegnes normalt af landsstyret sammen med regeringen, hvor dette er foreneligt med folkeretlig praksis.

Stk. 5. Aftaler, som skal gælde for riget, og som har særlig betydning for Grønland, skal forelægges landsstyret til udtalelse inden de indgås. Landsstyrets udtalelse skal afgives senest 6 måneder efter forelæggelsen for landsstyret. Rigsmyndighederne kan i hastende sager fastlægge en kortere frist eller indgå aftalen, således at den indtil videre ikke gælder i forhold til Grønland.

Stk. 6. Efter begæring af Grønlands landsstyre kan der indgås aftale med vedkommende minister, der fastlægger nærmere samarbejdsregler inden for rammerne af stk. 1-5, herunder en nærmere fastlæggelse af kriterier for, hvornår aftaler skal anses for at have særlig betydning for Grønland.

Stk. 7. Selvstyret er undergivet de forpligtelser, der følger af folkeretlige aftaler og andre internationale regler, som er bindende for riget. Regeringen kan pålægge hjemmestyret at foretage de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre overholdelse heraf.

Stk. 8. Foranstaltninger som selvstyret påtænker at træffe, og hvis iværksættelse er af væsentlig betydning for rigets forhold til udlandet, herunder rigets deltagelse i internationalt samarbejde, forhandles med rigsmyndighederne forinden vedtagelsen.

Ønsker til stk. 1.

Ønske: Hjemmestyret ønsker også orientering om mere væsentlige forhandlinger for riget som helhed, uden at de nødvendigvis er "af særlig betydning for Grønland", jf. ovenfor til § B, stk. 4-5. Det gælder således et væsentlighedskriterium for denne medinddragelse, jf. ovenfor under B.

For så vidt angår overtagne områder bør proceduren indebære, at regeringen må afgive erklæring om, at aftalen ikke gælder for Grønland, medmindre der senere afgives en særskilt notifikation herom, eller indgå aftalen med geografisk forbehold for Grønland, hvis landsstyret ikke har givet samtykke.

Ønsker til stk. 2

Ønske: Muligheden for at regeringen kan udelukke at repræsentanter for landsstyret deltager i delegationer ("med mindre særlige forhold taler herimod") ønskes fjernet. Man kan f.eks. fjerne "medmindre særlige forhold taler herimod" og ændre "repræsentanterne" til "repræsentanter". Regeringen vil således ikke kunne udelukke hjemmestyret, men vil kunne udelukke konkrete personer, hvis de af en eller anden grund skulle være "non grata". Dette personslagsmål udskydes således til evt. konkrete sager. Endvidere bør det præciseres, at repræsentanterne er under landsstyrets instruktion.

Ønsker til stk. 3

Ønske: Det kan overvejes om bestemmelsen "under Udenrigsministeriets medvirken" bør fjernes som overflødig. Enten har regeringen tillid til at hjemmestyret kan varetage opgaven, eller også har man det ikke. Hvis en fjernelse af "under UMs medvirken" fjernes, vil betyde, at regeringen meget sjældent vil lade Grønland føre ordet, har ændringen naturligvis ingen interesse.

Ønsker til stk. 5

Ønske: Det præciseres, at regeringen ikke påtage sig folkeretlige forpligtelser med virkning for Grønland inden for et overtaget område, medmindre Grønland har samtykket. Et sådant samtykkekrav er nødvendigt for at sikre, at hjemmestyrets interne kompetence på det overtagne område ikke undermineres. Hvis regeringen indgår en sådan forpligtelse uden samtykke og hvis forpligtelsen kræver ændring af grønlandsk lovgivning, vil det svare til, at regeringen har taget kompetencen på det overtagne område tilbage, hvilket ikke kan ske ensidigt. Et tilfælde har man set på sundhedsområdet, hvor man fra dansk side ikke har involveret Grønland i et EU ændring af lovgivningen, hvor nye regler stipulerer, at man skal have et særligt ID-kort/sygesikringskort såfremt man vil modtage sundhedsydelse i et EU land, hvis man kommer fra Grønland og vice versa. Dette har resulteret i, at Grønland har meldt sig ud af sundhedssamarbejdet da man ikke har de nødvendige ressourcer og da det vil være for kostbart for administrationen, at indføre et grønlandsk sygesikringskort. Ændringen af EU-reglerne havde man glemt, at informere Grønland om.

§ D. *Hvor internationale organisationer åbner adgang for, at andre enheder end stater og sammenslutninger af stater kan opnå medlemskab i eget navn, kan regeringen efter anmodning fra Grønlands landsstyre beslutte at indgive eller støtte en ansøgning herom fra Grønland, hvor dette er foreneligt med Grønlands forfatningsmæssige status.*

Ønske: "kan" slettes, således at det klart er en ret for Grønland, at regeringen støtter evt. medlemskab. Tilføjelsen til sidst "hvor dette er foreneligt med Grønlands forfatningsretlige status" er overflødig, idet det samme er udtrykt i indledningen til bestemmelsen (andre enheder end stater).

§ E. *Selvstyret kan kræve, at der ved Kongeriget Danmarks udenrigsrepræsentationer ansættes repræsentanter for Grønlands landsstyre til særlig varetagelse af anliggender, som fuldt ud er overtaget af de grønlandske myndigheder. Rigsmyndighederne kan bestemme, at udgifterne herved skal afholdes af selvstyret.*

Stk. 2. Efter ønske fra det grønlandske selvstyre ansættes der efter forhandling med landsstyret i Udenrigsministeriet en sagkyndig i grønlandske forhold til bistand for ministeriet ved behandlingen af sager vedr. Grønland. Omkostningerne herved afholdes af rigsmyndighederne.

Ønske: Begrænsningen til fuldt ud overtagne områder i stk. 1 ønskes fjernet. Det er ganske vist præciseret i bemærkningerne, at en repræsentant for Hjemmestyret kan medvirke ved behandling af sager, der vedrører ikke-overtagne områder. Det ønskes fastslået i selve lovteksten.

Ønske: Det indarbejdes i lovteksten, at der anvendes internationalt anerkendte betegnelser for repræsentanten, således at f.eks. ambassadør-titlen kan anvendes.

